

FILOCALIA

Versiunea în limba română a antologiei în limba greacă,
publicată la Veneția, în 1782, de

SFÂNTUL NICODIM AGHIORITUL

&

SFÂNTUL MACARIE MITROPOLITUL CORINTULUI

la care s-au adăugat și alte texte

Ediție îngrijită, note, notă asupra ediției și postfață de DOINA URICARIU
Studiu introductiv de academician VIRGIL CÂNDEA

UNIVERSALIA

2001

FILOCALIA DE LA PRODROMUL

este închinată celor dintâi talmăcitori
de acum două veacuri
din obștea Starețului Paisie
de la Mănăstirea Neamțul
și monahilor cărturari
din Schitul românesc Prodromul
de la Sfântul Munte Athos
care au pregătit pentru tipar
Filocalia românească în 1922,
manuscris ce vede
lumina tiparului
pentru prima dată
acum, în Ajunul
Crăciunului, 2001.

SUMAR

Studiu introductiv *Filocalia în literatura română veche* de academician VIRGIL CÂNDEA / 10
Notă asupra ediției de DOINA URICARIU / 19

Înainte cuvântare / 27

Celor din Sfântul Munte Athos / 33

Însămănări oarecare de pricina adunării aceștii Cărți / 34

Pentru chipul Domnului nostru Iisus Hristos / 36

Prosopografia lui Iisus Hristos / 36

Pentru chipul Maicii Domnului / 37

De la Epifanie Coresie și de la Melstie al Atenei, pentru chipul Maicii lui Dumnezeu / 38

Scurtă cuvântare spre capetele Sfântului Antonie / 39

SFÂNTUL ANTONIE CEL MARE (39-56)

O sută șaptezeci de capete: Învățăături pentru năravul oamenilor și pentru buna viețuire / 40

Scurtă cuvântare despre Sfântul Isaiea Pustnicul / 57

SFÂNTUL ISAIEA PUSTNICUL (57-62)

Douăzeci și șapte de capete pentru păzirea minții / 58

Scurtă cuvântare spre scrierile ce se află aici ale Cuviosului Monah Evagrie / 63

CUVIOSUL MONAH EVAGRIE (63-82)

Închipuirea vieții Monahicești care învață cum să cade a să nevoi și a să liniști Monahul / 64

Douăzeci și trei de capete pentru deslușirea patimilor și a gândurilor / 70

Patru visuri (cap. 4 - 9) / 71

Pentru duhul nesimțirei (cap. 10) / 75

Pentru duhul mahniciunei (cap. 11) / 75

Pentru mânie (cap. 12) / 76

Pentru slava deșartă (cap. 13 - 23) / 76

Din capetele cele trezvitoare / 82

Scurtă cuvântare spre Sfântul Casian Romanul / 83

SFÂNTUL CASIAN ROMANUL (83-107)

Către Castor Episcopul: Pentru cele opt gânduri ale răutății / 84

(I) Pentru înfrânarea pântecelui / 84

(II) Pentru duhul curvici și al poftei trupului / 85

(III) Pentru iubirea de argint / 87

(IV) Pentru iuțime / 90

(V) Pentru mahniciune / 93

(VI) Pentru trândăvie / 94

(VII) Pentru mărirea deșartă / 96

(VIII) Pentru mândrie / 97

Către Leontie Egumenul: Pentru Sfinții Părinți cei din Schit, și pentru dreapta socoteală cuvânt,
plin de mult folos / 99

Scurtă cuvântare despre Sfântul Marcu Pustnicul / 108

SFÂNTUL MARCU PUSTNICUL (108-143)

Doua sute de capete ce cuprind Legea cea Duhovnicească / 109

- Două sute douăzeci și șase de capete pentru cei ce li se par din lucruri a se îndrepta / 120
 Prea doritului fiu Nicolae / 135
- Scurtă cuvântare despre cuviosul Isihie Ierusalimneanul / 144
CUVIOSUL ISIHIE IERUSALIMNEANUL (144-170)
 Două sute trei capete către Teodul, Cuvânt de suflet folositor și mântuitor,
 pentru trezvie și rugăciune, cu liniștire / 145
- Scurtă cuvântare despre Sfântul Nil Sinaitul / 171
SFÂNTUL NIL SINAITUL (171-219)
 O sută cincizeci și trei de capete pentru rugăciune
 Cuvântul înainte spre capete (al acestuiași) / 172
 Începutul capetelor (1 - 153) / 173
 Cuvânt pustnicesc foarte trebuincios și prea folositor / 184
- Scurtă cuvântare despre Sfântul Diadoh / 220
SFÂNTUL DIADOH (220-249)
 Cuvânt pustnicesc împărțit în o sută de capete, a lucrătoarei cunoștințe și a dreptei socoteli Duhovnicești / 221
- Scurtă cuvântare despre Sfântul Ioan Carpaftiul / 250
SFÂNTUL IOAN CARPAFTIUL (250-272)
 Înainte cuvântare / 251
 Începutul capetelor / 251
 Cuvânt pustnicesc, și foarte mângâietor, către Călugării cei din India, care l-au îndemnat / 269
- Sfântul Teodor Episcopul Edesiei, viața în scurt / 273
SFÂNTUL TEODOR EPISCOPUL EDESIEI (273-296)
 O sută de capete a faptelor bune / 274
 Cuvânt teoreticesc / 291
- Scurtă cuvântare despre Sfântul Maccim Mărturisitorul / 297
SFÂNTUL MACSIM MĂRTURISITORUL (297-464)
 Cuvânt înainte la capetele cele pentru dragoste către Elpidie Preotul / 298
 Suta întâi din capetele cele pentru dragoste / 299
 Suta a doua din capetele cele pentru dragoste / 308
 Suta a treia din capetele cele pentru dragoste / 319
 Suta a patra din capetele cele pentru dragoste / 330
- Două sute de capete pentru Teologhie și pentru Iconomia întrupării Fiului lui Dumnezeu (suta întâi) / 340
 Două sute de capete pentru Teologhie și pentru Iconomia întrupării Fiului lui Dumnezeu (suta a doua) / 355
 Feluri de capete Teologhicești și Iconomicești, pentru bunătăți și răutăți (suta a treia) / 375
 Feluri de capete Teologhicești și Iconomicești, pentru bunătăți și răutăți (suta a patra) / 390
 Feluri de capete Teologhicești și Iconomicești, pentru bunătăți și răutăți (suta a cincea) / 404
 Feluri de capete Teologhicești și Iconomicești, pentru bunătăți și răutăți (suta a șasea) / 420
 Feluri de capete Teologhicești și Iconomicești, pentru bunătăți și răutăți (suta a șaptea) / 436
 Tâlcuire pe scurt la rugăciunea „Tatăl nostru” către un iubitor de Hristos / 451

Scurtă cuvântare despre Sfântul Talasie / 465

SFÂNTUL TALASIE LIVIANUL (465-484)

Patru sute capete pentru dragoste, înfrânare și cea după minte petrecere (suta întâi) / 466
Patru sute capete pentru dragoste, înfrânare și cea după minte petrecere (suta a doua) / 470
Patru sute capete pentru dragoste, înfrânare și cea după minte petrecere (suta a treia) / 475
Patru sute capete pentru dragoste, înfrânare și cea după minte petrecere (suta a patra) / 480

Scurtă cuvântare despre Sfântul Ioan Damaschin / 485

SFÂNTUL IOAN DAMASCHIN (485-490)

Cuvânt de suflet folositor și minunat / 486

Scurtă cuvântare despre Sfântul Filimon / 491

SFÂNTUL FILIMON (491-500)

Cuvânt foarte folositor / 492

Scurtă cuvântare despre Sfântul Teognost / 501

SFÂNTUL TEOGNOST (501-514)

Șaptezeci și cinci de capete pentru lucrare, pentru vedere și pentru Preoție / 502

Pentru Preoție (13 - 48) / 504

Pentru Preoție (49 - 69) / 509

Iarăși pentru Preoție (70 - 75) / 513

Scurtă cuvântare despre Sfântul Filofteu Sinaitul / 515

SFÂNTUL FILOFTEU SINAITUL (515-526)

Patruzeci de capete pentru Trezvie / 516

Scurtă cuvântare despre Sfântul Ilie Ecdicul / 527

SFÂNTUL ILIE ECDICUL (527-548)

Adunări de flori (1 - 73) / 528

Adunări de flori (Pentru rugăciune) (80 - 109) / 533

O sută treizeci și nouă de capete lucrătoare și privitoare (1 - 32) / 536

(33 - 139) / 539

CUVIOSUL TEOFAN (549-551)

Scara Cuviosului Teofan / 549

Scurtă cuvântare despre Sfântul Petru Damaschin / 552

SFÂNTUL PETRU DAMASCHIN (552-678)

Cartea întâi

Început împreună cu Dumnezeu a pricinii Cărții aceștia / 553

Arătare trebuincioasă și înfrumusețată pentru cele șapte fapte trupești / 562

Cum cei ce voesc a păzi poruncile, trebuie a începe cu frica lui Dumnezeu, ca să nu cază în prăpastie / 564

Pentru a doua poruncă, și cum că din Frică să naște plânsul / 565

Despre cele patru fapte bune ale sufletului / 569

Pentru cunoștința cea lucrătoare / 569

Cum că faptele trupești sunt unelte celor sufletești / 570

Cum că neputința este a ne mântui fără de păzirea minții cea cu de-adinsul / 571
 Pentru că cei ce voesc să se vadă pe sine întru care năravuri sunt, nu întru alt fel,
 fără numai prin fugirea voilor sale, și prin supunere și liniște, și mai ales cei pătimiși / 572
 Pentru cele opt priviri gânditoare (Duhovnicești) / 573
 Arătare trebuincioasă pentru întâia cunoștință, și cum să cuvine a începe aceasta / 574
     Pentru a doua privire / 575
     Pentru privirea a treia / 577
     Pentru privirea a patra / 581
     Pentru a cincea privire / 588
     Pentru a șasea (cunoștință) privire / 589
     Pentru a șaptea privire / 593
     Pentru a opta privire / 593
 Cum că întru Dumnezeuștile scripturi nu este neglăsuire / 594
     Despărțire a cunoștinții tuturor și a rugăciunii / 595
     Pentru smerita cugetare / 596
     Pentru nepățimire / 596
 Pentru cele șapte fapte trupești, cunoștință prea aleasă / 598
     Pentru dreapta socoteală / 598
     Pentru cea după Dumnezeu cetire / 601
     Pentru dreapta socoteală cea adevărată / 602
     Pentru a nu să desnădăjdui, deși mult greșaste cineva / 603
 Scurtă cuvântare: spre câștigarea bunătăților, și spre depărtarea răutăților / 604
     Pentru cum câștigă cineva credința adevărată / 605
     Pentru că mai mult folosește pătimișilor liniștea / 608
     Pentru că mare bine este pocăința cea adevărată / 609
 Pentru facerile de bine ale lui Dumnezeu, cele cuprinzătoare și cele din parte / 610
     Pentru că toate spre folosul nostru le-au făcut Dumnezeu / 611
     Cum că cuvântul lui Dumnezeu, nu este multă cuvântare / 612
     Fără de smerita cugetare, cu neputință este a ne mântui / 613
     Pentru zidirea rugăciunii prin fapte bune / 616
     Pentru că mare bunătate este dragostea, și sfătuirea cea cu smerenie / 618
 Pentru că nu este multă cuvântare cea mai deasă pomenire a Dumnezeuștii Scripturii / 620
     Arătare pentru cunoștința cea cu numire mincinoasă / 622
     Arătare a faptelor bune / 629
     Arătare a patimilor / 630
     Pentru osăbirile gândurilor și ale asuprelor / 631

Cartea a doua

Cuvântul 1 / 634 / Cuvântul 2 / 635 / Cuvântul 3 / 637 / Cuvântul 4 / 639 / Cuvântul 5 / 641 /
 Cuvântul 6 / 643 / Cuvântul 7 / 645 / Cuvântul 8 / 647 / Cuvântul 9 / 649 / Cuvântul 10 / 651 /
 Cuvântul 11 / 653 / Cuvântul 12 / 656 / Cuvântul 13 / 657 / Cuvântul 14 / 658 / Cuvântul 15 / 659 /
 Cuvântul 16 / 661 / Cuvântul 17 / 662 / Cuvântul 18 / 662 / Cuvântul 19 / 663 / Cuvântul 20 / 663 /
 Cuvântul 21 / 664 / Cuvântul 22 / 665 / Cuvântul 23 / 667 / Cuvântul 24 / 670 /

Filocalia în literatura română veche

În cele mai vechi timpuri ale trecutului nostru, monahismul este atestat, după unii cercetători, încă din secolul al IV-lea ¹. Peste o mie de ani această cale a desăvârșirii creștine era atât de temeinic asumată în Țările Române, încât învățătura isihastă a sfinților Grigore Sinaitul și Grigore Palama s-a bucurat de o primire deosebit de favorabilă ² în secolul al XIV-lea, îndată după reafirmarea ei în celebra controversă cu creziarhii apuseni care o contestau.

Teologii Bisericii Răsăritului au apărut nestrămutat adevărul că împlinirea supremă făgăduită omului este îndumnezeirea, unirea lui cu Dumnezeu prin energiile divine necreate. Cele dintâi dovezi că monahii români cunoșteau îndemnul apostolic "Să vă faceți părtași ai dumnezeieștii firi" (2 Petru I,4) și practicau sfintele nevoițe ale desăvârșirii după învățătura Sfinților Părinți sunt aduse de literatura noastră veche. Ea cuprinde, încă din secolul al XIV-lea, un număr impresionant de scrieri despre trezie sau trezvie (gr. *nēpsis*, *vigilență*), arta păstrării minții limpezi, ferită de cugetele pătimase, mereu pregătită pentru cunoașterea lui Dumnezeu. Mai întâi în versiuni slavone – limba scrisă folosită un timp în Biserica și cultura noastră – apoi în română, aceste scrieri patristice constituiau de peste șase veacuri panoplia luptei cu patimile și hrana spirituală a monahilor și monahiilor de la noi, și chiar a laicilor instruiți. Scrierile trezvitoare sau neptice erau răspândite prin copii manuscrise, separate sau în culegeri de texte ascetice și contemplative, care tratau despre curățirea de patimi, viețuirea în liniște (*isihie*) și săvârșirea rugăciunii curate (a inimii sau a lui Iisus).

Cea mai cunoscută antologie cu asemenea cuprins a fost alcătuită în secolul al XVIII-lea de Macarie, mitropolit al Corintului și publicată la Veneția în 1782 cu o introducere și scurte biografii ale autorilor de monahul cărturar din Muntele Athos Nicodim Aghioritul, amândoi venerați ca sfinți în Biserica Ortodoxă. Ei au dat culegerii lor titlul lung și lămuritor

¹ V. cele mai vechi mărturii la V. Muntean, *Organizarea mănăstirilor românești în comparație cu cele bizantine (până la 1600)*, București, 1984, p. 24 și urm.

² Cf. Dumitru Stăniloae, *Isihastii sau sihaștrii și rugăciunea lui Iisus în tradiția ortodoxiei românești*, în *Filocalia*, vol. VIII, București, 1979, p. 555-587.

*Filocalia*³ sfinților trezvitori, adunată de la sfinții și de Dumnezeu purtătorii Părinți în care [se arată cum] prin lucrare și contemplare potrivit filosofiei etice, mintea este curățată, luminată și desăvârșită. Această carte a rămas până azi principala referință în ascetica și mistica ortodoxă, iar din a doua jumătate a secolului XX s-a bucurat, prin numeroase traduceri și studii, de o mare răspândire și în creștinismul apusean.

Scrierile Părinților trezvitori reprezintă de peste șase veacuri, alături de textele liturgice și hagiografice, *Psaltirea* și *Evangheliile*, hrana spirituală de căpetenie a credincioșilor din Țările Române. Începând din secolul al XVIII-lea scrierile filocalice vor circula, cum vom vedea, îndeosebi prin antologii. Până la traducerea modernă a Părintelui Stăniloae, *Filocalia românească* a fost opera colectivă a cărturarilor din mănăstirile moldovenești de sub ascultarea Starețului Paisie. Această operă a fost împlinită de monahii învățați din comunitățile românești ca o *ascultare*, nu pentru faimă. Ispitei de a se evidenția prin erudiție sau talent, acești literați cu excelentă pregătire de eleniști și iscușiți scriitori nu i-au cedat niciodată.

Altă particularitate a operei desfășurată în obștea paisiană este finalitatea ei practică. Monahii traduceau scrierile filocalice ca să le înțeleagă și să le experimenteze prin trăirea lor spirituală. Spre deosebire de isihăștii din alte părți ale lumii ortodoxe care trebuiau să decripteze *Filocalia* scrisă în limbi neînțelese, ca greaca veche și slavona, monahii români au vrut și au reușit să o citească în limba lor vernaculară, româna maternă. În receptarea scrierilor trezvitoare acesta a fost un caz singular, subliniat de cercetătorii români și străini ai fenomenului⁴.

Filocalia de la Dragomirna din 1769 (ms.rom. 2597 al Bibliotecii Academiei Române) este cea dintâi culegere bogată de texte trezvitoare din literatura română veche. Așezată cu șase ani mai devreme în Mănăstirea Dragomirna din Bucovina, obștea Cuviosului Paisie era înzestrată cu scrierile patristice necesare operei duhovnicești pe care o începuse în Muntele Athos, având ca scopuri curățirea de patimi și săvârșirea rugăciunii inimii. Faima acestei școli de viață călugărească riguroasă a atras la Dragomirna pe Rafail, monah din Mănăstirea Horezu, cunoscut copist de texte religioase⁵. El a transcris, firește cu îngăduința Cuviosului Paisie și după îndrumările lui, scrieri patristice “ce arată pentru dumnezeiasca rugăciune, adică «Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă!»”, cu precizarea: “Că de acestea ne iaste mai mult

³ *Filocalia*, “iubirea de frumusețe” [divină] fusese titlul dat de sfinții Vasile cel Mare și Grigore de Nazianz unei culegeri de comentarii biblice ale lui Origen selecționate pentru Teodor, episcopul Tyanei.

⁴ Remarcă făcută de Părintele Elia Citterio, în studiul său *La scuola filocalica di Paisij Velichkovskij e la Filocalia di Nicodimo Aghiorita. Un confronto*, în *Amore del Bello. Studi sulla Filocalia*, Magnano (VC), Comunità di Bose, 1991, p. 201; la fel, Kallistos Ware, *Possiamo parlare di spiritualità della Filocalia?*, *ibidem*, p. 40 și dr. Dan Zamfirescu, *Biruința unei idei*, în cartea sa *Paisianismul, un moment românesc în istoria spiritualității europene*, București, 1966, p. 11-13.

⁵ V. manuscrisele copiate de el, păstrate în Biblioteca Academiei Române (15 lucrări), la G. Stempel, *Copiști de manuscrise românești până la 1800*, vol. I, București, 1959, p. 196-201.

cuvântul întru aceste sfinte scripturi”, după cum notează la fila 181v a manuscrisului său, subliniindu-i astfel conținutul filocalic. *Filocalia de la Dragomirna* are în comun cu ediția venețiană nouă scrieri ale sfinților Simeon Noul Teolog, Grigore Sinaitul și Casian Romanul, ale lui Simeon al Tesalonicului, Nichifor din Singurătate și tâlcuirea anonimă *Arătare pentru graiurile ce să cuprind în dumnezeiasca rugăciune* [a minții]. Cuviosul Paisie a mai adăugat acestei culegeri texte absente din *Filocalia* venețiană publicată peste treisprezece ani. Antologia de la Dragomirna avea aceeași tematică spirituală, ilustrată însă prin texte în bună măsură diferite ⁶.

Filocalia publicată la Veneția în 1782 a ajuns repede la Mănăstirea Neamț, unde procurarea scrierilor patristice originale, în copii manuscrise sau ediții nou apărute era o preocupare statornică ⁷ și astfel, pe la începutul secolului al XIX-lea, versiunea românească a primei părți era încheiată. Ea se păstrează în ms. rom. 1455 al Bibliotecii Academiei Române și cuprinde în afară de scrierile din ediția lui Nicodim Aghioritul, prefața și notele biografice alcătuite de el, precum și câteva texte ale lui Marcu Pustnicul și Sfântul Maxim Mărturisitorul absente din *Filocalia* grecească ⁸. Versiunea românească a părții a doua a fost și ea realizată: aproape toate scrierile din cuprinsul ei au fost identificate în traduceri separate mai vechi sau din intervalul 1782 – 1800 ⁹. Ele nu au fost însă copiate împreună într-un tom, la fel ca cele din prima parte. Istoria manuscrisului publicat în ediția de față ne va permite să aproximăm stadiul alcătuirii părții a doua a versiunii românești în anii de după săvârșirea Cuviosului Stareț Paisie (15 noiembrie 1794), când proiectul unei *Filocalii* integrale în limba română pare să fi fost abandonat pentru câteva decenii.

Ritmul traducerilor românești din literatura patristică a scăzut în secolul al XIX-lea. Modernizarea culturii, măsurile anticlericale, slăbirea interesului pentru limba greacă au pus capăt operei inițiate și conduse cu atâta stăruință în a doua jumătate a veacului precedent de Paisie și de “preaiubiții [săi] frați Macarie și Ilarion, dascăli iscușiți în traducerea cărților și bărbați învățați”¹⁰, cum își numea Cuviosul Stareț principalii colaboratori. Un capitol de cultură românească tradițională se încheiase. Dar căutătorii desăvârșirii, ucenicii ucenicilor marelui stareț erau încă numeroși în mănăstirile și mai ales în schiturile și sihăstriile românești. Pentru ei, un distins ierarh de tradiție paisiană, mitropolitul Moldovei Veniamin Costachi și stareții moldoveni

⁶ V. descrierea *Filocaliei de la Dragomirna*, la p. 50-54 din studiul *Biserica Ortodoxă Română și traducerile patristice și filocalice în limbile moderne* de Arhim. Ciprian Zaharia, inclus de dr. Dan Zamfirescu în lucrarea sa *Paisianismul...* p. 46-64.

⁷ Informații despre această preocupare în scrisoarea Starețului Paisie către Theodosie, Arhimandritul Sihăstriei Sofroniev, în Sfântul Paisie de la Neamț, *Cuvinte și scrisori duhovnicești*, ed. Valentina Pelin, Chișinău, 1998, p. 47-54.

⁸ Cf. studiul Arhim. Ciprian, citat mai sus, la Dan Zamfirescu, *op. cit.*, p. 57-59.

⁹ V. lista lor, *ibidem*, p. 59-61.

¹⁰ Valentina Pelin, *op. cit.*, p. 51.

începând cu Dorotei, cunoscutul traducător cu studii la Academia Domnească din București, au publicat începând din 1807, când lavra nemțeană a fost înzestrată cu o tiparniță proprie, scrieri patristice sau ale unor cărturari bisericești mai noi, după vechile tălmăciri păstrate în manuscrise. Prezența lor în scrisul românesc s-a prelungit astfel în prima jumătate a secolului al XIX-lea când au văzut lumina tiparului operele sfinților Efreim Sirul, Isaac Sirul și Ioan Gură de Aur, scrieri ale sfinților Vasile cel Mare, Ioan Gură de Aur și Atanasie cel Mare, opusculă patristică de teologie dogmatică, despre datoria ascultării călugărești, sau manualele de viață duhovnicească ale Cuviosului Nicodim Aghioritul *Războiul nevăzut*, *Apanthisma* și *Despre paza celor cinci simțiri*. Scrise de autori celebri ai doctrinei creștine, aceste opere clasice de propășire spirituală vor fi republicate în secolele XIX și XX. Centrate pe marile teme ale despățimirii și îndumnezeirii omului, ele au asigurat continuitatea dimensiunii filocalice în cultura românească și în perioada ei modernă, orientată precumpănitor spre orizonturi raționaliste și secularizante.

Un rol de seamă în cultivarea acestei tradiții care a inspirat reflecția și creația lui Mihai Eminescu, Tudor Arghezi și Vasile Voiculescu au avut în planul vieții spirituale monahi învățați, chemați pentru vrednicia lor la înalte rosturi în ierarhia Bisericii Ortodoxe Române. L-am amintit mai sus pe Veniamin Costache, mitropolit al Moldovei. Să adăugăm numele lui Calinic cel Sfânt, episcop al Râmnicului, un isihast din Schitul Frăsinei-Vâlcea, cu aspră rânduială athonită, stareț al Mănăstirii Cernica, unde la începutul secolului XIX se păstra rigoarea călugărească și intelectuală introdusă de alt mare stareț, Gheorghe, un ucenic al Cuviosului Paisie de la Neamțul. Să mai amintim pe Iosif Naniescu, episcop de Argeș, apoi cel mai vrednic urmaș al lui Veniamin Costache în scaunul mitropolitan al Moldovei (1875–1902), înțelept păstor de suflete, iubitor al culturii creștine, filantrop și patriot luminat care a dăruit Academiei Române – al cărei membru de onoare a fost – un adevărat tezaur de cărți vechi, manuscrise și documente.

Un contemporan al mitropolitului Iosif a fost Gherasim Safirin (1850–1922), dintre ultimii ierarhi români cu autentice trăsături monahale și contemplative, care a dus viața aspră a pustnicilor primelor veacuri creștine, a apărut cu înverșunarea acelor rânduiclii îndăntate ale Bisericii și a criticat nemilos abaterile întâi-stătătorilor ei. Ales în 1900 episcop al Râmnicului pentru însușiri intelectuale și duhovnicești pe care nimeni nu i le putea contesta, a fost depus din treaptă și trimis la mănăstire datorită intransigenței sale, apreciată ca tulburătoare pentru pacea Bisericii. Măsură controversată ¹¹, dar în multe privințe providențială: episcopul Gherasim s-a retras într-un loc prielnic nevoițelor sale, la Frăsinei lui Calinic cel Sfânt, unde și-a sfârșit viața în post, rugăciune și fapte bune (el a ctitorit paraclisul “Sfinții Trei Ierarhi” și o parte însemnată din chiliile mănăstirii). Dar mai ales, în ultimii ani ai vieții sale, el a încurajat și sprijinit un important act de spiritualitate

¹¹ Cf. Arhim. I. Scriban, *Episcopul Gherasim Safirin*, în “Biserica Ortodoxă Română”, s. II, 40, 1922, p. 459-460.

și cultură, desăvârșirea versiunii românești a *Filocaliei*, cea începută încă în timpul vieții Cuviosului Paisie și din care, după cum am arătat mai sus, până la moartea acestuia nu se finalizase decât prima parte.

Împrejurări fericite au făcut ca o dactilogramă a întregii *Filocalii românești*, (legată într-un tom masiv) a cărei transcriere a fost încheiată la 5 ianuarie 1922 (episcopul Safirin a murit la 14 februarie același an), să fie descoperită la schitul românesc Lacu din Muntele Athos și adusă în țară în vederea publicării ei. Istoria acestei necunoscută versiuni a *Filocaliei* am reconstituit-o după sumarele informații din chiar *Însemnările* care introduc primul tom al manuscrisului *Filocaliei de la Prodromul*, editat în două volume.

Întrebările fără răspuns cu care încep *Însemnările* nu explică nimic în legătură cu inițiativa uriașei întreprinderi de adunare a vechilor traduceri necesare alcătuirii unei *Filocalii românești*. Lipsa ei pe vremea când vor fi început lucrările (cu cel puțin unul sau două decenii înainte de 1922) era, firește, resimțită de isihăștii de la cumpăna secolelor XIX și XX care cunoșteau unele scrieri cuprinse în antologia spirituală publicată de Cuviosul Nicodim, dar nu aveau acces la toată cartea și nu înțelegeau elina ei adesea foarte dificilă. Gândul ne duce în primul rând la monahii Schitului românesc Prodromul, ai cărui igumeni au fost succesiv, în anii 1900–1922 vrednicul de pomenire arhimandrit Antipa Dinescu (1900–1914) urmat pentru scurte răstimpuri de ieromonahii Ioasaf Ionescu, Anichit Dumitrescu, Iacov Țețiu, Pimen Teodorescu și Hrisostom Postolache¹². Bogăția bibliotecii Schitului, în care se aflau, potrivit *Însemnărilor*, cele mai multe din textele necesare unei *Filocalii românești* explică plauzibil inițiativa monahilor prodromiți. De la bun început ei n-au plănuit o traducere nouă ci, ca și cărturarii nemțeni alcătuitori ai primei părți, au socotit că trebuie doar să adune versiunile vechi, exacte și frumoase din perioada paisiană, să le pună în ordinea din Filocalia greacă, să traducă din nou numai *Predoslovia* Cuviosului Nicodim Aghioritul și notele biografice alcătuite de el, care preced operele fiecărui autor. De observat că, deși la Mănăstirea Neamțu aceste operații erau făcute pentru prima parte a *Filocaliei*, prodromiții n-au putut profita de ea, pentru că, luat din biblioteca nemțeană de emisarii Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice, manuscrisul fusese dăruit Academiei Române la 2 septembrie 1900. Cu răbdare și resemnare călugării Schitului athonist au refăcut, așadar, și prima parte. Despre ridicarea în scopuri “științifice” a vechilor manuscrise din mănăstirile noastre la începutul secolului XX și consecințele negative ale acestei măsuri pentru obștiile monahale vitregite de hrana lor spirituală ne vom ocupa altădată. Observăm doar că ms. rom. 1455 al Bibliotecii Academiei Române pare să fi rămas nefolosit de cercetători cel puțin șaptezeci de ani de la confiscarea lui în scopuri “științifice”.

Etaplele alcătuirii *Filocaliei de la Prodromul*, cum se cuvine numită această variantă a versiunii românești sunt relatate în *Însemnări*: cele mai multe scrieri se aflau în biblioteca

¹² Arhim. Ioanichie Bălan, *Vetre de sihăstrie românească*, ed. 2-a, București, 2001, p. 358.

Schitului, traduceri ale lui Ilarion Dascăluș, excelent cunoscător al limbii eline”¹³ și de “eruditul bărbat” Teodosie¹⁴. Alte scrieri au fost procurate din diferite părți ale Sfântului Munte: de la Mănăstirea Vatoped (manuscris provenit de la Schișorul românesc Calimița), de la colibele viețuitorilor români, de la peștera de lângă mare a Cuviosului ieroschimonah Nifon Ionescu, întemeietorul Schitului Prodromul (manuscrite aduse de la Mănăstirea Văratec). Textele cu neputință de găsit au fost traduse din elină de Aristovul monahul din Marea Lavră în greaca nouă, apoi în românește de monahul medic Ignatie Transilvăneanul din Schitul Ivirului¹⁵, iar *Predoslovia* și biografiile scrise de Cuviosul Nicodim Aghioritul au fost tălmăcite de învățatul din Schitul Prodromul Chiril Lambrino, bun elenist, care a comparat și traducerea mai veche cu originalele în greaca veche, completând unele texte cu “capetele lipsă”.

Alcătuitorii *Filocaliei de la Prodromul* se temeau că “nu vom avea fericirea de a o ceti în condițiunile ce să cere”, [i.e. cuvenite, dorite]. O copie a fost trimisă episcopului Gherasim la Frăsinei. Este aceea pe care a consultat-o Părintele Dumitru Stăniloae, amintind-o în *Cuvântul înainte* al versiunii sale: “La traducerea primului volum din *Filocalia greacă* (adică până la sfântul Maxim Mărturisitorul inclusiv) am avut alături și traducerea episcopului Gherasim Safirin, procurându-mi o copie după manuscrisul de la Mănăstirea Frăsinei. Traducerea am făcut-o după textul grec. Versiunea episcopului Gherasim Safirin ne-a fost numai un mijloc auxiliar, folosit mai ales la locurile obscure, pentru a vedea cum le-a înțeles și el”¹⁶. Din *Însemnările Filocaliei de la Prodromul* reiese însă că episcopul Gherasim asistase pe alcătuitorii ei doar pentru găsirea traducătorului Aristovul monahul. El urmărise și încurajase pregătirea *Filocaliei românești*, carte atât de necesară aspirațiilor sale spirituale, și ca recunoștință primise un exemplar dactilografiat, acela de pe care și-a procurat o copie Părintele Stăniloae, convins că traducerea fusese făcută de episcopul însuși.

Filocalia de la Prodromul are intercalate și texte în plus față de ediția venețiană. *Cuvântul despre dumnezeiescul nume Iisus* (plasat după fragmentul din *Viața Sfântului Palama*) pare să fie luat, cu mici modificări, din *Minei*, sinaxarul zilei de 1 ianuarie, iar

¹³ Despre traducătorii nemțeni, v. studiile prof. N. A. Ursu și dr. Valentina Pelin în volumul *Români în reînnoirea isihastă. Studii închinare Cuviosului Paisie de la Neamț la bicentenarul săvârșirii sale, 15 noiembrie 1944*, publicate sub îngrijirea lui Virgil Căndea, Iași, 1997, p. 39-82 și 83-120.

¹⁴ Despre Teodosie monahul din Mănăstirea Neamț și vedenia lui, v. Diac. Prof. Ioan Ivan, *Viața Cuviosului Paisie de la Neamț*, Iași, 1997, p. 113-116. Demonul care i s-a arătat lui Teodosie la trei ani după săvârșirea Cuviosului Paisie i-a spus acestuia că deși starețul murise, dracii nu părăseau mănăstirea pentru că “au înțarmat starețul [pe] ucenicii săi cu cele mai tari arme [cărțile]. Însă degrab și de acelea mă voi răsufli, căci le voi răpune și după aceea mă voi odihni!”. O mare parte din biblioteca Mănăstirii a ars în 1862, cum îi vestise demonul: “Blestematele terfeloage de cărți, arde-le-ar focul!”, iar multe manuscrise patristice le-a luat apoi Ministerul Cultelor.

¹⁵ Sihastru și duhovnic, din Chilia Sf. Gheorghe de pe moșia Mănăstirii Iviron, v. Ioanichie Bălan, *op.cit.*, p. 513.

¹⁶ *Filocalia*, trad. de Dumitru Stăniloae, red. Rodica Pandele, vol. I, București, Editura Humanitas, 1999, p. 11-12.

Prosopografia lui Iisus Hristos (Epistola lui Lentulus către Senatul Romei) ca și *Istoria despre chipul Maicii Domnului* (la începutul manuscrisului) sunt texte comune, prezente în multe cărți religioase răsăritene¹⁷.

Din izvoare grecești sunt și *Cuvântul al doilea din epistolele către monahi* al Sfântului Ioan Gură de Aur și fragmentul din *Viața Sfântului Nifon*¹⁸ (intercalat după *Cuvântul pentru trezvie* al lui Nichifor din Singurătate). Celelalte adaosuri provin din literatura trezvitoare în limba slavonă: *Tipicul vieții nevoitoare* al sfântului Nil Sorski, *Învățătură duhovnicească a omului celui dinlăuntru* a sfântului Dimitrie Rostovski, cele trei predoslovii ale Starețului Vasile de la Poiana Mărului și postfața aceluiași la cartea lui Nil Sorski, cu care se încheie *Filocalia de la Schitul Prodromul*. Alcătuitoarii ei nu ezită să intercaleze între vechile texte ascetice și unul foarte nou, tradus din limba rusă, al Părintelui Ioan din Kronstadt decedat în 1910, a cărui carte *Viața mea întru Hristos* ajunsese în anul 1899 la a cincea ediție.

În tradiția românească de scrieri ascetice și mistice, *Filocalia de la Schitul Prodromul* face legătura între opera școlii paisiene din Mănăstirea Neamțului și traducerea Părintelui Stăniloae. Marele teolog a cunoscut și prețuit vechile versiuni ale scrierilor filocalice și referințele la ele ne întâmpină în mai toate introducerile la autorii din traducerea sa, realizată potrivit normelor științifice moderne, pe bază de ediții critice ale operelor patristice, cu ample comentarii care le limpezesc mesajul și într-o limbă accesibilă cititorilor de azi. Părintele Stăniloae avea acribia savantului și venerația teologului pentru operele Părinților neptici, dar în același timp respect pentru cititorii săi. “În traducere, declară dânsul, am căutat să folosesc, pe cât s-a putut, un vocabular înțeles de toți și nu prea depărtat de cel original. Dar în unele locuri am recurs și la câte un termen mai nou, de dragul preciziei”¹⁹. Reducerea *Filocaliei* în literatura română contemporană rămâne meritul său necontestat.

Filocalia de la Prodromul ne pune însă în contact cu o epocă a scrisului teologic românesc în care limba *Bibliei*, a cărților liturgice, a hagiografiilor și scrierilor patristice a fost mult timp aceeași. Cititorul va constata că româna secolului al XVIII-lea avea o terminologie teologică bogată și nuanțată, care permitea înțelegerea corectă a scrierilor trezvitoare și eficiența lor folosire pentru urcușul treptelor anevoioase ale desăvârșirii. Interesul pentru româna sacră manifestat de lingviști în ultimii ani²⁰ pregătește viitoarele

¹⁷ Împreună, *Epistola* și *Chipul Maicii Domnului* se găsesc în manualul de pictură al lui Dionisie din Furna.

¹⁸ Cf. *Neon eklogion*, Veneția, 1803, la praznicul sfântului Nifon patriarhul Constantinopolului, 11 august.

¹⁹ *Filocalia românească*, vol. I, ed. cit., p. 12.

²⁰ Cf. studiile lui Gh. Chivu, *Civilizație și cultură. Considerații asupra limbii bisericești actuale*, București, 1997, Liviu Onu, *Terminologia creștină și istoria limbii române*, București, 2000 și revelatoarea teză de doctorat a d-nei Lia Brad Chisacof, *Probleme ale contactului dintre română și neogreacă la sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea*, București, 1998. În anexă, un *Lexicon grec și român după alfabet* din 1796, variantă integrală a celui folosit de traducătorii obștii paisiane.

ediții critice de opere filocalice în traduceri vechi. Publicarea unui corpus de texte neptice ca cel de față se va dovedi atunci deosebit de utilă acestor proiecte menite să valorifice un capitol al scrisului românesc pe nedrept neglijat de istoriografia literară modernă. Pentru asemenea finalități, editoarea cărții de față a preferat să publice *Filocalia de la Prodromul* în forma sa genuină, fără intervenții sau modificări.

Dar dincolo de valoarea sa ca document lingvistic, cartea de față este act de recunoștință pentru cărturarii de altădată de la Neamțu și Prodromul și călăuză duhovnicească iubitorilor scrisului românesc vechi. Stăruința asupra vechii traduceri a *Filocaliei românești*, cea alcătuită de carturarii paisieni și dusă la bun sfârșit de monahii prodromiți la începutul secolului trecut pune în lumină continuitatea unei nobile și salutare tradiții a culturii scrise românești.

După Sfântul Maxim Mărturisitorul, unele veacuri sunt pentru coborârea lui Dumnezeu la oameni, iar altele pentru urcarea oamenilor la Dumnezeu²¹. În aceste veacuri se află omenirea după Întruparea Fiului. Iar cea mai bună călăuză pentru ascensiunea spirituală este *Filocalia*.

Academician VIRGIL CÂNDEA

²¹ *Filocalia*, trad. D. Stăniloae, vol. III, Sibiu, 1948, p. 70-71. Răspuns la întrebarea 22 a lui Talasie Libianul (comentarii la 1 Cor. 10, 17). *Răspunsurile către Talasie* sunt adăugate *Filocaliei românești* de traducător.

Notă asupra ediției

Întâmplare fericită, cum ar spune laicul, un Dar de la Dumnezeu, cum mi se pare mie această ediție a *Filocaliei de la Schitul Prodromul* a făcut ca în urmă cu mai bine de trei ani să primesc la editură, în 1997, un manuscris voluminos de peste 1600 de pagini, pe care mi le-a adus spre publicare, dimpreună cu o recomandare a academicianului Virgil Cândea, Monahul Ignatie Marica, pe numele său Duhovnicesc Ignatie Monahul, de la Mănăstirea Antim.

În vreme ce se corectau ultimele pagini culese din manuscrisul acesta împlinit la Prodromul, au început să se publice, rând pe rând, volumele *Filocaliei* într-o nouă ediție a traducerii părintelui Dumitru Stăniloae *.

Prezența acestei versiuni contemporane purtând pecetea personalității și culturii Părintelui Stăniloae m-a făcut să amân o vreme editarea manuscrisului excepțional pe care-l promisem, adevărat tezaur de limbă și gândire românească, și, în același timp, mi-a întărit opțiunea, alegerea mea ca scriitoare și filolog, de a publica o ediție genuină a *Filocaliei* „așa într-un timp adunată”, la începutul secolului XX, cu toată „răzmerița veacului întru care ne aflăm”, cum stă scris în *Însămănări oarecare de pricina adunării aceștii Cărți*.

Învățătura isihastă strânsă în antologia alcătuită în secolul al XVIII-lea de Sfântul Macarie, Mitropolit al Corintului și Sfântul Nicodim Aghioritul și publicată apoi „pe elinește” la Veneția, în 1782 avea să parcurgă până la versiunea ei integrală în limba română, (căreia i s-au mai adăugat și alte texte ale despătimirii și îndumnezeirii), o cale benefică pentru însăși devenirea limbii și spiritualității sacre românești. Nu vom mai relua această cale a învrednicirii, evocată în studiul ce însoțește ediția de față, bazat pe o profundă cunoaștere a prezenței *Filocaliei* în cultura română și, nu în ultimul rând, pe ceea ce latinii numesc *bonitas verborum*, arta cuvintelor bine alese.

---

* *Filocalia*, traducere de Dumitru Stăniloae, vol. I, București, Humanitas, 1999. Redactor Rodica Pandele. Prima ediție a *Filocaliei* tradusă din grecește de Prot. stavr. Dr. Dumitru Stăniloae, profesor la Academia Teologică “Andreiană” a apărut la Sibiu în 1947-1948, la Institutul de arte grafice “Dacia Traiană” S.A., vol. I, cunoscând rapid o a doua ediție, “înainte de a purcede la publicarea celorlalte volume”. Titlul primei ediții a traducerii publicate de Prot. stavr. Dr. Dumitru Stăniloae era *FILOCALIA sau culegere din scrierile Sfinților Părinți cari arată cum se poate omul curăți, lumina și desăvârși*. Ediția apărută la Harisma, în 1993 (noi am consultat ediția a IV-a) în traducerea Preotului Profesor Dumitru Stăniloae, Membru al Academiei Române, se intitulează *FILOCALIA sfințelor nevoiște ale desăvârșirii*.

Pentru iubitorii limbii române și cercetarea documentelor ei lingvistice de referință, editarea *Filocaliei de la Schitul Prodromul* va reprezenta o verigă esențială în lanțul unei deveniri unitare din care nu poate lipsi principala zidire din ascetica și mistica ortodoxă.

Un exces de zel a uneia dintre culegătoarele textului adus de la Muntele Athos a făcut să primesc primele o sută cincizeci de pagini într-o versiune „adusă la zi” cu transcrieri „corectate” și cu o „remodelare” a morfo-sintaxei și vocabularului conform gramaticii și lexicului din zilele noastre. Prezența acestui hibrid „actualizat” în corpusul genuin al manuscrisului cules pe computer, a devenit, încă un argument, poate cel mai întemeiat legat de pierderile pe care le-ar fi pricinuit o ediție prelucrată și ajustată.

„Corpul străin” a fost expulzat în pofida rezistenței lui în memoria fișierelor.

Drept care am ales calea reproducerii integrale, fără să operăm modificări sau corecturi în această unică operă de întemeiere, pe care o reprezintă *Filocalia de la Schitul Prodromul*.

Ediția de față, în două volume cuprinde versiunea românească, realizată în diferite etape, a *Filocaliei* venețiene, „pre-scrise” (copiate și dactilografiate), și duse la bun sfârșit la „5 ianuarie, anul Mântuirii 1922”, „cu ajutorul lui Dumnezeu Celui Întreit Sfânt”, cum citim la finele manuscrisului. O vastă operație de traducere și retraducere căreia i se adaugă versiunea unor texte mai noi și introducerea în premieră a unor autori și titluri ce aparțin scrierilor filocalice, încheie un orizont al receptării scrierilor trezvitoare pre limba română, având ca „scopos”, – cum citim în *Filocalia de la Prodromul* – curățirea de patimi, despățimirea și săvârșirea rugăciunii inimii și a minții. Opera aceasta colectivă și individuală, împlinită de cărturarii din mănăstirile moldovenești, și-a întins un capăt de pod exemplar în osârdia monahilor cărturari de la Prodromul.

Iar podul acesta întins peste două veacuri se arată a fi, deopotrivă, ziditor de limbă și de oameni, în căutarea desăvârșirii.

Pentru cititorii care nu vor putea consulta direct manuscrisul de la Prodromul, dactilografiat și legat în scoarțele tomului de 1614 de pagini, vom face cuvenita lui prezentare.

Manuscrisul *Filocaliei de la Prodromul* care se publică pentru prima oară acum în ediția de față, după 80 de ani de la încheierea lui se prezintă sub forma unui volum având dimensiunile de 15,5 (16) x 23,5 (24) cm și este un tom masiv care leagă cele 1614 pagini dactilografiate față-verso și numerotate cu cifre arabe și cu litere, pagini cusute cu ață între copertile cartonate, imitație de piele neagră cu striuri.

Textul propriu-zis care adună scrierile filocalice ale Sfinților Părinți, de la Sfântul Antonie cel Mare până la Părintele Ioan Crondștanschi * (Ioan din Kronstadt, care a trăit până la 1910) adaugă și intercalează, printre titlurile și autorii din ediția venețiană, piese de rezistență în scrierile filocalice din literatura religioasă răsăriteană, din izvoare grecești și Filocalii slavone (Sfântul Nil Sorski și Sfântul Dimitrie Rostovski).

Întregul material ce alcătuiește amândouă tomurile *Filocaliei* elinești se încheie la pagina 1421 a manuscrisului. „La urma acestora” – cum se spune într-o *Nota bene* către cititori (*Spre știință*) –, traducătorii și alcătuitoarii ediției de la 1922 ne previn că au alăturat și

* La Tabla alfabetică de la finele manuscrisului numele este dat Ioan Cronștand. La colon titlu, pag. 1589 a manuscrisului numele este dactilografiat „Păr(intele) Ioan Crondștanschi”.

următoarele „cuvinte” (texte, n.n.), „a oarecăroră Sfinți și Dascăli ai Bisericii Răsăritului precum și a oarecăroră Cuvioși Părinți Români, ca cele ce privesc tot spre un scopos”: *Cuvânt pentru numele Iisus, Chip de luare aminte al rugăciunii* de Părintele Calist, Patriarhul Constantinopolului, *18 capete* ale Sfântului Marco Pustnicul, o scriere anonimă, un text *Din viața Sfântului Nifon din Țarigrad*, un text din cartea *Chir Hariton, Pentru gândurile hulii, Învățătura duhovnicească a omului dinlăuntru* a Sfântului Dimitrie al Rostovului (Dimitrie Rostovski), cele trei predoslovii ale Starețului Vasilie de la Poiana Mărului, la Sfântul Filofteiu, Sfântul Grigorie Sinaitul; Postfața la Cartea lui Nil Sorski...

Manuscrisul *Filocaliei de la Schitul Prodromul* se încheie cu Părintele Ioan Cronștandschi (Kronstadt) și textul acestuia cu titlu interogativ *Cu puțință este a avea cineva inimă curată?*

Tot din secțiunea „adăugată” mai fac parte textele de o deosebită valoare din Starețul Paisie Nemțeanul, și din Sfântul Ioan Gură de Aur.

Cele 1594 de pagini sunt numerotate cu cifre arabe din care 1590 este albă și 1504 care rămâne tot albă, apare tăiată cu linii diagonale, violet și cu o sintagmă scrisă de mână pe una dintre ele „iartă cetitorule”. Manuscrisul nu este numerotat cu cifre arabe de la început. Primele 5 file, numerotate în ordine alfabetică de la *a* la *e*, doar pe față, mai adaugă 10 pagini, fiind urmate de alte file numerotate cu litere de la *e* la *g*, care mai adaugă 6 pagini. O eroare de numerotare mai adaugă numărului de pagini al manuscrisului, paginile 213 bis, 214 bis, 215 bis și 216 bis, deci încă alte patru pagini în plus. Tomul manuscrisului legat în copertile cartonate negre are în total 1594 + 10 + 6 + 4 pagini, respectiv 1614 pagini. Din acestea ultimele 4 sunt reprezentate de o „*Tablă alfabetică*” (*Scară de Sfinți*) și *materialul ce compune cartea de față*, prezentată ca un tabel cu numele, autorul și titlul scrierii fiecăruia, precum și pagina la care se află în manuscrisul Filocaliei numerotat precum l-am descris.

Manuscrisul Filocaliei de la Prodromul a fost dactilografiat foarte îngrijit, ca o carte, pe hârtie velină subțire (are o consistență asemănătoare cu o hârtie de Biblie) de culoare ocru-gălbui, uzată parțial (și cromatic, cu mici pete și de „rugină”, și de la foaia de indigo, și de la trecerea timpului). Deși a fost adeseori citit și răsfoit, paginile nu sunt zdrențuite, șifonate sau deteriorate iar elasticitatea hârtiei i-a fost un aliat, cu siguranță. În plus contează calitatea cititorilor și preocuparea de a păstra această carte-manuscris în bune condiții, de-a lungul timpului. Grija față de dănuirea obiectului în sine se vede și din „bandajele” de hârtie albă transparentă sau ocru lipite la marginile paginilor și la cotor, ca un fel de ramă ce trebuie să protejeze pânza textului.

Aceste bandaje emoționante apar până la pagina 28. Este partea din manuscris cea mai marcată de vreme, și pare să fi suferit un accident (apa? umezeala?) care a pătat și umflat oarecum textura hârtiei. Cele peste 1600 de pagini sunt legate și cusute cu ață între copertile negre, deja pomenite.

Numele autorilor ce au tipărit antologia elenă de la Veneția e scris cu majuscule cu folie de aur și a fost așezat în partea superioară a copertei întâi unul, sub altul. Pe primul rând citim **SFÂNTUL NICODIM AGHIORITUL**, pe rândul al doilea **MACARIE DE CORINT**, fără precizarea c-ar fi și acesta Sfânt al Bisericii Ortodoxe. În centrul copertei, cu litere mari și un font apropiat de acela de pe copertile ediției noastre, e scris în relief cu litere îngropate și

folie de aur, parțial ștearsă **FILICALIA**, iar jos la baza copertei, în locul rezervat editurii e tipărit tot cu majuscule, cu folie de aur **SF. MUNTE ATHOS 1911-1922**, pe două rânduri.

O ciudățenie este dactilografierea paginilor cu culori diferite: negru, mov-ciclamen, albastru-verzui, și albastru după cum urmează: Filele numerotate sus, centrat, cu creionul de la *a* la *e*, pe față, nu și pe verso, au fost dactilografiate cu albastru-verzui. Filele numerotate cu creionul de la *e* la *g* inclusiv, numai pe față sunt dactilografiate cu mov-ciclamen. Paginile de la *Scurtă cuvântare despre capetele Sfântului Antonie*, numerotate cu cifre arabe de la 1-83, unde începe Sfântul Marcu Pustnicul, sunt dactilografiate cu bandă neagră și indigo negru. De la pagina 84 la pagina 216 textul este dactilografiat cu albastru-verzui. Urmează paginile 213 bis - 214 bis - 215 bis și 216 bis sărite de la numărătoare, dactilografiate cu negru. Colon cifrul apare dactilografiat cu cifre arabe de la pag. 1 la pag. 513.

De la 213 bis la 352 inclusiv textul este dactilografiat cu negru, De la 353 la 514, textul apare cu litere mov-ciclamen.

De la 514 la 1586 numerotarea se face cu creionul, cu cifre arabe scrise la extremele de sus ale paginii, stânga, dreapta. De la 1027 la pagina 1138 cifra paginii apare și cu cerneală și dactilografiată, iar textul este dactilografiat cu mov-ciclamen. De la pagina 1139 la 1244 inclusiv textul e bătut la mașină cu albastru-verzui. De la 1245 la 1318 cu mov-ciclamen, de la 1319 la 1425 cu negru. Pagina 1425 este dactilografiată 3/4 cu negru și o pătrime cu albastru-verzui, la bază. De la 1245 la 1500, dactilografierea folosește litere albastru-verzui. De la 1501 la 1589 și ultimele 4 pagini textul este scris cu mov-ciclamen.

Textul *Filocaliei de la Schitul Prodomul* este dactilografiat cu 48 de rânduri pe pagină, des, compact, cu o oglindă a paginii economică. În întreg volumul, care se prezintă ca un manuscris-carte, colon titlul și colon cifrul sunt scrise la partea superioară. Dactilografierea și legarea paginilor prin coasere și lipire s-a făcut cu mare grijă, astfel încât oglinda paginilor respectă simetria, rândurile se întâlnesc fără „ezități” și diferențe, pe o orizontală continuă, iar rama lăsată pentru margini și cotor este identică, dacă includem și rândul lăsat pentru colon titlu și colon cifru.

Colon titlul prezintă de regulă numele Sfântului Părinte pe ambele părți ale filei, dar în câteva cazuri, pe paginile fără soț, adaugă lângă nume titlul scrierii: *Sf. Macsim Mărt. Suta 2 Teolog*. Dactilografierea apelează la numeroase prescurtări neunificate în cazul trimiterilor la Sfânta Scriptură pe care le-am tipărit ca atare (Mateiu dar și Mat. pentru Sfânta Evanghelie după Matei, Luc. și Luca pentru Sfânta Evanghelie după Luca, Sir. dar și Is. Sir. pentru Cartea Înțelepciunii lui Iisus, fiul lui Sirah (Ecclesiasticul și 2Leg. pentru Deuteronomul. Corinteni este prescurtat Kor. în manuscris. Am optat în ediția de față pentru transcrierea Cor. Am păstrat în schimb prescurtarea Kap. sau K. indicând diverse capete din Scrierile Sfinților Părinți.

Am scris cuvintele întregi, renunțând la prescurtările D-zeu pentru Dumnezeu, D-hnicești, pentru Duhovnicești, IS. Hs. pentru Iisus Hristos, D-l pentru Domnul. Am corectat trimiterile de câte ori a fost cazul, menționând în notele ce reproduc citatele din text, versiunea acestora în Biblia editată în anul 1982*. Am optat pentru această ediție a Sfintei Scripturi care repro-

* Sub îndrumarea și cu purtarea de grijă a Preafericitului Părinte IUSTIN, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, cu aprobarea Sfântului Sinod, la Editura Institutului Biblic și de Misiune a Bisericii Ortodoxe Române, București, 1982.

duce textul Noului Testament din ediția 1979 și textul Vechiului Testament din ediția apărută în 1975, având în vedere că această ediție de sfârșit de secol XX are la bază ediția din 1936 tradusă de Gala Galaction și Vasile Radu și episcopul din acea vreme Nicodim Munteanu care au folosit textul Septuagintei pentru Vechiul Testament confruntând și originalul ebraic. Ediția din 1936 a Sfintei Scripturi este diferită de aceea din 1914 ce va fi fost folosită în ultimele traduceri. Stabilirea surselor folosite pentru revizuirea română a unor citate din texte va putea indica o cronologie a traducerilor, confruntând citatele cu Biblia de la București din 1688 cu Noul Testament de la Belgrad de la 1648, cu Biblia de la Blaj de Samuil Micu (Clain) reeditată la 1819, la Petersburg, la inițiativa Mitropolitului Gavriil Bănulescu, cu Biblia de la Buzău (1854-1856) sau aceea de la Sibiu (1856-1858) cu un text revizuit de Mitropolitul Andrei Șaguna. Asemenea analize dimpreună cu cercetarea bibliotecii Schitului de la Prodromul și a celei de la Neamțul vor putea da răspuns întrebărilor pe care ni le ridică stabilirea cronologiei și identificarea traducătorilor.

Volumul-manuscris este însoțit de 55 de ilustrații, portrete de sfinți, scene biblice (mai puține) ce au fost decupate din publicații și cărți religioase ori au fost, la origine, iconițe tipărite. Aceste ilustrații folosind policromia, 4 culori plus bronz sau fără bronz aurit, alb-negru, alb-albastru, și sepia sunt completate de câteva desene de mână, în creion și peniță (cu cerneală sepia) între care cel mai spectaculos este desenul în creion și peniță reprezentându-l pe „Cuviosul Paisie Starețul Monasterii Neamțul” ce apare la pagina 1458, înainte de Scurta Cuvântare despre Cuviosul Paisie, Starețul Mănăstirii Neamțul: prescrisă din precuvântarea la cele 14 trimiteri ale Sfântului Apostol Pavel.

Neașteptate sunt cele trei desene „științifice” folosite pentru a da o reprezentare geometrică, matematică de la pagina 1079, la Sfântul Grigore Palama (Capetele 13 „fie sfera pământului rotundă înlăuntru care e subînsemnată ABCD și împreună ei se aduce alt ocol... sfera acestei EFGH) și paginile 1394 și 1395 (*A anonimului Cuvânt minunat*) unde prin grafică „scriem și țărălim” „Dumnezeirea unui născut .... lui Dumnezeu” sau avem „pildă spre mai bună înțelegere”, „patru ziceri Dumnezeiești și săbii Duhovnicești” ce „răstoarnă și strică două cumpene de eresuri protivnice între sineși la răutate și la eres, însă de un rang și împreună glăsuite la păgânătate”. În afara ilustrațiilor despre care s-ar mai putea scrie și alte amănunte, poate în *Postfața* la aceste volume, trebuie remarcate adnotările cu creion negru sau cerneală (mai rar), de câteva ori cu creion albastru, de câteva ori cu roșu (o dată apare scris HAR, cu majuscule). Acestea corectează sau completează sintagme, cuvinte, câteva paragrafe, sau dublează conturul literelor dactilografiate și șterse sau greu lizibile din textul propriu-zis, rescriu câteva litere sau cuvinte la capetele și începuturile de rând, uneori peste „bandajul” de foiță albă transparentă ce s-a lipit, acoperind fâșia din marginea dactilogramei.

Tot cu creionul se scriu câteva note de subsol, observații, corecții, mici comentarii, unele probabil ale cititorilor monahi sau nu. Tot cu creionul mai sunt scrise diferite colon titluri *Suta a treia pentru dragoste, Cuvânt pentru rugăciune, Cele 226 capete, Duhovniceasca Lege, Pentru dreapta socoteală, Pentru cele 8 gânduri, Pentru deslușirea patimilor, Cuvânt pentru liniște*, corecturi făcute mai ales în prima sută de pagini care creează impresia unei pregătiri a manuscrisului pentru tipar. Când? Pentru ce

editură? Nu știm. La pagina 1422 este scris de mână cu pixul albastru (când? de cine?) un text ce acoperă toată pagina intitulat *Studiul Duhovnicesc* pe care l-am cules și este prezent în ediția noastră păstrând mențiunea „asta nu face parte din Filocalie.”

Uneori linii orizontale trase cu creionul despart capetele.

Cu creionul sau cu cerneală sunt desenate vestmintele unor sfinți în completarea ilustrațiilor sau pentru a reprezenta aura pe creștetul Sfinților Părinți, cu un cerc perfect, când e trasat cu compasul, mai tremurat, când intervine penița cu cerneală sepie, de regulă. Între planșele desenate se cuprinde și Scara Sfântului Teofan de la pagina 609.

La pagina 38, ultimele 7 rânduri au fost șterse cu creion violet, cu hașurări repetate, tenace, aproape violente, dacă le studiem ductul, iar dedesubt, cu creionul negru, de astă dată, citim o notă de mână: „Vezi și la Pedalion pag. 49 unde pe larg arată pricina pentru ce Monahii nu mănâncă carne”.

Revenind la valoarea de document lingvistic și de tezaur de memorabilă expresivitate care ne impresionează în *Filocalia de la Prodromul* ca scriitori, ca lingviști, ca iubitori ai limbii române nu putem omite valorile morale și spirituale multiple ale *Cuvintelor* (echivalent vechi pentru Text), cuprinse în această ediție genuină, și generoasă prin multipla ei dăruire și deschidere către cititor. Lumea modernă a accentuat ostentativ retorica și poietica scrisului, pe linia „măririi deșarte” blamată în paginile *Filocaliei*, carte de învățătură a trezvirii, despățimirii și înDumnezeirii, din care nu lipsesc valorile comunicării interactive, introspecția și training-ului autogen, intertextualitatea, psiho-drama și autoscopia.

Toate aceste valori (mai puțin ostentația și nombrilismul găunos al omului modern și străin de sine) dezvoltă în *Filocalia*, pilduitoare scrutări de sine și lecții ale plenitudinii în smerenie, și credință.

Așezând în oglindă citatele din text cu notele din subsol care extrag din Sfânta Scriptură echivalențe contemporane, am oferit cititorului o posibilă călătorie lingvistică, semantică, poetică în lumea comparatismului și a arheologiei textuale și intertextuale.

Exercițiul de a pune față în față aceste citate (din care multe își au o rostire aproape identică în *Biblia de la 1688, de la București*), e pilduitor, în ordinea unor continuități culturale. În plus, editarea textului conform cu manuscrisul, departe de a evidenția nostalgia arhaică și o nevoie de reîntoarcere la expresionismul ortodoxismului și gândirismului românesc, corespunde, în cazul de față, și în particular, unor afinități și nevoi de exemplaritate. Când am scris, la vârsta de 18 ani, volumul meu de debut în poezie *Vindecările*, citisem *Biblia*, nu și textele isihaste și cuvintele Sfinților Părinți. Când am scris acea poezie „tragică, matură, plină de adânci întrebări”, cum a definit-o Geo Dumitrescu, nu știam că versurile mele erau în felul lor niște despățimiri. Și nu am înțeles bătălia dusă vreme de șapte ani cu cenzura care-mi cerea să scot de peste tot din volum cuvântul vindecare și să renunț la titlul cărții: *Vindecările*. Mă gândeam doar la poezie și taumaturgie, într-o lume care a rupt tot mai mult limba și poezia de rugăciune și de smerenie.

Nu cred că cititorul modern al *Filocaliei* poate rămâne indiferent la marea lecție și lege a vindecării ființei umane fără de care nu poate începe înDumnezeirea *. Iar dacă mă

* Acest cuvânt e scris cu majuscule la interior, în tot manuscrisul.

gândesc la limba română contemporană, care a „dezvoltat”, de-a lungul ultimei jumătăți de veac, și acea acuzată limbă de lemn sau de rumeguș, cum mi se pare mie, sau dacă refuz limbajul folosit de media, înșesat de strigături *kitsch* promoționale, nu pot să nu le opun tuturor acestor cazuri ale pierderii și căderii în uscăciune și vulgaritate, Marile Texte. Marile Texte își au rostul lor protegitor în lupta cu aceste *Ersatz*-uri de limbă care ne-au asaltat și ne oxidează auzul și simțirea, reflexele umane și morale, acea bună cuviință creștină. Limba română se poate vindeca în fața propriei „epifanii” pe care o descoperim proaspătă și curată, blândă și neîntinată în straiul lingvistic al *Filocaliei de la Schitul Prodromul*. Textul întreg al acestui manuscris își are precum orice zidire temeinică, menirea de a purta o solie. În cele *40 de capete pentru Trezvire*, rămase de la Sfântul Filoftei Sinaitul *, citim despre „lucrătorul buneii-credințe”, pomenit și de Sfântul Ioan Gură de Aur (Ioan Chrisostomos).

Monahilor de la Schitul Lacu, unde s-a păstrat acest manuscris al *Filocaliei* și celor ce au împlinit versiunea integrală în limba română și au *prescris-o* între anii 1911-1922 li se dedică acest volum, lor și celor ce și-au făcut din *ascultarea* legilor duhovnicești o mai adevărată lege de ascultare a binelui și frumosului din *omul din lăuntru* și *din afară*, cel care vede trezviria drept calea ce duce spre Împărăție „cea dinlăuntru nostru și cea ce va să fie și care „se aseamănă unei ferestruice luminoase prin care Dumnezeu plecându-se se arată minții” noastre.

Atenția editorului a fost să nu clinească nimic (*să clătească*) din textul manuscrisului.

Să înlocuiești *încredințare* cu *credibilitate* sau *credință*?

Să înlocuiești *rugăciunea minții* cu *meditație*, sau *reflexivitate*?

Să schimbi tectonica frazei, terminațiile verbale și să intervii pe textul original cu alte asemenea unelte ale unei convertiri moderne?

Nicidecum. Am ales să păstrez *diferența*. Cititorul are în fața lui o mare carte de căpătâi în limba română. Citindu-i frazele, pildele, rugăciunile, predosloviile, cuvintele, poate repeta comentariul din *Scurta cuvântare spre capetele Sfântului Antonie*: „atâta mândrie și folos se face celor ce citesc”, „câtă încredințare se află întru dânsese... câtă dulceață curg dintr-însele... cât izvorăște bunul nărav... dulceața aceasta, ei ce vor gusta miera aceasta, cu gâtlejul cel gânditor al minții”.

Filocalia, în straiile manuscrisului de la Schitul Prodromul este o revelație. Îl lăsăm pe cititor să descopere binele și frumosul din aceste texte, adevărat și unic arhipelag al literaturii isihaste. Un neprețuit *kalokagathón* aparținător literaturii sacre și ortodoxismului se dăruie cititorului, acum la sfârșitul anului 2001, în zilele ce apropie Nașterea lui Iisus Hristos.

Dr. Doina URICARIU

New York, decembrie, 2001

* Căruia Starețul Vasile de la Poiana Mărului din România „i-a făcut o înainte cuvântare pe care au tipărit-o și grecii în filadă aparte”.

FILOCALIA

Adică Iubirea de Bine
[în]
Românește
a
Sfințitei Trezviri
împreună alcătuită
De la Sfinții și de Dumnezeu Purtătorii Părinții noștri,
de
Fericitul întru pomenire
DASCĂLUL NICODIM AGHIORITUL
Pentru:
Cele despre Lucrare și Privire,
Năravnică Filosofie,
a minții curățire, luminare și săvârșire

---

* Pagina de gardă a *Filocaliei de la Schitul Prodromul* cu care se deschide manuscrisul. Lipsește numele lui Macarie de Corint. În a doua jumătate a paginii de gardă s-a lipit o ilustrație color reprezentând *Cina cea de Taină*.

Înainte cuvântare
la această carte „FILOCALIA”, Ediția întâi tipărită
[la] Veneția, la anul 1782 [pe] Elinește

DUMNEZEU firea cea prea fericită, desăvârșită, cea mai presus de săvârșire săvârșire, a tuturor bunătăților săvârșire și făcătoare începere, foarte bun, prea desăvârșit: Din veșnicie mai înainte hotărând începătoare de cugetare, Dumnezeire, spre a înDumnezei pre om, ce despre acesta dintru început întru sine mai înainte puind scoposul *, în vremea care bine au voit pre acesta îl și zidește. Și din materie adecă trupul luând, iar de la Sine sufletul într-însul puind, ca pre o lume oarecare mare, prin mulțimea puterilor și a covârșirei în lumea cea mică l-au pus, luător de samă a simțitei zidiri, și tănuitor al celei gândite, dupre Marele în Teologie Grigorie. Și ce alt este, decât o statue cu adevărat și icoană de Dumnezeu zidită, plină de toate harurile? Pe lângă aceasta și dându-i legea poruncii ca o cercare a de sine-și stăpânirei, a-l slobozi pre el pe viitor a cunoaște, precum și Sirah zice „L-au lăsat pre el în mâna căderii (sfatului) său” (I.Sir.4.21) ¹ și după părerea lui să ia cununa, ca dupre cinstirea de Dânsul a poruncii, să priimească Ipostatnicul Dar al înDumnezeirei, Dumnezeu făcându-se, și de adevărata lumină în veci strălucindu-se. Dar însă, O! rea meșteșugire a zavistiei! nu suferea acesta în fapt a veni, începătorul vechii răutăți: Și ajungând și precugetând, și împotriva Ziditorului și împotriva făpturei precum zice Sfântul Macsim, întâi, ca să nu să facă cu totul învederată puterea cea dupre lucrare, prea lăudata bunătate a zidirei omului; Iar al doilea, ca să nu să facă părtașe unei asemenea mai presus de fire slave dupre înDumnezeire; Cu vicleșug vicleanul înșălând pre ticălosul or, l-au pregătit prin bune adecă sfaturi a călca făcătoarea de viață poruncă, Va! și de Dumnezeasca slavă l-au despărțit! Ca un Olimpicesc revoluționar, i s-a părut întru sine că este, că au putut să întrerupă împlinirea Sfatului celui mai înainte de veci!

Însă fiindcă dupre Dumnezeștiilor Proroci, „Sfatul lui Dumnezeu cel făcut spre înDumnezeirea firei omenești –, în veci rămâne, în gândurile inimii lui în neam și în neam” (Ps. 32.11) ²: adecă a Proniei și a judecății cuvintelor care tind la acest scopos și în veacul de față și în cel viitor nestrămutate sunt, dupre lămurirea Sfântului Macsim. Au binevoit în zilele cele mai din urmă pentru milostivirea milei, acest Cuvânt al Tatălui cu Dumnezească stăpânire, vrând adecă a strica sfaturile Boerilor întunecului, și a aduce la săvârșire lucrul, despre care au pus sfatul cel bun și adevărat, deci cu bunăvoința Tatălui, prin lucrarea Sfântului Duh întrupându-să, luând asupra Sa

* *scopos*, variantă a cuvântului “scop”, substantiv neutru, din neogreacă “skopós”.

¹ *Cartea Înțelepciunii lui Iisus, fiul lui Sirah (Ecclesiasticul)*, 4, 21: “Iar de va rătăci, îl va părăsi și-l va da în mâinile căderii lui”. *Biblia sau Sfânta Scriptură* tipărită sub îndrumarea și cu purtarea de grijă a Prea Fericitului Părinte Ț IUSTIN, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, cu aprobarea Sfântului Sinod, Editura Institutului Biblic și de Misune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1982.

² *Psalmi*, 32, 11: “Iar sfatul Domnului rămâne în veac, gândurile inimii Lui, din neam în neam”.

toată ființa noastră și în Dumnezeuindu-o; Apoi dându-ne și mântuitoarele Sale porunci, și a Sfântului său Duh desăvârșitul Său Dar prin Botez, ca o sămânță Dumnezească sămănând în inimile noastre ne-a dat nouă, după Dumnezeescul Evanghelist, „putere” (Ioan 1.12)³, ca, și făcătoarele de viață ale lui porunci, și Duhovniceștele vârste trecându-le, și prin lucrarea lor păzind întru noi nestâns Darul, în cele din urmă să rodim, și Fii ai lui Dumnezeu prin acestea să ne facem și să ne înDumnezeim, „ajungând la bărbat desăvârșit, la măsura vârstei plinirei lui Hristos” (Efes.4.13);⁴ că aceasta era tot sfârșitul și cuprinderea a toată economiei ceii pentru noi.

Dar vai mie! că bine este aicea a suspina cu amar, după Dumnezeescul Gură de Aur, că cei ce am dobândit asemenea har, și ne-am învrednicit de atâta cinste, încât sufletul nostru să strălucească mai mult decât Soarele în Sfântul Botez, curățindu-se întru Duhul: Și fiindcă prunci priimim pre această Dumnezească strălucire, aceasta dacă din neștiință, iar ce este mai mult din întunecarea grijilor vieții orbindu-ne, întru-atâta Darul în patimi l-am cufundat, întrucât să primejduiește desăvârșit a să atinge întru noi Duhul lui Dumnezeu, și de asemenea cu cele către Pavel răspunsuri pătimind, „cum că, nici n-am auzit de să află Duh Sfânt” (Fap.14.2);⁵ Și să face nouă cu adevărat ca și mai întâi, după Prorocul, când nu începuse Darul nostru. Ci Vai de nesimțirea noastră! că ne-a pierdut răutatea și indeletnicirea noastră cea fără cuviință întru cele simțite! Și încă mai minunat aceasta este, că deși am auzit cel întru alții lucrător Dar, însă zavistându-i *, îi clevetim, și nici de este lucrarea Duhului în veacul acesta credem. Decî ce de aicea? Îl înțelepțește Duhul cel Sfânt adecă pre Purtătorii de Dumnezeu Părinții noștri, și către cea cu totul trezvie, și întru toate luare aminte, și păzirea minții și chipul, le descopere lor spre a afla iarăși Harul, cu adevărat minunat și foarte cu meșteșugire. Iar a să ruga Domnului nostru Iisus Hristos Fiului lui Dumnezeu neîncetat, nu prost (numai cu buzele), în minte zic, aceasta și tuturor bine credincioșilor doritori este arătat, și toată mintea după omul cel dinlăuntru întorcându-o, ceea ce este și minunat, așa înlăuntru și întru adâncul inimei, să cheme Prea Sfântul Nume al Domnului, și de la El să ceară milă, numai la aceste cuvinte goale ale rugăciunii luând aminte, și nimic pre dinlăuntru său pre dinafară nălucind, ci cu totul neînchipuită și nefelurită să ție pre minte.

Iară pricinele aceștii lucrări, și ca cum ar zice cineva, materia, o au din învățăturele Domnului nostru Iisus Hristos, uneori zicând: „Împărăția lui Dumnezeu înlăuntru vostru este” (Luca 17.21)⁶ iar alteori: „Farisee oarbe, curățește mai întâi paharul pe dinlăuntru, și pe urmă pre din afară, și atuncea vor fi și cele de afară curate” (Mat. 23.26)⁷. Care nu simțitor, ci despre cel dinlăuntru om al nostru să înțelege. Și Apostolul Pavel către Efesenii scrie așa „Pentru aceasta plec genunchile mele către Tatăl Domnului nostru Iisus Hristos ... ca să dea vouă putere să vă întăriți prin darul Duhului Său, ...ca în omul cel dinlăuntru să lăcuească Hristos, în inimile voastre (Efes.3.14)⁸. Ce poate a fi

³ *Sfânta Evanghelie după Ioan 1, 12*: “Și celor câți L-au primit, care cred în numele Lui, le-a dat putere ca să se facă fii ai lui Dumnezeu”.

⁴ *Epistola către Efesenii a Sfântului Apostol Pavel, 4, 13*: “Până vom ajunge toți la unitatea credinței și a cunoașterii Fiului lui Dumnezeu, la starea bărbatului desăvârșit, la măsura vârstei deplinătății lui Hristos”.

⁵ *Faptele Sfinților Apostoli, 14, 2*: “Dar iudeii care n-au crezut au răsculat și au înrăit sufletele păgânilor împotriva fraților”.

* *a zavistui* (var. “*a zavistii*”) din slavonul “zavistovati” tranz.: a pizmui, a invidia, intranz. “a face sau a băga intrigi”. Academia Română, Institutul de Lingvistică “Iorgu Iordan”, DEX, *Dicționarul explicativ al limbii române*, Ed. Univers Enciclopedic, 1996.

⁶ *Sfânta Evanghelie după Luca 17, 21*: “Și nici nu vor zice: Iată aici sau acolo. Căci iată, împărăția lui Dumnezeu este înlăuntru vostru”.

⁷ *Sfânta Evanghelie după Matei, 23, 26*: “Fariseule orb! Curăță întâi partea dinăuntru a paharului și a blidului, ca să fie curată și cea din afară”.

⁸ *Epistola către Efesenii a Sfântului Apostol Pavel 3, 14*: “Pentru aceasta, îmi plec genunchii înaintea Tatălui Domnului nostru Iisus Hristos”.

mai adevărat decât această mărturie? Și într-un alt loc „Lăudând și cântând întru inimile voastre Domnului” (Efes. 5.19)⁹. Auzi? în inima voastră zice. Nu mai puțin și Verhovnicul aceasta adevărește, „până când, zicând, ziua va lumina și luceafărul va străluci întru inimile voastre” (2Pet. 1.19)¹⁰. Însă aceasta ca trebuincioasă tuturor bine credincioșilor, și în mii de alte foi ale Sfintei Scripturi Sfântul Duh învață cum să cunoască cei să pleacă cu bună gândire acestora. De această lucrare Duhovnicească și meșteșugită, dimpreună cu dorita împlinire a celorlalte fapte bune, prin chemarea Numelui celui Sfânt în Duh făcută cu ferbințala inimii, și a fi după sine-și Duhovnicească lucrare, patimile adecă să perd. „Că foc mistuitor este Dumnezeu nostru” (Evr. 12.29)¹¹ și foc mistuitor al răutății, și mințea și inima câte puțin să curățește și întru dănele să unesc. Și când curate sunt acestea, și între ele unite, atunci Mântuitoarele porunci mai lesne să săvârșesc, atunci rodirile Duhului răsăr iarăși în suflet, și toată adunarea bunătăților să înmulțește. Și ca în scurt să zic: atunci mai cu apropiere este nouă a ne întoarce de cel din început desăvârșit Har al Duhului întru Sfântul Botez, – nefiind întru noi din pricina înecării scânteii în cenușa patimilor –, și strălucitor luminând văzându-l, luminându-se cu mințea, să desăvârșește și să înDumnezeiește de o potrivă.

Deci despre această lucrare cei mai mulți din Părinți, presărată ici coala în scrierile lor pomenind, ca către cei ce cunosc aceasta fac cuvântul. Iar unii dintre dânșii, – aceasta mai înainte văzându-o, poate acelor din vremea de acum pentru această mântuitoare lucrare cugetare necunoștința împreună și lenevirea –, pre însuși lucrătorul chip al aceștia, prin oarecare firește metode, cu subțirătate tâlcuindu-l, ca pre o părintească moștenire, nouă fiilor săi nu s-au lenevit a ne o da. Care cu multe numiri o au numit: și început a toatăl alte de Dumnezeu iubitoare lucrări, și adunare de bunătăți, și încredințată cunoștință a pocăinții, și lucrare gândită, și înălțare la adevărată privire. Pre aceasta mai înainte spuindu-o, pre toți fi în deamnă spre câștigarea lucrării. Însă plâng pre cele de aicea, că durerea îmi taie cuvântul! Că cele despre aceasta cu adevărat curățitoare, luminătoare și săvârșitoare, după Ariopaghitul zicând, lucrare, a filosofiei cărți, nu mai puțin și a altora, câte despre luarea aminte, trezvie și rugăciune cuprind, multe aud. Toate împreună ca pre niște trebuincioase cinstindu-se, mijloace și organe privitoare la această lucrare fiind, și același scopos având spre a înDumnezei pre om: Însă pentru vechimea vremii, pentru rara, cum am zice, și mai niciodată date în tipar, însuși acelea au lipsit deși oarecare au rămas, și acelea mâncate de molii fiind și cu totul stricate, și ca [sic] cum niciodată ar fi fost pomenite.

Să adăogăm încă, fiindcă și cei mai mulți din noi cu lenevire să află, și să grijesc adecă mult pentru trupeștile zic, și lucrătoarele fapte bune, sau mai bine a zice pentru uneltele faptelor bune, și întru acestea mai tot timpul vieții îl cheltuiesc. Iar a singurului lucru adecă a păzirei minții și a curatei rugăciuni, nu știu cum fără de știință foarte trec cu vederea. Și să primejduiește aceasta în scurt și prea dulce lucrare cu totul a lipsi, și de aceea a să înnegri și a să stinge Darul. Pe lângă acestea și din unirea noastră cu Dumnezeu, și din lucrarea cea Dumnezească să cădem (care era, după cum s-au zis mai sus, cea din început după iconomie * voință a lui Dumnezeu, către care trebuie ca [sic] către un scopos cel mai din margene să privim, adecă spre a fi zidirea, și spre bine

⁹ *Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel*, 5, 19: “Vorbiți între voi în psalmi și în laude și în cântări duhovnicești, lăudând și cântând Domnului, în inimile voastre”.

¹⁰ *A doua Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Petru*, 1, 19: “Și avem cuvântul prorocesc mai întărit, la care bine faceți luând aminte, ca la o făclie ce strălucește în loc întunecos, până când va străluci ziua și Luceafărul va răsări în inimile voastre”.

¹¹ *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, 12, 29: “Căci «Dumnezeul nostru este și foc mistuitor». Indicația în mss. dactilografiate trimite greșit la paragraful 19 din capitolul 12. Sintagma evocată apare în finalul capitolului 12 (*Răbdare și sfințenie*), paragraful 29.

* *iconomie*, s.f., variantă învechită care înseamnă “economie”, cu sensul de mod de întocmire, de orânduire a planului sau a părților unei lucrări, ale unei scrieri, ale unei legi etc.; alcătuire, compoziție. DEX, ed. cit., p. 329.

a fi, și spre pururi bine a fi, pentru noi iconomia a lui Dumnezeu Cuvântului; și cuprinzător, câte în vechea Scriptură, și câte întru cea nouă cu bună cuviință s-au lucrat).

Deci precum mai înainte mulți și din cei din lume aflători și însuși Împărații, și cei ce petreceau în palaturile împărătești, cu toate miile lor de griji și silinți ale vieții, în fieștecă zi întinzându-se și îndeletnicindu-se, unul și același lucru aveau: ca în inimă neîncetat să se roage, precum pre mulți aflăm în istorii; Întru acest chip și acum din lenevire și din necunoștință, nu numai în cei din lume nu să află; (această lucrare) ci nici întru Monahii, care cu liniște să singurătățesc, prea puțin să află. O! ce pagubă mare! Și cu totul greu de aflat! De care și lipsindu-se, cu toate că după putere să ostenește fiecare, și rabdă durerile cele pentru fapta bună, însă nu seceră nici un rod. Că fără de neîncetată pomenire a Domnului, și din aceasta împungându-se inima, și fără de a să curăți mintea de tot răul, nu poate a rodi, că zice: „Fără de mine nu puteți face nimic”, și iarăși „Cel ce rămâne întru mine acesta aduce rod mult” (Ioan 15.5)¹². De aceea îmi dau cu părerea că nu este altă pricină, prin care au lipsit cei ce petrec cu sfințanie și viețuesc și după moarte, și așa puțin sunt cei ce să mântuesc în vremea de acum: ci numai pentru că ne-am lenevit de acest lucru aducător spre înDumnezeire. Iar fără a să înDumnezei mintea, au zis oarecine, nu numai a să sfinți, dar nici a să mântui omul nu poate. Care lucru și singur auzului este foarte înfricoșat! Că aceeași este a să mântui cu a să înDumnezei, după arătarea înțelepților de Dumnezeu. Iară cea mai de căpetenie adecă pricină, că și de acestea ducătoare de mână cărți ne lipsim. Iară fără de acestea a dobândi săvârșirea, este cu neputință.

Dar iată cel întru toate îmbunătățit, și cu adevărat iubitor de Hristos, Domnul Ioan Mavrocordat, care pre nici una din cele întâitoare lăsând, că câte adecă spre slobozenia cuvântului sunt: iubirea de săraci, iubirea de străini, și alt danț de fapte bune, carele cu Dumnezeiască răvnă pentru obștescul folos totdeauna să arde. Acesta zic, acesta, din Darul lui Hristos carele voește ca toți oamenii să se mântuească și să se înDumnezească, însuflându-se, întru bucurie schimbă plângerea, deslegând nedumerirea. Că depuind de obște mijlocul de înDumnezeire, cu tot sufletul, și ca să zic așa, cu mâinele și cu picioarele, și cu tot chipul împreună lucrează în partea aceasta, precum s-au zis, al celui mai înainte de veci sfatul lui Dumnezeu. O! ce mare slavă! O! ce mărire! Iată dar cele ce niciodată în vremile cele mai dinainte date la lumină, cele ca în adânc și întunec, și ca în unghiuri aflate necinstite și mâncate de molii, și aici și acolo lepădate și răspândite; Iată cele spre curățenia inimii și trezvirea minții, și a doua chemare întru noi a Darului, încă și a înDumnezeirei, cele ce cu mare meșteșug povățuesc la aceasta, întru una adunându-le, și necruțând nici o osteneală și cheltuială, la marea și prea strălucita lumină, prin tipar spre darea la lumină vine.

Trebua dar, trebuia cele de Dumnezeasca luminare arătătoare a să învrednici tiparului; Și prin aceasta izbăvește pre cei cunosători de osteneala prescrierii, îndeamnă însă și pre neștiutori spre dobândirea ei, încă și spre dragostea faptei cei lucrătoare. Și ai prin urmare, O! prea iubite cetitorule! Prin prea îmbunătățitul Domn Ioan, fără de osteneală și lesne de câștigat această Duhovnicească carte. Carte, a trezvirii vistierie, păzitoare a sufletului, tainica învățătură a rugăciunii minții, Carte, a lucrării cea prea minunată în tipărire, a povățuirii spre privire nerătăcire, Raiul Părinților, lanț de aur al faptelor bune, Carte, de deasa a lui Iisus învățătură, (cugetare), trâmbița cea înapoi chemătoare a Darului: Și în scurt a zice, aceasta cu adevărat, acesta este înalta înDumnezeire, lucru mai presus de orice, de mii de ori dorit, și de mulți ani cugetată și căutată, dar nu aflată. Pentru aceasta, dare și datorie netrecută stă asupra ta, după tot cuvântul drept cerută, pentru făcătorul de bine și cel împreună cu dânsul lucrător, prin rugăciuni întinse, pre Dumnezeu a ruga, ca și ei deopotrivă partea înDumnezeirei să dobândească, și ca cei ce la aceasta s-au ostenit, ei întâi din roduri vor culege.

¹² *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 15, 5: "Eu sunt vița, voi sunteți mlădițele. Cel ce rămâne în Mine și Eu în el, acela aduce roadă multă, căci fără Mine nu puteți face nimic".

Însă făcându-se cuvântului împotrivire, că poate nu este, zicând, drepte câte să publică în cartea aceasta, întru auzul multora ca streine fiind, zicând că și primejdie din aceasta urmează; către acestea în scurt răspundem: că nici noi! O! prietene iubite! Cu ale noastre firești cugetări am venit a face această uelțire; ci mai ales întrebuițând pildele, unele adecă ale Sfintei Scripturi care fără deosebire poruncesc a să ruga neîncetat bine credincioșii, și înaintea ochilor pentru totdeauna a avea pre Domnul, – iar păgânesc lucru este a zice, că este ceva oprit, de Duhul cele poruncite, sau cu neputință, dupre Marele Vasilie *–; încă și dupre a Părinților înscrise predanii: că de Dumnezeu Cuvântătorul Grigorie ** de obște poporului celui de sub sine poruncește a pomeni mai mult pre Dumnezeu decât a răsufli. Încă și Dumnezeiescul Gură de aur ***, trei cuvinte au alcătuit despre neîncetata rugăciune a minții, și în miș de locuri ale celorlalte cuvinte ale sale, de obște pre toți îi îndeamnă neîncetat a să ruga. Și minunatul acela Grigorie Sinaitul ****, multe cetăți înconjurând, această mântuitoare lucrare a învățat. Dar și însuși Dumnezeu prin minune trimitând de sus Înger, acest adevăr au pecetluit, astupând gura împotrivitorului Monah, precum să vede la sfârșitul cărții aceștia (Cuvântul cel din viața Sfântului Grigorie Palama). Și ce îmi trebuie mic mai multe a zice pentru aceasta? Când și aceștia care și în lume fiind și întru cele Împărătești petrecând, lucru neîncetat, precum am zis, o asemenea cugetare și îndeletnicire având, cu adevărat întăresc cuvântul, și mulți din ei astupă gurile protivnicilor.

Dar deși unii puțin oareșice s-au abătut, ce este de mirare? Că din înălțarea minții cei mai mulți au pătimit aceasta, dupre prea priceputul Grigorie Sinaitul. Iară eu socotesc că mai ales, pricina cea de căpetenie a aceștii abateri, aceasta este: că nu întru toate urmează întru această lucrare învățătura Părinților; iar nu dintru această lucrare, (adecă să înșală), să nu fie! Căci aceasta Sfântă este, și prin aceasta de toate rătăcirea să cuvine a ne ruga să ne izbăvim, deși cea dupre Lege poruncă a lui Dumnezeu, ceea ce duce spre viață; „s-au aflat, zice Pavel, oare cărora spre moarte” (Rom. 7.10) ¹³, însă nu pentru această poruncă s-au făcut, căci cum? fiind aceasta Sfântă, și dreaptă, și adevărată? Ci pentru răutatea celor ce o lucrează supt păcat. Ce pentru aceasta? Să ne desnădăjuim de Dumnezeiasca poruncă pentru păcatele oarecărora?? și să ne împuținăm și de o asemenea Mântuitoare lucrare pentru rătăcirea oarecărui? Nicidecum. Nici de aceea (de poruncă), nici de aceasta (de lucrare); privind numai la Cela ce au zis: „Eu sunt calea și adevărul” (Ioan 14.6) ¹⁴; Cu tot adevărul, și cu toată smerita cugetare, și cu așzare tânguitoare uneltească lucrul. Că cel ce de înălțarea minții și de plăcerea de oameni este izbăvit, măcar toată tabăra cea rea a dracilor împotriva lui s-ar strânge, nici a să apropia vor putea, dupre învățătura Sfinților Părinți.

Acestea așa fiind, și a cărții aceștia din toate părțile, din câte s-au zis, neprinderea întru toate propuindu-se, la bună vreme va fi chemarea aceea a prânzului Înțelepciunei, a o lua în mâini, cu înalta propovăduire a aceștii cărți, la Dumnezeasca ospătarea să cheme pre toți câți nu sunt urători de Dumnezeestile ospătări, nici ca cei din Evanghelie: țarinii, boii, muerii pricinuind. Veniți dar, veniți de mâncați pâinea înțelepciunei a cunoștinței aceștia, și beți vinul cel ce veselește gânditor inima, depărtându-o cu totul de cele simțite și gândite, pentru înDumnezeirea cea uimitoare și îmbătați-vă beție cu adevărat trezvitoare. Veniți toți câți sunteți părtași ai chemării cei drept

* Staretul Vasilie de la Poiana Mărului, *Filocalia*, vol. II, ed. Universală, Buc. 2001.

** Sfântul Grigorie Palama, *Filocalia*, vol. II, ed. cit., Buc. 2001.

*** Sfântul Ioan Gură de Aur, *Filocalia*, vol. II, ed. cit., Buc. 2001.

**** Grigorie Sinaitul, *Filocalia*, vol. II, ed. cit., Buc. 2001.

¹³ *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, 7, 10: “Iar eu am murit! Și porunca dată spre viață, mi s-a aflat a fi spre moarte”.

¹⁴ *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 14, 6: “Iisus i-a zis: Eu sunt Calea, Adevărul și Viața. Nimeni nu vine la Tatăl meu decât prin Mine”.

slăvitoare, împreună mireni și Monahi, cărora cu adevărat a voastră este Împărăția lui Dumnezeu, și comoara cea în țarina inimii ascunsă, să ne sârguim a o afla, care este Prea dulcele Iisus Hristos; Ca despre robia ceea de jos, și de răspândirea minții noastre să ne slobozim, și să curățăm inima de patimi, prin neîncetata înfricoșată chemare a Domnului nostru Iisus Hristos, și a celor împreună lucrătoare fapte bune, cele ce învață cartea aceasta.

Uniți-vă unii cu alții, și printr-înșii și cu Dumnezeu, dupre cea către Tatăl rugăciune a Domnului: „ca să fiți, zicând, una, precum și noi una suntem” (Ioan 17.11)¹⁵. Și așa cu Dânsul uniți, și cu totul schimbați prin împărtășirea și unirea dragostei lui Dumnezeu, foarte cu îndestulare vă veți înDumnezei, întru simțire gânditoare și neîndoită încredințare; și către întâiul scopos a lui Dumnezeu întorcându-vă, slăvind pre TATĂL, pre FIUL, și pre SFÂNTUL DUH, pre o începătoare de stăpânire Dumnezeire:

Căruia să cuvine toată slava, cinstea și închinăciunea,
în vecii vecilor AMIN.

D.N.A.

---

¹⁵ *Sfânta Evanghelie după Ioan, 17, 11*: “Și eu nu mai sunt în lume, iar ei în lume sunt. Și Eu vin la Tine? Părinte Sfinte, păzește-l în numele Tău, în care Mi i-ai dat, ca să fie una precum suntem și noi”.

*Celor din Sfântul Munte Athos,
petrecători cu viață liniștită:
Prea Cuvioși Părinți ai noștri,¹
Această ediție a Sfințitei „FILOCALII”
o afierosește,*
Editorul*

CĂRORA altora această ediție a aceștii Dumnezeiești cărți, a Sfințitei Rugăciuni, ceea ce povățuește întru cereasca și întocmai cu Îngerii petrecere, și despre canoanele ei arată și învață, a Sfințitei, zic, „FILOCALII”, mai cu dreptate este decî însușită decît vouă?

Întru voi Dumnezeiasca petrecere, a căruia prea înțeleptile și prea Duhovniceștele a aceștii Sfințite cărți scriind a urma lucrările ei, a niște povățuitoare și pildă nouă s-au făcut, căci înfloritoare este, și cu mai ales înverzitoare.

Sfântul Munte al vostru fiind, și al Împărătesei a toate, și Prea Curatei Fecioare gândită grădină, Finici înfloritori și miș de cedri înmulțiți, ca cei din Livan, întru Duhul au arătat, și încă arată cu Darul Prea Bunului Dumnezeu, și cu neîncetate rugăciuni ale Prea nevinovatei Fecioare Maria.

Întru voi ca întru oarecare Chivot, întregi ale Vizantismului să păstrează odoare de mult preț, laudate de toți, care după Sfințire despre multe grijindu-se, și din vechile prietenii, și de la cei cu adevărat bine credincioși, și adevărați ai drept slăvitoare Răsăritene Biserici mai ales Fii s-au adunat (odoarele).

Dintre voi Fericitul întru pomenire NICODIM **, care la ediția (darea la lumină) atator Sfințite și de Dumnezeu iubitoare cărți cheltuind viața sa, precum și la această carte nu mai puțin osteneală au pus, ca prea aceasta dimpreună cu cea din Corint a Sfântului Macarie *** să fie dată la lumină.

Voi și această ediție la lumină ați adus, nu întâmplătoare bunăvoință arătând spre priimirea ei.

Deci vouă trebuie aducerea acestei Ediții, și vouă o afierosim pre aceasta; spre îndemnarea adecă a nevoiinții către fapta bună, iar spre pildă de viață întocmai cu Îngerii prea plăcută, și spre curaj și întărire de biruință împotriva meșteșugirilor prea vicleanului Satana.

Deci rugați-vă Părinți Sfinți și pentru noi, ca Dumnezeu să fie milostiv în ziua cea mare a judecării:

AMIN.

¹ Această deasupra scriere este pusă la Ediția a doua a *Filocaliei*, tipărită în Atena, la anul 1893.

* *afierosi, afierosesc*, vb. IV, formă învechită, tranzitiv. A risipi o avere, un bun. *A se afierosi* (reflexiv) a se dedica, a se consacra. Din neogreacă “afierono” (aorist *afierosa*). DEX, *ed.cit.*, p. 17.

** Nicodim Aghioritul

*** Pe coperta mss., legat în coperta de carton neagră, cu titlul, autorii traducerii și mențiunea datei și locului unde s-a făcut lucrarea, tipărite pe folie de aur, apare sub Sfântul Nicodim Aghioritul, Macarie de Corint, pomenit și în această dedicație sau afierosenie.

Însămănări oarecare de pricina adunării aceştii Cărți

CINE a adunat-o așa precum se vede? Dumnezeu îi știe.

Cum și prin care mijloace?? Dumnezeu le știe.

Pentru ce a scris-o ??? Tot Dumnezeu știe !!!

Însă numai de două lucruri suntem cuprinși: de bucurie și de întristare; de bucurie, căci nu suntem vrednici a mulțami Prea Milostivului Dumnezeu, Cel ce a zis: „Fără de mine nu puteți face nimica” (Ioan 15.5) ¹⁶ că ne-a ajutat prin cine-î știe iarăși tot Bunătatea Sa, de am ajuns să o vedem așa întru’n trup adunată: iar de întristare, că față de răzmeriția veacului întru care ne aflăm, poate nu vom avea fericirea de a o ceti în condițiunile ce să cere, las de a zice că de a pune început, poate ne va lăsa înapoi acel „astă-zî” și ne va apuca vecinicia cufundați în potopul grijilor vieții aceștia!!! „Cel ce are urechi de auzit să audă”, zice Domnul!!!

Manuscrisele după care s-a prescris * această carte, parte se află în Biblioteca Prodromului, precum: acel ce poartă scrierile: Sfântul Antonie, Sfântul Isihie Ierusalimneanul, Sfântul Isaia Pustnicul, Sfântul Ioan Damaschin, a Anonimului, Sfântul Calist și Ignatie sută I, Calist Tilicude, Calist Catafighiotul, Sfântul Simeon Metafrast, Sfântul Simeon Noul Teolog, Sfântul Evagrie și alți Sfinți, cari sunt scriși în mai multe manuscrise, dintre care unele poartă în original traduceri ale celui Cuvios Ieromonah Ilarion din Sfânta Monastire Neamțul, precum și traduceri ale celui Erudit bărbat Teodosie ce a văzut acea înfricoșată vedenie puțin după moartea Cuviosului Paisie; care parte din manuscrise sunt aduse de la Monastirea Neamțului de răposatul Ieromonah Victor în Biblioteca Schitului Românesc „Prodromul”.

Alte manuscrise se mai află mai prin toate bibliotecile de prin Sfântul Munte, precum în Biblioteca Monastirei Vatopedului se află chiar în original manuscrisul scris de Mitropolitul Grigorie al Bucureștilor, pe timpul când se afla, precum se zice, în peștera din Schițorul Român „Calimița”, astăzi distrus de Monastirea Vatopedului, și care manuscris poartă scrierile Sfântului Casian Romanul, Sfântului Marco Pustnicul, și alții. Iarăși altele se mai află pe la mulți Părinți Români de prin Sfântul Munte, precum și la peștera Părintelui Nifon Prodromitul se găsește multe de felul acesta, aduse de la Monastirea Varatecului, care poartă scrierile Sfântului Diadoh, Sfântului Talasie, Sfântului Teognost, Sfântului Nil Sinaitul, Sfântului Grigorie Sinaitul, și alții; pe care pe unele se află însemnat așa: „scrisă de mine Schimonahia Evstolia păcătoasa, cu blagoslovenia Părintelui Iosif, Duhovnicul Dascăl al Sfințitei Rugăciunii minții”. Însă în știință să fie, că pe sama acestui Cuvios Duhovnic, se găsește în unele manuscrise împreună cu alți Sfinți și acel tipic al rugăciunii

¹⁶ *Sfânta Evanghelie după Ioan, 15, 5*: „Eu sunt vița, voi sunteți mlădițele. Cel ce rămâne cu Mine și Eu cu el, acela aduce roadă multă, căci fără Mine nu puteți face nimic”.

* *a prescrie* (tranzitiv) într-o formă învechită avea sensul de *a transcrie* un text. (DEX, *ed.cit.*, p. 844).

ce o metaherisesc* unii din Părinții Români, așa-zisă cu a pune două degete deasupra dulămii în dreptul inimei când zice rugăciunea de-osebii; scriind unii cum că ar fi născocit (inventat) acel tipic de Părintele Duhovnic de mai sus, iar alții mai neștiutori să întăresc cum că ar fi așăzat de Sfântul Grigorie Sinaitul. Însă după cum se vede din Filocalie precum și după a tuturor celor lucrători din Părinții Greci de prin Sfântul Munte neînvoeală despre o asemenea rânduială (a degetelor), credem că poate a fost o iconomie până acum pusă de cine știe cine.

Cele 700 de capete** Teologhicești ale Sfântului Macsim Mărturisitorului, precum și suta a doua a Sfântului Calist și toate scrierile Sfântului Grigorie Palama, după o cercetare de aproape 12 ani neputându-se afla pe nicăieri traduse, noi, după îndemnul și binecuvântarea Prea Sfințitului Gherasim Sanfirin, Episcop al Romanului, am rugat pe învățatul Monah Aristovul Lavriotul de ni le-a tradus pe toate acestea de pe limba Elenă pe apla***, iar de acolo s-a tradus în românește de către mult încuviințatul Schimonah Ignatie Transilvăneanul, viețuitor în Schitul Ivirului, care cu cunoștințele medicinei practice ce le are în gradul cel mai înalt, – în timp de mai bine de 40 de ani ștergând multe lacrimi de la mulți suferinzi fără de plată, a avut ocazie a-și înavuți terminii limbei grecești: Vecinică amintire să cuvine acestui Filantrop bărbat de la toți cei ce-î sunt datorii cu recunoștința.

Iar de să îndoește cineva despre acestea ce sunt cuprinse întru această carte, cum că poate nu sunt traduse după original, binevoescă a le înfășoșa cu originalul Elen, precum am făcut și noi prin părintele (răposat) Chiril Lambrino Prodromitul Elinist, ce a mai tradus de iznoavă**** aproape de sfârșitul vieții sale: înainte cuvântare, toate biografiile Sfinților din *Filocalie*, precum și oarecare capete ce le-am găsit lipsă la înfășoșarea cu originalul. De asemenea poate să servească de verificare și acele nenumărate sholii aduse din materia aflătoare în *Filocalie* prin toate cărțile Eclisiastice tipărite până acum, ca Sfântul Ioan Scărarul, Apantisma, cele trei Tomuri ale tâlcuirii celor 14 Epistolii ale Sfântului Apostol Pavel, și altele și altele ...

Slavă, cinste și închinăciune de la toată suflarea să cuvine

Tatălui și Fiului și Sfântului Duh,
acum și pururi și în vecii cei nesfârșiți:

AMIN, AMIN.

AMIN.

* *metaherisi*, *metahirisi*, vb. IV. Tranz. Formă învechită, a folosi, a utiliza, a obișnui, a practica (un obicei), a dori, a pofti, a exercita, a practica (o meserie) un negoț, a face ceva, a se îndeletnici cu ... Din ngr. *mētahirísomai* (viitorul lui *metahirízo*). DEX, *ed. cit.*, p. 624.

** *capete*, înseamnă fragment, rămășiță de ... În context, fragmente. Refăcut din pl. *capete*. Din latinescul *capita*. DEX, *ed. cit.*, p. 134.

*** De pe limba veche pe cea nouă grecească (explicație dată în subsolul paginii de mss.).

**** *de iznoavă*, din nou, de la capăt, încă o dată din sl. "izu nova" care înseamnă *din nou*. DEX, *ed. cit.*, p. 511.

Pentru Chipul Domnului nostru Iisus Hristos

TRIMITERE a lui Publie lentul Romanului, celui ce odată a fost pro-consul prea slăvit, de care Iisus Christos minunat să ia înscris: (adecă [sic] ca [sic] cum să zugrăvește); Pre Care când petrecea el (adecă Publie) în Ierusalim, către Senatul obștii Romanilor cu de-amănuntul o au scris, (precum mărturisește pentru aceasta Evtropie).

Prosopografia lui Iisus Hristos

S-AU arătat în vremile noastre, și încă este, un om cu mare faptă bună încuviințat: numit Iisus Hristos. Carele se zice de neamuri Prooroc al Adevărului, pre Carele ucenicii Lui îl numesc „Fiu a lui Dumnezeu”. Înviază pre morți și vindecă toate slăbănogirile. Om cu statul neted în sus, măsurat, (adecă bine potrivit) și vrednic de privire, fața avându-o vrednică de cinste și de cucernicie; Spre Carele cei ce privesc, cu lesnire pot și a O iubi și a se cutremura de Dânsa. Perii capului îi are în floarea alunii cei timpurie și netezi până la urechi, iară de la urechi în jos creșii bine tocmiți, puțin oarece mai negri și mai strălucitori, de pre umere de vânt mișcându-să, cărare având prin mijlocul capului, după obiceiul Nazoreilor. Fruntea avându-o prea seninată (adecă foarte luminată), cu fața fără de zbârcitură sau semn oarecarele. Barbă având cu îndestulare (adecă deasă) și tinerească, de o floare cu perii, nu lungă, însă în mijloc despărțită în două gemănări. Căutătura avându-o proastă* (adecă simplă, firească și nefățarnică) și coaptă, adecă deplin la vremea sa și bărbătească. Ochii căprii, fel de fel (adecă picați ca [sic] cu niște umpluturi, și luminoși fiindu-I. Nasului și gurii cu totul nici o prihană nu le este. Pre Carele (adecă pe Hristos) rumeneală măsurată îl înfrumusețază. Întru mustrare groaznic, între sfătuire blând și dragăstos, plin de veselie, păzându-I-să greutatea cea încuviințată. Carele niciodată nu S-a văzut să râdă, iar să plângă de multe ori. Întru statul trupului crescut întins și drept, mâini având și brațe vrednice de iubit și prea plăcute vederii. Întru voroavă greu, adecă întemeiat și cu vrednicie, rar și bine măsurat și smerit cu cugetul.

Prea frumos și chipeș între fiii oamenilor!!!

* adj. *prost, proastă* înseamnă și obișnuit, comun, de condiție socială modestă, din popor, mai ales în limba veche găsim această conotație explicată și în text. DEX, *ed.cit.*, p. 861.

*Pentru Chipul Maicii Domnului
Despre Doamna noastră Stăpâna, Prea Sfânta Născătoarea de Dumnezeu
și pururi Fecioara Maria*

NĂSCĂTOAREA de Dumnezeu MARIA, a luat cele după numele Ei închipuitoarele semne, după mai înainte Dumnezeiască cunoștință. A luat de la tatăl putere ca o Fiică a Lui, să săvârșască ca o Maică pe pământ cele ce săvârșaste El ca un Tată în Ceruri. Au luat înțelepciune de la Fiul, ca o Maică a Lui, să împrietenească pe Dumnezeu cu omul. Au luat Sfințire de la Duhul Sfânt ca o Mireasă a Lui, ca să dea la toate zidirele, cereștii și pământeștii Duhovniceștelei Ei Daruri și hărăziri.

Cine este începătorul Rugăciunii minții și al înaltei Priviri?

SCRIE Sfântul Grigorie al Tesalonicului, la cuvântul cel dintâi la Intrarea în Biserică: Cum că Doamna Născătoarea de Dumnezeu Maria, aflându-Să în Sfintele Sfinților, și viețuind viață întocmai ca Îngerii și de Dumnezeu văzătoare, a avut o lucrare gândită, și prin trânta s-a suit mai presus de tot omul la mari și înalte priviri; Că prin mijlocirea întoarcerii minții la sine și a rugăciunii cei neîncetate și a luării aminte, unindu-să totuși tot cu Sine, s-a înălțat mai presus de toată vederea și chipul. Și așa cu înțelegătoarea tăcere, a alcătuit un nou drum la ceruri. Și lipindu-și mintea Ei la Dumnezeu, să suie mai presus de toate zidirele; Și vede slava lui Dumnezeu mai desăvârșit ca Moisi și ca ceilalți, și vede Dar Dumnezeiesc carele nu se înțelege desăvârșit de simțiri: Carele este o sfințită și veselitoare privire, numai la sufletele cele curate. Pre care lucrare și privire gândită, Prea Sfânta Născătoarea de Dumnezeu de la Sine o a avut-o, și a lucrat-o și la cei după Dânsa a predat-o.

Prorocul David nefiind el singur de ajuns să laude pre Domnul, cheamă întru ajutor pre toți cei blânzi, zicând: „Măriți pre Domnul cu mine și să înălțăm Numele Lui împreună” (Ps. 33)¹⁷, iar Doamna Născătoarea de Dumnezeu, prea vrednică fiind, singură mărește pre Domnul, zicând: „Mărește suflete al meu pre Domnul” (Luca 1.46)¹⁸.

¹⁷ Psalmii, 33, 3: “Slăviți pe Domnul împreună cu mine și să înălțăm numele Lui împreună”.

¹⁸ Sfânta Evanghelie după Luca, 1, 46: “Și a zis Maria: Mărește sufletul meu pe Domnul”.

*De la Epifanie Coresie
și de la Melstie al Atenei,
pentru chipul Maicii lui Dumnezeu*

DOAMNA Născătoarea de Dumnezeu, la chipul trupului și la vedere era cinstită, și duple toate prea încuviințată. Puține și de nevoie grăind. Era ascultătoare și priimită la vorbire. Pre toți îi cinstea și li se închina lor. La statul trupului era potrivită: puțin ceva era mai înaltă de cât cei de mijloc. Nu să arăta la tot omul. Era departe de râs, de turburare și de mânie. În fața grăului își avea fața. Perii capului îi avea galbeni. Ochiul îi avea foarte frumoși și văpsiți cu Dumnezească cuviință, înfrumusețați cu lumină ascuțite la felul măslinii, și acoperiți cu gene lunate încuviințate. Avea sprâncene negre încovoate închipuite. Avea nasul oblu și drept frumos. Buzele era roșii și vioaie. Cuvântul îl avea dulce. Sfințitul obraz nu-l avea rotund, ci puțin cam prelung. De Dumnezeu priimitoarele mâini le avea lungi, asemenea și degetele și cu măsură suptiri. Era fără de mândrie și neprefăcută, ne arătătoare. Avea smerenie nemăsurată. Purta haine naturale, firești văpsite, duple cum arată Sfințitul Ei Omofor *, de la sine văpsit fiind. Și îndeobște, oricine o vedea, priimea în suflet oarecare evlavie și frică, cu o bucurie dinăuntru, și numai după chipul Ei să cunoștea cum că cu adevărat este Maică a lui Dumnezeu.

Născătoarea de Dumnezeu, după înălțarea Fiului Ei, să nevoea cu post, cu rugăciuni, cu plecări de genunchi și cu alte bunătăți bine încuviințate.

---

* *omofor, omofoare*, s.n. Veșmânt bisericesc în forma unei eșarfe, pe care arhiereul îl poartă pe umeri în timpul serviciului bisericesc. Din sl. *omoforŭ*. DEX, ed. cit., p. 719.

*Scurtă cuvântare
spre capetele Sfântului Antonie*

MARELE Părintele nostru Antonie, vârful din ceata nevoitorilor, a înflorit în pustie, întru Împărăția Sfântului Constantin cel Mare, pe la anii 330 d. Hristos, contimporan cu Sfântul Atanasie cel Mare, care i-a scris pe larg viața lui. Ajungând la vârful nepătimirii și al faptelor bune, – deși prost și necărturar, dar Învățător având pre Cel de Sus, Care a înțeleptit pe pescari și prunci, Înțelepciunea Duhului, de la carele luminându-se cu mintea – multe și alte sfinte Duhovnicești povățuiri, prin felul de lucruri ce să cuvin a dat și înțelepte răspunsuri către cei ce l-a întrebat, pline de suflet folositoare, precum se vede în multe locuri în scrierile bătrânilor (Pateric). Afară de acelea și cele cuprinse în cartea aceasta, 170 capete, acest Prea proslăvit Părinte ni le-au lăsat nouă. Iar cum că sunt acestea adevărată naștere a de Dumnezeu văzătoarei minții lui, decât toți mai presus și Cuviosul Mucenic Petru Damaschin întărește. Singure cuvintele Sfântului rădică depre sine toată îndoiala, care numai că nu dă glas, să ne spuie că este o sfântă și veche lucrare. Nu este minune că în vorbire simplă și în stil vechi s-a pogorât cuvântul, ci aceia este minune, că de la atâta prostime, atâta mântuire și folos se face celor ce cetesc. Câtă încredințare se află întru dânsule, câtă dulceață curg dintr-însele, și îndeobște cât izvorăște bunul nărav și săvârșirea Evangheliceștii viețuiri, vor cunoaște în sfârșit dulceața aceasta, ei ce vor gusta mierea aceasta, cu gâtlejul cel gânditor al minții!!!

Afară de acestea, Sfântul mai are și următoarele scrieri:

- 1) Învățăturile Sfântului pentru viața în Hristos în 20 cuvinte și 20 de trimiteri felurite.
- 2) Tipicul vieții pustnicești.
- 3) Zicerile și descoperirile Sfântului în 8 cuvinte.
- 4) Lămuriri la aceste ziceri făcute după moartea Sfântului de altul.

*Scurtă cuvântare
spre capetele Sfântului Antonie*

MARELE Părintele nostru Antonie, vârful din ceata nevoitorilor, a înflorit în pustie, întru Împărăția Sfântului Constantin cel Mare, pe la anii 330 d. Hristos, contemporan cu Sfântul Atanasie cel Mare, care i-a scris pe larg viața lui. Ajungând la vârful nepătimirii și a[1] faptelor bune, – deși prost și necărturar, dar învățator având pre Cel de Sus, Care a înțeleptit pe pescari și prunci, Înțelepciunea Duhului, de la carele luminându-se cu mintea – multe și alte sfinte Duhovnicești povățuiri, prin felul de lucruri ce să cuvin a dat și înțelepte răspunsuri către cei ce l-a întrebat, pline de suflet folositoare, precum se vede în multe locuri în scrierile bătrânilor (Pateric). Afară de acelea și cele cuprinse în cartea aceasta, 170 capete, acest Prea proslăvit Părinte ni le-au lăsat nouă. Iar cum că sunt acestea adevărată naștere a de Dumnezeu văzătoarei minții lui, decât toți mai presus și Cuviosul Mucenic Petru Damaschin întărește. Singure cuvintele Sfântului rădică depre sine toată îndoiala, care numai că nu dă glas, să ne spuie că este o sfântă și veche lucrare. Nu este minune că în vorbire simplă și în stil vechi s-a pogorât cuvântul, ci aceia este minune, că de la atâta prostime, atâta mântuire și folos se face celor ce cetesc. Câtă încredințare se află întru dânsule, câtă dulceață curg dintr-însele, și îndeobște cât izvorăște bunul nărav și săvârșirea Evangheliceștii viețuiri, vor cunoaște în sfârșit dulceața aceasta, ei ce vor gusta mierea aceasta, cu gâtlejul cel gânditor al minții!!!

Afară de acestea, Sfântul mai are și următoarele scrieri:

- 1) Învățăturile Sfântului pentru viața în Hristos în 20 cuvinte și 20 de trimiteri felurite.
- 2) Tipicul vieții pustnicești.
- 3) Zicerile și descoperirile Sfântului în 8 cuvinte.
- 4) Lămuriri la aceste ziceri făcute după moartea Sfântului de altul.

*Acelui întru Sfinți Părintelui nostru
Antonie cel Mare,
Învățăături pentru năravul oamenilor și pentru buna viețuire
Capete 170*

1. Oamenii, din obicinuință să zic cuvântători, dar nu sunt cuvântători cei ce au învățat cuvintele și cărțile înțelepților celor de demult, ci cei ce au pre suflet cuvântător și cari pot a desluși ce adevărat este cel bun și ce cel rău; și de cele viclene adevărat și de suflet vătămătoare fug și se feresc iar pre cele bune și folositoare de suflet, cu sârguință le cugetă și le deprind și pre aceste le fac cu mulțumire către Dumnezeu. Numai unii ca aceștia sunt datori întru adevăr a să numi oameni cuvântători.

2. Cel cu adevărat cuvântător om, o sârguire are, cu tot sufletul a se pleca și a plăcea Dumnezeului tuturor; Și întru aceasta numai să-și deprindă pe sufletul său, cum bine să placă lui Dumnezeu mulțămînd unia ca aceștia și atâtea Proniei Lui și a tuturor chivernisală, măcar ori în ce întâmplare se va afla în viață. Pentru că, nu-i necuvincios lucru ca doftorilor celor ce ne dau nouă doftorii amare și nepriimate a le mulțumi pentru sănătatea trupului, iar lui Dumnezeu, pentru cele ce ni se par nouă nelesnicioase a nu-l mulțumi și a nu cunoaște cum că toate cu cuviință și spre folosul nostru se fac după Pronia Lui? Deci credința și cunoștința cea către Dumnezeu, este mântuire și săvârșire sufletului.

3. Înfrânarea, nerăutatea, întreaga înțelepciune, tăria, răbdarea și cele asemenea acestora; prea mari și îmbunătățite puteri am primit de la Dumnezeu, care împotrivă sunt rânduie și se împotivesc și ajutorează către cele ce ni se întâmplă nouă nelesnicioase. Pre care puteri de le vom iscusi și întru mâini îndămănațele le vom avea, nimic greu, sau dureros, sau nesuferit vom socoti că se face nouă, ci cugetând că aceste toate omenești sunt, și se vor birui de faptele bune cele ce sunt întru noi. De acestea nu-și aduc aminte cei neînțelegători cu sufletul, pentru că nici socotesc, cum că toate bine și cu cuviință se fac spre folosul nostru, ca să strălucească bunătățile noastre și să ne încununăm de la Dumnezeu.

4. Pre câștigarea banilor și pre cea bogată uneltire, ca o nălucire singură puțin vremelnică socotindu-o, și cunoscând cum că petrecerea cea îmbunătățită și care place lui Dumnezeu, mai bună este decât bogăția, aceasta negreșit cugetându-o și prin pomenire avându-o, nu vei suspina, nu te vei văeta, nu vei prihăni pre nimenea, ci pentru toate vei mulțumi lui Dumnezeu, văzând pre cei mai răi decât tine răzămăși și de cuvânt și de bani. Pentru că prea rea patimă a sufletului este poftirea, slava și necunoștința.

5. Cuvântătorul bărbat, însuși pre sine prihănindu-se, ispitește pre cele ce sunt cu cuviință, și pre cele ce-i folosesc lui, și care adevărat sunt osebite ale sufletului și care sunt streine de acesta; și așa fuge de cele ce vatămă pre suflet ca de niște streine și care-l despărțesc pre el de la nemurire.

6. Pre cât cineva mai măsuratecă are avuția, pre atâtea este mai fericit; Căci nu se grijaște pentru multe slugi, sau plugari, sau câștigarea celor necuvântătoare. Fiind că spre acestea pironindu-ne pre înșine, și întru cele nelesnicioase care se întâmplă din pricina acestora căzând, prihănim pre Dumnezeu.

Iară dintru cea de sineși aleasă a noastră poftire, moartea se adapă, și rămânem rătăcin-du-ne întru întunerecul vieții păcatelor, ne mai cunoscându-ne pre înșine.

7. Nu e cuviincios a grăi cineva, cum că nu este cu puțință a dobândi omul viață îmbunătățită; ci cum că nu este cu lesnire și nici celor fiecăre cum s-ar întâmpla este lesne cuprinsă una ca aceasta. Iar îmbunătățită viață au, câți sunt oameni bine credincioși și au minte iubitoare de Dumnezeu. Pentru că mintea cea de obște, lumească este și schimbăcioasă înțelegeri dând și bune și rele, schimbându-se cu firea și spre materie plecându-se. Iar mintea cea iubitoare de Dumnezeu izbânditoare este răutății cei ce se face între oameni dintru trândăvia cea de sineși aleasă.

8. Cei nepedepsiți și proști, lucru de răs socotesc învățăturile și nu vor pre acestea a le auzi, de vreme ce se muștră și se vădește nepedepsirea lor, din căci voesc pre toți să fie asemenea lor. Întru acest chip și cei neînfrânați cu viața și cu năravurile, se sârguesc a fi toți mai răi decât ei, socotind a-și vâna loruși desvinovățirea dintru mulțimea relilor. Piere și se turbură sufletul cel slăbănogit de răutatea păcatelor, având întru sineși: curvia, mândria, nesăturarea, mânia, nerușinarea, turburarea, uciderea, cârtirea, zavistia, lăcomia, răpirea, nedreptatea, nerăbdarea, minciuna, dulceața, lenevirea, întristarea, temerea, boala, urăciunea, prihănirea, neputința, rătăcirea, necunoștința, înșălarea, uitarea de Dumnezeu. Prin acestea și prin cele asemenea acestora, să muncește ticălosul suflet despărțindu-se de la Dumnezeu pre sineși.

9. Cei ce voesc a se nevoi întru viața cea îmbunătățită și cucernică și slăvită, nu din nărav și obicei fătarnicit, sau din petrecere mincinoasă se cuvine a se judeca, ci precum meșterii zugrăvirilor și ai izvoditorilor de chipuri scobite, din singure lucrurile – așa și aceia – pre cea îmbunătățită și de Dumnezeu iubită petrecere o arată; și ca de niște curse, așa se întorc despre toate poftele și desmerdările cele rele.

10. Cel bogat și de bun neam, lângă cei ce bine socotesc și înțeleg, fără de luminarea cea sufletească și de viața cea îmbunătățită, rău norocit este. Precum săracul și robul cu întâmplare, prin luminare și prin fapta bună a vieții împodobit fiind, bine norocit este. Și precum se rătăcesc în căi cei streini, așa și cei ce nu se sârguesc pentru viața cea îmbunătățită, amăgindu-se de pofte, pier ticăloșii.

11. Făcător de om dator este a se numi, cela ce poate a îmblânzi pre cel nepedepsit ca să îndrăgească învățăturile și deșteptarea. Întru acest chip și cei ce pre cei neînfrânați cu viața, spre cea îmbunătățită și care place lui Dumnezeu viețuire îndreptându-i, datori sunt a se numi făcători de oameni ca unii ce de iznoavă de a doua oară zidesc pre oameni. Pentru că blândețea și înfrânarea sunt fericirea și nădejdea cea bună pentru sufletele omenești.

12. Se cuvine oamenilor întru adevăr a-și iscusi năravurile și viața lor cu cuviință; căci când acestea vor fi îndreptate, atunci cu lesnire se cunoaște cele duple Dumnezeu. Că cel ce cinstește pre Dumnezeu din toată inima și cu credință prin purtare de grijă priimește de la Dânsul ajutor, ca să-și stăpânească mânia și poftea. Pentru că pricină a tuturor relilor, este mânia și poftea.

13. Om se numește, sau cel cuvântător, sau cel ce suferă ca să se îndrepteze. Pentru că pre cel neîndreptat, nu se cuvine a-l numi om, deoarece această neîndreptare este faptă neomenească, și se cuvine a fugi de unii ca aceștia. Pentru că ceea ce viețuesc împreună cu răutatea, nu este cu puțință a se face vre-odinioară întru cei fără de moarte.

14. Cuvântarea întru adevăr împreună cu noi fiind, ne face pre noi vrednici a ne numi oameni. Iar neavând această cuvântare, numai prin singură plăzmuirea mădulărilor și prin glas ne deosebim de dobitoace. Deci cunoască-se omul cel cu minte pre sineși cum că este fără de moarte și să urască toată poftea cea urâtă, care se face oamenilor pricină de moarte.

15. Precum fieștecare din meșteșuguri, împodobind pre materiile cele ce zac supt dânsul, pre a sa lucrare bună o arată, precum unul este adecă lemnele lucrându-le, iar altul arama și altul aurul și

argintul; așa și noi viața cea bună și petrecerea cea ce place lui Dumnezeu auzind-o, datori suntem a arăta că oameni întru adevăr suntem cu sufletul și nu numai cu plămuierea trupului. Iar sufletul el întru adevăr cuvântător și iubitor de Dumnezeu, îndată pre cele ce sunt în viață le cunoaște, și pre Dumnezeu îl milostivește cu dragostea și-l mulțumește Lui întru adevăr, către Dânsul pornindu-se cu toată dorirea și cu tot cugetul.

16. Precum ocârmuitorii de corăbii prin îndreptar (Busolă) îndreptează corabia, ca nu de vre-o peatră ce este acoperită în mare, sau de stâncă să o razeme; așa și cei ce râvnesc pre cea îmbunătățită viață, cu sârguire iau aminte care adecă sunt lor vrednice de lucrare și care trebuie a fugi de ele. Și pre cele adevărate și Dumnezeiești legi să le socotească loruși a le fi de folos, tăind din suflet pre aducerile aminte cele viclene și rele.

17. Precum ocârmuitorii și vizitiii, prin cugetare și sârguință îndreptează pre aceia către care se osârduiește; așa se cade și cei ce să sârguiesc spre viața cea dreaptă și îmbunătățită, a cugeta și a se îngriji ca, cu sârguință și cu plăcere de Dumnezeu, să viețuească (petreacă). Pentru că cela ce voește aceasta a o face și s-au încredințat cum că poate, unul ca acesta ajunge la săvârșire.

18. Slobozi socotească-se ție, nu cei ce cu întâmplarea sunt slobozi, ci acei ce cu vieța și cu năravul sunt slobozi. Pentru că nu să cuvine a-i numi slobozi întru adevăr pre acei boeri ce sunt răi sau neînfrânați, fiindcă robii sunt ai patimilor materiei. Iar slobozenia și fericire a sufletului este curățenia cea adevărată, și trecerea cu vederea a celor vremelnice.

19. Fă-ți ție pomenire, că neîncetat să cuvine a te arăta, însă dintru vieța și dintru singure lucrurile; pentru că așa și pre doftori, cei ce bolesc, nu din cuvinte, ci din lucruri îi află, și îi cunosc mântuitori și de bine făcători.

20. Sufletului celui îmbunătățit și cuvântător, semn și cunoștința-i sunt (acestea): vederea, căutarea, umbletul, pășirea, glasul, râsul, petrecerile, vorbirele, pentru că toate sunt schimbate și tocmite spre mai bună închipuire; fiindcă mintea lor cea iubitoare de Dumnezeu, treaz portar fiind, închide intrările relelor și a urâtelor aducerii aminte.

21. Cearcă pre cele întru sineși și le ispitește, că boeri și stăpâni sunt numai ai trupului, iar nu și ai sufletului, și aceasta ține-o în mintea ta totdeauna. Pentru aceasta când ei poruncesc a ucide, sau oarecare necuvioase, sau nedrepte și vătămătoare de suflet, nu se cade a să supune lor, măcar deși trupul l-ar chinui. Pentru că Dumnezeu pre suflet l-au zidit slobod, și însuși de sineși stăpânitor, și poate a merge cum voește, ori bine, ori rău.

22. Cuvântătorul suflet să sârguește a fi slobod de calea ce cu anevoe umblată: de îngâmfare, de trufie, de înșalare, deucidere, de răpire și de cele asemenea, câte sunt lucrări ale dracilor și ale voirei cei viclene. Și toate acestea prin sârguință și prin cugetare petrecătoare, să îndreptează de omul, la carele pofta nu să pleacă către dulcețurile cele de jos și rele.

23. Cei ce să nevoesc spre puțină și nu spre cea întru tot desăvârșită avuție, și de primejdii sunt slobozi, și de cei ce ar păzi nu au trebuință. Iară biruind pre poftire întru toate, află calea ce duce către Dumnezeu cu lesnire.

24. Omenii cei cuvântători, nu trebuie a lua aminte la vorbirele cele multe, ci numai acelea ce folosesc și care povățuesc a cunoaște voia lui Dumnezeu, fiindcă ea este calea, pre care oamenii să întorc către vieța și lumina cea veșnică.

25. Să cuvine celor ce caută vieța cea îmbunătățită și iubitoare de Dumnezeu, slobozi a fi de părere și de toată deșarta și minciunoasa slavă, și a să sârgui spre îndreptarea cea bună a vieții și a inimii. Pentru că mintea cea iubitoare de Dumnezeu și neschimbată, este cale ducătoare către Dumnezeu.

26. Nici un folos nu este a deprinde învățături, de nu va avea sufletul vieța bună și plăcută lui Dumnezeu. Iar pricina tuturor relelor este: rătăcirea, înșalarea și necunoștința de Dumnezeu.

27. Cugetarea vieții cei prea bune și sârguința sufletului lucrează pre bărbații cei bun și de Dumnezeu iubitori. Pentru că cela ce caută pre Dumnezeu îl află, biruind pofta întru toate și de rugăciune nedespărțindu-să, fiindcă unul ca acesta de draci nu să teme.

28. Cei ce să înșală prin nădejdiile cele vremelnice, și până la cuvinte pre cele ce sunt cu cuviință a să lucra întru vieța cea prea bună le cunosc, iară lucrul îl defaimă, de asemenea ceva pătinesc, cu cei ce adecă au uneltile și erburile cele de doftorie, iar a le unelti pre acestea nici știu, nici să grijesc. Pentru aceasta spre păcatele cele ce să fac de la noi, nici odinioară facerea, sau pre altă oarecare să pricinuim, ci pre înșine; pentru că dacă însuși sufletul de a sa bună voe să va da trândăviei, nu poate a fi nebiruit.

29. Celui ce nu poate face deosebire între cel bun și cel rău, nu poate a judeca cine e bun și cine e rău. Pentru că omul carele cunoaște pre Dumnezeu, bun este, iar dacă nu e bun nimic nu știe, nici va cunoaște vreodinioară; fiindcă singurul chip al cunoștinței lui Dumnezeu, este bunătatea.

30. Cei bun și de Dumnezeu iubitori bărbați, pre oameni de față fiind îi mustră pentru cel rău, iar nefiind de față nu-i ocărăsc, și nici pre cei ce să ispitesc a grăi ceva pentru ei nu le dă voe.

31. Întru vorbiri, toată asprimea să se depărteze, fiindcă pre cei cuvântători din oameni, rușinea și întreaga înțelegciune, mai mult decât pre fecioare știe a-i împodobi. Pentru aceia mintea cea iubitoare de Dumnezeu, lumină este, strălucind pre suflet, precum soarele pre trup.

32. La fieștecare din patimile cele sufletești care și să întâmplă ție, adu-ți aminte, cum că celor ce drept înțeleg, și voesc întru cuviință și întru întărire cele ale sale a le așeza, nu li să socotesc lor dulce câștigarea bogăției cea stricăcioasă, ci slavele cele drepte și adevărate, acestea îi lucrează pre dâșii fericiți. Pentru că bogăția, adecă, și să fură, și de cei mai puternici să răpește, iară fapta bună, ea singură este câștigarea sufletului fără de primejdie și nefurată, și după moarte mântuind pre cei ce o au câștigat pre dâșia, fiindcă cei ce așa înțeleg, nu-i răpesc nălucirele bogăției și ale celorlalte dulceți desmierătoare.

33. Nu să cuvine cei nestatornici și nepedepsiți, a să socoti de bărbații cuvântăreți. Pentru că bărbat cuvântăreț este, care place lui Dumnezeu, cela ce cele multe le tace, sau puține și de nevoie și care plac lui Dumnezeu vorbește.

34. Cei ce urmăresc pre cea îmbunătățită și lui Dumnezeu plăcută vieță, să grijesc de bunătățile sufletului, ca de cele ce sunt a lor câștigare și veșnică desfătare; iară din cele vremelnice să împărtășesc, pre cât trebuie, și precum și Dumnezeu dă și voește, cu toată veselie și mulțumirea uneltirea acestora făcându-o, măcar foarte de s-ar întâmpla cu măsură. Pentru că mâncarea cea cu multă cheltuială, hrănește pre trupuri ca pre niște materiealnic; iară cunoștința lui Dumnezeu, înfrânarea, bunătatea, facerea de bine, blagocestia * și blândeța pre suflet îl înDumnezeiește.

35. Câți din cei ce ne stăpânesc, ne silesc a ne apuca de faptele cele necuvioase și vătămătoare de suflet, pre sufletul cel ce s-au zidit însuși de sine stăpânitor, nu-l stăpânesc. Căci ei leagă trupul, însă nu pre voire, a căruia omul cel cuvântător este Domn, pentru Dumnezeu cela ce l-au zidit, carele este mai puternic decât toată stăpânirea, nevoia și puterea.

36. Cei ce socotesc rea norocire, perderea banilor, sau a fiilor, sau a robilor, sau a altei averi, cunoască, cum că întâi să cade a să îndestula cu cele ce se dau de la Dumnezeu; iară când să cade a le da înapoi pre acestea, și gata, și cu bună mulțumire să fie, nimic scârbindu-să pentru lipsirea acestora, și mai vârtos pentru răsplătire. Căci că uneltind pre cele nu ale sale, iarăși pre acestea le-au dat înapoi.

* *blagocestia*, calitate mereu evocată în definirea sufletului înDumnezeit. Vezi și *blagoslovirea*, *blagoslovenie*, a *blagoslovi*, de la slavul "blagosloviti". Blagoștenie (pop.) Bunavestire din sl. "blagoștenije". (DEX, ed.cit., p. 102). Vezi capetele 87-89 din *Învățăturile pentru năravul oamenilor și pentru buna viețuire* ale Sfântului Părinte Antonie cel Mare. De asemenea cap.151.

37. Lucrul omului celui bun, carele ea * aminte, este a nu vinde slobozenia pentru luarea banilor, măcar foarte mulți s-ar întâmpla cei ce să daă. Pentru că visului sunt asemenea cele vremelnice lumești, și puțin vremelnice și necredincioase nălucirile își are bogăția.

38. Oamenii cei întru adevăr, atâta să se sârguiască cu iubire de Dumnezeu și îmbunătățit a petrece, încât a străluci vieța lor cea îmbunătățită întru ceilalți oameni: Precum porfira cea mică deasupra celor albe din haine pusă fiind, prea le împodobește pe ele, și a străluci și a cunoaște. Pentru că așa mai cu întărire să vor griji de bunătățile sufletului.

39. Oamenilor celor bine cunoscători, li se cuvine a-și socoti puterea lor, și gătirea faptei bune cei sufleșteți care este întru dânșii, și așa a să găti și a să împrotivi patimilor celor ce-i întâmpină, după puterea ce este a faptei bune, care după fire e dăruită de la Dumnezeu. Asemenea sunt împrotivitoare către frumuseță și toată pofta cea vătămătoare de suflet, înfrânarea; iară spre dureri și lipsiri, așteptarea; iară către dosădiri și iuțime, nerăutatea, și cele de asemenea acestora.

40. Bărbat bun și înțelept, de năprasnă a să face, e cu neputință; ci prin dureroasă cugetare, petrecere, ispitire, vreme, nevoieță îndelungată, și cu mare poftă a lucrului celui bun. Iară omul cel bun și iubitor de Dumnezeu, carele întru adevăr cunoaște pe Dumnezeu, nu încetează cu îndestulare toate făcând cele ce place lui Dumnezeu. Însă rari să află unii ca aceștia bărbați.

41. Nu să cuvine celor mai neînvațați din oameni, a să desnădăjdui pre sine, și a să lenevi despre vieța cea îmbunătățită și iubitoare de Dumnezeu, și a o defăima pre dâna ca pre ceia ce este neajunsă și necuprinsă de dânșii; Ci se cuvine lor a cugeta după putere și a să griji pentru sineși. Căci măcar că nu pot a câștiga desăvârșit fapta bună și săvârșirea, ci însă din învățatură și dorință, sau mai bunii să fac, sau nici mai răi, care nu este mic folos al sufletului.

42. Omul după minte, adevă, cu negrăita aceea putere să împreunează; iară după trup, are rudenie către dobitoace. Și puținii adevă oareșarii, – câți desăvârșiți oameni și cuvântători sunt, care se sârguesc a avea cunoștință și rudenie către Dumnezeu și Mântuitorul, și aceasta o arată prin lucruri și prin viețuirea cea bună. Iară cei mai mulți din oamenii cei neînțelegători cu sufletul, pre Dumnezeiasca aceea și fără de moarte punere de fii părăsindu-o, către cea moartă și nenorocită și puțin vremelnică rudenie a trupului abătându-să, ca niște dobitoace cele ale trupului înțelegând, și de dulceți aprinzându-să, să despărțasc pre sineși de la Dumnezeu, și jos trag pre suflet din ceruri, și în prăpastie de la dorințele lui.

43. Cuvântătorul bărbat, aducându-și aminte de împărțășirea și împreunarea cea cu Dumnezeirea, nici odinioară nu să va lipi către nimic pământesc sau de jos; ci spre cele cerești și veșnice își întinde mintea lui, știind cum că voia lui Dumnezeu aceasta este: a să mântui omul, ca ceea ce este pricină și izvor oamenilor de toate bunătățile cele veșnice.

44. Când ai afla pre cineva pricindu-să ** și luptându-să împotriva adevărului, și spre arătat încetând de pricire **, lasă-î calea unuia ca acestuia ce este tot împietrit cu mintea. Pentru că precum pre cele mai alese din vinuri, apa cea prea rea le strică, întru aceștiași chip, și pre cei îmbunătățiți cu viețuirea și cu năravurile, îi strică vorbirile cele rele.

45. Dacă noi întrebuițăm toată stăruința și toate mijloacele pentru înlăturarea truștii morți, cu mult mai vărtos datori suntem a ne sârgui spre fugirea de moartea cea sufletească. Pentru că cela ce voește a să mântui, nimic nu-î este împedecare, fără numai lenevirea și trândăvirea sufletului.

46. Câți tânjesc a înțelege cele ce folosesc și cele ce bine să grăesc, aceștia rău norociți să pare a fi. Iară câți înțelegând adevărul și fără de rușine să pricesc, a acestora moartă este cea socotitoare parte, și s-au însălbăticit năravul lor, și nu cunosc pre Dumnezeu, și nici s-au luminat sufletul lor.

* *ia, ea aminte*, am păstrat forma din mss. pentru *ia aminte*.

** *pricindu-să și pricire*, forme vechi și regionale. Faptul de a se *prici*, ceartă, sfadă (*pricire*). Vezi verbul a se *prici*, a se certa. DEX, ed. cit., p. 848.

47. Neamurile dobitoacelor, cu una spre alta trebuința le-au adus Dumnezeu întru ființă cu cuvântul Său, spre al nostru folos: pre unele adecă, ca pre cele ce să mânâncă, iar pre altele, spre slujbă. Iară pre om l-au zidit Dumnezeu privitor al acestora și al lucrurilor lor, și mulțămitor tâlcuitor. Pentru această sârguiescă-se oamenii, ca nu cumva neprivitori fiind și neînțelegând pre Dumnezeu și lucrurile lui, să moară ca niște heară necuvântătoare. Și să cuvine omului a cunoaște cum că Dumnezeu toate poate, și nimic nu este împotivnic aceluși ce poate toate: ci dintru neființă a făcut toate cele ce a voit, și le face cu cuvântul său, oamenilor spre mântuire.

48. Cereștile ființi sunt nemuritoare, pentru bunătatea cea ce este într-însele; iar cele ce s-au făcut pre pământ, muritoare, pentru răutatea cea dintru așa voire, care este înăuntru într-însele, care să înmulțâște întru cei neînțelegători, dintru trândăviea lor și necunoștința de Dumnezeu.

49. Moartea pentru oamenii care o înțeleg, nemurire este; iar pentru cei proști care nu înțeleg, moarte este; și de moartea aceasta nu să cade a să teme, ci de perzarea sufletului, care este necunoștința de Dumnezeu. Iată ce este cumplit pentru suflet.

50. Răutatea, patimă a materiei este, pentru aceasta cu neputință este a fi trupul fără de răutate. Iară sufletul cel (înțelegător) cuvântător, înțelegând aceasta, scutură depre sine greutatea materiei care este răutatea, și dintru una ca această greutate desmeticindu-să, cunoaște pre Dumnezeul tuturor, și privește pre trup cu luoare aminte ca pre un vrăjmaș și împotivnic luptător, nesupuindu-să lui. Și așa să încununează de la Dumnezeu sufletul, ca acela ce a biruit patimile răutății și ale materiei.

51. Răutatea cunoscută fiind de suflet, să urăște ca o heară prea împuțită, iară neștiută fiind, să iubește de cela ce nu o înțelege, și robind pre îndrăgitorul ei, îl ține la sine rob. Și rău norocitul și ticălosul om, nici vede ceea ce îi folosește lui, nici înțelege; ci socotind a să împodobi de la răutate, să bucură.

52. Sufletul cel curat bun fiind, să luminează și să strălucește de la Dumnezeu și atunci mintea gândește noime bune și cuvinte iubitoare de Dumnezeu. Dar când s-ar înnoia sufletul de păcat, să întoarcă de la dânsul Dumnezeu și mai vârtos sufletul despărțindu-se pre sine de la Dumnezeu, viclenii draci intrând înăuntru în cuget, necuvioase fapte însuflă sufletului: preacurvii, ucideri, furare de cele sfinte, răpirii și cele de asemenea, câte sunt lucrări ale dracilor.

53. Cei ce cunosc pre Dumnezeu, sunt plini de toate bunele cugetări, și pre cele cerești poftindu-le, pre cele lumești le defaimă. Iară unii ca aceștia nu multora plac, nici multora le este cu plăcere întrucât dintru aceasta nu numai a să urî ei, ci și batjocoriți a fi înaintea celor mulți dintru cei neînțelegători; însă gata sunt a suferi toată lipsa, cunoscând cum că cele ce să văd de mulți rele, pentru ei bune sunt. Pentru că cela ce înțelege cele cerești, crede lui Dumnezeu, și cunoaște cum că toate faptele sunt lucru voii Lui; iar cela ce nu înțelege, nu crede vreodinioară cum că lumea lucru este a lui Dumnezeu, și pentru mântuirea omului s-a făcut.

54. Cei ce sunt plini de răutate, și beți de necunoștință, nu cunosc pre Dumnezeu, pentru că nici să trezesc cu sufletul; iară Dumnezeu gândit este adecă, deși este nevăzut, dar prea arătat este întru cele văzute, precum sufletul în trup. Căci precum trupul fără suflet cu neputință e a sta, așa și toate cele ce să văd și sunt, fără de Dumnezeu, împreună a sta, cu neputință este.

55. Pentru ce s-a făcut omul? Pentru ca pre faptele lui Dumnezeu înțelegându-le, să-L vază pre el, și să slăvească pre acela ce le-au zidit pre acestea pentru om. Iară mintea cea prea îndrăgită de Dumnezeu, este bunătate nevăzută, dându-să de la Dumnezeu celor vrednici, pentru viețuirea cea bună a lor.

56. Slobod este acela ce nu slujește dulceturilor, ci prin pricepere și întreagă înțelepciune stăpânește pre trup și să îndestulează cu deplină mulțumire cu cele ce i să dau lui de la Dumnezeu, măcar foarte s-ar întâmpla măsurate. Când mintea cea iubitoare de Dumnezeu și sufletul împreună s-ar uni, împacă pre trup și nevrând, căci atunci sufletul toată pornirea cea trupească o stânge.

57. Ceî ce nu să mulțumesc cu cele ce sunt de față spre viețuire, ci mai multe poftesc, robî să fac pre sine patimilor celor ce turbură pre sine (suflet) și pun în el gânduri și năluciri, că aceleași rele sunt. Și precum hainele cele lungi, care sunt mai presus de măsură, împedecă pre cei ce să nevoesc spre călătorie. așa și poftirea averii cei mai presus de măsură, nu sloboade a să nevoi sau a să mântui sufletul.

58. Întru care cineva să află fără de voe și nevrând, acestea temniță îi este lui și muncire. Decî fii mulțumit cu cele ce îți sunt de față, pentru că fără de mulțumire suferind această stare a ta, pre sineți te muncești nesimțind. Și o cale este către aceasta, defăimarea celor lumești.

59. Precum avem pre partea văzătoare de la Dumnezeu, spre a cunoaște cele ce să văd, ce adecă e cel alb, și care e văpsala celui negru, așa și cea socotitoare s-a dăruit nouă de la Dumnezeu, spre a socoti cele ce folosesc sufletului. Iară pofta de gând deslipindu-să dulceață naște, și pre suflet a să mântui, să cu Dumnezeu a să uni, nu-l sloboade.

60. Nu cele ce să fac dupre fire sunt păcate, ci cele rele, care sunt după voire. Nu a mânca este păcat, ci a mânca fără mulțumire, și fără bună cucernicie, și fără înfrânare; pentru ca să stea trupul în vieață fără de toată scornirea cea vicleană. Ci nici prost a vedea este păcat, ci cu pizmă și cu mândrie și cu nesăturare a vedea. Și a nu asculta cu pace este păcat, ci cu mânie. Nu-î păcat a deprinde limba spre mulțumire și rugăciune, ci spre a cleveti. Nu-î păcat a lucra cu mâinele pentru milostenie, ci spre ucideri și răpiri a-î da voe. Și așa fieștecare din mădulări păcătuște cele rele în locul celor bune, afară de voea lui Dumnezeu, cu singură de sine stăpânirea lucrându-le.

61. Dacă te îndoiești cum că fieștecare din lucrul tău să privește de Dumnezeu, socotește cum că și tu om fiind și țărână poți împreună și întru aceeași dată pentru feluri de lucruri a socoti și a cunoaște. Cu cât mai vârtos Dumnezeu, carele toate le vede ca pre un grăunț de muștar, carele pre toate le face cu vieață și le hrănește precum voește.

62. Când vei închide ușele sălășuirei casei tale, și singur vei rămânea, cunoaște cum că de față împreună cu tine este Îngerul cela ce este rânduit fieștecăruia de la Dumnezeu, pre carele Elinii îl cheamă drac de casă. Acesta neadormit și neamăgit fiind, pururea împreună cu tine de față toate le vede și de întuneric neîmpedecându-să, împreună cu acesta și Dumnezeu în tot locul fiind, pentru că nici este loc sau materie oarecare întru care nu este Dumnezeu, ca cela ce este mai mare decât toate, și pre toate cuprinzându-le cu mâna Sa.

63. Dacă ostași păzesc credința către Împăratul, întru ca să li să dea de la dânsul hranele, cu cât mai mult datorî suntem a ne sârgui să mulțumim neîncetat cu gurî netăcute, și a plăcea lui Dumnezeu celui ce a zidit toate pentru om.

64. Buna mulțumire cea către Dumnezeu, și viețuirea cea bună a omului, roadă este care place lui Dumnezeu. Însă roadele pământului nu întru un ceas să coc, ci prin vreme și prin ploî și prin sârguință; așa și roadele oamenilor, prin nevoință, cugetare, vreme, așteptare, înfrânare și răbdare să strălucesc. Și dacă prin acestea te vei arăta vreodinioară oarecărora a fi bărbat cucernic, să nu-ți crezi ție până ești în trup, și nimica dintru ale tale să nu ți să pară a plăcea lui Dumnezeu. Pentru că să știi că nu este lesne omului până în sfârșit a păzi nepăcătuirea.

65. Decât cuvântul la oameni, nimic nu este mai cinstit, așa de puternic este cuvântul, căci cu cuvântul și cu mulțumirea cinstim pre Dumnezeu, iar uneltind cuvântul cel netrebnic să rău grăitor, osândim sufletul nostru. Decî lucru al omului celui nesimțitor este, pre a sa naștere, sau pre altcineva a osândi, sau a prihăni pentru cele ce păcătuște, să cuvânt, să lucru viclean, cu singură de sine stăpânirea uneltind.

66. Dacă ne sârguim a vindeca patimile trupului, pentru batjocora celor ce ne întâmpină, cu mult mai vârtos toată nevoea este, pre patimile sufletului să ne sârguim a le vindeca, ca cei ce vom a ne judeca înaintea lui Dumnezeu, pentru ca nu necinstiți să ne aflăm și batjocoriți. Că având

singură de sine stăpânirea, dacă voim nu lucrăm faptele cele rele, aceasta putem și întru a noastră stăpânire este a vieții cu plăcerea lui Dumnezeu, și nimeni nu ne va sili pre noi vreodinioară nevrând a face ceva viclean. Pentru că așa nevoindu-ne, vom fi oameni vrednici a lui Dumnezeu, și ca îngerii în ceruri petrecând.

67. Dacă voești, poți a fi rob a [1] patimilor, și de voești, poți a rămâne slobod, nesupuindu-te sub jugul patimilor, pentru că Dumnezeu te-a făcut pre tine singur de sine stăpânitor, și cela ce biruește patimile trupului, să încununează cu nesticăciune. Căci de nu ar fi fost patimile, nu ar fi fost faptele bune, nici cununele cele ce să dau de la Dumnezeu celor vrednici din oameni.

68. Ceî ce nu văd ceea ce le folosește lor, și pre cel bun nu îl cunosc, orbî sunt cu sufletul, și cu cea socotitoare parte sunt orbiți. Pentru aceasta, nu să cuvine a lua aminte la dâșii noi, ca nu întru aceleași să cădem de nevoe și noi cu neînțelegere ca niște orbi.

69. Nu să cade a ne mânia asupra celor ce păcătuesc, măcar de ar fi greșalele cele ce să fac de dâșii vrednice de muncire; ci pre ceî ce greșesc, datorî suntem a-î întoarce pentru singură dreptatea, și a-î pedepsi de s-ar întâmpla așa, orî prin înșine, orî prin alții. Iar a ne iuși sau a ne mânia, nu să cade pentru că mâniea după patimă face numai, și nu după judecată sau dreptate; pentru aceasta nici pre ceî ce miluesc mai presus de măsură să cade a-î priimi. Însă pentru singur cel bun, și pentru dreptate, să cade a pedepsi pre ceî răi și nu pentru osebită așa patimă a mâniei.

70. Câștigarea sufletească, singură numai este întemeiată și nefurată, și ea este cea îmbunătățită și lui Dumnezeu plăcută petrecere, și cunoștință și lucrarea faptelor celor bune. Pentru că bogăția este povățuitor orb, și sfetnic neînțelegător, și perde pre sufletul cel nesimțitor, carele rău și cu desfătăciune uneltește bogăția.

71. Să cuvine oamenilor, sau nimic de prisosit a avea, sau având, așa a cunoaște cu întărire, cum că toate cele în vieța aceasta, după fire sunt stricacioase, și lesne răpite și pierdute, și zdrobite, și cele ce să întâmplează a le defăima nu se cuvine.

72. Durerile cele trupesti, cunoaște cum că firești sunt, osăbite ale trupului celui stricacios și materialnic. Decî întâmplându-să, să cuvine sufletului celui pedepsit, cu mulțumire a arăta bărbăție și răbdare, și a nu prihăni pre Dumnezeu pentru ce a zidit trupul.

73. Ceî ce să nevoesc întru luptările cele olimpicești, nu să încununează pentru biruința a unuia, sau al doilea, sau al treilea ci când vor birui pre toți ceî ce să luptă cu dâșii. Așadar să cade fieștecarele vrând a să încununa de la Dumnezeu, a-și iscusi sufletul său spre a întreg înțalege, nu numai către trupestile socotelî, ci și întru agonisiri, răpiri, pizmă, deșarte măriri, dosădiri, morți, și cele asemenea acestora.

74. Nu pentru lauda omenească să meșteșugim viețuirea cea bună și lui Dumnezeu iubită, ci pentru mântuirea sufletului să alegem vieța cea îmbunătățită, pentru că moartea este în fieștecare zi înaintea ochilor noștri văzându-să, și cele omenești sunt fără de nădejde.

75. Întru a noastră stăpânire este a vieții cu (dreaptă) întreagă înțalepciune, iar a fi bogăți nu este întru a noastră stăpânire. Dar ce? Nu să cuvine a osândi pre sufletul nostru pentru nălucirea cea puțin vremelnică a bogăției, pre care nu avem stăpânire să o câștigăm? Ci numai bogăția poftindu-o? O! cu ce neînțelegere alergăm, neștiind cum că smerita cugetare este mai presus decât toate faptele bune, precum mai sus decât toate patimile este îndrăcirea pântecelui și pofta celor lumești.

76. Să cuvine celor cu dreaptă socoteală a-și aduce aminte nelipsit, cum că micî și puțin vremelnice ostenele suferind în vieță, prea mare dulceată și desfătare veșnică priimim noi după moarte. Pentru aceasta cela ce să luptă cu patimile și dorește a să încununa de la Dumnezeu, dacă ar cădea, să nu să împuțineze cu sufletul și să rămăe în cădere, desnădăjduindu-să pe sine, ci

sculându-să, iarăși să se lupte, și să se grijască a să încununa până la cea după urmă răsufare, sculându-să din căderea cea întâmplată. Pentru că ostenelele cele trupești, arme sunt ale faptelor bune, și mântuitoare să fac sufletului.

77. Primejdiile cele lumești, pre bărbați și pre nevoitori vrednici îi fac a să încununa de la Dumnezeu; decî să cuvine a omori în vieață mădulările sale despre toate cele lumești; pentru că mortul, nici odinioară să va griji de ceva lumesc.

78. Nu să cuvine sufletul cel cuvântător și carele să nevoeste, îndată a să spăimânta și a să teme despre patimile cele ce să întamplează, pentru ca să nu să batjocorească ca un fricos că sufletul învăluindu-să cu nălucirile cele lumești, esă * din a sa rânduială. Sufleteștile bunătăți, ne fac pre noi vrednici bunătăților celor veșnice, iar pricina veșnicilor munci, sunt răutățile omenești cele de sineși voitoare.

79. Omul cel cuvântător adecă, de simțirele cele cuvântătoare care sunt într-însul, prin patimile cele sufletești să luptă. Și trupești simțiri sunt cinci: vederea, auzul, mirosirea, gustul și pipăirea. Prin acestea cinci simțiri, sub cele patru osebite patimi căzând, să războește ticălosul suflet. Și sunt patru patimi sufletești: mărirea deșartă, bucuria, mâniea și frica. Decî omul când cu înțălepciune și cu dreaptă judecată bine va doborî și va birui pre patimi, nu este luptat mai mult, ci în pace e sufletul, și să încununează de la Dumnezeu, ca un biruitor.

80. Dintru cei ce să opresc în casele cele de găzduire, oarecare priimesc paturî, iară alții pat neavând, ci jos pre pământ dormind, adorm așa de tare ca și cei ce dorm pre pat, horăind, și sfârșitul nopții așternându-l, dimineața unii și alții paturile lăsându-le, es afară cu toții din sălășluire, purtând cu sineși numai pre ale sale. Întru acest chip și toți cei ce călătoresc pre calea acestei vieți, și care întru măsură a viețuit, și care întru slavă și bogăție au trăit, es afară din vieață ca dintru o casă priimitoare de streinî, nimic luând cu sineși din dulcețile vieții și bogăție, fără numai singure faptele sale, bune sau rele, lucrate de cî în vieață.

81. Având mare stăpânire, să nu îngrozești deodată pre cineva cu moartea, cunoscând că după fire și tu sub moarte zacî, și ca pre o haină mai depre urmă, sufletul va arunca pre trup. Aceasta luminos cunoscându-o, nevoeste-te a fi blând, și bine făcând, mulțumește totdeauna lui Dumnezeu; pentru că cel nemilostiv nu are întru sine fapte bune.

82. De moarte a scăpa este cu neputință și nici mijloace nu să află, care oamenii cei întru adevăr cunoscând și iscusindu-să cu faptele cele bune și cu gândul cel iubitor de Dumnezeu, priimesc moartea fără de suspinuri și fără de plângere și frică, aducându-și aminte de neocolirea acestiea, și de slobozirea relelor care sunt în vieață.

83. Pre cei ce au uitat viețuirea cea bună și plăcută lui Dumnezeu, și pre cele drepte și iubite lui Dumnezeu dogme nu le înțăleg, nu să cuvine adecă ai ură, ci mai vartos a ne părea rău, ca de niște lipsiți de dreapta socoteală, și orbiți cu inima și cu cugetul. Pentru că pre cel rău ca pre cel bun priimindu-l, pier dintru necunoștință, și nu cunosc pre Dumnezeu de trei ori ticăloșii și neînțălegătorii cu sufletul.

84. Pentru blagocestie și buna viețuire, părăsește-te a vorbi către mulți. Nu pentru zavistie grăesc așa, pentru că înaintea celor nesocotitori, vrednic de răs mi să pare că te vei arăta. Pentru că cea de asemenea, de cea de asemenea se simte: iară unele ca aceste cuvinte au puțin ascultători, și mai drept a zice, foarte rari. Mai bine e pentru aceasta a nu grăi, fiindcă nu aceasta o voește Dumnezeu pentru mântuirea omului.

85. Sufletul împreună pătîmește cu trupul, iară trupul nu pătîmește împreună cu sufletul. Așa când trupul tăindu-să, pătîmește împreună și sufletul, și împuternicindu-să și însănătoșindu-să trupul, simțirele sufletului împreună să ajută. Iar sufletul cugetând, trupul nu încă cugetă, ci rămâne

* iese.

întu sineși nemișcat: pentru că a cugeta, patimă e a sufletului, precum este: necunoștința, mândria, necredința, lăcomia, urăciunea, pizma, mânia, împruținarea sufletului, mărirea deșartă, cinstea, îndoirea minții, și necunoștința celui bun, pentru că unele ca acestea prin suflet să lucrează.

86. Cugetând cele pentru Dumnezeu, blagocestiv * fi, nepizmuitor, bun, întreg înțelept, blând, dăruitor după putere, împărtașitor, neprigonitor, și cele de asemenea. Pentru că aceasta este câștigarea sufletului cea nefurată, adică a plăcea lui Dumnezeu – prin unele ca acestea, și a nu osândi sau a nu grai pre nimeni cum că cutare rău este și a păcătuit; ci mai bine este pre ale sale rele a le căuta, și a chibzui întu sine pre a sa viețuire, de este plăcută lui Dumnezeu. Pentru că ce ne pasă nouă dacă altul este viclean și rău.

87. Adevăratul om să sârguește blagocestiv a fi. Iar blagocestiv este, carele nu poștește cele streine, iară streine de om sunt toate cele zidite, deci pre toate le defaimă ca cel ce este chipul lui Dumnezeu. Iară chip a lui Dumnezeu să face omul când drept și plăcut lui Dumnezeu viețuește, și întu altfel nu este cu puțință aceasta a să face, de nu va înceta omul de toate cele pătimașe. Căci la cine e mîntea iubitoare de Dumnezeu, tot folosul cel sufletesc, și toată buna cucernicie care să face dintr-însa, o știe. Iubitorul de Dumnezeu bărbat, pre nimenea altul nu prihănește, fiindcă știe că și însuși păcătuește, iar aceasta semn este al sufletului celui ce să mântuește.

88. Căți să sârguesc a avea câștigarea cea vremelnică cu sila, și iubesc pofta lucrurilor răutății, uitând pre moarte, și pre perzarea sufletului lor, și pentru ceea ce este mântuitor sufletului lor negrijindu-să, nu își închipuesc săracii ce pătinesc oamenii de la răutate după moarte!

89. Răutatea patimă este a materiei, iară al răutății nu este pricinuitor Dumnezeu. El a dăruit oamenilor cunoștința și singură de sine stăpânirea, ca să poată a deosebi binele de rău. Iară ceea ce naște patimele răutății, este negrijirea și lenevirea oamenilor; întu acestea nu este vinovat Dumnezeu. Căci după sloboda alegerea voei, dracii s-au făcut vicleni, precum și din oameni cei mai mulți.

90. Omul întu blagocestie viețuind, nu sloboade pre răutate a intra înlăuntru în suflet, iară, răutatea lipsind, neprimejduirea și nevătămarea este în suflet, fiindcă pre unii ca acestea, nici drac cumplit, nici norocul îi stăpânește, pentru că Dumnezeu îi izbăvește pre dânșii de rele, Dumnezeu de asemenea întocmai păzindu-să. Deși va lăuda pre unul ca acesta cineva, râde întu sineși de cela ce îl laudă pre el, măcar îl prihănește, nu răspunde către cei ce îl dosădesc **, pentru că nici îi pare rău de cele ce grăesc ei.

91. Răutatea firei urmează, precum rugina arămii, și întinăciunea trupului. Ci nici rugina lucrătorul de aramă o au făcut, nici pre tină cei ce au născut; așa nici pre răutate o au făcut Dumnezeu. El a dat și cunoștința și socoteală omului, ca să fugă de răutate, ca cela ce știe cum să vatămă de dansa și să muncește. Deci caută cu luare aminte, nu cumva văzând pre oarecarele bine norocind întu puternicie și bogăție. întu nimic să-l fericești pre el, înșălându-te dracul. Ci moartea facă-să ție înaintea ochilor îndată, și nici odinioară vreun lucru rău sau lumesc vei pofti.

92. Dumnezeu nostru a dăruit nemurire celor ce sunt în ceruri, iară pre cei de pre pământ, supuși schimbării i-au zidit. Însă întu tot vieată și mișcare a dăruit, și toate pentru om. Deci să nu te răpească pre tine împreună nălucirea cea lumească a dracului aceluia ce pune în suflet cele viclene, aduceri aminte. Ci îndată de bunătățile cele cerești aducându-ți aminte, grăește întu sineși: de voiū voi, în a mea este a birui și pre această luptă a patimi, și nu o voiū birui, dacă voiū voi a dobândi pofta mea. Cu așa chip nevoește-te, care poate a-ți mântui sufletul tău.

* calitate a sufletului înDumnezeit. Vezi definițiile în capetele 86, 87, 90, 151 ale Sfântului Antonie cel Mare.

** *dosădesc*, de la verbul *dosădi*, IV. a chinui, vezi *Zaharia*, 11 și alte părți din Biblia adică *Dumnezeiasca Scriptură*... tipărită întâia oară la 1688, în timpul lui Șerban Vodă Cantacuzino.

Tot în Biblia de la 1688 *a dosădi* mai apare cu semnificația de *a certa, a pedepsi cu război*. Ca adjectiv, *dosădit* înseamnă *pedepsit, nenorocit, chinuit*. *Dosăditoriu* este cel ce chinuiește, chinuitor. Iar *dosadă* înseamnă *necaz, nenorocire*. Cuvântul prezent în *Filocalia* ca și în *Biblia* lui Șerban Cantacuzino de la 1688, reeditată la 1988, circumscrie un moment lingvistic. Explicat în *Glosarul Bibliiei* lui Șerban Cantacuzino, ediția 1988. Cuvânt absent din DEX, *ed. cit.*

93. Viața este unirea și împreunarea minții și a sufletului și a trupului; iară moartea este, nu perzarea celor împreună adunate, ci risipirea cunoștinței lor; pentru că de Dumnezeu toate să păzesc și după răsipire.

94. Minte nu este suflet, ci dar a lui Dumnezeu, mântuind pre suflet. Și înainte aleargă și sfătuește pre suflet mintea că plăcută lui Dumnezeu, a defăima adecă pre ceste vremelnice și materiale și stricacioase, și a îndrăgi pre cele veșnice și nestrucioase și nemateriale bunătăți, și a umbla omul în trup, pre cele ce sunt în ceruri, și pre cele ce sunt împrejurul lui Dumnezeu, pre toate împreună prin minte înțelegându-le și văzându-le. Așa că mintea cea iubitoare de Dumnezeu e bine făcătoare și mântuitoare omenescului suflet.

95. Sufletul în trup făcându-să, îndată din necaz și din dulceață să întunecă și piere. Și ca niște umezeli ale trupului sunt necazul și dulceața. Iară mintea cea iubitoare de Dumnezeu împotivă lucrând, necăjaște pre trup și mântuește pre suflet, ca un doftor tăind sau arzând pre trupuri.

96. Câte suflete nu să ocârmuesc de partea cea cuvântătoare și nu să îndreptează de minte, ca să sugrume și să oprească, și să ocârmuească pre ale sale patimi, adecă, pre necaz și pre dulceață; sufletele acestea pier ca niște dobitoace necuvântătoare, târâtă fiind partea cea cuvântătoare de patimi, ca un vizitiu de cai biruindu-să.

97. Pre mare boală și perzare și periciune este a sufletului a nu cunoaște pre Dumnezeu, carele a făcut toate pentru om, și aș dăruit lui și minte și cuvânt, prin care zburând în sus, poate omul a să împreuna cu Dumnezeu, înțelegându-L și slăvindu-L pre El (pre Dumnezeu).

98. Sufletul adecă este în trup, iară în suflet este mintea, iară în minte este cuvântul, prin care Dumnezeu înțelegându-să și slăvindu-să, nemuritor face pre suflet, nestrucioarea lui și desfătare veșnică dăruindu-i; pentru că Dumnezeu tuturor celor ce să fac, pentru singură bunătatea le-aș dăruit a fi.

99. Dumnezeu însuși de sine stăpânitor făcând pre om, ca un nepizmuitor și bun, i-aș dat lui și putere, de va voi să placă lui Dumnezeu. Plăcut lui Dumnezeu este, a nu fi răutate în om. Dacă oamenii laudă lucrurile cele bune și faptele cuviosului și de Dumnezeu iubitorului suflet, și osândesc uratele și viclenele fapte, cu cât mai vârtos Dumnezeu, cel ce voește mântuirea omului.

100. Bunătățile, de la Dumnezeu, ca de la un bun le primește omul, că pentru aceasta s-au zidit de la Dumnezeu. Iară relele, întru sineși le trage omul, de la sineși, din răutatea cea întru sineși, din poftă și nesimțire.

101. Sufletul cel fără de judecată, fără de moarte fiind și stăpân trupului, prin dulceață să face rob trupului, neînțelegând că desfătarea trupului, vătămare este a sufletului. Și nesimțând și nebunindu-să, grijaște de desfătarea trupului.

102. Dumnezeu este bun, omul rău. Nimic este rău în cer; nimic bun pre pământ. Iară cuvântătorul om, alege pre cea mai bună: și cunoaște pre Dumnezeul tuturor, și-i mulțumește, și îl laudă pre Dânsul, și mai înainte de moarte urăște pre trup, și pre simțirele cele rele nu le lasă a să săvârși, știind perzarea și reaua lor lucrare.

103. Bărbatul viclean, lăcomia adecă iubește, iară dreptatea o defaimă, nesocotind neadeverirea, nestatornicia și puțina vreme a vieții, nici nepriimirea de daruri și neocolirea morții cugetând. Iară dacă și bătrân este, urât și neînțelegător, ca un lemn putred spre toată trebuința e nelucrător.

104. Precum cercarea celor ce mahnesc primindu-o, atunci simțim dulceața și bucuria; fiindcă nici bea cu dulceață, cela ce nu este însetat, nici cu dulceață mănâncă, cela ce nu e flămând, nici cu dulceață doarme, cela ce nu foarte dormitează, nici simțire a bucuriei primește, cela ce nu s-aș necăjit de mai înainte. Așa nici de bunătățile cele veșnice nu ne vom îndulci, dacă nu vom defăima pre cele puțin vremelnice.

- 105.** Cuvântul, slujitor este al minții, pentru că ceea ce voește mintea, aceasta o tâlcuește și cuvântul.
- 106.** Mintea toate le vede, și pre cele ce sunt în ceruri, și nimic nu o întunecă pre dânsa, fără numai păcatul. Iară celui curat nimic îi este nedescoperit, precum de cuvânt nimic este negrăit.
- 107.** După trup, adecă omul este muritor, iară după minte și cuvânt, este fără de moarte. Tăcând tu, înțalegi, și înțelegând grăești întru sineți; pentru că întru tăcere, mintea naște pre cuvânt. Iară cuvânt mulțămitor aducându-să lui Dumnezeu, să află mântuirea omului.
- 108.** Cea ce grăește cele nesocotite, minte nu are, pentru că nimic înțelegând grăește. Ci să socotești ce îți folosește ție a face spre mântuirea sufletului.
- 109.** Cuvântul cu minte și de suflet folositor, dar a lui Dumnezeu este; precum și cuvântul cea ce este plin de bârfeală, și caută măsurile și depărtările cerului și ale pământului, și mărimile soarelui și ale stelelor, aflare este a omului celui ce să ostenește în deșert. Pentru că pre cele ce nimic nu folosesc, în zădar ostenindu-să le caută, precum cea ce voește a scoate apă cu ciurul, căci acestea nu este cu puțință oamenilor a le afla.
- 110.** Nimenea nu vede cerul și pre cele ce sunt într-însul, sau poate a le înțalege, fără numai singur omul cea ce să îngrijește de vieța cea îmbunătățită, și înțalege și slăvește pe cea ce a făcut cerul spre mântuirea și vieța omului. Pentru că știe cu întărire de Dumnezeu iubitorul și unul ca acesta bărbat, cum că nimic nu este fără Dumnezeu: ci pretutindena este și întru toate ca un Dumnezeu ce e nehotărât împrejur.
- 111.** Precum este omul din pânțele maicii eșind, așa și sufletul gol esă din trup, unul adecă curat și luminos, iară altul întinăciune având greșalele, și e negru de căderile cele multe. Pentru aceasta sufletul cel cuvântător, și iubitor de Dumnezeu, cugetând și socotind relele cele după moarte, cu blagocestie viețuește, ca nu cu dânsese osândindu-să să cază. Cei necredincioși nu simțesc, și greșesc, defăimând pre cele de acolo, neînțelegătorii cu sufletul.
- 112.** Precum eșind din pânțele, de cele ce sunt în pânțele nu-ți vei mai aduce aminte, așa din trup eșind, nu-ți vei mai aduce aminte de cele din trup.
- 113.** Precum eșind din pânțele, mai bun și mai mare te-ai făcut cu trupul, așa și din trup, curat și fără de spurcăciune eșind, mai bun vei fi și nestricăcios în ceruri petrecând.
- 114.** Precum în pânțele trupul săvârșându-să, nevoe este a să naște, așa și sufletul în trup împlinind hotarul de la Dumnezeu, nevoește este a eși din trup.
- 115.** Precum vei unelti pre suflet fiind în trup, așa și acesta te va unelti pre tine eșind din trup. Pentru că cea ce în bine a slujit trupului său dându-i toate poftele aicea, singur luiși ș-au făcut rău după moarte, căci ș-au osândit pre al său suflet după moarte ca un neînțelegător.
- 116.** Precum trupul din pânțele maicii nesăvârșit eșind, a trăi nu poate, așa și sufletul din trup eșind și pre cunoștința lui Dumnezeu prin buna petrecere neîndreptându-o, nu poate a să mântui sau a să uni cu Dumnezeu.
- 117.** Trupul împreunându-să cu sufletul, dintru întunerecul pântecului esă la lumină. Iară sufletul împreunându-să cu trupul, întru întunerecul trupului să leagă împreună, pentru aceasta să cuvina a nu-ți fi milă de el, ci să-l pedepsești, ca pre un vrăjmaș ce este sufletului și luptător. Căci mulțimea bucatelor și a mâncării cei dulci, rădică patimile răutății asupra oamenilor, iară înfrânarea pântecelui, smerește pre patimi și mântuește pre suflet.
- 118.** Vederea trupului sunt ochii, iară vederea sufletului e mintea. Și precum trupul ochi neavând, orb este, și pre soarele care strălucește tot pământul și marea nu le vede, nici poate a să îndulci de lumină, așa și sufletul, minte bună și viețuire bună neavând, orb este: și pre Dumnezeu făcătorul și de bine făcătorul tuturor nu-l înțalege, nici îl slăvește, nici poate a să face întru împărțășirea nestricăciunei și a veșnicilor bunătăți.

lu 119. Nesimțire și nebunie a sufletului este necunoștința de Dumnezeu, pentru că răutatea, dintru necunoștință să naște; iară bunătatea, dintru cunoștința de Dumnezeu, să face întru oameni și mântuește pre suflet. Deci dacă tu petrecând în trezvie prin cunoștința de Dumnezeu și te sârguești a nu-ți împlini voile tale, atunci mintea ta privește spre faptele bune; iară dacă voile tale cele rele spre dulceață te sârguești a le face, cu recunoștința de Dumnezeu îmbătat fiind, pieri ca cele necuvântătoare, neaducându-ți aminte de relele cele ce vor a ți să întâmpla ție după moarte.

120. Lucrul proniei * este aceea ce să face după neschimbata rânduială hotărâtă de Dumnezeu pentru lume, precum: a răsări soarele în fieștecare zi, și a apune, și roade a aduce pământul. Așa și lege să grăește, ceea ce să face după nevoea omenească, însă toate pentru om s-au făcut.

121. Câte adevă face Dumnezeu, ca un bun pentru om le face, iară câte omul face, luiși face, și pre cele bune și pre cele rele. Ci pentru ca să nu te minunezi de bună norocirea celor răi, cunoaște, că precum cetățile hrănesc pre muncitori, nelăudând pre cea a lor prea rea înainte voire, ci printr-înșii muncind pre cei vrednici, întru aceștia chip dară și Dumnezeu pre cei răi îi sloboade a stăpâni pre cele lumești, întrucât printr-înșii a chinui pre cei ce păgânătătesc, iară mai pre urmă și pre dânșii îi dă judecății, de vreme ce nu ca lui Dumnezeu slujind, ci ca răutății sale slujind, cele cumplite oamenilor au făcut.

122. Ceî ce cinstesc idoli, de ar fi cunoscut și ar fi văzut cu inima ce cinstesc, nu s-ar fi rătăcit ticăloșii din calea blagocestiei, ci văzând buna împodobire și rânduiala și pronia, și a celor ce s-a făcut și a celor ce să fac de la Dumnezeu, ar fi cunoscut pre cela ce le-au făcut pre aceste toate pentru om.

123. Omul fiind rău și nedrept, a omorî poate, iară Dumnezeu vieată dăruind și celor nevrednici, nu încetează. Pentru că, ca un nepizmuitor și bun după fire fiind, au voit a să face lumea, și s-au făcut, și să face pentru om și pentru mântuirea lui.

124. Om cuvântător este acela, care a înțales ce este trupul, că stricăcios este și puțin vremelnic; pentru că unul ca acesta și pre suflet îl înțalege că Dumnezeiesc este și fără de moarte, și suflare a lui Dumnezeu fiind, spre ispitire și înDumnezeire s-au legat împreună cu trupul. Iară cela ce au înțales pe suflet, drept și cu plăcere de Dumnezeu viețuește, trupului neplecându-să, ci văzând pre Dumnezeu cu așa minte, și pre cele dăruite de la Dumnezeu veșnice bunătăți sufletului, gânditor le privește.

125. Bun și nepizmuitor pururea fiind Dumnezeu, au dat omului stăpânirea, cunoștința binelui și a răului dăruindu-i, ca văzând lumea și pre cele întru dânsa, să cunoască pre cela ce au făcut toate pentru om. Iară nedreptului, cu puțință îi este a voi și a nu înțalege, pentru că cu puțință îi este lui și a nu crede, și a nu nemeri, și cele protivnice adevărului a înțalege. Una ca această stăpânire are omul, și la bine și la rău.

126. Poruncă a lui Dumnezeu este, ca după măsura creșterii trupului, sufletul să se umple de minte, ca omul să aleagă din bine și rău ce-î place minții; iară sufletul care nu alege cel bun, nu are minte. Deși toate trupurile au suflete, dar nu putem a zice că și toate sufletele au minte. Minte cea iubitoare cea iubitoare de Dumnezeu, este la cei întreg înțelepți, cuvioși, drepți, curați, buni, milostivi și bine credincioși. Și starea minții de față, să face lui ajutorință către Dumnezeu.

127. Una numai nu este cu puțință omului: a fi fără de moarte. Iar cu Dumnezeu a să împreuna, cu puțință îi este lui, dacă ar înțalege cum că poate, pentru că voind, înțalegând, crezând, și iubind prin buna viețuire, să face omul împreună vorbitor cu Dumnezeu.

* Formă învechită și populară: Dumnezeire; Dumnezeu, Providență. Din ngr. (neogreacă) *prônia*. DEX, ed. cit., p. 858. Apare scris și *proniea* ca mai jos (cap. 122). Vezi cap. 156 la Sfântul Antonie cel Mare.

128. Ochiul, pre cele ce să vad le vede, iară mintea, înțalege pre cele nevăzute; pentru că mintea cea iubitoare de Dumnezeu lumină este sufletului. Cea ce are minte iubitoare de Dumnezeu, s-a-luminat cu inima, și vede pre Dumnezeu cu așa minte.

129. Nimenea bun fiind nu este rușinat, iară cea ce nu este bun, cu adevărat e rău și iubitor de trup. Și întâia faptă bună a omului este defăimarea trupului, fiindcă depărtarea de cele vremelnice și stricacioase și materiale, cea după voire, și nu cea după lipsire, ne face pre noi moștenitori ai veșnicilor și nesticacioaselor bunătăți.

130. Cea ce are minte, știe pre sine ce este, că stricacios este omul; iară cea ce să știe pre sineși, pre toate le știe cum că făpturi sunt ale lui Dumnezeu și pentru mântuirea omului s-a-l făcut. Că pre toate a le înțalege și a crede drept, întru stăpânirea omului este. Și cunoaște tare unul ca acesta bărbat, că cei ce defaimă bunătățile cele lumești, prea puțină osteneală au, și ea după moarte de la Dumnezeu desfătare și odihnă veșnică.

131. Precum trupul fără de suflet, mort este, așa și sufletul fără de minte, nelucrător este și pre Dumnezeu a-l moșteni nu poate.

132. Numai pre om îl ascultă Dumnezeu, singur omului să arată, iubitor de oameni este Dumnezeu, și oriunde ar fi omul, acolo este și Dumnezeu. Singur omul este închinător vrednic a lui Dumnezeu, pentru om Dumnezeu să schimbă la față.

133. Dumnezeu, omului a-l făcut cerul împodobit cu stelele, pentru om pământul, oamenii îl lucrează pentru ei. Acei ce nu simt atâta pronie a lui Dumnezeu, sunt neînțelegători cu sufletul.

134. Bunul este nevăzut, precum și cele ce sunt în cer. Răul este arătat, precum și cele ce sunt pre pământ. Bunul este carele nu are asemănare; iară omul carele are minte, pre cea mai bună alege; pentru că de singur omul, Dumnezeu și făpturile lui sunt înțelese.

135. Mintea în suflet să vede, și firea în trup. Și mintea adecă în Dumnezeu este a sufletului, iară firea vărsare este a trupului. Și întru tot trupul adecă este fire, iară nu în tot sufletul este minte, pentru aceasta nu tot sufletul să mântuiește.

136. Sufletul în lume este ca un născut, iară mintea mai presus de lume este ca o nenăscută. Iară sufletul care înțalege lumea și voește a să mântui, în fieștecare ceas are lege necălcăță, socotind întru sineși, că acum este nevoie și ispitirea, și nu lasă ca să sorocească, pre judecătorul; Și cum că piere, și nu să mântuește sufletul pentru o mică și urâtă dulceață.

137. Pre pământ s-a-l zidit de la Dumnezeu naștere și moarte, iar în cer, pronie și neschimbare: ci toate pentru om și pentru a omului mântuire s-a-l făcut. Neavând trebuință de toate bunătățile Dumnezeu; pentru oameni cerul și pământul și stihiele a zidit, prin acestea toată îndulcirea bunătăților dăruindu-le lor.

138. Cele muritoare zac sub cele nemuritoare, iară cele nemuritoare, slujesc celor muritoare: Adecă stihiele, omului slujesc, pentru iubirea de oameni și bunătatea cea înlăuntru sădită a lui Dumnezeu celui ce le-a zidit.

139. Săracul ce nu poate a vătăma, nu să socotește întru cei blagocestivi. Însă cea ce poate a vătăma, și pre puterea sa nu o unelțește spre răutate, ci pre cei mai smeriți îi cruță pentru blagocestia cea către Dumnezeu, acela să face și după moarte înlăuntru răsplătirelor celor bune.

140. Pentru iubirea de oameni a lui Dumnezeu celui ce ne-a zidit pre noi, multe căi sunt ale oamenilor către mântuire, care întorc sufletele și le duc pre dânsle către ceruri; pentru că priimesc sufletele oamenilor, în locul faptei cei bune răsplătiri, iar în locul greșalelor, munci.

141. Fiul întru Tatăl, și Duhul întru Fiul, și Tatăl întru amândoi este. Iară omul prin credință, cunoaște pre toate cele văzute și înțalege, iară credința este împreună întocmirea cea de voe a sufletului.

142. Precum cei ce pentru oareșcare trebuințe și întâmplări, siliți fiind a intra întru cele prea mari ape ale râurilor, dacă treji ar fi, să mântuesc, pentru că măcar sunt sâlnice curgerile, puțin și înghițându-să, însă dacă de la oarecare ce sunt lângă țărături s-ar apuca, să mântuesc. Iară câți beți s-ar afla, dacă și de multe ori la margene au cugetat a înota, ci de vin buruindu-să, supt curgere cufundați să fac, și să află afară de cei vii. Întru aceștia chip și sufletul căzând întru sorburile și valurile curgerilor vieții, dacă nu va cunoaște pre sine trezvindu-să dintru materia răutății, cum că Dumnezeuiesc fiind și fără de moarte, cu puțină vreme și cu multa pătimire și muritoarea materia trupului, s-au legat împreună spre ispitire, a să trage jos de dulceața cele trupești spre piericiune: și defăimând pre sine, și cu necunoștința îmbătându-să, și nesprrijindu-să, pierd, și să află afară de cei ce să mântuesc. Că de multe ori ne trage pre noi ca un rău trupul, spre necuvioasele poște.

143. Sufletul cel cuvântător stând nemișcat întru așa bunăvoire, înfrânează ca pre un cal pre mâniea și pre pofta, patimile sale cele necuvântătoare. Și biruindu-le și sugrumându-le pre dânsule să încununează, și să învrednicește petrecerii cei din ceruri, plată pentru biruință și osteneală ea de la Dumnezeu carele l-au zidit pre dânsul.

144. Sufletul cel întru adevăr cuvântător, văzând bunele norociri ale celor vicleni și nevrednici, nu să turbură, închipuind desfătarea lor în viața aceasta, precum cei neînțelegători din oameni. Că știe arătat și nestatornicia norocirii și nearătarea vieții, și puțină vreme a traiului și nepriimirea de daruri a judecății. Și crede pre sineși unul ca acesta suflet, de la Dumnezeu a nu fi trecut cu vederea despre hrana cea de nevoie.

145. Vieța trupului și desfătarea cea puternică a vieții aceștia întru multa bogăție, moarte să face a sufletului. Și dimpotrivă, osteneala, răbdarea, lipsirea cea cu mulțumită, și omorârea trupului, vieța și desfătare veșnică e a sufletului.

146. Sufletul cel cuvântător defăimând câștigarea cea vremelnică, și vieța cea de puțină vreme, alege desfătarea cea cerească și veșnică vieță, prin buna viețuire pre aceasta de la Dumnezeu luându-o.

147. Cei ce sunt înnoiți cu veșmântul, întină hainele celor ce să ating de dânsii. Întru acest chip, și cei răi cu voirea și nu drepti cu viețuirea împreună petrecând cu cei mai proști, și vorbind cele ce nu să cuvin, ca niște noroiu prin auz, întină pre sufletele lor.

148. Începutul păcatului pofta este, prin care pierd sufletul cel cuvântător. Iară începutul mântuirii și a împărăției cerurilor, dragostea este pentru suflet.

149. Precum arama trecută fiind cu vederea și neîncredincindu-să cei cuviincioase purtări de grijă, dintru zăbavnica legătură și nelucrare, de rugina ceea ce s-au făcut deasupra să putrezește, și netrebnică și neîmpodobită să lucrează; întru acest chip și sufletul deșert fiind, și negrijindu-să pentru vieța cea bună și de întoarcerea cea către Dumnezeu, lipsindu-să pre sineși prin fapte viclene de acoperământul lui Dumnezeu, de răutatea ceea ce să face din trândăvie în materia timpului, ca o armă de rugină să mistuește, și urât și netrebnic spre mântuire să află.

150. Dumnezeu, bun, nepătimaș, și neschimbat este. Iară dacă cineva pre Dumnezeu adecă, neschimbat a fi, binecuvântat lucru socotește și adevărat, însă nu să pricepe, cum de cei buni adecă să bucură, iară despre cei răi să întoarce, și asupra celor ce greșesc să mânie, iară cinstindu-să milostiv să face; li să cuvine a le grăi: cum că nici să bucură Dumnezeu, pentru că bucuria și să întristează; nici să mânie, căci că patimă este și a să mâniea; nici cu daruri să cinstește, că de dulceața s-ar fi biruit. Nu este cu dreptate din lucrurile cele omenești, bun, au rău a avea pre Dumnezeu. Ci acela bun adecă este, și folosește numai, iară nici odinioară vatămă pre nimenea, petrecând totdeauna asemenea. Iară noi, buni, rămâind, pentru asemănarea cu Dumnezeu, ne împreună; iară răi făcându-ne, pentru neasemănare, ne depărtăm de la Dumnezeu. Și întru fapta bună viețuind, ne ținem de Dumnezeu; iară răi, făcându-ne, vrăjmaș îl facem nouă pre acela, nu în

deșărt mâniindu-să, ci păcatele nelăsând pre Dumnezeu a străluci întru noi, cu draci muncitori împreunându-ne. Iară dacă prin rugăciune și facere de bine, deslegare păcatelor aflăm, nu pre Dumnezeu îl cinștim și îl schimbăm, ci pre cele ce să lucrează, și prin întoarcerea cea către Dumnezeu, răutatea noastră videcându-o, iarăși ne îndulcim de bunătatea lui Dumnezeu. Întrucât asemenea e a zice pre Dumnezeu: a să întoarce despre cei răi și soarele a să ascunde de cei lipsiți de vedere.

151. Blagocestivul suflet cunoaște pre Dumnezeul tuturor, pentru că blagocestia nu este alt nimic, fără numai a face voea lui Dumnezeu, care este cunoștința lui Dumnezeu, adecă: a fi nezavistnic *, întreg înțelept, blând, dăruitor după putere, împărtașitor, ne iubitor de pricire, și câte sunt plăcute voii lui Dumnezeu.

152. Cunoștința lui Dumnezeu și frica Lui, vindecare este a materiei patimilor. Pentru că necunoștința de Dumnezeu fiind împreună cu sufletul și patimile nevindecate pretrecând, putrezesc pre suflet; ca de o bubă care putrezește din zăbovire, așa pătimește el de răutate. A căriea, Dumnezeu nu este pricinuitoare, cunoștință și știință oamenilor trimițând.

153. Dumnezeu a umplut pre om de știință și de cunoștință, sârguindu-să a curăți patimile și pre cea de sineși aleasă răutate, și a muta pentru a Sa bunătate pre cel muritor întru nemurire, void.

154. Mintea ceea ce este în sufletul cel curat și iubitor de Dumnezeu, întru adevăr vede pre Dumnezeul tuturor, cel nenăscut, și nevăzut, și negrăit, pre singur bunul curăților cu inima.

155. Cunună a nesticăciunei, și faptă bună, și mântuire a omului este: a suferi primejdiile cu bucurie și cu mulțumită. Iar a stăpâni: mâniea, limba, pântecel și dulcețile, aceasta să face prea mare ajutorință a sufletului.

156. Ceea ce ține lumea, proniea lui Dumnezeu este, și nu este nici un loc pusti de pronie. Iară proniea este cuvântul lui Dumnezeu, cel însuși săvârșitor, cel închipuitor al materiei ceea ce vine în lume, și făcător și meșter al tuturor celor ce să fac. Pentru că nici este cu puțină materia a să împodobi fără de puterea cea socotitoare a cuvântului, carele este chip și minte, și înțelepciune și pronie a lui Dumnezeu.

157. Pofa cea dintru aducerea aminte, rădăcină este a patimilor rudeniilor întunerecului; și sufletul fiind întru aducere aminte a poftirei, nu să cunoaște pre sine că însuflare a lui Dumnezeu este. Și așa să aduce spre păcătuire neînțelegătorul, relele cele după moarte nesocotindu-le.

158. Prea mare și nevindecată boală, și perzarea sufletului este: uitarea de Dumnezeu, și iubirea de slavă. Pentru că pofa răului, lipsirea este a bunului, iară bun este, ca cu nepizmuire pre toate cele bune câte place lui Dumnezeu a le face.

159. Omul singur este priimitor de Dumnezeu, pentru că cu singură vietatea aceasta vorbește Dumnezeu. Noaptea adecă, prin visuri, iar ziua prin minte, și prin toate, oamenilor celor vrednici de El, înainte le spune, și înainte le însămnează bunătățile cele ce vor să fie.

160. Nimic nu este cu nelesnire celui ce crede și voește a înțelege pre Dumnezeu, iar de voești a-L și vedea pre El, vezi buna podoabă și proniea tuturor, și acelor ce s-au făcut, și a celor ce să fac prin cuvântul Lui, și toate pentru om.

161. Sfânt să numește, cel curat de răutate și de păcate, și pentru aceasta, pre mare este îndreptarea sufletului, și lucru foarte plăcut lui Dumnezeu este, ca să nu fie răutate în om.

162. Numele este o însemnare a unuia dintru cei mulți. Pentru aceasta neînțelegător este, a socoti pre Dumnezeu unul și singur fiind, alt nume a avea. Pentru că numele acesta însemnează Dumnezeu fără de început, carele a făcut toate pentru om.

163. Dacă știi întru sineși fapte rele, ta-e-l din sufletul tău prin așteptarea celor bune, pentru că Dumnezeu drept este și iubitor de oameni.

* *zavistnic*, invidios, pizmaș, intrigant, zavistuitoare, variantă *zavistic*, de la slav. *zavistiniku*. Vezi și familia de cuvinte *zavistie*, *a zavistui*, *a zavistii*, *a zavistios* -oasă, *zavistnicie*, *zavistuitoare* -oare, DEX, ed.cit., p. 1179.

164. Cunoaște pre Dumnezeu, și cunoscut este de Dumnezeu, acel om care să sârguește totdeauna nedespărțit a fi de Dumnezeu; și nedespărțit de Dumnezeu să face omul cel bun întru toate, și care să înfrânează de toată simțitoarea poftă. Nu după lipsirea dăruirii acestora, ci după a sa voe și slobodă înfrânare.

165. Fă bine celui ce te nedreptățește pre tine, și prieten veî avea pre Dumnezeu. Nimăruî să nu clevețești pre vrăjmașul tău. Nevoește-te în dragoste, în întreagă înțelepciune, în răbdare, în înfrânare, și în cele asemenea, fiindcă aceasta este cunoștința de Dumnezeu, ca prin smerita cugetare și prin unele ca acestea fapte bune, a urma lui Dumnezeu. Iară lucrurile acestea nu fieștecăruiia sunt îndămănatece, ci numai sufletului lui înțelegător.

166. Împotriva celor ce cutează a grăi cum că sadurile * și erburile aū suflet, am scris eū capul acesta spre înștiințare celor mai proști. Sadurile adecă aū firească vieață, iară suflet nu aū. Omul să numește dobitoc cuvântător, pentru că are minte, și priimitor este de știință. Însă întru celelalte dobitoace, și întru cele pământestî, și întru cele din văzduh care aū glas, duh aū și suflet. Și toate, adecă cele ce cresc și să micșorează, viețuitoare le putem a numi, pentru că viețuesc și cresc, însă nu putem a le zice că aū și suflet. Iar a viețuitoarelor, patru osebirî sunt: pentru că unele adecă dintrînsele sunt fără de moarte și însuflețite, precum Îngerî; iară altele, minte și suflet și duh aū, precum oamenii; iară altele numai vieață aū, precum sadurile. Și vieață adecă între sadurî, să ține și fără de suflet și fără de duh și fără de minte și fără de nemurire, iară celelalte toate, fără de vieață nu pot a fi. Iară tot sufletul omenesc, pururea mișcător este, dintr-un loc în alt loc.

167. Când ai priimi nălucirea oareșcăruiia simțitoare dulceți, păzește-te pre sineți ca nu îndată să te răpești de dânsa, ci puțin îngăduind, adu-ți aminte de moarte. Și îți adu aminte, cum că, mai bine este a ști împreună întru sineți că ai biruit pre această înșălare a dulceți.

168. Precum întru naștere patimă este, fiindcă ceea ce să naște în vieață, și să strică; așa și întru patimă, răutate este să nu zici dar că nu putea Dumnezeu răutatea a o tăea; pentru că cei ce grăesc aceasta, nesimțitorî și nebunî fiind, grăesc. Deci, nu să cădea dară lui Dumnezeu a tăea materia, pentru că ale materiei sunt patimile acesteia. Iar Dumnezeu după ceea ce folosește, aū tăeat răutatea din oameni, minte, și știință, și cunoștință, și socoteală a bunului dăruindu-le oamenilor. Ca cunoscând răutatea ce ne vătămăm dintrînșa, să fugim de dânsa, iar neînțălegând omul, urmează răutății și să trufește întru dânsa: și ca întru o mreață căzând el, să luptă de dânsa, prinzându-să înăuntru. Și nici odinioară putând a să deștepta și a vedea și a vedea și a cunoaște pre Dumnezeu, cela ce aū făcut toate spre mântuirea și înDumnezeirea omului.

169. Cele muritoare lor își pizmuiesc, dintru a ști înainte pre moartea aceasta. Și nemurirea adecă, dintru a fi bun să face întru cuviosul suflet; iar murire, dintru a fi rău să întâmplă neînțelegătorului și ticălosului suflet.

Când cu mulțumită te-ai abate spre patul tău, cugetând întru sineți facerile de bine și pronia lui Dumnezeu. atunci umplându-te de buna cugetare, mai mult te veselești, cu duhul. Și să face somnul tău trezvie a sufletului, și mijirea ochilor tăi, adevărata vedere a lui Dumnezeu, și tăcerea ta fiind ea prea plină de simțirea binelui, dă, dintru tot sufletul și puterea, întinsă simțitoare mărirea Dumnezeului tuturor. Pentru că

răutatea departe de om fiind, și singură mulțumirea, mai presus de toată jertfa cea de mulți ani,
place lui DUMNEZEU,

Căruia să cuvine slava, și marea cuviință, în vecii vecilor
AMIN...

* *sad, saduri*, substantiv neutru, formă învechită. Plantație de pomi fructiferi, livadă plantată de curând, răsad. Din slav. *sadŭ*. (DEX, ed.cit., p. 942).

Scurtă cuvântare despre Sfântul Isaiaea Pustnicul

CUVIOSUL Părintelui nostru Isaiaea Pustnicul, a trăit întru anii de la Hristos 370, într-o vreme fiind cu Ava Macarie cel Mare. Și cugetând noaptea și ziua întru Dumnezeuștile scripturii, și îndestulate pre apele Duhovniceștilor înțelepciunii, din izvoarele mântuirii scoțând, al multora și prea bune cuvinte s-au făcut făcător, care multe feluri și de suflet folositoare pricină coprind, cât toată cartea dintru acestea să săvârșește și să închee. Dintru care și pre cuvântul acesta despărțindu-l, celor ce doresc să-și păzească pre a sa minte, l-am pus înainte; că învață cât de în scurt și cum să cuvine a izgoni asuprelele și năpădirele gândurilor, și cum nemustrată și neprihănită a avea pre știință, și cum întru ascuns a cugeta, și întru toată neturburarea cu știință a păzi pre cele trei părți ale sufletului.

Locul nevoițelor a acestui Sfânt, a fost pustia Eghiptului, și pomenirea lui să săvârșește în sâmbăta brânzei.

Scrierile Sfântului Isaiaea ce sunt notate în filocalia * slavonă:

- 1) O carte în 29 de cuvinte felurite.
- 2) Altă carte către Teodora cea de bun neam.
- 3) Pravele și sfaturi noilor începători.
- 4) Ziceri felurite.
- 5) Cuvânt pentru păzirea minții în 27 de capete.
- 6) Pentru pustnicie și liniște, 12 capete.

---

* Cuvântul „Filocalia” este transcris în mss. și această variantă.
Observăm o nouă trimitere la *Filocalia* slavonă.

Ale Sfântului Isaia Pustnicul
Capete 27
pentru păzirea minții

1. MINEA după fire este cu mânie asupra patimilor. Și fără de mânie, nici curățenia nu se face în om, dacă adevărat, nu să va mânie asupra tuturor celor sămănate întru noi de la vrăjmașul. Și când l-au aflat pre el Iov, au ocărât pre vrăjmașii lui zicându-le lor: necinstiților și defăimaților, lipsiților de tot binele, pre cari nu v-ași fi socotit vrednici, a fi de câini turmelor mele. Și cel ce voește să vie întru mâniea cea după fire, își taie toate voile sale, până când să va așaza pre sine în starea cea după fire a minții.

2. Dacă stând împotriva vrăjmașului, și ai vedea oastea lui slăbind și [că fuge] de la tine înapoi, să nu să bucore inima ta cu aceasta. Pentru că vrăjmașii tăi, rea meșteșugită cursă găsesc în urma ta, și acolo găsesc război mai rău decât cel dintâi. Eșind împotriva ta, ei au lăsat parte de oaste în desiș dinapoea cetății, poruncindu-le să nu să pornească; și iată dacă te împrotivești și ai eșit în contra lor, ei fug de la fața ta, ca niște neputincioși. Și dacă se va înălța inima ta cu aceea că tu i-ai gonit pre dâșii, și vei lăsa cetatea, atunci să vor rădica și aceia care au rămas dinapoi în desiș, și stând și cei care fugea înaintea ta, prind pre ticălosul suflet în mijlocul lor, ne mai având încă scăpare. Cetatea, este rugăciunea, iară starea împotriva a vrăjmașilor, este grăirea împotriva a gândurilor, cea întru Hristos Iisus, iar temelie și stare, mâniea.

3. Decă să stăm iubitorilor întru frica lui Dumnezeu, păzind și ferind lucrarea faptelor bune, nedând poticnire științei noastre, ci luând aminte de înșine întru frica lui Dumnezeu, până când și ea să va slobozi pre sineși împreună cu noi, ca să se facă între noi și între dânsa, unire, și de aceea ea să va face păzitoare a noastră, arătându-ne nouă tot ce poate să ne împedece. Iară de nu o vom asculta pre dânsa, ea să va depărta de la noi și ne va părăsi pre noi. Atunci cădem în mâinele vrăjmașilor noștri, și nu ne vor mai lăsa pre noi, după cum ne învață pre noi Stăpânul nostru zicând: împacă-te cu pârâșul tău, până ești în cale cu dânsul, și c.l. (Mat. 5.25.)¹. Zic, cum că pârâșul este știința, că stă împotriva omului celui ce voește să facă voia trupului său; Și dacă nu o va asculta pre dânsa omul, îl dă pre dânsul vrăjmașilor lui.

4. Dacă va vedea Dumnezeu că s-au supus lui mintea cu toată puterea și nu așteaptă ajutor de nicăierea, fără numai de la singur El, o împuternicează pre dânsa zicându-i: „nu te teme Iacove, împușinatule Israile” și iarăși: „nu te teme, că te-am mântuit pre tine, chematu-te-am pre numele tău: al meu ești tu. Și de vei trece prin apă cu tine sunt și râurile nu te vor acoperi: și de vei trece

¹ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 5, 25: “Împacă-te cu pârâșul tău degrabă, până ești cu el pe cale ca nu cumva pârâșul să te dea judecătorului, și judecătorul slujitorului și să fii aruncat în temniță”.

prin foc, nu te vei arde, flacăra nu te va arde pre tine. Că Eu sunt Domnul Dumnezeuul tău, Sfântul lui Israel, cel ce te mântuiesc pre tine.” (Isa. 43.1-3.)²

5. Dacă va auzi mintea însuflețirea aceasta, îndrăznește împotriva vrăjmașilor zicând: cine voește să se lupte cu mine? lasă să-mi stea împotriva mea. Cine voește să se judece cu mine? Apropie-să de mine, iată Domnul înmă este ajutorul meu, cine înmă va face mie rău? Iată voi toți vă veți învechi ca o haină mâncată de molii.

6. Dacă inima ta deplin a urât păcatul, și silindu-te a-l birui te depărtezi pre sineți de la tot ce naște păcatul, și ai pus pre muncă înaintea ochilor tăi, cunoaște, că ajutorul lui Dumnezeu împreună cu tine este și rămâne. Și când tu întru nimic te vei plânge înaintea lui și nu-L vei scârbi pre dânsul, cât vei zice: tu ești mila, ca să mă izbăvești Doamne, că neputincioase am eu mâinile, ca să scap de vrăjmași fără de ajutorul tău!; și vei lua aminte la inima ta, atunci! El te va păzi pre tine de tot răul.

7. Dator este Monahul să închiză toate ușile sufletului său, adecă, simțirele, ca să nu cază printr-însele. Și dacă s-ar vedea mintea pre sine nedumerindu-să ca să le biruească pre ele, să gătește spre nemurire, semnându-și toate simțirele sale întru una și făcându-le pre dânsul un trup.

8. Dacă să va slobozi mintea de toată nădejdea a celor văzute lumești, acesta e semnul că au murit în tine păcatul.

9. Dacă să va slobozi mintea de patimi, atunci mijlocirea care o avea între mine și între Dumnezeu, cade.

10. Dacă să va slobozi mintea de toți vrăjmașii săi, și va sâmbeti, atunci întru alt veac nou este și nouă și nestricăcioase oglindește. De aceea unde va fi stârvul, acolo să vor aduna și vulturii? (Luca 17 St 37)³.

11. Să ascund draciți pre sine cu violenție la o vreme, doară omul își va perde inima sa, socotind că s-au odihnit de lupi și au scăpat de dânsii. Atunci fără de veste sar asupra sufletului celui ticălos, și îl răpesc pre dânsul ca pre o pasăre mică, și de aceea mai puternici decât dânsul să arată, și îl biruesc pre dânsul fără de milă întru toat păcatul, mai cumplit decât la începuturi, pentru acelea care să ruga să i să erte. Deci ia să stăm neîncetat întru frica lui Dumnezeu, și să păzim cu strășnicie inima, săvârșind fără de încetare lucrările noastre, păzind faptele bune, care opresc pre răutatea vrăjmașului.

12. Învățătorul nostru Iisus Hristos știind nemilostivirea cea mare a vrăjmașilor noștri, și fiindu-i milă de neamul omenesc, au poruncit, cu câtă asprime trebuie să ținem inima, zicând: „fiți gata în tot ceasul, că NU știți în ce ceas va veni tâlharul; ca nu cumva să vie și să vă afle pre voi dormitând” (Mat. & 24,43)⁴ Și iarăși: „Iară vă luați aminte, ca să nu să îngreueze inima voastră cu sațiul mâncării, și cu beției, și cu grijele lumii, și fără de veste să vie asupra voastră ziua aceea” (Luc. & 21,34)⁵. Deci stai asupra inimii tale, luând aminte la simțirele tale, și dacă va fi în pace cu tine pomenirea lui Dumnezeu, ușor vei prinde pre tâlharii cei ce o jefuesc pre dânsa. Că cel ce să păzește cu de-adinsul de gânduri, cunoaște pre cei ce vor să între și să-l spurce pre dânsul. Că

² Isaia, 43, 1-3, *Anunțarea unei noi împărății, Pedapsa neascultării*: 1. „Și acum așa zice Domnul Ziditorul tău, Iacove, și Creatorul tău, Israele: «Nu te teme, căci Eu te-am răscumpărat și te-am chemat pe nume, al Meu ești!»). 2. Dacă tu vei trece prin ape, Eu sunt cu tine și în valuri tu nu vei fi înecat. Dacă vei trece prin foc, nu vei fi ars și flăcările nu te vor mistui. 3. Că eu sunt Domnul Dumnezeuul tău, Sfântul lui Israel, Mântuitorul. Eu dau Egiptul preț de răscumpărare pentru tine, Etiopia și Saba în locul tău; ș.a.m.d.”

³ *Sfânta Evanghelie după Luca, 17, 37*: “Și răspunzând, ucenicii I-au zis: Unde, Doamne? Iar El le-a zis: Unde va fi stârvul, acolo se vor aduna și vulturii.”

⁴ *Sfânta Evanghelie după Matei, 24, 43*: “Aceea cunoașteți că de-ar ști vecinul casei la ce strajă din noapte vine furul, ar priveghea și n-ar lăsa să i se spargă casa.”

⁵ *Sfânta Evanghelie după Luca, 21, 34*: “Luați seama la voi înșivă să nu se îngreueze inimile voastre de mâncare și de băutură și de grijele vieții, și ziua aceea să vină peste voi fără de veste.”

turbură mintea, ca ea să se răsipească și să se facă nelucrătoare. Iar cei ce cunosc viclenia lor, neturburați să păzesc, rugându-să Domnului.

13. Dacă nu va urî omul toată lucrarea lumii aceștia, nu poate să i să închine lui Dumnezeu cum trebuie. Slujirea lui Dumnezeu ce este? Fără numai a nu avea noi nimic strein în minte, când ne rugăm Lui; nici dulceață, când îl vom binecuvânta pre Dânsul; nici răutate, când vom cânta Lui; nici urâciune când îl vom preamări pre Dânsul; nici râvnă rea, care ne împedecă pe noi, când ne îndeletnicim întru Dânsul și îl pomenim pre El. Pentru că toată această întunecime, este zid, care cuprinde pe ticălosul suflet, și nu poate curat să slujască lui Dumnezeu, având întru sine această întunecime. Că îl opresc pre dânsul în văzduh, și nu-l lasă pre dânsul să întâmpene pre Dumnezeu, și întru ascuns să-l binecuvânteze pre El, și să se roage Lui întru dulceața inimii, ca să se lumineze de la dânsul. Pentru acesta mintea să întunecă totdeauna și nu poate să sporească în vieață dupre Dumnezeu, că nu să grijaște întru cunoștință ca să le tae pre acestea.

14. Când va mântui mintea simțirele sufletului din voile trupului, și le va trece pre dânsul întru nepătimire, și va despărți pre suflet de voile trupului, atunci dacă ar vedea Dumnezeu nerușinarea patimilor, că să pornesc asupra sufletului ca să ție pre simțirele lui întru păcat, și va striga mintea lui neconținut către Dumnezeu, îi va trimete ajutorul Său și pre toate, deodată le va perde.

15. Te rog pre tine, în câtă vreme ești în trup, să nu slobozi pre inima ta. Că precum omul cel lucrător de pământ, nu poate a-și nădăjdui spre oarecare rod al său ce răsare în țarina lui, că nu știe ce i să va întâmpla lui, mai înainte de a să închide în vistierile sale, așa și omul nu poate slobozi pre a sa inimă, în câtă vreme are răsufarea în nările lui (Iov, 27.3) ⁶. Și precum omul nu știe care patimă îl va întâmpina pre dânsul, până la răsufarea cea de pre urmă: Pentru aceea nu trebuie a slobozi omul pre inima sa, în câtă vreme are răsufarea; ci să cuvine să strige el către Dumnezeu totdeauna, pentru ajutorul și mila Lui.

16. Cea ce nu află ajutor în vremea războiului, nu poate a crede că este pace.

17. Decî când cineva se va despărți pre sineși de la partea cea de-a stânga, va cunoaște cu de-adinsul pre toate păcatele sale, care le-a făcut înaintea lui Dumnezeu, fiindcă nu vede păcatele sale, dacă nu se va despărți de dânsul cu despărțire amară. Cei ce au ajuns la măsura aceasta, plâng, umilindu-și rugăciunile, și cu rușine acoperindu-să înaintea lui Dumnezeu, pomenindu-și prietenia lor cea netrebnică cu patimile. Decî ia să ne nevoim fraților după puterea noastră, și ne va ajuta nouă Dumnezeu dupre mulțimea milei Sale. Și de n-am păzit inima noastră precum Părinții noștri, măcar să facem puterea noastră, a păzi trupurile precum le cere Dumnezeu fără de păcat. Și să credem, că în vremea foameții care ne-a ajuns pre noi, va face El cu mila Sa, precum și cu Sfinții Lui.

18. Cea ce au dat pre inima sa ca să caute pre Domnul întru blagocestie, cu adevărat acesta nu poate să aibă cuget întru sineși, că au plăcut lui Dumnezeu osteneala lui. Că precât îl muștră pre el știința lui pentru oarecare din cele afară de fire, strein este de slobozenie. Căci în cât este cel ce îl muștră, este și cel ce îl judecă, și în câtă vreme este judecată, nu este slobozire. Decî dacă veți vedea pre sine când te rogi, că desăvârșit nicidecum nu te prihănești pre tine în rău, apoi așa ești slobod, și ai intrat întru Sfânta Lui odihnă, dupre voia Lui. Dacă veți vedea că de rodul cel bun ești tu împuternicit, și nu l-au mai înecat pre el neghinele vrăjmașilor, și nu de la sineși plecându-să cu viclenie dușmanii, s-au depărtat de a mai da război cu simțirele tale, și dacă norul au umbrit preste cortul tău, și soarele nu te arde ziua, nici luna noaptea, dacă s-au aflat întru tine toată gătirea cortului, ca să-l așezi și să-l păzești pre el dupre voia lui Dumnezeu, cunoaște că tu ai biruit, cu puterea lui Dumnezeu, și atunci de aceea și El va umbri preste cort, că a Lui este. Iară până este război, supt frică și cutremur este omul: ori că va birui astăzi, ori că se va birui; ori că va birui mâine, ori că se va birui. Că nevoința și lupta, strânge și îmbulzește pre inimă, iar nepătimirea, fără de război este: că au priimit celenchiul, și s-au

⁶ Cartea lui Iov, 27, 3: "Câtă vreme duhul meu va fi în mine, și suflarea lui Dumnezeu în pieptul meu".

făcut fără de grijă, pentru partea celor trei despărțite, că au apucat de s-au împăcat unele cu altele, prin Dumnezeu. Și cele trei sunt acestea: sufletul, trupul și duhul. Când cele trei se vor face una, prin lucrarea Sfântului Duh, atunci nu mai pot să se despărțească. Decî nu socoti că ai murit păcatului, întru câtă vreme ești silit de vrăjmașii tăi, ori în vremea privigherii, ori în somn. Că în câtă vreme este ticălosul om în câmpul nevoinții, nu are îndrăzneală.

19. Când mintea se va însufleși și se va hotărî cu gătire a urma dragostei, ceea ce pre toate patimile trupului, și cu puterea ei, nu va lăsa vreo patimă – din cele afară de fire-să silnicească pre inimă, împotrivindu-să mintea ceî afară de fire, ajunge până acolo, că taie tot de la sine și ce e firesc.

20. Ispitește-te pre sineși frate în fieștecare zi ca să înțelegi pre inima ta înaintea feții lui Dumnezeu, care din patimi este întru dânsa. Și leapădă-o de la inima ta, ca să nu vie preste tine vreo hotărâre rea (mai înainte de a te curăți).

21. Decî ia aminte la inima ta frate, și privigheză asupra vrăjmașilor tăi, că măeștri și vicleni sunt întru răutatea lor. Și încredințează-te întru inima ta pentru acest adevăr, că cu neputință este omului celui ce face rele, să facă bune. * Pentru aceasta ne-au învățat pre noi Mântuitorul nostru, a priveghea zicând: că strâmtă este poarta și necăjită calea, care duce în viață, și puținî sunt cei ce o află pre dânsa. (Mat. 7.14)⁷.

22. Decî ia aminte de sineși, ca nu cumva vreun lucru de pierzare, să te depărteze pre tine de la dragostea lui Dumnezeu, și ține pre inima ta. Și să nu te trîndăvești zicând: că cum o voi păzi pre dânsa, om păcătoș fiind; că după ce va părăsi omul păcatele sale și se va întoarce către Dumnezeu, pocăința lui de a doua oară îl naște, și cu totul îl face nou.

23. Pretutindenea Dumnezeasca scriptură, și cea veche și cea nouă, pentru păzirea inimii vorbește. Întăi Cântătorul de Psalmi strigă „fii oamenii, până când grei la inimă?” Și iarăși „inima lor este deșartă”. Iară pentru cei ce gândesc deșarte: „că au zis întru inima lui, nu voi clăti” ** și iarăși: „că au zis întru inima lui, uitat-au Dumnezeu”, și multe altele ca acestea. Că dator este Monahul, să înțeleagă scoposul scripturei: către cine grăește, și pentru ce grăește; și să fie neconținut pre nevoința pustniciei, și să ia aminte năpădirele și asuprelele împotriva luptătorului. Și ca un cârmaciū iscusit, să poată a trece valurile gândurilor, ocârmuit fiind de darul, neabătându-să în laturî din cale. Și la sineși să ia aminte, și întru liniște să vorbească cu Dumnezeu, cu gând nerășchirat și cu minte neiscoditoare.

24. Vremea care de la noi rugăciunii, precum de la cârmaciū, vânturile, întreitile valuri și furtunile vânturilor. Că suntem priimitori de asuprelele gândurilor, și de fapta bună și de răutate; și stăpân al patimilor, să zice că este gândul cel blagocestiv și de Dumnezeu iubitor. Că să cuvine nouă liniștitorilor, cu istețime de minte și cu trezvie, a despărți și a desluși pre faptele bune și pre răutate, și de care faptă bună ni să cade a ne grijî, când sunt de față frații și Părinți, și pe care a le lucra când suntem deosebi la singurătate; și care este fapta bună cea întăi, și care a doua și care a treia; și care patimă este sufletească, și care trupească; și din care faptă bună mândria palmuește pre minte, și din care slava deșartă să naște, și din care să apropie mânia, și din care vine lăcomia pântecelui. Că datori suntem a curăți gândurile și pre toată înălțimea ce să rădică împotriva cunoștinții lui Dumnezeu. (2. Cor. & 10.5)⁸.

* *Sfânta Evanghelie după Matei*, 7, 17: “Așa că orice pom bun face roade bune iar pomul rău face roade rele”.

⁷ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 7, 14: “Și strâmtă este poarta și îngustă este calea care duce la viață și puținî sunt cei care o află”.

** *clăti*, în afară de a curăța rufe, limpezindu-le într-o ultimă apă curată, mai are sensul de “a se clătina” (despre apă, valuri), a se pune în mișcare, a se izbi (de un obstacol). Iar la tranzitiv reflexiv și intransitiv are sensul din acest text de “a se zguduî”, a se cutremura, a se zdruncina, DEX, *op.cit.*, p. 185.

⁸ *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 10, 5: “Și toată trufia care să ridică împotriva cunoașterii lui Dumnezeu și tot gândul îl robim, spre ascultarea lui Hristos”.

25. Întăia faptă bună este negrijirea, adecă, moartea despre tot omul și despre toate lucrurile, și de aicea dintru aceasta să naște pofta cea spre Dumnezeu, și cu aceasta naște pre mâniea cea dupre fire, care stă împotrivă la tot gândul ce să samănă de la vrăjmașul. Atuncea frica lui Dumnezeu află locaș în om, și prin lucrarea fricei, să descopere dragostea.

26. Să cuvine pre asupreală gândurilor a o răsturna și a o înfrânge din inimă, prin blagocestivă împotrivă grăire, în vremea rugăciuneî, ca nu cumva să ne aflăm, cu buzele adecă rugându-ne lui Dumnezeu, iară cu inima gândind cele necuvioase. Că nu priimește Dumnezeu de la liniștitor rugăciune răspândită și defăimătoare. Că pretutindena scriptura mărturisește și poruncește, a păzi noi simțirele sufletului. Că dacă se va supune voia monahului, legii lui Dumnezeu, și dupre legea Lui, mintea va chivernisi pre cele supuse ei, zic adecă, pre toate mișcările cele sufletești, iar mai ales mâniea și pofta, că aceste sunt supuse cuvântului; atunci fapta bună o am lucrat și dreptatea am plinit: pre poftă adecă, și pre voile minții, către Dumnezeu le-am întors, iară pre mânie asupra dieavolului și a păcatului. Dar ce încă se mai caută? Cugetareea cea ascunsă.

27. Dacă vre o urăciune și necurăție s-ar sămăna în inima ta șazănd tu în chilie, caută, stai împotrivă răutății, ca nu cumva să te stăpânească pre tine. Sârguește-te a pomeni pre Dumnezeu, că ia aminte la tine, și acelea care le gândești în inima ta descoperite sunt înaintea Lui. Decî zi sufletului tău: dacă îți este frică de păcătoșii cei asemenea ție, ca să nu vază păcatele tale, cu cât mai vârtos de Dumnezeu, cel ce vede pre toate. Și din sfătuirea aceasta, să descopere frica lui Dumnezeu în sufletul tău; și dacă vei rămânea cu dânsa împreună, neclătît vei petrece de patimi, dupre cum este scris: „Cei ce nădăjduesc în Domnul, sunt ca Muntele Sionului, nu să va clăti în veac, cel ce locuește în Ierusalim” (Ps. 124.1)⁹. Încă și întrutot

lucru care îl faci, aibi pre Dumnezeu că privește

la tot gândul tău, și nu vei păcătuî

niciodată...

Lui i să cuvine slava,

în vecii vecilor.

A M I N.

⁹ *Psalmul 124*, I : „Cei ce de se încred în Domnul sunt ca muntele Sionului; nu se va clătina în veac cel ce locuește în Ierusalim”.

*Scurtă cuvântare
spre scrierile ce să află aici
ale Cuviosului Monah Evagrie*

EVAGRIE înțeleptul și prea cuvântărețul bărbat a fost înflorit adevărat, pe la anii 380, de la Hristos și de Marele Vasile, s-a suit la treapta cetețului; iar de fratele său Grigorie Nisis s-a hirotonisit Diacon; iară Sfintele cuvinte, supt Sfântul Grigorie de Dumnezeu Cuvântătorul s-a învățat, al căruia și Arhidiacon a fost, când Epitropia Bisericii ce din Țarigrad o avea, după Nichifor Calistul, în Cartea II. Cap. 42. Iară mai pre urmă de toate din cele din lume lepădându-se, întru viață Monahicească s-a îmbrăcat. Deci suptire fiind a înțelege, a tâlcui pre cea înțeleasă foarte iscusit, multe și de multe feluri de scripturi a lăsat, dintre care este și acest cuvânt de față, către cei ce să liniștesc și capetele cele pentru deslușirea patimilor și a gândurilor, puindu-le înainte ca niște trebuincioase și folositoare.

Scrierile acestui Cuvios ce sunt notate în Filocalia Rusască:

- 1) Capete pentru viața lucrătoare, către Anatolie.
- 2) 100, Idem, idem.
- 3) Chipul vieții Monahicești.
- 4) 33 Capete, Analoghie.
- 5) Ziceri după alfa vita, pentru Duhovniceasca viață.
- 6) Alte ziceri.
- 7) Pentru 8 gânduri, către Anatolie.
- 8) Idem. (asemenea).
- 9) Învățătură pentru chinovie. *
- 10) Învățătură pentru feciorie.
- 11) Învățătură pentru deosebirea patimilor, 23 capete.
- 12) Alte ziceri.

---

* *chinovie*, chinovii, mănăstire în care călugării au viața organizată în comun. Din sl. kinovija, DEX, ed. cit., p. 170.

*A lui Evagrie Monahul,
Închipuirea vieții Monahicești, care
învață cum să cade a să nevoi și a să liniști monahul*

1*. LA IEREMIEA s-au zis: „și tu să nu-ți iai ție muere în locul acesta. Că acestea zice Domnul pentru fiii și pentru fiicele ce să nasc în locul acesta, că cu moarte bolnăvicioasă vor peri” (Ier. & 16.1-4.)¹ Aceasta arătându-o cuvântul, că și Apostolul zice: „omul cel însurat, grijaște de ale lumii, cum să placă muerii... Și muerea cea măritată, grijaște de ale lumii, cum să placă bărbatului” (1. Cor. & 7.33, 34.)² Și arătat este, că nu numai pentru fiii și fiicele, cei ce vor fi întru viața cea însurată, s-au zis întru Proorocul aceea, că adevă, „cu moarte bolnăvicioasă vor muri”, ci și pentru fiii și fiicele cei ce se nasc în inimele lor, care este pentru gândurile și poftele cele trupești, ca întru un bolnăvicios și neputincios și slăbănog cuget al lumii aceștia vor muri și vieța cerească și veșnică, nu o vor dobândi. Iară „cel neînsurat, zice, să grijaște de ale Domnului, cum să placă Domnului” (1 Cor. 7.32.)³ și cum pre rodirile cele de-a pururea înfrunzite și nemuritoare ale vieții cei veșnice le va face.

2. Unul ca acesta este monahul, și așa să cuvine să fie Monahul, să se depărteze de muere, și să nu facă fiu sau fete în locul cel mai înainte zis. Și nu numai aceasta, ci și ostaș a lui Hristos nemateriealnic și fără de grijă să fie, afară de toată cugetarea și fapta neșăgătoarească, duple cum și Apostolul zice: „nimenea ostaș fiind, se amestecă cu lucruri lumești, ca voevodului să fie plăcut” (2. Tim. 2.4.)⁴ Întru acestea să petreacă monahul, mai ales cela ce pre toată materia lumei acesteia o au părăsit, și către biruințele cele frumoase și bune ale liniștei aleargă. Căci cât de frumoasă și bună este nevoița liniștei! Cât este de frumoasă cu adevărat și bună! „că jugul acesta este bun, și sarcina ușoară” (Mat. 11.30.)⁵ Dulce este vieța și lucrarea veselitoare.

* Cuvântul acesta, în cea Elinescă, este fără numere, iar în cea slăvonă, este împărțit, a căruia împărțire am urmat-o și noi, spre mai multă înțelesnire cetitorului. (nota traducătorului *Filocaliei* în limba română).

¹ *Ieremia*, 16, 1-4: “1. Și a fost cuvântul Domnului către mine: 2. «Să nu-ți iei femeie și să nu ai nici fii, nici fiice în locul acesta. 3. Deoarece așa grăiește Domnul despre fiii și fiicele care se vor naște în locul acesta, despre mamele care îi vor naște și despre părinții care îi vor face pe pământul acesta: 4. Vor muri de moarte grea și nu vor fi nici bocii, nici îngropați, ci vor fi ca gunoiul pe fața pământului; vor fi pierduți prin sabie și foamete și trupurile lor vor fi mănecarea păsărilor cerului și fiarelor pământului»”.

² *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 7, 33-34: “33. Cel ce s-a căsătorit se îngrijește de cele ale lumii, cum să placă femeii. 34. Și este împărțire: și femeia nemăritată și fecioara poartă de grijă de cele ale Domnului, ca să fie sfântă și cu trupul și cu duhul. Iar cea care s-a măritat, poartă de grijă de cele ale lumii, cum să placă bărbatului”.

³ *Idem*, 7, 32: “Dar eu vreau ca voi să fiți fără de grijă. Cel necăsătorit se îngrijește de cele ale Domnului, cum să placă Domnului”.

⁴ *Epistola a doua către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, 2, 4: “Nici un ostaș nu se încercă cu treburile vieții ca să fie pe plac celui care strânge oaste”.

⁵ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 11, 30: “Căci jugul Meu e bun și povara Mea este ușoară”.

3. Voești, o iubite, vieață singuratecă, precum se cuvine să iaș asupra-ți, și către biruințele liniștei să alergi? Lasă acolo pre grijele lumii și pre dregătoriele și stăpânirele cele ce sunt întru acestea, adecă, fă-te nemateriealnic, nepătimaș, afară de toată pofta; ca de înconjurarea acestora făcându-te strein, să poți a te liniști bine. Că de nu să va răzleți cineva de acestea pre sineși, nu va putea să isprăvească petrecerea aceasta. Și puține și proaste bucate să priimești, nu multe și bine grijite. Iară dacă și ca cum pentru iubirea de streini, împrejurul celor scumpe gândul s-ar învălui, lasă-l pre acesta acolo, nicidecum să nu te pleci Lui. Că te pândește prin aceasta protivnicul, ca să te depărteze de liniște. Ai pre Domnul Iisus împutând oarecum Martei, adecă sufletului celui ce spre unele ca acestea să sârguește, și zicându-i: „te grijești, și spre multe te silești; ci un lucru trebuiește” (Luc. 10.41.)⁶, adecă de a asculta, zice, Dumnezeuiescul Cuvânt. Și după acestea să te mulțumești cu tot ce să află. Pentru aceea și îndată adaogă pre urmă zicând: „iară Mariea partea cea bună ș-aș ales, care nu se va lua de la dânsa” (stih 42.)⁷ Ai pilda încă și a văduvei cei din Sarepta *, cu care aceasta pre Proorocul l-aș priimit și l-aș ospătat (3 Imp. 17.10.)⁸ măcar deși numai pâine, sare și apă ai, poți cu acestea să dobândești plata iubirei de streini. Iară dacă și pre acestea nu le ai, și cu voirea cea bună numai, vei priimi pre streinul, și îi vei da lui cuvânt bun, așisderea poți a câștiga plata iubirei de streini. Că mai bun, zice, e cuvântul, decât darul (Sirah. 18.16)⁹.

4. Unele ca acestea să cade ție să le gândești pentru milostenie. Decă vezi să nu poftestă a avea bogăție, spre împărțirea la săraci; că este și aceasta amăgire a celui rău, care înspre slava deșartă de multe ori să apropie, și întru pricina multei iscodiri aruncă pre minte. Ai pre văduva cea mărturisită de Domnul Iisus în Evanghelie, care, prin doi bănișori numai, aș covârșit pre cei bogăți cu voirea și cu puterea. Că aceea adecă, zice: „din prisosiță aș aruncat în vistierie, iar aceasta toată avuția sa” (Luc. 21.4.)¹⁰ Iară pentru haine, să nu poftestă a avea haine de prisos, ci numai de cele ce sunt destule nevoei trupului grijaște-te. Aruncă spre Domnul, mai vartos, grija ta, și El va purta grija pentru tine” (Ps. 54.25)¹¹ Că Lui, zice, „i pasă pentru noi” (1 Petru 5.7)¹². Dacă ai trebuință de hrană, saș de haine, să nu te rușineză pre cele de la alții aduse ție a le priimi, că aceasta este un fel de mândrie. Iară, dacă și tu întru acestea ai de prisosit, dă celui lipsit; așa vorbește Dumnezeu să se iconomisască fiii Lui. Pentru aceasta și Apostolul, către Corinteni scriind zice: „– pentru cei lipsiți – ca prisosița voastră, să plinească lipsa acelor; ca și prisosița acelor, să plinească lipsa voastră, ca să fie întocmire, precum este scris: celui cu mult, nu i-aș prisosit, și celui cu puțin, nu i-aș lipsit” (2 Cor. 8.14)¹³. Decă având cele trebuincioase vremei cei de față, în vremea ce va să fie, să nu te grijești; adecă, de o zi, saș de o săptămână, saș de o lună, saș de un an. Că sosind de față vremea cea de mâine, ea îți va dărua cele trebuincioase, dacă vei căuta tu mai ales împărăția cerurilor, și

⁶ *Sfânta Evanghelie după Luca*, 10, 41: “Și răspunzând, Domnul i-a zis: Marto, Marto, te îngrijești și pentru multe te silești”.

⁷ *Idem*, 10, 42: “Dar un lucru trebuie: căci Maria, partea cea bună și-a ales, care nu se va lua de la ea.”

* în mss. traducerii apare scris Sareta nu Sarepta, cum este corect.

⁸ *Cartea a treia a Regilor (sau Împăraților)*, 17, 10: “Și s-a sculat el și s-a dus la Sarepta. Și când a ajuns la porțile cetății, iată o femeie văduvă aduna vreascuri și a chemat-o Ilie și i-a zis: «Adu-mi puțină apă ca să beau!»”.

⁹ *Cartea Înțelepciunii lui Iisus, fiul lui Sirah (Ecclesiasticul)*, 18, 16: “Oare nu roua răcorește căldura? Așa, mai bun este cuvântul decât darea”.

¹⁰ *Sfânta Evanghelie după Luca*, 21, 4: “Căci toți aceștia din prisosul lor au aruncat la daruri, aceasta însă din sărăcia ei a aruncat tot ce avea pentru viață”.

¹¹ *Psalmii*, 54, 25: “Aruncă spre Domnul grija ta și El te va hrăni; nu va da în veac clătinare dreptului”.

¹² *Întâia Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Petru*, 5, 7: “Lăsați-l Lui toată grija voastră căci El are grija de voi”.

¹³ *Epistola a doua către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 8, 14: “Prisosița voastră să îplinească lipsa acelor, pentru ca și prisosița lor să îplinească lipsa voastră, spre a fi potrivire”.

dreptatea lui Dumnezeu. Că: „căutați, zice Domnul, mai întâi Împărăția lui Dumnezeu, și dreptatea Lui, și acestea toate să vor adăoga vouă” (Mat. 6.33)¹⁴.

5. Să nu primești tu copil, ca nu cumva protivnicul, prin acesta, să pornească vreo sminteală și să turbure cugetul tău ca să se grijască de bucatele cele prea scumpe. Că nu vei mai putea să te grijești numai de sineți, măcar deși ca cum pentru odihna trupească ț-ar veni ție gând. Însă tu pre cel mai bun înțelege și socotește, zic de odihna cea Duhovnicească. Că mai bună este cu adevărat odihna cea Duhovnicească decât cea trupească măcar deși pentru folosul copilului ai primi în socoteală să nu te plecî lui. Că nu este acesta lucrul nostru, al altora este, al Sfinților Părinți, celor din vieța de obște. Tu grijește-te de singur folosul tău, și pre chipul liniștei păzește-l. Să nu iubești a te sălășlui cu oameni materialealnic și limbuți, orî trăește singur, orî cu frații cei nematerialealnic și de un gând cu tine. Că cela ce împreună cu oameni materialealnic și înconjurători locuește, negreșit că se va împărtași, și el de înconjurarea, nevoia, și primejdia acelora, și va sluji obiceiurilor omenești, și grăirilor celor deșarte, și tuturor celorlalte lucruri rele: mâniei, scârbei, nebuniei, friceii și smintelelor. Și de grijele părintești, sau de prieteniele rudeniilor, să nu te tragî, sau să te robești. Ci încă și de desele vorbirî și întâlnirele cele cu aceștia, leapădă-te, ca nu cumva să te jefuească de liniștea ta cea din chilie, și către înconjurările și nevoile lor să te aducă. Lasă, zice Domnul „pre morții, să-și îngroape pe ai săi morți; iară tu vino de-mî urmează mie” (Mat. 8.22)¹⁵. Iară dacă și chiliea întru care șezi, mult turburăciosă este, fugi, și să nu-ți fie jale de dânsa, și să nu te slăbănogesti de dragostea ei. Pre toate fă-le, pre toate lucrează-le, ca să poți a te îndeletnici, și a te liniști, și a te sârgui de una: cum să petreci în voea lui Dumnezeu, și cu reușită a te lupta cu nevăzutele puteri.

6. Dacă nu poți cu lesnire a te liniști în părțile și în locurile tale, dă-ți voirea și înainte punerea ta în străinătate, și spre aceasta silește pre gândul tău. Fă-te ca un iscusit neguțător, care pre toate le cearcă pentru liniște, și pre cele liniștitoare spre aceasta și folositoare prin toate fiindu-le. Însă zic ție, pre străinătate iubești-o; că te izbăvește pre tine de înconjurările și nevoile cele dintru a ta laturea și țară, și numai de folosul cel din liniște te face să te îndulcești. De petrecerile și vorbirele cele prin cetate, fugi, și întru cele din pustie îngădueste. Că iată, zice Sfântul Pr. David: „m-am îndelungat fugind, și m-am sălășluit în pustie” (Ps. 54.7)¹⁶. De-ți este cu puțință, în cetate nicidecum să nu mergi, că nimic bun, nimic trebuincios, nimic folositor petrecerei tale vei vedea acolo. „Am văzut, zice iarăși Sfântul, fărădelege și pricire * în cetate” (Ps. 54.9)¹⁷. Deci pre locurile cele nerăspânditoare și osebite caută-le, și să nu te temi a locui în ele; deși năluciri ale dracilor vei vedea acolo, să nu te spari, nici să fugi din locul cel de nevoință al folosului tău. Rabdă fără de frică, și vei vedea măririle lui Dumnezeu, sprijineala, purtarea de grijă și pre toată cealaltă deplin adevărarea cea întru mântuire. „Că, așteptat-am, zice Fericitul bărbat, pre Dumnezeu, cel ce mântuește de împușinarea sufletului și de vifor” (Ps. 54.8)¹⁸. Să nu biruească pofta răspândirei pre voirea ta, că, neînfrânarea poștei schimbă mintea cea fără de răutate (Înț. Sol. 4.12)¹⁹. Multe sunt pentru aceasta ispitele. Teme-te de căderi și în chiliea ta fii întemeiat.

7. Dacă ai prieteni, fugi de desele întâlniri și vorbirî ale acestora, că după multă vreme cu dânșii vorbind, va fi și pentru tine, și pentru ei, mai de folos. Iară dacă și vei cunoaște, că prin

¹⁴ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 6, 33: “Căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și toate acestea se vor adăuga vouă”.

¹⁵ *Idem*, 8, 22: “Iar Iisus a zis: Vino după Mine și lasă morții să-și îngroape morții lor”.

¹⁶ *Psalmii*, 54, 7: “Iată m-aș îndepărta fugind și m-aș sălășlui în pustiu”.

* *pricire*, dezbinare, ceartă, sfadă, *DEX*, ed. cit., p. 848.

¹⁷ *Psalmii*, 54, 9: “Nimicește-i, Doamne și împarte limbile lor, că am văzut fărădelege și dezbinare în cetate”.

¹⁸ *Idem*, 54, 8 (în mss. e dat greșit stihul 9 în loc de 8): “Așteptat-am pe Dumnezeu, Cel ce mă mântuește de pușinătatea sufletului și de vifor”.

¹⁹ *Cartea înțelepciunii lui Solomon*, 4, 12: “Căci vraja viciului întunecă cele bune și amețea poștei schimbă gândul cel fără de răutate”.

însăși acestea să pricinuește ție vătămare, nicidecum să te apropii de dânșii. Că prietenii și să cuvine ție să aibi pre cei folositori, și care ajută petrecerei tale. Fugi și de întâlnirea oamenilor celor vicleni și sfadnici, și cu nici unul dintru aceștia să locuiești împreună; ci încă și de vorbirele lor cele rele te leapădă, că nici lui Dumnezeu nu slujesc, nici pentru Dânsul trăesc. Bărbați păciuitoți fie prietenii tăi, frați Duhovnicești, părinți Sfinți. Că așa și Domnul îi numește pre aceștia zicând: „Muma mea și frații mei, și părinții aceștia sunt, care fac voea Tatălui Meu celui din ceruri (Mat. 12.50²⁰. Mar. 3.35)²¹. Cu cei ce să învăluiesc și să îngrijesc, să nu te sălășluiești împreună, nici să mergi la ospăț cu dânșii; ca nu cumva întru a lor înșălăciune să te tragă pre tine, și de la știința și meșteșugul liniștei să te depărteze pe tine. Că patimă aceasta este întru dânșii. Să nu-ți pleci urechea ta la cuvintele lor, și nu priimi cugetul inimei lor, că sunt cu adevărat prea păgubitoare. Către credincioșii pământului fie-ți ție durerea și dorirea inimei tale, spre râvna plânsului lor. Că „ochii mei, zice, preste credincioșii pământului, ca să șază ei împreună cu mine” (Ps. 100.8)²². Iară dacă cineva din cei ce petrec după dragostea lui Dumnezeu, viind la tine, te va chema să mănânci la dânsul, și vei să te duci, du-te adevărat, dar degrab în chiliea ta întoarce-te. De-ți este cu puțință afară de chilie niciodată să nu dormi, ca totdeauna darul plângerii să rămâe lângă tine și depunerea și sârguința cea dintru dânsa neîmpedecată vei avea slujba ta.

8. Nu te face poftitor de bucate bune, și de amăgirea celor ce să pricinuesc din ospățuri; că cei ce benchetuesc, vii fiind au murit, după cum a zis și Apostolul (1Tim. 5.6)²³. Să nu-ți saturi pânțelele tău de bucatele streinilor ca să nu te împătumești către ele, și să nu îți faci deprindere a cina adeseaori în latură. Că s-au zis: „să nu vă amăgiți cu săturarea pânțecelui” * Iară dacă și adesea ori afară de chiliea ta vei vedea pre sineți chemat, lepădă-te; că este păgubitoare de a sa zăbovire afară de chiliea ta. Aceasta jefuește darul, întunecă cugetul, veștejește dorirea. Vezi vinul cum este că zăbovind întru un loc, și neclătit petrecând, cum să face de strălucit, așezat și bine mirositor; iar dacă aicea și acolo să poartă, îl face turburat, știros, și la gust neplăcut, și arătând toată răutatea cea din drojdie pricinuită. Decă cu acesta asemănându-te pre sineți, ia iscusință de folos. Tăe tovarășiele celor mulți, ca să nu se răspândească mintea ta cu cugetele, și îți va tulbura chipul liniștei tale. De lucrarea mâinilor tale grijaște-te, și aceasta de este cu puțință noaptea și ziua, pentru ca să nu îngreuezi pe cineva; iară mai vărtos, și pentru ca să dai cu împărțășire, după cum și Apostolul Pavel poruncește (2Tes. 3.12²⁴. Efes. 4.28)²⁵. Și ca și întru aceasta să biruești pre dracul trândăviei, și pe toate poftele dușmanului să le rumpi. Că s-au obișnuit dracul urăciunei, a năpădi asupra celor deșerți. Și „întru pofte să află, precum zice scriptura, tot cel nelucrător” (Pil. 13.4)²⁶. Din dare și din

²⁰ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 12, 50: “Că oricine va face voia Tatălui Meu Celui din ceruri, acela îmi este frate și soră și mamă”.

²¹ *Sfânta Evanghelie după Marcu*, 3, 35: “Că oricine va face voia lui Dumnezeu, acesta este fratele Meu și sora Mea și mama Mea”.

²² *Psalmi*, 100, 8: “Ochii mei sunt peste credincioșii pământului, ca să șază ei împreună cu mine. Cel ce umblă pe cale fără prihană, acela îmi slujea”.

²³ *Epistola întâia către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, 5, 6: “Iar cea care trăiește în desfătări, deși vie, e moartă”.

* apare o trimitere greșită în mss. la *Pilde* 24, 15, dar citatul nu face parte din *Pildele lui Solomon*, capitoul 24, paragraful 15.

²⁴ *Epistola a doua către Tesaloniceni a Sfântului Apostol Pavel*, 3, 12: “Dar unora ca aceștia le poruncim și-i rugăm, în Domnul Iisus Hristos, ca să muncească în liniște și să-și mănânce pâinea lor”.

²⁵ *Epistola către Efesenii a Sfântului Apostol Pavel*, 4, 28: “Cel ce fură să nu mai fure, ci mai vărtos să se ostenească lucrând cu mâinile sale lucrul cel bun, ca să aibă să dea și celui ce are nevoie”.

²⁶ *Pildele lui Solomon*, 13, 4: “Sufletul celui leneș pofteste, însă în zadar. Numai sufletul celor silitori este îndestulat”.

loare nu vei scăpa de păcat. Decî, ori de vinzi, ori de cumperi, puțin din prețul cel ce să cuvine, păgubește-te pre sineți, ca nu băgându-te și vîrându-te în chipurile cele cu de-adinsul ale iubirei de câștig cei împrejurul prețului, întru prihănirile cele vătămătoare de suflet să cazî: cu prigoniri, cu jurămături strâmbe, cu schimbările cuvintelor tale, și cu unele ca acestea, pre vrednicia cea cinstită a înainte punerii tale, să o necinstești și să o rușinezi. Așa și tu gîndind, despre darea ta și despre luare, ferește-te cu luare aminte. Iară dacă pre cel mai bun îl alegi, și îți este ție cu puțință acest lucru, asupra altui oarecarele bărbat credincios aruncă grija ta. Că așa cu bun suflet făcându-te, te vei umplea de bucurie și veselitoare nădejdi.

9. Acestea așa știe să te sfătuească pre tine cele trebuincioase, chipul liniștei. Decî vino și pre mintea lucrurilor acelor ce de aicea înainte să aduc pre urmă întru dânsa, să o pun înainte ție. Șezînd în chiliea ta, adună-ți mintea ta, adu-ți aminte de ziua morții. Vezi atunci mortăciunea trupului, înțalege primejdia (în care să află sufletul), ia în minte durerea; defaimă deșertăciunea cea din lumea aceasta, și lingușirea și sîrguința, ca să poți totdeauna a rămînea întru același scopos al liniștei, și să nu slăbești. Adu-ți aminte încă și de așezarea care este acum în iad; gîndește aceea: cum oare să află acolo sufletele? Întru care prea amară tăcere? Sau în care suspin prea cumplit? Întru care frică? Sau întru câtă îngrijire? Sau întru care așteptare? Gîndește chinuirea cea neîncetată, lacrămile cele sufletești și nemărginite. Încă și pre ziua Învierii, și a stărei înaintea lui Dumnezeu, pomenește-o: Nălucește înfricoșatul acela și groaznicul Divan. Adă în mijloc, pre cele gătite celor ce păcătuiesc, pre rușinea cea înaintea lui Dumnezeu și a Hristosului lui, cea înaintea Îngerilor, a Arhanghelilor, a Stăpâniilor, și a tuturor oamenilor. Și muncele toate, focul cel veșnic, vermele cel fără de sfârșit, tartarul, întunerecul, scrășnirea dinților, și cea mai presus de toate acestea, fricele și pedepsele. Adă încă și pre bunătățile cele gătite dreptilor, îndrăzneala cea către Dumnezeu Tatăl, și cea către Hristosul lui, petrecerea cea cu Îngerii, cu Arhanghelii, cu stăpâniile, și cea cu toate cetele Sfinților. Împărăția și a aceștiea daruri, bucuria și desfătarea. Pre pomeneirea amîndorora acestora, adu-o întru sineți. Și pentru judecata adecă, a păcatelor, suspină, lacrămează-te, îmbrăca-te în haina plînsului, temîndu-te nu cumva și tu însuși întru acestea să te duci. Iar pentru bunătățile cele gătite dreptilor: bucură-te, dănuțește și te veselește. Și pre acestea adecă, sîrguește-te a le dobîndi, iar despre acelea, a te înstrăina. Vezi, să nu le uiți pre acestea niciodată, măcar înlîntru chiliei tale de ești, ori afară, pomeneirea acestora să nu slobozi a eși din mintea ta. Că măcar prin acestea să scapi de gîndurile cele întinate și vătămătoare.

10. Ajunarea * fie-ți ție, după câtă putere ai înainte feții Domnului; aceasta fărădelegile tale și păcatele tale le va curăți, face cinstit pre suflet, sfințește pre cuget, pre draci îi gonește, de Dumnezeu te face aproape să fi. Și o dată pe zi mîncînd, al doilea rînd să nu mai poțtești, ca nu mult să te cheltuești și să turburi pre mintea ta. De aicea vei putea totdeauna bine să călătorești către lucrurile facerii de bine, și spre a omori pre însași patimile trupului tău. Iar când s-ar întîmpla să vie vreunii din frați, și este trebuință ca și al doilea și al treilea rînd să mîncîci tu, să nu te întristezi, nici să te mîhnești; ci te bucură mai vîrtos că te-ai făcut slujitor al trebuinții fraților. Și al doilea rînd și al treilea mîncînd, mulțumește lui Dumnezeu că pre legea dragosteii o ai împlinit, și cu adevărat pre însuși Dumnezeu îl vei avea econom al vieții tale. Uneori încă și boală a trupului să întîmplă, și ar fi trebuință și a doua oară, și a treia oară și de multe ori a mânca, nu te tulbura cu gîndul. Că nici să cuvine ostenelele cele trupestii ale vieții noastre, a le ținea cu asprime și în vremea boalei, ci întru oarecare a face pogorîmînt, ca mai curînd să te faci sănătos, ca iarăși să începi ostenelele puscniciei. Iară pentru depărtarea de bucate, nu ne-au oprit de ceva a nu mânca

* *ajuna, ajunez* (în practicile religioase). A nu mânca nimic, a ține post complet, a răbda de foame (figurativ și în context laic). Din latina, *adjunare*, DEX, ed. cit., p. 22.

Dumnezeiescul Cuvânt, ci aū zis: „iată am dat vouă toate, ca pre niște verdețuri de ierburi* să le mâncați, nimic îndoindu-vă (Fac. 9.3.²⁷; 1Cor. 10.25-27²⁸). Și iarăși: „Nu cele ce intră în gură spurcă pe om” (Mat. 15.11.)²⁹. Decī a ne înfrāna de oarecare bucate, acest lucru a[l] voirei noastre poate să fie, totdeauna din buna plăcere a nevoinței sufletului.

11. Privigherea și culcarea pe jos, și toate celelalte rele pătimiri, cu dulceață suferi-le, căutând la slava ceea ce va să se descopere ție, împreună cu toți Sfinții. Că nu sunt, vrednice zice, pătimirile vremei de acum, către slava ceea ce va să se descopere nouă (Rom. 8.18)³⁰. Dacă te vei măhni, roagă-te, dupre cum este scris: (Iacob 5.13)³¹. Înșā roagă-te cu frică, cu cutremur, cu durerea inimei, cu trezvire și privighere. Așa, să cade a te ruga, măi ales pentru nevăzuții vrājmași cei cumpliți, care totdeauna să ispitesc a ne pricinui nouă turburare în fapta aceasta. Când ei ne vor vedea pre noi întru rugăciune stānd, atuncea cu adevărat și ei cu sārguință staū asupra noastră, pre acelea supuindu-le și vārāndu-le în mintea noastră, care nu să cade a le aduce aminte, sau a le gāndi în vremea când ne rugām; ca robitā pre mintea noastră să o ducā și nelucrătoare, și deșartā, și nefolositoare, pre cererea și rugăciunea noastră să o facā. Deșartā și nefolositoare este cererea și ruga, când nu precum s-aū zis măi înainte, cu frică, și cu cutremur, și cu trezvire și cu privighere să săvārșește. Dacă la Împăratul apropiindu-se omul, fiecare își pune cererea sa, cu frică, și cu cutremur, și cu toată luarea aminte; aū nu cu mult măi vārtoș, asemenea se cade să stām înaintea lui Dumnezeu Stāpānului tuturor și lui Hristos, Împăratul Împăraților și Domnul Domnilor, și așīderea pre cererea și ruga noastră a o face; încă și de măi multā frică este trebuință? Că Lui și toată mulțimea cea gāndită a Îngerilor și horile, cu frică slujind și cu cutremur slavoslovindu-L **, neīncetat îi înalță cântare de laudā, împreună și celui fără de început a[l] Lui Părinte, și prea Sfântului și de-a pururea împreună vecuitorului Duh, acum și de-a pururi și în vecii vecilor,

AMIN.

* Unii cetind cuvântul acestui cuvios, stau asuprā cu îndreptarea, zicānd: iatā cā nu e oprit monahilor a mânca carne; cārora pentru a lor neīnțelegere, le aducem aminte: cā deși întru începutul vieții monahicești, când încă nu era întăritā întrutoate cu predaniile și cu așezāmānturile Sfinților Părinți, a avut zic obicei, unele din Monastiri din orașe, a mânca carne, însă nu și în pustie și schituri. Iar Cuviosul și de Dumnezeu purtătorul, Părintele nostru, Sava Sfințitul, a așezat ca monahii, nicidecum să nu mănānce carne, și care așezāmānt l-a priimit, și l-a întărit ca pre o lege neclătitā, toată Biserica Ortodoxā de rāsārit, din toată lumea. Iar pentru mai luminatā înțelegere, rugām pre cetitor, a ceti cuvântul Stareșului Vasilie de la Poiana Mārului, asemenea și cuvântul stareșului Paisie, în cartea ascultării. Vezi și la Pedalion, pagina 49 în mss., unde pe larg se aratā pricina pentru ce Monahii nu mănāncā carne. (nota traducătorilor).

²⁷ *Facerea*, 9, 3: “Tot ce se mișcā și se trăiește să vā fie de māncare; toate vi le-am dat, ca și iarba verde”.

²⁸ *Întāia epistolā către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 10, 25–27:

25. “Māncați tot ce se vinde în măcelārie, fără să întrebați nimic pentru cugetul vostru.

26. Cāci «al Domnului este pāmāntul și plinirea lui».

27 Dacă cineva dintre necredincioși vā cheamā pe voi la masā și voiți să vā duceți, māncați orice vā este pus înainte, fără să întrebați nimic pentru conștiință”.

²⁹ *Sfānta Evanghelie dupā Matei*, 15, 11: “Nu ceea ce intrā în gurā spurcă pe om, ci ceea ce iese din gurā, aceea spurcă pe om”.

³⁰ *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, 8, 18: “Cāci socotesc cā pătimirile vremii de acum nu sunt vrednice de mārirea care ni se va descoperi”.

³¹ *Epistola Soborniceascā a Sfântului Apostol Iacob*, 5, 13: “Este vreunul dintre voi în suferință? Sā se roage. Este cineva cu inimā bunā? Sā cānte psalmi”.

** *slavoslovi*, v. IV tranz. În limbaj bisericesc. A slāvi, a preamāri pe Dumnezeu. Din sl. *slavosloviti*, DEX, ed. cit., p. 995.

Ale acestuiași Evagrie Monahul.
Capete pentru deslușirea patimilor și a gândurilor, 23

1. DINTRE dracii cei ce să împotivesc vieții cei lucrătoare, cei întâi la război împreună să scoală, aceea cărora le sunt încredințate: poftele lăcomiei pântecului, cei ce ne sfătuesc pre noi iubirea de argint, și cei ce spre căutarea slavei omenești ne cheamă pre noi. Iar ceilalți, toți în urma acestora umblând, pre cei pătimași și răniți de aceștia îi ia[u] în primire. Că nu este cu puțință a cădea în mâinele duhului curviei, cele ce nu s-au biruit mai întâi de lăcomia pântecelui. Și nu este cu puțință a-l turbura Mânia, pre cel ce pentru bucate, sau pentru bani, sau pentru slavă nu se luptă. Și nu este cu puțință a scăpa de dracul mâhnirei, cela ce nu a pățimit lipsirea tuturor acestora; nici de mândrie va scăpa, de această întâe naștere dieavolească, cel ce pre rădăcina tuturor relelor, adevă pre iubirea de argint nu o aș surgunit (1 Tim. 6. 10)³², fiindcă și sărăciea smerește pre om (Pilde, 10.4).³³ Și în scurt să zic, nu este cu puțință să cază omul în mâinele oricărui drac, dacă nu mai întâi se va răni de întâii stătătorii aceea. Pentru aceea și dieavolul pre aceste trei gânduri, atuncea la Mântuitorul le-au adus. Întâi adevă, rugându-se, ca petrele să se facă pâini, al doilea, și pre toată lumea i-aș făgăduit-o, dacă va cădea și i să va închina lui; și al treilea zicându-și: că dacă îl va asculta, îl va proslăvi, și nimic dintru atâta cădere nu va pătimi. Decât care Domnul nostru mai bun, și mai înalt arătându-se, aș poruncit dieavolului dinapoea Lui să se ducă, învățându-ne pre noi prin acestea, că nu este cu puțință a împinge pre dieavolul, dacă pre aceste trei gânduri nu le vom defăima.

2. Toate gândurile cele drăcești, noime, adevă înțelegeri, ale lucrurilor celor simțite aduc în suflet, întru care tipărindu-se, mintea pre chipurile lucrurilor acelora le poartă întru sineși. Prin urmare, dintru însuși lucrul gândului, putem a cunoaște ce drac s-a apropiat de noi. Adevă, dacă fața celui ce m-aș păgubit pre mine, sau m-aș necinstit, în mintea mea ar veni, să vădește, că, dracul pomenirei de rău, e cel ce a venit. Dacă iarăși, aducere aminte de bani, sau de slavă, s-ar face în gândul nostru, din semnul acesta, putem a cunoaște cine ne turbură; asemenea și la celelalte gânduri, din semnul acesta veș afla pre cel ce stă lângă tine și te sfătuește. Însă nu toate pomenirele unor lucruri ca acestora zic, cum că toate de la draci se întâmplă; fiindcă are fire și însăși mintea, mișcându-se și pornindu-se de om, pre nălucirele lucrurilor celor făcute, să le aducă înlăuntru; ci câte pre mânie, sau pre poftă, afară de fire, împreună după sineși o trag. Că pentru turburarea dracilor acestora, mintea în cugetul său preacurvește și să luptă, neputând să priimească pre gândirea lui Dumnezeu celui ce i-aș legiuit ei, fiindcă strălucirea aceea (neturburata gândire de Dumnezeu) prin lipsirea noimelor celor ce se află întru lucruri, în vremea rugăciunei, părții cei stăpânitoare, întunecată se arată.

³² *Epistola întâia către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, 6, 10: "Că iubirea de argint este rădăcina tuturor relelor și cei ce au poftit-o cu înfocare au rățacit de la credință, și s-au străpuns cu multe dureri".

³³ *Pildele lui Solomon*, 10, 4: "Mâna leneșilor pricinuieste sărăcie, iar mâna celor înțelepți adună avuții".

3. Nu va putea omul, de la sineși pre pomenirele cele pătimșe a le lepăda, dacă nu va face purtare de grijă pentru vindecarea părții ceî poftitoare și mânioase. Pre poftă adecă, prin postiri, privigheri și culcare pre jos cheltuindu-o; iară pre mânîe, prin îndelungi răbdări, suferirea de rele, nepomenirea de rău, și prin milostenie îmbîlînzindu-o. Că dintru acestea două patimi, mai toate gândurile cele drăcești să alcătuesc și să înființază, care pre minte o aruncă întru pieire și perzare. Și cu neputință este nouă a birui patimile acestea, netrecând cu vederea cu totul desăvârșit; bucatele, banii, și slava, și încă și pre însuși trupul, pentru gândurile cele ce de multe ori să ispitesc să-l palmuească pre el. Decî toată nevoea noastră este, a urma noi pre cei ce să primejduesc în mare, și își leapădă vasele din corabie, pentru sila vînturilor și a valurilor celor ce se rădică asupra lor. Însă aicea să cuvîne a luoa aminte cu de-adinsul, că nu lepădarea vaselor făcînd noi, să o facem aceasta ca să fim văzuți de oameni; că apoi perdem plata noastră, și altă spargere de corbie ne va priimi pre noi, mai cumplită decît cea dintăi, cînd duhul dracului slavei deșarte va sufla împotrivă. Pentru aceea, și Domnul nostru, în Evanghelie pre cărmaciul mintea învățîndu-l zice: „Luoai aminte, milostenia voastră să nu o faceți înaintea oamenilor ca să vadă ei: iară de nu, plată nu aveți de la Tatăl vostru, care este în ceruri” (Mat. 6.1)³⁴. Și iarăși: „Și cînd te rogî, nu fii ca fățarnicii, că iubesc în adunări, și în unghiurile uliților să se roage, ca să se arate oamenilor: adevăr zic vouă, căci iaș plata lor” (stih 5)³⁵. „Și, cînd postești, nu vă faceți ca cei fățarnici, triști, că își smolesc fețele lor, ca să se arate oamenilor că postesc: adevăr zic vouă, că își iaș plata lor” (stih 16)³⁶. Și se cuvîne a luoa aminte aicea la Doftorul sufletelor, cum adecă, prin milostenie, tîmăduește pre mânîe; iară prin rugăciune, pre minte o curățește; Și iarăși, prin postire, pre poftă o vestejește, din care se alcătuește și să înființază noul Adam, carele de a doua oară să înnoește, dupre chipul celui ce l-au zidit pre el (Col.3.10)³⁷. Întru care, pentru nepătîmire, nu este parte bărbătească sau femească; și din pricina unirei credinței și a dragostei, nu Elin și Iudeu; tăere împrejur și netăere împrejur; varvar, schift,* rob și slobod. Ci toate și întru toate Iisus Hristos (Gal. 3.28)³⁸.

Patru visuri

4. SĂ CUVINE a căuta, cum draciî în nălucirele cele din somn tipăresc chipuri, în partea cea stăpînitoare a minții noastre. Că un lucru ca acesta să pare că se întîmplă cu mintea și la arătare; cînd ori cu ochii vede, ori cu urechile aude, sau ori cu altă simțire, priimește cea din afară și o ține pre aceea în pomenire, iar pomenirea aducîndu-le în mișcare, ce au priimit prin trup, duce chipuri în partea cea stăpînitoare. Decî draciî, mi se pare mie, că pre pomenire mișcîndu-o, tipăresc pre partea cea stăpînitoare, pentru că organele simțirii în vremea aceea, de somn sunt ținute nelucrătoare. Dar cum iarăși pre pomenire o mișcă? Se cuvîne a căuta. Aș poate prin a patimilor mijlocire? Și aceasta este arătată, dintru căci cei curați și nepătîmași, nu mai pătîmesc nimic întru acest fel. Este

³⁴ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 6, 1: “Luoai aminte ca faptele dreptății voastre să nu le faceți înaintea oamenilor ca să fiți văzuți de ei; altfel nu veți avea plată de la Tatăl vostru Cel din ceruri”.

³⁵ *Idem*, 6, 5: “Iar cînd vă rugați, nu fiți ca fățarnicii cărora le place, prin colțurile ulițelor stînd în picioare, să se roage, ca să se arate oamenilor; adevărat grăiesc vouă: și-au luat plata lor”.

³⁶ *Idem*, 6, 16: “Cînd postești, nu fiți triști ca fățarnicii; că ei își smolesc fețele, ca să se arate oamenilor că postesc. Adevărat grăiesc vouă, și-au luat plata lor”.

³⁷ *Epistola către Coloseni a Sfîntului Apostol Pavel*, 3, 10: “Și v-ați îmbrăcat cu cel nou, care se înnoiește, spre deplină cunoștință, după chipul Celui ce l-a zidit”.

* scit.

³⁸ *Epistola către Galateni a Sfîntului Apostol Pavel*, 3, 28: “Nu mai este iudeu, nici elin; nu mai este nici rob, nici liber; nu mai este parte bărbătească și parte femească, pentru că voi toți una sunteți în Hristos Iisus”.

încă și oarecare mișcare a pomenirei proastă și nepătimașă, care de la noi se face, ori de la Sfintele puteri, prin care cu Sfinții vorbim și împreună ne ospătăm. Însă a lua aminte ni să cuvine, că pre chipurile pre care împreună cu trupul, le primește înlăuntru sufletul, pre acestea afară de trup, pomenirea le mișcă, cu patimă ori fără patimă. Și acest lucru este arătat, dintru căci de multe ori și în somnuri pătimim noi aceasta, trupul liniștindu-se. Că precum este cu puțință a pomeni apa, și cu sete și fără sete; așa este cu puțință a pomeni aurul, și cu lăcomie și fără lăcomie. Încă și întru celelalte materii, asemenea. Iară aceea adecă, întru acest fel, sau în altul, a afla deosebirele nălucirelor ale relei meșteșugiri ai acelora, este semnul și cunoașterea. Împreună încă și aceasta a o ști ni să cuvine, că și pre lucrurile cele din afară le uneltesc draci, spre a pricinui nălucire, adecă, pre urletul valurilor la cei ce înoată.

5. Foarte ajută mâniea noastră scoposului dracilor, când afară de fire să pornește, și spre toată reaua meșteșugire a lor să face prea trebuincioasă. Pentru aceea, noaptea și în fieștecare zi, a o turbura pre aceasta, nici unul dintr-înșii nu se leapădă. Însă când o vor vedea pre dânsa legată cu blândeța, atuncea pentru drepte pricină îndată o slobozesc pre dânsa, ca prea iute și ascuțită făcându-se, către gândurile lor cele sălbatece să se facă trebuincioasă. Pentru aceea nevoea urmează, ca nici pentru drepte, nici pentru nedrepte lucruri, să nu o zădărăm pre dânsa, nici sabie primejduioasă să-î dăm celor ce ne sfătuesc, care lucru știu că mult de multe ori îl fac și mai mult decât să cuvine, pentru mici pricină aprinzându-se de mânie. Că pentru ce, spune-mi mie, cazî degrab în luptă și în sfadă? Dacă bucatele și banii și slava o ai defăimat? Și pentru ce hrănești câinele, după ce te-ai făgăduit ca nimic să aibi? Iar dacă acesta latră și asupra oamenilor năvălește arătat este, că ai tu ceva înlăuntru, și pre acestea voește să le păzască. Însă eu pre unul ca acesta, departe de rugăciunea cea curată îl socotesc că este, știind că mâniea este perzătoare a unei rugăciuni ca aceștiea. Încă mai mult mă minunez, cum a uitat el și pre Sfinți, pre David adecă, care strigă: „Părăsește-te de iușime, și lasă mâniea (Ps. 36.8) ³⁹. Iară pre Eclisiesticul care poruncește: „Depărtează-ți mâniea de la inima ta, și gonește răutatea de la trupul tău” (&.11.10). Iară pre Apostolul care ne poruncește: „a rădica în toată vremea și în tot locul mâini cuvioase, fără de mânie, și fără de gânduri” (1 Tim.2.8) ⁴⁰. Și de ce nu ne învățăm de la tainica și vechea obișnuință a oamenilor, care gonea din case pre câini în vremea rugăciunii? Fiindcă aceasta însemnează, că nu se cade să fie de față mâniea, la cei ce se roagă. „Și mânie de balaur, este vinul lor. Iară Nazoreii de vin se depărta”. Iară pentru că nu se cade a ne griji de haine și de bucate, socotesc că de prisosit este a scri, fiindcă însuși Mântuitorul în Evanghelie ne oprește: „nu vă grijiți cu sufletul vostru, ce să mâncați și ce să beți, nici cu trupul vostru cu ce să vă îmbrăcați” (Mat. 6.25) ⁴¹. Că a neamurilor este arătat acest lucru, și al celor ce nu cred, și al celor ce nu priimesc purtarea de grijă a Stăpânului, și de Ziditorul să leapădă (stih. 32). Iară de creștini, un lucru ca acesta, cu totul desăvârșit este strein, de îndată ce a crezut; că și cele două păsărele vândute pre un asariu, supt purtarea de grijă a Sfinților Îngeri sunt. Însă au draci și acest obicei, că după gândurile cele necurate, să arunce întru noi, și alte multe grijiri. Că se dă în laturî Iisus, calabaluc de noime și de înțelegeri în locul minții fiind, și neroditor să face cuvântul, încându-se de grijele cele prin gânduri (Mat. 13.22) ⁴².

³⁹ Psalmii, 36, 8: “Părăsește mânia și lasă iușimea; nu căuta să viclenești”.

⁴⁰ Epistola întâia către Timotei a Sfântului Apostol Pavel, 2, 8: “Vreau deci ca bărbații să se roage în tot locul, ridicând mâini sfinte, fără de mânie și fără șovăire”.

⁴¹ Sfânta Evanghelie după Matei, 6, 25: “De aceea zic vouă: Nu vă îngrijiți pentru sufletul vostru ce veți mânca, nici pentru trupul vostru cu ce vă veți îmbrăca; au nu este sufletul mai mult decât hrana și trupul decât îmbrăcămintea?”.

⁴² Idem, 13, 22: “Cea semănată în spini este cel care aude cuvântul, dar grija acestei lumi și înșelăciunea avuției înăbușă cuvântul și îl face neroditor”.

Deci lepădându-le pre dânsese, ia să aruncăm grija noastră spre Domnul (Ps. 54.25⁴³. Evr. 13.5⁴⁴) cu cele de față îndestulându-ne, și vieață sărăciască petrecând, și haină proastă purtând, și de născătorii slavei deșarte să ne desbrăcăm în fiecare zi. Iară dacă cineva socotește că se rușinează pentru haina cea sărăcească, vază pre Sfântul Apostol Pavel în frig și în golătate, pre cununa dreptății așteptându-o (2 Tim. 4.8)⁴⁵. Dar de vreme ce privești, și loc de nevoie ai numit Apostolul pre lumea aceasta, (1 Cor. 9.24)⁴⁶ să vedem de este cu puțință, cel ce s-a îmbrăcat cu gândurile grijei, a alerga către celenchiul cel de sus a lui Dumnezeu (Filip. 3.14)⁴⁷, și a să lupta împotriva stăpânilor, și a domniilor, și asupra stăpânilor veacului acestuia (Efes. 6.12)⁴⁸. Sau adevă, nu știu și din istoria cea simțită învățându-mă, că se va împedea adevă, luptătorul de haină, împrejur trăgându-se, precum mintea de gândurile grijei. Fiindcă adevărat este cuvântul cel ce zice: că mintea să îngăduiască în vistieria sa nedeslipită „că unde e comoara voastră, zice, acolo va fi și inima voastră (Mat. 6.21)⁴⁹”.

6. Din gânduri, unele adevă tae, iară altele să tae; și tae adevă, cele rele pre cele bune, dar să tae iarăși, cele rele de cele bune. Deci Duhul cel Sfânt la gândul cel ce s-a pus mai întâi ia aminte, și duple acela ne judecă pre noi, sau ne priimește. Iar ceea ce o zic, întru acest fel este. Am oarecare gând de iubire de streini, și îl am cu adevărat pentru Domnul; însă acestuia venindu-î asupra ispititorul, să tae, dacă îl sfătuiește pentru slavă să priimească pre streini. Și iarăși: am gând de iubire de streini, ca să mă arat oamenilor, dar și acestuia venindu-î asupra gândul cel mai bun, să tae, fiindcă către Domnul mă vârtos, pre fapta bună a noastră o îndreptează, și nu ne silește pre noi, ca pentru oameni să lucrăm acestea.

7. Între gândurile cele Îngerești și între cele omenești, și între cele de la draci, această deosebire cu multă pândire am cunoscut că este: Că întâi adevă, gândurile cele Îngerești pre firele lucrurilor le iscodesc, și pre cuvintele lor cele Duhovnicești le urmează. Adevă: pentru ce s-a făcut aurul, și pentru ce ca nisipul jos pre oare unde în părțile pământului s-au semănat? Și cu multă osteneală și durere se află; Și cum după ce s-au aflat, cu apă să spală și focului se dă, și apoi așa în mâinele meșterului se pune, ale celui ce face pre sfeșnicul cortului, și cădelnița, și cățuele, și păharele, dintru care nu mai bea acum, pentru darul Mântuitorului nostru, Vaviloneanul împărat (Dan. 5.3)⁵⁰. Iară Cleopa, aduce inima arzând de tainele acestea (Luca 24.32)⁵¹. Iară gândul cel drăcesc, pre acestea nici le vede, nici le știe, ci numai pre singură câștigarea aurului celui simțit, cu obrăznicie o vâra în mintea noastră, și pre desfătarea și pre slava ceea ce va să fie dintru acesta, mai înainte ne-o spune. Iară gândul cel omenesc, nici pre câștigare o caută, nici iscodește să cunoască, a cui semn

⁴³ Psalmii, 54, 25: “Aruncă spre Domnul grija ta și El te va hrăni; nu va da în veac clătinare dreptului”.

⁴⁴ Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel, 13, 5: “Feriți-vă de iubirea de argint și îndestulați-vă cu cele ce aveți, căci însuși Dumnezeu a zis: «Nu te voi lăsa, nici nu te voi părăsi»”.

⁴⁵ Epistola a doua către Timotei a Sfântului Apostol Pavel, 4, 8: “De acum mi s-a gătit cununa dreptății, pe care Domnul îmi va da-o în ziua aceea, El, Dreptul Judecător, și nu numai mie, ci și tuturor celor ce au iubit arătarea Lui”.

⁴⁶ Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel, 9, 24: “Nu știți voi că acei care alergă în stadion, toți alergă, dar numai unul ia premiul? Alergați așa ca să-l luați”.

⁴⁷ Epistola către Filipeni a Sfântului Apostol Pavel, 3, 14: “Dar una fac: uitând cele ce sunt în urma mea, și tinzând către cele dinainte, alerg la țintă, la răsplata chemării de sus, a lui Dumnezeu, întru Hristos Iisus”.

⁴⁸ Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel, 6, 12: “Căci lupta noastră nu este împotriva trupului și a sângelui, ci împotriva începătorilor, împotriva stăpânilor, împotriva stăpânilor întunericului acestui veac, împotriva duhurilor răutății, care sunt în văzduhuri”.

⁴⁹ Sfânta Evanghelie după Matei, 6, 21: “Căci unde este comoara ta, acolo va fi și inima ta”.

⁵⁰ Daniel, 5, 3: “Atunci au fost aduse vasele de aur și de argint care fuseseră luate din templul lui Dumnezeu din Ierusalim și au băut din ele regele și dregătorii săi, femeile sale și concubinele sale”.

⁵¹ Sfânta Evanghelie după Luca, 24, 32: “Și au zis unul către altul: Oare nu ardea în noi inima noastră, când ne vorbea pe cale și când ne tâlucua Scripturile?”.

este aurul, fără numai pre chipul aurului gol, de patimă și de lăcomie despărțit, îl aduce în minte. Același cuvânt și pentru celelalte lucruri se va zice, după canonul acesta, tainic iscodindu-se și cercându-se.

8. Este un drac, carele să numește amăgitor, și dimineața despre ziuă mai ales să arată fraților, carele duce pre mintea lor din cetate în cetate, și din sat în sat, și din casă în casă, ca când goale făcând vorbirele și întâlnirele, și cu care cunoscuți vorbind mai lung. Și pre așa așezare cu cei ce îi întimpenă și stricându-o, și câte puțin câte puțin, departe făcându-se de cunoștința lui Dumnezeu și de fapta bună, și de așa făgăduință și chemare uitând. Decî să cade pusnicul, să-l pândească pre acesta, de unde vine și unde se așază, că nu în zadar, nici cum s-ar întâmpla pre lungă această incunjurare o lucrează, ci ca pre așezarea pusnicului vrând să o strice face aceasta; că arprinzându-se mintea dintru acestea și din multele vorbirii, îmbătându-se, îndată întru dracul curviei, sau întru al mâniei, sau întru al scârbei să cază, care mai ales vatămă pre strălucirea Așezării lui. Iar noi, dacă avem scopus ca să cunoaștem mai lămurit viclenia și măestria dracului acestuia, să nu grăim degrab către dânsul, nici să-î vestim pre cele ce se fac, cum adecă lucrează el în minte vorbirele, și în ce chip câte puțin gonește pre minte spre moarte, că apoi va fugi de la noi; că nu priimește el să fie văzut când lucrează acestea, și nimic dintru aceea nu vom ști de acelea care ne-am sânguit a ne învăța, ci și altă zi, și două să-î slobozim lui a săvârși lucrarea aceasta. Că cu de-adinsul învățându-ne viclesugul lui, pe urmă cu un singur cuvânt să-l întorcem în fugă. Dar de vreme ce după vremea ispitei, să întâmplă ca mintea turburată fiind, de nu poate să vadă cu de-adinsul * pre cele ce se fac, după ducerea dracului acestuia, aceasta facă-se: Șezând, adu-ți aminte întru sineți de lucrurile cele ce s-a întâmplat ție, și de unde ai început, și unde te-ai dus, și în care loc te-ai prins de duhul curviei, sau de al scârbei, sau de al mâniei, și cum iarăși s-au făcut cele făcute. Acestea învață-le, și dă-le pomenirei, ca să poți a-l muștra pre el când va veni, și pre locul cel ascuns de dânsul vestește-l și de aicea nu vei mai urma lui. Iară dacă voești și întru nebulie a-l chema pre el și a-l arunca, muștră-l pre dânsul îndată când stă de față, și pre întâiul loc în care ai intrat, și pre al doilea, și pre al treilea cu cuvântul arată-i-l; că foarte să îngreuează nesuferind rușinea. Și dovadă că la bună vreme ai răspuns către dânsul, fie-ți ție aceasta, că a fugit gândul de la tine; că nu este cu puțință să stea, la arătare muștrându-se. După biruința dracului acestuia urmează un somn prea greu, și o amorțire cu răceală multă a genelor, și căscări nenumărate, și umeri îngreueați, pre care pre toate acestea prin rugăciune întinsă, le risipește Duhul cel Sfânt.

9. Urăciunea cea asupra dracilor, foarte ne ajută nouă către mântuire, și către lucrarea faptei bune e îndămânatecă, și pre aceasta a o hrăni între înșine, ca pre oarecare naștere bună, nu putem, fiindcă duhurile iubirilor de dulceți o luptă pre dânsa, și către prietenie și obișnuință pre suflet iarăși îl cheamă. Ci pre prietenia aceasta, iară mai vârtos, și pre cangrena cea mai greu de vindecat, Doftorul sufletelor prin părăsire o tămăduiește; că slobode să pătimim noi de la dânsii oarece lucru înfricoșat, noaptea și ziua. Și iarăși sufletul către urăciunea cea dintâi să întoarce, învățându-se a zice către Domnul ca David: „cu urăciune desăvârșit i-am urât pre dânsii, întru neprietenii mi s-au făcut mie” (Ps.138.21)⁵². Că acesta este cel ce cu urăciune desăvârșit pre vrăjmași i-au urât, cine nici cu lucrarea, nici cu gândul păcătuiește, care al cei prea mari și al întăiei nepătimiri este semnul.

* *inadins*, cu un anumit scop anume, intenționat.

⁵² *Psalmii*, 138, 21: “Oare, nu pe cei ce Te urăsc pe Tine, Doamne, am urât și asupra vrăjmașilor Tăi m-am mahnit?”.

Pentru duhul nesimțirei

10. IARĂ pentru dracul care pre suflet îl face nesimțitor, ce se cade și să zic? Că e mă tem, a scri pentru dânsul. Cum sufletul își esă dintru așa așezare, și de frica lui Dumnezeu și de evlavie să desbracă, și pre păcat nu îl socotește păcat, și pre fărădelege n-o socotește fărădelege? Iară pre muncă și pre judecata cea veșnică, ca pre un grai gol le pomenește. Și își râde cu adevărat de cutremurul cel de foc purtător. Și pre Dumnezeu măcar că îl mărturisește, iar poruncile Lui nici a ști voește, îl bate pre el în piept când se pornește spre păcat, și el nu simte, din scripturi îi vorbește, și el ca un orbit nu vede, și ca un surd nu aude. Pre ocară cea de la oameni i-o aduce lui, și el nu o socotește întru nimic, pre rușinea cea înaintea oamenilor, și el nu pricepe ca un porc ce a mijit și gardul l-a rupt. Și pre dracul acesta, gândurile slavei deșarte zăbovidu-se, îl aduce asupra; ale căruia de nu s-ar fi scurtat zilele acelea, nu s-ar fi mântuit tot trupul (Mat. 24.22)⁵³. Că acelor ce rar vin la frați în chinovie este dracul acesta, și pricina este arătată: că pentru primejdiile altora, și ale celor ce se tescuesc în boale, sau în temnițe pătimesc rele norociri, sau ale celor ce cad în moarte fără de veste și grabnică, el îndată se apucă de fugă, fiindcă sufletul umplându-se de pătimire, vine întru umilință, după care întunecarea ce de la dracul s-a alcătuit, să țisipește. De care noi (pustnicii suntem lipsiți pentru pustietate, și pentru rărima bolnavilor celor ce se află la noi. Pre dracul acesta mă ales izgonindu-l Domnul, în Evanghelie a poruncit, să cercetăm pre cei bolnavi, și pre cei din temniță. Că bolnav, zice, am fost, și ați venit la mine” (Mat. 25.36)⁵⁴. Pe lângă aceasta a ști ni se cuvine, dacă cineva din pustnici, după ce au căzut în mâinele dracului acestuia, nu a priimit gânduri curvești, orî chilia pentru trândăvie nu o au părăsit, aceasta însemnează, că, răbdare și întreagă înțelepciune, care s-au pogorât din ceruri, a priimit; și fericit este pentru o nepătimire ca aceasta. Iar când din cei ce s-au fâgăduit să se nevoească întru cinstirea de Dumnezeu, și voesc a să sălășlui cu mirenii, păzască-se de dracul acesta; că e pentru dânsul a zice, sau mai mult a scie, și de oameni mă rușinez.

Pentru duhul mâhniciei

11. IARĂ draci învață pre suflet a fi iubitor de dulceață, numai singur dracul scârbei, nu voește a face aceasta, ci pre gândurile celor ce au intrat în pustie le strică, și pre dulceața și desmerdarea sufletului o curmează, și prin scârbă-l usucă; „fiindcă oasele bărbatului mâhnicios se usucă (Pilde, 17.23)⁵⁵. Și cu măsură adecă dându-i război, iscusit pre pustnic îl lucrează: că îl pleacă, nimic din lumea acesta să priimească, și despre toată dulceața și mângâerea a să întoarce. Iar când mă mult îngăduiește, naște gânduri care sfătuiesc pre suflet să iasă pre ascuns, sau îl silesc să fugă departe de locul unde locuește. Care lucru l-au socotit oarecând și l-au pățimit. Sfântul Iov, de dracul acesta supărat fiind, „Că o! de ași fi putut, zice, e pre sine-mi să mă omor, sau să mă rog de altul să-mi facă mie aceasta” (Iov, 30.24)⁵⁶. Închipuirea dracului acestuia este heara ce se numește, Ehidnă (vipera) a căruia venin în puțină măsură fiind dat, strică toate veninurile celorlalte heare; iară când fără măsură să priimește, și însuși jivina aceasta să strică. Dracului acestuia au dat Pavel pre cela ce au

⁵³ *Sfânta Evanghelie după Matei, 24, 22*: “Și de nu s-ar fi scurtat acele zile, n-ar mai scăpa nici un trup, dar pentru cei aleși se vor scurta acele zile”.

⁵⁴ *Idem, 25, 36*: “Gol am fost și M-ați îmbrăcat; bolnav am fost și M-ați cercetat, în temniță am fost și ați venit la Mine”.

⁵⁵ *Pildele lui Solomon, 17, 22*: “O inimă veselă este un leac minunat, pe când un duh fără curaj usucă oasele”.

⁵⁶ *Cartea lui Iov, 30, 24*. Trimiterea din mss. nu coresponde.

nelegiuit în Corint. Pentru că iarăși degrab ați scris, zicând: „Întăriți Corintenilor către dânsul dragoste, ca nu cumva de mai multă scârbă să se înghiță unul ca acesta” (2 Cor. 2.7,8) ⁵⁷. Însă știe duhul acesta, că necăjind pre oameni pricinuitoři de nevoie bună să se facă. De unde și Sfântul Ioan Botezătorul, pre cei înveninați de duhul acesta, și năzuia la Dumnezeu „Pui de vipere, fi nimea zicând, cine v-a arătat vouă, să fugiți de mâniea ceea ce va să fie? Faceți dar roduri vrednice de pocăință. Și să nu vă lăudați între voi înșivă zicând: tată avem pre Avraam”. (Mat. 3.7-9) ⁵⁸. Cu toate acestea, tot cel ce a urmat pre Avraam, și a eșit din pământul său și din rudenia sa, el și decât dracul acesta s-a făcut mai tare.

Pentru mânie

12. CINE a biruit mâniea, aceasta pre draci i-a biruit, iar dacă cineva s-a robit de aceasta, acesta de vieța Monahicească este strein, și reslețit de căile Mântuitorului nostru, fiindcă însuși Domnul, să zice, că „învață pre cei blânzi căile sale” (Ps. 24.10) ⁵⁹. Pentru aceea și cu greu de vânat se face mintea pustnicilor, care în câmpul blândeței scapă. Că mai de nică una din faptele bune nu se tem draci, ca de blândeță. Pre aceasta Marele Moisi acela o a câștigat, care mai blând decât toți oamenii s-au numit (Num. 12.3) ⁶⁰. Și Sfântul David o a hotărât că este vrednică de pomenirea lui Dumnezeu, zicând: „Adu-ți aminte Doamne de David, și de toate blândețele lui” (Ps. 131.1) ⁶¹. Încă și singur Mântuitorul nostru, ne a poruncit nouă, să ne facem următori blândeței Lui zicând: „Învățați-vă de la mine, că sunt blând și smerit cu inima, și veți afla odihnă sufletelor voastre” (Mat. 11.29) ⁶². Iar dacă cineva de bucate și de băutura se va înfrâna, dar pre mânie prin gânduri rele o zădărește întru sine, asemenea este acesta unei corăbii ce călătorește pe marea pontului, și are pre un drac cârmaci. Pentru aceea a lua aminte ni se cuvine cu toată puterea la câinele nostru, și a-l învăța pre dânsul, ca numai pre lupi să-i rupă, iară pre oi să nu le mănânce, ci pre toată blândeța să o arate către toți oamenii.

Pentru slava deșartă

13. DIN GÂNDURI, numai singur al slavei cei deșarte este cu mult mai materiealnic, și carele mai pre toată lumea o cuprinde, și tuturor dracilor le deșchide ușele, ca un oarecare vânzător rău al oarecării cetăți făcându-se. Pentru aceasta foarte smerește pre mintea pustnicului (adecă, o vatămă) de multe cuvinte și bucurii umplându-o pre dânsa; și pre rugăciunile lui vatămându-le, prin care pre toate ranele sufletului său a le tămădui să sârguește. Pre gândul acesta toți draci

⁵⁷ *Epistola a doua către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 2, 7-8: “7. Așa, încât voi, dimpotrivă, mai bine să-l iertați și să-l mângâiați, ca să nu fie copleșit de prea multă întristare unul ca acesta. 8. De aceea vă îndemn să întăriți în el dragostea”.

⁵⁸ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 3, 7-9: “7. Dar văzând Ioan (Botezătorul) pe mulți din farisei și saducei venind la botez, le-a zis: Pui de vipere, cine v-a arătat să fugiți de mâniea ce va să fie? 8. Faceți deci roadă, vrednică de pocăință. 9. Și să nu credeți că puteți zice în voi înșivă: Părinte avem pe Avraam, căci vă spun că Dumnezeu poate și din pietrele acestea să ridice fii lui Avraam”.

⁵⁹ *Psalmii*, 27, 10: “Îndrepta-va pe cei blânzi la judecată, învăța-va pe cei blânzi căile Sale”.

⁶⁰ *Numerii*, 12, 3: “Moise însă era omul cel mai blând dintre toți oamenii de pe pământ”.

⁶¹ *Psalmii*, 131, 1: “Adu-ți aminte, Doamne, de David și de toate blândețile lui”.

⁶² *Sfânta Evanghelie după Matei*, 11, 29: “Luați jugul Meu asupra voastră și învățați-vă de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima și veți găsi odihnă sufletelor voastre”.

biruindu-se, împreună îl cresc; și iarăși printr-însul apucă toți intrare în suflet; făcând ei pre cele mai de pre urmă, mai rele decât cele dintâi (Luc. 11.26) ⁶³. Din gândul acesta să naște și cel al mândriei, cea ce pre pecetea asemănării, și pre cununa frumuseții, din ceruri îndată o au scuturat pre pământ (Iezechie, 28.12) ⁶⁴. Ci să te depărtezi de la aceasta, și să nu întârziezi, ca să nu vindem altora vieața și traiul nostru celor nemilostivi (Pil.5.9) ⁶⁵. Iar pre dracul acesta îl izgonește rugăciunea cea întinsă, și nimic a face, sau a zice de voe, celor ce ajută către slava cea deșartă și blestemată.

14. Când mintea pustnicilor va câștiga puțină nepățimire, atunci pre calul slavei deșarte luându-l, îndată aleargă prin cetăți, săturându-se de laudă neînută și nesățioasă, cea din slava deșartă pricinuită. Pre care dupre economie, întâmpinându-o duhul curviei, și întru-n vifor cu vârtej pre acesta încuindu-o, o învață pre dânsa să nu mai părăsească patul, mai înainte de sănătatea cea desăvârșită, nici bolnavii cei fără de rânduială să-i urmeze, care încă rămășiță de boală având întru sine, se dau pre sineși căilor și băilor fără de vreme, și în boalele cele de întoarcere cad. Pentru aceea șezând noi în chilie, să luom aminte întru înșine mai vârtos, ca sporind adecă întru fapta bună, cu greu porniți către răutate să ne facem. Și înnoindu-ne întru cunoștință, mulțime de priviri de multe feluri vom lua; și înălțându-ne întru rugăciune, mai luminată pre lumina Mântuitorului o vom vedea.

15. Pre toate adecă relele lucruri și furtisagurile dracilor a le scrie, nu pociu; și pre toate relele meșteșugiri ale lor a le număra mă rușinez, totodată mă tem și de cetitorii cei proști. Dar însă auzi pre viclenia duhului curviei. Când cineva pre nepățimirea părții cei poftitoare o va câștiga, și gândurile cele spurcate și urâte cam reci se vor face, atunci aduce înlăuntru în gândul lor, bărbați și mueri jucându-se unii cu alții, și fac pre pustnici văzători de lucruri de rușine și de chipuri grozave. Însă ispita aceasta, nu este din numărul celor ce zăbovesc în minte, că rugăciunea cea cu luoaie aminte, și dietă (ajunare) prea strâmtorată, cu privighere și cu iscusința vederelor celor Duhovnicești, ca pre un noor fără de apă o gonește pre dânsa. Însă să întâmplă uneori de se atinge și de trupuri, și către înfocare necuvântătoare pre dânsule le slăbănogeste. Încă și altele nenumărate meșteșuguri alcătuește vicleanul acesta, care nu e de nevoie a le publica și a le da scrisoarei. Ajută și împotriva unor gânduri ca acestea și ferbințala mâniei, care împotriva dracului acestuia să pornește. De care mânie el mai mult se teme, și de gândurile acestea el se turbură, și îi strică noimele și socotelele lui. Și aceasta este aceea: „mâniați-vă și nu greșiți” (Ps.4.4.) ⁶⁶ folositoare doftorie întru ispitate aducând sufletului. Urmează încă și dracul mâniei pre dracul acesta, și formăluște și el pre oarecare din născători, ori din prietenii, ori din rudeni, ocărăți ca de niște nevrednici; și pre mâniea pustnicului o pornește, ca să grăească vreun cuvânt rău, sau să facă, către cei ce se arată în minte. La care de nevoie lucru este, a lua aminte, și degrab a răpi pre minte, de la niște idoli ca aceștia, ca nu zăbovindu-se întru dânsii, să se facă în vremea rugăciunii tăciune fumegând. Însă întru ispitele acestea cad mai ales cei mâniași și care cu lesnire spre pornire să aprind: Cari sunt departe de rugăciunea cea curată și de cunoștința Mântuitorului Iisus Hristos.

16. Pre noimele și înțelegerele veacului acestuia, Domnul, ca pre niște oi, omului, păstorului celui bun le-au dat. Și scris este: că fieștecărui om s-au dat chibzuire întru inima sa, înjugând cu dânsul pre poftă și pre mânie spre ajutor: ca prin mânie adecă, să izgonească pre noimele lupilor, iar prin poftă, să iubească oile (bunele cugetări) și când de ploii și de vânturi se bate de multe ori. I-au

⁶³ *Sfânta Evanghelie după Luca*, 11, 26: “Atunci merge și ia cu el alte șapte duhuri mai rele decât el și intrând, locuiește acolo; și se fac cele de pe urmă ale omului aceleia mai rele decât cele dintâi”.

⁶⁴ *Iezechie*, 28, 12: “Fiul omului, plânge pe regele Tirului și-i spune. Așa zice Domnul Dumnezeu: Tu erai pecetea desăvârșirii, deplinătatea înțelepciunii și cununa frumuseții”.

⁶⁵ *Pildele lui Solomon*, 5, 9: “Ca să nu dai virtutea ta altora și anii tăi unuia fără de milă”.

⁶⁶ *Psalmii*, 4, 4: “Mâniați-vă, dar nu greșiți, de cele ce ziceți în inimile voastre, întru așternuturile voastre, vă căiți”, (În mss. indicația era greșită. Trimiterea la Psalmul 4, stihul 5).

dat lângă acestea și lege, ca să pască oile; și loc de verdeață și apă de odihnă (Ps.22.2)⁶⁷, și psaltire și alăută, și toiag și vargă, ca din turma aceasta, și să se hrănească și să se îmbrace, și iarbă de munte să adune (Pil.27.25)⁶⁸. Că, cine zice: „paște turma, și din laptele turmei nu mânâncă?” (1 Cor.9.7)⁶⁹. Decî să cade pustnicului, ziua și noaptea să-și păzască turma aceasta; ca nu vreuna din prăsilii să se facă răpîită de heare, sau în mâinile tâlharilor să cază. Iar dacă și ceva de acest fel s-ar întîmpla în vreo vale, îndată să o răpească din gura leului sau din a ursului, (1.Imp.17.34)⁷⁰. Și să face noima cea pentru fratele de heară răpîită, dacă cu urăciune s-ar paște între noi; și cea pentru muere, dacă cu poftă urâtă s-ar învârti întru noi, și cea a aurului și a argintului, dacă cu lăcomie s-ar sălășlui întru noi; și noimele Sfintelor daruri, dacă cu slavă deșartă s-ar paște în noi. Și cu celelalte noime așisderea se va întîmpla dacă se vor fura de patimi. Și nu numai ziua se cade a păzi această turmă, ci și noaptea privighind a le străjui. Că să întîmplă și nălucindu-se pustnicul, cu rușine și cu vicleșug să pearză tot. Și aceasta este cea de Sfântul Iacob zisă: „nu țe-am adus ție oae de heară răpîită: Eū am plătīt furtișagurile cele de ziuă și furtișagurile de noapte, și m-am ars de arșița zilei și de înghețul nopții. Și somnul s-a depărtat de la ochii mei” (Fac.31.38-40)⁷¹. Iar dacă din osteneală vreo trîndăvie s-ar întîmpla nouă, puțin alergînd noi în sus la peatra cunoștinței, cu psaltirea să vorbim, lovind prin faptele bune ale cunoștinței coardele ei. Și să paștem iarăși pe supt Muntele Sionului oile noastre, ca Dumnezeu Părinților noștri, și pre noi din rug să ne cheme (Eșire, 3.1,2)⁷² și pre puterea semnelor și a minunelor să ne dăruască nouă.

17. Pre firea cea cuvîntătoare, care de patimi s-a omorât o înviează Hristos prin privirea tuturor veacurilor, Iar Tatăl Acestuia, pre sufletul cel ce a murit cu moartea lui Hristos îl înviează prin cunoștința Sa. Și aceasta este cea de Sfântul Apostol Pavel zisă: „Că de am murit cu Hristos credem, că vom și viea cu Dânsul” (Romani 6.8)⁷³.

18. Când mintea de omul cel vechi se va dezbrăca, și întru cel al darului se va îmbrăca, atuncea și pre a sa așezare o va vedea în vremea rugăciunei, asemănată Saffirului și vâpselei cei cerești. Pre care și loc al lui Dumnezeu, scriptura o numește, care de cei bătrâni, s-a văzut pre Muntele Sionului (Eș.24.10)⁷⁴.

19. Din necurații draci, unii adecă pre om, ca pre un om îl ispitesc; iar alții pre om, ca pre o vită necuvîntătoare îl turbură. Și cei dintâi adecă venind, pre noimele slavei deșarte, sau ale mândriei, sau ale pizmei, sau pre ale grăirei de rău, le bagă întru noi; care noime, de nici una din vitele cele necuvîntătoare nu se atinge. Iar cei de al doilea apropiindu-se, mînie sau poftă afară de fire pornesc întru om; Că patimile acestea de obște sunt ale noastre și ale vitelor celor necuvîntătoare,

⁶⁷ Psalmii, 22, 2: “La loc de pășune, acolo m-a sălășluit; la apa odihnei m-a hrănit”.

⁶⁸ Pildele lui Solomon, 27. 25: “Când iarba s-a trecut și pășunea s-a isprăvit și fânul de pe dealuri s-a strâns”.

⁶⁹ Trimitere greșită. E vorba de fapt de un citat extras tot din *Pildele lui Solomon*.

⁷⁰ Cartea întâi a Regilor, 17, 34: “David însă a zis către Saul: «Robul tău a păscut oile tatălui său și când se întîmpla să vină leul sau ursul să ia vreo oai din turmă». În stihul următor 35: “Atunci eu alergam după el și i-o luam din gura lui...”

⁷¹ Facerea, 31, 38–40: “38. Iată douăzeci de ani am stat la tine: oile tale și caprele tale n-au lepădat; berbecii oilor tale nu ți i-am mâncat. 39. Vite sfâșiate de fiare nu ți-am adus: acestea au fost paguba mea. Din mâna mea ai cerut ceea ce se furase în timpul zilei și în vremea nopții. 40. Ziua eram mistuit de căldură, iar noaptea de frig și somnul nu se lipea de ochii mei”.

⁷² Ieșirea, 3, 1–2: “1. În vremea aceea, Moise păștea oile lui Ietro, preotul din Madian, socrul său. Și depărtându-se odată cu turma în pustie, a ajuns până la muntele lui Dumnezeu, la Horeb; 2. Iar acolo i S-a arătat îngerul Domnului într-o pară de foc, ce ieșea dintr-un rug: și a văzut că rugul ardea dar nu se mistuia”.

⁷³ Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel, 6, 8: “Iar dacă am murit împreună cu Hristos, credem că vom și vieții împreună cu El”.

⁷⁴ Ieșirea, 24, 10: “Și au văzut locul unde stătea Dumnezeu lui Israel; sub picioarele Lui era ceva, ce semăna cu un lucru de safir, curat și limpede ca seninul cerului”.

care patimi supt firea cea cuvântătoare sunt acoperite. Pentru aceea zice Duhul cel Sfânt către gândurile adecă cele ce se întâmplă oamenilor „Eu am zis, Dumnezeii sunteți și fiii ai Celui prea Înalt toți, iar voi ca niște oameni muriți, și ca unul din boeri cădeți” (Ps.81.6,7) ⁷⁵. Iar către cele ce se pornesc cu necuvântare, ce zice? „Nu fiți ca calul și ca mușcoiul, întru care nu este pricepere” (Ps.31.10) ⁷⁶ în strună și în zăbală veți strânge fălcile lor, celor ce nu se apropie către tine; iar sufletul cel păcătuitor, acesta va muri.

Arătat este, că oamenii adecă ca niște oameni mor, și de oameni se îngroapă; iar cei necuvântători omorându-se, adecă căzând, de vulturi și de corbi se vor mânca, ai căror pui, unii cheamă pre Domnul, iară alții se frământă în sânge. Cel ce are urechi de auzit, auză!

20. Când vreunul din dușmanii tăi venind, te-ar răni pre tine, și tu voești ca sabia lui să o întorci, dupre cea scrisă, în inima lui (Ps.36.15) ⁷⁷ fă așa precum îți zicem: Despărțește întru sineși, pre gândul cel de dânsul aruncat întru tine, oricare ar fi el, și din câte lucruri s-au alcătuit, și ce fel este acesta, care mai ales năcăjește pre minte. Iară ceea ce o zic, întru acest fel este: Fie gândul cel trimis de dânsul al iubirei de argint; pre acesta despărțește-l și în mintea ceea ce l-au priimit pre el, și în noima aurului, și pre însuși aurul, și pre patima iubirei de argint. De aceea întrebă-le: Ce păcat este dintru acestea? – mintea –? și apoi cum este chip a lui Dumnezeu? Dar noima aurului? și aceasta, cine o ar fi zis cândva minte având? Dar însuși aurul este păcat? și pentru ce s-a făcut? Decă urmează să fie pricina cea a patra a păcatului (iubirea de argint) care nu este lucru înființat după ființă, nici noimă a vreunui lucru, ci oarecare dulceață urătoare de om, care dintru stăpânirea de înșine se naște, și care silește pre minte să uneltească rău pre zidirele lui Dumnezeu; Pre care dulceață, poruncește legea lui Dumnezeu a o tăia. Și acestea tu iscodindu-le, se va strica adecă gândul, întru a sa privire risipindu-se; iar dracul va fugi de la tine, după ce mintea ta, de cunoștința aceasta la înălțime se va rădica. Iar dacă nu voești să uneltești împotriva aceluia pre sabia lui, dar voești întâi cu praștia pre acesta să-l rănești, scoate și tu o piatră din teșila ta cea păstorească, și caută a cuvântului acestuia privirea. Cum Îngerii și dracii vin în lumea noastră, iar noi în lumea lor nu ne ducem. Că nici putem mai mult pre Îngerii să-i unim cu Dumnezeu, nici pre draci mai necurați voim să-i facem. Și cum luceafărul care de dimineață răsărea, în pământ s-a lepădat, și socotește adecă, marea, ca pre un alavastu cu mir, iar pre tartărul adâncului, ca pre un rob, și fierbe pământul ca pre o aramă, și pre toți îi turbură cu răutatea lui, și pre toți voește să-i stăpânească (Iov 41.21) ⁷⁸? Că privirea lucrurilor acestora, foarte pre dracul îl rănește și pre toată tabăra lui o izgonește. Însă acestea la cei ce încetinel și pre taină se curățesc, și văd pricinele lucrurilor celor făcute, se întâmplă; iar cei necurați, pre privirea acestora nu o știu. Și dacă s-ar fi și învățat de la alții și s-ar fi descântat, nu vor auzi, mult praf și turburare, pentru patimi, adunându-se și strângându-se în vremea războiului înlăuntru lor. Că se cade negreșit, tabăra celor de altă seminție să stea pe loc și să se liniștească, ca numai Goliat să se întimpene cu Davidul nostru. Așisderea și pre despărțirea încă și pre felul războiului, îl vom arăta și îl vom descoperi, și pentru toate gândurile cele necurate.

21. Când oarecarele din gândurile cele necurate degrab se vor alunga, să căutăm pricinele, de unde s-a întâmplat aceasta. Care din două; pentru rărima lucrului s-au întâmplat, de este materia gândului cu greu de aflat, sau pentru nepățimirea care este întru noi, nu au putut împotriva noastră

⁷⁵ Psalmii, 81, 6-7: “6. Eu am zis: «Dumnezeu sunteți și toți fiii ai Celui Prea Înalt». 7. Dar voi ca niște oameni muriți și ca unul din căpetenii cădeți”.

⁷⁶ Idem, 31, 10: “Nu fi ca un cal și ca un catâr, la care nu este pricepere; cu zăbală și cu frâu fălcile lor voi strânge ca să nu se apropie de tine”.

⁷⁷ Idem, 36, 15: “Sabia lor să intre în inima lor și arcurile lor să se frângă”.

⁷⁸ Cartea lui Iov, 41, 21: “Răsuflarea lui este de cărbuni aprinși și din gura lui țâșnesc flăcări”. Textul trimite la mai multe stihuri din acest capitol al *Cărții lui Iov*, intitulat *Puterea leviatanului*.

dușmanul. Adecă, dacă cineva din pustnicii au gândit, ca să i se încredințeze Duhovnicească ocârmuire a vreunei cetăți de căpitenie, nu lasă să întârzieze nălucind pre gândul acesta, și să face cunoscut din cele mai înainte zise. Iar dacă cineva al vreunei cetăți, și al fieștecăruia după cum s-ar întâmpla s-ar fi făcut ocârmuitor, și asemenea gândește, acesta fericit este pentru nepățimire. Așisderea și pentru celelalte gânduri se vor afla, dacă vom întrebuița același mijloc de cercetare. Aceasta de nevoe este a o ști pentru învierea sârguinței și a puterii noastre. Ca să vedem de am trecut Iordanul, și de suntem aproape de Finicienii, ori încă în pustie petrecem, și de cei de altă seminție ne batem. Că foarte împistrit și în multe feluri, mi se arată mie dracul iubirei de argint, și întru amăgire nebiruit. Carele de multe ori strâmtorat fiind, de tăcerea cea desăvârșit, pre Economul îndată și iubitor de săraci îl fățarnicește; și pre streinii cei ce încă nu sunt de față, îi priimește mai cu bucurie, și altora care sunt lipsiți le trimite cele de nevoe, și temnițele cetățile cercetează, și pre cei vânduți ca cum îi răscumpără, și muerele celor bogate le arată pre taină că se vor munci, pre alții iarăși îi sfătuește a să supune, care au punga groasă. Și așa câte puțin amăgind pre suflet, cu gândurile iubirei de argint îl înfășură pre dânsul, și dracului slavei deșarte îl dă. Carele mulțime de cei ce slăvesc pre Domnul, pentru iconomiile acestea, le aduce înlăuntru. Și câte puțin economisește, pre oarecare să grăească unii cu alții pentru preoție, și pre moartea Preotului celui ce este, mai înainte i-o vrăjește, și îi pune înainte că nu va putea să scape, că au făcut nenumărate bunătăți; și așa ticăloasa minte legându-se și încurcându-se în gândurile acestea, cu oamenii cei ce nu le priimesc se luptă. Iară celor ce le priimesc, cu osârdie le dăruiește daruri, și îi laudă pre dânșii pentru buna cunoștință; iar pre aceea care se rădică cu zurbă, îi dă Judecătorului și poruncește să se surgunească din cetate. Și de aceea gândurile acestea înlăuntru fiind și întorcându-se, îndată dracul mândriei îi stă de față, fulgere dese brăzdează prin văzduhul chilieii, și balauri întraripați trimițându-i, și mai pre urmă lipsire a minții lucrându-i. Dar noi rugându-ne ca să piee gândurile acestea, cu mulțumire întru sărăcie să trăim, că nimic n-am adus în lume, arătat este decî, că nici putem să scoatem ceva. Și având hrană și acoperământuri, cu acestea ne vom îndestula” (1 Tim. 6.8) ⁷⁹ aducându-ne aminte de Sfântul Apostol Pavel carele zice: „că rădăcina a tuturor relelor, este iubirea de argint” (stih 10).

22. Toate gândurile cele necurate, pentru patimi zăbovind întru noi, pogoară pre mintea noastră, întru pieire și întru pierzare. Că precum pomenirea pâineii zăbovește întru cel flămând, și pomenirea apei întru cel însetat, pentru setea, așa și pomenirea banilor și ale gândurilor celor necurate, care să nasc din grasele bucate, zăbovesc întru noi, pentru patimi. Încă și pentru gândurile slavei deșarte, și pentru celelalte noime și pomeniri, asemenea se va arăta. Că nu este cu puțință mintea ceea ce se sugrumă de niște gânduri ca acestea, să stea înaintea lui Dumnezeu, și cu cununa dreptății să se încununeze. Că de aceste gânduri fiind înghițită, de trei ori ticăloasa aceea minte, care, după pilda Evangheliei, s-au lepădat de la cina cunoștinței lui Dumnezeu (Luca 14.18) ⁸⁰. Și iarăși, cel legat de mâini și de picioare, și întru întunerecul cel mai din afară aruncat, din gândurile acestea își avea haina țesută, pre care cel ce l-au chemat, o au hotărât că nu este vrednic de niște nunți ca acestea (Mat. 22.11) ⁸¹. Pentru că haină de nuntă, este nepățimirea sufletului celui cuvântător, care de poftele cele lumești s-au lepădat. Dar care este și pricina, că noimele lucrurilor celor simțite zăbovește în minte, și strică pe cunoștință, în capetele cele pentru rugăciune s-au zis.

⁷⁹ *Epistola întâia către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, 6, 8: “Ci având hrană și îmbrăcăminte cu acestea vom fi îndestulați”. Trimitere corectată față de mss., unde apare 1 Tim., 6, 7.

⁸⁰ *Sfânta Evanghelie după Luca*, 14, 18: “Și au început toți, câte unul, să-și ceară iertare. Cel dintâi i-a zis: țarină am cumpărat și mă duc să-i încerc: te rog iartă-mă”.

⁸¹ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 22, 11: “Iar intrând împăratul a zis slugilor: Legați-l de picioare și de mâini și aruncați-l în întunericul cel mai din afară. Acolo va fi plâgerea și scrâșnirea dinților”.

23. Ai dracilor celor ce se împotrivesc părții cei lucrătoare, trei sunt mai stătători; cărora le urmează toată tabăra celor de altă seminție: Care întâi și în frunte la război staă, și pre suflet prin gândurile cele necurate către răutate îl cheamă. Întâi adecă, aceea cărora poftele lăcomiei de pânțee le sunt încredințate; al doilea, care iubirea de argint ne sfătuește pre noi; și al treilea, care ne arată nouă a căuta slava cea omenească. Decî tu poftind curată rugăciune, păzește-te de mânie; și iubind întreaga înțelepciune, stăpânește-ți pânțele. Și să nu dai pânțecelui tău pâine întru sațiu, și cu setea necăjește-l pre el. Privighează întru rugăciune, și pomenirea de rău departe izgonește-o de la tine. Cuvintele Sfântului Duh, să nu lipsască de la tine, și în ușele scripturelor bate cu mâinele faptelor bune. Atuncea îți va răsări ție nepățimirea inimei, și pre minte cu chip de stea o vei vedea în vremea rugăciunei tale.

Ale acestuiași, din capetele cele trezvitoare

1. **AȘA** să cade de-a pururi să se afle Monahul, ca cum dimineață va să moară, și așa iarăși pe trup să cade să-l uneltească ca cum într-un mulți ani ar avea să trăească. Că aceea adecă, pre gândurile trândăviei, de prin prejur le tae și le curmează, și mai sârguitor îl face să fie monahul; iar aceea întreg păzește pre trup, și deopotrivă păzește pre înfrânare.

2. Cea ce cunoștință a agonisit, și pre dulceața cea dintru aceasta o aū dobândit, nu se va mai pleca, nici se va mai supune dracului slavei deșarte, celui ce pre toate dulcelele lumei le aduce lui. Că ce și i-ar fi îngăduit mai mare decât vederea cea Duhovnicească? Iar în câtă vreme suntem negustași din cunoștință, pre fapta cea lucrătoare, cu osârdie să o arătăm și să o lucrăm, și pre scoposul nostru lui Dumnezeu să-l arătăm, că pre toate le facem, pentru cunoștința Lui.

3. De nevoie lucru este ca pre căile Monahilor celor ce mai înainte aū călătorit, a le pomeni și a le povesti, și către dânsele a se îndrepta. Că multe sunt de dânșii și lucrute și grăite bine; între care și aceasta o zice oarecare din tranșii: că cea uscată, și nu nepotrivită dietă, cu dragostea înjugată fiind, degrab bagă pre monah într-un limanul nepățimirei.

4. Am mers odată spre statornica amiază-zi la Sfântul Macarie, și foarte de sete arzindu-mă, ceream apă să beau, care el me-a zis: îndestulează-te cu umbra, că mulți călătorind acum, și înotând, și de aceasta sunt lipsiți. Apoi eū într-un gândurile cele pentru înfrânare, cu de-adinsul iscusindu-mă, cutează, mi-a zis, o, fiule; că eū într-un 20 de ani întregi, nici de pâine, nici de apă, nici de somn nu m-am săturat. Ci pâinea mea adecă, o mâncam cu cumpână, și apa o beam cu măsură, și de părești puțin răzământu-mă, puțină oarecare parte de somn răpeam.

5. Pre mintea adecă, cea ce se rătăcește, o oprește cetirea, privigherea și rugăciunea, iară pre pofta cea ce se aprinde o veștejește foamea, osteneala și depărtarea de oameni; Iară pre mâniea cea ce clocotește, cântarea de psalmi, îndelungă răbdarea și mila. Că cele fără de măsură și fără de vreme, și care la puțină vreme să uneltesc, sunt vătămătoare mai vartos și nu folositoare.

Sfârșit.

*Scurtă cuvântare
despre Sfântul Casian Romanul*

CUVIOSUL Părintele nostru Casiean * Romanul, a trăit pe vremea împărăției lui Teodosie cel mic, pe la 431 de ani de la Hristos. Iară din cuvintele ** lui cele cu osteneală făcute, cuvântul cel pentru cele 8 gânduri, și cel pentru dreapta socoteală s-a pus aicea, ca unul ce pică tot felul de folos, și de har. Pomeneste de acestea și prea înțeleptul Fotie, cu însuși cuvintele acestea zicând: cetirea 197. foaea 265, și 266 (la cartea lui ce se numește *Miriovivlos*) și al doilea cuvânt, tot a acestuia, adecă a preafericitului Papei Castor este închinat, și pentru 8 gânduri are scriere deasupra ***, și de îmbuibarea pântecelui, de curvie, de iubirea de argint, de iuțime, de mâhniciune, de trândăvie, de mărirea deșartă și de mândrie îl atamnă. De trebuință sunt mai mult decât fieștece alt, cuvintele acestea celor ce au ales să priimească lupta cea călugărească. Și al treilea cuvânt după acestea împreună s-au cetit ... care învață și ce este dreapta socoteală, și cum că este mai mare aceasta decât celelalte fapte bune, și de unde se naște, și cum că cel mai mult e din darul cel de sus etc. Pre acesta și Biserica în 29 ale lunii lui Februarie pomenindu-l, cu cinste și cu laude îl mărește.

AMIN.

---

* În mss. pe care l-am folosit pentru ediția de față care este un text, dactilografiat strâns, având 1594 de pagini, legate în coperti de carton, cu titlul scris cu folie de aur: Sfântul Nicodim Aghioritul Macarie de Corint, *Filocalia*, Sfântul Munte Athos 1911-1922, numele Sfântului Casian Romanul apare transcris în două variante. Această „ezitare” nu are la bază o eroare de ortografie sau de dactilografie. Ea indică un stadiu de tranziție al limbii și normelor ortografice. În corpul „scurtei cuvântări”, chiar sub titlu, unde apare numele Casian, în text este transcris Casiean.

** *cuvintele*, sintagmă frecvent folosită în corpul *Filocaliei* având semnificația de *texte*, de *scrieri*.

*** cu sensul de *subtitluri* sau *titluri*.

*A Sfântului Casiean Romanul
cătrecastor Episcopul
Pentru cele opt gânduri ale răutății*

MAI ÎNAINTE alcătuiind cuvântul cel pentru închipuirea viețelor celor de obște, iarăși astă dată la rugăciunile voastre nădăjduind, ne-am apucat a scrie pentru cele opt gânduri ale răutății: pentru îmbuibarea pântecelui zic, pentru curvie, pentru iubirea de argint, pentru iuțime, pentru mahniciune, pentru trândăvie, pentru mărirea deșartă, și pentru mândrie.

Pentru înfrânarea pântecelui

MAI ÎNTÂI DAR, pentru înfrânarea pântecelui se va zice de noi, care se împotrivește îmbuibării pântecelui, și pentru chipul posturilor, și pentru felul și suma mâncărilor. Și acestea nu de la sine ne le vom zice, ci care le-am lat de la Sfinții Părinți. Decî aceea nu un canon al postirei, nici un chip al împărțirii mâncărilor, nici aceeași măsură a dat. Fiindcă nu a toți aceeași vârtute, sau pentru vrâstă, sau pentru slăbiciune, sau pentru deprindere mai gingașă a trupului. Dar un scopos a dat tuturor, a fugi de îmbuibare, și a să întoarcă de săturarea pântecelui. Iar postirea cea din fieștecare zi, au ales-o că este mai folositoare, și cum că ajută spre curățenie mai mult decât postirea cea de trei sau de patru zile, sau cea întinsă până la o săptămână. Că zic, că cel ce fără măsură întinde postirea, peste măsură de multe ori metaherisește* hrana. Încât dintru aceasta de multe ori, pentru covârșirea nemăncării slăbește trupul, și spre slujbele cele Duhovnicești mai trândav se face: iar alții pentru mulțumire a hranelor prea îngreindu-se, trândăvie și molesire pricinuește în suflet. Și iarăși, a cercat că nu tuturor le este potrivit împărțirea verdețurilor, nici a legumelor, nici cum că toți pot a metaherisi hrana pâinei ceî uscate; ci unul, a zis, că mâncând două litre de pâine, încă e flămând, iar altul, mâncând o litră, sau șase unghii, să satură. Decî tuturor precum s-a zis mai sus, un hotar al înfrânării a dat (Pild. 24.15) ¹ a nu să amăgi de săturarea pântecelui, nici a să trage de dulceața gâtlejului. Că nici osebirea felului mâncărilor numai, ci și suma mulțimei, săgețile cele infocate ale curviei obișnuete a le aprinde. Că de orice fel de hrană se va umplea pântecelul, naște semințele curviei. Și iarăși, nu numai mahmurlucul vinului obișnuete a îmbăta mintea, ci și îmbuibarea apeî, și covârșirea tuturor hranelor amețită și somnoroasă o fac. Sodomenilor nu mahmuria vinului și a felurilor de bucate s-a făcut pricină răzvrătirei, ci îmbuibarea pâinei, după Proorocul (Iez.16.48) ². Slăbiciunea trupului la curățenia inimei nu să împotrivește, când dăm

* *metahirisi*, a folosi, a pofti, a obișnui.

¹ *Pildele lui Solomon*, 24, 15: "Nu pândi, nelegiuitule, casa celui drept și nu tulbura locașul lui".

² *Iezechiel*, 16, 48: "Viu sunt Eu, zice Domnul Dumnezeu; Sodoma, sora ta, n-a făcut nici ea nici fiicele ei, ce-ai făcut tu și fiicele tale." Și 49: "Iată care au fost fărădelegile Sodomei, sora ta, și ale fiicelor ei; mândria îmbuibarea și trândăvia; iar mâinile sâracului și ale celui nevoiaș nu le-au sprijinit".

trupului cele ce slăbiciunea cere, iar nu cele ce dulceța voește. Trebuința bucatelor să primește numai cât a sluji spre a trăi, iar nu cât a robi pomirelor poftei. Priimirea hranelor cea cu măsură și cu socoteală, să împărtășește de sănătatea trupului, iară sfințenia nu o ia. Hotar al înfrânării și canon lămurit, dat de la Părinți, acestea este: ca cel ce se împărtășește de vreo hrană, încât având poftă, să se depărteze de ia, și să nu aștepte sașiul. Și Apostolul încă zice: „grija trupului nu o faceți spre poftă (Rom. 13.14) ³, nu chivernisala cea de nevoe a vieții a stânjenit, ci silința cea iubitoare de dulceți o aș oprit. Și mai vârtos spre curățenia cea desăvârșit a sufletului, numai singură depărtarea de mănăcări nu poate, dacă nu și celelalte fapte bune împreună vor alerga. Drept aceea, smerenia, prin ascultarea lucrului, și prin chinuirea trupului, mari folosuri ne fac. Depărtarea de iubirea de argint, nu numai a nu avea bani, ci și a nu pofti a agonisi, spre curățenia sufletului povățuește. Depărtarea de iuțime, de mândrie, de mărirea deșartă, de mândrie, acestea toate, curățenia cea cuprinzătoare a sufletului o lucrează. Iar cea din parte curățenie a sufletului prin întregimea minții, mai ales înfrânarea și postul o isprăvește. Că cu neputință este cel ce ș-a saturat pântecelul, a să lupta cu duhul curviei prin minte. Pentru aceea întâia luptă să ne fie, ca să stăpânim pântecelul, și să robim trupul, nu numai prin post, ci și prin privighere, și osteneală, și cetiri, și ca să adunăm inima spre frica ghenii ^{*}, și spre dorul împărăției cerurilor.

Pentru duhul curviei și al poftei trupului

A DOUA LUPTĂ ne este asupra duhului curviei, și al poftei trupului care poftă dintăia vrăstă începe a supăra pre om. Mare este acest război și cumplit, și îndoită are lupta. Căci celelalte neajungeri în suflet numai având lupta, aceasta îndoită este, în suflet și în trup alcătuiindu-se. Și pentru aceasta, îndoită trebuie a primi lupta. Că nici este destul numai postul cel trupesc, spre câștigarea întregimii minții cei desăvârșit, și a curățeniei cei adevărate, de nu se va face și zdrobire a inimii, și rugăciune către Dumnezeu întinsă, și cetire deasă a scripturilor, și osteneală, și lucrul mâinilor, care pot a opri pomirele sufletului celui nestâmpărat, și de la nălucirele cele de rușine a-l întoarce înapoi. Iar mai înainte de toate îi este de folos smerenia sufletului, fără de care, nici curviea, nici celelalte nu va putea cineva a le birui. Deci mai întâiași dată, trebuie cu toată străjuirea a strejui inima despre gândurile cele întinate. Că dintr-înșă es după glasului D-lui: „gândurile cele rele, uciderile, preacurviile, curviile și celelalte” (Mat. 15.19) ⁴. Că și postul, nu numai spre chinuirea trupului ni s-a poruncit, ci și spre trezvia minții, ca nu pentru mulțimea bucatelor întunecându-se să nu poată spre strejuirea gândurilor. Trebuie dar nu numai spre postul cest trupesc a arăta toată sârguința, ci și spre luarea aminte a gândurilor, și spre cugetare cea Duhovnicească, fără de care cu neputință este la înălțimea întregimii minții, și a curățeniei cei adevărate a ne sui. Trebuie dar să curățim mai întâi după glasul Domnului, (Luc. 11.39) ⁵ cea dinlăuntru paharului și a blidului, ca să se facă și cea din afară curată. Pentru aceasta dar, de ne sârguim după cum zice Apostolul (2Tim.2.5) ⁶ după lege a ne lupta, și a ne încununa, biruind duhul cel necurat al curviei, să nu ne bizuim la puterea noastră, și la nevoiță, ci la ajutorul Stăpânului

³ *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, 13, 14: “Ci îmbrăcați-vă în Domnul Iisus Hristos și grija de trup să nu o faceți spre poftă”.

^{*} *gheenă*, iad, infern, de la sl. *geena*. DEX, *ed.cit.*, p. 421.

⁴ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 15, 19: “Căci din inimă ies: gânduri rele, ucideri, adultere, desfrânări, furtişaguri, mărturii mincinoase, hule”.

⁵ *Sfânta Evanghelie după Luca*, 11, 39: “Și Domnul a zis către el: Acum voi fariseilor, curățiți partea din afară a paharului și a blidului, dar lăuntru vostru este plin de răpire și de viclenie”.

⁶ *Epistola a doua către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, 2, 5: “Iar când se luptă cineva, la jocuri, nu ia cununa, dacă nu s-a luptat după legile jocului”.

nostru Dumnezeu. Că nu încetează omul de a fi luptat de duhul acesta, până ce într-o adevăr va crede, că nu prin a sa sârguință, nici prin a sa osteneală, ci prin acoperământul și ajutorul lui Dumnezeu scapă de această boală, și la înălțimea curăției să rădăcă. Că mai presus de fire este lucru, și oarecum afară de trup să face, cel ce a călcat zădărele* trupului, și dulcelele lui. Și pentru aceasta, cu neputință este omul (ca așa să zic) cu aripele sale la această înaltă și cerească cunună a sfințeniei să zboare, și următor Îngerilor să se facă, de nu darul lui Dumnezeu depre pământ și din noroi îl va rădica. Că cu nici o faptă bună alta, mai mult nu se asemenează oamenii cei legați împreună cu trupul, Îngerilor celor Duhovnicești, ca cu a curățeniei minții. Că prin aceasta, încă pre pământ fiind, și petrecând, au după cum zice Apostolul (Ef.3.2) ⁷, în ceruri petrecerea. Iar semn este, că am câștigat desăvârșit această faptă bună, dacă sufletul la nici un chip al nălucirei cei de rușine nu ia sama în somn. Că deși nu se socotește păcat o acest fel de mișcare, însă semn este, că boalește sufletul, și de patimă nu s-a izbăvit. Și pentru aceasta, nălucirile cele de rușine, ce ni se întâmplă în somnuri, datorii suntem a le crede, că sunt dovadă ale lenevirii noastre și ale neputinței cei mai dinainte. Fiindcă boala cea tănută în ascunsurile sufletului, arătată o face scurgerea ceea ce se întâmplă în odihna somnului. Pentru care și Doftorul sufletelor noastre, în ascunsurile sufletului a pus doftoria, unde și pricinele boalei le știea, grăind (Mat. 5.28) ⁸: „Că cel ce a căutat la femeie spre a o pofti, acum a preacurvit cu ea în inima sa” nu atât ochii cei luotori de samă și curvești îndreptându-și, cât sufletul cel înlăuntru așezat, carele ochii cei dați de Dumnezeu spre bine, rău îi întrebuițază. Pentru aceasta și pilda cea înțeleaptă (Pil.4.23) ⁹ nu zice, cu toată străjuirea strejuește-ți ochii tăi, ci, cu toată străjuirea strejuește-ți inima. Preste aceea mai vârtos puind doftoria strejuierei, care întrebuițază ochii spre ce voește. Drept aceea aceasta fie straja cea dintâi a inimei noastre, ca când va veni în mintea noastră pomenirea a vreunei femei răsărind prin dieavoleasca lucrare, bunăoară a maicei, sau a surorii, sau a altor femei cucernice oarecare, îndată aceasta să o scoatem din inima noastră, ca nu mult zăbovind noi într-o această pomenire, amăgitorul răutății dintru aceste fețe să prăvale, și să surpe mintea în aduceri aminte de rușine, și vătămătoare, precum și porunca cea dată de Dumnezeu celui întâi zidit care poruncește, a păzi capul șarpelui: adecă, începuturile gândurilor celor vătămătoare, prin care se ispitește a să târi în sufletele noastre, ca nu prin priimirea capului, carele este asuprea gândului, și celălalt trup al șarpelui adecă învoiala dulceații să o priimim. Și dintru aceasta, de aceea la fapta cea fărădelege, să surpe pre minte. Ci trebuie precum este scris, în dimineți a ucide pre toți păcătoșii pământului, adecă, cu lumina cunoștinței a alege, și a prăpădi gândurile cele păcătoase depre pământ, care pământ este inima noastră după învățătura Domnului. Și cum că până când sunt încă prunci fiii Vavilonului, gândurile cele viclene zic, pre aceștia a-și lovi și a-și zdrobi de piatră, care este Hristos. Că de se vor face bărbați prin a noastră învoială, nu fără de mare suspin și osteneală se vor birui. Dar lângă cele zise din Dumnezeiască scriptură, bine este a pomeni și cuvintele Sfinților Părinți. Drept aceea s-au zis de Sfântul Vasilie Episcopul Chesariei Capadochiei: și femeie nu cunosc, și feciorelnic nu sunt. Atâta cunoștea, că darul fecioriei nu numai într-o depărtarea cea trupească de femeie să isprăvește, cât într-o Sfințenia și curățenia sufletului, care prin frica lui Dumnezeu obișnuiește a să isprăvi. Mai zic și aceasta Părinții, că nu putem noi fapta bună a curățeniei desăvârșit să o isprăvim, de nu mai întâi vom agonisi adevărată smerenie a minții în inima noastră, nici de cunoștință adevărată să ne învrednicim, încât șade patima curviei într-o ascunsurile sufletului. Dar că să arătăm isprava

* *zădărare*, acțiunea de a zădări, a întărâta, a provoca pe cineva, a săcăi, a necăji, a hărțui, a răscoli, a tulbura, a ațața focul, de la bulgarul *zadarjam*, scr. *zadirati*. DEX, *ed.cit.*, p. 1180.

⁷ *Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel*, 3, 2: “Dacă în adevăr ați auzit de iconomia harului lui Dumnezeu care mi-a fost dat mie pentru voi”.

⁸ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 5, 28: “Eu însă vă spun vouă: Că oricine se uită la femeie, poftind-o, a și săvârșit adulter cu ea în inima lui”.

⁹ *Pildele lui Solomon*, 4, 23: “Păzește-ți inima mai mult decât orice, căci din ea țășnește viața”.

curăteniei și de la Apostolul, de un cuvânt a Lui mai pomenim vom înceta cuvântul „Pacea goniți împreună cu toate și sfințenia, fără de care, nimenea nu va vedea pre Domnul” (Evr. 12.14)¹⁰. Căci, cum că pentru aceasta zice, arătat este din cele ce au adus pre urmă, zicând: „nimenea curvar, sau întinat, ca Isav” (stih 16). Deci cât este de cerească și Îngerească isprava sfințeniei, pre atâta se luptă de mai grele bătăuțele ale protivnicului. Și pentru aceasta avem datorie să ne silim a ne deprinde nu numai la înfrânarea trupului, ci și la zdrobirea inimii, și la rugăciuni dese cu suspinuri, ca cuptorul trupului nostru, pre care împăratul Vavilonului prin zădărrile poștei îl aprinde în fieștece zi, cu roua venirei Duhului Sfânt să-l stingem. Iar lângă acestea prea mare armă ne este spre război, privigherea cea după Dumnezeu: Care precum paza zilei gătește sfințenia cea de noapte, așa privigherea nopții Cea după Dumnezeu, face cale sufletului, curătenia cea de ziua.

Pentru iubirea de argint

A TREIA LUPTĂ ne este asupra duhului iubirei de argint. Străin este războiul acesta, și din afară de fire să cunoaște din necredință pricina călugărului găsindu-o. Că zădărrile celorlalte patimi, ale mâniei zic, și a poștei, din trup să par că au pricinele, și oarecum ca unele ce în fire sunt sădite, din naștere au începutul. Drept aceea și prin lungă vreme să biruiesc. Iar boala iubirei de argint din afară viind, mai lesne poate a să tăea, de va fi silință și luoare aminte. Iar nebăgată fiind în seamă, mai perzătoare decât celelalte patimi și cu anevoe de lepădat se face. Că rădăcina a tuturor relexor este, duple cum zice Apostolul (1 Tim.6.10)¹¹. Și să socotim așa, mișcările cele firești ale trupului, nu numai la copii se văd, la care încă nu este cunoștința binelui și a răului, ci și la prunci cei prea mici și sugători, cari nici urmă de dulceață (firească) în sine nu au, însă firească mișcare însămnează în trup. Asemenea și boldul mâniei, la prunci se vede, atunci când îi vedem că se pornesc asupra celor ce i-au mahnit. Și acestea le zic, nu firea rea făcându-o ca o pricină a păcatului, să nu fie! Ci că să arăt că mânia și pofta, deși spre bine de Ziditorul s-au înjugat cu omul, dar însă se pare oarecum, că din cele firești ale trupului, în cea afară de fire prin lenevire a căzut, și cade. Că mișcarea trupului spre nașterea de fii, și spre rămânerea neamului pe rând unii de la alții, iar nu spre curvie de Ziditorul s-a dat: încă și mișcarea mâniei, spre mântuire s-a semănat în noi, ca să ne mâniem asupra răutății, iar nu asupra celui de un neam să ne sălbătăcim. Deci dar nu este firea păcătoasă, deși rău le întrebuițăm, sau Ziditorului îi vom găsi vina, precum nici celui ce a dat fierul spre trebuința cea de nevoe și de folos, dacă cel ce l-au priimit, spre slujirea uciderii l-au întrebuițat. Iară acestea le-am zis, vrând să arătăm, că patima iubirei de argint, nu din cele firești are pricina, ci numai din singură voirea cea rea și stricăta. Că această boală când va găsi sufletul încropit și necredincios, la începutul lepădării de lume, niște pricină drepte și după părere binecuvântate pune într-însul pre ascuns, ca să oprească ceva din cele ce are. Că îi închipuește călugărului în minte, bătrânețe lungi, slăbiciunea trupului, și cum că trebuințele cele ce se dau din vieța de obște, nu sunt destule spre mângăere, nu zic, când este bolnav, dar nici când este sănătos, ci că aicea nu se face purtare de grijă după cum se cade bolnavilor, ci foarte trecută cu vederea: și că, de nu va avea aur ascuns, ticăloșaste va muri: Iar mai pre urmă îi pune în minte, că nici va putea rămâne în Mănăstire la multă vreme, pentru greutatea lucrurilor, și pentru cercetarea cea de-a mărunțul a Starețului. Și când cu acest fel de aduceri aminte va rătăci mintea lui, ca să oprească măcar un bănișor, atunci îl pleacă și rucodelie pe furiș de Starețul să învețe, din care va

¹⁰ *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, 12, 14: “Căutați pacea cu toții și sfințenia, fără de care nimeni nu va vedea pe Domnul”.

¹¹ *Epistola întâia către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, 6, 10: “Că iubirea de argint este rădăcina tuturor relexor și cei ce au profit-o cu înfocare au rătăcit de la credință, și s-au străpuns cu multe dureri”.

putea crește argintul cel dorit de dânsul. Și de aceea cu nădejdi nearătate, îl înșală pre ticălosul, puindu-i în minte câștigul cel din rucodelie, și odihna cea dintr-însa, și negrija: și în scurt, tot dându-se la gândirea câștigului, nimica nu socotește din cele protivnice, nici turburarea mâniei, de i se va întâmpla vreo dată să cază în pagubă, nici întunerecul mahniciunei, de nu va nemeri nădejdea câștigului, ci se face precum altora pântecel Dumnezeu, așa acestuia aurul. Pentru aceea și fericitul Apostol aceasta știind, nu numai rădăcină a tuturor răutăților, ci și slujire idolilor pre dânsa o a numit. Să luom sama dar, la câtă răutate boala aceasta târaște pre om, încât și la slujirea idolilor îl bagă. Că depărtându-și mintea iubitorul de argint de la dragostea lui Dumnezeu, iubește idolii oamenilor cei scobiți în aur. Și de aceste gânduri și socotele călugărul întunecându-se, și spre mai rău crescând, nici o ascultare de aceea nu mai poate avea, ci să necăjește, tânjește și, împotriva fieștecăruia lucru cărește, răspunde împotriva, și nici o cucernicie nu mai păzește, ca un cal prea tare în gură, în prăpăstii dă, nici cu hrana cea din toate zilele îndestulându-se, și mărturisește că nu poate până în sfârșit să rabde acestea, și Dumnezeu, zice, că nu este numai acolo, nici mântuirea lui nu este încuiată numai într-un loc, și că, de nu se va depărta de Mănăstirea aceea, va peri. Și așa având ajutorul al socotelii stricate, arginții cei păstrați ca cu niște aripă cu aceștia ușurându-se, și eșirea cea din mănăstire cugetând, de aceea cu mândire și aspru la toate poruncele răspunde, și ca un strein și din afară pre sineși socotindu-se, orice va vedea în mănăstire că are trebuință de îndreptare, nu bagă seamă, și trece cu vederea, și prihănește toate cele ce se fac. Apoi pricină caută, prin care se va mânia, sau se va mârni, ca să nu să pară ca un ușor, și că fără pricină esă din mănăstire. Iară dacă și pre altul va putea cu șoptiri, și cu cuvinte deșarte a-l înșala, și a-l scoate din mănăstire, nici aceasta nu se leapadă de a o face, vrând a avea ajutor al neputinței sale, și așa aprinzându-se cu focul banilor săi iubitorul de argint, niciodată nu va putea a să stâmpăra în mănăstire, sau supt canon a trăi. Iar când dracul, ca un lup îl va răpi din staul, și despărțindu-l de turmă, gata spre mâncare îl va lua. Atunci el face lucrurile care în vieța de obște la ceasuri rânduite să lenevea, acestea în chilie ziua și noaptea cu multă osârdie a le face, și nici obiceiurile rugăciunelor, nici chipul postirilor, nici canonul a privigherilor nu-l sloboade a-l păzi, ci cu turbarea iubirei de argint legându-l, toată sânguința îl pleacă să o aibă la lucrul mâinelor. Iar ale boalei aceștia trei sunt chipurile pre care întocmai le opresc Dumnezeieștile scripturi, și învățăturile Părinților: unul este carele gătește pre bieții călugări, că cele ce ei în lume nu le avea, pre acestea a le agonisi și a le aduna: iar altul este carele face pre cei ce odată s-au lepădat de bani a să căi, puindu-le în minte să caute acelea, pre care le-au afiorosit lui Dumnezeu; iar al treilea este carele la început cu necredința și cu încropirea legând pre călugăr, nu-l lasă desăvârșit a să izbăvi de lucrurile lumei, puindu-i în minte frica sărăciei, și necredință de pornirea lui Dumnezeu, și călcător arându-l făgăduințelor sale, care a mărturisit când s-au lepădat de lume. Decă a acestor trei feluri pildele în Dumnezeieștile scripuri, precum s-au zis ascunse le-am găsit. Că Ghezi *, bani, care mai înainte nu i-au avut, vrând a-i agonisi, s-au scăpat de darul Proorociei (4Imp.25-27) ¹² pre care învățătorul său în loc de moștenire vrea să i-l lase, și în locul blagosloveniei, veșnică lepră prin blestemul Proorocului a moștenit (Fap.1.18) ¹³. Și Iuda vrând a lua bani, pre care mai înainte i-au lepădat, urmând lui Hristos nu numai spre vânzarea Stăpânului alunecând, din ceata Apostolilor a căzut, ci și însuși vieța cea în trup, prin silnică moarte o a părăsit. Iar Anania și Sappira, păstrând oarecare din cele ce avea, prin Apostoleasca gură cu moarte s-au pedepsit

* *Ghehazi, vezi Cartea a patra a Regilor, capitolul 5, Vindecarea lui Neeman. Pedepsa lui Ghehazi.*

¹² *Cartea a patra a Regilor, 5, 25-27:* "Când însă a venit și s-a arătat stăpânului său, Elisei i-a zis: «De unde vii Ghehazi?» Și el a răspuns: «Robul tău n-a fost nicăieri». Iar Elisei i-a zis: «Au doar inima mea nu te-a întovărășit când omul acela s-a dat jos din căruță și a venit în întâmpinarea ta? Este timpul oare să iau argint și haine, măslini și vii, vite mari sau mărunte, robi sau roabe? Să se lipească, dar lepra lui Neeman de tine și de urmașii tăi în veci». Și a ieșit Ghehazi de la Elisei alb de lepră ca zăpada».

¹³ *Faptele Sfinților Apostoli, 1, 18:* "Deci acesta a dobândit o țarină din plata nedreptății și, căzând cu capul înainte, a crăpat pe la mijloc și i s-au vărsat toate măruntaiele".

(Fap.5. 1) ¹⁴. Iar Moisi cel Mare la a doua lege, (20.8) ¹⁵, pre taină poruncește celor ce să fâgăduesc a să lepăda de lume, și cu frica necredinței iarăși să țin de lucrurile cele pământești, zicând, orice om este fricos, și-i tremură inima de frică, să nu iasă la război, ci să miargă și să se întoarcă la casa sa, ca nu cumva va face inimile fraților lui a să speriea. Este decât această mărturie mai de credință, s-au mai arătat? Au nu prin aceste ne învățăm cei ce ne lepădăm de lume, ca desăvârșit să ne lepădăm, și așa la război să eșim, iar nu prin a pune început moloșit și stricat, să surpăm pe ceilalți din Evanghelică săvârșire și temere să punem într-înșii? Dar fiindcă cea zisă bine de Dumnezeiasca scriptură, adevă, fericit este mai vârtos a da decât a lua (Fap.20.35) ¹⁶ rău o tâlcuiesc (iubitorii de argint) silind spre alorui înșelare, și spre pofta iubirei de argint, înțelegerea cuvântului, rău socotind și învățătura Domnului, care grăește: „de vei să fii desăvârșit, vinde-ți averile și le dă săracilor și vei avea comoară în ceruri, și vino urmează mie (Mat.19.21) ¹⁷ și judecă că decât neagonisala, mai fericit este a-și stăpâni bogăția, și din prisosința ei a da celor ce le trebuiesc, să știe unii ca aceștia, că încă nu s-au lepădat de lume, nici s-au suit la săvârșirea cea călugărească. Fiindcă se rușinează pentru Hristos să ia sărăcia Apostolului, și prin lucrarea mâinilor să slujască lorui, și celor ce au trebuință, și cu lucru să îplinească fâgăduința cea călugărească, și cu Apostolul să se slăvească, risipind bogăția cea veche, (2Cor.11.27) ¹⁸, cu foamea, și cu sete, cu ger, și cu golătate, împreună cu Pavel, nevoească-se nevoința cea bună. Că dacă a avea bogăție veche, mai de nevoie ar fi știut însuși Apostolul că este de trebuință a săvârșirei, nu ș-ar fi defăimat dregătoria. Că se zice pre sine, că a fost vestit, și cetățean Râmlenilor. Încă și cei din Ierusalim, care își vindea casele și țarinele, și puneau prețul lor lângă picioarele Apostolilor (Fap.4.34-35) ¹⁹ nu ar fi făcut aceasta, de ar fi știut că este judecat de Apostoli, și mai fericit a să hrăni cu ale sale averi, iar nu cu osteneala sa, și cu aducerea limbilor. Iar mai arătat învață pentru aceasta Apostolul cel zis, în cele ce scriind către Romani (15.26) ²⁰, acestea zice „Că au binevoit Machedonia și Ahaia, împărțire oarecare să facă, către cei săraci din Sfinții cei din Ierusalim. Că bine au voit, și datorii le sunt”. Încă și El însuși în legături și în temniță, de multe ori, și în supărarea călătoriei fiind pus, și împedecat dintru aceasta, precum obișnuia, cu mâinele sale a-și agonisi cele de nevoie, învață, că trebuințele acestea și le-a luat de la frații, care venisă la dânsul din Machedonia, zicând: „că lipsa mea a plinit-o frații venind de la Machedonia” (2Cor.11.9) ²¹. Încă și Filipenilor scriind (4.15-16) ²² grăește: „Știți și voi Filipenilor, că

¹⁴ *Faptele Sfinților Apostoli*, 5, 1-5: “Iar un om, anume Anania cu Safira, femeia lui, și-a vândut țarina. Și a dosit din preț, știind și femeia lui, și aducând o parte, a pus-o la picioarele apostolilor. Iar Petru a zis: Anania de ce a umplut satana inima ta, ca să minți tu Duhul Sfânt și să dosești din prețul țarinei? Oare, păstrând-o, nu-ți rămânea ție, și vândută nu era în stăpânirea ta? Pentru ce ai pus în inima ta lucrul acesta? N-ai mințit oamenilor, ci lui Dumnezeu. Iar Anania, auzind aceste cuvinte, a căzut și a murit. Și frică mare i-a cuprins pe toți care au auzit”.

¹⁵ *Deuteronomul*, 20, 8: “Ba căpeteniile oștirii să mai spună poporului și să zică: Cine este fricos și puțin la suflet, acela să iasă și să se întoarcă acasă, ca să nu facă fricoase și inimile fraților lui, cum este inima lui”.

¹⁶ *Faptele Sfinților Apostoli*, 20, 35: “Toate vi le-am arătat, căci ostenindu-vă astfel, trebuie să ajutați pe cei slabi și să vă aduceți aminte de cuvintele Domnului Iisus, căci el a zis: Mai fericit este a da decât a lua”.

¹⁷ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 19, 21: “Iisus i-a zis: Dacă voiești să fii desăvârșit, du-te, vinde averea ta, dă-o săracilor și vei avea comoară în cer; după aceea, vino și urmează-Mi”.

¹⁸ *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 11, 27: “În osteneală și în trudă, în privegheri adeseori, în foame și în sete, în posturi de multe ori, în frig și în lipsă de haine”.

¹⁹ *Faptele Sfinților Apostoli*, 4, 34-35: “Și nimeni nu era între ei, fiindcă toți câți aveau țarini sau case le vindeau și aduceau prețul celor vândute. Și-l puneau la picioarele apostolilor. Și se împărțea după cum avea cineva trebuință.”

²⁰ *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, 15, 25-26: “25. Acum însă mă duc la Ierusalim, ca să slujesc sfinților. 26. Căci Macedonia și Ahaia au binevoit să facă o strângere de ajutoare pentru săracii dintre sfinții de la Ierusalim”.

²¹ *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 11, 9: “Și de față fiind la voi și în lipsuri aflându-mă, n-am făcut supărare nimănui. Căci în cele ce mi-au lipsit, m-au îndestulat frații veniți din Macedonia. Și în toate m-am păzit și mă voi păzi, să nu vă fiu povară”.

²² *Epistola către Filipeni a Sfântului Apostol Pavel*, 4, 15-16. Manuscrisul trimite citatul doar la paragraful 15 din capitolul 4. El se întinde de fapt și în paragraful următor: “15. Doar și voi știți, filipenilor, că la începutul Evangheliei, când am plecat din Macedonia, nici o Biserică nu s-a unit cu mine, când era vorba de dat și de primit, decât voi singuri. 16. Pentru că și în Tesalonic, o dată și a doua oară, mi-ați trimis ca să am cele trebuincioase”.

eșind Eu din Machedonia, nici o biserică nu mi s-a împărțit în cuvântul dării și a luării, decât numai voi singuri. Că și în Tesalonic și o dată și de două ori, mi-ați trimis cele de trebuință”. Fie dar după părerea iubitorilor de argint și aceștia mai fericiți decât Apostolul, fiindcă din averele lor i-au dat cele de trebuință. Dar nu va îndrăzni cineva a zice aceasta, de nu va veni în cea depre urmă nebunie. Decî de voim să urmăm Evangheliceștii porunci, și a toatei Biserici aceea, care este întemeiată din început pre Apostoli, să nu ne plecăm părerilor noastre, nici cele bune zise, rău să le înțelegem, ci lepădând părerea cea încropită și necredincioasă, să luăm înțelegerea cea cu dinadinsul a Evengheliei. Că așa vom putea a urmelor Părinților a urma, și de știința vieții de obște niciodată a ne depărta, și întru adevăr a ne lepăda de această lume. Drept aceea bine este și aicea să aducem aminte cuvântul unui Sfânt. Că să vorbește, că ar fi zis Sfântul Vasile Episcopul Chesariei Capadochiei, un cuvânt de acest fel către oarecare Singlitic, carele încropit să lepădase de lume, și mai ținea oarece din banii săi; și singliticul l-ai pierdut, și călugăr nu te-ai făcut. Trebuie dar cu toată sârguința să tăem din sufletul nostru rădăcina tuturor răutăților, care este iubirea de argint, fără greșală știind, că rămâind rădăcina, lesne răsar ramurile. Iar această faptă bună cu anevoe este de a o isprăvi, de nu vom petrece în viața de obște. Că într-înșă și pentru înșăși trebuințele cele de nevoe nu ne grijim. Osânda lui Anania și a Saffirei înaintea ochilor avându-o, să ne înfiorăm a lăsa ceva vreodată din averea cea veche: Asemenea de pilda lui Ghezi temându-ne, aceluî ce pentru iubirea de argint s-au dat veșniciei lepre, să ne ferim de a aduna pentru sine bani care nici în lume nu i-am avut: încă, al ludei socotind sfârșitul, cel prin sugrumare, să ne temem a lua ceva vreodată, din cele ce lepădându-ne le-am defăimat. Și după toate acestea, înaintea ochilor având de-a pururea nearătarea morții, nu cumva în ceasul în care nu așteptăm va veni Domnul nostru, și va afla întinată de iubirea de argint știința noastră, și ne va zice, cele ce în Evanghelie s-au zis bogatului aceluia: Nebune, întru această noapte sufletul tău îl vor cere de la tine, dar cele ce le-ai gătit cui vor fi?” (Luc.12.20)²³.

Pentru iuțime

A PATRA LUPTĂ ne este asupra duhului iuțimei, și trebuință este ca cu Dumnezeu, veninul cel purtător de moarte al acestuia din adâncul sufletului să-l tăem. Că acesta în inima noastră săzând tăinuit, și ochiul inimei cu întunecatele turburări orbindu-l, nici socoteală a celor de folos putem a câștiga, nici pricepere a Duhovniceștii cunoștințe a afla, nici sârguire a sfatului celui bun a ținea, nici părtaș vieții cei cu adevărat a fi, nici de privirea luminei cei Dumnezeiești și adevărate, priimitoare se va face mintea noastră. „Că s-au turburat, zice, de mânie ochiul meu” (Ps.6.7)²⁴. Încă nici Dumnezeieștii înțelepciunii părtași ne vom face, deși foarte înțelepți prin părerii de toți vom fi socotiți. Fiindcă este scris: „iuțimea, în sânul celor fără de minte să sălășluește” (Ecl.7.9)²⁵. Dar nici sfătuirele cele mântuitoare ale socotelii cei drepte putem a le câștiga, deși pricepuți de oameni vom fi socotiți. Că scris este „Mânia și pre cei pricepuți îi pierde” (Pil.16.1)²⁶. Nici cârmuirele dreptății cu inimă trează nu le vom ținea. Că scris este „Mânia bărbatului, dreptatea lui Dumnezeu nu o lucrează” (Iacov.1.20)²⁷. Dar nici podoaba și chipul cel bun, care de toți este laudat nu-l putem

²³ *Sfânta Evanghelie după Luca, 12, 20*: “Iar Dumnezeu i-a zis: Nebune! În această noapte vor cere de la tine sufletul tău. Și cele ce ai pregătit ale cui vor fi?”

²⁴ *Psalmi, 6, 7*: “Tulburatu-s-a de supărare ochiul meu, îmbătrânit-am între toți vrăjmașii mei”.

²⁵ Citatul din manuscris nu corespunde trimiterii care se face tot în manuscris la *Ecclesiastul, cap. 7, 10*. El apare la cap. 7, 9: “Nu te grăbi să te întărâți întru duhul tău, pentru că mânia sălășluește în sânul celor nebuni”.

²⁶ *Pildele lui Solomon, 16, 1*: “Un răspuns blând domolește mânia, iar un cuvânt aspru așază mânia”.

²⁷ *Epistola Sobornicească a Sfântului Apostol Iacov, 1, 20*: “Căci mânia omului nu lucrează dreptatea lui Dumnezeu”.

câștiga. Că scris este „Bărbatul mânios, nu este cu bun chip” (Pil.11.25)²⁸. Drept aceea cel ce voește la săvârșire a veni, și poștește cu Duhovnicească luptă după lege a să lupta, de toată neajungerea mâniei și a iuțimei strein să fie, și auză ce-î poruncește vasul alegerei ” toată zice, amărăciunea, și mâniea, și iuțimea, și strigarea, și hula, să se rădăce de la voi împreună cu toată răutatea” (Ef.4.31)²⁹. Iar când zice, toată, nici o pricină a mâniei, sau ca de nevoe, sau binecuvântată nu ne-a lăsat. Decî cel ce va să îndrepte pre fratele, când greșește, sau certare să-î dea, sărguiască-se, pre sine fără turburare a să păzi, ca nu cumva pre altul vrând a-l vindeca, asupra sa să tragă boala; și i să va zice lui acel cuvânt Evanghelicesc: „Doftore, vindecă-te pre sineți (Luc.4.23)³⁰. Și iarăși: „ce vezi ațâpocul* care este în ochiul fratelui tău, iar bârna, care e în ochiul tău nu o vezi” (Mat.7.3)³¹. Că ori din ce fel de pricină pornirea iuțimei clocotind, orbește ochii sufletului, și nu-l lasă să văză soarele dreptății. Că precum cel ce a pus pe ochi tăblițe de aur, sau de plumb, întocmai a oprit puterea cea văzătoare, și nicîdecum scumpetea tăbliței ceî de aur n-a făcut osebite a orbiciunei: așa și când ori din ce fel de pricină, ca cum cu cale sau fără de cale mâniea să aprinde, puterea cea văzătoare să întunece. Atuncea numai după fire mâniea o întrebuițăm, când împotriva gândurilor celor pătimate și iubitoare de dulceți o pornim. Așa Prorocul ne învață zicând „Mânieați-vă, și nu greșiți” (Ps.4.4)³² adecă, asupra patimilor voastre porniți mâniea, și asupra gândurilor celor rele, iar nu pentru a săvârși cele puse de dânsule, să greșiți. Că zice „cele ce ziceți în inimile voastre, întru așternuturile voastre vă umiliți” (Ps.4.4)³³ adecă, când vin în inima voastră gânduri rele, scoțindu-le prin mâniea cea asupra lor după scoaterea lor, ca pre patul liniștei sufletului aflându-vă, atunci vă umiliți spre pocăință. Să unește cu acesta încă și fericitul Pavel, întrebuițând mărturia acestuia, și adăugând „soarele să nu apue întru mâniei voastră. Nici dați loc dieavolului” (Ef.4.26,27)³⁴ adecă, să nu faceți pre Hristos soarele dreptății prin a-l mâniea cu învoiala gândurilor celor rele, să apue din inimile voastre, ca nu prin ducerea lui, să gătească în voi, loc dieavolul. Pentru acest scop și Dumnezeu prin Prorocul zice: „Iar celor ce se tem de numele meu, va răsări soarele dreptății, și vindecare în aripele lui va fi” (Malah.3.20)³⁵. Iar dacă după slovă vom lua cea zisă, nici până la apusul soarelui nu ni să iartă a păzi mâniea. Ce dar vom zice de aceștia, care pentru sălbătăciea și turburarea așezării ceî pătimate, nu numai până la apusul acestui soare țin mâniea, ci și în pre multe zile întinzându-o, tac unii despre alții, nemaîscoțind cu adevărat mâniea prin graiuri, dar prin tăcerea unora către alții, veninul pomenirei de rău, spre perzarea loruși crescându-l, neștiind, că trebuie, nu numai de mâniea cea întru lucrare a să depărta, ci și de cea cu mintea, ca nu de întunecul pomenirei de rău negrindu-se mintea, să cază din lumina cunoștinței și din socoteală, și să se lipsască de sălășluirea Sfântului Duh. Că pentru aceasta și Domnul în Evanghelie poruncește, să lăsăm darul înaintea oltarului**, și să ne împăcăm cu fratele, (Mat. 5.23)³⁶. Fiindcă nu este cu

²⁸ *Epistola Sobornicească a Sfântului Apostol Iacov*, 11, 25: “Cel ce binecuvântează va fi îndestulat, iar cel ce blesteamă va fi blestemat”.

²⁹ *Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel*, 4, 31: “Orice amărăciune și supărare și mânie și izbucnire și defăimare să piară de la voi, împreună cu orice răutate”.

³⁰ *Sfânta Evanghelie după Luca*, 4, 23: “Și El le-a zis: Cu adevărat îmi veți spune această pildă: Doctore, vindecă-te pe tine însuși! Câte am auzit că s-au făcut în Capernaum, fă și aici în patria Ta”.

* Echivalentul ar fi “paiul”, opus bărnei.

³¹ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 7, 3: “De ce vezi paiul din ochiul fratelui tău și bârna din ochiul tău nu o iei în seamă?”.

³² Este vorba de *Psalmul 4*, stihul al patrulea și nu al cincilea, cum se face din nou trimiterea în textul *Filocaliei*.

³³ *Psalmii*, 4, 4: “Mânieați-vă dar nu greșiți; de cele ce ziceți în inimile voastre, întru așternuturile voastre, vă căiți”.

³⁴ *Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel*, 4, 26–27: “26. Mânieați-vă și nu greșiți; soarele să nu apună peste mânia voastră. 27. Nici nu dați loc diavolului”.

³⁵ *Maleahi*, 3,20: Trimitere cronată la 4.2. *Maleahi* are numai trei capitole. La 3,20: „Și va răsări pentru voi, cei care vă temeți de numele Meu, soarele dreptății, cu tămăduire venind în razele lui și veți ieși și veți zburda ca vițeei de îngrășat”.

** În manuscris, cuvântul *oltar* apare în loc de *altar*. Am păstrat forma din manuscris.

³⁶ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 5, 23: “Deci, dacă îți vei aduce darul tău la altar și acolo îți vei aduce aminte că fratele tău are ceva împotriva ta”.

putință, să fie acesta priimit dacă mâniea și pomenirea de rău zace în noi. Încă și Apostolul zicând, neîncetat vă rugați, în tot locul rădicați mâini cuvioase fără mânie și fără gânduri, aceasta ne învață. Drept aceea rămâne, sau niciodată să ne rugăm, și după aceasta să fim vinovați Apostolicești porunci, sau silindu-ne să păzim cea poruncită, fără mânie, și fără pomenire de rău, aceasta să o facem. Și fiindcă de multe ori mâhniți fiind frații, sau turburați, nu ne pasă, zicând, că nu din pricina noastră sunt mâhniți, pentru aceea Doftorul sufletelor, pricinele păcatului din rădăcină, adevă, din inimă vrând a le smulge, nu numai noi, de ne vom întâmpla să fim mâhniți asupra fratelui, poruncește a lăsa darul, și a ne împăca, ci și el de ea mâhnit asupra noastră (Mat.5.23-24) ³⁷ drept sau nedrept, prin a-i da răspunsul să-l vindecăm, și atunci să aducem darul. Dar de ce mult ne zăbovim în Evangheliceștile porunci, cu puțință fiind și din legea cea veche aceasta a o cunoaște, care cu toate că se pare, că are pogorâre a suptirătății Evangheliei, însă acestea zice: să nu urăști pre fratele tău în inima ta” (Lev.19.17) ³⁸. Și iar: „căile pomenitorului de rău spre moarte” (Pil.12.28) ³⁹. Deci și aicea, nu numai mâniea cea cu lucrul o oprește, ci și pre cea cu mintea o pedepsește. Pentru aceea trebuie Dumnezeuștilor legi urmând, cu toată puterea a ne lupta asupra duhului mâniei, și asupra boalei cei zăcatoare înlăuntru nostru, iar nu asupra oamenilor pornind mâniea, să gonim pustiea și singurătatea, ca când acolo nu va fi cel ce ne va porni spre mânie; și ca cum mai cu lesnire la singurătate fapta bună a îndelungei răbdări se poate isprăvi. Căci din mândrie, și dintru a nu vrea pre sine a ne prihăni, și a scrie lenevirei noastre pricinele turburării, poftim depărtarea de frați. Drept aceea până când pricinele neputinței noastre le scrim la alții, cu neputință ne este la săvârșirea îndelungei răbdări să ajungem. Pentru aceea capul îndreptării și păcii noastre, nu din îndelunga răbdare a aproapelui care se face către noi se isprăvește, ci din a noastră suferire de răutate către aproapele. Iară când fugim de lupta îndelungei răbdări, pustiea și singurătatea o gonim, oricâte din patimile noastre le vom duce acolo nevindecate, ascunse sunt, iar nu șterse. Că pustiea și darea în latură la cei neizbăviți de patimi, nu numai a le păzi știe, ci și a le acoperi, și nici a să mai simți pre sine nu-i lasă, de ce patimă se biruesc: ci împotivă, nălucire de faptă bună le pune în minte, și îi face să creadă că au isprăvit și îndelunga răbdare și smerenia, până când nu este de față cel ce-i zădărește și-i lămurește. Iar când se va întâmpla vreo pricinuire, care îi va porni și îi va cerca, îndată patimile cele ce zac înlăuntru, și mai înainte tănuite, ca niște cai fără de frâu, dintru ale sale grajduri sărind, și de lungă liniștire și odihnă hrăniți fiind, mai tare și mai sălbatec târăsc pre călărețul lor. Că mai mult se sălbătesc patimile în noi, șezând fără de frecarea cea cu oamenii, și pre însuși umbra răbdării și a îndelungei răbdări, care prin inchipuire ni se părea că o avem, amestecați fiind cu frații, pentru lenevirea frecării cu oamenii și a singurătății o perdem. Că precum hearele cele veninate, în pustie și în culcușurile sale stâmpărându-se, atunci își arată turbarea sa, când apucă pre cineva ce s-ar apropiea, așa și oamenii cei pătimași, cari nu pentru așezarea faptei cei bune, ci pentru nevoea pustiei să liniștesc, atunci își borăsc veninul, când vor apuca pre cel ce se apropie de dânșii, și îi zădărește: Și pentru aceasta datori sunt cei ce caută săvârșirea blândețelor, toată sânghința să arate, ca nu numai asupra oamenilor să nu se mânie, dar nici asupra dobitoacelor celor necuvântătoare, nici asupra lucrurilor celor neînsuflețite. Că îmi aduc aminte eu, când petreceam în pustie, că porneam mânie asupra trestiei, grosimea ei ori suptirătatea neplăcându-mi: Și asupra lemnului iarăși când vream să-l tai, și nu puteam îndată: Și iarăși asupra cremeni când eu silindu-mă să scoțu foc, nu degrab eșia focul. Până întru atâta să întinsesă mâniea, cât și asupra lucrurilor celor

³⁷ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 5, 23–24. Vezi pentru 5, 23, nota anterioară. Pentru 5, 24: “Lasă darul tău acolo, înaintea altarului și mergi întâi și împacă-te cu fratele tău și apoi, venind, adu darul tău”.

³⁸ *Leviticul* (a treia carte a lui Moise) 19, 17: “Să nu dușmănești pe fratele tău în inima ta, dar să mustri pe aproapele tău, ca să nu porți păcatul lui”.

³⁹ *Pildele lui Solomon*, 12, 28. Am decalat trimiterea din mss. care se făcea la 12, 29. Citatul apare la 12, 28: “Pe cărarea dreptății este viața și pe calea pe care ea o însemnează, nemurirea, iar calea nebuniei duce la moarte”.

nesimțitoare o scoteam. Drept aceea de poftim să dobândim fericirea Domnului, nu numai mâniea cea cu lucru, precum s-a zis datorî suntem să o oprim, ci și pre cea cu mintea. Că nici folosește atît, a ținea gura în vremea mâniei, și a nu scoate graiuri turburacioase, precît folosește, a curăți inima de pomenirea de rău, și a nu învărti în mintea sa gânduri viclene asupra fratelui. Că rădăcinile păcatelor poruncește învățătura Evanghelicească a le tăia mai mult, decît roadele. Că rădăcina mâniei, de se va tăia din inimă, nici urăciune, nici pizmă, cu lucru nu se va lucra. Că cel ce urăște pre fratele său, ucigaș de om s-a zis (1 Ioan. 3. 15)⁴⁰, ucigându-l cu așezarea urăciunii în minte, al căruia sânge, nu prin sabie vărsat, îl văd oamenii, ci prin minte și prin așezarea urăciunii omorât, Dumnezeu îl privește, carele, nu numai pentru fapte, ci și pentru gânduri, și pentru voriri, unuia fieștecărui, sau cununî, sau munci îi va da, precum însuși prin Prorocul zice: Iată Eu viū să adun lucrurile și gândurile lor. Și iarăși Apostolul grăește: „între sine gândurile unele pre altele pârându-se, sau și îndreptându-se, în ziua, în care va judeca Dumnezeu cele ascunse ale oamenilor” (Rom. 2. 16)⁴¹. Și însuși Stăpânul învățându-ne, că trebuie toată mânia să o lepădăm, zice în Evanghelie „Cel ce se mânie pre fratele său, vinovat va fi judecătîi” (Mat. 5. 22)⁴². Că așa aū izvoarele cele cercate cu de-adinsul. Că acel cuvânt, ce zice, în deșert, din adaos s-a pus de cei ce nu vor să-și tae mâniea desăvârșit. Decî cum că din adaos s-a pus aceea, în deșert, arătat e din voia scripturei care stă înainte. Că scoposul Domnului voește, ca noi rădăcina și scânteia mâniei să le tăem cu toate chipurile, și nici o pricină de mânie în sine-ne să nu purtăm, ca nu cu pricină ca [sic] cum binecuvântată întăi pornindu-ne, pre urmă în turbarea mâniei cei fără de cale să cădem. Iar a boalei aceștia vindecarea cea desăvârșit, aceasta este: ca să credem că nici pentru drepte, nici pentru nedrepte, nu ne este slobod, să priimim mâniea. Că duhul mâniei întunecând mintea, nici lumină de socoteală dreaptă, nici întărire de sfat drept, nici ocârmuire de dreptate nu se va afla în noi: Dar nici lăcaș Sfântului Duh nu este cu puțință să se facă sufletul nostru, dacă duhul mâniei întunecând mintea, ne va stăpâni pre noi. Iar mai apoi de toate, să cade ca nearătarea sorții în fieștecare zi avându-o înaintea ochilor noștri, să ne păzim pre sine-ne de mânie, și să știm, că nici de curățenie, nici de lepădarea de toată materia, nici de posturi și de privigheri, nu avem nici un folos, dacă de mânie și de urăciune fiind ținuți, ne vom afla vinovați judecătîi.

Pentru mahniciune

A CINCEA LUPTĂ ne este aspra duhului mahniciunei, carele întunecă sufletul despre toată Duhovniceasca privire și oprește despre toată lucrarea cea bună. Căci când acest duh viclean se va apuca de suflet, și-l va întuneca tot, nu-l lasă nici rugăciuni cu osârdie a săvârși, nici în folosul Sfintei scripture a îngădui, blând și lesne umilit, către frați a fi omul, nu suferi, și către toate izvodirile lucrurilor, și către însăși făgăduința vieții, urăciune îi pricinuește, și în scurt, toate sfătuirile cele mântuitoare ale sufletului turburându-le, și puterea lui și îngăduirea slăbindu-le, ca pre un eșit din minte și nebun îl face, legănându-l cu cugetul desnădăjduirei. Pentru aceasta, de ne este scoposul să ne luptăm cu Duhovnicească luptă, și să biruim cu Dumnezeu duhurile vicleșugului, cu toată paza să păzim inima noastră, despre duhul mahniciunei. Că precum moliea pre haină, și

⁴⁰ *Întăia Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Ioan*, 3, 15: “Oricine urăște pe fratele său este ucigaș de oameni și știți că orice ucigaș de oameni nu are viață veșnică, dăinuitoare în El”.

⁴¹ *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, 2, 16: “În ziua în care Dumnezeu va judeca, prin Iisus Hristos, după Evanghelia mea cele ascunse ale oamenilor”.

⁴² *Sfânta Evanghelie după Matei*, 5, 22: “Eu însă vă spun vouă: Că oricine se mânie pe fratele său vrednic va fi de osândă; și cine va zice fratelui său: netrebnicule, vrednic va fi de judecata sinedriului; iar cine va zice: nebunule, vrednic va fi de gheena focului”.

vermele pre lemn, așa mahniciunea mănâncă sufletul omului, plecându-l să se abată despre toată întâlnirea cea bună, și nici de la prietenii cei adevărați nu-l lasă să priimească cuvânt de sfătuire, nici răspuns bun sau pacinic a da lor îl sloboade: ci tot sufletul cuprinzându-l, îl umple de amărăciune și lenevire, și de aci îi pune în minte să fugă de oameni, ca de unii ce i să fac pricinuitoři de turburare, și nu-l lasă să cunoască, că nu din afară, ci înlăuntru are zăcând boala, care atunci să arată, când supărările viind, prin zădărare la arătare o scot. Că niciodată nu se va vătămă omul de altul, de nu va avea înlăuntru zăcând pricinele patimilor. Și pentru aceasta Ziditorul tuturor, și Doftorul sufletelor, Dumnezeu, cel ce singur știe cu de-adinsul ranele sufletului, nu poruncește ca petrecerile cu oamenii să le lăsăm, ci pricinele răutății cei dintru noi să le tăem, și să cunoaștem, că sănătatea sufletului nu întru despărțirea de oameni să isprăvește, ci întru petrecerea și amestecarea dimpreună cu cei îmbunătățiți. Când doar pentru oarecare pricină, ca [sic] când binecuvântate vom părăsi pre frați, nici pricinele mahniciunei le-am tăiat, ci numai le-am schimbat; fiindcă boala cea înlăuntru zăcătoare, și prin alte lucruri pre aceste le pornește. Pentru aceasta, asupra patimilor dinlăuntru să ne fie nouă tot războiul. Că acestea din darul lui Dumnezeu și ajutorul, din inimă scoțându-se, nu zic, cu oamenii, ci și cu heare sălbatece lesne împreună vom petrece, după cea zisă de fericitul Iov „heare sălbatece vor păcii cu tine” (Iov, 5.23)⁴³. Mai întâiași dată dar trebuie să ne luptăm asupra duhului mahniciunei, care bagă pre suflet în desnădăjduire, ca să-l gonim din inima noastră. Că acesta n-a lăsat pre Cain, după uciderea de frate, să se pocăiască; nici pre Iuda, după vânzarea Stăpânului. Numai acea mahniciune să deprindem, care să face cu bună nădejde, pentru pocăința greșalelor, pentru care Apostolul a zis: „că, mahniciunea cea după Dumnezeu, lucrează pocăință fără de căință spre mântuire” (2Cor. 7.10)⁴⁴. Căci mahniciunea cea după Dumnezeu, cu nădejdea pocăinței hrănind sufletul, este amestecată cu bucurie. Drept aceea și osârduitor, și ascultător spre toată lucrarea cea bună face pre om, lesne apropiat, smerit, blând, suferitor de răutate, spre toată osteneala bună și sdrobirea răbdător. Fiindcă cu adevărat este după Dumnezeu. Încât dintru aceasta de aicea roadele Sfântului Duh să cunosc în om, adecă bucuria, dragostea, pacea, îndelunga răbdare, bunătatea, credința, înfrânarea. Că din mahniciunea cea protivnică roadele duhului cel viclean le cunoaștem, care sunt: trândăviea, nerăbdarea, mâniea, urăciunea, răspunderea împrotivă, desnădăjduirea, lenevirea de rugăciune; de care mahniciune așa suntem datorți a ne abate, ca de curvie, și de iubirea de argint, și de mânie, și de celelalte patimi. Iar aceasta să vindecă prin rugăciune, și prin nădejdea cea spre Dumnezeu, și prin cetirea Duhovniceștilor cuvinte, și prin petrecerea cea cu oameni cucernici.

Pentru trândăvie

A ȘASEA LUPTĂ ne este, asupra duhului trândăviei, care este împreună înjugat, și ajută duhului mahniciunei. Cumplit este acest drac și greu, și de-a pururea luptă pre călugări, slăbănogire și înfiorarea pricinuindu-i, și carele întru al șaselea ceas cade peste călugăr, și urăciune făcându-i, și către însuși locul, și către frații cei împreună petrecători, și către toată lucrarea, și către însuși cetirea Dumnezeieștilor scripturi, puindu-i în minte și gânduri ale mutării, și că, de nu se va muta la alte locuri, zadarnică i să face toată osteneala și vremea: Și lângă acestea toate, și foame pune într-însul la al șaselea ceas, cât nu i s-ar fi întâmplat din post de trei zile, sau din cale îndelungată, sau din osteneală prea grea, apoi gânduri pune într-însul, că cu nici un chip altul nu va putea să

⁴³ *Cartea lui Iov*, 5, 23: “Căci vei avea legământ cu pietrele câmpului și fiara sălbatică va trăi cu tine în pace”.

⁴⁴ *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 7, 10: “Căci întristarea cea după Dumnezeu aduce pocăință spre mântuire fără părere de rău, iar întristarea lumii aduce moarte”.

scape de boala aceasta, și de greutatea, decât numai prin a eși des, și a merge pe la frați, ca [sic] când pentru folos, sau pentru cercetarea celor slabi. Iar când nu va putea cu acestea a-l înșela, atunci în somn prea greu cufundându-l, mai puternic aspra lui, și mai tare se face, nu într-un altfel surpându-se, decât numai prin rugăciune, și prin depărtarea cuvintelor celor deșarte și prin cetirea Duhovnicștilor cuvinte, și prin răbdarea în ispite. Că de nu-l va găsi cu aceste arme îngrădit, săgetându-l cu ale sale săgeți, nestatornic îl arată, și răspândit îl face, și leneș, și șazător fără de lucru, și Monastiri multe de colindă, și de nimic alt nu se grijește, decât numai ia seama unde se fac mâncări și băuturi. Că nimic alt nu nălucește mintea trândavului, decât răspândirea cele dintru acestea. Și apoi din acestea, și cu lucruri lumești îl leagă, și câte puțin îl amăgește cu aceste îndeletniciri vătămătoare, până ce și din însuși cinul călugăresc îl scoate desăvârșit. Această boală, știindu-o Duhovnicescul Apostol, că este prea grea, și vrând din sufletele noastre ca un doftor înțelept, din rădăcina a o smulge, pricinele mai ales, din care se naște, le arată și acestea grăește: „Vă poruncim vouă fraților, întru numele Domnului nostru Iisus Hristos să vă feriți voi de tot fratele, care umblă fără de rânduială, iar nu după învățătura care au luat-o de la noi. Că înșivă știți, cum trebuie să ne urmați nouă; că noi n-am umblat fără de rânduială între voi, nici am mâncat de la cineva pâine în dar, ci cu osteneală și trudă, ziua și noaptea lucrând, ca să nu îngreuem pre cineva din voi, nu ca [sic] cum nu am fi avut putere, ci ca pre noi să ne dăm pildă vouă ca să ne urmați nouă. Căci când eram la voi, aceasta vă porunceam, ca oricine nu voește să lucreze, nici să mănânce. Că auzim că oarecare umblă între voi fără de rânduială, nimic lucrând, ci iscodind. Iar unora ca acestora le poruncim, și-i rugăm prin Hristos Iisus ca cu liniște lucrând, să mănânce pâinea sa” (2Tes. 3.6-12)⁴⁵. Să auzim cum lămurit ne arată pricinele trândăviei Apostolul. Că fără de rânduială numește, pre cei ce nu lucrează, prin graiul acesta unul, multă răutate însemnând. Că cel fără de rânduială, și fără de evlavie este, și obraznic în cuvinte, și spre ocară gata, și de aici spre liniște neîndămânatec, și trândav rob. Drept aceea poruncește să se ferească de el, adecă, să se deosebească ca de o ciumă. Și apoi zice, iar nu după învățătura care o a luat de la noi. Prin cuvântul acesta arătându-i că sunt mândri, și defăimători, și Apostoleștilor învățături stricături. Și iarăși grăește: „În dar nu am mâncat pâine de la voi, ci cu osteneală și muncă, ziua și noapte lucrând”. Dascălul neamurilor, propovăduitorul Evangheliei, cel înălțat până la al treilea cer, cel ce zice: „că Domnul a poruncit, ca cei ce vestesc Evanghelia, din Evanghelia să trăească”; cu osteneală și trudă, ziua și noaptea lucrează ca să nu îngreueze pre cineva. Ce dar noi vom face, lenevindu-ne de lucru, și odihna cea trupească gonindu-o? Căroră nici propoveduirea Evangheliei nu ni s-a încredințat, nici grija Bisericii, ci purtarea de grijă numai a sufletului nostru? Apoi mai lămurit arătând vătămarea, care se naște din șederea fără de lucru, mai aduce, nimic lucrând, ci iscodind. Că din șederea fără de lucru e iscodirea, și din iscodire nerânduiala, și din nerânduială, toată răutatea. Și făcându-le iarăși vindecarea, mai aduce iar unora ca acestora le poruncim, ca cu liniște lucrând, să-și „mănânce pâinea sa”. Încă și mai cu dojenire zice „oricine nu voește să lucreze, nici să mănânce”. De aceste porunci Apostolești, fiind învățați Sfinții Părinți cei din Eghipt, nici într-o

⁴⁵ Epistola a doua către Tesaloniceni a Sfântului Apostol Pavel 3, 6-12:

“6. Fraților, vă poruncim în numele Domnului nostru Iisus Hristos, să vă feriți de orice frate care umblă fără de rânduială și nu după predania pe care ați primit-o de la noi.

7. Căci voi înșivă știți cum trebuie să vă asemănați nouă, că noi n-am umblat fără rânduială între voi.

8. Și nici n-am mâncat de la cineva pâine în dar, ci, cu muncă și cu trudă, am lucrat noaptea și ziua, ca să nu vă împovărăm pe nimeni dintre voi.

9. Nu doar că n-avem putere, ci ca să ne dăm pe noi înșine pildă vouă spre a ne urma.

10. Căci și când ne aflăm la voi, v-am dat porunca aceasta: *dacă cineva nu vrea să lucreze, acela nici să nu mănânce*.

11. Pentru că auzim că unii de la voi umblă fără rânduială, nelucrând nimic, ci iscodind.

12. Dar unora ca aceștia le poruncim și-i rugăm, în Domnul Iisus Hristos, ca să muncească în liniște și să-și mănânce pâinea lor”.

vreme nu dau voe călugărilor să fie fără de lucru, și mai ales, cei tineri, știind, că prin răbdarea lucrului, și trândăviea o gonesc, și hrana lor o dobândesc, și celor ce au trebuință le ajută. Că nu numai pentru a lor trebuință lucrează, ci și streinilor și săracilor, și celor din temniță, din lucrul lor dau crezând că acest fel de facere de bine, să face jertfă Sfântă priimită de Dumnezeu. Încă și aceasta zic Părinții, că cel ce lucrează, cu un drac de multe ori să luptă, și de dânsul este necăjit, iar cel ce șade fără de lucru, de nenumărate duhuri e robit. Și bine este lângă acestea, să aducem aminte și un cuvânt al Avei Moisi, celui prea iscusit între Părinți, pre carele către mine l-a zis. Că șezând eu puțină vreme în pustie, am fost supărat de trândăvie, și m-am dus la dânsul și am zis că erî cumplit fiind supărat de trândăvie, și slăbind foarte nu mai întâi m-aș fi izbăvit de dânsa, de nu m-aș fi dus la Ava Pavel. Și mi-aș răspuns la acestea Ava Moisi, și aș zis: îndrăznește, nu te-ai izbăvit de dânsa, ci mai mult prins și rob te-ai făcut. Decî să știi, că mai greu te va lupta, ca pre un părăsitor de rânduială, dacă nu de-acum înainte prin răbdare, și prin rugăciune, și prin lucru mânelor, te vei sârghi a o birui pre ia.

Pentru mărirea deșartă

A ȘAPTEA LUPTĂ ne este asupra duhului mării deșarte. În multe feluri este această patimă, și prea subțire, și nu să înțelege lesne, nici de însuși cel ce e supărat de dânsa. Că ale celorlalte patimi asuprele, mai arătate sunt, și mai ușoare oareșcum au lupta cea cu dânsa. Fiindcă sufletul cunoaște pre luptătorul său, și prin răspunderea împotrivă, și prin rugăciune, îndată îl surpă. Iar răutatea mării deșarte, în multe feluri fiind, precum s-a zis, cu anevoe este de biruit. Că în toată izvodirea de față este, și în glas, și în cuvânt, și în tăcere, și în lucru, și în privighere, și în posturi, și în rugăciune, și în cetire, și în liniște, și în îndelungă răbdare. Că prin toate acestea să ispitește să însăgeteze pre ostașul lui Hristos. Că pre care nu va putea să-l înșale spre mărirea deșartă cu scumpetea hainelor, pre acesta cu îmbrăcăminte proastă să ispitește să-l supere; și pre carele n-aș putut să-l înalțe prin cinste, pre acesta prin a răbda ca [sic] cum necinste, spre mândrie îl rădică; și pe care n-aș putut să-l plece pentru meșteșugirea cuvintelor să se mărească în deșert, prin tăcere ca pre un liniștit ca [sic] când îl amăgește; și pre care n-aș putut prin scumpetea bucatelor să-l plece să se moloșască, pre acesta prin post spre laudă îl slăbănogeste, și în scurt, tot lucru, toată izvodirea, pricină de război dă dracului acestuia viclean. Încă lângă acestea, și cliros îi pune în minte să nălucească. Că imi aduc aminte de un bătrân, când petreceam la schit, că ducându-se la chiliea unui frate întru cercetare, și apropiindu-se de chiliea lui, îl aude înlăuntru grăind, și socotind bătrânul că din Scriptură cetește ceva, au stat de-l asculta, și simte că ș-au eșit din minte de mărirea deșartă, și pre sine să hirotonisisă dieacon, și celor chemați le făcea otpustul. Decî cum a auzit acestea bătrânul, împingând în ușă a intrat, și întâmpinându-l fratele, i s-aș închinat după obicei, și-l ruga să se înștițeze de la el, de are mult ceas decât stă la ușă, iar bătrânul în glumă aș răspuns către dânsul, acum zice venii, când tu făceați otpustul celor chemați. Iar fratele acestea auzind, aș căzut la picioarele bătrânului, și-l ruga să se roage pentru el, ca să se izbăvească de această răutate. Și acestea le-am pomenit, vrând să arat la câtă nesimțire aduce pre om acest drac. Drept aceea cel ce voește desăvârșit a să lupta, și cu cununa dreptății desăvârșit a să încununa, prin toate chipurile să va sârghi, să biruiască aceas heară de multe feluri, înaintea ochilor având de-a pururea cuvântul lui David „Domnul a risipit oasele cele ce plac oamenilor” (Ps.52.7)⁴⁶, și nimic să nu facă, uitându-se la lauda oamenilor, ci numai plată de la Dumnezeu să aștepte. Și lepădând totdeauna gândurile cele ce îi vin în inimă, și-l laudă, să se defaime pre sine înainte lui Dumnezeu. Că așa va putea cu ajutorul lui Dumnezeu, să scape de duhul mării deșarte.

⁴⁶ Psalmii, 52, 7: “Că Dumnezeu a risipit oasele celor ce plac oamenilor; rușinatu-s-au, că Dumnezeu i-a urgisit pe ei”.

Pentru mândrie

A OPTA LUPTĂ ne este asupra duhului mândriei. Prea cumplită este aceasta, și mai sălbatecă decât toate cele mai dinainte. Fiindcă pre cei desăvârșit mai vărtos îi luptă, și în scurt, pre cei ce s-au suit la înălțimea faptelor bune, să ispitește să-i prăvale. Și precum boala ciumei cea făcătoare de stricăciune, nu un mădular al trupului, ci pre tot îl strică, așa mândria, nu o parte a sufletului, ci pre tot îl strică. Și din celelalte patimi fieștecare, deși turbură sufletul, dar asupra unei fapte bune ce i să împotrivește ei, luptându-să, și silindu-se să o biruească, din parte întunecă sufletul, și-l turbură. Iar patima mândriei, pre tot îl întunecă, și încă depre urmă cădere îl pogoară. Și ca mai lămurit să înțelegem cea zisă, să luăm seama așa: îmbuibarea pântecelui, pre înfrânare să sârguește a o strica; curveia, pre curățenie; iubirea de argint, pre neagonisală; mânia, pre blândeță; și celelalte feluri ale răutății, pre celelalte fapte bune, protivnice lor. Iar răutatea mândriei când va stăpâni pre ticălosul suflet, ca un tiran prea cumplit, cetate mare luând, și înaltă, pre toată o surpă, și până în temelii o sapă. Și martor acestui lucru este îngerul acela, carele din Cer a căzut pentru mândrie, carele de Dumnezeu fiind zidit, și cu toată fapta bună și înțelepciune împodobit, nu darului Stăpânului aș voit a le scrie, ci firei sale. Drept aceea și întocmai lui Dumnezeu să socotea pre sine că este. Și această gândire a lui văzându-o Prorocul zicea: „aș zis în inima ta, șădea-voiū pre Munte înalt, voiū pune scaunul meu pe nori, și voiū fi asemenea celui Prea Înalt, iar tu ești om, și nu Dumnezeu” (Isa. 14. 13-14)⁴⁷. Și iarăși alt Proroc zice: „ce te lauzi întru răutate puternice?” Și celelalte ale Psalmului (51. 1)⁴⁸. Decă acestea știind să ne temem, și cu toată paza să păzim inima noastră despre duhul mândriei cel purtător de moarte, zicând în sine de-a pururea cuvântul Apostolului, când voiū isprăvi vreo faptă bună, acela adecă „însă nu eū, ci darul lui Dumnezeu carele este cu mine: Și cel zis de Domnul „că fără de mine nu puteți face nimic” (Ioan, 15.5)⁴⁹. Și cel de Prorocul zis „Dacă nu Domnul va zidi casa, în deșert s-aū ostenit cei ce zidesc” (Ps. 126. 1)⁵⁰. Și acela: „Nu a celui ce voește, nici a celui ce aleargă, ci a lui Dumnezeu, carele miluește” (Rom. 9. 16)⁵¹. Că deși va fi cineva prea ferbând cu osârdie, și sârguitor cu voința, dar fiind legat cu trup și cu sânge, nu va putea a ajunge la săvârșire, decât numai prin mila lui Hristos și prin darul lui. Că Iacov zice: „Toată darea cea bună de sus este” (Iac. 1. 17)⁵². Și Apostolul Pavel: „că ce ai, ceea ce n-ai luat? iar dacă și ai luat, ce te lauzi ca cum n-ai luat, ci ca cum te ai fali pentru ale tale?” (1 Cor. 4. 7)⁵³. Iar cum că prin darul, și mila lui Dumnezeu ni să face mântuirea, martur adevărat este tâlharul acela, carele nu plăta pentru fapta bună a luat Împărăția cerurilor,

⁴⁷ *Isaia*, 14, 13-14, “Tu care ziceai în cugetul tău: «Ridica-mă-voi în ceruri și mai presus de stelele Dumnezeului celui puternic voi așeza jilțul meu! În muntele cel sfânt voi pune sălașul meu, în fundurile laturei celei de miazănoapte. 14. Sui-mă-voi deasupra norilor și asemenea cu Cel Preaînalt voi fi». Am adăugat și stihul 14 al capitolului la care se extinde citatul, fără să fi fost cuprins în trimiterea din mss.

⁴⁸ *Psalmii*, 51, 1: “Ce te fălești întru răutate, puternice? Fărădelege toată ziua, nedreptate a vorbit limba ta; ca un brici ascuțit a făcut viclesug”.

⁴⁹ *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 15, 5: “Eu sunt vița, voi sunteți mlădițele. Cel ce rămâne în Mine și Eu în el, acela aduce roadă multă, căci fără mine nu puteți face nimic”.

⁵⁰ *Psalmii*, 126, 1: “De n-ar zidi Domnul casa, în zadar s-ar osteni cei ce o zidesc; de n-ar păzi Domnul cetatea, în zadar ar priveghea cel ce o păzește”.

⁵¹ *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, 9, 16: “Deci dar, nu este nici de la cel care voiește, nici de la cel ce aleargă, ci de la Dumnezeu, care miluește”.

⁵² *Epistola Sobornicească a Sfântului Apostol Iacov*, 1, 17: “Toată darea cea bună și tot darul desăvârșit de sus este, pogorându-se de la Părintele Luminilor, la Care nu este schimbare sau umbră de mutare”.

⁵³ *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 4, 7: “Căci cine te deosebește pe tine? Și ce ai, pe care să nu-l fi primit? Iar dacă l-ai primit, de ce te fălești, ca și cum nu l-ai fi primit?”

ci prin darul și mila lui Dumnezeu. Acestea Părinții noștri știindu-le toți, cu o minte aș învățat, că nu putem în alt chip să ajungem la săvârșirea faptelor bune, decât numai prin smerenie, care din credință, și frica lui Dumnezeu, și din blândeță, și neagoniseala cea desăvârșit are fire a se face, prin care și dragostea cea desăvârșit să isprăvește, cu darul și cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos,

căruia i se cuvine slava în veci,

A M I N.

*Ale acestuiași cuvios
către Leontie Egumenul
pentru Sfinții Părinți ceī din schit,
și pentru dreapta socoteală cuvânt, plin de mult folos*

DATORIEA care m-am făgăduit prea fericitului Papei Castor pentru povestirea și a vieții Sfinților Părinți, și a învățaturii lor, din parte dându-o în cele de mine scrise de demult, prea Sfinte Leontie; acum pentru închipuirea vieților de obște, și pentru cele opt gânduri ale răutății, am pus gând ca să împlinesc. Dar fiindcă m-am înștiințat, că lăsându-ne cel mai sus zis Arhieru, s-au mutat către Hristos, de nevoe am socotit, ție, celui ce ai priimit ca o soartă (cu ajutorul lui Dumnezeu) fapta cea bună a Aceluia, și grija Monastirei, cele ce lipsesc, prin povestire împlinindu-le să și le trimiți. Decī când în pustiea schitului, unde era din Călugări, ceī prea iscusii Părinți, am venit eu, și Sfântul Ghermano, carele din vrâsta cea dintăi mi să făcuse prieten Duhovnicească, la școale, și la ostășie și la vieața călugărească, am văzut pre Ava Moisi, Bărbat Sfânt, carele strălucea nu numai cu faptele cele bune lucrătoare, ci și cu privirea cea Duhovnicească. Decī acestuia ne rugam cu lacrimi, să ne – spue cuvânt de zidire, prin care vom putea a ne sui la săvârșire. Carele mult fiind rugat, zice: fiilor, toate faptele cele bune, și lucrările cele dinadins făcute, au un scopos, la care ceī ce privesc, pre sine îndreptându-se, își nemeresc sfârșitul cel dorit. Că plugarul, uneori văpaea soarelui, alteori înghețul gerului răbdând, cu osârdie pământul îl lucrează, scopos având, să-l arate curat de mărăcinii și de burueni, iar sfârșit câștigarea roadelor. Și cel ce face neguțatorie, nici primejdiile cele depre mare, nici cele depre uscat prepuindu-le, cu osârdie să dă pre sine la neguțatorie, scopos având, câștigul cel dintr-însa, iar sfârșit, desfătarea cea din câștig. Și cel ce se ostășește, nici primejdiile cele din războaie, nici ticăloșiile cele din streinătate nu le prepune, scopos având sporirea cea din vitejie la dregătorie, iar sfârșit, câștigul cel din dregătorie. Are dar și cinul nostru scopos și sfârșit al său, pentru care toată osteneala și truda o răbdăm cu osârdie. Că pentru aceasta, ajunarea posturilor nu ne obosește, osteneala privigherilor ne veselește, cetirea și îndeletnicirea scripturilor, cu osârdie se face, și truda lucrului, și ascultarea, și golirea de toate lucrurile cele pământești, și petrecerea într-această pustie, cu dragoste săvârșesc. Dar voi defăimând patria și neamul, și toată lumea, și străinătatea primind, și la noi viind, cari suntem oameni proști și țărani, spuneți-mi, care este scoposul vostru? Și la care sfârșit privind, ați făcut aceasta? Și răspunzind am zis: pentru Împărăția cerurilor. La care Ava Moisi, bine, zice, pentru sfârșit ați zis, dar care este scoposul, la care privind, și neabătându-ne din calea cea dreaptă, putem a dobândi Împărăția cerurilor, n-ați spus. Iar când am mărturisit, că nu știm, Bătrânul a răspuns: Sfârșit adevărat al cinului nostru, precum s-au zis, Împărăția lui Dumnezeu este: iar scopos, curățenia inimii, fără de care cu neputință este a veni la acest sfârșit. Decī la acest scopos totdeauna fie mintea noastră: și dacă vreodată se va întâmpla puțin inima a se abate din calea cea dreaptă, îndată

să o întorcem iarăși înapoi, ca un îndreptar teslăresc cu scoposul îndreptându-o. Aceasta și fericitul Pavel Apostolul știind, zice: „cele dinapoi uitându-le, și la cele dinainte întinzându-mă, la scopos (adecă la semn) alerg, la răsplătirea chemării ceî de sus a lui Dumnezeu (Filip.3.14) ¹. Drept aceea pentru acest scopos, și noi toate le lucrăm, pentru acesta toate le defăimăm, și patria, și neamul, și averile, și toată lumea, ca curățenia inimei să agonisim. Iar de vom face uitare de scoposul acesta, de nevoe este, ca unii ce umblăm întru întunec, și afară de calea cea dreaptă călătorim, mult să ne poticnim, și mult să ne rătăcim. Că aceasta multora s-au întâmplat, care la începutul lepădării de lume defăimând bogăția și averile, și toată lumea, mai pre urmă, pentru sapă, și ac, și condeiu, și carte, își pornesc mânia și iuțimea, care nu ar fi pățimit aceasta, de ar fi ținut minte scoposul, pentru care toate lucrurile le-au defăimat. Că pentru dragostea aproapelui, bogăția o defăimăm, ca nu pentru aceasta sfădindu-ne, și așezarea mâniei crescându-o, să cădem din dragoste. Decî când în materiile cele mici, tot această așezare a mâniei către fratele arătăm, am căzut din scopos, și folos nici unul nu ne este din lepădare. Care și fericitul Apostol știind zice: „Măcar de vom da trupul, ca să arz, iar dragoste nu am, nimic nu mă folosesc” (1 Cor.13.3) ². De unde ne învățăm, că săvârșirea nu se întâmplă îndată cu golirea și lepădarea de lucruri, ci după isprăvirea dragostei, ale căruia însușirile tot aceșai Apostol le scrie, zicând: dragostea, nu pizmuește, nu să îngâmfează, nu să mânia, nu să înalță, nu gândește răul. Iar aceste toate curățenie a inimei alcătuiesc. Pentru aceasta trebuie toate a le face, și bani a defăima, și post și privighere cu dragoste a suferi, și întru cetiri și Psalmi a petrece, dar nu pentru cele mai sus zise de aceea a ne lenevi, dacă vreodată pentru vreo zăbovire la ceva de nevoe și după Dumnezeu, să va întâmpla să ne stânjenim despre postul cel obișnuit și despre cetire. Că nici este atâta dobândă din post, precât este pagubă din mânia, nici atâta este folosul din cetire, precât este vătămarea dintru a defăima pre fratele și a-l mâhni. Că posturile, și privigherile, și cetirele scripturilor, și golire de bogăție, și lepădarea de toată lumea, nu este săvârșire precum s-au zis, ci scule ale săvârșirei. Fiindcă nu întru acestea se află săvârșirea, ci prin acestea să câștigă. Dar în zadar ne fâlim în post, și în privighere, și în neagonisală, și în cetire scripturilor, când nu vom isprăvi dragostea cea către Dumnezeu și către aproapele. Că cel ce a isprăvit dragostea, în sine are pre Dumnezeu, și mintea lui de-a pururea este cu Dumnezeu. Către acestea au zis Ghermano: Dar cine poate, legat fiind cu trupul acesta, a avea mintea de-a pururea cu Dumnezeu, încât să nu-și mai aducă aminte de alt nimica, nici de cercetarea bolnavilor, nici de priimirea streinilor, nici de lucrul mâinilor, sau de celelalte trebuinți ale trupului, care sunt de nevoe și netrecute? În cea depre urmă, cum va putea mintea omului, să vază de-a pururea pre Dumnezeu cel nevăzut și neajuns, și să fie nedespărțit de Dânsul? Moisi a zis: a vedea de-a pururea pre Dumnezeu, și nedespărțit a fi de Dânsul, după chipul cu carele socotești, cu neputință este omului, celui ce poartă trup, și este înjugat cu neputințe. Iar cu alt chip, îi este cu putință a vedea pre Dumnezeu. Că vederea lui Dumnezeu, în multe feluri să ia, și să înțelege. Că Dumnezeu, nu numai în ființa Sa cea fericită și de minte neajunsă să cunoaște, (că aceasta în veacul cel viitor numai Sfinților să păstrează). Ci și din mărimea, și frumuseța zidirelor Lui, și din ocârmuirea și proniea Lui, și din minunele „care în fieștecare neam arată la Sfinții Lui. Căci când vom socoti puterea lui cea nemăsurată, și ochiul lui cel neadormit, carele privește cele ascunse ale inimilor, și de carele nu poate să se tăinuească nimenea, de frica inimei fiind ținută, ne minunăm de acesta și ne închinăm Lui. Când vom socoti, că numărate sunt de Dânsul picătura ploii, și năsipului mării, și stelele cerului, ne înspăimântăm de mărimea firei și a înțelepciunei. Când vom socoti înțelepciunea

¹ *Epistola către Filipeni a Sfântului Apostol Pavel*, 3, 14: “Dar una fac: uitând cele ce sunt în urma mea, și tinzând către cele dinainte, alerg la țintă, la răsplata chemării de sus, a lui Dumnezeu, întru Hristos Iisus”.

² *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 13, 3: “Și de aș împărți toată avuția mea și de aș da trupul meu ca să fie ars, iar dragoste nu am, nimic nu-mi folosește”.

lui cea negrăită și nepovestită, și iubirea de oameni, și îndelunga răbdare cea neajunsă de minte „carele poartă greșalele cele fără de număr ale celor ce greșesc, îl slăvim pre El. Când vom socoti dragostea lui cea mare către noi, că nici un bine făcând noi, au voit să se facă om, Dumnezeu fiind, ca să ne mântuească din rătăcire, ne rădicăm spre dorul lui. Când vom socoti că pre protivnicul nostru dieavol, El întru noi biruindu-l, numai pentru voință și pentru plecarea spre bine, vieță veșnică ne dăruiește, ne închinăm lui. Mai sunt și alte priviri cu mintea nenumărate de acest fel, care după asemănarea lucrării noastre și după măsura curățeniei răsar întru noi, prin carele se vede Dumnezeu, și să înțelege. Decî iarăși au întrebat Ghermano: dar de unde se întâmplă aceasta? Că de multe ori ne biruim noi, nevrând, multe aduceri aminte, și viclene gânduri ne supără, și mai neștiind noi, ne fură, pre ascuns și suptire vărându-se, încât nu numai nu putem, a le opri să nu vie, ci și nelesnire multă este, a le cunoaște. Și de este cu puțință mintea de tot a înceta despre acestea, și a nu se supăra nicidcum, ne rugăm să știm. Moisi au zis: Mintea a nu fi supărată de aducerile aminte acestea, cu neputință este, dar a le priimi pe ele, și a le lepăda, și a le lepăda, cu puțință este fieștecărui ce se silește. Că precum a veni ele, nu este în puterea noastră: așa izgonirea lor în stăpânirea noastră este. Încă și îndreptarea minții noastre, întru a noastră voință este și silință. Căci când cu pricepere și des cetim legea lui Dumnezeu, și în Psalmi și în cântări ne îndeletnicim, și în posturi și în privegheri petrecem, și ne aducem aminte des de cele viitoare, de Împărăția cerurilor, și de ghenă focului și de toate lucrurile lui Dumnezeu, gândurile cele rele se împuținează și loc nu găesc. Iar când în griji lumești, și în lucruri trupești ne îndeletnicim, și la vorbe deșarte și fără de grabă ne dăm, să înmulțesc întru noi gândurile cele rele. Că precum moara, de ape mișcându-se, cu neputință este să stea de mișcare; dar în stăpânirea morarului este grâu a măcina sau neghină. Așa mintea noastră, de-a pururea mișcătoare fiind, nu poate sta fără de gânduri, dar întru a noastră putere este, a îi da ori Duhovnicească cugetare, ori trupească lucrare. De acestea văzându-ne Bătrânul că ne minunăm, și ne spăimântăm, și către cuvintele lui cu dorință nesățioasă ne aflăm, puțin mai tăcând, iarăși au zis: fiindcă dorința voastră, întru atâta lungime au întins cuvântul, și încă cu osârdie mai sunteți, încât dintru aceasta socotesc eu, că însetați voi de învățătură săvârșirii, voi să vorbesc pentru bunătatea cea mai aleasă a dreptei socotelii, care între celelalte fapte bune, este ca o cetate înaltă și Împărătească; și să vă arat covârșirea ei, și înălțimea, și folosul, nu numai din cuvintele noastre, ci și din socotelele vechi ale Părinților: fiindcă Domnul dă darul celor ce tâlcuesc, duple vrednicia și dorul celor ce ascultă. Că nu este mică faptă bună, ci și din cele prea însemnate daruri ale Sfântului Duh, pentru care zice Apostolul: „unuia se dă prin Duhul cuvântul înțelepciunii, altuia, cuvântul cunoștinței, duple același Duh; altuia, credința, întru același Duh, altuia, darurile tămăduirilor; altuia, alegerile duhurilor” (1 Cor. 12.8-9)³. Apoi după ce s-au împlinit catastihul darurilor celor Duhovnicești, mai aduce: „Iar pre toate acestea le lucrează unul și același Duh” (Pre această alegere unii o tâlcuesc dreaptă socoteală). Vedeți dar, că nu este pământesc, nici mic darul dreptei socotelii, ci al Dumnezeescului Har prea mare dar, căruia călugărul de nu va urma cu toată puterea și silința, și nu va câștiga prin socoteală întărită, alegerea duhurilor celor ce se sue întru dânsul, de nevoie este el, ca întru o noapte rătăcindu-se, nu numai în prăpastiele răutății cele prea cumplite să cază, ci și în cele netede și drepte să se poticneasă. Că îmi aduc aminte odată în vremurile tinereților mele aflându-mă în părțile Tivaidei, unde fericitul Antonie petrecea, că s-au adunat la dânsul niște Bătrâni, și au făcut cercare cu dânsul, pentru săvârșirea faptei bune, oarecare din toate faptele bune ar fi mai mare, și care să poate pre călugăr să-l păzască despre mrejiile dieavolului și înșălarea lui, nevătămat? Decî fieștecarele, după priceperea minții lui își da socoteala,

³ *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 12, 8-9: “Că unuia i se dă prin Duhul Sfânt cuvânt de înțelepciune, iar altuia, după același Duh, cuvântul cunoștinței. Și unuia i se dă întru același Duh credință, iar altuia darurile vindecărilor, întru același Duh”.

și unii zicea, că postul și privigherea, fiindcă prin acestea mintea suptându-se, și curățenia adăogându-se, mai lesne poate să se apropie de Dumnezeu: Iar alții zicea, că este mai mare neagonisala, și defăimarea lucrurilor sale; fiindcă prin acestea mintea izbăvindu-se de funiile cele mult împleticite ale grijei cei lumești, poate mai cu lesnire a se apropia de Dumnezeu: Alții făpta cea bună a milosteniei mai mult o alegea; fiindcă Domnul zice în Evanghelia: „Veniți blagosloviții Părintelui meu, moșteniți Împărăția cea gătită vouă de la întemeierea lumii. Că am flămânzit și ne-ați dat de am mâncat” și celelalte (Mat.25.34-35) ⁴. Și când cu acest chip prin feluri de fapte bune, fieșterele după socotela ce isprăvea, zicea, că mai mult poate omul a se apropia de Dumnezeu, și trecuse cea mai multă parte a nopții, în cercare și întrebarea aceasta cheltuindu-o, mai pre urmă decât toți Fericitul Antonie au răspuns: Acestea toate care le-ați zis, și de nevoe sunt, și de nevoe celor ce caută pre Dumnezeu, și la Dânsul poftesc să vie. Dar acestor fapte bune, a le da cinstea cea dintâi, nu ne lasă acesta, fiindcă am aflat noi prea mulți, cari s-au topit pre sineși cu posturi și cu privigheri, și prin pustiu s-au depărtat și neagonală desăvârșit au câștigat până întru atâta, cât nici hrana cea din toate zilele nu ș-au lăsat, și milostenia o au îndreptat până întru atât, cât nu le-au ajuns cele ce avea spre împărțire: Și după acestea, jalnic au căzut din făpta bună, și la răutate s-au alunecat. Decă ce este ceea ce i-au făcut pre dânșii, de au greșit din calea cea dreaptă? Nu altceva, după a mea hotărâre și socoteală „decât numai, că nu au avut ei darul dreptei socoteli, adevă, alegerea. Că aceasta învață pre om, ca lăsând trecerea preste măsură cea despre amândoa, părțile, pre cale împărătească să călătorească, și nici prin înfrânare fără măsură, nu-l lasă să se fure de cele de-a dreapta, nici în nebăgare de samă și moloșire a se trage de cele de-a stânga. Căci ochiul oarecarele al sufletului, și lumina este dreapta socoteală, după acel glas Evanghelicesc, carele zice: „Lumina trupului este ochiul; decă de va fi ochiul tău curat, tot trupul tău luminat va fi, iar de va fi ochiul tău rău, tot trupul tău întunecat va fi” (Mat.6.22) ⁵. Că așa este, că pre toate aducerile aminte și faptele omului dreapta socoteală cercându-le, osebește și deosebește tot lucrul rău, și care nu place lui Dumnezeu, și departe face de la dânsul rătăcirea. Și aceasta poate cineva să o afle și din Duhovniceștile Scripturi. Că Saul acela căruia i s-au încredințat întâi Împărăția lui Israil (I Imp.13.1) ⁶ fiindcă acest ochiul al dreptei socoteli nu l-a avut, întunecându-se mintea, n-au judecat să aleagă, că decăt să aducă jertfă (I Imp.15.22) ⁷ mult mai plăcut era lui Dumnezeu, să asculte el porunca Sfântului Samuil: Și din care socotea, că cinstește pre Dumnezeu, dintru acelea greșaste și să leapadă afară din Împărăție. Carele n-ar fi pățimit aceasta de ar fi avut în sine lumina dreptei socoteli. Pre aceasta și Apostolul soare o numește, după cuvântul cel zis de dânsul: „Soarele să nu apue întru mânia voastră” (Ef.4.26) ⁸. Aceasta și a vieții noastre ocârmuire să face, după cum este scris: „Cărora nu este ocârmuire, cad ca frunzele” (Pil. 11.14) ⁹. Aceasta sfat să zice de Scriptură (Pil.31.4) ¹⁰ fără de care, ne învățăm de Scriptură, nimic să nu facem până întru atâta, cât nici însuși vinul cel Duhovnicesc,

⁴ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 25, 34–35: “34. Atunci va zice Împăratul cerurilor de-a dreapta Lui: Veniți. Binecuvântați Tatălui Meu, moșteniți împărăția cea pregătită vouă de la întemeierea lumii. 35. Căci flămând am fost și Mi-ați dat să mănânc; însetat am fost și Mi-ați dat să beau; străin am fost și M-ați primit”.

⁵ *Idem*, 6, 22: “Luminătorul trupului este ochiul; de va fi ochiul tău curat, tot trupul tău va fi luminat”.

⁶ *Cartea întâi a Regilor*, 13, 1: “Se împlinise un an de când fusese făcut Saul rege și acum domnea în al doilea an peste Israel, când și-a ales el trei mii de israeliți”.

⁷ *Cartea întâia a Regilor*, 15, 22: “A răspuns Samuel: «Au doară arderile de tot și jertfele sunt tot așa de plăcute Domnului, ca și ascultarea glasului Domnului? Ascultarea este mai bună decât jertfa și supunerea mai bună decât grăsimile berbecilor”.

⁸ *Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel*, 4, 26: “Mânați-vă și nu greșiți; soarele să nu apună peste mânia voastră”.

⁹ *Pildele lui Solomon*, 11, 14: “Unde lipsește cârmuirea poporul cade: izbăvirea stă în mulțimea sfetnicilor”.

¹⁰ *Idem*, 31, 4: “Nu se cuvine regilor, o, Lemuel, nu se cuvine regilor să bea vin și conducătorii băuturi îmbătătoare”.

carele veselește inima omului, fără de aceasta nu lasă să-l bem, după cuvântul ce zice „cu sfat bea vin”. Și iarăși „că ca o cetate, zice, săpată, și fără de zid, așa este omul, carele nu cu sfat face toate” (Pil.25.28)¹¹. Printr-aceasta înțelepciunea, printr-aceasta înțelegerea și simțirea să alcătuește; fără de care, bogăția cea Duhovnicească a să aduna, după cuvântul ce zice: „Cu înțelepciune să zidește casa, și cu pricepere să isprăvește, și cu înțelegere să umplu cămările de bogăție”. (Pil.24.3)¹². Aceasta s-au zis: și „hrană vârtoasă, a celor ce pentru obișnuință își au simțirile deprinse spre alegerea binelui și a răului (Evr.5.14)¹³. Printr-aceasta dar vederat să arată, că nici o faptă bună nu să alcătuește, fără de darul dreptei socotelii, nici temeinică nu rămâne până în sfârșit: Că de toate faptele cele bune este născătoare și păzitoare. Și aceasta e hotărârea și socoteala lui Antonie, cu care împreună s-au unit și ceilalți Părinți. Dar că și din pilde proaspete, și din cei ce au fost în vremile noastre, să întărim hotărârea Sfântului Antonie, aduceți-vă aminte și voi de bătrânul Iron, și de jalnica cădere ce au pățimit, cu ce fel de chip, mai înainte cu aceste puține zile, înaintea ochilor noștri, prin batjocura dieavolului, din înălțimea ceea a petrecerii, în adâncul morții s-au prăpăstuit. Că de aceasta ne aducem aminte, că cincizeci de ani a petrecut în pustiea cea de aproape, și mare asprime de vieată au avut, și tare înfrânare, carele au gonit singurătatea mai mult decât toți cei de aici, și au șezut la pustiea cea mai în sus, și apoi după atâtea ostenele și lupte, batjocorit fiind de dieavolul, și prea grea cădere alunecându-se, pre toți Părinții și frații ce era în pustiea cea de aproape, în nemângăeată jale i-au pus. Care nu ar fi pățimit aceasta de ar fi fost întărit cu fapta bună a dreptei socotelii, care l-ar fi învățat, nu socoteleii sale să se plece, ci sfătuirii Părinților și fraților. Că până întru atâtea socoteleii sale urma, și postul, și a se deosebi de oameni gonea, cât nici la praznicul Sfințelor Paști nu venea la Biserică, ca nu adunându-se cu Părinții și cu frații, și împreună mâncând cu dânșii, silit să fie a se împărtăși din legumii, sau din altceva ce-î aducea la masă, și să se pară că au căzut din scoposul și hotarul său. Decî acesta prea multă vreme înșelat fiind de voea sa, și pre îngeru satanii priimindu-l, și lui ca îngerului luminei închinându-i-se, i se poruncește de dânsul, ca la miezul nopții să se arunce pre sine într-un puț prea adânc, ca să cunoască cu cercarea, că nicidecum nu va mai fi supus supt vreo primejdie, pentru fapta bună cea mare, ce o avea el, și pentru ostenelele cele după Dumnezeu. Iar el neosebind cu socoteala pre cel ce îl sfătua acestea, ci întunecându-se cu mintea, s-au aruncat pre sine la mezul nopții în puț, și după puțin cunoscând frații întâmplarea, de-abea cu osteneală multă au putut mai mort să-l scoată de acolo. Decî după ce l-au scos de acolo, mai trăind două zile, a treia zi a răposat, lăsând fraților, și bătrânului Pafnutie, jale nemângăiată, carele de multă iubire de oameni fiind îndemnat, și aducându-și aminte de multele lui ostenele, și de anii cei de mult număr, care în pustie a îngăduit, nu l-au despărțit de pomenire și de prinosul celor adormiți, ca să nu să numere împreună cu cei omorâți de sine. Ce să zic pentru acei doi frați, care petrecea dincolo de pustiea Tivaidei unde odată fericitul Antonie petrecea? Că aceștia din cuget fără de socoteală pornindu-se, ș-au dat loruși sfat ca să meargă în pustiea cea mai dinlăuntru, care este mare și nelucrată, judecând întru sine, să nu ia hrană de la om, decât numai care Domnul le va da-o, făcând minune. Și când i-au văzut de departe Mazichii, (care este neam decât toate neamurile cele sălbatece mai sălbatec și mai crud) că să rătăcesc prin pustie și sunt slăbiți de foame, prefăcând, din Dumnezeiasca pronie, sălbătăciea cea împreună cu dânșii crescută, spre iubire de oameni, cu pâini i-au întâmpinat. Atunci, unul din cei doi frați mai sus ziși, dreaptă socoteală viindu-î lui pre taină, cu bucurie și cu mulțumită a primit pâinele, socotind, că cei atâtea de

¹¹ *Pildele lui Solomon*, 25, 26: “Asemenea unei cetăți cu o spărtură și fără zid, așa este omul căruia îi lipsește stăpânirea de sine”. Trimitere eronată în mss. la 25, 39. Capitolul 25 nu are decât 28 de paragrafe sau stihuri.

¹² *Idem*, 24, 3: “Prin înțelepciune se ridică o casă, prin bună chibzuială se întărește”.

¹³ *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, 5, 14: “Iar hrana tare este pentru cei desăvârșiți, care au prin obișnuință simțurile învățate să deosebească binele și răul”.

cruzi și sălbateci, și care de-a pururea să bucură de sângele oamenilor, nu s-ar fi milostivit spre dânșii care de tot obosise acum și slăbise, nici hrană le-ar fi adus, de nu Dumnezeu i-ar fi îndemnat. Iar celălalt lepădându-se de hrană, care acum de oameni i s-a adus, și rămâind în sfatul cel fără de socoteală, din slăbirea nemâncării, s-a săvârșit. Decî deși prea rău la început amândoi s-au sfătuit, sfătuire fără de socoteală și de prăpădenie dându-și loruși, dar însă unul, viindu-î lui pre taină dreapta socoteală, aceasta care cu obrăznicie și cu nepază a hotărât, bine o a îndreptat: iar celălalt, în cugetarea de mai înainte fără de minte rămâind, și afară de dreapta socoteală aflându-se, moartea, pre care Domnul a voit să o întoarcă de la dânsul, el o a tras asupra-și. Ce să mai zic încă și de acela, al căruia nume nu voesc să-l spui, fiindcă este în viață? Carele pre dracul de multe ori ca pre un înger îl priimură, și descoperiri prin trânsul luând, și lumină de lîhnar des în chilia lui văzând, mai pre urmă i să poruncește de dânsul, pre fiul său carele petrecea împreună cu dânsul în monastire, jertfă să-l aducă lui Dumnezeu, ca cum printr-aceasta cinstirei Patriearhului Avraam va să se învrednicească; la a căruia sfătuire atâta s-a plecat, cât cu lucrul ar fi săvârșit junghierea fiului său, de nu fiul său văzându-l, că afară de obicei ascute cuțitul, și gătește legături, cu care vrea să-l lege ca pre o ardere de tot, cu fuga s-ar fi agonisit mântuirea. Cu prelungire este să povestim înșelarea aceea a Mesopotamiteanului, carele atâta înfrânare arătând, și în chilie închizându-se ani mulți, așa mai pre urmă prin dievolești de descoperiri și visuri s-a (amăgit) batjocorit, cât după atâtea ostenele și fapte bune, cu care pre toți călugării cei ce ședea acolo îi întrecea, la credința jidovească, și la tăere împrejur a căzut. Că vrând dievolul să-l înșale, de multe ori îi arăta visuri adevărate, ca prin trânele, lesne de priimit să facă înșelarea, în care era mai pre urmă să-l supue. Decî îi arată întru o noapte, norodul Hristieanilor cu Apostolii și cu Mucenicii, întunecat și plin de toată rușinea, și topit de mahniciune și de jale, și dimpotrivă, norodul jidovilor cu Moisi și cu Prorocii, strălucit de lumină strălucitoare, și cu bucurie și veselie petrecând: Și-l sfătuia amăgitorul, că de voește să aibă parte de fericirea și bucuria norodului jidovilor, să ia tăerea împrejur, care cu adevărat și înșălându-se a făcut. Decî prea arătat este din cele zise mai sus, că nu s-ar fi batjocorit toți cei ziși așa de jalnic și ticăloșește, de ar fi avut darul dreptei socotele. Către acestea Ghermano a zis: Și prin pilde nouă, și prin hotărâri ale Părinților celor de demult de ajuns s-au dovedit, că dreapta socoteală este izvor, și rădăcină, și cap, și legătură a tuturor faptelor celor bune. Dar cu ce fel de chip putem să o câștigăm, dorim să știm: și cum să cunoaștem pre cea adevărată, și de la Dumnezeu dreaptă socoteală, și pre cea cu nume mincinos și spoită și dievolească? Atuncea Ava Moisi a zis: adevărata dreapta socotelă nu să câștigă, fără numai din adevărata smerenie, cu aceasta, ca nu numai cele ce facem, ci și cele ce gândim, să le descoperim Părinților, și întru nimic să nu credem socotelei noastre, ci întru toate să urmăm cuvintelor Bătrânilor, și aceea să credem, că este bună care ei o vor alege. Iar această lucrare, nu numai prin adevărata socoteală și prin calea cea dreaptă pe călugăr îl face să rămâie nevătămat, ci încă și de toate cursele dieavolului nevătămat îl păzește. Căci neputință este cel ce își pune viața sa la rânduială, prin judecata și socoteala celor mai bătrâni, să cază în înșelarea dieavolilor. Căci și mai înainte de a se învrednici cineva de darul dreptei socotele, însăși aceasta, adică, a arăta și a descoperi Părinților aducerile aminte cele rele și gândirile le veștejaște, și mai slabe le face. Că precum șarpele din gaură întunecoasă scoțându-se la lumină, să silește să fugă, și să peară; Așa și gândurile cele rele, prin buna mărturisire și ispovedanie făcându-se arătate, să silesc să fugă de la om. Și ca mai deslușit să înțelegi această faptă bună și din pildă, lucru lui Ava Serapion, care el îl punea des înaintea celor ce venea la dânsul pentru pază, îl voi povesti. Că zicea așa: când eram mai tânăr, ședeam împreună cu starețul meu, și după ce mâncam noi, sculându-mă de la masă, din lucrarea dieavolului, furam câte un pasimad, și îl mâncam pe furiș de starețul meu. Decî după ce am petrecut așa făcând aceasta câtăva vreme, stăpânit fiind, nu puteam să-l biruiesc, fără numai ce eram judecat de știința mea, iar starețului îmi era rușine să-î

spui. Și s-au întâmplat din iconomia iubitorului de oameni Dumnezeu de au venit niște frați la Starețul pentru folos, și-l întreba pentru gândurile sale. Și au răspuns Starețul: că nimic nu vatămă așa pre călugăr, și bucură pre draci, precum aceasta, adică, a ascunde gândurile sale despre Părinții cei Duhovnicești. Le-au mai grăit încă și pentru înfrânare. Iar acestea grăindu-se, viindu-mi în sine și socotind, că Dumnezeu au descoperit Starețului greșalele mele, și umilindu-mă, am început a plânge, și am scos pasimadul din sânul meu, pre care rău mă învășasem a-l fura, și aruncându-mă pre sine-mi la pământ, ceream ertăciune pentru cele trecute, și rugăciune pentru întărirea celor viitoare. Atunci zice Starețul: O fiule, te-au slobozit pre tine, și tăcând eu, mărturisirea ta, iar pre dracul, carele te rănea prin tăcere, spuind cele pentru tine l-ai junghieat: Pre carele și până acum l-ai făcut de te-au stăpănit, nici răspunzând împotriva, nici vădindu-l, dar de acum nu va mai avea loc întru tine, din inima ta la arătare fiind scos afară. Și încă n-au isprăvit Starețul vorba, și iată lucrarea s-au arătat ca o făclie de foc trăgându-se afară din sânul meu și au umplut casa de putoare, cât socotea cei ce era acolo, că mulțime de pucioasă este ceea ce arde. Atunci au zis Starețul: Iată Domnul a dat dovadă pentru cuvintele mele și pentru slobozenia ta, prin semnul ce s-au făcut. Și așa s-au depărtat de la mine prin mărturisire, patima îmbuibării pântecelui, și dieavoleasca lucrare aceea, cât nici în minte nu mai îmi venea acest fel de poftă. Iată dar că și din cele zise de Ava Serapion ne învățăm, că atunci ne învrednicim de Darul adevăratei drepte socotele, când nu judecăm minții noastre vom crede, ci învățătorei și sfătuirii Părinților. Că nu prin altă oarecare neajungere așa dieavolul surpă pre călugăr în prăpăstii, precum prin aceasta, adică să-l plece, ca să lepede sfaturile Părinților, și să urmeze judecării și voii sale. Și trebuia noi și de la meșteșugurile și științele omenești să luăm pilde, și să ne învățăm. Că dacă acestea, și cu mâinile pipăindu-le, și cu ochii văzându-le, și cu urechile auzindu-le, de la sinene nu le putem isprăvi, ci avem trebuință de cel ce să ne învețe pre noi și să ne îndrepteze bine, cum nu este lucru nebunesc, meșteșugul cel Duhovnesc, carele este mai greu decât toate meșteșugurile, să socotim, că n-are trebuință de dascăl? Care meșteșug Duhovnesc, și nevăzut este, și ascuns, și numai de curățenia inimei văzut; a căruia meșteșug ne nimerirea, nu pagubă vremelnică, ci perzare a sufletului naște și muncă veșnică. Ghermano a zis: pricina de rușine, și acoperământ de evlavie vătămătoare obicinuește a ne naște; aceasta, adică, că de multe ori unii din Părinți, auzind gânduri de la frați, nu numai nu i-au tămăduit, ci și-au defăimat, și în desnădăjduire i-au adus. Precum și noi înșine am cunoscut, că s-au întâmplat aceasta în părțile Siriei. Că un frate s-au spus gândurile sale unuia din bătrânii cei de acolo, cu toată prostimea și adevărul, fără de rușine desgolindu-și ascunsurile inimei sale. Iar el îndată ce a auzit, au început a se mânica, și a să porni asupra fratelui ocărându-l pentru acest fel de gânduri rele, încât dintru aceasta mulți auzind, le-au fost rușine a-și mai vesti gândurile sale bătrânilor. Ava Moisi au zis: Bine este precum am zis mai sus, a nu ascunde gândurile sale despre Părinți; dar nu fieștecăruia ce s-ar întâmpla a le spune, ci Bătrânilor celor Duhovnicești și care au dreaptă socoteală a le vesti, iar nu celor cărunți pentru vreme. Căci mulți la vrastă privind, și gândurile sale vestindu-le, în loc de vindecare în desnădăjduire au căzut, pentru neiscusița celor ce auzia. Că era oarecarele din frați, foarte sârguitor, și tare fiind supărat de dracul curviei, au venit la un bătrân, și i-au vestit gândurile sale. Iar acela auzind, neiscusit fiind, mâniindu-se, zicea că e ticălos fratele, și nevrednic de cinul călugăresc, fiindcă acest fel de gânduri a priimit. Acestea auzind fratele, desnădăjduindu-se, și lăsând locul, să întorcea la lume. Iar din iconomia lui Dumnezeu, îl întâlnește Ava Apolos, cel mai iscusit din Bătrâni, și văzându-l turburat, și foarte posomorât, îl întreabă pre el zicând: fiule ce este pricina a atâtei mahniciuni? Iar el, întâiași dată din multa mahniciune, nimic n-au răspuns. Iar mai pre urmă mult fiind rugat de bătrânul, au spus cele pentru sine zicând: că gânduri de multe ori mă supără, și mergând am vestit cutăruia bătrân, și după cuvântul lui, nu-mi este nădejde de mântuire. Deci desnădăjduindu-mă, mă duc în lume. Acestea

Părintele Apolos auzindu-le, mult îl mângâia și îl sfătuia pre fratele, zicând, nu te mira fiule, nici nu te desnădăjdui, că eu întru această vârstă și căruntețe fiind, foarte sunt supărat de aceste gânduri. Drept aceea nu te scârbi pentru acest fel de înfocare, care nu atât prin silință omenească să tămăduiește, cât prin iubirea de oameni a lui Dumnezeu; și numai ziua de astăzi dăruiește-mi-o mie, și te întoarce la chiliea ta. Și ai făcut fratele așa. Și ducându-se de la dânsul Ava Apolos, au mers la chiliea bătrânului, celui ce desnădăjduise pe fratele, și stând afară, s-au rugat lui Dumnezeu cu lacrimi, zicând: Doamne, acela ce aduci ispite pentru folos, întoarce războiul fratelui asupra acestui bătrân, ca cu cercarea să se învețe la bătrânețele lui cele ce în lungă vreme nu s-a învățat, ca să pătimească împreună cu cei ce sunt luptați. Și după ce au sfârșit rugăciunea, vede un arap stând aproape de chilie, șir săgeți slobozind asupra bătrânului, de care rânindu-se, îndatăși ca de o beție, încoace și încolo se învârtea, și neputând suferi, eșind din chilie, pre aceiași cale, pre care și tânărul, la lume să ducea. Iar Ava Apolos înțelegând ceea ce se făcu, l-au întâmpinat zicând: unde te duci? Iar el simțind, că s-au cunoscut de Sfântul cele pentru dânsul, de rușine nimic nu grăia. Și i-au zis Ava Apolos lui: întoarce-te la chiliea ta, și de-acum înainte cunoașteți neputința ta, și te aibi pre sineți, sau că nu ai fost știut de dieavolul, sau că ai fost nebăgat în samă de dânsul, pentru care nu te-ai învrednicit de lupta cea cu dânsul. Și ce zic de luptă? Că o lovire a lui de o zi n-ai putut să o suferi. Aceasta însă și s-au întâmplat, că pre un tânăr ce era luptat de vrăjmașul cel de obște priimindu-l, în loc să-l îmbărbătezi la luptă, în desnădăjduire l-ai aruncat, nesocotind porunca cea înțeleaptă, aceea care zice: „Izbăvește pe cei duși la moarte, și de a răscumpăra pe cei uciși, nu cruța” (Pil. 24. 11) ¹⁴. Dar nici pilda Mântuitorului nostru, care zice: „Trestiea zdrobită nu o frânge, și inul ce fumegă nu-l stânge” (Mat. 12.20) ¹⁵. Că nimeni n-ar fi putut suferi bătăuelele vrăjmașului, dar nici fierberea cea înfocată a firei a o stânge, de nu darul lui Dumnezeu ar fi strejuit neputința omenească. Deci după ce s-au împlinit această iconomie mântuitoare pentru noi, cu rugăciuni de obște să ne rugăm lui Dumnezeu, ca și biciul cel lăsat asupra ta să-l dea în latură. Că El face a durea, și iarăși tămăduiește, au rănit, și mâinele Lui au vindecat, smerește, și înalță, omoară, și înviează, pogoară în iad, și rădică. Acestea zicând, și rugându-se, îndată l-au izbăvit de războiul cel adus asupra lui, și sfătuindu-l, ca să ceară de la Dumnezeu, să-î dea limbă de învățătură, ca să știe în vreme, când să cade să zică cuvânt. Deci din toate cele zise, cunoaștem, că nu se va găsi altă cale mai temeinică de mântuire, ca aceasta, a vesti gândurile sale Părinților celor mai cu dreaptă socoteală, și de la dânsii a să îndrepta spre fapta bună, iar nu a urma gândului și socotelei sale. Că nici trebuie de va da cineva din întâmplare, peste vreun bătrân prost, sau peste puțin neiscușiți, dintru aceasta să fugă, ca să nu-și mărturisească gândurile sale Părinților celor mai iscușiți, și să defaime învățătura strămoșilor. Căci, cum că și ei nu de sineși mișcați fiind, ci de Dumnezeu, și de scripturile cele de Dumnezeu însuflate, au dat celor mai de pre urmă, a întreba pre cei ce mai înainte a călătorit, este cu puțință și dintre alte multe, care sunt în scriptura cea de Dumnezeu însuflată, a ne învăța, dar mai ales din istoria Sfântului Samuil, carele de copil fiind dat lui Dumnezeu de maică-sa, și învrednicind-se de Dumnezeiasca vorbire, n-au crezut socotelei și gândului său, ci o dată și de două ori fiind chemat de Dumnezeu, alergă la bătrânul Ili, și prin învățătura lui să pune la rânduială (1 Împăr. 3.9) ¹⁶ și să îndreptează, cum trebuie să răspundă lui Dumnezeu. Și pre carele prin așa chemare l-au socotit Dumnezeu luiș vrednic, pre acesta îl voește prin punerea la rânduială și porunca bătrânului să se învețe, fiindcă dintru aceasta va să se povățuiască spre smerenie. Încă și pre Pavel prin

¹⁴ *Pildele lui Solomon*, 24, 11: “Izbăvește pe cei ce sunt târâți la moarte și pe cei ce se duc clătănându-se la jungchiere scapă-i!”.

¹⁵ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 12, 20: “Trestie strivită nu va frânge și feștilă fumegândă nu va stinge, până ce nu va scoate, spre biruință, judecata”.

¹⁶ *Cartea întâi a Regilor*, 3, 9: “Și a zis Eli către Samuel: «Du-te înapoi și te culcă» și când Cel ce te cheamă te va mai chema, tu să zici «Vorbește, Doamne că Robul Tău ascultă!» Și s-a dus Samuel și s-a culcat la locul său”.

sineși chemându-l, și carele putea mai înainte vorbindu-î Hristos îndată ai deschide ochii, și cunoscută ai face calea săvârșirei, îl trimite la Anania, și îi poruncește ca de la dânsul să afle calea adevărului, zicând: „scoală-te și intră în cetate, și acolo ți să va spune ție ce trebuie să faci”. (Fap. 9.6)¹⁷. Învățându-ne pre noi printr-acestea, ca să urmăm povățuirea celor ce mai înainte au călătorit, ca nu cumva ceia ce bine s-au grăit de Pavel, rău înțelegându-se, pildă spre obrăznicie, să se facă celor mai de pre urmă. fiindcă fieștecarele ar fi vrut asemenea ca Pavel, de Dumnezeu, iar nu prin Părinți, să fie povățuit spre adevăr. Și cum că acestea întru acest fel sunt, este cu puțință nu numai din cele zise a ne învăța, ci și din cele ce cu însăși lucrurile au arătat Apostolul, în cele scrise zicând: „că m-am suit în Ierusalim, ca să văz pre Petru și pre Iacob, și le-am arătat lor Evanghelia, care o propovăduiesc (Gal. 1.18)¹⁸. Ca nu cumva în deșert să alerg, sau am alergat” (Gal. 2.2)¹⁹. Măcar că călătorea împreună cu el darul Duhului Sfânt prin puterea semnelor, care făcea. Decî cine este așa de mândru și de trufaș, încât cu socoteala și cu judecata sa să umble? Când vasul alegerei mărturisește, că are trebuință de sfătuirea Apostolilor celor mai înainte de dânsul? Prea arătat este dar și prin acestea s-au dovedit, că nimăruî nu descopere Domnul calea săvârșirei, fără numai celor ce se povățuesc, spre aceasta prin Părinți Duhovnicești, precum și prin Prorocul zice: „Întrebă pre Părintele tău și-ți va vesti ție” (Cân.Moi. 9)²⁰. Decî dar cu toată puterea, și cu toată stăruința suntem datori să agonisim în sine-ne darul cel bun al dreptei socotele, carele va putea să ne păzească de trecerea preste măsură a amândouă părțile nevătămați. Că precum zic Părinții, eșirele mai mult a amândorora părțile întocmai vatămă, și trecerea preste măsură a postirei, și săturarea îmbuibărei pântecelui: și nemăsurarea privigherei, și sațiul somnului, și celelalte treceri preste măsură. Că am cunoscut pre unii, că de îmbuibarea pântecelui nu s-au biruit, iar de postirea cea preste măsură s-au surpat, și întru aceia patimă a îmbuibărei pântecelui s-au alunecat, pentru slăbiciunea ce li s-au făcut din postirea cea preste măsură. Încă și eu țin minte că am pățimit odată oarece întru acest fel, și până întru atâta m-am înfrânat, cât am uitat pofta hranei, și două trei zile am rămas nemâncat, și nicidecum n-am poftit a mânca, de nu alții m-ar fi îndemnat spre aceasta. Și iarăși de la ochii mei din băntuiala dieavolului așa s-au depărtat somnul, cât prea multe nopți petrecând fără somn, mă rugam Domnului să iau puțin somn. Și mai greu m-am primejduit pentru nemâncarea și privigherea cea preste măsură, decât pentru îmbuibarea pântecelui și săturarea somnului. Cu acest fel, și atâtea de mari învățături Sfântul Moisi ne-au vestit, încât noi folosindu-ne,

am proslăvit pre Domnul, carele dă atâta înțâlepciune,

celor ce se tem de Dânsul,

Căruia se cuvine cinstea, și stăpânirea,

în veci.

AMIN ...

¹⁷ *Faptele Sfinților Apostoli*, 9, 6: “Și el, tremurând și înspăimântat fiind, a zis: Doamne, ce voiești să fac? Iar Domnul i-a zis: Ridică-te, intră în cetate și ți se va spune ce trebuie să faci”.

¹⁸ *Epistola către Galateni a Sfântului Apostol Pavel*, 1, 18: “Apoi, după trei ani, m-am suit la Ierusalim, ca să-l cunosc pe Chefa și am rămas la el cincisprezece zile”. Vezi și nota 19.

¹⁹ *Idem*, 2, 2: “M-am suit, potrivit unei descoperiri și le-am arătat Evanghelia pe care o propovăduiesc la neamuri, îndeosebi celor mai de seamă, ca nu cumva să alerg sau să fi alergat în zadar”.

²⁰ Trimitere lacunară în mss. Probabil *Cântarea lui Moise*, respectiv cap. 32 din *Deuteronomul*.

*Scurtă cuvântare
despre Sfântul Marcu Pustnicul*

PREA CUVIOSUL Părintele nostru Marcu nevoitorul, a înflorit aproape de 430 de ani de la Hristos Ucenic a fost Sfântul Ioan Gură de Aur, după mărturisirea lui Nichifor Calist (Tom. 2 cartea 14. Cap. 53) într-o vreme fiind cu Sfântul Nil și Isidor Pilusiotul slăvitul nevoitor. Fiind iubitor de osteneală, s-a dat cu totul la învățătura Dumnezeștii scriputri, a scris multe cuvinte pline de toată învățătura și folos: din care pentru 32 pomenește Nichifor Calist, cele ce învață toată calea pustniceștii vieții, care acum nu să află. Să păzesc alte 8 cuvinte* de care și Calist acela pomenește, și criticul Fotie (în cartea 200 pag. 268). Dintru acestea, trei s-au pus aicea, întâiul este pentru legea Duhovnicească, al doilea, pentru cei ce de îndreptează din fapte, și al treilea, trimiterea către Necolaî, ca cele decât altele mai folositoare. Pomenește pentru scrierile acestea, Sfântul Petru Damaschin, Sfântul Grigorie Tesalonicul, Sfântul Grigorie Sinaitul, Sfântul Calist Patriarhul, Sfântul Pavel cel bun, și alți mulți din Părinți, care cetindu-le pre dânezele, și pre noi ne îndeamnă către cetire. Pre acesta și Sfânta Biserică a lui Hristos cinstindu-l, în cincî martie pomenirea lui o face, pustniceștile lui nevoiește, și înțelepciunea în cuvinte și darul minunelor cel dat lui de sus propoveduindu-l...

---

* În Biblioteca Schitului Românesc Prodromul, precum și pe la câțiva din Părinții aflători în Sfântul. Munte, români, se află în manuscris 10 cuvinte ale acestui Sfânt. (nota traducătorului).

*A Sfântului
și de Dumnezeu purtătorului Părintelui nostru,
Marcu Pustnicul
Legea cea Duhovnicească: Capete 200**

1. De vreme ce de multe ori, ați voit a cunoaște, cum este Duhovniceasca lege, după Apostolul (Rom. 7.14) ¹ și care este înțelegerea și lucrarea celor ce voesc a o păzi pre dânsa, pentru aceasta după putere vom zice.

2. Întâi că pre Dumnezeu îl știm a tot binele început a fi, și mijloc, și sfârșit. Iar cu neputință este, binele a să lucra sau a să crede, fără numai întru Hristos Iisus și întru Sfântul Duh.

3. Tot binele cu iconomisire de la Dumnezeu s-au dăruit, și cel ce așa crede, nu îl va perde pre dânsul.

4. Credința cea întărită, stâlp este tare; iară Hristos toate celui ce crede se face.

5. Să începătorească la toată înainte punerea voinței tale, cel ce începătorește pre tot binele, ca după Dumnezeu să se facă ceia ce îți zace înainte.

6. Cel ce e smerit-înțelept, și lucrează Duhovnicește, cetind Dumnezeieștile scripturi, toate întru sine va înțelege, iar nu întru altul.

7. Cheamă pre Dumnezeu ca să-ți deschidă ochii inimii tale și vei vedea folosul rugăciunii, și al cetirei.

8. Cel ce are oarecare dăruire Duhovnicească, și împreună pătimește cu cei ce nu au, prin împreună pătimirea păzește dăruirea. Iar cel ce se îngâmfează o va perde pre dânsa, de cugetele îngâmfarei bătându-se împrejur.

9. Gura celui înțelept, grăește adevărul; iar cel ce împotrivă îi grăește lui, asemenea este cu sluga aceia, care au lovit pre Domnul cu palma preste obraz.

10. Nu te face ucenic celui ce se laudă pre sineși, ca nu în loc de smerită înțelepciune, mândrie să te învețe.

11. Să nu te înalți cu inima ta pentru înțelegerile scripturilor, ca nu în duhul hulei să cazî cu mintea.

12. Nu te ispitî a deslega lucru întunecat și încurcat, prin iubire de pricire, ci prin cele ce legea cea Duhovnicească poruncește, adecă prin răbdare și rugăciune, și prin nădejdea cea întărită.

13. Cel ce se roagă trupește și nu are încă înțelegere Duhovnicească, orb e, asemenea celui ce striga: Fiul lui David miluește-mă (Mar. 10.48) ².

* Textul prezintă modificări, completări precum și delimitări ale capetelor prin linii orizontale, făcute cu creionul.

¹ *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel, 7, 14:* "Dar știm că Legea e duhovnicească; dar eu sunt trupesc, vândut sub păcat".

² *Sfânta Evanghelie după Marcu, 10, 48:* "Și mulți îl certau ca să tacă, el însă cu mult mai tare striga: «Fiule al lui David, miluește-mă!»"

14. Cel odinioară orb, căutând și văzând, pre Domnul, nu încă, Fiul lui David, ci, Fiul lui Dumnezeu, mărturisindu-l i s-a închinat (Ioan. 1.35) ³.

15. Să nu te înalți vărsând lacrimi întru rugăciunea ta, pentru că Hristos s-a atins de ochii tăi, și cu mintea ai zărit.

16. Cel ce după urmarea orbului aruncându-și haina, și o va apropia către Domnul, adevărat martor Lui și propoveditor se face celor mai desăvârșite dogme.

17. Răutatea învârtindu-se în cugete, împietrită face pe inimă; iar înfrânarea cu nădejdea stricând păcatul, o moaie pre ea.

18. Este înfrânare a inimii netedă și folositoare către umilința ei, și e alta fără de rânduială și vătămătoare către certarea ei.

19. Privigherea și rugăciunea și acelor ce vin asupra răbdare, înfrângere este fără de vătămare și folositoare inimii, fără numai dacă nu, prin lăcomie vom tăia împreună amestecarea acelor. Pentru că cel ce rabdă întru acestea, și întru celelalte se va ajuta; iar cel leneș și răsfățat, nesuferită durere va avea în vremea eșirei.

20. Inima cea iubitoare de dulceți, temniță și lanț sufletului să face în vremea eșirei; iar cea iubitoare de osteneală, ușă este deschisă în cealaltă vieță.

21. Poartă de fer care duce în cetate (Fap. 12.10) ⁴ este inima cea vârtoasă, însă celui ce rău pătimește și să necăjaște, de sineși se va deschide, precum și lui Petru.

22. Multe adecă sunt chipurile rugăciunei, unele decât altele mai deosebite. Însă nici un chip al rugăciunei nu e vătămător, fără numai dacă nu e rugăciune, ci lucrare satanicească ceea ce să face.

23. Omul voind a face rău, și mai întâi s-a rugat cu mintea după obicei, și cu Dumnezeescă orânduială oprindu-se, mai pre urmă a mulțămit mult.

24. David vrând să ucigă * pre Navul Carminului, luând aducere aminte a Duhovnicești răsplătiri, după ce s-a oprit de la înainte punere, mult a mulțămit. Însă știm iarăși ce feliu a făcut uitând pre Dumnezeu, și nu a încetat, până ce Natan Prorocul, l-au adus pre el întru pomenirea lui Dumnezeu.

25. În vremea pomenirei lui Dumnezeu înmulțește rugăciunea ca, când vei uita, Domnul să-ți aducă aminte de tine.

26. Cetind Dumnezeieștile scripturi, înțelege pre cele ascunse întru dânsese pentru tine însuși. Pentru că, câte mai înainte s-au scris, zice, „toate spre a noastră învățătură s-a scris” (Rom. 15.4) ⁵.

27. Pre credință o grăește scriptura, „adeverire acelor nădăjduite” (Evr. 11.1) ⁶ și „pre cei ce nu știu că întru dânsii este Hristos neiscusiți i-au zis (2Cor. 13.5) ⁷.

28. Precum prin lucruri și prin cuvinte să arată gândirea și înțelegerea, așa și prin lucrările inimii, răsplătirea ce va să fie.

29. Inima îndurerată, arătat este că va fi și milostivă; iar cele împotrivă, cheamă și urmarea.

³ *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 1, 35: „Și a doua zi, foarte de dimineată, sculându-Se, a ieșit și S-a dus într-un loc pustiu și Se ruga acolo”.

⁴ *Faptele Sfinților Apostoli*, 12, 10: „Și trecând de straja întâi și de a doua, au ajuns la poarta cea de fier care duce în cetate; și poarta s-a deschis singură. Și ieșind, au trecut o uliță și îndată îngerul s-a depărtat de la el”.

* Am păstrat forma *ucigă*. Verbul *a ucide* a construit un prezent la indicativ și subjonctiv, formă populară: *ucig, să ucigă*.

⁵ *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, 15, 4: „Căci toate câte s-au scris mai înainte, s-au scris spre învățătura noastră, ca prin răbdarea și mângâierea care vin din Scripturi, să avem nădejde”.

⁶ *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, 11, 1: „Iar credința este încredințarea celor nădăjduite, dovedirea lucrurilor celor nevăzute”.

⁷ *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 13, 5: „Cercetați-vă pe voi înșivă dacă sunteți în credință; încercați-vă pe voi înșivă. Sau nu vă cunoașteți voi singuri bine că Hristos Iisus este întru voi? Afară numai dacă nu sunteți netrebniți”.

30. Legea slobozeniei învață la tot adevărul, și cei mulți pe aceasta după cunoștință o cetesc. Iar puțini o înțeleg pre ea după potrivirea lucrării poruncilor.

31. Nu căuta săvârșire a legii întru faptele cele omenești, fiindcă săvârșită întru dânsule nu se află; pentru că săvârșirea ei, întru crucea lui Hristos s-a ascuns.

32. Legea slobozeniei, prin cunoștință adevărată să cetește, iar prin lucrarea poruncilor să înțelege, și să împlinește prin îndurările lui Hristos.

33. Când către toate poruncile lui Dumnezeu, ne vom sili a le îndrepta prin știință, atuncea vom înțelege pre legea Domnului, fără de prihană deprinzându-se întru bunătățile noastre, și fără de îndurările lui Dumnezeu, neputându-se săvârși întru oameni.

34. Câți nu s-au socotit pre sine datorî la toată porunca lui Hristos aceștia pre legea lui Dumnezeu trupește o cetesc, neînțelegând nici cele ce grăesc, nici pentru care să întăresc (1 Tim. 1.7)⁸. Drept aceia și a o împlini pre ea din lucruri, socotesc.

35. Este lucru la arătare bine săvârșindu-se, iar scoposul celui ce îl săvârșește pre el, nu este spre bine. Și este altul ca cum rău, iar scoposul celui ce îl săvârșește este spre bine. Încă nu numai lucruri fac oarecare, ci și cuvinte grăesc, dupre chipul care am zis mai sus. Pentru că unii închipuesc lucrul adecă, după neiscusință și după neștiință; iar alții după înainte punerea * vicleșugului; iar alții după scopul blagocestiei.

36. Cea ce întru pricina laudelor ascunde înlăuntru clevetire și prihană, nelesne aflat este celor mai proști. Și asemenea acestuia e și cel ce în deșert să smerește în chip smerit; cari de multe ori meștesugind adevărul întru minciună, mai pe urmă slobozindu-se, prin lucruri să vădesc.

37. Este cineva făcând oarecare lucru la arătare ca un bun, izbândind aproapele, și priimind vătămare în suflet; și este când nu-l face pre acela, folosindu-se tot în suflet.

38. Este mustrare după răutate și după izbândire; și este alta după frica lui Dumnezeu și după adevăr.

39. Pre acela ce s-au părăsit de la păcat, și de acela s-a pocăit, nu încă să-l mai mustre; Iar dacă zici că după Dumnezeu voești a-l mostra pre el, mai întâi pre ale tale păcate arată-le lui.

40. În toată fapta bună, începătorește Dumnezeu, precum și în lumina cea de ziuă, soarele.

41. Făcând fapta bună, adu-ți aminte de cel ce a zis, că „fără de mine nu puteți a face nimic” (Ioan. 15.5)⁹.

42. Prin scârbe, cele bune s-au gătit oamenilor; însă asemenea și cele rele, prin mărirea desartă și prin dulceață.

43. Scapă de păcat cel ce este nedreptățit de oameni, și asemenea scârbei află sprijineală.

44. Cel ce crede lui Hristos pentru răsplătire, pre toată nedreptatea cu osârdie o rabdă după măsura credinței.

45. Cel ce se roagă pentru oamenii cei ce îi fac nedreptate, sfărâmă pre draci; iar cel ce se împrotivește celor dintâi, de cei de al doilea să rănește.

46. Mai bine să rabzi de la oameni o nedreptate decât de la draci; iar cel ce bine place Domnului, pre amândouă le-a biruit.

47. Tot binele de la Domnul cu iconomisire vine, și fuga cu taină de la cei nemulțămitori, necunoscători și nesimțitori.

⁸ *Epistola întâia către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, 1, 7: “Voind să fie învățători ai Legii, dar neînțelegând nici cele ce spun, nici cele pentru care dau adevăre”.

* Sintagma *punere înainte* este folosită în *Biblia* lui Șerban Cantacuzino cu sensul de „ofrandă”, cum apare și în *Filocalia*, unde apare și cu sensul de „inițiativă” iar „punere de fii” înscamnă înfiere.

⁹ *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 15, 5: “Eu sunt vița, voi sunteți mlădițele. Cel ce rămâne în Mine și Eu în el, acela aduce roadă multă, căci fără Mine nu puteți face nimic”.

48. Tot păcatul întru dulceața cea lepădată să sfârșește; și toată fapta bună, întru mângâerea cea Duhovnicească. Cea dintâi adevărată stăpânind, îndeamnă pre ale sale; iar cea de a doua, asemenea pre cele de un neam.

49. Ocara oamenilor, scârbă dă inimei; iar curăției pricinuitoare să face celui ce o rabdă.

50. Neștiința, dă slobozenie a grăi împotriva celor folositoare, și îndrăzneț făcându-te, creștii răutățile.

51. Nimic neavând lipsă, pre cele scârbicioase priimește-le, și precum ești dator a da socoteală pre lăcomie leapădă-o.

52. Greșind în taină, nu te ispiti a tainui; pentru că toate sunt goale și descoperite înaintea ochilor Domnului, către carele ne este nouă cuvântul (Evr. 4.13)¹⁰.

53. În minte te arată pre sineți Stăpânului, pentru că omul la față, iar Dumnezeu în inimă privește. (1 Imp. 16.7)¹¹.

54. Nimic să cugeți sau să lucrezi, fără de cel după Dumnezeu scopos. Pentru că cel ce călătorește fără de scop, în deșert se va osteni.

55. Cel ce greșește afară de nevoe, cu anevoe să pocăește; pentru că cu neputință e a să tainui de dreptatea lui Dumnezeu.

56. Întâmplarea cea dureroasă, pre pomenirea lui Dumnezeu o dă celui înțelept, care scârbește după măsură, pre cel ce a uitat pre Dumnezeu.

57. Toată durerea cea fără de voe, facă-se ție învățătoare pomenirei, și nu va lipsi ție pricină spre pocăință.

58. Uitarea, singură de sineși, nu are nici o putere, ci dintru ale noastre nebăgări de samă, după măsură să întărește.

59. Nu zice, ce voiți face, că nu voesc și vine? Pentru că aducându-ți aminte n-ai băgat samă de datorie.

60. De care bine îți aduci aminte, fă-l, și de care nu îți aduci aminte, atunci se descopere ție, și nu da pre gând uitărei ce fără de socoteală.

61. Scriptura zice: „Iadul și perzarea, de față sunt înaintea Domnului” (Pil. 15.11)¹². Iar acestea pentru neștiința inimei și pentru uitare le grăește.

62. Că Iad e neștiința, fiindcă amândouă sunt neluminate. Iar uitarea e perzare, de vreme ce dintru amândouă au perit.

63. Pre ale tale fapte rele ispitește-le, iar nu pre ale aproapelui, și nu se va fura dugheua ta cea gânditoare și lucrătoare.

64. Lenevirea este nelesne ertată, când poți face bine după putere. Iar milostenia și rugăciunea, cheamă iarăși pre cei negrijnici la datorie.

65. Toată scârba cea după Dumnezeu, lucru neluoat este al blagocestiei. Pentru că dragostea cea adevărată, prin cele protivnice lucruri să cearcă.

66. Nu gândi a-ți agonisi faptă bună, afară de scârbă; pentru că este neiscusită din pricina odihnei.

67. La toată scârba * cea fără de voe, să-ți cugeți eșirea, și vei afla întru dânsa curățirea păcatelor.

68. Multe sunt sfătuirele aproapelui spre folos; iar decât fieștecăruia al său sfat, nimic este mai cuviincios.

69. Căutând tămăduire, nevoește-te pentru știință, și câte îți grăește, fă-le, și vei afla folos.

¹⁰ *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, 4, 13: “Și nu este nici o faptură ascunsă înaintea Lui, ci toate sunt goale și descoperite, pentru ochii Celui în fața Căruia noi vom da socoteală”.

¹¹ *Cartea întâi a Regilor*, 16, 7: “Dar Domnul a zis către Samuel: «Nu te uita la înălțimea staturii lui; Eu nu Mă uit ca omul; ci omul se uită la față, iar Domnul se uită la inimă»”.

¹² *Pildele lui Solomon*, 15, 11: “Iadul și adâncul sunt cunoscute Domnului, cu atât mai vărtos inimele fiilor oamenilor”.

* Ca și în *Biblia* de la 1688, *scârba* are semnificația de *necaz*, suferință, uneori de *ură*, *dușmănie*.

70. Pre cele ascunse ale fieștecăruia, Dumnezeu și știința Lui le știe, și prin chiar acestea să primească îndreptare.

71. Cât poate omul lucrează după voia sa, iar împlinirea lucrurilor lui, Dumnezeu le lucrează după dreptate.

72. Dacă voești cu neosândire a lua laudă de la oameni, mai întâi pentru păcatele tale iubește muștrarea.

73. Pre cât cineva va primi pentru adevărul lui Hristos rușinare, pre atât însutit se va proslăvi de mulțime. Și mai bine este a lucra tot binele pentru cele viitoare răsplătiri.

74. Când om pre om va folosi cu cuvinte sau cu lucruri, să înțeleagă amândoi că a lui Dumnezeu este darul. Iar cel ce nu o înțelege pre aceasta, se va stăpâni de cel ce o înțelege.

75. Cel ce laudă pre aproapele după oarecare fățarie *, îl va defăima pre el în vreme, și însuși se va rușina.

76. Cel ce nu cunoaște cursele vrăjmașilor, să junghie lesne; și cel ce nu știe pricinele patimilor, cade cu lesnire.

77. Din iubirea de dulceți, lenea, și din negrijire, uitarea vine; fiindcă pre cunoștința celor folositoare, Dumnezeu tuturor o dă.

78. Omul sfătuește pre aproapele după cum știe, și Dumnezeu lucrează întru cel ce aude după cum a crezut.

79. Am văzut proști cu lucrul, smerit cugetând, și s-au făcut decât înțelepții mai înțelepți.

80. Alt prost auzind a fi aceia lăudați și n-a urmat smeritei lor cugetări, ci mândrindu-se în deșert, prostimea, mândrie a luat.

81. Cel ce defaimă știința, și întru neînvățătură să laudă, nu este numai cu cuvântul prost, ci și cu cunoștința.

82. Pentru că precum alta e înțelepciunea cuvântului, și alta înțelegerea; așa, alta e prostiea cuvântului, și alta nebunia.

83. Nu va vătămă nimic învățătura zicerilor, pe cel prea cucernic; precum nici înțelepciunea cuvintelor, pe cel smerit înțelept.

84. Nu zice că nu știu ceea ce se cuvine, și nevinovat sunt nefăcând pre aceea: pentru că de ai fi făcut câte bunătați le știu, și celelalte cu urmare s-ar fi descoperit ție, în chipul căsuței, una printr-alta socotindu-se. Că nu îți este ție de folos mai înainte de împlinirea celor dintâi, a ști pre cele de a doua. Pentru că cunoștința îngâmfează, pentru nelucrarea; iar dragostea zidește, pentru a răbda toate (1Cor. 8.1;13.7)¹³.

85. Pre graiurile Dumnezești scripturi, prin fapte să le cetești, iar nu cuvânta larg, pentru cele goale înțelegeri trufindu-te.

86. Cel ce a lăsat fapta, și de cunoștința cea goală să razemă în loc de sabie cu două ascuțisuri, toiag de prestie ține, carele în vremea războiului după scriptură, va pătrunde mâna lui și va intra într-însa (Eș. 36.6)¹⁴, veninul îngâmfărei mai înainte de al vrăjmașilor băgându-l.

87. Măsură are și cumpănă înaintea lui Dumnezeu, fiecare cugetare. Pentru că cu puțință este pre același lucru, sau cu împătımire sau cu prostie a-l cugeta.

88. Cel ce a făcut porunca, să aștepte pre ispite pentru aceasta. Pentru că dragoste cea către Hristos prin cele protivnice se ispitește.

* *fățarie*, ipocrizie, fățarnicie, cuvântul apare și în *Biblia* de la 1688.

¹³ *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 8, 1: "Cât despre cele jertfite idoliilor, știm că toți avem cunoștință. Cunoștința însă semețește, iar iubirea zidește".

și 13, 7: "(Dragostea) toate le suferă, toate le crede, toate le nădăduiește, toate le răbdă".

¹⁴ *Ieșirea*, 36, 6: "Atunci a poruncit Moise și s-a strigat în tabără, că nici bărbat, nici femeie să nu mai facă nimic pentru dăruit la locașul sfânt. Și a încetat poporul de a mai aduce".

89. Să nu defaimi cândva cu negrijire pentru cugete, pentru că netăinuit este înaintea lui Dumnezeu tot gândul.

90. Când vei simți pre cuget făgăduindu-ți fie slavă omenească, să cunoști arătat că rușine îți gătește ție.

91. Știe vrăjmașul ce cere legea cea Duhovnicească, și cearcă numai pre cea gânditoare împreună alcătuire; pentru că așa poate a face pre cel robit, sau vinovaț ostenelelor pocăinței, sau nepocăindu-se, cu cele fără de voe năpădiri să-l necăjască pre el. Și încă uneori și către năpădiri îl face a să lupta împotrivă, ca și aceea să-î înmulțească durerile, și întru eșire *, pentru nerăbdare, să-l arate necredincios.

92. Împotriva celor ce vin asupra, mulți a rânduit împotrivă multe; dar fără de rugăciune, și fără de pocăință nimeni au scăpat de cele cumplite.

93. Una de la alta relele priimesc puterea; asemenea și bunătățile unele de la altele cresc, și pre părtașul lor spre cele din 'nainte mai mult îl îndeamnă a se întinde.

94. Pre cele mici greșale, dieavolul le închipuește în ochii noștri de nimic; pentru că în altfel spre mai mari rele să ne aducă nu poate.

95. Rădăcină a poftirei cei de rușine este lauda (că nu poate) omenească, precum și a întregii înțelepciunii, muștrarea cea pentru greșale. Nu când o vom auzi numai, ci când o vom și priimi.

96. Nu s-au folosit nimic cel ce s-a lepădat de lume și să îndulcește cu patimile; pentru că ceea ce o făcea prin bani, aceasta și nimic având, o lucrează.

97. Iar cel înfrânat dacă câștigă bani, frate e celui mai dintâi cu cugetul; al maicii aceeași adevă, pentru cea gânditoare dulceață, iar altuia tată, pentru schimbarea patimii.

98. Este cel ce taie patimă pentru mai mare îndulcire a patimii, și de la cei ce nu îi cunosc scopul lui, să slăvește; încă poate și însuși pre sine nu se cunoaște, ostenindu-se fără de folos.

99. Pricină a toate răutatea, mărirea deșartă și dulceața este, și cel ce nu le-a urât pre acestea, nu taie patimile.

100. Rădăcină a tuturor răutăților, s-au zis iubire de argint (1 Tim. 6.10) ¹⁵ ci aceea, printr-acelea să alcătuește cu adevărat.

101. Să orbește mintea prin aceste trei patimi: prin iubire de argint, zic, prin mărirea deșartă și prin dulceață **.

102. Trei fiice ale lipitorii sunt acestea după scriptură, de maica nebuniei cu iubire iubindu-se (Pil. 30.15) ¹⁶.

103. Cunoștința și credința împreună hrănitoarele firei noastre, prin nimic alta, fără numai prin acelea s-au tâmpit.

104. Mânia, iuțimea, războaiele, uciderile și tot celălalt număr al relelor, pentru acelea între oameni foarte s-au întărit.

105. Așa să cuvine a urî pre iubirea de argint, și pre mărirea deșartă, și pre dulceață, ca pre niște maice ale răutății și împotrivitoare ale faptelor bune.

106. Pentru acestea ni s-a poruncit să nu iubim lumea și pre cele din lume. Nu ca pre zidirele lui Dumnezeu fără de socoteală să le urâm, ci ca să tăem pricinele acelor trei patimi.

107. „Nimenea, zice ostaș fiind să împleticește cu neguțătoriiile lumii” (2 Tim. 2.4) ¹⁷. Pentru că cel ce s-a legat cu dânsule și voește să biruească patimile, asemenea este celui ce stinge focul cu paie.

* cu sensul de “împlinire”.

¹⁵ Epistola întâi către Timotei a Sfântului Apostol Pavel, 6, 10: “Că iubirea de argint este rădăcina tuturor relelor și cei ce au poftit-o cu înfocare au rătăcit de la credință și s-au străpuns cu multe dureri”.

** dulceață, plăcere, bucurie, cu acest sens apare cuvântul și în Sfânta Evanghelie după Marcu, în Biblia de la 1688.

¹⁶ Pildele lui Solomon, 30, 15: “Lipitoarea are două fiice care zic: «Dă-mi, dă-mi!». Trei lucruri nu se pot sătura, ba și al patrulea care nu zice niciodată: «Destul!» și anume”.

¹⁷ Epistola a doua către Timotei a Sfântului Apostol Pavel, 2, 4: “Nici un ostaș nu se încurcă cu treburile vieții, ca să fie pe plac celui care strânge oaste”.

108. Cel ce se mânia asupra aproapelui pentru bani, sau pentru slavă, sau pentru dulceață, încă nu a cunoscut că întru dreptate chivernisește Dumnezeu lucrurile.

109. Când auzi pre Domnul zicând: „că dacă nu se va lepăda cineva de toate averile sale, nu este mie vrednic” (Luc. 14.33 ¹⁸; Mat. 10.37) ¹⁹. Nu numai pentru averi să înțelegi cea zisă, ci și pentru toate lucrurile răutăților.

110. Cel ce nu cunoaște adevărul, nici adevărat a crede poate. Pentru că cunoștința după fire, înainte povățuește credinței.

111. Precum fieștecăruia lucru din cele văzute, Dumnezeu i-a împărțit pre cea cuviincioasă, așa și cugetelor celor omenești, ori voim, ori nu voim.

112. Dacă cineva la arătare greșind și nepocăindu-se, nimic nu a pățimit până la eșirea sa, pre a acestuia judecată, nemilostivă să o socotești a fi.

113. Cel ce cu înțelegere să roagă în inimă, rabdă pre cele ce îi vin asupra; iar cel ce are pomenire de rău, nu încă curat s-a rugat.

114. Păgubindu-te, sau ocărându-te, sau izgonindu-te de la cineva, să nu socotești pre cea de față, ci pre cea viitoare să o aștepti, și vei afla că a multor bunătați s-au făcut ție pricinuitor, nu numai în cest de acum, ci și în cel viitor veac.

115. Precum pre cei vătămăți cu stomahul îi folosește pelinul cel amar, așa și celor cu nărav rău, de folos le este a pătimi rele. Pentru că pre aceia adecă, a să însănătoșă; iar pre aceștia a să pocăi îi fac doftoriile.

116. Dacă nu voești rău a pătimi, nici a face rău să voești. Pentru că aceasta cu adevărat, aceștia urmează. Că ceea ce va semăna fieștecarele, aceea va și secera (Gal. 6.7) ²⁰.

117. Cu voe cele rele sămănând, și fără de voe pre acelea secerându-le, a ne minuna suntem dator de dreptatea lui Dumnezeu.

118. De vreme ce oarecare timp s-a hotărât între semănătură și între seceriș, pentru aceasta nu credem pentru răsplătire.

119. Greșind, nu pricinui pre lucrare, ci pre gând; pentru că de nu ar fi alergat înainte mintea, nu ar fi urmat trupul.

120. Decât cei ce la arătare fac nedreptate, mai viclean e cel ce în taină face rău. Drept aceea, acela și mai rău să muncește.

121. Cea ce împletește vicleșuguri și face rău întru ascuns, șarpe este după scriptură, șezând întru pândire pre cale și mușcând călcăiul calului (Fac. 49.17) ²¹.

122. Cel ce întru aceeași vreme întru unele adecă laudă, iar întru altele prihănește pre aproapele, acesta de slava deșartă și de zavistie ținut este. Și prin laude adecă, să ispitește a ascunde zavistia, iar prin prihănire *, pre sineși mai bine iscusit să alcătuește decât acela.

123. Precum nu se poate împreună a paște și oile și lupii, așa cu neputință este să câștige milă, cel ce face vicleșug aproapelui.

124. Cel ce în poruncă amestecă întru ascuns pre a sa voe, preacurvar este, precum întru Înțelepciune s-au arătat, și pentru lipsirea minții, dureri și necinstiri suferă (Pil. 6.32) ²².

¹⁸ *Sfânta Evanghelie după Luca*, 14, 33: “Așadar oricine dintre voi care nu se leapădă de tot ce are nu poate să fie ucenicul Meu”.

¹⁹ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 10, 37: “Cel ce iubește pe tată ori pe mamă mai mult decât pe Mine nu este vrednic de Mine; cel ce iubește pe fiu ori pe fiică mai mult decât pe Mine nu este vrednic de Mine”.

²⁰ *Epistola către Galateni a Sfântului Apostol Pavel*, 6, 7: “Nu vă amăgiți: Dumnezeu nu Se lasă batjocorit; căci ce va semăna omul, aceea va și secera”.

²¹ *Facerea*, 49, 17: “Dar va fi șarpe la drum, viperă la potecă, înveninând piciorul calului, ca să cadă călăretul”.

* *prihană*, prihănire, învinuire, plângere. *A avea prihană către cineva*, a-l învinui, a se plânge. În *Biblia* de la 1688.

²² *Pildele lui Solomon*, 6, 32: “Cel ce se desfrâncează însă cu o femeie este lipsit de minte, se pierde pe el însuși făcând astfel”.

125. Precum adunarea focului și a apei este împotrivică întru sineși; așa să împrotivesc una alteia îndreptarea în cuvânt și smerenia.

126. Cel ce caută ertare păcatelor, iubește pre smerita Înțelepciune; iar cel ce osândește pre altul, pecetluște pre ale sale.

127. Să nu lași neșters păcatul, măcar de ar fi și prea (răutăți) mic, ca nu mai pre urmă la mai mare rău să te tragă pre tine.

128. Dacă voești să te mântuești, iubește pre cuvântul cel adevărat, și să nu te întorci fără de socoteală nici odinioară de la muștrare.

129. Cuvântul Adevărului a schimbat pre puii năpârcilor, și le-au arătat lor să fugă de mâinea cea viitoare (Mat. 3.7) ²³.

130. Cel ce primește cuvintele Adevărului, primește pre Dumnezeu Cuvântul, pentru că zice „cel ce primește pre voi, pre mine primește” (Mat. 10.40) ²⁴.

131. Slăbănog este slobozindu-se prin acoperământul casei, păcătosul cel ce se muștră de la credincioși după Dumnezeu, și pentru credința acelora luând ertare (Luc. 5.18-19) ²⁵.

132. Mai bine este cu cucernicie a să ruga pentru aproapele, decât a-l muștra pre el pentru tot păcatul.

133. Cel ce drept să pocăește, de la cei fără de minte să bațjocorește; iar acesta este semnul buneii plăceri, aceluia.

134. Cel ce se nevoește, de toate să înfrânează, și nu încetează până ce va perde Domnul sâmanța din Vavilon (1Cor. 9.25) ²⁶.

135. Socotește-mi mie douăsprezece a fi patimile necinstirei. Dacă pre una dintru acela cu voia o vei iubi, aceia va împlini locul celor unsprezece.

136. Foc arzător este păcatul și pre cât vei tăia materia, pre atâta se va stinge; și după cât o vei adaoge, pre atâta cu asemănare se va aprinde.

137. Înălțându-te întru laude, așteaptă necinstire. Pentru că zice „Cel ce se înalță, pre sine se va smeri” (Mat. 23.12) ²⁷.

138. Când pre toată răutatea cea de voe o vom lepăda din gând, atunci iar vom face război cu patimile cele după nărav (obicei).

139. Năravul este pomenire fără de voe a răutăților celor mai dinainte. De la nevoitor adecă opriindu-se a lu-se a pași înainte întru patimă; iar de la biruitor, până la asupreală prăpădindu-se.

140. Bântuiala este, fără de chip mișcare a inimii, după asemănarea cheii, înainte oprindu-se de la cei iscusii.

141. Unde sunt chipurile cugetelor, acolo împreună alcătuire s-a făcut. Pentru că este mișcare fără de chip, nepricinuită bântuială. Însă cel ce și dintru acestea fuge afară ca tăciunele de foc, și este cel ce nu să întoarce până va aprinde văpaie.

142. Nu zice, că nu voesc și vine. Pentru că cu adevărat măcar deși nu pre aceea, ci pre pricinele lucrului le iubești.

143. Cel ce caută laudă, se află în patimă. Și cel ce se plânge pentru scârba ce i-au venit asupra, iubește dulceța.

²³ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 3, 7: “Dar văzând Ioan pe mulți din farisei și saducei venind la botez, le-a zis: Pui de vipere, cine v-a arătat să fugiți de mânia ce va să fie?”.

²⁴ *Idem*, 10, 40: “Cine vă primește pe voi pe Mine Mă primește și cine Mă primește pe Mine primește pe Cel ce M-a trimis pe Mine”.

²⁵ *Sfânta Evanghelie după Luca*, 5, 18-19: “Și iată niște bărbați aduceau pe un pat un om care era slăbănog și căutau să-l ducă înăuntru și să-l pună înaintea Lui; Dar negăsind pe unde să-l ducă, din pricina mulțimii, s-au suit pe acoperiș și, printre cărămizi, l-au lăsat cu patul în mijloc, înaintea lui Iisus”.

²⁶ *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 9, 25: “Și oricine se luptă se înfrânează de la toate. Și aceia, ca să ia o cunună stricăcioasă, iar noi nestrucăcioasă”.

²⁷ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 23, 12: “Cine se va înalța pe sine se va smeri și cine se va smeri pe sine se va înalța”.

144. Ca o cumpănă fără de așezare, așa este și gândul celui dulce pățimas: Uneori adecă plânge și să tânguește pentru păcate, iar uneori să luptă și împotrivă grăește aproapelui, gonind dulcelele (adecă în urma lor).

145. Cel ce pre toate le ispitește, și pre cel bun ține, cu urmare de la tot răul se va depărta.

146. Bărbatul îndelung răbdător, mult e la înțelegere; asemenea și cel ce lângă cuvintele înțelepciunii își alătură urechea sa.

147. Fără de pomenirea lui Dumnezeu, cunoștința adevărată a fi nu se poate. Pentru că afară de cea dintâi, cea de a doua mincinoasă este.

148. Pre cel împietrit la inimă, îl folosește cuvânt al cunoștinței cei mai subțiri. Pentru că fără de frică, a pocăinței durere nu priimește.

149. Omului celui blând, crederea cuvântului să cuvine; de vreme ce nu ispitește îndelunga răbdare a lui Dumnezeu și nu se bate prin deasa călcare de lege.

150. Pre bărbatul puternic, să nu-l mustrî pentru slava deșartă, ci pre aducere aminte a necinstei cea ce va să fie să-î arăți lui. Pentru că cu acest chip, cel înțelept mai lesne priimește mustrarea.

151. Cel ce uraște mustrarea, după voire și înainte punere zace în patimă. Iar cel ce o iubește, arătat este că după nărav să răpește.

152. Nu voi a auzi streine vicleșuguri, pentru că întru una ca această voe, și însemnările vicleșugului să scriu.

153. Cu cuvinte rele învățat fiind, asupra-ți te iuțește, iar nu asupra celui ce grăește. Pentru că al auzului celui viclean, viclean este și răspunzătorul.

154. Dacă cineva va vorbi cu oameni cuvântători în deșert, vinovat pre sineși socotească-se unora ca acestora graiuri, măcar nu de nou, ci de vechea datorie.

155. De vei vedea pre cineva după fățarie laudându-te pre tine întru altă vreme de la acela prihănire să aștepți.

156. Pre cele de aici scârbicioase, alătore-le cu bunătățile ce vor să fie, și niciodată pre nevointă nu o va slăbănogi lenea.

157. Când pentru trupeasca dăruire pre om ca pre un bun vei lauda, afară decât pre Dumnezeu, mai pre urmă același, viclean se va arăta ție.

158. Tot binele de la Domnul cu iconomisire vine, și cei ce le aduc pre acelea, sunt slugi ale bunătăților.

159. Pre împletiturele bunătăților și ale răutăților cu potrivit cuget priimește-le, și așa Dumnezeu va surpa pre cumplițimele lucrurilor în vieța ta.

160. Nepotrivirea cugetelor aduce asupra pre prefacerile celor osebite, pentru că Dumnezeu a împărțit cu cunoștință, pre cele fără de voe, celor de voe.

161. Cele simțitoare celor gânditoare sunt nașteri, pre cea cuviincioasă purtând cu hotărârea lui Dumnezeu.

162. Inima dulce pătimind, stricăciunile cugetelor răsar. Și din fum cunoaștem pre materia ceea ce arde înlăuntru.

163. Petreci întru înțelegere, și nu te vei osteni întru ispite; iar de acolo eșind, rabdă pre cele ce îți vin asupra.

164. Roagă-te să nu îți vie ție ispită, iar viind, priimește-o ca pre a ta și nu ca pre o streină.

165. Ridică-ți gândul din toată lăcomia, și atunci vei putea vedea pre meșteșugurile dieavolului.

166. Cel ce zice că știe pre toate meșteșugurile dieavolului, precum nu știe, pre sine desăvârșit să aduce într-însele.

167. Când va eși mintea din grijele cele lumești, vede după măsură pre ale vrăjmașilor vicleșuguri.

168. Cel ce să poartă împreună cu cugetele, să orbește de ele; și pe lucrările păcatului le vede, iar pe pricinele lor nu poate a le ști.

169. Este cel ce face la arătare poruncă slujind patimii, și prin viclene cugete perzând pre fapta bună.

170. Lăsând întru tine începutul păcatului, să nu zici, nu mă va birui pre mine, că precât l-ai lăsa, iată pre atâta te-ai biruit.

171. Fieștecare lucru din cele ce se fac, de mic să începe, și din parte hrânindu-se, priimește creșterea.

172. Mreajă mult împletită este meșteșugirea răutății, și cel ce din parte s-a împletit, dacă se va negriji, cu cuprindere să strânge din toate părțile.

173. Nu voi să auzi ticăloșia oamenilor celor vrăjmași; pentru că cei ce aud graiurile unora ca acestora, culege roadele înainte punerii lor.

174. Nu socoti că vine aspra oamenilor toată scârba pentru păcate; pentru că sunt unii bine plăcând, și ispitindu-se. Că este scris „cei necredincioși și cei fără de lege, se vor goni” (Ps. 36.28)²⁸. Asemenea și „cei ce voesc cu bună credință a vieții în Iisus Hristos goniți vor fi” (2Tim. 3.12)²⁹.

175. Vezi în vremea scârbei, pre năvălirea dulceații; fiindcă făgăduiește să mângâe pre scârbă, pentru aceea priimită să face.

176. Unii zic Înțelepți, pre cei socotitori ai lucrurilor celor simțitoare; iar Înțelepți sunt cei ce își stăpânesc voiele lor.

177. Mai înainte de omorârea răutăților, să nu ascuți de inima ta, pentru că ce fel de fapte înăuntru are, acest fel și adăogiri caută.

178. Precum sunt șerpi întâmpinând prin păduri, și sunt alții ascunzându-se prin case: Așa sunt patimile cugetător închipuite; și sunt altele cu fapta lucrate, măcar deși întru altele în alte chipuri s-au închipuit.

179. Când vei vedea pre cele înăuntru zăcatoare că vin cu mare mișcare, și către patimă chemând pre mintea ceea ce liniștează, să cunoști că mintea oarecând și acestora înainte a povățuit, și întru faptă le-au adus, și în inimă le-au băgat.

180. Nu să alcătuește nor fără de suflarea vântului. Și nu să naște patimă, fără de mișcarea gândurilor.

181. Dacă nu vom mai face încă voiele trupului, după scriptură, cu lesnire întru Domnul, vor înceta cele ce înainte erau înlăntu zăcând.

182. Idoli minții cei petrecători, mai vicleni sunt și mai tari; iar cei cugetători, pricinuitori și înainte povățuitori sunt ai acestora.

183. Este răutate în inimă stăpânind, pentru năravul – cel de multă vreme, și este răutate cugetător luptând, prin lucrurile cele din toate zilele.

184. Dumnezeu, faptele și înainte punerile socotește, pentru că zice: „Deie-ți tie Domnul, după inima ta” (Ps. 19.5)³⁰.

185. Cel ce nu rabdă întru vedenia științei, nici pre ostenelele cele trupesti nu le priimește pentru blagocestie.

186. Firească carte este știința, și cel ce cu fapta o cetește pre dânsa, priimește iscus al sprijinelei cei Dumnezești.

²⁸ *Psalmii*, 36, 28: “Că Domnul iubește judecata și nu va părăsi pe cei cuvioși ai Săi; în veac vor fi păziți. Iar cei fără de lege vor fi izgoniți și seminția necredincioșilor va fi stârpită.”

²⁹ *Epistola a doua către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, 3, 12: “Și toți care voiesc să trăiască cucernic în Hristos Iisus vor fi prigoniți”.

³⁰ *Psalmii* 19, 5: “Bucura-ne-vom de mântuirea ta și întru numele Dumnezeului nostru ne vom mări. Plinească Domnul toate cererile tale”.

187. Cel ce nu primește de voie pre ostenelele celor pentru adevăr, de cele fără de voie mai cu cumpline să pedepsește.

188. Cel ce a cunoscut voia lui Dumnezeu, și după putere o face pre aceea, prin mici ostenele de cele mari va scăpa.

189. Cel ce afară de rugăciune și de răbdare voește să biruască ispitele, nu le va goni pre ele, ci mai mult se va împletici.

190. Domnul întru ale Sale porunci s-a ascuns, și celor ce îl caută pre El, după măsura căutării îl află.

191. Să nu zici, am făcut porunci, și n-am aflat pre Domnul. Pentru că cunoști cu dreptatea, după scriptură, de multe ori ai aflat; iar cei ce drept îl caută pre Dânsul, vor afla pace.

192. Pacea este a patimilor izbăvire, care fără de lucrarea Sfântului Duh nu se află.

193. Alta este lucrarea poruncii și alta fapta bună. Măcar deși una dintru alta priimesc pre pricinele bunătăților.

194. Lucrarea poruncilor să zice, săvârșirea lucrului poruncit; iar faptă bună, întru a plăcea cu adevărat cea făcută (lui Dumnezeu).

195. Precum una este bogăția cea simțitoare, iar după câștigare în multe părți împărțită; așa una este fapta bună, în multe chipuri având lucrările.

196. Cel ce fără de lucru să înțelepțește și grăește cuvinte, să îmbogățește dintru nedreptate; și ostenelele lui după scriptură, „în casele cele streine intră” (Pil. 5.10) ³¹.

197. „Toate se vor supune aurului, zice” (Ecl. 10.19) ³² și cu darul lui Dumnezeu cele gânditoare se vor chivernisi (vieață Duhovnicească).

198. Știința bună prin rugăciune se află; și rugăciune curată prin știință. Pentru că una pre alta după fire priimesc.

199. Iacob, lui Iosif haină pestriță i-au făcut; și Domnul celui blând, pre cunoștința adevărului îi dăruiește, precum este scris „Că va învăța Domnul pre cei blânzi căile sale” (Ps. 24.9-10) ³³.

200. Totdeauna să lucrezi pre cel bun după putere, și în vremea celui mai mare să nu te întorci la cel mai mic; pentru că cel ce se întoarce înapoi, zice, nu este bine îndreptat întru

Împărăția Cerurilor. Amin (Luca, 9.62) ³⁴

³¹ *Pildele lui Solomon*, 5, 10: “Ca străinii să nu se îndestuleze de strădania ta și ostenele tale să nu treacă în casa altuia”.

³² *Ecclesiastul*, 10, 19: “Ospețele se fac pentru a gusta plăcerea; vinul înveselește viața și banii răspund la toate”.

³³ *Psalmi*, 24, 9-10: “Bun și drept este Domnul, pentru această lege va pune celor ce greșesc în cale. Îndrepta-va pe cei blânzi la judecată, învăța-va pe cei blânzi căile Sale”.

³⁴ *Sfânta Evanghelie după Luca*, 9, 62: “Iar Iisus a zis către el: Nimeni care pune mâna pe plug și se uită îndărăt nu este potrivit pentru împărăția lui Dumnezeu”.

Al acestuiași
Pentru cei ce li se par din lucruri a se îndrepta. Capete 226

1. CREDINȚA cea rea a celor din afară, întru cele scrise mai jos capete se va vădi, de cei cu adevărat credincioși și cari au cunoștința adevărului *.

2. Domnul voind să arate pre toată porunca datornică, iar pre punerea de fii ** prin sângele său dăruită oamenilor, grăește așa: „când veți face toate cele poruncite vouă, atuncea ziceți, că slugi netrebnice suntem, și ceea ce am fost datori a face am făcut” (Luc. 17.10) ³⁵. Pentru aceasta, Împărăția Cerurilor, nu este plată a lucrurilor, ci dar al Stăpânului slugilor credincioase gătită.

3. Nu cere robul ca pre o plată slobozenia, ci ca un datornic face bine spre plăcere, și ca un dar o așteaptă.

4. Hristos a murit, după scripturi, pentru păcatele noastre (1Cor.15.3) ³⁶ și celor ce bine îi slujesc Lui, slobozenie le dăruiește, pentru că zice: „Bine slugă bună și credincioasă, întru puțin ai fost credincios, preste multe te voi pune, intră întru bucuria Domnului tău” (Matei, 25.23) ³⁷.

5. Nu încă slugă credincioasă este cel ce se rezemă de goală cunoștință, ci cel ce prin ascultare crede lui Hristos celui ce a poruncit.

6. Cel ce cinstește pre Stăpânul, face pre cele poruncite, iar greșind, sau neascultând, rabdă ca pre ale sale pre cele ce îi vin asupra lui.

7. Iubitor de învățătură fiind, fă-te și iubitor de osteneală, pentru că înțelegerea cea goală trufește pre om.

8. Ispitele cele ce cu neașteptare să întâmplă nouă, ne învață cu iconomisire pre noi iubitori de osteneală a fi, și nevrând spre pocăință ne trag.

9. Scârbele cele ce vin asupra oamenilor, sunt nașteri ale răutăților lor. Iar dacă prin rugăciunile răbdăm pre acelea, aflăm iarăși adăogiri a lucrurilor celor bune.

10. Unii pentru fapta bună laudați fiind s-au îndulcit, și pre cea așa dulceată a deșartei mării, o au socotit a fi mângâere. Alții pentru greșala muștrându-se, au bolit, și pre durerea cea folositoare, o au socotit a fi lucrare a răutății.

* Capetele cuprinse între 2-8, sunt întocmai cu capetele 79-82 ale Sfântului Isihie. (nota traducătorului, scrisă cu cerneală sepie)

** *Punere de fii*, înseamnă *înfiere*. „Și noi sânguri întru noi suspinăm, puneri-de-fii așteptând, mântuirea trupului nostru”, în *Biblia* lui Șerban Cantacuzino de la 1688.

³⁵ *Sfânta Evanghelie după Luca*, 17, 10: “Așa și voi, când veți face toate cele poruncite vouă, să ziceți: Suntem slugi netrebnice, pentru că am făcut ceea ce eram datori să facem”.

³⁶ *Întăia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 15, 3: “Căci v-am dat, întâi de toate, ceea ce și eu am primit, că Hristos a murit pentru păcatele noastre după Scripturi”.

³⁷ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 25, 23: “Zis-a lui stăpânul: Bine, slugă bună și credincioasă, peste multe te voi pune; intră întru bucuria domnului tău”.

11. Câți cu pricina nevoițelor se înalță celor mai leneși, aceștia socotesc a se îndrepta din lucrurile cele trupești. Iar câți de cunoștința cea goală rămânându-ne defăimăm pre cei ce nu știu, decât aceea mult mai fără de minte suntem.

12. De sineși, fără de lucru, nu încă întărită e cunoștința, măcar deși adevărată este; fiindcă la toată fapta, lucru îi este întărirea.

13. De multe ori din negrijirea cea pentru lucrare, și cunoștința să întunece. Pentru că ale căroră lucrările cu totul nu s-a băgat în samă, ale acestora și pomenirele câte puțin vor pieri.

14. Scriptura pentru aceasta sfătuește a ști pre Dumnezeu întru cunoștință, ca cu dreptate prin lucruri să-î slujim.

15. Când la arătare am săvârși poruncele, pre cele osebite, adecă, de la Domnul după măsură le luom, dar ne folosim după scoposul înaintei voiri.

16. Cel ce voește a face ceva și nu poate, ca cel ce a făcut este înaintea știutorului de inimă Dumnezeu; însă aceasta, și pentru bune și pentru rele să cuvine să se înțeleagă.

17. Minte fără de trup, bune și rele săvârșaste multe, iar trupul fără de minte, nici una dintru acestea nu poate a săvârși, fiindcă legea slobozeniei, mai înainte de a lucrării să cetește.

18. Unii nefăcând poruncile, socotesc că drept cred; iar alții făcându-le, ca pre o plată datornică așteaptă Împărăția. Însă amândoi din adevăr au greșit.

19. La Stăpân nu se îndatorește plata robilor, nici iarăși câștigă slobozenia cei ce nu slujesc cu dreptate.

20. Dacă Hristos a murit pentru noi după scripturi (2Cor. 5.15)³⁸ și noi nu viețuim nouă înșine, ci celui ce pentru noi a murit și a învieat, arătat este că a sluji Lui până la moarte ne-am îndatorit. Decî cum datornică vom socoti pre punerea de fiî?

21. Hristos Stăpân este după ființă, și Stăpân după iconomisire. Pentru că și pre cele ce nu era lea făcut, și pre cei morți prin păcat i-au răscumpărat cu Sângele Său. Și celor ce așa cred, le-au dăruit dar.

22. Când auzi scriptura grăind „că va răsplăti fieștecăruia după lucrurile lui” (Ps.61.11) să nu înțelegi că lucrurile sunt vrednice de ghenă * sau de Împărăție. Ci după lucrurile necredinței sau ale credinței cei întru Dânsul, Hristos răsplătește fieștecăruia, nu ca un schimbător al lucrurilor, ci ca un Dumnezeu ziditor și răscumpărător al nostru.

23. Câți ne-am învrednicit băii cei de-a doua, lucrurile cele bune, nu pentru răsplătire le aducem, ci pentru paza curățeniei cei date nouă.

24. Tot lucrul bun pre carele îl lucrăm cu fireștile noastre puteri, a ne depărta ne face de la protivnicul; iar adăogire a Sfințirei, nu poate face fără de Dar.

25. Cel înfrânat, să depărtează de îndrăcirea pântecelui. Cel necăștigător, de lăcomie. Liniștitorul, de multa cuvântare. Cel curat, de iubirea de dulceți. Cel întreg-înțelept, de curvie. Cel întru puțin îndestulat, de iubirea de argint. Cel blând, de turburare. Cel smerit cugetător, de mărirea deșartă. Cel ascultător, de iubirea de pricire. Defăimătorul de sine, de fățarnicie. Asemenea și cel ce se roagă, să depărtează de desnădejde. Cel sărac, de multa avere. Mărturisitorul, de lepădare. Mucenicul, de închinăciunea de Idoli. Vezi, cum că toată fapta bună, ceea ce până la moarte să săvârșește, nimic altă, fără numai decât de la păcat este depărtarea. Iar depărtarea păcatului, al firei lucru este, iar nu schimbare a Împărăției.

26. Omul abiea va putea păzi pre cele ale firei sale, iar Hristos prin cruce, pre punerea de fiî o dăruiește.

27. Este poruncă din parte, și este alta cuprinzătoare. Pe undeva adecă, din parte poruncește a da celui ce nu are; iar pre undeva poruncește a să lepăda de toate averile.

³⁸ A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel, 5, 15: “Și a murit pentru toți, ca cei ce viază să nu mai vieze loruși, ci acelaia care, pentru ei, a murit și a înviat.”

* ghenă, iad, infern, de la sl. *geena*. DEX, ed. cit., p. 421.

28. Este lucrare a danului, pruncului necunoscută; și este alta a răutății cu adevărul asemănându-se. Iar bine este unele ca acestea a nu le oglindi pentru înșelăciunea, nici a nu le anamatisi pentru adevărul; ci pre toate prin nădejde a le aduce lui Dumnezeu. Pentru că acela știe pre cea folositoare amândorora.

29. Cea ce voește a înota marea cea gânditoare, îndelung rabdă; smerit cugetă; priveghează, să înfrânează; iar afară de acestea patru, dacă se va sili a intra, își turbură inima, și a trece nu poate.

30. Liniștea este tăere a răutăților; iar dacă va lua pe lângă rugăciune și pre cele mai de sus patru fapte bune, apoi ajutorință către nepătimire, nu e lui nici una decât aceea.

31. Nu este cu putință a să liniști mintea fără de trup; nici a strica pe zidul cel din mijloc al acestora, fără de liniștea și rugăciune. (Înțelegerea cele trupești, adecă).

32. Trupul poștește asupra duhului, și duhul asupra trupului; iar cei ce umblă cu Duhul, pre pofta trupului o vor săvârși.

33. Nu este rugăciune desăvârșit, fără de gânditoarea chemare; Iar mintea care va striga cu nerăsipire, o va auzi Domnul.

34. Mintea fără de răsipire rugându-se, strămtorează pre inimă. Iar pre inima înfrântă și smerită, Dumnezeu o va urgisi (Ps. 50. 18) ³⁹.

35. Și rugăciunea să zice faptă bună, măcar deși e maică a lor; pentru că le naște pre ele, prin împreunarea cea întru Hristos.

36. Orice am lucra fără de rugăciune și fără de nădejdea cea bună, mai pre urmă, de vătămare și nesăvârșit să arată.

37. Când vei auzi că vor fi cei după urmă întâi, și cei dintâi pre urmă (Mat. 19. 30) pre părtașii faptelor bune, și pre părtașii dragostii să-i înțelegi a fi. Pentru că dragostea adecă, mai pe urma faptelor bune este după rânduială, iar întâi se află decât toate după vrednicie, pre cele mai înainte născute decât sineși, mai pre urmă arătându-le.

38. Dacă te vei trândăvi rugându-te, sau din răutatea cea în multe chipuri scârbindu-te, adu-ți aminte de eșire, și de muncele cele cumplite. Și mai bine este a te lipi de Dumnezeu prin rugăciune și prin nădejde, decât a avea pomeniri de cele din afară, măcar și folositoare de vor fi.

39. Nici una din faptele bune singură de sineși deschide pre ușa cea firească a noastră, dacă nu toate una de alte să vor spânzura cu urmare.

40. Nu e înfrânat cel ce să hrănește cu cugetele, măcar deși folositoare sunt; căci nu sunt decât nădejdea mai folositoare.

41. Tot păcatul este spre moarte, de nu va fi curățit degrab prin pocăință. Pentru că măcar Sfântul pentru altul de să va ruga, nu se aude.

42. Cel ce să pocăește cu dreptate, nu socotește asemenea oșteana cu păcatele cele vechi; ci printr-însa milostivește pe Dumnezeu.

43. Dacă pre câte bune le are firea noastră, suntem datorî a le face pre ele în toată ziua, ce de aceia vom răsplăti lui Dumnezeu pentru răutățile cele ce mai înainte am făcut?

44. Oricâtă prisosință a faptei bune am face astăzi, muștrare este a negrijirei ceea ce a trecut, iar nu vădire a lenei.

45. Cel ce să scârbește gânditor și să odihnește trupește: asemenea este cu cel ce trupește să scârbește și gânditor să răsfațază.

46. Scârba cea de bună voe, de la amândoa părțile împreună lucrează una pentru alta: cea a gândului trupului, și cea trupească cei ce este în gând; fiindcă despărțirea lor, mai rea să face.

47. Mare faptă bună este a răbda cele ce vin asupra, și a iubi pre aproapele cel ce te urăște, după cuvântul Domnului.

³⁹ Psalmii, 50, 18: "Jertfa lui Dumnezeu: duhul umilit; inima înfrântă și smerită Dumnezeu nu o va urgisi". În mss. se făcea trimitere la 50, 19.

48. Semn al dragostei ceî nefăţarnice, este ertarea facerilor de strâmbătate. Pentru că şi Domnul, aşa a iubit lumea aceasta.

49. Nu este cu putinţă de la inimă a erta oarecare greşală, fără de cunoştinţa cea adevărată. Pentru că aceasta osebিতা arată fieştecaruia pre cele ce vin asupra.

50. Nimic nu vei pierde din cele ce ai lăsat pentru Domnul. Pentru că la vremea sa mult înmulţite vor veni.

51. Când mintea va uita scopul blagocestiei, atuncea şi lucrul cel arătat al faptei bune să face nefolositor.

52. Dacă tot omului îi este vătămătoarea sfătuirea cea rea, cu mult mai vârtos celor ce înainte a voit a lua asupra-şi pre nevointa cea cu de-adinsul.

53. Cu lucrul să filosofeşti pentru sfatul omului, şi pentru răsplătirea lui Dumnezeu. Pentru că nu este cuvântul decât lucrarea mai înţelept sau mai folositor.

54. Ostenelelor celor pentru blagocestie, le urmează pre urmă sprijineală; însă pre aceasta să cade a o cunoaşte prin legea cea Dumnezească şi prin ştiinţă.

55. Omul a luat înţălegerea, şi fără de cercetare o a ţinut; iar altul o a luat, şi cu adevărul o a asemănat. A căuta să cuvine, cine dintru dânşii mai cu blagocestie a făcut?

56. Cunoştinţa adevărată este: răbdare celor scârbicioase, şi a nu pricinui pre oameni pentru ale sale primejdii.

57. Cel ce face bine şi cere răsplătire, nu slujeşte lui Dumnezeu, ci voiile sale.

58. Nu este cu putinţă să scape de răsplătire cel ce greşeşte, fără numai prin pocăinţa cea cuviincioasă greşalei.

59. Unii grăesc: nu putem să facem binele, dacă nu cu lucrarea vom primi darul Duhului.

60. Ceî ce de-a pururea cu înainte voire întru dulceţi zac, să leapădă de cea după putere, sub cuvânt că n-au ajutor de sus.

61. Darul adecă cu taină s-au dăruit celor ce întru Hristos s-au botezat, însă lucrează după măsura lucrării poruncilor. Şi pre ascuns darul a ne ajuta nu încetează; iar întru a noastră înainte voire este, a face sau a nu face pre cel bun după putere.

62. Mai întâi cu Dumnezescă cuviinţă rădică pre ştiinţă, de unde şi făcătorii rău pocăindu-se, lui Dumnezeu bine au plăcut.

63. Iarăşi întru învăţătura aproapelui s-au ascuns (darul). Iar uneori şi de va ceti urmează gândului, şi prin firească urmare, învaţă pre minte adevărul Său. Decî dacă nu vom ascunde talantul urmărei aceştia ce este din parte, întru bucuria Domnului cu urmare vom intra.

64. Cela ce mai înainte de lucrarea poruncilor, caută lucrările Duhului, asemenea este robului cumpărat pre argint, carele împreună cu a să cumpăra, ciarcă a să scrie şi slobozenia.

65. Cel ce a cunoscut pre năpădirele cele ce vin din afară cu dreptatea lui Dumnezeu, acesta căutând pre Domnul, a aflat cunoştinţa cu dreptate.

66. Dacă vei fi unit cu scriptura, ţinând minte că „peste tot pământul sunt judecăţile Domnului” (Ps. 104.7) ⁴⁰ se va face ţie toată întâmplarea învăţătoare a cunoştinţei de Dumnezeu.

67. Dacă a fiecăruia aşezare dinlăuntru întâmpină şi cea cuviincioasă. Iar pre felurimea ceî cuviincioase întâmplări din afară, singur Dumnezeu o ştie.

68. Când vei pătimi oarecare necinste de la oameni, îndată să îţi aduci aminte de venirea asupra a Slavei ceî de la Dumnezeu (Ioan. 5.44) ⁴¹. Şi pentru necinste, fără de necaz şi fără de turburare vei fi, iar pentru slavă, credincios şi neosândit vei fi când va veni.

⁴⁰ Psalmii, 104, 7: “Acesta este Domnul Dumnezeu nostru, în tot pământul judecăţile Lui”.

⁴¹ Sfânta Evanghelie după Ioan, 5, 44: “Cum puteţi voi să credeţi, când primiţi slavă unui de la alţii şi slava care vine de la unicul Dumnezeu nu o căutaţi?”

69. Lăudându-te de mulțime după bunăvoirea lui Dumnezeu, nimic arătător să nu amesteci cu cea a Domnului (dăruire) iconomisire. Ca nu să schimbe toate, și să pătimești cea dimpotrivă rușine.

70. Sămânța nu va crește fără de pământ și apă. Și omul nu se va folosi fără de ostenelele cele de voea și fără de Dumnezeasca sprijineală.

71. Nu este cu puțință a să vărsa ploaie fără de nori; nici fără de știință bună a plăcea lui Dumnezeu cineva bine.

72. Nu te lepăda a te învăța, măcar de ești și foarța înțelept; fiindcă iconomia lui Dumnezeu, mai folositoare e decât înțelegerea noastră.

73. Când inima din oarecare dulceață, cu necuviință se va mișca de la locul iubirei de osteneală, atunci precum o piatră prea grea spre pogorâre alunecându-se, cu anevoe ținută să face.

74. Precum vițelul neiscusit alergând de la iarbă la iarbă, ajunge la loc de amândoa părțile cu prăpastie; așa să află și sufletul, pre încet pre încet, înșelându-se de cugete.

75. Când mintea îmbărbătându-se întru Domnul, ar smulge pre suflet din năravul cel de multă vreme, atuncea inima ca de un speculator să muncește; întinzându-o pre dânsa și întru o parte și întru alta, și mintea și patima.

76. Precum cei ce înoată pre mare cu nădejdea câștigului, cu dulceață rabdă arșița soarelui; Așa și cei ce urâsc răutatea, iubesc mustrea. Pentru că se împrotivește, unul adecă, vânturilor, iară celălalt patimilor.

77. Precum fuga iarna sau Sâmbăta (Mat.24.20)⁴² durere să face trupului și spurgare sufletului; așa împotrivă scularea patimilor în trup îmbătrânit și în suflet Sfințit.

78. Nimenea este așa de bun și îndurat ca Domnul; însă celui ce nu să pocăește nici acela nu îi iartă greșalele.

79. Mulți ne scârbim pentru păcate, iar pre pricinele lor cu dulceață le priimim.

80. Cârțița pre supt pământ târându-se, oarbă fiind, nu poate să vază stelele. Și cel ce nu crede pentru cele vremelnice, nici pentru cele veșnice a crede nu poate.

81. Dar, înaintea Darului, adevărata cunoștință s-au dăruit de la Dumnezeu oamenilor. Mai înainte de toate celui ce o au dăruit, a crede, pre părtașii ei învățându-i.

82. Când sufletul cel păcătos nu priimește scârbele* cele ce îi vin asupra, atuncea Îngerii pentru dânsul grăesc: „Tămăduit-am pre Vavilon, și nu s-a vindecat” (Irimiea, 51.9)⁴³.

83. Mintea uitând pre adevărata cunoștință, pentru cele vătămătoare ca pentru niște folositoare, cu oamenii face război.

84. Precum nu poate a zăbovi focul în apă, așa nici cugetul cel spurcat în inima iubitoare de Dumnezeu. Pentru că tot iubitorul de Dumnezeu este și iubitor de osteneală; iar osteneala cea de voe, este după fire vrăjmașă îndulcirea patimilor.

85. Patimas fiind pășune cu lucrul prin voe, mai pre urmă și nevrând părtașul, să înalță asupra lui cu sila.

86. Pre pricinele cugetelor celor fără de voe le iubim, și pentru aceasta năvălesc asupra; iar a celor de voe, arătat este că și pre lucruri adecă le iubim.

87. Părerere și trufiea sunt pricină ale hulei; iar iubirea de argint și slava deșartă, ale nemilostivirei și ale fățariei.

88. Când ar vedea dieavolul că mintea de la inimă s-a rugat, atuncea marî și rău meșteșugitoare ispite aduce asupra. Pentru că pre cele mici fapte bune, cu marî năvăliri asupra, voește a le perde.

⁴² *Sfânta Evanghelie după Matei*, 24, 20: “Rugați-vă ca să nu fie fuga voastră iarna, nici sâmbăta”.

* *scârbele*, cu sensul de necazuri, suferințe, ură, dușmănie, același din *Biblia* de la 1688.

⁴³ *Ieremia*, 51, 9: “Am voit să vindecăm Babilonul, dar nu s-a vindecat! Lăsați-l și haideți să mergem fiecare în țara noastră, pentru că osânda lui s-a ridicat până la nori și a ajuns până la cer!”.

89. Cugetul zăbovind înlăuntru, arată pre a omului spre pătimire; iar degrab ucigându-se, însemnează război și împotivire.

90. Trei sunt locurile cele gânditoare, întru care intră mintea schimbându-se întru sine: după fire, mai presus de fire și împotiva firei. Și când adecă ar intra întru cel după fire loc, să află pre sine pricinuitoare a cugetelor celor viclene, și își mărturisește lui Dumnezeu păcatele, cunoscând pricinele patimilor. Iar când întru cel împotiva firei ar veni, uită pe dreptatea lui Dumnezeu, și cu oamenii să luptă ca cum ar nedreptăți-o pre ea. Iar când întru cel mai presus de fire s-ar aduce, află rodirile Sfântului Duh pre care le-au zis Apostolul: „Dragostea, bucuria, pacea și c.l. (Gal. 5.22) ⁴⁴. Și știe, că de ar mai alege înainte pre grijele cele trupești, a petrece înlăuntru acolo, nu poate. Și cel ce ese din locul acela, cade în păcat, și întru cele ce urmează după dânsul cumplete întâmplări; măcar de nu degrab, și întru așa vreme, precum știe dreptatea lui Dumnezeu.

91. Pre atâta e adevărată cunoștința, pre cât pre ea, fieștecăruia, o adeverează blândeța, smerenia și dragostea.

92. Tot cel ce s-a Botezat cu pravoslavie *, priimește cu taină pre tot Darul, însă să adeverează deplin de aceia, după lucrarea poruncilor.

93. Porunca lui Hristos după știință săvârșindu-se, după mulțimea durerilor inimii dăruiește mângâere. Însă fieștecarele dintru dânsese, întru a sa vreme vine.

94. Să ai petrecătoare rugăciune întru tot lucrul, că nimic nu săvârșești fără de ajutorul lui Dumnezeu.

95. Nimic decât rugăciunea întru lucrare nu este mai puternic; și către buna plăcere a lui Dumnezeu, nimic nu este decât dânsa mai folositor.

96. Toată lucrarea poruncilor întru dânsa să cuprindă; fiindcă decât dragostea cea către Dumnezeu, nu este mai înalt nimic.

97. Rugăciunea cea nerăsipită, semn este al iubirei lui Dumnezeu celui petrece (întru ea); iar negrijirea cea pentru dânsa și răsipirea, al iubirei de dulceți este semnul.

98. Cel ce fără scârbă privighează și îndelung rabdă, și să roagă, al Sfântului Duh cu lucrarea părtaș este. Iar cel ce scârbește întru acestea, și cu voirea, și acesta degrab ea sprijineală.

99. O poruncă, precum s-a zis, mai înaltă este decât alta. Drept aceea și credință decât credință mai tare să află.

100. Este credință din auz după Apostolul (Rom. 10, 17) ⁴⁵. Și este credință a celor nădăjduite adevere (Evr. 11. 1) ⁴⁶.

101. Bine este a folosi prin cuvinte pre cei ce întreabă; iar mai bine este a le ajuta aceloră prin rugăciune și prin fapta bună. Pentru că cel ce prin acesta din urmă, să aduce pre sine lui Dumnezeu, ajutorează și aproapelui, singur încredințându-se de ajutor.

102. Dacă voești cu scurt cuvânt să folosești pre iubitorul de învățătură, arată rugăciune, și credință dreaptă, și de cele ce vin asupra răbdare. Pentru că toate cele ce sunt bune, prin mijlocul acestora să află.

103. Pentru cele ce a nădăjduit cineva spre Dumnezeu, nu încă pentru acelea se va lupta cu aproapele.

104. Dacă toată cea fără de voe, din cea de voe are pricina, după scriptură, apoi nimenea este întru acest fel vrăjmaș omului, precum el singur luiși este.

⁴⁴ *Epistola către Galateni a Sfântului Apostol Pavel*, 5, 22: “Iar roada Duhului este dragostea, bucuria, pacea, îndelungă-răbdarea, bunătatea, facerea de bine, credința”.

* *pravoslavie*, ortodoxie, religie creștină ortodoxă, din sl. *pravoslavije*, DEX, *ed.cit.*, p. 834.

⁴⁵ *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, 10, 17: “Prin urmare, credința este din auzire, iar auzirea prin cuvântul lui Hristos”.

⁴⁶ *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, 11, 1: “Iar credința este încredințarea celor nădăjduite, dovedirea lucrurilor celor nevăzute”.

- 105.** Înaintea tuturor răutăților, povățuitor este neștiința, iar a doua după aceasta este necredința.
- 106.** Fugî de ispită prin răbdare și rugăciune. Iar dacă fără de acestea te împrotivești, mai mult năvălește asupra ta.
- 107.** Cel blând după Dumnezeu, decât cei înțelepți este mai înțelept. Și cel smerit cu inima, decât cei puternici este mai puternic; de vreme ce jugul lui Hristos întru cunoștință îl poartă.
- 108.** Pre câte, fără de rugăciune, sau le grăim, sau le facem, mai pre urmă sau greșite, sau spre vătămare sunt, și pre noi neștiut prin lucruri ne muștră.
- 109.** Din lucruri și din cuvinte, și din gânduri, drept, unul este. Iar din credință, și din Dar, și din pocăință, mulți drepti sunt.
- 110.** Precum celui ce să pocăește, este strein lucru a cugeta înalt, așa celui ce de voe păcătuiește, a cugeta smerit cu neputință îi este lui.
- 111.** Nu este smerita cugetare osândire a științei, ci Dar al lui Dumnezeu și cunoștința a milostivirei.
- 112.** Ceea ce este casa cea simțitoare văzduhului celui de obște, aceasta este și mintea cea cuvântătoare Dumnezeescului dar. Și pre cât ai scoate pre materie, pre atâta de sineși va veni; și pre cât o ai băga, pre atâta se va depărta.
- 113.** Materia casei sunt vasele și bucatele, iar materia minții este mărirea deșartă și dulceața.
- 114.** Lărgirea inimii este nădejdea cea spre Dumnezeu; iar strămtorarea ei este grija cea trupească.
- 115.** Unul este adică, și neschimbat Darul Duhului, însă lucrează întru fieștecările deosebi precum voește.
- 116.** Precum ploaia vârsându-se pre pământ, dă sadurilor pre felurimea cea cuviincioasă, dulce adevăc celor credincioși, cu neschimbare viind asupra-le, pre lucrările cele cuviincioase faptelor bune le dăruiește.
- 117.** Celui ce flămânzește pentru Hristos, Darul să face hrană. Și celui ce însetează, băutura prea dulce. Celui ce îi este frig, îmbrăcăminte. Și celui ce să ostenește, odihnă. Celui ce se roagă, plină adevărire * și celui ce plânge, mângâere.
- 118.** Decî când vei auzi scriptura grăind pentru Sfântul Duh: „că a șezut pre unul fieștecările din (ei) Apostoli” (Fap. 2.3) ⁴⁷ sa: că „a căzut asupra Prorocului” (1Împ. 10.10) ⁴⁸ sau „lucrează” (1Cor. 12.11) ⁴⁹ sau „să scârbește” (Ef. 4.30) ⁵⁰ sau „să stinge” (1Sol. 5.19) ⁵¹ sau „să aprinde” (Fap. 17.16) ⁵². Și iarăși „unii adevăc, pargă avându-” (Rom. 8.23) ⁵³ iar alții „plinî fiind de Duhul Sfânt” (Fap. 2.4) ⁵⁴, să nu socotești pentru Duhul tăere, sau schimbare, sau mutare oareșicare; ci crede după chipul carele mai înainte ai zis, neprefăcut, și neschimbat, și întru tot puternic a fi. Drept aceea, și întru lucrările Lui, și petrece ceea ce este și fieștecăruia pre cea cuviincioasă o păzește cu

* adevărire, a adevări, a se adevări, afirmare, confirmare, a se confirma, adevăr. În *Biblia* de la 1688 mai apare și forma adevăriciunei și a adevăra.

⁴⁷ *Faptele Sfinților Apostoli*, 2, 3: “Și li s-au arătat, împărțite, limbi ca de foc și au șezut pe fiecare dintre ei”.

⁴⁸ *Cartea întâi a Regilor*, 10, 10: “Iar dacă au ajuns ei la Ghibea iată i-a întâmpinat o ceată de proroci și a venit peste el Duhul lui Dumnezeu și a prorocit și el în mijlocul lor”.

⁴⁹ *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 12, 11: “Și toate acestea le lucrează unul și același Duh, împărțind fiecăruia deosebi, după cum voiește”.

⁵⁰ *Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel*, 4, 30: “Să nu întristați Duhul cel Sfânt al lui Dumnezeu întru Care ați fost pecetluiti pentru ziua răscumpărării”.

⁵¹ *Cartea înțelepciunii lui Solomon*, 5, 19: “Din sfințenia Sa va face pavază nebiruită”.

⁵² *Faptele Sfinților Apostoli*, 17, 16: “Iar în Atena, pe când Pavel îi aștepta, duhul lui se îndârjea în el, văzând că cetatea este plină de idoli”.

⁵³ *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, 8, 23: “Și nu numai atât, ci și noi, care avem parga Duhului, și noi înșine suspinăm în noi, așteptând înfierea, răscumpărarea trupului nostru”.

⁵⁴ *Faptele Sfinților Apostoli*, 2, 4: “Și s-au umplut toți de Duhul Sfânt și au început să vorbească în alte limbi, precum le dădea lor Duhul a grăi”.

Dumnezească cuviință. Acela adecă ca un soare, preste cei ce s-au botezat, cu covârșire s-au vărsat, și fieștecarele din noi după măsura care a urât patimile să luminează, iar după cât să arată că le iubește pre acelea, (adecă pre patimi) pre atâta să și întunecă.

119. Cel ce urăște patimile, taie pricinele acestora; iar cel ce zace în pricină, să luptă de patimi și nevrând.

120. Când ne lucrăm de cugetele cele viclene, singuri pre sine să ne ocărâm, iar nu pre păcatul cel părintesc.

121. Rădăcinii ale cugetelor, sunt răutățile cele arătate, pre care cu mâinele, cu picioarele și cu gura, le facem totdeauna.

122. Nu este cu puțință să vorbească cu patima în gând, cel ce nu iubește pricinele aceștia.

123. Pentru că cine defăimând rușinea, să împreună cu mărirea deșartă? Sau cine iubind ocara, să turbură pentru necinstire? Și cine având inimă înfrântă și smerită, primește dulceața trupească. Sau cine crezând lui Hristos să grijaște pentru cele vremelnice, sau să luptă?

124. Cel ce se leapădă de cineva, și nici cu cuvântul, nici cu gândul nu să pricește cu cel ce îl leapădă, cunoștința adevărată a câștigat și credință tare arată Stăpânului.

125. „Mincinoși sunt fiii oamenilor în cumpene, a face nedreptate” (Ps. 61.9) ⁵⁵ pe când Dumnezeu dă fieștecăruia aceea ce este vrednic după dreptate.

126. Dacă nici celui ce face nedreptate, îi este vreo prisosință, nici celui nedreptățit, lipsire, în chip dar trece omul, însă în deșert să turbură” (Psalm 38.9) ⁵⁶.

127. Când vei vedea pre cineva bolind cu inima pentru multele necinstiri, să cunoști că de cugetele mării deșarte este plin, și cu nemulțămire seceră mănunchile seminților celor din inimă.

128. Cel ce s-a desfătat afară de ceea ce se cuvine întru dulcele trupului, cu însutite dureri va răsplăti prisosința.

129. Începătorul, dator e a grăi cea datornică ascultătorului; iar neascultând, înainte a-î vesti pre năvălirea celor rele.

130. Cel ce se nedreptățește de la cineva, și nu cearcă de la cel ce l-au nedreptățit, cu aceea parte crede lui Hristos și însutit primește în veacul acesta, și vieța veșnică moștenește.

131. Pomenirea lui Dumnezeu să face prin durerea inimii pentru blagocestie. Iar tot cel ce uită pre Dumnezeu, dulce pătimește și nesimțitor (fără de durere) să face.

132. Să nu zică, că cel nepătimaș nu poate a să scârbi. Pentru că măcar deși nu pentru sineși, ci pentru aproapele dator este cu aceasta.

133. Când vrăjmașul va aduna multe zapise ale păcatelor săvârșite întru uitare, atuncea și cu pomenire nevoește pre datornic a face pre același; căci pre legea păcatului cu cale rău a uneltit-o.

134. Dacă voești totdeauna a-ți aduce aminte de Dumnezeu, nu lepăda asuprelele ca pre niște nedrepte, ci ca pre cele ce cu dreptate vin să le rabzi. Pentru că răbdarea adecă, prin fieștece întâmplare, pre aducerea aminte o pornește; iar lepădarea micșorează pre înțelegerea cea gânditoare a inimei, și prin odihnă, pre uitare o lucrează.

135. Dacă voești de Domnul a să acoperi păcatele tale, să nu faci arătată oamenilor dacă ai faptă bună. Pentru că ceea ce am face cu faptele bune ale noastre, aceasta și cu păcatele noastre lucrează Dumnezeu.

136. Ascunzând fapta bună, nu te înălța cu mintea, ca cum dreptate săvârșind. Fiindcă dreptate e, nu numaî a ascunde cele bune, ci și nimic a cugeta din cele oprite.

137. Nu te bucura când vei face bine cuiva, ci când vei răbda cu nepomenire de rău, pre împotivirea ceea îți ce urmează. Pentru că în ce chip nopțile pre zile, așa răutățile pre facerile de bine le moștensec.

⁵⁵ Psalmii, 61, 9: “Dar deșertăciune sunt fiii oamenilor, mincinoși sunt fiii oamenilor; în balanță, toți împreună sunt deșertăciune”.

⁵⁶ Idem, 38, 9: “Deși ca o umbră o trece omul, dar în zadar se tulbură”.

138. Mărirea deșartă, și iubirea de argint, și dulceața, nu o lasă a rămânea nespurcată pre facerea de bine, dacă nu mai întâi acestea prin frica lui Dumnezeu vor cădea.

139. Întru cele fără de voe dureri s-a ascuns mila lui Dumnezeu, trăgând spre pocăință pe cel ce rabdă și izbăvindu-l de veșnica muncă.

140. Unii lucrând poruncile, în cumpănă deopotrivă a le cumpăni pre ele cu păcatele așteaptă. Iar unii prin-trânsele milostivesc pre (Dumnezeu) cel ce a murit pentru păcatele noastre. A căuta se cuvine cine din ei are înțelegere dreaptă?

141. Frica Ghienei * și iubirea Împărăției, dau pre răbdarea celor scârbicioase; și aceste nu de la înșine, ci de la cel ce știe cugetele noastre.

142. Cea ce crede pentru cele viitoare, de cele de aicea dulci să depărtează fără de iscodire; iar cel ce nu crede, dulce și iubitor de sine să face.

143. Să nu zici, cum dulce va pătimi săracul neavând pre cele pricinuitoare? Pentru că poate cineva și prin cugete mai cu ticăloșie dulce a pătimi.

144. Alta este înțelegerea lucrurilor, și alta e cunoștința adevărului; pre cât să deosebește Soarele de Lună, pre atâta cea de a doua, decât cea dintâi, mai folositoare este.

145. Înțelegerea lucrurilor, după măsura lucrării poruncilor vine; iar cunoștința Adevărului, după măsura nădejdei ce întru Hristos.

146. Dacă voești a te mântui și întru cunoștința adevărului a veni, ispitește totdeauna a covârși ** pre cele simțitoare, și cu singură nădejdea a te lipi de Dumnezeu. Pentru că așa fără de voe abătându-te, vei afla pre începătorii și pre stăpâniri luptându-se cu tine prin asuprelele cugetelor. Însă pre acestea, prin rugăciune biruindu-le, și petrecând cu bună nădejde, vei avea darul lui Dumnezeu, de mânie ce va să fie, izbăvindu-te pre tine.

147. Cel ce înțelege pre cea zisă cu taină de Sfântul Apostol Pavel, carele a zis a fi războiul cel împotriva duhurilor vicleșugurilor (Efes.6.12)⁵⁷ va cunoaște și pre pilda Domnului pre care a zis: „Cum că să cuvine totdeauna a să ruga, și a nu înceta” (Luc. 18.1)⁵⁸.

148. Legea cu închipuire poruncește a lucra în șase zile, iar întru a șaptea a prăznui. Pentru că lucrul sufletului este facerea de bine cea prin averi, adecă prin lucruri. Iar prăznuirea lui și odihnirea, aceea adecă, a vinde toate și a le da săracilor, după cuvântul Domnului. Și prin necăștigare odihnindu-se, întru cea gânditoare nădejde a petrece. Decî întru această odihnă, și Pavel cu sânguință ne îndeamnă pre noi a intra grăind „Să ne sânguim a intra întru acea odihnă” (Evr. 4.11.)⁵⁹.

149. Iar acestea am zis, nu încuind pre cele viitoare, nici hotărând a fi aicea întregă răsplătirea; Ci să cuvine mai întâi în inimă lucrând a avea pre Darul Sfântului Duh, și așa după măsură a intra întru Împărăția Cerurilor. Pre aceasta arătată făcându-o și Domnul a grăit „Împărăția Cerurilor înlăuntru vostru este” (Luc. 17.21)⁶⁰. Aceasta și Apostolul o a grăit: „Este credință adevărarea celor nădăjduite” (Evr. 11.1)⁶¹. Și iarăși: „așa să alergați ca să ajungeți”. Și iarăși „Ispitiți-vă pre

* *ghienă* (precum aici în mss.), *gheenă*, iad. Sunt folosite și alte variante: *ghena*.

** *a covârși*, cu sensul de *a acoperi*, *a fi superior*, semnificații pe care le are cuvântul și în *Biblia* de la 1688.

⁵⁷ *Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel*, 6, 12: “Căci lupta noastră nu este împotriva trupului și a sângelui, ci împotriva începătorilor, împotriva stăpânilor, împotriva stăpânitorilor întunericului acestui veac, împotriva duhurilor răutății, care sunt în văzduhuri”.

⁵⁸ *Sfânta Evanghelie după Luca*, 18, 1: “Și le spunea o pildă cum trebuie să se roage totdeauna și să nu-și piardă nădejdea”.

⁵⁹ *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, 4, 11: “Să ne silim, deci, ca să intrăm în acea odihnă, ca nimeni să nu cadă în aceeași pildă a neascultării”.

⁶⁰ *Sfânta Evanghelie după Luca*, 17, 21: “Și nici nu vor zice: Iat-o aici sau acolo. Căci, iată, împărăția lui Dumnezeu este înăuntru vostru”.

⁶¹ *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, 11, 1: “Iar credința este încredințarea celor nădăjduite, dovedirea lucrurilor celor nevăzute”.

înșivă, de sunteți întru credință, sau a nu cunoașteți pre Iisus Hristos că lăcuște întru voi? Fără numai de sunteți neiscușiți” (2Cor. 13.5)⁶².

150. Cel ce a cunoscut adevărul nu se împotrivesc năpădirelor celor scârbicioase; pentru că știe că întru frica lui Dumnezeu povățuiesc pre om.

151. Păcatele cele vechi după chip pomenindu-se, vatămă pre cel cu bună nădejde. Pentru că cu scârbă adecă răsărind, de la nădejde îl depărtează; Iar fără de scârbă închipuindu-se, pre spurcaciunea cea veche o pun înlăuntru.

152. Când mintea prin lepădarea cea singură de sineși, va ținea pre nădejdea cea singură gândită, atuncea vrăjmașul cu a mărturisirei pricină, închipuește pre răutățile cele mai dinainte ca pre un tablou: Ca pre patimile cele cu darul lui Dumnezeu uitate, să le rădice iarăși, și pre taină să nedreptățască pre om. Pentru că atuncea și tare și urătoare de patimi fiind, de nevoe se va întuneca, turburându-se pentru cele lucrute. Și dacă întunecată și iubitoare de dulceti ar fi mintea, de va zăbovi cu adevărat și cu împătımire va vorbi cu asuprelele, ca pre un nărav va afla pre una ca această pomenire, iară nicidecum mărturisire.

153. Dacă voești a aduce lui Dumnezeu mărturisire neosândită, nu pomeni după chip pre mărturiile cele spre mai rău; ci rabdă cu vitejie pre năpădirele acestora.

154. Cele întristăcioase năpădesc asupra pentru păcatele cele mai nainte făcute; aducând spre tot păcatul pre cea cuviincioasă ispită.

155. Cunosătorul și cel ce știe adevărul, nu prin pomenirea celor lucrute, ci prin răbdarea celor de năpădesc asupra, să mărturisește lui Dumnezeu.

156. Lepădând osteneala și necinstirea, nu te făgădui prin alte fapte bune a te pocăi; pentru că slava deșartă și nesimțirea ostenelei, s-a obișnuit a sluji păcatului și prin cele de-a dreapta.

157. Pentru că precum pre faptele cele bune, ostenelele și necistirele: așa și pre răutăți, dulceti și mărirea deșarte, a le naște s-au obișnuit.

158. Toată dulceața cea trupească, este din odihna ceea ce înainte a întâmpinat; Iar pre odihnă o naște necredința.

159. Cea ce este supt păcat, nu poate singur să biruească pre înțelegerea cea trupească: Pentru că pre întărătare o are neîncetată și întru mădulări zăcând.

160. Pătimași fiind noi, să cuvine să petrecem în rugăciune și în supunere. Pentru că abia este cu puțință, cu ajutorire, a face război cu năravurile (prinderile în minte).

161. Cea ce de voe să nevoește cu supunere și cu rugăciune, nevoitor este bine meșteșugitor; pre lupta cea gânditoare arătându-o la iveală prin depărtarea celor simțitoare.

162. Cel ce nu unește voia sa cu voia lui Dumnezeu, să împedecă întru ale sale meșteșugiri, și rob protivnicilor să face.

163. Când vei vedea pre doi răi având dragoste unul către altul, să cunoști că unul altuia ajută către voia sa.

164. Înaltul cugetător și mărețul în deșert, cu dulceața unul cu altul să împacă; pentru că unul adecă, ca un rob de desupt căzând, laudă pre măritul în deșert; iar altul adeseori laudându-se, mărește pre înalt cugetătorul.

165. Auzitorul cel iubitor de Dumnezeu, pentru amândoa întâmplările priimește folos. Pentru faptele cele bune adecă, mărturisindu-se, mai osârduitor să face; iar pentru cele rele muștrându-se, a să pocăi să nevoește. Însă să cuvine noă după sporire, și vieța a o avea, și după vieța suntem datorî a aduce rugăciunile lui Dumnezeu.

⁶² *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel, 13, 5:* “Cercetați-vă pe voi înșivă dacă sunteți în credință; încercați-vă pe voi înșivă. Sau nu vă cunoașteți voi singuri bine că Hristos Iisus este întru voi? Afară numai dacă nu sunteți netrebniți.”

166. Bine este adecă a ținea pre porunca cea mai mare și cuprinzătoare, și pentru nimic după chip a purta grijă, nici după chip a să ruga. Ci numai a căuta pre Împărăția și Cuvântul lui Dumnezeu (Mat. 6.33)⁶³. Iar dacă pentru fieștecare trebuință purtăm grijă, datorii suntem și pentru fieștecare a ne ruga. Pentru că cel ce fără de rugăciune face ceva, sau să grijește de ceva, nu bine sporește către sfârșitul lucrului. Și aceasta este ceea ce o auzis Domnul „Nu puteți fără de mine a face nimic” (Ioan 15.5)⁶⁴.

167. Pre cela ce nu bagă în samă pre porunca cea pentru rugăciune, mai necuviicioase neascultării moștenesc, care, una de la alta, ca pre un legat trimițându-l.

168. Cel ce primește pre cele scârbicioase cu mulțumire, de aicea prin așteptarea bunătăților celor ce vor să fie, cunoștința adevărului a aflat, și de iuțime, și de scârbă, lesne se va izbăvi.

169. Cel ce alege pentru adevăr pre pătimirea cea rea și pre necinstire, pe cale Apostolească călătorește: luându-și crucea și cu lanțul încingându-se. Iar cel ce fără de acestea să ispitește a lua aminte inimii, cade în ispitele și în lanțurile dieavolului, și acele să înșală cu mintea.

170. Nici pre cugetele cele rele fără de pricină, nici pre pricină fără de cugete, nu este cu puțință a le birui cel ce să luptă. Pentru că când pre una de o parte o lepădăm, nu după mult cea, prin cealaltă, de amândouă ne cuprindem.

171. Cel ce pentru frica pătimirei cei rele și a ocării să luptă cu oamenii, sau aicea pătimește rău mai mult prin năpădiri, sau în veacul cel viitor cu nemilostivire să muncește.

172. Cel ce voește a să apăra de toată năpădirea cea rea, dator este prin rugăciune a împăca cu Dumnezeu lucrurile; și a ținea adecă cu gândirea nădejdea cea spre Dânsul; iar pre grija celor simțitoare, după putere a o defăima.

173. Când ar afla dieavolul pre om îndeletnicindu-se fără de nevoie întru cele trupești, mai întâi răpește de la dânsul dobânzeala cunoștinții, apoi așa îi taie ca pre un cap pre nădejdea cea spre Dumnezeu.

174. Dacă vei lua sau afla cândva locul cel îngrădit al rugăciunii cei curate, apoi să nu primești pre cunoștința lucrurilor, celor ce în vremea aceea răsare de la vrăjmașul, ca să nu pierzi pre cea mai mare. Pentru că mai bine este cu săgețile rugăciunii, a-l săgeta pre el jos oareunde încuiat împreună, decât a vorbi cu dânsul, aducându-ne cele rele, și meșteșugindu-se să ne smulgă pre noi de la rugăciunea cea asupra lui.

175. Înțelegerea lucrurilor, în vremea ispitei și a trândăviei, folosește pre om, iar în vremea rugăciunii a-l vătăma s-a obișnuit.

176. Dacă ai primit sorț a învăța întru Domnul, și neascultându-te, să te scârbești cu mintea, și să nu te turburi la arătare. Pentru că scârbindu-te, nu te vei osândi împreună cu cel ce nu te ascultă, iar turburându-te, întru acelaș lucru te vei ispiți.

177. În vremea tâlcuirii *, să nu ascunzi cele cuviicioase celor ce sunt de față: Cele cu bună cuviință adecă, mai luminos, iar pre cele aspre, umbros povestindu-le.

178. Celui ce nu este întru supunerea ta, să nu îi aduci greșala lui în față. Pentru că acest lucru este a stăpânirii, mai vârtos decât al sfătuirii.

179. Cele ce să grăesc înmulțit, să fac tuturor de folos, fieștecăruia pre ale sale după știință arătându-le.

⁶³ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 6, 33: “Căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și toate acestea se vor adăuga vouă”.

⁶⁴ *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 15, 5: “Eu sunt vița, voi sunteți mlădițele. Cel ce rămâne în Mine și Eu în el, acela aduce roadă multă, căci fără Mine nu puteți face nimic”. Leitmotiv în comentariul Sfântului Marcu Pustnicul la fel ca și citatele de la capetele 222 și 223.

* *tâlcuire*, comentare, tălmăcire, și în *Biblia* de la 1688.

180. Cel ce grăește drept, dator este și singur să mulțumească ca cum de la Dumnezeu luând graiurile. Pentru că adevărul nu este al celui ce grăește, ci al lui Dumnezeu celui ce îl lucrează.

181. De la carii nu ai mărturia supunerii, nu te lupta cu dâșii când să împotivesc adevărului, ca să nu rădici urăciune, după Dumnezeasca scriptură (2 Tim. 2.23) ⁶⁵.

182. Cel ce lasă unde nu să cuvine ascultătorului celui ce împotivă grăește, îl înșală pre el întru acel lucru, și pre făgăduințele supunerii a le lepăda îl face.

183. Cel ce cu frica lui Dumnezeu învață sau pedepsește pre cel ce greșește, pre fapta bună ceea ce se împotivesc greșalei luiși își câștigă. Iar cel ce poruncește răul, și cu voire de rău ocărăște, întru cea deasemenea patimă cade, după legea cea Dumnezească.

184. Cel ce bine s-a învățat legea, să teme de puitorul de lege; Și temându-se de Dânsul, să abate de la tot răul.

185. Nu fii cu două limbă, întru astfel cu cuvântul, și întru altfel cu știința aflându-te. Pentru că pre unul ca acesta, îl pune scriptura supt blestem (Is. Sir. 28.15) ⁶⁶.

186. Este cel ce grăește adevărul, și de cei fără de minte să uraște după Apostolul. Și este cel ce să fățarnicește, și pentru aceasta să iubește. Însă nici una dintru acestea, răsplătiri spre mulți ani să face. Pentru că Domnul întru a sa vreme, dă fieștecăruia pre cea cuviincioasă.

187. Cel ce voește a să izbăvi de relele cele viitoare, dator este a suferi cu dulceață pre cele de aicea. Pentru că așa cu mintea schimbând lucru cu lucru, prin mici dureri, va scăpa de cele mari munci.

188. Închide pre cuvânt despre laudă, și pre cuget despre părere, ca să nu fii slobozit, și vei lucra cele protivnice. Pentru că nu de la om numai să lucrează desăvârșit cel bun, ci cu ajutorul lui Dumnezeu cel atoatevăzător.

189. Dumnezeu cel a toate văzător, precum lucrurilor noastre împarte pre părțile cele vrednice, așa și pentru cugetele și înțălegerile cele de voe, face.

190. Cugetele cele fără de voe, răsar din păcatul cel ce înainte a întâmpinat; iar cele de voe, din voia cea de sineși stăpânitoare. Drept aceea, să află pricinuitoare celor dintăi, cele a doua.

191. Scârbă urmează gândurilor celor rele, ce sunt împotriva înaintei puneri, drept aceea și degrab să pierd. Iar celor ce sunt după înainte punerea, bucurie; drept aceea și cu anevoe ne putem izbăvi de dănsese.

192. Iubitorul de dulceți să scârbește întru prihăniri și întru rele pătimirii. Iar iubitorul de Dumnezeu, pentru laude și pentru multe averi să scârbește.

193. Cel ce nu cunoaște judecățile lui Dumnezeu, trece cu mintea pe cele de amândouă părțile prăpăstioasă. și de tot vântul cu lesnire să răstoarnă. Lăudându-se, să înalță; și prihănindu-se, să amărăște. Ospătându-se, se face curvar și rău pătîmind, să plânge. Înțălegând, voește a să arăta; și neînțelegând să formălueste. Îmbogățindu-se, să trufește; și sărăcind, să fățarnicește. Săturându-se, îndrăzneț să face; și postindu-se, în deșert să mărește. Cu cei ce îl muștră, să pricește; și la cei ce îi dau lui iertare, ca la niște nepricepuți să uită.

194. Decă dacă nu va câștiga cineva cu darul lui Hristos cunoștința adevărului și frica lui Dumnezeu, apoi nu numai din patimi, ci și din întâmplările cele din afară, priimește cumplite rane.

195. Când voești să deslegi vreun lucru împletit și neurcat, cearcă pentru el ce place lui Dumnezeu, și vei afla deslegarea lui spre folos.

196. Întru care lucruri dacă ar binevoi Dumnezeu, acestora și toată făptura le slujește; Iar de la carele El s-ar întoarce, asemenea și făptura să împotivesc.

⁶⁵ *Epistola a doua către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, 2, 23: "Ferește-te de întrebările nebunesti, știind că dau prilej de ceartă".

⁶⁶ *Cartea Înțelepciunii lui Iisus, fiul lui Sirah (Ecclesiasticul)* 28, 15: "Limba clevetitoare pe mulți i-a clătinaț și i-a risipit dintr-un neam într-alt neam și cetăți tari a surpat și casele celor mari a stricat".

197. Cel ce se împotrivesc năvălirilor celor scârbicioase, precum nu știe, împotriva să luptă cu porunca lui Dumnezeu. Iar cel ce le primește pre acelea cu cunoștință adevărată, acesta după scriptură așteaptă pre Domnul.

198. Ispita năpădind, nu căuta pentru ce, sau prin cine a venit, ci caută cum o vei răbda pre dânsa cu mulțumire, și fără de necaz și cu nepomenire de rău.

199. Streină răutate nu adaugă păcatul, dacă nu o vom primi noi pre aceea cu gândurile cele rele.

200. Dacă nu este cu puțință a afla cu lesnire pre cel ce a plăcut lui Dumnezeu fără de ispite, atunci să cuvine a mulțami lui Dumnezeu pentru toată întâmplarea.

201. Dacă Petru nu ar fi greșit vânatul cel de noapte, nu ar fi nemerit pre cel de ziuă. Dacă nu simțitor ar fi orbit Pavel, nu ar fi văzut cu mintea. Și dacă nu s-ar fi clevetit Ștefan ca un hulitor, nu ar fi văzut pre Dumnezeu, deschizându-i-se Cerurile.

202. Precum lucrarea cea după Dumnezeu, faptă bună să grăește, așa și scârba cea mai presus de așteptare, ispită să numește.

203. Dumnezeu ispita pre Avram, adecă îl scârbea spre folos; nu ca să-l cunoască ce fel este, pentru că îl știea pre el Cel ce știe toate mai înainte de facerea lor, ci ca să-i dea lui pre pricinele credinței cei desăvârșit.

204. Toată scârba vedește pre cumpănirea voii noastre, sau înspre dreapta să cumpănește, sau spre stânga. Pentru aceasta, scârba ceea ce se întâmplă, ispită să numește; dăruind partașului iscusință a voilor celor ascunse.

205. Frica lui Dumnezeu ne silește pre noi să ne luptăm cu răutatea; Decî noi făcând război, darul lui Dumnezeu o biruește pre ea.

206. Înțelepciune este, nu numai aceea a ști adevărul prin firească urmare, ci aceea a și răbda ca pre a sa pre viclenie a celor ce fac strâmbătate. Pentru că unii adecă întru cea dintâi petrecând, către mândrie s-au rădicat; iar alții ajungând la cea de-a doua, smerită înțelepciune au câștigat.

207. Dacă voești să nu te superi de cugetele cele viclene, defăimarea sufletului și scârba trupului primește-le, și acestea nu din parte, ci în toată vremea și locul și lucrul.

208. Cel ce se pedepsește întru cele scârbicioase cu voia, de cugetele cele fără de voe nu se va stăpâni. Iar cel ce nu primește pre cele mai dintâi, de cele de-a doua, și nevrând să robește.

209. Când nedreptățindu-te tu, și se vor împietri cele dinlăuntru și inima, nu te scârbi; pentru că cu iconomisire s-au clătit ceea ce zăcea mai înainte înlăuntru. Ci bucurându-te, surpă pre cugetele cele ce iarăși să ivesc; știind că ucigându-se acestea din asupreală, și răutatea după clătire împreună a să ucide s-au obișnuit. Asemenea cugetele neîncetând, aceeași adăogiri reprimește.

210. Fără de sfărâmare a inimii, nu să poate nicidecum a să izbăvi de răutate. Iar pre inimă o sfarmă înfrânarea cea din trei părți: a somnului zic, a hranei, și a odihnei cei trupești. Pentru că prisosința acestora, dulcea pătimire hrănește; iar pătimirea cea dulce, înmulțește pre cugetele cele viclene, și să împotrivesc și rugăciunii și slujirei cei cuviincioase.

211. Priimind soartă a povățui frățimea, păzește rânduiala ta, și să nu taci pre cele cuviincioase pentru cei ce grăesc împotriva. Întru cele ce vor asculta adecă, plată vei avea pentru fapta bună a acelora, iar întru cele ce nu te vor asculta, cu adevărat le vei lăsa lor, și vei lua cele de o potrivă de la Cel ce a zis: „lăsați, și se va lăsa vouă” (Luc. 6,37)⁶⁷.

212. Iarmarocului s-au asemănat toată întâmplarea. Cel ce știe a neguțatori, câștigă multe; iar cel ce nu știe, păgubire rabdă.

⁶⁷ *Sfânta Evanghelie după Luca*, 6, 37: “Nu judecați și nu veți fi judecați; nu osândiți și nu veți fi osândiți; iertați și veți fi iertați”.

213. Pre cel ce nu a ascultat de un cuvânt, să nu-l silești cu iubire de pricire; ci pre dobânda ceea ce o a lepădat acela, tu o câștigi ție însuși. Pentru că mai mult decât îndreptarea aceluia, te va folosi pre tine nerăutatea (suferirea de cele rele).

214. Când vătămarea se lățește la mulți, atuncea nu să cuvine a răbda îndelung, nici a căuta folosul său, ci a celor mulți, ca să se mântuiască. Pentru că decât cea de o parte faptă bună, cea din multe părți mai folositoare este (1 Cor. 10.33) ⁶⁸.

215. Dacă cineva va cădea oricum ar fi în oarecare greșală, și nu se va scârbi după măsura greșalei, cu lesnire iarăși va cădea întru aceeași mreață.

216. Precum Leoaica nu să apropie cu prieteșug către junice; așa nerușinarea nu priimește pre scârba cea după Dumnezeu.

217. Precum oaia nu să adună cu Lupul întru nașterea de fii, așa nici durerea inimii cu sațul spre zămislirea faptelor bune.

218. Nimenea nu poate a avea osteneală și scârbă după Dumnezeu, dacă nu mai întâi va iubi pre pricinele acestora.

219. Frica lui Dumnezeu și mustrarea, înlăuntru priimesc pre scârbă; iar înfrânarea și privigherea, să împărtășesc cu durerea.

220. Cel ce nu este pedepsit cu poruncele cele din scripturi și cu sfătuirele, cu biciul calului și cu boldul măgarului se va îmboldi” (Pil. 26.3) ⁶⁹. Iar dacă va lepăda și pre acestea „cu zăbală și cu frâu preste fâlcî se va aduce” (Ps. 31.10) ⁷⁰.

221. Cel ce este biruit cu lesnire de cele mici ispite, și de cele mari de nevoie să robește. Iar cel ce defaimă pre acestea, celor mari va sta împotrivă întru Domnul.

222. Nu te ispiți a vindeca cu mustrări pre cel ce să laudă întru fapte bune: pentru că acela și iubitor de arătare și iubitor de adevăr a fi nu poate.

223. Tot graiul lui Hristos, Milă, Dreptate și Înțelepciune a lui Dumnezeu arată, și pre puterea acestora, prin auz bagă în sufletele celor ce cu dulceață ascultă. Drept aceea, nemilostivii și nedrepții, cu nedulceață ascultând, nu numai că nu au putut să cunoască pre Înțelepciunea lui Dumnezeu, ci și pre Cel ce îi învăța l-au răstignit. Decî și noi să socotim, oare cu dulceață îl ascultăm pre El? Pentru că acela a zis: „Cel ce mă iubește pre mine, poruncele mele va păzi și Eu voi iubi pre el, și mă voi arăta pre sinemî lui” (Ioan 14.15-21) ⁷¹. Vezi cum pre arătarea Sa întru porunci o a ascuns? Decî mai cuprinzătoare decât toate poruncile este dragostea cea către Dumnezeu și către aproapele; carea să alcătuește din depărtarea de materii și din liniștea cugetelor.

224. Pre aceasta știindu-o Dumnezeu, ne poruncește nouă grăind „Nu vă grijiiți pentru cea de mâine” (Mat. 6.34) ⁷², și cu cuviință. Pentru că cel ce nu s-a izbăvit de materii și de grija lor, cum să

⁶⁸ *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 10, 33: “Precum și eu plac tuturor în toate, necăutând folosul meu, ci pe al celor mulți, ca să se mântuiască”.

⁶⁹ *Pildele lui Solomon*, 26, 3: “Biciul este bun pentru cal, frâul pentru măgar, iar varga pentru spatelul celor nebuni”.

⁷⁰ *Psalmii*, 31, 10: “Nu fi ca un cal și ca un catâr, la care nu este pricepere: cu zăbală și cu frâu fâlcile lor voi strânge ca să nu se apropie de tine”.

⁷¹ *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 14, 15-21: “De mă iubiți, păziți poruncile Mele. Și eu voi ruga pe Tatăl și alt Mângâietor vă va da vouă ca să fie cu voi în veac, Duhul Adevărului, pe care lumea nu poate să-L primească, pentru că nu-L vede, nici nu-L cunoaște, voi Îl cunoașteți, că rămâne la voi și în voi va fi! Nu vă voi lăsa orfani: voi veni la voi. Încă puțin timp și lumea nu Mă va vedea; voi însă Mă veți vedea, pentru că Eu sunt viu și voi veți fi vii. În ziua aceea veți cunoaște că Eu sunt întru Tatăl Meu și voi în Mine și Eu în voi. Cel care are poruncile Mele și le păzește, acela este care Mă iubește; iar cel ce Mă iubește pe Mine va fi iubit de Tatăl Meu și-l voi iubi și Eu și Mă voi arăta lui”.

⁷² *Sfânta Evanghelie după Matei*, 6, 34: “Nu vă îngrijiiți de ziua de mâine, căci ziua de mâine se va îngriji de ale sale. Ajunge zilei răutatea ei”.

va izbăvi de cugetele cele viclene? Iar cel ce se ține de cugete, cum va vedea pre cel acoperit de acest păcat fără de ipostas, care este întunec și ceață sufletului, din gânduri asupra nesilit ispitind, și începutul arătând (numai); iară omul prin iubirea de dulceți, și prin mărirea deșartă, cu dulceață împărtășindu-se; Că măcar după socoteală nu voia, dar după lucrare să îndulcea și priimea. Cel ce nu a cunoscut pre acest păcat cuprinzător, când rugându-se pentru dânsul, se va (izbăvi) curăți? Iar cel ce nu s-a curățit, cum va afla locul firei cei curate? (Iez. 37.27) ⁷³. Iar cel ce nu a aflat pre acesta, cum va vedea pre cea mai dinlăuntru casă a lui Hristos? De vreme ce casă a lui Dumnezeu suntem, după Prorocescul, și Evanghelicul, și Apostolescul cuvânt (Zah. 2.10 ⁷⁴, Ioan. 14.23 ⁷⁵, I Cor. 3.16) ⁷⁶.

225. Decî să cuvine prin rânduiala celor mai înainte zise, să ne grijim a afla casa aceasta, și cu rugăciunea petrecând, să batem în ușă (Mat. 7.7) ⁷⁷. Ca, sau aicea, sau întru eșire să ne deșchiză Stăpânul, și să nu ne zică celor negrijnici * „nu vă știu pre voi unde sunteți” (Luc. 13.25) ⁷⁸. Însă nu numai a cere și a lua suntem datorî, ci și să-î păzim pre cea dată. Pentru că sunt unii, cari și după ce au luat, au pierdut. Drept aceea, din lucrurile cele mai înainte zise, țin poate și cei ce târziu au început, a să învăța, și cei tineri adecă, suptire cunoștință; iar prea cu răbdare petrecătoare lucrare, abia cei cucernici și mult iscusiți din bătrâni o au; Cari de multe ori pierzându-o pre dânsa prin neluarea aminte, pe urmă prin ostenelele cele de voe, iarăși o a căutat și o a aflat. Decî aceasta a face și noi să nu încetăm, până ce neluată o vom câștiga pre dânsa.

226. Aceste îndreptări ale Legei cei Duhovnicești, am cunoscut puține din multe, pre carele și Marele Cântător de Psalmi neîncetat ne sfătuește, să le învățăm pre ele și să le facem, pre cele ce

adesea ori le cântăm: întru Domnul Iisus Hristos
A căruia Slava și Stăpânirea și Închinăciunea,
este o datorie, și acum și întru veci nesfârșiți AMIN.
acum și întru veci
nesfârșiți
AMIN.

⁷³ *Iezechiel*, 37, 27: “Fi-va locașul Meu la ei și voi fi Dumnezeuul lor, iar ei vor fi poporul Meu”.

⁷⁴ *Zaharia*, 2, 10: “«Sculați, sculați și fugiți din țara de la miazănoapte», zice Domnul, «că v-am împrăștiat în cele patru vânturi ale cerului»”.

⁷⁵ *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 14, 23: “Iisus a răspuns și i-a zis: Dacă Mă iubește cineva, va păzi cuvântul Meu și Tatăl Meu îl va iubi, și vom veni la el și vom face locaș la el”.

⁷⁶ *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 3, 16: “Nu știți, oare, că voi sunteți templu al lui Dumnezeu și că Duhul lui Dumnezeu locuiește în voi?”

⁷⁷ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 7, 7: “Cereți și vi se va da; căutați și veți afla; bateți și vi se va deschide”.

* *negrijnici*, alt adjectiv din marea serie a cuvintelor create cu prefix negativ, care nu se îngrijesc, care nu se ocupă...

⁷⁸ *Sfânta Evanghelie după Luca*, 13, 25: “După ce se va scula stăpânul casei și va încuia ușa și veți începe să stați afară și să bateți la ușă, zicând: Doamne, deschide-ne! – și el, răspunzând, vă va zice: Nu vă știu de unde sunteți!”.

** Și în acest text al Sfântului Marcu Pustnicul apar corecturi și completări cu creionul, iar capetele sunt despărțite cu linii orizontale marcate cu creionul.

Al acestuiași
Trimitere către Călugărul Nicolae
Prea doritului fiu Nicolae

DE VREME CE mai înainte prea bine erai, grijindu-te pentru mântuirea ta, și multă grijă având pentru viața cea după Dumnezeu, ai pus înainte nouă cele pentru sine-ți povestindu-ne. Prin ce fel de ostenele și pornire ferbinte ai avut a te lipi, către Domnul; prin viață cu de-adinsul și prin înfrânare, și prin toată pătimirea cea rea; Încă cu privigherea cea multă, și cu cea deasă rugăciune nevoindu-te. Și ce fel de războaie și mulțimi ale patimilor celor trupești să rădică întru firea cea trupească, și asupra sufletului să scoală de la legea păcatului, ceea ce împreună să ostășește cu legea minții noastre. Iară mai mult te-ai jeluît, că ești supărat de patima mâniei și a poftei, și meșteșug oarecarele și al cuvântului sfătuire ai căutat; ce fel de ostenele și nevoițe uneltind ai putea să fii mai înalt decât cele mai înainte zise pierzătoare patimi.

Și în vremea aceea adecă, pre cât era cu puțință, în fața dragostei tale am sfătuit, puindu-ți înainte socotelele și înțelegerile cele folositoare de suflet, și arătându-ți, cu ce fel de osteneală și întinderi pustnicești, cu înțelegere și cu luminată cunoștință cuvântătoare, după Evanghelie viețuind sufletul, prin credință ajutorindu-se cu darul, va putea birui pre răutățile cele ce izvorăsc înlăuntru, iar mai ales pre patimile cele mai înainte zise. Pentru că prin care patimi, prin nărav, și prin obicei, s-au înfelurit sufletul cu prisosință, de dânsle trăgându-se cu vicleșug, împotriva acestora este dator a rădica nevoița cea mai grabnică și neîncetată, până va supune pre cele trupești și necuvântătoare lucrării ale păcatului, cărora mai înainte să supunea, și cu înșălăciune de dânsle să trăgea; Și cu cea deasă aducere aminte a cugetelor, și cu învățătura cea rea, prin împreună alcătuirea gândurilor celor din lăuntru, robît să purta.

Deci de vreme ce întru puțin timp ne depărtăm trupește de la tine, cu fața, iar nu cu inima, în pustie viind către cei adevărați lucrători și nevoitori ai lui Hristos ca și noi măcar puțin oareșcum nevoindu-ne, și împreună cu frații cei ce să nevoesc împotriva lucrărilor celor împotriva zăcătoare, și să împrotivesc împotriva patimilor vitejaște: Lenevirea să o lepădăm, trândăviea să o scuturăm, negrijirea să o aruncăm de la noi. Și toată osârdiea și nevoița să o priimim asupra, către buna plăcere a lui Dumnezeu sârguindu-ne. Drept aceea puțină sfătuire și învățătură de suflet folositoare ne-am sârguit prin slove a însemna dragostei tale, ca pentru cele ce de față grăim ție; pre acestea prea puțin, întru smerită scrisoarea noastră de sfătuire cetindu-le cu luare aminte, ca cum am fi noi de față, de Duhovnicească folosință să te îndulcești.

Deci, o Fiule! Începutul adecă, a folosului tău celui după Dumnezeu, de aicea a-l face dator ești. Să cuvine ție neuitat și de-a pururea pomenit, să cugeți întru neîncetată cugetare, pre toate iconomisirele ce s-au făcut și să fac spre tine, ale iubitorului de oameni Dumnezeu. Și facerile de bine cele spre mântuirea sufletului tău; iar nu cu uitarea răutății acoperindu-le, sau cu pricina trândăviei, a uita pre cele multe și mari faceri de bine ale Lui. Și pentru aceasta fără de folos, și cu nemulțămire, a-ți trece ceilaltă vreme a vieții tale. Pentru că unele ca acestea neîncetate pomeniri, ca oareșicarele bold

îmboldind pre inimă, o pornesc pre dânsa totdeauna, spre mărturisire, spre smerenie, spre mulțumire cu suflet înfrânt, spre toată sânguina cea bună, și spre răsplătirea chipurilor și a obiceiurilor celor bune, și a toatei fapte bune cei după Dumnezeu. De-a pururea a cugeta cu bună știință a cunoștinței Proocescul cuvânt: „Ce voi răsplăti Domnului, pentru toate care mi-au dat mie” (Pentru că când va cugeta sufletul pre cele din naștere faceri de bine ale iubitorului de oameni Dumnezeu, sau din câte primejdii de multe ori s-au izbăvit, s-au supt câte răutăți căzând, și în greșale de multe ori de voe alunecându-se, nu s-au dat după dreptate duhurilor celor ce l-au înșălat, spre pierzare și spre moarte. Ci cu îndelungă răbdare Stăpânul iubitorul de oameni, trecând cu vederea greșalele, așteaptă întoarcerea lui. Și vrăjmașilor și viclenelor duhuri de voe slujind prin patimi, Acela îl hrănea acoperindu-l, și în multe feluri purtându-i de grijă, și la sfârșit cu bunăvoie la cale mântuirii l-a povățuit, și iubire a pustniceștii vieți în inimă i-au pus, și l-au însuflețit cu bucurie a lăsa lumea și toată a ei înșălăciune, a dulcețurilor celor trupești, și cu Îngereș chip al călugăreștii rânduele l-au împodobit, și cu lesnire a să priimi de Sfinții Bărbați întru adunarea frățimeii au făcut. Și având înțelegere cu bună știință, și acestea cugetându-le, nu va fi totdeauna întru sfărămarea inimii? Având atâtea logodiri ale facerilor de bine celor ce au apucat mai înainte, nici un bine mai întâi acela făcând; Aș nu totdeauna adevărată nădejde ar fi priimit, acestea socotindu-se? Că dacă eu, deși n-am făcut nici un bine, ci și multe înaintea feții Lui greșind, întru necurățiile trupului, și întru alte multe rele petrecând; însă nu după păcatele mele mi-au făcut mie, nici după fărădelegile mele mi-au răsplătit mie: ci atâtea dăruiri și daruri au iconomisit spre mântuire: Dacă cu totul desăvârșit mă voi da pre sinemi, de aceea a-î sluji Lui întru toată curata petrecere, și întru îndreptarea faptelor bune, a câte bunătăți și Duhovnicești dăruiri mă voi învrednici, spre tot lucrul bun întărindu-mă, și îndreptându-mă, și povățuindu-mă? Drept aceea, cel ce are acest fel de cuget totdeauna, și nu uită facerile de bine ale Lui Dumnezeu, să îndeamnă pre sineși să îndreptează, și să silește spre toată buna nevoiță a faptei cei bune, și spre toată lucrarea dreptății. Totdeauna osârduitor, totdeauna fiind gata spre a face voia lui Dumnezeu.

Pentru aceasta O! Fiule iubite! având cu darul lui Hristos firească înțelegere, pre aceasta de-a pururea învățătură și cugetare bună, totdeauna întru sineși o păzește. Neacoperindu-te supt pierzătoare uitare, nici împedcându-te de trândăvirea ceea ce deșartă și abate pre minte de la vieață: Sau de necunoștință, care a tuturor răutăților este pricină, întunecându-ți cugetul: Sau de lenevire cea prea rea împedcându-te: Nici de dulceața trupului trăgându-te cu înșălăciune; Nici de îndrăcirea pântecului biruindu-te; nici de poftire robindu-ți mintea, și cu împreună alcătuirea cugetelor curvești spurcăciune întru sineși lucrând; nici de mânie biruindu-te, ceea ce naște urăciune de frați, și pentru cea prea mică și ticăloasă pricină, scârbind, și scârbindu-te, și aducând pomenire a cugetelor celor viclene asupra aproapelui, de la cea către Dumnezeu rugăciune curată abătându-te, și mintea robindu-ți, și cu cuget în chip de heară vrăjmășuind spre fratele cel de un suflet cu tine: Și cu năravul cel necuvântător al înțelegerei cei trupești legându-ți știința, și duhurilor celor viclene, căroră ai fost dat până la o vreme; Până ce de pretutindenea nepricepându-se mintea, și de scârbă și de trândăvie înghițindu-se, și pre sporirea cea după Dumnezeu, pentru pricinele cele ce mai înainte a apucat pierzându-o, iarăși începe a te atinge prin multă smerenie de începutul căii mântuirii; Și mult ostenindu-te întru rugăciuni și în privigheri de toată noaptea, deslegând pricinele prin smerenie și prin mărturisirea cea către Dumnezeu, și prin cea către aproapele; așa începe iarăși a doua oară a te trezvi, și prin luminările cunoștinței cei Evanghelicești, cu Dumnezeiescul dar luminându-te, cunoaște: Că cela ce nu să dă pre sineși desăvârșit la Cruce, întru înțelegerea smereniei și defăimării de sine, și cel ce nu să aruncă pre sine dedesuptul tuturor a să călca, și a să defăima, și a să trece cu vederea, și a să nedreptăți, și a să râde, și a să batjocori, și a acestea toate pentru Domnul cu bucurie a le răbda: Și cel ce nu gonește nicidecum pre cele omenești, slava, cinstea, sau lauda, sau dulceața, mâncării sau a băuturii, sau a îmbrăcăminteii, creștin adevărat a fi, nu poate.

Drept aceea, unele ca acestea nevoițe, și cinstiri, și cununî zăcându-ne nouă înainte, până când noi ne batjocorim de cea prefăcută blagocestie a închipuirei, cu vicleșug slujind Domnului; alta de oameni ne socotim, și alta de Cel ce știe tainele ne vedem? Pentru că Sfinți socotindu-ne de la mulți sălbateci cu obiceiul suntem. Cu adevărat, chip al blagocestiei avem, iară puterea lui înaintea lui Dumnezeu necăștigându-o (2Tim.3.5)⁷⁹. Feciorelnici și curați de la mulți socotindu-ne, iar înaintea celui ce știe tainele, cu necurățiile alcătuirilor ale cugetelor celor curvești înlăuntru sporcându-ne și cu lucrările patimilor întinându-ne, și încă pentru cea prefăcută a noastră pustnicie, și pentru laudele oamenilor încă zăcând cu fața în sus, și orbi fiind cu mintea. Decî până când umblăm întru deșărtăciunea minții, neînsușindu-ne nouă Evanghelicăscă înțelegere? Și pre cea după știință viețuire, nu o cunoaștem, ca pre aceasta cu sârguință să o gonim, ca și pre cea după știință îndrăzneală să o aflăm? Ci încă numai spre dreptatea cea cu părere a omului celui dinafară ne întărim, pentru lipsirea cunoștinței cei adevărate, și numai pentru cele dinafară deprinderi ne înșălăm pre sine, oamenilor a plăcea void, și pre cele de la dânșii slave și cinstiri și laude vânându-le. Va veni cu adevărat Cel ce descopere tainele cele ascunse ale întunerecului, și arată sfaturile inimelor (1Cor.4.5)⁸⁰. Judecătorul cel neînșelat; Carele nici de bogat să rușinează, nici pre sărac îl miluește; Carele pre chipul cel dinafară îl rădică, și pre adevărul cel înlăuntru ascuns îl arată; Carele pre cei ce viețuesc după știință, adevărați nevoitori și pătimitori, întru starea de față a Îngerilor, înaintea Părintelui Său îi încununează. Iar pre cei fățarnici și prefăcuți și cu închipuirea blagocestiei îmbrăcați, și pre cei ce arată oamenilor petrecerea cea văzută numai, și spre aceasta să întăresc în deșert, și să înșală cu mintea pre sine, înaintea Bisericei cei de sus a Sfinților, și atoată cereasca ostășime îi vadește; Și așa cumplit rușinându-se întru întunerecul cel mai din afară îi trimite, precum fecioarele cele nebune; Care au păzit adecă fecioria cea din afară, pentru că nimic nu s-au prihănit pentru aceasta, ci și unt-de-lemn din parte avea în vase, adecă, fapte bune și oreșcărora daruri părtașe erau, drept aceea și candelile lor până la o vreme oarecare ardea; iară pentru lenevire, și necunoștință, și trândăvire, n-au făcut purtare de grijă, și pre cea ascunsă înlăuntru mulțime a patimilor, pre cea lucrată de duhurile cele viclene, cu de-adinsul nu o au cunoscut; ci de cele împotivnice lucruri, înțelegerile lor își strica, întru împreună alcătuirea cugetelor împărtașindu-se cu dănele, și înșălându-se în taină, și biruindu-se: de zavistia cea prea rea, de mânia cea urătoare de bine, de price, de întrecerea în cuvinte, de urăciune, de urgie, de pomenirea de rău, de fățarie, de mândrie, de deșarta mărire, de plăcerea omenească, de plăcerea de sine, de iubirea de argint, de trândăvire, de pofta trupească, cu cugetele cele ce lucrează pre pătimirea cea dulce, de necredință, de netemere, de frică, de scârbă, de împotivă grăire, de slăbănogire, de somn, de părere, de îndreptarea de sine, de înălțare, de îngâmfare, de nesațiu, de neînfrânare, de lăcomie, de desnădăjduire ceea ce este mai cumplită decât toate, și de celelalte subțiri lucrări ale răutății. Care și pre lucrarea celor bune, sau vicața cea cinstită, pre aceea li să părea a o face înaintea oamenilor, și a priimi pre laudele cele de la dânșii. Măcar deși oareșicărora daruri Duhovnicești să împărtașea, însă vindea darurile cele Duhovnicești, duhurilor deșartei măriri și omeneștilor plăceri; și cu celelalte patimi împărtașindu-se, mesteca pre cele bune deprinderi cu cele viclene și trupești înțelegeri. Drept aceea, nepriimate și necurate pre acelea le lucra, ca pre jertfa lui Cain, de bucuria Mirelui lipsindu-se, și de cămara cea cerească afară încuindu-se.

Deci pre acestea cugetându-le și cercându-le, vom cunoaște și vom înțelege întru care stare suntem; Ca până avem multă vreme de pocăință și de întoarcere, să ne îndreptăm pre sine; Ca lucrurile noastre cele bune și curat săvârșite, adevărate și bune să fie, cu trupească înțelegere neamestecate;

⁷⁹ *Epistola a doua către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, 3, 15: "Având înfățișarea adevăratei credințe, dar tăgăduind puterea ei. Depărtează-te și de aceștia".

⁸⁰ *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 4, 5: "De aceea, nu judecați ceva înainte de vreme, până ce nu va veni Domnul, Care va lumina cele ascunse ale întunericului și va vădi sfaturile inimilor. Și atunci fiecare va avea de la Dumnezeu laude".

ca nu lepădate să fie, ca o jertfă prihănită, din pricina netemereii și negrijii și pentru lipsa cunoștinței ceii adevărate; Ca nu cumva și osteneala fecioriei și a înfrânării și a privigherii, și a postirei, și a iubirei de streini să le răbdăm, și zilele să cheltuim; și pentru pricinele cele mai înainte zise ale patimilor, îndreptările cele părute aflându-se nouă jertfă prihănită, nepriimate să fie Cerescului Preot Hristos.

Deci pentru cunoștință, O Fiule! Și pentru înțelegere, mai întâi să cuvine a să nevoi cel ce voește a rădica Crucea, și a urma lui Hristos prin cea neîncetată întru sineși a cugetelor ispitire, și prin multă grijă pentru mântuire și pentru înțelegere, și prin multă sânguință către Dumnezeu, și prin întrebarea robilor lui Dumnezeu, celor de un suflet și de o minte, și celor ce nevoesc cu aceeași nevoie; ca nu neștiind, unde, și cum umblă, întru întuneric fără de lumina Luminătorului să călătorească. Pentru că rânduitorul de sine, fără de Evangheliceasca cunoștință, și fără de povățuirea cuiva călătorind, mult să împedecă; și în multe gropi și lațuri ale vicelanului cade, și adeseori rătăcește, și în mari priimejdii vine, și nu știe ce fel de sfârșit va dobândi. Pentru că mulți prin multe ostenele și prin pustnicie, și prin rea pătimire au trecut, și ostenele multe a răbdat, iar rânduiala de sine, și nesocoteala, și netrebuirea folosului de la aproapele, neîntărite și deșarte au făcut pre acest fel de ostenele ale lor.

Deci tu iubite fiule, după sfătuirea cea dintâi a cuvântului, pre cele ce spre tine s-au făcut faceri de bine, ale închinatului și iubitorului de oameni Dumnezeu, nu le uita, trăgându-te prin furarea răutății și a trândăviei; ci pre cele de la începutul nașterii până acum, sau trupești sau Duhovnicești faceri de bine, înaintea ochilor puindu-le, cugetă întru dânsese, și pururea te deprinde după cea zisă: „Nu uita toate răsplătirele Lui” (Ps. 102.2)⁸¹. Ca cu lesnire către frica lui Dumnezeu și către dragoste inima să ți să pornească; a răsplăti după putere, vieată cu de-adinsul, petrecere cu fapte bune, cu știință blagoceștivă, cu cuvânt binecuvăntos, cu credință dreaptă, cu socoteală smerită, și prost a zice, pre tot pre sine a te dăruî lui Dumnezeu. Iată către ce te trage pomenirea bunătăților acestora, care le-ai primit de la Stăpânul cel bun și iubitorul de oameni! Ca cu singur de sine oareșcare chip, prin una ca această pomenire a facerilor de bine, iar mai vârtos ajutându-ți ție și milostivirea cea de sus, spre dragoste și dorirea lui Dumnezeu să se rănească inima ta și nevrând. Căci că pre cele de minune lucruri, care altora mult mai bunî decât tine nu le-au făcut, cu însuși a Sa și cea negrăită iubire de oameni, ție le-au făcut.

Deci toate adecă, cele bune, ce s-au făcut pentru tine de la Dumnezeu, întru pomenire neîncetată a le avea te nevoește; iar mai ales de acea mare și minunată dăruire și facere de bine, neîncetat adu-ți aminte, pre care o au dăruit ție, înotând tu în corabie împreună cu maica ta, de la Sfintele Locuri la cetatea lui Constantin, precum nouă ne-ai povestit; când s-a pornit noaptea acel neconținut și înfricoșat vifor, și învălire în mare, și toți cei din corabie împreună cu corăbierii și cu însuși maica ta au perit întru adânc; și din prea slăvită și Dumnezeiască putere, singur tu cu alți doi, aruncați fiind la mal, v-ați mântuit; și cum s-a iconomisit să vii tu la Anghira, și cu milostiviri Părintești să fii tu priimit de la oarecarele slobod, și cu dragoste însoțit să fii cu prea cucernicul Epifanie; ca amândoi povățuindu-vă prin Cuvios Bărbat, să veniți la calea mântuirii și de la Sfinții robii lui Dumnezeu, ca niște adevărați fii să fiți priimiți.

Deci pentru toate bunătățile acestea care s-au făcut ție de la Dumnezeu, ce lucru ai să răsplătești, celui ce a chemat sufletul tău în viața veșnică? Pentru că de aceia după dreptate, nu mai ești dator a viețui încă ție însuși, ci lui Hristos celui ce pentru tine a murit și a învieat, întru toată fapta bună, întru dreptate, întru toată împlinirea poruncilor; cercând de-a pururea ce este voia lui Dumnezeu cea bună, și desăvârșit, și bine plăcută (Rom. 12.2)⁸² și pre aceasta cu toată puterea ta să te sârguești a o împlini.

⁸¹ Psalmii, 102, 2: “Binecuvăntează, suflete al meu, pe Domnul și nu uita toate răsplătirile Lui”.

⁸² Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel, 12, 2: “Și să nu vă potriviți cu acest veac, ci să vă schimbați prin înnoirea minții, ca să deosebiți care este voia lui Dumnezeu, ce este bun și plăcut și desăvârșit”.

Însă pre tinerețile tale fiule, așa le supune cuvântului lui Dumnezeu, precum însuși cuvântul cere „a pune înaintea trupului jertfă vie, Sfântă, bine plăcută lui Dumnezeu, slujba cea cuvântătoare” (Rom. 12.1)⁸³. Și pre toată umejunea poftirei trupului, prin puțina mâncare și prin puțina băutură, și prin cele de toată noaptea privigheri, o fă a seca și o usucă; ca și tu din așezământ să zici „Făcutu-m-am ca o foale în brumă, îndreptările Tale nu le-am uitat” (Ps. 118.83)⁸⁴. „Și cunoscând că a lui Hristos ești, răstignește trupul tău după Apostolescul glas, cu patimile și cu poftetele (Gal. 5.24)⁸⁵, și pre mădulările cele de pre pământ să le omori” (Col. 3.5)⁸⁶; nu numai pre lucrarea curviei, ci și pre necurăția ceea ce se lucrează în trup, de la duhurile cele viclene. Și nu numai până la acestea pune nevoița cel ce așteaptă cununa fecioriei cei adevărate, și nespurcate, și cu totul desăvârșit, ci urmând pre urma Apostoleștii învățături, și pre însăși însemnarea patimii și pre mișcare, a o omori se nevoește. Și nici așa încă nu să încredințeze, așteptând a să sălăslui în trup cu prea mare iubire cea Îngerească și curată feciorie: ci să roagă, ca și însuși cea în cuget numai, a poftirei cei subțiri aducere aminte, fără de mișcare, și fără de lucrarea patimei cei trupești, care să ridică în vremea băntuirii minții să se piarză. Însă la aceasta, să poate a ajunge, numai prin cel de sus ajutor și putere, și dăruire a Sfântului Duh, dacă sunt oarecarii învredniciți darului acestuia.

Așa și cel ce dorește cununa fecioriei cei curate, și fără de materie și nespurcate, își răstignește trupul prin pustnicești ostenele; își omoară mădulările cele de pre pământ, cu cea întinsă și petrecătoare înfrânare, stricând pre omul cel din afară și suptiindu-l pre el, și învechit și uscat lucrându-l; ca prin credință și prin nevoiță, și cu lucrarea Darului, omul cel dinlăuntru să se înnoească din zi în zi, înainte sporind spre mai bine: cu dragostea crescând, cu blândeța împodobindu-se, cu bucuria Duhului veselindu-se, cu pacea lui Hristos dăruindu-se, cu bunătatea purtându-se, cu facerea de bine păzind-se, cu frica de Dumnezeu cuprinzându-se, cu înțelegerea și cu cunoștința luminându-se, cu înțelepciunea strălucindu-se, cu smerita înțelepciune povățuindu-se. Cu acestea și cu cele de asemenea fapte bune înnoindu-se mîntea de la Sfântul Duh, priimește întru sine pre însemnarea chipului celui cu Dumnezeiască vedere, și înțelege pre frumusețea cea gânditoare și negrăită, a asemănării cei Stăpânești, și înțelege pre bogăția Legii cei înlăuntru așezate, a înțelepciunii cei însăși învățată și însăși înțeleasă.

Deci supțiează-ți, O Fiule! tinerescul tău trup, și îngrașă pre cel fără de moarte suflet, cu cele mai înainte fapte bune. Înnoește-ți mîntea cu împreună lucrarea Sfântului Duh; pentru că trupul îngrășat fiind cu feluri de bucate și băuturi, să face asemenea ca un porc gata spre junghiere, Al căruia cu aprinderea dulțeturilor celor trupești, sufletul să junghie, și cu ferbințelele poftei cei rele, mîntea să robește, neputând a răbda împotriva dulțeturilor trupului. Pentru că înlăuntru intrarea sângelui, eșire afară a duhului lucrează; iar mai ales pre împărțășirea vinului nici să o miroase tânărul, ca nu îndoită învăpăere arătându-se, cu cea dinlăuntru lucrare a patimii, și cu cea dinafară ce se varsă pre deasupra băuturii vinului, și prin acestea prea înfăbântându-se dulceața cea trupească, pre cea Duhovnicească dulceață a ostenelei umilinteii, dintru sineși să o gonească, și turburare și nesimțire în inimă să facă; ci pentru dorirea cea Duhovnicească, și pre sațiul apei, tinerețile să nu-l priimească. Pentru că foarte folosește lipsa apei către împreună lucrarea întregii înțelepciunii; și pre aceasta prin lucru cercându-o, cu singur iscusul adevărate veți lua. Pentru că nu ca cum voind a-ți pune ție asupra jug al nevoei, aceasta o leguim sau o poruncim; ci te învățăm cu dragoste, și te sfătuim, și îți punem înainte ca

⁸³ *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, 12, 1: “Vă îndemn, deci fraților, pentru îndurările lui Dumnezeu, să înfățișați trupurile voastre ca pe o jertfă vie, sfântă, bine plăcută lui Dumnezeu, ca închinarea voastră cea duhovnicească”.

⁸⁴ *Psalmii*, 118, 83: “Că m-am făcut ca un foale la fum, dar îndreptările tale nu le-am uitat”.

⁸⁵ *Epistola către Galateni a Sfântului Apostol Pavel*, 5, 24: “Iar cei ce sunt ai lui Hristos Iisus și-au răstignit trupul împreună cu patimile și cu poftetele”.

⁸⁶ *Epistola către Coloseni a Sfântului Apostol Pavel*, 3, 5: “Drept aceea, omorâți mădularele voastre, cele pământești: desfrânarea, necurăția, patima, pofta rea și lăcomia, care este închinare la idoli”.

o socoteală și meșteșugire bună, către păzirea adevăratei feciorii a întregii înțelepciunii ceî cu de-adinsul; lăsând la socoteala voii tale ceî slobode, a face ceea ce voești.

Deci vino de aceia și pentru necuvântătoarea patimă a mâniei, puține să vorbim: Care pre tot sufletul îl pustiește, și îl turbură, și îl întunecă, și fearelor asemenea pre om îl arată, în vremea pornirii și a lucrării ei, mai vârtos pre cel ce este lesne lunecăcios și repede pornit către dânsa. Patima aceasta, mai ales cu mândria să întărește, și să imputernicește, și nesurpată să face, până ce s-ar adăpa cu apa cea rea a mândriei, copaciul acest dieavolesc al amărăciunei (Evr. 12.15)⁸⁷ adevă, al iuțimei și al mâniei, până ce crește și înflorește, și mult rod al fără de legi aduce; Și așa nesurpată să face zidirea vrăjmașului în suflet, având întărire și putere pre temeliea mândriei. Deci dacă voești, copaciul acesta al fărădelegii, patima zic a amărăciunei, a iuțimei și a mâniei a să usca întru tine, și fără de rod a să face, ca viind săcurea Duhului, să-l tae pre el și în foc să-l arunce, după Evanghelicescul glas, și să-l scoată împreună cu toată răutatea; și dacă voești casa aceasta a fărădelegii, pre care vicleanul o zidește rău în suflet, totdeauna adunând ca niște pietre feluri de pricină, binecuvântate sau nebinecuvântate, prin lucrurile materiei sau prin graiuri, făcând zidire a răutății, în cugete și în suflet, întărire și întemeere dedesupt puind pre cugetele mândriei; deci dacă voești să se răsipească, și să se sape casa aceasta, să aibi smerenia Domnului neuitată în inima ta; Cine fiind, și ce s-a făcut pentru noi? Și din ce fel de înălțime a luminii Dumnezeirei ceî descoperite, după măsura ființelor celor de sus, și în ceruri slăvită de toată firea cea cuvântătoare: a Îngerilor, a Arhanghelilor, a Scaunelor, a Domnilor, a Începătorilor, a Stăpâniilor, a Heruvimilor, a Serafimilor, și a tuturor nenumăratelor gânditoare. Puteri, ale cărora numele n-au ajuns la noi, după zicerea Apostolului; și în ce fel de adânc al smereniei omenești, pentru cea negrăită bunătate s-a pogorât la noi? după toate asemănându-se nouă, celor ce ședem întru întunec și în umbra morții; și prin călcarea lui Adam, robiți ne făcusem, și prin lucrarea patimilor de la vrăjmașul stăpâniți eram.

Deci întru una ca aceasta robie cu cumpline fiind noi ținuți, și împărățiți de cea nevăzută și amară moarte, nu s-au rușinat Stăpânul a toată făptura cea văzută și nevăzută; ci smerindu-se pre sine, și luând asupra pre omul cel osândit, supt patimile necinstirei, și ale certării, și ale Stăpâneștii hotărâri, după toate asemenea nouă s-a făcut, afară de păcat, adevă, afară de patimile necinstirei. Pentru că pre certările cele aduse asupra omului, de Stăpâneasca hotărâre, pentru greșala călcării de poruncă, pre toate le-a priimit asupra ca: Moartea, osteneala, foamea, setea, și unele ca acestea; făcându-se ceea ce noi suntem, ca să ne facă ceea ce este „Cuvântul trup s-a făcut (Ioan 1.14)⁸⁸ ca trupul să se facă cuvânt. Bogat fiind, a sărăcit pentru noi, ca noi cu sărăciea Lui să ne îmbogățim” (2Cor.8.9)⁸⁹. Asemănatu-s-au nouă, pentru iubirea de oameni cea multă, ca cu toată fapta cea bună să ne asemănăm Lui. Pentru că după ce a venit Hristos cu adevărat omul cel nou, după chip și după asemănare, prin darul și prin puterea Sfântului Duh să înnoește, întru măsura dragostei ceî desăvârșit ajungând, care scoate afară pre frică, care nu mai poate a fi supt cădere; pentru că dragostea nici odinioară nu cade” (1 Cor.13.8)⁹⁰. Pentru că grăește Evanghelistul Ioan „Dumnezeu dragoste este, și cel ce petrece în dragoste, în Dumnezeu petrece” (1 Ioan 4.16)⁹¹. Măsurei aceștiea s-au învrednicit

⁸⁷ *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, 12, 15: „Veghind cu luare aminte ca nimeni să nu rămână lipsit de harul lui Dumnezeu și ca nu cumva, odrăslind vreo pricină de amărăciune, să vă tulbure, și prin ea mulți să se molipsească”.

⁸⁸ *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 1, 14: „Și Cuvântul S-a făcut trup și S-a sălășluit între noi și am văzut slava Lui, slava ca a Unuia-Născut din Tatăl, plin de har și de adevăr”.

⁸⁹ *A doua epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 8, 9: „Căci cunoașteți harul Domnului nostru Iisus Hristos, că el, bogat fiind pentru voi a sărăcit, ca voi cu sărăciea Lui să vă îmbogățiți”.

⁹⁰ *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 13, 8: „Dragostea nu cade niciodată. Cât despre proorociri — se vor desființa; darul limbilor va înceta; știința se va sfârși”.

⁹¹ *Întâia Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Ioan*, 4, 16: „Și noi am cunoscut și am crezut iubirea, pe care Dumnezeu o are către noi. Dumnezeu este iubire și cel ce rămâne în iubire rămâne în Dumnezeu și Dumnezeu rămâne întru el”.

Apostolii, și toți cei ce asemenea cu dânșii au deprins fapta bună, și desăvârșit s-au pus înaintea Domnului pre sine; și cu dorire desăvârșit în toată vieța lor, lui Hristos au urmat.

Deci dacă totdeauna pre cea atâta de mare smerenie, pre care pentru dragostea cea pentru noi, cu negrăită iubire de oameni o a priimit asuprași Domnul, o vei socoti, adecă: sălășluirea lui Dumnezeu Cuvântul în mitras *, priimirea asuprași a omului, naștere din femee, cea din parte creștere a vrăstei cei trupești, necinstirele, dosădirele, defăimările, batjocurile, ocările, bătăile, scuipirele, luoarea în răs, luoarea în batjocoră, hlamida cea roșie, cununa cea de spină, hotărârea cea asupra Lui, a boerilor strigare, a celor fără de lege jidovi, și de un neam fiind Lui” ia-l, ia-l, răstignește-l pre El” (Ioan 19.15)⁹², crucea, piroanele, sulita, adăparea cea cu oțet și cu fiere, punerea în priveala limbilor, luoarea în răs a celor ce trecea și zicea: „de ești Tu Fiul lui Dumnezeu, pogoară-te depe cruce, și vom crede întru Tine” (Mat. 27.42)⁹³. Și celelalte pătimiri care pentru noi a răbdat: răstignirea, moartea, îngroparea în mormânt cea de trei zile, în iad pogorârea. Apoi ale patimilor rodurii: adecă Învierea din morți, prădarea iadului, și a morții, a sufletelor cele ce cu Domnul împreună s-au adunat, înălțarea la Ceruri, șederea cea de-a dreapta Tatălui, cinstea și slava cea mai presus de toată stăpânirea și începătoriea, și decât tot numele cel numit (Efes. 1.21)⁹⁴ închinarea de la toți Îngerii, Începătorului celui din morți pentru pricina patimilor, după glasul Apostolului, carele grăește: „Aceasta să se înțaleagă întru voi, care și întru Hristos Iisus. Carele în chipul lui Dumnezeu fiind, nu răpire s-a socotit a fi întocmai cu Dumnezeu, ci pre sine s-a micșorat, chip de rob luând. Și cu chipul aflându-se ca omul, smeritu-s-au pre sine, ascultător făcându-se până la moarte, iară moartea crucei. Pentru aceea și Dumnezeu pre El l-au prea înălțat, și i-au dăruit Lui nume, carele este mai presus decât tot numele. Că întru numele lui Iisus Hristos tot genunchiul să se plece, al celor Cerești, și al celor pământești, și al celor dedesupt, ș.c.l.” (Filip. 2.5-11)⁹⁵. Iată pricinele celor mai înainte zise, după dreptatea lui Dumnezeu, în ce fel de slavă și înălțime, pre Dumnezeiescul om l-a înălțat.

Drept aceea dacă cu dragoste și cu așezământ, cu neuitare pre pomenirele acestea, le vei păzi în inima ta, nu te va stăpâni pre tine patima amărăciunei, iuțime și a mâniei. Pentru că temeliee patimii mândriei, deasupra eșind prin smereniea lui Hristos carea o gândești, toată zidirea fărădelegii, a mâniei, a iuțime și a scârbei, cu lesnire însuși de sine să strică. Pentru că care inimă vârtoasă și împietrită, dacă are în minte totdeauna pre cea atâta de mare a unuia născut Dumnezeire, pentru noi smerindu-se, și pre pomenirea cea nenumărată a patimilor celor mai înainte zise, nu se va înfrânge, nu se va umili, și nu se va smeri? Aū nu pământ și cenușă, și călcare la toți oamenii de voe, după scriptură, se va face? Și așa smerindu-se și înfrângându-se sufletul, spre smereniea lui Hristos privind, ce fel de mânie va putea să-l stăpânească pre acesta? Ce fel de iuțime? Sau ce fel de amărăciune

* *mitra, mitre*, acoperământ al capului de formă sferică sau conică, uneori bogat ornamentat, purtat mai ales de arhierii în timpul slujbei religioase. Din sl. și ngr. *mitra* 2. uter din ngr. *mitra*.

⁹² *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 19, 15: “Deci au strigat aceia: Ia-L, Ia-L! Răstignește-L! Pilat lă-a zis: Să răstigneș pe Împăratul vostru? Arhierii au răspuns: Nu avem împărat, decât pe Cezarul”.

⁹³ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 27, 42: “Pe alții i-a mântuit, iar pe Sine nu poate să Se mântuiască. Dacă este regele lui Israel, să Se coboare acum de pe cruce, și vom crede în El”.

⁹⁴ *Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel*, 1, 21: “Mai presus decât toată începătoria și stăpânirea și puterea și domnia și decât tot numele ce se numește, nu numai în veacul acesta, ci și în cel viitor”.

⁹⁵ *Epistola către Filipeni a Sfântului Apostol Pavel*, 2, 5-11:

5. Gândul acesta să fie în voi care era și în Hristos Iisus,

6. Care, Dumnezeu fiind în chip, n-a socotit o știrbire a fi El întocmai cu Dumnezeu.

7. Ci S-a deșertat pe Sine, chip de rob luând, făcându-Se asemenea oamenilor, și la înfățișare aflându-Se ca un om,

8. S-a smerit pe Sine, ascultător făcându-Se până la moarte, și încă moarte de cruce.

9. Pentru aceea, și Dumnezeu L-a preînălțat și I-a dăruit Lui nume, care este mai presus de orice nume;

10. Ca întru numele lui Iisus tot genunchiul să se plece, al celor cerești și al celor pământești și al celor dedesubt.

11. Și să mărturisească toată limba că Domnul este Iisus Hristos, întru slava lui Dumnezeu-Tatăl.”

să-l biruească? Ci precum să pare, uitarea acestor cugetări folositoare, și nouă de viață făcătoare, și sora aceștia trândăviea, și cea acestora ajutătoare și de un nărav necunoștința, cele mai grele și mai din lăuntru patimi ale sufletului, cele cu anevae aflate și cu anevae îndreptate, și cumplita ne iubire de cercare acoperind și întunecând pre suflet, pre celelalte patimi ale răutății a lucra și a să încuibă într-însul fac; precum: netemerea și negrija celor mai bune, pricinuind intrare și lucrare, fieștecăruia patimi cu îndrăsneală și cu lesnire dându-î. Pentru că acoperindu-se sufletul sub uitarea cea întru tot rea, și sub trândăvirea cea pierzătoare, și sub necunoștința, care este maica și hrănitoare a tuturor răutăților, de fieștecare din cele văzute, sau gândite, sau auzite cu lesnire să leagă mintea cea mincinoasă și oarbă; precum de va vedea frumuseță muerească, îndată să rănește cu trupească poftă; și așa de aceia pomenirele primind cu întâmpinare și cu îndulcire, pre lucrul cel văzut, sau auzit, sau pipăit, prin închipuirea gândurilor și a cugetului celui rău, în lăuntru icoane zugrăvesc. Și întru acest fel spurcă pre mintea cea încă pătimasă și ticăloasă, prin lucrare duhurilor celor curvești. Pentru că de aceea, și trupul de va fi gras, sau întinerit, sau mai umejos, cu unele ca acestea pomeniri, cu îndemnare zădărându-se, prin patimă, lucrează pre ale sale, către poftire mișcându-se. Sau uneori în somnuri, sau la arătare curățiea lucrându-o, măcar că deși întru cele ce se văd cu muerea nu s-a împărțit; iar întreg înțelept și feciorelnic și curat de la mulți socotindu-se, sau și părere de Sfânt având, însă înaintea Celui ce privește cele ascunse, spurcat a fi acesta, și curvar, și prea curvar să judecă, și cu dreptate în ziua aceea să osândește, de nu va plânge, și de nu se va tângui, și cu postiri și cu privigheri și cu neîncetate rugăciuni topindu-și trupul, și mintea cu Sfintele aduceri aminte, și cu cugetările Cuvântului lui Dumnezeu, tămăduindu-o și îndreptându-o, vrednică pocăință de nu va aduce lui Dumnezeu, înaintea căruia a gândit sau a făcut cele rele. Pentru că nemincinos este Viul glas cel ce a zis: „Iar Eu grăesc vouă: tot cel ce caută la muere, spre a o pofti pre ea, iată aș prea curvit cu ea întru inima sa” (Mat. 5.28) ⁹⁶. Pentru aceasta de folos este celor mai tineri, mai ales, ca nicidecum de este cu puțință a nu să vedea și a vorbi cu mueri, măcar deși Sfinte a fi să socotesc; iar de este cu puțință a trăi deosebii și afară de oameni a petrece, prin aceasta mai ușor îi va fi războiul, și mai luminos va simți pre a sa înainte sporire; Mai ales dacă cu de-adinsul ia aminte de sine, și cu puțină hrană și cu puțină băutură a apeii, și cu multa privighere întru rugăciune, având petrecere a să nevoi; și cu Duhovnicești și cu iscusii Părinți a să afla, și împreună a petrece, și sărguindu-se a să povățui de la dânșii. Pentru că primejdioasă este cea deosebii, și cea de sine-și rânduită, și cea nemărturisită, și cu cei neiscusii a războiului celui Duhovnicesc împreună vicțuirea; pentru că cu alte chipuri ale războaelor, unii ca aceștia să perd. Pentru că multe sunt meșteșugirele răutății, și cursele ascunse, și feluri de lațuri ale vrăjmașului, pretutindenea s-au înfipt. Pentru aceasta de este cu puțință împreună a umbla, adecă adesea a veni, către Bărbății cei cunoscători ai faptelor celor Duhovnicești, a să sărgui și a să nevoi. Că măcar deși nu are însuși sftenic al cunoștinței cei adevărate, pentru nesăvârșirea, încă și pentru pruncimea a vrăstei cei gânditoare, însă cu cel ce are, împreună călătorind, nu umblă întru întunec, nu să primejduește în curse și în lațuri, și în fiarele cele gândite nu cade, care întru întunec să pasc, și pre cei ce umblă într-însul, fără de luminătorul cel gânditor al Dumnezeului cuvânt, îi răpesc și îi strică.

Deci dacă voești fiul meu, sfeșnicul luminei cei gânditoare și al Duhovniceștii cunoștințe în lăuntru a-l câștiga, ca să poți fără de poticnire în noaptea cea prea adâncă a veacului acestuia, și de la Domnul pașii tăi să se îndrepteze, ca să voești foarte calea Evangheliei, după Prorocul cuvânt (Ps. 118.133) ⁹⁷, adecă întru credință înfocată a petrece, a poruncilor celor mai desăvârșit ale Evangheliei, și patimilor Domnului prin dorire și rugăciune a te face părtaș: arăt ție meșteșug minunat, și socoteală a chipului celui Duhovnicesc, netrebuindu-î trupească osteneală, sau nevoință, ci sufletească osteneală, și a

⁹⁶ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 5, 28: “Eu însă vă spun vouă: Că oricine se uită la femeie, poftind-o, a și săvârșit adulter cu ea în inima lui”.

⁹⁷ *Psalmi*, 118, 133: “Pașii mei îndreptează-i după cuvântul Tău, și să nu mă stăpânească nici o fărădelege”.

minții povățuire, și a gândului luare aminte trebuindu-î, prin lucrarea fricei și a dragostei lui Dumnezeu împreună ajutorindu-se. Prin care socoteală, vei putea a birui cu lesnire pre pâlcul vrăjmașilor, după Fericitul David, carele pre un urieaș din cei de alt neam, l-a ucis prin credință și prin nădejdea cea spre Dumnezeu și pre zecile de miș ale vrăjmașilor, cu lesnire cu al său norod, le-au (ucis) biruit. Iar pricina cuvântului nostru, vede pre cei trei urieași puternici și tari celor de alt neam, pre care să întărește toată puterea gândului Olofern celui împotrivitor. Cari surpându-se și omorându-se, cu lesnire de aceea întruucidere va slăbi toată puterea duhurilor celor viclene. Și sunt cei ce se socotesc ai vicleanului tari trei urieași cei iată mai înainte ziși: Necunoștința, maica tuturor răutăților; Uitatea, sora aceștiea și împreună lucrătoare și ajutoare; și trândăvirea ceea ce țese sufletului pre haina și acoperemântul cel întunecat al norului celui negru, care pre amândouă le împuternicește și le întărește, și alcătuirea acestora dându-le, și pre răutatea cea înlăuntru sădită și petrecătoare în sufletul cel prea lenș, o lucrează. Pentru că de la trândăvie, și de la uitare și de la necunoștință, să măresc și să întăresc de desupt întemeerile celorlalte patimi; fiindcă ajutoare una alteia este, și una fără de alta nu poate a să alcătui; și să arată ale vrăjmașului tari puteri, și cei puternici ai vicleanului boeri; prin care toată oastea duhurilor vicleșugului să întoarcă și să întărește, și cugetările poate a le săvârși; fără de care nu se pot alcătui cele mai înainte zise.

Deci dacă voești a ținea biruință asupra patimilor, și a birui cu lesnire pre tabăra celor gânditori a celor de alt neam prin rugăciune și prin ajutorul lui Dumnezeu, întru sine-ți viind, și întru adâncurile inimii tale intrând, află pre acești trei ai dieavolului tari urieași: pre uitare zic, pre trândăvie, și pre necunoștință, pre întemeerea celor gânditori ai celor de alt neam, prin care celelalte patimi ale răutății purtându-se, împrejur lucrează și viețuesc, și să împuternicează în inimile iubitorilor de dulceți, și în sufletele celor nepedepsiți. Și prin multă luare aminte, și cu a minții stăpânire, și cu ajutorul cel de sus, aflând pre cele neștiute altora, și pre cele ce nici să socotesc a fi, dar mai perzătoare rele fiind decât altele, prin armele dreptății cei împotrivitoare, ale pomenirii cei bune zic, a ceea ce este pricina tuturor bunătăților; și ale cunoștinței cei luminate, prin care iarăși deșteptându-se sufletul, gonește de la sineși pre întunecul necunoștinței, și ale osârdiei cei prea bune, care gătește către mântuire, și sporește pre suflet. Pre aceste arme ale faptei bune, îmbrăcându-le întru puterea Sfântului Duh, prin toată rugăciunea și rugăminte, cu vitejie și cu bărbăție, vei birui pre cei ai celor gânditori trei urieași, ai celor de un neam, ce mai înainte s-au zis. Prin cea prea bună adevă, a lui Dumnezeu pomenire, câte sunt adevărate, câte sunt cinstite, câte sunt drepte, câte sunt curate, câte de bună laudă, de este vreo faptă bună, și de este vreo laudă” (Filip. 4.8) ⁹⁸, totdeauna cugetându-le, izgonește de la sine-ți pre uitarea cea întru tot rea; iar prin cea luminoasă și cerească cunoștință, pre cea pierzătoare necunoștință și întunecată stingându-o; iar prin cea prea cu faptă bună și prea bună osârdie, izgonind pre trândăviea, ceea ce fără de Dumnezeu lucrează în suflet pre răutatea cea înlăuntru sădită. Iar pre aceste fapte bune, nu numai din cea goală înainte voire, ci din puterea lui Dumnezeu, și din ajutorul Duhului Sfânt, cu multă luare aminte, și cu rugăciune câștigându-le, așa vei putea a te trezvi, și a te izbăvi de cei tari, ca mai înainte s-au zis trei urieași ai vicleanului.

Pentru că prin a cunoștinței cei adevărate a pomenirii de Cuvântul lui Dumnezeu, și a osârdiei cei bune făcându-se alcătuire prin darul cel lucrător, în sufletul cel ce se nevoește, și cu de-adinsul să păzește, să prăpădește în el urma uitării, și a necunoștinței, și a trândăviei, și întru neștiință să întoarcă; Darul de aceea împărțind întru dânsul: Întru Hristos Iisus Domnul

nostru. A căruia Slava, și stăpânirea, este,
în vecii vecilor AMIN.

⁹⁸ *Epistola către Filipeni a Sfântului Apostol Pavel*, 4, 8: “Mai departe, fraților, câte sunt adevărate, câte sunt de cinstite, câte sunt drepte, câte sunt curate, câte sunt vrednice de iubit, câte sunt cu nume bun, orice virtute și orice laudă, la acestea să vă fie gândul”.

*Scurtă cuvântare
despre Cuviosul Isihie Ierusalimneanul*

PREA CUVIOSUL Părintele nostru, Isihie. Preotul Bisericii Ierusalimului, a fost născut în Ierusalim, și în tinereții săi ani, a fost ucenic Sfântului Grigorie Bogoslovul, după a căruia povață a petrecut vieată pustnicească în pustiele Palestinei. La anul 412, a fost hirotonisit Preot, de Patriarhul Ierusalimului. Odată cu priimirea Preoției, a fost numit și predicator, pe carele istoriile Bisericești, îl arată ca pe unul din renumiții dascăli. El a înflorit pe vremea Împărăției lui Teodosie cel mic, sporind în cuvântul învățătorei, și s-a sfârșit pe la anul 433. Din multele lui scrieri, un cuvânt * au pus aicea, împărțit în 203 capete, ca cel mai trebuincios, și mai mult decât altele folositor; pentru noii începători, și pentru trezvirie, luare aminte și păzirea inimei. Despre care și criticul Fotie, zice în cet. 198, pag. 267, că capetele lui, cuprind cunoștinți trebuincioase, celor de se nevoesc pentru dobândirea Împărăției Cerurilor, mai mult decât în alte cărți. Au ele și lămuriri precum se vede, și tot ce este de trebuință bărbaților celor ce se ostnesc în nevoița cea lucrătoare. Pomenirea lui să săvârșește de Sfânta Biserică, în Sâmbăta brânzei, cu toată ceata Sfinților Părinți.

---

* Cu semnificația de text, scriere.

*Ale Prea Cuviosului Părintelui nostru:
Isihie, Preotul Ierusalimului,
cătore Teodul
Cuvânt de suflet folositor și mântuitor, pentru trezvie,
și rugăciune, cu liniștire
în capete 203*

1. TREZVIREA este meșteșugire Duhovnicească, care de înțelegerile cele pătimase, și de cuvinte, și de lucrurile cele viclene, cu totul slobozește pre om, cu ajutorul lui Dumnezeu, și cu cea de-a pururea osârdie călătorind. Și cunoștință întărită a necuprinsului Dumnezeu dăruiește, după cât este cu puțință nouă; și deslegare prin ascuns a tainelor celor Dumnezești și ascunse. Este și făcătoare de toată porunca lui Dumnezeu, a noului și a vechiului așezământ, și dătătoare de tot binele veacului celui viitor. Și aceasta este cu adevărat curățania inimii, carea și pentru mărirea și frumuseța ei, sau mai adevărat a zice, pentru neluarea aminte și lenevirea noastră, între călugări foarte rar să află astăzi. Pre care o ferește Hristos grăind: „Fericiți cei curați cu inima, că aceștia vor vedea pe Dumnezeu” (Mat. 5.8)¹. Deci una ca aceasta fiind, cu mult preț să cumpără. Trezviea în om zăbovinduse, să face lui povățuitoare de vieța cea dreaptă și plăcută lui Dumnezeu, și suire a vederei, și pre cele trei părți ale sufletului, drept a le porni ne învață pre noi, și simțirele cu țarie a le păzi, și cele patru bunătăți cuprinzătoare, întru părtașul ei, în toate zilele le crește.

2. Marele Moisi, puitorul de lege, și mai vartos Duhul Sfânt arătând neprihănirea, și curăția, și cuprinderea și facerea de înălțime a uniea ca aceștia fapte bune, și învățându-ne pre noi cum să cade a o începe pre aceasta și a o săvârși „ia aminte de sine zice, să nu fie grai ascuns în inima ta fără de lege” (2 Lege, 15.9). Grai ascuns, pre cea singură mișcătoare arătare numind, a oarecărui lucru viclean, ce se uraște de Dumnezeu, pre care adecă, și asupreală o grăesc Părinții, ceea ce se aduce în inimă de la vicleanul; căruia îi și urmează gândurile noastre îndată după ce s-ar fi ivit minții, și cu patimă grăesc cu dânsa.

3. Trezviea este cale a toată fapta bună și a poruncii lui Dumnezeu, care și liniște a inimei să grăește; și fără de nălcire săvârșindu-se, păzire a minții este aceasta.

4. Nu vede lumina soarelui cel ce s-a născut orb; așa nici cel ce călătorește fără de trezvie, nu vede din destul razele Dumnezeescului Dar celui de sus, și nici se va slobozi de lucrurile, și cuvintele, și cugetele cele viclene și urâte lui Dumnezeu; carele întru eșirea lui nu prin chip slobod va trece boerii Tartarului.

5. Luarea aminte a inimei, este liniștirea cea neîncetată despre tot gândul, întru care pre Hristos Iisus pre Fiul lui Dumnezeu, și Dumnezeu, nelipsit numai pre Dânsul răsufându-l și chemându-l,

¹ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 5, 8: “Fericiți cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu”. Citat identic cu această versiune a *Filocaliei*.

și cu bărbăție împreună cu El împotriva vrăjmașilor ostășindu-se; și singur Lui să mărturisește, Celui ce are putere a erta păcatele. Așa suflet, des îmbrățișând pre Iisus prin chemare ascunsă, pre singur cel ce știe tainele inimilor, și despre toți oamenii în tot chipul ispitindu-se a-și ascunde dulceața ei și nevoița cea dinlăuntru, ca nu cumva vicleanul înșălându-o, pre răutate să o sporească și pre buna lucrare să o prăpădească.

6. Trezvirea este înfigere statornică a gândului, și stare a lui în ușa inimei; carele vede și aude pre furî* adecă, pre gândurile cele ce vin, ce grăesc adecă, și ce fac ucigașii? Și carele este chipul cel săpat și rădicat de la draci, și să ispitește pre sineși cu nălucire a înșela pre minte? Pentru că acestea cu sârguire lucrându-se, iscusul războiului celui gânditor, foarte cu bună știință ni-l arată nouă, dacă voim.

7. Frica cea îndoită, adecă, părăsirele de la Dumnezeu, și întâmplările cele pedepsitoare ale ispitelor, știu a naște pre desimea luorii aminte cei statornice, în partea cea stăpânitoare a omului, celui ce se ispitește a astupa izvorul gândurilor celor rele și al lucrurilor. Pentru aceasta și părăsirele, și ispitele cele neașteptate de la Dumnezeu, spre îndreptarea vieții noastre să trimit, și mai vârtos celui ce a gustat odihna bunului acestuia, și să leneveșce. Iar desimea** naște pre deprindere, și aceasta firească oarecare desime a trezvirei, iară aceasta pre încet naște pre vederea războiului în ce fel este, după care o priimește rugăciunea cea petrecătoare a lui Iisus și statornicia cea nenălucită, și dulce și lină a minții, carea din Iisus să alcătuește.

8. Stând și chemând mintea pre Hristos asupra războinicilor, și scăpând către Dânsul, ca oarecare feare înconjurată fiind de câini mulți, cu bărbăție stând împotriva lor, și ascunzându-se întru oarecare îngrădire (să face). De departe gânditor pre cele gânditoare pândiri ale dracilor înainte văzându-le, și pentru că des să roagă lui Iisus făcătorului de pace împotriva lor, petrece nerănit de dânșii.

9. De știți, și ți s-au dat ție, în dimineți a sta înainte, și a te vedea, dară și a vedea: știți ceea ce grăesc. Iar de nu, trezvește-te, și vei lua. (Psalm 5.3-4)².

10. Adunările mărilor, apă multă este, iar alcătuirea și întărirea trezvirei, și a deșteptării, și a liniștei cei întru adâncul sufletului, și adânc al vederilor celor minunate și negrăite, și al smereniei cunoscătoare, și al dreptății, și al dragostei: trezvirea ce a desăvârșit, și rugăciunea lui Iisus Hristos ce afară de gânduri, este. Și aceasta cu strâmtorime, și des, și totdeauna și cu durere, și a nu ne trândăvi, și fără a ni să supăra să o facem.

11. „Nu tot cel ce îmi grăește, Doamne, Doamne, va intra zice, întru Împărăția Cerurilor, ci acela ce face voea Părintelui meu” (Mat.7.21)³. Iară voea Părintelui Său, aceasta este: „Cei ce iubiți pre Domnul, urăți cele rele” (Ps.96.11)⁴. Deci împreună cu rugăciunea lui Iisus Hristos să urâm și gândurile cele viclene, și iată am făcut voea lui Dumnezeu deplină.

12. Pildă și arătare a toată fapta bună, și a doua chemare a neamului omenesc din călcarea cea de demult, Stăpânul nostru întrupându-se, ne-au pus nouă înainte, zugrăvind-ne pre cea a Sa în trup întru tot prea bună viețuire. Și împreună cu toate bunătățile care ne-au arătat nouă, după botez suindu-se la pustie, împreună cu postul a început lupta cea gânditoare cu dieavolul, ca la un om prost apropiindu-se la Dânsu. Și prin chipul biruinței asupra lui, ne-au învățat Stăpânul și pre noi

* *furi*, hoți, tâlhari, apare și în *Biblia* de la 1688. Din lat. *fur*, *furis*.

** *desime*, însușirea de a fi des, compact sau îndesat. DEX, *ed. cit.*, p. 287.

² *Psalmii*, 5, 3-4: „Dimineața vei auzi glasul meu; dimineața voi sta înaintea Ta și mă vei vedea. Că Tu ești Dumnezeu, Care nu voiești fărădelegea, nici nu va locui lângă Tine cel ce viclenește”.

³ *Sfânta Evanghelie după Matei* 7, 21: „Nu oricine îmi zice: Doamne, Doamne, va intra în Împărăția cerurilor, ci cel ce face voia Tatălui Meu Celui din ceruri”.

⁴ *Psalmii*, 96, 11: „Cel ce iubiți pe Domnul, urăți răul; Domnul păzește sufletele cuvioșilor Lui; din mâna păcătoșului îi va izbăvi pe el”.

slugile cele netrebnice, cum să cuvîne a lucra către duhurile vicleşugurilor. Adecă, în smerenie, și în post, și în rugăciune și trezvie; Cel ce nu avea trebuință de unele ca acestea ca un Dumnezeu, și Dumnezeuul Dumnezeilor.

13. Iar câte sunt chipurile trezviei după cum eū cunosc, cu adevărat a curăți pre minte dupre puțin de gândurile cele pătimașe, iată a le însemna ție prin zicere nemeșeșugită și neîmpodobită nu m-am lenevit. Pentru că nu am socotit, întru povestirele războiului în cuvântul acesta, a ascunde folosul prin ziceră, și mai vârtos de la cei mai proști. Iară tu Fiule Timofteiu, zice, ia aminte celor ce cetești (1Tim.4.13)⁵.

14. Decî un chip al trezviei este: ca des a cerceta nălucirea adecă asupraea. Pentru că cu neputință este Sataniū fără de nălucire gânduri a zidi, și a le arăta minții spre înșelare mincinoasă.

15. Iar altul: a avea inima cu adâncime totdeauna tăcând, și liniștind despre tot gândul, și a să ruga.

16. Altul: ca pre Domnul Iisus Hristos des a-l ruga spre ajutor, cu smerenie.

17. Iar alt chip: ca pre pomenirea morții nelipsit a o avea în suflet.

18. Toate aceste lucruri bune iubitele, ca un portar opresc pre gândurile cele viclene; iar a privi spre Cer, și spre pământ, și nimic a socoti cum este lucrat împreună cu altele, Dumnezeu dând graiū, întru alt loc, mai desăvârșit voiū descoperi.

19. Dacă spre puțin pricinele patimilor tăindu-le, și întru vedeniile cele Duhovnicești ne vom îndeletnici, și nu întru dânselme vom petrece, aceasta singură avându-o lucru, lesne iarăși către patimile trupului ne abatem, nimic alt rod de acolo agonisind, fără numai întunecarea desăvârșit a minții și abatere spre cele materiale.

20. Să cuvîne celui ce se nevoește înlăuntru, în fieștecarea clipeală a vremii, aceste patru lucrări a le avea: smerenie, luoare aminte desăvârșit, împotivă grăire și rugăciune. Și smerenie, adecă, pentru că spre draciū cei mândri, împotivnicii smereniei, îi este lupta lui; și pentru ca ajutorul lui Hristos în mâna inimii să-l aibă, pentru că uraște Domnul, pre cei mândri. Iar luare aminte, ca pururea să facă pre inima sa nici un gând a avea, măcar ca când bun s-ar arăta. Iar împotivă cuvântare, ca când în grabă ar cunoaște pre cel ce a venit, îndată cu iuțime să cuvinteze vicleanului „și voiū răspunde cuvânt, zice, celor ce mă ocărăsc pre mine” (Ps.118.42)⁶. „Aū nu lui Dumnezeu se va supune sufletul meu” (Ps.61.1)⁷. Iar rugăciune, ca după împotivă cuvântare, îndată dintru adâncurile inimii să strige lui Hristos cu suspin negrăit; și atuncea însuși cela ce se nevoește, va vedea pre vrăjmașul risipindu-se sau gonindu-se, de Sfântul și închinatul Nume al lui Iisus ca praful de vânt, sau ca fumul lipsind, împreună cu nălucirea lui.

21. Cela ce nu are rugăciune curată de gânduri, armă nu are la războiū. Iar rugăciune grăesc, pre cea ce de-a pururea să lucrează, întru cele dinlăuntru ascunsuri ale sufletului; ca prin chemarea lui Iisus Hristos, luptătorul cel ce luptă, întru ascuns să se bată și să se arză.

22. Pentru că dator ești tu adecă, prin iute și întinsă vedere a minții, a vedea înlăuntru, ca să cunoști pre cei ce intră. Și cunoscându-i, îndată prin împotivă cuvântare a zdrumica capul șarpelui. Și împreună cu aceasta, cu suspin să strigi către Domnul și vei luoa atuncea iscus al Dumnezești sprijineli ceii nevăzute; și atuncea vezi luminat îndreptarea inimii.

23. Precum cel ce ține oglindă în mână și să uită într-însa, și de se va întâmpla să stea împrejurul multora, vede adecă fața sa în ce fel este, însă vede și pre ale altora, ale celor ce se pleacă întru acea oglindă. Așa cele ce cu toată luoarea aminte să uită în inima sa, vede adecă într-însa starea lui, însă vede și fețele cele negre ale arapilor celor gânditori.

⁵ *Epistola întâia către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, 4, 13: “Până voi veni eu, ia aminte la citit, la îndemnat, la învățatură”.

⁶ *Psalmi*, 118, 42: “Și voi răspunde cuvânt celor ce mă ocărăsc, că am nădărdit în cuvintele Tale.”

⁷ *Idem*, 61, 1: “Oare nu lui Dumnezeu se va supune sufletul meu? Că de la El este mântuirea mea”.

24. Însă a birui minte pre nălucirea cea drăcească prin sine singură nu poate, și nici odinioară aceasta să nădăjduească. Pentru că vrăjmașii viclenii fiind, și a să birui să fățarnicesc, despre altă parte prin deșarta mărire împedicându-te pre tine. Iar prin chemarea Numelui Iisus Hristos a sta și a te înșăla pre tine, nici un minut nu vor suferi.

25. Caută să nu te asemeni după Israilul cel de demult și vei fi dat și tu luptătorilor celor gânditori. Pentru că acela de la Dumnezeu tuturor slobozit fiind din Eghipt, ajutor s-a scornit luiși, pre Idolul cel vărsat.

26. Iară Idol vărsat vei înțelege prin mintea noastră cea neputincioasă, care adecă până să roagă lui Iisus Hristos împotriva duhurilor viclesugului, lesne le biruiește pre acelea, și cu știință meșteșugită biruiește pre puterile cele nevăzute și luptătoare ale vrăjmașilor; Iar când spre sine nebunește ar nădăjdui, cade cădere năprasnică, și să sfărâmă asemenea porumbului. Iată ce mărturisește cel ce nădăjduește spre Domnul: „Ajutorul meu și scutitorul meu este; spre dânsul a nădăjduit inima mea, și mai ajutat, și a înflorit trupul meu” (Ps. 27.9,10)⁸. Și „cine afară de Domnul să va scula cu mine asupra celor ce viclenesc, sau cine va sta împreună cu mine asupra celor ce lucrează fără de lege?” (Ps.93.16)⁹. Nenumăratele cugete? Și cel ce să nădăjduește spre sine, iar nu spre Dumnezeu, acela cade cu cădere cumplită.

27. Chip și rânduială a liniștei inimii, dacă voești a duce lupta precum se cuvine, să-ți fie ție iubite, jivina cea mică paianjenul, iar de nu, nu încă precum se cuvine ai liniștit cu mintea. Și acela adecă, mici muște vânează, iar tu dacă de asemenea cu sufletul liniștezi ostenindu-te, nu vei înceta omorând prunci Vavilonești de-a pururea. Pentru care ucidere, ferici-te-vei de Duhul Sfânt prin David (Ps.136.9)¹⁰.

28. Precum nu este cu puțință marea cea roșie, întru tărie a să arăta în mijlocul stelelor, și precum nu este cu puțință, umblând omul pre pământ, a nu răsufli văzduhul acestea; așa cu neputință este a curăți pre inima noastră de înțelegerile cele pătimase și a goni pre vrăjmașii cei gânditori dintr-înșă fără de deasa chemare a Numelui lui Iisus Hristos.

29. Dacă cu smerită înțelepciune, și cu pomenirea morții, și cu ocărârea de sine, și cu împotivă cuvântare, și cu chemarea lui Iisus Hristos vei face totdeauna petregerile în inima ta, și pre cea strâmtă cale și făcătoare de bucurie, și frumoasă a cugetului, în toate zilele cu armele acestea vei călători cu trezvie; întru vedenii Sfinte ale Sfinților vei veni, și te vei lumina cu vederile tainelor celor adânci de la Hristos, la carele vistieriele înțelepciunii și ale cunoștinței sunt ascunse (Col. 2. 3 și 19)¹¹. Întru carele locuește toată plinirea Dumnezeirei trupește. Pentru că vei simți de la Iisus, cum că Duhul Sfânt a săltat în sufletul tău, de la carele mintea omului să luminează a vedea (2Cor. 3.18)¹² cu fața descoperită. Căci că „nimenea zice, grăește pre Domnul Iisus fără numai Duhul Sfânt” (1Cor.12.3)¹³, adecă, carele adeverează prin taină pre cel ce se caută.

⁸ Psalmii, 27, 9–10: “Domnul este ajutorul și apărătorul meu, în El a nădăjduit inima mea și mi-a ajutat. Și a înflorit trupul meu și de bunăvoia mea Îl voi lăuda pe El.”

⁹ Idem, 93, 16: “Cine se va ridica cu mine împotriva celor ce viclenesc și cine va sta împreună cu mine împotriva celor ce lucrează fărădelegea?”

¹⁰ Idem, 136, 9: “Fericit este cel ce va apuca și va lovi pruncii tăi de piatră”.

¹¹ Epistola către Coloseni a Sfântului Apostol Pavel, 2, 3 și 19:

”3. Întru care sunt ascunse toate vistierile înțelepciunii și ale cunoștinței.

19. În loc să se țină strâns de capul de la care trupul tot, – prin încheieturi și legături, îndestulându-se și întocmindu-se –, sporește în creșterea lui Dumnezeu.”

¹² A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel, 3, 18: “Iar noi toți, privind ca în oglindă, cu fața descoperită, slava Domnului, ne prefacem, în același chip din slavă în slavă, ca de la Duhul Domnului”.

¹³ Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel, 12, 3: “De aceea, vă fac cunoscut că precum nimeni, grăind în Duhul lui Dumnezeu, nu zice: Anatema fie Iisus! – tot așa nimeni nu poate să zică: Domn este Iisus, – decât în Duhul Sfânt”.

30. Dar însă și aceasta a ști iubitorul de învățătură; Cum că pizmuitorii draci, uneori ascund și strâng din noi războiul cel gânditor, pizmuindu-ne nou cumplitii, pentru folosul cel din luptă, și pentru cunoștința și suirea cea către Dumnezeu; și întru negrijire aflându-ne noi, de năprasnă mintea iarăși să o răpească, și ca pre niște neluotori aminte cu cugetul iarăși să ne lucreze. Pentru că scopos este lor necurmat, și nevoindu-se să grijesc, ca nicidecum a ne lăsa pre noi să aducem pre inimă întru luarea aminte, știind bogăția ce se adună în suflet din luarea aminte. Ci însă noi atuncea cu pomenirea Domnului nostru Iisus Hristos să ne întindem întru vederi Duhovnicești, și războiul iarăși să întoarce la minte numai cu sfatul ca așa să zic, a-l însuși Domnului, și cu smerenie multă toate să le facem.

31. Petrecând în chinovie *, suntem datorii cu alegerea cea de bună voe și gătire a inimei, a ne tăia toată voia noastră înaintea Starețului, și a fi prin așa chip cu ajutorul lui Dumnezeu, oarecare voitori cu cea de sineși alegere. Întru toate acestea, ni să cuvine a ne iscusii, ca să nu ne turburăm cu mânia, și a nu lăsa neînțelegătoarele și nefireștile mișcări ale mâniai; pentru că altfel în ceasul luptei Duhovnicești, ne vom arăta neîndrăzneți. Fiindcă voia noastră, singurii de sine de nu o vom tăia, de obicei să întărească asupra acelora, care să ispitesc a o tăia ori în ce chip. Și pentru aceasta mânia ce s-a rădăcit, hămăind cu răutate, strică planul luptei, care cu mare osteneală abia l-ai putut a-l agonisi. Firește mânia este stricătoare, însă dacă ea să mișcă împotriva drăceștilor cugete, le strică și le prăpădește, iar dacă se va înfăbănta împotriva oamenilor, strică întru noi cugetele cele bune. În așa chip mânia precum se vede, se face stricătoare a tot felul de cugete, bune, sau rele. Mânia ne este dăruită nouă de la Dumnezeu ca o pavază și săgeată, și este așa, de o vom întrebuița bine; iar de vom începe a lucra dimpotrivă, se face vătămătoare. Câteodată am văzut și pre câini repezându-se cu iuțală asupra lupilor, și din marea lor pornire a rupt și din oi.

32. Așa să cade a fugi de îndrăsneală, ca de veninul aspidiei, și a ne abate de la vorbirele împreună cele multe, ca de la șerp și puii năpârcelor: De la acestea care pot foarte degrab a ne pune întru uitarea cea desăvârșită, a războiului celui dinlăuntru, și a pogori pre suflet dintru bucuria cea înaltă, care e dobândită din curățenia inimei. Pentru că se împotrivesc blestemata de uitare, luării aminte, precum apa focului, și luptătorii ei, tare sunt în tot ceasul. Căci că din uitare în lenevire venim, iar dintru lenevire, întru defăimare și poftă necuvioasă trecem. Și așa iarăși ne întorcem înapoi, în ce chip câinele către a sa borătură” (2Pet.2.22) ¹⁴. Să fugim dar de îndrăsneală, ca de veninul morții; Iar pre vătămarea cea rea a uitării, și pre cele dintr-însa, le vindecă strejuirea minții cea foarte cu de-adinsul, și chemarea cea foarte deasă a Domnului Iisus Hristos. Pentru că fără de El nu putem face nimic” (Ioan 15.5) ¹⁵.

33. Nu ne poate, nici este cu puțință, cu șarpele prieteșug a face și în sân a-l purta; nici pre trup prin feluri de chipuri a-l momii, și a-l veseli, și a-l iubi afară de cele trebuincioase și de cele de nevoie; și totodată cu aceste a să grijii și pentru bunătatea cea Cerească. Pentru că acela adecă, are fire a răni pre cea ce îl încălzește, iar celălalt a spurca cu poftele pre cea ce îl veselește. Când trupul întru ceva greșăște, prin bătăi să se căznească cu biciul fără de cruțare, ca un rob fugar, plin de beție, Ca să cunoască că este asupra lui stăpân (minte) și să nu petreacă prin cârciume. Să nu fie necunoscător de Stăpânul și nestrucatul, tina cea stricăcioasă, și robul și întunecatul. Până la eșire să nu te nădăjduiești la trupul tău „Că voea trupului zice, vrăjmășie este la Dumnezeu, căci că legei lui

* mănăstire în care călugării au viața organizată în comun. Din sl. *kinovija*. DEX, *ed.cit.*, p. 170.

¹⁴ *A doua Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Petru*, 2, 22: “Cu ei s-a întâmplat adevărul din zicală: Câinele se întoarce la vărsătura lui și porcul scâldat la noroiul mocirlei lui”.

¹⁵ *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 15, 5: “Eu sunt vița, voi sunteți mlădițele. Cel ce rămâne în Mine și Eu în el, acela aduce roadă multă, căci fără Mine nu puteți face nimic”.

Dumnezeu nu se supune” (Rom.8.7) ¹⁶. Și „trupul pofteste împotriva Duhului” (Gal.5.17) ¹⁷. Și „cei ce viețuiesc în trup a plăcea lui Dumnezeu nu pot” (Rom. 8.8,9) ¹⁸.

34. Lucrul priceperii este pururea a porni pe partea cea iuțoasă spre împleticirea luptei cei dinlăuntru, și spre ocărârea de sine; Iar al înțelepciunii, a porni pe cea cuvântătoare către trezvie cu de-adinsul, și deasă vedere Duhovnicească; Iar al dreptății, a îndrepta pe cea poftitoare (parte) spre bunătate și spre Dumnezeu; Iar al bărbăției, pe cele cinci simțiri a le ocărui și a le ținea, ca nu printr-însele să spurce pe omul nostru cel dinlăuntru, carele este inima, și cel din afară, carele este trupul.

35. „Preste Israil mare este cuviința lui” preste mintea care vede frumuseța mărireii lui Dumnezeu, precât este cu puțință”, „și puterea lui în nori” (Ps.67.36) ¹⁹, în sufletele cele cu vederi strălucitoare, care privesc la dimineți, adecă, la cela ce șade de-a dreapta cea Părintească, și le luminează pre dânsule, ca un soare pre nori și curați ca razele Sale strălucindu-î, iubite le are.

36. „Păcătuiind unul, zice, va perde bunătate mare” (Ecl.9.18) ²⁰ și păcătuiind mintea, prăpădește băuturile și mâncările cele fără de moarte, care sunt scrise în capul cest mai înainte.

37. Nu suntem decât Samson mai puternici, nici decât Solomon mai înțelepți, nici decât Dumnezeescul David mai cunoscători; nici decât Petru Verhovnicul mai mult pre Dumnezeu iubindu-l. Decî să nu ne nădăjduim spre înșine, pentru că zice scriptura „Cela ce se nădăjduește spre sine, va cădea cădere cumplită”.

38. Să ne deprindem de la Hristos smerit a înțalege, și de la David a ne pocăi, și de la Petru a lăcrăma pentru cele ce ni să întâmplă (căderi); dar să nu ne desnădăjduim ca Samson, și ca Iuda, și ca Solomon cel foarte prea înțelept.

39. Pentru că dieavolul răcnind ca Leul, umblă căutând pre cine să înghiță, împreună cu puterile sale (1Petr.5.8) ²¹; Drept aceea, cu totul luoaie aminte a inimii, trezviea, împotriva cuvântarea și rugăciunea către Hristos Iisus. Dumnezeul nostru, să nu înceteze niciodinioară întru noi. Pentru că mai bun ajutor decât Iisus nu vei afla întru toată vieța ta. Căci că însuși Domnul singur știe ca un Dumnezeu, vicșugurile, meșșugurile și pândirele dracilor.

40. Decî sufletul cu îndrăzneală să nădăjduiască întru Hristos și să-l roage pre Dânsul, și nicidecum să se teamă, pentru că, nici se luptă singur: ci împreună cu înfricoșatul Împărat Iisus Hristos cu Ziditorul tuturor celor ce sunt fără de trupuri și în trupuri adecă, al celor văzute și nevăzute.

41. Căci precum ploaea, pre cât mai multă pre pământ să pogoară, pre atâta și pre pământ îl inmoaie; Așa și Numele cel Sfânt a Domnului nostru Iisus Hristos de la noi chemându-se fără de gânduri, întrucât mai des pre acesta chemându-l noi, moaie pământul, umplându-l de bucurie și veselie.

42. Însă bine este și aceasta celor neiscușiți a-î ști; Cum că pre vrăjmașii cei nevăzuți și fără de trup, și voritori de rele, a chinui înțelepți, și iuți, și ușori, și iscușiți în lupte, dintru anii cei de la Adam, până și în cei de acum, noi grașii și cei ce atârnăm spre pământ, nici printr-un chip altul este cu puțință a-î birui pre dânsii, fără numai prin trezviea minții cea de-a pururea curgătoare, și prin

¹⁶ *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, 8, 7: “Fiindcă dorința cărnii este vrăjmășie împotriva lui Dumnezeu, căci nu se supune legii lui Dumnezeu, că nici nu se poate”.

¹⁷ *Epistola către Galateni a Sfântului Apostol Pavel*, 5, 17: “Căci trupul pofteste împotriva Duhului, iar Duhul împotriva trupului; căci acestea se împotrivesc unul altuia, ca să nu faceți cele ce ați voi”.

¹⁸ *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, 8, 8-9: “Iar cei ce sunt în carne nu pot să placă lui Dumnezeu. Dar voi nu sunteți în carne, ci în Duh. dacă Duhul lui Dumnezeu locuiește în voi. Iar dacă cineva nu are Duhul lui Hristos, acela nu este al Lui”.

¹⁹ *Psalmi*, 67, 35: “Dați slavă lui Dumnezeu! Peste Israel măreția Lui și puterea Lui în nori”.

²⁰ *Ecclesiastul*, 9, 18: “Înțelepciunea este mai de preț decât armele de luptă; dar o singură greșeală nimicește mult bine”.

²¹ *Întâia Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Petru*, 5, 8: “Fiți treji, privegheați. Potrivnicul vostru, diavolul, umblă, răcnind ca un leu, căutând pe cine să înghită”.

chemarea lui Iisus Hristos. Dumnezeuul și făcătorul nostru. Și celor neiscușiți în rugăciunea lui Iisus, îndemnare spre a cerca cel bun, aceasta să fie, iar celor iscusiți, fapta și ispitirea, și odihna binelui, prea bună îndemnare și Învățător le este.

43. Precum copilul cel mic, încă și fără de răutate, văzând pre oarecarele făcător de năluciri, din nerăutate și nevicleşug, să îndulcește și urmează făcătorului de năluciri; Așa și sufletul nostru, prost oarecarele și bun fiind, în acest felu de la Prea bunul său Stăpân zidit fiind, să îndulcește cu asuprelele cele nălucitoare ale dieavolului, și înșălându-se aleargă ca la un bun la cel mai rău, (ca o porumbiță la vânătorul puilor ei) și așa amestecă gândurile cu nălucirea drăceștii asuprelă. De s-ar întâmpla față de muere frumoasă, sau altceva ce de la poruncile lui Dumnezeu este oprit cu totul, și ca cum să sfătuește cu dânsule ce se cuvine a meșteșugi, ca spre lucrare a aduce pre cea arătată lui frumuseță; și atuncea spre împreună alcătuire viind, la lucrul de aceia aduce pre nelegiuirea cea arătată lui în cuget, spre a sa osândă.

44. Acesta e meșteșugul vicleanului, și cu săgețile acestea otrăvește pre tot sufletul. Și pentru aceasta nu este fără de primejdie mai înainte de mult iscus, al războiului minții, gândurile a le lăsa să intre în inima noastră, mai vartos întră început, de vreme ce încă sufletul nostru să bucură întră asuprelele cele drăcești, și să îndulcește, și urmează lor: Ci să cade numai a înțalege pre acesta, și îndată a le tăia din răsărire și asupreală. Iar când va zăbovi mintea întră minunatul acesta lucru multă vreme, se va iscusă și va înțalege, și întră deprindere necurmată a războiului se va face, a le înțalege pre acestea fără de uitare, și precum zice Prorocul „să poată ea cu lesnire a prinde pre vulpele cele mici” (Cân.C,2.15)²². Atuncea cu știință a le lăsa pre ele să intre înlăuntru, și împreună cu Hristos a să lupta cu dânsule, și a le mostra și a le surpa.

45. Precum nu este cu puțință prin un singur canal, foc și apă împreună a trece, așa este cu neputință în inimă păcat a intra, dacă nu va bate mai întâi în ușa inimei prin nălucirea asuprelelei cei viclene.

46. Este întâi asupreală; A doua, împreunarea, adecă amestecate făcându-se gândurile noastre cu cele ale dracilor celor vicleni; A treia, împreună alcătuirea: cum să cuvine a fi între amândouă gândurile care să sfătuesc cu răutate; Iar a patra, este fapta cea simțitoare, adecă păcatul. Decă dacă va lua aminte mintea trezvindu-se, și prin împotrivă cuvântare, și prin chemarea Domnului Iisus va izgoni pre asupreală din singură răsărire nălucirei, celelalte ale acestora rămân nelucrătoare. Pentru că minte fără trup fiind vicleanul, întră astfel nu poate a înșela pre suflet, fără numai prin nălucire și prin gânduri. Și pentru asupreală adecă David zice „în dimineți am ucis” (Ps.100.10)²³ Iar Marele Moisi pentru împreună alcătuirea zice: „nu te vei împreună alcătui cu dânșii” (Eș.23.32)²⁴.

47. Minte cu minte, nevăzut spre lucrare să împleticește, cea drăcească cu a noastră. Și pentru aceasta trebuință este în fieștecare clipeală, dintru adâncurile sufletului a striga către Domnul, ca să pearză pre mintea cea drăcească, iară biruințele să le dea ca un iubitor de oameni minții noastre ceii neputincioase.

48. Chip să-și fie ție al liniștei inimei, cel ce ține oglindă și într-însa să privește; și atuncea vei vedea în inimă, gânditor scriindu-se și cele rele și cele bune.

49. Sârguește-te pururea nici un gând a avea în inima ta, nici necuvântat nici bine cuvântat, pentru ca așa cu lesnire să cunoști pre cei de altă seminție, adecă, pre fiii cei întâi născuți ai Eghiptenilor.

50. Cât e de bună, și frumoasă, și prea dulce, și luminoasă, și împodobită, și cu vedere strălucitoare, și înfrumusețată bunătate, Trezvirea, de tine Hristoase Dumnezeule bine povățuindu-se, și de deșteptată mintea omenească întră multă smerenie călătorindu-se! Pentru că își întinde până

²² *Cântarea Cântărilor*, 2, 15: “Prindeți vulpile, prindeți puii lor, ele ne strică viile, că via noastră e acum în floare”.

²³ *Psalmii*, 100, 10: “În dimineți voi judeca pe toți păcătoșii pământului, ca să nimicesc din cetatea Domnului pe toți cei ce lucrează fărădelegea”.

²⁴ *Ieșirea*, 23, 32: “Să nu vă amestecați și să nu faceți legământ cu ei, nici cu dumnezeii lor”.

la Mare și până la adânc vițele vederei sale, și până la râurile tainelor celor dulci și Dumnezești odraslele, și adapă prea cu sațiu pre mintea cea arsă de multă vreme, prin păgânătate, de sărătura gândurilor duhurilor celor viclene, și de înțelegerea trupului cea vrăjmașă, care e moartea.

51. Trezvirea să asemănă scăriii lui Iacov, pre a căruia vârșade Dumnezeu, și pre dânsa umblă Îngerii. Pentru că rădică din noi tot răul, prăpădește multa cuvântare, ocările, clevetirele, și tot numărul relelor celor simțitoare, nerăbdând pentru aceasta nici cât de puțin a să lipsi de dulceața ei.

52. Pre aceasta fraților cu sârdie să o trecem, Și în vederile aceștiea prin cuget curat împreună cu Hristos Iisus zburând, să mișcăm vederea păcatelor noastre și a vieții cei mai dintăi. Ca prin pomenirea păcatelor noastre, zdrobindu-ne și smerindu-ne, nesmult să avem din noi ajutorul Domnului nostru Iisus Hristos în războiul cel nevăzut. Pentru că lipsindu-ne de ajutorul lui Iisus prin mândrie, sau prin iubirea de sine, sau prin deșarta mărire, ne-am lipsit și de curățenia inimii, prin care Dumnezeu cunoscut să face omului, după făgăduință (Mat.5.8) ²⁵. Pentru că cea mai dintăi, ai cei de a doua este pricină.

53. Mintea nelenevindu-se de lucrarea sa cea ascunsă, împreună cu celelalte bunătăți ce va afla din lucrarea strejuirei cei de-a pururea, și pre cele cinci simțiri ale trupului nelucrătoare de relele cele din afară le va arăta. Pentru că bunătății și trezvirei sale cu totul luând aminte înlăuntru, și întru înțelegerile cele bune a să desfăta voidnd, nu suferă a să (desfăta) fura de gândurile cele materiale și deșarte, care de la simțiri să aduc ei, ci cunoscând amăgirea lor, înlăuntru ei mai de multe ori le adună pre dânsule.

54. Petreci în cuget, și nu te vei osteni întru ispite; iar de acolo eșind, rabdă pre cele ce îți vin asupra.

55. Precum pre cei bolnavi cu stomahul îi folosește pelinul cel amar, așa pre cei cu rău nărav, îi folosește relele pătimiri.

56. Dacă nu voești rele a pătimi, nu voi nici rău a face; pentru că aceștiea, aceea netrecut îi urmează; căci că cine ce samănă fieștecarele, aceasta va și secera. Când noi de bună voe cele rele samănăm, împotriva voii secerăm cele scârbicioase; a ne minuna suntem datori de judecățile lui Dumnezeu.

57. Să orbește mintea prin acestea trei patimi: prin iubirea de argint, grăesc, prin mărirea deșartă, și prin iubirea de dulceață.

58. Cunoștința și credința, cele dimpreună crescătoare cu firea noastră, pentru alt nimic, fără numai pentru acelea s-au tâmpit.

59. Iuțimea, mâniea, războaele, uciderile, și tot celălalt număr al relelor, pentru acelea între oameni foarte s-au întărit.

60. Cela ce nu cunoaște adevărul, nici adevărat a crede poate. Pentru că cunoștința după fire înainte merge de credință. Că cele zise prin scriptură, nu numai să le înțelegem s-au zis, ci ca și să le facem (ni s-au poruncit).

61. Să începem dar lucrul, pentru ca așa cu urmare sporind înainte, vom afla, că nu numai nădejdea cea spre Dumnezeu, ci și credința întărită, și cunoștința cea mai dinlăuntru, și izbăvirea ispitelor, și dăruirea darurilor, și mărturisire din inimă, și lacrimi îmbelșugate să dau credincioșilor prin rugăciune. Și nu numai acestea, ci și răbdare a necazurilor celor ce vin asupra, și curată lăsare a aproapelui, și cunoștința a legei cei Duhovnicești, și aflarea dreptății lui Dumnezeu, și venirea Duhului Sfânt și darea vistierilor celor Duhovnicești, și toate cele ce s-au făgăduit Dumnezeu a da oamenilor celor credincioși, și aicea, și în veacul cel ce va să fie. Și într-un cuvânt, cu neputință este a să arăta sufletul după chipul lui Dumnezeu, de nu prin darul lui Dumnezeu și prin credință, omul împreună cu multă smerită cugetare, și cu rugăciune nerăsipită va petrece în inimă.

62. Mare bine este cu adevărat, precum din iscus am luat, des a chema pre Domnul Iisus, asupra războinicilor celor gânditori, celui ce voește a curăți inima sa. Și vezi cum e unit cuvântul cel grăit de la mine din iscus, cu mărturiile din scripturi: „Gătește-te, zice, Israile a chema Numele

²⁵ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 5, 8: “Fericiți cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu”.

Domnului Dumnezeuului tău” (Amos, 4.12)²⁶. Și Apostolul „nelipsit vă rugați” (1Sol.5.17)²⁷. Și însuși Domnul nostru zice „nu puteți fără de mine nimic a face”. „Cel ce petrece întru mine, și Eu întru dânsul, acesta aduce roadă multă”. Și iarăși „De nu ar petrece cineva întru mine, s-au aruncat afară ca vița” (Ioan.15.5)²⁸. Decî mare bine este rugăciunea, și dătătoare a tuturor bunătăților, ca ceea ce curățește pre inimă, întru care Dumnezeu să arată credincioșilor.

63. Lucrul smeritei înțelepciuni, de vreme că făcător de înălțime este a fi, și să iubește de Dumnezeu, este și cheltuitor în scurt al tuturor răutăților celor noi, și care să urască de Dumnezeu; Pentru aceasta cu anevoie agonisește. Și cu lesnire vei afla poate întru un om, ale multora fapte bune osebite lucrări, iar căutând întru el miros al smereniei de abea vei afla. Și pentru aceasta trebuință este de multă trezvie și siliță ca să câștigăm această vistierie. Căci că pentru aceasta și pre dieavolul, necurat îl grăește scriptura, de vreme ce lucrul acesta al smeritei înțelepciuni din început l-a lepădat, și mândria a iubit, pentru aceasta și duh necurat în toate scripturele să numește. De vreme ce care necurăție trupească poate a lucra cel fără de trup cu totul și nematerialealnic? Ce fel era dintru început, și acum Satana ca necurat să se numească. Bine arătat este că pentru mândrie s-au chemat necuratul; și din Înger curat și luminat, spurcat și necurat s-au arătat. Pentru că necurat e înaintea Domnului, tot cel înalt cu inima, (Pil.16.6)²⁹, fiindcă întâiul păcat după scriptură, e mândria” (Sirah 10.13)³⁰. Pentru că așa mândrul Farson grăia „Pre Dumnezeuul tău nu-l știu, și pre Israil nu-l voi trimite” (Eșire 5.2)³¹.

64. Și sunt multe lucrările minții, cele ce pot pre bun dar al smeritei cugetări a mijloci nouă, dacă nu ne vom lenevi de mântuirea noastră: Pomenirea păcatelor, (făcute) cu lucrul, cu cuvântul și cu gândul, și altele mai multe ne ajută nouă spre smerita cugetare, prin vedere adunându-se. Însă pricinuește smerenie adevărată și aceasta: ca cineva îndreptările celor de aproape în fieștecare zi în minte să le învestierească, și împreună să le potrivească cu ale sale pre ale acelora. Și așa văzând mintea prostimea sa, și cât lipsește de săvârșirea fraților, pământ și cenușă pre sine omul să se socotească, și nu om, ci câine oarecarele, ca cel rămas decât toți oamenii cei depre pământ întru toate, și este mai pre urmă.

65. Zice gura lui Hristos Iisus, stâlpul Bisericeii, Marele Părinte Vasilie, mare bine este spre a nu păcătui, și în ziua cea viitoare întru acelea a nu cădea, ca după împlinirea zilei, a supune judecății științei pre noi înșine, și pre ale noastre toate, ce adevărat am greșit, și ce drept am lucrat. Aceasta și Iov făcea, și pentru sine, cât și pentru fiii săi. Căci că ispitele de cuvintele cele în fiește care zi, în tot ceasul ne luminează.

66. Și altul iarăși dintru cei înțelepți întru cele Dumnezezești a zis „începătura roadei e floarea, și începătura a cei lucrătoare vieți e înfrânarea”. Și aceasta cu măsură și cumpănă priimind înfrânarea, precum Părinții învață, și toată ziua ceasurilor celor 12, întru păzirea minții să petrecem. Pentru că așa făcând, răutatea cu oreșcare silă, a o stinge și a o micșora vom putea cu ajutorul lui Dumnezeu. De vreme ce silită e petrecerea cea îmbunătățită, prin care se dă Împărăția Cerurilor.

67. Cale spre cunoștință este nepătimirea și smerenia, fără de care nimenea va vedea pre Domnul.

²⁶ Amos, 4, 12: “Drept aceea, iată ce-ți voi face, Israele – și cu de-adinsul îți voi face aceasta! Pregătește-te Israele – să te întâlnești cu Dumnezeuul tău!”.

²⁷ Cartea Înțelepciunii lui Solomon, 5, 17. Referință inexactă.

²⁸ Sfânta Evanghelie după Ioan, 15, 5: “Eu sunt vița, voi sunteți mlădițele. Cel ce rămâne în Mine și Eu în el, acela aduce roadă multă, căci fără Mine nu puteți face nimic”.

²⁹ Pildele lui Solomon, 16, 5: “Toată lumea semeață este urâciune înaintea Domnului; hotărât, ea nu va rămâne nepedepsită”.

³⁰ Cartea Înțelepciunii lui Iisus, fiul lui Sirah (Ecclesiasticul), 10, 13: “Începutul păcatului este trufia, și cel care stăruiește în ea este ca și când i-ar ploua urâciune”.

³¹ Ieșirea, 5, 2: “Faraon însă a zis: Cine este acela Domnul ca să-I ascult glasul și să dau drumul fiilor lui Israel? Nu-L cunosc pe Domnul și nu voi da drumul lui Israel”.

68. Cela ce nelipsit își face petrecherile împrejurul celor din lăuntru, întreg înțelege; și nu numai, ci și vede, și de Dumnezeu cuvintează, și să roagă. Și aceasta este ceea ce grăește Apostolul „cu Duhul umblați, și pofta trupului nu o săvârșiți” (Gal.5.16) ³².

69. Cela ce nu știe a călători pe calea cea Duhovnicească, nu face grijire de înțelegerile cele pătimase, ci toată îndeletnicirea împrejurul trupului are, și saū cu Pantecele să îndrăcește și nestâmpărat să face, și să necăjaște, și să mânie, și pomenește de rău, și de aicea își întunecă mintea; saū nevointă fără de măsură meșteșugește, și își turbură cugetul.

70. Cela ce de lucrurile cele lumești s-aū lepădat, adecă, de muere, de banī și de celelalte, pre omul cel din afară l-a făcut călugăr, dar nu încă și pre cel dinlăuntru. Iar cel ce de înțelegerile cele pătimase ale acestora (s-aū lepădat) pre omul cel dinlăuntru care este mintea; și acesta este adevărat călugăr. Și pre cel din afară om, adecă, cu lesnire cineva îl face călugăr, numai de va vrea; iar a face călugăr pre omul cel dinlăuntru, nu este puțin nevointă.

71. Oare cine este în neamul acesta, carele desăvârșit s-a slobozit de înțelegerile cele pătimase, și s-aū învrednicit de curata și nematerialnica rugăciune totdeauna, ceea ce este semn al călugărului celui dinlăuntru?

72. Multe patimi sunt ascunse în sufletele noastre, și atunci să vădesc, când pricinele să arată.

73. Nu toată îndeletnicirea pentru trup să o aibī, ci hotărăște-ī lūi după puțină nevointă, și pre toată mintea ta spre cele dinlăuntru o abate. Pentru că nevointa cea trupească, spre puțin este folositoare, iară blagocestia spre toate este folositoare” (1 Timofteiū 4.8) ³³.

74. Pentru nelucrarea patimilor, mândria să naște, saū pricinele tăindu-se, saū dracii cu vicleșug depărtându-se.

75. Smerenia și reaua pătimire, de tot păcatul slobozește pre om, una adecă, pre patimile sufletului, iară ceilaltă pre ale trupului tăindu-le. Pentru aceasta grăește Domnul „Fericiți cei curați cu inima, că aceea vor vedea pe Dumnezeu” (Mat.5.8) ³⁴. Îl văd pre Dânsul singur și vistieriele cele ce sunt întru El, când prin dragoste și prin înfrânare să curățască pre sine; și atâta mai mult, pre cât curățenia o vor întinde.

76. Strejuire a cuvintelor celor pentru toată fapta bună, păzirea minții este; precum de demult strejarul lūi David, tăerea împrejur a inimii o arăta mai înainte (2Imp.18.24) ³⁵.

77. Precum simțitor, pre cel ce vatămă văzându-l, ne vatămăm, așa și cu mintea (înțelege).

78. Precum cel ce a rănit inima pomului, pre tot l-a uscat; așa și la inima omului înțelege. De aceasta să cade a lua aminte, de vreme ce furii nu sunt fără de lucru.

79. Domnul vrând a arăta pre toată porunca datornică, iară punerea de fii * oamenilor dăruită prin sângele saū, zice „Când toate veți face cele poruncite vouă, ziceți, că robī netrebnicī suntem, că ce am fost datori a face am făcut” (Luc.17.10) ³⁶. Pentru aceasta nu plată a lucrurilor este Împărăția Cerurilor, ci dar al Stăpânului ce s-aū gătit slugilor celor credincioase. Nu își cere robul ca pre o plată slobozirea, ci muțimește ca un datornic, și după dar o priimește.

80. Hristos a murit pentru păcatele noastre după scripturi, și celor ce slujesc lūi bine, slobozenia le dăruiește; Pentru că zice „Bine slugă bună și credincioasă, preste puțin ai fost credincios, preste

³² Epistola către Galateni a Sfântului Apostol Pavel, 5, 16: “Zic dar: În Duhul să umblați și să nu împliniți pofta trupului”.

³³ Epistola întâia către Timotei a Sfântului Apostol Pavel, 4, 8: “Căci deprinderea trupească la puțin folosește, dar dreapta credință spre toate este de folos, având făgăduința vieții de acum și a celei ce va să vină”.

³⁴ Sfânta Evanghelie după Matei, 5, 8: “Fericiți cei curați cu inima, că accia vor vedea pe Dumnezeu”.

³⁵ A doua Carte a Regilor, 18, 24: “David ședea atunci între cele două porți; iar straja se suise pe acoperișul porții, pe zid, și, ridicându-și ochii, a văzut pe cel ce venea și a strigat și a zis către rege: «Iată un om vine în fugă»”.

* punerea de fii, înfierea, apare și în Biblia de la 1688.

³⁶ Sfânta Evanghelie după Luca, 17, 10: “Așa și voi, când veți face toate cele poruncite vouă, să ziceți: Suntem slugi netrebnice, pentru că am făcut ceea ce eram datori să facem”.

multe te voi pune, întră întru bucuria Domnului tău” (Mat.25.21)³⁷. Însă nu încă slugă credincioasă este cel ce se razemă de goală cunoștința; ci cel ce crede prin ascultare lui Hristos celui ce a poruncit.

81. Cela ce pre Stăpânul cinstește, pre cele poruncite face; Iar greșind sau neascultând, rabdă ca pre ale sale pre cele ce îi vin asupra. Iubitor de învățatură fiind, fă-te și iubitor de osteneală, pentru că cunoștința cea goală, înalță pre om.

82. Ispitele cele ce se întâmplă nouă cu neașteptare, prin rânduială ne învață pre noi a fi iubitori de osteneală.

83. Osebită este adecă, lumina stelei cea împrejurul ei; Iar a cinstitorului de Dumnezeu, și a celui Ce se teme de Dumnezeu, osebită îi este prostimea și smerenia. De vreme ce nici un semn altul de cunoștință și de arătare, are a fi din fire Ucenicilor lui Hristos precum înțelegerea cea smerită și chipul cel prostatic. Și aceasta pretutindenea o strigă cele Patru Evanghelii. Iar cel ce nu este așa, adecă, nu cu smerenie viețuește, cade din partea celui ce s-a smerit pre sine de bună voe până la cruce și moarte, și care e Făcător și puitor de Lege al Dumnezeiștilor porunci.

84. „Ceii ce însetați zice, mergeți la apă” (Isa. 55.1)³⁸. Iar ceii ce însetoși de Dumnezeu, mergeți spre curățenia cugetului. Însă cel ce înalt prin această sboară, trebuie și către pământul micșorării sale a căuta; pentru că nimenea e mai înalt, decât cel smerit. Pentru că precum nefiind lumina de față, neguroase sunt toate și întunecate, așa și smerita cugetare nefiind de față, toate sarguirele noastre cele după Dumnezeu, deșarte sunt și zadarnice.

85. „Iar sfârșitul a tot cuvântul auzi: de Dumnezeu teme-te, și poruncile lui le păzește” (Ecl.12.13)³⁹, și gânditor și simțitor. Pentru că dacă gânditor veii sili pre sine spre acestea a le păzi, de puține ori veii avea trebuință de ostenelele cele simțitoare spre acestea. Că zice David „ca să fac voia Ta Dumnezeul meu am voit, și Legea Ta în mijlocul pântecelui meu” (Ps.39.11)⁴⁰.

86. Dacă nu în mijlocul pântecelui, adecă în mijlocul inimii ar face omul voia și Legea lui Dumnezeu, nici din afară poate cu lesnire a o face aceasta. Și va grăi către Dumnezeu, cela ce nu să trezește și neabăgătorul de samă „căile Tale a le ști nu voesc” (Iov 21.14)⁴¹: Cu adevărat, pentru lipsirea Dumnezeieștii străluciri; Căreia cel ce se împărtașește nu e neadeverit, ci și întărit îndestul se va face întru cele Dumnezeiești.

87. Pentru că, precum sarea cea simțită, și pre pâine îndulcește și pre toate bucatele, și neputrede pre oarecare le face, adecă din cămuri, și stătătoare la multă vreme le păzește, și pre toată împuțiciunea o răsipește; așa și pentru păzirea minții, de dulceața cea gânditoare și de minunata lucrare în inimă înțelege. Pentru că îndulcește în Dumnezeu, și pre omul cel din afară și pre cel dinlăuntru, și pre împuțiciunea gândurilor celor viclene o gonește, și petrecători pre noi ne păzește întru cele bune (adecă fapte bune).

88. Din asupreală *, multe gânduri; iar dintru acestea, vicleana faptă cea simțitoare. Și cela ce cu Iisus pre cea dintâi îndată o stinge, de celelalte a scăpat, și cu cunoștință Dumnezeiască și cu dulceață se va îmbogăți, prin care va afla pre Dumnezeu, cel ce este pretutindenea; și întru acesta oglinda minții răzămându-o să luminează totdeauna, după asemănarea sticlei ceii curate, și a soarelui celui simțitor. Și atunci să odihnește mintea, ca ceea ce a ajuns la marginea celor dorite, despre toate celelalte oarecare videnii ce este întru sine.

³⁷ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 25, 21: “Zis-a lui stăpânul: Bine, slugă bună și credincioasă, peste puține ai fost credincioasă, peste multe te voi pune, întră întru bucuria domnului tău”.

³⁸ *Isaia*, 55, 1: “Ceii ce sunteți însetați, mergeți la apă, și ceii care nu aveți argint, mergeți de cumpărați și mâncați, mergeți și cumpărați fără de argint și fără preț vin și grăsime”.

³⁹ *Ecclesiastul*, 12, 13: “Iată pe scurt; tot ceea ce ai auzit, aceasta este: Teme-te de Dumnezeu și păzește poruncile Lui! Acesta este lucru cuvenit fiecărui om”.

⁴⁰ *Psalmii*, 39, 11: “În capul cărții este scris despre mine. Ca să fac voia Ta, Dumnezeul meu, am voit și legea Ta înlăuntru inimii mele”.

⁴¹ *Cartea lui Iov*, 21, 14: “Și tocmai ei ziceau lui Dumnezeu: «În lături de la noi! Nu vrem deloc să cunoaștem căile Tale!»”.

* *asupreală*, forma populară și veche de la *asuprire*, prigonire, chinuire, oprimare, DEX, *ed. cit.*, p. 67.

89. De vreme ce tot gândul prin nălucirea oareșcărora simțitoare lucruri intră în inimă, atuncea lumina Dumnezeirei cea fericită o luminează pre minte, când cu totul ar fi slobodă despre toate chipurile cele simțitoare, și neînchipuită dintru acelea s-ar face. De vreme ce strălucirea aceea, după lipsirea tuturor înțelegerilor să ivește minții cei curate.

90. Precât cugetului desăvârșit îi ia aminte, duple atâta cu dorire caldă, te vei ruga lui Iisus. Și precât iarăși pre cuget cu negrijire îl cercetezi, duple atâta și de Iisus te vei depărta; Și precum cea mai întâi, desăvârșit pre văzduhul cugetului îl luminează, așa și a să abate de la trezvie și de la rugăciunea cea dulce a lui Iisus, a întuneca pre aceasta are fire cu totul cea de a doua; Întrucât a fi din fire lucrul întru acest fel precum am zis, și întru altfel nu este. Și aceasta, cu iscusul o vei pricepe prin lucrul ispitirei; De vreme ce nu are fire bunătatea, și mai vârtos una ca aceasta născătoare de lumină și frumoasă lucrare, fără numai prin iscus a să învăța.

91. Cu dor oarecarele adecă, plin de dulceață și de bucurie, a chema des pre Iisus pricină este a fi văzduhul inimei plin de bucurie și de liniște, dintru cea desăvârșită luoare aminte. Iar desăvârșit a să curăți inima, pricină este Iisus Hristos. Fiul lui Dumnezeu și Dumnezeu, pricina și Făcătorul tuturor celor bune. Pentru că zice „Eu sunt Domnul Dumnezeu cel ce fac pace” (1 Corint, 14.33) ⁴².

92. Facerile de bine primind sufletul și îndulcindu-se de la Iisus cu oareșcare bucurie și dragoste, prin mărturisire Făcătorului de bine îi răsplătește; mulțămindu-și și chemându-l cu bucurie pre Cel ce îl împacă pre dânsul, și în mijlocul lui gânditor văzându-l pre Dânsul, răsipind nălucirile duhurilor viclesugului.

93. „Și au privit, zice David, ochiul meu cel gânditor, întru vrăjmașii mei cei gânditori, și întru cei ce se scoală asupra, și viclenesc, va auzi urechea mea” (Ps. 91.11) ⁴³. „Și răsplătirea păcătoșilor am văzut de la Dumnezeu întru mine făcându-se (Ps. 90.3) ⁴⁴. Însă năluciri oareșicare nefiind în inimă, întru cea după fire stă mintea, gata fiind a să porni spre toată vederea cea frumoasă Duhovnicească și de Dumnezeu iubită.

94. Deci așa precum am zis, au fire a fi, una alteia împreună alcătuitoare, și trezvie și rugăciunea lui Iisus. Pentru că cea desăvârșit luare aminte a rugăciuneii cei dese, iar rugăciunea iarăși a trezviei cei desăvârșit în minte, și a luorii aminte e pricina.

95. Prea bun povățuitor, și al trupului și al sufletului, e pomenirea morții cea neuitată. Și aceea pre cele din mijloc toate trecându-le cu vederea, pre ea pururea a o vedea înainte, și pre însuși patul întru carele trăgând de moarte vom zăcea despărțindu-ne cu trupul. ș.c.l.

96. Nu este cu puțință fraților, somn a primi, cel ce voește de-a pururi a petrece nerănit. Pentru că nevoe este din două una, sau a cădea și a peri, de fapte bune desgolindu-se, sau totdeauna întrarmat * a sta cu mintea; pentru că și vrăjmașul stă pururea împreună cu întrarmarea sa.

97. Să face oareșcare așezare Dumnezeiască în mintea noastră, din deasa pomenire a Domnului nostru, și din chemarea lui cea deasă, de nu ne-am lenevi despre rugăciunea cea deasă către Hristos cea în minte, și despre trezvie deasă, și despre lucrul cel desăvârșitor care să face prin stare. Ci cu adevărat lucrul acesta pururea și de asemenea l-am avea săvârșindu-se, cu aprinderea inimei strigând, ca să luom pe Prea Sfântul nume a lui Iisus în mijloc. Pentru că desimea și întru bunătate și întru răutate este maică a deprinderii; însă ea ca o fire de aicea stăpânește. Și întru una ca această așezare mintea făcându-se, caută pre războinică, precum câinele cel Laconicesc pre epuri în desişuri. Pentru că așa și mintea pre gândul cel viclean îl cearcă, și acela adecă ca să-l mânânce, iar ea pentru ca să-l strice.

⁴² *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 14, 33: “Pentru că Dumnezeu nu este al neorânduiei, ci al păcii”.

⁴³ *Psalmi*, 91, 11: “Și a privit ochiul meu către vrăjmașii mei și pe cei vicleni, ce se ridică împotriva mea, îi va auzi urechea mea”.

⁴⁴ *Idem*, 90, 3: “Că El te va izbăvi din cursa vânătorilor și de cuvântul tulburător”.

* *întrarmat și întrarmare*, formă veche și populară, înarmat, înarmare de la *întru+armă*.

98. Când și de câte ori se întâmplă a să înmulți întru noi gândurile cele viclene, chemarea Domnului nostru Iisus Hristos să o punem în mijlocul acestora; și vom vedea pre acestea îndată ca fumul în văzduh risipindu-se, precum iscusul a învățat. Și mintea singură rămâind, atuncea iarăși să o începem pre deasa luoare aminte și chemarea. Și de câte ori din răsipire aceasta am pătimi, așa să facem.

99. Pentru că precum nu este cu puțință, gol în război a intra, sau a înota noian mare cu îmbrăcăminte, sau a viețui fără a răsufli, așa cu neputință este fără de smerenie, și fără de rugăciunea cea deasă către Hristos pre războiul cel gânditor ascund a-l deprinde, și cu meșteșug pe acestea a le goni și a le tăia.

100. Marele prea lucrătorul David zice „stăpânirea mea către tine voiți păzi” către Domnul grăind. Întrucât a să păzi întru noi ținerea liniștei ceî din inimă, dintru care se nasc toate faptele cele bune, prin a ne ajutata noi de la Domnul ni se pricinuește, de la cela ce poruncile a dat, și de la noi pre vicleana uitare o gonește, neîncetat de noi chemându-se, pre ceea ce este stricătoare mai ales liniștei inimii precum apa focului. Pentru aceasta O! Călugăre, să nu adormi spre moarte din lenevire, ci cu numele lui Iisus bate pre războinicî. Și precum oarecarele Înțelept a grăit: „Numele lui Iisus să se lipească de suflarea ta, și atuncea vei cunoaște folosul liniștei”.

101. Când Dumnezeștilor și Prea curatelor lui Hristos Taine, a Marelui Dumnezeu și Împăratului nostru, cu frică și cu cutremur ne vom învrednici noi nevrednicii, atuncea mai vartos trezvirea, și păzirea și luarea aminte a minții să o arătăm, ca să mistuească păcatele noastre, și pre întinăciunile cele mici și pre cele mari, focul cel Dumnezeesc, adecă Trupul Domnului nostru Iisus Hristos. Pentru că intrând în noi, îndată izgonește duhurile viclesugului din inimă, și păcatele cele adăogate nouă ni le iartă, și rămâne atuncea mintea fără de supărarea gândurilor cele viclene. Și dacă după aceasta vom păzi mintea cu de-adinsul, și vom sta în ușa inimii noastre, când iarăși ne-am învrednici acestora, mai mult și mai vartos strălucește pre minte, și în chipul steli o lucrează pre ea Dumnezeescul Trup.

102. Uitarea știe a stinge pre păzirea minții, precum apa pre foc. Iar rugăciunea cea neîncetată a lui Iisus, până la sfârșit o cheltuește pre aceasta din inimă, împreună ajutorind trezvirea cea întinsă. Pentru că are trebuință rugăciunea de trezvire, precum făclioara inimii de sfeșnic.

103. A osteni să cuvine, și cu durere a ne griji pentru păzirea celor cinstite; însă cinstite cu adevărat sunt, cele ce ne păzesc pre noi de toată răutatea cea simțitoare și gânditoare. Iar acestea sunt: păzirea minții, împreună cu chemarea lui Iisus Hristos și a privi de-a pururea întru adâncul inimii, și a liniști pururea cu cugetul, ca așa să zic, și despre gândurile cele ce se par drepte a fi, și a ne sârgui deșerți de gânduri a ne afla, pentru ca să nu ne înșale furii. Și deși ostenim cu inima așteptând, însă aproape este mângâerea.

104. Inima care nelipsit este păzită, și nu priimește fețele, chipurile și nălucirele întunecatelor și viclenelor duhuri, naște dintr-înșă gânduri cu vedere strălucitoare. Pentru că precum cărbunele naște vâpae, cu mult mai vartos Dumnezeu carele lăcuește în inimă de la Sfântul Botez, dacă află văzduhul cugetului nostru curat de vânturile viclesugului, și de strejuirea minții strejuindu-se, aprinde partea noastră cea socotitoare spre vedere, precum vâpaea pre lumânare.

105. Căci că să cuvine pururea a învărti întru încăperea inimii numele lui Iisus Hristos precum fulgerul să învărtește în văzduhul tăriei, ploaie vrând a fi. Pentru că aceasta o știu cu de-adinsul ceî ce au iscusul minții și al războiului celui dinlăntu. Precum prin rânduiala cea ostășască, așa să cuvine a ne lupta întru războiul cel gânditor. Întăi luarea aminte; a doua, pre vrăjmașul gând carele a venit cunoscându-l, cu cuvinte de blestem și cu mânie pre acesta în inimă să-l lovim; al treilea, îndată a ne ruga asupra lui, întorcându-ne inima prin chemarea lui Iisus Hristos. Ca îndată să se răsipească drăcescul chip, ca să nu urmeze mintea în urma acestei năluciri, ca un prunc înșălându-se de la oarecarele făcător de comedii.

106. Să ne ostenim ca David, strigând: Doamne Iisuse Hristoase să amorțască gâttelejul nostru, iar ochii noștri ceî gânditori, să nu înceteze din a nădăjdui spre Domnul Dumnezeu nostru (Ps. 68.4) ⁴⁵.

⁴⁵ Psalmii, 68, 4: “Ostenit-am strigând, amorțit-a gâttelejul meu, slăbit-au ochii mei nădăjduind spre Dumnezeul meu”.

107. De pilda Judecătorului nedreptății pururea aducându-ne aminte, pre care o au zis Domnul spre învățatura noastră, că să cuvine nouă totdeauna a ne ruga, și a nu ni să supăra, și vom afla dobândă și izbândă” (Luca, 18.1-8) ⁴⁶.

108. Precum cel ce privește la soare, cu neputință este a nu-și străluci din destul vederile, așa cel ce pururea să pleacă întru văzduhul inimei sale, cu neputință este a nu să lumina.

109. Precum este cu neputință întru această vieată de acum, a vieții fără de a mânca și a bea, așa cu neputință este sufletului fără de păzirea minții și curățenia inimei, ceea ce este și să grăește trezvie, întru ceva Duhovnicesc și plăcut lui Dumnezeu a ajunge, sau a să slobozi de păcatul cel gânditor, deși să silește cineva pre sine a nu păcătui cu lucrul, de frica muncilor.

110. Însă și cei ce de la păcatul cel după lucrare să depărtează cu vreo silă, fericiți sunt, și înaintea lui Dumnezeu și a îngerilor și a oamenilor: pentru că „silitori ai Împărăției Cerurilor să află” (Mat. 11.12) ⁴⁷.

111. Aceasta este mirarea folosinței minții a cei din liniște: că toate păcatele cele ce bat mai întâi în minte prin gânduri numai, întrucât de s-ar priimi de la cuget s-ar face simțitoare și grose greșale, pre toate le tae fapta bună cea gânditoare trezvitoare, în omul nostru cel dinlăuntru; nelăsându-le pre acestea a intra înlăuntru și a să face lucrurile rele, prin plecarea și sprijineala Domnului nostru Iisus Hristos.

112. Chip al nevoinței cei din afară simțitoare și trupești este așezământul cel vechi; iar Sfânta Evanghelie, ceea ce este cel nou, chip e al luării aminte, adică a curățeniei inimei. Și precum cel vechi nu săvârșea, nici făcea deplin pre omul dinlăuntru întru cinstirea lui Dumnezeu „Că pre nimenea, au zis Apostolul, Legea au săvârșit” (Evr. 7.19) ⁴⁸, ci singure păcatele cele groase le oprea; pentru că decât a opri nu scoate ochiul și dintele aproapelui, aceea și gândurile din inimă a le tăia, care este poruncirea Evangheliei, și pre aducerile aminte cele viclene, mai mare este spre curățenia sufletului. Așa să înțelegi și pentru dreptatea și nevoința cea trupească: pentru post grăesc, înfrânare, culcare pe jos, privighere, stare, și pentru celelalte care sunt împrejurul trupului; și partea cea pătimasă a trupului o fac a liniști despre păcatul cel după lucrare; negreșit precum am zis pentru așezământul cel vechi. Bune fiind adică și acestea, pentru că pedepsiri sunt ale omului celui din afară, și păzitori despre răutățile cele după lucrare, dară nu și opritoare a păcatelor celor după cuget; adecă a ne schimba pre noi cu Dumnezeu desăvârșit, de pizmă, de mânie și de celelalte (răutăți).

113. Iară curățenia inimei, adecă păzirea minții, a căruia chip e așezământul cel nou, dacă adecă precum se cuvine de noi să păzește, toate patimile și toate relele din inimă le tae, și împotrivă aduce bucurie, bună nădejde, umilință, plângere, lacrimă, cunoștință de noi înșine, și a păcatelor noastre, dragoste nemărginită, și spre Dumnezeu și spre oameni, și dorire Dumnezeiască din inimă.

114. Precum nu este putință a nu tăia pre văzduhul acesta cel ce umblă pre pământ, așa cu neputință este a nu să lupta inima omului de-a pururea de la draci, sau și de la ei prin ascuns a să lucra, măcar deși ar avea multă nevoie trupească.

⁴⁶ Sfânta Evanghelie după Luca, 18, 1-8:

“1. Și le spunea o pildă cum trebuie să se roage totdeauna și să nu-și piardă nădejdea,
2. Zicând: Într-o cetate era un judecător care de Dumnezeu nu se temea și de om nu se rușina.
3. Și era, în cetatea aceea, o văduvă, care venea la el, zicând: Fă-mi dreptate față de potrivnicul meu.
4. Și un timp n-a voit, dar după acestea a zis întru sine: Deși de Dumnezeu nu mă tem și de om nu mă rușinez.
5. Totuși, fiindcă văduva aceasta îmi face supărare, îi voi face dreptate, ca să nu vină mereu să mă supere.
6. Și a zis Domnul: Auziți ce spune judecătorul cel nedrept?
7. Dar Dumnezeu, oare, nu va face dreptate aleșilor Săi care strigă către El ziua și noaptea și pentru care El rabdă îndelung?
8. Zic vouă că le va face dreptate în curând. Dar Fiul Omului, când va veni, va găsi, oare, credință pe pământ?”

⁴⁷ Sfânta Evanghelie după Matei, 11, 12: “Din zilele lui Ioan Botezătorul până acum împărăția cerurilor se ia prin străduință și cei ce se silesc pun mâna pe ea”.

⁴⁸ Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel, 7, 19: “Căci Legea n-a desăvârșit nimic, iar în locul ei își face cale o nădejde mai bună, prin care ne apropiem de Dumnezeu”.

115. Dacă voești întru Domnul nu prin părere, a fi călugăr, bun, blând, și cu Dumnezeu totdeauna unit, ci și întru adevăr și cu lucrul unul ca acesta a fi, cu toată puterea stăruiește-te a trece pre fapta bună cea luotoare aminte, ceea ce este păzirea minții, ferirea, săvârșirea minții, liniștea cea dulce a inimei nenălucită, fericita așezare a sufletului, lucru ce nu întru mulți se află.

116. Fapta cea bună a luorii aminte, să grăește înțelepciune gânditoare. Și călătorește pre aceasta întru multă trezvie, și cu ferbinte osârdie, împreună cu rugăciunea lui Iisus, cu smerenie, cu desime, și cu tăcerea buzelor celor simțitoare și a celor gânditoare, împreună cu înfrânarea mâncărilor și a băuturilor, și cu depărtarea de tot lucrul păcătos. Călătorește pre această cale a cugetului, cu știință prin înțelegere, și aceasta te va învăța cele ce nu le știei. Și învăța-te-vei cu ajutorul lui Dumnezeu, și vei cunoaște, și lumina-te-va și te va înțelepți; Și cele ce mai întâi a le lua în minte, cu neputință le avei, când umblaî întru întunerecul patimilor, și al lucrurilor celor întunecate, și eraî cufundat întru adâncul uitării și al turburării cugetelor.

117. Precum văile cu belșug înmulțesc grâul, așa pre aceasta va înmulți în inima ta tot binele, și mai vărtos Domnul nostru Iisus Hristos le va da ție pre acestea, fără de carele nu putem face nimic. Și întâi, adevă scară o vei afla pre aceasta, iar apoi carte, în care vei ceti; apoi sporind înainte, o vei afla pre ea Cetate, Ierusalim Ceresc, și pre Hristosul lui Israil, Împăratul Puterilor, îl vei vedea gânditor, împreună cu Născătorul Său cel de o ființă Tatăl, și împreună cu Închinatul Sfântul Duh.

118. Prin nălucire minciunoasă pururea ne îndeamnă pre noi ca să păcătuim, draciî. Pentru că prin nălucirea iubirei de argint și a câștigului, pre ticălosul Iuda l-au făcut să vânză pre Dumnezeu și Domnul tuturor; Iară prin minciună ca în loc de odihnă trupească, cinste, dobândă și slavă, cu sugrumare pre el l-a îmbrăcat, și veșnică moarte i-au pricinuit lui, cu totul împotriva nălucirei lor, a asupreleî grăesc, răsplătindu-i ticăloșii.

119. Vezi cum prin nălucire minciunoasă și deșarte făgăduințe, ne surpă pre noi vrăjmași mântuirii noastre. Și însuși Satana, prin așa chip dintru înălțime ca fulgerul s-a aruncat de-o-potrivă cu Dumnezeirea nălucindu-se. Tot așa și pre Adam îl desparți de Dumnezeu, cu vrednicie Dumnezeiască nălucindu-l pre dânsul. Și așa pre toți cariî greșesc, a-î înșela obișnuiește minciunosul și vicleanul vrăjmaș.

120. Ne amărâm adevă cu inima din veninurile gândurilor vicleșugului, când de la luarea aminte și de la rugăciunea lui Iisus spre mult din uitare lenevindu-ne ne ducem; Dară ne îndulcim iarăși întru simțirea inimei cu dulceața oareșcare de veselie fericită, când cele înainte grăite, cu tărie și cu osârdie întru prăvăliea cugetului cu sânghință prin dorire Dumnezeiască le săvârșim. Pentru că atuncea nu pentru altceva cu liniștea inimei, împreună cu oarecare dragoste a umbla ne osârduim, ci numai pentru a sa dulce desfătare și veselie care e în suflet.

121. Știință a științelor, și meșteșug al meșteșugurilor, meșteșugul gândurilor celor făcătoare de rele este. Dar este prea bun chip și meșteșug al acestora, aceea: ca în Domnul a vedea nălucirea asupreleî, și a păzi cugetul totdeauna curat, precum pre ochiul cel simțitor îl păzim, și iute cu dânsul vedem pe ceea ce vine să-l lovească pre el din întâmplare, și cât ne este puterea, tot ațâpocul îl oprim din el ca să nu-l vatăme.

122. Precum nu va naște zăpada văpae, sau apa nu va naște foc, sau spinul smochine; așa nu va fi slobodă inima a tot omul de drăceștile gânduri, de cuvinte și de lucruri, de nu va curăți pre cele dinlăuntru, și trezvie prin rugăciunea lui Iisus va împreuna cu trezvie, și de nu va agonisi smerenie și liniște sufletească, îndreptând și grăbindu-se cu multă osârdie și călătorind. Ci sufletul cel ce nu-și ia aminte de sine, negreșit va fi sterp de toată înțelegerea cea bună și desăvârșit, precum mușcoiul cel neroditor, întru carele nu este pricepere a înțelepciunei cei Duhovnicești. Cu adevărat pacea sufletului este lucru dulce, chemarea Numelui lui Iisus, și deșertare a înțelegerilor celor pătimăse.

123. Când rău se va unî sufletul împreună cu trupul, atuncea amândoi împreună zidesc cetatea mării de deșarte, și turnul mândriei, și pre gândurile cele necurate (fac) ca să locuească întru ei. Iară

Domnul prin înfricoșarea ghenii, pre unirea lor o amestecă și o rumpe. Streine și împotivnice trupului, pre stăpânul suflet a grăi și a înțelege silindu-l; dintru care frică, și despărțire lor li să întâmplă. „Pentru că înțelegerea trupului vrăjmașe e la Dumnezeu, și nu să supune legei lui Dumnezeu” (Rom.8.7) ⁴⁹.

124. Lucrurile noastre cele din fieștecare zi, să cuvine a le cumpăni în fieștecare ceas, și a lua aminte pre cât ne este puterea, și negreșit a le face ușoare sara prin pocăință, dacă voim împreună cu Dumnezeu răutatea a o birui. Și a socoti să cuvine, de săvârșim după Dumnezeu toate lucrurile noastre cele simțite și văzute înaintea lui Dumnezeu, și numai pentru Dumnezeu singur, ca nu despre simțiri fără de socoteală să ne furăm.

125. Pentru că dacă în toate zilele am dobândi împreună cu ajutorul lui Dumnezeu, cea dintru trezvia noastră dobândă, nu suntem datorii cu negrijire a petrece, și a ne păgubi prin multe împreună vorbiri de primejdie; Ci mai vârtos a defăima să cuvine cele deșarte, pentru cea iubită dulce dobândă și frumuseța bunătății.

126. Cu dreptul după fire, precum de la Dumnezeu s-a zidit, datorii suntem a porni cea întreită parte a sufletului. Zic, să pornim pre iuțime, împotriva omului nostru celui din afară, și a șarpelui Satani, „Mânieați-vă, zice, și nu greșiți” (Ps.4.4) ⁵⁰ asupra păcatului, adecă asupra noastră înșine și asupra diavolului, ca să nu păcătuiți lui Dumnezeu. Iară partea ce poftitoare, să cade să o pornim, și către Dumnezeu și către fapta bună. Iară pre cea cuvântătoare, să o punem stăpână asupra amândorora acestora, cu înțelepciune și cu știință a le porunci, a le sfătui, și a le pedepsi, și aspru a stăpâni, ca un Împărat stăpânindu-și pe slugi. Și atunci după Dumnezeu, cuvântul cel întru noi, pre acestea le chivernisește; deși asupra cuvântului patimile să ridică, dar a stăpâni cuvântul preste acestea, să-l punem. Pentru că zice Fratele Domnului „Dacă cineva în cuvânt nu greșește, acesta e bărbat desăvârșit” (Iacov, 3.2) ⁵¹ ș.c.l. De vreme ce întru adevăr să zic, tot păcatul și fărădelegea, prin aceste trei părți să face; și toată fapta bună și dreptatea, iarăși prin aceste trei (părți) singure să săvârșăște.

127. Atuncea mintea să întunecă și nereditoare rămâne, când Călugărul său cuvinte lumești va grăi, sau în cuget cu acestea va vorbi, sau întru oarecare simțitoare trupul împreună cu mintea în deșert s-ar îndeletnici, sau deșertăciunilor s-ar da pre sine. Pentru că întru această întâmplare îndată și numaidecât, pierde ferbințala și umilința, și pre cea întru Dumnezeu îndrăzneală și cunoștință. Fiindcă precât luom aminte minții ne luminăm, și precât nu luom aminte minții, ne întunecăm.

128. Pentru că cel ce gonește și caută cu osârdie în fieștecare zi pacea și liniștea minții, acesta cu lesnire va defăima tot lucru simțit, ca nu în deșert să se ostenească. Iar de își amăgește pre a sa știință, amar va dormi întru moartea uitării, întru care dreptul David să roagă să nu adoarmă (Ps.12.4) ⁵². Că zice Apos „Cel ce știe bine a face, și nu face, păcat e lui (Iac.4.17) ⁵³.

129. Însă vine mintea din lenevire, iarăși întru așa rânduială și trezvie, dacă iarăși sârguirea ar nemeri; și dacă lucrarea minții noastre, întru sârguire ferbinte iarăși o vom pune.

130. Nu va trece înainte Asinul cel de moară din ocolirea întru care s-a legat, nici mintea va trece înainte întru fapta bună cea făcătoare de săvârșire, neîndreptând pre cele dinlăuntru ei. Pentru că pururea e orabă cu ochii cei dinlăuntru, neputând a vedea și pre fapta bună și pre Iisus cela ce o luminează.

⁴⁹ *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, 8, 7: “Fiindcă dorința cărnii este vrăjmașie împotriva lui Dumnezeu, căci nu se supune legii lui Dumnezeu, că nici nu poate”.

⁵⁰ *Psalmii*, 4, 4: “Mânieați-vă, dar nu greșiți; de cele ce ziceți în inimile voastre, întru așternuturile voastre, vă căiți”.

⁵¹ *Epistola Sobornicească a Sfântului Apostol Iacov*, 3, 2: “Pentru că toți greșim în multe chipuri; dacă nu greșește cineva în cuvânt, acela este bărbat desăvârșit, în stare să înfrâneze și tot trupul”.

⁵² *Psalmii*, 12, 4: “Caută, auzi-mă, Doamne, Dumnezeul meu, luminează ochii mei, ca nu cumva să adorm întru moarte”.

⁵³ *Epistola Sobornicească a Sfântului Apostol Iacov*, 4, 17: “Drept aceea, cine știe să facă ce e bine și nu face, păcat are”.

131. Cal adecă oareșicarele semeți și nedomolit, saltă cu frumuseța pre călăreț priimindu-l. Iar mintea veselindu-să se va veseli întru lumina Domnului intrând, dacă întru dimineții de înțelegeri slobozindu-se (Ps.5.3)⁵⁴. Merge-va din puterea filosofiei ceii lucrătoare a minții, însuși pre sine deșteptându-se a privi către puterea negrăitelor bunătați. Iar când în inimă va primi nemăsuratul adânc de Dumnezești înțelegeri, arăta-se-va minții, pre cât e cu puțință, în inimă Dumnezeul Dumnezeilor, iară mintea spăimântându-se slăvește cu dragoste pre Dumnezeu, carele și să vede și vede, și mântuește pre cel ce privește așa la Dânsul.

132. Adâncime înaltă va vedea, liniștea inimei îndreptându-se cu cunoștință, și prea minunata va auzi de la Dumnezeu urechea liniștei minții.

133. Călătorul adecă, cale îndelungată și cu anevoe umblată, și grea, a umbla începând, și rătăcire prepuind când se va întoarce, semne oarecare și povățuiră întru călătoria sa va înfige, cele ce îi pricinuesc lui lesne întoarcerea cea spre a le sale. Iar bărbatul cel ce cu trezvire călătorește, cuvinte va înfige (auzite de la Sfinții Părinți) însăși aceea și el prepuind.

134. Ci călătorul adecă, a să întoarce de unde a eșit, pricină îi este de bucurie; Iară celui ce se trezvește, a să întoarce spre cele dinapoși, pieire e a sufletului celui cuvântător, și semn al depărtării de lucrurile și cuvintele și gândurile cele plăcute lui Dumnezeu. Și va avea în vremea somnului celui purtător de moarte al sufletului, pre cuvinte ca pre niște bolduri deșteptându-l pre el, prin pomenire, de multa întunecare și trândăvie, care i s-a întâmplat lui din negrijire.

135. Întru necazuri, slăbiciuni de suflet și desnădăjduiri căzând noi, ni să cuvine a face întru înșine pre cea a lui David, a vărsa inima noastră către Dumnezeu, și rugăciunea și necazul nostru, precum este, Domnului a-l vesti (Ps.141.2)⁵⁵. Pentru că ne mărturisim lui Dumnezeu, ca celui ce poate cu înțelepciune pre cele ale noastre a le ocărmi; și necazul dacă e spre folos, a-l face mai ușor și a ne izbăvi pre noi de pierzătoarea și stricătoarea întristare.

136. Iuțimea afară de fire, împotriva oamenilor pomindu-se, întristare nu după Dumnezeu, și mahnire asemenea, stricătoare este ale celor bune și cunoscătoare gânduri, pre care Domnul, prin mărturisire răsipindu-le, bucurie sălășluește.

137. Iar pre gândurile cele ce stați și sunt înfipte în inimă și nevrând noi, are fire rugăciunea lui Iisus împreună cu trezvirea, dintru adâncurile cugetului inimei a le șterge.

138. Însă ușurare și bucurie vom afla, făcându-ne întru necazul gândurilor celor multe necuvântătoare, când întru adevăr ne vom prihăni pre înșine și fără de patimă, sau a vesti toate Domnului ca omului. Și cu adevărat din două acestea vom afla odihnă cu totul, despre cele ce ne turbură pre noi.

139. Întru închipuirea minții, puitorul de lege Moisi, să ia de la Părinți; carele pre Dumnezeu îl vede în rug, și cu fața să slăvește, și Dumnezeu a lui Faraon, de la Dumnezeul Dumnezeilor să pune. Pre Eghiptet bătându-l și pre Israil scoțându-l, și lege puindu-i; cele ce prin închipuire luându-se Duhovnicește, sunt ale minții lucrări.

140. Iară închipuire a omului celui din afară, e Aron, fratele puitorului de lege. Decă muștrări cu iuțime ca Moisi lui Aron, celuia ce au greșit și noi aducându-i, să grăim „Ce nedreptate făcu ție Israil, că te-ai sărguit, a-i depărta pre dânșii de la Domnul Dumnezeul cel viu Atotțitorul?” (Eș.32.21)⁵⁶.

141. Au arătat nouă Domnul împreună cu toate bunătațile celelalte și aceasta, când vrea a înviea din morți pre Lazăr: a opri adecă prin certare femeimea (adecă firea cea lesne plecată), și revărsarea sufletului, și nărav aspru a așeza, zic: prihănirea de sine, ceea ce știe pre suflet a-l izbăvi, de iubirea de sine, de mărirea deșartă și de mândrie.

⁵⁴ Psalmii, 5, 3: “Dimineața vei auzi glasul meu; dimineața voi sta înaintea Ta și mă vei vedea”.

⁵⁵ Idem, 141, 2: “Vărsa-voi înaintea Lui rugăciunea mea, necazul meu înaintea Lui voi spune”.

⁵⁶ Ieșirea, 32, 21: “După aceea a zis către Aaron: «Ce ți-a făcut poporul acesta, de l-ai vârat într-un păcat așa de mare»”.

142. Decî precum fără de corabie mare nu e cu puțință a înota noian mare al Mării, așa nu e cu puțință a goni asupra gândului celui viclean, fără de chemarea lui Iisus Hristos.

143. Împotriva cuvântare, a opri (calea cugetului) iar chemarea (numelui lui Iisus) a goni obișnu-ește pre gânduri din inimă. Pentru că asupra închipuită fiind în suflet, prin nălucirea a celui simțitor lucru, precum fața celui ce ne-a scârbit pre noi, sau nălucirea frumuseții femeesti, sau a aurului, sau a argintului, una după alta dintru acestea dacă s-ar face întru cugetul nostru, îndată să vădesc gândurile pomenirei de rău, și ale curviei, și ale iubirei de argint cele ce a nălucit pre inimă. Și dacă iscusită și pedepsită este mintea noastră, fiind întru deprinderea păzirei minții, și ca curat și întru senin a vedea, și nălucirele cele îndulcitoare și înșălările viclenilor, cu lesnire îndată din răsărire prin împotriva cuvântare, și prin rugăciunea lui Iisus Hristos stinge ușor săgețile cele înfocate ale dieavului, neertând nălucirea cea pătimasă a porni împreună cu sineși și gândurile noastre a să închipui împreună cu nălucirea cu împătımire, sau împreună a vorbi cu prietenie, sau multă gândire, sau împreună alcătuire a face; Dintru care urmează oarecâria nevoi, precum zilelor nopțile, lucruri viclene.

144. Iar dacă nepedepsită este mintea noastră de ascuțirea minții cea din trezvie, îndată să amestecă cu ceea ce s-a nălucit cu pătimire, ori în ce fel ar fi, și vorbește, întrebări luând nelegiuite, și dând răspunsuri. Și atuncia amestecate să fac gândurile noastre cu nălucirele drăcești, aceasta încă mai vârtos crescând și înmulțindu-se, ca pofită, și frumoasă, și plăcută să se arate minții ceea ce se înșală și să fură. Și atuncia aceeași pătimește mintea, în ce fel de s-ar arăta întru oarecarele loc de câmp, un ciine turbat, unde și mei oareșcari să fie s-ar întâmpla, fără de răutate și mici, și celui arătat lor luând aminte de multe ori ca maicilor, nimic de la cela ce s-au apropiat dobândind, fără numai dintru necurăția și împuțiciunea câinelui a primi. Întru acest chip, și gândurile noastre aleargă cu nepedepsire spre toate nălucirele cele drăcești din minte, și amestecare precum am zis făcându-se, este a le vedea pre ele amândouă sfātuindu-se a surpa pre Cetatea Soarelui, precum Agamemnon și Menelaos. Pentru că așa și acestea să sfătuesc, ce se cuvine a se face, ca spre lucru a aduce prin trup, pre cea frumoasă acestora și dulce arătată din înșelare, prin drăcească intrare. Și așa atuncia de aceea să zidesc înlăuntru adecă, căderile sufletului; și de nevoe este atuncia și afară a le scoate pre cele dinlăuntru ale inimei.

145. Pentru că lesnicios oarecare lucru și fără de răutate este mintea noastră, cu lenire urmând nălucirelor, și despre nălucirele cele fără de lege cu anevoe ținută, dacă nu ar avea pre gândul cel însuși stăpânitor asupra patimilor, oprindu-o pre dânsa de-a pururea și înfrânându-o.

146. Vederea și cunoștința, povățuitoare și pricinuitoare au fire a fi a vieții cei cu de-a măruntul; căci după ce s-ar fi înălțat cugetul cu acestea, ajungea defăimarea desfătărilor și ale celorlate simțitoare și dulci ale vieții, ca întru a unora lesne defăimate.

147. Iar vieța care prin luarea aminte întru Iisus Hristos să îndreptează, Părinte să face iarăși al vederei și al cunoștinței, și născător al suirilor celor Dumnezeesti și al cugetărilor celor prea înțelepte. Ca cu o soție logodită fiind cu smerenia, precum zice Dumnezeescul Proroc Isaia „Că cei ce așteaptă pre Domnul, vor schimba virtute, scoate-vor aripi ca vulturii, și vor zbura prin Domnul” (Is. 40.31) ⁵⁷.

148. Aspru și cumplit lucru să arată oamenilor aceea: a liniști sufletește despre tot gândul. Și este cu adevărat greu și cu durere, pentru că e povârâcios nu numai celor neînvățați ai războiului, pre cel fără de trup trupește și a-l înțuia și a-l hotărî împrejur, ci și celor ce iscus au luat al luptei cei nematerialnice dinlăuntru. Iar cel ce pre Domnul Iisus l-au cuprins în sânurile sale, prin deasa rugăciune, nu va osteni urmându-l Lui, și după Prorocul „ziua omului, unul ca acesta nu o va pofți (Eri. 17.16 și 21) ⁵⁸ pentru frumuseța, și veselia și dulceața lui Iisus, și de dracii cei necurați cari

⁵⁷ *Isaia*, 40, 31: „Dar cei ce nădăjduiesc întru Domnul vor înnoi puterea lor, le vor crește aripi ca ale vulturului, vor alerga și nu-și vor slei puterea, vor merge și nu se vor obosi”.

⁵⁸ *Jeremia*, 17, 16 și 21: „16. Eu nu te-am îndemnat totuși la mai rău, nici n-am dorit ziua nenorocirii. Tu știi aceasta; și ce a ieșit din gura mea e descoperit înaintea feței tale”.

“21. Așa grăicește Domnul: «Păziți-vă sufletele și nu duceți sarcini în ziua de odihnă, nici le băgați pe porțile Ierusalimului»”.

umblă împrejur, de vrăjmașii lui nu se va rușina, grăindu-le în porțile inimei” și prin Iisus Hristos gonindu-l din’apoi în spatele lor (Ps.126.5)⁵⁹.

149. Zburând sufletul după moarte în aerul porții cei cerești, împreună cu sineși pentru dânsul pre Iisus Hristos avându-l, nici acolo de vrăjmașii lui se va rușina, ci cu îndrăsneală precum acum, și atuncea va grăi în porți către dânsii; numai de nu s-ar îngreua până la eșire a striga către Domnul Iisus Hristos. Fiul lui Dumnezeu. ziua și noaptea, și însuși făcând va face izbânda acestuia (sufletului) în degrab, după nemincinoasa și Dumnezeiasca Lui făgăduință care a zis pentru Judecătorul nedreptății „așa grăesc vouă, va face și în vieța cea de acum, și după eșirea lui din trup” (Luc. 18.8)⁶⁰.

150. Cea ce înoți Marea cea gânditoare, nădăjduște întru Iisus pentru că glăsuște înlăuntru în inima ta pre taină „Nu te teme pruncul meu Iacove, împușinatule Israile! Nu te teme verme Israile, Eū te sprijinesc pre tine” (Isa.41.14)⁶¹. Deci dacă Dumnezeu este pentru noi, care viclean e împotriva noastră? (Rom.8.31)⁶². Care (Dumnezeu) aū fericit pre cei curați cu inima, și Lege aū pus, cum că în inimele cele curate, Prea dulcele și singur curatul Iisus voește a să sui Dumnezeeste și a locui. Pentru aceasta să nu ne depărtăm după Dumnezeescul Pavel „obișnuindu-ne mintea întru blagocestie” (1 Tim.4.7)⁶³. Că cu adevărat blagocestie cu cuviință s-aū grăit, ceea ce din rădăcină smulge sămănăturile vicleanului. Aceasta este blagocestia, aceasta este cărarea cuvântului, adecă calea cuvântătorului, adecă calea gândului.

151. Întru mulțimea păcii se va desfăta duple David (Ps.36.11)⁶⁴ carele nu priimește față a omului, judecând nedreptate în inima lui, adecă, neprimind chipurile duhurilor celor viclene, și prin chipuri negândind păcatul, și rău judecând și orânduind în pământul inimei sale, pre cele drepte păcatului dându-le. Pentru că Marii și cunoscătorii Părinți, întru unele scripturi ale lor, pre draci, oamenii aū numit, pentru cea cuvântătoare parte: În ce fel este și pilda cea Evanghelicească unde Domnul zice „Cum că omul viclean a făcut aceasta, și cu grăul a amestecat neghinele” (Mat.13. 38-39)⁶⁵. Nu e împotriva cuvântarea în degrab despre cei ce fac răul. Deci pentru aceste și ne cheltuim de gânduri.

152. Cu cea a minții luare aminte începând a vieții, dacă împreună vom înjuga cu trezvie pe smerenie, și cu împotriva grăire vom lipi împreună rugăciunea, calea cugetului bine o vom călători. Ca cu o făclie luminoasă, cu închinatul și Sfântul Nume al Domnului nostru Iisus Hristos pre casa inimei noastre, de vicleşug măturându-o, și înfrumusețându-o cu iubire, și împodobindu-o, și curățindu-o de păcat. Iar dacă numai întru trezviea noastră, sau luoare aminte vom nădăjdui, în degrab de la vrăjmași împingându-ne, povârniți fiind vom cădea, și jos ne vor pune pre noi sfetnicii vicleşugului și pre viclenii. Și în mrejele lor întru aducerile aminte cele viclene, măi mult ne vom împletici, sau ne vom junghiea de la dânsii cu lesnire, neavând sabia cea mare pre Numele lui Iisus Hristos. Pentru că numai Sfințitul acesta paloș neîncetat învârtindu-se în inima cea cu un gând, știe a-ī întoarce și a-ī tăia pre dânsii, a-ī perde și a-ī arde ca focul pre paie.

⁵⁹ Psalmii, 126, 5: “Fericit este omul care-și va umple casa de copii; nu se va rușina când va grăi cu vrăjmașii săi în poartă”.

⁶⁰ Sfânta Evanghelie după Luca, 18, 8: “Zic vouă că le va face dreptate în curând. Dar Fiul Omului, când va veni, va găsi oare, credință pe pământ?”

⁶¹ Isaia, 41, 14: “Nu-ți fie frică, vierme al lui Iacov, viermișor al lui Israel, Eu sunt ajutorul tău, zice Domnul Mântuitorul tău și Sfântul lui Israel”.

⁶² Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel, 8, 31: “Ce vom zice deci la acestea? Dacă Dumnezeu e pentru noi cine este împotriva noastră?”

⁶³ Epistola întâia către Timotei a Sfântului Apostol Pavel, 4, 7: “Iar de basmele cele lumești și băbești, ferește-te și deprinde-te cu dreapta credință”.

⁶⁴ Psalmii, 36, 11: “Iar cei blânzi vor moșteni pământul și se vor desfăta de mulțimea păcii”.

⁶⁵ Sfânta Evanghelie după Matei, 13, 38-39: “Țarina este lumea; sămânța cea bună sunt fiii împărăției; iar neghina sunt fiii celui rău. Dușmanul care a semănat-o este diavolul; secerișul este sfârșitul lumii, iar secerătorii sunt îngerii”.

153. Deci lucrul trezvirii ceî nelipsite, adică, folosirea și câștigul sufletului cel mare, e aceea: a vedea îndată nălucirele gândurilor care să închipuiesc în minte. Iar al împrorivă cuvântării lucru: a muștra și a arăta pre gândul ce se ispitește a intra în văzduhul minții noastre, prin nălucirea oarecărui lucru simțitor. Iar ceea ce stinge și răsipește îndată toată înțelegerea protivnicilor, tot cuvântul, toată nălucirea, tot chipul, tot idolul, tot stâlpul viclean: chemarea Domnului este. Pentru că și noi în minte vedem biruirea acestora, cu stăpânire, pre cea prin Iisus Marele Dumnezeuul nostru, și pre a noastră a smeriților, defăimaților și netrebnicilor, izbândire.

154. Cum că toate gândurile nimic alt sunt, fără numai năluciri singure ale lucrurilor celor simțitoare și lumești, aceasta ceî mai mulți nu știm. Iar dacă vom zăbovi în rugăciune cu trezviră, mai mult desbracă rugăciunea pre cuget de toată nălucirea cea materialnică a gândurilor celor spurcate, și cunoscute face lui și cuvintele războaelor, și dobânda cea mare a rugăciunii și a trezvirii. „Însă cu ochii tăi vei privi, și răsplătirea păcătoșilor celor gânditori, gânditor și însuși tu, și vei vedea, și vei înțalege. zice David Dumnezeescul Cântăreț (Ps.90.8) ⁶⁶.

155. Să ne aducem aminte de moarte, de este cu puțință nelipsit, prin care aducere aminte lepădare să naște întru noi de grijă, și a tuturor deșărtăciunelor, și păzire a minții, și de-a pururea rugăciune, nepătimire a trupului, și îngrețoșare a păcatului, și în scurt, dacă să cuvine adevărul a zice, toată fapta bună să află dintru aceasta curgând. Pentru aceasta ca de însuși suflarea de acest lucru să avem trebuință, de e cu puțință.

156. Inima, deșartă fiind desăvârșit de năluciri, înțelegeri va naște în mijlocul ei săltând, și Dumnezești și tainice; în ce chip saltă peștii, și joacă delfini, liniștind marea. Și să suflă marea de suflarea cea suptire, iar adâncul inimei de Duhul cel Sfânt „Iară pentru că sunteți fii, zice, aș trimes Dumnezeu pre Duhul Fiului său în inimile voastre, carele strigă Ava * Părinte (Gal.4.6) ⁶⁷.

157. Nu se va pricepe, și se va îndoi tot Călugărul, de Duhovniceasca lucrare a să apuca mai înainte de trezviră minții; sau neștiind frumuseța aceștiea, sau știind, însă pentru lenevire neputând. Iar de nepricepere fără de îndoire se va deslega, suindu-se spre păzirea minții, care este și să numește gânditoare filosofie, sau lucrătoare Filosofie a minții, ca cel ce a aflat calea, precum a zis „Eu sunt calea, și învierea, și vieța” (Ioan.14.6) ⁶⁸.

158. Iarăși îndată nu se va pricepe, văzând adânc de gânduri și mulțime de prunci Vavilonești. Ci și pre această nepricepere, o desleagă Hristos dacă adică, cu temeiul cugetului totdeauna stăm pre Dânsul, și pre toți prunci Vavilonești, de piatra aceasta lovindu-i îi zdrumicăm (Ps.136.9) ⁶⁹. Împlinindu-ne dupre cuvânt, din ei pofta noastră. Pentru că zice „Carele păzește porunca, nu va cunoaște graii viclean” (Ecl. 8.5) ⁷⁰. Căci că aș zis Domnul „Fără de mine, nu puteți face nimic” (Ioan 15.5) ⁷¹.

159. Acesta întru adevăr este adevărat Călugăr, care trezviră îndreptează. Și acesta este adevărat trezvitore, carele în inimă este Călugăr.

160. Împreună să întinde cu oamenii vieța, în an, în lună, în săptămâni, în zile, în nopți, în ceasuri și în minuturi înconjurându-se. Deci împreună cu acestea ni să cade și nouă a întinde până la eșire lucrările cele îmbunătățite. Zic, adică, trezviră, și rugăciunea, și pre a inimei dulceață prin liniște cu sârguire.

⁶⁶ Psalmii, 90, 8: „Însă cu ochii tăi vei privi și răsplătirea păcătoșilor vei vedea”.

* Ava, Avva, termen de adresare către Dumnezeu, tată, părinte. Apare și în Biblia de la 1688.

⁶⁷ Epistola către Galateni a Sfântului Apostol Pavel, 4, 6: „Și pentru că sunteți fii, a trimis Dumnezeu pe Duhul Fiului Său în inimile noastre, care strigă: Avva, Părinte!”.

⁶⁸ Sfânta Evanghelie după Ioan, 14, 6: „Iisus i-a zis: Eu sunt Calea, Adevărul și Viața. Nimeni nu vine la Tatăl Meu decât prin Mine”.

⁶⁹ Psalmii, 136, 9: „Fericit este cel ce va apuca și va lovi pruncii tăi de piatră”.

⁷⁰ Ecclesiastul, 8, 5: „Celui ce ascultă porunca nu i se va întâmpla nimic rău, că inima unui om înțelept va cunoaște trupul și judecata”.

⁷¹ Sfânta Evanghelie după Ioan, 15, 5: „Eu sunt vița, voi sunteți mlădițele. Cel ce va rămâne în Mine și Eu în el, acela aduce roadă multă, căci fără Mine nu puteți face nimic”.

161. Pentru că va veni spre noi ceasul cel înfricoșat al morții, veni-va! de carele a scăpa nu e cu putință. Și măcar boiarul lumii și al văzduhului viind atunci, să afle nelegiurile noastre puține și lesne trecute cu vederea, ca să nu ne mustre cu dreptate, și vom plânge fără de folos! Pentru că sluga aceea care a cunoscut voia Domnului său, și n-a gătit, nici a făcut pe voia Aceluia ca o slugă, bătut va fi mult, zice” (Luca 12.47) ⁷².

162. Vaî celor ce au pierdut inima, zice! și ce vom face când va cerceta Domnul? (Sir. 21.5) ⁷³. Decî ni să cuvine noă fraților, să ne nevoim.

163. Gândurilor celor firești, și ca cum măi nepătimașe, cele pătimașe urmează, precum am aflat prin multă vreme, și iscusire și chitare. Întrucît mi să pare că gândurile cele dintăi, intrare celor de a doua, să fac, și cele nepătimașe, celor pătimașe.

164. Pentru că întru adevăr să cade omul în două a să tăia, întru voire, și întru socoteala cea prea înțeleaptă; și a să despica precum am zis, și vrăjmaș însuși lui și neîmpăcat să cuvine a fi cu adevărat. Decî în ce fel având cineva dragoste cu totul, cu oarecarele om cumplit foarte, și carele de multe ori l-au necăjit și i-a făcut nedreptate, să desparte de dânsul lepădând prietenia lui. Așa, sau și mult măi mult, dacă voim a să îndrepta porunca cea mare și întâi, zic petrecerea lui Hristos fericita smerenie, viețuirea lui Dumnezeu cea în trup. Pentru aceasta zice Apost. „Cine mă va izbăvi din trupul morții acesteia?” (Rom. 7.24) ⁷⁴. Pentru că legei lui Dumnezeu nu se supune (Rom. 8.7) ⁷⁵. Și arătând cum că a supune trupul voii lui Dumnezeu, din cele ce sunt întru noi este, zice „Că de ne-am fi judecat pre înșine, nu ne-am fi osândit, iar judecându-ne de la Domnul, ne pedepsim” (1 Cor. 11.31-32) ⁷⁶.

165. Începătură a rodului, e floarea; iar începutul păzirei minții, înfrânarea mâncărilor, și a băuturilor, și depărtarea și lepădarea de tot felul de gânduri, și liniștea inimei.

166. Întru Hristos Iisus împuternicindu-ne, și prin trezvirea întărire a alerga începând, ca o făclie ni să arată noă dintăi în minte, de la noi ca cum fiindu-se prin mâna minții, și povățuindu-ne pe noi întru cărările cugetului. Apoi ca o Lună cu totul luminoasă întru tăria inimei înconjurând. Iară măi apoi ni să arată noă, Soarele Iisus, cu dreptate strălucind, arătându-se pre Sine și pre ale Sale întru tot luminoase lumini ale vederilor.

167. Pentru că acestea tănuit le descopere minții ceea ce urmează poruncei Sale, care grăește „Și vă veți tăia împrejur învârtoșarea inimei voastre” (2 Leg. 10.16) ⁷⁷. Și precum s-a zis, minunate adevăruri învățat pre om, trezvirea cea osârduitoare, că neluător de față e Dumnezeu. Pentru aceasta zice Domnul „Ascultați-mă și înțelegeți, Că carele ar avea, da-se-va lui și va prisosi, iară cela ce nu are, și ceea ce se pare a avea, rădica-se-va de la dânsul” (Mat. 13.12) ⁷⁸. Și „celor ce iubesc pre Dumnezeu, toate le ajută spre bine” (Rom. 8.28) ⁷⁹. Decî nu cu mult măi vârtos acestuia, bănătățile îi vor ajuta?

168. Nu se va mișca corabia fără de ape; și păzirea minții, nicidecum va trece înainte fără de trezvire, împreună cu smerenie și cu rugăciunea lui Iisus Hristos cu totul.

⁷² *Sfânta Evanghelie după Luca*, 12, 47: “Iar sluga aceea care a știut voia stăpânului și nu s-a pregătit, nici n-a făcut după voia lui, va fi bătută mult”.

⁷³ *Cartea Înțelepciunii lui Iisus, fiul lui Sirah (Ecclesiasticul)*, 21, 5: “Batjocura și semeția vor pustii avuția; așa și casa celui trufaș se va pustii”.

⁷⁴ *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, 7, 24: “Om nenorocit ce sunt? Cine mă va izbăvi de trupul morții acesteia?”

⁷⁵ *Idem*, 8, 7: Fiindcă dorința cărnii este vrăjmașie împotriva lui Dumnezeu, căci nu se supune legii lui Dumnezeu, că nici nu poate”.

⁷⁶ *Epistola întâia către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 11, 31-32: “Căci de ne-am fi judecat noi înșine, nu am mai fi judecați. Dar, fiind judecați de Domnul, suntem pedepsiți, ca să nu fim osândiți împreună cu lumea”.

⁷⁷ *Deuteronomul*, 10, 16: “Deci tăiați împrejur inima voastră și de acum înainte să nu mai fiți tari la cerbice”.

⁷⁸ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 13, 12: “Căci celui ce are i se va da și-i va prisosi, iar de la cel ce nu are, și ce are i se va lua”.

⁷⁹ *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, 8, 28: “Și știm că Dumnezeu toate le lucrează spre binele celor ce iubesc pe Dumnezeu, al celor care sunt chemați după voia Lui”.

° **169.** Temeliea casei sunt pietrile; iară temeliele și acoperemântul aceștei fapte bune, Închinatul și Sfântul Nume al Domnului nostru Iisus Hristos. Și cu lesnire va sfârâma corabia ocârmuitorul cel neînțelept în vremea furtunei, pre corăbierii izgonindu-î, iar vâslele și pânzele întru noian aruncându-le dacă el va dormi. Însă mai cu lesnire sufletul se va cufunda de draci, de trezvirie lenevindu-se, și de a chema Numele lui Iisus Hristos întru asuprele cele ce se încep.

170. Ceea ce știm, scriind grăim; și ceea ce am văzut trecând calea, mărturisim celor ce voesc, dacă veți voi a priimi cele grăite, că însuși (Domnul) a zis: „De nu va rămânea cineva întru mine, aruncat va fi afară ca vița, și o adună pre ea și în foc o bagă și arde. Iar cel ce rămâne întru mine, și Eū întru dânsul, acela aduce roadă multă” (Ioan 15.5)⁸⁰. Pentru că precum Soarele a străluci fără de lumină, nu e cu puțință, așa e cu neputință inima a să curăța de spurcăciunea gândurilor pierzării, fără de rugăciunea Numelui lui Iisus. Iară dacă e adevărat aceasta, de vreme ce și adevărat este precum văz, ca de însuși răsufierea să avem trebuință de pomenirea aceasta. Pentru că lumină e aceasta, iar acelea (gândurile) întunec; și acesta Dumnezeu și Stăpân, iar aceia, robii și draci.

171. Născătoare de lumină, și născătoare de fulger, și slobozitoare de lumină, și purtătoare de foc, strejuirea minții cu cuviință și cu vrednicie numească-se; căci ca să zic adevărat, covârșaste nemărginite și multe fapte bune trupești. Decî pentru aceasta cu numirele cele cinstite, să cuvine a o numi pre această faptă bună, pentru luminele cele cu chip prea strălucit care să nasc dintr-însa. Pre care cei ce o a îndrăgit din păcătoși, și netrebniți, și spurcați, și din necunoscători, și nepricepuți și nedrepți: drepți, de bună treabă, curați, Sfinți, și pricepuți cu puterea lui Iisus Hristos pot a să face. Și nu numai aceasta, ci și taine Dumnezești pot a vedea, și a cuvânta de Dumnezeu; și văzători făcându-se, prin prea curata și nemărginita această lumină, să mută, și să ating de Dânsul prin nepovestite atingeri; și ca împreună cu Dânsul locuesc și viețuesc; de vreme ce a gustat că bun este Domnul. Întrucât la unii ca aceștia întâi Îngeri, arătat să împlinește aceea a Dumnezeescului David „Însă Dreptii să vor mărturisi Numelui Tău, și vor locui Dreptii cu fața Ta” (Ps. 139.13)⁸¹. Pentru că cu adevărat, cu adevărat aceștia singuri cu de-adinsul cheamă și să mărturisesc lui Dumnezeu, cu carele și iubesc împreună a vorbi, totdeauna iubindu-l pre El.

172. Văi celor dinlăuntru, de la cei din afară! Pentru că foarte se va necăji despre simțirele cele din afară omul cel dinlăuntru; și necăjit fiind acesta, bătaî va meșteșugi împotriva simțirelor celor din afară. Cei ce au lucrat pre cea din slovă, iată au cunoscut pre cea din vedere (adică din privire).

173. Dacă omul nostru cel dinlăuntru privighează, după Părinți, puternic este a păzi și pre cel din afară. Dar însă noi, și necurații draci, de obște amândoi facem păcatele; și ei prin gânduri numai, adică prin nălucitoare zugrăvele închipuesc în minte păcatul precum voesc; iar noi și prin gânduri pre dinlăuntru, și prin lucruri pre dinafară păcătuim. Pentru că de grosimea trupului lipsiți fiind draci, prin gânduri singure și prin înșelare și vicleșug, și loruși și noă pricinuesc munca. Pentru că dacă de grosimea trupului nu s-ar fi lipsit necuvioșii, nu ar fi conținut și prin lucruri a păcătui, gata pre voirea cea rea pururea păzindu-o întru dânșii.

174. Iară rugăciunea cea singură gândită, omoară și mistuește pre amăgirea acestora. Pentru că prin noi chemându-se, și de noi rugându-se Iisus Fiul lui Dumnezeu și Dumnezeu, des și fără de lene, nicidecum sloboade acestora, nici începerea intrării, pre care și asupreală o numesc, a o arăta minții întru oglinda cugetului, nici închipuire, nici iarăși cuvinte oarecare a grăi inimii. Iar drăceasca închipuire neintrând în inimă, și de gânduri precum am zis va fi deșartă; de vreme ce cu sufletul prin gânduri, și a vorbi și a-l învăța răutatea pre furiș, este lor obiceiă a face.

⁸⁰ *Sfânta Evanghelie după Ioan, 15, 5:* “Eu sunt vița, voi sunteți mlădițele. Cel ce rămâne în Mine și Eu în el, acela aduce roadă multă, căci fără Mine nu puteți face nimic”. Citatul din text este și o interpretare și evocare a fragmentului 14 din capitolul 15.

⁸¹ *Psalmi, 139, 13:* “Iar dreptii vor lăuda numele Tău și vor locui cei drepti în fața ta”.

175. Decî prin neîncetată rugăciune, să curățește văzduhul cugetului de norii cei întunecați, de vânturile duhurilor vicșugului. Iar văzduhul inimei curățindu-se, cu neputință este a nu străluci într-însul lumina cea Dumnezeiască a lui Iisus dacă nu cumva de mărirea deșartă, de trufie și de părere ne umflăm, și ne ușurăm spre cele neajunse, și neajutorii de la Iisus ne aflăm. Pentru că uraște Hristos unele ca acestea, arătătorul smereniei fiind.

176. Decî să ne ținem de rugăciune și de smerenie, de aceste două arme care se întramează asupra dracilor, împreună cu trezvirea ca o sabie de văpae. Dacă așa făcând în fieștecare zi și în fieștecare ceas, atunci cu taină bucurându-ne, prăznuim în inimă.

177. Opt sunt gândurile cele sobornicești ale răutății, dintru care să cuprindă tot gândul, și dintru care toate își au nașterea; precum din Ira și din Diea tot dracul spurcat, Dumnezeuul Danaonilor, după basmele acelora. Toate să sue în poarta inimei, dacă va afla-o neștrăjuită de minte, și unul câte unul intră în vremea sa. Și oricare gând din cele opt suindu-se în inimă ar intra, pâlă de gânduri urâte aduce înlăuntru; și așa pre minte întunecând-o, întărată pre trup, îndemnându-l spre lucrarea faptelor celor urâte.

178. Decî acela ce păzește capul șarpelui, și prin împotivă cuvântare cea cu chip mâniaș, zdrobește pre acesta din răsărire, a scăpat de multe gânduri viclene și lucruri prea rele. Și atunci rămâne cugetul neînvăluit, Dumnezeuu priimind privigherea acestuia în gânduri; și împotivă dăruindu-î lui vedere, să știe cum să cuvine a birui pre cei ce să luptă cu dânsul, și cum să cuvine a curăța după puțin pre inimă, de gândurile cele ce spurcă și pângăresc pre omul cel dinlăuntru; precum zice Domnul Iisus „din inimă es gândurile cele viclene, curviele, precurvele, ș.c.l. Acestea sunt care spurcă pre om” (Mat. 15.19) ⁸².

179. Decî cu așa chip, poate sufletul întru Domnul a sta, cu cea a sa bună închipuire, și frumuseță și dreptate, precum s-a zidit dintru început de Dumnezeuu, foarte bun și drept; precum zice, avându-și cea gânditoare după fire, bunătate să alcătuește. Și iarăși au zis: Pentru că drept a fi sufletul, aceasta este ca să-și aibă ea după fire gânditoare a lui stare, precum s-au zidit. Și după puțin iarăși zice: Să ne curățim cugetul, pentru că eu crez, cum că curat fiind sufletul, și după fire stând, poate văzător făcându-se, mai multe și mai departe a vedea decât draci, având pre Domnul carele îi descopere lui. Acestea au zis Marele Antonie, precum zice Slăvitul Atanasie în vieța cea pentru dânsul.

180. Tot gândul nălucire este în minte a oarecărui lucru simțitor. Pentru că minte fiind Asirianul, nu va putea înșala întru altfel, dacă nu va meșșugi pre cele de la noi simțitoare și obișnuite (lucruri).

181. Decî precum nu este cu puțință a goni noi păsările cele în văzduh zburătoare, oameni fiind, sau sus a zbura precum și acelea, aceasta neavând-o firea noastră; așa nu este cu puțință a ne izbăvi de gândurile cele drăcești netrupești, fără de rugăciune trezvitoare neîncetată; sau neabătut ochiul minții către Dumnezeuu a-l întinde. Iar dacă nu, în pământ cauți.

182. Decî dacă cu adevărat voești a îmbrăca cu rușine pre gânduri, și a liniști cu dragoste, și a te trezvi cu inima cu lesnire, rugăciunea lui Iisus să se lipească de suflarea ta, și întru puține zile vei vedea făcându-se aceasta (cu lucru).

183. Precum în văzduh slove a să scrie nu e cu puțință, pentru că se cade acestea în trup tare a să însemna, ca petrecătoare să se păzească; așadar cu ostenicioasa trezvirea noastră pre rugăciunea lui Iisus Hristos să o lipim; pentru că fapta bună cea întru tot înfrumusețată a trezvirii, petrecătoare împreună cu Dânsul, să se păzască întreagă; și printr-însul noastră în veac ne răpita să se păzească (adică trezvirea).

184. Răstoarnă spre Domnul lucrurile tale și vei afla dar; ca nu și pentru noi să se grăească de la Prorocul „aproape ești Doamne de gura lor, și departe de la rărunchii lor” (Ieri. 12.2) ⁸³. Nimeni

⁸² *Sfânta Evanghelie după Matei*, 15, 19: “Căci din inimă ies: gânduri rele, ucideri, adultere, desfrânări, furtășaguri, mărturii mincinoase, hule”.

⁸³ *Jeremia*, 12, 2: “Tu i-ai sădit și ei au prins rădăcini, au crescut și au făcut roade; Tu ești aproape numai de buzele lor, iar de inima lor ești departe”.

altul afară de Iisus va împăciui pre inima ta despre patimi, fără numai însuși Iisus Hristos cel ce a împreunat pre cele departe despărțite.

185. Asemenea amândouă întunecă pre suflet, și vorbirile cele dupre cuget ale gândurilor, și cele din afară împreună vorbirii și deșarte cugetări. Și să cuvine abătându-ne de la vătămarea minții, pre amândoi cei ce iubesc în deșert a cuvânta ai izgoni, și pre gânduri și pre oameni, pentru pricină prea binecuvântată după Dumnezeu, ca nu întunecându-se mintea să prăpăstuească trezvia. Pentru că din uitare întunecându-ne, pre minte o perdem.

186. Cel ce cu toată sârguința păzește pururea curățenia inimei, va avea Învățător al aceștia pre Hristos puitorul de Lege, cu taină grăindu-i lui voia Sa „auzi-voi ce va grăi întru mine Domnul Dumnezeu, zice David” (Ps. 84.8)⁸⁴ aceasta arătând. Iară pre a minții spre sineși sârguitoare cercetare, pentru războiul cel gânditor arătând, și pre a lui Dumnezeu ajutoare sprijineală, grăia „Și va grăi, zice, omul, oare fi-va roadă dreptului?” (Ps. 57.11)⁸⁵. Apoi pre cea din căutare socotire, care pre amândouă împreună le-au numărat arătându-o, grăia „oare este Dumnezeu care judecă pre viclenii aceștia draci în pământul inimei noastre?” (Ps. 57.11)⁸⁶. Și aiurea zice „veni-va om și inima adâncă, și se va înălța Dumnezeu. Și atuncea ranele lor, ca săgețile pruncilor se vor socoti de noi” (Ps. 63.7-8)⁸⁷.

187. „Întru înțelepciune ferecați fiind cu inima pururi, să petrecem dupre Sfințitul Cântăreț” (Ps. 89.14)⁸⁸ pre singură puterea lui Dumnezeu Părintelui, și Înțelepciunea lui Dumnezeu, pre Iisus Hristos totdeauna răsufliând. Iar dacă din oarecare primejdie slăbănogindu-ne vom defăima fapta cea gânditoare, întru cea viitoare dimineață, iarăși mijlocul minții bine să-l strângem, și cu tărie de lucru iarăși să ne apucăm. Știind, că nu este noă nici o îndreptare celor ce am cunoscut pre cel bun, de nu îl vom face pre el.

188. Precum mâncările cele făcătoare de boală, priimite fiind în trup de curând, supără, iar cel ce a mâncat îndată simțind vătămarea, în degrab prin oarecare doftorie vărsându-le pre acestea, nevătămat rămâne; așa și mintea, când gânduri viclene priimind ar înghiți, și ar simți amărăciunea lor, rugăciunea lui Iisus Hristos dintru adâncurile inimei chemându-se, cu lesnire le varsă pre acestea și departe le leapădă de la sine. Precum cu Dumnezeu, pătimirea și iscusul prin învățatură au dat a înțelege, pentru cea pusă înainte celor ce se trezvesc.

189. Cu suflarea ta și nările, unește trezvia și Numele lui Iisus, și pomenirea cea neuitată a morții, și smerenia; pentru că foarte știu amândouă a folosi.

190. Zi-său Domnul „Învățați-vă de la mine că blând sunt, și smerit cu inima, și veți afla odihnă sufletelor voastre” (Mat. 11.29)⁸⁹.

191. Zi-său Domnul „Carele se va smeri pre sine precum pruncul acesta (Mat. 18.17)⁹⁰ înălța-se-va”. „Iar cel ce se înălță pre sine, smeri-se-va” (Luc. 18.14)⁹¹. De la mine, zice, învățați-vă. Vezi ce să ne învățăm? Smerenia. Pentru că dacă porunca lui este vieață veșnică și aceasta este smerenia, prin urmare cel ce nu e smerit a căzut din vieață, și protivnic foarte arătat se va afla.

⁸⁴ Psalmii, 84, 8: „Auzi-voi ce va grăi întru mine Domnul Dumnezeu; că va grăi pace peste poporul Său”.

⁸⁵ *Idem*, 57, 11: „Și va zice omul: «Da, este răsplătă pentru cel drept! Da, este Dumnezeu Care îi judecă pe ei în viață!»”.

⁸⁶ *Idem*, *ibidem*.

⁸⁷ *Idem*, 63, 7-8: „Ca să pătrundă înlăuntru omului și în adâncimea inimii lui. Dar Dumnezeu îi va lovi cu săgeata și fără de veste îi va răni, că ei singuri se vor răni cu limbile lor”.

⁸⁸ *Idem*, 89, 14: „Învăță-ne să socotim bine zilele noastre, ca să ne îndreptăm inimile spre înțelepciune”.

⁸⁹ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 11, 29: „Luați jugul Meu asupra voastră și învățați-vă de la Mine că sunt blând și smerit cu inima și veți găsi odihnă sufletelor voastre”.

⁹⁰ *Idem*, 18, 17: „Adevărat grăiesc vouă: Cine nu va primi împărăția lui Dumnezeu ca un prunc nu va intra în ea”. Trimiterea se face incorect la 18.9, nu la 18.17.

⁹¹ *Sfânta Evanghelie după Luca*, 18, 14: „Zic vouă că acesta s-a coborât mai îndreptat la casa sa decât acela. Fiindcă oricine se înălță pe sine se va smeri, iar cel ce se smerește pe sine se va înălța”.

192. Toată fapta bună, prin suflet și prin trup să zidește; și zidire a lui Dumnezeu este și sufletul și trupul, prin care fapta bună precum am zis să alcătuește: cum nu desăvârșit ne înnebunim întru podoabele cele streine fălindu-ne, și ale sufletului și ale trupului; și mărimu-ne în deșert, și întru mândrie, ca de un toiag de trestie răzământu-ne; și pre Dumnezeu cel ce prin nemărginită mărire mai presus de noi este, asupra creștetului nostru rădicându-l; lucru cel prea înfricoșat, pentru cea prea multă nelegiuire a noastră și nebunie? Pentru că „Domnul mândrilor le stă împotriva” (Iac. 4.6)⁹². Și în loc de a urma Domnului prin smerenie, cu vrăjmașul, Domnului ne împotrivim, cu dracul cel mândru, din cugetul cel mareț în deșert și mândru. Că pentru aceasta grăia Apostolul „Că ce ai zice, ceea ce n-ai luat de la Dumnezeu” (1 Cor. 4.7)⁹³. Nu cumva și tu te-ai zidit pre sine-ți? Iară dacă și trupul și sufletul, dintru care, și întru care, și prin care toată fapta bună se alcătuește, de la Dumnezeu ai luat, ce te lauzi ca cum nu ai fi luat? Pentru că Domnul e carele îți dăruiește acestea.

193. Însă cu totul nu este altceva curățenia inimii, prin care și smerenie și tot binele întru noi să află pogorându-se de sus, fără numai, nicidecum a slobozi gândurile cele ce se pleacă înainte a intra în suflet.

194. Păzirea minții împreună cu ajutorul lui Dumnezeu, și pentru singur Dumnezeu, zăbovindu-se în suflet, pricepere dă stăpânitorului (minții) întru nevoințele cele după Dumnezeu. Și nu puțină virtute dăruiește părtașului ei, întru a orândui lucrurile și cuvintele după Domnul, întru judecată bine priimită.

195. Cele arătate ale Preotului frumuseși întru cea veche Lege, (Eș. 28.36-37)⁹⁴ era înainte închipuirele inimii ce curate, ca și noi să luăm aminte la tăblița inimii noastre, nu cumva din păcat s-a înnegrit, și de se va afla așa, atunci cu lacrimi, cu rugăciune și cu pocăință să o curățim. Pentru că mintea este oarecare lucru lesnicios, și despre aducerile aminte cele fără de lege, cu anevoe ținută, cu lesnire urmând de asemenea nălucirelor celor cuvântătoare, și celor bune și celor rele.

196. Fericit este cu adevărat, carele așa s-a lipit de Iisus Hristos întru cuget, și îl cheamă pre El nelipsit în inimă, precum unit aerul cu trupurile noastre, sau precum vâpaea cu ceara. Și trecând soarele pre deasupra pământului, va face ziuă; Iară Sfântul și Marele și cinstitul Numele Domnului Iisus în cuget strălucind neîncetat, va naște nenumărate cugete cu chip de soare.

197. Și răsipindu-se norii, aer curat să arată; iar nălucirele patimilor de Soarele dreptății Iisus Hristos răsipindu-se și ștergându-se, înțalegeri în chipul Lunii, și în chipul Stelelor, a să naște din inimă cu totul au fire, văzduhul aceștia prin Iisus, luminându-se. Că zice Înțeleptul (3.9)⁹⁵ „Cei ce nădăjduesc spre Domnul, vor înțalege adevărul, și credincioșii întru dragoste vor petrece cu El.

198. Au zis oarecarele din Sfinți: pomenind, pomenește răutăților dracilor, și vrăjmășuind, vrăjmășuește-ți trupul tău totdeauna. Viclean prieten e trupul, făcându-se îndestulat, mai cu trăire să luptă. Și iarăși: vrajbă să aibă către trup, și război către pantece.

199. Deci întru cuvintele cele dinapoii, întru cele din suta dintăi și a doua, am alcătuit ostenelele liniștei ce Sfințite a minții, nu lucrare a cugetului nostru numai, ci precum și Dumnezeștile cuvinte ale celor de Dumnezeu Înțelepțiți Părinți ne învață pre noi, pentru curățenia minții. Iară acum puține grăind, a arăta câtă e dobânda păzirei minții, vom înceta de a grăi.

⁹² *Epistola Sobornicească a Sfântului Apostol Iacov*, 4, 6: “Nu, ci dă mai mare har. Pentru aceea zice: «Dumnezeu celor mândri le stă împotriva, iar celor smeriți le dă har»”.

⁹³ *Întăia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 4, 7: “Căci cine te deosebește pe tine? Și ce ai, pe care să nu-l fi primit? Iară dacă l-ai primit, de ce te fâlești, ca și cum nu l-ai fi primit?”

⁹⁴ *Ieșirea*, 28, 36–37: “Să faci după aceea o tăbliță șlefuită de aur curat, și să sapi pe ea, cum se sapă pe pecete, cuvintele: «Sfințenia Domnului». Și s-o prinzi cu șnur de mătase violetă de chidar, așa ca să vină în partea de dinainte a chidarului”. Mss. citează doar fragmentul 37.

⁹⁵ *Cartea Înțelepciunii lui Solomon*, 3, 9: “Ei vor înțelege adevărul, ca unii care și-au pus încrederea în Domnul; cei credincioși vor petrece cu El în iubire, căci harul și îndurarea sunt partea aleșilor Lui”.

200. Decî vino dar, urmează mie, spre ajungere la fericita păzire a minții, oricarele ai fi tu, dorind a vedea zile bune întru Duhul, și întru Domnul te voi învăța pre tine lucrarea care să vede, și viețuire a Puterilor celor fără de trupuri. Nu se vor sătura Îngerii laudând pre Făcătorul, nici mintea ceea ce curat cu aceștia să întrece. Și precum cei nematerialnici nu se grijesc pentru hrană, așa nici materialnicii aceștia nematerialnici se vor grijii de dânsa, dacă vor intra în Cerul liniștei Minții.

201. Precum Puterile cele de sus nu se grijesc de bogăție și agonisală, așa și cei curați cu partea cea văzătoare a sufletului, și care au deprins faptele cele bune, nu să grijesc pentru răutățile duhurilor celor viclene. Și precum pre aceea îi deosebește bogăția sporirii înainte întru săvârșirea lui Dumnezeu, așa și pre aceștia dragostea cea către Dumnezeu, trezvirea, și suirea către cele Dumnezești. Și încă cu dorire și cu nesăturare spre suire întinzându-se, din gustarea Dumnezeescului și uimitului dar, nu vor sta, până ce pre Serafimi îi vor ajunge; nu vor conțeni din trezvirea minții și despre înălțarea cea doritoare, până ce Îngerii se vor face, întru Hristos Iisus Domnul nostru.

202. Nu este venin măi presus de veninul Aspidelui și al Vasiliscului; și nu este răutate măi presus de răutatea iubirei de sine. Iar fiii iubirei de sine, sunt năpârci zburătoare, cele ce sunt acestea: laudele în inimă, plăcerea de sine, îndrăcirea pântecelui, curviea, deșarta mărire, pizma, și vârful tuturor mândria, care știe a smulge nu numai pre oameni, ci și pre Îngerii din Ceruri și a-i îmbrăca cu întuneric în loc de lumină.

203. Acestea ție Teodule îți trimete cel numit cu numele Liniștei
„ISIHIE”

Deși prin faptă a greșit,
Ci poate nu sunt ale noastre,
Ci Dumnezeu le-au dat ...
Cel ce se laudă în Tatăl, și Fiul, și Sfântul Duh,
de toată firea cea cuvântătoare a Îngerilor,
și a oamenilor, și de toată zidirea ...
TREIMEA cea negrăită
Unul DUMNEZEU,
A căruia strălucită Împărăție,
și noi să o dobândim, prin
solirele Prea Curatei,
Născătoare de Dumnezeu,
și prin rugăciunile,
Prea Cuvioșilor Părinți,
Căruia necuprins Dumnezeu, să cuvine slavă în vecii vecilor
AMIN ...

Sfârșitul capetelor Sfântului Isihie Ierusalimneanul.

*Scurtă cuvântare
despre Sfântul Nil Sinaitul*

PREA CUVIOSUL Părintele nostru Nil Sinaitul, patria avea Țarigradul. Învățător i-a fost Dumnezeuescul Gură de Aur. Cu bunul neam și cu bogăția întrecând pre mulți, a fost pus Eparh în patria sa. Ci toate lăsându-le, la anul 390, și în Muntele Sinaiū viind, unde cu mâinele sale săpându-și două peșteri, una lui și una fiului său, a petrecut șaizeci de ani, pustnicească vieață alegându-și. Acolo s-a pristăvit * la anii 450. De Episcopul Cetății Eluza, au fost hirotonisiți Preoți amândoi, pe când să răpisă de Agarenii fiul său. Mult fiind întru înțelepciunea și cea din afară și cea Duhovnicească, multe scrieri a lăsat și de Duhovnicească înțelepciune și de negrăit dar pline. Dintre care noi după chipul albinei adunând cuvântul pentru rugăciune despărțit întru 153 capete, și cuvântul pentru pustniceasca nevoie, având cu acestea ca un oarecare fagure de miere, pre ceea ce le cetesc îi zidesc. Miere cu adevărat a lui Anvroșie și Nectarie, dulceață izvorăsc, și mult îmbelșugatul folos arătându-l. Pomeniște de acesta și prea Înțeleptul Fotie, în cet. 201, pag. 266, așa grăind: „Cuvântul Monahului Nil l-am cetit, despărțit în 153 capete. Întru acesta Dumnezeuescul bărbat arată chipul rugăciunii „Multe și altele sunt vrednice de laudă ale lui [...] întru lucruri și întru săvârșire și cuvinte, puterea mărturisind”.

Pomenirea lui să face la 12 Noembrie.

Scrierile acestui Sfânt notate în *Filocalia* slavonă:

- 1) 153 capete pentru rugăciune.
- 2) 8 cuvinte pentru cele 8 gânduri de moarte
- 3) 116 capete îndemnătoare
- 4) 98 capete cugetări povățuitoare de la cele stricăcioase la cele nesticăcioase
- 5) 85 capete către Evlogie
- 6) 33 capete cuvânt îndemnător către Călugări
- 7) Cuvânt pustnicesc

---

* *pristăvi*, *vesc*, vb. IV Reflex. Formă învechită și regională. A muri. Din sl. *prĕstaviti sen*. DEX, ed. cit., p. 851.

*Ale Prea cuviosului Părintelui nostru,
Nil Sinaitul
153 de capete, pentru rugăciune
Cuvânt înainte spre capete (al acestuiași)*

APRINS fiind eu, de învăpăerea necuratelor patimi, după obicei, iarăși mai câștigat prin atingerea scrisorilor tale, celor iubitoare de Dumnezeu, mintea mea cea bolnavă întru cele mai de pre urmă mângâindu-o; și urmând cu fericire Povățitorului celui Mare și Învățătorului. Și nu este de mirare. Pentru că a ta parte pururea s-a făcut cele însemnate, precum și a blagocestivului Iacov; căci că bine slujind pentru Rahil, și luând pre Liea, cauți pre cea dorită, ca unul ce cu adevărat ai împlinit și pre cei șapte ani ai aceștia (Fac. 29.20-28) ¹. Iar eu, nu ași tăgădui, cum că toată noaptea ostenindu-mă, nu am prins nimica. Ci însă pentru cuvântul tău, mreața aruncându-o, vânat-am mulțime a peștilor, de mari nu mi s-a pare, dar însă 153 (Ioan 21.11) ². Și pre aceștia i-am trimis în coșnița dragostei către tine, prin capetele acestea întocmai cu numărul, poruncirea ta împlinindu-o. Însă mă minunez de tine, și foarte râvnesc, pentru cea prea bună înainte punere, că pre capetele cele pentru rugăciune le iubești. Pentru că nu prost pre acestea le iubești, pre cele ce de la mână și întru hârtie prin cerneală își au ființa, ci pre cele ce în minte sunt întemeiate prin dragoste și prin neținerea minte de rău. Ci de vreme ce toate sunt îndoite, una înaintea uneia, după Înțelepciunea lui Iisus (Sir. 42.31-32) ³ primește lângă scrisoare și pre Duhul, și înțelege, cum că cu adevărat mai înainte de scrisoare, urmează mintea. Pentru că nefiind aceasta, nici scrisoare va fi. Decî și rugăciunea îndoit îi este chipul: unul adecă lucrător, iară altul văzător. Așa și a numărului cea înaintea mainei, adecă, este suma, iar ceea ce să însămnează este felurimea. Decî întru 153 cuvântul cel pentru rugăciune împărțindu-l, Evanghelicească mâncare ție îți trimitem, pentru ca să afli frumuseța numărului celui însemnător, și chipul cel cu trei unghiuri, și cel cu șase unghiuri. Împreună cunoștință cu bună

¹ *Facerea, 29, 20–28:*

“20. Și a slujit Iacov pentru Rahila șapte ani și i s-a părut numai câteva zile, pentru că o iubea.

21. Apoi a zis Iacov către Laban: «Dă-mi femeia, că mi s-au împlinit zilele să intru la ea».

22. Atunci a chemat Laban pe toți oamenii locului aceluia și a făcut ospăț.

23. Iar seara a luat Laban pe frica sa Lia și a băgat-o înăuntru și a intrat Iacov la ea.

24. Și Laban a dat pe roaba sa Zilpa, roabă fiicei sale Lia.

25. Dar când s-a făcut ziuă, iată era Lia. Și a zis Iacov către Laban: «Pentru ce mi-ai făcut aceasta? Nu ți-am slujit eu oare pentru Rahila? Pentru ce m-ai înșelat?»

26. Răspuns-a Laban: «Aici la noi nu se pomenește să se mărite fata cea mai mică înaintea celei mari.

27. Împlinește această săptămână de nuntă și-ți voi da-o și pe aceea, pentru slujba ce-mi vei face alți șapte ani!»

28. Și a făcut Iacov așa: a împlinit săptămâna de nuntă și i-a dat Laban și pe Rachila, fiica sa de femeie”.

² *Sfânta Evanghelie după Ioan, 21, 11:* “Simon-Petru s-a suit în corabie și a tras mreaja la țarm, plină de pești mari: o sută cincizeci și trei, și, deși erau atâția, nu s-a rupt mreaja”.

³ *Cartea Înțelepciunii lui Iisus, fiul lui Sirah (Ecclesiasticul), 42, 31–32:* “Toate sunt pereche, unul împotriva altuia și n-a făcut nimic cu scădere. Una cu alta au întărit cele bune și cine se va sătura văzând slava Lui?”

credință a Treimeii; împreună încă și a împodobirei aceștia, scrisoarea împrejur arătându-o. Ci numărul cel de 100, de sineși cu 4 unghiuri este, iar cel de 53 cu 3 unghiuri și rotogol. Pentru că cel de 28, cu 3 unghiuri este, adică cel de 25 este rotogol, pentru că de 5 ori sunt câte 5 capete. Decî ai chipul cel cu 4 unghiuri, nu numai prin pătrimea bunătăților ci și a veacului acestuia cunoștința cea înțeleaptă, ce se asemănă cu cel de 25, pentru rotogolirea anilor. Pentru că săptămână spre săptămână, și lună spre lună să pornește, și din an spre an se învârtește anul, și vremea spre vreme, precum la mișcarea soarelui și a lunii, și a primăverii și a celorlalte vremi. Iar cel cu 3 unghiuri ar însemna ție cunoștința Sfintei Treimi întru altfel. Iar dacă prin mulțimea numerilor, ai lua pre cel de 103, fiind cu 3 unghiuri, a înțelege să cuvine pre cea lucrătoare, pre cea firească și pre cea de Dumnezeu cuvântătoare sau și a credinței, nădejdei și dragostei; aurul, argintul și pietrele cele scumpe. Ci numărul unul ca acesta este. Iar smerenia capetelor să nu o ocărăști, ca unul ce știi și a te sătura, și a-ți lipsi (Filip. 4.12) ⁴ așa și ca cela ce îți aduci aminte de Cela ce pre cei doi fileri ai văduvei, nu i-au lepădat, ci și mai presus decât bogăția altora multora i-au priimit. Decî a buneii cugetări și a dragostei roade știindu-le, să le păzești, adevăraților fraților tăi poruncindu-le a să ruga pentru cel bolnav ca să se însănătoșeze, și patul său luându-l de aceea să umble, cu bun darul Hristosului adevăratului Dumnezeului nostru,

Căruia i să cuvine slava în vecii vecilor,

AMIN

⁴ *Epistola către Filipeni a Sfântului Apostol Pavel*, 4, 12: „Știu să fiu smerit, știu să am și de prisos; în orice și în toate m-am învățat să fiu sătul și flămând, și în belșug și în lipsă”.

Începutul capetelor

1. **DACĂ CINEVA** ar voi bine mirositoare tămâie a face, Livanul cel luminos, și Casiea, și Unghiea, și Stactiea, de-o potrivă le va alcătui după Lege (Eș. 30.34) ⁵: iar acestea sunt pătrimea bunătăților. Pentru că dacă pline și de-o potrivă va fi, nu va fi mintea vândută.

2. Curățindu-se sufletul prin plinirea bunătăților, rânduiala minții neclătită o izvodește,* priimitoare pre dânsa făcându-o de așezarea care să caută.

3. Rugăciunea e vorbire a minții cu Dumnezeu. Decî de care așezare are trebuință mintea, pentru ca să linișteze cu neîntoarcere a să uimi către Stăpânul său, și împreună a vorbi cu dânsul, nimica mijlocind?

4. Dacă la rugul cel ce pre pământ ardea, a să apropia Moisi ispitindu-se să oprește, până ce va deslega încălțăminte picioarelor (Eș. 3.5) ⁶; Cum însuși voind a vedea pre Cel mai presus de toată cugetarea și simțirea, și împreună vorbitor cu Dânsul a te face, nu deslegî de la tine toată pătimitoasa înțelegere?

5. Mai întâi pentru luarea lacrimilor te roagă, pentru ca să moî prin plângere sălbătăcimea ceea ce este în sufletul tău, și mărturisind împotriva ta nelegiuirea ta Domnului, de la Dânsul ertare dobândești (Ps. 31.6) ⁷.

6. Meșteșugește lacrimile spre îndreptarea a toată cererea. Pentru că foarte să bucură Stăpânul tău, în lacrimi rugăciunea priimindu-o.

7. Dacă izvoare de lacrimi vei vărsa întru rugăciunea ta, nu te înălța nicidecum întru sineți, ca cum ai fi mai presus de cei mulți. Pentru că ajutorința a priimit rugăciunea ta, ca să poți cu osârdie a mărturisi păcatele tale și milostiv a face pre Stăpânul prin lacrimi. Decî să nu abați spre patimi pre izgonitoarea patimilor, pentru ca nu mai mult să mâni pre cel ce au dat darul.

8. Mulți lacrimând pentru păcate, uitând scoposul lacrimilor, nebunindu-se s-au uimit (eșit afară din sine).

9. Staî cu durere, și te roagă cu bună întindere, și te întoarce despre nemerirele grijilor și ale gândurilor; pentru că te clătesc și te turbură pre tine, ca întinderea ta să o slăbănogescă.

10. Când te-ar vedea dracii pre tine osârduindu-te cu adevărat a te ruga, atunci pune gânduri a oareșcăroră lucruri ca când de nevoie, și după puțin rădică aducerea aminte de acestea, pornind

⁵ *Ieșirea*, 30, 34: "Apoi a zis Domnul către Moise: «Ia-ți mirodenii: stacte, oniha, halvan mirositor și tămâie curată, din toate aceeași măsură»".

* *izvoadi*, *izvodesc*, vb. IV. Formă veche, a crea, a face, a inventa (rar) a descoperi. Tranz. a alcătui, a compune, a redacta, a scrie. Reflex. a se contura, a lua ființă, a apărea. Din sl. *izvoditi* „a extrage, a traduce”, DEX, *ed. cit.*, p. 512. În *Biblia lui Șerban Cantacuzino* de la 1688 cuvântul *izvodire* apare cu sensul de creație, întemeiere.

⁶ *Ieșirea*, 3, 5: "Și Domnul a zis: «Nu te apropia aici! Ci scoate-ți încălțăminte din picioarele tale, că locul pe care calci este pământ sfânt!»"

⁷ *Psalmi*, 31, 6: "Zis-am: «Mărturisi-voi fărădelegea mea Domnului; și Tu ai iertat nelegiuirea păcatului meu»".

mintea spre căutarea lor, și ca neaflând foarte să scârbește și să mârșăie. Iar când ar sta la rugăciune, îi aduc aminte lui de cele căutate și de cele pomenite, pentru ca slăbănogindu-se mintea spre cunoștința acestora, să piarză rugăciunea cea cu bună roadă.

11. Nevoeștete a pune mintea ta în vremea rugăciunei, surdă și mută, și vei putea a te ruga.

12. Când te va întâmpina pre tine ispita, sau grăirea împotrivă, sau te vei zădări, sau spre cea protivnică izbândire a porni iuțimea, sau a rupe glas oarecarele: adu-ți aminte de rugăciune, și de cea întru dânsa judecată, și îndată cea dintru tine fără de rânduială mișcare se va alina.

13. Câte ai face spre izbândire fratelui celui ce te-a năpăstuit pre tine, toate întru sminteală ție se vor face în vremea rugăciunei.

14. Rugăciunea este odrasla blândeței și a nemânierei.

15. Rugăciunea e punerea înainte a bucuriei și a mulțămirei.

16. Rugăciunea este izgonirea scârbei și a mârșăiei.

17. „Mergând vindeți averile tale, și le da săracilor” Mat. (19.21)⁸ „și luând Crucea, leapădă-te de sineți” (Mat. 16.24)⁹ pentru ca să poți fără de grijă a te ruga.

18. De voești laudat a te ruga, leapădă-te de sineți în fieștecare ceas, și prea multe rele pentru rugăciunea cea iubitoare de înțelepciune suferă.

19. Orice rău cu iubire de înțelepciune îl vei suferi, roada acestuia în vremea rugăciunei o vei afla-o.

20. Poftind a te ruga după cum se cade, să nu scârbești vreun suflet, iar de nu, în deșert alergă.

21. „Lasă darul tău, zice, înaintea Oltarului * , și ducându-te mai întâi te împacă cu fratele tău” (Mat. 5.24)¹⁰ și atunci te vei ruga fără turburare. Pentru că pomenirea de rău înnegrește mintea celui ce se roagă, și rugăciunile acestuia le întunecă.

22. Ceî ce scârbe și pomeniri de rău loruși își grămădesc, și a să ruga socotesc, asemenea sunt celor ce scot apă, și într-un ulcior spart o bagă.

23. Dacă suferitor vei fi, pururea cu bucurie te vei ruga.

24. Rugându-te tu după cuviință, niște lucruri ca acestea te vor întâmpina pre tine, ca să ți să pară cum că cu adevărat cu dreptate este să unelțești mâniea. Însă nu este vreo dreaptă mânie asupra aproapelui nicidecum; pentru că de vei căuta vei afla cum că cu puțință este, și fără de mânie bine a să așăza lucru. Decî tot felul de chip fă, ca să nu te mâni.

25. Caută nu pârându-ți-să pre altul a vindeca, însuși nevindecat să rămâi, și vei da zătâcnire* rugăciunei tale.

26. Curățind mâniea, curățire vei afla, și înțelept pre sineți te vei arăta, și întru cei ce se roagă vei fi.

27. Asupra mâniei întrarmându-te, poftirea nu o vei suferi niciodată, pentru că aceasta, materie dă mâniei, și aceasta turbură pre ochiul cel gânditor, așezarea rugăciunei stricându-o.

28. Nu te ruga întru singure chipurile cele din afară, ci abate mintea ta spre simțirea rugăciunei cei Duhovnicești cu multă frică.

29. Uneori de năprasnă stând la rugăciune, bine te vei ruga; iar de multe ori foarte ostenindu-te, nu vei dobândi scoposul; pentru că încă mai mult căutând, și luând, vei avea îndreptare nefurată.

30. Stând de față Îngerul, de năprasnă toți să depărtează cei ce ne supără pre noi, și să află mintea întru multă râsuflare sănătos rugându-se. Iar uneori obișnuitul război zăcând preste noi,

⁸ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 19, 21: “Iisus i-a zis: Dacă voiești să fii desăvârșit, du-te, vinde averea ta, dă-o săracilor și vei avea comoară în cer; după aceea, vino și urmează-Mi”.

⁹ *Idem*, 16, 24: “Atunci Iisus a zis ucenicilor Săi: Dacă vrea cineva să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-Mi urmeze Mie”.

* *Altarului*. În multe texte ale *Filocaliei* apare scris oltar. În *Biblia* lui Șerban Cantacuzino de la 1688, de asemenea.

¹⁰ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 5, 24: “Lasă darul tău acolo, înaintea altarului, și mergi întâi și împacă-te cu fratele tău și apoi, venind adu darul tău”. * *zătâcni, zătigni*, a împiedica, a stânjeni, a tulbura, a încurca, a întrerupe, din sl. *zatuĭnontĭ*. DEX, ed. cit., p. 1181.

să luptă mintea, și nu să slobozește în sus a privi. Pentru că mai înainte s-a înființat cu patimile cele în multe feluri. Însă mai mult căutând va afla, și bătând cu bună întindere, i se va deschide ei.

31. Nu te ruga voile tale a să face, pentru că cu adevărat nu să întocmesc cu voia lui Dumnezeu. Ci mai vârtos precum te-ai învățat te roagă grăind: „să se facă voia Ta întru mine” (Mat. 6.10) ¹¹ încă și întru tot lucrul așa să ceri de la Dumnezeu cel bun, fiindcă El dorește tot bunul și ceea ce folosește sufletului tău, iar tu nu cu adevărat aceasta o cauți.

32. De multe ori rugându-mă, am rugat a să face mie ceea ce mi s-a părut a fi bună, și am petrecut întru cerere dobitocește, voia lui Dumnezeu dobitocește silindu-o: și nedând Lui ca ceea ce știe de folos, însuși să o rânduiască. Și întru adevăr că luând, mai pre urmă m-am mahnit foarte, pentru mai mult voirea mea am cerut a să face; fiindcă nu mi s-au întâmplat mie un lucru ca acesta în ce fel socoteam.

33. Ce altă bunătate este, decât fără Dumnezeu? Decî lui să i le dăm toate cele ale noastre, și bine noă va fi. Pentru că cel bun cu adevărat, și de bune daruri este dătător.

34. Nu te scârbi nepriimind îndată cererea ce o ceri de la Dumnezeu. Pentru că voește ție spre mai mult a face bine, așteptând lângă dânsul întru rugăciune. Pentru că ce este mai înalt decât a vorbi cu Dumnezeu, și întru împreunarea cea cu El a ne îndeletnici?

35. Rugăciunea cea nerăspândită, este cea mai înaltă lucrare a minții.

36. Rugăciunea este suire a minții către Dumnezeu.

37. Dacă a te ruga dorești, de toate te leapădă, pentru ca pre toate să le moștenești.

38. Te roagă mai întâi, pentru a te curăța de patimi; și a doua, pentru ca să te izbăvești de necunoștință și uitare; și a treia, de toată ispita și părăsirea.

39. Pre singură dreptatea să o ceri întru rugăciunea ta, și Împărăția, adică bunătatea și cunoștința, și toate celelalte se vor adaoage ție” (Mat. 6.33) ¹².

40. Cu dreptate este, nu numai pentru a ta curăție a te ruga, ci și pentru cel de o seminție, ca să urmezî năravul Îngeresc.

41. Caută, dacă cu adevărat lângă Dumnezeu ai stătut întru rugăciunea ta, sau de lauda oamenilor te biruești, și pre aceasta a o vâna te sârguești, ca un acoperemânt starea rugăciunii uneltindu-o.

42. Ori împreună cu frații te rogi, ori deosebî, nevoește-te nu din obicei, ci întru simțire a te ruga.

43. Năravul rugăciunii este cu bună cucernicie, și cu umilință și cu durere a sufletului, întru mărturisirea greșalelor cu suspinuri negrăite.

44. De ar privi împrejur mintea ta încă în vremea rugăciunii, nu încă ca un călugăr să roagă, ci încă luman este, pre cortul cel din afară înfrumusețându-l.

45. Rugându-te, aducerea aminte a ta cu putere o păzește, pentru că nu pre ale sale de față să le pue ție, ci spre cunoștința întinderii să te mișce pre tine. Pentru că foarte obișnueste a să fura mintea despre aducere aminte în vremea rugăciunii.

46. Rugându-te, aducerea aminte, sau năluciri ale lucrurilor celor viclene aduce ție, sau griji noi, sau fața celui ce te-a scârbit.

47. Foarte zavistuește dracul pre omul cel ce se roagă, și toată măestria o unelțește a strica gândul acestuia. Decî nu încetează gândurile lucrurilor pornindu-se prin aducerea aminte, și toate patimile prin trup rădicându-le, pentru ca să poată împedeca pe prea buna alergare a acestuia și eșirea cea către Dumnezeu.

48. Când mult trudindu-se prea vicleanul drac, nu ar putea împedeca rugăciunea sârguitorului, puțin slăbește, și apoi izbândește asupra lui după ce s-ar ruga. Pentru că sau spre iuțime aprinzându-l prăpădește pre cea din rugăciune întru el împreună adunată prea bună așezarea, sau spre oarecare poftă dobitocească zădărându-l, mintea o ocărăște.

¹¹ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 6, 10: “Vie împărăția Ta; facă-se voia Ta, precum în cer și pe pământ”.

¹² *Sfânta Evanghelie după Matei*, 6, 33: “Căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și toate acestea se vor adăuga vouă”.

49. Rugându-te precum să cuvine, pre cele ce nu se cuvine le așteaptă, și să stai cu bărbăție roada ta păzindu-o. Pentru că la aceasta din început pus ai fost „a lucra și a păzi” (Fac. 2.15) ¹³. Decî lucrând, să nu o lași nepăzită osteneala ta, iar de nu, nimic ai folosit rugându-te.

50. Tot războiul carele împreună să ridică între noi și între necuratele duhuri, nu pentru altceva să face, fără decît numai pentru rugăciunea cea Duhovnicească. Pentru că foarte protivnică este lor și prea urâtă, iar noă mântuitoare și prea iubită.

51. Ce este voia dracilor a lucra întru noi? : îndrăcirea pântecelui, curvea, iubirea de argint, mânia, aducerea aminte a răului, și celelalte patimi. Pentru că îngroșându-se mintea dintr-însele, să nu poată a să ruga precum să cuvine. Pentru că patimile părții cei cuvântătoare începătorind, nu o lasă pre dânsa de pre cuvânt a să mișca, și pre Cuvântul lui Dumnezeu a-l căuta.

52. Faptele bune le săvârșește, pentru că ele să cer din fire a fi făcute, și pre acestea pentru Domnul carele le-au înființat; iar aceasta întru așezarea rugăciunii să obișnuiește a să arăta.

53. Așezarea rugăciunii este deprindere nepătimașă, cu prea deplină dragoste, întru înălțime înțelegătoare pre iubitoare de înțelepciune și Duhovniceasca minte răpindu-o.

54. Nu numai mânia și pofta să cuvine a o stăpâni cel ce cu adevărat a să ruga să silește, ci și afară de pătimitoasa gândire a să face.

55. Cel ce iubește pre Dumnezeu, cu Acesta împreună ca cu un Tată pururi vorbește, despre toată pătimașă gândire întorcându-să.

56. Nu cel ce a dobândit nepățimirea, iată și cu adevărat să roagă. Pentru că poate și întru cugetările cele subțiri a fi, și întru istoriele lor a să îndeletnici, și departe a fi de la Dumnezeu.

57. Nu când nu s-ar zăbovi mintea întru gândurile cele suptiri ale lucrurilor, iată a priimit și locul rugăciunii. Pentru că poate a fi întru vederea lucrurilor, și a cugeta întru cuvintele acestora; care deși suptiri graiuri sunt, ci ca unele ce sunt vederii ale lucrurilor, mintea o închipuesc și departe de la Dumnezeu o duc.

58. Măcar și mai pre sus de vedenia firei cei trupești mintea s-ar face, nu încă desăvârșit locul lui Dumnezeu l-a văzut. Pentru că poate a fi întru cunoștința celor înțelegătoare, și în fel a să schimba cu dânsa.

59. De voești a te ruga, este trebuință de cel ce dă rugăciune celui ce să roagă. Decî îl cheamă pre dânsul grăind „Sfințescă-se numele Tău, Vie împărăția Ta” (Mat. 6.9-10) ¹⁴, adecă, Duhul Sfânt și unul născut Fiul Tău. Pentru că așa ne-am învățat grăind „Întru Duh și întru adevăr a ne închina lui Dumnezeu Părintelui” (Ioan 4.24) ¹⁵.

60. Cel ce întru Duhul și întru adevăr să roagă, nu încă din zidire pre Ziditorul îl cinstește, ci dintr-însul pre El îl laudă.

61. De ești Cuvântător de Dumnezeu, te vei ruga cu adevărat; și de te vei ruga cu adevărat, Cuvântător de Dumnezeu ești.

62. Când mintea ta prin cea multă către Dumnezeu dorire, dupre puțin ca cum să depărtează din trup, și despre toate înțelegerile cele dintru aducerea aminte, sau din amestecare s-ar întoarce, de bună cucernicie împreună și de bucurie plină făcându-se, atuncea să socotești cum că s-a apropiat la hotarele rugei.

63. Duhul cel Sfânt să împreună pogoară cu neputința noastră, și necurați fiind noi vine spre noi. Și de ar afla mintea noastră cu iubire de adevărînță Lui rugându-se, să sue pre dânsa, și tot

¹³ *Facerea*, 2, 15: “Și a luat Domnul Dumnezeu pe omul pe care-l făcuse și l-a pus în grădina cea din Eden, ca s-o lucreze și s-o păzească”.

¹⁴ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 6, 9–10: “Deci așa să vă rugați: Tatăl nostru, Care ești în ceruri, sfințească-se numele Tău; Vie împărăția Ta; facă-se voia Ta, precum în cer și pe pământ”.

¹⁵ *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 4, 24: “Duh este Dumnezeu și cei ce l se închină trebuie să l se închine în duh și în adevăr”.

pâlcul gândurilor sau al cugetărilor, cele ce o încunjură pre dânsa îl prăpădește, îndemnându-o pre dânsa spre lucrurile duhovniceștei rugăciuni.

64. Ceealalți adevă, prin schimbarea trupului, minții gânduri îi pricinuesc, sau înțelegeri și vederi; iar Dumnezeu împotriva lucrează, pre singură mintea să sue, și înlăuntru puind într-însa cunoștință precum voește, și prin minte neînfrânarea trupului domolindu-o.

65. Cel ce rugăciunea cea adevărată iubește, și mâniindu-se, sau fiind minte răul, vrednic este de toată defăimarea. Pentru că de asemenea este cu cela ce iute a vedea voește, și pre ochii săi îi turbură.

66. Dacă poțtești a te ruga, să nu faci nimica din cele ce se împotivesc rugăciunei; pentru ca Dumnezeu apropiindu-se să călătorească împreună cu tine.

67. Să nu închipuești Dumnezeirea întru sineți rugându-te, nici să slobozești pre mintea ta spre oarecare închipuire să se schimbe, ci nematerialnic la Cel nematerialnic te apropie, și vei înțelege.

68. Păzește-te de cursele protivnicilor. Pentru că se face când te rogi tu curat și fără de turburare, de năprasnă a sta lângă tine de față închipuire streină și de altă seminție, ca să te ducă pre tine întru părere, să socotești pre Dumnezeirea acolo; ca ceea ce de năprasnă ți s-au descoperit ție, să te încredințeze cum că Dumnezeirea este atata; însă Dumnezeirea fără de samă este și neînchipuită.

69. Când nu ar putea aducerea aminte să o miște întru rugăciune dracul cel pizmătareț, atunci amestecarea trupului o silește spre a face minții oarecare streină nălucire, și a o închipui pre dânsa. Și cel ce are obiceiă a să învârti în gânduri cu lesnire să pleacă; și spre nematerialnică și neînchipuită cunoștință silindu-se pre sine, să împrelistește, fum în loc de lumină fiind (sau priimind).

70. Să stai la streaja ta, mintea ta păzindu-o de cugetări în vremea rugăciunei, ca să stea întru a sa liniște, pentru ca cel ce împreună pătimește cu cei necunoscători (Ev. 5.2) ¹⁶ și preste tine să vie, și atunci vei lua Prea slăvit dar al rugăciunei.

71. Nu vei putea a te ruga curat, cu lucruri materialnice încurcându-te și cu dese griji învăluindu-te. Pentru că rugăciunea este lepădare a sufletelor.

72. Nu poate cel legat a alerga. Nici mintea care slujește patimilor a vedea locul rugăciunei cei Duhovnicești. Pentru că să trage și împrejur să poartă de cugetarea cea pătimașă, și nu stă neclătită.

73. Când curat de aceia, fără de înșălăciune și adevărat mintea s-ar ruga, atunci mai mult nu vin dracii de-a stânga, ci de-a dreapta. Pentru că îi pun acestuia Slava lui Dumnezeu, închipuire oarecare a celor iubite simțiri, întrucât a i să părea lui cum că desăvârșit a nemerit scopul cel pentru rugăciune. Iar aceasta au spus minunat și cunoscătorul bărbat (Sfântul Evagrie) cum că se face de la patima mării deșarte, și de la dracul carele să atinge de locul creierilor și clătește vinele.

74. Pare-mi-să, dracul atingându-să de locul cel grăit, a premeni lumina cea împrejurul minții precum voește. Și așa a mișca patima mării deșarte, întru gândire cu ușurătate de minte, mintea închipuindu-o spre nălucirea cunoștinței cei Dumnezești înființate. Și nefiind supărat unul ca acesta despre patimile cele trupesti și necurate, ci curat ca când stând de față i să pare a nu se face mai mult întru dânsul vreo lucrare protivnică, pentru aceea prepune a fi Dumnezeasca arătare, ceea ce s-a făcut lui de la dracul, și închipuind pre el precum a zis.

75. Îngerul lui Dumnezeu stând de față, cu singur cuvântul toată împotivnica lucrare o încetează din noi, și pornește lumina minții fără de înșelăciune a lucra.

76. A grăi întru descoperire că aduce Îngerul tămăe, pentru ca să le dea la rugăciunile Sfinților (Apoc. 8.3) ¹⁷ parimi-să aceasta a fi darul prin Înger lucrându-să: pentru că cunoștință pricinuește a rugăciunei cei adevărate. Întrucât de aceia a sta mintea afară de toată clătirea, și de lenevire și de trândăvie.

¹⁶ *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, 5, 2: "El poate să fie îngăduitor cu cei neștiutori și rătăciți, devreme ce și el este cuprins de slăbiciune".

¹⁷ *Apocalipsa Sfântului Ioan Teologul*, 8, 3: "Și a venit un alt înger și a stat la altar, având cădelniță de aur, și i s-a dat lui tămăie multă, ca s-o aducă împreună cu rugăciunile tuturor sfinților, pe altarul de aur dinaintea tronului".

77. Năstrapele * tămâerelor, rugăciunile Sfinților să grăesc a fi, pre care cei douăzeci și patru de bătrâni le poartă (Apoc.5.8) ¹⁸. Iar năstrape a înțelege ni să cuvine, pre cea către Dumnezeu prietenie, adecă pre cea desăvârșită și Duhovnicească dragoste (către Dânsul) întru care rugăciunea să lucrează întru Duhul și întru adevăr.

78. Când ți s-ar părea a nu avea trebuință de lacrimi întru rugăciunea ta pentru păcate, socotește cât te-ai depărtat de Dumnezeu, dator fiind a fi întru Dânsul totdeauna, și mai cu ferbințeală vei lăcrâma.

79. Așa și măsurile tale cunoscându-le, cu dulceață vei plânge, după Isaia ticăloșindu-te pre sineți, „că necurat fiind, și necurate buze având, și în mijlocul unuia ca acestuia norod fiind, împrotivă cutezi a sta lângă Domnul Savaot” (Is. 6.5) ¹⁹.

80. Dacă cu adevărat te rogi, multă și deplină adevărire vei afla, și Îngerii împreună cu tine vor merge, precum la Daniil, și pricinele lucrurilor celor ce se fac le vor lumina.

81. Să cunoști cum că Sfinții Îngeri ne îndeamnă pre noi la rugăciune, și împreună staū de față cu noi, bucurându-se împreună, și rugându-se pentru noi. Decî dacă ne-am lenevi, și am priimi gânduri protivnice, foarte îi întristăm pre dânșii; că pentru noi atâta să nevoesc, iar noi nici pentru înșine nu voim a ruga pre Dumnezeu; ci slujirea acestora defăimându-o, și pre Dumnezeu acestora și pre Stăpânul părăsindu-l, către dracii cei necurați ne apropiem și facem vorbă cu dânșii.

82. Roagă-te cu măsură și fără de turburare, și cântă cu înțelegere și cu bună tocmire, și vei fi ca un pui de vultur întru înălțime rădicându-te.

83. Cântarea Psalmilor, patimile domolește, și neînfrânarea trupului a liniști o lucrează; iar rugăciunea face pre minte a lucra lucrarea sa.

84. Rugăciunea este cuviincioasă lucrare vredniciei minții; adecă mai bună și curată judecată a acestiea.

85. Cântarea Psalmilor, închipuire este a înțelepciunii cei de mult fel; iar rugăciunea este, începătură a cunoștinței cei nematerialnice și de mult fel.

86. Cunoștința lucru prea frumos este, pentru că împreună ajutătoare este a rugăciunii; puterea cea înțelegătoare a minții deșteptându-o spre vrednicia cunoștinței cei Dumnezești.

87. Dacă încă nu ai luat dar al rugăciunii, sau al cântării Psalmilor, dvorește ** și vei lua.

88. „Și grăia lor și pildă: că se cuvine lor, totdeauna a să ruga și a nu slăbi” (Luc. 18.1) ²⁰. Decî să nu slăbești de acum, nici ca neluând să te mănhești, pentru că vei lua mai pre urmă. Și au adus la pildă „Căci că deși de Dumnezeu nu mă tem, și de om nu mă rușinez, ci însă pentru că îmi dă mie muerea supărare, voiū face izbândirea ei” (Luc. 18.5) ²¹. „Decî așa și Dumnezeu va face izbândire celora ce strigă către Dânsul ziua și noaptea în degrab” (18.7) ²². Binevoesc dar să fii tu, așteptând cu durere întru Sfânta Rugăciune.

89. Să nu voești precum ție și să pare, ci precum lui Dumnezeu îi place, cele după tine a să face; și vei fi fără de turburare și mulțamitor întru rugăciunea ta.

90. Deși cu Dumnezeu ți s-ar părea a fi, păzește-te de dracul curviei; pentru că foarte împrelistor este, și prea pizmătăreț, și voește mai iute a fi decât mișcarea minții tale, și de la Dumnezeu o smulge pre dansa, când stă lângă dânsul cu bună cucernicie și cu multă frică.

* *năstrapele*, formă învechită sau/și populară însemnând vas (de băut), cană, potir, cupă; 2. cantitate de lichid cuprinsă într-o năstrapă. Din bulg. *năstrap*, *nastrap*, în limba sârbo-croată. (DEX, ed.cit., p. 673).

¹⁸ *Apocalipsa Sfântului Ioan Teologul*, 5, 8: „Și când a luat cartea, cele patru ființe și cei douăzeci și patru de bătrâni au căzut înaintea Mielului, având fiecare alăută și cupe de aur pline cu tămâie care sunt rugăciunile sfinților”.

¹⁹ *Isaia*, 6, 5: „Și am zis: «Vai mie, că sunt pierdut! Sunt om cu buze spurcate și locuiesc în mijlocul unui popor cu buze necurate. Și pe Domnul Savaot, L-am văzut cu ochii mei!»”.

** *dvori*, *dvoresc*, vb. IV Intrans. Formă învechită, a servi, a sluji la curtea unui domnitor sau a unui boier. Din sl. *dvoritii*. DEX, ed. cit., p. 326.

²⁰ *Sfânta Evanghelie după Luca*, 18, 1: „Și le spunea o pildă cum trebuie să se roage totdeauna și să nu-și piardă nădejdea”.

²¹ *Idem*, 18, 5: „Totuși, fiindcă văduva aceasta îmi face supărare, îi voi face dreptate, ca să nu vină mereu să mă supere”.

²² *Idem*, 18, 7: „Dar Dumnezeu oare, nu va face dreptate aleșilor Săi care strigă către El ziua și noaptea și pentru care El rabdă îndelung?”

91. Dacă porți grijă de rugăciune, păzește-te de năpădirele dracilor, și rabdă cu așteptare bătăile cele de la dânșii. Căci ca hearele sălbatică vor veni spre tine, și tot trupul îl vor răni.

92. Gătește-te ca un iscusit luptător, deși de năprasnă ai vedea năluciri, să nu te clătești, măcar sabie scoasă asupra ta, sau făclie în vederea ta fiindu-o, să nu te turburi, măcar închipuire oarecare urâtă și sângerată, nicidecum a cădea cu sufletul tău, ci să stai mărturisind mărturisirea ta cea bună, și mai cu lesnire vei privi spre vrăjmașii tăi.

93. Cel ce suferă pre cele de scârbă, și pre cele de bucurie le va dobândi. Și acela ce așteaptă întru cele neîndulcite, nu se va lipsi de cele dulci.

94. Caută să nu te înșale pre tine prin oareșicare vedenii dracii cei vicleni; ci fii cu minte, către rugăciune abătându-te și roagă pre Dumnezeu. Pentru că dacă adecă de la Dânsul este înțelegerea, El pre tine să te lumineze, iar nu, îndegrab pre înșălătorul să-l gonească de la tine. Și îndrăznește, că nu vor sta câini, tu cu înfocare rugăciunea către Dumnezeu uneltindu-o. Pentru că îndată nevăzut, și nearătat, de puterea lui Dumnezeu bătându-se, se vor goni.

95. Cu dreptul este, ca nici viclesugul acesta a fi tănuțit despre tine; căci că în vreme să împart dracii pre sineși în cete, și de ți s-ar părea ajutor a cere, întru ceilalți închipuiți Îngerești, pre cei dintâi izgonindu-și spre a te împrelești de la ei cu mintea, ca cum că sunt Sfinții Îngeri (o formălucesc necurații).

96. Grijește-te pentru multă smerită înțelepciune, și ispitirea dracilor nu se va atinge de sufletul tău; „și bătaie nu se va apropia la lăcașul tău. Că Îngerilor Săi va porunci pentru tine, ca să te păzească pre tine” (Ps. 90.10-11)²³, și nevăzut toată protivnica lucrare o vor izgoni de la tine.

97. Izbitorii adecă, și plesnitori, și glasuri și bătăi de la draci va auzi cel ce se grijește de rugăciune curată. Ci nu va cădea cu gândul, grăind către Dumnezeu: „Nu mă voi teme de rele, că Tu cu mine ești; și cele asemenea” (Ps. 22.4)²⁴.

98. În vremea unora ca acestora ispite, scurtă și prea întinsă rugăciune să unelțești.

99. Dacă te vor înfricoșa pre tine dracii, de năprasnă din văzduh a se arăta și a te îngrozi pre tine, și a răpi mintea ta, sau ca niște hiare ar năpăstui trupul tău, să nu te spăimântezi de dânșii, nici cu totul să te grijești de înfricoșarea acestora. Pentru că te înfricoșează pre tine ispitindu-te, dacă cu totul ia aminte de ei, sau desăvârșit i-ai defăimat pre dânșii.

100. Dacă stai întru rugăciune lângă Dumnezeu Atotțitorul, și Ziditorul, și Purtătorul de grijă a toate, de ce neînțelegător lângă Dânsul ai stat, întrucât necovârșită frica acestuia lăsându-o, și de fântări și de muște a te spăimânta? Aș n-ai auzit pre cel ce grăiește?: „De Domnul Dumnezeuul tău te teme” (2Leg. 10.20.)²⁵. Și iarăși „de carele să teme și să cutremură toate, de fața puterii Lui” ș.c.l. (Rug. Manasi)²⁶.

101. Precum pâinea hrană este a trupului, iar bunătatea a sufletului, așa și a minții rugăciunea cea Duhovnicească este hrană.

102. Nu te ruga ca Fariseul, ci ca Vameșul, întru Sfințitul loc al rugăciunei, pentru ca și tu să te îndreptezi de la Domnul.

103. Nevoește-te a nu te ruga împotriva cuiva întru rugăciunea ta, pentru ca nu pre cele ce le zidești să le răsipești, urâtă rugăciunea ta făcându-o.

104. Cel dator cu 1000 de talanți, pedepsască-te pre tine; că de nu vei lăsa datornicului, nici însuși lăsarea o vei dobândi. Căci că „l-au dat pre el, zice, muncitorilor” (Mat. 18.34)²⁷.

²³ Psalmii, 90, 10-11: „Nu vor veni către tine rele și bătaie nu se va apropia de locașul tău. Că îngerilor săi va porunci pentru tine ca să te păzească în toate căile tale”.

²⁴ Idem, 22, 4: „Că de voi și umbla în mijlocul morții, nu mă voi teme de rele; că Tu cu mine ești”.

²⁵ Deuteronomul, 10, 20: „De Domnul Dumnezeuul tău să te temi, numai Lui să-I slujești, de El să te lipești și cu numele Lui să te juri”.

²⁶ Rugăciunea regelui Manase, 4: „Înaintea căruia toate se tem și tremură din pricina atotputerniciei Tale”.

²⁷ Sfânta Evanghelie după Matei, 18, 34: „Și mâniindu-se stăpânul lui, l-a dat pe mâna chinuitorilor, până ce-i va plăti toată datoria”.

105. Treci cu vederea nevoile trupului întru starea rugăciunii; ca nu îmboldindu-te de purice, sau de păduche, de muscă sau de țânțar, să te păgubești de dobânda cea prea mare a rugii Tale.

106. Venit-au la noi, cum că oareșicăruia din Sfinți rugându-se, atâta i-au stătut împotriva vicleanul, încât împreună întru a întinde mâinele, acela în Leu se închipuia, și rădica oblu picioarele cele dinainte, și unghiile sale despre amândouă părțile le înfîgea întru amândouă umerile nevoitorului; și nu se lăsa mai înainte până ce nu pogora mâinele. Iar el nici odinioară le slobozea pre ele, până ce rugăciunile cele obișnuite le împlinea.

107. Unul ca acesta am cunoscut că a fost și Ioan cel mic, adecă Călugărul cel prea mare care în groapă a liniștit, și nemișcat a rămas de cea a lui Dumnezeu împreună, dracul în chip de bălaur înfășurându-se, și rozând cărnurile acestuia, și în fața lui râgâind.

108. Ai cetit cu adevărat și viețile Călugărilor Tavenisioți, precum zice: Cum că grăind Ava Teodor cuvânt Fraților, venit-au două năpârci supt picioarele lui, iar el fără de turburare pre ele ca un cerc făcându-le, le-au luat pre dânsle înăuntru, până ce a încetat grăind cuvântul; și atuncea le-au arătat pre ele fraților, lucrul tâlcuindu-l.

109. Pentru altul Duhovnicesc iarăși am citit, cum că rugându-se el, năpărcă viind, s-a atins de piciorul lui. Iar el nu a slobozit mai întâi mâinile, până ce rugăciunea cea obișnuită a săvârșit-o; și nimic s-a vătămat cel ce a iubit pre Dumnezeu, mai mult decât pe sineși.

110. Neînălțată vedere să aibi întru rugăciunea ta, și de trupul și sufletul tău lepădându-te, vietuește cu mintea.

111. La alt oarecare Sfânt, ce cu bună întindere se ruga, în pustie liniștind, dracii stând de față, în două săptămâni pre acesta îl rostogolea, și îl zvârlea în văzduh ca pre o minge, priimindu-l pre dânsul în rogojină. Și nicidecum nu a putut pogori mintea acestuia din rugăciunea cea înfocată.

112. Iarăși la alt iubitor de Dumnezeu, și carele de rugăciune făcea grijire, în pustie umblând, doi Îngeri i-au stat de față, și în mijloc îl luau pre el, împreună călătorind cu dânsul; iar el nicidecum nu lua aminte la aceștia, ca nu de cel mai bun să se păgubească. Pentru că și-a adus aminte de zisa cea Apostolească care grăește: „Nici Înger, nici Începătorii, nici Puteri... vor putea pre noi a ne despărți de dragostea lui Hristos.” (Rom. 8.38-39)²⁸.

113. Deopotrivă cu Îngerii să facă Călugărul prin rugăciunea cea adevărată, poftind a vedea fața Părintelui celui din ceruri (Mat. 18.10)²⁹.

114. Nu căuta nicidecum închipuire, sau formă a primi în vremea rugăciunii tale.

115. Nu pofti Îngeri a vedea, sau Puteri, sau pre Hristos simțitor, pentru ca nu desăvârșit ieșit din minte să te faci; lup în loc de păstor primind, și vrăjmașilor draci închinându-te.

116. Începătura împrelestirei minții este mărirea cea deșartă, dintru care pomindu-se mintea, întru închipuire, și forme, Dumnezeirea împrejur a o scrie să ispitește.

117. Eu a mea aceasta voi zice, care și celor mai tineri am zis: Fericită este mintea, care în vremea rugăciunii, desăvârșită neînchipuire a câștigat.

118. Fericită este mintea, care fără de grijă rugându-se, mai mult dar pururea către Dumnezeu primește.

119. Fericită este mintea, care în vremea rugăciunii, nematerialnică și neagonisitoare se face.

120. Fericită este mintea, care în vremea rugăciunii, desăvârșită nesimțire a câștigat către toate.

121. Fericit este Călugărul, care pre toți oamenii ca pre un Dumnezeu, dupre Dumnezeu îi socotește.

²⁸ *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, 8, 38-39: „Căci sunt încredințat că nici moartea, nici viața, nici Îngerii, nici stăpânirile, nici cele de acum, nici cele ce vor fi, nici puterile. Nici înălțimea, nici adâncul și nici o altă făptură nu va putea să ne despărteze de dragostea lui Dumnezeu, cea întru Hristos Iisus, Domnul nostru”. Am corectat trimiterea din mss. adăugând și stihul 39.

²⁹ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 18, 10: „Vedeți să nu disprețuiți pe vreunul din aceștia mici, că zic vouă. Că îngerii lor, în ceruri, pururea văd fața Tatălui Meu, Care este în ceruri”.

122. Fericit este Călugărul, care pre mântuirea tuturor și sporirea înainte, ca pre așa cu toată bucuria o vede.

123. Fericit este Călugărul, care ca pre o tearfă a tuturor se socotește pre sineși.

124. Călugăr este cel ce de toate s-a despărțit și cu toate s-a împreunat.

125. Călugăr este, cel ce pre sineși împreună cu toți se socotește, pentru a i se părea a vedea întru fieștecarele pre sineși cu nelipsire.

126. Acesta rugăciune săvârșește, care pururea începătorea minții sale, toată o aduce roadă lui Dumnezeu.

127. Toată minciuna, și tot jurământul, îl abate de la tine ca un Călugăr, și ca unul ce a te ruga dorești; iar de nu, în deșert o închipuiești pre ceea ce nu este a ta.

128. Dacă cu Duhul a te ruga voești, nimic să nu scoți din trup și nu vei avea nor împotivă întunecându-te pre tine în vremea rugăciunii tale.

129. Încredințează lui Dumnezeu trebuința trupului, și arătat vei fi, și pre cea a Duhului Acestuia încredințându-o.

130. Dacă vei dobândi făgăduințele, vei împărăți. Deci către acelea privind, cu dulceață vei suferi sărăcia cea de aicea.

131. Nu te lepăda de sărăcie și de necaz, de materialele rugăciunii ce fără de greutate.

132. Să cheazășluiască ție bunătățile cele trupesti spre cele sufletești, și cele sufletești spre cele Duhovnicești, și acestea spre cunoștința cea nematerialnică și înființată.

133. Socotește rugându-te împotiva gândurilor, dacă cu lesnire ar înceta, de unde aceasta s-a făcut, ca să nu pătimești tănuire, și împrelestirei te vei da pre sineși.

134. Este când dracii îți pun ție gânduri, și iarăși te zădărăsc pre tine, ca când a te ruga împotiva lor, sau împotivă a grăi lor, și de bună voe se depărtează; pentru ca împrelestindu-te, să ți se pară pentru sineși, cum că ai început a birui gândurile, și pre draci ai înspăimântat.

135. Te rogi asupra patimii, sau a dracului care te supără pre tine, adu-ți aminte de acela ce grăiește: „Goni-voi pre vrăjmașii mei, și-i voi prinde pre dânșii. Și nu mă voi întoarce până ce vor lipsi. Necăji-voi pre dânșii, și nu vor putea să stea, cădea-vor sub picioarele mele“ ș.c.l. (Ps. 17.41-42)³⁰. Iar acestea în bună vreme le vei grăi, cu smerită cugetare pre sine-ți întrarmându-te asupra protivnicilor.

136. Să nu socotești a dobândi faptă bună, neintrarmându-te mai întâi pentru dânsa până la sânge. Căci că se cade până la moarte a sta împotiva păcatului cu luptare și fără de prihană, duple cum grăiește Dumnezeescul Apostol (Evr. 12.4)³¹.

137. Dacă vei folosi pre cineva, te vei vătâma de la altul, pentru că năpăstuindu-te, să rabzi, sau să lucrezi ceva fără de cuviință, și vei risipi rău, pre cele ce bine le-ai adunat. Pentru că (gând) scopos este acesta al viclenilor draci. Pentru aceasta a lua aminte se cuvine cu mintea.

138. Năvăliri drăcești, aduse să aștepți, grijindu-te, cum te vei depărta de slujba lor.

139. Noaptea adecă prin sineși îl cer dracii a-l turbura pre dascălul cel Duhovnicesc, și ziua prin oameni întru încunjurări, și întru năpăstuirii și în primejdii pre acesta îl bagă.

140. Să nu te lezezi de nălbitori. Pentru că deși bat, călcând și întinzând, ci prin aceștia, strălucită simțirea ta se face.

141. Întrucât nu te-ai lepădat de patimi, ci mintea ta se împotivește faptei și adevărului, nu vei afla tămâie cu bună mireazmă în sânul tău.

³⁰ Psalmii, 17, 41-42: „Urmări-voi pe vrăjmașii mei și-i voi prinde pe dânșii și nu mă voi întoarce până ce se vor sfârși. Îi voi zdrobi pe ei și nu vor putea să stea, cădea-vor sub picioarele mele“. Am corectat trimiterea din mss. de la 17, 40 la 17, 41-42.

³¹ Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel, 12, 4: „În lupta voastră cu păcatul, nu v-ați împotrivit încă până la sânge“.

142. A te ruga dorești? Mutându-te dintru cele de aceea, petrecerea totdeauna să o aibă în ceruri, nu prost cu cuvântul gol, ci cu faptă Îngerească, și cu cunoștință mai Dumnezeiască.

143. Dacă numai întru rea norocire îți aduci aminte de Judecătorul, cum că înfricoșat și neamăgit este, nu încă te-ai deprins a „sluji Domnului cu frică, și a te bucura Lui cu cutremur“ (Ps. 2.11)³². Căci să știi, cum că și întru răsufările cele Duhovnicești, și întru ospătări mai mult cu bună cucernicie și cu frică se cuvine a sluji Lui.

144. Cu minte bărbat, nu se depărtează de cea cu întristăciune aducere aminte de păcatele sale, și de judecata cea întru focul cel vecinic, de căutarea acestora.

145. Cele ce întru păcate este vinovat, și întru mânieri, și cutează fără de rușine a se întinde spre cunoștința lucrurilor celor mai Dumnezești, sau împotrivă se suie și spre rugăciunea cea nematerialnică, acesta să primească certarea cea Apostolească, cum că nu este fără de primejdie lui cu capul gol și neacoperit a se ruga. Pentru că „datoare este zice, una ca aceasta pre cap învălitoare a avea, pentru Îngeri“ (1 Cor. 11.10)³³, care staū de față cu rușine și cu cuvincioasă smerită înțelepciune îmbrăcându-se.

146. Precum pre cel bolnav cu ochiul, nu-l va folosi cea întru statornică amiază zi și întru prea foarte strălucire necuprinsă și prea întinsă vedere a soarelui. Așa nici pre mintea cea pătimașă și necurată, nicidecum o va folosi închipuirea rugăciunii ceī înfricoșate și mai presus de ființă, acelei întru Duhul și întru adevăr, ci și împotrivă, spre întărătarea asupra sa, Dumnezeirea o ridică.

147. Dacă pre cel ce a venit la Oltar cu dar, nu l-a primit Cel fără de lipsire și neamăgit, până ce se va împăca cu aproapele cel scârbit spre dânsul (Mat. 5.23)³⁴, socotește de câtă păzire și socoteală este trebuință, pentru ca tămâie bine primită să dăm lui Dumnezeu întru Jertfelnicul cel înțeleghător.

148. Să nu fii iubitor în cuvinte, nici iubitor întru slavă; iar de nu, mai mult nu în spatele tale, ci în fața ta lucrează păcătoșii (Ps. 123.3)³⁵ și vei fi acestora spre bucurie, în vremea rugăciunii tale, scoțindu-te și amăgindu-te de la dânsii în gânduri înstreinate.

149. Luarea aminte rugăciune căutând, rugăciune va afla, pentru că rugăciunea luării aminte, una alteia urmează, spre care a ne sângui se cuvine.

150. Precum decât toate simțirele mai bună este vederea, așa decât toate bunătățile, rugăciunea este mai Dumnezeiască.

151. Lauda rugăciunii, nu prost îi este suma, ci felurimea. Și aceasta o arată ceī ce s-au suit în Biserica (Luc. 18.10)³⁶; și au zis (Domnul) „voi rugându-vă să nu graiți multe“ ș.c.l. (Mat. 6.7)³⁷.

152. Întrucât asemănării trupului ieī aminte, și mintea ta încondeiește pre cele frumoase ale cortului, nu încă locul rugăciunii l-ai văzut; ci departe, ești de la această fericită cale.

153. Când stând la rugăciune, mai presus decât toată altă bucurie te-ai face, atuncea cu adevărat ai aflat RUGĂCIUNEA.

³² Psalmii, 2, 11: „Slujiți Domnului cu frică și vă bucurați de El cu cutremur”.

³³ Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel, 11, 10: „De aceea femeia este datoare să aibă (semn de) supunere asupra capului ei, pentru îngeri”.

³⁴ Sfânta Evanghelie după Matei, 5, 23: „Deci, dacă îți vei aduce darul tău la altar și acolo îți vei aduce aminte că fratele tău are ceva împotriva ta”.

³⁵ Psalmii, 123, 3: „De vii ne-ar fi înghițit pe noi când s-a aprins mânia lor împotriva noastră”.

³⁶ Sfânta Evanghelie după Luca, 18, 10: „Doi oameni s-au suit la Templu, ca să se roage: unul fariseu și celălalt vameș”.

³⁷ Sfânta Evanghelie după Matei, 6, 7: „Când vă rugați, nu spuneți multe ca neamurile, că ele cred că în multa lor vorbărie vor fi ascultate”.

*Al acestuiași Prea Cuvios
și de Dumnezeu purtător,
Părinte al nostru Nil Pustnicul (Sinaitul),
Cuvânt pustnicesc foarte trebuincios și prea folositor*

DE A FILOSOFI s-au ispitit și din Elini mulți, și din Iudei nu puțini, iar adevăratei Înțelepciuni au râvnit singuri Ucenicii lui Hristos. De vreme ce ei singuri pre înțelepciune au avut-o învățătoare care cu lucrul arată, pre petrecerea cea cuviincioasă unei apucări ca aceștia. Căci cei mai dintâi adecă, ca într-o priveriște pre o faptă străină cu plâzmuirea închipuind, cu chip străin pre ei și s-au împodobit, sub nume deșert vărându-se, fiind lipsiți de adevărata filosofie, în rasă și în barbă și în toiag pre filosofie cu fală arătându-o, și poftelor ca unor stăpâne slujind, ale pântecelui dulceți ca pre un lucru al firii primindu-le, iușimei ascultători, spre slavă uimiți. Iar la mesele cele strălucite ca cânișorii cu lăcomie sărind, neștiind că mai întâi de toate slobod se cuvine a fi filosoful, și mai mult a fugi de a fi rob al patimilor, decât a fi rob celui cumpărat cu argint. Pentru că oamenilor a fi rob, poate că nimic au vătămat pre cel ce bine viețuiește. Iar a avea pre patimi ca pre niște stăpâni și a sluji dulceților, rușine au adus și răs mult.

Deci sunt adecă lângă aceștia care cu totul de lucrare n-au grijit, iar pre cuvântătoarea filosofie, precum li se pare, alegând, de cele cerești și înalte lucruri bârfitori oarecare fiind, și a celor nedovedite tâlcuitori: a cerului mărime, și a Soarelui măsură, și ale stelelor lucrări a ști făgăduindu-se. Iar uneori și a Teologhisi apucându-se, unde și adevărul neajuns este, și socoteala cu primejdie, – trăind decât porcii ce se tăvălesc în noroi mai necinstiți. Iar deși oarecarii s-au făcut lucrători, ci decât aceștia s-au făcut mai răi, pentru slave și laude vânzându-și ostenelele. Căci pentru nimic alt, fără numai pentru cea cu trufie arătare și iubire de slavă se nevoesc ticăloșii mai de multe ori, plată proastă și de nimic vrednică schimbând pentru acest fel de ticăloșie. Că a tăcea totdeauna și cu iarbă a se hrăni, și cu haine de păr sparte a-și acoperi trupul, și în chiup * închizându-se a petrece, nici o răsplătire duple moarte nădăjduind, mai presus este decât toată nebunia, adecă împreună cu viața aceasta a pierde și pre plățile faptei bune, și a-și pune loruși nevoieșă care nu are vreme de cununi, și luptă de-a pururea, lipsită de daruri; și nevoieșă, care decât sudorile nimica alt au mai mult.

Iar din Iudei câți pre viața aceasta o au cinstito, sunt adecă neam a lui Ionadav, pre toți adecă cei ce voesc asemenea a vieții priimindu-i, la aceeași petrecere trăgându-i, în corturi lăcuind totdeauna, de vin și de toate cele ce spre viața cea cu răsfațare privesc depărtându-se, și hrană proastă având și trebuința trupului măsurată. Deci foarte să silesc la așezarea năravurilor celor bune, și la vedenie mai de multe ori să îndeletnicesc (Ier.35.6) ¹ pentru aceea și Iesei se numesc, pre aceștia cuvântăreți arătându-i numele acesta. Și în scurt este despre toate părțile îndreptat de dânșii scoposul filosofiei,

* *chiup, chiupuri*, regionalism, vas de lut ars de mare capacitate în formă de amforă, întrebuițat pentru păstrarea untdelemnului. Din turcescul *küp*. DEX, ed. cit., p. 172.

¹ *Ieremia, 35, 6*: „Dar am zis: Noi nu bem vin, pentru că Ionadab, fiul lui Recab, tatăl nostru, ne-a dat poruncă, zicând: «Să nu beți vin nici voi, nici fiii voștri în veac!»”.

nicăiri lucrurile împotriva dregătoriei. Dar ce folos este lor din nevoie și din cea cu osteneală pătimire, omorând pe Hristos puitorul de nevoie? Pentru că și acestora asemenea li s-au pierdut plata ostenețelor, de vreme ce s-au lepădat de împăritorul plăților și al adevăratei vieți; și pentru aceea de la filosofie au greșit. Pentru că filosofia este îndreptare a năravurilor împreună cu socoteala cunoștinței ce adevărate pentru Cel ce este. Însă de la aceasta au greșit amândoi și Iudeii și Elinii, fiindcă s-au lepădat de înțelepciunea cea ce de la Cer a venit; și fără de Hristos, care singur numai a arătat și cu lucrul și cu cuvântul pre cea adevărată filosofie, s-au apucat de a filosofi.

Acesta (Hristos) cel întâi cu viața sa pre drum aceștia l-au tăiat, curată petrecere arătând, și pre suflet de-a pururea mai presus de patimile trupului aducându-l. Iar mai apoi de toate și pre acesta cu vederea l-au trecut, când cea de Dânsul iconomisită mântuire a oamenilor cerea pre moarte. Învățând prin acestea, cum că cel ce drept a filosofi dintru întâi voește, să cuvine a să lepăda de toate cele dulci ale vieții, și a să osteni, și patimile foarte bine a le stăpâni, trecând cu vederea pre trup și nici pre suflet cinstit a-l avea, ci și pre acesta cu osârdie a-l lepăda pentru arătarea faptei bune, când trebuința ar cere. Și pre această viețuire primindu-o o au urmat Sfinții Apostoli îndată ce chemați au fost, lepădându-se adecă de viață, și trecând cu vederea patria, neamul și averea, și către cea aspră și ostenicioasă viață îndată s-au mutat, prin toate greutățile trecând, necăjiți fiind, de rău supărați, goniți, goi, de însuși cele de nevoie lipsiți fiind. Iar mai pre urmă și la moarte au îndrăznit, bine prin toate Învățătorului urmând, și cu viața chip lăsând al prea bune petreceri. Iar de vreme ce a zugrăvi de la aceeași Icoană toți creștinii pre a lor viață datorii fiind, sau nu au voit, sau au slăbit spre urmare, însă puțini oarecare au putut a privi mai presus de turburările cele lumești, și a fugi de furtuna cea de prin cetăți. Și întru acest chip afară de turburări făcându-să, pre viața cea singuratică a o săruta, făcând închipuirea Apostoleștilor fapte bune: adecă în locul agoniseli, pre necăștigare mai înainte alegând, pentru nesmulgere. Și decât hrana cea cu multe dulcetți alcătuită, pre cea cum s-ar fi întâmplat mai înainte cinstindu-o, cu aceasta pentru sculările asupra ale patimilor pre trebuința trupului împlinindu-o. Și pre hainele cele moi și afară de trebuință, ca cum ar fi izvodire a omeneștii desfătări, defăimându-le, proastă și negrijită îmbrăcăminte au uneltit pentru nevoia trupului, nefilosofesc lucru socotind că este, a lăsa pre grija cea pentru cele cerești, și împrejurul celor ce zac jos a îndeletnici pre minte, care și hearelor gata și de sineși firește le vin.

Nu știa pre lume, afară de cele omenești patimi făcându-se. Nu era la dânsii cela ce nedreptățește, și cela ce se nedreptățește, cel ce judecă, și cel ce să judecă, pentru că fieștecare avea judecător neluător de mită pre a sa știință. Nu altul adecă era bogat, iar celălalt sărac, nici altul adecă să topea de foame, iar altul să spârgea de sațiu: pentru că împlinea pre trebuința celor lipsiți, iubirea de dăruire a celor îmbelșugați. Și era potrivire și de o potrivă împărțire, fiindcă pentru cea de bună voe împreună viețuire a celor mai înalți către cei mai de jos, era scoasă afară nepotrivirea. Iar mai ales nici atunci nu era potrivire, pentru că făcea și atunci nepotrivire, sârguința acelora ce să sârguiau ca mai mult să se smerească, precum face acum nebunia acelora ce să pricesc ca mai mult să se slăvească. Se scosesă afară zavistia, se lepădasă pizma, se ridică din mijloc mândria, se stricase toate pricinele împotrivirii. Pentru că la cele mai groase patimi morți erau oarecum și nesimțitori, nici în vis năluciri de unele ca acestea luând. Fiindcă pre aducerea aminte a acestora o urăsă, pentru că dintru cea din toate zilele nevoie și răbdare, la acest fel de deprindere se suisă. Și în scurt lumini erau, întru întuneric luminând și stele nerătăcite, pre cea întunecoasă noapte a vieții luminându-o, și tărie de limanuri cu lesnire prin a loruși neînviore tuturilor arătând, ca să scape fără de vătămare de bătuielile patimilor.

Ci osârduita acea petrecere și cerească viețuire, ca o icoană din lenevirea celor ce dupre vremi a prescris-o, câte puțin micșorându-se, la cea de pre urmă neasemănare a ajuns, și cu totul de cel întâi chip s-au depărtat. Pentru că iarăși cei ce s-au răstignit lumii, și au părăsit viața aceasta, și s-au lepădat de a fi oameni, și către firea celor fără de trupuri cu singurul chipul nepătimirii a să muta să nevoesc,

s-au întors adecă înapoi, cu neguțătoriile vieții și cu agoniselele cele vrednice de ocară turburând pre păzirea cea cu amăruntul a celor ce bine mai înainte au viețuit, și pre cei ce putea a să slăvi și a să lăuda pentru a lor faptă bună, a să defăima cu neluarea aminte a lor făcându-i. Și pre coarnea plugului adecă ținem, păzind chipul cel cinstit, însă netrebnic de împărăția cerurilor ne-am făcut, pentru că ne-am întors înapoi, și cu multă osârdie ne ținem de cele ce datori suntem a le uita. Căci nu încă să mai sârguește la noi proasta și cea cum s-ar fi întâmplat viață. Nici liniștea, folositoare către a ne curăți de cele vechi întinăciuni s-au socotit: Ci gloata de lucruri s-au ales, care către cel adevărat scopos nefolositoare grijă are, și cea către materie osârdie pre Mântuitoarele sfătuiri le-au biruit. Pentru că Domnul cu totul de grijă cea către cele pământești pre noi depărtându-ne, și numai pre Împărăția cerului poruncind să o căutăm (Mate. 6.33)², ca cum pre cea împotivă cale sârguindu-ne a călători, am trecut cu vederea pre Stăpâneștile porunci, și de purtare de grijă aceea depărtându-ne, în mâini am pus pre nădejdi. Că Acela zicând: „Căutați la păsările cerului, că nu seamănă, nici seceră, nici adună în jitnițe*, și Tatăl vostru cel ceresc le hrănește pre ele“ și iarăși: „Socotiți crini țarinii cum cresc, nu se ostenesc, nici torc“ (Mat. 6.26-28)³. Și încă și traistă, și pungă, și toiag, a purta oprind, și cu singură nemincinoasa făgăduință a umbla poruncind, pre care, când au trimis pre Ucenici spre facerea de bine a celorlalți oameni au făgăduit-o zicând: „Vrednic este lucrătorul de plata sa“ (Mat. 10.10)⁴, mai adevărită spre purtarea de grijă celor cuviincioase știind pre aceea, decât pre a noastră sârguință.

Iar noi pământ cât putem de a câștiga nu ne lepădăm, și turme de oi, și boi de plug și cu chipul și cu mărirea râvniți, și asini bine hrăniți cumpărăm: Pentru că unele adecă să dea lână din destul la trebuința lucrurilor, iar boii la gătirile cele pentru lucrarea de pământ lucrând, nouă adecă hrană, iar loruși și celorlalte dobitoace pășune să dea. Iar cele purtătoare de povară, ca cele ce în locul nostru lipsesc, cu cele din străin pământ povoare împlinind, pre cea de nevoie hrană să o săvârșească, adăugându-ne nouă viață desfătă. Și nu numai, ci și din meșteșuguri alegem pre cele mai cu câștig, și care nicidecum nu ne dau nouă vreme de pomenirea lui Dumnezeu, toată îndeletnicirea la dănele făcându-o, judecând, cum se pare, neputință a purtătorului de grijă, sau pre înșine pentru cea dintâi făgăduință. Pentru că deși nu cu cuvântul pre aceasta o mărturisim, ne vădim însă prin lucruri, întru viețuirea oamenilor celor lumești bucurându-ne, când tot de aceleași lucruri cu aceea ne apucăm, și mai mult poate întru cele trupesti iubiri de osteneală ne zăbovim, întrucât de aceea cei mulți câștig socotim blagoceștia. Și pentru nimic alt de cea de demult fără de grijă și fericită viață ne apucăm, fără numai, ca prin cea prefăcută blagoceștie, să fugim de slujbele cele ostenicioase. Și slobozenie de desfătare câștigând, fără de zăticnire la cele plăcute pre porniri să le întindem, cu multă nerușinare mândrindu-ne împotivă celor mai de jos, iar uneori și împotivă celor mai de sus, ca cum pricină de puternicie, iar nu de smerită cugetare și de blândețe pre îmbunătățita viață socotindu-o că este. Pentru aceasta și de cei ce datori sunt să ne cinstească pre noi, ca o gloată deșartă suntem văzuți și de boeri, și, în scurt, de toți oamenii; mai vartos în târguri umblând noi ne râdem, nimic decât ceilalți, precum era cu cuviință, mai ales având. Nu din petrecere, ci din chip a ne cunoaște voind; și de cele pentru fapta bună osteneți lepădându-ne, pre slava cea pentru acestea nebunește o poftim, umbră arătând aceluia ce odinioară era adevăr.

² *Sfânta Evanghelie după Matei*, 6, 33: „Căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și toate acestea se vor adăuga vouă”.

* *jitnițe*, magazie de grâu, grânar, hambar. Din sl. *žitnica*. DEX, ed. cit., p. 548.

³ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 6, 26-28: „Priviți la păsările cerului, că nu seamănă, nici nu seceră, nici nu adună jitnițe și Tatăl nostru Cel ceresc le hrănește. Oare nu sunteți voi cu mult mai presus decât ele?”

Și cine dintre voi, îngrijindu-se poate să adauge naturii sale un cot. Iar de îmbrăcăminte de ce să vă îngrijiți? Luați seama la roadele câmpului cum cresc: nu se ostenesc, nici nu torc”.

⁴ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 10, 10: „Nici traistă pe drum, nici două haine, nici încălțăminte, nici toiag; că vrednic este lucrătorul de hrana sa”.

Și astăzi cineva luând pre cinstitul acesta chip, și nici încă pre întinăciunile sufletului spălându-le, nici pre cele însemnate chipuri ale păcatelor celor vechi din cugetul lui ștergându-le, ci încă poate întru ale acestora năluciri petrecând cu necurăție, și pre obiceiul nu încă spre plăcerea făgăduinții îndreptându-l, nici știind ce oare este scoposul înțelepciunii ce de pre Dumnezeu, îndată farisaicească sprânceană a plăzduit, înalt cugetând ca pentru o îndreptată faptă bună, numai pentru singur chipul. Și înconjură unelte împrejur purtând, al căror meșteșug nu l-au învățat. Și cunoștința să făgăduiesc cu cel arătat chip, pre care nici cu marginea buzelor au gustat-o. Piatră înaltă în marea, în loc de liman, și, în loc de biserică, mormânt plin de țărână, și în loc de oaie, lup, spre pierzarea celor amăgiți după arătare aflându-se. Căci când unii ca aceștia de la Mănăstiri fugind, pentru a nu suferi pre cea cu de-amăruntul păzire a vieții, petrec cu neînfrânare prin cetăți, atuncea de aceea de nevoea pântecelui biruindu-se, spre înșelarea celor mulți, pre a blagocestiei închipuire, ca pre o amăgire împrejur o poartă, toate a face suferind, câte trebuința trupului silește. Pentru că nici un lucru este mai silnic ca nevoia cea firească. Că celor lipsiți chip cu bună meșteșugire izvodește și mai ales când și cugetată nelucrare să află, atuncea și mai cu vicleșug pricinuirea sporește.

Deci slujesc aceștia pre la ușile bogaților, nu mai puțin decât lingușitorii, iar în târguri ca robii pre lângă domni aleargă, pre cei ce se apropie alungându-i, și împingând pre cei ce îi întâmpină, lesnicioasă petrecere a o da lor sârguindu-să. Și pre acestea le fac pentru lipsa mesei, pre dulceața cea spre bucatele cele pricinuitoare de lăcomie a o munci nefiind învățați. Nici pre cel de la Moisi al trebuinții săpător (răzuș) * în brâu a-l purta nevrând, (2Lege 23.13)⁵, pentru că ar fi cunoscut pre acesta uneltindu-l, cum că a toatei dulceți a mâncărurilor hotar gâtul se face, și cele ce s-ar fi întâmplat pre lipsa trupului împlinindu-o, acopăr pre necuviințele poștei cei fără de vreme. Pentru aceasta adecă Numele lui Dumnezeu se hulește, și cea prea iubită viață s-au făcut urăcioasă, și câștigarea celor ce cu adevărat viețuiesc după fapta bună, înșelare s-au socotit. Și să îngreunează adecă orașele despre cei ce în deșert înconjoară, și să supără cei de prin case, și către însuși chipul lor fără de dulceață se află, văzându-i pre dânșii mai fără de rușine decât cerșetorii pre lângă uși stăruind. Iar mulți și primiți fiind în casă, și cucernicie în puțină vreme fățarnicind, și socoteala cea vicleană cu chipul fățarniciei acoperindu-o, mai pre urmă după ce i-au prădat pre dânșii s-au dus, întrucât împotriva a toatei călugăreștii vieți lățită pre defăimare o fac.

Deci întru acest chip ca niște stricători să izgonesc din cetăți, cei ce odată erau întregi înțelepți, și ca niște necurați să alungă nu mai puțin decât cei ce sunt cuprinși de lepră. Și tâlharilor mai vârtos și spărgătorilor de ziduri mai înainte ar fi ales cineva a încredința, decât celora ce uneltesc viața cea călugărească, mai lesnicioasă spre păzire pre cea arătată tâlhărie socotindu-o, decât pre cea vrednică încredințare care pentru viclejug este meșteșugită. Și aceștia nici începând pre cea de Dumnezeu cinstire, nici știind ce oare este dobânda cea din liniște, de oarecare nevoie, poate, siliți fiind fără de socoteală spre viața cea călugărească, și pricină de negustorie spre câștigarea celor de nevoie socotind pre lucru – (mi se pare, pre acesta mai cinstit l-ar fi uneltit dacă nu s-ar fi apropiat la ușile tuturor, ci înainte l-ar fi pus pre chipul acesta milostivire a mai multora dobânzi --). Și voind să dea dajdie** trupului, nu pre cea de nevoie plătesc, ci pre care moliciunea celor ce să desfătează, pentru nenumăratele poște cu nou chip meșteșug au alcătuit. Și pre aceștia ce nevindecat bolesc, a-i tămădui greu lucru este. Căci cum cineva ar fi tâlcuit pre folosul sănătății celor ce întru sănătate niciodată nu au fost, ci dintru însuși scutecele cu ofticoasă boală sunt crescuți, și pre această nenemerire a firii pentru obicei

* răzuș, răzușuri, s.n. unealtă cu care se rade ceea ce a rămas lipit sau prins de ceva. Daltă folosită în tâmplărie, dulgherie, rotărie, cu care se sapă în lemn. Unealtă de plivit. DEX, ed. cit., p. 895.

⁵ Deuteronomul, 23, 13: „Afară de uneltele tale, să mai ai o lopată și, când vei vrea să ieși cu scaunul afară din tabără, să sapi o groapă și apoi să îngropi cu ea necurățiile tale”.

** dajdie, dajdii, s.f. Formă învechită, impozit, dare, bir. La plural apare și forma *dajdii*. Din sl. *dažda*. DEX, ed. cit., p. 258.

socotesc cum că nimic nu are trebuință de cea după fire întreagă așezare! Pentru că de prisos este spre îndreptare tot cuvântul, când osârdia celor ce aud spre cel mai rău plecându-se, cu împotrivire să află la cele ce cu sfătuire să zic, și mai ales când nădejdea dobânzii hrănește pofta. Căci astupă patima pre auzire cu totul la sfătuire, întrucât nici o intrare să afle sfaturile cele pentru întreaga înțelepciune, spre dorința cea pentru câștig, măcar deși rea ar fi, fiind cugetul întins.

Iar noi, o iubitorilor, care pentru dorința faptei cei bune, precum socotim, ne-am lepădat de viață, și ne-am lepădat de poftele cele lumești, și a urma lui Hristos ne-am făgăduit, pentru ce iarăși ne împleticim cu grijile vieții, și rău zidim pre cele ce bine le-am surpat? Pentru ce ne împărțăm de reaua sfătuire a celor ce nu după cuviință uneltesc lucrul acesta, poftele celor mai neputincioși aprinzându-le, pentru osârdia cea către cele deșarte, și ne-am făcut celor mai fără de răutate cale a lăcomiei? Pentru că a vindeca, iar nu să zădărim pre cei lesne alunecăcioși de la Domnul ni s-a poruncit, și mai înainte de ceea ce ne place nouă, pre al aproapelui folos să-l socotim, ca nu pomirilor noastre celor fără de socoteală urmând, pre mulți din cei mai proști să-i facem să se împiedice, pricină lor făcându-ne a poftei cei către cele pământești. Pentru ce ca pre un mare lucru socotim materia, pre care ca să o defăimăm ne-am învățat, de bani și de averi ținându-ne, și spre multe și nefolositoare griji pre minte împărțindu-o? A cărora sârguință pre noi adecă ne depărtează de cea mai de nevoie îndeletnicire, și ne face să ne lenevim de bunătățile sufletului, iar pre cei ce cască spre lucrurile cele strălucite ale vieții, și prea înaltă norocire socotesc pre cea din bunătăți desfătare în mare prăpastie îi aduce, fiindcă văd pre cei ce a filosofi se făgăduiesc, și deasupra dulceațurilor a fi să laudă, mai mult decât ei că să sârguiesc spre aceste lucruri. Și nici un lucru atât în muncă netrecută aduce, precum pre mulți a-i face următorii răutăților sale. Pentru că pierzarea celor ce au urmat, se face adăogire de muncire celui ce au învățat, și pentru cei ce nu s-au lepădat de urmare ca de o necuviințioasă, nu mică osândă este acestuia că învățător al răutăților s-a făcut. De a cărora învățatură au fugit cei ce înțeleaptă socoteală au uneltit fiindcă vrednică de ocară au judecat-o.

Deci nimeni să nu să îngreueze de cele zise, ci saună să îndrepteze pre cele ce cu greșeală pentru a multora neluare aminte spre rușinarea numelui să fac, saună și de nume să se lepede. Căci dacă a filosofi zace înainte, de prisos sunt averile la filosofie, care și de însuși trupul înstrăinare să făgăduiește pentru curățania sufletului. Iar dacă aceea adecă a agonisi și pre cele dulci ale vieții a le dobândi, oarecărora foarte sârguit lucru este, pentru ce slăvesc cu cuvântul pre filosofie, cu lucrul pre cea de aceasta înstrăinare rădicând asuprașei, și lucruri streine de dregătorie lucrând, cu numiri cinstite fiind îmbrăcați? Apoi nu grozav lucru gândim, când ne ocărăm de cei ce să socotesc mai de jos, pre care mireni îi numim, pentru cele călcate legi ale Mântuitorului, și pre cele lepădate porunci ale Domnului, ne învățăm noi de la cei ce datori erau a să învăța de la noi? Căci când învrăjbindu-ne noi, ne zic: „Robul Domnului nu i să cuvine a să învrăjbi, ci blând a fi către toți“, și iarăși când ne pricim pentru bani saună pentru agonisele, zice: „Dacă cineva îți va lua haina ta lasă-i lui și cămașa“ (Mat. 5.40) ⁶, ce alta fac ei? fără numai răsându-ne, ca în comedie își bat joc de noi, și ne ocărăsc pentru cea către dregătorie a lucrurilor împotrivire. Pentru că nu este nevoie să ne luptăm cu cel ce agoniselile noastre le face ale lui, și toate să lucrăm câte grija acestora ne silește.

Au stricat cineva hotarul viei, și lângă a lui încă au moștenit și dintru a ta, altul pre dobitoc în țarina ta au lăsat, altul apa care curgea în grădină o au tras, deci să cuvine a te turba și decât cei ce să înnebunesc mai rău a te face acestora tuturor împărțind pre izbândă, și la divanuri a pironi pre minte ceea ce la privirea fapturilor a să îndeletnică datoare este? și spre vicleșug împlinit cu lucrul a schimba pre puterea cea privitoare, ca nouă îndestulare a lucrurilor celor ce nimic nu ne folosește bine să ne sporească? Pentru ce de cele streine ca de ale noastre ne ținem, grele nouă pre pedecale [?] materiei făcându-le, și pre acela ce ticăloșește pre unii ca aceștia nu-l auzim? „Vai! zice Prorocul,

⁶ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 5, 40: „Celui ce voiește să se judece cu tine și să-ți ia haina, lasă-i și cămașa“.

acela ce își adună lui și pre cele ce nu sunt ale lui, și îngreuează legăturile sale tare“ (Avac.2.6) ⁷. Căci dacă ușori sunt cei ce gonesc, după acela ce zice „ușori s-au făcut cei ce ne gonesc pre noi mai mult decât vulturii Cerului“ (Pl. Ier. 4.19) ⁸, iar noi îngreunăm pre înșine cu cele lumești lucruri, arătat este cum că mai cu zăbavă pornindu-ne la drum, cu lesnire de vrăjmași ne vom prinde. De care a fugi Pavel ne-a învățat zicând: „Fugiți de curvie și de lăcomie“ (1 Cor.10.14) ⁹, când și cei bine încinși în vremea care aleargă ca să ea darul, dacă nu cu iute pornire ar fi alergat, departe de apucarea darului rămân, fiindcă vrăjmașii cei ce gonesc poate mai grabnice au pre pașiri. Mare zăticnire* este celor ce spre fapta bună să sârguiesc, împătımirea cea spre lucrurile cele lumești, și sufletului și trupului de multe ori pierzare pricinuind. Că ce pre Navute Israelteanul l-au perdut? Au nu via zavistuită** pricina lui de moarte s-a făcut, spre uciderea asupra lui împingând pre vecinul Ahav? (3Imp. 21.2-7) ¹⁰. Și ce pre cele două seminții și jumătate afară de pământul făgăduinței a rămânea i-au făcut? Nu mulțimea dobitoacelor? (Num.32.1-6) ¹¹. Și ce și pre Lot de Avraam l-au despărțit? Nu cel mult număr al dobitoacelor, necurmăte priciri pornind păstorilor, care până în sfârșit pre dânșii i-au despărțit unul de altul? Deci dacă și spre uciderea pre pizmătareți zădărase averile împotriva celor ce le au, și de cele mai bune lucruri depărtează pre cei ce le dobândesc, și rudeni despărtește, și prietenii spre vrăjmășie îi așază, și către viața ceea ce va să fie nimic are de obște, și trupului nu atâta de mult folosește, pentru ce de la slujirea lui Dumnezeu depărtându-ne cu totul ne facem ai deșertăciunii? Căci au doară noi suntem cei ce pre cele ale vieții noastre le săvârșim? Dumnezeu este cel ce pre acestea le iconomisește. Și cea omenească adecă sârguință nenemerind pre cel de la Dumnezeu ajutor, de nevoe nu ajunge sfârșitul. Iar iconomia lui Dumnezeu

⁷ Avacum, 2, 6: „Oare toate aceste popoare nu vor rosti împotriva lui pilde, fabule și cuvinte cu tâlc? Și vor zice: «Vai de cel ce-și sporește averea cu ceea ce nu este al lui - până când? - și se încarcă cu povara zălogurilor date».

⁸ Plângerile lui Ieremia, 4, 19: „Inima mea! Inima mea! Mă doare inima până în adânc! Tulburatu-s-a inima mea în mine și nu pot tăcea, că tu, suflete al meu, auzi glasul trâmbiței, auzi strigătul de război”.

⁹ Întâia epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel, 10, 14: „De aceea, iubiții mei, fugiți de închinarea la idoli” * zăticnire, formă populară ca și zăticneală, ambele cuvinte întâlnite în mss. ce stă la baza acestei ediții a Filocaliei. Înseamnă împiedicare, stânjenală, stinghereală, încurcătură, turburare, întrerupere. Din sl. *zatiŭknoni* (vb.) DEX, ed. cit., p. 1181.

** *pizmută*, invidiată, râvnită.

¹⁰ Cartea a treia a Regilor, 21, 2-7:

“2. Și a grăit Ahab cu Nabot și a zis: «Să-mi dai mie via ta, ca să-mi fac din ea o grădină de verdețuri, căci e aproape de casa mea; iar în locul ei îți voi da o vie mai bună decât aceasta sau dacă îți convine mai bine, îți voi da argint cât prețuiește ea».

3. Nabot însă a grăit către Ahab: «Să mă ferească Dumnezeu să-ți dau eu moștenirea părinților mei!»

4. Și a venit Ahab acasă trist și mânios pentru cuvântul pe care îl spusese Nabot Israelianul, zicând: nu-ți dau moștenirea părinților mei. Și cu duhul tulburat, s-a culcat în patul său, s-a întors cu fața la perete și n-a mâncat.

5. Atunci a intrat Izabela, femeia lui, la el și i-a zis: «De ce este întristat duhul tău și nu mănânci?»

6. Iar el a zis: «Când am vorbit cu Nabot Izraelianul i-am zis: Dă-mi via ta pe bani, sau dacă vrei, să-ți dau altă vie în locul ei, el a zis: Nu-ți dau via mea, că este moștenirea părinților mei».

7. A zis Izabela, femeia lui: „Ce cârmuire ar mai fi în Israel, dacă tu nu ai face tot așa scoală, mănâncă, și fii cu voie bună, că via lui Nabot, Israelteanul ți-o dau eu!”.

¹¹ Numerii, 32, 1-6:

“1. Iar fiii lui Ruben și fiii lui Gad aveau foarte multe turme; iar văzând că pământul Iazer și pământul Galaad sunt locuri bune pentru turme,

2. Au venit fiii lui Gad și fiii lui Ruben și au grăit cu Moise, cu Eleazar preotul și cu căpetenia obștii și au zis:

3. «Atarotul, Dibonul, Iazerul, Nurai, Heșbonul, Eleale, Sevam, Nebo și Beon;

4. Ținuturile pe care Domnul le-a lovit înaintea obștii lui Israel, sunt pământuri bune pentru turme, și robii tăi au turme».

5. Și au mai zis: «De-am aflat trecere în ochii tăi, dă pământurile acestea robilor tăi în stăpânire și nu ne trece peste Iordan».

6. Moise însă a zis către fiii lui Gad și către fiii lui Ruben: «Frații voștri se duc la război, iar voi vreți să rămâneți aici?»”.

și fără de omeneasca sârguință, întregi pre bunătăți le dă. Că ce au folosit pre aceea osteneala lor, către care zicea Dumnezeu: „Ați sămănat multe, și ați cărat puține, și le-am suflat pre ele din mâna voastră?” (Agheu 1.2-9)¹² Și ce le-au lipsit din cele de nevoie celor ce dupre fapta bună au viețuit, nimic de acestea grijindu-se? Au nu în pustie 40 de ani Israiltenii de nimic de cele din lucrarea pământului împărțându-se, să hrănea, și nu au avut trebuință de bucate? Ci marea adecă înnoia hrană prea slăvită, potârnicii izvorând, și cerul mană ploând (Num.11.31)¹³, ploaie neobicinuită și străină. Iar piatră de umezelă lipsită fiind, despicându-se da indestulată pre curgere. Iar îmbrăcămintele și încălțămintele sluja toată vremea neînvechindu-se. Și ce pământ lucrând în pârâu Ilie să hrănea? Au nu corbii aducea lui hrană (3 Imp.17.6)!¹⁴ Au nu la văduva cea din Serefta viind, și trebuindu-i cele de nevoie, pâine îi da, din gura fiilor ei răpindu-o? ca să se arate că și decât firea, mai întâi cinstită este fapta bună.

Și acestea prea slăvite adecă sunt, însă nu cu neputință, că se poate și nemâncat a trăi cineva, când va voi Dumnezeu. Căci cum Ilie cale de patruzeci de zile a săvârșit în puterea unei mâncări? Cum și Moisi optzeci de zile pre munte vorbind cu Dumnezeu, din omenească hrană au rămas negustat? Pentru că dupre patruzeci de zile pogorându-se, și pentru facerea de vițel mâniindu-se, îndată sfărâmând tablele, sus la munte a alergat, și atâtea alte zile zăbovind în munte, așa pre tablele cele de a doua oară iarăși luându-le s-au pogorât către norod (2Lege 9.18; 10.4)?¹⁵

Și care gând omenesc pre buna cuviință a minunii aceștia a o pune de față va putea? Cum stricătioasa fire a trupului întru atâta vreme a ținut, cu nimica împlinind pre puterea ceea ce în fieștecare zi să cheltuia cu răsufarea? Însă dezleagă pre nedumerirea aceasta Dumnezeescul cuvânt când zice: „Nu cu pâine numai va trăi omul, ci cu tot graiul ce esă din gura lui Dumnezeu” (Mat.4.4)¹⁶. Pentru ce pre petrecerea cea cerească la pământ o tragem, cu cele materialnice ticăloșii îngreindu-o? Pentru ce cu gunoiu ne îmbrăcăm, cei ce odată ne hrăneam în porfiră? Precum pentru oarecare Ieremia plângând zicea: „Când adecă întru cele strălucite și ferbinți înțelegeri ne odihnim, în porfiră ne hrănim”, iar când lăsând una ca această așezare, și cu cele pământeste lucruri ne amestecăm, „cu gunoi ne îmbrăcăm” (Pl.Ier.4.5)¹⁷.

Deci pentru ce pre nădejde depărtându-o de la Dumnezeu pre trup în brațul nostru îl întărim, pre pronia Stăpânului în mâinile noastre scriindu-o? Și ceea ce întru mare păcat luiși a să socoti Iov au

¹² Agheu, 1, 2-9: „Așa zice Domnul Savaot: Poporul acesta grăiește: «N-a venit încă vremea ca să zidim templul Domnului». Atunci a fost cuvântul Domnului către proorocul Agheu zicând: «Este oare, timpul ca voi să locuiți în casele voastre cu pereții lucrați în tăblii, când templul acesta este în ruină?» Și acum iată ce zice Domnul Savaot: «Fiți cu băgare de seamă la căile voastre! Voi ați semănat mult, dar ați cules puțin; ați mâncat, dar nu v-ați săturat; ați băut dar nu v-ați îmbătat; v-ați îmbrăcat în veșminte dar nu v-au ținut de cald și ați strâns simbria voastră ca să o puneți într-o pungă spartă». Așa grăiește Domnul: «Fiți cu băgare de seamă la căile voastre! Suiți-vă în munte și aduceți lemne ca să clădiți iarăși templul în care voi binevoi și Mă voi preaslăvi», zice Domnul. V-ați așteptat la mult, dar iată că aveți puțin. Ați strâns mult dar Eu am risipit tinda voastră! Pentru ce?, zice Domnul Savaot. Din pricina templului Meu care stă dărâmat, iar voi zoriți cu lucrul, fiecare pentru casa lui”.

¹³ Numerii, 11, 31: „Atunci s-a stămînt vânt de la Domnul, a adus prepelețe dinspre mare și le-a presărat împrejurul taberei cale de o zi într-o parte și cale de o zi în cealaltă parte împrejurul taberei, strat gros aproape de doi coți de la pământ”.

¹⁴ Cartea a treia a Regilor, 17, 6: „Corbii îi aduceau pâine și carne dimineața, pâine și carne seara, iar apă bea din pârâu”.

¹⁵ Deuteronomul, 9, 18 și 10, 4: 9, 18: „Apoi am îngenunchiat a doua oară înaintea Domnului ca și întâia oară, patruzeci de zile și patruzeci de nopți, fără să mănânc pâine și fără să beau apă; m-am rugat pentru păcatele voastre cu care ați greșit voi, făcând rău înaintea ochilor Domnului Dumnezeu vostru și mâniindu-L” și

10. 4: „Iar el a scris pe table, cum fusese scris și pe cele dintâi, cele zece porunci pe care vi le spusese Domnul pe munte din mijlocul focului, în ziua adunării și mi le-a dat Domnul mie”.

¹⁶ Sfânta Evanghelie după Matei, 4, 4: „Iar El răspunzând a zis: Scris este: «Nu numai cu pâine va trăi omul, ci cu tot cuvântul care iese din gura lui Dumnezeu»”.

¹⁷ Plângerile lui Ieremia, 4, 5: Trimitere incorectă. La locul indicat: “Spuneți aceasta în Iuda și le vestiți în Ierusalim! Grăiți și trâmbițați cu trâmbița prin țară! Strigați tare și ziceți”.

cercat, adecă punând mâna pre gură să o sărute (Iov 31.27) ¹⁸, aceasta făcând noi acum nu ne înfri-coșăm. Pentru că obiceiul este la mulți mâinele a săruta, dintru acelea zicând că au pre îndestulare, pre care umbros arătând prin închipuire Legea zice: „Cel ce umblă pre mâini necurat este, și cel ce are mulțime de picioare necurat este, și cel ce umblă pre patru (picioare) totdeauna, necurat este“ (Lev.11.20-27) ¹⁹. Deci pre mâini umblă cel ce în mâini se reazemă, și toată nădejdea întru ele o are; iar pre patru, cel ce la lucrurile cele simțite nădăjduiește și la sânguința acestora totdeauna târaște partea cea văzătoare a sufletului. Iar mulțime de picioare are, cela ce tare să ține de cele trupești. Pentru aceasta înțeleptul pilduitor voește a nu avea două picioare omul cel desăvârșit, ci unul, și acesta rar la cele trupești lucruri mișcându-se zicând: „Rare bagă piciorul tău către prietenul tău, ca nu cândva săturându-să de tine te va urî“ (Pil.25.19) ²⁰. Căci dacă cineva rar pre Hristos pentru trebuința trupului va supăra, iubit lui va fi. Pentru că acesta este scoposul unora ca acestora prieteni, precum către ai Săi ucenici zice Mântuitorul: „Voi prietenii mei sunteți“ (Ioan 15, 14) ²¹. Iar dacă mai des aceasta ar face, urât va fi.

Deci prin ce va plăcea, și cum nu va fi urât, cel ce totdeauna întru trebuințele acestea să îndeletnicește, și niciodată către viața cea de sus să rădică pentru a nu avea el fluiere deasupra picioarelor ca să sară cu ele de la pământ? Pentru că precum fluierul prin plecare pre toată adecă greutatea trupului deasupra lor mai înainte o primește, și puțin apropiindu-se de pământ, deodată spre înălțime a sări îl gătește: Întru acest chip socoteala cea judecătoare a lucrurilor celor ale firei, după ce mai înainte s-au împilat despre trebuința trupului, iute iarăși în sus trimite pre înțelegere, nici una din întinăciunile cele pământeste împreună cu ea în sus rădicând. Pentru că drepte a avea pre fluere, să află adecă și la cei ce sunt foarte desfătați și jos zac totdeauna, să află încă și la Sfintele Puteri, pentru a nu avea trebuință nicidecum, nici de cele trupești nici de cea către acestea plecare. Fiindcă aceasta, precum mi s-a pare, însemnând Marele Iezechiel zicea: „Cum că era fluierul lor drepte și cu aripi picioarele lor“ (Iez. 1.7) ²², care lucru arăta pre neplecarea minții, și pre cea către înțelegeri a firei aceea iute mișcare. Iar oamenilor destul este a avea fluere plecate. Și uneori adecă către cele trupești nevoi, iar alteori către cele sus aducătoare ale sufletului petreceri a fi folositoare. Și pentru rudenia sufletului adecă cea către cele de sus puteri mai de multe ori împreună cu acelea pre cele cerești a le socoti. Iar pentru întărirea trupului, atâta a îndeletnici pre pământ îngrijirea, pre cât trebuința silește. Iar a se târi totdeauna la gătirile cele desfătătoare, necurat lucru este cu adevărat, și necuviincios oamenilor celor ce cunoștința cuvântătoare au luat. Căci cu socoteală pre cel ce pre patru umblă, și nu prost l-au numit necurat, ci dacă totdeauna pre patru ar umbla. Pentru că au dat celor ce sunt în trup vreme a se pogori către trebuința trupului. Fiindcă și Ionaftan, cu Naas Amoniteanul bătănd război, de vreme ce pre patru a umblat au biruit (1 Imp.14.13) ²³, de care ce numai la nevoia firii au slujit, pentru că să cuvenea cel ce bate război cu șarpele care să târaște pre pept, (pentru că aceasta se tâlcuiește Naas), a închipui puțin pre cea către el asemănare, prin a umbla pre patru, și așa sculându-să întru a sa așzare, a-l birui pre el cu multă lesnire.

Ce încă și istoria lui Ievosfteiu pre noi nu ne învață, ca nu cu însărcinare să ne ținem de lucrurile cele trupești, nici simțirei a încredința pre paza noastră? Pentru că acesta Împărat fiind, și în cămară

¹⁸ Cartea lui Iov, 31, 27: „A fost inima mea amăgită în taină și am dus eu mâna la gură, ca s-o sărut?“.

¹⁹ Leviticul, 11, 20-27: „Toate insectele înaripate, care umblă pe patru picioare sunt spurcate pentru voi... Din toate fiarele cu patru picioare cele care calcă pe labe sunt necurate pentru voi și tot ce se va atinge de stărvul lor, necurat va fi până seara“.

²⁰ Pildele lui Solomon, 25, 19: „Dinte rău și picior șovăitor este cel fără credință în vreme de nevoie“.

²¹ Sfânta Evanghelie după Ioan, 15, 14: „Voi sunteți prietenii Mei, dacă faceți ceea ce vă poruncesc“.

²² Iezechiel, 1, 7: „Picioarele lor erau drepte, iar copitele picioarelor lor erau cum sunt copitele picioarelor de vițel și scânteiau ca arama, strălucitoare, iar aripile lor erau sprintene“.

²³ Cartea întâi a Regilor, 14, 13: „Și a început Ionatan să se urce cățărându-se cu mâinile și cu picioarele, și cel ce-i purta armele se cățara după el. Și au căzut Filistenii înaintea lui, iar cel ce purta armele în urma lui le da cele din urmă lovitură“.

odihnindu-să, muierii lui, zice, i-aŭ încredințat a păzi la ușa, și viind cei cu Rihav și Vaana, și aflându-o pre ea curățind grâu și dormitând, pre ascuns aŭ intrat și aŭ omorât pre Ievusftei, fiindcă l-aŭ aflat și pre el dormind (2Imp.4)²⁴.

Pentru că toate dorm: și mintea și sufletul, și cugetul, când lucrurile cele trupesti stăpânesc. Căci a curăți grâu portărița, aceasta arată adecă, îndeletnicirea cea cu sânguință a cugetului la lucrurile cele trupesti, și nu în treacă, ci cu oarecare osârdie pre curățirea acestora a o unelti. Căci cum că nu în chip de istorie aceasta învață scriptura, arătat este de acolo, pentru că cum Împărat, muier portărița a avea, dator fiind de mulțime de ostași a să înconjura, și pre tot alaiul vredniciei Împăratului luiși a-l avea? Sau cum atâta de lipsit era, cât prin acea a curăți grâul? Ci de multe ori cu istoria a să amestecă ceea ce nu are povestire, pentru adevărul lucrurilor celor ce să însemnează. Pentru că mintea fieștecărui ce ca un Împărat oare unde înlăuntru petrece, portar al simțirelor având pre cuget, dacă la lucrurile cele trupesti se va da pre sine (cugetul) – pentru că trupesc lucru este a curăți grâu, – cu lesnire pre ascuns vrăjmașii omoară pre minte.

Deci pentru aceasta Marele Avraam nu încredințează femeii a păzi ușa, căci știe pre cea lesnicioasă amăgire a simțirelor ei, cum că bucurându-se de vederea lucrurilor celor simțite împărțește în două pre minte, și o pleacă a să împărtași cu ea din lucrurile cele dulci, deși arătat, primejduicioasă împărtașirea va fi. Ci însuși el aproape șade, Dumnezeuștilor înțelegeri adecă deschisă dând pre intrare, iar lumeștilor griji încuind ușa. Că ce folos urmează nouă în viața acestea din cea către acestea deșartă osteneală? Nu toată osteneala omului, dupre Eclisiastul (C.7)²⁵ în gura lui este? și „hrane și acoperemânturi, dupre Apostolul, destule sunt spre întemeerea ticălosului trup“ (1Tim.6.8)²⁶. Deci pentru ce fără de sfârșit ne ostenim și chinuim în vânt, precum zice Solomon (Ecl.5.16)²⁷, pentru sânguința celor pământești împedicând sufletul de către desfătarea Dumnezeuștilor bunătați, și pre trup ocrotindu-l și încălzindu-l mai mult decât să cuvine, și ca pre un vrăjmaș și pizmaș vecinic îl hrănim întrucât nu numai despre amândouă părțile pricită lupta lui a să face, și cu multă covârșire mai cu vitejie luptându-se împotriva sufletului îl mânănește, întrucât nici cinste și cununi a pofti îl lasă pre el. Și ce este trebuința trupului, că pre aceasta aflându-o pricină spre ne folositoare nelesnire pre poftă o întindem? Pâinea adecă este totul și apă. Apoi, nu izvoarele din destul daŭ pre curgere? Iar pâinea aŭ nu lesne câștigată este celor ce aŭ mâini, și din unele ca acestea lucruri putem a câștiga, dintre care și trebuința trupului să împlinește, și puțin saŭ nicidecum nu ne smulgem? Ci îmbrăcăminte da multă îngrijire? Nici aceasta, dacă nu către cea din obiceiul moliciune, ci numai spre singură trebuința am fi căutat. Căci care haine ca de păianjen țesute, care vison, saŭ porfiră, saŭ de mătăsa, omul cel dintâi a purtat? Aŭ nu din piei aŭ făcut lui Ziditorul pre îmbrăcăminte (Fac.3.21)²⁸ și cu verdețuri a se hrăni i-aŭ poruncit?

Întru acest chip rânduind, aceste hotare le-aŭ pus trebuinței trupului, și de departe oprind ceea ce acum să politicește a omului necuviință. Însă nu zic, căci și acum va hrăni cu adevărat pre cei ce bine viețuiesc, cel ce paserile cerului hrănește, și va îmbrăca, cel ce la crinii țarinei atâta slavă aŭ pus, de vreme ce nu este cu puțință a-i pleca pre cei ce de la această credință mult sunt depărtați. Pentru că cine celui ce dupre fapta bună viețuește nu cu rugăminte va da cele de trebuință? Că dacă oamenii varvari și cu legea războiului luând pre Ierusalim, Vaviloneni, de fapta bună a Ieremie s-aŭ cucernicit, și toată trebuința cea trupestă cu îndestulare i-aŭ dat, și nu numai cele spre hrană dându-i, ci și

²⁴ Cartea a doua a Regilor, 4, intitulat *Ișboșet ucis; David îl răzbună*, numele personajelor la care face referire textul sunt *Ișboșet* pentru *Ievosfciu* (Ievusfei), Rihav și Vaana fiind numiți Rechab și Baana.

²⁵ *Eclisiastul*, cap. 7. Capitolul este intitulat *Folosul înțelepciunii. Femeia rea este amărăciunea sufletului*.

²⁶ *Epistola întâia către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, 6, 8: “Ci având hrană și îmbrăcăminte cu acestea vom fi îndestulați”.

²⁷ *Eclisiastul*, 5, 16: “Mai mult încă, toată viața lui este întuneric și supărare, necaz peste fire și boală de durere”..

²⁸ *Facerea*, 3, 21: “Apoi a făcut Domnul Dumnezeu lui Adam și femeii lui îmbrăcăminte de piele și i-a îmbrăcat”..

vasele cu care este obiceiul a să sluji cei ce să ospătează. Cum nu să vor cucernici de viață îmbunătățită cei de un neam, și la socoteală din copilărie de varvaricescul obicei mai mult fiind curățiți spre înțelegerea celor bune și a faptei bune râvnitori? Căci deși nu au putut ai aceștia râvnitori a să face pentru neputința firii, însă cinstesc fapta bună, și de nevoitorii aceștia se minunează. Cine a plecat pre Somaniteanca a zidi lui Elisei casă de streini, și a pune acolo masă, scaun, pat și făclie? (4Imp.4.10)²⁹. Au nu fapta bună a bărbatului? Și ce pre văduva aceea o au plecat, tot pământul fiind cuprins de foamete, decât pre a sa nevoe mai înainte a cinsti pre trebuința Prorocului? (3Imp.17.12)³⁰. Cu adevărat, dacă nu de înțelepciunea lui Ilie s-ar fi spăimântat, nu pre puțină mângâiere a vieții de la ea și de la copii luându-o ar fi dat-o aceleia, pre moartea ceea ce dupre puțin o nălucea, mai înainte de vreme pre aceasta alegându-o, pentru primirea cea către cel străin.

Și i-au făcut pre dânșii unii ca aceștia bărbăția, și cea către ostenele neslăbirea, și aceea adecă cu defăimare a să afla către lucrurile vieții aceștia. Pentru că la sărăcie nevoindu-să, și spre netrebuință, ca cum să zic, din a avea trebuință de puține, sporind, aproape de puterile cele fără de trupuri au stătut. Drept aceea, măcar deși nearătați erau cu trupul și neînsemnați, însă decât cei ce purta pre toate s-au făcut mai puternici, și cu atâta îndrăzneală vorbind cu cei ce purta coroană, ca cum ar fi de asemenea cu dânșii. Pentru că la care arme nădăjduind, sau la care putere către Ahav zicea Ilie: „Nu răzvrătesc eu pre Israil, ci tu și casa tătâne-tău?” (3Imp.18.18)³¹. Cum încă și Moisi se împotriva lui Faraon, neavând spre luptă nici o merindă a îndrăznelii, fără decât numai fapta bună? Cum și Elisei fiind strânsă spre război oastea a doi împărați a lui Israil adecă și a Iudei, zicea lui Ioram: „Viu este Domnul Puterilor, înaintea căruia stați înainte, că de nu aș fi luat eu fața împăratului Iosafat, nu aș fi căutat spre tine și nu te-aș fi văzut?” (4Imp.3.14)³²? Nici de oastea ce era pornită înfricoșându-se, pre care o vedea, nici de mânia împăratului temându-se, care în vremea războiului ca cuviință era a o unelti și pre cea necuvântătoare pornire, mintea turburată fiind pentru război. Că ce atâta poate împăratul pre cât fapta bună? Care porfiră a despărțit râu, precum cojocul lui Ilie? Care coroană de boale au slobozit, ca măhramele Apostolilor? Înfruntat-au oricând Prorocul pre singur împăratul cel călcător de lege cu toată oastea ce era adunată cu el. Și de vreme ce înfruntarea a aprins mâniea, a rădicat împăratul mâna spre Proroc, însă și pre el nu l-au luat și mâna uscându-se a o întoarce către sine nu au putut, (3Imp.13.4)³³. Și era nevoindu-se fapta bună cu stăpânirea cea împărătească, și biruință a faptei bune a fost. Nu s-a luat Prorocul, și fapta bună a surpat pre potrivnic. Deșert era luptătorul, și credința lucra. Ajutătorii împăratului, martori a fost nevoinții aceștia, și mâna sta mărturisind biruința faptei bune.

Și pre acestea le făcea, de vreme ce numai dupre suflet a trăi judeca, de trup și de cele ale trupului nevoi îngrețoșându-se. Și mai înalți decât toți îi făcea aceea adecă, de nimic a nu avea trebuință. Pentru că alegea mai bine să lase pre trup și de viața cea în trup să se izbăvească, decât să vânză pre vrednicia faptei bune, sau pentru trebuință trupestă să momească pre vreo oarecare din cei bogăți. Iar noi când întru trebuința oarecărui lucru am fi venit, lăsând a ne nevoi întru cele

²⁹ *Cartea a patra a Regilor*, 4, 10: “Să-i facem un mic foișor sus și să-i punem acolo un pat, o masă, un scaun și un sfeșnic și, când va veni pe la noi, să se ducă acolo”.

³⁰ *Cartea a treia a Regilor*, 17, 12: “Ea însă a zis: «Viu este Domnul Dumnezeuul tău, n-am nici o fărâmitură de pâine, ci numai o mână de făină într-un vas și puțin untdelemn într-un urciur. Și iată am adunat câteva vreascuri și mă duc să o gătesc pentru mine și pentru fiul meu și apoi să mâncăm și să murim!»”.

³¹ *Idem*, 18, 18: “Iar Ilie a zis: «Nu eu sunt cel ce aduce nenorocire peste Israel; ci tu și casa tatălui tău, pentru că ați părăsit poruncile Domnului și mergeți după baali»”.

³² *Cartea a patra a Regilor*, 3, 14: “Iar Elisei a zis: «Pe cât este de adevărat că Domnul Savaot, Căruia slujesc, este viu, tot așa este de adevărat că de nu aș cinsti pe Iosafat, regele Iudeii, nici nu m-aș uita la tine și nici nu te-aș vedea!»”.

³³ *Cartea a treia a Regilor*, 13, 4: “Când regele Ieroboam a auzit cuvântul omului lui Dumnezeu pe care l-a grăit în gura mare în fața jertfelnicului de la Betel, și și-a întins mâna lui de la jertfelnic, zicând: «Puneți mâna pe el!», i-a înlemnit mâna care o întinsese asupra lui și nu putea să o întoarcă înapoi”.

scârbicioase cu vitejie, precum câinișorii cu veselă mișcare a cozii se gudură pre lângă cei ce le aruncă os poate gol sau sfârâmituri, așa alergăm către cei bogați, făcători de bine pre aceștia și ai creștinilor chivemisitori numindu-i. Și toată fapta bună în scurt lor o mărturisim, măcar de vor fi și în cea mai de pre urmă răutate, pentru ca să săvârșim lucrul cel sânguit, necercând petrecerea Sfinților, pre a căror faptă bună ca când să o urmăm am ales. Venit-au către Elisei, Neeman Voevodul Siriei, multe daruri cu el aducând (4Imp.5.1)³⁴. Deci ce Prorocul? Oare l-au întâmpinat? Oare au alergat? Nu prin un tinerel pre trebuința pentru care venisă o au arătat lui? Nicî spre vedere pre acesta priimindu-l, ca nu pentru cele aduse să se socotească că dă tămăduire. Însă acestea s-au zis, nu ca să ne învățăm trufie, ci ca nu pentru trebuință trupească să momim pre cei ce grijesc de acelea pre care noi a le defăima ne-am învățat.

Deci pentru ce noi lăsând scoposul filosofiei, de lucrări de pământ și de neguțătorii ne apucăm? Și ce mare lucru lui Dumnezeu, dacă pre grija noastră împreună o aducem? Însă ca să se arate cum că de obște este silința lucrării de pământ, sânguina omenească taie pământul și pune semințele, iar Dumnezeu cu cele unele dupre altele ploii adapă pre cele ce sunt semănite întru cele moi sânuiri ale pământului, pre rădăcini a să întinde gătindu-le. Soare răsare care înferbântează pământul, și cu ferbințeala cheamă în sus pre saduri. Suflări ale vânturilor suflă măsuratecă vârsta roadelor celor ce să hrănesc. Cu subțiri adecă suflări suflând întâi pre câmpul cel înverzit, ca nu de cele ferbinți vânturi înecându-se cele ce s-au sămănat să se pălească. Iar cu tari porniri ale vânturilor, în teci cocând pre laptele grăunței. În vremea secerișului, căldură dând potrivită, iar în vremea treerișului, vânturi cuviincioase. Și dacă una dintre acestea ar fi lipsit, deșartă s-ar fi arătat omeneasca osteneală, și nelucrătoare au rămas sânguina noastră nefiind pecetluită cu darurile lui Dumnezeu. Iară de multe ori nici una dintre acestea au lipsit către săvârșire, însă ploae mare fără de vreme făcându-se și multă, sau pre spic încă în arie frecându-să, sau pre grâu în bună vreme fiind grămădit l-au risipit. Iar uneori și întru însuși jitnița, verme sau molie l-au stricat, de la însuși gura, ca să zic așa, gata răpind pre masă. Deci unde și spre ce este nouă de folos sânguina noastră? Dumnezeu ținând pre cărnele lucrurilor și pre toate purtându-le și aducându-le precum ar fi voit? Ci întru neputință, vom zice, cum că trupul are trebuință de mângâiere, însă cu atât mai bun lucru este a muri, decât a lucra ceva din cele necuvincioase făgăduinții. Căci cu adevărat dacă încă a trăi noi ar voi Dumnezeu, sau tărie pune în trup deopotrivă cu neputința, ca și pre cea din boală durere să o suferim și pre cele pentru bărbăție cununi să le primim, sau chip va afla spre mângâiere a celui bolnav, și nu va lipsi aflare către mântuire izvorului înțelepciunii.

Deci bine este, O iubitorilor! și foarte bine, ca iarăși la cea dintâi fericire să ne suim, și de petrecerea celor vechi să ne ținem. Pentru că tuturor este lesnicioasă, precum socotesc, celor ce voesc. Iar dacă și oarecare durere ar fi, nu fără de roadă va fi, destulă mângâiere având pre slava celor ce mai înainte au călătorit, și pre îndreptarea celor ce pre urmă vor urma. Pentru că cea de a doua oară rădicare a celor lăsate, nu mic folos va fi celor ce au început pre una ca aceasta viețuire, și la cei de pre urmă au lăsat chip al prea bune petreceri. Să fugim de petrecerile cele de prin cetăți și de prin sate, ca cei de acolo să alerge la noi. Să iubim pustiurile, ca să tragem pre cei ce fug acum de noi, dacă oarecărora cu totul plăcut lucru este acesta. Căci pentru oarecare întru laudă este scris: „Că au lăsat cetățile, și au lăcuit în pietre și s-au făcut ca niște porumbește cercetătoare” (Iez.7.16)³⁵. Încă și Botezătorul Ioan în pustie petrecea, și toți cei ce petreceau prin cetăți veneau către dânsul (Mar.1.4)³⁶ și către privirea brăului celui de piele se silea cei ce erau îmbrăcați cu haine de mătase. Și pre cea de afară

³⁴ *Cartea a patra a Regilor*, 5, 1: “Neeman, căpetenia oștirii regelui Sirici, era om de seamă și cu trecere înaintea stăpânului său, pentru că prin Domnul dăduse biruință Sirienilor. Dar acest ostaș vrednic era lepros”.

³⁵ *Iezechiel*, 7, 16: “Iar care vor fugi, vor scăpa și vor fi prin munți ca niște porumbești rătăciți. Toți vor geme, fiecare pentru nelegiuirea sa”.

³⁶ *Sfânta Evanghelie după Marcu*, 1, 4: “Ioan boteza în pustie, propovăduind botezul pocăinței întru iertarea păcatelor”.

în văzduh ticăloșie o alegea, cei ce lăcuia în case cu tavanurile poleite cu aur. Și pre odihnele cele de pre paturile cele împodobite cu pietre scumpe, le întrecea cu slavă culcarea cea pre năsip. Și toate era lor suferite, măcar deși afară de obicei să făcea, fiindcă pre cele dureroase le ușura dorul faptei bune a bărbatului, și pre cea pentru aspra petrecere durere, o fura minunea faptei bune. Atâta este fapta bună decât bogăția mai cinstită, și viața liniștită decât mulți bani mai slăvită. Câți în vremea aceea era bogați și înalți cugetând pentru slavă, și acum în tăcere au rămas? Iar minunea celui neslăvit până acum să propovăduiește, și pomenirea cetățeanului pustiei, tuturor este foarte poftită. Pentru că al faptei bune oșebit lucru este aceea, adecă, cea de-a pururea pomenire, și pre veste a o trimite propovăduitor bunătăților sale.

Așadar să ne lepădăm de hrănirea dobitoacelor, pentru ca păstoreasca așezare iarăși să priimim. Să părăsim neguțătoria cea defăimată, ca pre mărgăritarul cel de mult preț să-l câștigăm. Să fugim de lucrarea pământului, carele spini și ciuline răsare, pentru ca lucrători și păzitori ai Raiului să ne facem. Pre toate să le aruncăm, și pre cea liniștită viață să alegem, pentru ca să rușinăm pre cei ce acum pre noi ne ocărăsc punând înainte pre avere. Pentru că nimic așa îmlânzește pre cei defăimători, precum cea cu blândeță îndreptare pentru cele prihănite, pentru că se face schimbarea celor ce să ocărăsc întoarcere la cei ce ocărăsc. Încă grozav lucru și pre acesta socotesc, și este cu adevărat grozav, pentru care și de toți cu cuviință ne rădem: Că acum cineva viind la viața cea Monahicească, obiceiurile numai învățând ale nevoiții, adecă, cum să se roage, și când, și care este petrecerea hrani, îndată dascăl să face acelora care nu au învățat, și umblă, șireag de ucenici târând după dânsul, însuși încă având trebuință de învățatură. Și cu atâta mai mult, pre cât și mai lesnicios pre lucru l-au socotit, neștiind cum că decât toate mai greu lucru este a purta grijă de suflete, care au trebuință mai înainte adecă de curățirea celor vechi întinăciuni, apoi de multă luare aminte spre a priimi chipuri ale învățătorei faptei cei bune. Iar acela ce nimic mai mult decât nevoița cea trupească a nălucit, cum va îndrepta pre năravurile supușilor? Și cum va pune la rândueală pre cei ce să stăpânesc de răul obicei? Și cum celor ce să luptă de patimi va ajuta, nicidecum pre războiul cel gânditor știindu-l? Sau cum pre ranele cele ce să întâmplă în vremea războiului le va vindeca, el însuși cu rană zăcând, și de legături având trebuință?

Tot meșteșugul adecă, de vreme are trebuință și de învățatură multă spre îndreptare, iar numai meșteșugul meșteșugurilor fără de învățatură să uneltește. Și la lucrarea de pământ adecă nu ar fi îndrăznit cel neiscusit, nici cel neînvățat s-ar fi apucat de lucrurile doftoriei. Pentru că se va arăta acesta adecă cum că lângă aceea ce n-au folosit nimic pre bolnavi, încă și mai grea lor au făcut boala. Iar acela cum că înțălenit și necurățit pre pământul cel bun l-au făcut. Ci numai către cinstirea de Dumnezeu, ca ceea ce ar fi mai lesnicioasă decât toate îndrăznesc nepedepsiții, și cel greu de îndreptat lucru, lesnicios de cei mulți a fi s-au socotit. Și ceea ce Pavel zice „cum că încă nu o a înțeles“ (Filip. 3.13)³⁷, pre aceasta cu deamăruntul a o ști să întăresc, cei ce nici însuși știu aceasta, cum că nu știu. Pentru aceasta lesne defăimată s-au făcut viața cea călugărească, și cei ce o uneltesc pre dânsa de toți sunt batjocoriți. Căci cine nu va râde de cel ce ieri în cărciumă căra apă, văzându-l astăzi ca pre un învățător al faptei bune de ucenici fiind înconjurat? Sau de cel ce dimineața de la vicleșugurile cele politicești s-au depărtat, sara cu mulțime de ucenici cu trufie umblând prin tot târgul? Iar de era bine adeveriți cum că multă osteneală este adecă a aduce pre cineva la blagocestie, și pre primejdia ce urmează la lucrul acesta arătat o ar fi știut, cu adevărat s-ar fi lepădat de lucrul acesta ca de cela ce este mai presus de puterea lor. Iar până când aceasta nu o știu, și slavă socotesc a fi proestos ai oarecăruia, cu lesnire cad întru una ca această prăpastie. Și a (suferi) sări în cuptorul cel aprins lucru ușor socotesc, răs adecă pornind la cei ce știu pre cea de eri a lor viață, iar de la Dumnezeu urgie pentru una ca această îndrăzneală a lor (trăgându-și).

³⁷ Epistola către Filipeni a Sfântului Apostol Pavel, 3, 13: „Fraților, eu încă nu socotesc să o fi cucerit”.

Căci dacă pre Ili nimic nu l-a izbăvit de mânia lui Dumnezeu, nici bătrânețile cele cinstite, nici cea dintâi îndrăzneală, nici cinstea cea preotească, pentru că s-au lenevit de îndreptarea fiilor, cine va scoate acum dintr-una ca aceasta urgie pre cei ce nici din lucrurile cele mai dinainte vrednică credință au la Dumnezeu, nici știu sau pre chipul păcatului, sau pre meșteșugul îndreptării, ci fără de iscusință pentru pofta slavei să apucă de primejdiosul lucru? (1 Imp. 2. 13) ³⁸. Pentru aceasta după mai înainte cunoștință pre Farisei defăimându-i, Domnul zicea: „Vai vouă Cărturarilor și Farisei fățarnici! că înconjurați marea și uscatul să faceți un nemernic, și când găsiți, îl faceți pre el fiu al gheenii, mai îndoit decât pre voi” (Mat. 23. 15) ³⁹. Iar cu singur adevărul, prin cea împotrivă a acelora muștrare sfătuind pre cei ce mai pre urmă vor cădea întru aceleași greșeli, pentru ca la „Vai!” luând aminte, să oprească pre ei și de la cea fără de vreme poftă a slavei cei de la oameni, cugetând înfricoșata ticăloșie a lor. Și plece-i pre dânșii încă și Iov, ca ori asemenea lui să poarte grijă de cei supuși, sau să se lepede de una ca această stare înainte, neștiind cele asemenea cu acela a face, nici vrând pre aceeași sânguință a aduce pentru aceia de care poartă grijă. Că dacă acela și de ale cugetului întinăciuni pre fiu void a fi curați, jertfe în fieștecare zi pentru dânșii aducea, zicând „ca nu cumva fiii mei întru inimele sale să fi gândit rele către Dumnezeu” (Iov. 1. 5) ⁴⁰. Cum încă aceștia și pre alegerea acelor arătate greșale neștiind, – fiindcă încă întunecă pre partea cea cuvântătoare a lor praful cel din lupta cea către patimi –, sar la starea înainte a altora, și tămăduire a altora asupra-și priimesc, nu încă pre ale lor patimi tămăduindu-le, nici dintru a lor biruință asemenea pre alții spre a birui putând a-i povățui? Căci să cuvine mai întâi a să lupta cu patimile, și cu multă trezvirie cele ce să întâmplă la războiul a le da pomenirei, și așa dintru ale lor altora a le arăta pre cele ale războiului, și pre biruință mai lesnicioasă lor a o face, prin a le spune mai înainte pre meșteșugul războiului.

Sunt unii care au stăpânit patimile pentru multa poate reaua pătimire, și pre chipul biruinții nu-l știu, deoarece ca întru o luptă de noapte a urmat năvălirile, nici la vicleșugurile vrăjmașilor cu de-adinsul și-au pus mintea. Aceasta cu închipuire și Iisus a lui Navi (4.5) ⁴¹ făcea. când tabăra noaptea au trecut Iordanul, poruncind ca din mijlocul râului să scoată pietre și afară de tabără făcându-le stâlp să le vâruiască, și să scrie deasupra aceea, adecă „cum că au trecut Iordanul”, însemnând că se cuvine pre cele adânci înțelegeri ale petrecerii cei pătimașe la arătare a le aduce, și arătat a le descoperi, și a nu zavistui pre alții pentru cunoștință, ca nu numai cel ce a trecut să știe chipul petrecerii, ci și cei ce pre aceștia voesc a face, lesnicioasă petrecere din învățătură să o facă, și iscusul altora să fie și la alții învățătură. Ci pre acestea adecă nici le văd aceea, nici de alții zicându-se le aud, ci la singură a loruși încredințare căutând, ca oricăror robi, slujbe care se cuvin robilor poruncesc fraților, întru aceasta pre toată slava socotind, întru a fi proestoși ai mai multora. Și este pricire, ca nu mai puțini robi decât ceilalți întru purcederi pre urmă a trage, a cârciumarilor mai vârtos decât a învățătorilor așezare arătând. Căci când socotesc cum că cu cuvântul adecă a porunci lesnicios lucru este, măcar deși sunt grele cele ce să poruncesc, iar cu lucrul a învăța

³⁸ *Cartea întâi a Regilor*, 2, 12-13: „Însă fiii lui Eli erau oameni netrebniți. Ei nu știau de Domnul. Nici de datoria preotească față de popor. Când aducea cineva jertfă, feciorul preotului venea în timpul când se fierbea carnea cu o furculiță în mână”.

³⁹ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 23, 15: „Vai vouă cărturarilor și fariseilor fățarnici! Că înconjurați marea și uscatul ca să faceți un ucenic și dacă l-ați făcut, îl faceți fiu al gheenii și îndoit decât voi”.

⁴⁰ *Cartea lui Iov*, 1, 5: “Și apoi, când isprăveau zilele petrecerii lor, Iov chema și sfințea pe feciorii săi și se scula dis-de-dimineață și aducea arderi de tot, după numărul lor al tuturor, căci Iov zicea: «Se poate ca feciorii mei să fi păcătuit și să fi cugetat cu păcat împotriva lui Dumnezeu». Și așa făcea Iov mereu”.

⁴¹ *Cartea lui Iosua Navi*, 4, 5: “Și le-a zis: «Mergeți înaintea chivotului Domnului Dumnezeului vostru, în mijlocul Iordanului, și luați de acolo și ridicăți pe umerii voștri fiecare câte o piatră, după numărul celor douăsprezece seminții ale lui Israel»”.

nicidecum sufăr, tuturor arătat fac pre a lor scopos, cum că nu ca să folosească pre cei ce vin către dânsi, ci ca pre a lor dulceață sârguindu-se să săvârșească, sub această stăpânire se vără.

Însă învețe-să aceștia dacă voesc, de la Avimeleh (Jud.9.48)⁴² și de la Ghedeoan (Jud.6.11)⁴³, cum că nu cuvântul, ci lucrul pre supuși îi îndeamnă către urmare. Acela adevă făcându-și sarcină de lemne și dupre ce au purtat-o zicând: „În ce chip m-ați văzut pre mine făcând, faceți și voi“. Iar acesta lucru de obște învățând, și pre sineși mai înainte de lucrare puind și zicând: „de la mine veți vedea și așa faceți“. Încă și Apostolul zicând: „Că trebilor mele și acelor ce sunt împreună cu mine, au slujit mâinile mele acestea“ (Fap.20.34)⁴⁴, și însuși Domnul făcând și apoi învățând (Fap.1.4)⁴⁵: pre cine nu pleacă că mai vrednică de credință să socotească a fi învățătura cea prin lucruri, decât cea prin cuvinte? Iar aceștia către unele adevă ca acestea chipuri închid ochii, și cu trufie poruncesc pre cele vrednice de lucrare. Iar când și a ști ceva dintru acestea, din auzire li să pare, precum păstorii cei ce să prihănesc de Prorocul, sabia în brațe poartă. Pentru acesta și preste braț ochiul cel drept al lor să întunece orbește). Căci defăimându-se pentru nesocoteala cea de-a dreapta parte a lucrării, stinge împreună cu dânsa și pre luminarea privirei. Iar aceasta pățimesc cei ce cu cruzime și fără de omenie pedepsesc; când gata au pre pedepsitoarea putere, îndată privitoarele înțelegeri cele de-a dreapta să sting. Și iarăși lucrările lipsite fiind de privire se veștejesc: Nicî a lucra ceva nicî a ști putând, cei ce nu la coapsă ci la braț au încins sabia. Însă preste coapsă lipesc sabia (2Moisi 32.27)⁴⁶, cei ce împotriva patimilor sale uneltesc pre Dumnezeiescul Cuvânt. Iar preste braț, cei ce pedeapsa gata o au către greșale străine.

Întru acest chip și Naas Amoniteanul (1Imp.11.1)⁴⁷, carele să tâlcuește, șarpe, înfricoșă pre Israil cel iute văzător, că îi va scoate pre tot ochiul cel drept al lui, pentru ca nicî o înțelegere din cele de-a dreapta fiind întru el, spre cea de-a dreapta lucrare să povățuească pre cel ce o are. Știindu-o pe această pricină de mare sporire celora ce de la privire către cea lucrătoare faptă vin. Pentru că să face la unii ca aceștia fără de vină ceea ce să lucrează, fiind mai înainte privită cu ochii cei foarte iute văzători ai cunoștinții. Și cum că acelor ușori oameni și care nicî un folos au înlăuntru este aceasta, adevă, a priimi asupra starea înainte a altora, arătat este și din cercare: pentru că nu ar fi ales cineva carele din liniște a gustat, și la privire câtva a să îndeletnicî au început, cu grijile cele pentru lucrurile cele trupești a lega pe minte, depărtându-o pre ea de la cunoștință, și înaltă de multe ori purtându-o, la cele pământeste lucruri a o târi. Iar mai arătat este și din cea mult vestită pildă aceea, pre care Ioafan o pune înaintea Sichimenilor, zicând: „Mergând au mers lemnele codrului ca să ungă loruși Împărat (Jud.9.8)⁴⁸, și au zis viei: Vino de împărătește preste noi, și au zis via: voi lăsa eu pre roada mea cea bună pre care au slăvit-o Dumnezeu și oamenii, și să merg să

⁴² *Cartea Judecătorilor*, 9, 48: „Atunci Abimelec s-a dus în muntele Talmon, el și tot poporul ce era cu dânsul; a luat Abimelec cu sine topoare și a tăiat lemne din pădure și le-a pus pe umăr și a zis către popor: «Ați văzut ce am făcut eu? Faceți repede și voi ce am făcut eu!»”.

⁴³ *Cartea Judecătorilor*, 6, 11: „Atunci a venit îngerul Domnului și a șezut în Ofra sub un stejar, care era al lui Ioaf, tatăl lui Abiezer; și fiul său Ghedeon treiera atunci grâul în arie, ca să-l ascundă de Madianiți”.

⁴⁴ *Faptele Sfinților Apostoli*, 20, 34: „Voi înșivă știți că mâinile acestea au lucrat pentru trebuințele mele și ale celor ce erau cu imne”.

⁴⁵ *Faptele Sfinților Apostoli*, 1, 4: „Și cu ei petrecând, le-a poruncit să nu se depărteze de Ierusalim, ci să aștepte făgăduința Tatălui pe care (a zis El) ați auzit-o de la Mine”.

⁴⁶ *Jeșirea sau A doua carte a lui Moise*. Mss. folosește, de obicei, trimiterea la *Jeșirea* (Es.). 32, 27: „Iar Moise le-a zis: «Așa zice Domnul Dumnezeul lui Israel: Să-și încingă fiecare din voi sabia sa la șold și străbătând tabăra de la o intrare până la cealaltă, înainte și înapoi, săucidă fiecare pe fratele său, pe prietenul său, și pe aproapele său»”.

⁴⁷ *Cartea întâia a Regilor*, 11, 1: „S-a întâmplat însă, după vreo lună, săvină Nahaș Amoniteanul și să împresoare cetatea Iabeș din Galaad. Atunci toți locuitorii din Iabeș, au zis către Nahaș: «Încheie legământ cu noi și noi îți vom sluji ție»”.

⁴⁸ *Cartea Judecătorilor*, 9, 8: „S-au dus odată copacii să-și ungă împărat peste ei și au zis către măslin: Domnește peste noi!”.

domnesc preste lemne? (st. 12)⁴⁹. Asemenea încă și smochinul pentru dulceață, și măslinul pentru grăsimea pre care o are, s-au lepădat (stih 9)⁵⁰. Iar mărcinele lemn neroditor și spinos pre începătoria acestora o au primit (st. 15)⁵¹, nici grăsime așa având, nici a lemnelor celor supuse. Căci nu lemne de grădină au zis pilda că era, ci de codru, cele ce aveau trebuință de stăpânire. Căci precum via și smochinul s-au lepădat de a stăpâni preste lemnele codrului, mai mult veselindu-se pentru rodul lor, decât pentru vrednicia începătoriei, așa și cei ce întru sineși văd ceva roade a faptei bune, și pre folosul cel din aceasta simțesc, măcar deși mulți către una ca aceasta stăpânire îi silesc, să leapădă, pre a lor folos mai mult alegându-l, decât cinstea cea de la mulți.

La aceea ce în pildă s-au întâmpat lemnelor, aceea și oamenilor celor ce să neguțatoresc asemenea cu acelea urmează. Pentru că „său va eși, zice, foc din mărcine și va mânca lemnele codrului, saū din lemne va eși, și va mistui pre mărcine“ (Jud. 9.15)⁵². Pentru că tocmelele nefolositoare făcându-se nevoe este a urma primejdie și celor ce au supus pre ei și la învățator neiscusit, și acestora ce au primit asupra pre stăpânire, pentru neluarea aminte a ucenicilor. Fiindcă neiscusița învățătorului pierde pre ucenic, și lenevirea ucenicilor primejdie aduce învățătorului, și mai vârtos când pentru a lui neștiință să lenevesc aceia. Pentru că nici învățătorului a-i scăpa din cele ce să cuvin spre îndreptarea ucenicilor cu datorie este, nici ucenicii a trece ceva cu vederea din poruncile învățătorului datori sunt. Fiindcă greu lucru este și primejduicios și la aceștia aceea, adevă a nu asculta, și la acela a-i trece cu vederea când greșesc. Nici să socotească pre lucrul acesta a fi pricină de odihnă și de desfătare. Căci decât toate mai ostencios este a ocărmui suflete. Pentru că cei ce sunt începători ai dobitoacelor celor necuvântătoare, către nimic împrotivitoare au pre cirezi, și pentru aceasta de multe ori începutul lor bine sporește. Iar la cei ce sunt începători ai oamenilor, felurimea năravului și al gândului vicleșug, mai grea face pre începătorie. Și să cuvine cei ce vin către aceasta, să se ungă ca spre o luptă prea ostencioasă, ca și pre ale tuturor neajungeri cu multă nerăutate să le sufere, și cele ce nu le știu ei să-i învețe cu multă îndelungă răbdare.

Căci pentru aceasta pre spălătoare adevă boii în biserică o ținea. Iar sfeșnicul cu totuși tot întemeiat și străjuit era făcut. Însemnând sfeșnicul, cum că cel ce a lumina pre alții înainte s-au pus, dator este despre toate părțile a fi întărit, și nimic a avea nefolositor saū deșert, și toate cele de prisos a le străjui, câte celor ce văd nu vor fi de folos spre pildă a petrecerii cei fără de prihană. Iar cei de sub spălătoare boi, cum că cela ce s-a vârat supt unul ca acest lucru, de nimic din cele ce vin asupra să se lepede, ci și pre greutate și pre întinăciunea celor mai mici să o sufere, până când fără de primejdie este aceasta, adevă a suferi. Căci cu adevărat dacă va voi curate să facă pre lucrările celor ce vin la dânsul, nevoe este ca și el să se împărtășască de ceva întinăciune. De vreme ce și spălătoarea curățind mâinile celui ce să spală, ea priimește întinăciunea aceluia. Fiindcă cel ce vorbește despre patimi, și pre alții de unele ca aceste întinăciuni curățește, cu neputință este a trece nemânjit. Căci însuși pomenirea are fire a spurca pre cugetul celui ce spune. Pentru că măcar deși nu cu frumoase vâpșe va pecetlui pre formele lucrurilor celor necuvioase, însă pre fața cea pre deasupra minții, cu eșirile cuvântului, ca cu niște necurate culori o turbură pre dânsa.

Să cuvine încă și atâta de cu știință să fie Egumenul, întrucât nici una din socotelile vrăjmașului să nu fie tănuite de el. Pentru că acele ascunse lupte, celora ce sunt încredințați lui, descoperit să le arate, și pre vicleșugurile a le împotivi luptătorului mai înainte spuindu-le, fără de osteneală pre

⁴⁹ *Cartea Judecătorilor*, 9,12: „Apoi au zis copacii către viță de vic: Vino tu de domnește peste noi!”.

⁵⁰ *Idem*, 9, 9: „Iar măslinul a zis: Lăsa-voi eu oare grăsimea mea, cu care se cinstește Dumnezeu și oamenii se mândresc și mă voi duce să umblu prin copaci.

⁵¹ *Idem*, 9, 15: „Iar spinul a zis către copaci: Dacă voi mă puneți cu adevărat Împărat peste voi, atunci veniți și vă odihniți sub umbra mea; iar de nu, atunci va ieși foc din spini și va arde cedrii Libanului.

⁵² *Idem*, *Ibidem*.

biruința lor să o dea, și încununăți din luptă să-i rădăce pre dânșii. Însă rar este unul ca acesta, și nu lesne aflat. Pentru că Marele Pavel însuși aceasta mărturisește zicând: „Că știm amăgirile lui“ (2Cor.2.10)⁵³. Iar minunatul Iov nedumerindu-se pentru unele ca acestea zice: „Cine va descoperi fața îmbrăcămintei lui, și la încheierea zilei lui cine va intra și porțile feții lui cine le va descoperi? (Iov.41.13-14)⁵⁴ Iar ceea ce zice, întru acest chip este: „Nu este, zice, ceea ce să vede față la el, pentru că cu multă îmbrăcămintă acopere pre vicleșug, amăgind adecă dupre ceea ce să vede cu înșălăciune, iar dupre ceea ce este ascuns cu pândire zidind pre pierzare“. Și pentru ca nu și pre sine să se numere cu cei ce nu știu pre ale lui, spune arătat semnele lui, știind pre toată ciudăția cea dimprejurul lui: „Ochii lui, zicând, chip de luceafăr, ficiații lui pavăze de aramă“ (st.18 și 15)⁵⁵. Și acestea le zice, vădind pre răutatea aceluia, ca cela ce prin aceasta adecă prin a să închipui cu chipul luceafărului, meșteșugește să tragă la sine pre cei ce îl văd, iar prin cele dinlăuntru paveze, neguțătoarește moarte celor ce să apropie.

Încă și parimia pre primejdia lucrului însemnează zicând: „Cel ce despică lemne primejduise-va întru ele, dacă va cădea ferul“ (Eclis.10.9)⁵⁶. Pentru că cela ce taie lucrurile cu cuvântul, și pre cele ce să socotesc a fi unite le despărțește de la împreunare, și străine cu totul unele de altele a le arăta voește, pre acestea care cu adevărat sunt bune de acelea ce să socotesc a fi unele ca acestea, dacă nu de pretutindeni va avea întărit pre cuvânt, pricinuește primejdia la cei ce aud, fiindcă cuvântul cela ce au căzut de la întărire, pricină de sminteală dă ucenicilor. Așa oare cine din cei ce venisă către Elisei, tăind lemne lângă Iordan, și securea căzând în râu, temându-să de primejdie, către învățătorul striga zicând: „Văi mie Doamne! și aceasta era împrumut luată (4Imp.6.4-5)⁵⁷. Iar aceasta o pățimesc cei ce din cele rău auzite a învăța să apucă, și către sfârșit a veni neputând, pentru a nu spune dintru a lor deprindere. Căci când în mijlocul auzitorilor să vor dovedi cum că zic ceva împotrivă la cele ce zace înainte, atuncea mărturisesc neștiința, pentru cuvântul cel împrumut luat primejduindu-să. Drept aceea și Marele Elisei punând lemnul întru adânc, au făcut pre fier a pluti pe deasupra: înțelegerea ceea ce s-au aruncat despre ucenic și cum că întru adânc este acoperită s-au socotit, arătându-o, și de față la cei ce auzea aducându-o. Iată Iordanul pre cuvântul pocăinții însemnează, pentru că acolo se săvârșă de Ioan Botezul pocăinții. Iar cela ce pentru pocăință nu cu de-amăruntul au zis, ci prin a dezgoli pre acea ascunsă bunătate, au făcut pre ascultători întru defăimare a veni, – în Iordan au aruncat pre fer–, arătat fiind cum că și lemnul cela ce s-au văzut aduce sus pre fer din adânc și a pluti îl face. Pentru că mai înainte de Cruce, adecă, era ascuns cuvântul cel pentru pocăință. Pentru aceasta și cela ce ar fi voit a zice ceva de aceasta, s-ar fi muștrat îndată că a îndrăznit. Iar după Cruce, arătat tuturor s-au făcut în vremea sa, prin lemn arătându-se.

Iar pre acestea le zic, nu oprind de la a povățui pre oarecare, nici zăticnind de la a îndrepta pre oarecine din cei noi începători către cinstirea de Dumnezeu, ci îndemnând mai întâi să ia deprindere

⁵³ *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 2, 10: „Iar cui îi ierțați ceva, îi iert și eu; pentru că și eu, dacă am iertat ceva, am iertat pentru voi, în fața lui Hristos”.

⁵⁴ *Cartea lui Iov*, 41, 13-14: În mss. *Filocaliei de la Prodomul*, cum o numește academicianul Virgil Cândea se face o trimitere dactilografată eronat *Iov*, 41, 3. Fragmentul din capitolul 41 al Cărții lui Iov la care se referă textul este în realitate cuprins în stihurile 13 și 14 (începutul): „Cine a ridicat pulpana din față a veșmântului lui și cine poate pătrunde în căptușcala armurei lui? Cine a deschis vreodată porțile gurii lui?”

⁵⁵ Trimitere greșită în mss. la *Iov*, 41, 8 și 5. Am corectat prin *Iov*, 41, 18 și 15: „18. Din strănutul lui scapără lumină și ochii lui sunt roșii ca pleoapele zorilor”; 15. Spinarea lui este un șirag de scuturi...”.

⁵⁶ *Cartea Înțelepciunii lui Iisus, fiul lui Sirah (Ecclesiasticul)*, 10, 9: „Pentru ce se trufește cel ce este pământ și cenușă, când în viață el se leapădă mereu dinlăuntru său?” În dactilograma *Filocaliei (de la Prodomul)* trimiterele la această carte se fac fie prin *Is (Sirah)* sau, ca de data aceasta, prin *Eclis.*, scris fără doi de *c Eccles.*

⁵⁷ *Cartea a patra a Regilor*, 6, 4-5: „Și ajungând la Iordan, s-au apucat de tăiat copaci. Și când a prăvălit unul o bârnă, i-a căzut toporul în apă și a strigat acela și a zis: «Ah, stăpânul meu! Acesta îl luasem împrumut!»”.

de faptă bună, ca luând aminte la mărimea lucrului, nu îndată pre sine să se dea scoposului lor, pre cele dulci socotindu-le, adecă, și pre cea de la ucenicii slujire, și pre cea de la cei din afară laudă. Iar pre primejdia ceea ce urmează cu izvodite amăgiri trecându-o cu vederea. Și nu mai înainte de pacinica așazăre pre uneltele cele de război a le face scule de plugărit. Iar după ce a supus pre toate patimile, și de nicăiri încă îi mai supără războaie, nici având nevoie de întrebuintărea uneltelor celor ajutătoare, bine este a lucra pre alții. Însă până când tiranesc patimile și stă războiul cel împotriva înțelegerii trupului, nu să cuvine a ridica mâinile de pre arme, ci preste acelea neîncetat a le ținea: ca nu vreme de năvălire luând vrăjmașii pre a noastră moliciune, fără de sânge să ne robească pre noi. Căci precum celora ce bine s-au nevoit pentru fapta bună și pentru multa lor smerenie socotesc cum că încă nu au biruit, zice cu îndemnare cuvântul: „Faceți săbiile voastre heare de plug, și sulițele voastre seceri“ (Isa. 2.4)⁵⁸, sfătuindu-i pre ei ca nu pre cei biruiți vrăjmași în zădar de aceea să-i lovească, ci pentru folosul multora de la cea războinică deprindere, să schimbe pre puterile sufletului, spre a lucra pre aceea care încă întru lucrurile răutății să înnebunesc. Așa pre cei ce mai înainte de una ca această stare, sau pentru neiscușință, sau pentru nesocoteală au priimit stăpânirea mai presus de puterea lor, îi sfătuiește cea împotriva zicând: „Tăiați pre plugurile voastre spre săbii, și secerile voastre spre suliți“ (Ioil, 3.10)⁵⁹.

Deci care folos este nouă din plugărie, războiul fiind pământul și desfătarea celor lucrute oprindu-o, și vrăjmașilor mai vârtos decât celor ce au ostenit pre îndestulare dându-o? Pentru aceasta poate și Israelitenilor celor ce încă în pustie cu feluri de neamuri bătea război, nu poruncește a să stăruie la lucrarea pământului, ca să nu se impedece de la învățăturile cele de luptă. Iar după încetarea războiului despre vrăjmași, pre aceasta a o unelti sfătuiește zicând: „Când veți intra în pământul carele dau Eu vouă, sădiți întru el tot lemnul roditor“ (Levi 25.2)⁶⁰ iar mai înainte de a intra nu veți sădi: pentru că lângă aceea se înțelege și aceasta. Și cu cuviință. Căci mai înainte de săvârșire, cele ce să sădesc nu sunt întemeiate, mai ales cei ce voesc a sădi rătăcindu-se încă întru nestatornic obicei. Căci dacă rânduială și urmare este întru alt oarecare lucru și întru al cinstirei de Dumnezeu lucruri, să cuvine dar de la începuturi a să apropia la petrecere. Pentru că cei ce trec cu vederea pre ale începuturii, și de cele mai lacome să amăgesc, de nevoie supuindu-se a umbla dupre urmarea rânduielei. Precum și Iacov de frumuseța Rahilei fiind atras, a trecut cu vederea pre neputința ochilor Liei, însă n-au fugit de osteneala cea pentru dobândirea uneia ca aceștia fapte bune, ci au împlinit altă șeptime și pentru aceea (Fac. 29.17,27)⁶¹.

Se cuvine dar celui ce voește a trece nevoița dupre lege nu de la sfârșit spre începuturi a să pogori, ci de la început a spori către săvârșire. Pentru că întru acest chip și însuși va dobândi pre aceea spre care să sârguește, și pre cei supuși neprihăniți îi va povățui către sfârșitul faptei bune. Însă cei mulți nici o osteneală aducând, nici vreun lucru mic sau mare al cinstirei de Dumnezeu îndreptând, fără de socoteală aleargă după nume, (nebunie cumplită arătând), nu primejdie pre aceasta socotindu-o adecă a Egumeni. Și nu numai nu se leapădă când îi îndeamnă pre dânșii oarecare spre lucrul acesta, ci și încunjurând ulițele fără de voe trag pre cei ce îi întâmpină pre el, toată mângâierea făgăduindu-le, precum cei ce pun tocmele cu argații pentru hrană și îmbrăcăminte. Însă nevoie este ca cei ce atâta iubesc pre lucrul acesta, și voesc cu mulțime în umblări a să arăta, și a să odihni pre ducătorii de mâini, și toată comedia povățuitorului a păzi ca un prefăcut chip

⁵⁸ *Isaia*, 2, 4: „El va judeca neamurile și la popoare fără de număr va da lefile Sale. Preface-vor săbiile în fiare de pluguri și lăncile lor în cosoare. Nici un neam nu va mai ridica sabia împotriva altuia și nu vor mai învăța războiul!”.

⁵⁹ *Ioil*, 3, 10: „Faceți din brăzdarele voastre săbii și din secerile voastre lănci! Cel slab să zică: «Eu sunt viteaz!»”.

⁶⁰ *Leviticul*, 25, 2: „Vorbește fiilor lui Israel și le spune: «După ce veți intra în pământul pe care îl voi da vouă. să se odihnească pământul; să fie o odihnă în cinstea Domnului!»”.

⁶¹ *Facerea*, 29, 17, 27: „17. Lia era bolnavă de ochi, iar Rahila era chipeșă la statură și tare frumoasă la față; 27. Împlinește această săptămână de nuntă și-ți voi da-o pe aceea, pentru slujba ce-mi vei mai face alți șapte ani!”.

luând, pentru ca să nu-l lase cei ce săvârșesc slujba aceasta lor, fac har mai de multe ori dulcețurilor acestora și slobozesc lor poftă, precum vezetiul ce lasă frâul și de sineși stăpânitoare lăsându-le lor alergarea, întrucât dintru aceasta preste prăpăști să surpă, și de tot cel din picioare se împedecă, nimănui nefiindu-i cu puțință să-i oprească, și pre cele fără de rânduială porniri să le împedecă.

Deci auză unii ca aceștia pre fericitul Iezechiel ticăloșind pre cei ce la ale altora dulceți dau materii, și pentru a să purta cu ale fieștecăruia voi loruși pre vai își învistiereză, căci zice: „Vai celor ce coasă perene sub tot cotul mâine și fac acoperământuri preste tot capul a toată vârsta, ca să răzvrătească suflete... pentru o mână de orz și pentru o bucată de pâine“ (Iez. 13.18-19)⁶². Așa și aceștia cele de trebuință trupului din milostenia loruși adunând (din refenea)* și întru cele cusute ca din gătiri de terfe** odihnindu-se, pre cei ce cu capul gol a se ruga să și a proroci datori sunt, prin acoperământuri îi rușinează, pre bărbăteasca așezare cu ale acoperământurilor învelitori slăbănogindu-o, și suflete perzând care nu se cădea să moară. Ci mai vârtos cu adevărat se cădea supuindu-se adevăratului Învățător Hristos a se lepăda cât este cu puțință de a altora purtare de grijă, căci zice către ai Săi Ucenici: „Iară voi să nu vă numiți Dascăli“ (Mat. 23.8)⁶³. Iar dacă și pre Petru și pre Ioan și pre toată ceata Apostolilor sfătuia departe a sta de unul ca acesta lucru, și nici a socoti pre ei și de una ca aceasta dregătorie, cine dar va fi carele mai sus de aceea pre sineși nălucește și se așază întru o vrednicie de carele s-au oprit aceea? Sau poate zice, cum că a nu se numi învățători, nu, ca să nu fie, ci, ca să nu se numească oprește.

Iar dacă cineva fără de voe dintru a primi pre unul și pre al doilea, ar fi fost silit și mai ai multora a fi începător, întâi adevărat cu de-amăruntul pre sine ispitească de poate cu lucrul mai vârtos decât cu cuvântul a învăța pre cele ce să cade a face: Chip al toatei faptei bune pre a lui viață puindu-o înainte celor ce să învață, ca nu cei ce prescriu de acolo, pentru slujimea greșalei să tâmpească pre frumusețea a faptei cei bune. Apoi să știe, că nu mai puțin pentru cei supuși decât pentru sineși a să nevoi dator este. Căci precum și pentru sineși, așa și pentru aceea va da cuvânt după ce odată a priimit pre a lor mântuire. Fiindcă osârdia Sfinților era, ca nu mai jos decât pre sine a arăta întru faptele bune pre ucenici. Ci din cea dintâi așazăre a-i aduce pre dânșii la mai bună stare. Așa adevărat Apostolul Pavel, pre Onisim din slugă fugită, mucenic l-au făcut. Iar Ilie, pre Elisei din plugar, Proroc l-au gătit. Iar Moisi, pre Iisus cel ce era mai tânăr decât toți, spre mai bine l-au împodobit. Iar Ili pre Samuil și mai mare decât pre sineși l-au arătat. Căci măcar deși a însuși acestora sânguință au ajutat acelora spre câștigarea faptei bune, însă și toată pricina sporirei lor s-au făcut aceasta, adevărat, că au nemerit învățători a lucrului celui bun, cari au putut pre cea aprinsă scânteie a osârdiei spre mai mare îndemnare a o aprinde, și a o face să strălucească. Și pentru aceasta Gură a lui Dumnezeu s-au făcut, cei ce la voile lui Dumnezeu oamenii au slujit. Pentru că au auzit pre cela ce zice: „De vei scoate cinstit din nevrednic, ca gura mea vei fi“.

Iar pre așezarea Învățătorului, și lui Iezechiel i-o arată Dumnezeu, învățându-l, ce fel din ce fel să cade pre ucenici a-i face. Pentru că zice: „Fiule al omului, ia ție lespede și vei pune-o pre ea înaintea feței tale, și vei scrie pre dânsa cetatea Ierusalimului“ (Iez. 4.1)⁶⁴. Însemnând cum că din tină lăcaș

⁶² *Iezechiel*, 13, 18-19: “Și le spune: Așa grăiește Domnul Dumnezeu: Vaj de cele ce cos pernite fermecate pentru subsuori și fac maramă pentru capul celor de orice statură, pentru a vâna sufletele! Au doar vânând sufletele poporului Meu, vă veți mântui sufletele voastre?”. Am adăugat la trimiterea din mss. și stihul sau fragmentul 19 din *Iezechiel*, 13: “Voi Mă necinstiți înaintea poporului meu pentru o mână de orz și pentru o bucată de pâine...”

* *refenea, refenele*, s.f. (inv.), petrecere în comun, chef din turcă *refene*. DEX, ed. cit., p. 906.

** *tearfă, terfe*, s.f. (reg.), 1. zdreanță, otreapă, 2. zestrea miresei compusă din obiecte casnice și îmbrăcăminte. DEX, ed. cit., p. 1078.

⁶³ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 23, 8: “Voi însă să nu vă numiți rabi, că unul este Învățătorul vostru: Hristos, iar voi toți sunteți frați”.

⁶⁴ *Iezechiel*, 4, 1: “Și tu, fiul omului, ia-ți o cărămidă și pune-o înaintea ta și sapă pe ea o cetate, Ierusalimul”.

sfânt învățătorul pre ucenic îl fac. Bună încă este și aceasta adecă, „vei pune-o pre ea înaintea feții tale“, căci întru acest fel grabnică sporire va fi totdeauna ucenicului, dacă în vederea învățătorului va fi neîncetat. Pentru că cele necurmăte pomeniri ale pildelor celor bune, asemenea chipuri tipăresc în sufletele cele ce nu sunt foarte sălnice și aspre. Pentru aceasta Ghezi și Iuda au căzut, unul adecă sub furare, iar altul sub vânzare, de vreme ce pre ascuns au scos pre ei și din ochii Învățătorului. Întrucât de ar fi petrecut lângă cei întregi înțelepți, nu ar fi greșit nici unul dintre aceia. Iar cum că primejdie urmează învățătorului din lenevirea ucenicilor, prin cele de pre urmă au arătat, zicând: „Și vei pune tîgaia de fier între tine și între cetate, și va fi zid între tine și între cetate“ (Iez.4.3)⁶⁵. Căci cel ce nu voește a să împărtăși de munca lenevosului, după ce i-au făcut lui din cărămidă cetate, pre muncile cele ce sunt înfricoșate celora ce să întorc înapoi de la una ca această așezare a le spune dator este. Pentru că făcându-se zid, să oprească pre cel fără de pricină de la cel cu pricină. Căci aceasta poruncind Dumnezeu lui Iezechiel zice: „Fiule al omului, strajă te-am dat pre tine casei lui Israel. Și dacă vei vedea sabia viind, și nu vei spune lor mai înainte, și va peri vreunul dintre ei, sufletul lui din mâinile tale îl voi cere“ (Iez.3.17)⁶⁶.

Pre unul ca acesta zid punea și Moisi luiși, zicând Israeltenilor: „Ia aminte de sineți ca să nu cauiți în urma lor după ce au perit ei de la tine“. Pentru că să întâmplă aceasta la cei ce mai cu lenevire iați aminte de cugetul lor dupre tăerea patimilor, adecă ca oarecare vlăstari a să ivi încep chipurile nălucirilor celor vechi. Căroră dacă cineva ar fi dat loc necurmat a cădea în partea cea stăpânitoare a sufletului, și nu ar fi oprit pre intrarea lor, iar va priimi înlăuntru pre patimi, luptătoare luiși după biruință iarăși făcând pre petrecere. Căci este cu puțină patimile fiind îmblânzite, și iarbă de-o potrivă cu boii a mânca fiind învățate, din lenevirea celui ce le îmblânzește iarăși a să sălbătici, și pre a hearlelor cruzime de a doua oară a o lua. Deci ca nu aceasta să se facă, nu căuta a urma lor, după ce au pierit ele de la tine. Ca nu prin a căuta în urma lor, deprindere luând sufletul întru unele ca acestea năluciri a să îndulci, și către cea dintâi răutate să se întoarcă. Aceasta știindu-o Marele Iacov că să face, adecă, cum că privindu-se, și necurmat cugetându-se unele ca acestea, mai mult vatămă pre suflet tipărind în el prea descoperite și prea arătate pre chipurile nălucirilor celor rele, „În Sichem ascunde pre Dumnezeii cei străini“ (Fac.35.4)⁶⁷. Fiindcă osteneala cea către patimi ascunde și pierde pre acestea, nu la puțină oarecare vreme, ci „până în ziua de astăzi“ adecă, în toată vremea. De vreme ce împreună cu tot veacul să întinde acestea, adecă „astăzi“, pre vremea ceea ce este de față totdeauna însemnându-o. Iar Sichima, braț să tâlcuiește, care însemnează pre cea către patimi osteneală. Pentru aceasta și Iacov lui Iosif îi dă pre Sichima avere aleasă, celui ce se luptă cu patimile, pre cea întru acelea, osteneală arătând. Că cu acestea zicând Iacov cum că cu sabia și cu arc au luat pre Sichima, arată că cu luptă și cu osteneală au stăpânit patimile, ascunzându-le pre acestea în pământul Sichimelor.

Însă să pare oarecum împotriva a să arăta aceasta: „a ascunde în Sichima pre Dumnezeii“ și „a pune Idol întru ascuns“ căci aceea este lăudată, adecă a ascunde în Sichima, iar aceasta defăimată, a pune Idol întru ascuns. Fiindcă întru acest chip și cu blestem a pus pre aceasta zicând: „Blestemat cel ce au pus Idol întru ascuns“ (2Lege 7.25)⁶⁸. Pentru că nu aceeași este, în pământ de tot a

⁶⁵ *Iezechiel*, 4, 3: „Apoi ia o tablă de fier și o pune ca un zid de fier între tine și cetate și întoarce-ți fața spre ea, ca și cum ea ar fi împresurată, iar tu cel care o împresori. Aceasta va fi un semn pentru casa lui Israel“.

⁶⁶ *Iezechiel*, 3, 17: „Fiul omului! Iată, te-am pus străjer casei lui Israel; vei asculta deci cuvântul ce-Mi va ieși din gură și-l vei vesti ca din partea Mea“.

⁶⁷ *Facerea*, 35, 4: „Iar ei au dat lui Iacov toți dumnezeii cei străini, care erau în mâinile lor, și cerceii ce-i aveau în urechile lor; și Iacov i-a îngropat sub stejarul de lângă Sichem și i-a lăsat necunoscuți până în ziua de astăzi“.

⁶⁸ *Deuteronomul*, 7, 25: Am corectat indicația dată cu creionul în mss. *Filocaliei*. Corect este nu 7, 15, ci 7, 25-26: „Idolii dumnezeilor lor să-i ardeți cu foc; să nu dorești a lua argintul sau aurul de pe ei, ca să nu-ți fie aceasta cursă, că urâciune sunt aceștia înaintea Domnului Dumnezeului tău. Și urâciunea idolească să n-o duci în casa ta ca să nu cazi sub blestem, ca ea. ferește-te de aceasta și să-ți fie scârbă de ea că este blestemată“.

ascunde, și aceea: a pune întru ascuns. Căci ceea ce s-a ascuns în pământ, și nu încă simțirii se arată, cu vreme și din pomenire se șterge. Iar ceea ce întru ascuns s-a pus, de cei de afară poate este neștiută, iar de însuși acesta care o au pus văzându-se adeseori pre pomenire o înnoește (ca un) Idol purtându-se (în suflet) prin ascuns. Pentru că tot gândul rău ce se închipuiește în suflet, idol cioplit este ascuns. Atâta cu adevărat de mare rușine este în mijloc a pune pre unele ca acestea gânduri. Deci primejdicios lucru este, și întru ascuns a pune cioplit, iar mai cu primejdie este a urma și a căuta formele cele de mai înainte s-au stins, dând cu aceasta lesnire cugetului iarăși a să pleca către patima cea lepădată, și pre talerul cumpenii dulceașilor îngreindu-l până la pământ. Căci întru acest chip este deprinderea faptei bune, oarece iute pofțită, și foarte lesne, dacă va fi negrijită, spre cele împotrivă să pleacă. Că acesta prin închipuire să vede scriptura că arată nouă, când zice: „Pământul întru care mergeți, mutător este, întru mișcarea oamenilor păgâni”. Căci îndată ce s-au mutat către cele împotrivă ceea ce are deprinderea faptei bune, împreună s-a mutat și aceea, căci pământ mutător este.

Drept aceea să cuvine nicidecum a nu da intrare la început în cuget nălucirilor celor gânditoare ce au fire a vătăma, nici a-l lăsa pre el să se pogoare în Eghipt, pentru că de acolo la Asirieni cu sila să aduce. Căci dacă întru întunerecul gândurilor celor necurate se va pogori cugetul (căci aceasta Eghipt se tâlcuiește), cu sila de aceea și nevrând despre patimi către lucrare să trage. Pentru aceasta cu închipuire și puitorul de lege oprind pre intrarea dulceașii, pre capul șarpeului a păzi poruncind, de vreme ce și acela pre călcâiul pre păzește (Fac.3.15)⁶⁹. Căci acelaia scopos adecă zace înainte lucrarea, de care de nu se va apuca a turna în mușcătură pre otravă nu poate cu lesnire (a împlini scoposul). Iar nouă sârguință, a sfărâma pre însuși băntuiala dulceașii. Căci aceasta sdrobindu-se neputincioasă este lucrarea. Încă poate și Samson nu ar fi ars secerăturile celor de alt neam, dacă întorcând capetele vulpilor nu le-ar fi legat cu coardele (Jud.15.4)⁷⁰. Pentru că ceea ce au putut dintru întâi a socoti pre viclesugul gândurilor celor viclene, și au trecut cu vederea pre începuturi, (căci cinstite duple părere pre acestea a le face să meșteșugesc), va primi sfârșitul. Și dintru unele către altele alăturare a sfârșiturilor, va arăta pre necuviința gândurilor, coadă cu coadă legând, și făclie punând în mijlocul lor pre vădire (învinovățire).

Și ca mai descoperită să se facă ceea ce să grăește, preste (sau în) două gânduri voi a arăta pre ceea ce s-au zis, căci va fi aceasta și pentru celelalte adevărată încredințare. De multe ori de la mărirea deșartă vine gândul curviei, și măcar că cinstite arată pre pridvoarele căilor celor ce duc în iad, totuși pre locurile cele pierzătoare le ascunde, prin care la lăcașurile cele tainice ale morții pogoară pre cei ce fără de socoteală urmează lui. Căci îi pune înainte uneori, Preoție, iar alteori viață desăvârșită a Călugărului, și mulți fac pre cei ce pentru folos vin către el, și pre sporire din cuvânt și din lucrare acela a o năluci îl gătește. Și când din destul pre acela cu aceste gânduri rătăcindu-l îl depărtează mult de la cea firească trezvie, atuncia vorbire a oarecării muieri oarecum cinstită umbros închipuind, către lucrarea necuratului lucru îl aduce, pre îndrăzneala științei întru cea de pre urmă rușine pogorându-o. Deci ceea ce coardele a le lega voește, să ia pre sfârșiturile celor două gânduri, pre a mării deșarte, adecă certarea, iar pre al curviei, necinstirea. Și când va vedea arătat împotrivindu-se una alteia, atuncia socotească cum că pre a lui Samson lucru a făcut. Iarăși gândul îmbuibării de pântece sfârșit are pre al curviei, iar al curviei pre al mahniciunei, căci îndată mahnire și întristare urmează, duple depărtare, celui ce s-au biruit de unele ca acestea gânduri. Deci socotească nevoitorul nu pre desfătarea bucatelor, nici pre moliciunea dulceașii, ci pre ale amândorora

⁶⁹ *Facerea*, 3, 15: “Dușmănie voi pune între tine și între femeie, între sămânța ta și sămânța ei; aceasta îți va zdrobi capul, iar tu îi vei înțepa călcâiul”.

⁷⁰ *Cartea Judecătorilor*, 15, 4: “Apoi Samson s-a dus și a prins trei sute de vulpi, a luat făclii, a legat câte două vulpi de coadă și între ele câte o făclie”.

acestora sfârșiturile. Și când va afla cum că mahniciune urmează amândorora, să știe cum că coadă cu coadă au legat, și cu muștrare pre secerișurile celor de alt neam a pierdut.

Deci dacă de atâta știință și iscusință are trebuință războiul cel către patimi, cunoască cei ce priimesc asupra-și pre starea înainte a altora, de câtă cunoștință este trebuință lor, ca pre cei supuși cu înțelepciune să-i povățuiască la Darul chemării cei de sus, și pre toate meșteșugurile arătat să-i învețe. Ca nu numai mișcând mâinile în văzduh pre biruință să închipuiască, ci și întru însăși lupta cea împotriva lucrătorului rane de moarte asupra a-i aduce: Ca nu în deșert să arunce în vânt mâinele, ci pre însuși împotriva luptătorului să-l strâmtoreze. Fiindcă decât lupta cea întru care goi să luptă, aceasta este mai grea. Pentru că acolo trupuri de ale nevoitorilor să pleacă, care cu lesnire pot a să scula. Iar aice suflete cad jos, pre care după ce odată au căzut abia este cu puțință a le rădica. Iar dacă cineva încă întru împătimașă viață bătând cu pumnul, și înfășurat fiind în sânge, lăcaș lui Dumnezeu din cuvântătoare suflete a zidi să va apuca, cu adevărat va auzi unul ca acesta: „Cum că nu tu îmi vei zidi mie lăcaș, că bărbat al schingiurilor ești tu“ (2Imp.7.5)⁷¹, pentru că acele pacinice așazări este a zidi lăcaș lui Dumnezeu. Și Moisi adecă luând cortul, și afară de tabără înfigându-l, însemnează cum că prea departe de turburarea războiului să cuvine a fi învățătorul, și deosebi de oastea cea turburată a ședeia, către cea pacinică și fără de luptă viață fiind mutat. Însă când se vor afla unii ca aceștia învățători, au trebuință de ucenici care întru acest fel s-au lepădat de sine și de voile lor, întrucât nimic să se deosebească ei de un trup neînsuflețit, sau de materia cea supusă meșterului. Că precum sufletul în trup lucrează ceea ce voește, nimic trupul împotrivindu-se, sau precum meșterul în materie pre al său meșteșug își arată, nimic de materie către al său scopos împedicându-se: Așa Învățătorul întru ucenici pre credința faptei bune să o lucreze, avându-i supuși și către nimic împotriva grăind.

Drept aceea a iscodi iconomiile învățătorului, și a voi a cerca pre cele ce să poruncesc de dânsul, împedecare este a sporirei ucenicului. Pentru că nici cu adevărat lucrul cela ce să pare binecuvântat și adevărat celui neiscusit, acesta și cu adevărat binecuvântat este, căci întru altfel meșterul și întru altfel cel ce nu știe meșteșugul judecă pre cele ale meșteșugului. Fiindcă îndreptar unul adecă pre știință uneltește, iar celălalt pre sămuire. Iar sămuirea * de puține ori adecă nemerește pre adevăr, iar mai de multe ori greșește mai vârtos din dreptar **, aproape de înșelăciune având rudenie. Pentru că ce să pare după aceea ce să vede mai necuvântător lucru, decât a porunci cârmaciul când se poartă corabia pieziș (dupre acea înotare ce se numește de corăbieri „Tron Ortion“), lăsând pre peretele ce stă mai sus, a ședeia pre cela să îneacă, și vântul mai vârtos spre acela împingând și răsturnându-l pre carele a-l îngreioia a poruncit? Și încă cu cuviință era să sfătuiască a îngreioia pre păretele cel ce sta mai sus, iar nu a alergia spre cel ce să primejduia. Dar însă cârmaciului să supun mai ales cei ce înoată cu corabia, decât părerilor lor. Pentru că îi supune pre dânsii nevoia ca să slujească meșteșugului celui a luat mântuirea în mână, măcar de nu ar avea încredințare lucrul cel ce să face din cele ce să văd. Deci dară și cei ce s-au încredințat altora pre a loruși mântuire, lăsând sămuirile, să dea loc meșteșugului celui a știe, judecând pre a acelora știință mai vrednică de credință decât pre gândurile lor.

Și cea întâi adecă să se lepede de lume, și nimic de afară să nu-și lase, nici cel prea mic lucru, temându-se de pilda Ananiei (Fap.5.2)⁷², carele socotind a se ascunde de oameni cu ceea ce

⁷¹ Cartea a doua a Regilor, 7, 5: „Mergi și spune robului Meu David: Așa grăiește Domnul: Tu oare ai să-Mi zidești casă pentru locuința Mea”.

* sămuire, asemănare.

** dreptar, dreptare, s.n. riglă, echer, sau orice alt instrument folosit în construcții, dulgherie, pentru verificarea suprafețelor plane și trasarea drumurilor.

⁷² Faptele Sfinților Apostoli, 5, 2: „Și a dosit din preț, știind și femeia lui, și aducând o parte, a pus-o la picioarele apostolilor”.

tăinuia, a luat pre osândire de la Dumnezeu pentru furtișag. Ci precum pre sine, așa și pre ale loruși toate să le dea, bine cunoscând, că partea cea lăsată, adeseori către sineși trăgând pre minte, mai mult îl va smulge de la cele mai bune, iar mai pre urmă și desăvârșit îl va arunca din frățime. Că pentru aceasta Duhul cel Sfânt a scris viețile Sfinților, ca pre fieștecarele din cei ce să deprind ori la care viață, să îl aducă la adevăr dintru cele de asemenea închipuiri. Deci cum Elisei lipindu-se de învățătorul s-a lepădat de lume. Că „Ara, zice, cu boii, și 12 perechi de boi înaintea lui ... și au junghiat 2 boi, și i-au fript pre dânșii cu uneltele boilor“ (3Imp.19.20)⁷³. Iar aceasta închipuiește fierbințeala credinței. Că n-au zis: voi vinde perechile de boi, și cu cuviință voi economisi. Nicăi au socotit că vânzându-se acestea, mai mult câștig vrea să aducă: Ci cu totul și tot al sânguinței făcându-se, care îl trăgea pre el spre împreunarea învățătorului, au defăimat pre cele ce să văd, și mai vârtos ca pre cele ce îl smulgea de la dreapta înainte punere, a să izbăvi de acestea s-a sânguit, știind că zăbovirile de multe ori să fac pricină de căință. Și cum Domnul au poruncit bogatului să-și vândă averile și să le dea săracilor, și nimic luiși să nu-și lase“ (Mat.19.21)⁷⁴, săvârșirea vieții cei dupre Dumnezeu arătându-i, dacă nu ar fi știut că partea cea rămasă, de asemenea ca toate celelalte pricină de smulgere să face? Încă socotesc că și Moisi prin a porunci cum că cei ce voesc a să curăți pre sine întru cea mare rugăciune, să rază tot trupul (Lev.14.9)⁷⁵ pre cea desăvârșit lepădare a averilor au poruncit.

Iar a doua (este aceasta): pre rudeni și pre prieteni așa să-i uite, ca nicădecum să nu să supere cândva de a acelora aducere aminte. Că dacă pre vacile cele înjugate la carul ce purta Chivotul, le-au făcut Chivotul să-și uite firea și pre vițeii lor închiși fiind în casă, și nimeni fiind să le silească, fără de prihană și-au săvârșit calea, neabătându-se în dreapta sau în stânga, nicăi cu întoarcerea cefeii pre cea către vițeii dragoste arătând, nicăi cu mugirea, durerea cea pentru a vițeilor despărțire însemnând. Ci și greutatea Chivotului strâmtorându-le, și de muncirea firii trăgându-se de gât, ca pre un îndreptar călătorea, nicăiri din calea cea dreaptă abătându-se, mai mult decât de milostivirea ceea ce este în fire, biruindu-se de cinstea Chivotului ce le era deasupra (1Imp.6.12)⁷⁶. Deci dacă vacile acelea așa se supunea, pentru ce și celor ce voesc să rădice pre Chivotul cel înțelegător, să nu le fie cu cuviință să facă aceeași? Se cuvenea cu adevărat și mai mult, ca nu de firea cea necuvântătoare întru lucrurile cele de nevoie, cea cuvântătoare gătire să se mustre: pentru că nu face pre acelea cu gândul, pre care de nevoie le lucrează dobitoacele. Însă poate și Iosif pentru aceea să rătăcește în pustie, de vreme ce de la numele rudeniei căuta pre hotarul săvârșirei. Pentru aceea și omul cel adevărat, să auză de la el pricina rătăcirii, și să înțeleagă cum că aceea este pătimirea cea spre rudeni. Fiindcă nu ar fi zis cum că „pasc ei oile“, ci „păstoresc“, de nu rătăcitor ar fi avut judecata pentru vicleșug: Căci zice către el: „S-au rădicat de aici, pentru că i-am auzit pre dânșii zicând: să mergem la Doftaim“ (Fac. 37.15-17)⁷⁷ iar Doftaim se tâlcuiește „lipsire multă“. Învățând pre cel ce

⁷³ *Cartea a treia a Regilor*, 19, 20: „Atunci a lăsat Elisei boii și a alergat după Ilie, zicând: «Lasă-mă să merg să sărut pe tatăl și pe mama mea, și voi veni după tine!» Iar el i-a zis: «Du-te și vino înapoi, că ce-am făcut e făcut»”.

⁷⁴ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 19, 21: „Iisus i-a zis: Dacă voiești să fii desăvârșit, du-te, vinde averea ta, dă-o săracilor și vei avea comoară în cer; după aceea, vino și urmează-Mi”.

⁷⁵ *Leviticul*, 14, 9: „În ziua a șaptea să-și radă tot părul său, capul și barba sa, sprincenele sale, tot părul său și și-l radă, și să-și spele iarăși hainele sale și trupul său și să și-l spele cu apă și va fi curat”.

⁷⁶ *Cartea întâi a Regilor*, 6, 12: „Și au pornit vacile de-a dreptul pe drumul spre Betșemeș; și au ținut calea mereu înainte, mugind dar neoprindu-se și neabătându-se nici la dreapta, nici la stânga; iar căpeteniile Filistenilor au mers în urma lor până la hotarele Betșemeșului”.

⁷⁷ *Facerea*, 37, 15-17:

“15. După aceea l-a găsit un om rătăcind pe câmp și l-a întrebat omul acela și i-a zis: «Ce cauți?»;

16. Iar el a zis: «Caut pe frații mei. Spune-mi, unde pasc ei oile?»;

17. Zisu-i-a omul acela: «S-au dus de aici, căci i-am auzit zicând: Haidem la Dofaim!» Și s-a dus Iosif după frații săi și i-a găsit la Dofaim”.

încă întru cele iubite trupului să rătăcește, cum că nu este cu puțință întru altfel a dobândi pre săvârșire, de nu cu totul va lăsa pre cea către cele ale trupului pătimire.

Căci de și-ar fi lăsat cineva pre Haran (Fac 27.43)⁷⁸ care însemnează pre simțiri, căci găuri se tâlcuiește, și din valea lui Hevron ar fi ieșit (Num.13.22)⁷⁹ adecă din lucrurile cele proaste, și din pustie, întru care rătăcire să face celui ce caută pre săvârșire, și către cea din destul lăsare nu ar fi putut, nici un folos este lui din cea îndelungată ticăloșie, fiindcă pentru cea către rudenie dragoste aș greșit de la săvârșire. Nu numai, ci și Domnul imputând Născătoarei de Dumnezeu Mariei pentru că întru rudenii l-aș căutat pre El (Luca 2.49)⁸⁰ și pre cel ce iubește pre tatăl său pre mamă mai mult decât pre El, nevrednic luiși judecându-l (Luca 14.26)⁸¹: întărită lăsare de legăturile rudeniiilor sfătuieste. Iar după îndreptarea acestora să cuvine a sfătui pre aceea, cari încă de curând de turburări aș scăpat, a să liniști, și nici cu necurmă ieșiri pre ranele cele ce prin simțiri să fac în cuget a le zgândăra, nici preste Idolii cei vechi aș păcatelor a aduce alte chipuri. Ci a fugi adecă de bântueala celor nouă, și a avea toată sârguința spre a șterge pre cele vechi năluciri. Căci ostencioasă este liniștea celor ce de curând s-aș lepădat, fiindcă atuncea vreme luând pomenirea, pre toată necurăția ceea ce zace înlăuntru o zădărește, neavând îndeletnicire a face aceasta mai înainte pentru mulțimea lucrurilor celor ce prisoseaș. Căci are împreună cu osteneala și pre folos, slobozind pre minte cu vreme de supărarea gândurilor celor spurcate. Căci dacă zace înainte a curăți ei sufletul și a-l tămădui de toate cele ce-l spurcă, datori sunt a să depărta de toate lucrurile prin care întinăciunea crește. Și multă liniște a da părții cei socotitoare, și departe de cele ce o zădăresc a fi, și împreună lăcuințele acelor mări de aproape aș săi a fugi, sângurimea iubind, pre maica filosofiei.

Însă este cu lesnire întru aceleași curse a cădea, de care aș socotit cum că aș scăpat, când fără de frică să sârguesc cu cele turburătoare gloate împreună a locui. Căci fără de folos este celui ce s-aș mutat către fapta bună, pentru aceleași lucruri a să bucura, de care defăimându-le a fugit. Fiindcă șant este obiceiul, întrucât frică este, ca nu pre liniștea lucrurilor celor necinstite, ceea ce din multă sârguință înlăuntru să face, iarăși a o înnoi și pomeniri ale răutăților celor ce s-aș uitat a lucra. Pentru că se asemănează mintea acelor ce puțin mai înainte de la răutate s-aș depărat, cu un trup care aș început a să rădica din îndelungată boală. Căruia și cea mai mică întâmplare, pricină i să face iarăși a întoarcerei spre boală, nefiind încă întărit spre mai tare vârtute. Căci slăbănogesc și acestora puterile cele gânditoare, și se clătesc, întrucât frică este ca să nu să întoarcă patima, având fire a să zădări dintre cea întru gloate amestecare. Pentru aceasta a rămâne înlăuntru în colibe cei ce voesc a nu pătimi nimic despre cela ce pierde, Moisi aș poruncit zicând: „Nu veți ieși nici unul din ușa casei voastre, ca nu cel ce pierde să se atingă de voi“ (Eșire 12.22)⁸². Încă și Ieremia aceasta poruncește când zice: „Nu purcedeți la țarine, și în căi nu umblați, că sabia vrăjmașilor lăcuiește prin prejur.“ (Ier.6.25)⁸³. Căci a luptătorilor celor viteji este cu îndrăzneală a întâmpina pre vrăjmași, și de viclesugul acestora a fugi fără de vătămă. Iar dacă cineva va fi din cel ce încă a bate război nu pot fără de vătămă, rămăe în casă, întărire fără de primejdie din liniștea luiși adunând.

⁷⁸ *Facerea*, 27, 43: „Acum dar, fiul meu, ascultă povața mea și, sculându-te, fugi la Haran, în Mesopotamia, la fratele meu Laban”.

⁷⁹ *Numerii*, 13, 22: „Și s-au dus ei și au cercetat pământul de la pustiul Țin până la Rehob, care vine lângă Hamat”.

⁸⁰ *Sfânta Evanghelie după Luca*, 2, 49: „Și el a zis către ei: De ce era să Mă căutați? Oare, nu știți că în cele ale Tatălui Meu trebuie să fiu?”

⁸¹ *Sfânta Evanghelie după Luca*, 14, 26: „Dacă vine cineva la Mine și nu urăște pe tatăl său și pe mamă și pe femeie și pe copii și pe frați și pe surori, chiar și sufletul său însuși, nu poate să fie ucenicul Meu”.

⁸² *Iesirea*, 12, 22: „După aceea să luați un mănunchi de isop *, și muindu-l în sângele strâns de la miel într-un vas, să ungeți pragul de sus și amândoi ușorii ușii cu sângele cel din vas, iar voi să nu ieșiți nici unul din casă până dimineața”.

* *isop*, *isopi*, mic arbust exotic cu flori albastre, mai rar roșii sau albe, cultivat ca plantă ornamentală (*Hyssopus officinalis*). Din sl. *isopŭ*. DEX, ed. cit., p. 509.

⁸³ *Ieremia*, 6, 25: „Să nu ieșiți la câmp, nici la drum să nu plecați, căci sabia dușmanilor și groaza sunt pretutindeni”.

Întru acest fel a fost Iisus al lui Navi, pentru care scris este: „Iară Iisus sluga, tânăr fiind, nu ieșea afară din cort“ (Eșire 33.11)⁸⁴, căci știa pre cei ce ies la câmp, cum că despre ai trupului frați și după trup prieteni, pentru cea mai înainte de vreme luptă să omor: din istoria lui Avel fiind învățat. Încă nu mai puțin și dintru a Dinei (Fac.34.1)⁸⁵ este cu puțință cu de-adinsul a cunoaște, cum că acelui tineresc cu adevărat și femeiesc cuget este aceasta, adecă a se apuca de cele ce sunt mai presus de așa deprindere, și a se înșela cu părerea cea pentru sine cum că este din destul. Căci de nu aceea degrab s-ar fi apucat de vederea lucrurilor lăcuiitorilor, ca ceea ce ca cum puternică era, și nu ar fi socotit cum că nicidecum din veselia acestora s-ar fi amăgit, nu s-ar fi stricat fără de vreme la partea cea socotitoare a sufletului, fiindcă s-au amăgit aceasta de nălucirea celor simțite, și nu încă după lege s-au sfătuit cu bărbătescul cuvânt. Această patimă știindu-o Dumnezeu cum că petrece întru oameni, a părerii zic, și voind-o pre ea din rădăcină a o smulge din deprinderea noastră, zice către Moisi puitorul de lege: „Cucernici faceți pre fiii lui Israil“. Ca cela ce știa străin de cucernicie pre aceasta, adecă, a se apuca degrab de nevoițele cele preste putere.

Deci nu să cuvine a ne amesteca pre înșine mai înainte de deprinderea ce-a desăvârșit cu turburările cele din cetăți, ci cât de departe a fugi, și departe a pune cugetul de sunetele cele ce împrejur glăsuiesc. Pentru că nu mult folos este aceasta, adecă după ce de lucruri ne-am depărtat, despre cele pentru acelea vești împrejur să ne lovim. Și după ce pre Cetate o am lăsat pentru lucruri, lângă ușă, precum Lot (Fac.19)⁸⁶ să șadem, de turburarea cea de acolo umplându-ne. Ci afară precum Marele Moisi să cuvine să ne depărtăm: Ca nu numai lucrurile, ci și glasurile acestora să înceteze, precum zice: „Când voi ieși din cetate, și voi întinde mâinile mele, glasurile vor înceta“ (Eș.9.27)⁸⁷. Pentru că atuncea să face cea adevărată liniște, când nu numai lucrurile, ci și pomenirile cele pentru acestea încetând, vreme să dea sufletului ca să poată a privi pre chipurile cele tipărite, și împotriva fieștecăruia dintre ele a să nevoi, și din cuget a le tăia. Iar când intră altele și alte închipuiri, cu neputință este a le șterge nici pre închipuirile cele ce s-au făcut mai înainte. De vreme ce partea cea cuvântătoare să îndeletnicește la cele ce să închipuiesc pre urmă; și osteneala lor cea spre a tăia patimile, nevoie este a să face mai cumplită, putere luând patimile dintre cea câte puțin creștere, și ca niște râuri cu nedespărțită curgere, cu nălucirile cele ce curg înlăuntru pre partea cea văzătoare a sufletului înecându-o.

Pentru că precum cei ce voesc pre curgerea râului a o vedea uscată (fiindcă poate oarecare lucruri vrednice de povestire se află înlăuntru), nimic nu folosesc scoțând apa cea din locul acela întru care socotesc cum că se află ceea ce să caută, fiindcă pre locul apei ceea ce să deșartă, îndată îl umple ceea ce curge pre urmă. Iar când pre curgerea cea de sus o opresc, fără osteneală lor pământul se arată, fiindcă apa ceea ce a rămas de sine să depărtează, și uscat dă lor pre pământ spre povestirea lucrurilor dorite. Întru acest chip și aceasta adecă a să deșerta chipurile cele făcătoare de patimi, ușor să face. Iar dacă acestea trimit ca un râu pe cele simțite, nu numai cu greu, ci și cu neputință este cu totul a curăți pre minte de una ca aceasta înecare. Căci deși nu ar fi supărat patimile, pentru cele necurmte vorbe, vreme de mișcare neavând, ci măcar pre ascuns întorcându-se mai mult să îngroașe, pre cea din multă vreme putere luând loruși. Și în ce chip pământul cel ce necurmat să calcă, deși are mărăcini, nu-i răsare pre aceștia, pentru că împedică pre răsărire frecarea picioarelor. Însă adânci în sânurile lui pre rădăcini întinzându-le, bine lucrute și foarte verzi îndată le odrășlește, când vreme ce

⁸⁴ *Ieșirea*, 33, 11: “Domnul însă grăia cu Moise față către față, cum ar grăi cineva cu prietenul său. După aceea Moise se întorcea în tabără; iar tânărul său slujitor Iosua, fiul lui Navi, nu părăsea cortul”.

⁸⁵ *Facerea*, 34, 1: “Într-o zi, Dina, fata Liei, pe care aceasta o născuse lui Iacov, a ieșit să vadă fetele țării aceleia”.

⁸⁶ *Idem*, 19. Întreg capitoul *Pieirea Sodomei*.

⁸⁷ *Ieșirea*, 9, 27: “Atunci trimițând, Faraon a chemat pe Moise și pe Aaron și a zis către ei: «Acum văd că am păcătuit! Domnul este drept, iar eu și poporul meu suntem vinovați»”.

iertă pre răsărire apucă. Așa și patimile de cele necurmte vorbe a să ivi la arătare împedecându-se, mai puternice să fac, și liniște dobândind, cu multă putere să pun asupra, greu și primejduicios făcând pre războiul celor ce din început de cea împotivă lor luptă s-au lenevit.

Pentru aceea și Prorocul poruncește a pierde de tot sămânța din Vavilon, până când în cămările simțirelor sunt formele sfătuind a le pierde pre ele. Ca nu în pământul cugetului căzând să odrăslească, și despre cele mari și nefolositoare ploi ale cugetării cei necurmte udându-se, mult înmulțită pe roada răutății să o aducă. Iar alt Proroc și fericește pre cei ce nici vârful patimilor priimesc, ci când la însuși țafa să apropie le strică „Fericit, zicând, care va apuca și va lovi pre pruncii tăi de piatră” (Ps.136.9)⁸⁸. Încă poate și Marele Iov pre ale lui filosofând, una ca aceasta sămăuiește: „În apă adecă a odrăslit papură și trestie, zicând... (Iov 8.11)⁸⁹, iar lipsindu-se de râu toată iarba se va usca”. Și aceea: „Iar – furnicoleul * – a perit neavând mâncare” (Iov 4.11)⁹⁰, una ca aceasta a însemna să pare. Pentru că vrând Marele Iov pre vicșugul patimeii a-l arăta, din două alcătuită aș aflat ei pre numire: din Leul cel prea îndrăzneț, și din Furnica cea mai mică decât toate alcătuită pre nume. Căci băntuelile patimilor de la netrebnicele năluciri încep, ca furnica pre ascuns târându-se. Iar cele depre urmă spre mare mărime să rădică, întrucât nu mai mică decât năvălirea Leului daș pe primejdie celui ce s-ar întâmpla. Pentru aceea să cuvine nevoitorului atuncea a să lupta împotiva patimilor când ca furnica să apropie, amăgire pe micșorime puind înainte. Căci dacă vor apuca a spori înainte la țaria Leului, anevoe biruite să fac, și strămtorează tare. Iar mâncarea acestora, precum mai înainte cu puțin de multe ori s-au zis, sunt chipurile lucrurilor celor simțite, care intră prin simțiri. Căci aceste chipuri hrănesc pre patimi, pre fieștecare idol pre rând, unele dupre altele, întrarmându-l împotiva sufletului.

Pentru aceasta și la Biserică pre ferestri de zăbrele puitorul de lege însemnând le-au gătit (Eș.27.4)⁹¹, cum că se cuvine cei ce voesc a păzi pre sufletul lor curat ca o biserică, precum acolo s-au gătit cu ferestri de zăbrelele spre a nu se târi nimic din cele necurate, așa simțirelor a împleti opriri ale gândurilor, pre greutatea judecării ceea ce va să fie, care chipurilor celor necurate ce se târăsc înlăuntru îngrădesc pre intrare. Și poate pentru aceasta Ohozia s-au bolnăvit, de vreme ce aș căzut din zăbreaua cerdacului (4Imp.1.2)⁹². Căci a înșela pre cuvintele răsplătirei în vremea ispitelor pogorându-se la poște, din zăbreală a cădea este. Și ce este mai greu decât boala aceasta? Căci a trupului boală aceasta este: a se afla afară de fire, când cea întocmai împărțire a stihielor, pentru stăpânirea unei stihii întru cea afară de fire să schimbă. Iar a sufletului este (boală), a să abate din socoteala cea dreaptă, când de patimile cele făcătoare de boală este biruit. Unele ca acestea mreji împleticea Solomon vederii celui ce poate a auzi, zicând „Când vor vedea ochii tăi pre muiere străină, atuncea gura ta va grăi strămbe” (Pil.23, 33)⁹³. Strămbe zicând, pre cele ce după păcat vor întâmpina în vremea răsplătirei. Căci acestea gândindu-se cu cea cuviincioasă așzare, oprește toată privirea ochilor cea primejduicioasă. Încă aș spus și pre așzarea gândului ce fel să cuvine a fi în vremea aceea: „Că, vei zăcea, zice, ca în inima mării, și ca un cârmaciu în multă furtună” (Pil.23.34)⁹⁴.

⁸⁸ Psalmii, 136. 9: “Fericit este cel ce va apuca și va lovi pruncii tăi de piatră”.

⁸⁹ Cartea lui Iov, 8, 11: “Oare papura crește fără baltă și rogozul fără umezeală?”.

* *funicoleu*, s.m. leu, hienă. Cuvântul apare și în *Biblia* de la 1688, în cap. 4, 11: “Funicoleul au pierit, neavând mâncare”.

⁹⁰ Cartea lui Iov, 4, 11: “Leul bătrân moare că nu mai are ce mânca și puii leoaicei se risipesc”.

⁹¹ *Ieșirea*, 27, 4: “Să faci jertfelnicului o împletitură, un fel de cămașă din sarmă de aramă, și la împletitura aceasta să faci, în cele patru colțuri ale ei, patru inele de aramă”.

⁹² *Cartea a patra a Regilor*, 1, 2: “Iar Ohozia, căzând printre grătile foșorului său cel din Samaria, s-a îmbolnăvit și a trimis soli și le-a zis: «Duceți-vă și întrebați pe Baal-Zebub, dumnezeul Ecronului: Mă voi însănătoși eu oare din boala aceasta?» Și aceștia s-au dus să întrebe”.

⁹³ *Pildele lui Solomon*, 23, 33: “Dacă ochii tăi vor privi la femei străine și gura ta va grăi lucruri meștesugite”.

⁹⁴ *Idem*, 23, 34: “Veți fi ca unul care stă culcat în mijlocul mării, ca unul care a adormit pe vârful unui catarg”.

Chiar dacă ar fi putut cineva în vremea războiului cel către fapta ceea ce îl zădărește, așa pre sineși luptător a face cu muncile cele ce sunt înfricoșate, precum cel ce în mare să înviforează, fără de osteneală va birui pre cei ce să luptă, nesimțind pre bătăile cele ce să aduc, întrucât a zice: „Mă lovea pre mine, și nu m-au durut, și, mă batjocorea pre mine, iară eu n-am știut“ (Pil.23.35)⁹⁵. Căci aceea adecă lovea, zice, și cum că batjocoresc socotea, iară eu nici ranele am simțit, căci săgeți ale pruncilor au fost, nici spre amăgirile lor m-am întors, făcându-mă ca cum nici sunt ei de față. Căci așa și David defăimând pre unii ca aceștia împotriva luptători, zicea: „Pre cel ce să abate de la mine, pre cel rău n-am cunoscut“ (Ps. 100.99)⁹⁶, adecă, nici când se depărta, zice, nici când se apropia, simțire am primit. Iar cela ce nici însuși aceasta știe, cum că simțurilor către cele simțite multă adecă le este împărtășirea, și amăgire dintru împărtășire cu lesnire să face, nici pre cea dintru această vătămare socotește: ci fără de păzire de aceasta să îndestulează, cum în vremea amăgirii va cunoaște pre viclesugul patimilor, nefiind mai înainte iscusit la a acestora alegere? Căci cum că simțurilor război să face de către lucrurile cele simțite, și biruri poruncesc celor biruite simțiri, lucrurile cele simțite, arătat este de la cel către Sodomleni al Asirienilor război. Căci în chip de istorie, Scriptura aduce pre pricina celor patru Împărați ai neamurilor Asirienilor împotriva celor cinci Împărați ce erau împrejurul Sodomii. Întâi adecă tocmire și așezăminturile, și jertfele cele de pace la marea cea sărată. Apoi robia celor cinci pe doisprezece ani, apoi întru al treisprezecelea rădicarea împotriva, iar întru al paisprezecelea război a celor patru ce s-au bătut cu cei cinci, luându-i pe ei robi (Fac.14.3-9)⁹⁷.

Și istoria adecă întru acest chip are sfârșitul. Iar noi din povestirea aceasta ne iscusim la cele ale noastre, și al simțurilor către cele simțite ne învățăm războiul. Căci fieștecă din noi de la naștere până la doisprezece ani, încă nefiind curățit cu alegerea, supune spre robie fără de cercare pre simțiri celor simțite, ca oarecare stăpâni slujindu-le la cele poruncite: Vederea adecă celor văzute, iar auzul, glasurilor. Iar gustul, umezelelor. Iar mirosul, aburilor. Iar pipăirea, celor simțite, ce are fire a mișca pre această simțire: Neputând pre nici una din cunoștințe a alege și a dezlega, pentru pruncie. Iar când socoteala va crește, și pre vătămare a o simți va începe, rădicare împotriva îndată gândeste și fugire de la una ca această robie. Și dacă adecă tare făcându-se cu socoteala va adeveri pre alegerea aceasta, slobod de tot rămâne, de amarii stăpâni fugind. Iar dacă mai neputincioasă decât apucarea aceasta are pre judecată, iarăși roabe pre simțiri le dă, fiind biruite despre acelor simțite puternicie. Și pre robie de aici tiranicească suferindu-o, fără nici oarecare bună nădejde. Căci pentru aceasta și cei din istorie cinci Împărați biruindu-se de cei patru, împreună să gonesc la fântâni de smoală. Ca noi să ne învățăm, cum că cei ce s-au biruit de cele simțite, ca întru niște prăpăstii și fântâni, în fieștecă simțire pre al ei simțit îl îngroapă, nimic mai mult de aceea, decât

⁹⁵ *Pildele lui Solomon*, 23, 35: „M-au lovit!... Nu m-a durut! M-au bătut... Nu știu nimic! Când mă voi deștepta din somn, voi cere iarăși vin”.

⁹⁶ *Psalmi*, 100, 9: „Nu va locui în casa mea cel mândru; cel ce grăiește nedreptăți nu va sta înaintea ochilor mei”.

⁹⁷ *Facerea*, 14, 3-9:

3. Toți aceștia din urmă s-au adunat în valea Sidim, unde e acum Marea cea Sărată.

4. Doisprezece ani stătuseră ei în robia lui Kedarlaomer, iar în anul al treisprezecelea s-au răzvrătit.

5. Și în al patrusprezecelea an au venit Kedarlaomer și regii, care țineau cu el, și au bătut pe Refaimi la Așterot-Carnaim, pe Zuzimi la Ham, și pe Emini la Șave-Chiriataim.

6. Iar pe Horei i-a bătut la muntele lor Seir și până la El-Faran, care e lângă pustiu.

7. Apoi, întorcându-se de acolo, au venit la Ain-Mișpat sau Cadeș și au bătut toată țara Amaleciților și pe toți Amoreii, care locuiau în Hațaon-Tamar.

8. Atunci au ieșit regele Sodomei, regele Gomorei, regele Admei, regele Țeboimului și regele Belei sau Țoarului și s-au bătut în valea Sidim.

9. Cu Kedarlaomer, regele Elamului, cu Tidal, regele din Gutim, cu Amrafel, regele Senaarului și cu Arioc, regele Elasarului: patru regi împotriva a cinci”.

cele ce să văd gândind, pentru că cu cele pământești au legat pre poftă, și pre desfătarea celor de aici lucruri au iubit-o, mai mult decât a celor gândite.

Așa și robul acela ce a îndrăgit pre stăpânul său, și pre femeie și pre copii, de cea adevărată slobozenie lepădându-se, pentru rudenie cea către cele trupești, rob vecinic să face, fiind găurit cu sula la ureche, ca nu cu gaura cea firească a auzului auzind, să priimească vreodinioară cuvânt de slobozenie, ci rob să rămâe de-a pururea, fiindcă pre cele de față au îndrăgit. Pentru aceasta și mâna femeii ceea ce apucă de boasă când se bat doi bărbați, a o tăia legea au poruncit (2Lege 25.11)⁹⁸. Că sfadă fiind a gândurilor pentru alegerea celor lumești bunătați și a celor cerești, pre a acestor cerești lăsând alegerea, pre cele ale facerii și ale stricăciunei au luat. Fiindcă prin părțile cele născătoare, pre lucrurile facerii au arătat scriptura. Deci nici un folos nu este a să lepăda de lucruri, dacă nu rămân întru socoteală, ci câte puțin să târăsc iarăși și să supun gândului, și prin a să întoarce necurmat către cele lăsate, pre cea către acelea împătımire propoveduiesc, precum femeia lui Lot. Căci întorcându-se au stătut până acum pildă celor nesupuși, schimbându-se în stâlp de sare (Fac. 19.26)⁹⁹. Pentru că acest fel de lucru este obiceiul, a căruia semn este aceasta, pre cei ce voesc a să depărta către sineși îi întoarce. Încă ce zice și legea ceea ce poruncește, cum că cel ce intră în Biserică dupre ce au sfârșit rugăciunea să nu să întoarcă pre ușa aceea prin care au intrat, ci prin ceea ce este împotrivă să iasă, fără de întoarcere pre dreapta călătorie făcând: fără decât cum că nu să cuvine pre virtutea faptei bune cei către îndreptare a o slăbănogi cu îndoelile. Căci cele necurmte plecări la acelea de la care am ieșit, cu totul de la obicei către cele dinapoi ne trag. Și pre pornirea cea către cele dinainte moleșindu-o, pre toată o trag întru ceialaltă parte spre sine, și a să întoarce către răutățile cele dintru început o gătesc.

Puternic lucru este obiceiul a ținea lângă el, și a nu da voe a se scula spre cea dintâi deprindere a faptei bune. Căci din obicei deprindere, iar din deprindere fire să face, iară firea a o muta și a o schimba greu lucru este. Căci deși s-ar pleca puțin cu anevoe, degrab către sineși iarăși aleargă, slăbindu-se adecă din hotarele sale, însă nu de tot trecând, de nu iarăși multă osteneală pre aceasta prin aceeași cale înapoi a călători o va face, ca spre deprinderea ceea ce este lăsată de la obicei a să întoarce. Căci vezi pre sufletul acela ce urmează obiceiurilor, cum deasupra preste Idoli șade, pironind pre sineși preste cele fără de chip materii, și de împreună suirea către cuvântul acela ce voește a-l povățui către cele mai înalte neapropiindu-se, zicând „Nu pot a mă scula înaintea ta, că dupre obiceiul muierilor mi s-au întâmplat mie“ (Fac. 31.35)¹⁰⁰. Căci sufletul acela ce despre lucrurile vieții de mulți ani să odihnește, preste Idoli șade, care de sineși adecă fără de chip sunt, iară cu meșteșug omenesc pre chip priimesc. Pentru că oare nu este lucru fără de chip bogăția și slava, și celelalte lucruri ale vieții, care nimic au luminat nici lămurit ci cu asemănare lesne adusă mințind pre adevăr, prin a primi în fieștecare zi felurite schimbări? Iar chip împrejur le punem noi lor, când împrejurul celor ce spre nimic sunt cuviincioase din cele folositoare cuviincioasă nălucire plăzmuim prin gândurile cele omenești. Căci când pre cea de nevoe a trupului trebuință spre cea cu anevoe multă cheltuială o întindem, pre hrană adecă cu multă îndulcire îndulcindu-o, iar pre îmbrăcăminte spre desfătare și moliciune, mult împestrindu-le; apoi imputându-ni-se pentru deșertăciunea aceasta, ca cum în zadar și în deșert cu groase cheltuieli pre trebuința a ceea ce puține a să împlini să poate, noi împodobim răspunsuri ca cum pentru trebuincioase lucruri facem. Ce alt pregătim? Fără decât numai materiilor celor fără de chip (Ipostas), chip împrejur a le pune ne pricim.

⁹⁸ *Deuteronomul*, 25, 11: „De ce se vor bate între dânșii niște bărbați, și femeia unuia din ei se va duce ca să scoată pe bărbatul său din mâna celui ce-l bate și, întinzându-și ea mâna, va apuca pe acesta de părțile lui rușinoase”.

⁹⁹ *Facerea*, 19, 26: „Femeia lui Lot însă s-a uitat înapoi și s-a prefăcut în stâlp de sare”.

¹⁰⁰ *Idem*, 31, 35: „Iar ea a zis către tatăl său: «Să nu se mânie domnul meu că nu mă pot scula înaintea ta, pentru că tocmai acum am necazul obișnuit al femeilor». Și mai scotocind Laban prin tot cortul Rahilei, n-a găsit idolii”.

Încă bine am zic cum că și șade preste acestea unul ca acest suflet. Fiindcă sufletul cela ce pentru cele zise, unele ca acestea judecăți lângă sine întărește, pironit este peste cele de aici lucruri, Idolilor de aceea, și nu Adevărului slujind, și pentru aceea nicicum a să scula putând. Și cu obiceiurile ca cum cu lunatecă necurățire pre firea acestora spurcându-o. Iar aceasta adecă cu a șădea, pre nelucrarea celor bune și pre iubirea de dulceață scriptura aicea însemnează. Nelucrare adecă, când zice: „Celor ce ședeau întru întunec și în umbra morții, legați cu sărăcie și cu fier“ (Isa.9.1-2)¹⁰¹, fiindcă și întunericul și legătura, împiedicători de lucrare sunt. Iar pre iubirea de dulceață când zice, pentru cei ce s-au întors cu inima în Eghipt, și unii către alții zic: „Ne-am adus aminte când ședeam lângă căldările cu cărnuri, și mâncam carne, până la sațiu“ (Eș.16.3)¹⁰². Căci după adevăr lângă cazanuri șăd, cei iubitori de dulceață, cari cu umejoasă și neîncetată căldură pre poftă le aprind. Iar a iubirei de dulceață, îndrăcirea pântecului îi este maică. Căci aceasta naște pre iubirea de dulceață, încă poate și multe din celelalte patimi. Fiindcă de la aceasta ca de la o rădăcină răsar ca niște vlăstari celelalte patimi, și câte puțin încopăcindu-se, despre născătoarea, până la cer de lungi odrăslesc pre răutăți. Căci iubirea de argint, și mânia și scârba, ale îndrăcirea pântecului sunt nașteri și vlăstări. Pentru că întâi îi este trebuință de bani celui îndrăcit cu pântecul, spre a împlini poftă ceea ce pururea să umfle, măcar că aceasta niciodată să umple. Iar către cei ce împiedică dobândirea acestora, nevoie este a porni pre partea cea mânioasă, și scârbă de nevoie urmează mâniei, înlăuntru pentru neputință nesporind în lucru. Căci cela ce pre piept și pre pânțele să târăște (Fac. 3.14)¹⁰³, când adecă are pre materiile cele făcătoare de dulțeți, pre pânțele să târăște. Iar când de acestea să lipsește, se pleacă pre piept, unde este mânia. Pentru că iubitorii de dulțeți lipsindu-se de dulțețuri să iușesc și să amărăsc.

Drept aceea Marele Moisi Engolpionul pune pre pieptul Preotului (Eș.28.23)¹⁰⁴, prin semne arătând cum că se cuvine prin dreaptă judecată pre năvălirile patimii cei mânioase a le ține cu socoteală. Căci Engolpion, al judecății este Engolpion. Și acesta cu cuvântul stăpânește pre patimă, căci nu este desăvârșit. Iar Moisi cel desăvârșit, toată partea cea mânioasă o leapădă. Căci nu pre Engolpion poartă, ci pre însuși pieptul leapădă: „Căci luând, zice, pieptul, l-au despărțit pre el punere deasupra înaintea Domnului“ (Lev.8.28)¹⁰⁵. Iar alții sunt care nici cu totul taie, pre mânie, nici cu cuvântul stăpânesc pre patimă, ci cu osteneala au biruit-o. Și aceștia sunt ceea ce pieptul împreună cu brațul ia. Căci brațul al osteneții și al lucrării semn este. Încă prea arătată este asemenea și aceea, cum că pre pânțele umblă dulceața. Căci în scurt acesta este pricina dulțeților. Fiindcă după ce s-au umplut pânțele, tare să face de poftă și de celelalte dulțeți. Iar întru lipsă aflându-se, liniștit și mai întărit rămâne. Încă și aicea este deosebire celui sporit și celui desăvârșit. Pentru că Moisi adecă desăvârșit pre dulceața bucatelor lepădând, „pânțele și picioarele le-au spălat cu apă“ (Levi 9.14)¹⁰⁶. Pânțele adecă, pre dulceață, iară picioarele, pre suire și pre sporiri

¹⁰¹ *Isaia*, 9, 1-2: „Tu vei înmulți poporul și vei spori bucuria lui. El se va veseli înaintea Ta, cum se bucură oamenii în timpul secerișului și se veselesc la împărțirea prăzilor“. În mss. se face trimiterea la 9, 2. Dar citatul este din *Isaia*, 9, 1: „Poporul care locuia întru întuneric va vedea lumină mare și voi cei ce locuiau în latura umbrei morții lumină va străluci peste voi“. Urmează textul dat la începutul notei la care se face referință în mss. din *Isaia*, 9, 2.

¹⁰² *Ieșirea*, 16, 3: „Și au zis către fiii lui Israel: «Mai bine muream bătuți de Domnul în pământul Egiptului, când ședeam împrejurul căldărilor cu carne și mâncam pâine de ne săturam! Dar voi ne-ați adus în pustia aceasta, ca toată obștea aceasta să moară de foame»“.

¹⁰³ *Facerea*, 3, 14: „Zis-a Domnul Dumnezeu către șarpe: «Pentru că ai făcut aceasta, blestemat să fii între toate animalele și între toate fiarele câmpului; pe pânțelele tău să te târăști și țărână să mănânci în toate zilele vieții tale!»“.

¹⁰⁴ *Ieșirea*, 28, 23: „Să mai faci pentru hoșen lăntișoare de aur curat, lucrat răsucit, ca sfoara“.

¹⁰⁵ *Leviticul*, 8, 28: „Apoi a luat Moise acestea din mâinile lor și le-a ars pe jertfelnic ardere de tot; aceasta a fost jertfa de sfințire, mireasmă plăcută, jertfă Domnului“. Citatul dat în text, în mss. *Filocaliei de la Prodromul* este din *Leviticul*, 8, 29: „Luând apoi pieptul, Moise l-a adus, legându-l înaintea feței Domnului; aceasta era de partea lui Moise din berbecul sfințirii, cum poruncise Domnul lui Moise“.

¹⁰⁶ *Leviticul*, 9, 14: „Iar măruntaiele și picioarele le-a spălat cu apă și le-a pus peste arderea de tot și le-a ars pe jertfelnic“.

sămuind. Iar cel ce sporește pre cele din pânțece spală, însă nu tot pânțecele. Încă și aceea „aș spălat“, și aceasta „Vor spăla“, multă are pre deosebire. Căci aceea este de bună voie, iar aceasta din poruncire să face. Căci să cuvine cel desăvârșit adecă cu sârguință de sineși poruncită a se mișca spre lucrările faptei bune. Iar ceta ce sporește, supuindu-se sfatului povățitorului. Însă foarte cu socoteală, pieptul adecă îl leapădă cu totul, iar pânțecele nu îl leapădă, ci îl spală. Fiindcă înțeleptul de toată mânia poate a să lepăda și a o tăia, iar pre pânțece a-l curma este cu neputință lui. Căci pre bucatele cele de nevoe, firea a le unelti silește și pre cei foarte înfrânați. Iar sufletul neublând cu cea dreaptă și întărită socoteală, ci cu curvești poftă stricându-se, pentru aceasta să aprinde pânțecele. De vreme ce deși vasele trupului să vor prea umple, totuși petrece setoasă poftă, și urmează duple umflarea pânțecelui, a cădea coapsa. (Num. 5.21) ¹⁰⁷. Fiindcă slăbește cugetul spre facerea celor bune, umplându-se pânțecele despre mulțimea bucatelor, și pre care Duhovnicești puteri le slăbănogeste. Căci pre acestea prin coapsă, cuvântul legei le-au sămuit. Deci adecă iubitorul de dulțeți pre pânțece se târaște, cu totul spre dulțețile cele desfătătoare, plecându-se. Iar cel ce începe pre viața cea duple fapta bună, pre seul pânțecelui îl taie de hranele cele ce îngrășă trupul lepădându-se. Și cel ce sporește adecă, pre cele din pânțece spală, iar cel desăvârșit pre tot pânțecele îl spală, pre cele de prisos ale trebuinței cei de nevoe de tot aruncându-le. Și foarte potrivit lângă aceea adecă „pre piept și pre pânțece“, stă aceasta „te vei târî“ (Fac. 3.14) ¹⁰⁸. Căci dulceața nu din cele ce stați și sâlnicesc, ci din cele ce se mișcă și sunt pline de turbare este. Iar mai vârtos mai înainte de aceasta de lăcomia pânțecelui mai aproape este mișcarea lucrurilor curviei. Pentru aceasta și firea pre rudenie acestor patimi a o arăta voind, sub pânțece pre organele cele împreunătoare le-au pus, dintru apropiere pre rudenie însemnând. Căci și de ar fi neputincioasă patima aceasta, din lipsa celui ce mai sus zace este neputincioasă, și de s-ar înverșuna și s-ar mișca, de acolo dată are pre putere.

Și nu numai acestora lăcomia pânțecelui este hrânitoare și doică, ci și a tuturor bunătăților surpătoare să face. Pentru că stăpânind aceasta, și pre începătorie luând, a cădea și a se surpa cele bune au fire, ca: înfrânarea, întreaga înțelepciune, bărbăția, răbdarea, și toate celelalte fapte bune. Fiindcă aceasta umbros Ieremia au arătat zicând: „Că au surpat tot zidul de prin prejur al Ierusalimului, cel mai mare preste bucătari al Vavilonului“ (Ier. 40.1) ¹⁰⁹, pre patima lăcomiei pânțecelui mai mare preste bucătari numindu-o. Căci precum cel mai mare preste bucătari toată osârδια avea pre pânțece a-l desmierda, și meșteșuguri nenumărate izvodește, dulțețuri zidind. Așa lăcomia pânțecelui tot meșteșugul pornește slujind dulțeții gâtlejului. Și surpă și doboară pre tăria faptelor bune multa felurime a bucatelor. Pentru că îndulcirile și dresurile bucatelor, ale faptei bune ce acum bine este întărită, organuri luătoare de cetăți să fac și meșteșugire, pre tăria și întemeierea ei clătindu-o și surpându-o. Și precum multa prisosință surpătoare a faptelor bune este, așa iarăși proasta uneltire (cumpătarea) pre ale răutății întăriri au fire a le strica. Că în ce chip pre zidul Ierusalimului, adecă al sufletului celui pașnic, cel mai mare preste bucătari al Vavilonienilor l-au surpat, trezind pre dulțețile cele trupești cu așezarea meșteșugului mâncărurilor. Așa și turta de orz a Israilitenilor întrebuințându-se, pre corturile madiamitenilor au surpat. Căci hrana cea proastă des întrebuințându-se, și spre mai mult sporind, strică pre patimile curviei. Pentru că Madiamitenii pre semnul patimei curviei

¹⁰⁷ *Numerii*, 5, 21: „Atunci să dea Domnul să fii de blestem și de ocară în poporul tău; să facă Domnul ca sânul tău să cadă și să se umfle pânțecele tău”.

¹⁰⁸ *Facerea*, 3, 14: „Zis-a Domnul Dumnezeu către șarpe: «Pentru că ai făcut aceasta, blestat să fii între toate animalele și între toate fiarele câmpului; pe pânțecele tău să te târâști și țărână să mănânci în toate zilele vieții tale!»”.

¹⁰⁹ *Ieremia*, 40, 1: „Cuvântul care a fost de la Domnul către Ieremia, după ce Nebuzaradan, căpetenia gărzii, i-a dat drumul din Rama, unde fusese găsit ferecăt în lanțuri în mijlocul celorlalți robi ai Ierusalimului și ai lui Iuda, care au fost strămuțați la Babilon”.

poartă. Căci aceștia sunt cei ce curviele au adus în Israel, și multă mulțime de tineri au amăgit (Num.25) ¹¹⁰. Și foarte potrivit a zis scriptura, că corturi adecă au Madiamitenii, iar Ierusalimul zid. Căci toate cele ce cuprind pre fapta bună, sprijinite sunt și întărite. Iar cele ce țin pre răutate, chip și cort sunt, de nălucire nedeosebindu-se.

Pentru aceasta au fugit Sfinții de cetăți, și de la întâlnirele celor mulți se abăteauă mai mult decât de boala ciumei, făcătoare de stricăciune știind pre împreună lăcuirea oamenilor celor răzvrățiți. Pentru aceasta nimic luând, nelucrate pre agoniselile le-au lăsat, de cea dintru acestea pricinuită smulgere lepădându-se. Pentru aceasta Ilie părăsind pre Iudeea lăcuia în Muntele Carminului (3Imp.18.19) ¹¹¹, pustiu și plin de heară, nimic având afară de copaci întru mângâierea hranei. Căci să îndestula cu rodul copacilor, cu acestea pre nevoia firei împlinindu-o. Iar Elisei asemenea pre aceeași petrecere avea împreună cu celelalte bunătați și a iubi a lăcuia în pustiu de la învățătorul cu diadohie primind. Și Ioan adecă în pustiu Iordanului lăcuind, vlăstari mânca și miere sălbatecă, arătând celor mulți pre neticăloșia trebuinței trupului cei spre viață, și înfruntând a lor îngrijitoare desfățare. Încă poate și Moisi sobornicește una ca această lege pune pentru mana Israiltenilor, mai înainte vestind că destulă este numai pe o zi de adunat (Eș.16.4) ¹¹², zilnic ascunsă poruncind a fi viața omenească și nefelurită, socotind cum că să cuvine aceasta firei cei cuvântătoare adecă îndestulându-se cu cele ce se întâmplă, iar acelorlalte chelar (împărțitor) a crede că este Dumnezeu, decât purtare de grijă de cele mai înainte făcând, după părere, a nu crede darului lui Dumnezeu ca cum nu totdeauna răvarsă oamenilor pre cele de-a pururea curgătoare Daruri.

Și ca cuprinzător să zic, pentru aceasta toți Sfinții, cărora nu era lumea vrednică, au lăsat pre pământul cel lăcuit, în pustiu rătăcindu-să, în munți, în peșteri, și în crăpăturile pământului, și au umblat cu cojoace și cu piei de capre, lipsindu-se, necăjindu-se, chinuindu-se“ (Evr.11.37.38) ¹¹³, fugind de răutățile oamenilor cele lingușitoare, și de lucrurile cele turburătoare care prin cetăți să revarsă. Ca nu de pornirea curgerii, ca de o silă a pârâului s-ar fi tras spre cea fără de osebite a multora turburare. Iar întru cea cu hearele petrecere bucurându-se, și cea de la acestea vătămare mai mică decât cea de la oameni judecându-o. Iar mai vârtos, de oameni adecă ca de niște vrăjmași fugind, iar la heară ca la niște prieteni alergând. Fiindcă nici învață răutate acelea, și de fapta bună să spăimântează, și o cinstesc. Căci întru acest chip pre Daniil l-au perdat, adecă precum li se părea, oamenii însă l-au mântuit Lei, pre cel ce din zavistie fără de dreptate s-au osândit păzindu-l ei, și pre dreapta judecată cea pentru cel ce fără de dreptate s-au osândit aceștia propovăduindu-o, dreptatea cea între oameni lipsită fiind de cuvinciosul dar. Și s-au făcut fapta bună a bărbatului, oamenilor adecă materie de zavistie și de vrajbă, iar hearelor pricină de cucernicie și de cinste.

Deci la câți pofta îmbunătățirii este semănată, să râvnim pre ale Sfinților fapte bune, și de la robia poruncilor trupului depărtându-ne, slobozire să căutăm. Și pre măgarul (asin) cel sălbatic, carele de Ziditorul s-au lăsat în pustiu (Iov.39.5) ¹¹⁴ și dojana strângătorului de bir nu aude, și râde de multa gloată a cetății, deși până acum ca să poarte greutate l-au gătit, cu patimile răutății pre acesta înjugându-l, ci măcar acum să-l deslegăm din legături. Și de ar grăi împotivă cei ce nu firește sunt

¹¹⁰ Numerii, 25. Capitol intitulat *Pedeapsa pentru idolatrie și desfrânare*.

¹¹¹ *Cartea a treia a Regilor*, 18, 19: “Trimite dar acum și adună la mine în muntele Carmel tot Israelul, dimpreună cu cei patru sute cincizeci de prooroci ai lui Baal și cu cei patru sute de prooroci ai Așerei, care mănâncă la masa Izabelei”.

¹¹² *Ieșirea*, 16, 4: “Domnul însă a zis către Moise: «Iată Eu le voi ploua pâine din cer. Să iasă dar poporul și să adune în fiecare zi cât trebuie pentru o zi, ca să-l încerc dacă va umbla sau nu după legea Mea”.

¹¹³ *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, 11, 37-38:

“37. Au fost uciși cu pietre, au fost puși la cazne, au fost tăiați cu fierăstrăul, au murit uciși cu sabia, au pribegit în piei de oaie și în piei de capră, lipsiți, strămtorați, rău primiți.

38. Ei, de care lumea nu era vrednică, au rătăcit în pustii, și în munți, și în peșteri, și în crăpăturile pământului”.

¹¹⁴ *Cartea lui Iov*, 39, 5: “Cine a lăsat slobod asinul sălbatic și l-a dezlegat de la iesle?”.

Domni, ci din obicei pre stăpânire o au câștigat, cu adevărat auzind ne vor auzi pre noi, nu cu limba numai și cu suptire glas, ci cu așăzare zicând: „Că Domnului acesta îi trebuiește“ (Mat.21.3) ¹¹⁵, numaidecât îl va trimite pre el, ca împodobindu-se cu Apostoleștile haine, căruță Cuvântului să se facă. Saū la cea dintâi pășune a cuvântului slobozindu-se pre urma a toată verdeața să încerce, care este: cum că urmând graiurilor celor înflorite ale Dumnezeestii Scripturi, să povățuiește la viață neprihănită, primind hrană împreună cu bucurie, roade mult aducând. Întru această dată să cuvine încă și a căuta, cum pre urma a toată verdeața cearcă asinul cel sălbatec, care în pustie s-au lăsat slobod de Dumnezeu, pre hrană având pustiul, iar pre lăcaș sărătura sărătorei, și pustiul de mai multe ori nefiind prea bun spre facere de iarbă? De nu poate cineva va zice: că, cel pustiul de patimi este din destul a cerca pre cea întru Dumnezeieștile cuvinte privire, dupre ce s-au prefăcut în sare umezeala patimilor.

Deci să părăsim pre cele ale vieții lucruri, și către ale sufletului bunătați să ne rădicăm. Până când întru copilăreștele jucării petrecem, înțelegere bărbătească nici odinioară luând? Până când decât cei foarte prunci mai neputincioși lucrăm, nici de la aceea către sporirea celor mai mari povățuindu-ne? Căci acea vârstă schimbând, schimbă și pre așezările cele către jucării, și pre pătımirea cea către materii, cu lesnire o leapădă. Fiindcă nuci poate acestora, și arșice și mingii este materia jucăriei, și către acestea au patimă, până când pre nesăvârșirea înțelegerii o au, și cinstite socotesc pre acestea a le face. Iar dacă sporind cineva s-ar fi făcut bărbat, au aruncat pre acelea, și de lucruri cu multă sârguință să ține. Însă noi am rămas în pruncie, minunându-ne de cele vrednice de pruncie și de batjocură, și a ne apuca de grija lucrurilor celor mai bune, și a lua cuget bărbaților cuviincios nu voim. Ci pre acesta lăsându-l, în lucrurile cele pământești ca în nuci ne jucăm, răs pricinuind celor ce judecă lucrurile dupre urmarea firii. Pentru că precum urât lucru este a vedea bărbat desăvârșit în cenușă șezând, și în pulbere copilărești hazuri închipuind. Așa urât și cu mult mai urât lucru este a vedea pre cei ce pre dobândirea bunătaților celor vecinice neguțătoresc, în cenușă celor pământești tăvălindu-se, și cu nepotrivirea lucrurilor rușinând pre săvârșirea făgăduinții. Iar pricină a lucrului acestuia este nouă, precum să pare, a nu înțelege nici un lucru mai mare decât cele ce să văd, nici din asemănarea prostimei cei de aicea, a cunoaște pre covârșirea bunătaților celor de acolo, și luminându-ne de strălucirea bunătaților celor de aicea, ce să par cinstite, a ne stăpâni, și cu acestea pre poftă a o lega. Pentru că purerea prin lipsirea celor bune să cinstesc cele rele, pre rânduiala acelora moștenindu-o. Întrucât de am fi fost având noi mai înaltă înțelegere pentru cele ce vor să fie, nu ne-am fi fost aflat căscând (gura) la acestea.

Deci să începem a ne depărta de cele de aicea. Să nu băgăm samă de averi și de bani, și de toate cele ce cufundă mintea și o îneacă pre aceasta. Să lepădăm sarcina, ca puțin să se rădice corabia. Să scoatem afară când ne înviforăm și cele mai multe din vase, ca cărmuitoarea minte împreună cu socotelile cele ce înoată să poată a să mântui. Pentru că dacă cei ce pre mare înoată și înviforându-se, nu bagă seamă de a lor neguțătorie, și sarcina cu mâinile lor în mare o aruncă, a doua după viață pre avuție socotindu-o, ca nu prea plină fiind corabia se va primejdui de greutatea sarcinei afundându-se, o ușurează pre aceasta, pre cele cinstite din odoare poate asupra adâncului aruncându-le. Pentru ce și noi pentru viața cea mai bună nu defăimăm pre cele ce trag în adânc pre suflet? Pentru ce nu poate frica lui Dumnezeu cât poate frica mării? Acea pre viața cea vremelnică poftindu-o, nu mare lucru socotesc pre paguba povoarelor celor ce aduc. Iar noi cum că de viața cea vecinică ne ținem zicând, nu defăimăm nici pre cel mai mic lucru ce să întâmplă, ci alegem mai vartos cu sarcina împreună a pieri, decât a ne mântui de acelea lipsindu-ne. Să ne dezbrăcăm dar, rogu-vă, de toate. Că gol stă cel împotrivă luptător. Au doară cei ce se luptă, îmbrăcați se luptă? Goli pre aceștia în stadie îi aduce legea luptei, măcar ger ori poate și căldură, așa intră, hainele afară lăsându-le. Iar dacă oarecine din ei se va lepăda de a să dezbrăca, s-au lepădat și de luptă.

¹¹⁵ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 21, 3: „Și dacă vă va zice cineva ceva, veți spune că-I trebuie Domnului; și le va trimite îndată”.

Iar noi a ne lupta făgăduindu-ne, și către împotrivă luptători mult mai iuți decât cei ce simțit să luptă având război, nu numai nu ne dezbrăcăm, ci și nenumărate sarcini pre umere purtând ne apucăm a ne lupta, multe apucări dând celor împotrivă luptători asupra noastră.

Cum deci va lovi asupra duhurilor răutății, cel ce de averi să ține, din toate părțile cu îndemână pâlmuindu-se? Și cum va lupta cu duhul iubirei de argint, cel ce este îngropat de bani? Și cum va alerga asupra dracilor celor goli de toată grija, cel ce cu nenumărate griji este îmbrăcat? Dumnezeuasca Scriptură grăind: „Cel gol va alerga în ziua aceea“ (Amos 2.16) ¹¹⁶. Cel gol, nu cel ce este îmbrăcat cu haine de multe feluri de vâpșele, și cu multe cusături ale grijei lucrurilor vieții acesteia. Cel gol, nu cel ce să zăticnește la sporire de gândurile cele mult materialnice ale banilor și ale averilor, pentru că cu anevoe prins, ori și neprins de vrăjmași este cel gol. Că de ar fi fost Marele Iosif gol, nu ar fi aflat de ce să se apuce Eghipeteanca. Pentru că zice Dumnezeescul grai: „Că s-au apucat de hainele lui, zicând: culcă-te cu mine“ (Fac.39.12) ¹¹⁷. Iar haine, sunt lucrurile cele trupesti, de care trage pofta șiindu-le. Și cea ce să ține de acestea, nevoe este a se târi pricinuindu-se cu cei ce le ia. Deci întru acest chip nevoitorul întregei înțelepciuni, dacă a văzut pre sineși cum că și de cea de nevoe trebuință a trupului să trage cu sila către pofta împărtășirei și către împreunare, înțelegând cum că gol se cuvine împreună a să afla cu stăpâna care putea a-l ține și a-l sili, lăsând hainele a fugit și a ieși afară. Ca în Raiu în fapta bună gol umblând, după urmarea celui întâi zidit, care mai ales dar de la Dumnezeu pre goliciune luându o avea, până când prin neascultare întru trebuința hainelor s-au făcut. Căci până când adevă se nevoia asupra vrăjmașilor celor ce îl sfătuiă a dezlega porunca lui Dumnezeu, gol ca un luptător în priveliște sta. Iar după ce s-au biruit și afară de luptă s-au făcut, cu cuviință s-au îmbrăcat, pre goliciune împreună cu deprinderea nevoiții lepădându-o.

Pentru aceasta alcătuitorul pildelor către ungătorul nevoițelor grăind zice: „Ia-i haina lui că a venit în mijloc“ (Pilde 20.16) ¹¹⁸. Căci până când adevă era afară de mândan, bine uneltea pre haine cei ce nu să lupta, pre bărbăția cea luptătoare întru îmbrăcăminte hainelor ascunzându-o. Iar după ce a venit în mijloc la luptă „ia haina lui“. Căci gol să cuvine a să lupta, iar mai vartos nici gol numai, ci și uns. Pentru că a fi gol, nu lesne luat se face nevoitorul de cel protivnic. Iar a fi uns cu untdelemn, și de să va apuca vreodată, a aluneca din apucare îl face. Pentru aceea cei împotrivă luptători pământ a presăra preste cei împotrivă luptători să nevoesc, ca praful pre alunecăciunea untdelemnului asprindu-o, lesne prinși pre aceștia către apucări să-i facă. Iar ceea ce este țărâna acolo, aceasta este la lupta noastră lucrurile cele pământești. Și ceea ce este acolo untdelemn, aceasta aicea este negrija. Și în ce chip acolo cel ce este uns, cu îndemână dezleagă pre cele ce să numesc de aceștia legături, iar dacă ar fi priimit pulbere, cu greu fuge de mâna celui ce să luptă. Întru acest chip aicea cel ce de nimic nu să grijaște, anevoe prins este de diavolul. Iar purtând grija, și cu grija ca cu oarecare pulbere asprind pre alunecăciunea negrijirii minții, cu greu va fugi de mâna aceluia.

Deci aceluși desăvârșit suflet este negrija, iar aceluși necredincios de purtările de grijă a se sfârâma. Căci pentru cel desăvârșit suflet s-au zis: „Că crin este în mijlocul spinilor“ (Cânt C.2.2) ¹¹⁹. Iar aceasta însemnează pre sufletul cel ce împreună cu cei mult purtători de grijă fără de grijă petrece. Pentru că crinul și în Evanghelie pre sufletul cel fără de grijă însemnează: „Căci nu ostenește, zice, nici toarce, și cu mai mare slavă decât a lui Solomon este îmbrăcat“ (Luca 12.27) ¹²⁰. Iar pentru

¹¹⁶ Amos, 2, 16: „«Și cel mai îndrăzneț dintre cei viteji va fugi dezbrăcat în ziua aceea», zice Domnul”.

¹¹⁷ Facerea, 39, 12: „Ea l-a apucat de haină și i-a zis: «Culcă-te cu mine!» El însă, lăsând haina în mâinile ei, a fugit și a ieșit afară”.

¹¹⁸ Pildele lui Solomon, 20, 16: Indicația în mss. este eronată: *Pilde*, 20, 19. O greșeală de dactilografiere probabil. textul parafrazat este din *Pilde*, 20, 16: “Ia-i haina și fiindcă s-a pus chezaș pentru altul în locul celor străini, ia-l zălog”.

¹¹⁹ Cântarea Cântărilor, 2, 2: “Cum este crinul între spini, așa este draga mea între fete”.

¹²⁰ Sfânta Evanghelie după Luca, 12, 27: “Priviți la crini cum cresc: Nu torc, nici nu țes. Și zic vouă că nici Solomon, în toată mărirea lui, nu s-a îmbrăcat ca unul dintre aceștia”.

cei ce multă purtare de grijă au la cele pământești, zice, „toată viața necredinciosului, întru purtarea de grijă este“. Căci cu adevărat acelor necredincioși lucru este, împreună cu toată viața a întinde pre purtarea de grijă a celor trupești, și nici o sârguință pentru cele ce vor să fie a arăta. Și pentru trup adecă, măcar că nu de multă sârguință are trebuință, toată vremea o cheltuim, iar sufletului care are atâta lungime de sporire, cât nu ajunge toată viața spre săvârșirea aceștia, nici vrerea ceea ce s-ar întâmpla o dăm. Iar dacă și oarecare ni se va părea că dăm, cu slăbănogire și cu lenevire acestuia pre aceasta i-o dăm, de strălucirea celor văzute amăgindu-ne. Și aceeași pătimind cu cei ce de către cele prea urâte curve să undesc, care pentru lipsirea frumuseții cei adevărate, mincinoase izvodesc spre vânarea acelor ce le privesc, cu meșteșugiri pre slujimea găvănăturilor îndreptându-o. Pentru că odată de deșertăciunea celor de aicea biruindu-ne, pre grozăvia materiei a o vedea nu putem, despre împătimire înșelându-ne.

Și pentru aceasta întru cea de nevoie trebuință nu stăm, ci pre sațiul care este ocărător de viață puindu-l înainte, de felurite agonisele ne apucăm. Nesocotind, că măsura agoniseli este trebuința trupului, iar ceea ce trece preste aceasta, necuviință de aceea și nu încă trebuință este. Pentru că în ce chip haina aceea ce este măsurată pre trup, și trebuință și podoabă este, iar ceea ce în toate părțile împrejur curge, și în picioare să împleticește și se târăște pre pământ, împreună cu necuviința și zăticnire să face spre toată lucrarea. Întru acest chip agonisala ceea ce covârșăște pre trebuința trupului, și la fapta bună este poticnire, și multă prihană are lângă cei ce pot firea lucrurilor a cerca. Deci nici la cei ce sunt amăgiți despre lucrurile cele simțite să cuvine a lua aminte, nici celor ce pentru că nu au luat aminte la cele gândite, au împătimire spre cele pământești, să cuvine a urma fără de socoteală. Pentru că aceeași este a avea judecători orbi a vâpselii florilor, și surzi ai sunetelor muzicale fiind lipsiți de organele cele judecătoare ale lucrurilor celor ce să judecă, ca și acestora a crede ca cum cu cuviință au ales desfătarea celor de aicea. Pentru că sunt orbi, fiind betegi la cel mai de nevoie judecător organ, adecă la socoteală, de care au fire a să judeca cele bune și cele de mijloc.

Unul dintru aceștia era Ahar fiul lui Harmi, mărturisind lui Iisus că în cortul ce viețuiește sunt ascunse sub pământ cele furate, și dedesubtul acestora argintul este îngropat (Iisus Navi 7.21) ¹²¹.

Pentru că cea ce pre cele împestrite și strălucite ale materiei mai sus le-au socotit, iar pre cuvânt de dedesubtul acestora l-au îngropat, cu cuviință să amăgește, ca un necuvântător plecându-se și supuind pre sineși la vederea lucrului celui ce i-au plăcut. Pentru că s-au pogorât socoteala de la scaunele cele începătorești, și în rândueala ascultătorilor, iar mai vârtos a osândiților s-au rânduit. Pentru că de era aceasta întru a sa vrednicie întărită, și pre judecător celor ce să văd o avea încredințată ei, dreaptă și adevărată ar fi adus pre hotărâre, muncind pre pornirea ceea ce la lucrurile cele amăgitoare aleargă. Deci bun lucru este a petrece în hotarele trebuinței, și a să sili cu toată puterea preste acesta a nu trece. Pentru că dacă cineva puțin de poftă s-ar fi tras afară către cele dulci ale vieții, nici un cuvânt de aceea oprește pre curgerea cea către cele dinainte. Pentru că acelu mai presus de trebuință nici un hotar nu-i este, ci nemăsurată îi este sârguința, și nesfârșită deșertăciunea, pentru că pre cea către unele ca acestea osteneală, o crește totdeauna ca pre o flacăra, cu adăogirea materiei hrânind pre nesățioasa poftă.

Pentru că când cei ce odată pre hotarele nevoii cei firești le-au trecut, la viața cea materialnică încep a spori, lângă pâine voesc a adăuga pre gustarea cea dulce, lângă apă de odată numai vinul cel de nevoie, iar după acesta pre cel de mai mult preț. Iar cu hainele cele trebuincioase a umbla nu sufăr. Ci întâi adecă din lânuri pre cele mai luminoase cumpăr, pre însuși floarea lânei alegând. Apoi de la acestea să mută către cele amestecate, care din in și din lână au pre alcatuire. Apoi cele de mătase

¹²¹ Cartea lui Iosua, 7, 21: „Am văzut printre prăzi o haină frumoasă, pestriță și două sute de ciclui de argint, un drug de aur, greu de cincizeci de siclii, acestea mi-au plăcut și le-am luat și iată sunt ascunse în pământ, în mijlocul cortului meu și argintul este pus sub ele”.

iscodesc, și pre acestea mai întâi simple, apoi împestrate cu războaie și cu heare și cu tot felul de istorii. Și vase de argint și cu aur poleite fac, care nu numai la ospete slujesc, ci și la dobitoace și la paturî de prisos împrejur să află. Și ce este trebuință pre cea nemăsurată a lor poftă mai mult a o pune înainte? Când și până la cele prea necinstite trebuințe pre aceasta o întind, nici pre vasele prisosințelor cu cuviință socotind din altă materie a le face, de nu și la această slujbă va sluji argintul. Pentru că acest fel de lucru este pofta, care până la cele de pre urmă pre sineși să întinde, și pre cele necinstite lucruri cu multă cheltuială le cinstește pre cele ale materiei. Iar aceasta este a să afla afară de fire de aceea.

Pentru că cea dupre fire petrecere și nouă și dobitoacelor aceeași s-au rânduit de la Ziditorul. Căci „Iată v-am dat vouă, zice Dumnezeu omului, toată iarba câmpului... vouă și tuturor hearelor va fi spre mâncare“ (Fac. 1.29) ¹²².

Deci de obște luând împreună cu cele necuvântătoare pre hrană, și pre aceasta cu izvodirile spre mai neînfrânare întorcându-o, cum nu mai necuvântători decât acelea cu cuviință ne vom socoti? De vreme ce hearele adevă rămân întru hotarele firei, nimica schimbând din cele orânduie de la Dumnezeu, iar noi oameni cei ce cu socoteală ne-am cinstit, cu totul de la cea dintâi punere de lege ne-am depărtat. Căci care mâncări bucătărite sunt la acelea? Și care nenumărate meșteșuguri ale jimblarilor și ale bucătarilor alcătuiesc dulceturi ticălosului pântece? Aū nu pre cea dintâi prostime iubesc, verdeață mâncând, și cu cele ce se întâmplă îndestulându-se, și băutură din izvor uneltind, și pre aceasta poate rar? Pentru aceasta și cu dulcelele cele de supt pântece sunt mai înmicșorate, cu nici o hrană grasă pre poftă aprinzând, nici întotdeauna pre deosebirea părții bărbătești și a ceii femeiești știind. Pentru că o vreme a anului lor pre această simțire o dă, când legea firei spre sămănarea celui asemenea pre împreunare lor pentru rămânerea neamului aū aflat. Iar în ceialtă vreme atât să înstrăinează, întrucât uitare iaū cu totul a uneia ca această poftă. Iar la oameni dintru cea spre bucate multă cheltuială pofta cea nesățioasă a lucrurilor curvești răsărind turburate profete aū semănat, întru nici o vreme lăsând patima a să alina.

Deci de vreme ce multă vătămare urmează averilor, și ca ceea ce este pricină făcătoare de boală și tuturor patimilor dă îndemnări, să tăiem pre însăși pricina, dacă mai înainte purtăm grijă de buna sănătate a sufletului și cu neagonisala pre patima iubirei de bani să o vindecăm. Să fugim de adunările oamenilor celor fără de folos, singurătatea iubind. Pentru că vătămătoare și stricătoare a așezării ceii pacinice este cea cu ceii mai deșărți împreună lăcuirea. Fiindcă în ce chip ceii ce sunt în aer vătămător să bolnăvesc, așa și ceii ce petrec între oamenii ceii nebăgători de seamă, să împărtășesc de răutatea acelora. Pentru că ce împărtășire aū cu lumea, ceii ce s-aū lepădat de lume? Căci „Nimenea ostaș fiind, să amestecă cu lucruri lumești, ca Voevodului să fie plăcut“ (2Tim. 2.4) ¹²³.

Pentru că cea întru neșădătorie îndeletnicire, pre ale războiului deprinderi le zăticnește. Iar nedepriși fiind, cu ceii iscusiți în războaie luptându-ne, cum vom suferi? Iar mai vartos de să cuvine adevărul a grăi, cu atâta neputință și slăbănogire ne luptăm, întrucât nici zăcând protivnicul putem a ne împrotivi. Și ceii ce stăm, de cel căzut ne viclenim. Pentru că ceea ce pățimesc întru războaie pentru iubirea de bani ceii ce pre morți îi jefuiesc, dupre biruință de multe ori omorându-se de ceii ce zac, și pentru dobândă rea după semnele de biruință ticăloșaste perind. Aceasta și noi acum pățimim, apropiindu-ne de vrăjmașul cel ce zace și-și dă duhul. Pentru că precum aceea pentru dorul banilor cercetează pre ceii morți, și de multe ori după ce s-aū apropiat de oarecare ce era mai mort și l-aū dezbrăcat, pre ascuns priimind rană purtătoare de moarte aū căzut, și slava cea pentru biruință fără socoteală rușinându-o. Așa și noi când prin întreaga înțălepciune și înfrânare

¹²² *Facerea*, 1, 29: „Apoi a zis Dumnezeu: «Iată, vă dau toată iarba ce face sămânță de pe toată fața pământului și tot pomul ce are roade cu sămânța în el. Acestea vor fi hrana voastră»”.

¹²³ *Epistola a doua către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, 2, 4: „Nici un ostaș nu se încurcă cu treburile vicții, ca să fie pe plac celui care strânge oaste”.

surpăm pre vrăjmași, s-au ni se pare că l-am surpat, atuncea pre hainele cele dimprejurul lui poftindu-le, care sunt acelea ce să par oamenilor cinstite: bogăția, puternicia, bunele sănătăți, slavele, – ne apropiem de el poftind a lua ceva dintru ale lui, și așa murim, singuri pre înșine ducându-ne la jungchiere.

Așa au pierit cele cinci fecioare, prin curățenie adecă și prin înfrânare omorând pre împotivnicul. Iar prin nemilostivire, pre care iubirea de argint o naște, pre sineși împingându-se asupra sabiei, celui ce pentru că zăcea a omori pre cei ce sta nu putea. Deci nimic dintru ale lui să nu voim, ca nu împreună cu ale aceluia și pre suflet să pierdem. Pentru că cheamă și acum la acestea, și îndeamnă pre toți, dacă ar fi aflat mai vârtos pre cineva supuindu-se. Fiindcă dacă pre însuși Domnul cheamă grăind: „Toate acestea le voi da ție, de te vei pleca și te vei închina mie“ (Mat.4.9)¹²⁴, și de a amăgi să apuca prin cele ce în viață să par strălucite pre ceta ce de acestea nu avea trebuință. Cum pre oamenii cei lesne prinși nu va socoti că-i va amăgi, care lesne să pleacă spre dobândirea lucrurilor celor simțite? Deci să ne deprindem mintea spre blagocestie, dacă cea trupească deprindere s-au îndreptat. Fiindcă „cea trupească deprindere spre puțin este folositoare“, cu cele copilărești învățături asemănându-se, „iar blagocestia * întru toate este folositoare“ (1 Tim.4.8)¹²⁵, pre cea din suflet buna sănătate tocmindu-o, celor ce poftesc pre biruința cea asupra celor împotivă luptătoare patimi. Pentru că în ce chip luptaciilor celor ce să deprind la cele copilărești, lucru bine cuviincios este pre trup a-l deprinde, și mădularăle a le mișca necurmat. Iar bărbaților celor luptători a purta grijă de țaria cea de nevoie, și către Sfințitele lupte a să unge. Întru acest chip și celor ce încep la cea de Dumnezeu cinstire, osârduitor lucru este a opri lucrurile, că iubit lucru este de ar birui patimile, fiindcă să împung ca de o strechie de dulcețurile cele împreună crescute, și către răutățile obiceiului mai fără de voce să mân. Iar celor ce au ajuns întru deprinderea faptei bune cei lucrătoare, și de ale cugetului de aceea poartă grijă, toată sârguința este a păzi gândul, ca nu fără de rânduială pornindu-se, se va surpa către oarece dintru a nesăvârșitorilor.

Și ca cuprinzător să zic, acela adecă sârguința este a îndrepta mișcările trupului, iar acelora, a deprinde pre pornirile gândului către singură filosofoasca petrecere cu bună rânduială a să mișca, nici o nălucire lumească smulgând gândul de la cele mai Dumnezeiești cugetări. Pentru că să cuvine a să întinde pofta acelu cinstitor de Dumnezeu cu totul către cea dorită. Întrucât de tot a nu afla vreme gândurile cele omenești a lucra pre ale sale patimi. Căci dacă fieștecare patimă, când întru cel ce este biruit s-ar fi mișcat, ține pre gând împedicat. Pentru ce nu și râvna faptei bune încetată de la celelalte patimi va ținea cuget? Pentru că, care simțire a celor de afară ia cel ce se mânie, cu Idolul celui ce l-au scârbit în cuget luptându-se? Și care încă cel ce pofteste banii, când hrăpindu-se de nălucire, cu întinsă căutare privește la materiile cele pricinuitoare de venit? Iar desfrânatul, de multe ori și împreună cu oarecare șezând, au închis simțirile și pre cea dorită față luându-o, cu aceea vorbește, pre cele ce sunt de față uitându-le, și stâlp șade fără de glas, nimic știind din cele ce înaintea ochilor lui să fac sau să vorbesc. Ci plecându-se către cele dinlăuntru, cu totul să face al nălucirei. Pre unul ca acesta suflet poate îl numește Legea „departe șezând“ (Levi 13.46)¹²⁶, când departe de simțiri șezând va strânge pre a sa lucrare, nimic cu totul din cele de afară înțelegând, pentru nălucirea cea scârnavă ce îl stăpânește pre acela.

¹²⁴ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 4, 9: „Și I-a zis Lui: Acestea toate Ți le voi da Ție, dacă vei cadea înaintea mea și Te vei închina Mie“.

* Este tradusă prin „dreapta credință“ în *Biblia ultimelor decenii*.

¹²⁵ *Epistola întâia către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, 4, 8: „Căci deprinderea trupească la puțin folosește, dar dreapta credință spre toate este de folos, având făgăduința vieții de acum și a celei ce va să vină“.

¹²⁶ *Leviticul*, 13, 46: „Tot timpul cât va avea pe el boala, să fie spurcat, că necurat este; și să trăiască singuratic și afară din tabără să fie locuința lui“.

Iar dacă acestea atâta stăpânește gândul pentru împătımirea, și a nu lucra pre simțiri le face, cu cât mai vârtos dorul iubirei de înțelepciune a să lepăda de cele simțite și de simțiri va face pre minte înaltă răpindu-o pre ea, și întru privirea celor gândite îndeletnicindu-o? Pentru că precum la cela ce să taie sau să arde, nu va intra gând afară de patima ceea ce îl stăpânește pentru durerea ceea ce îl ține. Așa și cel ce cu patimă gândește, a-și aduce aminte de altoarece nu este cu puțință. Fiindcă patima cea ce stăpânește pre cuget, cu totul cu a sa felurime pre gând l-au felurit: pentru că dulceața nu priimește durerea, nici întristarea bucuria, nici posomorârea veselia. Nici iarăși împotivă durerea începătorind, primește dulceață, nici stăpânind întristăciunea are pre bucurie înjugată, nici posomorârea este amestecată cu veselie. Pentru că fără de amestecare să află unele către altele cele împotivă patimi, și nu întru aceeași va veni vreodinioară, nici se va pleca spre prietenească împreunare, pentru cea din fire neîncetată vrăjmășie și înstrăinare.

Deci să nu se turbure curățenia faptei cei bune cu înțălegerile lucrurilor celor lumești, nici strălucirea privirii cu griji trupești să se întunece. Ca și icoana adevăratei Filosofii pre a sa frumusețe strălucindu-o, nu mai mult să se clevească de către cei îndrăzneți cu gura, nici pricină de batjocură pentru neiscușința celor ce o scriu să se facă, ci să se laude, de nu de la oameni, însă măcar de la puterile cele de sus, sau de la însuși Stăpânul Hristos de la care și Sfinții cereau lauda. Precum Marele David cel ce au călcat preste slava omenească, și de la Dumnezeu pre buna laudă cerând zice: „De la Tine este lauda mea“ și iarăși „Întru Domnul se va lăuda sufletul meu“ (Ps.33.2) ¹²⁷. Pentru că oamenii de multe ori și pentru zavistie clevetesc pre cele bune iar priveliștea cea de sus fără de fățarnicie judecă lucrurile, și dupre adevărul lucrurilor celor ce să fac, dă hotărârea. Deci aceasta (care și nevoie este a o veseli cu frumuseța lucrurilor) să veselească pe priveliște. Iară pentru oamenii cei ce nici răsplătiri a da lucrurilor celor bune ale vieții, nici pentru cele ce întru alt chip se află a munci pot, nu este mult cuvântul, dacă sau pentru zavistie, sau pentru împătımire pre ale faptei bune lucruri cu ale răutății nime umbrindu-le, pre viața ceea ce lui Dumnezeu și Anghelilor * este cunoscută cu plăzmuite hule o clevetesc. Pentru că va urma cu adevărat în vremea răsplătirei celor ce bine au viețuit, nu de la a oamenilor păreri, ci de la însuși adevărul lucrurilor vieții răsplătirea vecinicelor bunătăți. Pre care să fie ca noi toți a le dobândi,

Cu Darul și cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos,

Cu care părintelui slavă să cuvine, împreună și Sfântul Duh,

Acum și pururea, și întru cei nesfârșiți, și fără de sfârșit veci ai vecilor

A M I N.

¹²⁷ Psalmii, 33, 2: "În Domnul se va lăuda sufletul meu; să audă cei blânzi și să se veselească".

* Îngerilor.

Scurtă cuvântare despre Sfântul Diadoh

CEL DINTRU Sfinți Părintele nostru, Diadoh numitul, Episcopul Fotichiei, care este în vechiul Epir de la Iliric. Acesta că a fost un vechi Părinte și mai înainte de al șaptelea veac, poate fieștecare a înțelege din cuvintele Sfântului Macsim, întru care pomenește El de capetele acestui Sfânt. Că a fost înțelept în cuvinte și strălucind cu privirea minții, poate fieștecare a înțelege din cuvântul acesta ce s-a păstrat, cu care multora cu iscusul filosofând, și Dumnezeștile suișuri în inimă agonisind; mai ales a scris întru 100 de capete, împărțind și pre acelea, ca așa să zic, taine adânci de poftitoarele fapte bune, cu toată stăruința a descoperit; și nu numai, ci și cuvintele scripturilor și ale vedeniilor, cu cunoștință întărită a înmulțit, ca oarecare învățătură a Sfintei Trezvirii de un chip, alcătuită din toate faptele cele bune, tuturor celor ce sunt cu dânsul trezvirii și de Dumnezeu purtătorilor Părinți, a lăsat. Pentru care și mulți dintr-înșii vei afla spre capetele acestuia întorcându-se, cu sârguință cele lucrate privind, și de la dânsle pricinele mărturiilor cu singurele lor dorințe aducând întru ale lor trezvirii. Pomenește pentru acestea și Fotie, așa zicând în cetirea 201 pag. 263: sub acestea, adevă (dupre cele 10) întru 100 de capete puind și cuvântul acesta, întru bine va sluji celor ce să nevoesc într-însele, cu cea desăvârșit făcătoare de lucruri, nu fără de luminare s-a pus... Adunându-se în prezența lui Andronic Paleologul sobor, Grigorie Tesalonicianul și Simson din Tesalonic, Grigorie Sinaitul, Sfințitul Calist, și alți mulți, au mărturisit pentru acestea că sunt fără prihănire. Suta de capete, precum zice Fotie, deși se pare a fi vrednică de înjosire (zicând: sub acestea) însă Dumnezeescul Macsim înlătură pricina aceasta, îndreptând scopul minții, către dreapta blagocestie, precum în sfârșitul lor se vede. Sfânta Biserică cinstește pomenirea Sfântului Diadoh, împreună cu toți Sfinții cei ce au strălucit pustnicește, în sâmbăta brânzei.

Ale prea Fericitului Diadoh Episcopul Fotichiei: 10 hotărâri:

1. Hotarul credinței, este nepătimaș a fundare a minții în Dumnezeu.
2. Hotarul nădejdei, ducere a minții către bunătățile cele așteptate.
3. Hotarul răbdării: pre cel nevăzut ca pre un văzut, văzându-l cu ochii cugetului, nelipsit a aștepta.
4. Hotarul a neubirei de argint: așa a nu voi a avea, precum voește cineva a avea.
5. Hotarul cunoștinței: a nu să ști pre sine, când iese din sineși la Dumnezeu.
6. Hotarul smeritei cugetări: uitare cu totul a tuturor faptelor bune ale sale.
7. Hotarul nemâniei: poftă multă a nu ne mânia.
8. Hotarul curățeniei: simțire neîncetată lipită de Dumnezeu.
9. Hotarul dragostei: creștere a prieteniei către cei ce ne ocărăsc.
10. Hotarul prefacerii cei desăvârșit: întru desfătarea lui Dumnezeu, bucurie a socoti pomenirea morții.

*A acestui Fericit Diadoh
Episcopul Fotichieî,
Cuvânt pustnicesc
împărtit în o sută de capete, a lucrătoareî cunoștințe
și a drepteî socotelî ceî Duhovniceștî*

1 . **FRAȚILOR**, decât toată Duhovniceasca vedere, povățuiască înainte credința, nădejdea și mai mult dragostea. Pentru că acelea adecă, învață a defăima bunătățile cele văzute, iar dragostea, împreunează pre însuși sufletul, prin singure aceste fapte bune cu Dumnezeu, cercând pre Cel nevăzut cu simțire cugetătoare.

2 . Din fire bun, singur Dumnezeu este. Însă să face și omul bun, din nevoie obiceirilor, prin Cel cu adevărat bun. Întru care nu este schimbându-se, când sufletul prin nevoie binelui, atâta se face întru Dumnezeu, cât puterea lui lucrându-se voește că zice: „Fiți buni, și îndurători, precum Tatăl vostru cel din ceruri“ (Luc. 6.38¹. Mat.5.48²).

3 . Răul nici în fire este, nici iarăși din fire este ceva rău. Pentru că Dumnezeu, ceva rău nu a făcut, iar când întru pofa inimii, cela ce nu este întru ființă, aduce vreun chip, atunci să începe a fi, după cum voește acela ce îl face pre dânsul. Deci să cade de-a pururea prin neîncetată pomenirea lui Dumnezeu, a ne lenevi de deprinderea răului. Pentru că mai puternică este firea binelui, decât deprinderea răului; fiindcă unul adecă, este, iar altul nu este, decât numai întru a lucra.

4 . Toți oamenii, duple chipul lui Dumnezeu suntem, (prin mișcarea sufletului cea gânditoare) iar cea după asemănare, a celor singuri iute, celor ce prin multa dragoste, slobozenia lor, și-au rob-it-o lui Dumnezeu. Căci că când nu suntem ai înșine, asemenați suntem cu Cela ce ne-a împăcat pre noi cu sineși prin multă dragoste. Pre care cineva nu-L va câștiga, dacă nu-și va pleca sufletul său, a nu se umili împrejurul slavei ceî lesne a vieții.

5 . De sineși stăpânirea cuvântătorului suflet, este voia, gata mișcându-se spre orice ar și voi; pre care să o plecăm a fi gata spre singur binele. Pentru că de-a pururea cu cugetele cele bune să cheltuiești pomenirea răului.

6 . Lumină a adevăratei cunoștințe, este a alege fără de greșală binele din rău. Pentru că atunci cea calea dreptății ducând pre minte spre soarele dreptății, o aduce pre dânsa înăuntru întru nemărginita luminare a cunoștinței; până încât de aicea înainte caută dragostea cu îndrăzneală. Deci se cade cu mânie nemânoasă a răpi dreptatea de la cei ce îndrăznesc a o batjocori pre dânsa. Pentru că râvna buneî credințe, arată biruința, nu urând, ci vădind.

¹ *Sfânta Evanghelie după Luca, 6, 38:* “Dați și vi se va da. Turna-vor în sânul vostru o măsură bună, îndesată, clătinată și cu vârf, căci cu ce măsură veți măsura, cu aceeași vi se va măsura”.

² *Sfânta Evanghelie după Matei, 5, 48:* “Fiți, dar, voi desăvârșiți, precum Tatăl vostru Cel ceresc desăvârșit este”.

7. Cuvântul cel Duhovnicesc, deplin face simțirea cea curgătoare, pentru că lucrarea dragosteî, de la Dumnezeu se aduce. Pentru aceasta, și neispită rămâne mintea noastră, întru mișcările cuvântării de Dumnezeu. Pentru că nu pătimește atunci sărăcie care aduce pre grijă, de vreme ce întru atâta să lățește cu vederile, întrucât voește lucrarea dragosteî. Deci bine este în credință de-a pururea a rămânea, prin dragostea ce să lucrează luminarea minții. Că nimic nu este mai săracă, decât mintea ceea ce filosofește, pre cele ale lui Dumnezeu, afară de Dumnezeu.

8. Neluminat fiind cu Duhul, nu să cade a cugeta spre vederile cele Duhovnicești; nici iarăși bogat fiind, luminat de darul Sfântului Duh, a veni spre a grăi. Pentru că unde e sărăcia, aduce neștiință; iar unde este bogăția, nu sloboade a grăi. Pentru că îmbătându-se sufletul atunci cu dragostea lui Dumnezeu, cu glas tăcut, voește a se desfăta în dragostea Domnului. Deci să cade păzind mijlocirea lucrării, a veni la cuvinte grăitoare de Dumnezeu. Pentru că această măsură, un chip oarecare de cuvinte prea slăvite dăruiește sufletului; iar săvârșitul cel mult al strălucirii, hrănește, credința cuvântătorului în credință. Pentru că întâi cel ce învață, să guste din roade prin dragostea cunoștinței, că zice „Plugarul ce să ostenește, să cade el întâi din roade să se împărtășească“ (2Tim.2.6.)³.

9. Ale unuia Sfântul Duh sunt darurile, și înțelepciunea, și cunoștința, precum și toate Dumnezeuștiile dăruiri. Și fieștecare dintru acestea își are osebită lucrearea. Pentru că mărturisește Apostolul: că „altuia i se dă înțelepciunea, iar altuia cunoștința, întru același Duh“ (1Cor.12.8)⁴. Pentru că cunoștința, prin cercare împreunează pre om cu Dumnezeu, nemișcând pre suflet spre pricinele lucrurilor. Drept aceea și oarecare din cei ce filosofesc viața cea singuratecă, măcar deși se luminează prin simțire dintre acestea, iar spre cuvinte Dumnezești nu vin. Iar înțelepciunea de se va da cuiva, împreună cu dânsa întru frică (dar rar este aceasta) pre însuși lucrurile cunoștinței le arată întru dragoste. De vreme ce, aceea adecă prin lucrare, iar aceasta prin cuvânt să obișnuiește a înțelepți. Ci pre cunoștință, rugăciunea o aduce și multa liniște, întru negrijire desăvârșit. Iar pre înțelepciune, nemăreața în deșert cugetare a cuvintelor lui Dumnezeu, și mai întâi darul Dătătorului Dumnezeu.

10. Când partea cea iufoasă a sufletului să pornește împotriva patimilor, să cade a ști vreme a tăcereî, pentru că ceasul luptei este. Iar când va vedea cineva pre nestatornicia aceea, viind întru liniște, sau prin rugăciune, sau prin milostenie, să se pornească cu dragostea Dumnezeieștilor cuvinte, cu legătura smeriteî înțelepciunii fiindu-și aripele minții. Pentru că de nu cineva prin defăimare se va smeri pre sine foarte, nu poate a povesti pentru mărirea lui Dumnezeu.

11. Cuvântul cel Duhovnicesc, de-a pururea păzește pre suflet nemăreț în deșert. Pentru că prin simțirea luminii cei Duhovnicești, tuturor părților lui făcându-le bine, îl face a nu avea trebuință de cinstirea cea de la oameni. Pentru care și nenălcit de-a pururea păzește cugetul, pentru că îl schimbă pre dânsul tot întru a lui Dumnezeu dragoste. Iar cuvântul înțelepciunii lumii, spre iubirea de slavă pururea cheamă pre om. Pentru că de vreme ce prin cercarea simțireî nu poate a face bine, prietenie de laudă, celor ce sunt ai săi dăruiește, ca acela ce este plăzduit oamenilor celor măreți în deșert. Deci așezarea Dumnezeescului Cuvânt, neînșelat o vom cunoaște, de vom cheltui cu negrijalnică tăcere ceasurile cuvântării, întru fierbinte Pomenire a lui Dumnezeu. ☩

12. Cea ce să iubește pre sine, a iubi pre Dumnezeu nu poate. Iar cea ce nu să iubește pre sine, pentru bogăția cea covârșitoare a dragosteî lui Dumnezeu, acesta iubește pre Dumnezeu. Drept aceea cel ce este întru acest fel, nici odinioară își caută slava lui, ci a lui Dumnezeu. Că cea ce iubește pre sine, slava luiși caută, iar cea ce iubește pre Dumnezeu, iubește slava celui ce l-au făcut pre

³ *Epistola a doua către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, 2, 6: “Cuvine-se ca plugarul ce se ostenește să mănânce el mai întâi din roade”.

⁴ *Epistola întâia către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 12, 8: “Că unuia i se dă prin Duhul Sfânt cuvânt de înțelepciune, iar altuia după același Duh, cuvântul cunoștinței”.

dânsul. Că osebit este a simțitorului și iubitorului de Dumnezeu suflet, a căuta de-a pururea slava lui Dumnezeu, întru toate poruncile care le face; și a se înfrumuseța întru smerenia lui. Că lui Dumnezeu, prin mărire, i să cuvine slavă, iar omului smerenie. Ca prin-trânsa să ne unim cu Dumnezeu. Ceea ce am face și noi, precum și Sfântul Ioan Botezătorul, bucurându-ne întru mărirea Domnului, neîncetat să începem a zice „acela să cade a să înălța, iar noi a ne smeri” (Ioan 3.30)⁵.

13. Știu eu pre oarecarele, ce atâta iubește pre Dumnezeu, și încă plânge, că nu iubește pre cât voește; intrucât este sufletul lui întru oarecare poftă ferbinte neîncetat întru acest fel, cât Dumnezeu să slăvește într-însul, iar însuși este ca și cum nu ar fi. Și acesta nici știe ceea ce este, nici întru singure laudele cuvintelor. Că pentru multă poftă a smereniei, nu-și pricepe vrednicia lui. Ci slujește adecă lui Dumnezeu, precum este legea Preoților, și cu multă oareșicare așezare a iubirii de Dumnezeu, își fură aducerea aminte de vrednicia sa, întru adâncul dragostei lui Dumnezeu, ascunzând înlăuntru pre lauda cea dintru aceasta, întru duhul smereniei. Ca rob oarecarele netrebnic, lângă sineși de-a pururea cu cugetarea să se arate; ca cum ar fi străin de vrednicia sa prin pofta smereniei. Care făcând și noi să cade a fugi de toată cinstea și slava, pentru cea cuvântătoare bogăție a dragostei Celui ce așa ne-a iubit pre noi.

14. Cea ce iubește pre Dumnezeu întru simțirea inimii, acela s-a cunoscut de Dânsul. Că cu cât cineva întru simțirea sufletului primește dragostea lui Dumnezeu, cu atâta să face întru dragostea lui Dumnezeu. Pentru care de aceea unul ca acesta, este întru oarecare dragoste iute a luminării cunoștinței, până ce ar putea simți pre însăși simțirea oaselor. Nu este știindu-se pre sine, ci cu totul schimbă pentru dragostea lui Dumnezeu. Încă unul ca acesta, și este în viață, și nu este. Pentru că încă aflându-se în trupul său, călătorește către Dumnezeu neîncetat, prin dragoste, și prin pomenirea sufletului. Că neiubit de aceea înainte prin focul dragostei arzându-se inima, prin oarecare nevoie a doririi s-a lipit de Dumnezeu, ca cel ce-a ieșit odată dintru a lui iubire, prin dragostea lui Dumnezeu. Că zice: „ori de ne-am ieșit din minte, lui Dumnezeu, ori de suntem întregi la minte, vouă suntem” (2.Cor.5.13)⁶.

15. Când va începe a simți bogat dragostea lui Dumnezeu, atunci începe întru simțirea Duhului a iubi și pre vecinul său, pentru că aceasta este dragostea, pentru care toate Sfintele scripturi grăiesc. Pentru că dragostea cea după trup, foarte lesne să strică, puțină oarecare pricină aflându-se, fiindcă nu s-a legat cu simțirea Duhului. Că pentru aceasta măcar de s-ar și întâmpla a se face vreo zădărire întru sufletul cel ce să lucrează de Dumnezeu, nu să dezleagă de la dânsul legătura dragostei. Căci cu ferbințele dragostei lui Dumnezeu ațitându-se pre sine, îndată spre bunătate cheamă degrabă și cu multă bucurie pre dragostea aproapelui, măcar prea mult de dânsul său s-ar fi batjocorit, sau s-ar fi păgubit. Pentru că întru dulceața lui Dumnezeu cheltuiește cu adevărat anărăciunea prigoniei și a vrajbei.

16. Nimenea poate a iubi pre Dumnezeu dintru simțirea inimii, netemându-se mai întâi de Dânsul din toată inima. Că prin lucrarea temerei curățindu-se și înmuindu-se sufletul, întru dragostea ce să lucrează vine. Și nu va putea cineva veni întru frica lui Dumnezeu, după chipul ce s-a zis, de nu se va face afară de toate grijile vieții. Căci când se face mintea întru multă liniște și negrijă, atunci o supără pre dânsa (întru) frica lui Dumnezeu, și o curățește pre dânsa întru simțire multă de toată grăsimia cea pământescă, pentru ca întru acest chip, pre dânsa întru multa dragoste a lui Dumnezeu să o aducă. Drept aceea, frica este a celor ce încă se curățește, dimpreună cu mijlocirea dragostei; iară dragostea cea desăvârșită, a celor ce mai înainte s-a curățat, întru care nu de aceea este frică; că „dragostea cea desăvârșită, zice, scoate afară pre frica” (1Ioan 4.18)⁷. Și amândouă a

⁵ Sfânta Evanghelie după Ioan, 3, 30: “Acela trebuie să crească, iar eu să mă micșorez”.

⁶ A doua epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel, 5, 13: “Căci, dacă ne-am ieșit din fire, este pentru Dumnezeu, iar dacă suntem cu mintea întreagă, este pentru voi”.

⁷ Întâia Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Ioan, 4, 18: “În iubire nu este frică, ci iubirea desăvârșită alungă frica, pentru că frica are cu sine pedeapsa, iar cel ce se teme nu este desăvârșit în iubire”.

singuri celor drepti sunt, care cu lucrarea Sfântului Duh bunătățile lucrează. Și pentru aceasta Dumnezeuască scriptură, oare unde adevărat grăește „temeți-vă de Domnul, toți Sfinții Lui“ (Ps.33.9)⁸, iară în alt loc „iubiți pre Domnul toți Cuvioșii Lui“ (Ps.30.25)⁹. Ca să ne deprindem arătat, că frica lui Dumnezeu, este a dreptilor celor ce încă să curățesc, cu mijlocirea dragostei, precum s-a zis. Iar dragostea cea desăvârșită, a celor ce s-au curățat, întru care nu mai este gândire de vreo frică, ci ardere neîncetată și lipire a sufletului către Dumnezeu, prin lucrarea Sfântului Duh, dupre cuvântul ce zice „Lipitu-s-au sufletul meu dupre Tine, și pre mine m-a sprijinit dreapta Ta“. (Psalm...).

17. Precum ranele ce se întâmplă trupului, când adevărat ar fi înțelenite și înnegrite, doftoria ce se aduc lor de la doftor nu o simt; iar curățându-se, simt lucrarea doftoriei, spre tămăduirea grabnică viind de aicea. Așa și sufletul, până se află înnegrit și de lepra iubirei de dulceață cu totul acoperit, a simți frica lui Dumnezeu nu poate, măcar de i-ar vesti lui neîncetat înfricoșatul și puternicul județ a lui Dumnezeu. Iar de va începe prin multă luare aminte a să curățai, atuncea-ca pre o doftorie oarecare ce este a vieții, simte frică ca cum l-ar arde pre dânsul, prin lucrarea muștrărilor în focul nepătimirei. Pentru aceasta din parte de aceea curățându-se, întru săvârșirea curățitei ajunge. Atâta adăogându-se întru dragoste, cât se micșorează întru dânsul frica, pentru ca cu cuviință să ajungă întru dragostea cea desăvârșită, întru care frică nu este, ci toată nepătimirea ce să lucrează prin dragostea lui Dumnezeu. Deci fie-ne nouă întru laudă neîncetată a laudelor, mai întâi adevărat frica lui Dumnezeu, iar de aceea dragostea, care este pâinea legii săvârșirei ce întru Hristos.

18. Sufletul ce nu s-a schimbat de grijele lumești, nici pre Dumnezeu îl va iubi curat, nici de diavolul îi va fi scârbă după cum se cade, pentru că are acoperemânt însărcinător pre grija vieții. Pentru aceasta a-și cunoaște mintea pre al său județ nu poate întru unele ca acestea, ca lângă sineși să-și încerce neînșelat sorții judecății. Deci prin toate deosebirea e de folos.

19. Osebit este a sufletului celui curat cuvântător, adevărat, nezavistnic, și râvnă fără de răutate, și dorire neîncetată a adâncului mării Domnului. Că atuncea mintea și cumpenele ei cu amăruntul le îndreptează, fiind înăuntru în cugetul ei, ca într-un județ prea curat.

20. Credință fără de fapte și fapte fără de credință, întru acest chip vor fi neplăcute. Că să cade cel credincios, credința arătând, a aduce Domnului lucrurile. Pentru că nici Părintelui nostru Avraam i s-ar fi socotit întru dreptate credința, de nu ar fi adus roadă pre fiul (jertfă lui Dumnezeu).

21. Cel ce iubește pre Dumnezeu și crede curat, și lucrurile credinței săvârșăște cu cuvioșie. Iar cel ce crede numai, și nu este întru dragoste, nici pre însuși credința care i să pare că o are, o are. Căci crede cu ușurința minții, ca cel ce nu să lucrează de greutatea mării dragostei. Deci credința ce să lucrează prin dragoste, e puterea cea mare a faptelor bune (Gal.5.6)¹⁰.

22. Adâncul credinței cercându-se, a rămâne să învâluie, iar privindu-se cu așezare proastă, să liniștează. Pentru că adâncul credinței apă fiind a uitării relelor, nu suferă a se privi de gândurile cele cu amăruntul ispititoare. Drept aceea cu prostimea minții să înotăm, întru ale aceștia ape, ca așa să ajungem la limanul voii lui Dumnezeu.

23. Nimeni poate să iubi, să a crede curat, dacă însuși pre sine se are pârâș luiși. Căci când știința noastră se turbură pre sine cu muștrările, nu încă să sloboade mintea a simți mirosul bunătăților celor mai presus stătătoare, ci îndată să împărtăște cu îndoire. Cu fierbinte adevărat pornire, pentru încercarea care mai înainte a apucat, poftind credința, dar neputând însă a să apuca de dânsa, întru simțirea inimei prin dragoste, pentru deseale cum s-au zis, îmboldiri ale muștrătoarelor științe. Însă

⁸ Psalmii, 33, 9: „Temeți-vă de Domnul toți sfinții Lui, că n-au lipsă cei ce se tem de El”.

⁹ Idem, 30, 25: „Iubiți pe Domnul toți cuvioșii Lui că adevărul caută Domnul și răsplătește celor ce se mândresc, cu prisosință”.

¹⁰ Epistola către Galateni a Sfântului Apostol Pavel, 5, 6: „Căci în Hristos Iisus, nici tăierea împrejur nu poate ceva, nici netăierea împrejur, ci credința care este lucrătoare prin iubire trebuie să crească, iar eu să mă micșorez”.

curățindu-ne pre înșine cu mai ferbinte rugăciune și luare aminte, și cu mai multă cercare întru Dumnezeu, vom câștiga dorința.

24. Precum spre cele ce se arată nouă bune, cu sila să îndeamnă simțirile trupului, așa spre cele nevăzute bunătați, simțirea minții să obișnuiește a ne duce pre noi de mână, când va câștiga Dumnezeasca bunătațe. Că fieștecare cu adevărat pofteste pre a sa rudenie; sufletul adevă, ca cel ce este fără de trup, bunătațile cele cerești, iar trupul ca cel ce este fără, dulcelele cele pământești. Deci vom veni întru cercarea nematerialnicei simțiri nerătăcit, dacă vom suptia trupul nostru cu ostenelele.

25. Cum că una este simțirea cea firească a sufletului, singură lucrarea Sfintei Cunoștințe ne învață pre noi; de aicea în două lucruri despărțite pentru neascultarea lui Adam; și cum că una este singură ce să face preste aceasta de la Sfântul Duh, pre care nimeni nu o poate ști, fără numai singur aceia care cu dulceață s-au schimbat de bunătațile vieții, pentru nădejdea bunătaților celor ce vor să fie, și-și veștejesc toată simțirea truștelor simțiri prin înfrânare. Că numai întru acestea poate mintea cu însănătoșire pornindu-se, prin simțire negrăită a gusta Dumnezeasca bunătațe pentru negrijire. De unde și trupului atuncea după măsura sporirei sale, îi dă dintru a sa bucurie, prin oarecare cuvânt nemărginit, veselindu-se întru dragostea mărturisirei. Pentru că zice „Spre Dânsul a nădăjduit inima mea, și m-am ajutorat, și a înflorit trupul meu, și din voia mea mă voi mărturisi Lui“ (Ps.27.10)¹¹. Pentru că cu adevărat, bucuria ce se face atuncea în suflet și în trup, este aducere aminte neînșelată a viețuirii cei nesticăcioase.

26. Să cade nevoitorului a păzi de-a pururea cugetul neînvaluit; pentru că socotind mintea gândurile cele ce aleargă la dânsa, pre cele bune și de Dumnezeu trimise, să le pună înlăuntru în vistieriele ținerii de minte, iar pre cele rele și drăcești, să le lepede afară din jitnițele firei. Pentru că Marea când este liniștită, până la însuși mișcarea ei cea din fund să vede de cei ce vânează pescii, până încât atuncea pre scurt, nici una din jivinele ce merg pre cărările cele de acolo nu să ascunde de dânșii, iar când să turbură de valuri, ascunde întru posomorărea furtunei aceleia, care întru liniștea alinăreia a să vedea să sârguiește, dintru care vedem meșteșugirea aceea, care meșteșugea amăgirea vânării pescelor, că este nelucrătoare. Care și minții cei văzătoare să întâmplă cu adevărat a pătimi, atunci când mai vartos din mânie nedreaptă se turbură adâncurile sufletului.

27. A puținței este foarte, a-și cunoaște cu de-amăruntul toate greșalele sale, și a acelora care niciodată să răsipește mintea din aducerea aminte de Dumnezeu. Că în ce chip ochii noștri cei truștești, când adevă sănătoși sunt, toate pot a vedea până și la țânțari, sau altele în chipul țânțarilor ce zboară prin văzduh, iar când de turbureală sau altă oarecare împăienjenire să acopere, de va fi ceva din cele ce să întâmplă înaintea lor mare, acesta mai întunecat îi văd, iar pre cele mici nu le simt cu simțirea vederii. Așa și sufletul dacă va izgoni cu luarea aminte întunecarea ce i se întâmplă lui din iubirea de lume, și cele prea foarte mici greșelile lui ca pre niște foarte mari socotindu-le, lacrimă preste lacrimă cu multă mulțămire nelipsit aduce. „Că dreptii zic, se vor mărturisi numelui Tău“ (Ps.139.13)¹². Iar de va rămânea întru amăgirea lumii, de ar lucra și ceva de ucidere, vrednic de mare pedeapsă, atuncea de abia le simte. Iar din alte greșeli, nici una nu poate a însemna, ci și ca pre niște îndreptări oarecare de multe ori le socotește pre ele, pentru aceasta și pentru dânsule fierbinte făcând vorbă ticălosul suflet, nu să rușinează a le apăra.

28. Pre minte a o curăți, e a însuși Sfântului Duh. Deci „de nu va intra cel puternic și să prade pre răpitorul“ (Luc. 11.22)¹³ nicidecum prada să va slobozi. Deci să cade prin toate faptele bune, și mai

¹¹ Psalmii, 27, 10: “Și a înflorit trupul meu și de bunăvoia mea îl voi lăuda pe El”.

¹² Idem, 139, 13, (corectat față de mss.): “Iar dreptii vor lăuda numele Tău și vor locui cei drepti în fața Ta”. În mss. se făcea trimiterea la Psalmii, 139, 14.

¹³ Sfânta Evanghelie după Luca, 11, 22: “Dar când unul mai tare decât el vine asupra lui și-l înfrânge, îi ia toate armele pe care se bazuia, iar prăzile de la el le împarte”.

vârtos prin pacea sufletului a odihni pre Duhul cel Sfânt, ca să avem de-a pururea făclia cunoștinței strălucind întru noi; pentru că luminând El neîncetat în cămările sufletului, nu numai arătate tuturor să facă amarele acelea și întunecatele asupra-le ale dracilor înlăuntrul minții, ci și slăbesc de aceea foarte, vădindu-se de Sfânta și prea slăvita aceea lumină. Pentru aceasta Apostolul zice „Duhul nu-l stingeți“ (1 Tes.5.19)¹⁴ adică, „nu-l scârbiți“ (Ef.4.30)¹⁵ în loc de nu cumva lucrând rele, cei ce socotiți rele, să întristați bunătatea Sfântului Duh, ca să nu vă lipsiți de acea făclie apărătoare. Pentru că nu (Duhul) cel ce este de-a pururea vecinic și de viață făcător să stingă, ci întristarea Aceluia, adică întorcerea denspre noi, mahnită și neluminată de cunoștință lasă pre minte.

29. Cum că una este precum am zis simțirea cea firească a sufletului, căci cele cinci de-odată se deosebesc după trebuințele trupului nostru, Sfântul și iubitorul de oameni Duh al lui Dumnezeu ne învață pre noi. Dar să împart acelea pentru alunecarea ce s-a făcut minții din neascultare cu însuși pornirile sufletului. Pentru aceasta o parte a ei să împreună cu partea cea pătimasă, dintru care de-a pururea simte cu dulceață bunătățile vieții. Iar alta să îndulcește împreună de multe ori cu pornirea lui cea cuvântătoare și de gând, cu care către frumusețele cele cerești pofteste mintea noastră a alerga, când întreg înțelegem. Deci, de vom veni întru deprindere a defăima bunătățile cele din lume, vom putea pofta cea pământească a sufletului, a o împreună așeza cu partea cea cuvântătoare a lui, împărțirea Sfântului Duh rânduind aceasta întru noi. Căci că de nu cu lucrarea, Dumnezeirea Lui va lumina cămările inemei noastre, nu vom putea întru simțire nedespărțită, adică, întru întreaga așezare a sufletului a gusta din bunătățile cele cerești.

30. Simțirea a minții este, gustul care deosebește drept lucrurile Duhovnicești. Că în ce chip cu simțirea cea gustătoare a trupului nostru, cele bune din cele rele neînșelat în vremea sănătății alegându-le, cele bune poftim. Întru acest chip și mintea noastră, când cu însănătoșire și cu multă îngrijire va începe a să porni, poate a simți din destul și Dumnezeu mângâiere, și din cele din protivă a nu să răpi niciodată. Că precum trupul gustând din dulcelele cele pământești, are cercarea simțirii negreșită, așa și mintea de se va rădica împotriva cugetării trupului, poate a gusta neînșelată de mângâierea Sfântului Duh. Că zice: „Gustați și vedeți că bun este Domnul“ (Ps.33.8)¹⁶.

Și a avea ținare de minte a gustului, prin cercarea dragostei neîncetată, când cearcă negreșit cele folositoare, precum zice Sfântul Apostol Pavel: „și aceasta mă rog, ca dragostea voastră încă măi mult să se înmulțească întru cunoștință, și întru toată simțirea spre a ispiti voi cele de folos.“ (Filip.1.9)¹⁷.

31. Când mintea noastră va începe a simți mângâierea Sfântului Duh, și bunătatea, atuncea și Satana întru oarecare simțire cu dulce părere întru liniștilele cele de noapte (când cineva ca întru o mutare a vreunui somn prea suptire vine) mângâie sufletul. Deci se va afla mintea întru pomenire foarte fierbinte, fiind numele cel Sfânt al Domnului Iisus, și ca pre o armă tare va meșteșugi împotriva înșelăciunii, Sfântul acela și prea slăvitul Nume, fuge adică din vicleșug înșelătorul, însă de aicea se aprinde spre război ipostatic al sufletului. De unde cunoscând mintea înșelăciunea vicleanului cu de-amăruntul, măi mult sporește în încercarea socotelei.

32. Buna mângâiere fiind deștept trupul să face, sau și când cineva ar veni spre somn să arată, când întru ferbinte pomenire de Dumnezeu s-a lipit de dragostea Lui. Iar înșălăciunea, se face spre oarecare somn subțire, precum am zis, aducându-se nevoitorul cu de mijloc pomenire de Dumnezeu. Pentru că aceea adică ca ceea ce este de la Dumnezeu adevărat voește a îndemna sufletul nevoito-

¹⁴ Epistola întâia către Tesaloniceni a Sfântului Apostol Pavel, 5, 19: „Duhul să nu-l stingeți“.

¹⁵ Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel, 4, 30: „Să nu întristați Duhul cel Sfânt al lui Dumnezeu, întru care ați fost pecetluiți pentru ziua răscumpărării“.

¹⁶ Psalmii, 33, 8: „Gustați și vedeți că bun este Domnul; fericit bărbatul care nădăjduiește în El“.

¹⁷ Epistola către Filipeni a Sfântului Apostol Pavel, 1, 9: „Și aceasta, mă rog, ca iubirea voastră să prisosească tot mai mult și mai mult, întru cunoștință și întru orice pricepere“.

rului buneî credințe, către dragoste întru bucurie multă a sufletului. Iar ceialtă de vreme ce cu oarecare vânt suptire a înșelăciunei, se obișnuiește a sufla pre suflet, începe a sufla prin somnul cel trupesc cercarea simțireî minții ce să însănătoșează întru pomenirea lui Dumnezeu. Deci dacă se va afla mintea pomenind cu luare aminte, precum am zis, pre Domnul Iisus, risipește acea suflare suptire cu dulce părere a vrăjmașului, și bucurându-se să pornește spre războiul cel împotriva lui. Având de aicea ca pre o armă tare dupre dar, pre lauda cea din cercare (Duhovnicească).

33. Dacă se va începe a să aprinde sufletul spre dragostea lui Dumnezeu, cu neîndoită și nenălucită pornire, trăgând ca cum și pre trup întru adâncul acelei dragoste negrăite, întru deșteptare, sau în chipul ce am zis, spre somn viind, cel ce de la Sfântul Duh să lucrează, necugetând altă nimica atuncea, fără numai aceasta spre care s-a pornit: se cade a ști cum că lucrarea Sfântului Duh este. Pentru că îndulcindu-se tot de acea nepovestită dulceață, nimic alt atuncea poate a cugeta, de vreme ce să veselește atuncea cu neslăbită bucurie. Iar dacă cu adevărat va primi întru sineși mintea îndoire când să lucrează, sau cuget spurcat, oarecare, sau și Sfântul Nume îl va meșteșugi spre izbânda răului, și nu măi vârtos spre dragostea lui Dumnezeu numai se va porni; cade-se a ști, că de la înșelătorul este mângâierea aceea prin arătare de bucurie. Iar bucuria aceea toată este deșartă de orice fel de felurime și neașezată. Vrând vrăjmașul a curvi cu sufletul, când va vedea pre minte lăudându-se cu de-adinsul întru cercarea simțireî sale, atuncea cu oarecare mângâieri, precum am zis, cu bune păreri cheamă pre suflet; ca deșertându-se el de trândava aceea și umedă dulceață, necunoscută să i se facă amestecarea vicleanului cu dânsul. Deci dintru aceste semne vor cunoaște pre Duhul adevărului, și pre duhul înșelăciunei (1 Ioan 4.6) ¹⁸. Însă cu neputință este sau a gusta cineva din Dumnezeasca bunătate, sau a să ispiți simțitor de amărăciunea dracilor, de nu cineva se va adeveri pre sine, cum că adecă dracul s-a sălășluit întru adâncul minții, iar duhurile cele rele petrec împrejurul mădularelor inimii. Care (lucru) nu voesc dracii niciodată a să crede de la oameni. Ca nu cumva mintea adevărat știindu-o aceasta, cu aducerea aminte de Dumnezeu, împotriva lor să se întrarneze.

34. Alta este dragostea sufletului cea firească, și alta ceea ce să face lui de la Sfântul Duh. Pentru că aceea adecă, dintru a noastră voire, când voim, cu măsură să pornește. Pentru aceasta și lesne să răpește de duhurile cele rele, când nu vom stăpâni cu sila voia noastră. Iar ceialtă atâta aprinde pre suflet spre dragostea lui Dumnezeu, până încât toate părțile sufletului atuncea să lipesc nepovestit întru bunătatea Dumnezeieștii dorințe; întru nemărginită oarecare prostime a dragosteî. Pentru că îngreoață făcându-se mintea atuncea de Duhovniceasca lucrare, izvor oarecare al dragosteî izvorăște și al bucurieî.

35. Precum Marea are fire de a să supune untului-de-lemn ce se varsă preste dânsa când se înviforează, biruindu-se turburarea de grăsimea lui, așa și sufletul nostru când se îngrașă de bunătatea Sfântului Duh, cu dulceață să alină. Că bucurându-se se biruiește de acea bună și negrăită bunătate ce-l umbrește pre dânsul, dupre Sfântul ce zice „însă lui Dumnezeu te supune suflete al meu” (Ps. 61.5) ¹⁹. Deci pentru aceasta măcar câte zădărări atuncea de s-ar meșteșugi de la draci împotriva sufletului, nemânios rămâne și de toată bucuria plin. Întrucare cineva vine și rămâne, dacă își va îndulci sufletul lui neîncetat cu frica lui Dumnezeu. Pentru că celor ce să nevoesc, chip oarecare de curățenie și neprihănire, le aduce frica Domnului Iisus, că zice „Frica Domnului curată, care rămâne în veacul veacului” (Ps. 18.10) ²⁰.

¹⁸ *Întâia Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Ioan*, 4, 6: “Noi suntem din Dumnezeu; cine cunoaște pe Dumnezeu ascultă de noi; cine nu este din Dumnezeu nu ascultă de noi. Din aceasta cunoaștem Duhul adevărului și duhul rătăcirii”.

¹⁹ *Psalmii*, 61, 5: “Dar lui Dumnezeu supune-te, suflete al meu, că de la El vine răbdarea mea”.

²⁰ *Idem*, 18, 10: “Frica de Domnul este curată, rămâne în veacul veacului. Judecățile Domnului sunt adevărate, toate îndreptățite”.

36. Nimenea auzind simțire de minte, să nu nădăjduiască a i să arăta slava lui Dumnezeu simțitor. Că zicem cum că simte sufletul mângâierea cea Dumnezească întru oarecare, ce gustă ne-grăit când este întru curățenie. Dar nu cum că i se arată lui ceva din cele nevăzute. De vreme ce acum „prin credință umblăm, iar nu prin vedere“ (2Cor.5.7)²¹ precum zice Fericitul Pavel. Deci de se va arăta vreunui din cei ce se nevoesc, sau lumină, sau închipuire oarecare în chipul focului, sau glas, nicidecum să nu primească acest fel de vedere (ca adevărată). Că este înșelare arătată a vrăjmașului. Care mulți pătîmind din necunoștință, s-au abătut din calea adevărului. Iar să fim înțelegând că întrucât ne aflăm întru acest trup stricacios, „suntem călători de la Domnul“ (2Cor.5.6)²² adecă văzut, sau pre Dânsul, sau ceva din vederile cele cerești, a vedea nu putem.

37. Visele ce să arată întru dragostea lui Dumnezeu sufletului, cătuși de cât sunt ajutători neînșelați ai sănătosului suflet. Pentru aceasta nici dintru o închipuire întru altele oarecare să prefac. Nici iarăși înspăimântează simțirea, nici o fac a râde, sau o mahnesc fără de veste. Ci cu toată blândeța să apropie de suflet, umplându-l pre dânsul de veselie Duhovnicească, pentru care și dupre ce să deșteaptă trupul, cu multă poftă caută sufletul bucuria visului. Iar nălucirile dracilor, prin toate împotriva se află. Pentru că nici întru aceeași închipuire rămâne, nici în multă vreme frumusețea neturburată arată. Că ceea ce nu o au din voe, ci numai dintru a lor înșălăciune să împrumută, nu poate a-i îndestula pre dânsii întru multă vreme. Ci și mult grăiesc, și înfricoșează mult în chip de ostași de multe ori făcându-se, uneori și cântă sufletului strigare tare. Pentru aceasta cunoscând mintea când este curată, întru năluciri deșteaptă trupul. Iar uneori se și bucură, ca ceea ce a cunoscut vicleșugul lor. Pentru aceasta și întru însuși visul de multe ori muștrându-i pre dânsii, spre mare mânie îi pornește. Însă uneori și visurile cele bune, bucurie adecă nu aduc sufletului, ci întristare dulce fac într-însul, și nedureroasă lacrimă. Și aceasta să face întru cei ce sporesc întru multă smerită înțelepciune.

38. Am zis noi cum că am auzit de la cei ce s-au făcut întru cercare, socoteala bunelor și a relelor visuri. Însă fie-ne nouă din destul spre mare faptă bună, a nu ne supune nicidecum nici unei năluciri; pentru că visele mai de multe ori alt nimic nu sunt, ci numai Idoli ai cugetelor celor înșelate; sau batjocoriri ale dracilor. Căci când din bunătatea lui Dumnezeu, se va trimite nouă vedere în vreun chip vreodată, și nu o vom primi pre dânsa, nu se va mânia pre noi mult doritul Domnul Iisus pentru aceasta. Că știe că pentru vicleșugul dracilor venim spre aceasta. Că cea mai înainte socoteală adecă, nesimțită este. Dar se întâmplă din vreo răpire oarecare nesimțită, întinându-se sufletul, fără de care nimeni, precum mi se pare, nu să află, a pierde urma iscusitei cunoștințe, și a crede ca unor bune, celor ce sunt nu bune.

39. Și fie-ne nouă spre pilda lucrului, următoarea zicere: Un stăpân după multă ducere de acasă, înaintea curților casei viind (noaptea), cheamă pre rob a-i deschide, căruia deschiderea ușilor cu totul a lepădat-o robul. Că se temea, nu cumva asemănarea glasului răpindu-l cineva, pre dânsul să-l facă a să face prădător al lucrurilor, cărora de la dânsul să încredințase. Asupra căruia nu numai s-a mâniat Domnul lui, făcându-se ziuă, ci și a multor laude l-a învrednicit pre dânsul, căci și glasul stăpânului, a fi înșălăciune a socotit, nevrând a pierde vreuna din averile încredințate lui.

40. Cum că mintea când va începe a să lucra des de Dumnezeasca lumină, și luminoasă toată s-ar face, întrucât vede din destul lumina sa, nu să cade a ne îndoi. Că aceasta zic să face, când puterea sufletului va stăpâni patimile. Iar cum că toate ce să arată ei întru închipuire, au ca lumină, au ca focul, de la reaua meșteșugire a vrăjmașului să face, Dumnezeescul Pavel, arătat ne învață pre noi zicând: „Cum că să închipuiește el întru Îngerul luminii“ (2Cor.11.14)²³. Deci nu să cade cineva

²¹ *A doua Epistolă către Corinteni A Sfântului Apostol Pavel*, 5, 7: “Căci umblăm prin credință, nu prin vedere”.

²² *Idem*, 5, 6: “Îndrăznind deci totdeauna și știind că, petrecând în trup, suntem departe de Domnul”.

²³ *Idem*, 11, 14: “Nu este de mirare, deoarece însuși satana se prefacă în înger al luminii”.

cu această nădejde a priimi viață pustnicească, pentru ca nu cumva de aici să afle pre suflet Satana spre răpire. Ci ca să ajungem numai, întru toată simțirea și adevărarea inimii a iubi pre Dumnezeu. Care este „din tot sufletul, și din toată inima, și din tot cugetul“ (Luc.10.27)²⁴. Că cela ce să lucrează de la darul lui Dumnezeu, întru aceasta să duce din lume, măcar de ar fi și în trup.

41. Ascultarea, s-a cunoscut că este bună mai întâi, întru toate aducătoarele înlăuntru fapte bune, pentru că mai înainte leapădă trufia, și naște nouă smerita înțelepciune. Pentru aceasta să face ușă și intrare celor ce o știu pre dânsa, a dragostei ceî spre Hristos. De aceasta lepădându-se Adam, s-au alunecat întru adâncul tartarului, pre aceasta iubindu-o Domnul, prin cuvântul rânduiei „până la cruce și moarte a ascultat pre Părintele Său“ (Filip.2.8)²⁵, și mai vârtos întru nimic fiind mai mic de Mărirea Lui. Pentru că greșala neascultării omenesci, prin a Lui și ascultare stricându-o, întru fericită și vecinică viață să întoarcă pre ceî ce viețuiesc întru ascultare. Decî să cade mai întâi a ne nevoi pentru aceasta, ceî ce primesc asupra lor lupta împotriva trufiei diavolului. Că acesta mergând înainte, ne va arăta nouă nerătăcit toate cărările faptelor bune.

42. Înfrânarea, de obște este numită a tuturor faptelor bune. Decî să cade „cel ce să nevoește, de toate a să înfrâna“ (1Cor.9.25)²⁶. Că precum de va lipsi oarecare din mădularele cele prea mici ale omului, pre tot al omului, măcar cât de puțin va fi ceea ce lipsește din închipuire, grozav îl face. Așa și acela ce nu bagă în seamă de o faptă bună, toată buna cuviință înfrânării o strică precum nu știe. Drept aceea să cade nu numai întru trupestile fapte bune a ne nevoi, ci și întru cele ce pot a curăți pre omul cel dinlăuntru. Că ce fel de folos este celui ce își păzește trupul întru feciorie, dacă sufletul și l-au preacurvit de dracul neascultării? Sau cum să va încununa cela ce de îndrăcirea pântecului, și de toată pofta trupestă să va feri, iar de trufie și de iubirea de slavă, nu să îngrijaște a se apăra? Nicî suferă puțină scârbă a cumpeni, ceea ce voește a cumpăni întocmai lumina dreptății celor ce a lucrat lucrurile dreptății, întru Duhul smereniei?

43. Decî toate poftele cele necuvântătoare, atât să cade a să îngriji a le tăia ceî ce să nevoesc, până încât să câștige întru deprindere urâciunea cea împotriva lor. Iar înfrânarea cea întru mâncări, atât să cade a o păzi, ca să nu vie cineva întru scârba vreunui dintru acestea. Pentru că acest lucru este și blestemat și drăcesc cu totul. Că nu ca de niște rele ne depărtăm de dânsa, să nu fie. Ci pentru ca rupându-ne pre sine din hranele cele multe și netrebuincioase, părțile cele arzătoare ale trupului, cu măsură să le muncim. Și de aici ca și prisosința noastră întru purtarea de grijă a săracilor îndestulată să se facă. Care este cunoștința a dragostei ceî curate.

44. A mânca și a bea, mulțămind lui Dumnezeu, din toate cele ce s-au pus înainte, Sau să toarnă, nicidecum nu să luptă cu canonul cunoștinței. „Pentru că toate sunt bune foarte“ (Fac.1.31)²⁷. Iar a să depărta de cele dulci și mult cu dulceața, și prea socotitor lucru este, și prea cunoscător. Și nu vom putea defăima cele de aici cu dulceața, de nu vom gusta din dulceața lui Dumnezeu, întru toată simțirea și adevărarea deplin.

45. În ce chip de mulțimea mâncărilor îngreindu-se, trupul, fricoasă oarecum și anevoe pornită lucrează pre minte, așa și slăbindu-se de multă înfrânare, mahnită oarecare și neiubitoare de cuvântare săvârșește partea cea văzătoare a sufletului. Decî să cade ca chipul hranei trupesti, a-l măsura cu starea tăriei trupului. Pentru că când adecă este sănătos, să se muncească cu cuviință, iar când este

²⁴ *Sfânta Evanghelie după Luca, 10, 27:* „Iar el, răspunzând, a zis: Să iubești pe Domnul Dumnezeuul tău din toată inima ta și din tot sufletul tău și din toată puterea ta și din tot cugetul tău, iar pe aproapele tău ca pe tine însuși”.

²⁵ *Epistola Către Filipeni a Sfântului Apostol Pavel, 2, 8:* “S-a smerit pe sine, ascultător făcându-se până la moarte, și încă moarte de cruce”.

²⁶ *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel, 9, 25:* “Și oricine se luptă se înfrânează de la toate. Și aceea, ca să ia o cunună stricăcioasă, iar noi, nestricăcioasă”.

²⁷ *Facerea, 1, 31:* “Și a privit Dumnezeu toate câte a făcut și iată erau bune foarte. Și a fost seară și a fost dimineață: ziua a șasea”.

neputincios, să se întărească cu măsură. Că nu să cade a slăbi cu trupul cel ce să nevoește, ci a fi putincios cât să-i ajungă spre nevoie, ca prin ostenele trupului, sufletul cu cuviință să să curețe.

46. Când mărirea deșartă foarte să aprinde împotriva noastră, venirea vreunor frați, sau a oarecăror străini, spre pricina răutății sale aflând, bine este atunci a slobozi peste obicinuita mâncare, măsurată indeletnicire, pentru că așa vom trimite pre dracul nelucrător, și mai vărtos plângând ispitirea. Și legea dragostei cu judecată o vom împlini-o, și taina înfrânării nearătată prin plecare o vom păzi-o.

47. Postul are laudă adecă întru sineși, ci nu către Dumnezeu, pentru că este unealtă ca cum spre întreaga înțelepciune, îndreptând pre cei ce vor. Decî nu să cade a cugeta înalt pentru aceasta nevoitori (bunei credințe, ci numai a aștepta întru credința lui Dumnezeu sfârșitul scoposului nostru. Pentru că nici știutorii a oricărui fel de meșteșuguri, nu-și laudă vreodată săvârșirea făgăduinței din unealtă. Ci fieștecare dint-înșii așteaptă vederea lucrului, pentru că dintru acela să arată iscusința meșteșugului.

48. În ce chip pământul cu măsură udându-se, sămânța cea sămănată într-însul, curată o răsare cu multă adăugire, iar îmbătându-se de multe ploii, spini aduce numai și pălămidă. Așa și pământul inimei, de vom obișnui vin cu măsură, curata răsare fireștile lui semințe, și cele semănată întru dânsul de la Sfântului Duh, foarte bine înflorite, le răsare și mult roditoare. Iar dacă să face cu totul udăcioasă de multa băătură, spini cu adevărat aduce pre toate gândurile lui și pălămidă.

49. Când mintea noastră va înota în valurile multei băături, nu numai nu privește spre idoli cei ce să închipuie în somn de la draci cu împătımire, ci și întru sine oarecare fete bine împodobite închipuind, meșteșugește cu aprindere nălucirile cele de la sine, ca pre niște ibovnice. Pentru că înferbătându-se uneltele acelea împreunătoare ale organelor prin încălzirea vinului, toată nevoia este a-și pune înainte ei și, mintea, umbră îndulcitoare a patimii. Decî să cade nouă obișnuindu-ne cu măsura vinului, a scăpa din stricăciunea cea din cel preste măsură. Pentru că când nu are dulceața ceea ce o aprinde pre dânsa spre închipuirea păcatului, cu totul rămâne nenălucită, și cel mai bun lucru, nepornită spre pofta femeiască.

50. Toate băăturile cele făcute, cele ce și înainte băăturile numesc meșterii acestei izvodiri, precum să pare, pentru că povățuiesc în pânțece mulțimea mâncărilor, nu se cade a alerga după ele, cei ce voesc a munci părțile cele umflătoare ale trupului. Pentru că nu numai felurimea lor, stricătoare trupurilor celor ce să nevoesc să facă, ci și însuși necuvântătoarea lor amestecare, rănește foarte știința cea temătoare de Dumnezeu. Că, oarece este ceea ce lipsește firii vinului, ca prin amestecarea a feluri de îndulciri, tăria lui să se femeiască?

51. Domnul nostru și al Sfintei aceștia nevoiețe Învățătorul Iisus Hristos cu oțet în vremea patimii s-a adăpat, de la cei ce slujeau poruncilor celor diavolești, pentru ca să ne lase nouă chip arătat, precum mi se pare mie, al dragostei Sfintei nevoiețe. Că zice „Cei ce să nevoesc împotriva păcatului, nu să cade a să deprinde cu băături Sau cu mâncăruri ce îndulcesc, ci mai vărtos a suferi amarăciunea războiului cu răbdarea“. Încă să se adauge și Isop în burete, pentru ca desăvârșit să se zugrăvească cu chipul forma curățeniei noastre. Pentru că Isopul, hotărât osebit, e al nevoiețelor. Iar ce este curățitor, adecă buretele, cu adevărat săvârșirei este chip.

52. A merge la baie, nu va putea cineva hotărî păcătos, sau necuviincios lucru, iar a ne depărta și de aceasta pentru înfrânare, și bărbătesc îl grăiesc, și prea întreg înțelept. Pentru că nici pre trup îl va muieri acea umezeală dulce, nici iarăși întru aducerea aminte de cea neslăvită goliciune a lui Adam venim, ca și de frunzele aceleia să purtăm grijă spre a acoperi pre a doua pricină a rușinii; care mai vărtos din pierderea vieții, cu puțin mai înainte sărind afară, suntem datori a să împreuna curățenia trupului nostru, cu frumusețea întregii înțelepciuni.

53. A chema doftori în vremea boalei, nici o opreală este. Pentru că voește vreodată a să aduna împreună meșteșugul de cercarea omenească, pentru aceasta și mai întâi erau doftoriile. Însă nu să

cade a avea nădejdea tămăduirii în ei, ci întru adevăratul mântuitor și Doftorul nostru Iisus Hristos. Și acestea eu o zic, pentru ceii ce petrec viață de obște, sau în Cetății, pentru că îndreptează scopul înfrânării, și nu pot ei din nevoițele ce să întâmplă a avea neîncetat lucrarea credinței prin dragoste. Și într-alt chip, ca să nu cadă ei în slava deșartă și în ispita diavolului, dintru care unii din ei să fâgăduiesc înaintea multora, a nu avea trebuință de doftori. Iar dacă petrece cineva viața cea depărtată în locuri mai pustii, între doi sau trei frați de un nărav, singur Domnului pre sineși, celui ce tămăduiește toată boala și toată neputința noastră, întru credință să se aducă, măcar în orice patimă de va cădea. Pentru că are împreună cu boala, destulă mângâiere dupre Domnul pustia. Pentru aceasta unul ca acesta, nici lucrarea credinței este sărac vreodată; de vreme ce mai vârtos nici găsește unde să-și arate fapta bună cea din răbdare; bine meșteșugind pustia ca o perdea. Pentru aceasta și Domnul, l-au sălășluit pre el cu ceii de un cuget în casă (Psalm 67.6)²⁸.

54. Când către nestatornicele cele trupești ce ni se întâmplă nouă foarte ne scârbim, cade-se a ști, că sufletul nostru încă să robește de pofta trupului. Pentru aceasta poftind norocirile cele materialnice, nici a să depărta de bunătățile vieții voește, ci și mare neîndeletnicire socotește, a nu putea pentru boală a meșteșugi cele frumoase ale vieții. Iar dacă cu mulțumită va primi întristările cele din boală, nu departe fiind de hotarele nepătimirii să cunoaște. Pentru aceasta și moartea ca cum ar fi pricină a vieții cu adevărat, atuncea cu bucurie o așteaptă.

55. Nu va face a pofti sufletul a să depărta de trup, de nu se va face lui așezarea cea către văzduhul acesta nefelurită. Pentru că toate simțirile trupului, să împrotivesc credinței; de vreme ce acelea adecă, pentru cele de acum să fac. Iar aceea fâgăduiește numai petrecerea bunătăților ce vor să fie. Decii să cade cel ce să nevoește, a nu-și aduce aminte nicidecum, nici pentru oarecare copaci cu bune ramuri, sau umbrariu, sau pentru izvoare frumoase și curgătoare, sau pentru livezi de multe feluri și înflorite, sau pentru case bine împodobite, sau și pentru plimbări dimpreună cu rudenie. Și de se va întâmpla, nici de iubirile de cinste. Ci a să obișnui cu cele trebuincioase cu mulțumire. Și cale oarecare străină a socoti viața, de toată dragostea cea trupească pustie. Că întru acest chip numai strămtorând cugetarea nostru, în urma căii ceii vecinice, pre dânsul tot îl vom putea întoarce.

56. Cum că vederea și gustarea și celelalte simțiri strică aducerea aminte a inimei când preste măsură le vom întrebuința, întâi Eva ne mărturisește una ca aceasta. Că până nu căuta asupra la lemnul fâgăduinței cu dulceață, își aducea aminte cu nevoiță de Dumnezeasca poruncă, care și cu aripile încă ale Dumnezeștii dragoste ca când se acoperea, de aici necunoscându-și a sa goliciune. Iar dacă a privit lemnul cu dulceață și cu multă poftă s-a atins de dânsul, și de aceea din rodul cel dintr-însul cu lucrătoare oarecare dulceață a gustat, îndată adecă s-a îndulcit către trupeasca împleticire, ca ceea ce s-a împreunat goală cu patima, și pre toată pofta ei au dat-o spre îndulcirea celor de acum, amestecându-o pentru dulce părerea rodului, către a sa cădere și a lui Adam greșală; dintru care cu anevoe de aici cu mintea omenească, poate a-și aduce aminte de Dumnezeu și de poruncile lui. Decii noi în adâncul inimei noastre privind de-a pururea cu pomenirea de Dumnezeu negreșită, ca niște orbi și vătâmați cu vederile să petrecem întru această viață iubitoare de înșelăciune. Că osebit cu adevărat al Filosofiei ceii Duhovnicești, este a păzi de-a pururea vederea ochilor neabătută. Că aceasta și mult ispititul Iov ne învață pre noi zicând „și de a urmat ochiului meu inima mea“ (Iov 31.7)²⁹. Așa a prea nemărginitei înfrânări este pricina cunoștinței.

57. Cea ce se află de-a pururea întru a sa inimă, călătorește cu adevărat afară de frumusețile vieții. Că umblând cu Duhul pofta trupului a o ști nu poate. De vreme ce de aici în turmul ce de pază al poruncilor celor de acest fel face umbletele, pre singure faptele ca pre niște portari avându-le, ale

²⁸ Psalmii, 67, 6: „Dumnezeu este în locul cel sfânt al Lui; Dumnezeu așază pe cei singuratici în casă”.

²⁹ Cartea lui Iov, 31, 7: „Dacă pașii mei s-au abătut de la calea cea dreaptă și inima mea a fost târâtă de ochii mei, iar de mâinile mele s-a lipit vreo murdărie”.

Cetățuii curățeniei. Pentru care dar și nelucrătoare de aici să fac asupra lui atunci meșteșugurile dracilor, măcar de ar ajunge săgețile poftei, până și la ferestrele firei.

58. Când sufletul nostru nu va mai începe a pofti cele frumoase ale pământului, atunci mai de multe ori intră într-însul pre ascuns un duh trândav, nici slujbei cuvântului neslobozindu-l pre el a sluji cu dulceață, nici iarăși lăsându-i lui arătat pofta bunătăților celor ce vor să fie, ci și pre această vremelnică viață prea covârșit netrebnicindu-o, ca pre ceea ce nu are lucru vrednic de faptă bună. Dar și pre însuși cunoștința defăimându-o, sau ca pre ceea ce s-a dat și altora mulți mai înainte, sau ca pre ceea ce nu s-a făgăduit nouă nimic a putea a însemna desăvârșit. Și de această patimă nici caldă nici rece și făcătoare de trândăvie, vom scăpa dacă vom pune gândul nostru întru foarte strâmte treceri către singură pomenirea lui Dumnezeu privind. Că întru acest chip numai, întru a sa înfierbințală întorcându-se mintea, va putea neîntristată a să depărta de acea trândăvie.

59. Cere de la noi mintea cu adevărat când toate trecerile ei le vom îngrădi cu pomenirea lui Dumnezeu, lucru datornic a încredința prea deplin sânguința ei. Să cade dar a-i da ei pre Doamne Iisuse numai, pentru întreaga neguțătorie gândind. Că zice „Nimenea nu zice Domnul Iisus, fără numai întru Duhul Sfânt“ (1 Cor. 12.3)³⁰. Și acest grai să-l vadă cu strâmtorime întru vistierile ei, ca să nu se abată întru vreo oarecare nălucire. Că câți întru adâncul inimei lor, neîncetat cugetă acest Sfânt și prea slăvit Nume, aceștia și lumina minții lor pot a vedea vreodinioară. Pentru că cu grijire strâmtorată, ținându-se de gândiri, toată întinăciunea ce este pusă pre suflet, întru îndestulată simțire o arde. Că zice: „Dumnezeul nostru, este foc mistuitor“ (Evr. 12.29)³¹. De unde întru dragoste multă de aici a slavei Sale cheamă Domnul pre suflet. Că zăbovind prea slăvitul acela și mult doritul Nume al lui Iisus, prin pomenirea minții întru ferbințeala inimei, naște întru noi deprindere cu adevărat a iubi bunătățile Lui, nefiind de aici nimic care ne zăticnește. Că acesta este Mărgăritarul cel de mult preț, pre care, vânzându-și toată avuția lui cineva poate a-l câștiga, și a avea nepovestită bucurie în aflarea lui.

60. Alta este bucuria cea aducătoare înlăuntru, și alta cea făcătoare desăvârșit. Că aceea adecă, nălucirei nu este împărțită, iar aceasta are puterea smeritei cugetări. Iar mijlocirea acestora este întristare iubitoare de Dumnezeu, și lucrătoare lacrimă. Pentru că cu adevărat, întru mulțimea înțelepciunii, mulțime de cunoștințe, și „cela ce i se adaugă cunoștința adaugă durere“ (Ecl. 1.18)³². Pentru aceasta dar să cade mai întâi a pleca sufletul către nevoie, prin bucuria cea aducătoare înlăuntru și de aceea a să vădi și a să cerca de adevărul Sfântului Duh, și pentru cele ce a făcut rele, sau și încă pentru cele ce face înălțări. Că zice „Întru muștrări pentru fărădelegi ai pedepsit pre om. Și ai supțiat ca un păianjen sufletul lui“ (Ps. 38.14-15)³³. Pentru că Dumnezeasca lui muștrare ispitindu-l pre dânsul, ca întru o topitoare, așa să ia lucrarea bucuriei cea nenălucită, întru fierbinte pomenire de Dumnezeu.

61. Când să turbură sufletul de multă mânie, sau de amețeața beției vinului să face turbure, sau de nesuferită scârbă să supără, nu poate mintea a să face țiuțoare pomenirei Domnului, măcar în orice chip de s-ar sili cineva pre sineși. Că întunecată cu totul fiind de greutatea patimii, străin cu adevărat să face de a sa simțire. Pentru care pofta nu are unde să-și tipărească pecetea sa, ca să aducă mintea neuitat chipul cugetării de Dumnezeu, împetrită făcându-se pomenirea gândirii, din

³⁰ *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 12, 3: “De aceea vă fac cunoscut că precum nimeni, grăind în Duhul lui Dumnezeu, nu zice: Anatema fie Iisus! – tot așa nimeni nu poate să zică: Domn este Iisus, – decât în Duhul Sfânt”.

³¹ *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, 12, 29: “Căci Dumnezeul nostru este și foc mistuitor”.

³² *Ecclesiastul*, 1, 18: “Că unde este multă înțelepciune este și multă amărăciune, și cel ce își înmulțește știința își sporește suferința”.

³³ *Psalmi*, 38, 14-15: “De tăria mâinii Tale, eu m-am sfârșit. Cu muștrări pentru fărădelege ai pedepsit pe om”. “Și ai subțiat ca pânza de păianjen sufletul său; dar în deșert se turbură tot pământeanul”. Am completat trimiterea și cu stihul 15.

cruzimea patimii cea ce s-a făcut. Iar de va fi afară de acestea, măcar puțin de s-ar fura de întristare doritul lucru, îndată și mintea iarăși meșteșugind a sa sârguință, fierbinte să apucă de acel mult dorit și Mântuitor vânat. Că are atunci sufletul pre însuși darul, și împreună cugetând cu dânsul, și împreună lucrând pe: Doamne Iisuse Hristoase, precum maica învață pre copil, a poftori împreună cu dânsa, pre numele TATĂ, până când îl va aduce în deprindere. Măcar de doarme, a chema luminat pre Tatăl, în loc de oricare altă vorbă cu cuviință pruncească. Pentru aceasta grăiește Apostolul „singur Duhul ajută neputința noastră. Căci că ce ne vom ruga precum să cuvine, nu știm. Ci însuși acesta Duhul, să roagă pentru noi cu suspinuri negrăite“ (Rom.8.26)³⁴. Ci de vreme ce noi suntem prunci către săvârșirea faptelor bune aceștia, avem trebuință cu adevărat de ajutorul Lui; că de nepovestita Lui dulceață ținută fiind toată cugetarea noastră, și îndulcindu-se din toată dragostea, să putem a veni către pomenirea și dragostea lui Dumnezeu Părintelui nostru. Pentru care întru dânsul, precum iarăși acest Dumnezeesc Apostol zice“ strigăm, când de dânsul ne îndreptăm, a numi pre Dumnezeu Părintele neîncetat „Avaa Părinte“ (Rom.8.15)³⁵.

62. Mânia mai mult decât alte patimi, s-a obișnuit a turbura și amesteca sufletul. Iar uneori este, când foarte mult îl folosește pre el. Căci când împotriva celor necredincioși, sau în orice chip vreodată neînfrânați, o vom meșteșugi pre dânsa, fără de turburare, ca să se mântuiască, sau să se rușineze, adăogirile blândeții pricinuim lui. Că cu adevărat alergăm împreună cu scopul dreptății și bunătății lui Dumnezeu. Încă și femeimea lui, greu mâniindu-se asupra păcatului, o întrebuițăm de multe ori. Și cum că și cu acest duh al stricăciunii turburându-se, când vom fi întru multă întristare, deasupra laudei morții cugetăm, nu să cade a ne îndoii. Care ca să ne învețe pre noi Domnul, de două ori cu Duhul suspinând, împotriva iadului, și turburându-se pre Sine, și măcar că cu voe neturburată câte voește face, așa sufletul lui Lazăr l-au dat trupului. Decî dar mi se pare, cum că s-a dat firii noastre de la Dumnezeu cela ce ne-a zidit pre noi, mânia cea înțeleaptă, mai mult ca o armă a dreptății. Drept aceea de s-ar fi folosit Eva cu aceasta împotriva șarpelui, nu s-ar fi lucrat de acea dulceață a patimii. Pentru care mi se pare, că acela ce să folosește de mânie cu întreaga înțelepciune, pentru râvna bunei credințe, măi cercat cu adevărat se va afla lângă cumpăna răsplătirilor, decât acela ce nu să pornește nicădecum spre mânie, pentru anevoia pornire a minții. De vreme ce acela să arată având neiscusit pre acela ce ține hăturile cugetelor omenești. Iar celălalt, de-a pururea să poartă nevoitor, fiind pe caii faptelor bune. Și în mijlocul taberelor drăcești, iscusind totdeauna căruța cea cu patru cai a înfrânării, întru frica lui Dumnezeu. Care o aflăm zisă lângă Sfânta scriptură „Carul lui Israel, întru înălțarea Dumnezeescului Ilie“ (4 Imp.2.12)³⁶. De vreme ce mai întâi ludeilor, pentru cele patru fapte bune, în multe chipuri să arată că a vorbit Dumnezeu, pentru care cu totul de car de foc s-a înălțat acest mare hrănitor al înțelepciunii meșteșugului, întreg înțeleptul, ale sale fapte bune, ca pre niște cai întru Duhul cela ce l-a răpit pre el, întru supțire suflare de foc.

63. Cela ce s-a împărțit Sfintei cunoștințe, și a gustat din dulceața lui Dumnezeu, nici a judeca este dator, nici judecată cu totul a porni spre cineva, măcar de i-ar lua cineva și acestea singure cu care să îmbracă. Pentru că dreptatea stăpânirii lumii aceștia, se biruiește cu adevărat de dreptatea lui Dumnezeu. Și mai vârtos nimic nu este către dreptatea lui Dumnezeu, de vreme ce care deosebire este între fiii lui Dumnezeu, și între oamenii veacului acestuia, de nu se va arăta dreptatea acestora fiind nesăvârșită pre lângă dreptatea acelora. Pentru că aceea adecă, să zice dreptate

³⁴ *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, 8, 26: “De asemenea și Duhul vine în ajutor slăbiciunii noastre, căci noi nu știm să ne rugăm cum trebuie, ci însuși Duhul se roagă pentru noi cu suspine negrăite”.

³⁵ *Idem*, 8, 15: “Pentru că n-ați primit iarăși un duh al robiei, spre temere, ci ați primit Duhul înfierii, prin care strigăm: Avva! Părinte!”.

³⁶ *Cartea a patra a Regilor*, 2, 12: “Iar Elisei se uita și striga: «Părinte, părinte, carul lui Israel și caii lui!» Și apoi nu l-a mai văzut. Și apucându-și hainele le-a sfâșiat în două”.

omenească, iar aceasta dreptate Dumnezească. Decî într-acest chip Domnul Iisus, nici batjocorindu-se, împotrivă a batjocorit, nici pătimind, a înfricoșat (1Pet.2.23)³⁷, ci și lipsirea hranei, tăcând a o suferit. Încă și pentru mântuirea, ca să zis cea mai mare, a rău lucrătorilor, ruga pre Tatăl. Iar oamenii lumii nu vor înceta de a să judeca, de nu cu adăogire uneori, când mai vârtos mai întâi de datorie, iau dobânzile, întrucât a să face dreptatea lor, început de multe ori de mare nedreptate.

64. Nu să cade, zice, am auzit pre oarecare cucernică grăind, a slobozi celor ce să întâmplă a răpi cele ce pentru chivernisirea noastră, saș și pentru odihna săracilor le avem, mai vârtos dacă de la creștini pătimim aceasta. Pentru ca să nu ne facem pricinuitori de păcate celor ce ne fac strămbătate nouă, prin ceea ce suferim rău. Dar aceasta nimic alta este, fără numai voesc a mântui pre ale mele mai mult decât pre însumi. O! pricină necuvântătoare! Că dacă părăsind de a mă ruga, și a lua aminte întru a mea inimă, voi începe câte puțin a grăi drepte, către cei ce voesc a mă asupri, și a merge pre lângă curțile divanurilor, arătat este că cele răsipite le socotesc mai bune decât a mea mântuire, ca să nu zic, și decât însuși porunca cea mântuitoare. Că cum vom urma poruncilor Evangheliei, care îmi poruncește mie, „și de la cel ce ia ale tale nu cere“? dacă nu cu bucurie vom suferi după Apostolescul cuvânt, răpirea lucrurilor celor ce îmi sunt mie (Evr.10.34)³⁸. Când nici judecându-se cineva și dobândind acelea câte i s-au făcut silă, de păcat nu izbăvește pre asupritorul. De vreme ce divanurile cele stricacioase, pre nesticăciosul a lui Dumnezeu divan, a-l hotări nu poate. Că pre toate legile acestea le împlinește pricinuitorul, lângă care și pentru pricina lor i se întâmplă a răspunde. Întrucât bine este a suferi sila celor ce vor a ne asupri pre noi, și a ne ruga pentru dânșii, ca prin pocăință, iar nu prin răsplătirea acelor ce au răpit de la noi, să se dezlege de greșeala lăcomiei. Că aceasta voește dreptatea lui Dumnezeu, ca pre asupritor, slobod de păcat să-l facă prin pocăință, dar nu ceea ce s-a asuprit să o câștige vreodinioară.

65. Foarte cuviincios și prin toate de folos este, cunoscându-se calea buneî credințe, îndată și a vinde toate cele ce ne sunt nouă, și a da săracilor (Luc.18.22)³⁹ după porunca Domnului, și nu cu pricină a voi de-a pururea a face poruncile, a nu asculta mântuitoarele porunci. Că ne va fi nouă dintru aceasta, mai întâi, adevă în frumoasa negrijire, și decî de aici sărăcia nepismuită, care preste toată nedreptatea, și preste toată judecata, deasupra cugetă, pentru că nu mai avem noi încă materia aceea ce aprinde focul asupritorilor. Și ne va încălzi pre noi atuncea mai mult decât alte fapte bune, smerita cugetare, și întru ale sale sânuiri, ca pre unii ce suntem goi ne va odihni; precum maica pre al său prunc, într-ale sale brațe luându-l, îl încălzește, când pentru prunceasca prostime dezbrăcându-se de a sa haină, departe undeva o va lepăda, în goliciune mai vârtos pentru multa nerăutate, decât în frumusețea hainei veselindu-se. Că zice: „Cel ce păzește pre prunci Domnul, smeritu m-am, și m-au mântuit“ (Psalm 114.6)⁴⁰.

66. Pre cât avem cu adevărat, pre atâta ne va cere Domnul măsura milosteniei, nu pre cât nu avem (2Cor 8.12)⁴¹. Decî dacă ceea ce putem a da în mulți ani, în puțină vreme pentru frica lui Dumnezeu bine o voi semăna: pentru oarecare încă nemaî având nimic, nu mă voi învinui? Dar va zice cineva: de unde se vor milui de aceea săracii, ce să obișnuiesc a se chivernisi din măsurile noastre? Învețe-se unii ca aceștia a nu ocări pre Dumnezeu, prin pricina a iubirii sale de bani. Că nu va lipsi

³⁷ *Întâia Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Petru*, 2, 23: „Și Care, ocărât fiind, nu răspundea cu ocară; suferind, nu amenința, ci se lăsa în știrea Celui ce judecă cu dreptate”.

³⁸ *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, 10, 34: „Căci ați avut milă de cei închiși, iar răpirea averilor voastre ați primit-o cu bucurie, bine știind că voi aveți o mai bună și statornică avere”.

³⁹ *Sfânta Evaghelie după Luca*, 18, 22: „Auzind, Iisus i-a zis: Încă una îți lipsește: Vinde toate câte ai și le împarte săracilor, și vei avea comoară în ceruri; și vino de urmează Mie”.

⁴⁰ *Psalmii*, 114, 6: „Cel ce păzește pe prunci este Domnul; umilit am fost și m-am izbăvit”.

⁴¹ *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 8, 12: „Căci dacă este bunăvoință, bine primit este darul, după cât are cineva, nu după cât nu are”.

Dumnezeu chivernisind pre a sa zidire, precum din început. Pentru că nici mai înainte de a să ridica acesta, sau acela spre milostenie, să lipsea de hrană, sau de acoperământuri săracii. Decî bine este afară de această cunoștință, cu bun gând a lepăda lauda cea necuviincioasă din bogăție, urându-și poftele sale, care este a-și urî sufletul său. Ca nu încă bucurându-ne în semănarea banilor, să defăimăm sufletul nostru foarte, ca nici una din bunătăți lucrând. Că până suntem îndestulați de bogății ne bucurăm foarte mult, dacă este spre pornire a binelui lucrarea, pentru răsipirea acestora, ca cum cu dragoste slujim Dumnezeștilor porunci. Iar dacă îl vom deșerta toți, întristare nemărginită și smerenie întră pre ascuns întru noi, ca și cum nu am fi lucrat nimic vrednic de dreptate. Dintru care de aici spre sineși să întoarca sufletul, în multă smerenie. Că ceea ce nu o poate dobândi în fieștecare zi prin milostenie, aceea prin rugăciunea cea osârdnică și prin răbdare și prin smerita cugetare, de aici înainte să și-o câștige lui însuși. Că zice „Săracul și mișelul vor lăuda numele tău Doamne“ (Ps. 73.22)⁴². Pentru că nici darul Cuvântării de Dumnezeu, să gătește cuiva de la Dumnezeu, de nu cineva se va găti pre sineși, întru atât cât a lepăda el toate câte îi sunt lui, pentru slava Evangheliei lui Hristos. Ca întru sărăcie iubitoare de Dumnezeu să bine vestească bogăția mării lui Dumnezeu. Că cela ce a zis „Gătita-i întru bunătatea ta săracului Dumnezeu“⁴³ „au adăugat preste acestea „Domnul va da cuvânt celor ce bine vestesc cu putere multă“ (Psalm 67.11, 12)⁴³.

67. Toate adevăratele darurile Dumnezeului nostru bune sunt foarte, și de toată bunătatea dătătoare. Însă nimic așa aprinde și pornește inima spre dragostea bunătăților Lui, ca Cuvântarea de Dumnezeu. Că fiind aceasta naștere timpurie a darului lui Dumnezeu, cele dintâi cu adevărat și daruri hărăzește sufletului. Că mai întâi ne face pre noi a defăima bucurându-ne pre toate prietenii vieții, ca cei ce avem în locul poftelor celor stricacioase, bogăție nepovestită, cuvintele lui Dumnezeu. Și apoi firea noastră cea împrejurul minții o strălucește, dintre care și părtașă o face pre ea Duhurilor celor slujitoare. Curat dar pre această faptă bună, cei ce ne-am gătit spre aceasta, să o dorim iubitorilor. Pre cea bine împodobită, pre cea atotvăzătoare, pre cea pricinuitoare de toată negrijirea, pre cea luminată, plină de lumina negrăită și care hrănește mîntea cu Cuvântul lui Dumnezeu, pre aceia ce a împreunat cu Dumnezeu Cuvântul, pentru ca să nu zic multe, pre cuvântătorul suflet, prin Sfântul Proroc spre împărțășire nedespărțită. Că lângă oameni, O! minune! să alcătuiască cele cu chip Dumnezeesc glasuri, Dumnezeasca aducătoare de miere, luminat cântând măririle lui Dumnezeu.

68. Mîntea noastră mai de multe ori cu anevoe să află suferitoare în rugăciune, pentru foarte strămătorimea și sfîirea faptei bune ceî rugătoare. Iar pentru cuvântarea de Dumnezeu, bucurându-se să dă pre sine, pentru lățimea și slobozenia Dumnezeștilor vederi. Decî ca să nu dăm ei slobozenie a voi a grăi multe, sau și preste măsură, să o slobozim pre dânsa a zbura cu bucurie mai de multe ori în rugăciune, și întru cântarea Psalmilor, și în cetirea Sfintei Scripturi să ne îndeletnicim. Netrecând vreodată cu vederea tâlcurile bărbaților celor iubitori de cuvântare, a căror credință prin cuvinte să cunoaște. Că aceasta făcând, o vom face pre dânsa a nu amesteca, nici ale sale graiuri întru cuvintele darului, nici iarăși o vom slobozi pre dânsa a să trage pre ascuns de mărirea deșartă, deșertându-se prin multa bucurie și multa cuvântare. Ci și afară de toată nălucirea o vom păzi pre dânsa în vremea vederei, și lăcrămoase, pre scurt, toate cugetele ei dintru aceasta le vom agonisi. Că odihnindu-se în vremea liniștei și îndulcindu-se de dulceața rugăciunii, mai vartos, nu numai de cele mai sus zise pricini afară să face, ci și mai mult și mai mult să înnoește, spre a gândi iute și fără de osteneală de Dumnezeștile vederi. Dimpună cu și a spori înainte spre vederea alegerii întru multă smerenie. Însă să cade a ști că este rugăciune preste toată lățimea mai sus, și aceasta a singurî acelora este, care întru toată simțirea și deplin adevărarea s-a umplut de Dumnezeescul dar.

⁴² Psalmii, 73, 22: „Să nu se întoarcă rușinat cel umilit; săracul și sărmanul să laude numele Tău”.

⁴³ *Idem*, 67, 11, 12: „Îi. Vietățile Tale locuiesc în ea; întru bunătatea Ta, Dumnezeule, purtat-ai grijă de cel sărac; 12. Domnul va da cuvântul celor ce vestesc cu putere multă”.

69. Darul dintru întâi, întru simțire multă să obișnuiește a străluci pre suflet cu a sa lumină. Pentru că mergând înainte nevoițele, necunoscut mai de multe ori lucrează în sufletul cel grăitor de Dumnezeu tainele Sale. Pentru ca atunci adevărat, să ne pună pre noi bucurându-ne în urma Dumnezeștilor vederi, ca pre niște chemați dintru necunoștință întru cunoștință. Iar în mijlocul nevoițelor, nemăreți în deșert să păzim cunoștința. Să cade dar nouă a ne întrista cu măsură ca niște părăsiți, ca mai mult să ne smerim și să ne supunem mării Domnului, și a ne bucura în vreme cu prilej, cu bună nădejde înaripându-ne. Că precum multa întristare în deznădăjduire și întru necredință pune sufletul, așa și multa bucurie întru trufie îl cheamă pre dânsul; însă către cei ce încă sunt prunci grăiesc. Pentru că e mijlocirea luminării și a părăsirii cercarea; iar mijlocirea întristării și a bucuriei nădejdea. Că zice „Așteptând am așteptat pre Domnul, și a luat aminte spre mine“ (Ps.39.1)⁴⁴. Și iarăși „Dupre mulțimea durerilor mele în inima mea, mângâierile Tale au veselit sufletul meu“ (Ps.93.19)⁴⁵.

70. În ce chip ușile băilor adesea deschizându-se, fierbințeala dinlăuntru către cele din afară o împinge, așa și sufletul, când voește a vorbi multe, dacă și toate bune le zice, pomenirea sa prin poarta cea glăsuitoare o deșertează. Dintru care de aceea mintea să lipsește de cugetele cele prea folositoare, și pre însuși baterea împreună a gândurilor, cu supărare oarecum celor ce se întâmplă o vorbește. De vreme ce de aceea nici pre Sfântul Duh are, întru nenălucită cugetare păzindu-l pre dânsul. Pentru că fuge Bunul de multă vorbă, ca cela ce este străin de toată turburarea și nălucirea. Decă bună este tăcerea cea cu bună vreme, nimic alta fiind, fără numai maică a cugetelor celor prea înțelepte.

71. Cum că întru început, adevărat, multe patimi supără pre cuvântătorul de Dumnezeu suflet, însuși cuvântul cunoștinței ne învață pre noi. Și mai presus decât toate, mânia și urăciunea. Și aceasta pătimește, atât de la dracii ce lucrează acestea, cât și pentru a sa sporire înainte. Că până se aduce împreună sufletul cu cugetarea lumii, măcar ori în ce chip de ar vedea dreptatea călcându-se de oarecare, nemișcat și neturburat petrece. Că grijind de ale sale poftă, spre dreptatea lui Dumnezeu nu privește. Iar când va începe a fi deasupra patimilor sale, pentru nebăgarea în seamă a celor de acum, și pentru dragostea lui Dumnezeu, nici în somn răbdă a vedea dreptatea lepădată. Ci să veninează împotriva celor ce fac rele și să turbură, până când va vedea pre ocărătorii dreptății, cum că își dau seama la vrednicia acesteia, cu gând pravoslavnic. Decă pentru aceasta pre cei nedrepti adevărat, îi urește, iar pre cei drepti îi prea iubește. Că nerăpît cu adevărat să face ochiul sufletului, când pre a luiși perdea, pre trup zic, în multă suferință prin însuși înfrânarea o va ține. Însă mult mai bine este decât a urî pre cei nedrepti, a plânge mai vârtos a lor nesimțire. Că deși sunt aceia vrednici de urăciune, dar socoteala nu voește pre sufletul cel iubitor de Dumnezeu a să supăra de urăciune. De vreme ce urăciunea fiind de față în suflet, nu lucrează cunoștința.

72. Cuvântătoarea de Dumnezeu minte, de însuși Cuvântul lui Dumnezeu îndulcindu-se cu sufletul și înfocându-se, ajunge întru însuși măsurile nepătimirei întru lățimi de bună vreme. Că zice „Cuvintele Domnului cuvinte curate, argint cu foc lămurit, ispitit pământul“ (Ps.11.6)⁴⁶. Iar cunoscătorul din cercarea cea după lucrare adevărându-se, deasupra patimilor să face. Încă gustă și cuvântătorul de Dumnezeu, dacă se va așeza pre sineși mai smerit, din cercarea cea cunoscătoare, și cunoscătorul dacă are partea cea alegătoare a sufletului negreșită, gustă întru puțin din fapta bună cea văzătoare. Pentru că amândouă darurile nu să întâmplă a veni desăvârșit la fieștecăre, ca amândoi minunându-se întru ceea ce fieștecărele prisosește decât altul, smerită cugetare dimpreună cu râvna dreptății, să prisosească într-însul. Pentru aceasta Apostolul zice

⁴⁴ Psalmii, 39, 1: „Știi tu când nasc caprele sălbatece? Ai băgat de seamă care este vremea cerboaicelor?“

⁴⁵ Idem, 93, 19: „Doamne, când s-au înmulțit durerile mele în inima mea, mângâierile Tale au veselit sufletul meu“.

⁴⁶ Idem, 11, 6: „Cuvintele Domnului, cuvinte curate, argint lămurit în foc, curățat de pământ, curățat de șapte ori“.

„Că unuia adecă prin Duhul i se dă cuvântul înțelepciunei, iar altuia cuvântul cunoștinței întru același Duh“ (1Cor.12.8)⁴⁷.

73. Când sufletul ar fi întru ieftinătatea fireștilor lui roade, mai cu mare glas și cântarea Psalmilor face, și cu glas mai vârtos voește a să ruga. Iar când de Sfântul Duh să lucrează cu toată domolirea, și dulce cântă, și să roagă în singură inima sa; întru aceea adecă, așezări, îi urmează bucurie nălucită, iar aceștia Duhovnicească lacrămă, și după aceasta oarecare bucurie iubitoare de liniște. Pentru că ferbinte petrecând pomenirea, pentru măsura glasului, gătește cu adevărat pre inimă, a aduce oarecare cugetări lăcrămoase și domoale. Dintre care cu adevărat este a vedea semințele rugăciunii, dimpreună cu lacrimi în pământul inimei pentru nădejdea secerișului, cu bucurie semănându-se (Ps.125.5)⁴⁸. Însă când din multa scârbă ne îngreueam, să cade nouă puțin mai cu mare glas a face cântarea Psalmilor, lovind versurile sufletului cu bucuria nădejdei, până când acel nor prea greu se va risipi de vânturile dulcui versuiri.

74. Când întru așa cunoștință se va face sufletul, aduce și dintr-înșă oareșicare ferbințeală de Dumnezeu iubitoare. Că neamestecându-se de grijile vieții, naște oarecare îndrăgire a păcii, care cu măsură cântă pre Dumnezeu păcii. Dar adecă de aceasta degrab să deșartă, sau de simțiri furându-se pomenirea, sau și firea cheltuind degrab pre al său bine, pentru sărăcie. Dintru care Înțelepții Elinilor, ceea ce socoteau că au dobândit prin înfrânare, aceea nu o aveau precum să cade, pentru că nu să lucra mintea lor de înțelepciunea cea de-a pururea curgătoare și cu totul adevărată. Iar ferbințeala aceea ce se dă inimei de la Sfântului Duh, mai întâi adecă pașnică este toată și neînfrântă. Și pre toate părțile sufletului chemându-le spre dorirea lui Dumnezeu, ci nici afară din inimă vânturându-se, ci prin sine mai vârtos pre tot omul, spre oarecare dragoste nemărginită și bucurie veselindu-se. Să cade dar cunoscând pre aceea, a ajunge întru aceasta. Pentru că dragostea cea firească, cunoștință este a firei ceea ce sănătoșează oarecum, și este prin înfrânare; iar a ferici mintea spre nepătimire, precum dragostea cea Duhovnicească, niciodată nu poate.

75. Precum văzduhul acesta cel dimprejurul nostru, când adecă suflă crivățul în ziduri, curat rămâne, pentru firea cea suptire oarecum, care este și făcătoare de senin a vântului. Iar Austrul suflând, cu totul oarecum să îndesește, pentru că firea vântului acestuia, ce este făcătoare de ceață, cu pricina oareșcăriia rudenii dintru ale sale părți, aduce norii preste tot pământul. Așa și sufletul, când adecă de a adevăratului și dreptului și mai vârtos Sfântului Duh suflare să lucrează, afară de ceața cea drăcească cu totul să află. Iar când de Duhul înșelăciunei tare să suflă, de norii păcatului tot să acopere. Se cade nouă dar de-a pururea a întoarce punerea noastră înainte din toată puterea către cea de viață făcătoare și curățitoare suflare a Sfântului Duh, adecă, către Duhul ce l-au văzut viind despre crivăț întru lumina cunoștinței Prorocul Ezechiel (1.4)⁴⁹; ca de-a pururea să rămână înseninată partea cea văzătoare a sufletului nostru, spre a pricepe noi neînșelat vederile cele Dumnezești, întru văzduhul luminii, văzând pre ale luminii. Că aceasta este lumina adevăratei cunoștințe.

76. Unii adecă au socotit cum că darul împreună și păcatul, adecă Duhul adevărului și duhul înșelăciunii să ascunde la ceî botezați, în minte. Pentru care zic ei, că Acela adecă mai vârtos către cele bune îndeamnă pre minte; iar celălalt, îndatăș către cele împotrivnice. Iar eu din Dumnezeștile scripturi, încă și din simțirea minții am luat: Că mai întâi adecă de Sfântul Botez, de afară Darul către cele bune îndeamnă pre suflet, iar Satana în însuși adâncurile este încuibat, încercând a încuia toate trecerile cele drepte ale minții. Iar din ceasul acela care de a doua oară ne naștem, afară adecă să face

⁴⁷ *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 12, 8: „Că unuia i se dă prin Duhul Sfânt cuvânt de înțelepciune, iar altuia, după același Duh, cuvântul cunoștinței”.

⁴⁸ *Psalmii*, 125, 5: „Cei ce seamănă cu lacrimi, cu bucurie vor seceră”.

⁴⁹ *Iezechiel*, 1, 4: „Eu priveam și iată venea dinspre miazănoapte un vânt vijelios, un nor mare și un val de foc, care răspândea în toate părțile raze strălucitoare; iar în mijlocul focului strălucea ca un metal în văpaie”.

dracul, și dinlăuntru Darul. Că precum de demult înșelăciunea a stăpânit pre suflet, așa după Botez îl stăpânește pre dânsul adevărul. Însă lucrează și după aceasta Satana în suflet, precum și mai întâi, și mai rele de multe ori. Dar nu ca și cum este de față, împreună cu Darul. Să nu fie. Ci ajutând oarecum pre minte prin umezeala trupului, cu dulceața necuvântătoarelor dulceți. Și cu lăsarea lui Dumnezeu să face aceasta. Că prin furtună, și prin foc și prin ispitire trecând omul, așa de voește să se facă întru câștigarea binelui. Că zice „Trecut-am prin foc și prin apă, și ne-ai scos pre noi întru odihnă“ (Ps.65.11)⁵⁰.

77. Darul, precum am zis, din această clipeală întru care ne botezăm, întru însuși adâncul minții să ascunde. Pre însuși a ei simțire ascunzându-o întru a Sa venire. Și când va începe cineva dintre toată punerea înainte a îndrăgi pre Dumnezeu, atuncea cea cu oareșicare cuvinte negrăite prin simțirea minții împărtășește sufletul oareșicarei părți din ale sale bunătăți. Dintru care întru poftă de aici vine, – acela ce voește cu totul a ține cu tărie această aflare –, a lepăda toate bunătățile cele de aici cu multă bucurie, ca să dobândească cu adevărat țarina în care a aflat visteria vieții ascunsă (Matei 13.44)⁵¹. Căci când va lepăda cineva toată bogăția cea lumească, atuncea află locul în care a fost ascuns Darul lui Dumnezeu. Că după înainte sporire a sufletului, și Dumnezeescul dar strălucește în minte pre așa bunătate. Însă atuncea sloboade Domnul mai mult a să supăra sufletul de draci. Ca și alegerea aceasta a binelui și a răului, cu cuviință să-l învețe, și mai smerit să-l lucreze pre dânsul. Pentru că se face întru dânsul când se lucrează multă rușine din grozăvia cugetelor drăcești.

78. După chipul lui Dumnezeu suntem, cu mișcarea cea gândită a sufletului; pentru că trupul, ca o casă a lui este. Decî de vreme ce prin călcarea poruncilor de Adam, nu numai însemnările închipuirilor sufletului s-au întinat, ci și trupul nostru a căzut sub stricăciune. Pentru aceasta Sfântul lui Dumnezeu Cuvânt s-a întrupat, apă nouă a mântuirii prin Botezul Său, dăruindu-ne ca un Dumnezeu și Mântuitorul nostru spre naștere de a doua oară prin apă, întru lucrarea Sfântului și de viață Făcătorului Duh, dintre care îndatăși cu sufletul și cu trupul ne curățim, dacă din dragoste cu totul întreagă să apropiem cineva de Dumnezeu, Sfântul Duh adecă sălășluindu-se întru noi, iar păcatul izgonindu-se de Dânsul. Că nu este cu puțință unul fiind și singuratec chipul sufletului, două fețe precum au socotit unii, de față a fi într-însul. Pentru că Dumnezeescul dar alcătuindu-l pre dânsul prin Sfântul Botez în oarecare dragoste nemărginită, cu însemnările cele după chip, spre arvună a asemănării, cum poate a se încăpea fața vicleanului, mai vârtos nefiind nici o împărtășire luminii cu întunericul? (2Cor.6.14)⁵². Decî credem cei ce mergem pre calea Sfintelor nevoiește, cum că șarpele cel cu multe închipuiri, să scoate afară din cămările minții, prin baia nesticăciunii (Tit.3.5)⁵³. Și să nu ne minunăm, pentru care pricină după botez, iar rele împreună cu bune cugetăm? Că baia Sfințeniei, întinarea noastră cea din păcat adecă o curăță depre noi, iar îndoirea voii noastre nu o schimbă acum. Nicî iarăși pre draci nu-i oprește de a da război cu noi, Saū de a pune asupra noastră graiuri de a înșelăciunei. Pentru că cele ce nu le-am păzit firește fiind, după ce am luat arvunile dreptății în puterea lui Dumnezeu, să le păzim.

79. Satana, precum am zis, prin Sfântul Botez adecă să gonește afară din suflet; dar i se dă voe pentru pricinile cele mai sus zise, a lucra întru dânsul prin trup. Pentru că adecă darul lui Dumnezeu, întru însuși adâncurile sufletului adecă în minte se sălășluiește. Că zice „Toată mărirea fetei Împăratului dinlăuntru“ (Ps.44.15)⁵⁴ nearătându-se dracilor. Pentru care dintru însuși adâncul

⁵⁰ Psalmii, 65, 11: “Ridicat-ai oameni pe capetele noastre, trecut-am prin foc și prin apă și ne-ai scos la odihnă”.

⁵¹ Sfânta Evaghelie după Matei, 13, 44: “Asemenea este împărăția cerurilor cu o comoară ascunsă în țarină, pe care, găsind-o un om, a ascuns-o, și de bucuria ei se duce și vinde tot ce are și cumpără țarina aceea”.

⁵² A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel, 6, 14: “Nu vă înjugăți la jug străin cu cei necredincioși, căci ce însoțire are dreptatea cu fărădelegea? Sau ce împărtășire are lumina cu întunericul?”.

⁵³ Epistola către Tit a Sfântului Apostol Pavel, 3, 5: “El ne-a mântuit, nu din faptele cele întru dreptate, săvârșite de noi, ci după a Lui îndurare, prin baia nașterii celei de a doua și prin înnoirea Duhului Sfânt”.

⁵⁴ Psalmii, 44, 15: “Toată slava fiicei Împăratului este înăuntru, îmbrăcată cu țesături de aur și prea înfrumusețată”.

inimei noastre, simțim izvorând Dumnezeasca dorire, când fierbinte ne aducem aminte de Dumnezeu. Iar duhurile cele viclene, de aici în simțirile trupului sar, și să cuibăresc lucrând prin bună văpsala trupului, la sufletele cele ce încă să află întru pruncie. Așadar mintea adecă, de-a pururea după cum zice Apostolul, să îndeletnicește cu legile Duhului, iar simțirile trupului voesc a să aduce dimpreună cu alunecarea dulceților (Rom.7.25)⁵⁵. Drept aceea Darul adecă, prin simțirea minții veselește trupul, în bucurie negrăită la ceî ce sporesc înainte cu cunoștință. Iar dracii prin simțirile trupului, când mai vârtos ne vor afla pre noi alergând cu defăimare pre calea buneî credințe, robesc pre suflet cu sânicie, spre cele ce nu voește îndemnându-l pre dânsul ucigașii.

80. Ceî ce zic, cum că sunt de față amândouă fețele dimpreună, și a darului și a păcatului, înlăuntru în inima credincioșilor, dintru ceea ce a zis Evaghelistul „și Lumina întru întuneric luminează, și întunericul pre dânsa nu o a cuprins” (Ioan 1.5)⁵⁶ a să alcătui voesc întru a lor părere zicând, că nicidecum nu să întinează Dumnezeasca strălucire de petrecerea dimpreună cu a vicleanului, de s-ar apropia în orice chip zice, lumina aceea Dumnezească de suflet, cu întunecarea dracului. De însuși Evanghelicescul graî, afară de Sfânta scriptură cugetând, să muștră. Că de vreme ce Cuvântul lui Dumnezeu lumina cea adevărată, a învrednicit prin trupul Său, a arăta zidirei cu nemăsurată sârguință, aprinzând la noi lumina cunoștinței Lui. „Iar cugetarea lumei, sfatul lui Dumnezeu nu l-a cuprins, de vreme ce cugetarea trupului vrăjmășie este la Dumnezeu” (Rom.8.7)⁵⁷; pentru aceasta cu acest fel de graiu, a grăit: „de Dumnezeu Cuvântătorul”. Decî după ce a zis puține, Dumnezeescul aduce. „Era lumina cea adevărată, care luminează pre tot omul ce vine în lume” – în loc de îl povățuia și îl face viu – „În lume era, și lumea printr-însul s-a făcut, și lumea pre Dânsul nu l-a cunoscut, întru ale Sale a venit, și ai Săi, pre Dânsul nu l-au primit. Iar câți l-au luat pre Dânsul le-a dat lor stăpânire, Fii ai lui Dumnezeu să se facă, celor ce cred în Numele Lui” (Ioan 1.9-12)⁵⁸. Încă zice și prea Înțeleptul Pavel, tâlcuind cuvintele acestea, adecă „nu l-a cuprins” nu ca și cum acum l-am luat, sau acum l-am săvârșit „ci gonesc, doar îl voi și cuprind, pentru care m-am și cuprins de Iisus Hristos.” (Filip.3.12)⁵⁹. Drept aceea nu zice Evaghelistul, cum că Satana nu a cuprins Lumina cea adevărată; – că dintru început străin a fost de aceasta, de vreme ce nici întru dânsul nu luminează –; ci pre ceî ce auzea, cum că rămân întru oameni puterile și minunile Fiului lui Dumnezeu, și nu a vrut a se apropia de lumina cunoașterii Lui, pentru întunecata lor inimă, prin cuvânt duple vrednicie îi necinstește.

81. Decî cum că două neamuri sunt ale duhurilor celor viclene, cuvântul cunoștinței ne învață pre noi. Pentru că unele adecă dintr-însele, sunt oareșicum mai suptiri, iar altele mai materialnice. Decî cele mai suptiri, dau război cu sufletul, iar celelalte, să obișnuiesc a robi pre trup prin oarecare mângâieri groase. Pentru care, împotivire au de-a pururea către sine dracii, ceî ce să luptă cu sufletul, și ceî ce să luptă cu trupul, măcar deși au întocmai punere înainte spre a vătămă pre oameni. Decî când darul nu lucrează în om, în adâncul inimei ca niște șerpi, cu adevărat, să încuibeză duhurile cele rele, nelăsând nicidecum a privi sufletul spre pofta binelui. Iar când să ascunde darul în minte, ca niște nori întunecați oarecare, de aceea prin părțile inimei aleargă întru patimile păcatului,

⁵⁵ *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, 7, 25: “Mulțumesc lui Dumnezeu prin Iisus Hristos, Domnul nostru! Decî, dar, eu însumi, cu mintea mea, slujesc legii lui Dumnezeu, iar cu trupul, legii păcatului”.

⁵⁶ *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 1, 5: “Și lumina luminează în întuneric și întunericul nu a cuprins-o”.

⁵⁷ *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, 8, 7: “Fiindcă dorința cărnii este vrăjmășie împotriva lui Dumnezeu, căci nu se supune legii lui Dumnezeu, că nici nu poate”.

⁵⁸ *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 1, 9-12:

“9. Cuvântul era Lumina cea adevărată care luminează pe tot omul, care vine în lume;

10. În lume era și lumea prin El s-a făcut, dar lumea nu l-a cunoscut;

11. Întru ale Sale a venit, dar ai Săi nu l-au primit;

12. Și celor câți l-au primit, care cred în numele Lui, le-a dat putere ca să se facă fii ai lui Dumnezeu”.

⁵⁹ *Epistola către Filipeni a Sfântului Apostol Pavel*, 3, 12: “Nu (zic) că am dobândit îndreptarea, ori că sunt desăvârșit; dar o urmăresc ca doar o voi prinde, întrucât și eu am fost prins de Hristos Iisus”.

și întru înălțări în sus de multe feluri închipuindu-se; pentru ca înălțând pomenirea minții, să o smulgă pre dânsa dimpreună petrecerea cu darul. Decî când de dracii cei ce supără sufletul, ne înferbântăm, spre patimile cele sufletești, și mai vartos spre trufie, care este maica tuturor relexor. Cugetând de răsipirea trupului nostru, să rușinăm mai vartos umflarea iubirei de slavă. Însă asemenea să cade a face, și când dracii cei ce să luptă cu trupul, se vor găti a înfierbânta inima noastră spre pofta urâte. Că numai singură această aducere aminte, toate războaiele viclenelor duhurî, poate a le surpa în pomenirea lui Dumnezeu. Dar dintru această aducere aminte, iarăși defăimare nemărginită a firii omenești, pre ascuns pun întru dracii cei sufletești, adevă, cum că de nici un cuvânt este vrednică aceasta prin trup (că vor ei a face când cineva voește a-i munci pre ei); cu acest fel de aducere aminte să gândim, de aceea de cinstea și mărirea Împărăției cei cerești. Nici amărăciunea și înfricoșarea nefățarnicej judecări trecându-o cu vederea. Ca cu aceea adevă, întristarea noastră să o mângâiem, iar cu aceasta, lesnirea inimii noastre să o amărăm.

82. Domnul în Evanghelie ne învață pre noi, „câci când întorcându-se Satana, va afla casa lui măturată și deșartă, adevă pre inima cea neroditoare, atunci împreună cu sineși ia alte șapte duhuri întră într-înșă, și se încuibează, mai rele decăt cele dintâi făcând cele de apoi ale omului” (Luca 11.25)⁶⁰. Pentru aceea se cade a înțelege, că în câtă vreme Sfântul Duh este întru noi nu poate Satana intrând a rămâne în adâncul sufletului. Dar și Dumnezeescul Pavel arătat ne învață pre noi înțelegerea lucrului acestuia. Că din cunoștința cea nevoitoare, văzând închipuirea pricinei, așa grăiește, „Mă îndulcesc împreună cu Legea lui Dumnezeu, dupre omul cel dinlăuntru, dar văd altă lege în mădularele mele, și robindu-mă pre mine cu legea păcatului, care este în mădularele mele” (Rom.7.23)⁶¹. Iar pentru cei desăvârșiți zice „Deci nici o osândă este acum celor întru Hristos Iisus pentru că legea Duhului vieții, m-a slobozit pre mine de legea păcatului de moarte” (Rom.8.1,2)⁶². Încă zice și în alt loc, ca iarăși să ne învețe pre noi, că din trup dă război Satana cu sufletul ce are împărțășirea Sfântului Duh „Deci stați având încins mijlocul vostru într-adevăr, și fiind îmbrăcați cu platoșa credinței. Și încălțându-vă picioarele în gătirea Evangheliei păcii. Preste toate luând pavăza credinței, în care veți putea stinge toate săgețile vicleanului cele aprinse, și coiful mântuirii primiți, și sabia Duhului, care este Cuvântul lui Dumnezeu” (Efes.6.14-17)⁶³. Însă alta este robia, și alta este lupta. De vreme ce aceea adevă este însemnătoare a aducerii cei silnice. Iar aceasta este arătătoare a oarecării nevoiețe întocmai puternică. Pentru care desăvârșit, și cu săgeți înfocate zice Apostolul, că vine diavolul asupra sufletelor celor purtătoare de Duh. Că cela ce nu este biruitor cu mâinile, al împotriva luptătorului său, cu săgeți să meștesugește asupra lui, ca pre cel ce din delung să luptă cu dânsul, să-l poată pătrunde cu rana săgeților. Așa și Satana, de vreme ce nu poate pentru venirea darului a să încuiba precum mai înainte în mintea celor ce să nevoesc, de aceea prin umezeală, zboară asupra și se încuibează în trup, ca prin bună văpsala lui să înșele pre suflet. Pentru aceasta să cade a-l topi pre dânsul cu măsură; ca nu prin umezeala lui, să alunece mintea în umezeala dulceților. Că de însuși Apostolescul grai să cade a ne încredința, cum că adevă mintea celor ce se nevoesc, să lucreaze de Dumnezeasca lumină. Pentru care

⁶⁰ Sfânta Evanghelie după Luca, 11, 25: “Și venind o află măturată și împodobită”.

⁶¹ Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel, 7, 23: “Dar văd în mădularele mele o altă lege, luptându-se împotriva legii minții mele și făcându-mă rob legii păcatului, care este în mădularele mele”.

⁶² Idem, 8, 1-2:

“1. Drept aceea nici o osândă nu este acum asupra celor ce sunt în Hristos Iisus;

2. Căci legea duhului vieții în Hristos Iisus m-a liberat de legea păcatului și a morții”.

⁶³ Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel, 6, 14-17:

“14. Stați deci tari, având mijlocul vostru încins cu adevărul și îmbrăcându-vă cu platoșa dreptății;

15. Și încălțați picioarele voastre, gata fiind pentru Evanghelia păcii;

16. În toate luați pavăza credinței, cu care veți putea să stingeți toate săgețile cele arzătoare ale vicleanului;

17. Luați și coiful mântuirii și sabia Duhului, care este cuvântul lui Dumnezeu”.

și dreptii, legi slujaște și să îndulcește dimpreună. Iar trupul primește la sineși duhurile cele viclene ca pre ale sale, pentru lesnirea lui. Pentru aceasta iasă afară uneori, pentru a sluji vicleniei lor. Drept aceea mai vârtos să arată a nu fi oarecare locaș de obște mintea, și a lui Dumnezeu și a diavolului. De vreme ce cum adecă cu mintea mea slujesc legei lui Dumnezeu și cu trupul meu legei păcatului. Dacă nu mintea mea întru toată slobozenia ar fi stătut întru războiul dracilor, cu dulcețâ robită fiind de bunătatea darului. Iar trupul meu ar fi primit la sineși mirosul necuviincioaselor dulceți ca al său. Pentru că să slobozește precum am zis, duhurile cele viclene ale înșelăciunei, a se încuiba întru dânsul la cei ce să nevoesc. Că zice „știu că nu lăcuiește întru mine, adecă în trupul meu, bunătatea. Drept aceea la cei ce stau împotriva păcatului, în oarecare nevoie de mijloc, că nu din sineși zice Apostolul aceasta. Cu mintea adecă dau război diavoli, iar trupul să apucă pre lângă alunecarea dulceților, al trândăviei și cu mângâieri groase. Că se slobod odată după judecată dreaptă a petrece împrejurul patimilor trupului, și la cei ce cu multă osteneală să nevoesc împotriva păcatului, pentru că este de-a pururea sub cercare însuși stăpânului, cugetul omenesc. Iar dacă cineva încă trăind pentru osteneală a ales a muri, tot de aici să face casă a Sfântului Duh. Că mai înainte de a muri omul acesta a înviat. Ceea ce era însuși Fericitul Pavel și câți desăvârșit s-a nevoit și să nevoesc împotriva păcatului.

83. Aduce adecă inima și din sineși gânduri bune și rele, însă nu din sineși rodind gândurile cele rele. Ci ca cum întru deprindere având pomenirea răului, pentru cea deodată înșelare. Iar pre cele mai multe și rele le zămislește amărăciunea dracilor: Însă pre toate le simțim ca și cum ar ieși din inima noastră. Și pentru aceasta unii au socotit a fi în minte împreună cu darul și păcatul. Pentru care zic, cum că și Domnul a zis: „Iar cele ce ies din gură din inimă ies. Și acelea spurcă pre om. Că din inimă ies gândurile celelalte: uciderile, curvelile, prea curvelile și c. l. l.” (Mat. 15.18–20) ⁶⁴. Dar nu știu că mintea noastră având lucrare a oarecărui simțiri prea supțiri, prin gânduri care să supun într-înșea de la duhurile cele viclene îl osebește ei și, ca pre lucrarea cea prin trup, lesnirea trupului mai vârtos adunând pre suflet spre aceasta, prin împreună alcătuirea precum nu știm. De vreme ce fără de măsură, de-a pururea iubește trupul a să momi de înșelăciune. Și pentru aceasta din inimă și gândurile cele semănate de la draci să arată ieșind, și le facem ale noastre cu adevărat, când voim de ne îndulcim cu dânsule. Pre care lucru muștrându-l Domnul, precum însuși Dumnezeescul Cuvântător arată, cel mai sus zis cuvânt a grăit. Că cela ce să îndulcește întru gândurile cele supuse într-înșul din viclenia Satanei, și pomenirea lor o scrie întru a sa inimă, nu e nearătat că de aici aduce rod dintru al său gând.

84. Grăiește Domnul în Evanghelie, că „nu se poate a să scoate cel tare din casa lui, de nu cel mai tare decât dânsul, legându-l pre el și prădându-l, îl va scoate” (Mat. 12.29) ⁶⁵. Decî cum poate acela ce se scoate afară cu atâta rușine, iarăși a intra și dimpreună cu adevăratul Stăpân a petrece? Cela ce se odihnește în a sa casă precum și voește într-înșea. Că nici vreun Împărat pre cel ce îi stă lui împotriva, adecă pre tiranul împotivnicul lui surpându-l, vreodată a fi el dimpreună cu dânsul în curțile cele Împărătești, nu-și va aduce aminte, ci mai vârtos îl va și junghia, Sau legându-l spre îndelungată pedeapsă și moarte vrednică de îndurare, nu îl va da oștilor sale spre muncire?

85. Dacă cineva, pentru căci gândim noi dimpreună și bune și rele, socotește cum că locuiește împreună în minte Sfântul Duh și draci, învețe-să că aceasta se face, pentru că încă nu am gustat noi sau și nu am văzut că bun este Domnul (Ps.33.8) ⁶⁶. Că mai întâi adecă precum și mai sus am zis,

⁶⁴ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 15, 18-20: “18. Iar cele ce ies din gură pornesc din inimă și acelea spurcă pe om; 19. Căci din inimă ies: gânduri rele, ucideri, adultere, desfrânări, furtișaguri, mărturii mincinoase, hule;

20. Acestea sunt care spurcă pe om, dar a mâncă cu mâini nespălate nu spurcă pe om”.

⁶⁵ *Idem*, 12, 29 și nu 12, 19 cum apare în mss.: “Cum poate cineva să intre în casa celui tare și să-i jefuiască lucrurile, dacă nu va lega întâi pe cel tare și pe urmă să-i prade casa”.

⁶⁶ *Psalmi*, 33, 8: “Gustați și vedeți că bun este Domnul; fericit bărbatul care nădărduește în El”. În mss. era făcută trimiterea la Ps. 33, 9.

ascunde darul venirea și la cei ce să botează, așteptând punerea înaintea a sufletului. Și dacă cu totul se va întoarce omul către Domnul, atuncea prin oarecare simțire negrăită, strălucește în inimă venirea Sa. Și iarăși așteptând pornirea sufletului, lăsând încă săgețile cele drăcești ajunge până la simțirea lui cea adâncă, ca mai cu fierbinte sărguinită să caute pre Domnul. Decî dacă de aceea va începe omul să pășască înainte cu păzirea poruncilor, și neîncetat va chema pre Domnul Iisus, atuncea și pre cele mai din afară simțiri ale inimei să împartă focul Sfântului Duh, arzând de tot cu prea deplin adevărire neghinele pământului omenesc. Dintru care drăceștile zvârlituri, departe oriunde ajung locul acela, încet de aceea îmboldind partea cea pătimașă a sufletului. Iar când toată fapta bună, ca pre un odor de mult preț le va avea omul, nevoița și mai vărtos neagoniseala ce-a desăvârșit, atuncea toată firea lui o strălucește, cu oarecare simțire mai adâncă, în dragoste multă a lui Dumnezeu de aceea încălzindu-l pre el. Pentru care mai din afară de simțirea trupului să sting săgețile cele drăcești. Că suflarea cea suptire a Sfântului Duh, către vânturi pașnice pornind inima, săgețile dracilor cele de foc purtătoare, încă în văzduh aducându-se le stinge. Însă și pre cel ce a ajuns în această măsură, îl lasă câteodată în răutatea dracilor Dumnezeu, neluminată lăsând mintea lor atunci, ca de sine-și stăpânirea noastră întrutot să nu fie legată cu legătura darului. Nu numai ca să biruiască păcatul de nevoiță, ci și pentru că este dator omul încă a spori înainte întru Duhovniceasca cercare. Pentru că atuncea săvârșirea cea părută a celui ce să pedepsește, nesăvârșită este către bogăția lui Dumnezeu celui ce ne pedepsește pre noi și întru dragostea iubirei de cinste este, măcar pre toată scara ce s-a arătat lui Iacov, de ar putea cineva a să sui cu sporirea înainte a ostenelelor.

86. Domnul însuși zice „Că am văzut pre Satana ca un fulger căzând din Cer“ (Luca 10.18)⁶⁷, pentru ca nici să privească urâtul la petrecerile Îngerilor. Decî cum cela ce nici s-a învrednicit, nici măcar împărtășirei slugelor celor bune, de obște lăcaș poate a avea dimpreună cu Dumnezeu pre mintea omenească? Dar vom zice că după lăsare să face aceasta, nimic mai mult nu vor avea. Pentru că părăsirea cea pedepsitoare, nicîdecum nu lipsește sufletul de Dumnezeasca lumină, ci numai ascunde, precum de multe ori am zis, mai de multe ori darul în minte venirea sa, pentru ca să împingă înainte oarecum pre suflet întru amărăciunea dracilor. Pentru căci cu toată frica și cu toată smerenia, caută el ajutorul lui Dumnezeu, cunoscând câte puțin răutatea vrăjmașului său. În ce chip dacă și maica văzând pre al său prunc fără de orânduială purtându-se întru legile aplecării, câte puțin l-ar fi împins afară din brațele sale, ca spăimântându-se de oarecare oameni cu chipul urât ce stau împrejurul lui, sau de orice fel de heară, cu multă frică și cu lacrimi să se întoarcă înapoi la sânurile cele de maică. Iar părăsirea ce să face după întoarcere despre dânsul, ca pre un legat dă dracilor pre sufletul cel ce nu voește a avea pre Dumnezeu. Dar noi nu suntem fiî ai tragerii înapoi, să nu fie, ci credem că suntem prunci săvârșiți ai darului lui Dumnezeu, cu mici părăsiri și cu dese mângâieri aplecându-ne de Dânsul. Ca prin bunătate Lui, să ajungem a veni întru bărbat desăvârșit, întru măsura plinirei vârstei lui Hristos“ (Efeseni 4.13)⁶⁸.

87. Părăsirea cea pedepsitoare, aduce sufletului adevărată întristare multă, și smerenie, încă și deznădăjduire măsurată. Pentru ca partea lui cea iubitoare de slavă și nespăimântată, cu cuviință să vie întru smerenie. Dar îndată-și aduce inimei frica lui Dumnezeu, și lacrimă de mărturisire, și multă poftă a prea frumoasei tăceri. Iar părăsirea ce să face despre întoarcerea lui Dumnezeu despre om, deznădăjduire împreună și de necredință, și de trufie, și de mânie lasă pre suflet a să umplea. Să cade dar nouă, știind cercarea amândorora părăsirelor, după chipul fieștecăruia a ne apropia de Dumnezeu. Pentru că acolo adevărată, mulțumită prin mărturisire suntem datori a-i aduce Lui, ca cela ce muncește neînfrânarea socotinței noastre, prin încetarea mângâierilor, ca să ne învețe pre noi ca un Tată bun,

⁶⁷ *Sfânta Evanghelie după Luca, 10, 18:* “Și le-a zis: Am văzut pe satana ca un fulger căzând din cer”.

⁶⁸ *Epistola către Efeseni, 4, 13:* “Până vom ajunge toți la unitatea credinței și a cunoașterii Fiului lui Dumnezeu, la starea bărbatului desăvârșit, la măsura vârstei deplinătății lui Hristos”.

deosebirea faptelor bune și a răutăților. Iar aceea suntem datori a-i aduce Lui mărturisirea păcatelor neîncetată, și lacrimă nelipsită, și depărtare mai multă. Pentru ca așa să putem cu adăogirea ostenelelor a pleca vreodată pre Dumnezeu, a privi în inimile noastre precum mai înainte. Însă să cade a ști, cum că când să face războiul sufletului și Sataniî cu înființată împreună lovire la părăsirea cea pedepsitoare zic, se trage înapoi adecă darul pre sine, precum și cu puțin mai înainte am zis, dar necunoscut împreună lucrează cu sufletul spre ajutor, ca să arate vrăjmașului cum că a singur sufletului e biruința.

88. Precum când cineva în vreme de iarnă stând în vreun loc oriunde sub senin, și privind către răsărituri tot la începutul zilei, părțile adecă ale lui cele de dinainte, toate s-au încălzit de soare, iar cele de dinapoi, toate sunt neîmpărtășite căldurei, pentru căci nu este soarele preste capul lui. Așa și cei ce sunt întru începutul lucrării ceî Duhovnicești, să încălzesc adecă vreodinioară la inimă de Sfântul. Dar din parte, pentru care și Duhovnicești cugetări începe mîntea lor atuncea a rodi, dar arătate părți ale ei rămân încă cugetând după trup, pentru că încă nu sunt strălucite toate părțile inimei întru simțire adâncă de lumina Sfântului Dar. Care uniî, nepricepându-o, au socotit întru sine a fi în mîntea celor ce să nevoesc doi ipostasuri, oarecum împotrivă așezate. Decî așa, întru aceeași clipeală *, și bune și rele să întâmplă a gândi sufletul, în ce chip omul pildei întru același moment, simte și frig și să încălzește. Că de când mîntea noastră întru îndoirea cunoștinței s-a alunecat, nevoe are de atuncea, măcar deși nu voește, întru aceeași clipeală a aduce gânduri, și bune și rele, dar mai vârtos la cei ce vin întru suptirătatea alegerii. Că cu cât să nevoește de-a pururea a gândi binele, îndată-și aduce aminte și de rău. De vreme ce pomenirea omului de la neascultarea lui Adam, s-au despicat întru oarecare gândire îndoită. Decî dacă vom începe, cu râvnă fierbinte, a face poruncile lui Dumnezeu, toate organele noastre cele simțitoare, de aici întru oarecare simțire adâncă luminându-le darul, pre ale noastre adecă aduceri aminte oarecum de tot le arde, și îndulcind inima noastră întru oarecare pace de prieteșug nebiruită, ne gătește pre noi a cugeta oarecare Duhovnicești, iar nu trupești. Și aceasta foarte des să întâmplă celor ce să apropie de săvârșire, care neîncetat au în inimă pomenirea lui Iisus.

89. Două bunătați ne pricinuieste nouă Sfântul Dar prin Sfântul Botez al nașterii a doua, dintre care una nemărginită covârșind decât este pre noi în apa aceasta, și toate însemnările sufletului, adecă cea dupre chip le luminează, spălând toată întinăciunea păcatelor noastre. Iar pre una așteaptă ca dimpreună cu noi să o lucreze, care este cea dupre asemănare. Decî când va începe mîntea întru multă smerenie a gusta din bunătaatea Sfântului Duh, atuncea suntem datori a ști că începe darul a zugrăvi deasupra întru cea după chip, pre cea după asemănare. Pentru că în ce chip zugrăvii adecă, cu o vâpsală mai întâi scriu închipuirea omului, și cu vâpsală pre vâpsală câte puțin înflorindu-o, așa păzesc desăvârșit chipul celui ce după asemănare să scrie, până și la peri. Așa și Sfântului Dar al lui Dumnezeu, mai întâi adecă prin Sfântul Botez, întâi ceea ce era când s-a făcut omul alcătuit pre cea după chip. Iar când ne va vedea pre noi că din toată punerea înainte poftim frumusețea asemănării, și cum că stăm goi și nemișcați în prăvălia aceștia, atuncea cu faptele bune pre fapta bună înflorindu-o, și din slavă în slavă aducând în sus chipul sufletului, înfrumusețază chipul asemănării lui. Drept aceea dar simțirea ne arată pre noi cum că ne înfrumusețăm cu cea după asemănare. Iar săvârșirea asemănării dintru luminare o vom cunoaște. Pentru că toate faptele bune adecă prin simțire le dobândește mîntea, după măsura și alcătuirea nepovestitei sporiri înainte. Iar Duhovniceasca dragoste nu poate cineva a o dobândi, de nu întru toată adevărarea se va lumina de la Sfântului Duh. Că dacă nu va câștiga mîntea desăvârșit pre cea după asemănare prin Dumnezeasca lumină, toate adecă pre scurt celelalte fapte bune poate a le avea, iar de dragostea cea desăvârșită, încă rămâne neîmpărtășit. Dar când se va asemăna cu fapta bună a lui Dumnezeu, pre cât începe a se asemăna omul lui Dumnezeu, atuncea și asemănarea Dumnezeștiî dragoste o aduce. Că precum

* clipă.

la cei ce zugrăvesc după asemănare, văpsala cea mai înflorită decât toate celelalte văpsale adăogându-se, pre icoană până și la zâmbire păzește desăvârșit asemănarea celui ce după asemănare să zugrăvește. Așa la cei ce să zugrăvesc de Dumnezeescul dar întru Dumnezeasca asemănare, lumina-rea dragostei adăogându-se, arată cum că este cea după chip, cu desăvârșită împlinire întru bună podoabă cea după asemănare. Pentru că nici nepățimirea altă faptă bună poate a o pricinui desăvârșit în suflet, fără numai dragostea singură, „pentru că plinirea legei, dragostea este“ (Rom.13.10)⁶⁹. Decî dar de iznoavă se înnoește din zi în zi omul nostru cel dinlăuntru întru gustarea dragostei, și să împlinește întru săvârșirea acesteia.

90. Decî face adecă Sfântul Duh pre suflet a gusta întru început puțin din săvârșire, întru simțirea și adevărarea darului Lui Dumnezeu, de vom îndrăgi cu ferbințeală fapta bună a lui Dumnezeu. Ca să poată mintea a ști întru cunoștință cu de-amăruntul plata cea desăvârșită a ostenelelor celor de Dumnezeu iubite. Și decî ascunde întru multă vreme multa bogăție a acestui dar de viață făcător. Că măcar pre toate celelalte bunătăți de lucrează nimic cu totul să nu ne socotim pre înșine cum că suntem vrednici a face, căci încă nu avem întru deprindere Sfânta Dragoste. Deși așa atunci dracul urâciunei, măi mult supără sufletul celor ce să nevoesc, întrucât și pre însuși aceia ce îi iubesc pre ei a-i cleveti spre urâciune. Și pre scurt până la sărutare a aduce lucrarea cea făcătoare de stricăciune a urâciunei. Dintre care măi multă durere pătimește sufletul, purtând adecă pomenirea Dumnezeestii dragoste, dar neputând a o dobândi pre dânsa întru simțire, pentru lipsirea ostenelelor celor măi desăvârșite. Decî trebuință este a o lucra pre dânsa măi întâi de silă, ca întru simțirea și deplin adevărarea să ajungem întru gustarea ei. Pentru că săvârșirea acesteia, nimenea fiind în trupul acesta poate a o dobândi, afară de Sfinții cei ce au venit până la Mucenie și la cea desăvârșit împotivă mărturisire. De vreme ce cel ce a dobândit aceasta, să schimbă cu totul, și nici de hrană are trebuință. Că celui ce să hrănește din Dumnezeasca dragoste, ce fel îi va fi pofta bunătăților celor din lume? Pentru aceasta Prea înțeleptul Pavel, Marele vas al cunoștinței, hrana ce va să fie a dreptilor celor dintâi bine vestindu-ne nouă, dintru a lui adevărare așa zice „Nu este Împărăția lui Dumnezeu mâncare și băutură, ci dreptate și pace, și bucurie întru Sfântul Duh“ (Rom.14.17)⁷⁰. Cele ce sunt roada dragostei cei desăvârșite. Drept aceea dar a gusta adecă dintr-înșea aicea, adesea pot cei ce sporesc înainte întru săvârșire. Iar desăvârșit a o dobândi pre dânsa, nimenea nu poate, fără numai când desăvârșit „ceva înghiți cel muritor de viață“ (2Cor.5.4)⁷¹.

91. Povestitu-mi-au mie oare cineva dintre cei ce iubesc pre Dumnezeu, (cu oarecare minte nesățioasă). Că, mie celui ce am poftit cunoscut a cunoaște dragostea lui Dumnezeu, mi-au dăruit aceasta Bunul întru simțire multă și adevărare. Și atâta zice, am simțit acest fel de lucrare, întrucât să veselea atuncea sufletul, cu nepovestită bucurie, și dragoste, a ieși din trup, și a merge către Domnul. Și a nu cunoaște rânduiala acestei vieți vremelnice. Și cel ce s-a făcut întru cercarea dragostei acesteia, măcar de miș de ori de s-ar ocări de cineva, sau s-ar păgubi (că se întâmplă unuia ca acestuia a avea ceva de acest fel ce voește a să lucra) nu să mânie împotivă lui. Ci rămâne ca și cum ar fi lipit de sufletul celui ce l-a ocărat pre el, sau l-a păgubit. Ci numai împotivă acelor singuri să aprind, care sau împotivă săracilor să pornesc, sau împotivă lui Dumnezeu, precum zice Scriptura „grăiesc nedreptate“ (Ps.73.6)⁷². Sau într-alt chip viețuiesc rău. Pentru că acela ce de aici măi mult decât pre sine, măi mult iubește pre Dumnezeu, și măi vărtos nu să iubește pre sine, ci pre singur Dumnezeu; nu

⁶⁹ *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, 13, 10: „Iubirea nu face rău aproapelui; iubirea este deci împlinirea legii”.

⁷⁰ *Idem*, 14, 17: „Căci împărăția lui Dumnezeu nu este mâncare și băutură, ci dreptate și pace și bucurie în Duhul Sfânt”.

⁷¹ *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 5, 4: Că noi, cei ce suntem în cortul acesta, suspinăm îngreuiată, de vreme ce dorim să nu scoatem haina noastră, ci să ne îmbrăcăm cu cealaltă pe deasupra, ca ceea ce este muritor să fie înghițit de viață”.

⁷² *Psalmii*, 73, 6: „Sfârșat-au intrarea cea de deasupra”.

mai izbândește pre așa cinste, ci numai dreptatea celui ce l-a cinstit pre dânsul, întru cinste vecinică voește a să cinsti. Și aceasta nu încă ca dintru o voe oarecare puțină o are, ci ca și cum de aici întru deprindere are acest fel de așezământ, pentru multa cercare a dragostei lui Dumnezeu. Și lângă aceasta se cade a ști, că acela ce se lucrează de Dumnezeu în acest fel de dragoste, deasupra și a credinței să face în vremea acestui fel de lucrare. Că acela ce ține de aici întru simțirea inimei prin multă dragoste, pre acela ce să cinstește de dânsul prin credință: Care nouă arătat ne însemnează Sfântul Apostol Pavel zicând: „Iar acum rămân acestea trei: credința, nădejdea și dragostea, iar mai mare dintru acestea dragostea este (1Cor.13.13) ⁷³. Că acela ce întru bogăția dragostei lui Dumnezeu este, precum am zis, mai mult de atuncea decât a sa credință, tot fiind întru dorire.

92. Mijlocirea lucrării a Sfintei cunoștințe, nu puțin ne face pre noi a ne scârbi, când din voe o zădărire oarecare ocărând pre cineva, vrăjmaș nouă îl vom face. Pentru care nici odinioară nu slăbește îmboldind știința noastră, până când prin mult răspuns întru cea dintâi dragoste vom aduce pre cel scârbit. Iar cea prea desăvârșit stare a ei, și când cu nedreptate vreunii dintre oamenii vieții acesteia să va mânia asupra noastră, ne face pre noi a ne deprinde și a purta grijă de dânsul, pentru că de acolo ne-am făcut oarecare sminteală celor ce grăiesc din veacul acesta, dintre care și nelucrătoare să face mintea noastră atuncea întru vedere. Pentru că cuvântul cunoștinței tot fiind dragoste, nu slobode gândirea a să lăși către zămislirea vederilor celor Dumnezești, dacă nu mai întâi vom câștiga întru dragoste și pre cel ce în deșert să mânia asupra noastră. Iar dacă acela nu voește a face aceasta, sau iarăși stă departe de petrecerile noastre, ne silește pre noi de aici, ca prin oarecare închipuire nepovestită a sufletului, adăugând chipul feței aceluia întru a noastră dragoste, așa întru adâncul inimei a împlini legea dragostei. Că zice: să cade celor ce voesc a avea cunoștința lui Dumnezeu, și fețele celor ce să mânia fără de vreme, cu gândire neastâmpărată a le vedea înlăuntru în cugetele lor. Și aceasta făcându-se, nu numai întru cuvântarea de Dumnezeu mintea noastră fără de greșală se va porni, ci și întru dragostea lui Dumnezeu, cu multă îndrăzneală se va sui, ca dintru a doua treaptă spre cea dintâi, fără de zăticnire sărguindu-se.

93. Calea faptelor bune celor ce adecă încep a îndrăgi buna credință, colțuroasă foarte și cu totul posomorâtă să arată. Nu pentru că aceea este întru acest fel, ci pentru că firea omenească din pânțele petrece împreună cu lățimea dulceților. Iar celor ce pot a petrece mijlocul acesteia, dulce cu totul și slobodă se arată. Că obiceiului celui bun supunându-se cel rău, prin lucrarea binelui, pierde împreună cu pomenirea dulceților celor necuvântătoare. Dintre care de aceea cu dulceață sporește sufletul, pre toate cărările faptelor bune. Pentru aceasta Domnul aducându-ne pre noi adecă înlăuntru pre calea mântuirii, zice „Strămtă și cu scârbe este calea ce duce întru Împărăție, și puțini călătoresc pre ea“ (Mat.7.14) ⁷⁴. Iar către cei ce vor cu multă punere a să apropia de casa Sfintelor Lui porunci zice „Că jugul Meu este bun, și sarcina Mea ușoară“ (Mat.11.30) ⁷⁵. Să cade dar întru începutul nevoinței, cu o voire oarecare silnică a lucra Sfintele porunci ale lui Dumnezeu. Ca văzând Bunul Domnul cugetarea nostru și osteneala, să ne trimită nouă vreo voire gata a sluji foarte cu dulceață Sfintele Lui voi. Că de la Domnul atuncea se gătește voia (Pil.8.35) ⁷⁶ întrucât cu multă oarecare bucurie neîncetat a lucra noi binele. Că atuncea vom simți cu adevărat că Dumnezeu este cel ce lucrează întru noi, și voia și lucrarea pentru buna voire (Filip 2.13) ⁷⁷.

⁷³ *Iniția Epistolei către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 13, 13: “Și acum rămân acestea trei: credința, nădejdea, dragostea. Iar mai mare dintre acestea este dragostea”.

⁷⁴ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 7, 14: “Și strămtă este poarta și îngustă este calea care duce la viață și puțini sunt care o află”.

⁷⁵ *Idem*, 11, 30: “Căci jugul Meu e bun și povara Mea este ușoară”.

⁷⁶ *Pildele lui Solomon*, 8, 35: “Cel ce mă află, a aflat viața și dobândește har de la Domnul”.

⁷⁷ *Epistola către Filipeni a Sfântului Apostol Pavel*, 2, 13: “Căci Dumnezeu este Cel ce lucrează în voi și ca să voiți și ca să săvârșiți, după a Lui bunăvoință”.

94. În ce chip ceara neînfierbântându-se, sau și nemuindu-se prea mult, nu poate a primi pecetea ce să pune pre dânsa, într-acest chip nici omul dacă nu se va ispiti prin osteneți și slăbiciuni, nu poate a începe pecetea dragostei lui Dumnezeu. Pentru aceasta adecă Domnul grăiește Dumnezeescului Pavel „îți ajunge ție darul Meu, că puterea Mea întru slăbiciuni să săvârșește“ (2Cor.12.9)⁷⁸. Iar Apostolul așa să laudă zicând: „Deci prea cu dulceață mă voi lăuda mai vărtos întru slăbiciunile mele, pentru ca să se sălășluască întru mine puterea lui Hristos“ (Asem.). Dar și întru Pareții s-a scris „Că pre care îl iubește Domnul îl pedepsește, și bate pre tot fiul pre care primește“ (Pil.3.12)⁷⁹. Și Apostolul adecă slăbiciuni zice, sculările asupra ale vrăjmașilor crucii, cele ce adeseori să întâmplă lui, și tuturor Sfinților de atunci, ca să nu să înalțe, precum el grăiește „pentru covârșirea descoperirilor“ (2Cor.12.7)⁸⁰, ci mai vărtos să rămăe prin smerenie întru chipul săvârșirei, prin dese defăimări păzind cu cuvioșie Dumnezeescul dar. Iar noi acum neputințe zicem: pre gândurile cele viclene și neîntocmirile cele trupești. Pentru că de vreme ce atunci să da la chinuire purtătoare de moarte, ori la alte feluri de necazuri trupurile Sfinților celor ce să nevoia împotriva păcatului, deasupra era preste patimile cele ce spre stricare a intrat prin păcat în firea noastră. Iar acum de vreme ce să înmulțește pentru Domnul pacea Bisericii, să cade adecă trupul nevoitorului a să ispiti cu dese neîntocmiri, iar sufletul cu gânduri. Și mai vărtos la aceea la care cunoștința întru toată simțirea și adevărarea, lucrează cu putere. Ca și de toată mărirea deșartă și de înălțare afară să fie, și să poate a încăpea precum am zis, în inimă prin multă smerenie, pecetea frumuseții ce Dumnezești. după Sfântul ce zice: „Însemnatu-s-au preste noi lumina feței Tale Doamne“ (Ps.4.6)⁸¹. Să cade dar mulțumind a îngădui sfatului Domnului. Că atunci îndesirea boalelor și lupta către cugetele cele drăcești, ni se va socoti nouă întru cuvânt de a doua mucenie. Că cela ce zicea atunci Sfinților Mucenici prin boerii ce fără de lege, adecă, leapădă-te de Hristos și poștește slavele cele lumești, și acum stă deasupra robilor lui Dumnezeu, neîncetat grăind acestea prin sineși. Cela ce făcea durerea atunci trupurilor Dreptilor, și ocăra pre cei mai de jos, au pre cei cinstiți, pre cei ce erau învățatori ai cinstei, prin ceea ce slujea acelor cugete diavolești, acela și acum aduce asupra nevoitorilor bune credințe, patimile cele de multe feluri, ale multora ocări și defăimări, când mai vărtos ajută săracilor celor osteniți pentru slava lui Dumnezeu. Pentru aceasta să cade nouă cu întemeiere și răbdare a lucra înaintea lui Dumnezeu, mucenia științei noastre. Că zice „Așteptând am așteptat pre Domnul și a luat aminte spre mine“ (Ps.39.1)⁸².

95. Cu anevoe câștigat este lucrul smeritei cugetări. Că cu cât este mai mare, cu atât să isprăvește cu multe nevoințe. Și vine la cei împărtașiți Sfintei cunoștințe în două chipuri: Că când adecă nevoitorul bune credințe este întru înjumătățirea Duhovniceștii sporiri, sau pentru neputința trupului, sau pentru cei ce în deșert vrăjmașuiesc pre cei ce să grijesc de dreptate, sau pentru gânduri viclene mai smerit oarecum are cugetarea. Iar când în simțire multă și adevărare, se va lumina mintea de Sfânt dar, atunci ca și cum firească are sufletul smerita cugetare. Că îngrășându-se și adăpându-se de Dumnezeasca bunătate, nu mai poate a să înălța întru grosimea iubirei de slavă, măcar neîncetat de ar lucra poruncile lui Dumnezeu, ci mai vărtos să socotește pre sine mai smerit decât toate, pentru împărtașirea Dumnezeștii bunătăți. Și adecă acea smerită cugetare. mai de

⁷⁸ *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 12, 9: “Și mi-a zis: Îți este de ajuns harul Meu, căci puterea Mea se desăvârșește din slăbiciune. deci, foarte bucuros, mă voi lăuda mai ales întru slăbiciunile mele, ca să locuiesc în mine puterea lui Hristos”.

⁷⁹ *Pildele lui Solomon*, 3, 12: “Căci Domnul ceartă pe cel pe care-l iubește și ca un părinte pedepsește pe feciorul care îi este drag”.

⁸⁰ *A doua Epistolă către Corinteni*, 12, 7: “Și pentru ca să nu mă trufesc cu măreția descoperirilor, datu-mi-s-a mie un ghimpe în trup, un înger al satanei, să mă bată peste obraz, ca să nu mă trufesc”.

⁸¹ *Psalmi*, 4, 6: “Mulți zic: «Cine ne va arăta nouă cele bune?» Dar s-a însemnat peste noi lumina feței Tale, Doamne!”.

⁸² *Idem*, 39, 1: “Așteptând am așteptat pe Domnul și S-a plecat spre mine”.

multe ori întristare și mâhniciune, iar aceasta, are bucurie împreună cu cucernicie prea înțeleaptă. Pentru care aceea adecă vine, precum am zis, la cei ce sunt întru înjumătățirea nevoițelor. Iar aceasta, se trimite la cei ce să apropie de săvârșire. Pentru aceasta aceea adecă, să ocărăște de multe ori de bunele norociri cele lumești. Iar aceasta, măcar toate împărățiile lumii de i le-ar aduce cineva, nici să înspăimântează, nici cu totul simțește de săgețile cele cumplite ale păcatului. Că toată Duhovniceasca frumusețe, cu totul nu bagă în samă de măririle cele lumești. Să cade dar a ne nevoi în tot chipul, ca trecând prin aceea, a veni spre aceasta. Că de nu, printr-aceea prin aducerea asupra a patimilor celor pedepsitoare, va muia (Domnul) mai înainte de sineși stăpânirea noastră cu ispitire, (pentru că nu ne silește), nu ne va dăru nouă prețuirea aceștia.

96. Ceî ce sunt prieteni ai dulcșilor vieții acesteia de acum, din gânduri vin întru greșale. Că aducându-se de socotință nealegătoare, toate gândurile lor cele pătimase, în scurt poftesc a le aduce în cuvinte necuvioase, și în lucruri fără de lege. Iar cei ce să apucă desăvârșit a îndrepta viața pustnicească, din greșeli vin în gânduri mai viclene, sau în oarecare cuvinte rele vătămătoare. Că dacă îi va vedea dracii pre unii ca aceștia, sau cu dulcețā suferind a batjocori, sau deșartā oarecare și fără de vreme vorbind, sau rāzând precum nu să cade, sau pofind mārirea cea deșartā și înzādarnicā, sau māniindu-se fără de măsurā, atuncea toți împreună să înarmează împotriva lor. Pentru că iubirea de mārire luāndu-o mai vārtos întru pricinā a rāutāșilor, prin aceea, ca prin o fereastrā oarecare întunecată, sārind înlāuntru, rāpesc sufletele. Sā cade dar celor ce voesc a petrece dimpreună cu mulțimea faptelor bune, nici mārime a pofiti, nici cu mulți a vorbi, nici cu ieșiri dese a să obișnui, nici a batjocori pre vreunui, măcar cei ce să batjocoresc de ar fi vrednici de batjocurā, și nici multe a grāi, măcar de ar putea a grāi toate bune. Pentru că multa vorbā fără de măsurā împrāștiind mintea, nu numai întru Duhovniceasca lucrare nelucrătoare o face pre dānsa, ci și dracului trāndāviei o dā pre dānsa, care fără de măsurā slābānogindu-o, o dā de aici înainte dracului întristārī și al māniei. Sā cade dar de-a pururea a să indeletnici mintea întru paza Dumnezeștilor porunci, și întru adāncā pomenire a māririî Domnului. Cā zice „Cela ce pāzește poruncile, nu va cunoaște cuvānt viclean“ (Eclis.8.5)⁸³, adecā, în gânduri rele Sau cuvinte nu se va abate.

97. Cānd cu durere oarecare cālduroasā priimește inima sāgeturile dracilor, întrucāt cel ce să luptā socotește cum că suferā sāgețile acestea, atuncea sufletul dimpreună cu durerea urāște patima, ca cela ce este întru începutul curāteniei. Cā dacă nu va pātimi durere foarte mare pentru nerușinarea păcatului, nu va putea îndestulat a să bucura pentru bunātatea dreptāșii. Decī cela ce voește a-și curāți inima sa, cu neîncetātā pomenire a Domnului Iisus înfierbānteaz-o pre dānsa, aceasta numai avāndu-o cugetare și Duhovniceasc lucrū neîncetat. Pentru că nu uneori să cade a să ruga, și alteori nu, cei ce voesc a lepāda putrejunea lor, ci de-a pururea a să indeletnici cu rugāciunea întru paza minții, măcar afarā undeva de s-ar sālāșlui de casele cele de rugāciune. Cā în ce chip acela ce voește a curāți aurul, dacă întru pușin va lāsa focul a înceta din topitoare, învārtoșare i-ar face întru materia aceea ce să curāță; întru acest chip și cela ce uneori își aduce aminte de Dumnezeū, iar alteori nu, ceea ce i să pare că a dobāndit prin rugāciune, aceasta o pierde prin încetare. Dar osebit este a bārbatului celui iubitor de faptā bunā aceea, adecā, de-a pururea a mistui pre cel pāmāntesc al inimei cu pomenirea lui Dumnezeū, că așa dupā pușin cheltuindu-se cel rāu de focul pomenirei binelui, desāvārșit să se întoarcā sufletul la starea lui (cea mai dinainte) mai cu multā strālucire a slavei.

98. Nepātimirea este, nu a nu ne lupta de la draci. De vreme ce suntem datori adecā precum zice Apostolul a ieși din lume, (1Cor.5.10)⁸⁴, ci luptāndu-ne de dānșii a rămāne neluptați. Pentru că și

⁸³ *Ecclesiastul*, 8, 5: “Celui ce ascultā porunca nu i se va întāmpla nimic rāu, că inima unui om înțelept va cunoaște timpul și judecata”.

⁸⁴ *Epistola Întāia către Corinteni a Sfāntului Apostol Pavel*, 5, 10: “Dar nu am spus, desigur, despre desfrānații acestei lumi, sau despre lacomi, sau despre rāpitori, sau despre închinātorii la idoli, căci altfel ar trebui să ieșiți afarā din lume”.

ostașii cei îmbrăcați cu fier, se săgetează adecă de la împotrivă luptătorii, și sunetul săgeților aud, încă și pre însuși săgețile cele trimise le văd luminat toate cele spre dânșii, dar nu să rănesc pentru tăria hainelor celor ostășești. Dar aceea adecă cu fier îngrădindu-se, când dau războiul au nebiruirea. Iar noi cu întrarmarea Sfintei Lumini întrarmându-ne, și cu coiful mântuirii, toate taberele cele întuncate ale dracilor le vom tăia. Pentru că nu numai a nu-i lucra încă rele curățenie aduce, ci prin nevoia bunătaților, desăvârșit a lepăda relele.

99. Când toate patimile în scurt vor birui omul lui Dumnezeu, doi draci rămân în urmă luptându-se cu el. Dintre care unul adecă, supără sufletul din multa iubire de Dumnezeu, întru răvnă fără de vreme aducându-l pre dânsul, întrucât a nu voi altcineva a plăcea lui Dumnezeu întocmai cu dânsul. Iar altul, supără trupul spre pofta împreunării cu lucrare pofindu-l pre dânsul. Și aceasta să întâmplă trupului întâi adecă, că această dulceață este osebă a firii, ca ceea ce este pentru nașterea de fii, și pentru aceasta lesne biruită este. Încă de aici și pentru lăsarea lui Dumnezeu. Căci când va vedea Domnul pre vreunii din nevoitori mult întinerind cu mulțimea faptelor bune, îl lasă pre dânsul uneori de a se întina de acest fel de drac scâmv, ca decât toți oamenii vieții mai netrebnic să se socotească pre sine. Decă supărarea patimii acesteia sau urmează îndreptărilor, sau și le apucă pre acestea înainte vreodinioară. Pentru că, sau cu apucarea înainte, sau cu aducerea pre urmă a patimii să facă a i se părea sufletului netrebnice, măcar orice fel va fi îndreptările lui. Ci cu acelea adecă, întru multă smerită cugetare și dragoste ne vom lupta, iar cu acestea întru înfrânare, și nemăniere, și întru gândire adecă de moarte neîncetat, de aici lucrarea Sfântului Duh înțeleg, să ne facem întru Domnul și deasupra patimilor acestora.

100. Câți sunt părtași ai Sfintei Cunoștințe, și de înălțările cele fără de voe cu adevărat voim să dăm răspuns. Că zice „Însemnat-ai, fără de voe și ceva de am călcat, și cu dreptate“ (Iov 14.16)⁸⁵. Că dacă nu va înceta cineva a pomeni pre Dumnezeu, și nu se va lenevi de Sfintele Lui Porunci, nu va cădea în greșale de voe și fără de voe. Se cade dar îndată și pentru cele fără de voe greșale, a aduce Stăpânului mărturisire întinsă, adecă, afară de lucrarea canonului celui osebă. Că nu este fiind om, a nu greși omenește, până când deplin se va adevăra știința noastră întru lacrimă a dragostei pentru lăsarea acestora. Că zice „De vom mărturisi păcatele noastre, credincios este și drept ca să lase nouă păcatele noastre și să ne curețe pre noi de toată nedreptatea“ (1Ioan 1.9)⁸⁶. Și să cade a lua aminte nelipsit de simțirea mărturisirii, nu cumva știința noastră este mincinoasă, de-o potrivă socotind cum că din destul s-a mărturisit lui Dumnezeu. Că mult mai bună este judecata lui Dumnezeu decât știința noastră, măcar cineva își știe lui și nimic rău, deplin întru toată adevăritatea, precum prea Înțeleptul Pavel ne învață grăind: „dar nici pre însumi mă încerc, că nimica nu știu întru însumi, ci nu întru aceasta m-am îndreptat. Iar cel ce mă încearcă pre mine, Domnul este“ (1Cor.4.4)⁸⁷. Că de nu și pentru aceasta cu cuviință ne vom mărturisi, temere oarecare nearătată în vremea ieșirii vom afla întru înșine. Dar se cade nouă celor ce iubim pre Domnul, a ne ruga ca să ne aflăm atuncea fără de toată frica. Că acela ce atuncea se va afla în frică, slobod nu va putea trece pre boerii tartarului. Pentru că au acea împreună ajutători ai lor pre temerea sufletului. Iar sufletul ce să veselește cu dragostea lui Dumnezeu, în ceasul despărțirii deasupra tuturor taberelor celor întunecoase, împreună cu Îngerii păcii să aduce. Pentru că s-au înaripat cu dragostea cea Duhovnicească, ca cela ce aduce nelipsit plinirea legii prin dragoste. Pentru care și întru venirea Domnului, cei ce ies din viață cu

⁸⁵ Cartea lui Iov, 14, 16: “Pe când astăzi Tu numeri pașii mei; atunci Tu nu vei mai lua seama la păcatul meu”. Trimiterile la Cartea lui Iov se decalază cu o cifră mai puțin, la stihuri.

⁸⁶ Întâia Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Ioan, 1, 9: “Dacă mărturisim păcatele noastre, El este credincios și drept, ca să ne ierte păcatele și să ne curățească pe noi de toată nedreptatea”.

⁸⁷ Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel, 4, 4: “Căci nu mă știu vinovat cu nimic, dar nu întru aceasta m-am îndreptat. Cel care mă judecă pe mine este Domnul”.

acest fel de îndrăzneală, împreună cu toți Sfinții să vor răpi. Iar cei ce măcar cât de puțin se tem în vremea morții, întru mulțimea celorlalți oameni sunt supt judecată. Pentru că după ce se vor ispiti prin focul judecării să dobândească moștenirile, cele ce sunt cu cuviință dupre faptele lor, de la Bunul nostru Dumnezeu și Împărat Iisus Hristos. Că acesta este Dumnezeu al dreptății, a acestuia este preste noi cei ce-l iubim pre Dânsul.

Bunătatea Împărăției Lui,
În veac și întru toți nesfârșiții veci,
A M I N.

Tâlcuire a Sfântului Macsim, la capul 100 a Sfântului Diadoh, care zice: prin foc ispitindu-ne la judecată...

Cei ce au dobândit desăvârșit dragostea către Dumnezeu, și au înălțat aripele sufletului prin fapte bune, dupre Aspotolul „în nori se vor răpi“ (1 Tes. 4. 17)⁸⁸ și la judecată nu vor veni. Iar cei ce nu au dobândit cu totul desăvârșirea, ci și păcate și lucruri bune au făcut, aceștia vin la tribunalul judecării, și acolo prin cercetarea faptelor bune și a celor rele, ca și cum arzându-se, dacă cumpăna faptelor bune se va îngreuna, se vor curăți de munci. (Dumnezeului nostru slavă. Sfârșit.)

⁸⁸ *Epistola întâia către Tesaloniceni a Sfântului Apostol Pavel*, 4, 17: “După aceea, noi cei vii, care vom fi rămas, vom fi răpiți, împreună cu ei, în nori, ca să întâmpinăm pe Domnul în văzduh, și așa pururea vom fi cu Domnul”.

*Scurtă cuvântare
despre
Sfântul Ioan Carpaftiul*

CEL DINTRU Sfinți Părintele nostru Ioan Carpaftiul, cine a fost el, și în care vreme a înflorit, și unde curgerea pustniciei a săvârșit și c. l. l. toate acestea pentru dânsul sunt nearătate. Aceasta numai mărturisește Fotie (cap 261 pag. 266), „El mult urmează (adecă Diadoh) lui Ioan Carpaftiul, care și a sa scriere au dat-o ostenelei lui, scrisă cuvânt mângâietor Călugărilor celor ce îi scriseră care erau din India; care întru această sută de capete, graiul său îl sfârșăște, întru care mult pre cei ce le citesc, părintește îi îndeamnă, bine a suferi în scârbe, și răbdare a avea întru ispitele ce ne vin“.

Carpaftiu este o insulă între Rodos și Crit.

Scrieri:

Ale Prea Cuviosului Părintelui nostru Ioan Carpaftiul, către Călugării cei din India, care îi și scriseră Lui, Mângâietoare (cuvinte) capete: 100.

Înainte cuvântare

CELOR depre pământ Împărați, primăvăratece flori aducându-le, oarecare din cerșetori, nu numai lepădați nu au fost de multe ori, ci încă și oarecare daruri osebite primea. Decî și eu duple dorința voastră, de o sutime de ori unde împrumutându-mă de cuvinte bune, și aducându-o vouă, care aveți petrecerea la Ceruri O! de m-aș face primit, și O! de aș primi Darul rugăciunii de la voi.

Începutul capetelor

1. PRE CÂT ÎMPĂRATUL tuturor cel veșnic, este neavând nici început nici sfârșit al Împărăției Sale, pre atâta și celor ce pentru Dânsul și pentru faptele cele bune a voit a să osteni, li s-au întâmplat sânguința mai dobânditoare. Pentru că cinstele adecă ale vieții acesteia de acum, deși foarte sunt luminoase, cu adevărat împreună cu viața aceasta de acum să risipesc. Iar cele de la Dumnezeu împărțite celor vrednici, ca acelea ce împreună cu nestrucăciunea se dau, întru tot desăvârșit petrec.

2. Fericitul David, cântare de la toată făptura alcătuind lui Dumnezeu, au adus aminte adecă și de Îngeri, și de toate Puterile cele nevăzute, și s-au pogorât până și la pământ. Întrucât nici de heare, nici de dobitoace, nici de pasări, nici de târătoare a să depărta, de vreme ce socotea Făcătorului a să închina, aducerea cea de la acestea. Ca cea ce voia tot ce s-au făcut de la Dânsul, asemenea dajdie * a săvârși. Și oare, cum Călugărul care e întocmai ca aurul cel de sufir, va suferi vreodinioară a să trândăvi, sau a să lenevi spre cântare?

3. Precum pre rug focul îl impresura, și nu-l ardea pre el, așa și cei ce au luat darul nepătimirei, deși greu și foarte prea fierbinte poartă trup, nimic pre trup său pre minte supără, sau vatămă ferbințeala trupului. Pentru că „glasul Domnului a tăiat văpaia firii“ (Ps.28.7) ¹: De vreme ce voia, și Cuvântul lui Dumnezeu, cele duple fire unite, le-au despărțit.

4. Luna crescând și iarăși micșorându-se, arată așezarea omului, acum adecă bine lucrând și acum greșind, apoi prin pocăință iarăși alergând la viață îmbunătățită. Drept aceea n-au pierit mintea celui ce a greșit, precum oarecare la voi socotesc, precum nici trupul Lunii nu s-a micșorat, ci lumina. Decî câștigă a doua oară omul iarăși pre a sa luminare prin pocăință, precum și Luna după ce se micșorează, din sineși se îmbracă cu lumina obișnuită. Pentru că „acela ce crede în Hristos de va și muri, viu va fi“ (Ioan 11.25) ². Și cunoaște zice „că eu Domnul am grăit, și voi face“ (Ezechiel 37.14) ³.

* dajdie, dajdi, (înv.), impozit, dare, bir, din sl. *dajda* DEX, ed. cit., p. 258.

¹ Psalmii, 28, 7: „Glasul Domnului, cel ce varsă para focului”.

² Sfânta Evanghelie după Ioan, 11, 25: „Și Iisus i-a zis: Eu sunt învierea și viața; cel ce crede în Mine, chiar dacă va muri, va trăi”.

³ Iezechiel, 37, 14: „«Și voi pune în voi Duhul Meu și veți învia și vă voi așeza în țara voastră și veți ști că Eu, Domnul, am zis aceasta și am făcut», zice Domnul”.

5. Dacă sculându-se asupra ta în cuget mulțime de închipuiri ale vrăjmașilor, slăbindu-te de veți birui, cunoaște-te pre sineți că te-ai despărțit la o vreme de Dumnezeușul dar, drept aceea te-ai și dat în mâinile căderei tale, duple dreapta judecată. Pentru aceasta nevoește-te, a nu fi niciodinioară părăsit de la dar prin lenevire nici spre o cirtă * a vremei. Iar dacă vei putea mai bun decât alunecarea făcându-te, a păși măi presus de zidul gândurilor celor pătimase, și de cele dese spurcate asupra-le ale multei chibzuirii a vrăjmașilor, să nu nesocotești Darul cel dat ție de sus. Pentru că zice Apostolul „Însă nu eu, ci darul lui Dumnezeu care e cu mine, a făcut una ca această biruință“ (1 Cor.15.10) ⁴. „Și de la gândurile cele spurcate, ce să scoală asupra mea m-au înălțat. Și de bărbatul nedrept, adevă, de diavolul și de omul cel vechi, m-au izbăvit pre mine“ (Ps.17.52) ⁵. Drept aceea prin aripile Duhului înălțându-mă, și slobozindu-mă din trup, am putut a zbura pre deasupra dracilor celor ce vânează, care prind mintea omenească prin dulcea pătimire, pre care cu sila și cu nevoe o pun înainte. Deci cea ce m-au scos pre mine din pământul Egiptului, adevă din lumea cea pierzătoare de suflet, Acesta cu mână tainică pentru mine luptându-se a biruit pre Amalic, și mi-au dat mie a nădăjdui, că și pre celelalte limbi ale necuvioaselor patimi, le va prăpădi Domnul de la fața noastră (Eș.17.14) ⁶. Aceasta Dumnezeuul nostru va da înțelepciune și putere. Pentru că oarecare au primit înțelepciune, adevă, însă nu și putere a Duhului întru a birui pre vrăjmași. Acesta va înălța capul tău și preste vrăjmașii tăi, și-ți va da aripi ca de porumb, și zburând te vei odihni la Dumnezeu (Ps.54.6) ⁷: „Pune-va Domnul arc de aramă în brațele tale“, tare, și grabnic, și vârtos te va arăta pre tine împotriva vrăjmașului; „și împiedicând sub tine pre toți cei ce să împrotivesc“ (Ps.17.35, 4) ⁸. Deci dă-i Domnului mulțumită pentru curățenie, căci nu te-au închis pre tine în mâinile poftelor trupului tău și ale sângelui, și ale celor ce se îndeletnicesc întru acestea făcătoare de stricăciune și necurate duhuri. Ci te-a întărit pre tine cu dreapta Sa. Zidește-i Lui Oltar precum și Moisi duple ce a biruit pre Amalic (Eș.17.15) ⁹. Pentru aceasta mă voi mărturisi și te voi lăuda pre tine Doamne, și Numele Tău voi cânta, mărirind puterile Tale (Ps.17.53) ¹⁰, că ai izbăvit din stricăciune viața mea, și m-ai răpit pre mine din lațurile și vânărilor răutății cei lesne impresurătoare, și în multe chipuri și nestâmpărate.

6. Aprind întru noi pre spurcatele patimi și le înnoesc, și le înălță, și le înmulțesc viclenii draci. Iară cercetările Dumnezeușului Cuvânt, și măi ales cele ce să fac prin vărsarea lacrimilor, moarte le fac pre patimi, deși de multă vreme sunt, și le răsipesc, și după puțin, întru neștiință întorc pre lucrările sufletului și ale trupului păcăturile cele pierzătoare. Numai noi să nu ne trândăvim, ca prin rugăciune, și nădejde, neslăbit și fără de rușine să dvorim ** lângă Domnul.

7. Pentru ce Hristos, din gura credincioșilor celor ce sunt prunci cu răutatea săvârșește laudă? Fără numai cu adevărat, ca prin cântare să sfareme pre vrăjmașul și izbânditorul, care foarte muncește pre diavolul vrăjmașul faptelor bune și izbânditorul răutății. Drept aceea și noi pre Stăpânul întru prostimea inimii laudându-l, să zdrobim și să sfărâmăm măiestria vrăjmașului.

* cirtă, cırte (Pop.), lucru foarte mic, neînsemnat, interval de timp foarte scurt, clipă. Din sl. *cruta* DEX, *ed.cit.*, p. 180.

⁴ *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 15, 10: „Dar prin harul lui Dumnezeu sunt ceea ce sunt; și harul Lui care este în mine n-a fost în zadar, ci m-am ostenit mai mult decât ei toți. dar nu eu, ci harul lui Dumnezeu care este cu mine”.

⁵ *Psalmii*, 17, 52: „De la cei ce se ridică împotriva mea, înălță-mă, de omul nedrept izbăvește-mă”.

⁶ *Ieșirea*, 17, 14: „Atunci a zis Domnul către Moise: «Scrie acestea în carte spre pomenire și spune lui Iosua că voi șterge cu totul pomenirea lui Amalec de sub cer!»”.

⁷ *Psalmii*, 54, 6: „Și am zis: Cine-mi va da mie aripi ca de porumbel, ca să zbor și să mă odihnesc?”.

⁸ *Idem*, 17, 35, 4: „Dumnezeu, Cel ce mă încinge cu putere, și a pus fără prihană calea mea”; 4: „Lăudând voi chema pe Domnul și de vrăjmașii mei mă voi izbăvi”.

⁹ *Ieșirea*, 17, 15: „Atunci a făcut Moise un jertfelnic Domnului și i-a pus numele: «Domnul este scăparea mea!»”.

¹⁰ *Psalmii*, 17, 53: „Pentru aceasta Te voi lăuda între neamuri, Doamne, și numele Tău îl voi cânta”.

** *dvori*, *dvoresc*, verb (Înv.), a se servi, a sluji la curtea unui domnitor sau a unui boer. Din sl. *dvoritii*. DEX, *ed.cit.*, p. 326.

„Pentru că întru mulțimea slavei Tale, ai zdrobit pre vrăjmași și protivnici“ (Eș, 15.7) ¹¹, care ne luptă pre noi.

8. Dacă cineva este după chip lepădătură, să grăiește acum jumătate din cele trupești a mânca, iar ceialaltă jumătate întru veacul ce va să fie. Pentru că rodirile căii sale, fieștecare le va cunoaște.

9. Pre cea mai bună postire, și a nu să înșela de patimi, dator e Călugărul a alege, și mare liniștire a lucra totdeauna.

10. Dracii cei ce urăsc sufletele noastre, sfătuiesc pre oricine, orecare rece laudă să ne dăruiască nouă, apoi spre aceasta a ne vărsa ne îndeamnă pre noi. Decî dacă slăbănogindu-ne prin părere vom da loc mării deșarte, nu vor obosi de apoi vrăjmașii noștri a ne birui pre noi.

11. Primește mai vârtos pre cela ce te ocărăște pre tine, decât pre cela ce te laudă. Carele scris este „că nimic nu se deosebește de cela ce blestemă“ (Pil.27.14) ¹².

12. Când pentru pustiitoarea faptă bună sârguindu-te, pentru neputință vei slăbi dintr-însa, atuncea zdrobindu-ți inima, te vei abate spre mulțămirea purtătorului de grijă și Judecătorului tuturor. Însă dacă smerit de-a pururea te vei arăta pre sineți înaintea Domnului, nu te vei înălța vreodinioară asupra nici unui om.

13. Știind vrăjmașul pre rugăciune cum că este nouă arma cea mai apărătoare, iar lui bântuitoare, a ne smulge pre noi de la aceasta sârguindu-se, întru poftă pre noi ne bagă a cuvintelor celor Elinești, de la care ne-am și depărtat, și întru aceasta a ne îndeletnicî ne îndeamnă. Căruia să nu ne supunem; ca să nu ne abatem de la rânduiala lucrării noastre cei Duhovnicești, și să culegem în locul smochinilor și strugurilor, spini și ciulini. Pentru că înțelepciunea lumii acesteia, nebunie s-au socotit la Dumnezeu“ (1 Corinteni 3.19) ¹³.

14. „Bucurie mare, zice, bine vestesc vouă, care va fi la tot norodul“ (Luc.2.10) ¹⁴ nu la o parte a norodului. Și iarăși: „Tot pământul să se închine Ție, și să cânte Ție“ (Ps.65.1) ¹⁵, pentru că nu se cade numai o parte a pământului. Iar aceea a cânta, nu e a celor ce se bocesc, ci a celor ce se bucură. Decî dacă acestea așa sunt, nicidecum să nu ne deznădăjduim, ci cu bun suflet să trecem viața aceasta de acum, de aici primind cugetarea, veselia și bucuria aceea. Însă cu Dumnezeasca frică veselia să o amestecăm; precum zice „bucurați-vă Domnului cu cutremur“ (Ps.2.11) ¹⁶. Pentru că cel ce era cu Maria, cu frică și cu bucurie mare a fugit de la mormânt (Mat.28.8) ¹⁷. Poate și noi vreodinioară cu bucurie și cu frică de la gânditorul mormânt ne vom porni. Pentru că mă minunez dacă fără de frică, de vreme ce nimenea nu e fără de păcat; măcar Moisi, măcar Petru Apostolul de ar fi, ci însă întru unii ca aceștia Dumnezeasca dragoste, afară scoate pre frică în vremea ieșirii.

15. Că dacă păcătoșii crezând cu toată inima și smerindu-se, priimesc darul nepătimirii, ai pre Scriptura ceea ce mărturisește „că astăzi, zice, vei fi cu mine în Rai“ (Luc.23.43) ¹⁸. Și „credința ta te-a

¹¹ *Ieșirea, 15, 7:* „Cu mulțimea slavei Tale ai surpat pe cei protivnici.

Trimis-ai mânia Ta
Și i-a mistuit ca pe niște paie”.

¹² *Pildele lui Solomon, 27, 14:* „Celui ce binecuvântează pe prietenul său cu glas mare dis-de-dimineață, i se socotește ca un blestem”.

¹³ *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel, 3, 19:* „Căci înțelepciunea lumii acesteia este nebunie înaintea lui Dumnezeu, pentru că scris este: «El prinde pe cei înțelepți în viclenia lor»”.

¹⁴ *Sfânta Evanghelie după Luca, 2, 10:* „Dar îngerul le-a zis: Nu vă temeți. Căci, iată, vă binevestesc vouă bucurie mare, care va fi pentru tot poporul”.

¹⁵ *Psalmi, 65, 1:* „Strigați lui Dumnezeu tot pământul. Cântați numele Lui; dați slavă laudei Lui”. Trimiterile la *Psalmi* trebuie decalate.

¹⁶ *Idem, 2, 11:* „Slujiți Domnului cu frică și vă bucurați de El cu cutremur”. Trimitere eronată în mss. la 2, 9.

¹⁷ *Sfânta Evanghelie după Matei, 28, 8:* „Iar plecând ele în grabă de la mormânt, cu frică și cu bucurie mare au alergat să vestească ucenicilor Lui”.

¹⁸ *Sfânta Evanghelie după Luca, 23, 43:* „Și Iisus i-a zis: Adevărat grăiesc ție, astăzi tu vei fi cu Mine în rai”.

mântuit pre tine, mergi în pacea fericitei nepătimiri“ (Mar.5.34)¹⁹. Și cât întru acest fel de chip, sunt și altele. Și „în sământă va coace strugurul“ și „dupre credința voastră fie vouă“ (Matei 9.29)²⁰.

16. Când cu durere împotriva patimilor aflându-te, și mai cu tărie prin gânduri de rușine de la draci ne supărăm, atuncea mai mult întru credința Domnului să ne întărim, și mai adevărată să arătăm pre nădejdea cea pentru vecinicile bunătăți cele făgăduite. De la care a ne depărta pre noi vrăjmașii, și a ne înstrăina prin zavistie să sânguiesc. Pentru că dacă nu foarte prea mari ar fi fost bunătățile acelea, nu ar fi fost aprinzându-se asupra noastră dracii cu atâta zavistie, prin spurcate gânduri des săgetându-ne, măcar prin aceasta părându-li-se a-și face a lor turburare, și către deznădăjduire pre noi a ne împinge socotind, prin nesuferită și multă supărare.

17. Cunoștință prea adevărată oarecare a fi, pre faptă o hotărâsc. Deci sârguți-vă mai vârtos prin lucruri și credință, și cunoștința a arăta. Pentru că cea ce se îngâmfează întru singură cunoștința, va auzi: „Că pre Dumnezeu mărturisesc a-l ști, iar cu lucrurile se leapădă“ (Tit 1.16)²¹.

18. Cel mai de multe ori în vremea praznicilor, și a Sfințitelor adunări, și mai vârtos când voește cineva la masa cea de taină a să apropia, atuncea prin spurcate năluciri și scurgeri de sământă, să sânguiesc dracii a spurca pre pustnicul. Ci nici prin aceasta să turbure, sau să slăbănogescă pre acela ce s-a obișnuit toate cu răbdare și cu vitejie a suferi. Nici să se laude asupra noastră stricătorii de feciorie, ca niște drepti.

19. Pre năravul și osârdia, vrăjmașii izbândesc prin multe feluri și negrăite ispite, pălmuind pre suflet. Dar îmbărbătează-te, pentru că din necazurile cele multe și nespuse ți se împletește ție cunună. Și iarăși „întru neputințe să săvârșește puterea lui Hristos.“ (2Cor.12.9)²². Și întru așezările cele mai mahnicioase, se obișnuiește a înflori darul Duhului. Pentru că „au răsărit lumină întru întuneric celor drepti“ (Ps.111.4)²³. „Dacă adevărată îndrăzneala și lauda nădejdi, până în sfârșit adevărată o vom ținea-o“ (Evrei 3.6)²⁴.

20. Nimic așa să obișnuiește a prăpădi pre fapta bună, precum glumirea, râsul, și deșarta cuvântare. Și iarăși, nimic așa înnoește pre sufletul cel învechit, și îl gătește a se apropia la Dumnezeu, precum, frica lui Dumnezeu, și buna luare aminte, și aceea, a cugeta totdeauna cuvintele lui Dumnezeu, și cu rugăciunea pre sine a se întrarma, și folosul privigherii a-l urma.

21. Prea cuviincios lucru, împreună și de folos e aceea, cu tărie a suferi tot necazul ce să aduce asupra-i, ori de la oameni, ori de la draci. Și aceea, cu adevărită a ști, că datori suntem de chinuri. Și pre nimenea pre altul, iar numai pre sine singur a prihăni. Pentru că cea ce pre altul pentru ale sale necazuri prihănește, s-a alunecat din judecata cea dreaptă, care să cuvine a fi.

22. Uneori să mișcă omul din starea cea dreaptă, măcar de este și sârguitor, înmulțindu-se ispitele, să abate din rânduiala sa, pentru că s-au ispitit, precum zice scriptura „toată înțelepciunea și meșteșugul lui“ (Ps.106.27)²⁵, ca „să nu fim nădăjduindu-ne spre înșine“ (2Cor.1.9)²⁶. Și „ca să nu să

¹⁹ *Sfânta Evanghelie după Marcu*, 5, 34: „Iar El i-a zis: Fiică, credința ta te-a mântuit, mergi în pace și fii sănătoasă de boala ta!“.

²⁰ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 9, 29: „Atunci S-a atins de ochii lor, zicând: După credința voastră, fie vouă!“.

²¹ *Epistola către Tit a Sfântului Apostol Pavel*, 1, 16: „Ei mărturisesc că îl cunosc pe Dumnezeu, dar cu faptele lor îl tăgăduiesc, urăcioși fiind, nesupuși, și la orice lucru bun, netrebniți“.

²² *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 12, 9: „Și mi-a zis: Ți este de ajuns harul Meu, căci puterea Mea se desăvârșește în slăbiciune. Deci, foarte bucuros, mă voi lăuda mai ales întru slăbiciunile mele, ca să locuiesc în mine puterea lui Hristos“.

²³ *Psalmii*, 111, 4: „Răsărit-a în întuneric lumină dreptilor, Cel milostiv, îndurat și drept“.

²⁴ *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, 3, 6: „Iar Hristos a fost credincios ca Fiul peste casa Sa. Și casa Lui suntem noi, numai dacă ținem până la sfârșit, cu neclintire, îndrăzneala mărturisirii și lauda nădejdi noastre“.

²⁵ *Psalmii*, 106, 27: „Se tulburau și se clătinau ca un om beat și toată priceperea lor a pierit“.

²⁶ *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 1, 9: „Ci noi, în noi înșine, ne-am socotit ca osândiți la moarte, ca să nu ne punem încrederea în noi, ci în Dumnezeu, Cel ce înviază pe cei morți“.

laude Israel, zicând: „mâna mea m-a mântuit pre mine“ (Jud.7.2)²⁷. Ci nădăjduiește a te așeza în frumoasa ta stare cea mai dinainte, când căzând de la tine prin Dumnezeasca poruncă, și izgonindu-se vicleanul carele îndeamnă pre toate pătimaș, adecă și a le vedea și a le auzi, și către păcat invitează, și îngroșând pre minte ca pre un nor des, face și pre trup a simți negrăită greutate și povară. Pe gândul cel înlăuntru sădit, prost oarecare fiind și neprefăcut, după asemănarea pruncilor celor de acum născuți, mult împistrat și foarte mult iscusit, spre tot felul de păcat îl arată fermecându-l și răsturnându-l prin plecarea cea spre necurățire.

23. Mare oarecare lucru este omul, crescând înlăuntru și mărindu-se întru faptele bune. Ci însă marele acesta să teme de păcat, precum Elefantul de șoarece. „Ca nu cumva altora propovăduind, insumi neiscusit să fiu“ (1Cor.9.27)²⁸.

24. Nu numai aproape de sfârșitul lumii diavolul va grăi cuvinte asupra celui Prea Înalt, precum zice Daniil (7, 25)²⁹. Ci adecă și acum este când grele hule prin gândurile noastre, până la însuși Cerul trimite. Și hulind însuși asupra Celui Prea Înalt, și asupra zidurilor lui, și asupra Sfințelor taine ale lui Hristos. Ci noi fiind înfipti tare pre piatra cunoștinței, să nu ne temem pentru aceasta, nici să ne minunăm de îndrăzneala necuratului. Ci credință și rugăciune mai fierbinte uneltind, și pre cea de sus ajutorință dobândind, să răsplătim vrăjmașului.

25. Luptându-se și defăimând cu îndrăzneală vrăjmașul, năpădește asupra sufletului celui ce a ieșit din trup, amar pârâiaș și înfricoșat făcându-se pentru cele greșite. Ci cu puțință este a vedea atuncea pre sufletul cel iubitor de Dumnezeu și prea credincios, neînsăpăimântându-se de pomirile și înfricoșările aceluia, deși de multe ori rănit a fost de păcate. Ci mai vârtos întrarmându-se întru Domnul cu bucurie, și îndrăzneț făcându-se de povățuitoarele Sfintele Puteri. Și îngrădindu-se cu lumina cunoștinței. Și împotivă strigând cu multă îndrăzneală vicleanului Diavol: Ce ție și nouă străinule de Dumnezeu? Ce ție și nouă fugitorule de cele Cerești și robule vicleane? Nu ai tu stăpânire asupra noastră, pentru că Hristos, Fiul lui Dumnezeu, și preste noi și preste toți are stăpânirea. Lui i-am greșit, Lui și îi voi răspunde. Arvună având milostirea și mântuirea cea către noi, pre cea a acestuia Cinstită Cruce. Iar tu fugi departe de la noi, pierzătorule. Nimic ție și robilor lui Hristos. Acestea grăind sufletul cu îndrăzneală, spatele de aceea dă diavolul, și strigă tânguindu-se, neputând a sta împotivă Numelui Lui Hristos. Și mai presus fiind sufletul, zboară pre deasupra vrăjmașului palmuindu-l pre el, precum acela ce să grăiește iute zburătoare (șoim) pre corb. Și duple aceasta de Dumnezești Îngeri se duce bucurându-se în locurile cele hotărâte, duple așezarea lui.

26. Cum că deși de mică oarecare ispită, duple slobozire, se împiedică uneori a spori înainte sârguitorul, să te încredințeze pre tine Ehienies, peștisorul cel prea mic, care pre corabia cea încărcată cu povară fără de număr, printr-o atingere singură o oprește și o împiedică a merge înainte. Și îți adă aminte cu adevărat de acela ce grăiește: „Că eu Pavel acela ce atâta sunt, o dată, și de două ori am vrut a veni la voi, și ne-au oprit pre noi Satana“ (1 Tes. 2. 18)³⁰. Ci să nu te turburi pentru aceasta. Ci împotivă mai vârtos nevoește-te prin răbdare, și vei dobândi Darul.

27. Cela ce este bogat întru faptele bune, și dacă pentru puțină trândăvire să abate de la ceea ce să cuvine, atunci să suie asupra lui fiii răsăriturilor celor rele de la Amalic, și mai vârtos Madiam

²⁷ *Cartea Judecătorilor*, 7, 2: „Iar Domnul a zis către Ghedeon: «E prea mult popor cu tine; nu voi putea eu să dau pe Madian în mâinile lor, ca să nu se mândrească Israel înaintea Mea și să nu zică: Mâna mea m-a izbăvit!»”.

²⁸ *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 9, 27: „Ci îmi chinuiesc trupul meu și îl supun robiei; ca nu cumva, altora propovăduind, eu insumi să mă fac netrebnic”.

²⁹ *Daniel*, 7, 25: „Și va grăi cuvinte de defăimare împotriva Celui Preaînalt și va asupra pre sfinții Celui Preaînalt și își va pune în gând să schimbe sărbătorile și legea și ei vor fi dați în mâna lui o vreme și vremuri și jumătate de vreme”.

³⁰ *Epistola întâia către Tesaloniceni a Sfântului Apostol Pavel*, 2, 18: „Pentru aceea, am voit să venim la voi, îndeosebi eu Pavel – o dată încă o dată. – dar ne-a împiedicat satana”.

(Jud.6) puterea cea iubitoare de curvie cu cămilele sale, adecă, cu pătimăsele aduceri aminte, cărora nu este număr, și strică toate roadele pământului, adecă a faptei ceî bune și a deprinderii. Și atunci de aceea sărăcește Israel, și foarte să împuținează cu sufletul, și silit este a striga către Domnul. Și așa să trimită din cer gând bun, urmând lui Ghedeon, prin multă credință, și smerită cugetare. Pentru că „mie a mea, zice, mai smerită este întru Manasi (Jud.6.15) ³¹ pentru ca să mă tăbăresc împotriva atâtor mulțimi cu trei sute de oameni neputincioși“ și semne de biruință a pune cu prea slăvire asupra protivnicilor, prin ajutorul Darului.

28. Nu veî putea adecă „preste Aspidă și preste Vasilisc a încăleca și c.1.1.“ (Ps.90.13) ³² de nu prin multă rugăciune pre Dumnezeu rugându-l, veî lua apărători pre Îngeri, care te ușurează pre tine cu ale sale mâini, și te fac pre tine mai presus de voirea cea noroioasă.

29. Când cineva tare nevoindu-se s-ar birui, nicidecum să nu se necăjească, nici să obosească cu năravul. Ci prin graiurile Isaiei să se îndrepteze și să fie cu bun suflet, unele ca acestea cântând: „Ceî puternicî plecați-vă“ „o viclenilor draci“ „Că dacă și iarăși de veți putea, iarăși veți fi biruiți. Și orice sfat veți sfătui, risipi-l-va Domnul, Că cu noi este Dumnezeu“ (Is.8.9-10) ³³. Dumnezeu este care rădică pre ceî surpați, și face pre vrăjmașii noștri a plânge, când ne-am căi.

30. Cu neputință este fără de mâhniciune, a trece cel pedepsit întru ispite. Ci duple acestea, de multă bucurie să umple unii ca aceștia, și de lacrimi dulci, și de înțelegeri Dumnezești, căți au lucrat necaz și durere întru inimile lor.

31. Dacă Isaac vrând, și Isav oricând alergând spre dorirea blagosloveniei au greșit, despre Dumnezeul cela ce miluiește, blagoslovește, și prin Duhul unge (Rom.9.16) ³⁴, nu pre carele noi cu adevărat le-am voit, ci pre carele Dumnezeu mai înainte de a-l zidi, mai înainte l-au hotărât spre slujbă. Nicidecum să nu ne turburăm, nici iarăși să zavistuiam, când vom vedea pre oarecare frați proști și prea mici, sporind înainte întru fapte bune. Ai auzit pre Domnul care grăiește „dă acestuia locul, ca să șadă mai sus“ (Luc.14.9) ³⁵. Ci mai vartos să ne minunăm de Judecătorul pentru acestea carele cu înțelepciune și negrait a judecat. Acela adecă, prea micul și cel mai de pre urmă, întâi a fi și a povățui; iar noi de pre urmă a fi, care cu pustnicia și cu vremea suntem mai întâi decât aceea. Că fireștecarui om precum Domnul, i-a împărțit, așa și să umblăm, „Dacă cu Duhul trăim, cu Duhul să și umblăm“ după cea scrisă (Gal.5.25) ³⁶.

32. Să nu te unești vre odinioară cu cela ce este întru supunerea ta, care îți grăiește ție, dă-mi mie stăpânire întru oarecare vreme spre fapta bună, cutare Saū cutare lucru a încerca și așa a îndrepta. Pentru că cela ce grăiește așa, arătat e că așa voe săvârșește, și se leapadă de făgăduințele supunerii ceî prea bune.

33. Patimile sufletului, și ale trupului adecă, precum veî vedea, prin vreme și prin Dumnezeasca voință, să vor prăpădi deși sunt înmulțite. Iar mila lui Hristos, nicidecum nu se va răsipi. „Că mila Domnului din veacul acesta, și până în veacul ce va să fie, este spre ceî ce să tem de Dânsul“ (Ps.102.17) ³⁷.

³¹ Cartea Judecătorilor, 6, 15: „Atunci Ghedeon a zis: «Doamne, cum să izbăvesc eu pe Israel? Iată neamul meu este cel mai sărac din seminția lui Manase, iar eu sunt cel mai mic în casa tatălui meu». Domnul însă i-a zis”.

³² Psalmii, 90, 13: „Peste aspidă și vasilisc vei păși și vei călca peste leu și peste balaur”.

³³ Isaia, 8, 9-10:

„9. Cu noi este Dumnezeu, înțelegeți neamuri și vă plecați. Auziți până la marginile pământului, cei puternici plecați-vă. De vă veți întări, iarăși veți fi biruiți;

10. Și orice sfat veți sfătui, îi va risipi Domnul, și cuvântul pe care îl veți grăi nu va rămâne întru voi, căci cu noi este Dumnezeu!”.

³⁴ Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel, 9, 16: „Deci, dar nu este nici de la cel care voiește, nici de la cel ce aleargă, ci de la Dumnezeu care miluiește”.

³⁵ Sfânta Evanghelie după Luca, 14, 9: „Și venind cel care te-a chemat pe tine și pe el, îți va zice: Dă acestuia locul. Și atunci, cu rușine, te vei duce să te așezi pe locul cel mai de pe urmă”.

³⁶ Epistola către Galateni a Sfântului Apostol Pavel, 5, 25: „Dacă trăim în Duhul, în Duhul să și umblăm”.

³⁷ Psalmii, 102, 17: „Iar mila Domnului din veac în veac spre ceî ce se tem de Dânsul”.

34. Vistieriile Împărăteștii se vor umplea de aur, și mințile celor cu adevărat Călugări, se vor umple de cunoștință.

35. Uneori Învățătorul, întru necinste să dă și să supune ispitelor, pentru cei ce s-au folosit Duhovnicește. Pentru că zice „Noi necinstiți, și necinstindu-ne prin palmuire, și neputincioși fiind iar voi slăviți și tari sunteți întru Hristos.“ (1Cor.4.10)³⁸.

36. Izvor și pricină a stricăciunii cei prin trup, este gândul cel rău pățimaș, pre care prin pocăință îl izgonește din suflet, cela ce s-a trezvit după cădere. Pentru că zice „Bine ați plâns numai, ca să se ia din mijlocul vostru gândul cel viclean și necuvios, carele îndeamnă a lucra lucrul acesta“ (1Cor.5.2)³⁹. De aceea plânsul se împotrivește duhului stricăciunii.

37. Cine va vesti celui tescuit * întru neslavă, și întru neputerea faptei bune, că va vedea pre Iisus? Nu numai în veacul cel ce va să fie, ci și aicea iată cu putere și cu slavă mare viind către dânsul prin nepățimire? Întrucât a zice ca Sara: „Suflet ce a îmbătrânit întru stărpiciune, și afară de nădejde a născut pre fiul dreptății.“ „Că răs mi-a făcut mie Dumnezeu“ (Fac.21.6)⁴⁰ adecă, prea mare bucurie s-a dăruit, celui necăjit întru prea mulți ani, prin multă pățimire. S-au precum alt tâlcuitor au dat la iveală: gingășime mi-au făcut mie, adecă „S-au înnoit tinerețea mea ca a vulturului“ (Ps.102.5)⁴¹ care se învechiseră mai înainte întru păcate și întru patimile necinstirei. Pentru că acum iarăși m-am născut, și iarăși tânăr sunt, și moale, cel învârtoșat mai întâi prin materie, și netede văd acum de aceea lucrurile cele ce sunt în lume, luând prostimea cea după fire simplă și nefelurită, însănătoșindu-se mintea, prin multa milostivire a lui Dumnezeu. Și s-a făcut trupul meu precum al lui Neeman Sirianul, ca al pruncilor (4Imp.5.14)⁴². Pentru că m-am spălat în Iordanul cunoștinței, și sunt cu un cuget ca darul lui Dumnezeu, izbăvit de sfatul șarpeului, și de pâlcul celor mult iscusite și mult materialnice gânduri ale răutății, care am cugetat mai înainte împotriva firii.

38. Socotește, a grăi Domnul către tine: că în vreme oarecare, am luat de la tine aceasta și aceasta dar, întru care ai socotit în mintea ta, a te adeveri și a te odihni, și am dat ție în locul acestora, alt dar întocmai cumpănit, acesta și acesta. Iar cele luate, adecă socotindu-le, iar cele date, mai presus de acelea nesocotindu-le, te posomorăști, și bolești, și cu necaz te rănești „Ci mă veselește pre mine întristându-te de la mine“ (2Cor.2.2)⁴³ pentru că eu voi necăji spre ceea ce folosește, a mântui mai vârtos, iar nu a pierde, tocmai pre cel socotit mie fiu.

39. Poruncește-ți ție însuși, și-ți pune lege a nu mânca pește, și privește după aceasta, că spre pofta peștelui vrăjmașul neslăbit te împinge pre tine. Și tu iarăși, de asemenea spre îndulcirea lucrului celui ce nu îți este în voe cu nebulie te sărguiești, ca să te înveți cele ale lui Adam cu închipuire întâmplare. Pentru că auzind acela singur, să nu mănânci dintru singur lucrul acesta pre însăși spre acest oprit mai vârtos, cu multă poftă singur a alergat.

40. Decă pre altul prin cunoștință îl mântuiește Dumnezeu, iar pre altul prin curățenie și nerăutate. Pentru că a ști ești dator, că nu va lepăda Dumnezeu pre cei fără de răutate.

³⁸ *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 4, 10: „Noi suntem nebuni pentru Hristos; voi însă înțelepți întru Hristos. Noi suntem slabi; voi însă sunteți tari. Voi sunteți întru slavă, iar noi suntem întru necinste!“

³⁹ *Idem*, 5, 2: „Iar voi v-ați semețit, în loc mai degrabă să vă fi întristat, ca să fie scos din mijlocul vostru cel ce a săvârșit această faptă“

* *tescui*, presat, stors în teasc, îndesat, ticsit, presat. De la *a tescui*, a presa struguri, fructe pentru a stoarce mustul, a pune la teasc. Din sl. *teskovati*, DEX, *ed.cit.*, p. 1088-1089.

⁴⁰ *Facerea*, 21, 6: „Iar Sara a zis: «Răs mi-a pricinuit mie Dumnezeu; că oricine va auzi aceasta, va râde!»“

⁴¹ *Psalmii*, 102, 5: „Pe cel ce umple de bunătați pofta ta; înnoi-se-vor ca ale vulturului tinerețile tale“.

⁴² *Cartea a patra a Regilor*, 5, 14: „Atunci el s-a coborât și s-a cufundat de șapte ori în Iordan, după cuvântul omului lui Dumnezeu, și s-a înnoit trupul ca trupul unui copil mic și s-a curățit“.

⁴³ *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 2, 2: „Căci dacă eu vă întristez, cine este cel care să mă înveselească, dacă nu cel întristat de mine?“

41. Câți rugăciunea mai vărtos o uneltesc, aceștia de înfricoșate și sălbatece ispite robiți sunt.

42. Dacă întru nepătimire ai voit a te îmbrăca, nu fii fără de grijă, ci câtă-ți este puterea sârguiește-te a o dobândi pre aceasta. „Pentru că suspinăm, dorind a ne îmbrăca întru locașul nostru cel din Cer“ (2Cor.5.2)⁴⁴. Nu numai trupește odată cu sfârșitul lumii, ci și Duhovnicește ca o arvună „pentru că s-au înghițit moartea întru biruință“ (1Cor.15.54)⁴⁵, și se vor cufunda toți Egipteni care ne vor necăji pre noi și gonesc în urma noastră, prin valorile puterii ce trimise nouă de la Cer.

43. Dacă vei uita pre cela ce a zis „că mă tem ca nu altora propovăduind, însumi să fiu neiscusit“ (1Cor.9.27)⁴⁶. Și „Cel ce să pare a sta, vază ca nu cumva să cază“ (1Cor.10.12)⁴⁷. Și „tu cel Duhovnicesc, păzindu-te pre tine ca să nu te ispitești“ (Gal.6.1)⁴⁸. Și dacă vei uita de Solomon după atâtea dar, schimbarea și fără de legea. Și dacă uitării vei da, pre cea neașteptată lepădare a Marelui Petru, nădăjduiește spre cunoștința ta, și te mărește întru petrecere, și pentru vremea postniciei tale ce multe te trufește, și vei da loc mândriei. Ci nicidecum să nu dormitezi cu fața în sus, o frate, și să nu fii fără de grijă, ci mai vărtos teme-te până când ai suflare, deși întru numărul anilor lui Moisi ai ajuns, și te roagă grăind „Doamne nu mă lepăda pre mine, în vremea bătrâneților mele, când va lipsi virtutea mea, să nu mă părăsești pre mine Dumnezeule Mântuitorul meu, întru tine e lauda mea“ (Psalm 70.10)⁴⁹.

44. Grăiește ție Domnul, precum lui Matei „urmează Mie“ (Mat.9.9)⁵⁰. Decă și tu cu osârdie în urma Stăpânului tău celui mult dorit alergând, dacă în calea vieții vei împiedica de piatră pătimașă piciorul tău, și vei cădea în păcat fără de nădejde, sau și de multe ori în locurile cele ce se află noroioase nevrând aflându-te, precum n-ai voit te-ai alunecat și ai căzut, de câte ori s-ar întâmpla, și a cădea și a-ți zdrobi trupul, de atâtea ori sculându-te, prin aceeași osârdie aleargă în urma Domnului tău, până când îl vei ajunge pre el. Așa întru Sfânta gândire arătându-se ție, a vedea slava și puterea ceea ce mă mântuiește pre mine, și întru numele Tău Doamne voi rădica mâinile mele, și mi se va părea și voi socoti de seu și de grăsime a mă umple, și se vor bucura buzele mele cântând Ție (Ps.62.5-6)⁵¹. Pentru că mare îmi este mie că m-ai numit creștin, precum îmi grăiește mie Domnul prin Prorocul Isaia „Că mare este ție a te numi Fiul Meu (49.6)⁵².

45. Decă oare unde grăiește „Că va da Tatăl bunățai celor ce cer de la Dânsul“ (Mat.7.11)⁵³. Iar oare unde „Că va da Duh Sfânt celor ce se roagă“ (Luc.11.13)⁵⁴. Prin care graiuri înțelegem, nu numai

⁴⁴ *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 5, 2: „Căci de aceea și suspinăm, în acest trup, dorind să ne îmbrăcăm cu locuința noastră cea din cer“.

⁴⁵ *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 15, 54: „iar când acest (trup) stricăcios să se îmbrace în nesticăciune și acest (trup) muritor se va îmbrăca în nemurire, atunci va fi cuvântul care este scris: «Moartea a fost înghițită de biruință»“.

⁴⁶ *Idem*, 9, 27: „Ci îmi chinuiesc trupul meu și îl supun robiei; ca nu cumva, altora propovăduind, eu însumi să mă fac netrebnic“.

⁴⁷ *Idem*, 10, 12: „De aceea, cel căruia i se pare că stă neclintit să ia seama să nu cadă“.

⁴⁸ *Epistola către Galateni a Sfântului Apostol Pavel*, 6, 1: „Fraților, chiar de va cădea un om în vreo greșală, voi cei duhovnicești îndreptați-l pe unul ca acesta cu duhul blândeții, luând seama la tine însuși, ca să nu cazi și tu în ispită“.

⁴⁹ *Psalmii*. 70, 10: „Nu mă lepăda la vremea bătrâneților; când va lipsi tăria mea, să nu mă lași pe mine“.

⁵⁰ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 9, 9: „Și plecând Iisus de acolo, a văzut un om care ședea la vamă, cu numele Matei, și i-a zis acestuia: «Vino după Mine». Și sculându-se, a mers după El“.

⁵¹ *Psalmii*. 62, 5-6:

“5. Așa Te voi binecuvânta în viața mea și în numele Tău voi ridica mâinile mele;

6. Ca de seu și de grăsime să se sature sufletul meu și cu buze de bucurie Te va lăuda gura mea”.

⁵² *Isaia*, 49, 6: “Mi-a zis: «Puțin lucru este să fii sluga Mea ca să aduci la loc semințiile lui Iacov și să întorci pe cei ce-au scăpat dintre ai lui Israel. Te voi face Lumina popoarelor ca să duci mântuirea Mea până la marginile pământului!»”.

⁵³ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 7, 11: “Deci, dacă voi, răi fiind, știți să dați daruri bune fiilor voștri, cu cât mai mult Tatăl vostru Cel din ceruri va da cele bune celor care cer de la El?”.

⁵⁴ *Sfânta Evanghelie după Luca*, 11, 13: “Deci dacă voi, răi fiind, știți să dați fiilor voștri daruri bune, cu cât mai mult Tatăl vostru Cel din ceruri va da Duh Sfânt celor care îl cer de la El!”.

lăsare a greșalelor, ci și dăruire a dobândi a darurilor celor Cerești rugătorii lui Dumnezeu, care să întăresc cu unul ca acesta cuget. Că nu dreptilor, ci păcătoșilor făgăduiește Domnul unele ca acestea bunătați. Că „dacă voi zice, știți a da dări bune fiilor voștri, cu cât mai vărtos Tatăl vostru cel Ceresc va da celor ce cer de la Dânsul Duh Sfânt? Decă cere cu neslăbire, și, fără îndoială, deși prost ești întru petrecerea cea bună, și foarte neputernic, și mai presus de vrednicie, și vei primi pre cele mari.

46. Cum ar fi crezut cel necredincios sau cel puțin credincios, că furnica se întraripează, și vierme oarecare iarăși pasăre să face, și cu altele prea multe ce cu prea slăvire să face întru făptură, că măcar așa lepădând boala necredinței și a nenădejdi, aripi de aceea să odrăslească, și să înflorească ca un pom cunoștința cea bine lăudată. „Că Eu sunt, zice, acela ce înverzesc lemnul cel uscat, și vii fac oasele cele uscate (Ezechil 17.24; 37.4–9) ⁵⁵.

47. Nicădecum pentru trebuințele cele trupești prin griji să cuvine a ne topi. Ci cu tot sufletul să credem lui Dumnezeu, precum oarecare bărbat bun grăia odinioară: Încredințați-vă Domnului, și se va încredința vouă. Precum scrie Fericitul Apostol Petru „Înțelepțiți-vă și vă treziți întru rugăciune“ (1Pet.4.7) ⁵⁶. Și „toată grija voastră spre Dumnezeu aruncându-o, că El să grijaște pentru voi“ (1Ptr.5.7) ⁵⁷. Iar dacă te îndoiești încă și nu crezi, cum că cu totul El să grijaște pentru tine ca să te hrănească, caută la păianjen, și pricepem cât se deosebește omul de păianjen. Păianjen zic, decât carele nu e nimic mai neputernic, nici mai neputernic. Pentru că acesta nici câștiguri neavând, nici pre mare călătorie făcând, nici judecându-se, nici nu se mânia, nici jitițe având, întru cea cu totul desăvârșită blândețe și întreagă înțelepciune, și întru liniște desăvârșit pre a sa viață petrecându-și. Cu totul nici pre cele ale celor de aproape iscodindu-le, prin lucrul său liniștită oarecare și neturburată așezare uneltește. Numai cât nu sloboade glas iubitorilor de deșertăciune, că tot omul carele voește a fi deșert nici a mânca să vroiască. Și atâta tace, întrucât pre Pitagora cu covârșire au biruit, pre care Elinii mai presus decât pre toți Filosofii îl laudă, pentru că s-au iscusit întru înfrânarea limbii. Pentru că Pitagora adevărat, deși nu grăia către toți, ci către cei iubiți ai lui oameni vorbea întru ascuns prin vreme, încă și boilor de multe ori și vulturilor le răspundea, cu iubire de cinste oarecare bârfiri și bâiguiri. Și de vin cu totul depărtându-se, apa o uneltea. Iar acesta, prin cea covârșitoare și desăvârșit neglăsuire, au covârșit pre înfrânarea limbii lui Pitagora, și s-au întrarmat cu împreună nebăutura de vin, și pre băutura de apă. Și întru una ca aceasta adevărat așezare liniștită petrecând neputernic și smeritul păianjen, și nicădecum suferind a umbla afară, nici împreună a să zbuiciuma aici și acolo cu nălucire, nici a se osteni și rău a pătimi nesfârșit, Domnul, (care lăcuiește întru cele Înalte, și spre cele smerite privește), pentru că nimic nu este decât păianjenul mai smerit, și până la acesta întinzându-și purtarea de grijă, a trimite acestuia în fieștecare zi hrănicică, aproape lângă a lui cortișor făcând a cădea în mrejele acestuia jivinele cele pentru trebuința lui.

⁵⁵ *Iezechiel*, 17, 24: (nu cum apare în mss.): „Și vor cunoaște toți pomii câmpului că Eu, Domnul, pomul înalt îl fac mic și pe cel mic îl fac înalt; pomul verde îl usuc și pomul uscat îl înverzesc. Eu, Domnul, am spus acestea” și *Iezechiel*, 37, 4-9:

“4. Domnul însă mi-a zis: «Proorocește asupra oaselor acestora și le spune: Oase uscate, ascultați cuvântul Domnului!

5. Așa grăiește Domnul Dumnezeu oaselor acestora: Iată, Eu voi face să intre în voi duh și veți învia.

6. Voi pune pe voi vine și carne va crește pe voi; vă voi acoperi cu piele, voi face să intre în voi duh și veți învia și veți ști că Eu sunt Domnul.

7. Proorocit-am deci cum mi se poruncise. Și când am proorocit, iată s-a făcut un vuiet și o mișcare și oasele au început să se apropie, fiecare os la încheietura sa.

8. Și am privit și eu și iată erau pe ele vine și crescuse carne și pielea le acoperea pe deasupra, iar duh nu era în ele.

9. Atunci mi-a zis Domnul: «Fiul Omului, proorocește duhului: Așa grăiește Domnul Dumnezeu: Duhule, vino din cele patru vânturi și suflă peste morții aceștia și vor învia!»”.

⁵⁶ *Întâia Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Petru*, 4, 7: “Iar sfârșitul tuturor s-a apropiat; fiți dar cu mintea întreagă și priveghiați în rugăciuni”.

⁵⁷ *Idem*, 5, 7: “Lăsați-I Lui toată grija voastră, căci El are grijă de voi”.

48. Ci poate va zice cineva din cei robiți cu îndrăcirea gâtului, că eu foarte mult mănânc, și de vreme ce sunt mult cheltuitor, nevoe îmi este mie cu neșătorii fără de număr ale vieții a mă îndeletnic. Ci și acesta socotească Chiții cei mari care să pasc întru noianul Oceanului Atlantic, de la Dumnezeu cu îndeustulare hrănindu-se, și nici odinioară primind cercarea foametei. Pentru că atâta pește înghite fieștecare heară dintr-însele, cât nici oarecare Cetate cu mult noroadă în fieștecare zi poate a cheltui. Pentru că zice „toate către Tine așteaptă să le dai lor hrană la bună vreme“ (Ps.103.28)⁵⁸. Drept aceea și pre cel ce mult mănâncă, și pre cel ce prea puțin, Dumnezeu este acela ce hrănește. Și acestea auzindu-le cela ce și însuși ai larg și răsfățat pântecel, lui Dumnezeu și credinței Lui de aceea pre sineți tot lasă-te, pre tot felul de grijire lumească scuturând de la tine, și pre grija cea multă a minții, și nu fii necredincios mai mult, ci credincios.

49. Dacă cu adevărat voim a plăcea lui Dumnezeu, și cu prea fericită prietenie a ne împrieteni, goală mintea noastră să o punem înaintea lui Dumnezeu. Nimic trăgând la sine a veacului acestuia de acum, nici meșșug, nici înțelegere, nici izvodire, nici îndreptare de cuvânt, deși pedepsiți am fi întru toată înțelepciunea lumii. Pentru că se întoarce Domnul de cei ce cu nărav trufaș se apropie către Dânsul, și cu mărirea deșartă hrăniți și îngâmfăți. Pentru că bine oarecare din tâlcuitori, pre deșarta părere, o a tâlcuit: umflare și îngâmfare.

50. Cum am fi putut prin luptare a birui pre păcatul acela ce mai înainte a stăpânit? De silă este trebuință, pentru că zice „Bărbatul întru ostenele să ostenește lui însuși, și să silește a abate de la sine pre a sa pierzare“ (Pil.16.28)⁵⁹, totdeauna pricindu-se a o împinge spre sfințenia gândurilor sale. Iar cu sila pre silă a o dezlega, nu este oprit de lege. Decă de aceea deși aducem silă oareșicăruia sârguințe, dacă și prea neputincioasă, însă așteptăm de aceea puterea aceea ce va să vie dintru înălțime preste noi, șezând în Ierusalim (Luc.24.49)⁶⁰, adecă, întru neîncetată rugăciune și întru celelalte fapte bune, când va veni preste noi sila cea tare, pentru că adecă nici pre cea neputincioasă dupre a noastră silă lucrând, ci pre silă oarecare, care nu să poate spune prin buze trupești. Care biruiește cu multă putere, și surpă pre năravul cel prea rău, și pre răutatea dracilor. Și care biruiește și pre plecarea sufletelor noastre, care este spre cel mai rău. Care biruiește și pre mișcările cele necuviincioase ale trupului „Că s-au făcut, zice, sunet din Cer, ca o suflare de vifor ce vine repede“ (Fap.2.2)⁶¹. Ca să silească pre răutatea ceea ce pururea ne silește pre noi spre cel mai rău.

51. Pândește vrăjmașul ca un Leu în culcușul său (Ps.9.29)⁶² și ne ascunde nouă curse și mreji ale gândurilor celor necurate și păgânești. Ci și noi dacă nu vom dormi, vom putea și mai mari și mai cumplite curse și capcane a-i pune lui. Pentru că rugăciunea, și Psalmul, și privigherea, și smerita cugetare, și slujirea către cei de aproape, și mila, și mulțămirea, și ascultarea Dumnezeștilor cuvinte: capcană, cursă, groapă, bătăi, sugrumări și mreji să fac vrăjmașului.

52. Întru toată vârsta sporind înainte Dumnezeescul David, mulțumind lui Dumnezeu celui ce l-au ales pre el zice pentru cele mai de pre umă ale blagosloveniei „Că acum a aflat robul Tău inima sa a să ruga cu rugăciunea aceasta“. Și aceasta s-au zis, ca să ne învățăm noi, că trebuință este de multă nevoiță și devreme întru rugăciune, ca de-abia să aflăm așezarea minții cei nesupărată, altora care Cer al inimei, unde lăcuiește Hristos precum zice Apostolul „Au nu știți că Iisus Hristos lăcuiește în voi“ (2Cor.13.5)⁶³.

⁵⁸ Psalmii, 103, 28: „Toate către Tine așteaptă ca să le dai lor hrană la bună vreme“.

⁵⁹ Pildele lui Solomon, 16, 28: „Omul cu gând rău ațâță ceartă și defăimătorul desparte pe prieteni“.

⁶⁰ Sfânta Evanghelie după Luca, 24, 49: „Și iată, Eu trimit peste voi făgăduința Tatălui Meu; voi însă ședeți în cetate, până vă veți îmbrăca cu puterea de sus“.

⁶¹ Faptele Sfinților Apostoli, 2, 2: „Și din cer, fără de veste, s-a făcut un vuiet, ca de suflare de vânt ce vine repede, și a umplut toată casa unde ședeau ei“.

⁶² Psalmii, 9, 29: „Pândește din ascunziș, ca leul din culcușul său; pândește ca să apuce pe sărac, pândește pe sărac ca să-l tragă la el“.

⁶³ A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel, 13, 5: „Cercetați-vă pe voi înșivă dacă sunteți în credință; încercați-vă pe voi înșivă. Sau nu vă cunoașteți voi singuri bine că Hristos Iisus este întru voi? Afară numai dacă nu sunteți netrebniți“.

53. Dacă „Hristos nouă s-a făcut dreptate, și înțelepciune, și celelalte“ (1Cor.1.30)⁶⁴, bine arătat este că și odihnă, pentru că zice „Veniți către Mine toți cei osteniți, și însărcinați, și Eu vă voi odihni pe voi“ (Mat.11.28)⁶⁵. Decî bine s-a zis că sâmbăta, adecă odihna s-a făcut pentru om. Pentru că întru însuși singur Hristos odihnă va primi neamul omenesc.

54. Precum este paharul căderii, și paharul mâniei, așa este și paharul neputinței, pre care luându-l Domnul de la noi în vremea aceea ce se cuvine, îl dă în mâinile vrăjmașilor noștri, ca de aceea nu încă noi ci dracii să slăbească și să cază.

55. Precum întru lucrurile cele din afară sunt zarafi, țesători, vânători, luptători, meșteri de case, așa și la cele dinlăuntru, să înțelegi că sunt întru gânduri, jucători în cărți, fermecători, tâlhari de mare, vânători, spurcători, ucigași, și celelalte. Pre care se cuvine îndegrab mai înainte a-i închide din afară prin blagocestivă împotivă grăire și rugăciune, și mai ales pre spurcător, ca să nu spurce locul cel Sfânt, și pre omul lui Dumnezeu.

56. Nu numai prin limbă să pleacă Domnul spre a mântui, precum la tâlharul s-au făcut care striga spre cruce, ci și prin gând. „Pentru că grăia întru sine, zice, ceea ce-i curgea sânge: dacă mă voi atinge de poala hainelor lui mă voi mântui“ (Mat.9.21)⁶⁶. Și sluga lui Avraam pentru Reveica, grăia lui Dumnezeu în cuget (Fac.24.15)⁶⁷.

57. În scurt însuși păcatul gonește către Dumnezeu pre cela ce se căiește, primind pre simțirea relei împuțiciuni, și a greutății, și a nebuniei acestuia. Iară pre acela ce nu voește a se pleca spre pocăință, nu-l gonește către Dumnezeu. Ci mai vartos fiindu-l la sine, cu legături nedezlegate îl leagă, mai tari și mai cumplite lucrând duple aceea pre poftele pierzării.

58. Ia aminte de sineți despre fermecătoriile Iezavelii (4Imp.9.22)⁶⁸, care mai vartos sunt gândurile trufiei și ale mării deșarte. Și vei putea pre acestea a le birui prin darul lui Dumnezeu, defăimând pre suflet și micșorându-l pre el, și aruncându-se pre sine înaintea Domnului, și chemându-l pre El spre a-ți ajuta ție, știind că Cerești sunt darurile. Pentru aceea zice: „Nimenea nu poate a primi nimic, de nu va fi lui dat din Cer (Ioan 3.27)⁶⁹“.

59. Grăiește legea „Iar dacă va mărturisi lui să nu-l piarză, ci să plătească“. Uneori la prânz sare gândul mării deșarte, vrând a grăi afară de vreme. Însă îți mărturisesc ție gândurile cele Îngerești, a prăpădi pre gândul iubirii de bârfeală și fără de vreme. Decî dacă nu-l vei pierde pre el prin tăcerea cea bună, ci îi vei slobozi lui a ieși afară, slăbănogit fiind cu trufia, atuncea vei plăti datoria. Saū de judecată la mare păcat dându-te, saū la grele oarecare dureri trupesti, saū sfezilor celor dese cu frații, saū muncire în veacul cel ce va să fie. Fiindcă pentru deșert și mareț cuvânt, cuvânt vom să dăm, pentru nepedepsirea limbii, pentru aceea să cuvine cu trezvire a păzi limba noastră.

60. Câți sunt întru dulceți și întru nimic să ispitesc, și întru iubirea de slavă, și în c. l. l. aceștia să grăiesc adecă „de soare în zi a se arde, iar noaptea de Lună“ (Ps.120.6)⁷⁰. Decî rogu-te a fi adecă acoperit prin Dumnezeescul nor cel slobozitor de rouă, ca să scapi de arșița vrăjmașului.

61. Să nu dai nicidecum îndrăzneală asupra ta slujitorului beției, și robilor mesei cei fără de rânduială. Nicî celor ce-ți voesc a grăi ție cu nerușinare, măcar cărunți de ar fi fost cu fața, măcar

⁶⁴ *Întăia Epistolă către Corinteni*, 1, 30: „Din El, dar, sunteți voi în Hristos Iisus. Care pentru noi S-a făcut înțelepciune de la Dumnezeu și dreptate și sfințire și răscumpărare“.

⁶⁵ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 11, 28: „Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați și Eu vă voi odihni pe voi“.

⁶⁶ *Idem*, 9, 21: „Căci zicea în gândul ei: numai să mă ating de haina Lui și mă voi face sănătoasă“.

⁶⁷ *Facerea*, 24, 15: „Dar nu se sfârșise el încă a cugeta acestea în mintea sa, când iată că ieși cu urciorul pe umăr Rebeca, fecioara care se născuse lui Batuel, fiul Milcâi, femeia lui Nahor, fratele lui Avraam“.

⁶⁸ *Cartea a patra a Regilor*, 9, 22: „Și când a văzut Ioram pe Iehu, a zis: «Cu pace, Iehu?» Iar el a zis: «Ce pace, când sunt atâtea desfrânările Izabelei, mama ta, și vrăjitoriile ei?»“.

⁶⁹ *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 3, 27: „Ioan a răspuns și a zis: Nu poate un om să ia nimic, dacă nu i s-a dat lui din cer“.

⁷⁰ *Psalmii*, 120, 6: „Ziua soarele nu te va arde, nici luna noaptea“.

multă vreme de ar avea întru viața Călugărească; ca nu după scriptură putejunea să te acopere pre tine, și cu cei necurați și netăiați împrejur cu inima să fii surpat.

62. Mai întâi să încredințeze lui Petru cheile, apoi sloboade a cădea întru lepădare. Ca să se înțelească prin cădere cu înțelegere. Decî și tu dacă primind cheia cunoștinței, și vei cădea în feluri de gânduri, să nu te înspăimântezi, ci slăvește pre unul înțeleptul nostru Domn, carele prin căderi, înfrâncăză părerea ceea ce se suie asupra cunoștinței cei mai Dumnezești. Pentru că ispitele frâu sunt, care pot a înfrâna îngâmfarea cea omenească prin pronia lui Dumnezeu.

63. Dacă Domnul ia de la noi cele bune, precum bogăția lui Iov „pentru că Domnul a dat, Domnul a luat“ (Iov.1.21)⁷¹, cu adevărat vreodinioară și pre cele rele care a adus asupra noastră. Cel vecinic, din mâna noastră le va lua. Pentru că zice: „Cele bune și cele rele, de la Domnul“ (Sir.11.16)⁷². Și acela ce aduce preste noi cele rele, acela va aduce preste noi vecinica veselie, cu slavă vecinică. Pentru că precum privegheam zice Domnul „spre a vă surpa“ și rău a vă face vouă, și iarăși voi zidi, „și nu voi răsipi, și voi sădi și nu voi smulge“ (Iez.17.21–24)⁷³. Decî tacă pilda norodului ceea ce zice: de când e răul, nu este binele. Pentru că Domnul care a schimbat lucrurile spre mai rău, poate cu adevărat și pre acestea iarăși spre mai luminată stare, fără de veste a le preface.

64. Cea ce năpădește asupra dracilor: ori prin înfrânare, ori prin rugăciune, sau prin toată fapta bună, mai tare și mai repede și mai adânci rane de la dânșii va primi, până încât și întru deznădăjduire va veni, osânda morții cei gândite văzându-o întru al său suflet. Întrucât a veni el să grăiască „Cine mă va izbăvi de trupul morții acesteia“ (Rom.7.24)⁷⁴, pentru că silit sunt fără de voe a mă supune legilor protivnicului.

65. Nu prost s-a scris înainte, că oarecare grăia către sine: „Sculați-vă, și să mergem către norodul care nădăjduiește spre nădejde și liniștează“ (Jud.18.9)⁷⁵. Și iarăși „Veniți suindu-ne în Iudeia, să vorbim împreună cu el, prin limbă de gând vicleană și să-i întorcem de la adevăr către noi“ (Isa.7.6)⁷⁶. Pentru că cumpliți draci s-au obișnuit în toată viața, asupra celor ce a ales viață liniștită, a ascuți săbiile ispitelor, și mai cu turbare, mai vârtos asupra celor mai cucernici și mai cinstitori de Dumnezeu a-și porni ostășimea, împungându-l pre acesta prin nesuferite războaie, spre păcatul cel spre singur lucru. Ca poate măcar așa să poată a-i despărți de credința cea întru Hristos și de rugăciune, și de nădejde pre cei luptați. Ci noi precum zice David: (Ps.79.19)⁷⁷. Nu ne vom depărta de la Tine, până când te vei milostivi spre noi. Și să se depărteze de la noi cei ce ne înghițise pre noi. Nu ne vom depărta de la Tine, până nu vei porunci a să duce de la noi cei ce ne ispitesc pre noi. Și să ne înviezi pre noi prin răbdare și prin întărită nepătimire. Pentru că ispitire este viața omului. Și în vreme rânduită de multe ori

⁷¹ *Cartea lui Iov*, 1, 21: „Și a rostit: «Gol am ieșit din pântecul mamei mele și gol mă voi întoarce în pământ! Domnul a dat, Domnul a luat; fie numele Domnului binecuvântat!»”.

⁷² *Cartea Înțelepciunii lui Iisus, Fiul lui Sirah (Ecclesiasticul)*, 11, 16: „Cele bune și cele rele, viața și moartea, sărăcia și avuția de la Domnul sunt”.

⁷³ *Iezechiel*, 17, 21-24:

“21. Iar toți fugarii din toate taberele lui vor cădea de sabie, și cei rămași vor fi împrăștiați în toate vânturile și veți cunoaște că Eu, Domnul, am zis acestea;

22. Așa zice Domnul Dumnezeu: «Voi lua din vârful cedrului celui înalt un lăstar și-l voi sădi; din creștetul lui voi rupe lăstarul cel plâpând și-l voi sădi pe un munte înalt și mare;

23. Pe muntele cel înalt al lui Israel îl voi sădi și va slobozi ramuri, va aduce rod, și se va face un cedru falnic și vor locui în el tot felul de păsări; tot felul de înaripate vor locui în umbra ramurilor lui;

24. Și vor cunoaște toți pomii câmpului că Eu, Domnul, pomul înalt îl fac mic și pe cel mic în fac înalt; pomul verde îl usuc și pomul uscat îl înverzesc. Eu, Domnul, am spus acestea”.

⁷⁴ *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, 7, 24: “Om nenorocit ce sunt! Cine mă va izbăvi de trupul morții acesteia?”.

⁷⁵ *Cartea Judecătorilor*, 18, 9: “Iar ei au răspuns: «Să ne sculăm și să mergem asupra lor. Am văzut țara și este foarte bună. Voi însă să nu stați pe gânduri și să nu zăboviți a merge și a lua în stăpânire țara aceea»”.

⁷⁶ *Isaia*, 7, 6: “Să ne suim în Iuda, să-l speriem, să ne facem stăpâni pe el și să punem rege peste el pe feciorul lui Tabeel!”.

⁷⁷ *Psalmii*, 79, 19: “Și nu ne vom depărta de Tine; ne vei da viață și numele Tău vom chema”.

supt picioarele celor străini a cădea să gătește de la Puitorul de nevoie. Iar a sufletului celui mare și viteaz, osebit lucru este a nu se deznădăjdi în primejdii.

66. Dacă întru atâta poate dracul, întrucât și nevrând omul, a-l așeza pre el și a-l aduce spre a sa pornire, dintru cea după fire bună așezare depărtându-l. Cu cât poate Îngerul în vremea cea rânduită, porunca lui Dumnezeu primind, pre toată așezarea omului spre mai bine a o aduce? Dacă crivățul cel cu totul rece întru atâta a putut, întrucât a prefăce întru învârtoșare pre firea apelor cea cu totul moale, ce dară va face vântul cel de către miază-zi cel prea fierbinte? Dacă văzduhul cel foarte rece pre toate luiși a să supune face „pentru că cine va sta împotriva feții gerului” (Ps.147.6) ⁷⁸. Cum dar ferbințeală nu le va prefăce către sineși pre toate? Că cine va sta împotriva feții ferbințelii? Decă să credem cum că cărbunele cel rece și negru al cugetului nostru, târziu oarecând, sau mai degrabă, ferbinte și în chipul luminii va fi, prin ațâțarea focului celui Dumnezeesc.

67. Este oarecare așezare întru această vreme de față, încredințată mărturie și semn puindu-se celui întru ascuns al nostru Iosif, pentru nepătimirea întru care suntem. Prin care mintea ieșind din Egipt, să depărtează adecă de sarcinile cele pătimase, și de cea în coșniți prea de rușine robie, și limba care nu o a știut o aude. Nu de aceea iarăși limbă spurcată a dracilor, și stricătoarea cugetului celui drept, ci limbă Sfântă a Îngerilor celor purtători de lumină, care schimbă pre minte de la trup spre netrup. Limbă Luminătoare a sufletului celui ce o primește.

68. Auzit-am pre oarecare frați care boala cu trupul cu neslăbire, și nu putea a unelti post zicând către mine: Cum putem fără de post a ne izbăvi de diavolul și de patimi? Către care să cuvine a grăi: Că nu numai prin depărtarea mâncărilor, ci și prin strigarea inimii către Dumnezeu, a pierde și a izgoni veți putea, și pre cele rele, și pre sfetnicii celor rele. Pentru că zice „Strigat-au către Domnul când se necăjeau ei, și din nevoițele lor i-au izbăvit pre dânșii” (Ps.106.6) ⁷⁹. Iarăși scris este „Din pântecelul iadului strigarea mea, auzit-au glasul meu. Și să se suie din stricăciune viața mea” (Iona 2.3 și 7) ⁸⁰. Drept aceea până va trece fărădelegea, adecă supărarea păcatului „Strigat-voi, zice, către Dumnezeul cel Prea Înalt” (Ps.56.3) ⁸¹. Că prea mare facere de bine dăruind, și pre însuși asupreața păcatului să o piarză cu a Sa stăpânire, și pre Idoli cugetului celui pătimas să-i șteargă, și fără de Idoli (închipuiri) să arate pre neputințele noastre cele asemenea Idolilor. Decă dacă nu ai luat darul înfrânării, cunoaște că prin rugăciune, și prin nădejde va Domnul a te auzi pre tine când strigi către Dânsul. Cunoscând dară stăpâneasca judecată, nu te mârni pentru neputința postniciei, ci mai vârtos dă-te la lucrare, ca să te izbăvești de vrăjmașul prin rugăciune și prin răbdare mulțămitoare. Iară dacă vă gonesc pre voi gândurile neputinței și ale ticăloșiei din Cetatea cea postitoare, fugiți în cealaltă, adecă, întru rugăciune și mulțămită (Mat.10.23) ⁸².

69. Zicea Faraon rugându-se, să ia Dumnezeu de la mine moartea aceasta” (Eș.9.28) ⁸³, și s-au auzit. Asemenea și draci rugând pre Domnul „ca nu întru adânc să fie trimiși” (Luc.8.31) ⁸⁴ au

⁷⁸ Psalmii, 147, 6: “Cel ce aruncă gheața Lui, ca bucățelele de pâine; gerul Lui cine-l va suferi?”

⁷⁹ Idem, 106, 6: “Dar au strigat către Domnul în necazurile lor și din nevoile lor i-a izbăvit pe ei”.

⁸⁰ Iona, 2, 3 și 7:

“3. Strigat-am către Domnul în strâmtorarea mea, și El m-a auzit; din pântecelul locuinței morților către El am strigat, și El a luat aminte la glasul meu!;

7. Mă coborâsem până la temelile munților, zăvoarele pământului erau trase asupra mea pentru totdeauna, dar Tu ai scos din stricăciune viața mea, Doamne Dumnezeul meu!”

⁸¹ Psalmii, 56, 3: Striga-voi către Dumnezeul Cel Preaînalt, Dumnezeul Care mi-a făcut bine”. Trimitere greșită în mss. la Ps. 56, 23.

⁸² Sfânta Evanghelie după Matei, 10, 23: “Când vă urmăresc pe voi în cetatea aceasta, fugiți în cealaltă; adevărat grăiesc vouă: nu veți sfârși cetățile lui Israel, până ce va veni Fiul Omului”.

⁸³ Leșirea, 9, 28: “Rugați-vă Domnului pentru mine, să înceteze tunetele, grindina și focul pe pământ și vă voi lăsa și, mai mult, nu vă voi împiedica”.

⁸⁴ Sfânta Evanghelie după Luca, 8, 31: “Și-L rugau pe El să nu le poruncească să meargă în adânc”.

dobândit cererea. Cu cât mai vârtos va fi auzit omul creștin rugându-se a dobândi slobozenie de moartea cea gânditoare?

70. Cea ce în oarecare vreme luminându-se și odihnindu-se de la Dumnezeescul dar, iar după cea a acestuia tragere înapoi, întru răsipire și întru spurcăciuni a căzut, au cârtit pentru aceasta, și neîmbărbătându-se prin rugăciune iarăși a chema mântuirea cea adevărată. Ci bănuind: Asemenea este săracului celui ce ia milostenie de la Palat, și tânjește pentru căci nu a intrat în lăuntru, ca împreună să prânzască cu Împăratul.

71. „Fericiți sunt cei ce nu M-au văzut și au crezut“ (Ioan 20.29)⁸⁵. Așisderea fericiți sunt care după tragerea înapoi a Darului, neaflând mângâiere întru sineși. Ci mai vârtos întindere acelor necăjicioase văzând, și întuneric adânc, și nedeznădăjduindu-se, ci cu credința întărindu-se, întru a socoti cum că văd pre cel nevăzut, și ar răbda cu vitejie.

72. Smerita cugetare cea după dar dată, întru așa vreme după multă nevointă, și necaz, și lacrimi, celor ce o caută din Cer pre aceasta, cu covârșire mai tare și mai mare este decât smerenia celor ce se face celor ce au căzut din făpta bună. Căriea cei ce s-au învrednicit, cu adevărat desăvârșiți bărbați sunt.

73. Când au lăsat Diavolul pre Domnul „atuncea viind Îngerii îi slujea Lui“ (Mat.4.11)⁸⁶. Decî să cuvine a ști, căci că precum nu e scris, când îl ispita pre El că de față era Îngerii, așa și noi ispitindu-ne, în vreme oarecare să depărtează Îngerii lui Dumnezeu, însă nu departe. Apoi după ducerea ispitelor, vine către noi dând Dumnezești înțelegeri, întăriri, luminare, umilință, mângâiere, răbdare, dulceață, și câte odihnesc, și întăresc, și a doua oară câștigă pre sufletul cel ostenit în luptă. Pentru că s-au zis lui Natanaîl „că veî vedea pre Îngeri suindu-se și pogorându-se preste Fiul omului“ (Ioan 1.51)⁸⁷, adecă, preste neamul oamenilor, slujirea Îngerilor și ajutorul din destul se va vărsa.

74. Adu-ți aminte de Arhiereul acela, căruia i-au stătut diavolul de-a dreapta ca să i să împotivească lui (Zah.3.1)⁸⁸, adecă, la toată înțelegerea de-a dreapta și cuvântul și lucrul ca să nu te înspăimântezi pentru cele ce se întâmplă.

75. Să cade a ști Călugărul, ce adecă este neputință, precum aceea „Miluiește-mă Doamne că neputincios sunt“ (Ps.6.2)⁸⁹ și ce este depărtarea de la Dumnezeu, care boală e a Diavolului și a Îngerilor lui.

76. În ce chip pre fer, nepipăit îl face împreunarea focului, așa rugăciunile cele dese, mai tare așează pre minte la războiul vrăjmașului. Pentru aceasta cu toate puterile, leneși a ne face pre noi se sărguiesc dracii, și a ne slăbănogi la starea rugăciunii cei cu răbdare. Știindu-o pre aceasta, a lor adecă bântuitoare, iar a minții apărătoare.

77. Primit-au David osârda celor ce au ieșit din Sechelac, împreună cu dânsul asupra celor de alt neam, deși slăbănogindu-se au rămas la râul Vosor. Pentru că întorcându-se către dânșii cu biruința cea asupra Varvarilor, și auzind pre cei ce grăia, că nu să cade a da parte din prăzi celor ce din slăbănogire au șezut la pârâu, și aceea rușinându-se și nimic grăind, răspunde pentru dânșii prea bunul David zicând: că lângă vase au fost puși păzindu-le. Drept aceea și întocmai parte au dat lor cu cea dată celorlalți bărbați și cu bun suflet luptători (1 Imp.30.21)⁹⁰. Decî socotește ca și pentru oarecare frate, care adecă a arătat începătură fierbinte, iar mai pre urmă câte puțin obosind,

⁸⁵ *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 20, 29: „Iisus i-a zis: Pentru că M-ai văzut, ai crezut. fericiți cei ce n-au văzut și au crezut!”.

⁸⁶ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 4, 11: „Atunci L-a lăsat diavolul și iată îngerii venind la El. Îi slujeau”.

⁸⁷ *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 1, 51: „Și i-a zis: Adevărat, adevărat zic vouă, de acum veți vedea cerul deschizându-se și pe îngerii lui Dumnezeu suindu-se și coborându-se pește Fiul Omului”.

⁸⁸ *Zaharia*, 3, 1: „Și mi-a arătat pe Iosua, marele preot, stând înaintea Îngerului Domnului, și pe Satana, stând la dreapta lui ca să-l învinuiască”.

⁸⁹ *Psalmi*, 6, 2: „Miluiește-mă, Doamne, că neputincios sunt; vindecă-mă, Doamne, că s-au tulburat oasele mele”.

⁹⁰ *Cartea întâi a Regilor*, 30, 21: „După aceea a venit David la cele două sute de oameni care nu fuseseră în stare să-i urmeze și pe care îi lăsase la pârâul Besor; și au ieșit aceștia în întâmpinarea lui David și în întâmpinarea oamenilor, care erau cu el. Iar David, apropiindu-se de acei oameni, i-a întrebat de sănătate”.

Vase ale mântuirii să se înțeleagă, credința și căința, smerenia și plânsul, răbdarea și nădejdea, și îndelunga răbdare, și c. l. l. Lângă care cineva neputincios cu năravul șezând, și îngăduind prin așteptarea cea întru Hristos precum este cu cuviință dobândește oarecare dar vecinic.

78. Leviți adevă și Preoți s-au numit aceea, care tot cu totul s-au pus pre sineși lui Dumnezeu și prin faptă și prin vedere. Iar dobitoace ale Leviților să grăiesc (Num.3)⁹¹ care nu pot a umbla pre urma pătimirilor, însă doresc de fapta bună, și împrejurul acesteia după cât le este cu puțință osârduindu-se, și pre aceasta pofindu-o de-a pururea, deși greșesc de multe ori, pentru a fi slăbiți cu vinele din răutate. Și cu cuviință în vreme cuviincioasă și aceștia au a primi Darul nepătimirii, prin singura iubirea de oameni a lui Dumnezeu. Pentru că „pofa săracilor o au auzit Domnul“ (Ps.9.37)⁹².

79. Loviturile pre care le aduce vrăjmașul asupra noastră, ori arătat, ori nearătat, de multe ori le înțelegem și le vedem. Iar muncile și durerile care de la noi rabdă, îndreptând noi uneori faptele bune, sau căinându-ne pentru greșale, sau îndelung răbdând întru cele ce să întâmplă, sau rugându-ne, și celelalte izvodind, pentru care el crapă, și să muncește, și plânge, și să tânguiește. Pre acestea toate după rânduiala noastră nu le vedem, ca să nu ne îngâmfăm. Pentru că „cu dreptul, zice, este la Dumnezeu, a răsplăti necazul celor ce ne necăjesc pre noi“ (2Tes.1.6)⁹³.

80. Dacă rădăcina ceea ce a îmbătrânit în pământ și în piatra, din mirosul apei crește ca o odraslă tânără. Cu cuviință și noi deșteptați fiind prin puterea Sfântului Duh, a odrăsi nesticăciune pre care după fire o am luat, și a face seceriș ca o nouă odraslă, deși am căzut jos întru omul cel vechi.

81. Către sufletul carele s-a deznădăjdut despre sineși, pentru covârșirea ispitelor și mulțimea păcatelor, și grăiește: pierit-au nădejdea noastră, murit-am, zisu-s-au de la Dumnezeu, care nu să deznădăduiește de mântuirea noastră, aceasta adevă, „Trăi-veți, și veți cunoaște că Eu sunt Domnul“ (Iez.37.6)⁹⁴. Iar către sufletul, ce nu să pricepe cum adevă va putea prin mari fapte bune a naște pre Hristos s-au zis „Duh Sfânt va veni preste tine“ (Luca 1.35)⁹⁵. Iar unde este venirea Sfântului Duh, să nu cauți de aceea lege și urmare a firii și a obiceiului. Pentru că a Tot puternic este închinatul și Sfântul Duh, și pre cele ce nu sunt în fire, a ți le aduce ție cu puterea Sa, ca să te minunezi. Ci și biruitoare arată acum pre mintea a ceea ce măi întâi să biruisă. Pentru că Mângâietorul care vine de sus preste noi pentru milostivire, deasupra tuturor este. Și te pune pre tine deasupra tuturor mișcărilor celor firești și a patimilor celor drăcești.

82. Nevoește-te ca pre cea întru stăpânitorul tău, adevă mintea, strălucită de lumină a o păzi nevătămată. Dacă vei începe cu patimă a privi la toate, însemnează că ți-au întunecat pre tine Domnul, și a pus acoperământ feții Tale „și lumina ochilor tăi nu este cu tine“ (Ps.37.10)⁹⁶. Și dacă sunt acestea așa, să nu obosești nici să te slăbănogest, rugându-te împreună cu Sfântul David „Trimite lumina Ta și adevărul Tău, mie posomorâtului, Mântuirea feței mele și Dumnezeuul meu“ (Ps.42.3-5)⁹⁷. Pentru că „trimite-vei Duhul Tău și se vor zidi, și vei înnoi fața pământului“ (Ps.103.31)⁹⁸.

⁹¹ Numerii, 3, 6-13. Vezi întreg capitolul 3 din Numerii.

⁹² Psalmii, 9, 37: “Dorința săracilor a auzit-o Domnul; la răvna inimii lor a luat aminte urechea Ta”.

⁹³ Epistola a doua către Tesaloniceni a Sfântului Apostol Pavel, 1, 6: “De vreme ce drept este înaintea lui Dumnezeu să răsplătească cu necaz celor ce vă necăjesc pe voi”.

⁹⁴ Iezechiel, 37, 6: “Voi pune pe voi vine și carne va crește pe voi; vă voi acoperi cu piele, voi face să intre în voi duh și veți învia și veți ști că Eu sunt Domnul”.

⁹⁵ Sfânta Evanghelie după Luca, 1, 35: “Și răspunzând, îngerul i-a zis: Duhul Sfânt se va pogori peste tine și puterea Celui Preaînalt te va umbri; pentru aceea și Sfântul care se va naște din tine, Fiul lui Dumnezeu se va chema”.

⁹⁶ Psalmii, 37, 10: “Inima mea s-a tulburat, părăsindu-mă a tăria mea și lumina ochilor mei și aceasta nu este cu mine”.

⁹⁷ Idem, 42, 3-5:

“3. Trimite lumina Ta și adevărul Tău; acestea m-au povățuit și m-au condus la muntele cel sfânt al Tău și la locașurile tale;

4. Și voi intra la jertfelnicul lui Dumnezeu, la Dumnezeul Cel ce veselește tinerețile mele;

5. Lăuda-Te-voi în alăută, Dumnezeule, Dumnezeul meu”.

⁹⁸ Idem, 103, 31: “Trimite-vei duhul Tău și se vor zidi și vei înnoi fața pământului”.

83. Fericit este carele fără de sațiu mănâncă și bea rugăciuni și Psalmi aicea ziua și noaptea; și va întări pre sine întru slăvită cetirea scripturei. Pentru o împărtășire ca aceasta, va răsări sufletului neîmpuținată veselie în veacul ce va să fie.

84. Cu toată puterea întărește-te a nu cădea. Pentru că a cădea nu să cuvine celui tare nevoitor. Iar dacă ți se va întâmpla a cădea, îndată sari și staț iarăși întru nevoința cea bună, măcar de miș de ori aceasta de se va întâmpla, de miș de ori și aceea să fie, adecă aceea a sculării, și până la sfârșitul tău. Pentru că scris este „Că dacă de două ori va cădea dreptul, adecă priind toată viața, de șapte ori se va scula“ (Pil. 24.16) ⁹⁹. Până când ții arma Sfântului Chip, cu lacrimi, și cu rugăciunea cea către Dumnezeu, întru cei ce stau te socotește, deși de multe ori ai căzut. Până când petreci cu Călugării, ca un viteaz ostaș, pentru cele înainte primește ranele, prin care laudat vei fi mai vartos, că nici rănindu-te ai suferit a te da, sau a te depărta. Iar dacă te depărtezi de Călugări, pre spate te rănești, de aceea ca un fugar, și fricos, și părăsitor de rânduială, și neîndrăzneț.

85. Mai cumplit e decât a greși, aceea a să deznădăjdui, pentru că Iuda vânzătorul împuținat cu sufletul era și neiscusit la război, și pentru aceasta după ce s-a deznădăjduit el alergând vrăjmașul asupra-i, i-a pus ștreang. Iar Petru, piatra cea tare, cu înfricoșată cădere surpat fiind, ca un iscusit la război n-a slăbit, nici s-a deznădăjduit necăjindu-se. Ci sărind a adus amare lacrimi, din inimă necăjită și smerită. Și îndată pizmașul nostru văzând aceasta, ca cu niște vâpăi prea tari la vedere aprinzându-se, au sărit fugind departe și cumplit jelindu-se.

86. Către aceste trei patimi mai ales, dator este Călugărul a avea război neîmpăcat: Împotriva nebuliei pântecelui, împotriva slavei deșarte, și împotriva iubirii banilor, care e închinare de Idoli.

87. Împărat oarecarele Israelitean a biruit pre neamul Trogloditenilor și pre ceilalți Varvari, cu Psalmi și cu cântări și cu versuri Duhovnicești, întru cuvintele și organele lui David (2 Paral. 20.22) ¹⁰⁰. Ai și tu varvari Trogloditeni, pre dracii care intră întru simțirile și mădularele tale, și muncind pre trup prin aprindere, și a te așeza pre tine cu patimă, și a vedea, și a auzi, și a mirosi, și a grăi graiuri necuvioase, și ochii plini a-i avea de prea curvie, și a te turbura dinlăuntru și din afară ca cuptorul cel Vavilonesc. Decă grijăște-te și însuși prin mare credință, prin Psalmi și laude, și cântări Duhovnicești, pre Trogloditenii cei ce lucrează rele de năprasnă a-i prăpădi.

88. Precum om prin om voește Domnul a să mântui, așa și om prin om să sânguiește Satana a pierde. Pentru aceea nu se cuvine a te lipi de bărbatul defăimător, și viclean, și care nu își păzește limba sa, ca nu împreună cu dânsul să te duci în muncă. Pentru că de abia cineva de cel drept apropiindu-se dobândește mântuire. Iar dacă cineva cu acela ce viclenește, împreună ar petrece nepăzindu-se, ca o ciumă și lepră gata va afla sfărâmarea corabiei. Și cine de aceea va milui pre acela ce cu bucurie să apropie de balaur? Decă fugi de cei nepedepsiți cu limba și ațâțatori de război, turburați cu cele dinlăuntru și din afară mădulări.

89. Cine voește înțelept și priceput, și prieten al lui Dumnezeu a să chema, să se sânguiească a pune înaintea lui Dumnezeu pre al său suflet, în ce fel l-au luat pre el de la Dumnezeu, curat, și nerănit, și tot fără de prihană, ca pentru aceasta să se încununeze în ceruri, și de la Îngeri să se fericească.

90. Un grai bun pre spurcatul acela tâlhar, odinioară, curat și Sfânt l-a lucrat, și în răi l-au băgat (Luc. 23.42) ¹⁰¹. Și un grai necuvios au oprit pre Moisi a intra în pământul făgăduinței

⁹⁹ *Pildele lui Solomon*, 24, 16: “Căci dacă cel drept cade de șapte ori și tot se scoală, cei fără de lege se poticnesc în nenorocire”.

¹⁰⁰ *Cartea a doua Paralipomena* (sau *Cartea a doua a Cronicelor*): 20, 21-22:

“21. Astfel s-a sfătuit el cu poporul și a rânduit cântăreți care să cânte Domnului, ca, ieșind aceștia în podoabe sfinte înaintea celor înarmați, să preamărească și să zică: «Slăviți pe Domnul, că în veac este mila Lui!»

22. Dar când au început ei să scoată strigătele de laudă și să preamărească Domnul a stărnit neînțelegeri între Amoniți și Macabiți și între locuitorii muntelui Seir, care veniseră în Iuda, și au fost bătuți”.

¹⁰¹ *Sfânta Evanghelie după Luca*, 23, 42: “Și zicea lui Iisus: Pomenește-mă, Doamne, când vei veni în Împărăția Ta”.

(2Lege 32.52)¹⁰². Decî nu mică boală să socotim bolirea limbii. Pentru că iubitorii de ocărăre și bârfitorii, își închid loruși Împărăția Cerurilor. Pentru „căci bărbatul limbut, deși aicea se va îndrepta, ci acolo nu se va îndrepta“, ci mai vartos se va împiedica „și relele îl vor vâna spre stricăciune“ (Ps.139,11)¹⁰³

Decî bine grăia oarecarele Înțelept bărbat, că mai bine este a cădea din înălțime pre pământ, decât din limbă. Se cade drept aceea a asculta pre Sfântul Iacob Apostolul care scrie „Fie tot omul, grabnic spre a auzi și zăbavnic spre a grăi“ (1Iac.1.19)¹⁰⁴.

91. Pentru ca să nu ne răspândim, amăgindu-ne de simțiri împrejurul deșertăciunii, bine este a-i lua aminte celui ce grăiește „Mergi norodul Meu, intră în camera-inimei tale, cea ascunsă despre toată simțirea gânditoare, întru nearătatul acela locaș, care strălucește prin nepățimire, și prin umbrirea Sfântului Dar. Dar „încuie ușa ta“ – tuturor celor văzute, ascunde-te puțin „cātuși de cât“ – pentru că puțină este viața omenească. Și după aceasta grăiește „până ce va trece mânia Domnului“ (Isa.26.20)¹⁰⁵. Precum altul grăia „până când va trece fără de legea“ (Ps.56.2)¹⁰⁶. Pentru că mânia Domnului, și fărădelegea, poate sunt, dracii, patimile și păcatele. Precum zice către Dumnezeu Isaia (34.5)¹⁰⁷. „Iată Tu te-ai mâniat, și noi am greșit“. Și scapă de mânia aceasta omul, luând aminte totdeauna inimei întru rugăciune, și înlăuntru celor neintrate sârguindu-se a fi. Că „trage zice, înțelepciune, mai vartos la cele dinlăuntru“ (I; Sirah 51.17)¹⁰⁸. Pentru că „toată mărirea fetei Împăratului dinlăuntru“ (Ps.44.15)¹⁰⁹. Și „mă voi osteni până ce voi intra la Sfințitorul lui Dumnezeu“ (Ps.72.17)¹¹⁰, în muntele moștenirii (Ps.67.17)¹¹¹ zice, în lăcașul cel gata, care l-ai făcut Doamne sfințenie, care l-au gătit mâinile Tale.

92. Acela ce voește cu adevărat a să lepăda de lume, să urmeze Fericitului Proroc Elisei „nici un lucru luiși lăsând“ (3Imp.19.20)¹¹², prin cea multă și înfocată către Dumnezeu dragoste. Decî pre toate averile sale împărțească-le celor ce le trebuiesc, și așa purtând crucea Domnului, prin înainte punere să se sârguiască, spre moartea cea de bună voe, cea ce se face pricinuitoare de Împărăția cea vecinică.

93. Când vei ajunge a înțelege, că Amorul să întărește întru tine ca un stejar, roagă-te Domnului cu osârdie, ca să se usuce rodul cel pre de deasupra lui, adevă păcatul cel cu lucrarea, și rădăcinile lui cele de desubt, adevă pre necuratele gânduri, și va secera Domnul pre Amoreu de la fața ta.

94. Nu să cuvine a vă spăimânta, când ați vedea pre cei ce batjocoresc liniștea noastră, care nu pot a să liniști, ci mai vartos cântați asupra lor, însă nu pomenind de rău. Și pre cea către Dumnezeu supunerea voastră, mai tare puneți-o înaintea lor, strigând întru a cânta „Însă lui Dumnezeu te

¹⁰² Deuteronomul, 32, 52: „Numai de departe vei vedea pământul pe care Eu îl dau fiilor lui Israel, dar de intrat nu vei intra în pământul acela”.

¹⁰³ Psalmii, 139, 11: „Bărbatul limbut nu se va îndrepta pe pământ; pe omul nedrept răutatea îl va duce la piceire”. Am decalat cifra de trimitere a citatului de la 139, 12, cum e dat în mss, la Ps., 139, 11.

¹⁰⁴ Epistola Sobornicească a Sfântului Apostol Iacob, 1, 19: “Să știți iubiiții mei frați: orice om să fie grabnic la ascultare, zăbavnic la vorbire, zăbavnic la mânie”.

¹⁰⁵ Isaia, 26, 20: “Du-te la poporul meu, intră în cămările tale și închide ușa după tine; ascunde-te puține clipe, până când mânia va fi trecut!”

¹⁰⁶ Psalmii, 56, 2: “Și în umbra aripilor Tale voi nădăjdui, până ce va trece fărădelegea”.

¹⁰⁷ Isaia, 34, 5: “Că s-a îmbătat de mânie în ceruri sabia Domnului și iată că asupra lui Edom coboară, asupra poporului hărăzit pedepsei”.

¹⁰⁸ Cartea Înțelepciunii lui Iisus, fiul lui Sirah (Ecclesiasticul), 51, 17: “Când eram mai tânăr, mai înainte până a nu rătăci, am căutat să am înțelepciunea întru rugăciunea mea”.

¹⁰⁹ Psalmii, 44, 15: “Toată slava fiicei Împăratului este înăuntru, îmbrăcată cu țesături de aur și prea înfrumusețată”.

¹¹⁰ Idem, 72, 17: “Până ce am intrat în locașul cel Sfânt al lui Dumnezeu și am înțeles sfârșitul celor răi”.

¹¹¹ Idem, 67, 17: “Pentru ce, munți cu piscuri, pizmuiți muntele în care a binevoit Dumnezeu să locuiască în el, pentru că va locui în el până la sfârșit?”.

¹¹² Cartea a treia a Regilor, 19, 20: “Atunci a lăsat Elisei boii și a alergat după Ilie zicând: «Lasă-mă să merg să sărut pe tatăl și pe mama mea și voi veni după tine!» Iar el i-a zis: «Du-te și vino înapoi, că ce-am făcut e făcut!»

supune suflete al meu“ (Ps.61.5) ¹¹³. Pentru că „în loc ca să mă iubească mă clevetește, iar eu mă rugam“ (Ps.108.3) ¹¹⁴ și pentru a mea și pentru a lor vindecare.

95. Nesuflând în Mare vânt silnic, nu s-ar fi arătat val. Și nefiind asupra noastră dracul, nu s-ar fi înviforât de patimi nici sufletul nici trupul.

96. Dacă te înfierbântezi de-a pururea cu rugăciunea și cu Dumnezeescul dar, grăiește către tine Dumnezeasca scriptură, ca către cel îmbrăcat cu armele luminiî „Iară haina ta fierbinte, pentru că vrăjmașii tăi, ca într-o haină întru rușine îndoită, și într-un cutremur de frig s-au îmbrăcat.

97. Luând pomenire a greșelilor tale, să nu te lenevești a bate pieptul tău. Ca cu niște rane ca aceasta, să cioplești inima ta cea orbită, și să afli Mademul cel de aur al Vameșului, și foarte să te bucuri pentru bogăția cea Cerească și ascunsă.

98. Focul dorințelor, către cele de sus bunătați și pentru Sfânta cugetare a cuvintelor Duhului, să se aprindă de-a pururea întru jertfelnicul sufletului tău.

99. Dacă de-a pururea te sârguiești „ă-ți încălța picioarele întru gătirea Evangheliei păcii“ (Efes.6.15) ¹¹⁵ vei zidi cu adevărat bine, și pre a ta casă și pre a aproapelui tău. Iar dacă te vei trândăvi, scuipat vei fi nevăzut, și dupre lege „vei moșteni numele celui desculț de încălțăminte“ (2Leg.25.9, 10) ¹¹⁶.

100. Dacă după Ioan „Dumnezeu dragoste este“, acela ce iubește întru Dumnezeu petrece, și Dumnezeu într-însul. Iar acela ce urăște pre aproape întru despărțirea legăturii dragostei, arătat că urâciune alcătuiește. Deci acela ce urăște pre cel de neam, întru depărtare stă de Dumnezeu. De vreme ce „Dumnezeu dragoste este, și acela ce petrece întru dragoste, întru Dumnezeu petrece, și Dumnezeu întru dânsul“ (1Ioan 4.16) ¹¹⁷. Aceluia mărirea și stăpânirea, acum și pururea și în vecii vecilor,

A M I N.

¹¹³ *Psalmi*, 61, 5: „Dar lui Dumnezeu supune-te, suflete al meu, că de la el vine răbdarea mea“. Am decalat cifra, corectând trimiterea la Ps. 61, 5 unde se află citatul din cap. 94 al Sfântului Ioan Carpaftiul.

¹¹⁴ *Idem*, 108, 3: „În loc să mă iubească, mă cleveteau, iar eu mă rugam“.

¹¹⁵ *Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel*, 6 15: „Și încălțați picioarele voastre, gata fiind pentru Evanghelia păcii“.

¹¹⁶ *Deuteronomul*, 25, 9, 10: „Atunci cumnata lui să se ducă la el acolo, în fața bătrânilor, să-i dezlege sanda din piciorul lui, să-l scuipe în obraz și să zică: Așa se cuvine omului care nu vrea să zidească fratelui său casă în Israel“.

¹¹⁷ *Întâia Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Ioan*, 4, 16: „Și noi am cunoscut și am crezut iubirea, pe care Dumnezeu o are către noi. Dumnezeu este iubire și cel ce rămâne în iubire rămâne în Dumnezeu și Dumnezeul rămâne întru el“.

*Al acestuiași Fericit
Ioan Carpaftiul,
Cuvânt pustnicesc, și foarte mângâietor,
către Călugăriī ceī din India, care l-au îndemnat*

SĂ NU VOEȘTI vre-odinioară, măi vârtos decât pre Călugăr, pre mirean a-l fericit, pre cela care are muiere și copii, și să bucură pentru că face bine altora multora, și cu îndestulare face milostenie, și nu să ispitește de la draci nicidecum, socotindu-te pre sineți măi mic decât acela a fi spre plăcerea lui Dumnezeu. Nicī te ticăloși pre sineți ca cel pierdut. Și nu grăiesc cum că fără prihană viețuiești, de vreme ce îngăduiești cu Călugăriī. Ci dacă și foarte păcătoș ești, necazul sufletului tău, și reaua pătimire, măi cinstită este la Dumnezeu decât fapta bună mirenească. Care covârșește necazul cel mult, și întristarea, și suspinurile, și mânănciunea, și lacrămile, și mustrea științei, nepriceperea gândului, și aceea a te osândi în cuget, și tânguirea, și plânsul minții, plângerea cea cu strigare a inimei, și zdrobirea, și ticăloșia, și posomorârea și defăimarea. Acestea toate și unele ca acestea, care de multe ori să întâmplă celor ce se aruncă în cuptorul cel de fer al ispitelor, măi cinstite sunt și măi bine primite, decât buna plăcere a mireanului. Decī ia aminte ca să nu cazi sub prihănirea Dumnezeștii scripturi, aceea ce grăiește despre fața ta (Mar.3.4) ¹¹⁸. Pentru că ce ne-am folosit rugătoriī, ducându-ne înaintea Domnului, și în casa Lui petrecând de-a pururea? Iară arătat este că tot robul aproape fiind de casa stăpânului, uneori și bătăi primește, și pumni, și prihăniri, și defăimări. Iară ceī ce sunt afară de aceea, departe sunt de rane, ca ceī străini, saū fii din curvie, saū nebăgători de seamă. Decī ce ne-am folosit zice, noi adecă întru necazuri căzând, și cu sufletul și cu trupul, care totdeauna și ne rugăm și cântăm? Iar care nicī să roagă nicī privighează, să bucură, și să veselesc, și bine sporesc, și cu bun suflet își petrec viața? Și precum grăiește Prorocul „Iată a doua oară să zidesc casele cele străine, și noi fericim pre ceī străini? Și aduce grăind: „Acestea au clevetit robii lui Dumnezeu, ceī ce au cunoștință“ (Malah.3.15) ¹¹⁹.

Ci însă să cuvine a ști, că nimic străin pătimesc necăjindu-se, și în multe feluri mânăncându-se, cele ale stăpânului lor răbdând, prin multe ispite. Pentru că l-au auzit pre El grăind în Evanghelie „Amin grăiesc vouă, că voi veți plânge și vă veți tângui, – voi ceī de aproape de Mine –, iar lumea se va bucura“ (Ioan, 16.20) ¹²⁰. Ci încă puțin, și vă voi cerceta pre voi prin Mângâitorul, și voi goni întristarea voastră. Voi pune întru voi gânduri ale vieții și odihnei ceī Cerești, și lacrămi dulci, de

¹¹⁸ *Sfânta Evanghelie după Marcu, 3, 4*: “Și a zis lor: Se cuvine, sâmbăta, a face bine sau a face rău, a mântui un suflet sau a-l pierde? Dar ei tăceau”.

¹¹⁹ *Maleahi, 3, 15*: “Dar iată că acum noi fericim pre cei mândri. Și propășesc cei ce săvârșesc fărădelegi, ba chiar și pun la încercare pre Domnul, și ei scapă”.

¹²⁰ *Sfânta Evanghelie după Ioan, 16, 20*: “Adevărat, adevărat zic vouă că voi veți plânge și vă veți tângui, iar lumea se va bucura. Voi vă veți întrista, dar întristarea voastră se va preface în bucurie”.

care v-ați lipsit la puțină vreme ispitindu-vă. Și voi da vouă țâța darului Meu, precum Muma pruncului celui plângător, și vă voi întări pre voi cu puterea cea de sus, că ați slăbit întru a vă lupta. Și vă voi îndulci pre voi cei amărâți, precum zice Prorocul Ieremia întru tânguiri, pentru tainicul Ierusalim. Ci mă voi arăta vouă prin cercetare ascunsă, și se va veseli inima voastră, și necazul vostru întru bucurie se va schimba; și bucuria voastră nimenea nu o va lua de la voi“ (Ioan 22) *.

Deci să nu mințim, nici să orbim, fericind pre mireni, mai vârtos decât pre noi. Ci știind deosebirea fiilor celor adevărați și a celor mincinoși, să iubim mai vârtos pre ceea ce se socotește rea pătimire, și tare chinuire a Călugărilor. A căruia sfârșitul este în viața vecinică și întru cea nevestejită cunună a slavei Domnului. Să primim ticăloșia acelor ce se par păcătoși pustnici, ca să nu zic a dreptilor. Și aceea a fi lepădați în casa lui Dumnezeu, adică întru ceata celor ce slujesc neîncetat lui Hristos. Iar a locui în locașurile păcătoșilor (Ps.83.11) ¹²¹ sau împreună a petrece cu mireni, deși mari dreptăți fac. Pentru că grăiește către tine: O! Călugăre, Tatăl tău cel Ceresc acela ce prea te iubește pre tine, și te necăjește, și te chinuiește, prin feluri de ispite, bine să știi Călugăre necăjitule, că precum prin Prorocul am grăit „voi fi ție pedepsitor“ (Osia 5.2) ¹²², și te voi întâmpina pre tine în calea Egiptului, prin necazuri pre tine iscusindu-te. Și căile tale cele prihănite, le voi îngrădi cu mărăcinii Proniei Mele. Împingându-te cu primejdii neașteptate și împingându-te, ca nu pre cele ce voești cu nepricepută inimă, pre acestea cu adevărat și la lucru să le scoți (Osia 2.6) ¹²³. Și voi îngrădi Marea patimilor tale, cu porțile îndurărilor Mele, și voi fi ție ca o heară mâncându-te pre tine cu gândurile prihănirii, ale defăimării și ale căinței, întru știința nepriceperilor tale (Osia 13.7) ¹²⁴.

Toate necăjicioasele acestea, daruri sunt prea mari ale lui Dumnezeu. Și nu numai heară, ci și bold îți voi fi ție, prin gândurile umilinței rânindu-te pre tine și prin durerile cele inimelnice, și nu va lipsi durerea din casa ta, adică din suflet și din trup, bine și cu folos străjuindu-te, prin cele dulci cu adevărat și de miere curgătoare munciri ale lui Dumnezeu. Iară sfârșitul muncirelor și al durerilor, al turburării, al rușinei, al fricilor, al deznădăjduirelor, care s-au obișnuit a să întâmpla, celor ce înainte au pus a să pustnici; sfârșitul tuturor posomorătoarelor acestora, bucurie Cerească este, desfătare și slavă negrăită și bucurie neîncetată. Că pentru aceasta te-am necăjit pre tine, zice, ca să te hrănesc pre tine cu Mana cunoștinței, și cu foame te-am sugrumat pre tine, ca bine să îți fac ție întru cele mai de pre urmă și întru Împărăția cea de sus să te bag pre tine. Pentru că atuncea veți sălta smeriților Călugări, ca niște vițeluși dezlegați din legături, din patimile trupului și din ispitele vrăjmașilor. Și atuncea veți călca pre nelegiuții draci, pre cei ce acum vă calcă, și vor fi cenușă sub picioarele voastre. Că dacă cinstitor de Dumnezeu ești și smerit cugetând, neînălțându-te prin deșarta îngâmfare, nici obrăznicind, ci zdrobit cu inima, și socotindu-te pre tine netrebnic rob a fi, și zdrobit cu duhul, dacă unul ca acesta ești smerit cugetând: mai bună e a ta greșeală, O! Călugăre, decât dreptatea mirenilor. Și mai de nevoie a ta spurcăciune, decât curățenia cea mare a mirenilor.

Pentru că ce este aceea pentru care tare te necăjești? Cu adevărat prihană este întâmplându-se. Ci vezi pre oarecare om smolindu-și mâinile, și prin puțin unt-de-lemn curățindu-le. Deci cu mult mai vârtos tu vei putea a te curăți, prin mila lui Dumnezeu. Că precum ție nu-ți este cu nelesnire a-ți spăla haina ta, așa cu mult mai vârtos nu este cu nelesnire Domnului a te spăla pre tine de toată prihana, dacă în fieștecare zi precum este cu cuviință, s-ar întâmpla din nevoia ispitelor. Pentru că când grăiești tu: greșit-am Domnului, sa dă răspuns Lasă-se greșalele tale“. Eu sunt cela ce șterg

* Trimitere greșită în mss.

¹²¹ Psalmii, 83, 11: “Că mai bună este o zi în curțile Tale decât mii. Ales-am a fi lepădat în casa lui Dumnezeu, mai bine, decât a locui în locașurile păcătoșilor”.

¹²² Osea, 5, 2: “Și la Sitim au săpat o groapă adâncă. Nu mai e nici o scăpare pentru ei toți!”.

¹²³ Idem, 2, 6: “Nu voi avea milă de fiii ei – că ei sunt copii de desfrănată”.

¹²⁴ Idem, 13, 7: “De aceea voi fi pentru ei ca un leu și îi voi pânda pe cale ca o panteră”.

și nu voi pomeni. „Că pre cât sunt departe răsăriturile de la apusuri, am depărtat de la tine fărădelegile tale“ (Ps. 102. 12) ¹²⁵. Că precum Tatăl miluiește pre fii, așa Eu te voi milui pre tine. Numai tu să nu te depărtezi, nici să sari de la Cela ce te-a ales pre tine, pentru ca să cânti și să te rogi. Ci lipește-te de Dânsul întru toată viața ta, ori prin îndrăzneală curată, ori prin nerușinare cinstitoare de Dumnezeu și tare Lui mărturisindu-te. Și El pre tine te curățește prin a Sa amelintare. Pentru că cele ce Dumnezeu prin a Sa voință le curățește, nici singur Marele Apostol Petru, va putea a le spurca, Saŭ a le osândi. Că s-au zis către dânsul „Cele ce Dumnezeu a curățit, tu să nu le zici spurcate“ (Fap. 10. 15) ¹²⁶. Pentru că dacă Dumnezeu, cela ce cu a Sa iubire de oameni ne-au îndreptat pre noi „Cine este cela ce ne judecă pre noi“? (Rom. 8. 34) ¹²⁷. Pentru că chemând noi Numele Domnului nostru Iisus Hristos cu lesnire să curățește știința noastră. Și nimic deosebește între noi și între Proroci, și între ceilalți Sfinți. Că nu ne-au pus pre noi Dumnezeu spre mânie, ci spre păzire prin Domnul nostru Iisus Hristos care a murit pentru noi. Că ori deștepti suntem întru faptele bune, ori dormim după oarecare întâmplare, precum cu cuviință este întru oarecare micșorări împreună cu Hristos vom viețui. Către Dânsul privind cu mari suspine, și tânguindu-ne neîncetat și pre Dânsul răsufându-l.

„Deci să ne îmbrăcăm în zaua credinței, și să luăm coif nădejdea mântuirii“ (Ef. 6. 16) ¹²⁸ ca să nu afle intrare înlăuntru săgețile deznădăjduirei și ale necunoștinței. Dar tu grăiești că mă mâni când văd nimica ispitindu-se mirenii, și cumplit crăp. Ci să știu iubitele, că nu are trebuință Satana a-i ispiti pre cei de sine ispitiți, și pururea la cele de jos trași prin lucrurile cele lumești. Și cunoaște și aceasta, că celor ispitiți, cinstile și cununile se păzesc. Iar nu celor ce nu să grijesc pentru Dumnezeu, nici mirenilor celora ce zac cu fața în sus și horăesc. Ci eu zice, foarte mult mă ispitesc, și șalele mele să umpre de ocări, precum grăiește Prorocul. Și pătimire este și gârbovire, și nu este în trup vindecare, și sânguință întru oase. Ci însă aproape și de față este Marele Doftor la cei ce să obosesc. Cela ce poartă neputințele noastre, și cu rana Lui ne-au vindecat pre noi și ne vindecă. De față este și acum, puind mântuitoarele doftorii. Pentru că Eu zice, am bătut prin părăsire, Eu și voi vindeca. Deci să nu te temi, când mânia iuțimii Mele va pica, că iarăși voi vindeca. Că precum nu-și va uita muierea a-și milui pre fiii pântecelui ei, așa nici Eu te voi uita pre tine grăiește Domnul (Is. 49. 15) ¹²⁹. Pentru că dacă inima păsării să varsă spre puii săi, și strigă către dânsii hrană în gura lor le dă, cu mult mai vârtos îndurările Mele să varsă spre zidirile Mele. Mai cu mult îndurările Mele se varsă spre tine, și te cercetează pre tine tănuit. Și vorbesc către tine în minte. Și hrană pui înlăuntru cugetului celui ce-i trebuiește, ca unei mici rândunicii. Pentru că hrană ție voi dărua a friceii cei mai bune, și hrana dorirei cei Cerești, hrană a suspinelor, hrană a mângâierii, hrană a umilinței, hrană a cântării, hrană a cunoștinței cei mai adânci, și hrană a oricăror taine Dumnezeesti. Și dacă mint acestea grăindu-le ție, Eu Stăpânul și Părintele tău, muștră-mă, și voi răbda.

Deci acestea Domnul nouă pururea ne vorbește prin cugete. Iar eu știu că am covârșit măsura, multe scriind, ci voi m-ați îndemnat pre mine, aceasta a o face. Am lărgit cuvântul, pentru întărirea celor ce să primejduiesc a cădea din pricina împușinării de suflet. Pentru că s-au aflat, precum mi-ați scris mie la voi cei din India, oarecare din frați afară de nădejde, foarte îngreuiati cu ispitele, și lepădându-se de viața și petrecerea Călugărilor. Grăind a fi aceasta sugrumare și întunerice de

¹²⁵ Psalmii, 102, 12: „Pe cât sunt de departe răsăriturile de la apusuri, depărtat-a de la noi fărădelegile noastre”.

¹²⁶ Faptele Sfinților Apostoli, 10, 15: „Și iarăși, a doua oară, a fost glas către el: Cele ce Dumnezeu a curățit, tu să nu le numești spurcate”.

¹²⁷ Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel, 8, 34: „Cine este cel ce osândește? Hristos, cel ce a murit, și mai ales Cel ce a înviat, Care și este de-a dreapta lui Dumnezeu, Care mijlocește pentru noi!”.

¹²⁸ Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel, 6, 16: „În toate luați pavăza credinței, cu care veți putea să stingeți toate săgețile cele arzătoare ale vicleanului”.

¹²⁹ Isaia, 49, 15: „Oare femeia uită pe pruncul ei și de rodul pântecelui ei n-are milă? Chiar când ea îl va uita, Eu nu te voi uita pe tine”.

primejdiî. Şi că arătat pre mireni i-au fericit, iar pre sine s-a prihănit şi ziua întru care a primit schima. Pentru aceasta şi eu silit am fost mai lung a face pre acest de faţă cuvânt, prin netede graiuri. Întrucât a putea şi cel prost şi necărturar cele grăite a le înţelege. Pentru aceasta scrisei multe, că de aceea nu încă pre mirean, ci însuşi pre sine să se fericească Călugării. Că fără de toată împrotiva cuvântare, mai buni sunt decât Împăraţii cei ce poartă diademe pre cap, şi mai străluciţi, şi mai slăviţi, ca cei ce de-a pururea îngăduiesc lângă Dumnezeu. Iară eu acestea scriindu-le, rog pre a voastră dragoste, pomenire de mine întru rugăciune de-a pururea a face, ca să mă învrednicesc şi eu ticălosul de Darul Domnului, întru cel bun şi prea bun sfârşit, a hotări pre această de faţă viaţă. Iară Părintele îndurărilor, şi Dumnezeu a toată mângâierea, va da vouă mângâiere vecinică, întru Iisus Hristos Domnul nostru, Căruia slava şi ţinerea, în vecii vecilor

A M I N.

Sfântul Teodor Episcopul Edesiei
Viața în scurt

CEL ÎNTRU SFINȚI Părintele nostru Teodor, a fost întru Împărăția lui Iraclie și a lui Constantin Bărbosul, pre la anii 660. Și mai întâi s-a nevoit cu viața Pustnicească în locașul Sfântul Sava, pre urmă cu alegere Dumnezească la scaunul de Episcopie al Edesiei* rădicându-se, și multor minuni singur lucrător fiind, încă în viață și dupre moarte, și cu Dumnezeștile sale învățături, mulți Mucenici și mântuiți a arătat. În 11 Iulie către vecinicele locașuri s-a mutat, precum în cartea numită *Calochirini* viața lui s-au scris. Iar scrierile ce a lăsat, altele oarecare, cu înștiințare de aceasta a spune nu putem. Iar acestea de față, 100 de capete, cu ostenelele lui alcătuite, în numărul celorlalte pustnicești cărți închise sunt. Aceste capete mult îmbelșugate, de Sfânta Treire și de Dumnezeescul folos, rod pun înainte celor ce cetesc cu socoteală, și mântuirea lor doresc. Decă veniți, și îmbelșugatul rod priimiți-l. La sfârșitul acestor capete, și teoreticeasca scriere având numele lui Teodor s-a pus, pre care asemenea cu capetele cunoștinței cei trezvitoare, și asemenea cuvântul a urma, luând aminte ca de la oarecare chipuri și semne, adevărată facere a fi, a aceluiași Teodor o încheiem.

---

* În mss. și în colon titlurile din mss. apar ambele variante: *Edesiei* și *Edesei*.

*A celui întru Sfinți,
Părintelui nostru, Teodor,
Marele pustnic nevoitor și Episcopul Edesiei
Capete o sută a faptelor bune*

1 . DE VREME că prin bun darul lui Dumnezeu ne-am lepădat de Satana, și de faptele lui cele viclene, și prin Sfântul Botez ne-am apropiat către Hristos, iar acum, iarăși prin făgăduința cea Monahicească, (ne-am îndatorat) ca să păzim poruncile Lui. Drept aceea pentru acestea amândouă avem a da răspuns. Și nu numai că suntem datori a păzi pre acestea amândouă făgăduinți, ci și pre datoria cea firească. Că fiind noi zidiți foarte buni de însuși Dumnezeu, foarte ni să cade a o păzi, și să o ținem întreagă, duple cum întru început o a făcut Dumnezeu, așa suntem datori și să fim. Și de au intrat și păcatul pentru nepaza noastră, care ne-am purtat preste firea noastră, ci iarăși prin milostivirea și mila Dumnezeului nostru, fiind chemați și înnoiți cu patima celui fără de patimă, și răscumpărați și prețuiți cu scump sângele lui Hristos ne-am izbăvit de călcarea poruncei cei de demult, de căderea strămoșului. Drept aceea de ne vom face și drepți, nu este lucru de mirare. Iar a cădea din dreptate, acest lucru e foarte ticălos și vrednic de toată tânguirea.

2 . Că după cum este fapta cea bună dreptate, care, dacă este fără de credință, moartă este (Iac.2.17) ¹ și nimic nu folosește. Așa este și credința, că dacă este singură, și nu are în sine faptele dreptilor, apoi nu ne va izbăvi pre noi de focul cel vecinic. Că au zis Domnul „Acela ce mă iubește, păzește poruncile mele“ (Ioan 14.23) ². Decă dacă iubim pre Domnul, și credem într-însul, să facem și fapte bune ca să câștigăm viața vecinică. Iar de vom trece cu vederea paza poruncilor, ale Aceluia ce i se supune toată făptura, apoi în ce chip ne vom numi credincioși? Că fiind noi mai cinstiți decât toată făptura, apoi pentru ce suntem mai nesupuși decât toată făptura, și neascultători poruncilor ale Aceluia ce au zidit pre toate?

3 . Și măcar de am și păzi poruncile lui Hristos însă noi nu putem să-i dăm mulțumire de răsplătire, nici nu putem să-i mulțumim Dătătorului de tot binele; fiindcă El nu o cere aceasta de la noi. Ci păzind noi poruncile Lui, însuși nouă ne solim viața cea vecinică și desfătarea bunătăților cele negrăite.

4 . Oricine ni se va pune împotriva noastră pentru împlinirile poruncilor lui Dumnezeu, măcar tatăl nostru, sau muma, sau oricine de ar fi, urât și ca un pizmaș să ne fie. Pentru ca să nu auzim pre Domnul zicând „Acela ce iubește pre tatăl, sau pre mama sa mai mult decât pre Mine, nu este vrednic Mie“ (Mat.10.37) ³.

¹ Epistola Sobornicească a Sfântului Apostol Iacov, 2, 17: „Așa și cu credința: dacă nu are fapte, e moartă în ea însăși”.

² Sfânta Evanghelie după Ioan, 14, 23: “Iisus a răspuns și i-a zis: Dacă Mă iubește cineva, va păzi cuvântul Meu, și Tatăl Meu îl va iubi, și vom veni la el și vom face locaș la el”.

³ Sfânta Evanghelie după Matei, 10, 37: “Cel ce iubește pe tatăl ori pe mama mai mult decât pe Mine nu este vrednic de Mine; cel ce iubește pe fiu ori pe fiică mai mult decât pe Mine nu este vrednic de Mine”.

5. Cu toată puterea noastră să ne silim spre lucrarea poruncilor Domnului, ca să nu fim trași cu legăturile cele nedezlegate ale poftelor celor viclene și de patimile cele pierzătoare de suflete. Ca să nu ni să zică și nouă osândirea smochinului celui neroditor „Taie-l pre el, ca să nu mai cuprinză locul acela“ (Luca 13.7) ⁴, după cum a zis „Că tot pomul ce nu face roade bune, se taie și în foc se aruncă“ (Luca 3.9) ⁵.

6. Cea ce este biruit de poftă și de dulceața patimilor, și apoi trăiește aproape de lume, unul ca acela degrab va cădea în mrejele păcatelor. Numai odată de va face păcatul, apoi îndată va fi ca focul în trestie, și ca o piatră ce să pornește din munte la vale, și ca o groapă cu apă. Deci acela va câștiga acestea ce am zis mai sus, și însuși își va face periciunea.

7. De câte ori să pornește sufletul preste fire și se aruncă în patimi, de atâtea ori este și locaș înfricoșatelor heare, după cum s-au zis „Că acolo se vor încuibă năpârcile, și se vor aduna dracii cu puterile lor“ (Is.34.14) ⁶. Acestea sunt patimile cele de multe feluri și fără de număr. Însă unul ca acela de se va scula asupra firei sale (de va vrea, va putea birui, fiindcă sufletul este înjugat cu trupul), și de se va întări cu faptele cele bune, apoi iarăși își va veni în fire și va trăi în Legea lui Dumnezeu; și atuncea vor fugi hearele acelea, și vor veni Îngerii străjuitorii vieții noastre, făcând ziua bucuriei. Și pre Sfântul Darul Duhului iarăși va veni în sufletul acela, învățându-l cunoștința ca să păzească cele bune, și atuncea se va sui și la cele mai mari.

8. Sfinții Părinți au orânduit rugăciunea ca o armă Duhovnicească, și fără de aceea nu să poate a ieși la război, ca să nu fim răniți cu săgețile lor și ca niște robi duși în țara vrăjmașului. Și de nu vom alerga către Dumnezeu, cu inimă curată, apoi nici rugăciune curată nu vom putea câștiga, că „Acela dă rugăciune celor ce se roagă“ (1 Imp.2.9) ⁷ și învață pre oameni cunoștința.

9. Nu este lucru de mirare că supără patimile pre suflet, și pentru că intră în suflet la război și fără de voia lui, fiindcă nu este în puterea noastră, ci pentru că zăbovesc întru noi gândurile lor, și să ridică patimile, aceasta cu adevărat este în puterea noastră. Cea dintâi adecă, fără de păcat este, fiindcă nu este în puterea noastră. Iar cea de a doua, dacă ne vom împotivi ne vom învrednici a câștiga cununile biruinței. Iar de ne vom supune slăbiciunii și de ne vor birui patimile, apoi vom fi vrednici de muncile cele vecinice.

10. Trei Căpetenii sunt ale patimilor, din care se nasc toate răutățile: iubirea de dulceturi, iubirea de slavă, și iubirea de argint. Căroră urmând noi apoi vor intra întru noi și celelalte cinci duhuri viclene, și după aceea din acestea se fac mulțime de patimi și multe răutăți de multe feluri. Deci cel ce va birui pre acelea trei, acela a biruit și pre cele cinci, și după aceea și pre toate patimile le va birui (cu darul lui Hristos).

11. Precât am lucrat pre patimi, pre atâta intră în suflet aducerea aminte a poftelor celor rele și îl muncesc. Iar când se curăță de la inimă toate gândurile cele rele, atâta cât să nu se poată apropia după aceea, atuncea se va arăta și semnul iertării păcatelor celor dintâi. Iar până când petrec patimile în suflet, până atuncea și cunoștința cea Duhovnicească se oprește despre el (suflet).

12. Pre patimile cele trupești, să cade a le birui cu patima cea grea a trupului. Iar pre patimile cele sufletești și nearătate, se cuvine a le birui cu smerita cugetare, cu blândețile și cu dragostea.

⁴ *Sfânta Evanghelie după Luca, 13, 7:* „Și a zis către vier: Iată, trei ani sunt de când vin și caut rod în smochinul acesta și nu găsesc. Taie-l; de ce să ocupe locul în zadar?“

⁵ *Idem, 3, 9:* „Acum securea stă la rădăcina pomilor; deci orice pom care nu face roadă bună se taie și se aruncă în foc“.

⁶ *Isaia, 34, 14:* „Câini și pisici sălbatice se vor pripăși pe-acolo și făpturi omenești cu chip de țap se vor strânge (fără număr). Acolo vor zăbovi năluci ce umblă noaptea și în acele locuri își vor găsi odihna“.

⁷ *Cartea întâi a Regilor, 2, 9:* Domnul va zdrobi pe cei ce se împotrivesc Lui; va tuna din cer asupra lor. Sfânt este Domnul; să nu se laude cel înțelept cu înțelepciunea sa și cel puternic să nu se laude cu puterea sa, nici cel bogat să nu se fâlească cu bogăția sa; ci cel ce voiește să se laude, cu aceea să se laude că știe și cunoaște pe Domnul și face judecată și dreptate în mijlocul pământului“.

13. Pre pofta patimilor, o vestejește înfrânarea și smerita cugetare. Iar pre aprinderea mâniei, o liniștește dragostea. Iar pre gândurile cele rele, le depărtează rugăciunea și pomenirea lui Dumnezeu. Și într-acest chip din trei părți să curăță sufletul, și pre acestea îndreptându-le Dumnezeescul Apostol, zice „Pacea să aveți cu toții, și Sfințenia, fără de care, nimenea nu va vedea pre Domnul“ (Evr.12.14)⁸.

14. Sunt uniți care nu să pricep și zic: de unde să scornesc patimile în gânduri, sau cugetele patimilor. Și uniți zicând într-un chip, iar alții într-alt chip. Iar eu zic: că gândurile se scornesc din poftă, că de nu ar fi patimi în suflet, apoi nu i-ar supăra gândurile cele rele.

15. Au obicei vrăjmașii noștri care de-a pururea să luptă cu noi, de ne opresc ca să nu facem fapte bune, fiind noi putincioși și gata. Iar spre faptele acelea ce sunt preste putință și neîntărite, ne îndeamnă cu mare dragoste pre noi. Iar mai vârtos pre pustnici și pre cei ce viețuiesc cu tăcere, îi îndeamnă să meargă și să trăiască în viața de obște, iar pre cei ce viețuiesc în viața de obște întru supunere, îi silesc să iasă, și să se facă pustnici. Ci noi ca cei ce știm răutățile lui cele viclene (2Cor.2.11)⁹ pre toate cele bune, să le facem la vremea lor și cu bună măsură, iar pre cele ce sunt mai înainte de vreme și fără de măsură, să le urâm până în sfârșit.

16. Dacă trăim lângă mireni, și dacă ne apropiem de lucrurile lumești, poftă de patimi și dorinți de lucruri lumești pornesc dracii asupra noastră și să luptă cu noi. Iar pre cei ce trăiesc în pustie, îi supără cu gândurile acestor patimi, care cu mult mai cumplite sunt ca cele dintâi. Și acelea cearcă vreme aleasă pentru câștig, și loc gata pentru odihnă. Iar acestea, cearcă mintea cu bună silință și fără de lene. Iar împotriva luptei acelor fără de trup, ni s-au dat nouă Sfânta Rugăciune, întru care ni s-au poruncit a petrece totdeauna. Ea face pre minte puternică în luptă și totdeauna gata, fiindcă poate fi săvârșită și fără (ajutorul) trupului.

17. Arătând Apostolul desăvârșita omorâre a patimilor, zice: „Iar care sunt ai lui Hristos trupul s-au răstignit cu patimile și cu poftele“ (Gal.5.24)¹⁰. Că de vom omori patimile, și vom birui poftele, și dacă vom supune Duhului gândurile cele trupesti, atuncea vom lua crucea și vom merge în urma lui Hristos nimic având din cele lumești, ci numai cele de nevoie ale trupului, care se vede a fi arătarea cea pentru Hristos a vieții cei tainuite.

18. Pentru aprinderea trupului, cei ce pătimesc această moarte cei ce de-a pururea să luptă cu războiul acestei patimi, uniți ca aceea să nu-și defaimă trupul, ci pre sine. Căci de nu i-ar da aceea pricină de slăbiciune trupului său, și de nu ar împlini voia lui, apoi atuncea nu ar pătimi atâta de la dânsul. Și au doar nu știau aceștia să-și răstignească trupul cu patimile și cu poftele, și să poarte moartea lui Iisus, în trupul lor cel muritor, ca să o câștige pre aceea ca pre o bună sporitoare către faptele bune, iar nu către cele împotrivitoare, și să-l supună pre dânsul legii lui Dumnezeu, ca să facă și aceea, dupre cum a făcut aceea ce s-au zis mai înainte (și să se îndulcească de odihnă).

19. De tot gândul cel rău către pofta cea rea, adecă, către robirea poftei, păcat este Monahului. Că gândul cel dintâi, adecă vine prin poftă, și spurcă mintea cea curată, și dupre aceea să abate și sufletul spre poftă, și nesuferind ispita, vine și să alcătuiască întruna. Deci dupre cum am zis, păcat este, fiindcă pornește patima ce am spus, și dupre aceea vine și se abate ca să le săvârșască cu însuși fapta. Pentru aceasta ferește Prorocul „pre aceea ce au ucis pre pruncii cei din Vavilon de piatră“ (Ps.136.9)¹¹. Cei ce s-au învățat Alfa-vita, să cunoască ce am zis.

⁸ *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, 12, 14: “Căutați pacea cu toți și sfințenia, fără de care nimeni nu va vedea pe Domnul”.

⁹ *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 2, 11: “Ca să nu ne lăsăm covârșiți de satana, căci gândurile lui nu ne sunt necunoscute”.

¹⁰ *Epistola către Galateni a Sfântului Apostol Pavel*, 5, 24: “Iar cei ce sunt ai lui Hristos Iisus și-au răstignit trupul împreună cu patimile și cu poftele”.

¹¹ *Psalmi*, 136, 9: “Fericit este cel ce va apuca și va lovi pruncii tăi de piatră”. Trimiterea din mss. nu corespunde (136, 12).

20. Îngerii sunt slujitorii dragostei și păcii, și pentru aceea să bucură pentru pocăința noastră, și pentru sporul faptelor bune, și dintru acestea să silesc ca să ne umple pre noi de cunoștințele lui Dumnezeu cele Duhovnicești, și ne ajută spre toată fapta cea bună. Iar dracii fiind făcători de mânie și de răutate, să bucură când văd că s-a stricat fapta cea bună, și ne pun înaintea lucruri blagocestive, ca să abată sufletul nostru și la alte năluciri spurcate.

21. Bun lucru este credința, ca ceea ce naște nouă frica lui Dumnezeu. Iar frica aceea ne învață să păzim poruncile lui Dumnezeu, dintru care ne crește nouă nepățimirea cea Dumnezească și odrasla faptelor bune. Iar dragostea este săvârșirea tuturor poruncilor lui Dumnezeu, căci că pre toate le rânduiește bine și le întărește.

22. Precum simțirea trupului când este sănătos, simte ce boală l-a apucat, și cel ce nu cunoaște aceasta bolește cu nesimțirea. Așa și mintea până își păzește întreaga sa lucrare, știe de unde îi vin patimile cele muncitoare, și foarte tare să luptă cu dânsese. Iar amar și cumplit va fi acelaia ce-și petrece zilele vieții sale cu nesimțirea, acesta este asemenea acelaia ce să luptă noaptea, și socotește cum că gândurile cele de război sunt ca niște visuri.

23. Când gânditoarea noastră putere șade la privirea faptelor bune, și când către dânsa și Dătătorul ei Hristos Domnul să pornește toată puterea cea pofitoare, iar cea mâniașă să întrarmează asupra dracilor, atuncea puterile noastre lucrează după fire.

24. Din trei părți este tot cuvântătorul suflet, după cum zice Bogoslovul Grigorie: Adecă, în partea cea gânditoare au alcătuit puterea lui, buna cunoștință, cugetarea și înțelepciunea. Iar în cea iufoasă, au alcătuit bărbăția și răbdarea. Iar întru a poftei, dragostea, întreaga înțelepciune și înfrânarea. Dreptatea întru toate are parte, învățându-ne a lucra cu bun chip. Aceasta cu bună cunoștință să luptă cu slujitorii vrăjmașului, apărând faptele cele bune. Cu întreaga înțelepciune, fără de patimă privește lucrurile. Cu dragostea, pre toți oamenii ca pre sine îi iubește. Cu înfrânarea, taie toată dulcea pătimire. Cu bărbăția și cu răbdarea, să întrarmează asupra nevăzutelor lupte. Așa e de bine răsunațoare melodia organului sufletesc.

25. Cea ce se nevoește pentru întreaga înțelepciune, și cea ce iubește fericita curățenie, unul ca acela să-și înfrâneze trupul și să-l robească cu gânduri smerite, chemând ajutorul și Darul lui Dumnezeu ca să câștige cele dorite. Iar cea ce își hrănește trupul cu mâncăruri neînfrânate, cea va fi robit de duhul curviei. Deci precum potolește apa pre focul cel mult, așa potolește și postul împreună cu sufletul smerit, pre toată aprinderea trupului și pierde pre toată nălucirea cea de rușine.

26. Patima pomenirei de rău, foarte să se depărteze de la sufletul tău, O iubitorule de Hristos! Și celui ce ți-au făcut ție rău, nicidecum să nu-l răsplătești. Că precum este focul cel tăinuit în pleve, așa este și pomenirea de rău ceea ce se încuibează în inimă. Ci tu mai vârtos te roagă cu căldură pentru cei ce te-au scârbit, și pre cât poți fă-le bine, pentru ca să-ți câștigi sufletul tău din moarte, și să poți avea îndrăzneală în vremea rugăciunii tale.

27. Întru sufletele celor smeriți să odihnește Dumnezeu, iar întru inimile celor mândri, se odihnește patima ocărării. Că nimic alt nu ne biruște pre noi dintru început, după cum gândurile mândriei, și cu nimic alt nu se curățesc, nici se dezrădăcinează buruenile cele sufletești, precum cu fericita smerenie, și pentru aceea cu dreptate s-a numit ucigătoare de patimi.

28. De gândurile cele rele să se curețe sufletul tău, și întru cele bune să se lumineze cugetul tău, având de-a pururea în mintea ta, cele ce s-au zis „Cum că inima cea iubitoare de pofte, temniță și lanț sufletului să face în vremea ieșirii. Iar cea iubitoare de ostenele, este ușă deschisă“ (Sf. Marc. Pus.20. Leg.)¹². Că pre sufletul cel curat când iese din trup, întru adevăr că îl povățuiesc Îngerii, ducându-l către viața cea fericită. Iar pre cel nepocăit, Vaî mie! dracii îl iau.

¹² Psalmul 136 nu are decât 9 stihuri. Sfântul Marco Pustnicul, 200 de capete ce cuprinde Legea Duhovnicească.

29. Prea frumos este capul cel împodobit cu cunună luminoasă de pietre scumpe din India și de mărgăritaruri. Ci cu mult mai luminos este sufletul acela, carele să împodobește în bogățiile cunoștinței lui Dumnezeu cei luminate, având în sine sălășluit pre Duhul Sfânt și cine poate să spuie după vrednicie frumuseța fericirii acestui Suflet!

30. Pre iuțime și pre mânie, nu le lăsa să se sălășluiească în tine, că „bărbatul mânios, nu este bun chip“ (Pil.11.25)¹³. Și „în inimile celor blânzi, se sălășluiește înțelepciunea“ (Pil.14.3)¹⁴. Dacă patima mâniei va domni asupra sufletului tău, mai buni se vor arăta decât tine cei ce locuiesc în lume, și tu te vei arăta rușinat și nebăgat în seamă Călugăr.

31. La toată ispita și la tot războiul, să-ți câștigi Sfânta rugăciune, că aceasta este arma cea nebiruită, și cu darul lui Hristos vei birui pre vrăjmași. Și să fie ea curată, după cum strigă Învățătorul nostru cel înțelept „Voesc zice, ca să se roage bărbații, în tot locul, ridicând mâinile cele curate, fără de mânie, și fără de gânduri“ (1Tim.2.8)¹⁵. Cine nu se îngrijește de așa rugăciune, unul ca acesta este dat ispitelor și patimilor.

32. „Vinul veselește inima omului după cum este scris“ (Ps. 103.16)¹⁶. Iar tu Monahe, te-ai fâgăduit că te vei tăngui, și pentru aceasta să te abați de la o veselie ca aceasta, și te vei veseli cu darurile cele Duhovnicești. Iar cel ce se veselește de vin, va trăi cu gândurile patimilor și în multe scârbe va cădea.

33. Nu face praznicele cu băutura vinului, ci cu înnoirea minții și cu curăția sufletului. Iar cea ce își umple pântecul cu mâncăruri multe și cu băutura vinului în ziua praznicului, foarte mânie pre acela în numele căruia se Sfințește praznicul.

34. De-a pururea se cade a priveghea întru cântări de Psalmi întru rugăciune și întru cetire, iar mai vârtos întru zilele praznicilor, după cum ni s-a poruncit. Că Monahul cel deștept, își robește mintea sa către Dumnezeu, și își satură sufletul său de vedenii. Iar somnul cel mult îngroașă mintea. Ci te păzește și nu te da pre sineți întru privegherile gândurilor celor necuvioase, și a vorbelor celor rele, că mai bine este să dormi, decât să priveghezi întru cuvintele și vorbele cele deșarte.

35. Cel ce hrănește șarpe în sânul său, și cugetul viclean în inimă, amândoi omorâți vor fi. Acela în trup va fi omorât de ghimpele cel purtător de otravă, iar celălalt în suflet asemenea va pătimi. Ci precum cu lesnire omorâm puii năpârcilor, așa și gândurilor celor rele să nu le dăm loc a să naște în inimă, ca pre urmă să pătimim amărăciune de la dănele.

36. Sufletul cel curat, vas ales va fi numit cu dreptate, „și grădină încuiată, și izvor pecetluit“ (Cân.C.4.12)¹⁷ și „scaun simțirelor“ (Pil.12.24)¹⁸. Iar cel ce se întină de gândurile cele spurcate, se va umple de toată putoarea păcatului.

37. Podoaba hainelor, săturarea pântecului, și vorbirile cele rele, am auzit de la Părinții cei iscusiți și cu fapte bune, că nasc în suflet toate gândurile cele rele.

38. Pofta avuției să nu se sălășluiească în sufletul (tău) Monahului. Că Monahul cel bogat, este ca o corabie plină de aur, fiind înviforată de valurile grijilor, și se afundă întru adâncul scârbelor. Că iubirea de argint este maica a multor patimi, și pentru aceea pre dreptate s-a numit „rădăcină a tuturor răutăților“ (1 Tim.6.10)¹⁹.

¹³ *Pildele lui Solomon*, 11, 25: „Cel ce binecuvântează va fi îndestulat, iar cel ce blestemă va fi blestemat“.

¹⁴ *Idem*, 14, 3: „În gura celui nebun este varga mândriei lui; buzele pe cei înțelepți îi păzesc“.

¹⁵ *Epistola Întâia către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, 2, 8: „Vreau deci ca bărbații să se roage în tot locul, ridicând mâini sfinte, fără de mânie și fără șovăire“.

¹⁶ *Psalmii*, 103, 16: „Ca să scoată pâine din pământ și vinul veselește inima omului“.

¹⁷ *Cântarea Cântărilor*, 4, 12: „Ești grădină încuiată, sora mea, mircasa mea, fântână acoperită și izvor pecetluit“.

¹⁸ *Pildele lui Solomon*, 12, 24: „Mâna celor silitori va stăpâni, iar cea lăsătoare va fi birnică“.

¹⁹ *Epistola Întâia către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, 6, 10, ales din *Pildele lui Solomon*.

¹⁹ *Epistola Întâia către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, 6, 10: „Că iubirea de argint este rădăcina tuturor relelor și cei ce au pofțit-o cu înfocare au rătăcit de la credință, și s-au străpuns cu multe dureri“.

39. Neagonisala și tăcerea, este vistierie ascunsă în câmpul Călugăreștii viețuirii. Mergi și vinde toate ce ai, și le dă săracilor, și cumpără acest câmp, carele săpându-l și aflând vistieria, păzește-o la tine cu mare pază, ca să nu ți-o fure și ca să te îmbogățești cu bogăție nefurată.

40. Dacă vei începe a petrece cu un Părinte Duhovnicesc, și dacă vei simți folos de la dânsul, nimenea să nu te despartă de el și de dragostea lui. Și întru nimic să nu-l osândești, și de va fi în ceva și vădit, să nu-l grăiești de rău, măcar de vei fi și chear bătut de dânsul. Și deși ar grăi cineva asupra lui, tu nici în auzul tău să nu primești cuvintele aceluia. Nu te împărtăși cu aceea ce îl vor cleveti, ca să nu se mânie Domnul asupra ta și te va șterge din cartea vieții.

41. Nevoința supunerii să săvârșește prin lepădarea de sine, după cum ne-am învățat de la cei iscușiți. Cel ce va petrece întru acestea, cu trei semne ale armelor să se îngrădească: zic, cu credința, cu nădejdea, și cu dragostea, și așa fiind îngrădit cu bună nevoie să se nevoească și va lua cununa dreptății.

42. Nu fii Judecător faptelor Părintelui tău, ci fii împlinitor poruncilor lui. Că sunt obișnuiți dracii ca să-ți arate ție o mică neajungere a lui, ca să-ți asurzască urechile tale să nu auzi cele ce îți va porunci ție. Și prin acestea să te arate neputincios și fricos ostaș în război, sau să te facă să petreci întru necredința gândurilor, și să te facă slab și leneș la toată fapta cea bună.

43. Cei ce calcă poruncile Părintelui său, acesta să arată osândit asupra punctelor celor mai bune ale făgăduinței lui. Iar cel ce primește ascultarea, și își taie voia sa cu sabia gândului celui smerit, unul ca acesta și-au împlinit făgăduința, pre care s-au făgăduit lui Hristos înaintea a multor martori.

44. Însemnând am cunoscut și deschis ne-am învățat: Că, pre aceea ce sunt sub ascultarea Părinților, foarte îi urăsc dracii vrăjmașii vieții noastre, scrâșnind cu dinții asupra lor, și le fac toată meșteșugirea răutăților. Și ce nu le fac, și la ce nu-i îndeamnă? Numai ca să-i poată lipsi și să-i depărteze de la sâmurile Părintești. Le arată și chip de pricini bune, le aduce iuțială, scornesc urâciune asupra Părinților lor, învățătura lor zicând că nu este bună. Și le zice: Pentru ce voi fiind slobozi v-ați făcut robi unor stăpâni nemilostivi ca acestora? Până când să fiți roși de jugul robiei, și să nu vedeți lumina cea slobodă? Iar după aceea le aduce aminte pentru primirea străinilor, pentru cercetarea bolnavilor, pentru milostenia săracilor. După aceea le aduce aminte și laudă viața cea cu tăcere, și de nevoințele cele Monahicești, cu care se nevoesc fiind la tăcere, și toate chipurile cele rele le pun în inimile nevoitorilor, numai ca să-i poată trage afară din grădina cea Duhovnicească, și să-i tragă de la liniștea tăcerii, ca să-i arunce în viforul socotinței cei rele, în marea cea pierzătoare de suflet. Iar după aceea ca pre niște robi luându-i sub a sa stăpânire, Vaî mie! îi fac de urmează după voia lor cea rea.

45. Iar tu fiind supus sub ascultarea Părintelui tău, să nu trăiești înșălăciunea vrăjmașului celui ce te luptă. Și nu uita făgăduința ta ce-ai făgăduit înaintea lui Dumnezeu, nici să fii biruit de ocară dracilor, și nici să fugi de vădire, sau de ocară nici să te supui gândurilor celor rele, și nici pentru iuțeala Părintelui tău să fugi, și să nu îndrăznești a necinsti pre smerita înțelepciune, nici pre jugul cel bun, cu iubirea de sine și cu slobozenia voii tale. Ci pune în inima ta cuvântul Stăpânului „Cel ce va răbda până în sfârșit, acela se va mântui“ (Matei 10.22)²⁰. „Și prin răbdare aleargă la nevoința ta care îți este pusă înainte, căutând la Începătorul credinței, și la săvârșitorul Iisus“ (Evrei 12.1.2)²¹.

²⁰ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 10, 22: „Și veți fi urâți de toți pentru numele Meu; iar ce va răbda până la sfârșit, acela se va mântui”.

²¹ *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, 12, 1, 2:

“1. De aceea și noi, având împrejurul nostru atâta nor de mărturie, să lepădăm orice povară și păcatul ce grabnic ne împresoară și să alergăm cu stăruință în lupta care ne stă înainte;

2. Cu ochii ațintiți asupra lui Iisus, începătorul și plinitorul credinței. Care pentru bucuria pusă înainte-I, a suferit crucea, n-a ținut seama de ocară ei și a șezut de-a dreapta tronului lui Dumnezeu”.

46. Zlătarul dacă pune aurul în ulcea, apoi îl face și mai curat. Așa și cel călugărit de curând, dacă se dă supunerii și pătimirii și tuturor scârbelor, după poruncile lui Dumnezeu, și dacă va petrece întru ostenele și întru răbdare, și se va învăța ascultarea, apoi își va îneca toate obiceiurile cele rele, se va umplea de smerenie, și luminat va fi, și va fi vrednic vistieriiilor celor cerești, și petrecerii cei nepieritoare, și sfârșitului celui fericit, de unde s-a dus durerea și toată scârba, și suspinul, căci că e sădită cu mirosul cel bun al veseliei.

47. Credința cea dreaptă și paza poruncilor, naște frica lui Dumnezeu, și unde este frica lui Dumnezeu, acolo este și paza poruncilor. Iar din paza poruncilor, să alcătuieste fapta cea lucrătoare, care este începutul privirei. Iar rodul acesteia este nepătimirea. Prin nepătimire se sălășluește întru noi dragostea. Iar despre dragoste a strigat mai înainte iubitul ucenic. „Dumnezeu este dragoste, și cel ce petrece întru dragoste, petrece întru Dumnezeu și Dumnezeu întru dânsul“ (1 Ioan 4.16) ²².

48. Cu adevărat viața Monahicească, cât este de bună și frumoasă! Când curge în hotarele și legile ei, pre care le-au așezat Începătorii și Povătuitorii ei, de Duhul Sfânt fiind învățați. Pentru că Ostașul lui Hristos se cade să fie fără de avere, și fără de nici o grijă despre toate lucrurile și turburările lumii acesteia, duple cum a zis Apostolul „Nimenia ostaș fiind să nu se amestece cu lucrurile lumii acesteia, ca Voevodului să-i fie plăcut“ (2 Timotei 2.4) ²³.

49. Să cade dar Monahului să fie fără de avere, fără de patimi, fără de nici o poftă rea, să nu caute mâncări dulci, să nu fie bețiv, nemânios, nelenevos, neiubitor de argint, neiubitor de slavă, neiubitor de desfătări. Că cine nu se va lăsa de acestea, acela nu va putea săvârși viața cea Îngerească. Iar cei vrednici pot să o săvârșască pre aceasta, fiindcă „este un jug bun, și o sarcină ușoară“ (Mat. 11.30) ²⁴, căci că nădejdea cea spre Dumnezeu o ușurează pre aceasta, și toate le face fără de patimi și le lucrează cu odihnă. Într-adevăr că dulce este o viață ca aceasta, și lucrarea frumoasă, și partea cea bună, care nu se va lua de la sufletul care a câștigat aceasta.

50. Cea ce s-a depărtat de grijile lumești și a intrat întru această nevoință Monahicească, unul ca acesta să nu poftască bogății ca să le împartă la săraci. Fiindcă și aceasta este amăgirea vicelanului, care duce către mărirea deșartă, ca să aducă mintea întru lucrarea cea multă și turburătoare. Căci dacă este la tine numai pâine și apă, poți chear numai cu acestea să faci priimirea de streini. Iar de nu sunt nici acestea la tine, apoi numai cu cuvinte mângâietoare și bune, poți să miluiești pre cel străin. Căci numai aceasta dacă o vei da cu dragoste, apoi într-adevăr că vei lua plata primirei de străini. Că ai pre văduva aceea care este mărturisită de Domnul în Evanghelie, că aceea numai cu doi fileri * ce a dat în puterea bunăvoinei ei, a întrecut dările bogaților (Mat. 10.42) ²⁵.

51. Aceasta s-au poruncit numai acelor ce petrec în tăcere. Iar celor ce sunt supuși sub ascultarea Părinților săi, numai una să aibă în minte, să nu cadă nici dintr-o poruncă a Părinților lor. Împlinind aceasta, apoi toate le-a împlinit. După cum iarăși, de vor cădea aceea dintru o viață ca aceasta, și dintru o purtare de grijă ca aceasta, vor fi nesilitori în tot chipul, și la toate faptele cele bune și Duhovnicești foarte împotrivitori.

52. Primește acest sfat al meu, O iubitorule de Hristos! Iubește înstrăinarea, și dragostea, că acestea te va schimba de patria ta, și de toate grijile. Nu te amăgi cu grijile Părinților tăi și cu

²² *Întâia Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Ioan*, 4, 16: „Și noi am cunoscut și am crezut iubirea, pe care Dumnezeu o are către noi. Dumnezeu este iubire și cel ce rămâne în iubire rămâne în Dumnezeu și Dumnezeu rămâne întru el”.

²³ *Epistola a doua către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, 2, 4: „Nici un ostaș nu se încercă cu treburile vieții, ca să fie pe plac celui care strânge oaste”.

²⁴ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 11, 30: „Când jugul Meu e bun și povara Mea este ușoară”.

* *fileri*, probabil numele unei monede divizionare valorând a suta parte dintr-un forint. Din maghiarul *filer*. *DEX*, ed. cit., p. 379. Contextul îndreptățește această lectură.

²⁵ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 10, 42: „Și cel ce va da de băut unuia din aceștia nici numai un pahar cu apă rece, în nume de ucenic, adevărat grăiesc vouă: nu va pierde plata sa”.

dragostea către neamuri. De traiul cel din Cetate, foarte să fugi. Rabdă în pustie neieșind, zi împreună cu Prorocul „Iată m-am depărtat fugind, și m-am sălășluit în pustie“ (Ps.54.7)²⁶.

53. Aleargă la locurile cele deosebite și depărtate de lume, măcar de ar fi și lipsite de cele de nevoe, și măcar de te-ar înconjura vrăjmașii ca albinele, său măi vartos a zice decât viespile cele rele, punându-ți ție înainte toate războaiele și cu toate gândurile turburându-te. Ci tu nu-ți lăsa locul, nu te înfricoșa, nu abate auzul cel bine ascultător, nu fugi de la nevoie pustiției. Ci cu îndelungă răbdare iarăși pătimește, cântând de-a pururea și zicând „Așteptând am așteptat pre Domnul, și a căutat spre mine și a auzit rugăciunea mea“ (Ps.39.1)²⁷. Și atuncea veți vedea mărirea lui Dumnezeu, apărarea și sprijinul, și toată pronia Lui cea pentru mântuirea ta.

54. Să cade să ai prieteni folositori, O iubitorule de Hristos! care să urmeze vieții cei bune. Oamenii pașnici zice, să fie prietenii tăi, și frații cei Duhovnicești să fie Părinți Sfinți, pentru care au zis Domnul „Muma Mea și frații Mei, aceștia sunt, care fac voia Părintelui Meu celui ce este în Ceruri“ (Mat.12.49)²⁸.

55. Nu fii poftitor de bucatele cele de multe feluri, de mâncărurile acelea care aduc moarte sufletului. „Că acela ce petrece întru desfătări zice, fiind încă viu a murit“ (1Tim.5.6)²⁹, ci și de cele de nevoe dacă sunt preste trebuință să te lepezi, de-ți este cu puțință. Fiindcă scris este „nu te amăgi cu săturarea pântecului“ (Pilde 24.15)³⁰.

56. Nu eși adesea, nici petrece afară din chilia ta, ci foarte te păzește de acestea, ci măi vartos să iubești a șede cu tăcere în chilia ta. Căci acest lucru este foarte rău (ieșirea) fiindcă ia darul, întunecă mintea, vestejește râvna cea bună, și pentru aceasta s-au zis „neînfrânarea poftei, schimbă gândul cel fără de răutate“ (Inț.Sol.4.12)³¹. Taie legăturile cu cei din afară, ca mintea ta să nu fie aplecată și să nu-ți turburi tăcerea.

57. Șezând în chilia ta, nu-ți face lucrarea ta a fi necuvântătoare și fără de silință. Că cela ce călătorește fără de cunoștință zice, în zadar se turbură. Ci îți câștigă faptă bună, și îți adună mintea ta, și moartea de-a pururea să o ai înaintea ochilor tăi. Adu-ți aminte de turburarea mirenților și de deșertăciunea lumească, cum este de amăgitoare, netare, și care nimic nu folosește. Cugetă ce răspuns strașnic avem a da la înfricoșata judecată, și în ce chip vor să arate împotrivitorii și vrăjmașii vieții noastre, înaintea judecării aceeia, toate faptele și cuvintele noastre, și gândurile noastre cele viclene, pre care ni le-au pus înaintea noastră draci, și noi le-am primit. Adu-ți aminte de muncile iadului în ce chip sunt, și de sufletele ce sunt încuiate acolo, cu ce frică și cu câtă durere așteaptă. Adu-ți aminte de ziua cea măi de pre urmă și de învierea cea de obște, și de osândirea păcătoșilor cea groaznică a Judecătorului celui nefățarnic. Adu-ți aminte de rușinea aceea ce vor lua păcătoșii atunci, de ocară și de vădirea cugetelor lor, și în ce chip aceea ce vor fi vădiți vor fi lepădați și izgoniți de la Dumnezeu, și aruncați în focul cel vecinic, acolo unde e vermele cel neadormit, întru întunec necuprins, plânsul, și scrâșnirea dinților, și celelalte multe munci. Toate acestea nu înceta a le închipi în mintea ta, și prin curgerea lacrimilor tale îți udă fața ta întru cunoștință, și în tot locul să le ai în gândul tău. Că cu gândurile acestea, pre mulți am văzut că au câștigat mulțime de lacrimi, și toate patimile cele sufletești până în sfârșit le-au curățit minunat.

58. Ci și pentru bunățile cele ce s-au gătit dreptilor să cugeți, și de starea lor cea de-a dreapta lui Hristos și de glasul cel blagoslovit și dulce al Stăpânului, cu care îi va chema întru moștenirea

²⁶ Psalmii, 54, 7: „Iată m-aș îndepărta fugind și m-aș sălășlui în pustiu”.

²⁷ Idem, 39, 1: „Așteptând am așteptat pe Domnul și S-a plecat spre mine”.

²⁸ Sfânta Evanghelie după Matei, 12, 49: „Și întinzând mâna către ucenicii Săi, a zis: Iată mama Mea și frații Mei”.

²⁹ Întâia Epistolă către Timotei a Sfântului Apostol Pavel, 5, 6: „Iar cea care trăiește în desfătări, deși vie, e moartă”.

³⁰ Pildele lui Solomon, 24, 15: „Nu pândi, nelegiuirile, casa celui drept și nu tulbura locașul lui”.

³¹ Cartea Înțelepciunii lui Solomon, 4, 12: „Căci vraja viciului întunecă cele bune și amețea poftii schimbă gândul cel fără de răutate”.

împărăției ceî Cerești. Și către acestea îți rădică mintea ta, aducându-ți aminte, de dănțuiri, de lumina cea prea dulce, de bucuria aceea care nu are sfârșit, de locașurile cele cerești întru care nu petrece scârbă, de petrecerea cea împreună cu Îngerii, și de toate făgăduințele acelea ce le-ai făgăduit Domnul celor ce se tem de Dânsul.

59. Aceste gânduri să petreacă cu tine în vremea mesei, să te însoțească la somn și cu dânsle să te scoli. Silește-te dar niciodată să nu le uiți pre acestea, oriunde ai fi tu, ca prin pomenirea acestora, gândurile cele rele foarte să le îndepărtezi de la tine, și apoi te vei umple de mângâierea cea Dumnezească. Iar sufletul cela ce nu va fi îngădit cu aceste (arme) fapte, nu va putea isprăvi viața cea cu tăcere, că izvorul cel ce nu are apă, în zadar și-au agonisit numele.

60. Și iați ce rânduială s-au rânduit pustnicilor să o facă, adică: Să se postească din cât le va fi cu putință, să privegheze, să se culce pre pământ, și alte pătimiri rele să le rabde pentru odihna cea viitoare. Fiindcă zice scriptura „că pătimirea aceasta de acum, nu este vrednică slavei ceî viitoare, care va să se descopere întru noi” (Rom.8.18)³². Iar mai ales este rugăciunea cea curată și neîncetată. Căci că aceasta este tare zid, și liman foarte liniștit, și păzitoare a tuturor faptelor celor bune, pierzătoarea patimilor, bun ajutor al sufletului, curățirea minții, odihna acelor ce se ostenesc, mângâiere a celor ce plâng. Rugăciunea este voroavă cu Dumnezeu, privirea lucrurilor celor nevăzute, și aceea care doresc de dânsle, încredințare în adevărul lor, petrecerea cu Îngerii, sporirea întru cele bune, întărirea celor așteptate. Această Împărătească a faptelor bune, stăruiește-te cu toate puterile, O nevoitorule! a o ține întru tine, roagă-te dar ziua și noaptea cu bună așezare, cu frică și cu cutremur, cu mintea trează, ca să-ți priimească Domnul rugăciunea ta, fiindcă zice: „Ochii Domnului asupra dreptilor și urechile Lui spre rugăciunea lor” (Ps.33.14)³³.

61. Ni s-au zis de oarecare din cei vechi foarte iscușiți întru viețuire, și cu cuviință ne-au arătat, că: mai marii dracilor ne dau războiul cel mai tare, și de-a pururea ne îndeamnă pre noi să facem cele împrorivitoare, adică: săturarea pântecului, – pofta cea rea –, iubirea de argint și slava cea deșartă, și alte patimi urmează acestora, și intră întru noi și multe pacoste ne solesc * sufletelor noastre.

62. Și întru adevăr că și noi chiar dintru ispitire le-am cunoscut pre acestea. Că nu poate omul să cadă în păcat, sau într-altă patimă, fără numai de nu va fi rănit mai întâi de una din acestea trei, iar într-alt chip nu este. Pentru aceea odinioară aceste trei gânduri le-au adus diavolul și Mântuitorului. Pre care le-a biruit Domnul nostru, și diavolului i-au poruncit să se întoarcă înapoi, și ne-au dat nouă biruința asupra lor, ca un bun Stăpân și iubitor de oameni, care asupra Sa a luat trupul nostru, afară de păcat, și ne-au arătat cărarea cea fără de greșală și fără de înșelăciune, pre care umblând, închipuim întru noi pre omul cel nou, care se înnoește dupre chipul celui ce l-au făcut pre el (Colos.3.10)³⁴.

63. Cu urăciune desăvârșit să urâm pre draci, ca pre vrăjmașii mântuirii noastre, după cum ne învață cuvântul lui David. Și acest lucru este foarte folositor către faptele cele bune. Și cine este care să urască pre vrăjmași cu urăciunea cea desăvârșită? Acela care să nu fi greșit, nici cu fapta, nici cu gândul, nici cu cuvântul. Că dacă sunt întru noi vasele cele iubitoare de patimi, apoi în ce chip vom putea să urâm pre draci până în sfârșit? Că inima cea iubitoare de pofte, niciodată nu poate să urască pre aceștia.

³² *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, 8, 18: “Căci socotesc că pătimirile vremii de acum nu sunt vrednice de mărirea care ni se va descoperi”.

³³ *Psalmii*, 33, 14: “Ochii Domnului spre cei drepti și urechile Lui spre rugăciunea lor.

* *solî, solesc*, vb. IV, intranz. Formă învechită, rară, a comunica ceva cuiva printr-un *sol*. Vestitor, din sl. *solû*. DEX, ed. cit., p. 1000.

³⁴ *Epistola către Coloseni a Sfântului Apostol Pavel*, 3, 10: “Și v-ați îmbrăcat cu cel nou, care se înnoiește, spre deplină cunoștință, după chipul Celui ce l-a zidit”.

64. Nepătimirea este haina cea de nuntă a sufletului celui cuvântător, a celui ce s-a lepădat de toate patimile și poftele lumii cei rele. Că mintea celui iubitor de Dumnezeu, strălucește cu vederea cea Dumnezească. Și acela ce se măgulește cu patimile necinstirii, se va dezbrăca de haina întregii înțelepciuni, și se va îmbrăca cu haine foarte proaste și de ocară. Și se va rușina după cum zice în Evanghelie „va fi legat de mâini și de picioare și-l vor arunca în întunecul cel mai din afară“ (Mat.22.13)³⁵. Căci că dintru niște gânduri și fapte ca acelea și-au țesut lui însuși haină, pre care Cuvântul lui Dumnezeu a judecat, că nu este vrednic de veselia cea Dumnezească și de cămara cea de nuntă.

65. Iar că vin patimile cele viclene și urâte din iubirea de sine, foarte cu înțâlepiciune și pre dreptate au zis oricine. Căci cel dintâi și cel mai cumplit război, este patima iubirii de sine, căci că este ca un muncitor cumplit, și stă înaintea tuturor cugetelor, cu care se împărtășește și alte trei, și după aceea și alte cinci, și hrănesc mintea noastră.

66. Mă minunez, că dacă se satură cineva totdeauna de bucate, și apoi să poată câștiga nepătimirea. Nepătimire zic, nu numai aceea ca să ne păzim de păcat cu lucrul, căci aceea este înfrânare, ci aceea adevărată, mintea noastră să o depărtăm de la capetele patimilor -- a idolilor celor necurați -- și să o înălțăm sus. Care se numește și curățenia inimii.

67. Mai lesne este a curăți pre sufletul cel necurat, decât pre cel ce se curățise, și apoi iar s-a spurcat a-l face sănătos. Pentru că cei ce s-au lepădat de turburarea lumii și n-au gustat dulceața cea Dumnezească, și apoi au căzut în vreun păcat, mai lesne este a ajunge la nepătimire. Iar cei ce au gustat din dulceața cuvintelor lui Dumnezeu (Evr.6.5)³⁶, și au umblat în căile mântuirii, și după aceea iarăși s-au întors la păcat, intrarea la nepătimire este îngăduită cu oarecare ziduri. Acela din deprinderea către păcat și a obiceiului celui viclean. Iar acesta neîncetat îi aduce, în minte pre idolul păcatului (nevroindu-se să-l arunce în groapa deznădăjduirii). Ci sufletul cel îmbărbătat și iubitor de osteneți, foarte le isprăvește pre acestea cu ajutorul lui Dumnezeu. Căci că Dumnezeu este îndelung răbdător și iubitor de oameni, și de-a pururea să arată cu a sa milostivire spre noi, și se abate cu îndurările cele negrăite, și ne priimește pre noi, după cum și din Evanghelie ne-am învățat din pilda fiului celui curvar (Luca 15.11)³⁷.

68. Nici unul dintre noi numai cu a sa putere, nu poate să biruiască răutățile și meșteșugurile cele viclene ale vrăjmașilor lui, ci numai cu puterea lui Hristos cea nebiruită. Că în zadar s-au amăgit cuvântătorii de fire, pentru postirea ce au făcut ei, și au gândit că numai cu a lor putere vor birui păcatul, pre care numai unul Dumnezeu l-a biruit, căci că l-a biruit prin patimile crucei Sale. Pentru aceasta luminătorul Bisericii Ioan Gură de Aur zice: Cum că nu este din destul voința omenească, singură de sine, de nu va lua cineva ajutor de sus. Și iarăși, nimic nu va putea spori ajutorul cel de sus, nefiind voința. Pre amândouă le-au arătat Iuda și Petru: Acela priimind ajutor de sus, n-au avut nici un folos, pentru că n-au alăturat voința și silința sa. Iar Petru, deși a arătat voință, însă nepriimind ajutor de sus, a căzut. Dintru-amândouă acestea să arată fapta cea bună. Pentru aceea s-au rugat, zice, (Gură de Aur). Că nu toate aruncându-le spre Dumnezeu, doarme: nici celor sărguitori a li să părea că cu ale sale ostenele toate le vor îndrepta. (Ci celor ce arată voința lui Dumnezeu, și de la Acela ajutor cerând.)

69. Dumnezeu nu voește a ne vedea pre noi nimic lucrând. Ci și nouă ni să cuvine să arătăm lui Dumnezeu voința noastră, și așa să cerem ajutor de la Dânsul. Că pentru aceasta nu ne-au dat nouă

³⁵ *Sfânta Evanghelie după Matei, 22, 13:* “Atunci Împăratul a zis slugilor: Legați-l de picioare și de mâini și aruncați-l în întunericul cel mai din afară. Acolo va fi plângerea și scrâșnirea dinților”.

³⁶ *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel, 6, 5:* “Și au gustat cuvântul cel bun al lui Dumnezeu și puterile veacului viitor”.

³⁷ *Sfânta Evanghelie după Luca, 15, 11:* “Și a zis: un om avea doi fi”. Cu acest stih începe pilda despre fiul risipitor, cuprinsă în Luca, 15, 11-32.

toate. Ci au risipit pre fieștecare răutate, și ne-au lăsat nouă cele mai bune. Pentru aceasta bine învață și Cântătorul de Psalmi zicând: „De nu va zidi Domnul casa, în zadar să ostenesc cei ce zidesc” (Ps.126.1)³⁸. Cu anevoe dar este a „călca preste Aspidă, și preste Vasilisc, și preste Leu, și preste Balaur” (Ps.90.13)³⁹ de nu se va curăți omul mai întâi, după cât îi este cu puțință, nu va primi ajutorință de la Cel ce a zis Apostolilor: „Iată v-am dat vouă putere, ca să călcați preste Balaur, și preste scorpîi și preste toată puterea vrăjmașului” (Luc.10.19)⁴⁰. Pentru aceasta dar ne-a poruncit să rugăm pre Tatăl Ceresc, ca să nu cădem în ispită, și să ne izbăvim de cel viclean (Mat.6.13)⁴¹. Că de nu ne vom izbăvi de săgețile cele arzătoare ale vrăjmașului cu ajutorul și cu puterea lui Hristos și nu ne vom învrednici a îndrepta nepătimirea, apoi în zadar ne vom nădăjdui că vom isprăvi ceva numai de la sine. Deci cela ce voește să biruiască răutățile vrăjmașului, și a le face nereușite, și să câștige slava cea Dumnezească, dator este să cerce ajutorul lui Dumnezeu prin lacrimi, și prin supunere și nesățioasă dorință cu suflet înfocat, și prin tăcere ziua și noaptea. Cela ce va voi să se împărtășească acestora, să-și câștige suflet curat despre toate poftele lumii și despre avuție. Că pentru niște suflete ca acestea au zis Dumnezeu: „Mă voi sălășlui întru dânșii, și voi umbla” (2Cor.6.16)⁴². Și Domnul a zis Ucenicilor „Cel ce mă iubește pre Mine, poruncile mele păzește, și Tatăl îl va iubi pre el. Și vom veni la dânșii și locaș întru el ne vom face” (Ioan 14.23)⁴³.

70. Oarecine din cei de demult, a zis un cuvânt foarte bun, și cu bună înțelepciune pentru gânduri: Judecă zice, gândurile în pragul inimei, de sunt dintru-ai noștri, sau ale protivnicilor noștri. Și pre cele bune ale noastre, să le punem în vistiria cea mai dinlăuntru a sufletului nostru, păzindu-le pre acestea întru vistieria cea nefurată. Iar pre gândurile cele împrotivoare, să le muncim cu biciurile minții cei cuvântătoare. Izgonește pre acelea și nu le da loc împrejurul sufletului tău, ori mai bine ucide-le cu sabia rugăciunii și a Dumnezeștii învățături. Că de la așa pierzare a vrăjmașilor, frică să cadă și a singur începătorului lor. Căci cel ce așa, zice, ispitește gândurile, este și adevărat păzitor al poruncilor.

71. Cela ce va voi să biruiască mișcările patimilor celor ce ne dau război, să ia și alți ajutători, și cu aceia să se intrarmeze la război. Precum: sufleteasca smerenie, osteneala trupului, și toată altă pustnicească omorâre de sine, și mai ales să se scârbească din toată inima, și să se roage cu multe lacrimi, dupre cum cântă David zicând: „Vezi smerenia mea, și osteneala mea, și lasă toate păcatele mele” (Ps.24.19)⁴⁴ și „lacrimile mele să nu le treci” (Ps.38.16)⁴⁵. Și iarăși „lacrimile mele s-au făcut mie pâine ziua și noaptea, și băutura mea cu plângere o am amestecat” (Psalm 41.3)⁴⁶.

72. Vrăjmașii Vieții noastre, de multe ori micșurează mulțimea păcatelor noastre, și să ispitesc să ne laude cu gândurile, și ne zice că suntem drepți și fără de patimi, și ne învață să nu ne tânguim

³⁸ Psalmii, 126, 1: “De n-ar zidi Domnul casa, în zadar s-ar osteni cei ce o zidesc; de n-ar păzi Domnul cetatea, în zadar ar priveghea cel ce o păzește”.

³⁹ Idem, 90, 13: “Peste aspidă și vasilisc vei pași și vei călca peste leu și peste balaur”.

⁴⁰ Sfânta Evanghelie după Luca, 10, 19: “Iată, v-am dat putere să călcați peste șerpi și peste scorpîi, și peste toată puterea vrăjmașului, și nimic nu vă va vătăma”.

⁴¹ Sfânta Evanghelie după Matei, 6, 13: “Și nu ne duce pe noi în ispită, ci ne izbăvește de cel rău. Că a Ta este împărăția și puterea și slava în veci. Amin!”.

⁴² A doua Epistolă către Corinteni, 6, 16: “Sau ce înțelegere este între templul lui Dumnezeu și idoli? Căci noi suntem templu al Dumnezeului celui viu, precum Dumnezeu a zis că: «Voi locui în ei și voi umbla și voi fi Dumnezeul lor și ei vor fi poporul Meu»”.

⁴³ Sfânta Evanghelie după Ioan, 14, 23: “Iisus a răspuns și a zis: Dacă Mă iubește cineva, va păzi cuvântul Meu, și Tatăl Meu îl va iubi, și vom veni la el și vom face locaș la el”.

⁴⁴ Psalmii, 24, 19: “Vezi smerenia mea și osteneala mea și-mi iartă toate păcatele mele”.

⁴⁵ Idem, 38, 16: “Auzi rugăciunea mea, Doamne, și cererile mea ascult-o; lacrimile mele să nu le treci”.

⁴⁶ Idem, 41, 3: “Făcutu-mi-s-au lacrimile mele pâine ziua și noaptea, când mi se zicea mie în toate zilele: «Unde este Dumnezeul tău?»”.

pentru păcatele noastre. Ci noi fraților, să ne aducem aminte pentru păcatele noastre, măcar deși socotim că le-am curățat prin pocăință, ci să ne aducem aminte și să oftăm și neîncetat să plângem pentru dânsle. Ca prin smerenie să câștigăm megiaș pre cel bun, și să scăpăm de lanțurile mândriei și a slavei cei deșarte.

73. Nimenea să nu socotească, că va răbda sau va face numai de la sine faptele cele bune. Că pricinuatorul a tot binele ne este nouă Dumnezeu, după cum este și amăgitorul diavol pricinuatorul al tuturor răutăților. Decă de faci cele bune, mulțumește Pricinuatorului tuturor bunătăților. Iar de te superi de cele rele, acelea trimite-le începătorului asemenea lucruri.

74. Cea ce însoțește cele lucrătoare cu cele văzătoare, lăudat lucrător Duhovnicesc este. Căci că din două izvoare dulci își adapă câmpul sufletului său. Că cea văzătoare adecă, întraripează mintea cu cea mai bună cunoștință a lui Dumnezeu. Iar împreună ajutorătoarea ei, lucrarea, omoară mădulările cele depre pământ, adecă: curvia, necurăția, patima, pofta cea rea (Col.3.5)⁴⁷, și fiind acestea omorâte, apoi înfloresc florile cele frumoase ale faptelor bune, rodind îmbelșugate roadele cele Duhovnicești, adecă: „Dragostea, bucuria, pacea, îndelunga răbdare, bunătatea, milostivirea, credința, blândețele, înfrânarea“ (Gal.5.22)⁴⁸. Și atunci unul ca acesta întreg înțelept lucrător, duple ce-și va răstigni trupul cu patimile și cu poftetele (Gal.5.24)⁴⁹ va zice împreună cu Propovăduitorul cel purtător de Dumnezeu „De acum nu mă trăiesc eu, ci viețuiește Hristos întru mine. Iar cu cât trăiesc eu, trăiesc cu credința Fiului lui Dumnezeu, acel ce m-a iubit, și s-au dat pre sine pentru mine“ (Galateni 2.20)⁵⁰.

75. Și nici aceasta să nu se tănuiască despre tine, O iubitorule de Hristos! Că dacă își va afla loc numai o patimă întru tine, apoi înrădăcinându-se aceea cu obiceiul, aduce și pre celelalte patimi în același loc. Și măcar că se socotesc că una alteia stă împotrivă, ci toate acestea dracii le fac, și toate împreună încearcă pierzarea noastră.

76. Cea ce își vestejește înfocarea și floarea trupului cu postul, și își taie toată voia sa, acela „poartă ranele lui Hristos în trupul său cel muritor“ (Gal.6.17)⁵¹.

77. Ostenelele cele pustnicești, se sfârșesc întru odihna cea fără de patimă. Iar feluritele mângâieri ale trupului, întru patimile cele de ocară.

78. Nu număra anii cei mulți ai călugăriei tale, nici răbdarea cea din pustie, nici nevoițele tale cele grele, nici să fii vânat cu lauda pentru multa petrecere în pustie, ci de-a pururea să aibă Cuvântul Stăpânului în mintea ta „Cum că ești un rob netrebnic“ și încă nu ți-ai plătit datoria. De vreme ce încă suntem întru această viață, și încă nu suntem chemați din surgunie, ci încă ședem la râul Vavilonului, și încă tot pătimim întru slujba Egiptului, și încă n-am văzut pământul făgăduinței, fiindcă nu ne-am dezbrăcat de omul cel vechi, care putrezește în poftetele înșălăciunii, și încă nu ne-am îmbrăcat în omul cel Ceresc, ci purtăm chipul celui pământesc. Și pentru aceea ni se cuvine să plângem și să ne rugăm Celui ce poate să ne mântuiască din robia lui Faraon celui amar. Și să fim scoși din munca cea cumplită, și a ne duce în pământul făgăduinței, și să fim odihniți întru Sfințirea lui Dumnezeu, învrednicindu-ne a fi puși de-a dreapta mării celui Prea Înalt. Și acestea mai presus decât înțelegerea bunătăților să le câștigăm noi, nu din faptele dreptății pre care socotim că le-am făcut noi, ci din mila lui Dumnezeu cea nemăsurată. Neîncetat dar să ne rugăm, lăcrămând ziua și

⁴⁷ *Epistola către Coloseni a Sfântului Apostol Pavel*, 3, 5: „Drept aceea, omorâți mădularele voastre, cele pământești: desfrânarea, necurăția, patima, pofta rea și lăcomia, care este închinare la idoli”.

⁴⁸ *Epistola către Galateni a Sfântului Apostol Pavel*, 5, 22: „Iar roada Duhului este dragostea, bucuria, pacea, îndelungă-răbdarea, bunătatea, facerea de bine, credința”.

⁴⁹ *Idem*, 5, 24: „Iar cei ace sunt ai lui Hristos Iisus și-au răstignit trupul împreună cu patimile și cu poftetele”.

⁵⁰ *Idem*, 2, 20: „M-am răstignit împreună cu Hristos; și eu nu mai trăiesc, ci Hristos trăiește în mine. Și viața mea de acum, în trup, o trăiesc în credința în Fiul lui Dumnezeu, Care m-a iubit și S-a dat pe Sine însuși pentru mine”.

⁵¹ *Idem*, 6, 17: „De acum înainte să nu-mi mai facă supărare, căci eu port în trupul meu, semnele Domnului Iisus”.

noaptea, dupre cum s-au zis „Ostenit-am întru suspinul meu, spăla-voi în toate nopțile patul meu, cu lacrimile mele așternutul meu voi uda“ (Ps.6.6)⁵². Că „cei ce seamănă cu lacrimi, cu bucurie vor secera“ (Psalm 125.6)⁵³.

79. Pre duhul vorbirei cei mult deșarte, să-l izgonești departe de la tine. Căci că din vorba cea multă se naște toată patima cea cumplită. De acolo este pricirea, îndrăzneala, râsul, clevetirea, pâra, de acolo sunt cuvintele cele fără de rușine și nebunia, și să nu zic multe „din vorba cea multă nu vei scăpa de păcat“ (Pil.10.20)⁵⁴. „Iar omul care păzește tăcerea cu înțelegere, este scaun științei“ (Pil.10.24)⁵⁵. Pentru aceea tăcerea este foarte trebuincioasă și de mult folos.

80. Pre cei ce ne clevetesc și ne defăimează, să nu-i ocărâm, sau să le grăim împotrivă, ci mai vârtos să-i lăudăm și bine să-i cuvântăm, că așa ni s-au poruncit. Că cu cât ne împăcăm cu oamenii cu atâta ne luptăm cu dracii. Iar dacă urâm pre frați și ne sfădim cu dânșii, atunci cu dracii ne împăcăm, pre care să cade să-i urâm până în sfârșit, dupre cum ne-am învățat, și neîncetat a ne lupta cu dânșii.

81. Fugi și nu împedica pre fratele cu limbă vicleană, ca să nu te împiedici de pierzătorul. Ascultă ce zice Prorocul „Pre bărbatul sângerărilor și vicleanul urăște Domnul“ (Ps.5.6)⁵⁶. Și iarăși „Pierde-va Domnul pre toate buzele cele viclene, limba cea mult grăitoare“ (Ps.11.3)⁵⁷. Fugi dar și nu defăima greșelile fratelui tău, ca să nu cazi din bunătatea lui Dumnezeu. Că cele ce defaimă și nu are dragoste către fratele său, încă n-a cunoscut pre Dumnezeu. „Că Dumnezeu dragoste este“ dupre cum strigă Ioan Fiul tunetului, și iubitul ucenic al lui Hristos (1Ioan 4.8)⁵⁸. Că „dacă și-au pus Hristos și Mântuitorul tuturor sufletul său pentru noi, datori suntem și noi să ne punem sufletul pentru frați“ (1Ioan 3.16)⁵⁹.

82. Cu dreptate s-au numit dragostea Mitropolia faptelor celor bune, și cap legii și Prorocilor. Pentru aceea să arătăm pentru dânsa toată osteneala noastră, până când vom îmbunătăți pre cuvioasa dragoste, și printr-înșă să ne smulgem din tirania patimilor, înălțându-ne cu aripile faptelor bune, și în Ceruri să ajungem, și pre Dumnezeu vom vedea, pre cât este cu puțință firii omenești.

83. Dacă Dumnezeu dragoste este, apoi acela ce are dragoste, pre Dumnezeu are întru sine. Iar nefiind dragostea, apoi nici un folos avem, și cu neputință este a zice că noi iubim pre Dumnezeu. Că zice prea iubitul Ucenic „Cine va zice: că pre Dumnezeu iubește, iar pre fratele urăște, mincinos este“ (1Ioan 4.20)⁶⁰. Și iarăși: „Pre Dumnezeu nimenea nu l-a văzut niciodată. De iubim unul pre altul, Dumnezeu întru noi petrece, și dragostea Lui desăvârșit este întru noi (1Ioan 4.12)⁶¹. Și de aici se cunoaște arătat, că dragostea este vârful tuturor bunătăților, fiind și acel sfârșit, adică săvârșirea, dupre cum aflăm orânduit și în Sfintele Scripturi. Și nu este alt chip mai bun din faptele

⁵² Psalmii, 6, 6: „Ostenit-am întru suspinul meu, spăla-voi în fiecare noapte patul meu, cu lacrimile mele așternutul voi uda”.

⁵³ Idem, 125, 6: „Mergând mergeau și plângeau, aruncând semintele lor, dar venind vor veni cu bucurie, ridicând snopii lor”.

⁵⁴ Pildele lui Solomon, 10, 20: „Limba omului drept este argint curat, dar inima celor fără de lege este lucru de puțin preț”.

⁵⁵ Idem, 10, 24: „De ceea ce se teme cel nelegiuit nu scapă, iar cererea celor drepti (Dumnezeu) o împlinește”.

⁵⁶ Psalmii, 5, 6: „Pierde-vei pe toți cei ce grăiesc minciuna; pe ucigaș și pe viclean îl urăște Domnul”.

⁵⁷ Idem, 11, 3: „Pierde-va Domnul toate buzele cele viclene și limba cea plină de mândrie”. În mss. se făcea trimitere la 11, 5, stih cu alt conținut, firește, decât citatul din text.

⁵⁸ Întâia Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Ioan, 4, 8: „Cel ce nu iubește n-a cunoscut pe Dumnezeu, pentru că Dumnezeu este iubire”.

⁵⁹ Idem, 3, 16: „În aceasta am cunoscut iubirea: că El Și-a pus sufletul Său pentru noi și noi suntem să ne punem sufletele pentru frați”.

⁶⁰ Idem, 4, 20: „Dacă zice cineva: iubesc pe Dumnezeu, iar pe fratele său îl urăște, mincinos este! Pentru că cel ce nu iubește pe fratele său, pe care l-a văzut, pe Dumnezeu, pe Care nu L-a văzut, nu poate să-L iubească”.

⁶¹ Idem, 4, 12: „Pe Dumnezeu nimeni nu L-a văzut vreodată, dar de ne iubim unul pe altul, Dumnezeu rămâne întru noi și dragostea Lui în noi este desăvârșită”.

cele bune, prin care omul poate să se apropie de Dumnezeu, dacă nu cu dragostea să va săvârși, căci de la dânsa primim negrăitul cuvânt, păzit și ținut.

84. Priimind pre frații cei ce vin către noi, să nu socotim aceasta că ne va fi spre păcat, sau spre turburarea tăcerii noastre, ca să nu cădem din nevoie dragostei. Și să nu socotim că le dăm ca un dar priimindu-i pre dânsii, ci ca cum noi am primi dar pentru dânsii. Cu dragoste și cu liniște făcând acestea, să-i primim pre dânsii precum a făcut Patriarhul Avraam. Că pentru aceasta strigă Ioan Cuvântătorul de Dumnezeu zicând „Fiii mei, să nu iubim numai cu cuvântul și cu limba, ci cu fapta și cu adevărul. Și prin acestea vom cunoaște că suntem din adevăr“ (1 Ioan 3.18 și 19) ⁶².

85. Patriarhul lucrând fapta iubirei de străini, ședea la poartă înaintea cortului, și chema pre cei ce treceau pre acolo, și pre toți îi ospăta, pre cei necredincioși, și pre cei de alt neam fără de fățarnicie, și pentru aceea s-a învrednicit și minunatei aceea mese, pre Îngeri preimind și pre Stăpânul tuturor. Să ne asemănăm și noi aceleia, ca nu numai pre Îngeri Lui, ci și pre însuși Dumnezeu să-l priimim. Pentru că au zis Domnul „Cele ce ați făcut unuia dintre acești mai mici, Mie ați făcut“ (Mat.25.40) ⁶³. Bine este tuturor a face bine, iar mai vărtos acelora ce nu au cu ce a ne răsplăti (Luca 14.14) ⁶⁴.

86. A căruia inimă este fără de prihană întru călcarea poruncilor lui Dumnezeu, ori întru negrijire despre priimirea gândurilor împotrivicului, acela întru adevăr se va chema curat cu inima. Și după cuviință se va învrednici a auzi acestea „Fericiti cei curați cu inima, că aceea vor vedea pre Dumnezeu“ (Mat.5.8) ⁶⁵.

87. Să ne silim a ajunge acolo, ca cu cuvântul simțirile să le îndreptăm, iar mai vărtos: ochii, urechile și limba. Și să le punem hotar, să nu grăiască nimic cu patimă, nici să audă, nici să vadă cele ce nu se cuvin. Căci că alt nimic nu vedem întru mădularele noastre, fără numai de-a pururea ne trag spre alunecarea păcatului, de nu ne vom povățui cu Cuvântul. Și nimic iarăși gata către mântuirea lor, ca stăpânite fiind de cuvânt, și îndreptate, și întru care să cuvine și voește a să duce. Iar aspră să întinde, și nenumărate mulțimi de patimi vin și fac întru noi ce voesc. Însă când acestea bine se îndreptează de cuvânt, atuncea de pretutendeni se arată întru noi multă pace și neturburată liniște.

88. Că precum este mirul cel bun, care măcar de este pus în vas, și astupat foarte bine, însă cu mirosul lui umple văzduhul, și nu numai pre cei ce stau pe aproape, ci și pre cei de departe îi îndulcește cu mirosul lui cel dulce. Așa este și mirosul sufletului celui cu fapte bune și de Dumnezeu iubit. Căci că iese din toate simțirile trupului, și arată tuturor fapta cea bună ascunsă întru el. Că cine a văzut pre unul ca acela, a cărui limbă să nu grăiască nici o minciună, și nimic să nu vorbească de rușine, ci toate să le vorbească spre folosul celor ce-l ascultă, și cu ochii lui să privească lin, și nimic cu auzul lui să nu primească din cele necuviincioase, și cu picioarele lui să umble cuviincios, și fața lui să nu o strice cu râsul, și să fie gata faptelor celor bune care petrece întru el? Că pentru aceasta a zis Mântuitorul „Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, ca să vadă faptele voastre cele bune, și să proslăvească pre Tatăl vostru, cel din Ceruri“ (Mat.5.16) ⁶⁶.

⁶² *Înăia Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Ioan, 3, 18 și 19:*

“18. Fiii mei, să nu iubim cu vorba, numai din gură, ci cu fapta și cu adevărul;

19. În aceasta vom cunoaște că suntem din adevăr și în fața lui Dumnezeu vom afla odihnă inimii noastre”.

⁶³ *Sfânta Evanghelie după Matei, 25, 40:* “Iar Împăratul, răspunzând, va zice către ei: Adevărat zic vouă, întrucât ați făcut unuia dintr-acești frați ai Mei, prea mici, Mie Mi-ați făcut”.

⁶⁴ *Sfânta Evanghelie după Luca, 14, 14:* “Și fericit vei fi că nu pot să-ți răsplătească. Căci ți se va răsplăti la învierea dreptilor”.

⁶⁵ *Sfânta Evanghelie după Matei, 5, 8:* “Fericiti cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu”.

⁶⁶ *Idem, 5, 16:* “Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, așa încât să vadă faptele voastre cele bune și să slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri”.

89. Calea care a numit-o „strâmtă și cu scârbe“ în Evanghelie Hristos Dumnezeuul nostru, mai pre urmă a numit-o și „jugul cel bun, și sarcina cea ușoară“ (Mat.7.13, 14. 11.30)⁶⁷. Și în ce chip vor putea să se împreuneze acestea amândouă, la cei ce socotesc pre acestea a fi împotrivă? Adevărat că amândouă se împreunează la cei ce le săvârșesc pre acestea, la cei ce le pricep și le petrec pre acestea cu bună voință și cu tare nădejde. Într-adevăr că acelora, aceste fapte le sunt iubite și cu bună osârdie le săvârșesc. Căci că acestea mai vârtos aduc dulceață, iar nu scârbă, sufletelor celor iubitoare de fapte bune. Iată pentru ce și tu vezi pre cei ce au ales pre această cale strâmtă și cu scârbe, și cu mare gătire merg pre dânsa, ascultă ce zice Dumnezeescul Luca „Că dacă au bătut pre Apostoli, ei foarte s-au bucurat ieșind de la fața soborului“ (Fap.5.40, 41)⁶⁸. Bătaia nu s-a obișnuit a aduce bucurie firei omenești, ci scârbă și durere. Decî dacă au născut bucurie bătăile cele ce au priimit pentru Hristos ce este de mirare că pentru Dânsul, și alte chipuri de rele pătimiri și necazuri se fac asemenea!

90. Fiind noi munciți și robiți de patimi, de multe ori nu ne pricepem însuși pentru sine, pentru ce pătimim acestea? Ci se cade dar să știm, că depărtându-ne de la privirea lui Dumnezeu, prin călcarea poruncilor lui, pentru aceea pătimim niște robiri ca acestea. Iar acela ce își va pironi mintea sa Stăpânului și Dumnezeului nostru, credincios este Dumnezeu ca singur să izbăvească pre așa suflet din robia patimilor, precum zice Prorocul „Văzut-am pre Domnul înaintea mea pururea, că de-a dreapta mea este ca să nu mă clătesc“ (Ps.15.8)⁶⁹. Și ce este mai tare și mai dulce, decât aceea a avea pre Domnul de-a dreapta pururea, acoperind și păzind, și nelăsându-ne ca să nu ne alunecăm spre cele rele. Iar a o câștiga pre aceasta, în voia noastră este.

91. Bine și drept a zis Părinții: Că nu va afla omul altă odihnă, de nu-și va câștiga înlăuntrică așezare ca aceea, adevărat în lume numai aceasta este: „el singur și Dumnezeu“, și nicidecum și întru nimic alt să nu-și amăgească mintea sa, ci numai însuși pre acela să-l iubească, și de acela să se lipească. Și unul ca acela va afla întru sine odihna cea adevărată, și slobozire de munca patimilor, și se va învrednici a cânta: „lipitu-s-au sufletul meu de Tine, și pre mine m-a sprijinit dreapta Ta“ (Ps.62.8)⁷⁰.

92. Iubirea de sine, și iubirea de slavă, și iubirea de poftă, pre câte trei acestea, le izgonește afară din sufletul omului POMENIREA* lui Dumnezeu. Iar iubirea de sine, este născătoare a multor răutăți, și decî, nefiind întru noi aducerea aminte de Dumnezeu, apoi mult loc află întru noi toate turburările patimilor.

93. Cea ce va lepăda de la inima lui iubirea de sine, prea lesne va putea stăpâni și alte patimi, cu ajutorința lui Domnului. Iar de va fi cineva biruit de mânie, de scârbă, de pomenirea de rău, de poftă, de îndrăzneală, apoi unul ca acela va fi stăpânit și de alte fapte rele. Iar iubirea de sine, este aceasta: adăugirea patimilor, iubirea către trup, și împlinirea poftelor trupesti.

94. Cine ce iubește, cu aceea fără de îndoire va să și petreacă, și să nu să mai despartă, și tot sfatul prietenilor care l-ar opri despre aceea, nici voește să-l audă, și încă se și depărtează de

⁶⁷ Sfânta Evanghelie după Matei, 7, 13, 14; 11, 30:

7, 13. „Intrați prin poarta cea strâmtă, că largă este poarta și lată este calea ce duce la pieire și mulți sunt cei care o află; 14. Și strâmtă este poarta și îngustă este calea ce duce la viață și puțini sunt care o află”.

11, 30: „Căci jugul Meu e bun și povara Mea este ușoară”.

⁶⁸ Faptele Sfinților Apostoli, 5, 40-41:

„40. Și l-au ascultat pe el; și chemând pe apostoli și bătându-i, le-au poruncit să nu mai vorbească în numele lui Iisus, și le-au dat drumul;

41. Iar ei au plecat din fața sinedrului, bucurându-se că s-au învrednicit, pentru numele Lui, să sufere ocară”.

⁶⁹ Psalmii, 15, 8: „Văzut-am mai înainte pe Domnul înaintea mea pururea, că de-a dreapta mea este ca să nu mă clatin”.

⁷⁰ Idem, 62, 8: „Și întru acoperământul aripilor Tale mă voi bucura. Lipitu-s-a sufletul meu de Tine și pe mine m-a sprijinit dreapta Ta”.

* Pomenirea lui Dumnezeu este scris ca atare, autorii traducerii dorind o subliniere specială.

întâlnirile lor. Așa este și cel ce iubește pre Dumnezeu, căci că de-a pururea dorește să se apropie de Dânsul, și să vorbească cu Dânsul. Aceasta să ajunge de noi, prin rugăciunea cea curată, pre cât ne va fi cu puțință, și prin osârdia cea de-a pururea către Dumnezeu. Că aceste ne apropie pre noi către Stăpânul, atât cât și noi să putem zice „Dumnezeule, Dumnezeul meu, către Tine mânc * , însetat-au de Tine sufletul meu“ (Ps.62.1, 2) ⁷¹. Căci că de-a pururea mă-neacă către Dumnezeu cela ce își depărtează mintea sa de la toată răutatea, și de-a pururea se rănește de dragostea Lui.

95. Din înfrânare, și din smerenie precum ne-am învățat se naște nepățimirea. Iar din credință, cunoștința. Printr-însele sufletul sporește către dreapta socoteală și dragoste. Și sufletul cel ce a priimit în sâmurile sale dragostea cea Dumnezească, prin aripile rugăciunii ce curate, neîncetat să suie la înălțime, până ce ajunge la cunoștința Fiului lui Dumnezeu, după cum au zis Apostolul: „De a fi bărbat desăvârșit, întru măsura vârstei plinirii lui Hristos“ (Efeseni 4.13) ⁷².

96. Lucrătoreea faptă bună, biruiește pofta, și înfrânează mânia, și mintea acelora înălțându-se prin cunoștința lui Dumnezeu și vedere, se rădică de la cele trupești apropiindu-se de Dumnezeu, și câștigă fericirea cea adevărată.

97. Nevoința noastră cea dintâi, aceasta să fie adecă: ca să împuținăm patimile, și cu stăpânire să le biruim. Iar a doua: să câștigăm fapte bune, și să nu lăsăm sufletul deșert și fără fapte bune. Iar cea a treia: să ne păzim rodul faptelor noastre și a osteneților noastre, ca de-a pururea să avem Duhovniceasca trezvie. Căci nu numai ni s-a poruncit să ne ostenim, și să facem fapte bune. ci și cu trezvie să le păzim pre acestea de-a pururea.

98. „Să fie mijlocurile voastre încinse, și candelile aprinse“ a zis Domnul (Luc.12.35) ⁷³. Buna încinsoare a mijloacelor noastre, prin mijlocul cărora ne facem bine pregătiți și ușori la lucrări, este înfrânarea cu smerenia inimii. Iar Duhovniceasca candelă și ducătorul de lumină, este curata rugăciune și desăvârșita dragoste. Și cei ce vor găti întru acest chip, vor fi asemenea într-adevăr oamenilor celor ce așteaptă pre Stăpânul lor, ca când va veni El, îndată să-i deschidă. Și intrând cu Tatăl, și cu Sfântul Duh, lăcaș la dânșii să facă. Și „fericiți vor fi robii aceia, pre care viind Domnul, îi va afla făcând așa“ (Luc.12.36) ⁷⁴.

99. Se cuvine dar Monahului ca unui Fiu, din toată inima și din tot cugetarea a iubi pre Dumnezeu, și ca un rob să se cucernicească înaintea Lui, cu frică și cu cutremur să păzească poruncile Lui. Cu Duhul arzând, întru toată întrarmarea Sfântul Duh a fi îmbrăcat, cu nădejdea a priimi viața cea vecinică, a se odihni, toate cele poruncite netrecut a le face, a se trezi, a păzi inima sa de cugete rele, în cugete bune neîncetat a săvârși Sfânta de Dumnezeu gândire, în fieștecare zi a face judecată pentru cugetele și lucrurile lui, cele ce lipsesc a le împlini. Iar pentru faptele cele bune să nu se înalțe, ci să se numească că este un rob netrebnic, și pentru cele ce a fost dator neîmplinindu-le cum trebuie. Să laude pre Dumnezeu, și Aceluia să-i mulțumească, și Aceluia să-și scrie îndreptarea sa, și nicidecum nimic să nu facă cu slavă deșartă, sau după plăcerea oamenilor, ci toate să le facă în taină, și numai de la unul Dumnezeu să caute lauda. Iar mai întâi decât toate, și preste toate, să-și îngrădească sufletul său cu credința cea dreaptă și adevărată, după porunca cea

* *mâneca, mânec*, vb. I, reflex. și intranz. (Pop.), a se scula dis-de-dimineață, a pleca dis-de dimineață, a porni, a pleca, din latină, *manicare*. DEX, ed.cit., p. 613.

⁷¹ *Psalmii*, 62, 1, 2:

“1. Dumnezeule, Dumnezeul meu, pe Tine te caut dis-de-dimineață;

2. Însetat-a de Tine sufletul meu, suspinat-a după Tine trupul meu”.

⁷² *Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel*, 4, 13: “Până vom ajunge toți la unitatea credinței și a cunoașterii Fiului lui Dumnezeu, la starea bărbatului desăvârșit, la măsura vârstei deplinătății lui Hristos”.

⁷³ *Sfânta Evanghelie după Luca*, 12, 35: “Să fie mijloacele voastre încinse și făcliile voastre aprinse”.

⁷⁴ *Idem*, 12, 36: “Și voi fiți asemenea oamenilor care așteaptă pe stăpânul lor când se va întoarce de la nuntă, ca, venind și bătând, îndată să-i deschidă”.

Dumnezească a Sfinților Soborniceștii și Apostoleștii Biserici, după propovăduirea Sfinților Părinți, și a propovăduitorilor de Dumnezeu Apostoli și Mucenici. Celor ce vor locui așa (petrece) multă răsplătire le va fi, și viața cea fără de sfârșit, și locașurile cele nerisipite, de la Tatăl, și de la Fiul, și de la Sfântului Duh, de la cel de-o Ființă și cu trei Ipostasuri Dumnezeiri.

100. „Sfârșitul cuvântului auzi-l, zis-au Eclisiastul. De Dumnezeu te teme, și păzește poruncile Lui, că acesta este tot omul“ (Ecl.12.13)⁷⁵. Eu dar zic ție, arătându-ți calea cea mai grabnică și mai înaltă a mântuirii: teme-te de Dumnezeu, și păzește poruncile Lui. Nu pentru frica muncilor, ci cu săvârșirea celor desăvârșiți făcând, pentru Cel ce ne-a poruncit, dragoste datori suntem a avea. Că dacă pentru frica muncilor nu facem păcate arătat este, că de nu ne-am fi supus muncilor, toate am fi făcut către păcat, iubitoare de păcat având voința. Iar dacă nu pentru munci urâm cele rele, ci de acestea ne înfrânăm, cu dragoste către Stăpânul lucrând faptele cele bune, temându-ne ca să nu cădem cândva, și dintru a ne teme nimic din cele poruncite să defăimăm, această frică curată este, pentru aceea pricinuitoare a tot binele să face, și curățește sufletele noastre deopotrivă în putere fiind cu săvârșirea dragosteii. Iar cel ce are această frică și cu dânsa păzește poruncile, acesta este tot omul desăvârșit, și nelipsit întru nimic. Acestea adecă înțelegându-le, de Dumnezeu să ne temem, și să păzim poruncile Lui „ca să fim desăvârșiți, întregi, și întru nimica lipsiți de faptele cele bune“ (Iac.1.4)⁷⁶, având cuget smerit și inimă înfrântă, și neîncetat cea de la Marele Arsenie zisa rugăciune aducând Domnului: Dumnezeu! meu, nu mă lăsa pre mine, că nimic bine nu am făcut înaintea Ta, ci dă-mi mie pentru milosărdia Ta a pune început. Că toată mântuirea noastră stă întru îndurările și în iubirea de oameni a lui Dumnezeu. Căruia i să cuvine:

Slava, și Stăpânirea, și Închinăciunea,
A Tatălui, și a Fiului, și a Sfântului Duh,
acum și pururea,
și în vecii vecilor,
A MIN.

⁷⁵ *Ecclesiastul*, 12, 13: “Iată pe scurt: tot ceea ce ai auzit aceasta este: Teme-te de Dumnezeu și păzește poruncile Lui! Acesta este lucrul convenit fiecărui om”.

⁷⁶ *Epistola Sobornicească a Sfântului Apostol Iacov*, 1, 4: “Iar răbdarea să-și aibă lucrul ei desăvârșit, ca să fii desăvârșit și întregi, nelipsiți fiind de nimic”.

*A aceluiași Prea Cuvios
Părintelui nostru Teodor
Cuvânt teoreticesc*

CÂT DE MARE este nevoința spre a rumpe pre aceste tari legături, și a ne slobozi de slujirea materiei și bună deprindere a agonisi. Cu adevărat aici trebuie suflet bărbătesc și viteaz spre a fugi de materie. Și este ceea ce să caută, nu numai curăția patimilor, ci pregătire de faptele cele bune, spre curăția deprinderilor celor rele, și spre dobândirea bunătăților. Iar curățirea sufletului, adecă a părții cei cuvântătoare, este: a celor de jos învățături și înșelătoare, duple glasul Teologului, a grijilor vieții zic, și turburărilor și viclenelor plecări, adecă a celor fără de locuri schimbări, desăvârșită a acelora lăsare. Iar a părții cei poftitoare. Decă : către materie a nu să întinde, nici a privi către simțiri, ci a fi cuvântului ascultătoare. Iar a părții cei mânioase este: duple urmare cu nimic a se turbura de cele ce să întâmplă. Duple curățirea acestora și omorârea necuratelor puteri, ori bune așezări, de nevoie este și înălțarea, și înDumnezeirea, celui ce să abate de la rău și face binele (Ps.33.13) ⁷⁷. Afară de acestea, mai întâi trebuie a se lepăda de sine „și luând crucea a urma Stăpânului“ (Mat.10.38) ⁷⁸, spre starea înDumnezeirii cea mai desăvârșită.

Dar ce este aceea, înălțarea și înDumnezeirea? A minții, adecă a părții cei cuvântătoare: desăvârșita cunoștință a celor ce sunt, și a celor ce sunt mai presus de făpturi, după cât este cu încăpere firei omenești. Iar a părții cei poftitoare: către întâiul bine, neîncetată și desăvârșită răpire și mișcare. Iar a părții cei mânioase: lucrătoare și puternică mișcare către cea voitoare, nesmulă și neslăbită. Neruptă de nici una din cele ce se întâmplă scârbicioase, ci cu îndrăzneală și neîntoarcere a călători. Atâta se cuvina a fi ascuțite bunele mișcări ale sufletului mai mult decât mișcările lui către cele rele, pre cât frumusețile minții întrec pre cele simțitoare. Și atâta să cuvina a face către trup întoarcere, pre cât este de ajuns spre îngrijirea și căutarea celor de trebuință către alcătuire, ca nu cu nevoia să moară vieții. Acestea a le isprăvi, cu lesnire este adecă, iar a le lucra este mai cu greu. Nu fără de osteneală dar este ca, nelesnele și stricatele acelea deprinderi a le dezrădăcina din suflet, nici agonisirea cunoștinței să se facă fără de nevoință. Și cu adevărat către Fericita Ființă, stăruitoarea privire și pornire să face cu multe ostenele, și cu vreme îndelungată, până când întru deprinderea acei porniri, voința vine către urmarea aceea. Și multă împotrivire trebuie a avea mintea împotrivă simțirelor care o trag către cele de jos, și aceasta este tăierea și lupta cu trupul, cea până la moarte neîncetată, deși să pare a se împuțina cu micșorare mânia și pofta, și cu biruința simțirelor covârșind înțelegerea minții. Dar aceasta se cuvina a cunoaște, că sufletul cel neluminat, pentru că nu este de la Dumnezeu ajutat, nici a se curăți adevărat poate, nici către Dumnezeasca lumină a privi, precum s-au zis.

⁷⁷ Psalmii, 33, 13: “Ferește-te de rău și fă bine, caută pacea și o urmează pe ea”.

⁷⁸ Sfânta Evanghelie după Matei, 10, 38: “Și cel ce nu-și ia crucea și nu-Mi urmează Mie nu este vrednic de Mine”

Însă pentru cei credincioși, cea mai înainte zisă, cu cale să cuvine spre mai mare lămurire decât acestea în scurt a zice, pentru deosebirea cunoștinței. Decî cunoștința acestora, orî toată este după fire, orî, mai presus de fire; și arătat este cea de a doua, din cea dintâi. După fire adecă, grăim cunoștința, cât poate priimi sufletul prin ispitirea și căutarea fireștilor părți, întrebuintând puterile pentru făptură și Făcătorul făpturei (adecă cât este de ajuns sufletului, legat fiind cu materia). Și s-au zis dar pentru simțiri, năluciri și minte, fiindcă să tâmpește lucrarea minții din împreunarea cu trupul și prefacerea. Și pentru aceea nu pot vederile minții a fi pipăite; cî trebuie către cugetare, închipuirea firei ce este în chipuri, și materialnica deosebire, și împărțirea părților. Să cer dar măsurate vederi minții, fiind în trup, ca pre acelea să poată a le priimi. Așa decî fiind mintea, pre cât poate priimi cunoștința cu al său meșteșug firesc, pe o asemenea cunoștință, firească o zicem. Iar cunoștința cea mai presus de fire, este care se face în minte mai presus de meșteșugul ei și putere, oricând înțelegerea aceea covârșăște măsura celor ce este cu trupul, precum a fi cunoștința care afară de trup, minții să lipește. Aceasta de la unul Dumnezeu să face, când foarte curată află El asemenea minte de toată materialnica împătımire, și cuprinsă cu Dumnezeasca dragoste.

Nu numai cunoștința în urmare așa să desparte, ci și fapta bună. Căci alta este care nu covârșăște pre fire, măcar deși firească cu dreptate să zice; Iar alta de la întâiul Bine lucrată fiind mai presus de fireștile puteri și așezare, care și mai presus de fire cu cuviință să cade a fi. Așa de aceasta împărțită, ca cea firească, și cunoștința și fapta bună a o avea, poate neluminat de va fi cineva; Iar cea mai presus de fire, nicidecum. Căci cum cel neîmpărțit de lucrarea Dumnezeirei poate a o avea pre aceea? Cel luminat pre amândouă le are. Ci mai vartos pre cea mai presus de fire faptă bună nu o va dobândi fiecare, neagonisindu-și mai întâi fapta bună cea după fire, care (căci) Cunoștinței cei mai presus de fire părtaș a fi, fără de cunoștința cea după fire, nimic nu o împiedecă. Dar aceasta să cuvine a ști, că precum simțire și nălucire au și cele necuvântătoare, așa și omul are puterile acestea, mult mai bune și mai înalte. Acestea și întru cele firești fapte bune și înțelegeri sau cunoștințe, dacă și de amândoa se va vorbi, se află, ci mult mai bune și mai înalte le are pre acestea cel luminat decât cel neluminat. Încă și cea firească mai înainte zisă cunoștință, care întru faptele cele bune, și întru cele protivnici deprinderi se face, îndoită a fi se pare. Unuia adecă, este înaltă (neajunsă), că n-au adevărit cu iscusul filosofind pentru aceste așezări, care se face că acela se îndoeste.

Iar altuia este lucrător, orî a zice însuflețit, când cu iscusul acestor așezări, cunoștința o întărește, Care arătat este și credincioasă. De aici nici îndoiala, ci îndoită putere priimește.

Acestea așa fiind, patru oarecare să par a fi care se împrotivesc minții spre agonisirea faptelor bune: Cea întâi, mai înainte priimind deprinderea celor protivnice, precum s-a zis, încep a îndemna cu îndelungat obicei, către cele pământești a să pleca. Alta: lucrarea simțirelor, întru simțitoarele bunătăți arătându-se, atrage mintea către dânsle. A treia: potrivita lucrare a minții, pentru care unire are mintea cu trupul. Că nu precum este vederea către cele văzute și în scurt a zice, simțirea către cele simțitoare, așa mintea către cele înțelegătoare, mintea zic, sufletul, încă în trup fiind. De vreme ce nematerialnicele minți, prin lucrare atâta ajung cele ale privirei, pre cât vederea vede cele văzute. Ci dupre cum vederea tâmpită fiind, nearătate și neluminate, mai vartos turburate și neseninate, de obicei închipuește vederile lucrurilor celor văzute, așa și mintea care este întru noi, ajunge cele ale minții; căci neputând bunătățile minții a le privi arătat, nu poate de aceea a dori pentru dânsle nimic; Că după măsura cunoștinței, să face și măsura dorirei. Iar către simțitoarele bunătăți plecându-se, mai seninat aceluia să închipuește. Să cuvine dar întru una închipuită a să umplea de bunătate; dacă adevărată, orî nu este. Afară încă de acestea (al patrulea): necuratele și de oameni urătoarele duhuri ale cumplitiei: câte și care nu este cu puțința a le spune; Ci pre toată calea, Vai! a sufletelor le pune curse înainte în multe vederi, și în multe chipuri, prin simțire, prin cuvânt, prin minte și prin toate, precum am zis. Și dacă nu ar fi priimit pre umerile Sale pre oaia cea

rătăcită (Luca. 15.5)⁷⁹ cu negrăita pronie, cei ce să uită spre Dânsul făcându-i înalți, nu ar fi scăpat nici un suflet de acele curse.

Și ca să fugim de acelea, trei sunt nouă cele de nevoie. Dintru care cea dântăi și mai mare este, către Dumnezeu a privi cu tot sufletul, și de la Dânsul mână de ajutor a cere: Toată nădejdea spre Dânsul aruncând, și desăvârșit încredințându-ne, că dacă nu Acela ne-ar fi ajutat, netrecută ar fi stat nevoia, care ne ține pre noi a fi duși către acelea. A doua, care și pricinuitoare a fi cei dintâi, mi să pare că este: neîncetată hrană minții cu înțelegere. Înțelegere zic, a tuturor celor ce sunt simțitoare și înțelegătoare. Care singure sunt acelea, și care atârnare au către Începutul cel întâi, ca de acolo și întru aceeași dată suindu-se și către pricinuitoarea celor ce sunt, de la singură a acelora privire, cât se poate a ajunge. Căci ispitirea lucrurilor firei, pleacă mintea la împătımirea cea cu dorire către dânsese, și de la acelea slobozindu-se de înșălaciune, către toate începuturile să duce. De la cele bune, și minunate, și mari la mai bune, și mai minunate, și mai mari, și mai vârtos, și mai presus de bunătate, și minune, și mărimă, ca întru o oglindă dând a vedea. Întru acestea mintea pururea învărtindu-se, cum poate a nu dori adevărata bunătate? Decă dacă către cel strein să pleacă mintea, cu mult mai vârtos către al său. Și cu a acestora dragoste ținut fiind sufletul, către ce din cele din cele de jos va voi a să lipi? Cine îl va trage de la cel ce iubește? Ci și cu viața care este în trup se va amări, când către cele bune îl împiedecă. Că deși nelămurită precum s-au zis, mintea întru materie fiind, totuși privește la frumusețea cugetului, Ci aceste și atâta fiind bunătatea privirei, ca și mică oarecare pomire și supțire arătare a mărimii aceleia bunătăți îndeamnă pre minte, că poate pre toate cele materialnice a le asvârli, și către aceleia, dacă chear și întru oarecare amărăciune se va întâmpla să cadă.

A treia, să cuvina a să face omorârea înjungatului trup (Col. 3.5)⁸⁰, altfel cu neputința este a priimi vedeniile acelea seninat și arătate. Să omoară trupul deci, cu postirea, cu privigherea, cu culcarea pe jos, cu aspra haină cea de trebuință, cu ostenelele și cu reaua pătimire. Așa să omoară trupul; Iar mai vârtos, să răstignește lui Hristos (Gal. 5.24)⁸¹. Și supțindu-se, și curățindu-se, și ușor și bine așezat fiind, mișcărilor minții urmează fără împotrivire, și să suie la înălțime cu lesnire. Iar afară de acestea, toată stăruința deșartă să arată. Această cinstită Treime, când întru sine singură va fi unită, naște în suflet ceată de fericite bunătăți. Cu neputință este decă înfrumusețată fiind cu acestea treimea, ori urmă de răutate a afla ori a nu fi vreuna din faptele bune. Decă turbură pre minte, nelăsarea agoniselei, și nedefăimarea slavei; că până când lipit este sufletul de acestea, cu multe patimi să rănește. Iar eu foarte întăresc, că cu neputință este sufletului a sbura la înălțime, pironit fiind bogăției și slavei. Nu zic, că poate acestora a să lipi sufletul, nevoindu-se destul întru aceste trei zise, precum întru deprinderea acelora a veni.

Decă dar nici unul este cu adevărat bun, fără numai care este mai presus de tot binele. Și de cât altele, mai bună este aceea care e asemenea cu cea dintâi, și așa până la cea mai de pre urmă. Cum dar vom iubi, și vom lăuda, argintul, sau aurul, ori altceva din cele ce să târâsc pe jos? Aceste zise să fie și pentru slavă. Că nici este mai tare lucru, ca grija zic, ce împotriva cuvântului stă. Pentru ce se va grijă cineva, către nimic din ceste de aici întorcându-se și întărâtându-se? Norul grijilor, ca de la o afumare oarecare, de la cele dintâi patimi, zic, iubirea de dulceți, iubirea de argint, și iubirea de slavă, să alcătuește. Iar cel slobod de acestea, și de grijă este strein. Ci nici mai înainte vederea

⁷⁹ *Sfânta Evanghelie după Luca*, 15, 4-5: „Care om dintre voi, având o sută de oi și pierzând din ele una, nu lasă pe cele nouăzeci și nouă în pustie și se duce după cea pierdută, până ce o găsește? Și găsiind-o, o pune pe umerii săi, bucurându-se”. În mss. se face trimitere la Capitolul 15, 5.

Am adăugat și paragraful 4 pentru a se putea urmări parafraza mai bine.

⁸⁰ *Epistola către Coloseni a Sfântului Apostol Pavel*, 3, 5: „Drept aceea, omorâți mădulele voastre, cele pământești: desfrânarea, necurăția, patima, pofta rea și lăcomia, care este închinare la idoli.”

⁸¹ *Epistola către Galateni a Sfântului Apostol Pavel*, 5, 24: „Iar cei ce sunt ai lui Hristos Iisus și-au răstignit trupul împreună cu patimile și cu poftetele.”

cugetelor poate a fi mai cinstită decât înțelepciunea; și deci mai întâi fiind înălțându-se sus, către cele zise nu ajunge. Căci întru înțelegerea faptei bune, să cuprindă și buna cunoștință, și cea protivnică primejdioasă socoteală. Pentru care vederea minții, cere chipul întrebunțării și a luptei, însă iscusul și cu trupul luptarea învață. Iar pentru pricina friceii, nu va lipsi cuvântului. Că pre cât este mai mare dragostea, pre atâta și frica să înmulțește. Și pre cât nădejdea este bună a priimi, pre atâta frică a nu primi: care mai vârtos s-a obișnuit a roade cele rănite, decât îngrozirile pentru muncile cele nenumărate. A priimi, cea mai fericită este, și a nu priimi, cea mai ticăloșită.

Însă ca cuvântul nostru să iasă pe cale dreaptă, de la sfârșit să cadă a începe. Așa și tot ceea ce se face, de la al său sfârșit să pare a priimi, și a părților despărțire, și rânduiala acelora. Sfârșitul vieții noastre este fericirea, Sau asemenea a zice, Împărăția cea Cerească, ori a lui Dumnezeu. Iar aceasta nu este numai a zice, a vedea stăpânitoarea Treime, ci afară de aceasta și Dumnezeasca răvărsare a priimi, și precum am zice înDumnezeirea; și ceea ce este întru noi neîndestulat, și nesăvârșit, a să umplea cu aceea și a să săvârși cu răvărsarea. Și aceasta este hrana celor înțelegători, celor ce (ca cum) nu să îndestulează cu împlinirea acestei Dumnezești răvărsări. Și este rotunjime oarecare neîncetată, de la aceea începându-se, și tot prin aceea sfârșindu-se. Pre cât dar înțelege, și dorește; și pre cât dorește, să îndulcește; și pre cât să îndulcește, către înțelegere să întărește; și iarăși începe nemișcata mișcare, ori nemiscătoarea nemișcare. Sfârșitul deci pre cât este cu puțință a ajunge, aceasta este. Și cum către acest sfârșit vom călători? Să cuvina a privi. Sufletelor celor cuvântătoare, fiind ca ființi înțelegătoare, și puțin celor ce staă (aproape) de la mințile Îngerești, viața cea de aici în trup, întru ostenele și nevoițe le este dată. Iar plata nevoiților, este zisa așezare, dar împreună vrednică, și de bunătate, ca toată osteneala, negrăit o covârșăște dăruită putere. Pe lângă acestea, și singură aceea ce este cu puțință a lucra bine, Darul lui Dumnezeu este.

Care este aici nevoița? Sufletul cuvântător sau înjugat cu trup viețuitor, din pământ având pre a fi, și către cele de jos plecându-se. Așa către acestea prefăcându-se, că una dintru aceste două a fi protivnice sufletului și trupului; nu neurmând întoarcere, sau amestecarea părților, să nu fie. Ci din două după fire despărțite fiind, cu o singură față a fi întru două firi desăvârșite. Așadar îndoită firească oarecare această jivină amestecată omul, osebitoare fieștecărui fir din parți s-a obișnuit a face. Și trupului a dorii adecă, firește cele asemenea. Această firească dorință, este către lucrurile cele asemenea lui, adecă din unirea celor asemenea cu facerea. Drept aceea și a să îndulci cu acelea, simțire firește are. Încă greu fiind aceluia, de folos să face slăbirea firei ceii vii, căci firește și cele doritoare sunt acestea. Iar sufletului celui cuvântător, ca ființă înțelegătoare, firește și dorite îi sunt toate cele înțelegătoare, și de acelea să îndulcește cu osăbitorul lui chip. Mai întâi de toate, și preste toate, dragostea către Dumnezeu într-însul firește este înrădăcinată. Și iubește adecă cu acela a să îndulci, încă și cu alte ființi înțelegătoare, dar nu poate ne oprit aceasta a o face. Omul cel întâi fără de opreală putea, precum cu simțirea cele simțitoare, așa și cu mintea cele înțelegătoare a le priimi, și cu acelea a să îndulci. Dar de nevoie a fost aceluia, nu întru cele rele, ci întru cele bune a să îndeletnici. Măcar deși au fost în puterea aceluia, ca cu mintea să petreacă cu cele înțelegătoare, ori cu simțirea cu cele simțitoare. Zic, că nu trebuia Adam a nu întrebunța simțirele. Că nu în deșert au fost îmbrăcat cu trupul. Ci și cu cele simțitoare a să îndulci, nu se cuvenea. Dar frumusețea făpturei privindu-o de trebuință era a să sui către pricinuitorul: Și cu aceea de acolo a să îndulci cu minunare. Îndoite având pricinele de cele zidite minunându-se. Iar nu către cele simțitoare a să pironi, și cu acestea minunându-se, să lase bunătatea înțelegerei. Așadar, Adam, când rău a întrebunțat simțirea, de bunătatea cea simțitoare s-a minunat, frumos arătându-se rodul către vederea lui, și bun la mâncare (Fac. 3.6)⁸², pre carele mâncând a lăsat îndulcirea minții. Drept aceea

⁸² *Facerea*, 3, 6: „De aceea femeia, socotind că rodul pomului este bun de mâncat și plăcut ochilor la vedere și vrednic de dorit, pentru că din știință a luat din el și a mâncat și a dat bărbatului său și a mâncat și el!”

Dreptul Judecător nevrednic judecându-l, de acelea pre care le-a defăimat, zic, de privirele lui Dumnezeu, și a celor ce sunt, l-a izgonit pre el. Puind întunec dinafară, între dânsul și ființele cele fără de trupuri. Nu se cuvenea decî celor spurcați a le lăsa cele Sfinte pre care le-a iubit, cu acelea a slobozit a să îndulci, dând a trăi cu simțirea, și cu puține urmări ale minții.

De aceea nouă, mai grea ni s-a făcut nevoița către simțirele minții; Că nu este în puterea noastră a ne îndulci cu cele ale minții, precum de cele simțitoare cu simțirea, după cea zisă. Încă și cu Botezul ajutorii suntem, curății, și înălțați drept aceea pre cât ne este cu puțină nouă, întru acelea îndeletnici să cuvine, iar nu întru cele simțitoare. Și cu acelea a ne minuna, și pre acelea a le pofti iar de cele simțitoare întru nimic cu deosebire a ne minuna, nici a ne îndulci să voim. Cu adevărat unul ca acesta nici un cuvânt către cele întălegătoare a avea să pare. Că pre cât este Ființa ființei, pre atât și bunătatea bunătății este mai minunată. Că în loc de bine împodobită, cea rușinoasă, și în loc de prea cinstită, necinstită, a dori, ce nebunie nu întrece!? Și acestea decî pentru amândouă fapăturile, simțitoare și întălegătoare. Ce putem a zice pentru cele ce sunt mai presus de acestea, când și acestora punem înainte materie neînchipuită, iar nu bine încuviințată? Aceasta este decî nevoița, ca să luăm aminte nouă cu sârguință, ca pururea să ne îndulcim cu cele întălegătoare. Către acelea și mintea și dorința întinzându-le ca întru nimic din acestea să fim furați de cele simțitoare, plecându-ne către acelea cu simțirea, și a ne minuna noi înșine de lucrurile cele ce sunt. Iar dacă și simțirea să cuvine a o întrebuița, pentru aceea să cuvine a o întrebuița, ca din fapături să cunoaștem pre Făcătorul. Întru acelea privindu-l, precum în ape pe Soare. Pentru că chipurile celor ce sunt, aș pre întâiul pricinuitor al tuturor, pre cât acelora e încăpător. Aceasta este decî îndreptarea noastră. Iar cum trebuie a o îndrepta, să cuvine a căuta.

Este zis, că trupul voind a să îndulci, dorește deosebitoarele lui lucruri, prin mijlocirea simțirelor. Ceea ce protivnică este voinții sufletului; Și pre cât mai mult dorește trupul, mai mult să întărește. Pentru aceasta întâi să se grijească trupul, ca tuturor simțirelor să puie frâu, ca nu cu cele simțitoare să se îndulcească, precum s-a zis: ca pre cât să întărește trupul, mai mult să pornește, și pre cât să pornește, neșinut să face. Al doilea, a să sârgui să cade sufletului a-l omori pre acela, cu postul, cu privigherea, cu culcare pe jos, cu șederea în picioare, cu nespălarea, și cu toată altă rea pătimire. Ca veștejind puterea lui, lesne cârmuit să-l facă și bine ascultător, către lucrările minții sale. Aceasta era mai înainte stătătoare către îndreptare. Dar de vreme ca aceasta adecă, a le dori cu lesnire este, iar a le face cu nelesnire, și mult felurite sunt îndreptările acestora greșalele: dacă și foarte va lua aminte cineva, adesea ori să fură de simțiri. A treia doftorie s-a aflat rugăciunea și lacrimile. Rugăciunea, mulțămire are pentru bunătățile cele date, și cerere pentru lăsarea păcatelor și întărire pentru puterile cele dinainte. Fiindcă afară de Dumnezeescul ajutor, precum și mai înainte zis, nimic poate a îndrepta pre suflet. Încă și unirea cu cea dorita, și îndulcire și desăvârșita voire a acelora, putere are către acea plecare. Că îndreptarea acei părți este mai aleasă, adecă, a îndemna voința, aceasta pre cât este cu puțină a voi foarte (Rugăciune). Iar lacrimile multă putere aș. Căci pentru păcate milostivesc pre Stapânul, și curățește spurcăciunile celor ce le avem noi de la simțitoarele dulceți și către cele înalte întraripează voința.

Și acestea adecă, sunt așa. Iar cea următoare a acestora îndreptare, este privirea celor gânditoare și desăvârșita dorință. Iar de aicea a trupului împuținare, a căruia părți este, și postirea, și întreaga înțelepciune, și celelalte. Toate, una pentru alta săvârșindu-se. Pentru aceasta cu dânsule și rugăciunea, toate dintru acelea în multe părți să desparte. Că precum aceea pentru celelalte să face, așa aceea pentru acelea. Nimenea să nu gândească iubirea de slavă, și iubirea de argint, sau iubitoarea de dulceți a trupului însușire, a căruia doftorie folositoare, s-au aflat omorârea trupului. Cele zise amândouă, zic, iubirea de slavă și iubirea de argint, nașteri sunt ale nebuniei. Din neiscusul

bunătăților celor adevărate, și necunoștința celor înțelegătoare, sufletul mincinoase a cugetat cele bune. Cu bogăția a cugetat a împlini lipsa: împreună și iubirea de dulceți și iubirea de slavă, pentru bogăție să grijaște. Care singură de sine este precum alt oarecare bine. Dar nu e adevărat, după cum am grăit, că din necunoștința adevăratelor bunătăți face aceasta. Iubirea de slavă, nu pentru lipsirea celor trupești, că nici pentru mică lipsire a trupeștilor trebuințe, mângâiere de acolo nu să face. Ci din neiscusul și necunoștința întâiului Bine și a adevăratei Slave. Și acestora pricinuitoare, și în scurt a zice rădăcina tuturor răutăților, este nebunia. Cu neputință este firea lucrurilor a ajunge: adecă, de unde a ieșit fieștecare, și unde se va întoarce, căci asemenea al său sfârșit defăimându-l, către cele pământești să trage. Că nu voește sufletul binele cel văzut. Măcar că din deprindere muncit să face. Ci și deprinderea a o birui poate el. Ci însă când încă nu a fost deprinderea, ci după necunoștință s-a înșelat.

Drept aceea din cele mai întâi, să cuvine a cugeta cu sârguință întâi și pentru cele ce sunt drept a cugeta, iar următoarea voință, către binele cel întâi a o înălța. Toate cele văzute a le defăima, cunoscând multa lor deșertăciune. Dar ce către al nostru sfârșit ajutorează? Și ca să zic tot în scurt: una este numai lucru cuvântătorului Suflet în trup, a dori al său sfârșit. De vreme ce lucrarea voinței fără de cunoștință, nemișcătoare este, pentru care cu mintea am primit a lucra. Decî dacă voințele pentru a înțelege, decî și pentru aceea singură voințile. Care și mai mult să pare. Că și Fericirea, nu numai pricinuitoare, ci și chipul acestei vieți pustnicești îndoită are lucrările: înțelegerea și voința: adecă, dragostea și dulceața. Decî dacă îndoită e lucrarea, și dacă dintru amândouă una e mai de căpitanie, să filosofescă de aceasta ceî ce voesc. Iar acum amândouă punem lucrările, dintre care una adecă, privire, iar cealaltă lucrare o numim. Cu neputință este decî una dintru amândouă fără alta a afla, întru multele aceste lucrări. Însă întru cele mai de jos și următoare acestora, să poate. Câte decî împiedică lucrările acestora, sau și către cele protivnice să pleacă, răutate le numim. Iar câte ajutorează, ori și de împedire slobozesc, faptă bună. Lucrările care este la faptele cele bune, sunt îndreptări. Iar la cele protivnice, călcare și păcat. A toată lucrarea văzut făcătoare, ori către cele înalte, ori către cele bune, scoposul cel mai din vârf este L U C R A R E A, care de la înțelegere și voință, a împreunat pre a fi.

A M I N.

*Scurtă cuvântare
despre Sfântul Macsim Mărturisorul*

CEL ÎNTRU Sfinți Părintele nostru Macsim Mărturisorul, era întru Împărăția lui Constantin Pogonatul, la anul 670 de la Hristos, cel dintâi surpător al rău cugetătorilor al eresului Monofeliților, carele petrecând mai întâi în palaturile Împărătești, cinstit fiind cu vrednicia întâiului Sfetnic, după acestea, politiceștile începătorii lăsându-le, s-a dat către pustniceștile nevoițe. Și izvorul înțelepciunii trecându-l, și adăpându-se cu înviitoarele curgeri ale Dumnezeștii scripturii, râuri cu adevărat din pântecelul lui, a Dumnezeștilor dogme și scripturii au izvorât, umplând toate margenele pământului. Dintru care și noi apa cea dulce și înviitoare din moarte, prin aceste capete de față în această carte, ducându-ne ca printr-un canal, celor cuprinși de setea buneii înțelepciunii, ca bând dintr-înșă cu îndestulare în veac să nu înseteze. Întru acestea (400) și Sfințite și făcătoare de viață a dragostei, și lucrare a înțelepciunii să filosofeste, și prin acelea (700) negrăita slavă a înaltei Teologhii să întărește, taina Dumnezeștii Iconomii a Cuvântului cu bună credință să lărgește, prin care puternic să arată lucrătoreea privițe a Dumnezeștilor fapte bune, cu meșteșugire. Prin acestea să gonește societatea protivnicilor răutăți și patimi urâte, și prin care înfrumusețarea obiceiurilor bine strălucește, și de multe și deosebite pricini de suflet folositoare să învelesc. Prin acestea, de se va izbăvi cineva de toată răutatea și se va deprinde întru fapte bune, va putea a să face petrecător Ceresc și a dobândi slava cea Dumnezească. Însă și tâlcuitoarea dezvoltare a Părintelui acestuia la Tatăl nostru, ca ceea ce covârșește prin multe altele, și mult folos ascultătorilor dând, s-au adăugat la capete. Despre acest Dumnezeesc și Înțelept Părinte, amintește și Fotie. Citește lista 191, foaia 251, care este în frasă scurtă și cuprinzătoare.

*A celui întru Sfinți Părintelui nostru
Macsim Mărturisitorul,
cuvânt înainte la capetele cele pentru dragoste
către Elpidie Preotul*

IATĂ LÂNGĂ cuvântul cel pentru viața pustnicească, și cuvântul cel pentru dragoste am trimis Cinstei tale Părinte Elpidie, întru întocmai cu numărul de capete cu cele patru Evanghelii prin sute, nimic poate vrednic de nădejdea ta, dar de cât de puterea noastră nu mai mic. Însă cunoască Sfinția Ta că nici acestea nu sunt roade ale minții mele. Ci după ce am trecut cuvintele Sfinților Părinți, și de acolo mintea ceea ce privește la pricina aceasta, și întru puține multe mai cu scurtare am adunat, ca bine pricepute să fie pentru lesne ținerea de minte, trimițând Cuvioșiei Tale. Te rog ca cu dragoste să cetești, și singur folosul cel dintru dânsule să-l vânezi, iar neînfrumusețarea cuvântului să o treci cu vederea. Și să te rog pentru măsura noastră, cea pustie de tot folosul Dumnezeesc. Încă de rog și aceasta, să nu socotești întru supărare cele scrise, căci că poruncă am împlinit a ascultării. Și zic aceasta, de vreme ce cei ce supărăm cu cuvintele, mulți suntem astăzi, iar cei ce învață prin lucruri, sau și învățându-se, foarte sunt puțini. Ci mai vârtos cu de-adinsul să iai aminte la fieștecare din capete. Pentru că nu toate de toți, precum mi să pare, sunt lesne pricepute, ci mai vârtos de multă împreună cercare cu mulți au trebuință cele mai multe, măcar de să și pare că s-au zis mai prost, că poate s-ar fi arătat ceva de folos, descoperindu-se sufletului dintru acestea, și se va arăta cu adevărat prin darul lui Dumnezeu, celui ce cu neiscoditor cuget, și cu frica lui Dumnezeu, și cu dragoste cetește. Iar celui ce nu pentru folos Duhovnicesc cetește, ori această alcătuire (osteneală) a mea, ori alta orice fel, ci pentru ca să vâneze cuvinte spre a vinui pre cel ce a scris, ca pre sineși oricum să se arate mai înțelept decât acela, ca un plin de părere, nici un folos de nicăiri nu va afla.

Suta întâi, din capetele cele pentru dragoste

1. DRAGOSTEA adevărată este, așezământ bun al sufletului, întru care nimic din cele ce sunt, nu cinstește mai mult decât cunoștința lui Dumnezeu. Dar cu neputință e a veni întru starea acestei dragoste, cel ce are pătimire către ceva din cele pământești.

2. Pre dragoste o naște nepătimirea; Iar pre nepătimire, nădejdea cea întru Dumnezeu; Iar pre nădejde, îngăduirea (suferirea) și îndelunga răbdare; Iar pre acestea, înfrânarea cea cuprinzătoare; Iar prin înfrânare, frica lui Dumnezeu; Iar pre frică, credința cea întru Dumnezeu.

3. Cei ce crede Domnului, să teme de muncă; iar cei ce se teme de muncă, să înfrânează de patimi; Iar cei ce se înfrânează de patimi, suferă scârbele; Iar cei ce suferă scârbele, va avea nădejde întru Dumnezeu; Iar nădejdea cea întru Dumnezeu, desparte pre minte de toată pătimirea cea pământească; Iar de aceasta minte despărțindu-se, va avea dragostea cea către Dumnezeu.

4. Cei ce iubește pre Dumnezeu, decât toate cele făcute de Dânsul, cinstește mai mult cunoștința Lui, și nelipsit prin dorire, îngăduiește întru acestea.

5. Dacă toate cele ce sunt, prin Dumnezeu și pentru Dumnezeu s-a făcut, iară Dumnezeu este mai bun decât cele ce prin Trânsul s-au făcut, cei ce lasă pre Dumnezeu și întru cele mai rele să îndeletnicește, să arată prin sineși că cinstește mai mult decât pre Dumnezeu, pre cele ce prin Trânsul s-au făcut.

6. Cei ce are mintea pironită la dragostea cea către Dumnezeu, pre toate cele ce se văd, și pre însuși trupul îl defaimă, ca pre un strein.

7. Dacă mai bun decât trupul este sufletul, și mai bun decât lumea fără de asemănare Cei ce o a zidit pre dânsa este Dumnezeu, atunci cei ce cinstește trupul mai mult decât sufletul, și decât pre Dumnezeu, lumea cea zidită de dânsul, nimic nu se deosebește de închinătorii de Idoli.

8. Cei ce s-au despărțit mintea de dragostea și îngăduirea cea lângă Dumnezeu, și o are legată lângă vreun lucru din cele simțite, acesta este cei ce cinstește mai mult decât sufletul și decât pre Dumnezeu Ziditorul, pre cele ce s-au făcut de dânsul.

9. Dacă viața minții este luminarea cunoștinței, iară pre aceasta o naște dragostea cea către Dumnezeu, bine să zis, că decât Dumnezeasca dragoste nimic nu este mai mare.

10. Când cu dorul dragostei către Dumnezeu mintea să duce, atuncea nici pre sine, nici pre altceva din cele ce sunt, nicidecum nu simte. Pentru că de Duhovniceasca și nemărginita lumină cu totul luminându-se, rămâne fără de simțire către toate cele ce s-a făcut de Dânsul, precum și ochiul cel simțitor nu vede stelele atunci când răsare soarele.

11. Toate faptele bune ajutorează minții către Dumnezeescul dor, dar mai mult decât toate rugăciunea cea curată. Că prin aceasta către Dumnezeu, ca cu niște aripi înălțându-se, afară se face de toate cele ce sunt.

12. Când prin dragoste, de Dumnezeasca cunoștință să răpește mintea și afară de cele ce sunt să face, Dumnezeasca nemărginire o simte. Atuncea precum Dumnezeescul Isaia, de uimire întru simțirea smereniei sale venind, cu dragoste zice graiurile Prorocului „O! ticălosul de mine, că m-am

umilit, că om fiind, și necurate buze având, în mijloc de norod ce are buze necurate locuiesc, și pre Împăratul Domnul Savaot l-am văzut cu ochii mei“ (6.5. Is.)¹.

13. Cel ce iubește pre Dumnezeu, nu poate a nu iubi și pre fieștecare om ca pre sineși, măcar de să și scârbește către patimilor celor ce încă nu s-au curățit. Pentru aceasta și bună petrecerea lor văzându-o și îndreptarea, cu nemăsurată și negrăită bucurie să bucură.

14. Necurat suflet este, cel plin de cugete, de poftă și de urăciune.

15. Cel ce vede întru inima sa urmă de urăciune, pentru orice fel de greșală către orice fel de om, strein e cu totul de dragostea cea către Dumnezeu. Pentru aceasta dragostea cea către Dumnezeu, pre urăciunea cea către om, cu totul nu o suferă.

16. „Cela ce mă iubește pre Mine, zice Domnul, poruncile Mele va păzi“ (Ioan 14.15)². „Și aceasta este porunca Mea, ca să vă iubiți unul pre altul“ (Ioan 15.12.)³. Decîi cela ce nu iubește pre aproapele, porunca nu o păzește. Iar cela ce nu păzește porunca, nici pre Domnul nu poate a-l iubi.

17. Fericit e omul, care pre tot omul întocmai a-l iubi poate.

18. Fericit este omul, carele lângă nici un lucru stricăcios sau vremelnic nu este lipit.

19. Fericită este mintea, care pre toate cele ce sunt le-a trecut, și cu Dumnezeasca frumuseță neîncetat să desfătează.

20. Cel ce face purtare de grijă pentru trup spre poftă, și pomenire de rău pentru cele vremelnice către aproapele are, unul ca acesta slujește făpturei, mai vârtos decât Făcătorului.

21. Cela ce pururea fără dulceață și fără de boală păzește trupul, împreună rob îl are pre el către slujirea celor mai bune.

22. Cela ce fuge de toate poftele cele lumești, mai presus decât toată materia cea lumească pre sine să așază.

23. Cel ce iubește pre Dumnezeu, și pre aproapele cu adevărat îl iubește. Iar unul ca acesta banî a păzi nu poate, ci bine îi orânduiește cu Dumnezească cuviință, și fiecăruia din cei ce are trebuință dându-i.

24. Cel ce face milostenie după urmarea lui Dumnezeu, nu știe deosebire a celui rău și a celui bun, a dreptului și a nedreptului întru cele de nevoie ale trupului. Ci tuturor întocmai după trebuință le împărțește, măcar deși pentru buna voire, pre cel îmbunătățit cinstește mai mult decât pre cel rău.

25. Precum Dumnezeu din fire, ca un bun și fără de patimă, adecă pre toți întocmai îi iubește, ca pre niște zidiri ale sale; însă pre cel îmbunătățit îl slăvește, ca pre cel ce și cunoștința și-o face așa, iar pre cel rău pentru bunătatea îl miluește, și în veacul acesta certându-l îl întoarce. Așa și cel bun cu voirea și fără de patimă, pre toți oamenii întocmai îi iubește, pre cel îmbunătățit adecă, și pentru firea, și pentru buna voirea; iar pre cel rău, și pentru firea, și pentru împreună durerea, miluindu-l ca pre un fără de minte, și care întru întunec umblă.

26. Nu numai prin împărțirea banilor așezământul dragostei să cunoaște, ci cu mult mai vârtos prin împărțirea cuvântului lui Dumnezeu, și prin slujirea cea trupească.

27. Cel ce s-a lepătat curat de lucrurile lumii, și aproapelui prin dragoste fără de fățarie îi slujește, de toată patima degrab să slăbozește, și Dumnezeescii dragoste și cunoștinți părtaș să face.

28. Cela ce a agonisit întru sine Dumnezeasca dragoste, nu ostenește urmând după Domnul Dumnezeuul său, precum Dumnezeescul Ieremia (Ier. 17.16)⁴; Ci toată osteneala, batjocura și ocară o suferă vitejaște, nimăruii cu totul nesocotindu-î rău.

¹ *Isaia*, 6, 5: „Și am zis: «Vai mie, că sunt pierdut! Sunt om cu buze spurcate și locuiesc în mijlocul unui popor cu buze necurate. Și pe Domnul Savaot l-am văzut cu ochii mei!»”.

² *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 14, 15: „De Mă iubiți, păziți poruncile mele”.

³ *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 15, 12: „Aceasta este porunca Mea: să vă iubiți unul pe altul, precum v-am iubit Eu”.

⁴ *Ieremia*, 17, 16: „Eu nu te-am îndemnat totuși la mai rău, nici n-am dorit ziua nenorocirii. Tu știi aceasta; și ce a ieșit din gura mea e descoperit înaintea feței Tale”.

29. Când te vei scârbi de cineva, sau întru ceva nu te vei băga în samă, atunci ia aminte despre cugetele mâniei. Ca nu cumva din dragoste prin întristare despărțindu-te, în locul urăciunii să te așezi.

30. Când pentru ocară sau necinste te va durea, cunoaște-te pre sineți mult folosit, fiindcă prin defăimare, cu purtare de grijă, ai aruncat afară de la tine pre mărirea cea deșartă.

31. Precum pomenirea focului nu încălzește trupul, așa credința fără dragoste nu lucrează în suflet spre luminarea cunoștinței.

32. Precum lumina Soarelui, pre ochiul cel sănătos la sine îl trage, așa și cunoștința lui Dumnezeu pre mintea cea curată, firește prin dragoste către sineși o trage.

33. Minte curată este, ceea ce s-a despărțit de necunoștință, și pre Dumnezeasca lumină cu totul să strălucește.

34. Suflet curat este, ce s-a lepădat de patimi, și de Dumnezeasca dragoste neîncetat să veselește.

35. Patimă defăimată este mișcare a sufletului afară de fire.

36. Nepătimirea este, pacinic asezământ al sufletului. Întru care cu anevoie mișcat către răutate să face sufletul.

37. Cea ce pre roadele dragostei prin sânguință le-au agonisit, nu se mută dintru aceasta, măcar mi de rele de ar pătimi. Și plece-te pre tine Ștefan ucenicul lui Hristos și cei asemenea lui, și însuși pentru ucigași rugându-se, și ertăciune de la Dumnezeu ca celor ce nu cunoștea cerându-le (Fapt. 7.60) ⁵.

38. Dacă dragostei este aceea, adevărat „îndelung a răbda și a fi îndurat“ (1 Cor. 13.4) ⁶, atunci cea ce este mândros și răutăcios, strein cu adevărat este de dragoste. Iar cel strein de dragoste, de Dumnezeu este strein: „Pentru că Dumnezeu dragoste este“ (1 Ioan 4.8) ⁷.

39. „Să nu ziceți, zice Dumnezeescul Ieremia (7.3) ⁸: că lăcaș Domnului sunteți“, și tu să nu zici: că singura credință cea întru Domnul nostru Iisus Hristos poate să mă mântuiască. Pentru că cu neputință este aceasta, de nu și dragostea cea către Dânsul, prin fapte o vei agonisi. Pentru că a crede gol „și dracii cred, și să cutremură“ (Iac. 9.19) ⁹.

40. Faptă a dragostei este cea către aproapele din voire facere de bine, și îndelungă răbdare, și suferire, și aceea, adevărat, a unelti lucrurile cu dreaptă socoteală.

41. Cea ce iubește pre Dumnezeu, nu măhnește, nici să măhnește de către cineva pentru cele vremelnice. Ci numai cu o singură măhnire de mântuire, și măhnește și să măhnește, cu care Fericitul Pavel și s-au măhnit, și au măhnit pre Corinteni (2 Cor. 2.4) ¹⁰.

42. Cea ce iubește pre Dumnezeu, Îngerească viață pre pământ viețuește: postindu-se, priveghind, cântând și rugându-se, și pentru tot omul pururea bune socotind.

43. Dacă ceea ce pofteste cineva, aceasta și a o dobândi să nevoiește, dar decât toate bunătățile și dorințele, mai bun e Dumnezeu și mai dorit fără asemănare; Cum deci nu toată sânguința suntem datorii a arăta, ca pre Cel din fire bun și dorit să-l dobândim?

44. Să nu îți întinzi trupul tău întru urâte fapte, și să nu-ți spurci sufletul tău cu rele cugete; și pacea lui Dumnezeu va veni preste tine, aducând cu sine pre dragoste.

⁵ *Faptele Sfinților Apostoli*, 7, 60: “Și ingenunchiind, a strigat cu glas mare: Doamne nu le socoti lor păcatul acesta! Și zicând acestea, a murit”.

⁶ *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 13, 4: “Dragostea îndelung răbdă; dragostea este binevoitoare, dragostea nu pizmuiește, nu se laudă, nu se trufește”.

⁷ *Întâia Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Ioan*, 4, 8: “Cel ce nu iubește n-a cunoscut pe Dumnezeu, pentru că Dumnezeu este iubire”.

⁸ *Ieremia*, 7, 3: “Așa zice Domnul Savaot, Dumnezeuul lui Israel: «Îndreptați-vă căile și faptele voastre și vă voi lăsa să trăiți în locul acesta!»”.

⁹ *Epistola Sobornicească a Sfântului Apostol Iacov*, 2, 19: “Tu crezi că unul este Dumnezeu? Bine faci; dar și demonii cred și se cutremură”.

¹⁰ *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 2, 4: “Căci din multă supărare și cu inima strânsă de durere, v-am scris cu multe lacrimi, nu ca să vă întristați, ci ca să cunoașteți dragostea pe care o am cu prisosință către voi”.

* **45.** Chinuește-ți pe trupul tău cu nemâncarea și cu privigherea, și îndeletnicește-te fără de lenevire întru cântarea Psalmilor și întru rugăciune, și Sfințenia întregii înălăpciuni va veni preste tine, aducând cu sine pre dragoste.

46. Cella ce s-a învrednicit Dumnezeștii Cunoștințe, și pre luminarea aceștia prin dragoste o a agonisit, nu se va îngâmfă nici odinioară de duhul mării deșarte. Iar cel ce încă nu s-a învrednicit aceștia, cu lesnire se poartă de aceea. Decî dacă unul ca acesta întru toate cele ce se lucrează de dânsul de către Dumnezeu va privi, ca cum ar face toate pentru Acela, cu lesnire împreună cu Dumnezeu va scăpa de acea boală.

47. Cella ce încă nu a dobândit Dumnezeasca cunoștință care să lucrează prin dragoste, înalt cugetă pentru cele ce după Dumnezeu se face de dânsul; Iar cella ce s-a învrednicit a o dobândi pe aceasta, cu dragoste grăește graiurile Patriarhului Avraam, care când s-a învrednicit Dumnezeștii arătări le-au zis: „Eu sunt pământ și cenușă“ (Facere 18.27) ¹¹.

48. Cella ce se teme de Domnul, împreună vorbitoare are pururea pe smerita cugetare; și prin aducerile aminte ale aceștia, întru Dumnezeasca dragoste și mulțămire vine. Pentru că își aduce aminte de petrecerea cea mai dinainte din lume, și de greșalele cele de multe feluri, și de ispitele cele ce i s-a întâmpat lui din tinereță, și cum din toate acelea l-au izbăvit pre dânsul Domnul, și l-au mutat din viața cea pământească la viața cea după Dumnezeu; Și împreună cu frica, priimește încă și dragostea, mulțămind pururea cu multă smerită cugetare Făcătorului de bine și Chivernisitorului vieții noastre.

49. Să nu-ți întini mintea ta cu ținerea întru sineți de cugete ale poștei și ale mâniei, ca nu cumva din curata rugăciune căzând, de duhul trândăviei să te porți.

50. Atuncea mintea din îndrăzneala cea către Dumnezeu cade, când cu rele sau întinate cugete împreună vorbitoare să face.

51. Cel fără de minte, de patimi robindu-se, când adevă de iuțală se va mișca, să turbură, și să grăbește fără de socoteală a fugi de frați. Iar când iarăși de poftă se înferbintează, căindu-se iarăși alergând întâmpină. Iar cel priceput întru amândouă împotrivă face; Pentru că dacă adevă, în vremea iuțelei, pre pricinile turburării tăindu-le din suflet, de scârba cea către frați să izbăvește pre sine. Iar în vremea poștei, de pornirea ce necuvântătoare și întâlnirea să înfrânează.

52. În vremea ispitelor să nu lași Mănăstirea ta, ci suferă vitejaște valurile cugetelor, și mai vărtos ale scârbei și trândăviei. Pentru că așa cu Dumnezeasca purtare de grijă, prin necazuri ispitit făcându-te, vei avea adevărită nădejdea cea întru Dumnezeu. Iară de o vei lăsa, neiscusit, și fără de bărbăție, și nestatornic te vei afla.

53. De voești să nu cazî din dragostea cea după Dumnezeu, nici pre fratele să nu-l lași să se culce scârbit fiind asupra ta, nici tu să nu te culci scârbit fiind asupra lui. Ci „mergi, împacă-te cu fratele tău, și viind (Mat. 5.24) ¹² adă lui Hristos cu curată știință, prin întinsă rugăciune, darul dragostei.

54. „Dacă cella ce are pre toate darurile Duhului, iar dragoste nu are, nimic nu se folosește, după cum grăește Dumnezeescul Apostol, (1Cor. 13.3) ¹³, câtă sânguință suntem datorî a arăta, ca să o dobândim pre aceasta.

55. „Dacă dragostea rău nu lucrează aproape lui“ (Rom. 13, 10) ¹⁴, atunci cella ce zavistuește pre fratele, și să mârșăiește pentru bună iscusința lui, și cu luări în batjocoră întină părerea cea

¹¹ *Facerea, 18, 27:* „Și răspunzând Avraam, a zis: «Iată citez să vorbesc Stăpânului meu, eu care sunt pulbere și cenușă!»”. Trimiterea se făcea inexact în mss. (la 8, 27). Am operat corectura necesară.

¹² *Sfânta Evanghelie după Matei, 5, 24:* “Lasă darul tău acolo, înaintea altarului, și mergi întâi și împacă-te cu fratele tău și apoi, venind, adu darul tău”.

¹³ *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel, 13, 3:* “Și de aș împărți toată avuția mea și de aș da trupul meu ca să fie ars, iar dragoste nu am, nimic nu-mi folosește”.

¹⁴ *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel, 13, 10* “Iubirea nu face rău aproapei; iubirea este deci împlinirea legii”.

pentru dânsul, sau prin vreun oarecare rău nărav îl băntuește pre dânsul, cum nu strein pre sine de dragoste să așază, vinovat veșnicei judecări (făcându-se)?

56. Dacă împlinirea legii este dragostea (Rom. 13, 10)¹⁵, cea ce pomenește răul asupra fratelui, și viclesuguri împotriva lui gătește, și să roagă împotriva lui, și să bucură de căderea lui, cum nu călcător de lege este, și veci nici muncă vrednic?

57. Dacă cea ce clevește pre fratele, și judecă pre fratele, „clevește legea și judecă legea“ (Iac. 4, 11)¹⁶ „iară legea lui Hristos este dragostea“ (Ioan 13, 34)¹⁷, cum din dragostea lui Hristos, clevetitorul nu cade și pricinuitorul lui deși de veșnica muncă nu se face?

58. Să nu dai auzul tău limbei clevetitorului, nici limba ta auzului iubitorului de defăimare, cu dulceață grăind sau ascultând împotriva aproapelui, ca să nu cază din Dumnezeuasca dragoste, și strein să te afli de vecinica viață.

59. Nu primi împotriva Părintelui tău batjocori, nici invita pre cel ce-l necinstește pre el, ca să nu se mânia Domnul pentru lucrurile tale, și cu totul să te șteargă din pământul viilor.

60. Astupă gura celui ce clevește întru auzurile tale, ca nu îndoit păcat împreună cu dânsul să păcătuești, adecă, și pre sineși întru patimă de pieire obișnuindu-te, și pre acela de a bârfi împotriva aproapelui neoprindu-l.

61. „Iară Eū zic vouă, zice Domnul, iubiți pre vrăjmașii voștri, bine faceți celor ce vă urăsc pre voi, rugați-vă pentru cei ce vă necăjesc pre voi“ (Mat. 5, 44)¹⁸. Pentru ce acestea a poruncit? Ca pre tine de urăciune, și de scârbă, și de mânie, și de pomenirea de rău să te slobozească, și agonoselei cei prea mari – dragostei cei desăvârșit – să te învrednicească. Pre care cu neputință este a o avea, cea ce nu iubește pre toți oamenii întocmai iubește și voește să se mântuiască, și la cunoștința adevărului să vie (1 Tim. 2,4)¹⁹.

62. „Iară Eū zic vouă, să nu stați împotriva celui rău, ci cea ce te va lovi pre tine cu palma preste falca ta cea dreaptă, întoarce-ți lui și pre ceilaltă. Și celui ce voește să se judece cu tine și să-ți ia haina, lasă-ți și cămașa. Și cel ce te silește pre tine să alergi o milă, mergi cu dânsul două“ (Mat. 5,39-41)²⁰. Pentru ce? ca și pre tine nemânios, și neturburat, și nescârbit să te păzască, și pre acela prin nerăutatea ta să-l învețe, și pre amândoi ca un Părinte bun, sub jugul dragostei să vă aducă.

63. Către care lucruri vreodată am avut patimă, ale acestora și nălucirele pătimase cu noi le purtăm. Decă cea ce biruește pre nălucirele cele cu patimă, și pre lucrurile ale căroră sunt nălucirele cu adevărat le defaimă. De vreme ce decă războiul cel către lucruri, cel către pomeniri, atâta e mai cumplit, pre cât decă a păcătui cu lucrarea, cea cu gândul e mai lesne.

64. Din patimi unele adecă sunt trupești, iar altele sufletești, și cele trupești din trup au pricinele, iar cele sufletești din lucrurile cele din afară. Dar pre amândouă le taie dragostea și înfrânarea; aceea adecă spre cele sufletești, iară ceilaltă pre cele trupești.

¹⁵ *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, 13, 10: “Iubirea nu face rău aproapelui; iubirea este deci împlinirea legii”.

¹⁶ *Epistola Sobornicească a Sfântului Apostol Iacov*, 4, 11: “Nu vă grăiți de rău unul pe altul, fraților. Cel ce grăiește de rău pe frate, ori judecă pe fratele său, grăiește de rău legea și judecă legea; iar dacă judeci legea nu ești împlinitor al legii, ci judecător”.

¹⁷ *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 13, 34: “Poruncă nouă dau vouă: Să vă iubiți unul pe altul, precum Eu v-am iubit pe voi, așa și voi să vă iubiți unul pe altul”.

¹⁸ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 5, 44: “Iar Eu vă zic vouă: Iubiți pe vrăjmașii voștri, binecuvântați pe cei ce vă blestemă, faceți bine celor ce vă urăsc și rugați-vă pentru cei ce vă vatămă și vă prigonesc”.

¹⁹ *Epistola întâia către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, 2, 4: “Care voiește ca toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină”.

²⁰ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 5, 39-41: “Eu însă vă spun vouă: Nu vă împotriviți celui rău: iar cui te lovește peste obrazul drept, întoarce-ți și pe celălalt”. Celui ce voiește să se judece cu tine și să-ți ia haina, lasă-ți și cămașa. “Iar de te va sili cineva să mergi o milă, mergi cu el două”.

^{4b} **65.** Unele din patimi, ale cei iufoase, iară altele ale celei pofitoare părți ale sufletului sunt; Însă amândouă prin simțiri să mișcă; Și atuncea să mișcă, când sufletul de dragoste și de înfrânare afară să află.

66. Cu anevoie de biruit sunt mai vârtos patimile părții cei iufoase ale sufletului, decât ale cei pofitoare. Pentru aceasta și mai mare lecuire împotriva aceleia porunca dragostei de Domnul s-a dat.

67. Toate celelalte patimi, ori de partea cea iufoasă a sufletului, ori de cea pofitoare numai să ating, ori și de cea cuvântătoare, precum uitarea și necunoștința. Iară trândăvia de toate puterile sufletului atingându-se, pre toate – în scurt să zic – patimile împreună le pornește. Pentru aceasta și decât toate celelalte patimi este mai grea. Deci bine Domnul pentru lecuirea cea împotriva ei, ne-au dat nouă pre: „întru răbdarea voastră, zice, veți câștiga sufletele voastre“ (Luc. 21.19) ²¹.

68. Să nu lovești vreodinioară pre vreunul din frați, mai vârtos fără de pricină, ca nu cumva nesuferind necazul, pre ascuns să fugă, și nu veți scăpa nici odinioară de muștrarea științei, pururea scârbă ție în vremea rugăciunei pricinuindu-ți, și de la Dumnezeasca îndrăsneală gonind mintea.

69. Să nu suferi părerile care îți aduc ție smintele împotriva oarecăroră, sau și pre oameni. Pentru că cei ce rău primesc smintelele întru orice fel de chip, din cele ce de voie sau fără de voie să întâmplă, nu știe calea păcii (Rom. 3.17) ²² care s-aduce prin dragoste întru cunoștința lui Dumnezeu, pre îndrăgitoru ei.

70. Încă nu are săvârșită pre dragoste, cela ce să schimbă după socotelele oamenilor, adecă, pre unul iubind, iar pre altul urând, pentru un lucru sau pentru altul. Sau și pre același om uneori iubindu-l, iar alteori urându-l, pentru aceleași pricini.

71. Dragostea ce a desăvârșit, nu desparte pre o fire a acelorași oameni după socotelele lor cele osebite; Ci de-a pururea la aceasta privind, pre toți oamenii întocmai îi iubește; Adecă pre cei îmbunătățiți ca pre niște prieteni, iar pe cei răi, ca pre niște vrăjmași îi iubește, făcându-le bine și îndelung răbdând, suferind cele ce i se aduc asupra de la dânșii, de s-ar fi întâmplat, ca și pre aceștia să-și facă prieteni de este cu puțință; Iar de nu, măcar din așezământul său nu cade, roadele dragostei de-a pururea întocmai către toți oamenii arătându-le. Pentru aceasta și Domnul nostru, și Dumnezeu, Iisus Hristos dragostea Sa către noi arătându-o, pentru toată omenirea a pățimit, și tuturor întocmai nădejdea învierii a dăruit; Măcar deși fieștecă pre sineși, al slavei, ori muncii să face vrednic.

72. Cela ce nu defaimă slava și necinstea, bogăția și sărăcia, dulceața și scârba, dragoste desăvârșit nu a agonisit. Pentru că dragostea cea desăvârșit, nu numai pre acestea le defaimă, ci și pre însuși vremelnica viața și moartea.

73. Auzi pre cei ce s-au învrednicit dragostei cei desăvârșit, ce zic: „Cine ne va despărți pre noi de dragostea lui Hristos? Necazul? Sau strâmtoarea? Sau goana? Sau foamea? Sau goliciunea? Sau primejdia? Sau scârba?, precum s-au scris“ că, pentru Tine ne omorâm în toate zilele, socotitu-ne-am ca niște oi de junghiere „Dar întru acestea toate prea biruim prin Cela ce ne-a iubit pre noi. Pentru că suntem bine încredințați, că nici moartea, nici viața, nici Îngeri, nici Puteri, nici Începători, nici cele de acum, nici cele ce vor să fie, nici înălțime, nici adânc, nici vreo zidire alta va putea să ne despartă pre noi de dragostea lui Dumnezeu, cea întru Hristos Iisus Domnul nostru“ (Rom. 8,35-39) ²³.

²¹ *Sfânta Evanghelie după Luca*, 21, 19: “Prin răbdarea voastră veți dobândi sufletele voastre”.

²² *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, 3, 17: “Și calea păcii ei nu au cunoscut-o”.

²³ *Idem*, 8, 35-39:

“35. Cine ne va despărți pe noi de iubirea lui Hristos. Necazul, sau strâmtoarea, sau prigoana, sau foamea, sau lipsa de îmbrăcăminte, sau primejdia, sau sabia?”

36. Precum este scris: «Pentru Tine suntem omorâți toată ziua, socotiți am fost ca niște oi de junghiere».

37. Dar în toate acestea suntem mai mult decât biruitori, prin Acela care ne-a iubit.

38. Căci sunt încredințat că nici moartea, nici viața, nici îngerii, nici stăpânirile, nici cele de acum, nici cele ce vor fi, nici puterile.

39. Nici înălțimea, nici adâncul și nici o altă făptură nu va putea să se despartă pe noi de dragostea lui Dumnezeu, cea întru Hristos Iisus, Domnul nostru”.

74. Iară pentru dragostea cea către aproapele, ascultă iarăși ce zic: „Adevărul grăiesc întru Hristos nu mint, mărturisind împreună cu mine și știința mea întru Duhul Sfânt că scârbă îmi este multă, și durere inimei mele, că mă rugam a fi Anaftema însumi eu de la Hristos pentru frații mei cei de un neam după trup, care sunt Israiliteni, ș.c.l.“ (Rom. 9.1–4)²⁴ asemenea și Moisi și ceilalți Sfinți.

75. Cea ce nu defaimă slava și dulceața, și iubirea de argint care este crescătoare a acestora și pentru acestea să face, pricinele mâniei nu poate a le tăia. Iară cea ce nu le taie pre acestea, dragoste desăvârșit a dobândi nu poate.

76. Smerenia și reaua pătimire, de tot păcatul slobozesc pre om; Aceea adevă, pre ale sufletului, iar aceasta pre ale trupului patimă tăindu-le. Pentru că aceasta să vede că făcea și Fericitul David, întru cele ce se ruga către Dumnezeu grăind „Vezi smerenia mea și osteneala mea, și lasă toate păcatele mele“ (Ps. 24.19)²⁵.

77. Prin porunci adevă Domnul, nepătimași îi face pre cei ce le lucrează pre dânsule; Iar prin Dumnezeștile dogme, luminarea cunoștinții le dăruște lor.

78. Toate dogmele, sau pentru Dumnezeu, sau pentru cele văzute și nevăzute, sau pentru Pronia și judecata cea întru dânsule sunt.

79. Milostenia, pre partea cea iușoasă a sufletului o lecuește; Iar postul, pofta o veștejaște, și prin rugăciune curătește mintea, și-o gătește către vederea celora ce sunt. Pentru că după puterile sufletului ne-au dăruit nouă Domnul și poruncile.

80. „Învățați-vă de la Mine, zice Domnul, că sunt blând și smerit cu inima, ș.c.l.“ (Mat. 11.29)²⁶. Blândeța adevă, neturburată păzește pre iușală, iară smerenia, de trufie și de mărirea deșartă slobozește pre minte.

81. Îndoită este frica lui Dumnezeu. Una adevă, din îngrozirele muncii născându-se întru noi, prin care înfrânarea, și nădejdea cea întru Dumnezeu, și nepătımirea, de aceea dragostea pre rând să face întru noi. Iară alta cu însuși dragostea este înjugată, sfială pururea făcând în suflet, ca nu pentru îndrășneala dragoste, întru defăimarea lui Dumnezeu să vie.

82. Prin frica cea dintâi adevă, afară o aruncă dragostea cea desăvârșit din sufletul care au agonisit-o pre ea (1 Ioan 4.18)²⁷ carele nu se mai teme încă de muncă. Iară pre a doua, pururea împreună înjugată o are sieși, precum s-au zis. Frică adevă cei dintâi, alcătuită îi este ceea ce zice „De frica Domnului să abate fieștecare de la rău“ (Pil. 15.29)²⁸, și „începerea înțelepciunii este frica Domnului“ (Pil. 1.7)²⁹. Iară cei de a doua, aceea „Nu este lipsă celor ce se tem de Dânsul“ (Ps. 33.9)³⁰.

83. „Omorâți dară mădularile voastre cele de pre pământ: curvia, necurăția, patima, pofta cea rea, lăcomia, ș.c.l.“ (Col. 3.5)³¹. Pământ adevă, a numit pre cugetul trupului. Iară curvie a zis, pe cel

²⁴ *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, 9, 1-4:

1. Spun adevărul în Hristos, nu mint, martor fiindu-mi conștiința mea în Duhul Sfânt.

2. Că mare îmi este întristarea și necurmată durerea inimii.

3. Căci aș fi dorit să fiu eu însumi anatema de la Hristos pentru frații mei, cei de un neam cu mine, după trup.

4. Care sunt israeliți, ale căroră sunt înfierea și slava și legămintele și Legea și închinarea și făgăduințele”.

²⁵ *Psalmi*, 24, 19: “Vezi smerenia mea și osteneala mea și-mi iartă toate păcatele mele”.

²⁶ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 11, 29: “Luați jugul Meu asupra voastră și învățați-vă de la Mine că sunt blând și smerit cu inima și veți găsi odihnă sufletelor noastre”.

²⁷ *Întâia Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Ioan*, 4, 18: “În iubire nu este frică, ci iubirea desăvârșită alungă frica, pentru că frica are cu sine pedeapsa, iar cel ce se teme nu este desăvârșit în iubire”.

²⁸ *Pildele lui Solomon*, 15, 29: “Domnul se ține departe de cei nelegiuți, dar ascultă rugăciunea celor drepi”.

²⁹ *Idem*, 1, 7: “Frica de Dumnezeu este începutul înțelepciunii; cei fără minte disprețuiesc înțelepciunea și stăpânirea de sine”.

³⁰ *Psalmi*, 33, 9: “Temeți-vă de Domnul toți sfinții Lui, că n-au lipsă cei ce se tem de El”.

³¹ *Epistola către Coloseni a Sfântului Apostol Pavel*, 3, 5: “Drept aceea, omorâți mădularile voastre, cele pământești: desfrânarea, necurăția, patima, pofta rea și lăcomia, care este închinare la idoli”.

cu lucrarea păcat. Iar necurăție, pre împreună tocmeala minții cu păcatul. Iar patimă, pre gândul cel cu patimă l-a numit. Iar poftă rea, pre cea suptire priimire a gândului și, a poftei. Iar lăcomie, pre materia cea născătoare și crescătoare patimii. Decî acestea toate, ca pre cele ce sunt mădulări ale cugetului trupului, a le omori a poruncit Dumnezeu Apostol.

84. Întăi adecă aduce aminte pre suptire gândul către minte îl aduce, și dacă acesta zăbovește întrânsa, să pornește patima; Iar aceasta nelepădându-se, împilează mintea spre împreună tocmeală cu păcatul. Iar după ce se face aceasta, vine de aceea la păcatul cel cu lucrarea. Decî Prea înțeleptul Apostol, către cei de la neamuri scriind, poruncește a lepăda întăi săvârșirea păcatului, apoi pe rând întorcându-se înapoi, încetează la pricină. Iară pricina este cea născătoare, (precum mai întăi s-a zis) și crescătoare patimii, adecă, lăcomia. Și mi să pare aceea că însemnează pre îndrăcirea pântecelui, ca pre ceea ce este maică și hrănitorea curviei. Pentru că lăcomia, nu numai întru bani, ci și întru bucate este rea, precum și înfrânarea, nu numai întru bucate este, ci și întru bani.

85. Precum pasărea care este legată de picior începând să sboare, să smulge jos la pământ de șfoară trăgându-se; Așa și mintea care încă nu a agonisit nepățimire, și către cunoștința celor Cerești sboară, de patimă trăgându-se, la pământ jos să smulge.

86. Când mintea desăvârșit se va slobozi de patimă, atuncea și către vederea celor ce sunt, fără de întoarcere înapoi călătorește, către cunoștința Sfintei Treimi făcând călătoria.

87. Curată fiind mintea, înțelegerile lucrurilor primindu-le, spre Duhovniceasca vedere printr-însele se pornește; Iară necurată prin lenevire făcându-se, pre înțelegerile celorlalte lucruri goale le nălucește. Iară pre cele omenești privindu-le, întru urâte și rele gânduri să preface.

88. Când totdeauna în vremea rugăciunei, nimic din înțelegerile lumii va face supărare minții, atuncea cunoaște-te pre sineși că nu ești afară de hotarele nepățimirei.

89. Când sufletul începe a simți sănătatea sa, atuncea nălucirele cele din somn, goale și fără turburare începe a le vedea.

90. Precum pre ochiul cel simțitor, frumusețea celor ce se văd, așa și prin mintea cea curată, cunoștința celor nevăzute o trage către sine. Iară nevăzute zic, pre cele fără de trup.

91. Mare cu adevărat este a nu pătimi către lucruri, dară cu mult mai mare, a rămânea nepățimăș către nălucirele lor. Pentru că războiul dracilor cel împotriva noastră prin gânduri, decât războiul cel prin lucruri este mai cumplit.

92. Cea ce a săvârșit prin fapte bune, și s-au îmbogățit cu cunoștința, ca cea ce de aicea înainte pre toate lucrurile firește le străbate cu cunoștința, pre toate cu dreaptă socoteală și le lucrează și le grăește, nicidecum abătându-se din dreapta socoteală, ne facem sau îmbunătății, sau răi.

93. Semn al cei desăvârșite nepățimiri este aceea: adecă, a să sui pre inimă goale înțelegerile lucrurilor totdeauna, și când priveghează trupul și în vremea somnului.

94. Prin lucrarea poruncilor, de patimă să desbracă mintea, iar prin Duhovniceasca vedere a celor văzute, de înțelegerile cele cu pătimire ale lucrurilor; Iar prin cunoștința acelor nevăzute, de vederea celor văzute. Iar de aceasta, prin cunoștința Sfintei Treimi.

95. Precum Soarele răsărind și lumea luminându-o, și prin sineși să arată, și pre lucrurile care să luminează de dânsul. Așa și Soarele dreptății răsărind întru mintea cea curată, și pre sineși să arată, și pre cuvintele a toate cele ce s-au făcut de Dânsul, și care încă nu se va mai face.

96. Nu din Ființa Lui pre Dumnezeu îl cunoaștem, ci din mare lucrarea Lui și din pronia celor ce sunt. Că prin acestea, ca printr-o oglindă înțelegem nemărginita Bunătate, Înțelepciunea și Puterea.

97. Mintea cea curată, ori întru goale înțelegerile omeneștilor lucruri să află, ori întru vederea cea firească a celor văzute, ori întru a celor nevăzute, ori întru lumina Sfintei Treimi.

98. După ce s-au făcut mintea întru vederea celor văzute, ori cuvintele lor cele firești le ispitește, ori pre cele înseamnează printr-însele, ori pre însuși pricina o caută.

99. Întru vederea celor nevăzute îndeletnicindu-se mintea, și pre fireștile lor cuvinte le caută, și pre pricina facerii lor, și pre cele ce urmează acestora, și care este pronia cea pentru acestea și judecata.

100. Iară întru Dumnezeu făcându-se, întâi pre cuvintele cele pentru Ființa Lui le caută, adecă de dorire arzându-se, însă nu dintru cele ce se află întru Dânsa află mângâere (că cu neputință este aceasta, și neînceput lucru de toată firea cea zidită întocmai) ci dintru cele ce se află împrejurul Lui să mângâie. Zic din cele ce sunt pentru vecinicie, pentru nemărginire, și nehotărâre, și bunătate, și înțelepciune, și putere ziditoare, și mai înainte înțelegătoare și judecătoare a celor ce sunt. Și Singur aceasta a Lui este cu totul înțeles lucru, adecă, nemărginirea; și aceasta adecă că a cunoaște mai presus de minte este nimic a cunoaște, precum grăitorii de Dumnezeu bărbați au grăit, zic, Grigorie și Dionisie.

*Ale Acestuiași,
pentru dragoste, suta a doua*

1 . CELA CE CURAT pre Dumnezeu iubește, acesta și fără răspândire cu adevărat să roagă. Și cela ce cu nerăspândire să roagă, acela și curat pre Dumnezeu iubește. Deci nu să roagă fără de răspândire, cel ce are mintea pironită la ceva din cele pământești.

2 . Mintea dacă zăbovește întru lucru simțit, cu adevărat patimă are întru dânsul; precum de poftă, saū de scârbă, saū de mânie, saū de pomenirea de rău. Și de nu va defăima lucrul acela, de patima aceea a să slobozi nu poate.

3 . Patimele adecă stăpânind prin minte, o leagă pre dânsa cu lucrurile cele materialnice, și de Dumnezeu depărtându-o, o face a să îndeletnici întru acestea. Iar după ce a stăpânit dragostea Lui Dumnezeu, o desleagă pre dânsa din legături, îndemnându-o a nu băga în samă nu numai lucrurile cele simțitoare, ci și pre însuși această viață vremelnică.

4 . Lucru al poruncilor este, goale a face pre înțălegerile lucrurilor; Iar al cetirei și al vederei, nematerialnică și neînchipuită a o lucra pre dânsa. Iară dintru aceasta urmează aceea, adecă fără de răspândire a să ruga.

5 . Nu este din destul lucrătorul meșteșug pentru a să slobozi mintea desăvârșit de patimi, ca să poată ea neclătit a să ruga, dacă nu și osebite Duhovnicești vederi o vor priimi pre dânsa. Pentru că acesta adecă, de neînfrânare și de urăciune o slobozește prin minte numai, iar acelea, și de uitare, și de necunoștință pre ea o scapă. Și pentru acest chip, va putea precum se cade a să ruga.

6 . Ale rugăciunei cei curate, două sunt cele prea desăvârșit așezământuri; Una adecă, celor lucrători, iar alta celor văzători întâmplându-se. Și aceea adecă, din frica lui Dumnezeu, și din nădejde bună în suflet să face; Iar aceasta, din Dumnezeasca dragoste și cea prea desăvârșită curățenie. Iară semne părții adecă cei dintâi este aceasta, adecă când își adună mintea de la toate lumeștile înțălegeri, și ca cum însuși Dumnezeu stă de față înaintea lui, precum și este de față, a face rugăciunile fără de răspândire și fără de supărare. Iar cei de a doua, aceea: adecă, întru însuși pornirea rugăciunei a să răpi mintea de Dumnezeasca și nemărginita lumină, și nici pre sineși, nici altceva cu totul dintre cele ce sunt a nu simți, fără numai pre singur Cela ce prin dragoste întru dânsul pre acest fel de strălucire o lucrează. Atuncea și către cele pentru Dumnezeu cuvinte pornindu-se, curate și luminate primește arătarile cele pentru Dânsul.

7 . Ceea ce iubește cineva, de aceea să și ține cu adevărat, și pre toate cele ce îi fac lui zăticneală spre aceasta le defăimează, ca de aceasta să nu se lipească. Și pre Dumnezeu iubindu-l, să nevoește întru curata rugăciune; și toată patima care îi face lui zăticneală la aceasta, o leapădă afară din sineși.

8 . Cela ce pre maica patimilor o a lepădat, adecă, pre iubirea de sineși, și pre celelalte lesne cu ajutorul lui Dumnezeu le leapădă, precum mânia, scârba, pomenirea de rău și c.l.l. Iar cela ce de cea dintâi să ține, de a doua măcar n-ar vrea să rănește. Iar iubirea de sine este patima cea către trup.

9. Pentru aceste cinci pricină oamenii iubesc unii pre alții, lucru care este ori vrednic de laudă, ori de defăimare. Precum, său pentru Dumnezeu, în ce chip cel îmbunătățit pre toți, și în ce chip cel ce pre cel îmbunătățit, măcar deși nu încă este îmbunătățit; Saū pentru firea, precum părinții pre fi, și împotivă; Saū, pentru slava deșartă, precum cea ce se slăvește, pre cea ce-l slăvește; Saū pentru iubirea de argint, precum cea ce pre bogatul pentru luare; Saū pentru iubirea de dulceți, în ce chip cea ce desmeardă pântecele și pre cele de sub pântece. Și cea dintăi e vrednică de laudă, iar a doua de mijloc, iar celelalte pătimașe.

10. Dacă pre oarecare adecă îi urăști, iar pre oarecare nici îi iubești, nici îi urăști, iar pre alții îi iubești, dar cu măsură, iară pre alții foarte îi iubești; dintru această neîntocmire, cunoaște că departe ești de dragostea cea desăvârșit, care sfătuește ca pre tot omul întocmai să-l iubești.

11. „Abate-te de la rău și fă binele“ (Ps. 36.26)³² adecă, dă război cu vrăjmașii, ca să împuținezi patimile, iar după aceasta trezvește-te ca să nu crească. Și iarăși bate război, ca să agonisești faptele cele bune, și după aceasta trezvește-te, ca să le păzești pre dânsule. Și aceasta ar fi aceea, adecă „a lucra și a păzi“ (Facere 2.15)³³.

12. Ceī ce după slobozirea lui Dumnezeu ne ispitesc pre noi, saū pre cea pofitoare parte a sufletului o înferbintează, saū pre cea iuțoasă o turbură, saū pre cea cuvântătoare o întunecă, saū trupul în dureri îl aruncă, sau pre cele trupești le răpesc.

13. Ori prin sineși ne ispitesc dracii, ori prin ceī ce nu se tem de Domnul împotiva noastră îi intrarmază. Și prin sineși adecă, când despre omenii suntem osebiți, precum Domnul în pustie. Iar prin omenii, când împreună cu ei petrecem, precum și pre Domnul prin Farisei. Dar noi la Chipul nostru privind (adecă la Domnul), despre amândouă părțile să-ī înfrângem pre ei de la noi.

14. Când începe mintea a sporī întru dragostea lui Dumnezeu, atuncia și dracul hulei începe a o ispiti pre dânsa, și acest fel de cugete bagă întru dânsa, în ce fel dintre omenii nimenea adecă, ci singur meșteșugarețul acestui lucru diavolul izvodește. Și aceasta o face ispitind pre iubitorul de Dumnezeu, ca întru desnădăjduire venind ca acela ce a cugetat unele ca acestea, să nu măi îndrăsnească de aceea prin obișnuita rugăciune a sbura către Dânsul. Dar nimic dintre aceasta nu să folosește blestematul către scoposul său, ci măi vartos măi întăriți pre noi ne face. Pentru că dându-ne război și împotivă dându-ī război noi, măi iscusiți și măi adeveriți întru dragostea lui Dumnezeu ne aflăm. „Iară sabia lui să intre în inima lui și arcele lui să se drobească“ (Ps. 36.15)³⁴.

15. Mintea puindu-se la gândirea celor văzute, după fire înțalege lucrurile prin mijlocirea simțirei. Și nici mintea este lucru rău, nici aceea, adecă după fire a înțalege, nici lucrurile, nici simțirea. Pentru că ale lui Dumnezeu lucruri sunt acestea. Decī ce este răul? Arătat că patima înțalegerii ceī după fire, care poate a nu fi întru trebuința înțalegerilor, de va priveghea mintea.

16. Patimă este mișcare a sufletului afară de fire, saū către iubire necuvântătoare, saū către urăciune fără judecată, saū asupra cuiva ori pentru ceva din cele simțite, precum către iubire adecă, saū a niscareva bucate fără socoteală, saū a vreunei mueri, saū a banilor, saū a slavei ce trece, saū alt oarecare din cele simțite, saū pentru unele ca acestea. Iară către urăciune, precum saū a vreunui lucru din cele măi sus zise, fără de judecată, saū către cineva pentru acestea.

17. Iar răutatea este judecata cea cu greșală a înțalegerilor căruia îi urmează obișnuita cea rea a lucrurilor, în ce fel precum pentru muere, judecata cea dreaptă a împreunării, este scoposul facerii de fi. Decī cea ce la dulcețā a privit, aū greșit pentru judecată, pre cel nu bun, bun socotindu-l; Decī unul ca acestea rău se obișnuiește cu muere împreunându-se. Și întru alte lucruri și înțalegeri asemenea.

³² Psalmii, 36, 27: “Ferește-te de rău și fă binele și vei trăi în veacul veacului”. Trimiterea corectată față de mss, unde apare 36, 26.

³³ Facerea, 2, 15: “Și a luat Domnul Dumnezeu pe omul pe care-l făcuse și l-a pus în grădina cea din Eden, ca s-o lucreze și s-o păzească”.

³⁴ Psalmii, 36, 15: “Sabia lor să intre în inima lor și arcurile lor să se frângă”.

18. Când pre mintea ta dracii dintru întreaga înțelepciune o vor scoate, cu gândurile curviei înconjurându-o, atuncea cu lacrimi grăește către Stăpânul „Scoțându-mă acum m-au înconjurat, bucuria mea, izbăvește-mă de cei ce m-au înconjurat pre mine“, și te vei mântui (Ps. 16.11³⁵, 31.8³⁶).

19. Greu este dracul curviei, și cumplit să pune asupra celor ce se nevoesc împotriva patimii, și mai ales fiind întru nebăgarea de seamă a mâncărilor, și întru vorbirele muerilor. Pentru că mai întâi pre furiș prin alunecarea dulceților furând mintea, după aceasta năpădește prin pomenire asupra celui ce se liniștește, și pre trup înfocându-l, și feluri de feluri de chipuri puind în minte. Pentru aceasta și către învoirea păcatului pre dânsa o cheamă; Care chipuri de voești să nu întârzieze întru tine, primește post, și osteneală, și priveghere, și pre buna liniște împreună și pre rugăciune.

20. Cei ce de-a pururea caută sufletul nostru, prin gânduri pătimase îl caută, ca să-l arunce pre dânsul în păcatul cel cu gândirea, sau în cel cu lucrarea. Decă când va afla mintea nepriimind, atuncea „se vor rușina și se vor înfrunta“. Iar când întru Duhovniceasca vedere se va îndeletnici, atuncea „se vor întoarce înapoi, și se vor rușina foarte degrab“ (Ps. 34.4³⁷; 6.10³⁸).

21. Întru măsura Diaconească a ajuns, ce către Sfințitele nevoița își îndeamnă mintea, și pre pătimasele gânduri le gonește de la dânsa. Iar întru cea Preoțească, cea ce o luminează pre minte întru cunoștința celor ce sunt, și pre cunoștința cea cu nume mincinos, cu totul întru nimic o perde. Iar întru cea Episcopescă, cea ce cu Sfântul Mir al cunoștinței și al închinăciunii Sfintei Treimi o săvârșăște (pre minte).

22. Slăbesc dracii, când prin împlinirea poruncilor să împuținează patimile celor din noi; Și pier, când desăvârșit prin nepătimire să prăpădesc, nemaiaflând acelea, prin care în suflet se afla și da război împotriva lui. Și aceasta ar fi putut fi aceea „Slăbi-vor, și vor peri de către fața Ta“ (Ps. 9.3)³⁹.

23. Unii adecă din oameni pentru frica omenească se depărtează de patimi. Iar alții pentru mărirea deșartă. Iar alții, pentru înfrânare. Iar alții, prin Dumnezești judecăți, de patimi să slobozesc.

24. Toate cuvintele Domnului, prin aceste patru cuprind: poruncile, dogmele, îngrozirile și făgăduințele. Și pre toată petrecerea cea aspră, pentru acestea o suferim; adecă, posturile, privigherile, dormirele pre pământ, ostenelele și nevoițele întru slujbe, ocările, necinstele, strămutările mădulărilor, morțile, și cele asemenea acestora. „Că pentru cuvintele buzelor Tale zice, eu am păzit căi năsilnice“ (Ps. 16.4)⁴⁰.

25. Plată a înfrânării este, nepătimirea; Iar a credinței, cunoștința. Și aceea, adecă, nepătimirea, naște pre dreapta socoteală; Iar cunoștința, pre dragostea cea către Dumnezeu.

26. Pre lucrătoarea faptă bună, mintea adecă îndreptându-o, întru pricepere sporește; Iar pre cea văzătoare, întru cunoștință. Pentru că lucru al acelia adecă este, a aduce pre nevoitorul întru dreapta judecată a faptei bune și a răutății; Iar al aceștia, a aduce pre părtașul întru cele cu dreaptă socoteală pricină și cunoștințe, pentru cele fără de trupuri și pentru trupuri. Iar Darului celui Teologhicesc, atuncea să învrednicește când pre cele ce mai sus zise, pre toate prin aripile dragostei trecându-le, și întru Dumnezeu făcându-se, cuvântul cel pentru Dânsul (sau pricina cea cu dreaptă socoteală), pre cât este cu puțință minții omenești, îl va privi (socoti).

27. Vrând a Teologhisi, să nu cauți cuvintele (pricinile) cele ce sunt întru Dânsul, pentru că nu va afla mintea omenească, dar nici alt oareșcare din cele după Dumnezeu, ci pre cele ce sunt

³⁵ Psalmii, 16, 11: „Izgonindu-mă acum m-au înconjurat ochii lor și au ațintit ca să mă plece la pământ“.

³⁶ Idem, 31, 8: „Tu ești scăparea mea din necazul ce mă cuprinde, bucuria mea, izbăvește-mă de cei ce m-au înconjurat“.

³⁷ Idem, 34, 4: „Să fie rușinați și înfrunțați cei ce caută sufletul meu; să se întoarcă înapoi și să se rușineze că ce gândesc rău de mine“.

³⁸ Idem, 6, 10: „Să se rușineze și să se tulbure foarte toți vrăjmașii mei; să se întoarcă și să se rușineze foarte degrab“.

³⁹ Idem, 9, 3: „Când se vor întoarce vrăjmașii mei înapoi, slăbi-vor și vor pieri de la fața Ta!“.

⁴⁰ Idem, 16, 4: „Ca să nu grăiască gura mea lucruri omenești, pentru cuvintele buzelor Tale eu am păzit căi aspre“.

împrejurul Lui, pre cât este cu putință, ia aminte. Precum: pre cele pentru pururea vecuire, și nemărginire, și nehotărâre, și bunătate, și înțelepție, și putere ziditoare, și mai înainte purtătoare de grijă, și judecătoare a celor ce sunt. Pentru că acesta întru oameni este mare Teolog, carele pre cuvintele (pricinele) acestora, măcar puțin cevași de le află.

28. Puternic bărbat este, cela ce a înjugat împreună cu fapta și pre cunoștință. Că cu aceea adecă, pre poftă o veștejaște, și pre iuțală o îmblânzește; Iar cu aceasta, pre minte o înaripează, și către Dumnezeu călătorește.

29. Când zice Domnul „Eu și Tatăl una suntem“ (Ioan 10.30)⁴¹, pre aceeași ființă o însemnează. Iar când iarăși zice „Eu întru Tatăl și Tatăl întru Mine“ (Ioan 10.33)⁴² pre nedeosebirea Ipostasurilor o arată. Deci Tri-fteiții, deosebind pre Tatăl de Fiul, întru prăpastie de amândouă părțile cad. Că ori împreună vecuitor cu Tatăl zicând pre Fiul, dar deosebindu-l pre El de la Dânsul, se silesc a zice că nu dintru dânsul s-a născut, și a cădea întru a zice trei Dumnezei, și trei Începători. Ori zicând că dintru Dânsul s-a născut, dar deosebindu-l, să silesc a zice că nu este împreună vecuitor cu Tatăl, și a face supt ani pre al anilor Stăpân. Pentru că se cade și pre un Dumnezeu a păzi, și pre trei Ipostasuri a mărturisi, precum zice Marele Grigorie, și pre fieștecarele Ipostas cu a sa osebire. Pentru că se desparte adecă, dar nedespărțit, precum acela a zis, și să împreunează adecă, dar despărțit. Și pentru aceasta prea slăvită este și despărțirea și împreunarea. Că ce prea slăvit lucru are, dacă precum om cu om s-au împreunat și s-au despărțit, Așa și Fiul cu Tatăl, și nimic mai mult.

30. Cel ce este desăvârșit întru dragoste, și întru săvârșirea nepătimirei a ajuns, nu știe deosebirea a luiși, sau și a celui strein, sau a celor ale sale, și a celei streine, sau a credinciosului și a necredinciosului, sau a robului și a celui slobod, sau cu totul a bărbatului și a femeii. Ci fiindcă a ajuns mai presus cu totul de tirănia patimilor, și la una singură a oamenilor fire privește, pre toți și întocmai îi privește, și către toți întocmai așezământ al dragostei are „Pentru că nu este întru dânsul Elen și Jidov, nici parte bărbătească și femeiască, nici rob și slobod, ci toate și întru toate Hristos“ (Gal. 3.28)⁴³.

31. Din patimile cele ce zac în suflet, ia draciș pricinele a porni întru noi gândurile cele pătimase; Apoi prin acestea dând război împotriva minții, o silesc a veni întru învoirea păcatului; Iar după ce s-ar fi biruit ea, o aduc la păcatul cel cu gândul, și după ce și acesta s-ar fi săvârșit, de aceea o aduc pre dânsa roabă la faptă; și de aceea prin aceasta pustiind pre suflet prin cugete, împreună cu dânsule pre ascuns să trag în latură, și rămâne în minte numai Idolul păcatului. Pentru care zice Domnul „Când veți vedea urăciunea pustierei stând în locul cel Sfânt, cel ce cetește înțeleagă“ (Mat. 24.15)⁴⁴. Că loc Sfânt, și locaș lui Dumnezeu, mintea omului este, întru care draciș prin cugetele cele pătimase pre suflet pustiindu-l, ca pre oarecare odor pun pre Idolul păcatului. Iară cum că și istoricește aceasta până acum s-a făcut, nimenea din cei ce a cetit pre cărțile lui Iosif Flavie, precum mi să pare, nu se îndoește. Însă oarecare zic, cum că și în vremea lui Antihrist se vor face acestea.

32. Trei sunt acelea care ne pornesc pre noi către cele bune, semințele cele firești, Sfintele Puteri, și voirea cea bună. Și adecă, semințele cele firești, precum când ceea ce voim să ne facă nouă oameni, și noi asemenea să le facem lor, sau precum când am vedea pre cineva întru îmbulzală sau în nevoe, și firește l-am milui. Iar Sfintele Puteri, precum când pornindu-ne spre lucrul bun, am

⁴¹ *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 10, 30: „Iar Eu și Tatăl Meu una suntem“.

⁴² *Idem*, 10, 38: „Iar dacă le fac, chiar dacă nu credeți în Mine, credeți în aceste lucrări, ca să știți și să cunoașteți că Tatăl este în Mine și Eu sunt în Tatăl“.

⁴³ *Epistola către Galateni a Sfântului Apostol Pavel*, 3, 28: „Nu mai este iudeu, nici elin; nu mai este nici rob, nici liber; nu mai este parte bărbătească și parte femeiască, pentru că noi toți una suntem în Hristos Iisus“.

⁴⁴ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 24, 15: „Deci, când veți vedea urăciunea pustiirii ce s-a zis prin Daniel proorocul, stând în locul cel Sfânt, cine știe să înțeleagă“.

afla sprijineală bună și am bine spori. Iar buna voire, precum când alegând binele din rău, am alege mai vârtos pre cel bun.

33. Și trei iarăși sunt cele ce ne îndeamnă pre noi la cele rele, patimile, draci și voirea cea rea. Și patimile adecă, precum când poftim lucru afară de socoteală, adecă, sau bucate afară de vreme, sau afară de trebuință, sau femeie afară de scoposul facerii de copii și pre cea nu după lege. Și iarăși, când ne mâniem și ne scârbim afară de cuviință, precum împotriva celui ce ne-a necinstit sau ne-a păgubit. Iar draci, precum când întru lenevirea noastră, păzind vremea năpădesc asupra noastră fără de veste, cu multă cumplire pornind pre cele mai întâi zise patimi și pre cele asemenea. Iar reaua voire, precum când întru cunoștința binelui fiind, în locul aceluia alegem răul.

34. Plăți ale ostenelelor faptei cei bune sunt: nepățimirea și cunoștința. Pentru că acestea se fac pricinuitoare Împărăției Cerurilor, precum și patimile și necunoștința, muncii cei vecinice. Deci cela ce le caută pre acestea pentru slava oamenilor, și nu pentru însuși binele, aude de la scriptură „cereți și nu luați, pentru căci rău cereți“ (Iacob 4.3) ⁴⁵.

35. Sunt multe oarecare din fire bune care se fac de oameni, dar nu bune iarăși pentru oarecare pricină, precum: postul, privigherea, rugăciunea, cântarea Psalmilor, milostenia și primirea de streini, din fire bune lucruri sunt, dar când pentru mărirea deșartă să fac, nu sunt bune.

36. Al tuturor celor ce se fac de noi, scoposul îl caută Dumnezeu, ori pentru Dânsul facem, ori pentru altă pricină.

37. Când auzi scriptura zicând „Că Tu vei răsplăti fieștecăruia dupre lucrurile lui“ (Rom. 2.6) ⁴⁶, nu pentru cele ce se fac afară de scoposul cel drept, măcar deși se pare a fi bune, Dumnezeu bune răsplătește, ci adevărat pentru cele ce se fac dupre cel drept. Că nu la cele ce se fac, ci la scoposul celor ce se fac, judecata lui Dumnezeu privește.

38. Dracul mândriei îndoit are vicleșugul, pentru că ori pleacă pe Călugăr a scrie asupra-și isprăvile, și nu lui Dumnezeu celui ce și dătător este al celor bune și ajutorător către isprăvirea; Ori acestuia neplecându-i-se, pre cei mai nesăvârșiți încă din Călugării frați, îi pun în cuget să-i socotească de nimic. Dară nu cunoaște și întru acest chip, cela ce se lucrează (de dracul) că îl pleacă pre el a se lepăda de ajutorul lui Dumnezeu. Că dacă pe aceea ca cum nu au putut isprăvi îi defaimă, pre sineși cu adevărat ca cum dintru a sa putere ar fi isprăvit se aduce înlăuntru, care este cu neputință, fiindcă au zis Domnul „fără de Mine, nu puteți face nimic“ (Ioan 15.5) ⁴⁷. Fiindcă neputința noastră pornindu-se către cele bune, fără de Dătătorul Bunătăților, la sfârșit a veni, nu poate.

39. Cela ce a cunoscut neputința firei omenești, acela a luat cercarea Dumnezeștilor Puteri. Și unul ca acesta printr-înșea, după ce pre unele adecă le-au isprăvit, iară pre altele să sânguește să le isprăvească, nu defaimă vreodinioară pre nici unul din oameni. Pentru că știe că precum lui i-a ajutat, și de multe patimi și cumplite l-au slobozit Dumnezeu, așa puternic este și tuturor să le ajute când va voi, și mai vârtos celor ce pentru Dânsul să nevoesc, măcar deși prin oarecare judecăți deodată pre toți din patimi nu-i izbăvește, ci în osebite vremi, ca un Bun și iubitor de oameni Doctor, pe fieștecare din cei ce să sânguesc îi tămăduiește.

40. Prete nelucrarea patimilor se adaogă mândria, ori pricinele tăindu-se, ori draci cu vicleșug depărtându-se.

41. Pe scurt tot păcatul pentru dulceață să face, și stricarea acestuia, prin reaua pătimire și întristare, ori întoarcere de bună voie prin pocăință, ori cu Dumnezească rânduială, prin mai înainte

⁴⁵ *Epistola Sobornicească a Sfântului Apostol Iacov*, 4, 3: “Cereți și nu primiți, pentru că cereți rău, ca voi să risipiți în plăceri”.

⁴⁶ *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, 2, 6: “Care vă răsplățiți fiecăruia după faptele lui”.

⁴⁷ *Sfânta Evanghelia după Ioan*, 15, 5: “Eu sunt vița, voi sunteți mlădițele. Cel ce rămâne în Mine și Eu în el, acela aduce roadă multă, căci fără Mine nu puteți face nimic”.

purtare de grijă aducându-se asupra. „Că de ne-am fi judecat pre înșine, nu ne-am fi osândit. Iar judecându-ne de la Domnul ne certăm, ca nu cu lumea să ne osândim“ (1 Cor. 11.31–32)⁴⁸.

42. Când fără de nădejde îți va veni ție ispită, nu pricinui aceea prin care, ci aceea, adecă: pentru ce, caută, și afli îndreptare. Fiindcă orî prin aceea, orî prin alta, ai avut a bea pelinul din păharul judecător lui Dumnezeu.

43. Ca cela ce ești cu nărav rău, de a pătimî rău nu te lepăda, ca prin aceasta smerindu-te, mândria să o dai afară.

44. Unele din ispите: dulceți, iar altele scârbe, iar altele dureri trupești oamenilor aduc. Pentru că după pricina patimilor care zac în suflet, și doftoria o pune Doftorul sufletelor prin judecățile Lui.

45. Aducerile asupra ale ispitelor, unora adecă, spre stricarea păcatelor, celor ce până acum s-au făcut; iară altora, spre a celor ce se lucrează acum. Iară altele spre tăerea celor ce vor să le lucreze (se aduc) afară de cele ce se întâmplă pentru cercare, precum la Iov.

46. Cel priceput, socotind tămăduirea Dumnezeestilor judecăți, cu mulțămîta suferența relele întâmplări, care i să întâmplă lui prin acestea, pre nimenea altul pricinuitoar al acestora, fără numai pre ale sale păcate socotindu-le. Iar cel fără de minte, necunoscând pre prea Înțeleapta mai înainte de purtare de grijă a lui Dumnezeu, păcătuind și certându-se, orî pre Dumnezeu, orî pre oameni îi socotește pricinuitoari relelor sale.

47. Sunt oarecare (lucruri) care opresc pre patimî din mișcarea lor, și nu le lasă a spori întru creștere. Și sunt altele care le împuținează și întru micșorare le aduc, precum: postu, osteneala și privigherea, nu lasă pre poftă a crește; iară depărtarea de oameni, și vederea și rugăciunea, și dragostea cea către Dumnezeu o împuținează pre dânsa, și întru pieire o aduc. Încă și cât pentru mânie asemenea: precum îndelunga răbdare, și nepomenirea de rău, și blândeța, o opresc și nu o lasă pre ea să crească, iară dragostea, și milostenia, și bunătatea ei, și (îndelunga răbdare) și iubirea de oameni, întru micșorare o aduc.

48. A căruia minte de-apururea este către Dumnezeu, a acestuia și pofta aș prea crescut întru Dumnezeescul dor, și mînia cu totul desăvârșit întru Dumnezeasca dragoste s-aș prefăcut. Pentru că cu zăbavnica împărtășire a Dumnezeestii străluciri, tot cu chip de lumină făcându-se, și pre cea pătimitoare parte a ei către sine și împreună strângând-o, întru dor Dumnezeesc precum s-aș zis, necuprins, și întru dragoste neîncetată o a întors, cu totul din cele pământești, către Dumnezeu mutând-o.

49. Nu cu adevărat cela ce nu zavistuește, nici să mânie, nici ține minte răul asupra celui ce l-a necăjit, îndată și dragoste are către dânsul. Pentru că poate și neiubind încă, rău în loc de rău a nu răsplăti pentru poruncă, dar nu cu adevărat poate și bine în loc de rău a răsplăti fără silă. Pentru că din dragoste bine a face celor ce ne urăsc, e lucru a singurei dragoste ce Duhovnicești.

50. Nu cela ce nu iubește pre cineva, îndată cu adevărat îl și urăște pre el. Nici iarăși cela ce nu urăște, atuncea cu adevărat și iubește, ci poate ca de mijloc a fi către el, adecă, nici a-l iubi, nici a-l urî. Pentru că pre așezământul cel iubitor, singure cele cinci chipuri, ce s-a zis întru Cap. 9 al acestei sute, aș fire a-l face, adecă: cel de laudă, de mijloc și de defăimare.

51. Când veî vedea mintea ta cu dulcețā îndeletnicindu-se întru cele materialnice, și întru înțelegerile acestora cu dragoste petrecând, cunoaște pre sine, că pre acestea mai vârtos decăt pre Dumnezeu le iubește. Fiindcă zice Domnul „Că unde este comoara voastră, acolo și inima va fi“ (Mat. 6, 21)⁴⁹.

52. Mintea cu Dumnezeu împreunându-se, și întru Dânsul zăbovind prin rugăciune și dragoste, înțeleaptă să face, și bună, și puternică, și iubitoare de oameni, și milostivă, și îndelung răbdătoare,

⁴⁸ *Întāia Epistolā către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 11, 31-32: “Căci de ne-am fi judecat noi înșine, nu am mai fi judecați. Dar fiind judecați de Domnul, suntem pedepsiți, ca să nu fim osândiți împreună cu lumea”.

⁴⁹ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 6, 21: “Căci unde este comoara ta, acolo va fi și inima ta”.

și în scurt să zic, pre toate Dumnezeștile firești osăbirî întru sine le poartă. Iar de acest lucru depărtându-se, ori dobitocește să face, iubitoare de dulceți lucrându-se, ori de heară, bătând războiū cu oamenii pentru acestea.

53. Lume numește scriptura pre lucrurile cele materialnice. Și lumești sunt, cei ce își indeletnicesc mintea întru acestea, către care și zice mai cu mustrare „Nu iubiți lumea, nici pre cele din lume. Pofta trupului, pofta ochilor și trufia vieții, nu este de la Dumnezeu, ci din lume este ș.c.l.“ (1 Ioan 2.15–16)⁵⁰.

54. Călugăr este cel ce de lucrurile cele materialnice ș-au deosebit mintea, și prin înfrânare, și dragoste, și cântarea Psalmilor și rugăciune, îngăduște lângă Dumnezeu neîncetat.

55. Hrănitor de dobitoace, în Duhovnicescul înțăles, este adecă, cel lucrător. Pentru că ca niște dobitoace să înțăleg, isprăvile cele ce sunt ale năravului. Pentru care și zicea Iacov „bărbați hrănitori de dobitoace sunt slugile tale“. Iară păstor de oi este, cel cunoscător, pentru că ca niște oi să înțăleg gândurile cele ce se pasc de minte pre munții vederilor. Pentru aceasta și „urâciunea este Eghiptenilor tot păstorul de oi“ (Fac. 46, 34)⁵¹, adecă, puterilor celor ce se împrotivesc.

56. Mintea adecă cea rea, când să pornește trupul prin simțiri spre poftele și dulcele lui, urmează și să tocmește cu nălucirele acestuia și pornirele. Iară cea îmbunătățită, să înfrânează, și să ține pre sine de către nălucirele și pornirele cele cu patimă, și mai vârtos filosofește (adecă, ca o iubitoare de înțălepciune să sârguește) a face mai bine pre acest fel de porniri ale lui.

57. Din faptele bune, unele adecă sunt trupești, iar altele sufletești; Și trupești adecă sunt, precum: postul, privigherea, dormirea pe jos, slujba, lucrul mâinilor, pentru ca să nu îngreueze (pre alții) sau pentru împărțirea (milosteniei) ș.c.l. Iar sufletești sunt, precum: dragostea, îndelunga răbdare, blândeța, înfrânarea, rugăciunea, ș.c.l. Deci dacă vreo nevoie, sau întâmplare trupească, precum de boală, sau de oarecare dintru acestea, ni se va întâmpla nouă să nu putem să săvârșim pre cele mai întâi zise trupești fapte bune, ertăciune avem de la Domnul, carele știe și pricinele lor; Iar pre cele sufletești nesăvârșindu-le, niciun răspuns nu vom avea, pentru că nu sunt supuse supt nevoie.

58. Dragostea cea către Dumnezeu, pleacă pre părtașul ei să defaime toată dulcețaa ceea ce trece, și toată durerea și întristarea. Și plece-te pre tine Sfinții toți care atâtea a pătimit pentru Hristos.

59. Ia aminte de simți despre maica răutăților, zic iubirea de sine, care este iubire a trupului necuvântătoare. Pentru că dintru aceasta cu bine vădită pricină, să nasc cele întâi, și pătimașe și prea cuprinzătoare trei îndrăcite cugete: al îndrăcirii pântecului zic, al iubirei de argint, și al măriri deșarte, pricinele ca cum dintru trebuința cea de nevoie a trupului luându-le. Iar dintru acestea se nasc tot numărul relelor. Deci să cade, precum s-au zis, de nevoie a lua aminte, și a bate războiū împotriva aceștia cu multă trezvie. Pentru că aceasta perzându-se, să perd împreună toate (cugetele) cele dintru dânsa.

60. Patima iubirei de sineși, Călugărului adecă îi pune în cuget să miluiască trupul, și să vie la bucate afară de trebuință, ca cum pentru buna orânduială și purtare de grijă, ca câte puțin, câte puțin pre furiș trăgându-se, în groapa iubirei de dulceți să cadă. Iar mireanului de aicea îi pune în minte, ca să aibă purtare de grijă pentru dânsul, spre poftă (Rom. 13.14)⁵².

61. Cel prea desăvârșit așezământ al rugăciunei, acesta zic că este: adecă, a să face mintea afară de trup și de lume, și nematerialnică cu totul și fără de chip când se roagă. Deci cele ce pre așezământul acesta nevătămat îl păzește, acesta cu adevărat neîncetat se roagă.

⁵⁰ *Întăia Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Ioan*, 2, 15-16: “Nu iubiți lumea, nici cele ce sunt în lume. Dacă cineva iubește lumea, iubirea Tatălui nu este întru el; Pentru că tot ce este în lume, adică pofta trupului și pofta ochilor și trufia vieții, nu sunt de la Tatăl, ci sunt din lume”.

⁵¹ *Facerea*, 46, 34: “Să-i răspundeți: «Robii tăi am fost crescători de vite din tinerețile noastre până acum, și noi și părinții noștri», ca astfel să vă așeze în pământul Coșen. Căci pentru Egipteni este spurcat tot păstorul de oi”.

⁵² *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, 13, 14: “Ci îmbrăcați-vă în Domnul Iisus Hristos și grija de trup să nu o faceți spre poftă”.

62. Precum trupul murind cu totul se despărtește de ale lumii, așa și sufletul pre acel prea desăvârșit așezământ al rugăciunii cugetându-l, și murind, de toate înțelegerile lumii să despărtește. Pentru că de nu va muri o moarte ca aceasta, nu poate a să afla și a trăi împreună cu Dumnezeu.

63. Nimenea să nu te înșale pre tine Călugăre, cum că îți este cu puțință a te mântui, robind dulceații și mării deșarte.

64. Precum trupul prin lucruri păcătuește, și are către învățatură pre faptele bune cele trupesti, ca să se facă cu întreagă înțelepciune; Așa și mintea prin gândurile cele cu patimă păcătuește, și are așisderea către învățatură pre faptele bune cele sufletești, ca curat și fără de patimă văzând lucrurile să se înțeleptască.

65. Precum pre zile le primește nopțile, și pre veri iernile, așa pre înărire deșartă și pre dulceață, scârbe și dureri, ori în veacul de acum, ori întru cel ce va să fie.

66. Nu este cu puțință după ce ar fi păcătuit cineva, a scăpa de judecata ce va să fie, fără de ostenele de bună voie aicea, sau fără de aduceri asupra fără de voie.

67. Pentru cinci pricinii zic că ne lăsăm noi de Dumnezeu ca să ni să dea războiul de la draci. Și cea dintâi adecă, zic că este, ca dându-ni-să războiul și împotrivă dându-î noi războiul, întru alegerea faptei bune și a răutății să venim. Iar a doua, ca prin războiul și prin osteneală pre fapta bună agonisindu-o, întemeiată pre ea și necăzută să o avem. Iar a treia, ca sporind întru fapta bună, să nu cugetăm înalt, ci să ne învățăm a cugeta smerit. Iar a patra, ca după ce am cercat răul, cu desăvârșită urăciune să-l urâm pre el. Iar a cincea, după toate, ca nepătimăși făcându-ne, să nu uităm slăbiciunea noastră, nici puterea Celui ce ne-a ajutat.

68. Precum mintea celui flămând, pâine nălucește, și a celui însetat apă, așa și a celui lacom cu pântecele, feluri de feluri de bucate; și a iubitorului de dulceață, chipuri femeestii; și a mărețului în deșeret, cinstele cele de la oameni; și a iubitorului de argint, câștigurile; și a pomenitorului de rău, răsplătirea cea împotriva celui ce l-a necăjit; și a zavistnicului, facerea de rău împotriva celui ce se zavistuește; și întru alte patimi asemenea. Pentru că de patimi turburându-se mintea, primește pre înțelegerile cele cu patimă, și când e deștept trupul și în somn.

69. Când pofta crește, pre materiile cele făcătoare dulceațurilor în somn mintea le nălucește. Iar când mânia, pre lucrurile cele făcătoare fricilor le vede. Și cresc adecă patimile, necurații draci pre a noastră lenevire împreună lucrătoare luându-o, și pre acestea întărindu-te. Iar Sfinții Îngeri le micșorează către lucrarea faptelor bune mișcându-ne pre noi.

70. Partea cea poftitoare a sufletului mai adesea ori zădărându-se, deprindere a iubirei de dulceață, cu anevoie mișcată pune în suflet. Iar mânia adesea ori turburându-se, fricos și fără bărbăție îl face pre el. Și tămăduesc pre aceea adecă, nevoița cea întinsă a postului, a privigherii și a rugăciunii, iar pre aceasta, bunătatea, iubirea de oameni, dragostea și mila.

71. Ori prin lucruri dau războiul draci, ori prin înțelegerile cele cu patimă întru lucruri. Și prin lucruri celor ce sunt întru lucruri, iar prin înțelegeri, celor deosebiți de lucruri.

72. Pre cât este mai cu lesnire a păcătui cu gândul decât cu lucrarea, pre atâta este mai greu războiul cel prin gânduri decât cel prin lucruri.

73. Lucrurile adecă sunt în afară de minte, iar înțelegerile acestora înlăuntru să alcătuesc. Decă întru dânsa este aceea, adecă a le unelti pre ele bine, sau rău. Pentru că uneltirei cei cu greșală a înțelegerilor, reaua uneltire a lucrurilor urmează.

74. Prin trei acestea primește mintea pre înțelegerile cele cu patimă: prin simțire, prin amestecare (adecă, prefacere, alcătuire și schimbare a sângelui dintru un așezământ întru altul) și prin pomenire. Și prin simțire adecă, când lovind asupra ei lucrurile către care avem patimile, o pornesc spre dânsa către cugete cu patimă. Iar prin amestecare, când din petrecerea vieții cea neînfrănată, sau din lucrarea dracilor, sau din vreo boală, schimbându-se amestecarea trupului, o pornește pre dânsa iarăși către

cugete cu patimă, sau și spre curvie. Iară prin pomenire, când pre gândurile lucrurilor către care avem patimă, pomenirea le aduce în minte și o pornește pre dânsa, așisderea către cugete cu patimă.

75. Din lucrurile care ni s-au dat nouă spre uneltire de la Dumnezeu, unele adecă în suflet, iar altele în trup, iar altele împrejurul trupului să află. Precum în suflet adecă, puterile lui; Iar în trup, organele simțirei, și celelalte mădulări; Iar împrejurul trupului, bucatele, averile, bani, ș.c.l. Decî aceea adecă, a le unelti pre acestea bine, sau rău, sau pre cele ce se întâmplă împrejurul lor, ori îmbunătățiți, ori răi ne arată pre noi.

76. Decî cele ce se întâmplă întru lucruri, unele adecă sunt din cele din suflet; iar altele, din cele din trup; iar altele din cele dimprejurul trupului lucruri. Și din cele adecă din suflet, precum: cunoștința și necunoștința, uitarea și pomenirea, dragostea și urăciunea, întristarea și bucuria, ș.c.l. Iar din cele dimprejurul trupului, precum nașterea de fii și nenașterea de fii, bogăția și sărăcia, slava și neslava ș.c.l. Iar din cele din trup, precum: dulceața și durerea, simțirea și tâmpirea (nesimțirea), sănătatea și boala, viața și moartea, ș.c.l. Și dintru acestea unele adecă, bune, iar altele, rele se par oamenilor; Însă nici un lucru dintre acestea rău fiind după al său cuvânt (poate socoteală sau fire), ci pentru uneltirea, ori rele cu adevărat, ori bune să află.

77. Bună este cunoștința, după fire, asemenea încă și sănătatea, dară însă pre cei mai mulți, cele improtivă și nu acestea i-au folosit. Pentru că celor răi, nu spre bine cunoștința li să întâmplă, măcar și după fire, precum s-au zis, bună este. Asemenea încă nici sănătatea, nici bogăția, nici bucuria, pentru că nu cu folos pre acestea le uneltesc. Decî oare cele improtiva acestora le folosesc? Însă nici acelea nu sunt rele, după al său cuvânt, măcar deși să par rele.

78. Nu unelti rău înțelegerile, ca nu, de nevoie să unelțești rău și lucrurile. Că de nu va păcătui cineva mai întâi cu gândul, nu va păcătui niciodată cu lucrarea.

79. Chip al celui de țărână sunt răutățile cele cuprinzătoare (cele prea de obște și de neam din care odrăslesc altele) precum: recunoștința, împuținarea de suflet, neînfrânarea, nedreptatea. Iară chip al celui Ceresc, faptele bune cele cuprinzătoare, precum: priceperea, bărbăția, întreaga înțelepciune, dreptatea. Ci precum am purtat chipul celui de țărână (pământesc) Să purtăm și chipul celui Ceresc.

80. De vei să afli calea care duce în viață, în cale caut-o pre dânsa, și acolo o vei afla, întru ceea ce a zis „Eu sunt calea; Și ușa, și adevărul, și viața” (Ioan 14.6⁵³; 10.9⁵⁴). Însă foarte cu osteneală caută-o, pentru că puținii sunt cei ce o află pre dânsa (Mat. 7.14)⁵⁵, și nu cumva din cei puținii lăsându-te, (rămâind) cu cei mulți să te afli.

81. Pentru cinci acestea, sufletul de la păcate să taie: ori pentru frica oamenilor, ori pentru frica judecății, ori pentru darea de plată ce va să fie, ori pentru dragostea lui Dumnezeu, ori sfârșitul tuturor, pentru știința care bate (roade).

82. Oarecare zic că nu ar fi fost răul întru făpturi, dacă nu ar fi fost altă putere oarecare, care ne trage pre noi la acela. Iar aceasta nimic alt nu este, fără numai lenevirea lucrărilor minții celor după fire. Pentru că cei ce se nevoesc pentru acestea, pre cele bune adecă de-a pururea le fac, iar pre cele rele nici odinioară. Decî de voești și tu, împinge de la tine lenevirea, și gonește împreună și răutatea, care este uneltirea cea cu greșală a înțelegerilor, căreia îi urmează reaua uneltire a lucrurilor.

83. A părții cei cuvântătoare care este întru noi, lucru după fire este, a să supune Dumnezeescului Cuvânt, și a stăpâni pe partea cea necuvântătoare care este întru noi. Decî această rânduială întru toate păzască-se, și nici răul va fi întru cele ce sunt, nici ceea ce trage la acesta se va afla.

⁵³ *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 14, 6: “Iisus i-a zis: “Eu sunt Calea, Adevărul și Viața. Nimeni nu vine la Tatăl Meu decât prin Mine”.

⁵⁴ *Idem*, 10, 9: “Eu sunt ușa: de va intra cineva prin Mine se va mântui; și va intra și va ieși și pășune va afla”.

⁵⁵ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 7, 14: “Și strâmtă este poarta și îngustă este calea care duce la viață și puținii sunt care o află”.

84. Unele adecă din cugete proaste sunt, iar altele împreună alcătuite. Și proaste adecă sunt, cele fără patimă, iar împreună alcătuite, din patimă și din gândire. Decă acestea așa fiind, multe din cele proaste este cu puțință a le vedea urmând celor împreună alcătuite, când ar fi început a să porni către a păcătui cu gândul. Adecă, precum întru aur, și s-au pornit cu gândul spre a fura, și au săvârșit în minte păcatul. Și urmă pomenirei aurului, pomenirea punții, a secreiașului, a casei, și a celorlalte. Și pomenirea adecă a aurului era împreună alcătuită, pentru că avea patima, iar a punții, a secreiașului, a casei și a celorlalte, proastă, pentru că nu avea către acelea patimă mintea. Și întru tot cugetul încă, așisderea să întâmplă, și pentru mărirea deșartă, și pentru femeie, și pentru celelalte. Pentru că nu toate cugetele cele ce împreună urmează cugetului celui cu patimă, și cu patimă sunt, precum cuvântul a dovedit. Decă dintru aceasta putem să cunoaștem, care sunt înțelegerile cele cu patimă, și care celelalte.

85. Oarecare zic, că de mădulările trupului atingându-se dracii în somnuri, pornesc pre patima curviei. Apoi patima pornindu-se, aduce în minte prin pomenire chipul femeii. Iară oarecare zic, că să arată adecă minții în chip de femeie, însă și de mădulările trupului atingându-se pofta o pornesc, și așa să face nălucirele. Iară alții iarăși, că patima care stăpânește întru dracul ce se apropie, pornește pre patimă, și așa aprinde spre cugete sufletul, aducând aminte chipurile prin pomenire. Încă și întru alte năluciri cu patimă asemenea, unii adecă întru acel chip, iară alții întru acest chip zic că se întâmplă. Însă întru niciunul din cele zise chipuri nu pot pre orice fel de patimă a o porni dracii, de va fi de față în suflet, dragostea și înfrânarea, nicicând privighează trupul, nicicând doarme.

86. Unele adecă din poruncile Legei, și trupește și Duhovnicește nevoie este a le păzi. Iară pre altele Duhovnicește numai. Adecă precum pre aceea: să nu prea-curvești, să nu ucizi, să nu furi, și cele asemenea, și trupește și Duhovnicește să cade a le păzi; Și Duhovnicește adecă întreit (prin cele trei părți ale sufletului). Iar a să tăia împrejur, și a păzi sâmbăta, și a junghia melul, și a mânca azimile cu păpădie, și cele asemenea, Duhovnicești numai.

87. Trei așezări prea cuprinzătoare ale năravului sunt întru Călugări. Și cea întâi este, a nu păcătui cu lucrarea. Iar a doua, a nu întârzia în suflet cugetele cele cu patimă. Iară a treia, a vedea cu gândul fără patimă chipurile femeilor, și ale celor ce ne-au pricinuit nouă scârbă.

88. Sărac este cel ce s-a lepădat de toate averile sale, și nimic cu totul pre pământ nu are fără numai trupul; Și încă și pre dragostea-i cea către dânsul rupându-o, lui Dumnezeu și celor bine credincioși, pre a sa purtare de grijă o a aruncat.

89. Din cei ce agonisesc, unii adecă fără patimă agonisesc, (avere) pentru aceasta și lipsindu-se de acestea, nu se întristează, precum „cei ce cu bucurie a priimit răsipirea averilor sale (Evrei 10, 34)⁵⁶. Iară alții cu patimă agonisesc, pentru aceasta și vrând a să lipsi să întristează, precum bogatul cel din Evanghelie „s-a dus întristat“ (Mat. 19, 22)⁵⁷ iară de să și lipsesc, până la moarte să întristează. Decă pre al celui fără patimă, și al celui cu patimă, așezământ, lipsirea (păgubirea) îl vădește.

90. Pre cei ce desăvârșit să roagă, îi luptă dracii, ca pre înțelegerile lucrurilor celor simțite, să nu le priimească în minte goale. Iară pre cei cunosători, ca să întârzieze întru ei cugetele cele cu patimă. Iar pre cei ce se nevoesc întru faptă, ca să-i plece pre ei să păcătuiască cu lucrarea. Însă în tot chipul către toți să nevoesc ticăloși, ca pre oameni de la Dumnezeu să-i depărteze.

91. Cei ce în viața aceasta de Dumnezeasca pronie, întru buna credință să iscusesc, prin aceste trei ispite să cearcă, adecă: ori prin darea celor dulci lucruri, precum este sănătatea, frumuseța, nașterea de fiu, banii, slava și cele asemenea; Ori prin aducerea asupra a celor de scârbă, precum este lipsirea de fiu, și de bani și de slavă; Ori prin cele ce pricinuesc trupului dureri, adecă prin

⁵⁶ *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, 10, 34: “Căci ați avut milă de cei închiși, iar răsipirea averilor voastre ați primit-o cu bucurie, bine știind că voi aveți o mai bună și statornică avere”.

⁵⁷ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 19, 22: “Ci, auzind cuvântul acesta, tânărul a plecat întristat căci avea multe averi”.

boale, prin chinuri și prin celelalte. Și către cei dintâi adecă zice Domnul „Dacă cineva nu se leapadă de toate averile sale, nu poate fi ucenic al Meu“ (Luca 14.33)⁵⁸. Iară către cei de al doilea, și al treilea „întru răbdarea voastră, veți dobândi sufletele voastre“ (Luca 21.19)⁵⁹.

92. Patru acestea zic că prefac pre amestecarea trupului, și dau minții printr-înșă cugete, ori pătimașe, ori fără de patimă. Adecă: Îngerii, dracii, văzduhurile și petrecerea vieții (dieta). Și Îngerii adecă, prin cuvânt (adecă, către gânduri bune), zic că o prefac; Iară dracii, prin atingere; iară văzduhurile, prin schimbări; Iară petrecerea vieții, prin felurile bucatelor și ale băuturilor, și prin prisosire și împuținare, afară de prefacerile care i să întâmplă ei, prin pomenire, prin auzire și prin vedere, priimind mai întâi patimă sufletul dintru cele ce i să întâmplă lui lucruri de întristare sau de bucurie făcătoare. Și dintru acestea adecă pătîmind sufletul, prefac pre amestecare trupului; Iară dintru cele mai întâi zise, amestecarea prefăcându-se, dă minții cugete.

93. Moarte este cu adevărat, depărtarea de Dumnezeu, Iară bold al morții, păcatul; pre care priimindu-l Adam, împreună de la lemnul vieții, și din Raiu, și de la Dumnezeu izgonit s-a făcut, căruia de nevoie i-au urmat și moartea trupului. Iară viața cu adevărat, este cea ce a zis „Eu sunt viață“ (Ioan 14,6)⁶⁰. Acesta întru moarte făcându-se, pre cel mort, iarăși la viață l-a adus.

94. Cuvântul scriindu-se, ori spre așa aducere aminte să scrie, ori pentru folos, ori și pentru amândouă, ori spre vătămare oarecăroră, ori pentru arătare (a oamenilor), ori de nevoie.

95. „Loc de verdeață“ (Ps. 22.2)⁶¹ este fapta bună cea lucrătoare, iară apă de odihnă, cunoștința celor ce s-au făcut.

96. „Umbră a morții“ este viața cea omenească. Decă dacă cineva este împreună cu Dumnezeu, și Dumnezeu împreună cu el, acesta poate să zică chiar aceea „De voi și umbla în mijlocul umbrei morții, nu mă voi teme de rele, că Tu cu mine ești“ (Ps. 22.4)⁶².

97. Minte, adecă cea curată, drepte vede pre lucruri. Iar cuvântul iscusit, înaintea ochilor aduce pre cele ce s-au văzut. Iară auzul, luminos, le priimește pre dânsule. Iară cel lipsit de câte treile, pre cel ce a grăit îl defaimă.

98. Împreună cu Dumnezeu este, cel ce cunoaște pre Sfânta Treime, și zidirea Ei, și pronia partea cea pătimitoare a sufletului nepătimașă o are.

99. Toiagul zice, că însemnează pre judecata lui Dumnezeu, iar varga, pe pronia. Decă lucru al celui ce s-au împărtășit cunoștinței acestora, este a zice: „Toiagul Tău, și varga Ta acestea m-au mângâiat“ (Psalm 22.5)⁶³.

100. Când mintea se va goli de patimi, și cu vederea celor ce sunt să va străluci, atuncea poate și întru Dumnezeu a să face, și dupre cum se cade se va ruga.

⁵⁸ *Sfânta Evanghelie după Luca*, 14, 33: „Așadar oricine dintre voi care nu se leapadă de tot ce are nu poate să fie ucenicul Meu”.

⁵⁹ *Idem*, 21, 19: „Prin răbdarea voastră veți dobândi sufletele voastre”.

⁶⁰ *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 14, 6: „Iisus I-a zis: Eu sunt Calea, Adevărul și Viața. Nimeni nu vine la tatăl Meu decât prin Mine”.

⁶¹ *Psalmii*, 22, 2: „La loc de pășune, acolo m-a sălășluit; la apa odihnei m-a hrănit”.

⁶² *Idem*, 22, 4: „Că de voi și umblu în mijlocul morții nu mă voi teme de rele; că Tu cu mine ești”.

⁶³ *Idem*, 22, 5: „Toiagul Tău și varga Ta, acestea m-au mângâiat”.

A aceluiași: Suta a treia

1 . UNELTIREA cea cu bună cuvântare a înțelegerilor și a lucrurilor, este făcătoare a întregii înțelepciuni, și a dragostei și a cunoștinței. Iară cea fără de cuvântare, și a neînfrânării, și a urâciunii și a necunoștinței.

2 . „Gătit-ai înaintea mea masă, ș.c.l.“. Masă aicea însemnează, pre fapta bună cea lucrătoare. Pentru că aceasta împotriva celor ce ne urăsc pre noi, de la Hristos s-a gătit. Iară „unt-de-lemn“, care îngrașă mintea, pre vederea celor ce s-au făcut. Iară „paharul lui Dumnezeu“ pre cunoștința lui Dumnezeu. Iară „mila Lui“, pre Cuvântul Lui, și Dumnezeu. Pentru că Acesta prin Omenirea Sa gonește în toate zilele, până ce va prinde pre toți cei ce se vor mântui, precum zice Pavel. Iară „casă“, pre Împărăție, întru care se așază toți Sfinții. Iar „lungimea zilelor“ pre viața veșnică (Ps. 22. 6-7) ⁶⁴.

3 . După reaua uneltire, ni să întâmplă nouă răutățile puterilor sufletului; precum, a cei poftitoare, a cei iuțoase, și a cei cuvântătoare. Și a cei cuvântătoare adecă puteri, reaua uneltire este, necunoștința și nepriceperea; Iar a cei iuțoase și a cei poftitoare, urâciunea și neînfrânarea. Iară uneltirea acestora este, cunoștința și priceperea, dragostea și întreaga înțelepciune. Și dacă acestea sunt așa, nimic decî din cele ce de Dumnezeu s-a zidit și s-au făcut, nu este rău.

4 . Nu bucatele sunt rele, ci nesașiul pântecelui; Nici facerea de copii, ci curvia; Nici banii, ci iubirea de argint; Nici slava ci mărirea deșartă. Și dacă acestea sunt așa, nimic decî întru cele ce sunt, nu este rău, fără numai reaua uneltire, care se întâmplă din lenevirea minții întru fireasca lucrare.

5 . Răul cel dintru drac, acestea zice că sunt Fericitul Dionisie: Mânie necuvântătoare, poftă fără de minte, nălucire obraznică. Iară necuvântarea, nebunia și obraznicia întru cei Cuvântători, lipsiri sunt ale cuvântării, ale minții și ale socotelei. Iară lipsirele sunt al doilea decât averile. Decî dară era când era întru dânșii, cuvânt, și minte și socoteală cu bună cucernicie. Iar dacă aceasta, nici draci nu sunt răi, ci din reaua uneltire a fireștilor puteri, răi s-au făcut.

6 . Unele adecă din patimi, neînfrânării, iară altele, urâciunii, iară altele, și neînfrânării și urâciunii sunt făcătoare.

7 . Mâncarea cea multă, și mâncarea cea dulce, sunt pricinuitoare neînfrânării; Iară iubirea de argint și mărirea deșartă, urâciunii către aproapele, Iară maica acestora, iubirea de sineși, amândorora este pricină.

8 . Iubirea de sine este, iubirea cea cu patimă și necuvântătoare către trup; Căruia împotriva îi zice dragostea și înfrânarea. Cel ce are pre iubirea de sine, arătat este că are pre toate patimile.

⁶⁴ *Psalmii*, 22, 6-7: „Gătit-ai masă înaintea mea, împotriva celor ce mă necăjesc; uns-ai cu untdelemn capul meu și paharul Tău este adăpându-mă ca un puternic. Și mila Ta mă va urma în toate zilele vieții mele ca să locuiesc în casa Domnului, întru lungime de zile”.

9. „Nimenea, zice Apostolul, pre al său trup l-a urât“ (Efe. 5. 29) ⁶⁵ „ci îl chinuiește adecă și îl robește“ (Cor. 9.27) ⁶⁶, nimic mai mult dându-î lui, afară de „hrană și acoperământuri“ (1 Tim. 6.8) ⁶⁷, și de acestea singure care sunt de nevoie vieții. Decî întru acest chip fără patimă îl iubește cineva pre dânsul, și ca pre un slujitor al Dumnezeuștilor lucrări, îl hrănește și îl încălzește pre el, cu singure acelea ce împlinesc lipsa lui.

10. Aceluia, pre carele îl iubește cineva, cu adevărat și a-î sluji lui să sârguește. Decî de iubește cineva pre Dumnezeu, cu adevărat și cele plăcute Lui să sârguește a face. Iar de iubește trupul, pre cele ce veselesc pre dânsul le face.

11. Lui Dumnezeu adecă, îi place dragostea, întreaga înțelepciune, vederea și rugăciunea. Iar trupului, îndrăcirea pântecelui, și ce sunt în trup, lui Dumnezeu a plăcea nu pot (Rom. 8.8) ⁶⁸. Iară ai lui Hristos trupul ș-au răstignit cu patimile și cu poftetele“ (Gal. 5.24) ⁶⁹.

12. Mîntea dacă va privi către Dumnezeu, are pre trup rob, și mai mult lui nimic nu-î dă, decât cele ce sunt de nevoie vieții. Iară de va privi către trup, să robește de patimi, având de-a pururea purtare de grijă pentru dânsul „spre poftete“ (Rom. 13.14) ⁷⁰.

13. De voești a birui gândurile, nevoește-te a vindeca patimile, și cu lesnire le vei izgoni pre dânsle (pre gânduri) din minte, dintru acestea (adecă prin aceste bunătăți), precum, întru curvie, postește și privighează, ostenește și asudă. Iară întru mînie și întru necaz, defăimează slava și necinstea, și lucrurile cele materialnice. Iar întru pomenire de rău, roagă-te pentru cel ce te-a necăjit, și te izbăvești.

14. Nu te număra pre sineți cu cei mai neputincioși din oameni, ci mai vârtos întinde-te întru porunca dragosteî. Pentru că cu aceea măsurându-te, în groapa părereî cazî, Iar întru aceea întinzându-te, întru înălțimea smeriteî cugetări sporești.

15. De păzești cu totul porunca dragosteî cea către aproapele, pentru nimic nu vei arăta amărăciunea scârbeî ceî către dânsul. Saū arătat este că cinstind mai mult decât pre aceasta pre cele vremelnice, și de acestea țindu-te, împotriva fratelui dai război.

16. Nu atăta pentru trebuință râvnit este de oameni aurul, cât pentru căci cei mulți dulceților slujesc printr-însul.

17. Trei sunt pricinele dragosteî banilor: iubirea de dulceți, mărirea deșartă, și necredința. Însă mai cumplită decât cele două, este necredința.

18. Iubitorul adecă de dulceți iubește argintul, ca printr-însul să se desfăteze; Iar mărețul în deșert, ca printr-însul să se slăvească; Iar necredinciosul, ca să-l ascunză și să-l păzască, de foamete temându-se, saū de bătrânețe, saū de boală, saū de străinătate. Și spre acela mai vârtos nădăjduiește, decât spre Dumnezeu, Cel ce este făcător a toată zidirea, și mai înainte purtătorul de grijă, până și la cele de apoi și prea mici jivini.

19. Patru sunt cei ce își agonisesc loruși bani: cei mai întâi ziși trei, și bine orânduitorul. Dar însă singur acesta cu adevărat drept agonisește, ca fieștecăruia trebuința dându-i-o, să nu lipsească vre-odinioară mâna lui.

20. Toate gândurile cele cu patimă, saū pre partea cea pofitoare a sufletului o zădăresc, saū pre cea iușoasă o turbură, saū pre cea cuvântătoare o întunecă. Și dintru acestea să întâmplă minții a avea bolnavă privirea către vederea cea Duhovnicească și către uimirea rugăciunei. Și pentru aceasta dator este Călugărul,

⁶⁵ *Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel*, 5, 29: “Căci nimeni vreodată nu și-a urât trupul său, ci fiecare îl hrănește și îl încălzește, precum și Hristos, Biserica”.

⁶⁶ *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 9, 27: “ci îmi chinuiesc trupul meu și îl supun robiei; că nu cumva, altora propovăduind, eu însumi să mă fac netrebnic”.

⁶⁷ *Întâia Epistolă către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, 6, 8: “Ci având hrană și îmbrăcăminte cu acestea vom fi îndestulați”.

⁶⁸ *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, 8, 8: “Iar cei ce sunt în carne nu pot să placă lui Dumnezeu”.

⁶⁹ *Epistola către Galateni a Sfântului Apostol Pavel*, 5, 24: “Iar cei ce sunt ai lui Hristos Iisus și am răstignit trupul împreună cu patimile și cu poftetele”.

⁷⁰ *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, 13, 14: “Ci îmbrăcați-vă în Domnul Iisus Hristos și grija de trup să nu o faceți spre poftete”.

și mai vârtos cel din liniște, cu de-amănuntul a lua sama de gânduri, și pre pricinele acestora, și a le cunoaște, și a le tăia. Și să cunoaște întru acest chip, adecă: Zădărăsc pre partea cea poftitoare a sufletului, pomenirele cele cu patimă ale femeilor; însă pricina acestora este, neînfrânarea mâncărilor și a băuturilor, și deasa și necuvântătoarea vorbă a însuși femeilor. Dară le taie pre acestea, foamea și setea, și privigherea și depărtarea. Iară pre iuțală o turbură iarăși pomenirele cele cu patimă ale celor ce au pricinuit scârbă; însă pricina acestui lucru este iubirea de dulceți, mărirea deșartă, și iubirea de materie; că pentru acestea cel cu patimă să necăjește, sau ca cel ce s-a lipsit, sau ca cel ce nu o a dobândit. Dar le taie pre acestea, defăimarea însuși acestora și nebăgarea de samă întru nimic, pentru dragostea cea către Dumnezeu.

21. Să cunoaște Dumnezeu pre sine și cunoaște și pre cele făcute de Dânsul. Cunosc încă și Sfintele Puteri pre Dumnezeu, cunosc, încă și pre cele făcute de Dumnezeu; Dară nu precum Dumnezeu să cunoaște pre sineși și pre cele făcute de Dânsul, așa și Sfintele Puteri pre Dumnezeu și pre cele făcute de Dânsul.

22. Dumnezeu adecă să cunoaște pre sineși, dintru fericită Ființa Sa; Iară pre cele făcute de Dânsul, dintru înțelepciunea Sa, prin care, și întru care toate le-a făcut. Iară Sfintele Puteri pre Dumnezeu adecă prin împărțășire îl cunosc, carele este mai presus de împărțășire; Iar pre cele ce s-au făcut de Dânsul, prin primirea întru înțelegere a vederilor celor dintru ele.

23. Afară adecă de minte sunt cele ce s-au făcut. Dar înlăuntru priimește pre înțelegere prin vederea lor. Însă nu așa întru Dumnezeu cel pururea vecuitor, și nemărginit, și nehotărât împrejur, și carele și pre a fi, și pre bine a fi, și pre pururea a fi, a dăruit celor ce sunt.

24. Lui Dumnezeu Sfântului să împărțășe ființa cea cuvântătoare și prin însuși aceea adecă a fi, și prin istețimea (îndemânarea cea firească) cea către bine a fi, zic adecă a bunătății, și a înțelepciunei, și prin darul cel către pururea a fi. Deci prin acestea cunoaște pre Dumnezeu. Iară pre cele făcute de Dânsul prin priimirea cu înțelegere (precum s-au zis) a înțelepciunei cei meșteșugitoare, care se vede întru cele ce s-a făcut, care e goală (proastă) și neipostatnică, în minte alcătuindu-se.

25. Pre patru din Dumnezeștile osebirii împreună țitoare, și străjuitoare, și pururea păzitoare a celor ce sunt, pentru cea desăvârșit bunătate, de obște le-au făcut Dumnezeu, dintru neiființă aducând întru a fi, pre ființa cea cuvântătoare și de gând; adecă, pre ceea ce este, pre ceea ce pururea este, bunătatea și înțelepciunea. Dintru acestea adecă, pre cele două ființele au dăruit; iară pre acestea două, adecă bunătatea și înțelepciunea, cei din voire îndemnării (de Dumnezeu dăruite firei cuvântătoare) ca, cel ce este după ființă, să se facă zidirea după împărțășire. Pentru aceasta și după chipul și după asemănarea lui Dumnezeu să zice că s-au făcut. Și după chip adecă, ca ceea ce este, a celui ce este, și ceea ce este, a Celui ce pururea este, deși nu fără de început, dar fără de sfârșit. Iară după asemănare, ca un bun, al Celui bun, și ca un înțelept, al Celui înțelept, al Celui după fire, cel după dar. Și după chipul lui Dumnezeu, toată firea cea cuvântătoare este. Iar după asemănare, singurii cei buni și înțelepți.

26. Toată ființa cea cuvântătoare și de gând, s-au despărțit în două: adecă, întru firea cea Îngerească, și omenească. Și toată firea cea Îngerească s-a despărțit iarăși în două, de obște socotele * și turme: Sfinte adecă, și nesfinte; adecă, întru Sfintele Puteri, și întru necurații drați. Și toată cea omenească, s-a despărțit în socotele numai de obște două: bine credincioase zic, și necredincioase.

27. Dumnezeu adecă ca cela ce este însuși ființa, și însuși bunătatea, și însuși înțelepciunea, iar mai vârtos ca să zic mai adevărat, și mai presus decât aceste toate, nimic nu are cu totul în ființa prin împărțășire și prin dar. Dar cele cuvântătoare și de gând, ca cele ce au și pre îndemnarea (cea dată lor de la Dumnezeu) a bunătății și a înțelepciunei, au împotrivă: ființii adecă, pre a nu fi, iară îndemnării a bunătății și a înțelepciunei, pre răutate și pre necunoștință. Și aceea adecă, a fi pururea, sau a nu fi acestea, întru stăpânirea Celui ce le-au făcut este; Iar a să împărțășe bunătății Lui, și înțelepciunei, sau a nu se împărțășe, întru voirea celor cuvântători este.

* *socoteală, socotele*, a socoti, calcul, operație aritmetică, considerație, evaluare, bilanț, chibzuială, cercetare, gândire, examinare, DEX, ed. cit., p. 999 și *Glosar, Biblia 1688*, ed. 1988, p. 946.

28. Elinii adecă din pururea vecuire zicând, că este împreună cu Dumnezeu ființa celor ce sunt, și cum că numai pre felurimele cele de prin prejurul ei le-au luat de la Dânsul. Ființei adecă, nimic nu zic împotrivă, ci numai întru singure felurimele, zic că este împotrivă. Dară noi zicem, că numai singură Dumnezeasca ființă nu are ceva împotrivă, ca ceea ce este pururea, vecuitoare și nemărginită, și pururea vecuire altora dăruitoare. Iară ființii celor ce sunt, zicem cum că, îi este împotrivă adecă, ceea ce nu este, și cum că întru stăpânirea Celui ce cu adevărat este, stă aceea, adecă pururea a fi ea, sau a nu fi. Și cum că necăite sunt darurile Lui, și pentru aceasta, și este de-a pururea, și va fi, cu atotștiutoarea puterea Lui șiindu-se, măcar deși are împotrivă pre a nu fi, precum s-a zis, ca ceea ce dintru neștiință întru a fi s-a adus, și întru voia Lui are prea a nu fi, sau a fi ea.

29. Precum răul, lipsire este a binelui, și necunoștința, lipsire este a cunoștinței; așa și ceea ce este, lipsire este al Celui ce este, dară nu cu adevărat a Celui ce întru adevăr este pentru că Acela nu are împotrivă, ci a celui ce după împărțășire este. Și lipsirei adecă a celor mai dintâi, voirei celor ce s-a făcut urmează; iar acelui de al doilea, întru voia Celui ce l-ai făcut este. Carele pururea pentru bunătate, voeste a fi cele ce sunt, și pururea de la Dânsul a li să face bine.

30. Toate cele ce s-a făcut, unele, adecă sunt cuvântătoare și de gând, și celor împotrivă priimitoare, precum faptele bune și răutății, cunoștinței și necunoștinței. Iară altele trupuri osebite, din cele împotrivă alcătuite, adecă, din pământ, din văzduh, din foc și din apă. Și acelea adecă sunt fără de trup cu totul și nematerialnice, deși oarecare dintru acestea sunt împreună înjugate cu trupuri. Iară altele, numai din materie și din chip au alcătuirea.

31. Toate trupurile după fire sunt fără de mișcare, dară să mișcă de suflet, unele adecă de cuvântător, iară altele de necuvântător, iară altele de nesimțitor.

32. Din puterile cele sufletești, una adecă este, hrănitore și crescătoare, iară alta, nălucitoare și pornitoare, iară alta cuvântătoare și gânditoare. Și cei adecă dintâi singure, să împărțășesc sadurile, iară cei de a doua lângă aceasta, dobitoacele cele necuvântătoare. Iară cei de a treia lângă cele două, oamenii. Și adecă cele două puteri, sunt stricăcioase, iară a treia, nestrucată și fără de moarte să dovedește.

33. Unele pre altele împărțășind din lumina Sfintelor Puteri, și pre firea cea omenească, ori dintru a lor faptă bună o împărțășesc, ori dintru cunoștința cea dintru dânsule. Și adecă, din fapta bună, precum din bunătatea cea următoare lui Dumnezeu după a căruia asemănare, și loruși, și unele altora, și celor ce sunt dedesubtul lor fac bine, cu Dumnezeescul chip făcându-le. Iar din cunoștință, ori pentru Dumnezeu ceva mai înalt, cât zice „Prea înalt ești Doamne“ (Ps. 91.8)⁷¹, ori pentru trupuri mai adânc, ori pentru cele fără de trup mai cu de-amănuntul, ori pentru pronie mai luminos, ori pentru judecată mai arătat (aicea poate lipsește acest cuvânt: adecă, făcând pre firea omenească să înțeleagă).

34. A minții necurăție este, întâi adecă aceea, a avea cunoștință mincinoasă; iar a doua aceea, a nu cunoaște ceva din cele de obște, pre cât este cu puțință minții cei omenești zic. Căci a Îngerilor este pre fieștecă din cele din parte a cunoaște; iară a treia este aceea, adecă, a avea gânduri cu patimă; iar a patra adecă aceea, a să învoi cu păcatul.

35. A sufletului necurăție este aceea, adecă a nu lucra după fire. Că dintru aceasta să nasc în minte gândurile cele cu patimă. Pentru că atuncea după fire lucrează, când pătimitorile lui puteri, mânia zic, și pofța, întru vremea lucrurilor și a înțelegerilor celor dintr-însele, fără de patimă rămân.

36. A trupului necurăție este, păcatul cel cu lucrarea.

37. Iubește liniștirea, cela ce nu pătimește către ale lumii; Și cunoștință are a lui Dumnezeu și a celor Dumnezeiești (lucruri), cela ce nu se smintește asupra cuiva, ori pentru greșale, ori pentru gânduri din părere.

38. Mare este aceea, adecă a nu pătimi către lucruri. Dar cu mult mai mare decât aceasta este aceea, adecă, fără de patimă a rămânea către înțelegerile acestora.

⁷¹ Psalmii, 91, 8: „Ca să piară în veacul veacului. Iar Tu, Preaînalt ești în veac, Doamne”.

39. Dragostea și înfrânarea, fără de patimă pururea păzesc pre minte, și către lucruri și către înțelegerile acestora.

40. Mîntea iubitorului de Dumnezeu, nu dă războiul către lucruri, nici către înțelegerile acestora, ci către patimile cele împreună înjugate cu înțelegerile. Precum, nu către femei dă războiul, nici către cel ce l-a scârbit, nici către nălucirele acestora, ci către patimile cele împreună înjugate cu nălucirele.

41. Tot războiul Călugărului către draci, este, ca patimile să le deosebească de înțelegeri. Pentru că întru alt chip, fără de patimă a vedea lucrurile, nu poate.

42. Alta este lucru, alta înțelegerea, și alta patima. Și lucrul adecă este, precum: bărbat, femei, aur, ș.c.l. Iară înțelegere, precum pomenire goală a vreunui lucru din cele mai întâi zisă. Iară patimă, precum iubire necuvântătoare, sau urăciune fără de judecată, a vreunui lucru din cele mai întâi zise. Decî către patimă îi este lupta Călugărului.

43. Înțelegere cu patimă este, gînd împreună alcătuit din patimă și din înțelegere. Să deosebim patima de înțelegere, și rămîne gîndul gol. Și o vom deosebi, prin dragoste Duhovnicească și prin înfrînare, de vom vrea.

44. Faptele bune adecă, deosebesc mîntea de patimi. Iară vederile cele Duhovnicești, de înțelegerile cele proaste. Iar rugăciunea cea curată, o pune pre dînsa lângă însuși Dumnezeu.

45. Faptele cele bune adecă sunt, pentru cunoștința celor ce s-au făcut, Iară cunoștința, pentru cea ce cunoaște, Iară cea ce cunoaște, pentru Cea ce necunoscut să cunoaște, și mai presus de cunoștință cunoaște.

46. Nu ca cum ar avea trebuință de ceva prea plinul Dumnezeu, dintru neștiință au adus întru a fi pre cele ce s-au făcut; Ci ca acelea adecă după măsură împărțindu-se Lui, să se îndulcească, iară El să se veselească pentru lucrurile Sale, văzându-le pre dînsa veselindu-se, și din cele fără de sațiu, cu nesațiu pururea săturându-se.

47. Pre mulți are lumea „săraci cu Duhul“, dară însă afară de cuviință; Și pre mulți care „plîng“, dar însă pentru păgubirele de bani și perderile de fii; Și pre mulți „blânzi“, dară. Însă către necuratele patimi; Și pre mulți care „flămînzesc și însetează“, dar însă de a răpi pre cele streine, și a câștiga din nedreptate. Și pre mulți „milostivi“, dar însă către trup și către ale trupului; Și „curați cu inima“, dar însă pentru mărirea deșartă; Și „făcători de pace“, dar însă pre suflet supuindu-l trupului; Și pre mulți „izgoniți“, dar însă ca pre niște fără de rînduială; Și pre mulți „care să ocărăsc“, dar însă pentru urâtele greșale. Ci singuri aceea sunt fericiți, care însă pentru Hristos și le fac pre acestea și le pățimesc. Pentru ce? Căci „acelora este Împărăția Cerurilor“ și „aceia vor vedea pre Dumnezeu“ ș.c.l. (Mat. 5. 2–12)⁷². Drept aceea, nu căci le fac pre acestea și le pățimesc, sunt fericiți, pentru că și cei mai sus ziși aceiași fac; Ci căci pentru Hristos și le fac pentru acestea, și le pățimesc.

48. Întru toate cele ce se lucrează de noi, scoposul să caută de la Dumnezeu, (precum de multe ori s-a zis) ori de facem pentru El ori pentru altceva. Decî când voim a face vreun bine, să nu avem

⁷² *Sfânta Evanghelie după Matei, 5, 2-12:*

“2. Și deschizându-și gura, îi învață zicînd:

3. Fericiți cei săraci cu duhul, că a lor este împărăția cerurilor.

4. Fericiți cei ce plîng, că aceia se vor mîngăia.

5. Fericiți cei blânzi, că aceia vor moșteni pămîntul.

6. Fericiți cei ce flămînzesc și însetează de dreptate, căci aceia se vor sătura.

7. Fericiți cei milostivi, că aceia se vor milui.

8. Fericiți cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu.

9. Fericiți făcătorii de pace că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema.

10. Fericiți cei prigoniți pentru dreptate, că a lor este împărăția cerurilor.

11. Fericiți veți fi voi când vă vor ocări și vă vor prigoni și vor zice tot cuvîntul rău împotriva Mea.

12. Bucurați-vă și vă veseliți, că plata voastră multă este în ceruri, că așa au prigoniți pe proorocii cei dinainte de voi”.

scopos pre plăcerea oamenilor, ci pre a lui Dumnezeu. ca către Dânsul priviind pururea, pentru Dânsul toate să le facem, deși osteneala să o suferim, și plata să o pierdem.

49. Și pre cele goale înțălegeri ale omenștilor lucruri, și pre vederile celor ce s-au făcut, leapădă-le din minte în vremea rugăciunei; Ca nu pre cele mai mici nălucindu-le, din cel fără semănare mai bun decât toate cele ce sunt, să cazî.

50. De vom iubi pre Dumnezeu curat, prin această dragoste patimile le lepădăm; Iară dragostea aceea către Dânsul este aceea adevă, a cinsti mai mult pre Dânsul decât lumea, și sufletul decât trupul; Întru a defăima adevă pre lucrurile cele lumești, și a să îndeletnici întru Dânsul de-a pururea, prin înfrânare, prin dragoste, prin rugăciune, și prin cântare, ș.c.l.

51. Dacă îndeletnicindu-ne întru Dumnezeu în multă vreme, și pentru partea cea pătimitoare a sufletului vom purta grijă, nu vom mai scăpăta încă către asuprele gândurilor. Ci și mai cu de-amănuntul pre pricinele acestora înțălegându-le și tăindu-le, mai străbătători întru vedere ne facem. Cât să se împlinescă întru noi aceea „Și au privit ochii mei întru vrăjmașii mei, și întru cei vicleni ce se scoală asupra mea va auzi urechea mea“ (Ps. 91. 11) ⁷³.

52. Când vezi mintea ta cu blagoceștie și cu dreptate petrecând întru înțălegerile lumii, cunoaște că și trupul tău curat și fără de păcat petrece. Iar când vezi mintea cu cugetul îndeletnicindu-se întru păcate, și nu o oprești, cunoaște că și trupul tău nu mult zăbovește de a cădea întru acelea.

53. Precum trupul are lume pre lucruri, așa și mintea are lume pre înțălegeri. Și precum trupul curvește cu trupul femeii, așa și mintea curvește cu înțălegerea femeii, prin nălucirea a însuși trupului său. Pentru că pre chipul al însuși trupului său, îl vede amestecându-se în gând, cu chipul trupului femeii. Asemenea și împotriva chipului al celui ce l-au scârbit răsplătește cu gândul, prin chipul însuși trupului său. Și întru alte păcate asemenea. Pentru că cele ce le face trupul cu lucrarea în lumea lucrurilor, acestea le face și mintea în lumea înțălegerilor.

54. Nu este (oare) cu cuviință a să cutremura cineva, și a să spăimânta, și a să uimi cu gândirea, că Dumnezeu, adevă și Tatăl, nu judecă pre nimenea, ci toată judecată o au dat-o Fiului“ (Ioan 5.22) ⁷⁴. Iară Fiul strigă „Nu judecați, ca să nu vă judecați“ (Mat. 7.1.) ⁷⁵, „nu osândiți, ca să nu vă osândiți“ (Luc. 6. 37.) ⁷⁶. Și Apostolul asemenea „Nu mai înainte de vreme ceva judecați, până ce va veni Domnul (1 Cor. 4.5.) ⁷⁷ „Și întru care judecată judecați pre altul, pre sineți te osândești“ (Rom. 2.1) ⁷⁸. Iară oamenii lăsând pre a plânge păcatele lor, au rădicat judecata de la Fiul, și ei ca niște fără de păcate, judecă și osâdesc unii pre alții. Și Cerul adevă s-au uimit pentru aceasta, iară pământul s-au cutremurat, dară ei nu să rușinează fiind fără simțire.

55. Cea ce iscodește pre ale altuia păcate, sau și din părere pre fratele îl judecă, nu au pus încă începătură de pocăință; Nicî de a ispiti ca să cunoască pre ale sale păcate, cum că întru adevăr mai grele sunt decât plumbul cel cu multă greutate; Nicî au cunoscut de unde se face omul „greu cu inima, iubind deșertăciunea și căutând minciuna“ (Ps. 4. 2) ⁷⁹. Pentru aceasta ca un nebun și întru

⁷³ Psalmii, 91, 11: „Și a privit ochiul meu către vrăjmașii mei și pe cei vicleni, ce se ridică împotriva mea, îi va auzi urechea mea“.

⁷⁴ Sfânta Evanghelie după Ioan, 5, 22: „Tatăl nu judecă pe nimeni, ci toată judecata a dat-o Fiului“.

⁷⁵ Sfânta Evanghelie după Matei, 7, 1: „Nu judecați, ca să nu fiți judecați“.

⁷⁶ Sfânta Evaghelie după Luca, 6, 37: „Nu judecați și nu veți fi judecați; nu osândiți și nu veți fi osândiți, iertați și veți fi iertați“.

⁷⁷ Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel, 4, 5: „De aceea, nu judecați ceva înainte de vreme, până ce nu va veni Domnul, care va lumina cele ascunse ale întunericului și va vădi sfaturile inimilor. Și atunci fiecare va avea de la Dumnezeu laudă“.

⁷⁸ Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel, 2, 1: „Pentru aceea, oricine ar fi, o, omule, care judeci ești fără cuvânt de răspuns, căci în ceea ce judeci pe altul, pe tine însuși te osândești, căci aceleași lucruri faci și tu care judeci“.

⁷⁹ Psalmii, 4, 2: „Fiii oamenilor, până când grei la inimă? Pentru ce iubiți deșertăciunea și căutați minciuna?“.

întunec umbând, lăsând pre ale sale păcate, pre ale altora le nălucește, oricare sunt, oricare se par din părere (că sunt).

56. Iubirea de sine, precum de multe ori s-au zis, a tuturor gândurilor celor cu patimă pricină este. Pentru că dintru aceasta să nasc cele trei prea de neam gânduri ale poftei: al îndrăcirii pântecelui, al iubirii de argint, și al slavei deșarte. Iar dintru îndrăcirea pântecelui, să naște al curviei; Iară din al iubirii de argint, să naște iubirea de agoniseală; Iară din mărirea deșartă, să naște al mândriei. Iară celelalte toate, fieștecăruia din cele trei urmează, și al mâniei, și al necazului, și al pomenirii de rău, și al trândăviei, și al zavistiei, și al clevetirii, ș.c.l. Decă aceste patimi leagă pre minte cu lucruri materialnice, și o atârnă la pământ; ca o piatră prea grea zăcându-î asupra, care din fire e mai ușoară decât focul și mai iute.

57. Început adecă al tuturor patimilor este, iubirea de sine, iară sfârșit, mândria. Iară iubirea de sineși este iubirea cea către trup necuvântătoare. Cel ce o a tăiat cu totul pre aceasta, împreună a tăiat pre toate patimile cele dintr-însa.

58. Precum născătorii trupurilor, lipiți sunt cu patimă de cei ce s-au născut dintr-înșii; Așa și mintea, firește zace lipită de cuvintele sale (aicea cuvinte înțelege cugete sau noime); Precum dintru aceea celor mai pătimași, măcar deși decât toți întru toate ar fi prea de râs, decât toți li să par prea frumoși și prea blânzi. Așa și minții cei nebune cuvintele sale, măcar decât toate de ar fi mai urâte, decât toate i să par mai cu pricepere. Iară cei înțelepte, nu așa cuvintele sale, ci când i să va părea că i să încredințază deplin, cum că sunt adevărate și bune, atuncea mai vârtos nu crede judecății sale, ci pre altele înțelepte, cuvintelor și gândurilor sale judecătoare le pune „nu cumva în deșert aleargă, sau a alergat“ (Galateni 2.2)⁸⁰, și prin acelea adevăratele priimește.

59. Când pre unele din patimile cele mai de necinste le vei birui, precum: sau pre îndrăcirea pântecelui, sau curvia, sau mânia, sau lăcomia, îndată sboară asupra-ți gândul mării deșarte. Iar dacă pre acesta îl vei birui, al mândriei îl priimește.

60. Toate patimile cele necinstite fiind pre suflet, pre gândul mării deșarte dintr-însul îl izgonesc; Și toate cele mai întâi zise biruindu-se, asupra lui pre acela îl înmână.

61. Mărirea deșartă uneori adecă surpându-se, iar alteori rămâind, naște pre mândrie. Și surpându-se adecă, părere face în minte, iară rămâind, trufie.

62. Pre mărirea deșartă o surpă, lucrarea cea ascunsă; Iar pre mândrie, aceea, adecă a scri deasupra lui Dumnezeu, pre cele îndreptate.

63. Cea ce s-au învrednicit cunoștinței lui Dumnezeu, și din dulceața cea dintru aceasta s-a îndulcit curat, acesta defăimează pre toate dulcetile care se nasc din partea cea poftitoare.

64. Cea ce pofteste pre cele pământești, ori bucate pofteste, ori pre cele ce slujesc celor de supt pantece, ori slava omenească, ori bani, ori altceva din cele ce urmează acestora. Și de nu ceva mai bun decât acestea va afla mintea, către care să-și mute pofta, nu se va pleca a le defăima pre acestea desăvârșit. Iară mai bună decât acestea, fără de asemănare este cunoștința lui Dumnezeu și a celor Dumnezeiești lucruri.

65. Cei ce defăimează dulcelețurile, ori pentru frică le defăimează, ori pentru nădejdea, ori pentru cunoștință, ori și pentru dragostea cea către Dumnezeu.

66. Cunoștința cea fără de patimă acelor Dumnezeiești (lucruri), nu pleacă pre minte a defăima până în sfârșit pre cele materialnice, ci se aseamănă cu gând, gol al vreunui lucru simțit. Pentru aceasta pre mulți din oameni este cu puțință a afla cunoștință având multă, și întru patimile trupului

⁸⁰ *Epistola către Galateni a Sfântului Apostol Pavel*, 2, 2: “M-am suit, potrivit unei descoperiri, și le-am arătat Evanghelia pe care o propovăduiesc la neamuri, îndeosebi celor mai de seamă, ca nu cumva să alerg sau să fiu alergat în zadar”.

ca niște „porci în noroiu tăvălindu-se“ (2 Petr. 2.22) ⁸¹. Pentru că întru puțin din sârguință curățîți făcându-se, și cunoștința dobândind-o, mai pre urmă lenevindu-se, s-au asemănat lui Saul, care după ce s-a învrednicit Împărăției, și cu nevrednicie s-au petrecut viața cu urgie înfricoșată dintr-însa afară s-au aruncat.

67. Precum gol cugetul al lucrurilor celor omenești, nu silește pre minte a defăima pre cele Dumnezești, așa nici goală cunoștința acelor Dumnezești o pleacă pre dânsa până în sfârșit a defăima pre cele omenești. Pentru căci întru umbre este acum adevărul și întru sâmuiri, și pentru aceasta are trebuință de fericita patimă a Sfintei dragoste, care leagă pre minte cu vederile cele Duhovnicești, și o pleacă a cinsti mai mult decât pre cele materialnice pre cele nematerialnice, și decât pre cele simțite, pre cele gândite și Dumnezești.

68. Nu cu adevărat cela ce a tăiat patimile, și goale pre gânduri le-au lucrat, acum îndată pre dânsule și spre Dumnezești le-au întors, Ci poate nici către cele omenești a pătimi, nici către Dumnezești; Care lucru să întâmplă la cei lucrători numai, și care încă nu s-au învrednicit cunoștinței, care pentru frica muncii sau pentru nădejdea Împărăției, de patimi să înfrânează.

69. „Prin credință umblăm, nu prin chip“ (2 Cor. 5.7) ⁸², și în oglindă avem pre fapta bună și întru gâcituri; Și pentru aceasta avem trebuință de multă îndeletnicire cea întru acestea, ca prin întârziitoare cugetare a acestora, și în de deprindere cu anevoie de smuls a vederilor, să facem.

70. Dacă întru puțin pre pricinele patimilor tăindu-le, întru cele Duhovnicești vederi ne vom îndeletnici, dar însă nu de-a pururea întru dânsule vom petrece, însă și aceasta avându-o lucru, cu lesnire iarăși la patimile trupului ne abatem, după ce nimic alt de acolo nu am agonisit rod, fără numai goală cunoștință cu părere; Al căruia sfârșit este, întunecarea cea câte puțin însăși cunoștința, și cea desăvârșit întoarcere a minții la cele materialnice.

71. Patimă a dragostei defăimată, îndeletnicește pre minte întru lucrurile cele materialnice. Patimă a dragostei lăudată, cu cele Dumnezești o leagă pre dânsa. Pentru că are obicei mîntea, întru lucrurile întru care întârziază, întru acelea a să și lăți; Iar întru cele ce să și lățește, întru acelea și pofta și dragostea a o hrăni, ori întru cele Dumnezești, și ale sale și înțelese (gânduri) ori întru lucrurile și patimile trupului.

72. Dumnezeu a zidit pre lumea cea nevăzută și pre ceea ce se vede, și pre suflet și pre trup cu adevărat El le-au făcut. Și dacă lumea cea văzută, acest fel este de frumoasă, în ce fel oare este cea nevăzută? Și dacă mai bună decât aceasta, aceea, cu cât mai presus decât aceste două, Dumnezeu, cela ce le-au zidit pre acestea? Decî dară mai bun decât toate cele ce s-au făcut, este Ziditorul tuturor celor bune; cu ce cuvânt, dar, lăsând mîntea pre cel mai bun decât toate, întru cele mai rele decât toate să îndeletnicește? Zic adecă, întru patimile trupului? Sau arătat este, că cu acestea adecă din naștere împreună a petrecut și împreună s-a obișnuit; Iară aceluî mai Bun decât toate, și mai presus de toate, încă nu a luat cercare desăvârșit. Decî dacă prin întârziitoare nevoiță a înfrânării dulceților, și a cugetării celor Dumnezești, câte puțin pre dânsa de la acest fel de ținere o vom rupe, și lățește întru cele Dumnezești, câte puțin sporind, și pre a sa vrednicie o va cunoaște; și sfârșitul tuturor, pre toată dorirea către Dumnezeu o va abate.

73. Cela ce fără de patimă spune greșala fratelui, pentru două pricinî o spune: ori ca pre dânsul să-l îndrepteze, ori ca pre altul să-l folosească. Iar dacă afară de acestea o spune, ori lui, ori altuia, batjocorindu-l și luându-l în răs pre dânsul o spune, și nu va scăpa de Dumnezeasca părăsire; Ci sau întru aceiași, sau întru altă greșală cu adevărat va cădea, și de alții muștrându-se și batjocorindu-se, să va rușina.

⁸¹ *A doua Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Petru*, 2, 22: “Cu ei s-a întâmplat adevărul din zicală: Câinele se întoarce la vărsătura lui și porcul la noroiul mocirlei lui”.

⁸² *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 5, 7: “Căci umblam prin credință, nu prin vedere”.

74. Nu un cuvânt al celor ce păcătuiesc, același păcat cu lucrarea este, ci osebite. Precum: alta este aceea, adecă a păcătui din deprindere, și alta aceea, adecă din răpire. Carele (răpirea) nici mai întâi de păcat avea aducere aminte, nici după păcat; Ci și mai vartos foarte pentru ceea ce s-a făcut să chinuește. Iară cela ce din deprindere, dimpotrivă (face). Pentru că și mai întâi cu gândul nu înceta păcătuind, și după ce l-a făcut, al aceluiași așezământ este.

75. Cela ce pentru mărirea deșartă să nevoește întru fapta bună, arătat este că și întru cunoștință pentru mărirea deșartă să nevoește; Iară unul ca acesta nici spre zidire face ceva (cu adevărat) sau vorbește, ci întru toate pre cinstea cea de la cei ce îl văd, sau îl ascultă vâându-o. Dar să vadește patima, când vreunii din cei mai întâi ziși asupra lucrurilor lor sau cuvintelor lui, defăimare aduc; Și pentru aceasta foarte să întristează, nu pentru căci aceea nu să zidesc, pentru că nici aceasta a avut scopos, ci pentru căci el s-a defăimat.

76. Patima iubirei de argint dintru aceasta să vadește: adecă, când ia, să bucură; iar când împărțește, să mâhnește. Însă unul ca acesta nu poate a fi iconomisitor (bun ocârmuitor).

77. Pentru acestea pătîmind cineva suferi: ori pentru dragostea lui Dumnezeu, ori pentru nădejdea dării de plată, ori pentru frica muncii, ori pentru frica oamenilor, ori pentru firea, ori pentru dulceață, ori pentru câștig, sau mărirea deșartă, ori pentru nevoe.

78. Alta este a să izbăvi cineva de gânduri, și alta a să slobozi de patimi. Și de multe ori de gânduri să izbăvește, nefiind de față lucrurile acelea către care are patimile; Dară să ascund patimile în suflet, și arătându-se la iveală lucrurile, să vadesc. Deci să cade a pândi pre minte întru lucruri, și a o cunoaște către ce fel de lucru are patimă.

79. Priaten adevărat acela este, carele necazurile din întâmplare, și nevoile, și relele întâmplări, în vremea ispitei (năpăști) împreună le pătimește cu aproapele, ca pre cum ar fi ale sale, fără de sunet și fără de turburare.

80. Să nu necinstești știința, care de-a pururea te sfătuește pre tine cele prea bune. Pentru că socoteală Dumnezească și Îngerească îți pune ție în minte, și de cele ascunse ale inimei întinări te slobozește pre tine, și îndrăzneală către Dumnezeu, întru eșire (din lume) îți dăruiește ție.

81. De voești să te faci cunoscător cu dreaptă socoteală și măsurat, și patimii păreri să nu-i robești, de-a pururea caută întru cele ce sunt, ce este care se ascunde de cunoștința ta. Și aflând prea multe și osebite lucruri care se tăinuesc de tine, te vei minuna pentru recunoștința ta, și-ți vei smeri înțelegerea. Și pre sineți cu de-adinsul cunoscându-te, vei pricepe multe și mari, și minunate lucruri. Pentru că aceea, adecă, a i să părea cuiva că știe, nu-l lasă să sporească întru cunoștință.

82. Acesta cu de-adinsul va să se mântuiască, carele nu stă împotriva lecuirilor celor doftorești. Iar acestea sunt dureri și scârbe, prin feluri deasuprele aducându-se asupra. Iară cela ce stă împotriva, nu știe ce aicea neșătuiește, nici de ce aicea folosindu-să să va duce.

83. Mărirea deșartă și iubirea de argint, unele altora sunt născătoare. Pentru că adecă cei măreți în deșert să îmbogățesc, iară cei ce să îmbogățesc, să măresc în deșert; dară ca niște mireni. De vreme ce Călugărul fără de agonisală fiind, mai vartos să mărește în deșert, iară argint având, îl ascunde rușinându-se, ca acela ce lucru necuvios chipului, are.

84. Osebit a mării deșarte a Călugărului este aceea, adecă, pentru fapta bună a să mări în deșert, și pentru cele ce urmează acestora; Iară osebit a mândriei lui este aceea, adecă, pentru îndreptări a să înălța, și a avea întru nimic pre alții, și aceea, adecă a le scri deasupra lui și pre acestea, și nu lui Dumnezeu. Iară osebit a mării deșarte și a mândriei mireanului este aceea, adecă pentru frumuseață, și pentru bogăție, și pentru stăpânire, și pentru pricepere a să mări în deșert, și a să înălța.

85. Îndreptările mireanului, căderi sunt ale Călugărului, și îndreptările Călugărului, căderi sunt ale mireanului. Precum: îndreptările mirenilor sunt, bogăție, și slavă, și stăpânire, și îngrășare,

și desfățare, și bună naștere de fiil, și cele următoare acestora; întru care de ar fi venit Călugărul, pier. Iar îndreptările Călugărului sunt: agonisala, neslava, ne-puterea, înfrânarea, reaua pătimire, și cele următoare acestora; Întru care de ar fi venit iubitorul de lume, afară de punere, le socotește cădere mare, și de multe ori vine la primejdie să uneltească și sugrumare; Iară unii au și uneltit-o.

86. Bucatele, pentru două pricină s-au zidit: pentru hrană, și pentru mângâiere. Decă cei ce afară de acestea să împărtășesc, ca cei ce rău uneltesc pre cele ce spre uneltire de la Dumnezeu s-au dat, ca niște desfățători să osândesc. Încă și întru toate lucrurile, reaua uneltire este păcatul.

87. Smerita cugetare să naște din rugăciune neîncetată cu lacrimi și cu durere. Pentru că aceasta pururea pre Dumnezeu întru ajutor chemându-l, întru așa putere și înțălepciune, nebunește a îndrăsni nu lasă, nici împotriva altora a să înălța, care sunt cumplite boliri ale patimii mândriei.

88. Alta este a să lupta cineva cu prost gând, ca să nu pornească pre patimă; și alta este a să lupta cu cel pătimaș, ca să nu să facă învoială. Însă amândouă chipurile nu lasă pre gânduri ca să întârzieze în lăuntru.

89. Întristarea este înjugată cu pomenirea de rău. Când mintea prin fața fratelui, ca în oglindă o sâmuește cu întristare, arătat este că pomenirea de rău are către dânsul. „Însă căile pomenitorului de rău întru moarte“ (Pil. 12.29)⁸³ pentru că „Tot pomenitorul de rău este călcător de lege“ (Pil. 21.24)⁸⁴.

90. Dacă adevă tu, pomenești răul asupra cuiva, roagă-te pentru dânsul, și oprind patima din mișcarea sa, despărțește scârba prin rugăciune de la pomenirea răului care ți l-au făcut ție; Și cu dragoste făcându-te, și iubitor de oameni, desăvârșit răsipești patima din suflet. Iară dacă altul asupra ta pomenește răul, mulțămitor fă-te către dânsul, și smerit, și bine sălășluește-te împreună, și-l izbăvești pre dânsul din patimă.

91. Măhnirea zavistnicului, cu osteneală o veți înceta, pentru că rea întâmplare socotește (luiși) pre lucrul ce să zavistuește întru tine. Și nu este cu puțință întru alt chip a o înceta, de nu îl veți ascunde pre acela. Iar dacă pre mulți adevă folosește, iară pre acela îl măhnește, pre care parte nu o veți băga în samă? De nevoie adevă este să se facă folosul celor mulți; Și pentru acela după puțință să nu te lenevești, nici cu răutatea patimii împreună să nu aduci, ca nu cumva nu împotriva patimii, ci împotriva celui ce pătimeste să faci răsplătirea; Ci prin smerita cugetare să-l socotești pre dânsul, că te covârșaste pre tine, și în toată vremea, și locul, și lucrul, să-l cinstești mai mult pre dânsul. Iară pre zavistia ta, poți să o potolești, dacă întru cele ce să bucură cel ce de tine să zavistuește, împreună te bucuri; și întru cele ce să măhnește, și tu împreună te măhnești, împlinind aceea a Apostolului, adevă „a ne bucura cu cei ce să bucură, și a plânge cu cei ce plâng“ (Rom. 12.15)⁸⁵.

92. Mintea noastră între a două oarecare este, care fieștecare lucrează pre ale sale: Una adevă, pre fapta bună, iară alta, răutatea, adevă, între Înger, și între drac. Însă stăpânire are mintea și putere, ceea ce voește, ori să-i urmeze, ori să-i stea împotriva.

93. Sfintele Puteri ne îndeamnă pre noi la cele bune, iar semințele cele firești, și firea cea bună, ne ajută nouă. Iară pre asuprelele dracior, le adună împreună patimile și reaua alegere.

94. Pre mintea cea curată uneori adevă însuși Dumnezeu suindu-se preste dânsa o învață; Iar alteori, Sfintele Puteri, cele bune o sfățuesc; Iar alteori, firea lucrurilor privindu-se (de gând).

95. Să cadă minții ceea ce s-a învrednicit cunoștinței, și pre înțălegerile lucrurilor a le păzi fără de patimă, și vederile întemeiate; și pre așezământul rugăciunii, fără de turbureală. Însă nu poate pre acestea a le păzi pururea, din dările în sus ale trupului (adevă, aburii ce să rădică spre cap), prin pândirea sa (bântuirea) dracilor afumându-se.

⁸³ *Pildele lui Solomon*, 12, 28: „Pe cărarea dreptății este viața și pe calea pe care ea o însemnează, nemurirea, iar calea nebuniei duce la moarte”.

⁸⁴ *Idem*, 21, 24: „Cine este semeț și îngâmfat se cheamă batjocoritor; acela se poartă cu prisos de trufie”.

⁸⁵ *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, 12, 15: „Bucurați-vă cu cei ce se bucură; plângeți cu cei ce plâng”.

96. Nu pentru câte ne mâhnim, pentru acestea ne și mâniem; pentru că prisosesc cele ce pricinuesc scârba decât mâniea; precum: s-au furat aceasta, au perit aceasta, au murit cutarele. Că pentru unele ca acestea ne mâhnim numai; Iar pentru celelalte și ne mâhnim, și ne mâniem, ca niște neînțelepți aflându-ne (adecă, cât să nu ne putem stăpâni pre înșine întru patimă).

97. Priimind mintea pre înțelegerile lucrurilor, către fieștecarele înțelegere are fire a-și schimba forma. Iară văzându-le pre acestea Duhovnicește, către fieștecare vedere, în multe feluri a-și schimba chipul. Iară întru Dumnezeu făcându-se, neînchipuită cu totul și fără de formă să face. Pentru că pre cel cu singuratec chip văzându-l (privindu-l), singuratecă cu chipul să face și toată cu chip de lumină.

98. Suflet desăvârșit este, a căruia puterea cea pătimitoare s-au plecat cu totul desăvârșit către Dumnezeu.

99. Minte desăvârșită este, ceea ce prin credință adevărată, pre Cel prea necunoscut, prea cu cunoștință prea l-au cunoscut, și pre cele prea de obște din fapțurile Lui le-au văzut; Și pre cunoștința cea cuprinzătoare a mai înainte purtării de grijă, și a judecății ce dintr-însele, de la Dumnezeu o a luat. Însă zic pre cât întru oameni (să poate).

100. În trei părți să taie (împarte) vremea, în credință, adecă, cu câte treile tăiturile împreună să întinde; Iară nădejdea cu una; Iară dragostea cu două. Și adecă, credința și nădejdea, până la o vreme au hotar; Iară dragostea întru nemărginite veacuri, cu cel prea nemărginit și mai presus unindu-se, și pururea mai presus crescând, rămâne neîncetat; Și pentru aceasta „mai mare decât toate este dragostea“ (1 Cor. 13.13) ⁸⁶.

⁸⁶ *Iniția Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel, 13, 13:* “Și acum rămân acestea trei: credința, nădejdea, dragostea. Iar mai mare dintre acestea este dragostea”.

*Ale acestuiași,
Suta a patra*

1. ÎNTĂI ADECĂ se minunează mintea înțelegând pre cea întru toate Dumnezească nemărginire, și pre acel mult dorit noian netrecut. Iar a doua să înspăimântează, cum dintru nimic pre ființa celor ce sunt întru a fi o aș adus. Însă precum mărimii Lui nu este margene (Ps. 144.3)⁸⁷ așa nici priceperii Lui nu este aflare.

2. Că cum nu s-ar fi minunat, văzând pre nemăsuratul acela și mai presus de înspăimântare noian al bunătății? Sau cum nu să minunează gândind, cum și de unde s-au făcut ființa cea cuvântătoare și de gând? Și cele patru stihii din care sunt trupurile, nici o materie fiind mai întâi de facerea acestora? Și ce fel de putere este aceea, care după ce s-au pornit spre lucrare, pre acestea întru a fi le-au adus? Ci aceasta fiii Elinilor nu o primesc, necunoscând pre cea Atotputernică bunătate, și pre înțelepciunea și cunoștința Ei cea lucrătoare și mai presus de minte.

3. Din pururea vecuire ziditor fiind Dumnezeu, când vă zidește, cu cuvântul cel de o ființă și cu Duhul, pentru nemărginita bunătate. Și să nu zici: cu carele Cuvânt acum a zidit, pururea bun fiind? Devreme ce și eu îți zic ție, că înțelepciunea cea neurmată a Ființii cei nemărginite, supt omeneasca cunoștință nu cade.

4. Pre cunoștința cea din pururea vecuire, care era mai înainte întru sineși, Ziditorul celor ce sunt, când au vrut a înființat-o și au pus-o înainte. Pentru că necuviincios lucru este întru Dumnezeul cel Atotputernic a să îndoi cineva, de poate ceva a înființa când voește.

5. Pentru care pricină adecă Dumnezeu aș zidit, cearcă; Pentru că aceasta se poate cunoaște. Iară pre aceea, adecă, cum, și pentru ce acum de curând, nu cerca; Pentru că nu este lucru care să cază sub mintea ta. Pentru că din cele Dumnezești, unele adecă sunt cuprinse, iară altele necuprinse de oameni. Pentru că vederea cea fără de zăbală, poate că și preste surpătură va fi întinsă, precum au zis oarecarele din Sfinți.

6. Oarecare zic că sunt împreună cu Dumnezeu din pururea vecuire zidirele, carele este cu neputință. Că cum împreună cu Cel cu totul nemărginit, cele cu totul mărginite, a fi pot din pururea vecuire? Sau cum după adevăr sunt zidiri, dacă împreună vecuitoare sunt cu Ziditorul? Ci acest cuvânt al Elinelor este, cari, ființii adecă nicidecum, ci numai felurimilor Ziditor pre Dumnezeu îl aduc înlăuntru. Dară noi fiind am cunoscut pre Atotputernicul Dumnezeu, nu felurimilor, ci ființilor celor ce au primii întru sineși felurimii, zicem, cum că este Ziditor. Și dacă aceasta este așa, nu din pururea vecuire împreună înființate cu Dumnezeu sunt zidirile.

7. După oarecare parte adecă, cunoscută este Dumnezeirea și cele Dumnezești, iară după oarecare, necunoscută; Și cunoscută adecă, prin vederile cele ce sunt împrejurul Ei, iară necunoscută, prin cele ce sunt întru Dânsa.

⁸⁷ Psalmii, 144, 3: "Mare este Domnul și laudat foarte și măreția Lui nu are sfârșit".

8. Să nu cauți deprinderi și iscusință, întru cea proastă (curată) și nemărginită ființă a Sfintei Treimi, ca nu din părți alcătuită să o faci pre Dânsa, ca pre zidiră. Care lucru este fără de cale și fără de lege a-l înțâlege întru Dumnezeu.

9. Singură proastă (curată) și singuratecă cu chipul, și fără de felurime, și pacinică este Ființa cea nemărginită, și Atotputernică și Ziditoare a tuturor. Dară toată zidirea este alcătuită din ființă și din felurime, și având trebuință pururea de Dumnezeasca mai înainte purtare de grijă, ca ceea ce nu este slobodă de schimbare.

10. Toată ființa cea de gând, și cea simțitoare, au luat putere de la Dumnezeu, după ce din neființă s-au adus întru a fi, priimitoare a celor ce sunt (sau cuprinzătoare). Cea de gând adecă, pre gândiri; Iar cea simțitoare, pre simțiri.

11. Dumnezeu adecă să priimește, numai cu împărțășire; Iară zidirea, și să împărțășește, și împărțește. Și să împărțășește adecă din a fi, și din bine a fi; Iar împărțește din bine a fi numai. Însă întru alt chip cea trupească, și întru alt chip cea fără de trup ființă.

12. Ființa cea fără de trup adecă, și grăind, și lucrând, și privindu-se, din bine a fi împărțește; iar cea trupească, văzându-se numai.

13. A fi adecă pururea, sau a nu fi ființa cea cuvântătoare și de gând, întru voia Celui ce pre toate le-au zidit bune foarte este. Iară bune a fi acestea, adecă din voire (alegere) sau rele, întru voia celor ce s-au făcut este.

14. Nu împrejurul ființei celora ce s-au făcut, răul se vede, ci împrejurul pornirei cei cu greșală și fără de socoteală.

15. Cu bună socoteală să mișcă sufletul, când partea cea poftitoare a lui, cu înfrânare s-au prefăcut în altă felurime; Iar cea iuțoasă, de dragoste să ține întorcându-se de la urăciune. Iar cea cuvântătoare, către Dumnezeu petrece, prin Rugăciune și vedere Duhovnicească.

16. Încă nu are dragoste desăvârșit, nici cunoștință întru adânc a Dumnezești mai înainte purtări de grijă, cel ce în vreme de ispită nu rabdă îndelung, pentru cele de întristare care i să întâmplă, ci să tae pre sineși de dragostea fraților celor Duhovnicești.

17. Scopos al Dumnezești mai înainte de purtările de grijă este aceea: ca pre cei de răutate în multe chipuri dejghinați *, prin dreapta credință și prin Duhovniceasca dragoste să-î facă una. Căci pentru aceasta a pătimit Mântuitorul „Ca pre Fiii lui Dumnezeu cei răsipiți, să-î adune întru una“ (Ioan 11.52)⁸⁸. Decî ceta ce nu suferă pre cele de întristare, nici rabdă pre cele de supărare, nici îngăduiește pre cele de durere, afară de Dumnezeasca dragoste și de scoposul mai înainte purtări de grijă umblă.

18. Dacă „dragostea îndelung rabdă, să milostivește“ (1 Cor. 13.4)⁸⁹ cel ce să împuținează cu sufletul pentru cele de întristare care i să întâmplă, și pentru acestea face vicleșug împotriva celor ce l-au scârbit, și din dragostea cea către ei pre sineși să tae, cum din scoposul mai înainte purtării de grijă cei Dumnezești nu cade?

19. Ia aminte de sineși, nu cumva răutatea care te despărțește pre tine de fratele, nu întru fratele ci întru tine să află, și târguește-te a te împăca cu dânsul, ca nu din porunca dragostei să cazî.

20. Să nu defaimi porunca dragostei, că printr-însa Fiū lui Dumnezeu vei fi; pre care călcându-o, fiū ghenei te vei face.

21. Cele ce despărțesc pre dragostea prietenilor, acestea sunt adecă, a zavistui și a să zavistui, a păgubi și a să păgubi, a necinsti și a să necinsti, și gândurile cele din părere. Decî nu cumva ai făcut ceva de acest fel, sau ai pătimit, și pentru aceasta și de dragostea prietenului te despărțești?

* dezbinați

⁸⁸ *Sfânta Evanghelie după Ioan, 11, 52:* „Și nu numai pentru neam, ci și ca să adune laolaltă pe fiii lui Dumnezeu cei împrăștiați”.

⁸⁹ *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel, 13, 4:* „Dragostea îndelung rabdă; dragostea este binevoitoare, dragostea nu pizmuiește, nu se laudă, nu se trufește”.

22. Întâmplatu-s-a-ŭ ție ispită de la fratele, și scârba întru urăciune te-a-ŭ adus? Nu te birui de urăciune, ci biruește întru dragoste pre urăciune. Și o vei birui cu un chip ca acesta, rugându-te pentru dânsul curat către Dumnezeu, răspunsul lui priimindu-l (adecă cel de îndreptare). Sau și însuși prin acesta pre dânsul tămăduindu-l, și pre sineși pricinuiitor ispitei socotindu-te, și îndelung răbdând, până ce va trece norul.

23. Îndelung răbdător este, cela ce așteaptă sfârșitul ispitei, și lauda răbdării o primește.

24. „Bărbatul îndelung răbdător, mult este întru pricepere“ (Pil. 14.29)⁹⁰. Că prin toate cele ce i să întâmplă, către sfârșit le aduce, și pre acela așteptându-l, suferă pre cele de întristare; Iară sfârșitul este „viața cea vecinică“ după Apostolul (Romani 6.22)⁹¹. „Și aceasta este viața cea vecinică, ca să te cunoască pre Tine pre adevăratul Dumnezeu, și pre carele a trimis, pre Iisus Hristos“ (Ioan 17.3)⁹².

25. Nu fii lesnicios spre lepădarea Duhovniceștii dragoste, pentru căci altă cale a mântuirii, nu s-a-ŭ lăsat oamenilor.

26. Nu pre cel de erî Duhovnicesc frate și îmbunătățit, pentru urăciunea care se face întru tine astăzi din meșteșugirea vicleanului, îl judecă rău și viclean; Ci prin îndelung răbdătoarea dragoste, pre bunătățile cele de erî socotindu-le, pre urăciunea cea de astăzi din suflet leapădă-o.

27. Nu pre carele îl lăuda erî pre un bun și îl propoveduia ca pre un îmbunătățit, astăzi ca pre un rău și viclean să-l grăești de rău, pentru a ta prefacere din dragoste în urăciune, pentru defăimarea fratelui, răspuns (îndreptare) a ceii dintru tine viclene urăciuni făcându-o; Ci rămâi întru aceleași laude, măcar deși încă ești ținut de scârbă, și la mântuitoarea dragoste cu lesnire te vei întoarce.

28. Nu pre cea obișnuită a fratelui laudă, pentru scârba care încă este ascunsă întru tine către dânsul, întru întâlnirea celorlalți frați să o spurci, împreună amestecând în cuvinte pre furiș defăimarea. Ci curată laudă întru întâlnire uneltește-o, și curat pentru dânsul ca pentru tine roagă-te, și de pierzătoarea urăciune prea degrabă te izbăvești.

29. Să nu zici nu urăsc pre fratele, în vreme când despre pomenirea lui te întorc. Ci auzi pre Moisi care zice „să nu urăști pre fratele tău în inima ta, cu muștrare vei muștra pre fratele tău, și nu vei lua păcat pentru dânsul“ (Lev. 19.17)⁹³.

30. Dacă vreun frate poate ispitindu-se, îndelung va rămânea de rău grăindu-te pre tine, dară încăi tu să nu te aduci afară din așezământul dragoste, pre același viclean drac nesuferindu-l să te supere în cuget. Și nu te vei aduce afară dintru aceasta, dacă ocărându-te, vei binecuvânta, dacă bântuindu-te, vei fi de bine voritor. Aceasta e calea Filosofiei ce după Hristos. Și cel ce nu călătorește pre ea, nu se va sălășlui împreună cu Dânsul.

31. Nu ca pre niște de binevoitori socoti pre cei ce îți aduc ție cuvinte care lucrează întru tine urăciune și scârbă către fratele, măcar de s-ar și părea că adeverează; Ci ca de niște șerpî purtători de moarte, despre unii ca aceștia întoarce-te, ca și pre aceea de grăirea de rău să-î oprești, și pre al tău suflet de vicleșug să-l izbăvești.

32. Să nu îmboldești pre fratele cu cuvintele prin găciturî, ca nu pre cele asemenea de la dânsul împotivă priimind, pre așezământul dragoste de la amândoi să-l izgonești. Ci cu îndrăsneală a dragoste „mergi, muștră-l pre el“ (Mat. 18.15)⁹⁴ ca pre pricinele scârbei deslegându-le, de turburare și de scârbă, amândoi să vă izbăviți.

⁹⁰ *Pildele lui Solomon*, 14, 29: “Cel încet la mânie este bogat în înțelepciune, iar cel ce se mânie, degrabă își dă pe față nebunia”.

⁹¹ *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, 6, 22: “Dar acum, izbăviți fiind de păcat și robi făcându-vă lui Dumnezeu, aveți roada voastră spre sfințire, iar sfârșitul viață veșnică”.

⁹² *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 17, 3: “Și aceasta este viața veșnică: Să Te cunoască pe Tine, singurul Dumnezeu adevărat, și pe Iisus Hristos, pe care L-ai trimis”.

⁹³ *Leviticul*, 19, 17: “Să nu dușmănești pe fratele tău în inima ta, dar să muștri pe aproapele tău, ca să nu porți păcatul lui”.

⁹⁴ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 18, 15: “De-ți va greși ție fratele tău, mergi, muștră-l pe el între tine și el singur. Și de te va asculta, ai câștigat pe fratele tău”.

33. Cearcă știința cu tot de-amăruntul, nu cumva pentru a ta pricină fratele nu se împacă. Și nu o amăgi pre aceasta, căci cunoaște pre cele ascunse ale tale, și te părăsește în vremea eșirei, încă și în vremea rugăciunei pomenire ție să face.

34. Nu pomeni în vremea păcii, cele ce în vremea scârbei de fratele s-au grăit, măcar de s-ar fi grăit de față cele de întristare, măcar către altul pentru tine, și după aceasta ai auzit; Ca nu gândurile pomenirei de rău îngăduindu-le, la perzătoarea urăciune a fratelui iarăși să te întorcă.

35. Nu poate vreun suflet cuvântător, către om urăciune hrănind, cu Dumnezeu dătătorul poruncilor să se împace. „Că dacă, zice, nu veți lăsa oamenilor greșalele lor, nici Tatăl vostru cel Ceresc nu va erta greșalele voastre“ (Mat. 6.15)⁹⁵. Iară dacă acela a să împăca nu voește, dară tu încă pre sineți de urăciune te păzește, rugându-te pentru dânsul curat, și negrăindu-l pre el de rău către cineva.

36. Cea netâlcuită pace a Sfinților Îngeri, cu aceste două așezământuri este ținută, adecă, cu cea care Dumnezeu, și cu a unora către alții dragoste. Asemenea încă și a tuturor Sfinților din veac. Decă frumos s-au zis de Mântuitorul nostru „că întru aceste două porunci legea toată și Prorocii să spânzură“ (Mat. 22.40)⁹⁶.

37. Nu fii de sineți plăcut, și nu veți fi urător de frați. Și nu fii iubitor de sineți, și veți fi iubitor de Dumnezeu.

38. După ce ai ales a fi împreună cu Duhovnicești frați, de voile tale înaintea ușilor leapădă-te. Pentru că nu întru alt chip veți putea trăi în pace, nici cu Dumnezeu, nici cu cei ce împreună viețuești.

39. Cea ce a putut să agonisească dragoste desăvârșit, și pre toată viața sa către aceasta o au bine tocmit, acesta zice: „Domnul Iisus, întru Duhul Sfânt“ (1 Cor. 12.3)⁹⁷.

40. Dragostea adecă cea către Dumnezeu, către voroava cea Dumnezească pururea să obișnuiește a înaripi pre minte. Iară cea către aproapele, pururea buna a cugeta pentru dânsul o face.

41. Mai ales al celui ce încă iubește mărirea deșartă, sau la ceva din lucrurile cele materialnice este dat cu pătimire, lucru este a să măhni pre oameni pentru cele vremelnice, și a le pomeni lor răul, și a avea urăciune spre dânsii, sau gândurilor de rușine a robi. Iară de la sufletul cel iubitor de Dumnezeu, acestea toate sunt streine.

42. Când nimic nu veți zice, nici veți lucra ceva de rușine cu gândul; și când celui ce te-au păgubit, sau te-au grăit de rău, nu-i pomeni răul; și când în vremea rugăciunei, nematerialnică și fără de chip ai pre minte pururea, atuncea cunoaște că ai ajuns întru măsura nepătimirei, și a dragostei ce desăvârșit.

43. Nu mică nevoie este, să se izbăvească cineva de mărirea deșartă; Și să izbăvește cineva prin lucrarea cea ascunsă a faptelor bune, și prin cea mai adesea rugăciune. Iară semn al izbăvirei este acesta: adecă, a nu mai pomeni răul celui ce au grăit de rău, sau încă grăește de rău.

44. De voești să fii drept, dă fieștecărui celor dintru tine părți, pre cele dupre vrednicie, sufletului, zic, și trupului. Și adecă, cei cuvântătoare părți ale sufletului, cetiri, vederi Duhovnicești și rugăciune; Iară cei iufoase, dragoste Duhovnicească, care să pune împotriva urăciunei; iară cei poftitoare, întreagă înțălepciune și înfrânare. Iară trupului, hrană nelipsită, și acoperământuri, cele singure numai de nevoie.

45. După fire mintea lucrează, când pre patimile are supuse, și pre cuvintele celor ce sunt le vede și către Dumnezeu le duce.

⁹⁵ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 6, 15: “Iar de nu veți ierta oamenilor, greșelile lor, nici Tatăl vostru nu vă va ierta greșelile voastre”.

⁹⁶ *Idem*, 22, 40: “În aceste două porunci se cuprind toată legea și prorocii”.

⁹⁷ *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 12, 3: “De aceea, vă fac cunoscut că precum nimeni, grăind în Duhul lui Dumnezeu, nu zice: Anatema fie Iisus! - tot așa nimeni nu poate să zică: Domn este Iisus, - decât în Duhul Sfânt”.

46. Precum sănătatea și boala, către trupul dobitocului (viețuitorului) privesc, și lumina și întunecul către ochi; așa și fapta bună și răutatea către suflet, și cunoștința și necunoștința către minte.

47. Întru trei creștinul filosofește: întru porunci, întru dogme și întru credință. Și adecă poruncile, de patimi pre minte o despărțesc; iar dogmele, înlăuntru cunoștinței celor ce sunt o aduce pre dânsa; iar credința, întru vederea Sfintei Treimi.

48. Unii din cei ce vedesc, izgonec de la sineși numai pre gândurile cele pătimase; iară alții, și pre însuși patimile le taie. Și le izgonește adecă cineva de la sineși, sau prin cântare de Psalmi, sau prin rugăciune, sau prin răspândire a minții, sau prin altă oarecare smulgere a minții din loc în loc. Însă le taie pre patimi, dacă pre lucrurile acelea le vom defăima, către care are spre dânsăle patimă.

49. Lucrurile către care avem pre patimi sunt acestea: adecă, femeie, bani, slavă, ș.c.l. Și pre femeie atuncea poate cineva a o defăima, când și după depărtare (de lume) și trupul precum să cade prin înfrânare îl veștejaște; iară banii, când supune pre gând întru toate, a călători cu cea din destul (adecă, cu ce s-ar fi întâmplat îndestulându-se); iară slava, când va iubi pre ceea ascunsă lucrare a faptelor bune, și care să arată singur lui Dumnezeu; și întru altele asemenea. Iară cele ce le defaimă pre acestea, nici întru urăciune va veni vreodată.

50. Cea ce s-a lepădat de lucruri, precum, de femeie, de bani, și de celelalte, pre omul cel din afară l-au făcut Călugăr, dar nu încă și pre cel dinlăuntru. Iară cea ce de înțelegerile cele cu patimă ale acestora, pre omul cel dinlăuntru, care este mintea. Și pre omul adecă cel din afară cu lesnire îl face cineva călugăr, numai de va voi; Însă nu puțină nevoință este pre omul cel dinlăuntru a-l face Călugăr.

51. Cine oare este întru neamul acesta, carele cu totul s-a izbăvit de înțelegerile cele cu patimă, și curatei și nematerialnicei rugăciuni s-a învrednicit, care e semn al celui dinlăuntru Călugăr.

52. Multe patimi în sufletele noastre sunt ascunse. Și atuncea să vădesc, când lucrurile să arată.

53. Poate cineva a nu să supăra de patimi dintru depărtarea lucrurilor, după ce a dobândit nepătimire din parte. Iar dacă se vor arăta iarăși lucrurile, îndată patimile smulg (trag) pre minte întru răspândire.

54. Nu socoti cum că ai nepătimire desăvârșit, când lucrul nu este de față; ci când se va arăta și vei rămânea nemișcat, și către lucru și către pomenirea lui după aceasta, atuncea cunoaște pre sineți că ai pășit deasupra hotarelor ei; însă nici așa să nu defaimi. Pentru că fapta bună întârziind, omoară pe patimi; iară nebăgându-se în samă, iarăși le rădică pre dânsăle.

55. Cea ce iubește pre Hristos cu adevărat și se aseamănă Lui după putere, precum Hristos oamenilor făcându-le bine nu a încetat; și nemulțămindu-i-să și hulindu-să, îndelung răbda, și bătându-să și ucigându-să de dânșii, suferea, nimăruî nicidecum răul socotindu-i. Iară acestea trei, lucruri sunt ale dragostei cei către aproapele, fără de care, cea ce zice că iubește pre Hristos sau că Împărăția Lui vrea să o dobândească, pre sineși să înșală. „Că nu cea ce-mi zice mie, zice, Doamne, Doamne, acela va intra întru Împărăția Cerurilor, ci cea ce face voia Tatălui Meu“ (Mat. 7.21)⁹⁸. Și iarăși: „Cea ce mă iubește pre Mine, și poruncile Mele va păzi, și celelalte“ (Ioan 14.15-21)⁹⁹.

⁹⁸ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 7, 21: „Nu oricine Îmi zice: Doamne, Doamne, va intra în împărăția cerurilor, ci cel ce va face voia Tatălui Meu Celui din ceruri”.

⁹⁹ *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 14, 15-21:

“15. De Mă iubiți, păziți poruncile Mele.

16. Și Eu voi ruga pe Tatăl și alt Mângâietor vă va da vouă ca să fie cu voi în veac.

17. Duhul Adevărului, pe care lumea nu poate să-L primească, pentru că nu-L vede, nici nu-L cunoaște; voi Îl cunoașteți, că rămâne la voi și în voi va fi!

18. Nu vă voi lăsa orfani: voi veni la voi

19. Încă puțin timp și lumea nu Mă va mai vedea; voi însă Mă veți vedea, pentru că Eu sunt viu și voi ceți fi vii.

20. În ziua aceea veți cunoaște că Eu sunt întru Tatăl Meu și voi în Mine și Eu în voi.

21. Cel ce are poruncile Mele și le păzește, acela este care Mă iubește pe Mine”.

56. Tot scoposul Mântuitorului este, ca de neînfrânare, și de urăciune să slobozească pre minte; Și întru dragostea Sa și a aproapelui să o aducă, dintru care să naște lumina Sfintei cunoștinței ceî după lucrare.

57. După ce te-ai învrednicit de la Dumnezeu oarecăria cunoștințe din parte, nu te lenevi de dragoste și de înfrânare. Pentru că acestea pre partea cea pătimitoare a sufletului curățind-o, calea cea către cunoștință pururea Ț-o gătește ție.

58. Cale către cunoștință este nepătimirea și smerenia „fără de care nimenea nu va vedea pre Domnul“ (Evr. 12, 14) ¹⁰⁰.

59. „De vreme ce cunoștința pricinuește trufie, iară dragostea zidește“ (1 Cor. 8.1) ¹⁰¹, înjugă dar împreună cu cunoștință pre dragoste și vei fi netrufaș și Duhovnicească ziditor, și pre sineți zidindu-te și pre toți ceî ce se apropie de tine.

60. Dintru aceasta (de aicea) dragostea zidește, de vreme ce nici zavistuește, nici către ceî ce zavistuesc să amărăște, nici are lucrul (său) carele să zavistuește (de alții) îl vădește spre a să arăta oamenilor; nici socotește că acum a apucat scoposul (Filip. 3.12) ¹⁰². Și a acelora pre care nu le știe, mărturisește fără de rușine necunoștința. Decî întru acest chip pe minte trufașă o face, și a spori întru cunoștință pururea o gătește.

61. Are fire oareșicum a urma cunoștinței, părerea și zavistia, întru început mai vârtos. Și părerea adecă dinlăuntru numai; Iară zavistia, și dinlăuntru și din afară. Și dinlăuntru adecă, către ceî ce au cunoștință; iar din afară, de la ceî ce au cunoștință. Decî dragostea, pre câte treile le răstoarnă; pre părere adecă, de vreme ce „nu să trufește“, Iară pre zavistia cea dinlăuntru, de vreme ce „nu pizmuește“, Iară pre cea din afară de vreme ce „îndelung rabdă și să milostivește“ (1 Cor. 13.4) ¹⁰³. decî nevoe este celui ce are cunoștință, a lua lângă sine și pre dragoste, ca nerănită pe minte întru toate pururea să o păzască.

62. Cela ce darului cunoștinței s-au învrednicit, și scârbă saū pomenire de rău către vreun om are, saū urăciune, asemenea este cu cele ce înghimpă pre ochi cu spină și cu pălămidă. Pentru aceasta de nevoe are trebuință cunoștința de dragoste.

63. Nu avea pre toată îndeletnicirea ta spre trup, ci hotărăștii (hotărăște-i) lui pre cea după puțință nevoință, și pre toată mintea ta la cele dinlăuntru abate-o. „Pentru că nevoința cea trupească întru puțin este de folos, iară blagocestia către toate este de folos, și celelalte“ (1 Tim. 4.8) ¹⁰⁴.

64. Cela ce întru cele dinlăuntru își face petrekerile, să face cu întreagă pricepere, îndelung rabdă, să milostivește, smerit cugetă; și nu numai (atâta), ci și privește (adecă gânditor) și cuvintează pe Dumnezeu, și să roagă. Și aceasta este care o zice Apostolul „cu Duhul umblați“ ș.c.l. (Gal. 5.16) ¹⁰⁵.

65. Cela ce pre calea cea Duhovnicească a călători nu știe, de înțelegerile cele cu patimă nu are grijă, ci pre toată îndeletnicirea spre trup o are; Și ori să îndrăcește cu pântecele, și cu neînfrânare viețuește, și să măhnește, și să mânie, și pomenește răul, și dintru acestea pre minte o întunecă; saū fără de măsură să obișnuește cu nevoința, și-și turbură gândul.

¹⁰⁰ *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, 12, 14: „Căutați pacea cu toții și sfințenia, fără de care nimeni nu va vedea pe Domnul“.

¹⁰¹ *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 8, 1: „Cât despre cele jertfite idolilor, știm că toți avem cunoștință. Cunoștința însă semețește, iar iubirea zidește“.

¹⁰² *Epistola către Filipeni a Sfântului Apostol Pavel*, 3, 12: „Nu (zic) că am și dobândit îndreptarea, ori că sunt desăvârșit, dar o urmăresc ca doar o voi prinde, întrucât și eu am fost prins de Hristos Iisus“.

¹⁰³ *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 13, 4: „Dragostea îndelung rabdă; dragostea este binevoitoare dragostea nu prizmuiește, nu se laudă, nu se trufește“.

¹⁰⁴ *Epistola Întâia către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, 4, 8: „Căci deprinderea trupească la puțin folosește, dar dreapta credință spre toate este de folos, având făgăduința vieții de acum și a celei ce va să vină“.

¹⁰⁵ *Epistola către Galateni a Sfântului Apostol Pavel*, 5, 16: „Zic dar: În Duhul să umblați și să nu împliniți pofta trupului“.

66. Nici pre una din cele ce ni s-au dat nouă de la Dumnezeu spre uneltire nu le strică scriptura; ci pre nemăsurare o muncește, și pre nesocoteală o îndreptează. Precum, nu oprește a mânca, nici a face copii, nici a avea bani și drept a rândui; Ci oprește a să îndrăci (cineva) cu pântecel, a preacurvi, și celelalte. Încă nici de a le gândi pre acestea oprește, că pentru aceasta s-au făcut, ci de a le gândi cu patimă.

67. Unele adecă din cele ce de noi după (voia lui Dumnezeu) se face, după poruncă se fac. Iar altele, nu după poruncă; Ci precum ar putea zice cineva, după aducere de bună voe, (aducere, precum când cineva aduce dar) precum poruncă aceea, a iubi pre Dumnezeu și pre aproapele, a iubi pre vrăjmași, a nu curvi, a nu ucide, ș.c.l. Iară nu după poruncă, aceea: a feciori, ne-însurarea, depărtarea (de lume) ș.c.l. Acestea, cuvânt în loc de daruri se socotesc de la Hristos. Că dacă pre vreunele din porunci a le împlini din neputință nu vom putea, prin daruri pre Bunul nostru Stăpân să-l împlănim (împăcăm).

68. Cea ce pre neînsurare, sau fecioria, de nevoie este a avea „mijlocul încins împrejur, și făclia arzând“ (Luca 12.35)¹⁰⁶. Mijlocul adecă, prin înfrânare, iar făclia, prin rugăciune, și prin vedere, și prin dragoste Duhovnicească.

69. Oarecare din frați să socotesc pre sine a fi afară de darurile Sfântului Duh, pentru că nu știți pentru lenevirea lucrării poruncilor, că cea ce are pre credința cea întru Hristos. nesmintită, pre toate darurile cele Dumnezești împreună cuprinse le are întru sineși. Că de vreme ce de cea după lucrare către Dânsul dragoste, și care ne arată nouă pre cele dintru noi Dumnezești comori, pentru nelucrare (lenevire) departe suntem, cu cale ne socotim pre înșine afară de Dumnezeștile daruri.

70. Dacă „Iisus Hristos întru inimele noastre lăcuște prin credință după Dumnezeșcul Apostol (Efes. 3.17)¹⁰⁷ și toate comorile înțelepciunii și ale cunoștinței, întru Dânsul sunt ascunse“ (Col. 2.3)¹⁰⁸, atunci toate dară comorile înțelepciunii și a cunoștinței, întru inimele noastre sunt. Și să arată inimei după măsura curățirii fieștecăruia prin porunci.

71. Aceasta (poate aceasta adecă Hristos) este „comoara cea ascunsă în țarina inimei tale“ (Mat. 13.44)¹⁰⁹, pre care încă nu ai aflat-o pentru nelucrarea. Că de ai fi aflat-o, cu adevărat ai fi vândut toate și ai fi agonisit țarina aceasta. Iară acum fiindcă ai lăsat țarina, pre cele dimprejurul țarinei le grijești, întru care nimic alt nu se află, fără numai spină și pălămidă.

72. Pentru aceasta zice Mântuitorul „Fericiți cei curați cu inimă, că aceea vor vedea pre Dumnezeu“ (Mat. 5.8)¹¹⁰. Și atunci îl vor vedea pre Dânsul, și pre comorile cele dintr-însul, când prin dragoste și prin înfrânare, pre sineși să curățesc; și cu atâta mai mult, cu cât curățirea o întind.

73. Pentru aceasta iarăși zice „Vindeți averile voastre și dați milostenie“ (Luc. 12.33)¹¹¹ „și iată toate vouă curate vor fi“ (Luca 11.41)¹¹², fiindcă nu vă mai îndeletniciți întru lucrurile cele dimprejurul trupului; ci pre minte a o curăți vă sânguiți de urăciune și de neînfrânare, pre care „inimă o numește Domnul“ (Mat. 15. 19)¹¹³. Pentru că acestea pre minte întinând-o, nu o lasă a vedea pre Hristos care lăcuște într-însa, prin Darul Sfântului Botez.

¹⁰⁶ *Sfânta Evanghelie după Luca, 12, 35*: “Să fie mijloacele voastre încinse și făcliile voastre aprinse”.

¹⁰⁷ *Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel, 3, 17*: “Și Hristos să Se sălășluiască, prin credință, în inimile voastre, înrădăcinați și întemeiați fiind în iubire”.

¹⁰⁸ *Epistola către Coloseni a Sfântului Apostol Pavel, 2, 3*: “Întru care sunt ascunse toate vistierile înțelepciunii și ale cunoștinței”.

¹⁰⁹ *Sfânta Evanghelie după Matei, 13, 44*: “Asemenea este împărăția cerurilor cu o comoară ascunsă în țarină pe care, găsind-o un om, a ascuns-o și de bucuria ei se duce și vinde tot ce are și cumpără țarina aceasta”.

¹¹⁰ *Sfânta Evanghelie după Matei, 5, 8*: “Fericiți cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu”.

¹¹¹ *Sfânta Evanghelie după Luca, 12, 33*: “Vindeți averile voastre și dați milostenie; faceți-vă punji care nu se învechesc, comoară neîmputinată în ceruri, unde fur nu se apropie, nici molie nu o strică”.

¹¹² *Idem, 11, 41*: “Dați mai întâi milostenie cele ce sunt în lăuntru vostru și, iată, toate vă vor fi curate”.

¹¹³ *Sfânta Evanghelie după Matei, 15, 19*: “Căci din inimă oes: gânduri rele, ucideri, adultere, desfrânări, furtașaguri, mărturii mincinoase, hule”.

74. Căi, scriptura pre faptele bune le numește; și mai mare de cât toate faptele bune, dragostea este. Pentru aceasta zice Apostolul „Încă mai înaltă cale vouă vă arăt“ (1 Cor. 12. 31) ¹¹⁴ ca ceea ce supune a defăima lucrurile cele materialnice, și nimic din cele vremelnice a cinsti, mai mult decât cele vecinice.

75. Dragostea cea către Dumnezeu, stă împotriva poftei, pentru că supune pre minte a să înfrâna de dulcea, iar cea către aproapele, stă împotriva iușelei; pentru că face a defăima slava și banii. Și acestea sunt cei doi dinari, pre care Mântuitorul i-a dat priitorului de oaspeți (Luc. 10. 35) ¹¹⁵ ca să poarte grijă de tine. Însă să nu te arăți necunoscător (nemulțămător), cu tâlharii unindu-te, ca nu cumva iarăși să te rănești, și nu încă jumătate mort, ci mort să te afli.

76. Curățește-ți mintea ta de mânie și de pomenire de rău, și de gânduri de rușine, și atunci vei putea să cunoști pre sălășluirea cea întru tine a lui Dumnezeu.

77. Cine te-a luminat pre tine întru credința Sfintei și cei de o ființă și închinatei Treimi? Sau cine cunoscută ți-a făcut ție pre rânduiala cea în trup a unuia din Sfânta Treime? Și cine te-a învățat pre tine cuvintele (înțelegerile) cele pentru cele fără de trupuri? Sau cele pentru facerea și sfârșitul lumii ceea ce se vede? Sau pentru învierea cea din morți, și pentru viața cea vecinică? Sau pentru slava Împărăției Cerurilor, și pentru înfricoșata judecată? Nu darul lui Hristos cel ce lăcuște întru tine? Carele este arvuna Sfântului Duh. Ce este decî mai mare decât acest dar? Sau ce mai bun decât această înțelepciune și cunoștință? Sau ce este decât făgăduințele mai înalt? Iară de suntem nelucrători, și lenevoși, și nu ne curățim pre înșine de patimele cele ce ne orbesc pre noi, și pre mintea noastră cu totul o robesc, ca să putem și mai luminos decât Soarele, pre cuvintele cele pentru acestea a le vedea, pre înșine să ne pricinuim (vinuim) și nu de cea întru noi lăcuire a darului să ne lepădăm.

78. Dumnezeu cea ce ți-a făgăduit ție bunătățile cele vecinice și arvuna Duhului în inimă ți-a dat-o, ți-a poruncit ție a purta grijă pentru viață; Ca omul cel dinlăuntru de patimi slobozindu-se, să înceapă de aicea dobândirea (indulcirea) bunătăților.

79. După ce te-ai învrednicit Dumnezeescilor și înaltelor vederi, foarte te grijește de dragoste și de înfrânare; Că pre partea cea pătimitoare neturburată pururea păzind-o, nelipsită să ai pre lumina sufletului (tău).

80. Pre cea iușoasă parte a sufletului, cu dragostea înfrânează-o; și pre cea poftitoare a lui, cu înfrânarea veștejește-o; și pre cea cuvântătoare a lui, cu rugăciunea înaripează-o, și lumina minții nu se va întunca vreodinioară.

81. Cele ce strică pre dragoste sunt acestea: precum, necinstea, paguba, clevertirea, sau întru credință, sau întru viață, bătăile, lovirile, și celelalte. Și acestea să ai întâmplându-i-se, sau vreunua din rudeniile lui, sau prietenii. Decî cea ce pe vreuna dintru acestea strică dragostea, încă nu a cunoscut care este scoposul poruncilor lui Hristos.

82. Sârguește precât poți să iubești pre tot omul, Iară de încă nu poți aceasta, măcar pre nimenea să nu urăști. Însă nu poți nici aceasta să o faci, dacă nu vei defăima lucrurile lumii.

83. Cutarele au hulit? Nu-l urî pre acela, ci hula, și pre dracul cea ce l-a făcut pre dânsul să hulească. Iară de urăște pre cela ce a hulit, om ai urât, și porunca dragostei o ai călcat; și ceea ce a făcut acela cu cuvântul, tu faci cu lucrul. Iar de păzești porunca, pre ale dragostei arată-le; și de poți ceva ajută, ca de rău pre dânsul să-l izbăvești.

84. Nu te voește pre tine Hristos să ai urăciune către om, sau mâhnire, sau mânie, sau pomenire de rău nicîdecum, pentru orice fel de chip, sau orice fel de lucru vremelnic; Și aceasta firește căruia o strigă cele patru Evanghelii.

¹¹⁴ *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 12, 31: “Răvniți însă la darurile cele mai bune. Și vă arăt încă o cale care le întrecepe toate”.

¹¹⁵ *Sfânta Evanghelie după Luca*, 10, 35: “Iar a doua zi, scoțând doi dinari i-a dat gazdei și i-a zis: «Ai grijă de el și, ce vei mai cheltui, eu când mă voi întoarce, îți voi da”.

85. Mulți suntem ce zicem (grăim), dar puțini cei ce facem. Dară însă pre Cuvântul lui Dumnezeu, nimenea nu era dator a-l vătămă pentru așa lenevire. Ci a mărturisi adevărat pre a sa neputință, dară nu a ascunde pre adevărul lui Dumnezeu; ca nu vinovați să ne facem împreună cu călcarea poruncilor, și relei tâlcuirii a cuvântului lui Dumnezeu.

86. Dragostea și înfrânarea, pre suflet de patimă îl sobozesc; Cetirea și vederea, de necunoștință pre minte o izbăvesc; Iară așezământul rugăciunii, înaintea a însuși lui Dumnezeu o pune de față pre dânsa.

87. Când ne vor vedea pre noi draci că defăimăm lucrurile lumii – ca nu pentru acelea pentru oamenii să-i urâm, și din dragostea să cădem –, atuncea clevetiri împotriva noastră rădică, ca pre mahnire nesuferind-o, pre cei ce ne-au clevetit să-i urâm.

88. Nu este durere de suflet mai grea decât clevetirea, ori întru credință, ori întru viață de clevetește cineva. Și nimenea nu poate să o defaime pre aceasta, fără numai singur cel ce privește la Dumnezeu; Precum Sosana, care singur poate și din nevoi a izbăvi precum pre aceea, și pre oameni a-i încredința, și pre suflet cu nădejde a-i mângâia.

89. Pre cât te roagă din suflet pentru cei ce te-au clevetit, pre atâta și Dumnezeu încredințează pre cei ce s-au smintit.

90. Din fire bun singur Dumnezeu este; și din voie bun, singur cel următor lui Dumnezeu. Pentru că scopos îi este Lui, ca cu cel din fire bun, pre cei răi să-i împreuneze, ca să se facă buni. Pentru aceasta de dânsii „batjocorindu-se, binecuvântează; gonindu-se, suferă; hulindu-se, să roagă; ucigându-se, prea să roagă (1 Cor. 4. 12) ¹¹⁶ toate le face, ca din scoposul dragostei să nu cază.

91. Poruncile adevărate ale Domnului ne învață pre noi, ca pre cele de mijloc lucruri cu bună socoteală să le uneltim; Iară cea cu bună socoteală uneltire a (lucrurilor) celor de mijloc, pre așezământul sufletului îl curățește și acesta naște pre dreapta socoteală; Iară dreapta socoteală, naște pre nepătimire, dintru care se naște dragostea cea desăvârșită.

92. Încă nu are pre nepătimire, cela ce pentru întâmplarea ispitei, nu poate trece cu vederea pre greșala prietenului; care sașu poate este, sașu să pare că este. Pentru că patimile cele ce zac în suflet turburându-se, orbesc cugetarea, și nu o lasă să privească bine la razele adevărului; nici să descurce cu dreaptă judecată pre cel mai bun (lucru) din cel mai rău. Deci nu cu adevărat, nici pre dragostea cea desăvârșită, unul ca acesta nu o aș agonsit, care „afară aruncă pre frica judecării“ (1 Ioan 4. 18) ¹¹⁷.

93. „Al prietenului credincios, schimb nu este“ (Sirah 6, 15) ¹¹⁸, de vreme ce pre relele întâmplări ale prietenului, ale sale le socotește; și împreună cu dânsul suferă, până la moarte pătimind (pentru dânsul).

94. Mulți adevărați sunt prietenii, dară însă în vremea nenorocirii; Iar în vremea ispitelor, de abea ai fi putut afla unul.

95. Pre tot omul adevărat să cade din suflet să-l iubim, dară întru Dumnezeu singur nădejdea să ni-o punem, și din toată virtutea Lui să-i slujim. Că întrucât El pre noi ne păzește, și prietenii toți pre noi ne grijesc, și vrăjmașii toți către noi nu pot (nimica). Iară dacă El pre noi ne va lăsa, și prietenii toți să întorc (adevărați, de către noi), și vrăjmașii toți împotriva noastră pot.

96. Patru sunt cele prea de neam (prea cuprinzătoare) ale lăsării (ale părăsirii) chipuri: Una adevărat după purtarea de grijă (după Dumnezeiasca rânduială), precum la Domnul; ca prin lăsarea care să pare, cei lăsați să se mântuiască. Iară alta, spre cercare, precum la Iov și la Iosif; ca acela

¹¹⁶ *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 4, 12: “Să ne ostenim, lucrând cu mâinile noastre. Ocărâți fiind, binecuvântăm. prigoniiți fiind, răbdăm”.

¹¹⁷ *Întâia Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Ioan*, 4, 18: “În iubire nu este frică, ci iubirea desăvârșită alungă frica, pentru că frica are cu sine pedeapsa iar cel ce se teme nu este desăvârșit în iubire”.

¹¹⁸ *Cartea Înțelepciunii lui Iisus, fiul lui Sirah (Ecclesiasticul)*, 6, 15: “Cu prietenul credincios nimic nu se poate asemăna și nu este măsură a bunătății lui”.

adecă, al bărbăției, iar acesta al înfrânării stâlp să arate. Iar alta, spre certare părintească, precum la Apostolul, ca smerit cugetând, pre covârșirea darului să o păzască. Iară alta, după întoarcerea feței, precum la Jidovi, ca muncindu-se, către pocăință să se împileze. Însă de mântuire toate chipurile sunt, și de Dumnezeasca bunătate și iubire de oameni pline.

97. Sânguri cei cu de-a dânsul păzitori ai poruncilor, și adevărați tainici ai Dumnezeestii judecăți, pre prietenii cei ce după iertarea lui Dumnezeu să ispitesc, nu-î lasă. Iară defăimătorii poruncilor, și netainicii Dumnezeestilor judecăți, când adecă prietenul bine zilește (este norocit) să îndulcesc împreună cu dânsul; Iară când ispitindu-se rău pătimește, îl lasă pre dânsul, iară uneori cu cei protivnici stau.

98. Prietenii adecă ai lui Hristos pre toți îi iubește curat; dar nu de toți să iubește. Iară prietenii lumii, nici pre toți îi iubesc, nici de toți să iubesc. Și adecă ai lui Hristos până la sfârșit nelipsit păzesc pre împreună ținerea dragostei; Iară ai lumii, până ce unul de altul, pentru ale lumii (adecă lucruri) s-ar fi smintit.

99. „Prietenul credincios, este acoperământ tare“ (Sirah 6. 14)¹¹⁹ de vreme ce și în vreme când este bine norocit prietenul, îi este sfetnic bun și ajutor de un suflet; și în vremea când rău pătimește, sprijinitor prea adevărat și apărător prea milostiv.

100. Mulți adecă, multe pentru dragoste au grăit, dară însă întru singuri Ucenicii lui Hristos pre aceasta căutând-o vei afla. De vreme ce și singuri aceea avea pre dragostea cea adevărată Învățător al dragostei; Pentru care zice Pavel „De voiți avea Prorocie și voiți ști toate tainele și toată cunoștința, iară dragoste nu am, nimic nu mă folosesc“ (1 Corinteni 13. 2-3)¹²⁰. Decî cela ce au agonisit dragostea, pre însuși Dumnezeu l-au agonisit. De vreme ce „Dumnezeu dragoste este“ (1 Ioan 4. 16)¹²¹

Aceluia slava și Stăpânirea în vecii vecilor,
AMIN.

Sfârșitul celor patru sute de capete pentru dragoste, ale Sfântului Măcsim Mărturisitorul.*

¹¹⁹ Cartea Înțelepciunii lui Iisus, fiul lui Sirah (Ecclesiasticul), 6, 14: „Prietenul credincios este acoperământ tare; și cel ce l-a aflat pe el aflat-a o comoară”.

¹²⁰ Întâia Epistolă către Corinteni, 13, 2-3: „Și de aș avea darul prorociei și tainele toate le-aș cunoaște și orice știință, și se aș avea atâta credință încât să mut și munții, iar dragoste nu am, nimic nu sunt. Și de aș împărți toată avuția mea și de aș da trupul meu ca să fie ars iar dragoste nu am, nimic nu-mi folosește”.

¹²¹ Întâia Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Ioan, 4, 16: „Și noi am cunoscut și am crezut iubirea, pe care Dumnezeu o are către noi. Dumnezeu este iubire și cel ce rămâne în iubire rămâne în Dumnezeu și Dumnezeu rămâne întru el”.

* Am păstrat toate aceste note ale manuscrisului *Filocaliei* din dorința de a reda această pilduitoare lucrare de traducere, antologare, completare și punere în circulație a *Filocaliei* editate la Veneția, în 1782.

*Ale Prea Cuviosului
și de Dumnezeu purtătorului,
Părintelui nostru: Macsim Mărturisitorul:
„Pentru Teologhie și pentru Iconomia întrupării Fiului lui Dumnezeu”
Către Talasie, 200 de capete **

1. **UNUL** Dumnezeu, fără de început, necuprins, Carele are toată puterea în Sine cu desăvârșire, cuprinzător cu totul, respingând toată înțelegerea – cum, și de când?; Fiindcă la toți este înțelegere cu de-amăruntul de fireasca privire.

2. Dumnezeu prin Sine este Același, întrucât este cu neputință nouă a-L cunoaște; Nică început fiind, nică mijlocime, nică sfârșit, nică vreuna din câte se privește firește de-o potrivă acestora, (adecă este cu puțință a se cunoaște), pentru că este nehotărât, nemișcat și nemărginit, ca Cel ce se află mai presus de toată ființa și puterea și lucrarea.

3. Toată ființa pre al ei și hotar întru sineși aducându-l dimpreună, firesce se află început al celor privite duple puterea mișcării ei. Iar fieștecare fire (oră putere) către lucrarea mișcării ei, care se privește cu mintea dimpreună cu ființa, mai înainte de a lucra, este mijlocime, ca între amândouă duple mijlocime firește hotărându-se. Și fieștece lucrare care firește se prescrie duple cuvântul ei, este sfârșit ființăstei mișcări care se privește gânditor mai înainte de ea.

4. Dumnezeu nu este ființă duple cum îndeobște să zice ființă, întrucât să fie și început, Nică putere, duple cum îndeobște putere, ca să fie și mijlocime, Nică lucrare ca cea îndeobște lucrare, ca să fie și sfârșit acei duple putere ființască mișcare: Ci este „ON”, (Cel ce este) întru adevăr, Făcător de ființă și mai presus de ființă, și Făcător de putere și mai presus de putere înființare și mai presus de orice lucrare și fără de sfârșit estime. Și în scurt a zice, Făcător fieștecăruia ființe și putere și lucrare, asemenea și la tot începutul și mijlocul și sfârșitul.

5. Începutul și mijlocul și sfârșitul, – poate cineva să zică adevărind, că sunt cunoștințe câte să despart după vremi, și tuturor îndeobște câte în veac se văd. Pentru că adecă timpul de vreme ce își are mișcarea măsuratecă, să prescrie cu număr; Iară veacul fiindcă are împreună rânduiala ființării (categoria), carea prin minte să privește, pătimește distanță, ca cela ce a luat început de a fi. Iar dacă anul și veacul nu sunt fără de început, cu mult mai mult cele ce să cuprind într-însele.

* În mss. *Filocaliei* de la Schitul Prodomul, în titlul acestei serii de capete apare mențiunea “Către Talasie, 200 de capete”. În cuprins sunt prezentate 700 de capete. Am păstrat această compartimentare din mss., ținând seama că titlul la cea de-a treia sută de capete este *Feluri de capete Teologhicești și Iconomicești, pentru bunătăți și răutăți*, în vreme ce la primele 200 de capete, titlul era *Pentru Teologie și pentru Iconomia întrupării Fiului lui Dumnezeu, către Talasie, 200 de capete*.

6. Unul și singur după ființă, totdeauna cu adevăr chear, (propriu) este Dumnezeu, carele cuprinde întru Sine după tot chipul tot pre chear (propriul), întrucât și decât tot chear mai presus este, și dacă să întâmplă aceasta, nici un lucru cuprinzător nicăiri duple nici un chip care se zice că sunt, nu are desăvârșit pre chear: Așadar nici un lucru din veac nu se privește duple deosebirea ființii, nici veacul, nici timpul, nici nimic din unele ca acestea cuprinzătoare, fiindcă niciodată nu se unesc între sine, adecă: a fi chear, și nu a fi chear.

7. Tot începutul și mijlocul, de toată cuprinderea categoriei (substanței), niciodată cu desăvârșire nu se leapădă. Iară Dumnezeu fiindcă se află decât toată relația cuprinderii mai presus cu nemărginire nemărginit, așadar nici început este, nici mijloc, nici sfârșit, nici altceva îndeobște din câte poate a se privi întru acestea, după unirea ce să zice către ceva, (adecă relativ).

8. Toate cele ce sunt câte să zice înțelegătoare, fiindcă au adevărată încredințare a începutului lor pre cunoștința cea spre dânsule; Iară Dumnezeu fiindcă nu se numește cugetat, ci numai din cele cugetate să crede că este: Pentru aceasta cu de-amăruntul duple nici un chip nu se aseamănă cu Dânsul nici una din cele înțelegătoare.

9. Cunoștința celor ce sunt, firește are următoare spre adevărire fiecare pre al lor cuvânt, prin care firește se cuprinde. Iară numai Dumnezeu, prin Cuvântul care adevărează pre ființa celor ce sunt, se crede că este, și dă la toți credincioșii pre mărturisirea și credința, cum că cu adevărat este, care este mai cu tărie întemeiată decât toată altă încredințare. Pentru că credința este cunoștință adevărată, care nu primește altă adevărire, fiindcă este ipostas al lucrurilor celor mai presus de minte și de cuvânt.

10. Începutul totului (adecă al celor ce sunt) și mijlocul și sfârșitul este Dumnezeu, ca Cel ce lucrează, iar nu și pătimește, duple cum și toate celelalte care se numesc de noi; Pentru că este început ca Ziditor al acestora, și mijloc ca Purtător de grijă și sfârșit ca o cuprindere a lor. Fiindcă zice scriptura: „Că dintr-Însul și printr-Însul și întru Dânsul sunt toate“ (Ioan 1. 3¹²²; Col. 1. 16¹²³).

11. Nu se află duple ființă suflet cuvântător mai cinstit decât alt suflet asemenea cuvântător. Pentru că Dumnezeu ca un Bun, pre tot sufletul duple chipul Lui îl zidește și de sine stăpânitor îl aduce spre a fi; și fiecare suflet duple alegerea lui ori cinstele culege, ori cu voea lui prin însuși a lui lucrare primește pre necinste.

12. „Dumnezeu este Soarele dreptății“ duple cum este scris (Maleahi 3. 20)¹²⁴, și la toți asemenea răsare și-și aruncă razele bunătății, Iară sufletul se face duple alegerea lui, ori ceară, ca un iubitor de Dumnezeu, ori tină, ca un iubitor de materie. Așadar duple cum este arătat, ceara firește la soare să-nmoaie, iar tina să usucă: Întru acest chip și fieștece suflet iubit de materie și iubitor de lume, care de Dumnezeu să învață sfătuindu-se, însă ca niște tină duple socoteala sa împotrivindu-se soarelui să învârtoasă, și să împinge pre sineși ca și Faraon în perzare. Iar fiecui suflet iubit de Dumnezeu făcându-se moale ca ceara și așa primind înlăuntru lui pre chipul și haractirul celor Dumnezești, să face sălășluire lui Dumnezeu întru Duhul.

13. Acela carele și-a curățit și și-a luminat mintea lui cu Dumnezeștile cugetări, iară pre cuvânt l-a obicinuit a slavoslovi neîncetat cu Dumnezești laude pre Ziditorul lui, și cu cele curate

¹²² *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 1, 3: „Toate prin El s-au făcut și fără El nimic nu s-a făcut din ce s-a făcut“.

¹²³ *Epistola către Coloseni a Sfântului Apostol Pavel*, 1, 16: „Pentru că întru El au fost făcute toate, cele din ceruri și cele de pe pământ, cele văzute și cele nevăzute, fie tronuri, fie domnii, fie începătorii, fie stăpânii. Toate s-au făcut prin El și pentru El“.

¹²⁴ *Maleahi*, 3, 20: „Și va răsări pentru voi, cei care vă temeți de numele Meu, soarele dreptății, cu tămăduire venind în razele lui și veți ieși și veți zburda ca viței la îngrășat“. În mss., trimiterea se face la cap. 4, 2 care nu există în *Maleahi*.

închipuirii și-au făcut tot cu totul sfinte pre simțiri, aceasta la fireasca frumuseță, cea după chipul lui Dumnezeu, au adăogat și pre cea după asemănare cu alegerea bunului.

14. Își păzește cineva pre sufletul lui curat și fără prihană înaintea lui Dumnezeu, dacă pre cugetul lui îl va deprinde cu mare silă să cugete numai pre Dumnezeu și pre bunățile Lui, iară pre cuvânt de-l va pune drept povățuitor și tâlcuitor al bunăților, și pre simțire de o va struni a năluci cu bună cinstire pre lumea cea văzută și pre toate cele ce sunt într-însa, vestind sufletului pre mărimea cuvintelor celor dintr-însele (cele firești).

15. Dumnezeu, Carele ne-au izbăvit de amara robie a tiranilor demoni, ne-au dăruit pre smerita înțelepciune, care este jugul cel iubitor de oameni, povățuindu-ne către cinstirea de Dumnezeu; Prin care (smerită înțelepciune) fiecă putere diavolească să biruiește și să face orice bunătate la aceea care ar voi înainte de a o cinsti și a o urma, care bunătate să păzește nerăpita.

16. Cel ce crede, să teme, iar temându-se, să smerește; iar smerindu-se, se face blând, fiindcă a dobândit deprinderea, întrucât cele afară de fire mișcări ale mâniei și ale poftii a fi nelucrătoare. Iară blândul păzește poruncile. Iar acela carele păzește poruncile, să face curat, Iar cel ce să curățește, să luminează și primește în sufletul lui pre Dumnezeasca strălucire, Iar luminându-se, să învrednicește a se împreuna cu Mirele Cuvântul în vistieria Dumnezeescilor taine.

17. După cum cu de-amăruntul lucrătorul de pământ, carele caută loc potrivit de a răsădi vreunul dintre pomii cei sălbateci, fără de nădejde află comoară săpând, Întru acest chip și fiecă pustnic * smerit cugetător și cu prostime adevărată, drept și blajin cu sufletul întru asprimea materiilor după Fericitul Iacob, carele întrebându-se de tatăl său pentru chipul meșteșugului și zicând: „Ce este fiul meu aceasta care ai aflat așa degrab?”, răspunde și zice: „Acea care me-a dat-o înaintea mea Domnul Dumnezeu” (Fac. 33. 5)¹²⁵. Fiindcă când Domnul ne-ar da înțeleptele prevederi ale înțelepciunii Lui, atuncea fără de nici o osteneală și fără de nădejde am primit în minte cum că avem a găsi neașteptată Duhovnicească comoară. Fiindcă lucrător de pământ Duhovnesc este ispititul pustnic, carele răsădește ca pre un pom sălbatec, adecă pre cea către simțire a privirii celor văzute, în locul acela unde sunt cele gânditoare, și care găsește comoară pre cea după Dar arătare a înțelepciunii, carea se află întru cele ce sunt.

18. Cunoștința Dumnezeescilor prevederi, fără de veste cade asupra pustnicului (nevoitorului) și pe neașteptate, pentru smerenia lui. Așadar întunecă pre gândul celui ce spre arătare o caută pre aceasta cu durere și cu osteneală mare și nu poate a o afla. Și de aici se naște întru acest neînțelegător zavistie spre fratele și cugetă și ucidere, iară lui și mahniciune, nedobândind pre slava deșartă, ce să naște din laude.

19. Iară cei ce caută cu dinadinsită osteneală pre cunoștință și nu o dobândesc, aceștia ori pentru necredință nu nemeresc, ori poate de i se va da, are să se mândrească și să se încontreze rău cu aceea care o au pre cea cunoștință. După cum demult norodul împotriva lui Misi, către care are să zică Legea după cuviință: „cum că oarecare cu sila s-a suit în munte și au eșit Amoreul carele lăcuia în muntele acela, și-î lovea, și-î rănea pre ei” (Num. 14. 45)¹²⁶. Fiindcă urmează nevoe, ca câți spre arătare să fățarnicesc faptă bună, nu numai să greșască, fiindcă cu vicleșug uneltesc pre buna cinstire, ci și să se rănească de știința lui.

20. Cel carele pofteste a dobândi cunoștință spre arătare și prin urmare nu nemereste, nici să zavistuească pre aproapele lui, nici să se mahnescă, ci făcând pregătire la vreunul din vecini,

* *pustnic* – aici se înțelege și cel ce se nevoiește pentru fapta bună. (nota traducătorului).

¹²⁵ *Facerea*, 33, 5: “Apoi, ridicându-și ochii și văzând femeile și copiii, Isav a zis: «Cine sunt aceștia?» Zis-a Iacov: «Copiii cu care a miluit Dumnezeu pe robul tău!»”.

¹²⁶ *Numerii*, 14, 45: “Atunci s-au suit Amaleciti și Canaaneeii care trăiau în muntele acela și i-au înfrânt și i-au gonit până la Horma și s-au întors în tabără”.

dupre cum este mai înainte rânduit, prin practica lucrare a trupului mai întâiu ostenindu-se, apoi să predee în suflet pre pregătirea cunoștinței.

21. Acei ce drept și cu bună cinste să apropie și cercetează pre toate cele ce sunt fără de vicleșug de a meșteșugi vreun chip spre arătare, aceștia vor afla întâmpinându-și prin ei privirea cele adevărate cu totul lumină, care arată cu de-amăruntul pre cuprinderea acestora, către care zice Legea: „Intrați și moșteniți cetăți mari și bune și case pline de toate bunătățile, pre care voi nu le-ați zidit, și lacuri în peatră cioplită, pre care voi nu le-ați făurit, și vii și măslini, pre care voi nu le-ați sădit” (Is. Navi **24. 13**)¹²⁷. Pentru că acela carele nu viețuește lui, ci lui Dumnezeu, unul ca acela se face plin de toate darurile, care până acum nu se vedea, din pricina strămtorării patimilor acoperite fiind.

22. Precum cu amăruntul după două chipuri simțirea să zice și una adecă dupre obiceiū, care este și când dormim noi nu simțim desăvârșit pre cele puse înainte. A aceștia dar nu i se află nici un folos, fiindcă nu privește către lucrare, iar ceialtă dupre lucrare este, prin care simțim pre cele simțite. Asemenea și cunoștința este îndoită: Una adecă meșteșugită, (științifică) care dupre obiceiū numai învață pre cuvintele celor ce sunt, la care nu se află nici un folos, fiindcă nu se întinde spre lucrarea poruncilor; iar ceialtă dupre lucrare lucrându-se, singură orânduind prin iscusința adevărată pre cuprinderea celor ce sunt.

23. Cel fățarnic, întrucât socotește cum că înșală pre oameni, să liniștește, fiindcă priimește pre slava și lauda dintru a-l socoti că este drept. Iară când se va vădi, scoate cuvinte purtătoare de moarte, fiindcă socotește că cu ocările cele către alții va acoperi pre a lui rușine. Al acestora cuvânt se aseamănă cu nașterea năpârcilor și i se poruncește ca la un născut din nou: „să facă rodui vrednice de pocăință” (Mat. **3. 7, 8**)¹²⁸, adecă să prefacă pre starea cea ascunsă a inimii lui întru înfățășătoare chipuri.

24. Zic oare că sunt heară de tot felul viețuind și pre pământ și în mare și în aer, pre care legea nu le privește curate, (Leviticul, **11, 1-47**)¹²⁹ deși domestice dupre obiceiū să văd; Asemenea și cuvântul numește pre fiecare om dupre felul patimei lui.

25. Cel ce spre vătămarea aproapelui să prefacă cu vicleșug prietenie, este lup, carele sub pielea oi ascunde pre răutățile lui, și când va afla obiceiū cu prostime curată, ori cuvânt după Hristos cu simplitate sau făcându-se, sau zicându-se, îndată răpește și dăspoaie și bârfește, mi de prihanie puind și la cuvintele și la obiceiurile lor, ca un spion și iscoditor al cei în Hristos slobozenie frățească.

26. Acela carele să fățarnicește tăcere cu vicleșug, pentru vreun scopos rău, acesta răutate meșteșugește împotriva aproapelui, iar de nu va nemeri, fuge, adăogând la patima lui altă patimă – a mahniciunei, iar cel ce tace cu folos, adaoage prieteșugul și se mută cu bucurie, fiindcă au priimit luminare care gonește întunericul.

27. Acela carele întru adunare taie cu obrăznicie ascultarea cuvântului, acesta este arătat că pătimizește de iubirea de slavă, de care este stăpânit: pentru aceasta face feluri de întoarceri în vorbele lui, ca să tae rândul celor zise.

28. Cel înțelept și când învață și când să învață poștește numai câte folosesc să învețe și să se învețe; iar cel ce să nălucește că este înțelept, acela și când întreabă și când să întreabă, numai pre cele curioase le pune înainte (mirătoare).

¹²⁷ Cartea lui Iosua Navi, **24, 13**: “Și v-ați dat țara cu care nu v-ați ostenit și cetățile pe care nu le-ați zidit și trăiți în ele; din viile și din grădinile de măslin pe care nu le-ați sădit, iată mâncați roade”.

¹²⁸ Sfânta Evanghelie după Matei, **3, 7-8**: “Dar văzând Ioan pe mulți din farisei și saducheii venind la botez, le-a zis: Pui de vipere, cine v-a arătat să fugiți de mânia ce va să fie? Faceți deci roadă vrednică de pocăință”.

¹²⁹ Leviticul, **11, 1-47** (Animale curate și necurate).

29. Bunătățile cele ce duple Darul lui Dumnezeu s-a învrednicit cineva a le avea, este dator cu îndestulare a da dintr-însele și la alții, fiindcă zice scriptura: „În dar ați luat în dar să dați“ (Mat. 10. 8) ¹³⁰. De oarece acela carele ascunde Darul, clevetește pre Domnul ca pre un aspru, fiindcă refuzând pre fapta bună, curăță trupul. Iar acela carele vinde la vrăjmași pre adevăr, în urmă de se va prinde, ca un iubitor de slavă, fiindcă nu suferă rușinea, să spânzură (ca Iuda) în spânzurătoare.

30. Câți încă să tem de războiul cel din patimi și să înfricoșează de năvălirea celor nevăzuți vrăjmași, acestora le este de nevoie a tăcea și să nu uneltească pre împotriva grăitorul chip pentru dobândirea faptelor bune: Ci să alerge la Dumnezeu prin rugăciune, dându-I Lui grija cea pentru dănișii, despre care să zice la eșire: „Domnul are să bată războiul pentru voi, iară voi tăceți“ (Es. 14. 14) ¹³¹. Iar câți adevă după sfărâmarea depărtaților Demoni caută să afle loc ca să se învețe și să dobândească pre bunătăți spre cunoștință (cătore Dumnezeu), aceștia să cuvine să aibă deschisă numai pre urechea cugetului, către care zice: „Auzi Istraile“ (2 Leg. 9. 1) ¹³². Iar la acela însă carele are mult și mare Dar și fiindcă s-a curățit întru Dumnezeasca cunoștință, este potrivită cucernica îndrăzneală către acesta se va zice: „Ce strigi către mine“ (Es. 14. 15) ¹³³. Așadar aceluia căruia i s-a dat poruncă de a tăcea pentru frică, potrivit îi este fugirea către Dumnezeu, iar celuilalt căruia i s-a poruncit să auză, potrivit îi este să fie gata către ascultarea Dumnezeescilor porunci, iar celălalt carele este îndămânat prin cunoștință, potrivit îi este a striga neîncetat și pentru respingerea celor rele și pentru mulțămirea cea pentru dobândirea bunătăților căroră s-a învrednicit.

31. Niciodată sufletul singur poate a se întinde spre cunoștința lui Dumnezeu, de nu va voi însuși Dumnezeu cu Dumnezeasca Lui pogorâre a se atinge de dânsul și să-l înalte către Sine. Fiindcă niciodată nu este cu puțință minte omenească a se sui întru atâta de mare înălțime, întrucât să simțască Dumnezeasca luminare, de nu o va ridica pre aceasta însuși acest Dumnezeu, duple cât este cu puțință minții omenești și să o lumineze cu Dumnezeescile străluciri.

32. Acela carele urmează ucenicilor Domnului, nu se leapădă pentru hatârul Fariseilor, a călători sâmbăta prin sămănături și a rumpe spice (Mat. 12. 1) ¹³⁴. Ci după lucrătoreasca bunătate, ajungând la nepătimire, alege cuvintele celor făcute și așa să hrănește cu bunăcinstire cu Dumnezească cunoștință a celor ce sunt.

33. Cel ce crede numai după Evanghelie, pre muntele răutății lui prin lucrare îl mută, depărtând de la sineși pre nestatornica înconjurare a celor de sub simțiri, adevă pre cea dintâi plecare care o avea către acesta. Iar acela ce poate a fi Ucenic, fiindcă primește de la Cuvânt prin mâinele celor cunoscători pre frântura de pâine, hrănește mii (Mat. 14. 19) ¹³⁵ prin faptă arătând cum să înmulțăște puterea cuvintelor. Iar acela carele a izbutit să fie Apostol, vindecă toată boala (Luca 10. 9) ¹³⁶ și toată neputința, gonind pre dracii, adevă pre lucrarea patimilor o alungă: Vindecă bolnavii, cu a introduce spre deprinderea buneii cinstiri prin nădejdea aceea care era lipsiți de dânsa. Și pre aceia carii din lenevire au căzut, îi tămăduiește Duhovnicește, cu înfricoșarea Judecării ce va să fie.

¹³⁰ *Sfânta Evanghelie după Matei, 10, 8:* “Tămăduiți pe cei neputincioși, înviați pe cei morți, curățiți pe cei leproși, pe demoni scoateți-i; în dar ați luat, în dar să dați”.

¹³¹ *Ieșirea, 14, 14:* “Domnul are să se lupte pentru voi, iar voi fiți liniștiți”.

¹³² *Deuteronomul, 9, 1:* “Ascultă, Israele, de acum tu vei trece Iordanul, ca să intri și să cuprinzi popoare mai mari și mai puternice decât tine și cetăți mari cu ziduri până la cer”.

¹³³ *Ieșirea, 14, 15:* “Atunci a zis Domnul către Moise: «Ce strigi către Mine?»

¹³⁴ *Sfânta Evanghelie după Matei, 12, 1:* “În vremea aceea, mergea Iisus, într-o zi de sâmbătă, printre sămănături iar ucenicii Lui au flămânzit și au început să smulgă spice și să le mănânce”.

¹³⁵ *Idem, 14, 19:* “Și poruncind să se așeze mulțimile pe iarba și luând cele cinci pâini și cei doi pești și privind la cer a binecuvântat și, frângând, a dat ucenicilor pâinile, iar ucenicii mulțimilor”.

¹³⁶ *Sfânta Evanghelie după Luca, 10, 9:* “Și vindecați pe bolnavii din ea și ziceți-le: S-a apropiat de voi împărăția lui Dumnezeu”.

Fiindcă poruncind a călca preste șerpi și preste balauri (Luca 10. 19) ¹³⁷ adecă pre începutul și sfârșitul păcatului îl omoară.

34. Apostolul și Ucenicul, cu adevărat este și credincios. Iară Ucenicul, nu întru adevăr este și Apostol, însă cu adevărat este credincios. Iară credinciosul, nici Ucenic, nici Apostol este, poate însă prin trecere vrednică și prin privire, întru rândueală și vrednicia celui de al doilea și cel de al treilea să ajungă și cel de al doilea întru rândueala și vrednicia celui dintâi.

35. Câte adecă se fac în vreme după vremuri, când desăvârșit se va mări, încetează, fiindcă se sfârșește cea după fire adăogire. Iară câte se săvârșesc dupre fapta bună, prin cu de-amăruntul ținare către Dumnezeu, când se va săvârși, iarăși să mișcă către creștere, pentru că sfârșitul acestora se face pricină și început al altor bunătăți; Căci acela ce a încetat întru sineși pre ipostasul celor stricăcioase, prin bunătățile cele dupre lucrare, acesta a făcut început al altor mai Dumnezești întipăriți. Pentru căci niciodată Dumnezeu de a face bine nu încetează, care bunătate nici început a luat, fiindcă în ce fel lumina firește este a lumina, întru acest fel și lui Dumnezeu este de a face bine. Pentru că în legea cea dupre timp, carea povățuește cea dupre vremuri starea tuturor întru naștere și stricăciune, „cînstește pre sâmbătă cu nelucrare“ (Es. 35, 2) ¹³⁸; Iar la Evanghelie, – care ne înfătoșază pre așăzarea celor gândite, aceasta este împodobită (sâmbăta) cu bună facere a lucrurilor celor bune: deși să mânia cei ce încă nu s-au învățat, „cum că pentru om s-a făcut sâmbăta, iar nu omul pentru sâmbătă, și cum că Domn e Fiul omului și al sâmbetei“ (Mar. 2. 27) ¹³⁹.

36. Să află în Lege și în Proroci: și Sâmbătă, și Sâmbete, și Sâmbăta Sâmbetelor, precum și tăere împrejur, și tăere împrejur a tăerii împrejur, și secerătură, și seceriș a secerișului, după cuvântul carele zice: „Când veți secera secerișul vostru“ (Lev. 19. 9) ¹⁴⁰. Așadar se află cea întâi desăvârșită filosofie lucrătoare, și firească și Teologhicească. Iar cea de a doua, a facerii și a cuvintelor facerii înfătoșarea și dobândirea. Și aceasta este arătat cum că se face întreită, de a învăța cel cunoscător pre cuvintele lor (înțălegerile), dupre care se zice: „Că Moisi afară de pământul cel Sfânt murind, sâmbătorește“ (2 Leg. 32. 50) ¹⁴¹. Iară Iisus a lui Navi, după ce a trecut Iordanul taie împrejur (Is. Nav. 5. 4) ¹⁴²; Iar aceia cari moștenesc pământul cel bun, aduc lui Dumnezeu înmulțit pre cea dupre suire, adecă îndoit seceriș.

37. Sâmbăta este nepățimirea sufletului cuvântător, care după lucrarea faptelor bune, șterge cu totul semnele păcatelor.

38. Sâmbăta este slobozirea sufletului cuvântător, care prin Duhovnicească firească vedere, aș depărtat și pre lucrarea cea dupre fire către simțiri.

39. Sâmbăta Sâmbetelor este desăvârșită Duhovnicească liniște a sufletului cuvântător, carele ș-au adunat pre mintea lui de la acestea toate ale celor ce sunt Dumnezești cuvinte, și numai cu Dumnezeu despre iubitoare întindere cu totul îmbrăcându-se, s-a făcut desăvârșit nemișcat de la Dumnezeu prin tainica Teologie.

¹³⁷ *Sfânta Evanghelie după Luca, 10, 19*: „Iată v-am dat putere să călcați peste șerpi și peste scorpii, și peste toată puterea vrăjmașului și nimic nu vă va vătăma”.

¹³⁸ *Ieșirea, 35, 2*: „Șase zile să lucrați, iar ziua a șaptea să fie sfântă pentru voi, zi de odihnă, odihna Domnului; tot cel ce va lucra în ziua aceea va fi omorât”.

¹³⁹ *Sfânta Evanghelie după Marcu, 2, 27*: „Și le zicea lor: Sâmbăta a fost făcută pentru om, iar nu omul pentru sâmbătă”.

¹⁴⁰ *Leviticul, 19, 9*: „Când veți secera holdele voastre în pământul vostru, să nu seceri tot până la fir în ogorul tău și ceea ce rămâne după secerișul tău să nu aduni”.

¹⁴¹ *Deuteronomul, 32, 50*: „Și mori pe munte și te adaugă la poporul tău, cum a murit și Aaron, fratele tău, pe muntele Hor și s-a adăugat la poporul său”.

¹⁴² *Cartea lui Iosua Navi, 5, 4*: „Iată pricina pentru care Iosua a tăiat împrejur pe fiii lui Israel: Tot poporul de parte bărbătească care ieșise din Egipt, toți cei buni de război, muriseră pe cale, în pustiu, după ieșirea din Egipt; 5. Căci tot poporul care ieșise din Egipt era tăiat împrejur...”

40. Tăere împrejur este depărtarea cea duple suflet a pătimașei plecări către cele ce se fac.

41. Tăere împrejur a tăerii împrejur este cea desăvârșită lepădare și scădere (scoatere) și a mișcărilor celor firești despre suflet către cele ce să fac.

42. Seceriș al sufletului cuvântător este adunarea și cea cu de-amăruntul cunoștință cu mare scumpătate a celor mai Duhovnicești cuvinte, care poartă pre fapta bună și pre firea celor ce sunt.

43. Seceriș al secerișului este necunoscută de minte privire a lui Dumnezeu, care la toți în general este necunoscută și neumblată și care urmează după cea tainică vedere a celor înțelegătoare, prin care (vedere a lui Dumnezeu) aduce duple cum să cuvine cuviincioase slavosloviu celui ce a zidit pre cele văzute și pre cele nevăzute zidiri.

44. Se află și alt seceriș mai Duhovnicesc, care se zice secerișul lui Dumnezeu, și altă mai tainică tăere împrejur, și altă mai ascunsă sămbătă, întru care au sfârșit Dumnezeu lucrurile Lui și a încetat. Și acestea potrivit cu cele zise, adecă: „Secerișul este mult, iar lucrătorii puțin” (Luc. 10. 2)¹⁴³, Și: „Duhovnicească tăere împrejur a inimii” (Rom. 2. 29)¹⁴⁴, Și: „Au binecuvântat Dumnezeu despre ziua a șaptea și o au sfințit pre ea, fiindcă întru acesta a încetat de toate lucrurile Lui, pre care au început Dumnezeu a le face” (Facere 2. 3)¹⁴⁵.

45. Seceriș al lui Dumnezeu se zice, cea singură petrecere și nestrămutată privire a tuturor celor vrednici în genere, adecă care se face după veacuri.

46. Duhovnicească tăere împrejur a inimii este, desăvârșita curmare a lucrărilor celor firești care se face în simțiri și în minte către cele simțite și gândite, prin înfășoșarea Sfântului Duh cea fără de mijlocire, carea preface spre cel mai Dumnezeesc și pre trup și pre suflet.

47. Sâmbetire a lui Dumnezeu este ca să ajungă la El, adecă zicându-se pentru toate zidirile cuprinzător, duple care încetează despre fireasca lucrare care se face întru dănsule, însă pre a Sa Prea Dumnezească lucrare negrăit lucrând-o. Încetează dar Dumnezeu adecă pre fireasca lucrare, care se întâmplă la fiecare din cele ce sunt, după care firește s-au făcut de a se mișca fiecare din cele ce sunt, iar când va priimi ele măsuratec pre Dumnezeasca lucrare, va hotărî atuncea pre a loruși firească lucrare întru Dumnezeu.

48. Să cuvine, zice, să cerceteze cei învățați și iscusiți, care trebuie să înțelegem că sunt lucrurile care a început Dumnezeu să zidească, și care iarăși sunt acelea pentru care adecă nu au făcut cunoscută începerea lor. Pentru că dacă Dumnezeu a încetat de toate lucrurile care au început de a le face, arătat este că n-a încetat și de acelea care n-a făcut început de a le face. Așadar arătat este că lucruri a lui Dumnezeu care au început în vreme spre a fi, sunt toate ființele împărțite, adecă felurile ființi ale tuturor celor ce sunt. Pentru că aceea – a nu fi, are pre el de a fi mai veche fiindcă au fost cândva când ființele nu erau împărțite. Lucrări ale lui Dumnezeu care nu au început în vreme spre a fi, sunt ființele cele împărțitoare, care după Dar să împărțesc cu ființele cele împărțite: precum bunătatea și tot cuvântul cuprinzător de orice fel de bunătate, și în scurt toată viața, nemurirea, prostimea, statornicia, nemărginirea și câte ființăste să privesc împrejurul lui Dumnezeu, care și lucrări ale Lui sunt și început în vreme nu au: pentru că aceea: a nu fi niciodată nu este mai înainte de fapta bună, nici de vreuna din cele zise, deși cele împărțite lor, între ele au început în vreme. Fiindcă fără de început este toată fapta bună, care pre vremea ei nu o are început, deoarece numai pre Dumnezeu îl are de a fi, pre singurul și vecinicul Ziditor.

¹⁴³ *Sfânta Evanghelie după Luca*, 10, 2: “Și zicea către ei: «Secerișul este mult, dar lucrătorii sunt puțini; rugați deci pe Domnul secerișului ca să vă scoată lucrătorii la secerișul Său»”.

¹⁴⁴ *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, 2, 29: “Ci este iudeu cel întru ascuns, iar tăierea împrejur este aceea a inimii, în duh, nu în literă, a cărui laudă nu vine de la oameni, ci de la Dumnezeu”.

¹⁴⁵ *Facerea*, 2, 3: “Și a binecuvântat Dumnezeu ziua a șasea lucrarea Sa, pe care a făcut-o; iar în ziua a șaptea S-a odihnit de toate lucrurile Sale, pe care le-a făcut”.

49. Decât toate cele ce sunt împărășitoare și cele ce să împărășesc, Dumnezeu este cu nemărginire nemărginită mai presus. Fiindcă acelea, adecă după facere au început în vreme, iar celelalte (ce după Dar să împărășesc de ele) au dimpreună naștere firească toate înlăuntru lor întocmai ca o putere înființată, care luminat propovăduesc pre Dumnezeul tuturor.

50. Toate cele nemuritoare și chear această nemurire, și toate cele vii și chear această viață, și toate cele sfinte și chear această sfințanie, și toate cele îmbunătățite și chear această îmbunătățire, și cele în ființă toate și chear această înființare, și toate cele bune și această bunătate, vederat este că sunt lucruri ale lui Dumnezeu; Însă unele au început în vreme de a fi, fiindcă a fost oarecândva când nu era bunătate și faptă bună și sfințanie și nemurire (la zidiri). Și cele care au în vreme începutul, cu împărășirea celor ce nu au în vreme început sunt și să zic acelea ca cum ar fi cu adevărat și să zic, pentru că toatei vieți și ai nemurirei și ai sfințaniei și ai bunătății, Făcător este Dumnezeu, fiindcă este mai presus de ființă și mai presus de toate cuprinzător și de cele gândite și de cele grăite.

51. Ziua a șasea, după scriptură, înfătoșază pre împlinirea ființelor celor ce sunt; Iar a șaptea cuprinde pre mișcarea cea în vreme a însușirii lor, Iar a opta descopere pre chipul a ce-i mai presus de fire și de vreme, după așezare.

52. Acela care după Lege aduce numai prea a șasea zi, acesta prin mare fără de frică trece spre pustie, fugind de tirănia patimilor, care dupre lucrare strămtorează și necăjește pre suflet; și așa încetează (sărbătorește sabbatism) numai pre lucrarea patimilor. Iar acela carele au trecut Iordanul, au venit la moștenirea bunătăților, după ce au părăsit departe și pre această nelucrătoare așezare a patimilor.

53. Cel ce aduce Evangheliște pre a șasea zi, după ce au omorât mai întâi pre cele mai de căpitenie mișcări ale păcatelor, cunoaște pre pustiirea a toată răutatea, care este așăzarea nepățimirei; și încetează despre minte și de însuși proasta nălucire a patimilor. Iar acela carele trece Iordanul, să mută în locul cunoștințelor, după care mintea cu tainic chip să zidește prin pace și se face Biserică și Duhovnicească sălășluire a lui Dumnezeu.

54. Acela care Dumnezește a împlinit pre a șasea zi cu cele cuviincioase lucruri și curate gânduri, și așa cu ajutorul lui Dumnezeu au săvârșit pre ale lui lucruri, acesta a trecut cu de-amăruntul pre toată cunoștința cea firească sub stare în vreme și la cea tainică privire a veacurilor și vecinicieii s-au mutat, și încetează (serbează) necunoscut dupre minte, pre cea desăvârșit a celor ce sunt trecere și părăsire. Iar carele s-a învrednicit și cei a opta zi, din morți au înviat; Acei dupre Dumnezeu zic, adecă din a tuturor și simțitelor și gânditelor și a cuvintelor și a înțălegerilor: și viețuiește pre fericita viață a lui Dumnezeu, Celui singur despre adevăr chear viață, și zicându-se și fiind: Deoarece și acesta s-au făcut prin îndumnezeire Dumnezeu.

55. Ziua a șasea este cea desăvârșit împlinire acelor firești lucrări, pre care le săvârșesc cei lucrători de fapta bună; Iar a șaptea, este desăvârșirea tuturor înțălegerilor acelor firești, pre care o dobândesc cei privitori întru negrăită cunoștință; Iar a opta zi este, a se muta și a se sui către îndumnezeire, Carea este săvârșirea celor vrednici. Și se vede că poate întru această zi a șaptea și a opta, mai tainic voind Domnul să o arate, o au numit ziua și ceasul sfârșitului (Mat. 24. 36)¹⁴⁶, fiindcă cuprinde tainile și cuvintele tuturor, de a căroră (știință) nimenea despre nici un chip, nici puterile cele cerești, nici cei pământești va putea să se învețe mai înainte de a se face, fără numai această Fericită Dumnezeire, carea le face pre acestea.

56. A șasea zi arată pre cuvântul ființelor celor ce sunt; A șaptea, pre chipul ființelor celor ce bine sunt însemnează, Iar a opta vestește pre cea negrăită taină, pre purerea bine este a ființelor celor ce sunt.

¹⁴⁶ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 24, 36: "Iar de ziua și de ceasul acela nimeni nu știe, nici îngerii din ceruri, nici Fiul, ci numai tatăl".

57. După ce vom cunoaște cum că a șasea zi este chipul practicei lucrării, să ne silim ca să plătim întru aceasta pre toată datoria lucrurilor faptelor bune, întrucât și pentru noi să se zică acest grai: „Și au văzut Dumnezeu toate câte au făcut, și iată erau bune foarte“ (Fac. 1. 31) ¹⁴⁷.

58. Împlinește, zice, pre datoria bunei lucrări, pre care o laudă Dumnezeu, acela carele prin lucrătoarea faptă bună a trupului pregătește în suflet pre buna podoabă cea împiestricită a tuturor faptelor bune.

59. Cel ce a săvârșit lucrurile dreptății, iată au trecut către odihna cunoscătoarei priviri, când și va intra cu Dumnezeuască cuviință în cuvintele celor ce sunt, odihnindu-se întru mișcarea minții (prin cunoștința teoriei).

60. Acela carele se va împărtăși de cea pentru noi mântuire a lui Dumnezeu a săptămâneștei odihne, aceasta se va împărtăși și de cea pentru noi oprită lucrare spre înDumnezeire, (adecă tainicei odihne), și decî acesta lăsând în mormânt zăcând înfășurăturile și mahrama capului, pre care văzându-le ca alt Petru și Ioan, crede că s-au sculat Domnul (Ioan 20, 8) ¹⁴⁸.

61. Mormânt Stăpânesc este, orî lumea aceasta, orî inima fiecărui credincios; Iar înfășurăturile sunt cuvintele celor simțitoare, care se află împreună cu chipurile celui îmbunătățit. Iar mahrama este, cea simplă și nefelurită cunoștință a celor gândite, cu cea, după cât se poate, Teologhie, prin care mai întâi să cunoaște Cuvântul, căci fără de Acesta cu neputință este să înaintăm întru cuprinderea celor mai presus de acestea.

62. Câți îngroapă cu cinste pre Domnul, aceștia îl va și vedea pre El întru slavă înviind, iar la toți ceilalți cari nu sunt întru acest chip, va fi nevăzut, fiindcă nu mai este încă cu puțință a să pipăi de cei vicleni, nemaivând încă (tot întru acel chip) pre acoperământul cel dinafară (pe trup), prin care se prindea de toți care vroea, însă cu voea Lui, și prin care a suferit să pătimească pentru mântuirea tuturor.

63. Acea cari îngroapă pre Domnul cu cinste, sunt cinstiți la toți cei iubitori de Dumnezeu, fiindcă L-au izbăvit pre El de defăimare și de rușine, nelăsând la cei necredincioși pricină de hulă, pre pironirea Lui sus pre lemn. Iar câți au pus pre mormânt peceți și ostași au așază aproape, aceștia sunt urăcioși pentru fapta aceasta, cari și înviind Cuvântul îl clevetesc că s-au furat cu arginți adecă, dupre cum la vânzare prin mincinosul ucenic, – zic adecă către chipul cel arătător al faptei bune, întru acest chip răscumpărând pre ostași prin a cleveti pe Înviatul Mântuitor. Cunoaște dar pre asemănarea celor zise cel cunoscător, carele înțalege cum și dupre câte chipuri să răstignește Domnul, și să îngroapă, și înviază, și cum că face adecă ca pre niște moarte pre pătimeșele gânduri, care sunt sălășluite în inimă de la draci, care împart că pre niște haine pre chipurile podoabei cei năravnice, prin ispite, și cum să trece pre chipurile care ca nișce peceți zac pre suflet, adecă pre închipuirele păcatelor cele mai înainte obicinuite.

64. Tot iubitorul de argint carele să fățarnicește fapta bună prin evlavie, când va afla cu prilej pre materia cea poftită, leapadă pre chipul evlaviei cu care să fățarnicea și să părea mai înainte că era ucenic al Cuvântului.

65. Când vei vedea pre cei mândri că nu suferă a să lauda cei mai bunî decât ei, prin urmare și mai înainte apucă cu feluri de meșteșugiri să surpe pre adevărata zicere, neapărat și cu miî de supărări silindu-se să o răstoarne și cu nelegiuite chipuri de clevetiri: Ia-ți întru vederea ta iarăși cum că și aceștia să răstignește Domnul și să îngroapă și să păzește prin peceți și cu ostași. Pre

¹⁴⁷ *Facerea*, 1, 31: “Și a privit Dumnezeu toate câte a făcut și iată erau bune foarte. și a fost seară și a fost dimineață: ziua a șasea”.

¹⁴⁸ *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 20, 7-8:

“7. Iar mahrama care fusese pe capul Lui, nu era pusă împreună cu giulgiurile, ci înfășurată la o parte, într-un loc;
8. Atunci a intrat și celălalt ucenic care sosise întâi la mormânt, și a văzut, și a crezut”.

carii, după ce se vor pocăi, Cuvântul prin mijlocirea celor asemenea, îi preface iarăși și așa să scoală; Și iarăși să arată la luptă cu cel împotrivnic și-l întărește prin pătimirea cea către nepătimire, fiindcă decât toți este mai Puternic, deoarece și este să numește Adevăr.

66. Taina întrupării Cuvântului poartă pre puterea tuturor închipuirilor și gâciturilor celor din scriptură, precum și pre cunoștința zidirelor celor văzute. Și acela dar carele a înțeles pre taina Crucii și a înmormântării, acesta a cunoscut și pre cuvintele cele mai înainte zise. Iară cel ce s-a încredințat de puterea cea negrăită a Învierii, a înțeles și scoposul pentru care Dumnezeu a zidit mai înainte pre toate.

67. Toate cele văzute aș nevoe de Cruce, zic adecă pre obicinuirea care ține asupra lor pre rudirea celor lucrate dupre simțire; Iar cele gândite, toate aș nevoe de îngropare, adecă a întregii mișcări ceea ce să lucrează cu mintea asupra acestora. Fiindcă dimpreună cu rudirea (atârnamea) după ce va rădica și pre cea întru toate firească lucrare și mișcare, Cuvântul singur de la Sine aflându-se, să arată ca un sculat din morți, având cu Sine toate cele despre Dânsul zise dupre scriere, fără însă de a avea nici una îndeobște din apropierea cea către Dânsul prin fireasca rudenie, pentru că după Har și nu după fire se află mântuirea celor mântuiți.

68. Toate și veacurile și anii și locurile, sunt din cele către ceva (relativ), fără de care nici una din cele ce sunt nu se află din câte să înțeleg împreună cu acestea. Iar Dumnezeu nu este din cele „către ceva”: pentru că nu are nimic îndeobște nici una din cele ce împreună să cugetă. Întru adevăr dar (mântuirea) moștenirea celor vrednici, însuși Dumnezeu este. Și acela carele se va învrednici acestui Dar, va fi mai presus decât toate, și de veacuri și de ani și de locuri: fiindcă loc adecă va avea pre însuși Dumnezeu, după cea scrisă: „Fii mie Dumnezeu scutitor și spre loc de scăpare ca să mă mântuești (Ps. 30. 2) ¹⁴⁹.

69. Sfârșitul nu are nici o asemănare cu mijlocul, fiindcă mijlocul nu este sfârșit. Mijlocime sunt toate dar, câte sunt după început și mai înainte de sfârșit. Iar dacă toate și veacurile și anii și locurile cu toate îndeobște câte dimpreună să cugetă cu acestea, sunt după Dumnezeu-Carele este început fără de început, și fiindcă cu mult mai pe urmă să află acelea și cu nimic nu se oselesc de mijlocime: sfârșit dar al celor mântuiți este Dumnezeu. Iar după nemărginitul sfârșit, nimic nu va mai fi mijlocime, fiindcă cei mântuiți dimpreună se vor face văzători (cu Dumnezeu).

70. Toată lumea cuprinzându-se întru deosebite cuvinte, și loc se zice și veac a celor dintr-însa viețuitoare; și are chipuri privitoare după firea lor, pre potrivirea cea întru ele, care poate să încapă din parte – dupre înțelegere – pre înțelepciunea lui Dumnezeu cea preste toate. Care, întrucât să uneltește către înțelegere, nu poate să fie deosebită de mijlocirea și de cuprinderea cea din parte; „Fiindcă când se va arăta sfârșitul, să va strica cea din parte“ (1 Cor. 13. 10) ¹⁵⁰, prin urmare și oglinzele toate și închipuirile vor trece, după ce va sosi adevărul, când față către față cel mântuit, după ce va săvârși pre cea dupre Dumnezeu, Îl va vedea pre El, și atuncea dar mai presus va fi decât toată lumea și veacul și locul, prin care mai înainte ca un prunc să povățua (prin zidiri).

71. Pilat este chip al Legii cei firești, iar mulțimea Iudeilor este chip al legii cei scrise. Cine dar după credință nu se va face mai presus de aceste două Legi, acesta nu poate să priimească pre adevăr, care este mai presus de fire și de lege (cuvânt), ci răstignește întru adevăr pre Cuvântul, priimind pre Evanghelie, „ori ca un Iudeu, sminteală, ori ca un Elen, nebunie“ (1 Cor. 1. 23) ¹⁵¹.

¹⁴⁹ *Psalmii*, 30, 2: „Pleacă spre mine urechea Ta, grăbește de mă scoate. Fii mie Dumnezeu apărător și casă de scăpare, ca să mă mântuești”.

¹⁵⁰ *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 13, 10: „Dar când va veni ceea ce e desăvârșit, atunci ceea ce este în parte se va desființa”.

¹⁵¹ *Idem*, 1, 23: „Însă noi propovăduim pe Hristos cel răstignit: pentru iudei sminteală; pentru neamuri nebunie”.

72. Când vei vedea pre Irod și pre Pilat că fac prietenie (Luc. 23. 12) ¹⁵² între ei, ca să omoare pre Iisus, atuncea pune în minte că împreună lucrează spre același scop și dracul curviei și cel al slavei deșarte, împreună învoindu-se între dânșii ca să omoare pre cuvântul faptei bune și al cunoștinței. Pentru că adecă dracul slavei deșarte să fățarnicește Duhovnicească cunoștință și îl trimite pre dânsul predându-l dracului curviei; Iar cel al curviei Drac formăluindu-se curățenie fățarnicească, îl trimite înapoi la dracul slavei deșarte. Pentru aceea și zice: „Că Irod îmbrăcându-L pre Iisus cu luminată haină, L-a trimis înapoi la Pilat“ (Luca stih 11) ¹⁵³.

73. Bine este să nu lăsăm pre minte a să pironi la trup și la patimi, fiindcă zice graiul: „Din mărarinî nu culegi smochine“ – care este de la patimi faptă bună, „nici din rugî * struguri“ (Luc. 16. 44) ¹⁵⁴ adecă de la trup cunoștința care veselește.

74. Prin răbdarea cea întru ispite mai întâi să ispitește nevoitorul, și prin trupeasca pustnicie și iscusire să curățeste, iar prin îngrijirea la privirele cele înalte să face desăvârșit; și prin acest chip să învrednicește Dumnezeuști mângăeri, fiindcă zice Moisi: „Domnul din Sinai va veni“ (2 Leg. 33. 2) ¹⁵⁵ care se zice din ispite, „și s-a arătat nouă din Siir“, care este din osteneala cea trupească, „și a venit cu silă și cu grăbire din Muntele Farran cu miș de Cadiciș“, adecă din muntele credinței cu miș de sfinte cunoștințe.

75. Irod ține cuvântul cugetării cei trupești; iară Pilat al simțirelor; iară Chesar al celor simțite; Iară Iudeii al sufleteștilor gânduri. Așadar când sufletul din neștiință să va adaoge către cele simțite, vinde la moarte pre Cuvânt simțirelor, și așa iscălește contra însuși luiși (sufletul); cu mărturisirea întărind pre Împărăția celor stricăcioase, căci zic Iudeii „nu avem Împărat, fără numai pre Chesarul“ (Ioan 19. 15) ¹⁵⁶.

76. Irod, ține locul lucrării patimilor; Iar Pilat, ai relei înșelătoarei obicinuite a păcatelor; Iar Chesarul, al întunecatului Țiitor de lume; Iar Iudeii, ai sufletului. Când dară se va robi sufletul la patimi și așa va preda pre fapta bună zălog la obicinuița păcatului, atuncea arătat este că pre Împărăția lui Dumnezeu o leapădă, și să premută la făcătoarea de stricăciune tiranie a diavolului.

77. Nu-î este din destul sufletului către veselia cea Duhovnicească numai a i se supune patimile, de nu va dobândi și fapte bune prin păzirea poruncilor, fiindcă zice: „Nu vă bucurați că dracii să supun vouă“, care este lucrarea patimilor, „Ci mai vârtos vă bucurați că numele voastre s-a scris în ceruri“ (Luca 10. 20) ¹⁵⁷, adecă, care cu Darul punerii de fii, prin bunătățile voastre, s-a scris în locul nepățimirei.

78. Celui ce poștește pre cunoștință, fără de alt, de nevoie îi este ca pre bogăția faptelor bune să o câștige prin lucrare; fiindcă zice: „Cel ce are pungă“, care va să zică cunoștință Duhovnicească, asemenea „să poarte și traistă“, care este – îmbeșugarea faptelor bune –, care cu îndestulare hrănește pre suflet; Iar acela carele nu are pungă, arătat este că nici traistă nu are, care este –

¹⁵² *Sfânta Evanghelie după Luca, 23, 12:* „Și în ziua aceea, Irod și Pilat s-au făcut prieteni unul cu altul, căci mai înainte erau în dușmănie între ei“

¹⁵³ *Idem, 23, 11:* „Iar Irod, împreună cu ostașii săi, batjocorindu-L și luându-L în râs, L-a îmbrăcat cu o haină strălucitoare și L-a trimis iarăși la Pilat“.

* *rug, rugii*, s.m. 1. tulpină (târătoare) a unor plante 2. Mur 3. Măceș 4. Compus *rug-de-munte* sau *rug-de-zmeură* însemnând zmeur, din latină *rubus* DEX. ed. cit., p. 937.

¹⁵⁴ *Idem, 6, 44:* „Căci fiecare pom se cunoaște după roadele lui. Că nu se adună smochine din mărarinî și nici nu se culeg struguri din Spini“. Trimitere eronată în mss. la cap. 4, 44.

¹⁵⁵ *Deuteronomul, 33, 2:* „Și a zis el: «Venit-a Domnul din Sinai și mi s-a descoperit întru slava Sa în Seir; strălucit-a din Munții Paranului și a ieșit cu mulțime mare de sfinți, având la dreapta focul legii»“.

¹⁵⁶ *Sfânta Evanghelie după Ioan, 19, 15:* „Deci au strigat accia: Ia-L, Ia-L! Răstigniți-L. Pilat le-a zis: Să răstignesc pe Împăratul vostru? Arhieriei au răspuns: Nu avem împărat, decât pe cezarul“.

¹⁵⁷ *Sfânta Evanghelie după Luca, 10, 20:* „Dar nu vă bucurați de aceasta, că duhurile vi se pleacă, ci vă bucurați că numele voastre sunt scrise în ceruri“.

cunoștința și bunătatea, acesta zice: „să-și vândă haina și să cumpere sabie“ (Luc. 22. 36)¹⁵⁸, adică să-și dea cu osârdie pre trupul lui la osteneala faptelor bune și cu înțelepciune să uneltească pre războiul cel asupra patimilor și al dracilor, în cinstea păcii lui Dumnezeu, adică cea întru cuvântul lui Dumnezeu obicinuiță, carele desparte pre cel rău de cel bun.

79. Domnul după ce a venit în vârstă de treizeci de ani, atunci ea întru arătare, să-și înceapă lucrul Lui: Și prin acest număr cu chip tainic învață pre cei privitori tainele cele pentru Sineși. Fiindcă numărul 30, cu chip tainic, arătat înfășoșază pre Domnul Ziditor și al vremilor și al firelor și al celor înțelegătoare, care este mai presus decât firele cele văzute, asemenea și de cele mai dinainte cugetate. Și adică anul, prin numărul de 7, fiindcă el este săptămânal; iar cel al firelor, prin 5, fiindcă firea este cincime, deoarece se desparte în 5 după cele 5 simțiri; iară cele gândite, prin 8, pentru că facerea celor gândite, este mai presus de numărătoarea înconjurare a anului; iar precugetate, prin 10, pentru Sfânta zecime a celor 10 porunci, care așază pre oameni îmbunătățiți și norociți. Și prin acest chip al scrierii, cu chip tainic a început Domnul pre convenita propovăduire, cum că s-au făcut anul. Așadar când vei împreuna pre 5 cu 7, cu 8 și cu 10, afli pre numărul 30. Acela dar carele voește și hotărăște a urma Domnului ca unui Începător, va cunoaște pre cuvântul acesta, despre carele și el dupre numărul de 30 se va arăta puternic „a propovădui Evanghelia Împărăției“ (Mar. 16. 15)¹⁵⁹. Fiindcă când bine și mulțămitor va zidi pre lumea cea practică a faptelor bune, ca pre o cu de-amăruntul văzută fire, fără a preface prin înconjurare pre cea a sufletului lui (putere) – precum cu de-amăruntul cea a anului, care se întâmplă prin cele protivnice și prin vedere, fără de greșală va aduna cunoștință și prin însuși deprinderea a înaintei cugetări și la alții va putea să o arate: atunci și acest-treizecit-este despre Duh, nestăpânit fiind de trupezca vârstă, arătând împreună cu vremea pre cea întru alții lucrare și pre ale lui bunătăți.

80. Cel leneș și care petrece întru dulcelele cele trupezți nici ai faptei bune este lucrător, nici către cunoștință este bine mișcat. Unul ca acesta nici cugetare omenească are adică „cu înțelegere“, ca când se va turbura apa să se bage pre sineși „în scaldătoare“ (Ioan 5. 7)¹⁶⁰, ceea ce este, întru înfățășătoare faptă bună a cunoștinței, care vindecă toată boala; Fără numai că cel ce boalește, din lenevirea lui mută vremea, și așa altul mai înainte apucă, carele și-l împedecă pre acesta să nu se apropie și să se vindece. Pentru aceea și 8 ani zace bolnav, fiindcă acela carele nu vede pre arătata zidire spre slava lui Dumnezeu și nu-și înalță pre mintea lui cu bună cinstire către firea cea gândită, cu dreptate acesta rămâne bolnav, atâția ani câți am zis mai înainte. Fiindcă numărul de 30 când se ia firește, însemnează pre firea cea simțită, asemenea precum și când se va socoti lucrător, însemnează pre lucrarea faptei bune; iar cel de opt când se va înțelege, după alt tainic chip, arată pre cea înțelegătoare fire a celor fără de trup; Precum de asemenea când se va privi cu chip cunoscător, însemnează pre Prea Înțeleapta Teologie, pentru care oricine care nu să mișcă spre Dumnezeu, rămâne slăbănog, până ce va veni Cuvântul și-l va învăța pre el grabnicul chip al vindecării, zicându-i: „Scoală, ia-ți patul tău și umblă“ (Ioan 5. 8)¹⁶¹, vestindu-i și poruncindu-i, adică ca pre mintea lui să o întoarcă de la iubirea de dulceți care-l stăpânește și să-și rădice trupul pre umărul faptelor bune, ducându-se la casa lui, adică în ceruri; Fiindcă este mai bine ca cel mai rău să se ia pre umărul faptelor celor mai alese în bunătate, decât cel mai bun să se aducă de cel mai rău către iubirea de dulceți prin lenevire.

¹⁵⁸ *Sfânta Evanghelie după Luca*, 22, 36: „Și El le-a zis: Acum însă cel ce are pungă să o ia, tot așa și traista, și cel ce nu are sabie să-și vândă haina și să-și cumpere”.

¹⁵⁹ *Sfânta Evanghelie după Marcu*, 16, 15: „Și le-a zis: Mergeți în toată lumea și propovăduiți Evanghelia la toată făptura”.

¹⁶⁰ *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 5, 7: „Bolnavul l-a răspuns: Doamne, nu am om, ca să mă arunce în scaldătoare, când se tulbură apa; că până când vin eu, altul se coboară înaintea mea”.

¹⁶¹ *Idem*, 5, 8: „Iisus i-a zis: Scoală-te, ia-ți patul tău și umblă”.

81. Până când ne vom covârși curat pre a noastră fire și pre a celorlalte toate, (afară de Dumnezeu) dupre cugetare, nu vom priimi încă pre obicinuirea de a fi statornici în fapta bună. Iar când această vrednicie prin dragoste se va săvârși, atuncea vom înțelegere pre puterea Dumnezeștii făgăduințe; fiindcă acolo se cuvine să crează cei vrednici, cum că este neschimbata sălășluire, unde mintea cu înainte povățuire prin dragoste s-a înrădăcinat pre puterea ei. Deoarece acela carele nu-și va ieși din sineși și din toate cele gândite și să ajungă întru tăcerea cea mai înaltă decât toată gândirea, nu este cu puțință a se slobozi cu totul de închipuirii.

82. Fiece cugetare arată mulțime, ori cel puțin fără de alt doime; Fiindcă este mijloc de unire ai celor două margini care le unește, adecă și pre a cugeta și pre cea cugetată. Decî nici una din acestea două nicidecum nu păstrează pre prostime (nealcătuire), fiindcă și a cugeta este oarecum supusă, care fără de alt are împreună cugetată pre puterea de a cugeta. Și cea cugetată întru adevăr este oarecum supusă, care saū are pre cea supusă împreună cugetată cu ea pre puterea de a cugeta, saū are la cea înainte supusă pre ființa aceluia căruia îi este puterea. Pentru că nici una din cele ce sunt, fără asemănare nu sunt firești ale ființii lor aceasta – adecă de la sineși a cugeta, ca să fie și unime nedespărțită. Iară Dumnezeu ori ființă de-I vom zice, nu are firește pre a împreună a cugeta cu Dânsul pre puterea cugetării: așadar nu este amestecat. Ori cugetare de-L vom zice, nu are firească priimitoare pre supusa ființă a înțelegerei: Ci însuși după ființă Dumnezeu este înțelegerea și tot înțelegere, și numai El despre înțelegere este ființă și tot ființă, și singur și tot mai presus de ființă; Pentru că și Unime nedespărțită și neîmpărțită și simplă este. Acela dar carele are înțelegere oarecum, încă n-au eșit din doime. Iar acela carele va lepăda-o desăvârșit pre aceasta, s-au făcut oarecum unime, după ce pre puterea de a cugeta, cu chip covârșitor au părăsit-o.

83. Decî adecă întru cei mulți să află deosebire și neasemănări și felurimi. Iar întru Dumnezeu desăvârșit una se află și singur tot începutul însușire și simplicime numai și asemănare. Așadar nu este lucru sigur mai înainte de a ieși afară din cele multe, a grăi și a unelti pre privirele cele către Dumnezeu. Și o arată aceasta Moisi, carele după ce au înfipt cortul cugetării afară de tabără, atuncea vorbește cu Dumnezeu (Eșire 33. 7) ¹⁶². Fiindcă este cu primejdie de a se sărgui cineva să înfătoșeze cu cuvinte pre cele negrăite. Pentru că cuvântul cel pronunțat (rostit), și doime este și mai mult încă; Iar cel fără de glas, carele numai prin minte privește pre Dumnezeu este mai tare, fiindcă stă dupre nedespărțită unime și nu întru multe. Fiindcă Arhiereul carele abea avea voe numai o dată într-un an să intre înlăuntru în Sfintele Sfintelor, adecă înlăuntru de catapeteazmă (Evr. 9. 7) ¹⁶³; învață cum că singur numai acela să cuvine carele va trece și pre cele materialnice și pre cele sfinte, și va ajunge la sfintele sfintelor, adecă acela carele au trecut pre toată firea cuprinzător (au covârșit) și pre cele simțite și pre cele ale celor simțite și pre ale celor gândite, și s-au făcut curat de toate însușirele cele despre naștere și gol cu cugetul s-a arătat: numai acesta, zic, să cuvine să întrebuințeze închipuirele cele pentru Dumnezeu.

84. Marele Moisi, după ce au făcut cortul lui afară de tabără, care este adecă, pre cunoștință și pre cugetare după ce le-au întemeiat afară de cele văzute, atuncea începe a se închina lui Dumnezeu; și intrând în norul cel neformăluit și în locul cel fără de materie al cunoștințelor, acolo săvârșă jertfele cele sfînțite.

85. Norul este neformăluta și nematerialnica și cea fără de trup stare, care are pre arătătoarea cunoștință a celor ce sunt: Înlăuntru căruia oricine de va intra, după cum ca alt Moisi, cu firea muritoare a trupului, înțelegere pre cele nemuritoare; Prin care zugrăvind întru sine pre frumuseța Dumnezeștilor fapte bune, ca pre o iconă care cu mare și cu scumpă asemănare, are pre

¹⁶² *Ieșirea*, 33, 7: "Iar Moise, luându-și cortul l-a întins afară din tabără, departe de ea, și-l numi cortul adunării; și tot cel ce căuta pe Domnul venea la cortul adunării, care se afla afară din tabără".

¹⁶³ *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, 9, 7: "În cel de-al doilea însă numai arhiereul, o dată pe an, și nu fără de sânge, pe care îl aducea pentru sine însuși și pentru greșeala poporului".

asemănătoarea celor întâi închipuite frumuseți. (De unde) pogorându-se, se pune pre sine spre pildă la câți vor voi să urmeze pre fapta cea bună. Și întru acestea arată pre iubirea de oameni și pre îmbelșugarea Darului, care le-au priimit neîntinat.

86. Câți urmează pre cea după Dumnezeu filosofie cu chip curat, aceștia află mare câștig din meșteșugirea aceștia, cu a nu să schimbe iarăși împreună cu lucrările și cu cunoștința lor; Ci cu statornică adevărire, uneltește cu osârdie toate câte să cuvin în cuvântul faptei bune.

87. După ce vom cufunda mai întâi în Hristos prin Duhul pre cea după trup, în urmă priimim pre nesticăciunea cea după Hristos în Duhul, prin predarea faptelor bune și prin cea de bună voe moarte: Numai de vom păzi pre cea dintâi neîntinată: după care nimenea nu se mai teme de a perde vreuna din bunătățile pe care le-a dobândit.

88. Voind Dumnezeu ca să trimită către noi cei de pre pământ, prin nespuse milă din cer, pre Harul Dumnezeescii fapte bune, cu închipuire au alcătuit pre Sfințitul Cort și pre toate cele dintr-însul, care toate sunt închipuire și ținare de loc și asemănare a înțelepciunii.

89. Iar Harul noului Testament, tănuț s-a ascuns în slova testamentului celui vechi, pentru care zice Apostolul: Că Legea este Duhovnicească „legea dar cu slova s-a învechit și a îmbătrânit, rămânând nelucrătoare, iară cu Duhul întinerește și lucrează pentru totdeauna“ (2 Cor. 5. 17) ¹⁶⁴.

90. Așadar legea este umbră a Evangheliei, iar Evanghelia este chip a bunătăților celor viitoare: Fiindcă Legea oprește pre lucrările răutății, iar Acesta ne înfășoșează nouă pre lucrările bunătăților.

91. Toată Dumnezeasca Sfântă Scriptură, zicem că se desparte de trup și în duh, ca când ar fi cineva Duhovnicesc om: Fiindcă cel ce va zice adecă cum că graiul scripturei este trup, iară noima aceștia cum că este Duh, adecă suflet, nu va greși din adevăr. Arătat dar, înțelept este acela carele lasă pre cea stricăcioasă și să face următor cu totul celei nesticăcioase.

92. Și adecă Legea este trup Duhovnicescului om, după Sfânta Scriptură; Iar simțire, Prorocii; Iar Evanghelia, suflet înțelegător, carea lucrează prin trupul Legei și prin simțirea Prorocilor, iar pre puterea ei (Evangheliei) o arată la toți prin lucrări.

93. Legea dar avea umbră; iară Prorocii, chip a Dumnezeescilor și Duhovnicescilor bunătăți cele ce să cuprind în Evanghelie; Iară Evanghelia ne-au arătat nouă prin lucruri pre însuși Adevărul de față, care mai înainte era acoperit în lege ca în umbră, iar prin Proroci mai înainte închipuit.

94. Acela carele săvârșește Legea prin viețuire și petrecere bună, acesta numai pre răutate nelucrătoare o așază, jertfind lui Dumnezeu pre lucrarea necuvântătoarelor patimi: și să îndestulează către mântuire, întru acest chip fiind Duhovnicesc prunc.

95. Cel ce să povățuește de Prorocescul cuvânt spre a lepăda pre lucrarea patimilor, aruncă afară și pre cele după suflet asupritoare învoiri ale acestora: Ca nu cumva de la cel mai rău, zic adecă trupul, cu vrăjmășie răutatea depărtându-o, cel mai bun, zic adecă sufletul, uitând aceasta, cu îndestulare să se lucreze (dea asuprele patimilor).

96. Iar acela carele îmbrășoșază întru adevăr pre Evanghelicăscă petrecere, acesta a tăeat desăvârșit pre începutul și sfârșitul răutății, și fiecă faptă bună o lucrează cu cuvântul și cu lucrul: și așa jertfește jertfă de laudă și de mărturisire; Slobod fiind de toată supărarea patimilor, asemenea slobod și de lupta a celor ce sunt prin minte și are numai pre nădejdea viitoarelor bunătăți, care este o nesățioasă dulceață ce hrănește pre suflet.

97. Cuvântul Domnului (Scriptura) în două fețe să arată la cei mai sârguitori și silitori la Dumnezeasca scriptură: Una adecă este de obște și mai proastă și la puțin arătată, după care să zice: aceea „Că am văzut pre El, neavând chip nici frumuseță“ (Isa. 53.2) ¹⁶⁵; Iar ceilaltă mai ascunsă

¹⁶⁴ *A două Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 5, 17: “Deci, dacă este cineva în Hristos, este făptură nouă; cele vechi au trecut, iată toate s-au făcut noi”.

¹⁶⁵ *Isaia*, 53, 2: “Crescut-a înaintea Lui ca o odraslă, și ca o rădăcină în pământ uscat; nu avea nici chip nici frumusețe, ca să ne uităm la El, și nici o înfățișare ca să ne fie drag”.

și puțină foarte poate să o ajungă, cariî adevărat au făcut ca Apostolii: Petru, Iacov și Ioan, „înaintea cărora Domnul S-a schimbat la față întru slavă“ (Luc. 9.29)¹⁶⁶, Care biruea pre simțire, dupre care „este Frumos cu chipul, mai mult decât fiii oamenilor“ (Ps. 44.3)¹⁶⁷. Din cele două chipuri, adevărat cel dintâi este mai potrivit la cei ce încep, iar al doilea, la aceea cariî după putere s-au făcut desăvârșiți dupre cunoștință. Și unul adevărat după închipuire este a întâii venirii și Domnului, la care să cuvine să-î zicem „graiū Evangheliei“ fiindcă curățește pre cei lucrători prin pătimire; Iar al doilea este închipuire înainte a doua slăvitei venirei Lui, prin care să înțelege Duhul (Ev), Acelui ce preface pre cei cunoscători către înDumnezeire, prin înțelepciune, din schimbarea Cuvântului înainte lor, când cu față descoperită văd pre slava Domnului.

98. Acela adevărat carele în cinstea faptei bune stăruiește nemișcat întru ispitele cele cumplite, are întru sineși lucrând pre cea întâi arătare a Cuvântului, care-l curățește pre dânsul de toată necurăția. Iar acela carele are pre mintea lui adusă în starea Îngerilor prin privire, are pre puterea venirei a doua a Domnului, care lucrează întru el pre nepătimire și pre nerobire.

99. Simțirea adevărat urmează pre cel lucrător, carele săvârșește pre faptele cele bune cu osteneală. Iar nesimțire urmează la cel cunoscător, carele s-a adunat pre minte de la trup și de la lume, și o a înălțat la Dumnezeu. Fiindcă acela carele să nevoește să deslege pre fireasca legătură a rudeniei cei sufletești către cea spre trup, prin lucrarea faptei bune, are pre cunoștință clătinându-se des din ostenele; Iar acela carele au tăeat pre rudenie (adevărat pre cuele rudeniei aceștia le-au rupt) prin vedere, dupre nici un chip nimenea nu mai poate să-l oprească, adevărat curat după ce s-au făcut, ca Acela Carele firește s-a făcut să pătimească și să se ție de cei ce vor voi.

100. *Manna* care s-au dat lui Istraîl în pustie, este Cuvântul lui Dumnezeu, Carele are felurit pre Duhovniceasca dulceață la câți Îl mănâncă; și în fiecă gust să schimbă, după felul poftei acelor care-L mănâncă: Fiindcă are calitatea a întregii Duhovniceștii hrăniri. Pentru aceasta la aceea câți s-au păscut de sus din sămânță nesticăcioasă și Duhovnicească, să face lapte cuvântător și fără de vicleșug. Iar la cei neputincioși să face verdețuri (legume), care mângâie pre puterea cea sufletească ce au pățimit. Iar la aceea iarăși cariî prin deprindere au iscusite pre simțirele sufletului către deosebirea binelui de rău, la aceștia să dă pre Sine hrană tare. Are deci și alte nenumărate puteri Cuvântul lui Dumnezeu, care aicea nu încap; Iar dacă cineva ar voi să cerceteze mai mult și să se facă vrednic la multe, ori la toate, acela va lua și pre cele din parte puteri ale Cuvântului, fiindcă s-au smerit întru acestea și s-au scotit mai mic. Deoarece toată marginea cea întru acestea dată a Dumnezeștilor dăruiri (sau mângâerea), când o vei înfătoșa către cele viitoare, rămâne mai de jos și mică.

¹⁶⁶ *Sfânta Evanghelie după Luca, 9, 29:* „Și pe când Se ruga El, chipul feței Sale s-a făcut altul și îmbrăcămintea Lui albă strălucind”.

¹⁶⁷ *Psalmi, 44, 3:* „Împodobit ești cu frumusețea mai mult decât cu fiii oamenilor; revărsatu-s-a har pe buzele tale. Pentru aceasta te-a binecuvântat pe tine Dumnezeu, în veac”.

A Aceluiași: Suta a doua

1 . UNUL este Dumnezeu, fiindcă Una este și Dumnezeu. Fără de început. Simplă și mai presus de ființă și neîmpărțită și nedespărțită; Aceași este și Unime și Treime: Aceași toată Unime și aceeași toată Treime. Unime după ființă aceeași și Treime toată după Ipostasuri aceeași; Fiindcă Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt este Dumnezeu: Și în Tatăl și în Fiul și în Duhul Sfânt este Dumnezeu. Toată Dumnezeu întru Tot Părintele aceeași, asemenea toată aceeași Dumnezeu și întru tot Fiul, asemenea toată aceeași Dumnezeu și întru tot Duhul Sfânt, și tot Părintele întru toată Dumnezeu, și tot Fiul întru toată Dumnezeu, și tot Duhul Sfânt întru toată aceeași Dumnezeu. Toată Tatăl, și întru tot Tatăl toată și tot și toată Tatăl și toată întru tot Tatăl și toată cu totul Tatăl; Și tot în toată aceeași Dumnezeu Fiul, și toată aceeași în tot Fiul, și tot toată, și în toată aceeași Fiul; Și toată Duhul Sfânt, Aceași, și în toată Duhul Sfânt, și tot Duhul Sfânt și Tot Toată și în tot toată aceeași Duhul Sfânt: Fiindcă nu din parte Dumnezeu este în Tatăl, ori din parte Dumnezeu în Fiul, ori din parte Dumnezeu în Fiul; nici din parte Dumnezeu în Sfântul Duh, ori din parte Dumnezeu în Sfântul Duh: Fiindcă nici este împărțită Dumnezeu, nici este nesăvârșit Dumnezeu Tatăl, sau Fiul, sau Sfântul Duh, ci aceeași toată Dumnezeu desăvârșit cu desăvârșire în desăvârșitul Tată, și toată aceeași asemenea desăvârșit în desăvârșitul Fiul, și toată aceeași desăvârșit în desăvârșitul Sfântul Duh. Fiindcă tot Tatăl este desăvârșit în tot Fiul și în tot Sfântul Duh, și tot asemenea Fiul este desăvârșit în tot Tatăl și în tot Sfântul Duh, și tot Duhul Sfânt desăvârșit este în tot Tatăl și în tot Fiul: Și prin urmare un Dumnezeu este Tatăl, Fiul și Sfântul Duh, căci una și aceeași Ființă și Putere și lucrare: Tatăl și Fiul și Sfântul Duh, fără de a fi vre-una de alta cu despărțire, ori cugetându-se despărțită.

2 . Toată cugetarea este și a celor ce cugetă și cele ce să cugetă. Iar Dumnezeu nu este nici cele ce cugetă, nici cele cugetate; fiindcă este mai presus de acestea; Deoarece (cugetarea) să prescrie ca o minte, după lipsire, a legăturii celui ce cugetă, sau cugetându-se, și cum că firește să supune întru cele cugetate, pentru legătură. Rămâne așadar să socotim cum că Dumnezeu nici ca a cugetării este, nici ca a celora cugetate; Pentru că toate cele după Dumnezeu (despre), firește sunt din cele ce să cugetă și din cele cugetate.

3 . Toată cugetarea întru adevăr are pre însușire (așazăre) ca o calitate, după cum cu de-amăruntul să întâmplă și la ființi, întru acest chip își are mișcarea către ființă alcătuită, de care nu este cu puțință ca să o primească pre aceasta ca o slobodă și proastă întemeiere, fiindcă nu este desăvârșit slobodă și simplă. Iară Dumnezeu și după amândouă se află cu totul și simplu și ființă fără de a

avea pre cea supusă (Ipochimen) la Dânsa, și înțelegere, care n-are pre cea supusă cu totul desăvârșit: Drept aceea nu este din cele ce să cugetă, fiindcă este mai presus de toată ființa și cugetarea.

4. Dupre cum cu de-amăruntul în centru să privește cu desăvârșire nedespărțită Dumnezeirea de razele care să întinde din ea: Întru acest chip acela carele s-a învrednicit să ajungă prin fapta bună la Dumnezeu, va înțelege pre toate cuvintele cele mai înainte supuse (înființate) la Dumnezeu a tuturor celor făcute, după oarecare proastă și nedespărțită cunoștință.

5. Cugetarea, după ce va priimi schimbare acelor ce să cugetă, atuncea o cugetare se face multe cugetări; și preface pre fiecare cugetare după fel. Iar când se va face cu totul tot neînchipuită, trecând mulțimea celor simțite și gândite, care o închipuia pre aceasta, atuncea cuvântul cel mai presus de cuget, cu chip firesc potrivit și-o însușește pre aceasta și o încetează pre ea de la câte firește o prefăcea prin chipurile cele cugetate. Iară cel ce pătimește aceasta, și el au încetat din lucrurile Lui, dupre cum de-amăruntul și Dumnezeu au încetat din lucrurile Lui (care a început a le face).

6. Acela carele a ajuns săvârșirea, dupre cât este cu puțință oamenilor, îi rodește lui pre: dragoste, bucurie, pace, îndelungă răbdare, ș.c.l. Iar în cel viitor nestrăciunea vecinicii și cele asemenea acestora. Și niciodată nu se potrivesc cele dintâi adecă la câți săvârșesc pre lucrarea faptelor bune, iar cele de al doilea, la toți aceea cari prin adevărată cunoștință s-au depărtat de la toate zidirile.

7. După cum păcatul este însuși lucrul neascultării, asemenea și fapta bună este însuși lucrul ascultării. Și precum la neascultare urmează călcarea poruncilor și despărțire de la Acela carele au dat poruncile; Așa și la ascultare urmează păzirea poruncilor și unire cu Acela carele au dat poruncile. Deci cel ce au păzit porunca prin ascultare și pre dreptate o au lucrat, nu s-au despărțit de la unirea cea după dragoste cu Cea ce au poruncit.

8. Iară acela carele iarăși voește să se adune pre sineși din despărțirea cu care l-a despărțit călcarea poruncii, acesta mai întâi trebuie să se despartă de patimi și pe urmă de gândurile cele pătimase, apoi de cuvintele cele pentru fir și de acelea pentru ființi, pe urmă de la înțelegerile lor și de la cunoștința cea către acestea; și în sfârșit după ce va trece împetrișarea cuvintelor celor pentru Pronie, întru acesta va veni cuvintele cele pentru Unime, necunoscut[ă] de el. Și atuncea adecă mintea, după ce se va privi pre sineși întemeată și neschimbată, să bucură cu cea negrăită bucurie, fiindcă mai ales a priimit „pacea lui Dumnezeu, care covârșește toată mintea“ (Filip. 4.7) ¹⁶⁸, și care păzește necăzut totdeauna pre acela ce s-a învrednicit aceștia.

9. Iară frica Ghenii pregătește pre aceea cari vin întru aceasta a se depărta de răutate; Iar dorul răsplătirei bunătăților, dăruiește osârdie spre lucrarea bunătăților la cei sporiți; Iar taina dragostei, înalță pre minte mai presus de toate zidirele, iar la toate cele dupre Dumnezeu îl face orb (fără de iscodire); Fiindcă numai la aceea cari s-au făcut orbi la toate cele dupre Dumnezeu, Domnul îi înțelepțește și le arată cele Dumnezeiești (Psalm 145.8) ¹⁶⁹.

10. Cuvântul lui Dumnezeu, carele se aseamănă cu grăuntele de muștar, mai înainte de a se semăna și a se lucra, se arată cum că este foarte mic; Iar după ce se va lucra după cum se cade, atâta de mare se face, întrucât marea cuviință a cuvintelor celor simțite și gândite ale zidirelor, – care sunt ca niște paseri, se vor odihni sus într-însul: Pentru că pre toate cuvintele le cuprinde asupra Lui, iar Acesta întru nici una din cele ce sunt este încăput. Pentru aceea „acela carele are credință numai ca grăuntele muștarului, poate să mute prin Cuvânt Muntele“ (Mat. 17.80) ¹⁷⁰ carele l-au zis Domnul. Adecă poate să alunge și să mute pre puterea cea protivnică nouă a diavolului din temelul ei.

¹⁶⁸ *Epistola către Filipeni a Sfântului Apostol Pavel*, 4, 7: “Și pacea lui Dumnezeu, care covârșește orice minte, să păzească inimile voastre și cugetele voastre, întru Hristos Iisus”.

¹⁶⁹ *Psalmii*, 145, 8: “Domnul îndreaptă pe cei gârboviți, Domnul înțelepțește orbii, Domnul iubește pe cei drepti”.

¹⁷⁰ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 17, 20: “Iar Iisus le-a răspuns: Pentru puțină voastră credință, căci adevărat grăiesc vouă: Dacă veși avea credință cât un grăunte de muștar, veți zice muntelui acestuia: Mută-te de aici dincolo, și se va muta; și nimic nu va fi vouă cu neputință”.

11. Grăunțele de muștar, este Domnul, Care să samănă Duhovnicește în inimile acelor care Îl primesc. Pre Carele după ce-L va lucra bine și cu îngrijire prin bunătăți, pre muntele adecă al grijilor celor pământești îl mută, lepădând de la sineși pre cea cu greu de mutat obicinuință a răutăților; Iară cuvintele poruncilor și chipurile și Dumnezeștile puteri, oarecum ca niște paseri se vor odihni într-însul.

12. Pre Domnul, ca pre oarecare piatră la temelia credinții pre înălțimea bunătăților supra-zidindu-o noi, să punem asupra-I: aur, argint, petre scumpe, care sunt: Teologie curată și nemincinoșită și viață strălucită și luminată și Dumnezești cugetări și înțelegeri strălucitoare ca mărgăritarele; Nu însă „fân, nici lemne, nici trestie“ (I Cor. 3.12)¹⁷¹, adecă, nu închinare de idoli, adecă a căsca gura către cele simțite, nici viață neînțelegătoare și fără de cuvânt; Nici gânduri pătimeșe, ca niște paie și lipsite de priceperea cea după înțelepciune.

13. Cel ce pofteste cunoștința, acesta să-și întemeze tare întru Domnul pre temelia sufletului, întrucât să fie nemișcat, după cum zice Domnul lui Moisi: „Tu dar acolea șezi împreună cu mine“ (Eș. 24.12)¹⁷². Decă să cuvine să înțelegem, cum că și la aceea carei stau aproape de Domnul se află deosebire: dacă întru adevăr nu se va cunoaște cu lucru de acei iubitori de învățătură, adecă aceasta: „și sunt unii, zice, din cei ce stau aicea, care nu vor gusta moarte, până când vor vedea Împărăția lui Dumnezeu viind întru putere“ (Mat. 16.28)¹⁷³. Fiindcă nu se arată totdeauna Domnul cu slavă la toți acei ce stau aproape de El; Ci la unii care (se duc către Dânsul) adecă înaintează la fapta bună, vine în chip de rob; Iar la aceea care pot de a-l urma, când să suie sus la înălțimea Muntelui al Dzumnezeștii Schimbării Lui la față, la aceștia se arată în chip Dumnezeesc, precum au fost și mai înainte de a face lumea. Așadar este cu puțință a nu se arăta după asemenea chip însuși Domnul la toți carei se întâmplă aproape de El, Ci la alții întru acest chip, iar la alții întru alt chip, după măsura credinții fieștecăruia.

14. Când Cuvântul lui Dumnezeu va voi a se face la noi cu totul arătat, ales și luminat și fața Lui va străluci ca Soarele, atuncea Veșmintele Aceluia se vor arăta albe ca zăpada (Mat. 17.2)¹⁷⁴; Care sunt, adecă, graiurile Sfintei Scripturi ale Evangheliei, se vor descoperi puternice și arătate, fără să aibă ceva acoperit. Ci „și Moisi și Ilie vin împreună“, (Mat. 17.3)¹⁷⁵ care este adecă, cele mai Duhovnicești cuvinte, ale Legii și ale Prorocilor.

15. Precum cu de-amăruntul „vine Fiul omului, după cum este scris, împreună cu Îngerii Lui întru slava Tatălui“ (Mat. 24.30)¹⁷⁶ întru acest chip la fiecare procopsală a faptei bune se preface Cuvântul lui Dumnezeu, viind împreună cu Îngerii Lui întru slava Tatălui Lui. Fiindcă cele mai Duhovnicești cuvinte ale Legii și ale Prorocilor, – pre care Moisi și Ilie prin ei și mai înainte și le închipuia – , arătându-se împreună cu Domnul, după Schimbarea la față a lui Dumnezeu, păstrează pre potrivitatea slavei lor, întrucât va desvâli pre puterea cea după urmă, încăpută întru cei vrednici.

¹⁷¹ *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 3, 12: „Iar de zidește cineva pe această temelie: aur, argint sau pietre scumpe, lemn, fân, trestie”.

¹⁷² *Leșirea*, 24, 12: „Și a zis Domnul către Moise: «Suie-te la Mine în munte și fii acolo, că am să-ți dau table de piatră, legea și poruncile, pe care le-am scriu Eu pentru învățătura lor!»”.

¹⁷³ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 16, 28: „Adevărat grăiesc vouă: Sunt unul din cei ce stau aici care nu va gusta moartea până ce nu vor vedea pe Fiul Domnului venind în împărăția Sa”.

¹⁷⁴ *Idem*, 17, 2: „S-a schimbat la față, înaintea lor, și a strălucit fața Lui ca soarele, iar veșmintele Lui s-au făcut albe ca lumina”. Indicația în mss. se referă la *Sfânta Evanghelie după Matei*, 17, 3 unde nu regăsim citatul.

¹⁷⁵ *Idem*, 17, 3: „Și iată, Moise și Ilie s-au arătat lor, vorbind cu El”. Am introdus această trimitere care nu apare în mss. după acest citat ci acolo unde apare, în ediția de față, nota 174.

¹⁷⁶ *Idem*, 24, 30: „Atunci se va arăta pe cer semnul Fiului Omului și vor plânge toate neamurile pământului și vor vedea pe Fiul Omului venind pe norii cerului cu putere și cu slavă multă”.

16. Cel ce a înțeles oarecum pre cuvântul Tainei Unimei, acela fără de alt a cunoscut și pre cuvintele cele despre Pronie și Judecată, carele se află dimpreună cu cuvântul Unimei (Monadē). Pentru aceea și hotărăște că „este bine a face trei corturi” aproape de El, pentru cei ce să văd, după cum a zis Sântul Petru (Mat. 17.4)¹⁷⁷; Care sunt cele trei deprinderi ale mântuitoarelor bunătați, adecă zic, pre ale faptei bune, a cunoștinței și a Teologhiei. Fiindcă una adecă are nevoe de bărbăția cea lucrătoare și de întreaga înțelepciune: Al căruia chip a fost Fericitul Ilie; Iar ai ceilalte după fireasca privire, de dreptate, pre care o arată prin sine Marele Moisi; Iar a treia are nevoe de săvârșirea cea după întreaga înțelegere, pre care a arătat-o Domnul. Decă s-a numit adecă „corturi”, fiindcă se află și altele, decât acestea mai bune și mai luminate, care a a priimi în viitor pre cei vrednici.

17. Și adecă cel lucrător întru fapta bună, prin trupeștile ostenele să zice nemernic: Fiindcă oarecum tae prin faptele cele bune pre legăturile sufletului către trup și scoate pre înșălăciunea celor materialnice de la sineși. Iar cel cunoscător (privitor) și întru această faptă bună să zice că nemernicește, fiindcă „încă privește spre adevăr ca înlăuntru în oglindă și întru închipuiri” (1 Cor. 13.12)¹⁷⁸, că încă nu s-a arătat întru dânsul felul celor făgăduite ale bunătaților, după cum este pentru dobândirea pre a: feții către față. Deoarece fiecă Sfânt, ca către cel viitor, adecă urmează (vadize) întru închipuirea bunătaților strigând: „Nemernic sunt eu și strein ca și toți Părinții mei” (1 Parale 29.15)¹⁷⁹.

18. Cel ce să roagă, nu se cuvine niciodată să se oprească de la înălțimea suirei ce spre Dumnezeu, adecă a se aduce. Fiindcă precum se cuvine a se sui la lucrătorea procopsală a faptelor bune, potrivit cu graiul ce zice: „din putere în putere” (2 Cor. 3.18)¹⁸⁰ și prin înaintare în Dumnezeștile cunoștințe ale privirei, adecă „din slavă în slavă”; Așadar și întru trecerea la înălțime prin Duhul de la graiul Sfintei Scripturi, asemenea să cuvine să facă, câți vin în locul cel pentru rugăciune, adecă să-și rădăce mintea de la cele omenești, înălțându-și înțelegerea sufletului spre cele Dumnezești, ca să poată mintea să urmeze pre: „Cel ce a străbătut Cerurile – Iisus Fiul lui Dumnezeu” (Evr. 4.14)¹⁸¹, Carele pretutindenea se află și vine totdeauna cu iconomie la noi, ca și noi urmându-I Lui și întru toate de vom petrece după Dânsul, vom ajunge la El: dacă întru adevăr îl vom cugeta nu după Inconomia micșorării a împreună-pogorării, ci după mărimea fireștei Lui nehotărări.

19. Bine este totdeauna să ne îndeletnicim și să căutăm pre Dumnezeu, precum ni s-a poruncit. Fiindcă deși nu vom putea în viața aceasta să ajungem la sfârșitul adâncimei lui Dumnezeu pre carele îl căutăm, însă poate, cât de puțin să ajungem adâncimea Lui, privind sfânt la măi Sfințit, și Duhovnicește la măi Duhovnicec. Și o arată aceasta cu închipuire Arhiereul intrând de la cea sfințită Sfântă Curte în Sfintele Sfintelor, (Evr. 9.8)¹⁸² care sunt cele măi sfințite ale Sfinților.

20. Fiecă cuvânt a lui Dumnezeu, nici multe cuvinte sunt, nici multă cuvântare: ci este unul, carele se alcătuește din felurite Dumnezești priviri; și fiecă dintre acestea sunt părți ale cuvântului.

¹⁷⁷ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 17, 4: “Și răspunzând, Petru a zis lui Iisus: Doamne, bine este să fim noi aici; dacă voiești, voi face aici trei colibe: ție una, și lui Moise una, și lui Ilie una”.

¹⁷⁸ *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 13, 12: “Căci vedem acum ca prin oglindă, în ghicitură, iar atunci, față către față, acum cunosc în parte, dar atunci voi cunoaște pe deplin, precum am fost cunoscut și eu”.

¹⁷⁹ *Cartea întâi Paralipomena (întâia a Cronicelor)*, 29, 15: “Căci călători suntem noi înaintea Ta și pribegi, ca toți părinții noștri, ca umbra sunt zilele noastre pe pământ și nimic nu este statornic”.

¹⁸⁰ *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 3, 18: “Iar noi toți, privind ca în oglindă, cu fața descoperită, slavă Domnului, ne prefacem, în același chip, din slavă în slavă, ca de la Duhul Domnului”.

¹⁸¹ *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, 4, 14: “Drept aceea, având Arhiereu mare, care a străbătut cerurile, pe Iisus, fiul lui Dumnezeu, să ținem cu tărie mărturisirea”.

¹⁸² *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, 9, 8: “Prin aceasta, Duhul Sfânt ne lămurește că drumul către Sfânta Scriptură nu era să fie arătat, câtă vreme cortul întâi mai sta în picioare”.

Și acela dar carele grăește pentru adevăr, deși va putea să zică întru acest chip, întrucât să nu lipsască nimic din cele căutate întru ele, un cuvânt doar a lui Dumnezeu zice.

21. Și adecă în Hristos ca Cel ce este Dumnezeu și Cuvânt al Tatălui, lăcuește după ființă toată Dumnezeirea trupește (Col. 2.9)¹⁸³; Iar întru noi după Dar va lăcui plinirea Dumnezeirii atunci, când vom aduna întru înșine pre toată bunătatea și înțelepciunea, care duple nici un chip să nu aibă lipsire, duple cât este cu puțință oamenilor, de la aceea care fac adevărată urmare Chipului celui dintăi. Fiindcă nu se potrivește duple însușirea cuvintelor (vizavi) să lăcuească și întru noi plinirea Dumnezeirii, care se adună din felurite Duhovnicești priviri.

22. Duple cum cuvântul nostru carele eșă din minte duple fire, este vestitor al mișcărilor celor tănuite ale minții; Așa și Cuvântul lui Dumnezeu, Carele duple ființă cunoaște pre Tatăl, precum cu de-amăruntul cuvântul cel născut din minte, fără de a putea nici una din cele născute a se apropia la Dânsul fără de El, descopere pre Părintele Carele L-a născut ca pre un Cuvânt duple fire; pentru aceea să și zice: „Înger al Sfatului celui mare“ (Is. 9.6)¹⁸⁴.

23. Marele Sfat al lui Dumnezeu și Tatăl, este cea tăcută și necunoscută taină a Icomoniei, pre Care a născut-o după ce a născut-o Fiul Unul născut prin întrupare, făcându-se Înger al Sfântului celui mai înainte de veci al Marelui Dumnezeu și Tatăl. Se face dar Înger al Marelui Sfat al lui Dumnezeu, acela carele a născut pre tainele Cuvântului, carele și să înalță negrăit, atâta de înalt cu cuvântul și cu lucrul totdeauna până ce va ajunge pre Acela, carele s-a pogorât atâta de jos către dânsul.

24. Dacă Cuvântul lui Dumnezeu pentru noi s-a pogorât cu iconomie întru cele mai de jos ale pământului și s-a născut mai presus decât toate cerurile, Acela carele era duple fire cu totul tot nemișcat: când mai întâi va lucra întru El cele viitoare ca un Om, lasă să-și ia aminte bucurându-se tainic acela carele poștește pre iubirea cunoștințelor și să socotească care este cel duple făgăduință sfârșit al celor ce iubesc pre Domnul!!!

25. Și dacă pentru aceasta s-a născut Fiul omului și Om, al lui Dumnezeu și Tatăl Dumnezeu Cuvântul, ca să facă Dumnezeii și Fiii ai lui Dumnezeu pre omeni: Să credem că acolo vom ajunge, unde acum este acest Hristos ca un cap al întregului trup, Carele pentru hatârul nostru, S-a născut înainte mergător către Părintele pentru noi; Fiindcă întru adunarea Dumnezeilor celor mântuiți va să fie Dumnezeu (Ps. 81.1)¹⁸⁵; Carele va sta în mijloc, împărțând cele vrednice ale fericirii cei de acolo, fără de a avea deosebit loc sau ședere de cei vrednici.

26. Acela carele încă săvârșăște poștele lui cele pătimase, lăcuește în pământul Haldeilor, ca un închinător și făcător de Idoli (Fac. 28.2)¹⁸⁶. Iară când va lua în socoteală puțin lucrurile și va priimi simțire de datoriile lui cu potrivit chip fire, atunci lasă pământul Haldeilor și vine în Haranul Misopotamiei, zic adecă în starea cea între fapta bună și răutate, care încă nu s-a născut curată de înșălăciunea simțirelor: Fiindcă aceasta este Haran. Iar de va trece și pre înțelegerea cea măsuratecă a binelui, care se face prin simțiri, atunci va ajunge către pământul cel bun, care este în starea ce slobodă de răutate și de înțelegere. Pre carea nemincinosul Dumnezeu o arată și o făgăduiește să o dea la aceia ce-L iubesc, ca pre un Dar al faptelor bune.

¹⁸³ *Epistola către Coloseni a Sfântului Apostol Pavel*, 2, 9: “Căci întru El locuiește, trupește, toată plinătatea Dumnezeirii”.

¹⁸⁴ *Isaia*, 9, 6: “Și mare va fi stăpânirea Lui și pacea Lui nu va avea hotar. Va împărăți pe tronul și peste împărăția lui David, ca s-o întărească și s-o întemeieze prin judecată și prin dreptate de acum și până-n veac. Răvna Domnului Savaot va face aceasta”.

¹⁸⁵ *Psalmi*, 81, 1: “Bucurați-vă de Dumnezeu, ajutorul nostru; strigați Dumnezeului lui Iacob!”.

¹⁸⁶ *Facerea*, 28, 2: “Ci scoală și mergi în Mesopotamia, în casa lui Batnel, tatăl mamei tale, și-ți ia femeie de acolo, din fetele lui Leban, fratele mamei tale”.

27. Și „dacă s-a răstignit pentru noi Cuvântul lui Dumnezeu dintru neputință și s-a sculat din puterea lui Dumnezeu“ (2Cor. 13.4)¹⁸⁷ este dar arătat că Duhovnicește pentru noi totdeauna o face aceasta și o pătimește, ca Unul ce toate le face ca să mântuească pre toți. Așadar bine au zis Dumnezeescul Apostol Pavel, că întru Corinteni, fiind atuncia neputincioși, nimic n-a judecat alta să cunoască, „fără numai prin Hristos Iisus și pre Acesta răsătignit“ (1Cor. 2.2)¹⁸⁸. Iar către Efesenii cari erau desăvârșiți, scrie pre: „Dimpună ne-au sculat pre noi și dimpună ne-a pus Dumnezeu să ședem întru cele cerești în Hristos Iisus“ (cap. 2.6)¹⁸⁹; Zice adecă, că Dumnezeu Cuvântul se face duple măsura puterii fieștecăruia. Să răstignește dar pentru cei ce vin lucrătorește la buna cinstire de Dumnezeu, pironind prin Dumnezeasca frică pre pătimeșele lor lucrări. Să scoală dar și să înalță la ceruri pentru acei „care s-au desbrăcat cu totul de omul cel vechiu, care să strică cu poftelile înșălăciunei, și s-au îmbrăcat cu totul în cel nou, care să zidește și să face prin Duhul după Chipul lui Dumnezeu“ (Rom. 6, 2–11)¹⁹⁰; și ajung către Părintele toți aceea câți au ajuns la acelea cerești Daruri mai presus de toată începătoria și stăpânirea, puterea și domnia și al tuturor numelor ce să numește, ori în veacul de acum, ori în cel viitor. Fiindcă toate Numele cele duple Dumnezeu și lucrurile și vredniciile, toate acestea va să fie sub Acela, carele prin Dar au venit la Dumnezeu.

28. Precum cu de-amăruntul mai înainte de a se înfătoșa la toți cea după Trup arătarea Lui, Cuvântul lui Dumnezeu gânditor cerceta pre Părinți Patriarhi și pre Proroci și mai înainte închipuia tainele venirei Lui. Întru acest chip și după acestea, nu numai vine și cercetează pre aceia carei încă sunt prunci și-î hrănește Duhovnicește și-î aduce măsurat în vrăsta săvârșirei cei duple Dumnezeu, ci și la cei desăvârșiți (vine) întru care zugrăvește ca într-o Icoană și cu chip tainic pre haractirele arătării Lui cei viitoare.

29. Duple cum cu de-amăruntul cuvintele legii și ale Prorocilor, sunt înainte mergătoare ai cei după trup arătare ai Cuvântului și povățuesc pre suflet ca un pedagog întru Hristos; Întru acest chip și Acest Cuvânt a lui Dumnezeu după ce s-a întrupat, s-a făcut înainte mergător ai Duhovniceștii Lui veniri și pregătește pre suflete ca un Povățuitor prin cuvintele cele întocmite spre întâmpinarea arătării Dumnezeștii Lui înfătoșări; Pre care adecă și totdeauna o face și preface pre cei vrednici prin bunătați, din trupești, Duhovnicești. Va face dar și la sfârșitul veacului aceasta, când cu totul arătat va descoperi cele negrăite la toți cei de atuncia.

¹⁸⁷ *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 13, 4: „Căci deși a fost răstignit din slăbiciune, din puterea lui Dumnezeu este însă viu. Și noi suntem slabi întru El. Dar vom fi împreună cu El, din puterea lui Dumnezeu față de voi”.

¹⁸⁸ *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 2, 2: „Căci am judecat să nu știu între voi altceva decât pe Iisus Hristos, și pe acesta răstignit”.

¹⁸⁹ *Epistola către Efesenii a Sfântului Apostol Pavel*, 2, 6: „Și împreună cu El ne-a sculat și împreună ne-a așezat întru ceruri, în Hristos Iisus”.

¹⁹⁰ *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, 6, 2-11:

2. Nicidecum! Noi care am murit păcatului, cum vom mai trăi în păcat?

3. Au nu știți că toți câți în Hristos Iisus ne-am botezat, întru moartea Lui ne-am botezat?

4. Deci ne-am îngropat cu El, în moarte, prin botez, pentru ca precum Hristos a înviat din morți, prin slava Tatălui, așa să umblăm și noi întru înnoirea vieții.

5. Căci dacă am fost altoiți pe El prin asemănarea morții Lui, atunci vom fi părtași și ai învierii Lui.

6. Cunoscând aceasta, că omul nostru cel vechi a fost răstignit împreună cu El ca să se nimicească trupul păcatului, pentru a nu mai fi robi ai păcatului.

7. Căci cel care a murit a fost curățit de păcat.

8. Iar dacă am murit împreună cu Hristos, credem că vom și viețui împreună cu El.

9. Știind că Hristos, înviat din morți, nu mai moare. Moartea nu mai are stăpânire asupra Lui.

10. Căci ce a murit, a murit păcatului odată pentru totdeauna, iar ce trăiește, trăiește lui Dumnezeu.

11. Așa și voi, socotiți-vă că sunteți morți păcatului, dar vii pentru Dumnezeu în Hristos Iisus, Domnul nostru”.

30. Întrucât, zice, eu sunt nesăvârșit și neascultător și nu ascult pre Dumnezeu prin lucrarea poruncilor, și nu mă fac după cunoștință desăvârșit cu mintea, întru acest chip ca de către mine și HS. să socotește prin mine nesăvârșit și neascultător; Fiindcă-L micșorez și-L scurtez cu a nu spori dimpreună cu El după Duh, „Căci sunt trupul lui Christos și mădular din parte“ (1 Cor. 12.27) ¹⁹¹.

31. „Răsare soarele și apune soarele“ zice Scriptura (Ec. 1.5) ¹⁹² Așadar și Cuvântul, altădată să socotește sus și altădată jos, adecă, după vrednicia și a cuvântului și a chipului acelora cari lucrează pre fapta bună și să mișcă spre Dumnezeasca cunoștință. Fericit dar este acela, carele ține întru sineși neapus spre Soarele dreptății, după cum s-a întâmplat la Isus a lui Navi (10.2) ¹⁹³, – Fiindcă nu se cuprinde toată măsura zilei ai vieții cești de acum, cu înserarea răutății și a cunoștinței –; Ca astfel să poată birui după lege pre viclenii draci cei ce să scoală asupra noastră.

32. Când se va înălța înlăuntru nostru Cuvântul lui Dumnezeu prin lucrare și privire, atunci pre toate pe trage către Dânsul: și pre cuvintele și pre gândurile noastre, și cele spre trup și cele spre suflet, și pre cele către firea celor ce sunt. Iar pre aceste părți ale trupului și pre simțiri le sfințește către fapta bună; și cu cunoștință, de la Sineși aduce pre jurul Lui. Așadar văzătorul celor Dumnezești, las să se suie cu mare osârdie și grăbire urmând Cuvântului, până când va ajunge locul în care este El: fiindcă acolo trage după cum zice Ecclesiastul (1.5) ¹⁹⁴. „și în locul Lui trage“ adecă, pre cei ce urmează Lui, ca un mare Arhieru, carele aduce în Sfânta Sfintelor, în care Singur a intrat pentru noi înainte mergător (Evr. 9, 2–3) ¹⁹⁵.

33. Acela carele cârmuește cu bună credință pre filosofie și către nevăzutele puteri să întrarmează, acesta roage-se ca și fireasca dreapta socoteală să rămâe întru el, care are pre cuviincioasa lumină și pre darul Duhului carele o luminează. Fiindcă cea dintâi povățuește pre trup spre fapta bună prin lucrare, iar ceilaltă luminează pre minte ca să protimisască din toate măi mult a petrece cu înțalepciunea, cu care sfarăimă și strică îngrăditurile răutății și „orice altă înălțime care să ridică asupra cunoștinței lui Dumnezeu“ (2 Cor. 10.5) ¹⁹⁶. Și o arată aceasta Isus a lui Navi, când cere prin rugăciune ca „să stea Soarele spre Gavaon“ (10.12) ¹⁹⁷; care este: a se păzi întru el neapusă lumina cunoștinței lui Dumnezeu în muntele privirei după minte; „și Luna spre Faranga“, care este: fireasca dreapta socoteală (cunoștință), care zace asupra neputinței trupului, spre a se păzi aceasta neprefăcută.

34. Gavaon zice: înaltă minte; Iară Faranga, se zice: trupul carele s-a smerit prin moarte. Și adecă Soarele este Cuvântul, carele luminează pre minte și-î dă în sine pre puterea privirelor și o izbăvește de toată necunoștința. Iar Luna este legea cea firească, care pleacă pre trup a se supune după lege la Duh, spre a priimi pre jugul poruncilor. Semnul firelor este Luna, pentru schimbarea ei: însă la Sfinți rămâne neschimbată, prin neschimbarea deprinderii faptei bune.

¹⁹¹ *Întâia Epistolă către Corinteni*, 12, 27: „Iar voi sunteți trupul lui Hristos și mădular (fiecare) în parte”.

¹⁹² *Ecclesiastul* 1, 5: „Soarele răsare, soarele apune și zorește către locul lui ca să răsară iarăși”.

¹⁹³ *Cartea lui Iosua Navi*, 10, 2: „S-a spăimântat foarte tare, pentru că cetatea Ghibeonului era cetate mare, ca una ce era dintre cetățile domnești, mai mare decât Ai, și toți locuitorii ei erau oameni viteji”.

¹⁹⁴ *Ecclesiastul* 1, 5. Vezi nota 192.

¹⁹⁵ *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, 9, 2-3:

„2. Căci s-a pregătit cortul mărturiei. În el se aflau, mai întâi, sfeșnicul și masa și pâinile punerii înainte; și partea aceasta se numește Sfântă.

3. Apoi, după catapeteasma a doua, era cortul numit Sfânta Sfintelor”.

¹⁹⁶ *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 10, 5: „Și toată trufia care se ridică împotriva cunoașterii lui Dumnezeu și tot gândul îl robim spre ascultarea lui Hristos”.

¹⁹⁷ *Cartea lui Iosua Navi*, 10, 12: „În ziua aceea în care Dumnezeu a dat pe Amorei în mâinile lui Israel și când i-a bătut pe Ghibeon și au fost zdrobiți înaintea feței fiilor lui Israel a strigat Iosua către Domnul și a zis înaintea Israelitilor: «Stai, soare deasupra Ghibeonului, și tu lună, oprește-te deasupra văii Aialon!»”.

35. Ceî ce caută pre Domnul, nu afară, ci înlăuntru lor să cuvine a-L căuta prin credință împreună și prin lucru; Fiindcă zice: „Aproape de tine este, adecă, graiul, în gură și în inima ta“ (2 Leg. 30.14)¹⁹⁸, carele este graiul credinții, fiindcă însuși Hristos este și graiul celui ce-L caută.

36. Nicî după ce vom cunoaște nemăsurata înălțime a Dumnezeștii nemărginiri să ne desnădăjduim, cum că adecă pentru mărimea înălțimei, nu poate să ajungă și la noi iubirea de oameni a lui Dumnezeu; Nicî iarăși după ce vom înțelegem nemărginitul adânc al căderii noastre prin păcat, aducându-ne aminte, să nu fim necredincioși, ca cum nu se face iarăși învierea faptei bune care s-a omorât întru noi. Fiindcă amândouă sunt cu puțință la Dumnezeu: și a Se pogori și a lumina mintea noastră prin cunoștință; și a învia iarăși pre bunătaie întru noi și a ne înălța pre noi împreună cu Dânsul prin lucrul dreptății, fiindcă zice: „să nu zici întru inima ta: Cine se va sui în ceruri“ (2Leg. 30.12)¹⁹⁹, care este, ca pre Hristos să-L pogoare; sau cine se va pogori întru adânc, adecă ca să scoale pre Hristos din morți. Poate după alt înțeles, adânc sunt toate cele după Dumnezeu; întru care vine tot Cuvântul lui Dumnezeu, după Pronie, cu o viață ce o insuflă la cei morți. Fiindcă toate cele vii care au murit vor primi viață. Iar Cer, să înțelegi pre fireasca tănuire a lui Dumnezeu, care și este întru toți cu totul necuprinsă. Și iarăși dacă cineva prepune cum că Cer adecă este cuvântul Teologiei, adânc iarăși Taina Dumnezeștii Iconomi, iarăși conglăsuie zice cu cuvântul meu. Fiindcă și amândouă sunt neajunse de aceia cari să apucă să le caute cu dovezi; Iar mai ales cu totul sunt neumbrate, când se vor iscodi fără de credință.

37. Și adecă la cel lucrător se îngroașă Cuvântul prin al faptei bun chip și să face trup; Iar la cel privitor se subție prin Duhovniceștile înțelegeri și se face dupre cum au fost din început Cuvântul către Dumnezeu Tatăl.

38. Face pre Cuvânt trup acela, carele prin pilde și prin cuvinte groase, după măsura puterii celor ce ascultă, alcătuesce năravnică pre învățatura cuvântului; Și iarăși face Duh pre Cuvântul, acela carele înfățășază pre tainica Teologie prin înălțimea privirelor.

39. Acela carele Teologhisește adeveritor (pozitiv), din așăzări (Ftesion) face pre Cuvântul trup: Fiindcă nu poate din altă parte să cunoască pre Dumnezeu ca pricinuitor, fără numai din cele arătate și pipăite. Iar cel ce Teologhisește tăgăduitor, din scăderi face pre Cuvântul Duh, cum a fost dintru început: Fiindcă cunoaște pre Domnul bine, fără de a avea întru vedere nimic din câte poate să cunoască pre Domnul.

40. Cel ce a învățat a săpa și a deschide izvoarele faptei bune și ale cunoștinței, precum Patriarhi (Fac. 26.18)²⁰⁰, prin lucrare și privire, va afla înlăuntru lor pre Hristos Izvorul vieții; din care ne poruncește Înțelepciunea să bem, zicând: Bea apă din vasele tale și din fântânile ce izvorăsc“ (Pil. 5.15)²⁰¹. Decî aceasta când o vom face, vom afla înlăuntru nostru pre vistieriele aceștia.

41. Aceia cari viețuesc ca dobitoacele, numai simțitor, aceștia cu chip primejduincios fac pre Cuvânt trup, cari spre slujirea patimilor lor rău întrebunțază pre zidirele lui Dumnezeu, și fără de a înțelegem bine pre cuvântul înțelepciunei care descopere la toți cum să cunoaștem și să slăvim pre Dumnezeu din zidirele Lui (Rom. 1.19)²⁰²; și fără să cugete: de când? de ce? și de cine? și unde ne-am făcut să ajungem? Ci urmează pre veacul acesta întru întunec și pipăesc cele pentru Dumnezeu întru necunoștință numai cu amândouă mâinele lor.

¹⁹⁸ *Deuteronomul* 30, 14: “Ci cuvântul acesta este foarte aproape de tine; el este în gura ta și în inima ta, ca să-l faci”.

¹⁹⁹ *Idem*, 30, 12: “Ea nu este în cer, ca să zici: Cine se va sui pentru noi în cer, ca să ne-o aducă și să ne-o dea s-o auzim și s-o facem?”.

²⁰⁰ *Facerea*, 26, 18: “Apoi a săpat Isaac din nou fântânile de apă, pe care le săpaseră robii lui Avraam, tatăl său și pe care le astupaseră Filistenii după moartea lui Avraam, tatăl său, și le-a numit cu aceleași nume, cu care le numise Avraam, tatăl tău, și le-a numit cu aceleași nume, cu care le numise Avraam, tatăl său”.

²⁰¹ *Pildele înțeleptului Solomon*, 5, 15: “Bea apă din puțul tău și din pârâiașele care curg din izvorul tău”.

²⁰² *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, 1, 19: “Pentru că ceea ce se poate cunoaște despre Dumnezeu este cunoscut de către ei; fiindcă Dumnezeu le-a arătat lor”.

42. Ce-i ce-și apropie numai pre graiul (slova) Sfintei Scripturi și-l țin, și prin trupeasca slujbă a legii leagă pre vrednicia (Cuvântului) sufletului cu chip vrednic de prihănire fac întru ei și pre Cuvânt trup, socotind cum că Dumnezeu să mulțamește cu jerfele necuvântătoarelor dobitoace. Decî unii ca aceștia mult să grijesc cu multe feluri de mijlociri să curățească partea din afară a trupului (Mat. 23.25) ²⁰³, însă să lenevesc de podoaba sufletului, care este rănită de necurățiile cele din patimî; spre al căruia hatâr (al trupului), întreagă puterea celor văzute și-o întemeiază și pre fiecă cuvânt Dumnezeesc și lege îl are predat (adecă cu nepăsare).

43. Zice Sfânta Evanghelie, că „Domnul zace spre căderea și scularea multora întru Istrail” (Luc. 2. 34) ²⁰⁴. Așadar zice să ne socotim bine, nu cumva zace spre căderea acelor carei privesc pre zidirea cea văzută numai către simțiri și numai pre slova Sfintei Scripturi o urmează, care din pricina necunoștinții lor, nu pot să se sue și să ajungă la Duhul cel nou al Darului; Iar spre scularea acelor, care și privesc și ascultă pre zidirele lui Dumnezeu și pre graiuri Duhovnicești, și cu cuviincioase chipuri să grijesc numai de Dumnezeasca icoană a sufletului.

44. Și iarăși aceea cum că: „Domnul zace spre căderea și scularea multora întru Istrail * „se va înțâlege cu chip vrednic de laudă și așa: întru cădere zace adecă, să înțâlege a patimilor și a viclenilor gânduri, care se află în fieștecare din cei ce cred; Iar spre sculare adecă, a faptelor bune și a fieștecare gând de Dumnezeu iubitor.

45. Acela care socotește pre Domnul, Făcător numai al celor ce să fac și să strică, acesta cunoaște pre Domnul ca și Maria Magdalena „ca un grădinar” (Ioan 20. 15) ²⁰⁵. Pentru aceea spre folosul acestuia fuge Stăpânul de pipăirea acestuia, zicând: „nu te atinge de Mine”; Fiindcă cât despre acela n-a putut a se sui către Părintele Lui. Deoarece cunoaște cum că se vatămă unul ca acela carele se apropie cu această smerită idee pentru Dumnezeu.

46. Câți pentru frica Iudeilor în Galilea aflându-se și mai sus în foișor au închis ușile și au șezut (Ioan 20. 19) ²⁰⁶: care este: câți pentru frica Duhurilor celor viclene, în locul descoperirelor și întru înălțimea Dumnezeescilor priviri urmează cu întărire, păzind ușile dreptății și închizându-și pre simțirele lor. Aceștia priimesc pre Dumnezeu Cuvântul Tatălui fără de a cunoaște cum, Carele se arată lor fără de lucrarea simțirelor și Carele le dăruiește prin pace – nepătimirea –, și prin însuflare, împărțirea Darului Sfântului Duh, hărăzindu-le și pre stăpânirea Duhurilor celor viclene și arătându-le pre semnele tainelor Lui cele ascunse.

47. Pentru aceea adecă care cearcă cele pentru Dumnezeu Cuvântul numai după trup, Domnul nu se suie către Părintele; Iară pentru cei ce-L caută pre El după Duh, prin înălțimea privirelor, să suie către Părintele. Decî să nu ținem jos totdeauna, pre Acela carele pentru dragostea noastră au venit jos, pentru iubirea de oameni; Ci împreună cu Dânsul să ne suim sus către Părintele, după ce vom lăsa pământul și cele despre pământ, ca să nu zică și pentru noi, pre aceea pe care au zis Iudeilor, fiindcă au rămas neîndreptați: „Mă duc unde voi nu puteți să veniți” (Ioan 8. 21) ²⁰⁷; Deoarece fără de Cuvântul, este cu neputință să vic cineva către Părintele Cuvântului.

²⁰³ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 23, 25: “Vai vouă cărturarilor și fariseilor fățarnici! Că voi curățiți partea din afară a paharului și a blidului, ca să fie curată și cea din afară”.

²⁰⁴ *Sfânta Evanghelie după Luca*, 2, 34: “Și i-a binecuvântat Simeon și a zis către Maria, mama Lui: Iată. Acesta este pus spre căderea și spre ridicarea multora din Israel și ca un semn care va stârni împotriviri”.

* În mss. (dactilograma) *Filocalitei* de la Prodromul, Israel, Israil, apare adeseori sub forma *Istrail*.

²⁰⁵ *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 20, 15: “Zis-a ei Iisus: Femeie, de ce plângi? Pe cine cauți? Eu crezând că este grădinarul. I-a zis. Doamne dacă Tu L-ai luat, spune-mi unde L-ai pus și eu îl voi ridica”.

²⁰⁶ *Idem*, 20, 19: “Și fiind seară, în ziua aceea întâia a săptămânii (duminică), și ușile fiind încuiate, unde erau adunați ucenicii de frica iudeilor, a venit Iisus și a stat în mijloc și le-a zis: «Pace vouă!»”.

²⁰⁷ *Idem*, 8, 21: “Și iarăși le-a zis: Eu mă duc și mă veți căuta și veți muri în păcatul vostru. Unde Mă duc Eu, voi nu puteți veni”.

48. Pământ al Haldeilor, este viața cea împătimită, unde se lucrează și să închină la Idolii păcatelor. Iar locul Misopotamiei este, feluritul îndoit chip al rodirii către cei protivnici (orî sporirei). Iar pământul făgăduinței, este deplina aşazăre a toată bunătatea. Acela dar carele se lenevește întru această deprindere, precum și vechiul Istrail, iarăși se trage la lucrarea patimilor și așa să lipsește de slobozenia care i s-a dat lui.

49. Însămnăm, că nimenea dintre Sfinți de bună voe nu să arată că s-au pogorât în Vavilon. Fiindcă nu era lucru potrivit de înțelepciunea cea cuvântărească, ca aceia cari iubesc pre Dumnezeu să aleagă în loc de bunățâți pre răutăți. Iară dacă cineva dintre aceștia de silă acolo cu norodul s-au dus, înțelegem pentru aceștia cari după întâmplare și nu din bună voință, ci pentru mântuirea acelora care aveau nevoie de povățuire, au lăsat pre cuvântul cel înalt al cunoștinții și al învățătorei, și adecă la dascălia cea pentru patimi petrecea; După care și Marele Apostol, „în trup a judecat a rămânea că-i era mai de folos“ (Filip. 1. 25)²⁰⁸, care este: întru năravnică învățatură pentru ucenici; Fiindcă avea tot dorul ca să-l într-aducă din cea năravnică învățatură și să-i rădice cu ajutorul lui Dumnezeu întru a minții și mai presus de lume simplă privire.

50. Despre cum fericitul David odihnea pre Saul, când îl sugruma Duhul cel necurat, cântându-î lui din chitară (1 Împ. 16. 23)²⁰⁹. Așa și fiecă cuvânt Duhovnesc, când se va îndulci cu înțelegerea privirelor, odihnește pre mintea ceea ce pătimeste de la demoni, adecă răul obiceiului, din care o slobozește.

51. Cel bălan cu părul galben dimpreună cu frumusețea ochilor, este ca fericitul David acela, carele dimpreună cu luminata viață cea dupre Dumnezeu, are și pre cuvântul cunoștinței care-l strălucește, după care și lucrarea și privirea le are întocmite; și prin una luminează cu chipurile faței bune, iar prin alta strălucește cu Dumnezeștile înțelegeri.

52. Împărăția lui Saul este închipuirea slujirei cei trupești a legii, pre care Domnul o aș stricat, fiindcă: „nimic n-a săvârșit cu desăvârșire, zice, legea“ (Evr. 7. 19)²¹⁰. Iar împărăția Marelui David, este înainte închipuire a slujbei cei Evanghelicești, fiindcă cuprinde inimelnic întru cel mai desăvârșit grad pre voințele lui Dumnezeu.

53. Saul este legea cea firească, întru carea s-a întâmplat sorțul de la Domnul dintru început ca să stăpânească pre cele ale firei. Carele fiindcă aș defăimat pre poruncă, prin neascultare, cruțând pre Agag, Împăratul Amalic (1 Împ. 15. 20)²¹¹, care este trupul, surpându-se la patimi, se alungă din Împărăție, ca priimească David pre Istrail (st. 26)²¹², care este legea cea Duhovnicească, ceea ce naște pacea, care zidește cu chip ales și luminat pre lăcașul privirei întru Dumnezeu.

54. Saul, se tâlcuește ascultarea lui Dumnezeu; până atunci, întrucât cuvântul ascultării slujește înlăuntru nostru. Iară dacă Saul va cruța pre Agag, care este cugetarea cea pământească, atunci are să-l omoare din râvnă Preotul-Cuvântul, (1 Împ. 15. 33)²¹³; Și va lovi decî cu rușinare pre mintea cea iubitoare de păcat, ca pre o călcătoare a Dumnezeștilor dreptăți.

²⁰⁸ *Epistola către Filipeni a Sfântului Apostol Pavel*, 1, 25: „Și având această încredințare, știu că voi rămâne și împreună voi petrece cu voi cu toți spre sporirea voastră și spre bucuria credinței”.

²⁰⁹ *Cartea întâi a Regilor*, 16, 23: „Iar când duhul cel trimis de Dumnezeu era peste Saul, David luând harpa, cânta și lui Saul îi era mai ușor și mai bine și duhul cel rău se depărta de el”.

²¹⁰ *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, 7 19: „Căci legea n-a desăvârșit nimic, iar în locul ei își face cale o nădejde mai bună prin care ne apropiem de Dumnezeu”.

²¹¹ *Cartea întâi a Regilor*, 15, 20: „Iar Saul a zis către Samuel: «Eu am ascultat glasul Domnului și am plecat la drum încotro m-a trimis Domnul și am adus pe Agag, regele amalecit iar pe Amalec l-am pierdut»”.

²¹² *Idem*, 15, 26: „Iar Samuel a răspuns lui Saul: «Nu mă voi întoarce cu tine pentru că ai lepădat cuvântul Domnului și Domnul te-a lepădat pe tine, ca să nu mai fii rege peste Israel»”.

²¹³ *Idem*, 15, 33: „Samuel însă i-a răspuns: «Precum sabia ta a lipsit pe mame de copiii lor, așa și mama ta să fie între femeii lipsită de fiu». Și a tăiat Samuel pe Agag înaintea Domnului în Ghilgal”.

55. După ce mintea va cugeta înalt și va înceta de a întreba pre Cuvântul, zic al învățături, prin a cerceta cu cuviincioasă cercare pentru cele făcute și nefăcute, de la care s-a uns Împărat preste patimi, atunci fără de alt să stăpânește de patimi, prin care să depărtează de la Dumnezeu și merge unde nu voește – la demoni, și-și îndumnezește pântecul, cu a socoti, ca de acolo să afle mângâerea despre cei ce-l supără pre el. Și las să te plece întru aceasta Saul, carele n-a primit sfaturile lui Samuil, și pentru aceea de nevoie a venit întru închinarea de Idoli și s-a prăpădit, și de aceea vine de a întreba și a cerca ca pre un oarecare Dumnezeu, pre îndumnezeitul de pântec (1 Împ. 28. 7)²¹⁴.

56. Cel ce să roagă ca să priimească pre pâinea cea spre ființă, întru adevăr nu o priimește toată, despre cum este această pâine, ci despre puterea aceluia ce o priimește pre dânsa. Fiindcă la toți adevărații de cer, se dă pâinea vieții pre Sine însăși, ca un Iubitor de oameni, nu însă deopotrivă la toți, ci la unii adevărați care au săvârșit mari lucruri, mai mult, iar celor mai mici după fapte, mai puțin: la fiecare măsurat după vrednicia minții.

57. Domnul câteodată să înstrăinează și câteodată să apropie (adevărat să afle în lăuntru nostru). Se apropie dar după privire, – față către față; și să înstrăinează iar după privire, – ca în oglindă și în închipuire (2 Cor. 3. 18)²¹⁵.

58. Și adevărat la cel lucrător se apropie Domnul prin faptele bune, iar să depărtează de la acela carele nicădecum nu face cuvânt pentru fapta bună. Și iarăși la cel privitor să apropie prin cunoștință adevărată acelor ce sunt, însă să depărtează de la acela care oarecum să rătăcește întru aceasta.

59. Să înstrăinează din trup, acela carele din cea lucrătoare s-a mutat la deprinderea cunoștinței (privirei), răpindu-se ca în niște nouri cu cele mai înalte înțelegeri în aerul cel străvâzător al tainicei priviri; după care va putea „fi totdeauna dimpreună cu Domnul” (1 Tes. 4. 17)²¹⁶. Călătorește iarăși către Domnul acela, carele încă nu poate fără de lucrarea simțirelor cu mintea curată, după dorință, a privi înțelegerile, iar pre Cuvântul cel pentru Domnul, nu este putincios să-l înțeleagă prost și fără de închipuire.

60. Cuvântul lui Dumnezeu, nu se zice trup numai, căci S-a întrupat, ci și după aceasta adevărat, fiindcă să înțelege simplu Dumnezeu Cuvântul întru început la Dumnezeu și Tatăl (Ioan 1. 1.)²¹⁷; Și are cu de-amăruntul curate și goale pre chipurile adevăratei tuturor și nu cuprinde pilde sau închipuirii, nici istorii care au nevoie de alegorie. Iar când se va apropia la oameni ce nu pot cu minte goală să ajungă întru goale înțelegeri, atunci lămurindu-le din cele obicinuite întru acestea, și prin pestriciunea istoriilor și ale închipuirilor și ale pildelor și ale celor întunecate cuvinte, zic prin împetriciunea acestora se tocmește și să face trup; Fiindcă după cum în cea dintâi apropiere, întru aceasta nu se învecinează în mintea noastră gol Cuvântul, ci Cuvânt întrupat adevărat, prin împetriciunea graiurilor: Cuvânt adevărat fiind după fire, iar trup după privire, încât cei mai mulți să socotească cum că văd trupuri, iar nu cuvinte, deși cu lucru este Cuvânt; Fiindcă nu este acesta înțelesul Scripturii care se arată la cei mulți ci altul să socotește, deoarece Cuvântul să face trup prin fiece grai care-l propunem.

61. Începutul și pârga învățături oamenilor către buna cinstire de Dumnezeu, firește să face numai către trup; Fiindcă după cea întâi intrare la Dumnezeasca credință, vorbim cu slova numai, iar nu cu Duhul. Însă treptat sporind cu Duhul și pre grosimea graiurilor scăzând-o prin subțierea

²¹⁴ *Cartea întâia a Regilor*, 28, 7: “Atunci Saul a zis slugilor sale: «Căutați-mi o femeie vrăjitoare, ca să merg la ea s-o întreb». Iar slugile i-au răspuns: «Este aici în Endor o femeie vrăjitoare»”.

²¹⁵ *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 3, 18: “Iar noi toți, privind ca în oglindă, cu fața în același chip din slavă în slavă, ca de la Duhul Domnului”.

²¹⁶ *Epistola întâia către Tesaloniceni a Sfântului Apostol Pavel*, 4, 17: “După aceea, noi cei vii, care vom fi rămas, vom fi răpiți, împreună cu ei, în nori, cât să întâmpinăm pe Domnul în văzduh și așa pururea vom fi cu Domnul”.

²¹⁷ *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 1, 1: “La început era Cuvântul și Cuvântul era la Dumnezeu și Dumnezeu era Cuvântul”.

Dumnezeștilor cuvinte, ajungem curat la Curatul Hristos după cât este cu puțință oamenilor: Dintru care putem să zicem după Marele Apostol „Că deși am cunoscut pre Hristos după trup, însă acum nu-L mai cunoaștem într-acest fel“ (2 Cor. 5. 16)²¹⁸; Adecă prin cea proastă a minții asupreală către Cuvânt, fără de acoperământurile cele asupră-I de la trup cunoscându-L, sporind noi spre slava celui Unuia născut Fiū a lui Dumnezeu de la Părintele Său.

62. Acela carele viețuiește viața cea întru Hristos, acesta aū covârșit pre dreptatea legii și a firelor; Pre care voind Dumnezeescul Apostol a o arăta, zice: „Întru Hristos Iisus nici tăere împrejur este, nici netăere împrejur“ (Gal. 6. 6)²¹⁹. Și adecă prin tăerea împrejur aū arătat pre dreptatea cea după lege, iar prin netăere împrejur a arătat acoperit pre unire Legii și a firei.

63. Alții adecă s-aū renăscut prin apă și prin Duh, iar alții în Sfântul Duh și foc primesc Botezul. Și cele patru acestea, adecă: zic apa, și Duhul și focul și Duhul cel Sfânt, întru Unul și același Duh Dumnezeesc să înțelege. Fiindcă la unii adecă Duhul Sfânt este apă, ca un curățitor al celor din afară înținaciuni trupești; Iar la alții este Duh, ca un împreună lucrător faptelor celor bune; Iar altora foc, ca un curățitor al celor dinlăuntru sufletești mânjiturī; Iar la alții adecă după Marele Daniile, Duh Sfânt, ca Cel ce izvorăște înțelepciunea și cunoștință. Pentru că de la felurile lucrării ale persoanei, felurit primește și pre numire Unul și același Duh.

64. Legea aū dat pre Sâmbătă, „ca să odihnească, zice, înjugătorul tău și robul tău“ (Eș. 20. 10)²²⁰. Și amândouă acestea cu închipuire însămnază pre trup, fiindcă acelui lucrător mintea îi este împreună înjugată cu trupul: pre carele îl silește să poarte silnic pre sarceni prin chipurile lucrătoarelor bunătăți. Iar cel privitor îl are rob, după cum să socotește, ca să slujească Dumnezeștilor priviri și cuvântător prin cunoștința poruncilor. Și la amândouă Sâmbetele este sfârșit cele bune, care se lucrează prin ei după privire și lucrare, carele sfârșit cuprinde pre cea potrivită odihnă.

65. Cel ce lucrează cu cea cuviincioasă cunoștință pre fapta bună, înjugător are pre trup: carele prin Cuvânt să povățuește către lucrarea celor îndatorite; Iară rob, are pre chipul cel către bunătate după lucrare, adecă pre acel chip după care firește să face bunătatea: Care chip s-a cumpărat prin dreapta socoteală a gândurilor, ca cum am zice prin argint. Sâmbăta iarăși, este nepătimașa și pacinica așzare către bunătăția sufletului și a trupului, adecă, neschimbata deprindere.

66. Cuvântul lui Dumnezeu, la câți adecă aū încă mai multă grijă la cele trupești feluri ale bunătăților, la aceștia se face paie și fân, carele hrănește pre partea cea pătimitoare a sufletului lor spre slujirea la bunătăți; Iar la aceea cari s-aū suit la privirea adevăratelor și Dumnezeștilor înțelegeri, este pâine, carea hrănește pre cea înțelegătoare a sufletului lor spre săvârșirea Dumnezeștilor priviri. Pentru aceasta aflăm pre Patriarhī că mai înainte prepară hrana pentru călătorie, și adecă pâine pentru dânșii, iar pentru măgarii lor, fân; Căci Levitul carele să pomenește în cartea Judecătorilor, îi zice Prezviterului ce l-aū priimit pre el în gazdă în Gavaon: „Se află pentru noi pâini, și pentru măgarii noștri paie, și pentru robi nu cumva se află lipsă de cele trebuincioase?“ (Jud. 19. 19)²²¹.

67. Cuvântul lui Dumnezeu, și se zice și este rouă, și apă, și izvor și pârâu, adecă după cum este scris (Ioan 4. 14)²²², după așzarea puterii celor ce-L primesc pre Acesta, acestea și este și să face.

²¹⁸ *Epistola a doua către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 5, 16: „De aceea noi nu mai știm de acum pe nimeni după trup; chiar dacă am cunoscut pe Hristos după trup, acum nu-L mai cunoaștem“.

²¹⁹ *Epistola către Galateni a Sfântului Apostol Pavel*, 6, 6: „Cel care primește cuvântul învățaturii să facă parte învățătorului său din toate bunurile“.

²²⁰ *Leșirea*, 20, 10: „Iar în ziua a șaptea este odihna Domnului Dumnezeului tău: să nu faci în acea zi nici un lucru: nici tu, nici fiul tău, nici fiica ta, nici sluga ta, nici slujnica ta, nici boul tău, nici asinul tău, nici orice dobitoac al tău, nici străinul care rămâne la tine“.

²²¹ *Cartea Judecătorilor*, 19, 19: „Noi avem și paie și nutreț pentru asinii noștri; de asemenea pâine și vin pentru mine și pentru roaba ta și pentru sluga aceasta a robilor tăi; n-avem nevoie de nimic“.

²²² *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 4, 14: „Dar cel ce va bea din apa pe care i-o voi da Eu nu va mai înseta în veac, căci apa pe care i-o voi da Eu se va face izvor de apă curgătoare spre viață veșnică“.

Fiindcă la unii este rouă, ca cea ce strânge înfocarea și lucrarea patimilor, carea se află din afară pe lângă trupul lor; Iar la aceea carii pre dinlăuntru se aprind cu otrava răutății, se face apă: Nu numai de a putea să strice prin luptarea patimilor pre cel potrivit luptător, ci și ca o putere dătătoare de viață spre bine a fi se face. Iar izvor, la acei ce totdeauna au și izvorăsc pre obicinuința privirei, ca un Începător al înțelepciunii; Iară rău, adecă la câți revarsă afară cu îndestulare pre buna credință și dreapta și mântuitoarea învățătură: ca acela ce îi adapă cu îndestulare și pre oameni și pre dobitoace și pre heară și pre saduri, întrucât și oamenii se fac Dumnezei, după ce se vor înălța cu înțelegerile celor zise. Decă câți din pricina patimilor s-au făcut dobitoace, după ce prin chipul cel cu amăruntul adevător al bunătăților iarăși se vor face oameni, vor priimi pre cuvântarea cea firească. Și câți s-au făcut heară, cu relele obiceiuri și lucrarea răutăților, după ce se vor domoli cu cea bună și pacinică și potrivită sfătuire, iarăși se vor întoarce către fireasca împlânzire. Iară câți ca sadurile sunt nesimțitori la fapta cea bună, prin introducerea cuvântului către facerea de roadă și puterea, și pre gustul Cuvântului, care-i hrănește pre dânșii.

68. Cuvântul lui Dumnezeu este cale pentru aceea carii aleargă în stadia faptelor bune, bine și cu răbdare și cu sârguință, și nici în dreapta să înclină spre slava deșartă, nici în stânga prin plecarea cea către patimi, ci-și îndreptează către Dumnezeu pașii lor. Aceasta dar fiindcă nu au păzit-o până în sfârșit Împăratul Iudei Asă, zic că la bătrânețile lui au pățimit de picioare (3 Împ. 15. 23)²²³, fiindcă s-au bolnăvit în drumul petrecerii ce după Dumnezeu.

69. Cuvântul lui Dumnezeu să zice și „ușă” (Ioan 10. 9)²²⁴, fiindcă aduce spre cunoștință pre câți au urmat bine pre calea faptei bune, dupre cel fără de prihană drum al bunătăților: și ca o lumină de multe feluri de vistierii ale înțelepciunii este. Fiindcă Același este și Drum și Ușă și Încuetoare și Împărăție. Și Drum adecă ca un Povățuitor; Iar Cheie, ca ceea ce deschide celor vrednici; Ușă dar, ca ceea ce este ca o intrare; Iar Împărăție, ca o moștenire, și de toți putându-se a se moșteni.

70. Domnul se zice „Lumină” (Ioan 9. 5)²²⁵ și „Viață și Înviere” (Ioan 11. 25)²²⁶ și Adevăr. Și Lumină adecă, ca o frumuseță a sufletului lor și ca o izgonitoare a neștiinței întunericului și ca o strălucire a minții spre înțelegerea celor negrăite și arătătoare a Tainelor, care sunt privite numai de cei curați. Iară Viață fiindcă dă pre mișcarea către cele Dumnezești, care se cuvine numai sufletelor celor ce iubesc pre Domnul. Iar Înviere fiindcă rădică pre minte de la omorâta împătımire către cele materialnice și o face curată de tot felul de stricăciune și omorâciune. Iar Adevăr, ca un Dăruitor celor vrednici pre deprinderea bunătăților celor neschimbate.

71. Și adecă a lui Dumnezeu și Tatăl, Dumnezeu Cuvântul, cu tainic chip se află înlăuntru în fiecare din poruncile Lui; Iar Dumnezeu și Tatăl este cu totul nedespărțit întru tot Cuvântul Lui firește. Acela dar carele priimește pre Dumnezeasca poruncă și o face pre ea, priimește pre Dumnezeu Cuvântul Carele se află înlăuntru ei; Iar acela ce au priimit pre Cuvântul prin porunci printr-Însul au priimit dimpreună și pre Sfântul Duh carele se află în Cuvânt, fiindcă zice: „Amin dar zic vouă: Cel ce primește pre carele am trimis Eu, pre Mine mă priimește; Iar cel ce mă priimește pre Mine, priimește pre Cela ce m-au trimis” (Ioan 13. 20)²²⁷. decă acela carele au priimit porunca și o va săvârși, are a priimi cu taină pre Sfânta Treime.

²²³ *Cartea a treia a Regilor*, 15, 23: “Toate celelalte fapte ale lui Asa, și toate ostenele lui, și tot ce el a făcut și cetățile pe care le-a zidit sunt scrise în cronica regilor lui Iuda, afară de faptul că la bătrânețea lui a fost bolnav de picioare”.

²²⁴ *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 10, 9: “Eu sunt ușa: de va intra cineva prin Mine, se va mântui; și va intra și va ieși și pășune va afla”.

²²⁵ *Idem*, 9, 5: “Atât cât sunt în lume, Lumină a luminii sunt”.

²²⁶ *Idem*, 11, 25: “Și Iisus i-a zis: Eu sunt iubirea și viața, cel ce crede în Mine, chiar dacă va muri, va trăi”.

²²⁷ *Idem*, 13, 20: “Adevărat, adevărat zic vouă: cel care primește pe cel pe care-l voi trimite Eu, pe Mine Mă primește iar cine mă primește pe Mine, primește pe Cel ce m-a trimis pe lume”.

72. Slăvește pre Dumnezeu întru dânsul, nu acela carele numai cu goale cuvinte slăvește pre Dumnezeu, ci acela carele rabdă pătimiri pentru Dumnezeu și pentru cinstea faptei bune; și să slăvește de la Dumnezeu cu Dumnezească slavă, ca un Dar vrednic pentru fapta bună, priimind Darul nepătimirii după împărtașire. Fiindcă oricarele slăvește pre Dumnezeu întru sine, prin Harul bunătăților și prin pătimirea cea pentru lucrarea faptei bune și aceasta să slăvește întru Dumnezeu prin nepătimitoarea privire a Dumnezeștilor străluciri; Căci zice Domnul viind spre patimă: „Acum s-a proslăvit Fiul omului și Dumnezeu s-a proslăvit întru El. Dacă s-a proslăvit Dumnezeu întru el, și Dumnezeu va proslăvi pre El întru Sine, și îndată îl va proslăvi pre El“ (Ioan 13. 31) ²²⁸. Dupre cum este arătat dintru acestea, la pătimirea cea pentru harul faptei bune, urmează și Dumnezeștile Daruri.

73. Întrucât, zice, vedem în graiul Dumnezeștii Scripturii pre Dumnezeu Cuvântul cu multe chipuri întrupat prin închipuiră, încă n-am văzut pre Cel fără de trup și simplu și Unul și numai pre Părintele gânditor ca întru Cel fără de trup și simplu unatec și numai Fiū, dupre cea zisă: „Cel ce m-a văzut pre Mine, a văzut pre tată ... Eu întru Tatăl și tată întru Mine“ (Ioan 14. 9, 11) ²²⁹. Nevoe este dar de multă știință, ca după ce măi întâiū vom trece pre cele pentru Cuvântul acoperite graiuri, într-acest chip cu goală minte să vedem pre Cuvântul curat stând întru Sineși, carele ne arată descoperit și curat pre Părintele întru Sineși, după cât este cu puțință oamenilor. Pentru aceasta cu totul este de nevoe, ca acela ce caută cu bună cinstire și cu osârdie pre Dumnezeu, să nu să îngrădească de nici un graiū, ca nu cumva să priimească, fără de a înțalege, în loc de Dumnezeu, pre cele despre Dumnezeu, care va să zică, că iubește în loc de Cuvântul, cu primejdie pre graiurile Scripturii. Așadar Cuvântul alungă pre mintea ceea ce cugetă cum că ține pre neîntrupatul Cuvânt, din pricina acoperământului de care să ține; Dupre cum întru adevăr s-au întâmplat și la Eghipteanca aceea, carea nu pre Iosif, ci hainele lui le ținea (Fac. 39. 12) ²³⁰; Asemenea aū pătimit și oamenii cei de demult, cari fără de a înțalege, slujea zidirei și nu Ziditorului, fiindcă aū stăruit numai la podoaba celor văzute.

74. Cuvântul Sfintei Scripturii, prin cele mai înalte ziceri după ce se va scoate alcătuirea celor zise, care trupește s-aū zidit deasupra acestora, atunci se descopere minții cei prevăzătoare, prin cea desăvârșită lepădare a celor dupre fire lucrări, simțire numai putând a priimi, pre cât Cuvântul cu simplitate îl vestește, ca când ar fi în glas de vânt subțire, dupre Marele Ilie, carele s-aū învrednicit aceștii priviri în peștera Horiv (3 Împ. 19. 13) ²³¹. Horiv să tâlcuește, – pământ nou de sămănat –, și aceasta este deprinderea la bunătăți întru Duhul cel nou al Darului; Iar peșteră este, cea dupre minte tănuită înțalepciune: Și acela ce aū ajuns la aceasta, va simți tainic pre cunoștința cea prin simțiri, dintru care închee cum că este Dumnezeu. Așadar tot cel ce caută pre Dumnezeu întru adevăr, precum Marele Ilie, nu numai va ajunge în Horiv, (unde Ilie a văzut pre Dumnezeu), care este, ca un lucrător întru deprinderea bunătăților, ci și în peșteră la Horiv, care este, ca un privitor întru cele ascunse ale înțalepciunii, ceea ce să dă numai prin deprinderea faptelor bune.

75. Când mintea va scutura de deasupra sufletului pre cele multe slăviră pentru cele ce sunt, atuncea curat Cuvântul Adevărului se arată sufletului, și-î dă temeiul adevăratei cunoștinței ai puterii cei văzătoare, și îmbrânțește și scoate pre cele măi dinainte rele apucături care zăceaū

²²⁸ *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 13, 31: „și când a ieșit el, Iisus a zis: Acum a fost proslăvit Fiul Omului și Dumnezeu a fost preaslăvit întru El”.

²²⁹ *Idem*, 14, 9-11: “Iisus i-a zis: De atâtea vreme sunt cu voi și nu M-ați cunoscut, Filipe? Cel ce M-a văzut pe Mine a văzut pe Tatăl. Cum zici tu: Arată-ne pe Tatăl? Nu crezi tu că Eu sunt întru Tatăl și Tatăl este întru Mine? Cuvintele pe care vi le spun nu le vorbesc de la Mine, ci Tatăl – care rămâne întru Mine – face lucrările Lui. Credeți Mie că Eu sunt întru Tatăl și Tatăl întru Mine, iar de nu, credeți-Mă pentru lucrările acestea”.

²³⁰ *Facerea*, 39, 12: “Ea l-a apucat de haină și i-a zis: «Culcă-te cu mine!» El însă, lăsând haina în mâinile ei, a fugit și a ieșit afară”.

²³¹ *Cartea a treia a Regilor*, 19, 13: “Auzind aceasta Ilie și-a acoperit fața cu mantia lui și a ieșit și a stat la gura peșterii. Și a fost către el un glas care i-a zis: «Ce faci aici, Ilie?»”

într-însul, ca pre niște solzi de pește, duple cum la Marele Pavel (Fapte 9. 18)²³². Fiindcă cu adevărat solzi sunt, care zac asupra sufletului celui privitor și-i împedecă suirea întru curatul Cuvânt al Adevărului, adecă: și nălcuirele cele numai către slova scripturei și cea după simțire pătimașă privire a celor văzute ziduri.

76. Și adecă Dumnezeescul Apostol Pavel, pre cunoștința cea despre Cuvânt aū zis-o cum că: „cunoșce din parte numai“ (1 Cor. 13. 9)²³³; Iară Marele Evanghelist Ioan zice cum că: „Slava Lui, ca a Unuia născut de la Tatăl, plin de dar și de adevăr“ (I, 14)²³⁴. Și nu cumva adecă Sfântul Pavel pre cunoștința Cuvântului lui Dumnezeu, din parte zice că o cunoașce? Deoarece din lucrări oareșicum numai să conoașce; Fiindcă cunoștința de sine duple ființă și Ipostas, duple acelaș chip este necunoscută, și la Îngeri și la oameni duple nici un chip cunoscându-se. Iară Sfântul Ioan fiindcă s-aū învățat desăvârșit cuvântul întrupării Cuvântului, pre slava Cuvântului celui întrupat aū zis-o că aū văzut, carea este: pre cuvântul, adecă pre scoposul duple care Dumnezeu s-aū făcut om, plin de dar și de adevăr; fiindcă nu duple cum este Dumnezeu (Cuvântul) duple ființă și de o ființă cu Dumnezeu și Tatăl este cu dar dăruit Unul Născut: Ci duple cum s-aū făcut om, duple iconomie și de o ființă cu noi, și pentru noi este cu Dar dăruit, cariū avem nevoie de Dar. Și din plinirea Lui priimim Dar pentru totdeauna și după toată sporirea noastră măsuratec; Întrucât acela ce aū păzit întru sineși pre Cuvântul desăvârșit, curat și fără de prihană, va priimi pre slava cea plină de dar și de adevăr, același pentru noi întrupat Dumnezeu Cuvântul Carele pentru noi s-a slăvit pre Sine și s-aū Sfințit, după înfătoșarea Lui, fiindcă zice: „Când se va arăta El, asemenea Lui vom fi“ (1 Ioan 3. 2)²³⁵.

77. Întrucât sufletul urmează pre cea din putere în putere și din slavă în slavă suire (2 Cor. 3. 18)²³⁶, care este: cea mai mare sporire din bunătate în bunătate și cea mai înaltă suire din cunoștință în cunoștință, n-a încetat de a fi nemernic, după cea zisă: „Mult au nemernicit sufletul meu“ (Ps. 119. 6)²³⁷; Fiindcă multă este depărtarea și mulțimea cunoștințelor care este el dator a o trece, până „ce va ajunge la locul cortului celui minunat; până la casa lui Dumnezeu, în glasul bucuriei și a sunetului ce prăznueste“ (Ps. 41. 4-5)²³⁸; Totdeauna adăogând glas înspre glasuri și înțălegeri întru cele înțălese, prin sporirea Dumnezeștilor graiuri acelor veselitoare, adecă pre bucuria și pre măsuratecă mulțămirea minții pentru cele privite. Căci aceste serbări serbează toți câți aū priimit pre Darul Duhului întru inimile lor, „strigând Avă Părinte“ (Gal. 4. 6)²³⁹.

78. Locul cortului celui minunat, este nepătımirea și nevătămarea obicinuiță a faptelor bune, după care Cuvântul lui Dumnezeu împodobește pre suflet cu felurite frumuseși ale bunătăților, duple cum cu de-amăruntul pre cort. Iară casa lui Dumnezeu este cunoștința care se alcătuește din multe și felurite priviri, după care vine și locuește Dumnezeu în suflet, umplându-l de înțălepciune. Iară glas al bucuriei, este săltarea ce să întâmplă în suflet pentru bogăția bunătăților. Iară mărturisirea,

²³² *Faptele Sfinților Apostoli*, 9, 18: „Sâmbătă au căzut de pe ochii lui ca niște solzi, și a văzut iarăși și sculându-se, a fost botezat“.

²³³ *Întăia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 13, 9: „Pentru că în parte cunoaștem și în parte prorocim“.

²³⁴ *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 1, 14: „Și Cuvântul S-a făcut trup și S-a sălășluit între noi și am văzut slava Lui, slavă ca a Unuia-Născut din Tatăl, plin de har și de adevăr“.

²³⁵ *Idem*, 3, 2: „Acesta a venit noaptea la Iisus și I-a zis: Rabi, știm că de la Dumnezeu ai venit învățator; că nimeni nu poate face aceste minuni, pe care le faci Tu, dacă nu este Dumnezeu cu el“.

²³⁶ *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 3, 18: „Iar noi toți, privind ca în oglindă cu fața descoperită, slava Domnului, ne prefacem, în același chip, din slavă în slavă, ca de la Duhul Domnului“.

²³⁷ *Psalmi*, 119, 6: „Mult a pribegit sufletul meu“.

²³⁸ *Idem*, 41, 4-5: „De aceea mi-am adus aminte cu revărsare de inimă, când treceam cu mulțime mare spre casa lui Dumnezeu. În glas de bucurie și de laudă și în sunet de sărbătoare“.

²³⁹ *Epistola către Galateni a Sfântului Apostol Pavel*, 4, 6: „Și pentru că sunteți fii, a trimis Dumnezeu pe Duhul Fiului Său în inimile noastre, care strigă: Avva Părinte!“.

este mulțămirea care se face pentru slava veseliei cei după înțelepciune. Iară glas, este neîncetata slavoslovie, care cu taină să săvârșește din împreunarea celor două, adică a bucuriei și a mărturisirei.

79. Cel ce cu vitejie a luptat pre patimile trupului, și din destul s-a războit cu împotrivnicele necurate duhuri, și din locul sufletului a gonit pre înțelegerile lor: aceasta roage-se a i se da „inimă curată și Duh drept și să i să înnoească cele dinlăuntru ale lui“ (Ps. 50. 11)²⁴⁰, care este: a să deșărta desăvârșit de gândurile cele rele și prin Dar a se umplea de Dumnezeuștile înțelegeri, adică: ca să se facă podoabă înțelegătoare lui Dumnezeu, luminată și mare, carele a împreunat din cele năravnice și firești și Teologicești, Dumnezeuști graiuri.

80. Cel ce va răuși a-și face pre inimă curată, acesta va învăța nu numai pre cuvintele cele subpuse (ce să înțeleg sub slovă) și după Dumnezeu, ci și pre însuși Dumnezeu oarecum îl privește după trecerea tuturor, care este nemărginitul sfârșit al bunătăților. Și întru aceasta dar inimă vine Dumnezeu și o învrednicește a se însămna într-înșea prin Duhul cele asemenea scrisori, ca într-alte table ale lui Moisi (Eș. 34. 1)²⁴¹, atât, cât a și înaintat prin lucrare și privire, după porunca Dumnezeului, Carele cu taină poruncește: „înmulțeste-te“ (Fac. 1. 28)²⁴².

81. Inimă curată poate aceea să zice, carea nu are nici o mișcare firească spre nimic cu nici un chip. Întru carea ca într-un catastih curat prin desăvârșita prostime, vine Domnul și scrie pre ale Lui și Legi.

82. Inimă curată iarăși este aceea, care are întru Dumnezeu pre pomenire cu totul tot neînchipuită și neformăluită și gata a se însămna numai prin închipuirea Lui, prin care se face arătat firește.

83. Mîntea lui Hristos Iisus pre carea o primesc Sfinții, după cea scrisă: „Noi avem mîntea lui Hristos Iisus“ (1 Cor. 2. 16)²⁴³, nu se face la noi după reajungerea puterii cei înțelegătoare ce este întru noi; Nicî ca o îndeplinire a minții noastre; Nicî ca cum mutându-se cu ființa și după lpostas în mîntea noastră: Ci ca luminând pre puterea minții noastre, prin calitatea sa (ceimea) și aducând către aceeași pre a ei lucrare. Iar e cu adevărire zic, cum că mîntea lui Hristos are acela, carele înțelege duple El și întru toate pre Dânsul îl cugetă (pre Hristos Iisus).

84. Ne zicem cum că suntem Trupul lui Hristos Iisus conglăsuît cu aceia: „Noi trupul lui Hristos Iisus suntem și mădulări din parte“ (1 Co. 12. 27)²⁴⁴; Nu cum că făcându-ne Trupul acela, din lipsirea trupului nostru; Nicî iarăși că acelaș Trup se preface după lpostas întru al nostru, orî cum că să sfărâmă în bucăți: Ci cu a ne depărta de la păcate, prin care lepădăm stricăciunea păcatului, duple asemănarea Domnului. Fiindcă duple cum Hristos Iisus duple fire a fost Om fără de păcat și cu sufletul și cu trupul, precum drept să cugetă, așa și noi cari am crezut întru Dânsul, putem să fim fără de păcate (prin dar).

85. Se află în Scriptură și anî vecinici care cuprinde împreună sfârșitul și a altor veacuri, despre cea zisă: „Încă o dată la sfârșitul veacurilor, ș.c.l.“ (Ev. 9. 26)²⁴⁵; Și alte iarăși veacuri slobode de fireștile vremuri după cea de față această vreme a veacului, adică cel de la sfârșitul veacurilor, după cea zisă: „Ca să arate la viitoarele veacuri pre covârșirea bogăției, ș.c.l.“ (Efes. 2. 7)²⁴⁶. Mai aflăm

²⁴⁰ *Psalmii*, 50, 11: „Inimă curată zidește întru mine, Dumnezeule și duh drept înnoiește întru cele dinlăuntru ale mele”.

²⁴¹ *Ieșirea*, 34, 1: „Zis-a Domnul către Moise: «Cioplește două table de piatră, ca cele dintâi, și suie-te la Mine în munte și voi scrie pe aceste table cuvintele care au fost scrise pe tablele cele dintâi pe care le-au sfărâmat”.

²⁴² *Facerea*, 1, 28: „Și Dumnezeu i-a binecuvântat, zicând: «Creșteți și vă înmulțiți și umpleți pământul și-l supuneți; și stăpâniți peste peștii mării, peste păsările cerului, peste toate animalele, peste toate vietățile ce se mișcă pe pământ și peste tot pământul”.

²⁴³ *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 2, 16: „Căci «Cine a cunoscut gândul Domnului, ca să-L învețe pe El?» Noi însă avem gândul lui Hristos”.

²⁴⁴ *Idem*, 12, 27: „Iar voi sunteți trupul lui Hristos și mădulare (fiecare) în parte”.

²⁴⁵ *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, 9, 26: „Astfel, ar fi trebuit să pătimească de mai multe ori, de la întemeierea lumii, ci acum la sfârșitul veacurilor, S-a arătat o dată, spre ștergerea păcatului, prin jertfa Sa”.

²⁴⁶ *Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel*, 2, 7: „Ca să arate în veacurile viitoare covârșitoarea bogăție a harului Său, prin bunătatea ce a avut către noi întru Hristos Iisus”.

dar în Scriptură mulțime de veacuri trecute și prezente și viitoare; și alte veacuri care sunt ale veacurilor veacuri, și veacul veacului, și ani vecinici, și neamuri de veacuri împreunate cu veacurile; și ca să nu lungim mult cuvântul spre pricina noastră, acum zicându-se adecă: pentru vremile vecilor, și ce iarăși pentru veacurile anilor și ale neamurilor voește să arate cuvântul? Și iarăși care se zic veacuri? Și care veacuri ale veacurilor? Și care-i simplu veac al veacului? Și cele pentru acestea, să le lăsăm la cei iubitori de învățatură să le cerceteze. Iară noi către scopos despre acestea să ne întindem.

86. Cunoaștem cum că este ceva mai presus de veci, după Scriptură, pre care cum că adecă este au însemnat-o, dar ce este aceasta, nu au numit-o, după cea zisă: „Domnul Împărătește veurile și în veac și încă” (Eș. 16. 18)²⁴⁷. Așadar se află oareșicare lucru mai presus de veacuri, care este cea neschimbată și nemărginită împărăție a lui Dumnezeu. Pentru că întru adevăr nu este cu puțință să spunem cum că are început în vreme sau ori că se va ajunge de veacuri și de vremuri Împărăția lui Dumnezeu. Aceasta dar numai credem, cum că este moștenirea celor mântuiți, și lăcaș și loc, dupre cum ni le predă adevăratul Cuvânt, și cum că este sfârșit al acelora, cari prin dorire să mișcă să ajungă la cel de pre urmă dorit: care după ce vor ajunge primesc sfârșit și încetează fiecă mișcare. Fiindcă pentru ei nu se mai află timp, sau veac, pre carele sunt datorî a-l urma, adecă mai pe urmă. Căci după toate are mai ales a ajunge la Dumnezeu tuturor, Cel ce este mai presus mai înainte de toate veacurile, și pre Carele firește a-l ajunge firea veacurilor, este cu totul cu neputință.

87. În câtă vreme se află cineva întru această viață, măcar pre sfârșit de l-ar avea, după această așăzare, și lucrarea și privirea, pre cea din parte o are, și cunoștința și Prorocia și însuși arvona Sf. Duh: nu încă și pre însuși plinirea. Iar când odată va veni, după sfârșitul veacurilor, întru desăvârșită încetare, care arată pre acest adevăr întru cei vrednici față către față, atuncea mai ales nu mai are din parte împlinirea, ci primește pre însuși împlinirea Darului după împărțășire; Fiindcă zice Dumnezeescul Apostol cum că: „vom ajunge toți cei mântuiți întru bărbat desăvârșit în măsura vârstei plinirei lui Hristos Iisus” (Ef. 4. 13)²⁴⁸ precum este „întru care sunt vistieriele înțelepciunii și ale cunoștinței ascunse. Iar când aceasta se va arăta, cea din parte se va strica” (1 Cor. 13. 10)²⁴⁹.

88. Cearcă unii să se învețe, cum va fi așăzarea săvârșirei celor mântuiți întru împărăția Cerurilor? Care din cele două? Cea după sporire și suire? Sau cea după însușimea așăzării? Și cum trebuie să le primească: și sufletește și trupește?? La aceasta adecă va zice cineva cu bună socoteală, cum că după cum cu de-amăruntul în viața cea trupească îndoit este cuvântul hranei: și unul adecă înspre creștere, iar celălalt spre ținere sunt cele hrănitore. Fiindcă până când vom ajunge la sfârșitul trupeștii vârste, ne hrănim spre creștere, iar când trupul va înceta din creștere, nu se mai hrănește mai mult spre creștere, ci spre ținere; Asemenea se întâmplă și la suflet, îndoit este cuvântul hranei: fiindcă mai întâi se hrănește înspre sporire și a bunătăților și a privirelor, până când vom trece cele ce sunt și „vom ajunge la măsura vârstei plinirei lui Hristos Iisus.” Care după ce va ajunge sufletul la aceasta, încetează de orice înaintare spre creștere și adăogirea cea prin mijlocire, ci să hrănește nemijlocit mai presus de înțelegere. Și pentru aceea poate prin felul nesticăcioasei hrane, care i s-au dat lui spre ținerea săvârșirei Dumnezeștii priviri și arătarea nemăsuratei veselii a hranei aceea, după care de-a pururea bine este, primește întru dânsa intrare, și se face Dumnezeu după împărțășirea Dumnezeescului Dar. Și încetează de la toate cele către minte și simțire, și întru sineși încetează

²⁴⁷ *Ieșirea*, 16, 18: “Dar măsurând cu omerul, nici celui ce adunase puțin n-a lipsit, ci fiecare, cât era de-ajuns la cei ce erau cu sine atât a adunat”.

²⁴⁸ *Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel*, 4, 13: “Până vom ajunge toți la unitatea credinței și a cunoașterii Fiului lui Dumnezeu, la starea bărbatului desăvârșit, la măsura vârstei deplinătății lui Hristos”.

²⁴⁹ *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 13, 10: “Dar când va veni ceea ce e desăvârșit, atunci ceea ce este în parte se va desființa”.

dimpună pre fireștile lucrări ale trupului, după cum și acesta dimpună se face Dumnezeu cu sufletul, după măsura împărțirii în Dumnezeu: Întrucât numai Dumnezeu să se arate și prin suflet și prin trup, când se va mișca într-o fireștile cunoștințe, prin covârșitoarea slavă.

89. Cearcă oare cum iubitorii de învățătură, după care chip va fi deosebirea vecinicilor locașuri și ale făgăduitorilor? Care din două: după Ipostasul locului, ori după înțelegerea calității fiecărui locaș Duhovnesc? Și la unii adevărat se pare cea dintâi, iar la alții cea de-a doua. Iar acela care a înțeles ce este aceasta: „Cum că Împărăția lui Dumnezeu este în lăuntru vostru“ (Luc. 17. 21)²⁵⁰; și pre aceea „Multe lăcașuri sunt la Tatăl meu: (Ioan 14. 2)²⁵¹: va urma mai ales pre cea de-a doua.

90. Cearcă oare cari să știe ce deosebire are Împărăția Cerurilor de Împărăția lui Dumnezeu? Care din două: după Ipostasuri să deosebesc, sau după înțelegere? Către aceștia zicem: Cum că a deosebire aceste două, însă nu după Ipostas, ci după înțelegere; Căci Împărăția cerurilor adevărat este cuprinderea ce adevărate mai înainte de veci într-o Dumnezeu cunoștință a celor ce sunt, după însăși cuvintele lor; Iar Împărăția lui Dumnezeu este predarea după Dar a fireștilor însușiri a bunătăților lui Dumnezeu. Și una după sfârșitul celor ce sunt, iar alta, după înțelegere cu sfârșitul celor ce sunt este.

91. Acea că: „S-a apropiat Împărăția cerurilor“ (Mat. 3. 2)²⁵² socotesc cum că nu înșămnează cuprindere în vreme; Fiindcă nu vine cu pândire, nici vor zice „iată aicea, sau iată acolo“ (Mat. 24. 23)²⁵³; ci este aceea după întocmirea unirei către Dânsa a celor vrednici de Ea. „Împărăția dar a lui Dumnezeu, zice în lăuntru vostru este“ (Luca 17. 21)²⁵⁴.

92. Împărăția lui Dumnezeu și tatăl, prin putere, este într-o toți cei ce cred, Iar prin lucrare, este într-o aceea cari din punere s-a depărtat cu totul lui tot de toată viața cea după fire sufletească și trupească și a dobândit numai pre a Duhului viață, cari și pot să zică: Viețuesc nu încă eu, ci viețuește adevărat într-o mine Hristos Iisus.“ (Gal. 2. 20)²⁵⁵.

93. Împărăția cerurilor, o zic unii cum că este cea în Ceruri petrecere a celor vrednici. Iar alții o zic pre cea asemenea cu Îngerii așezare a celor mântuiți. Alții iarășii aceasta: adevărat, însuși chipul Dumnezeescii frumuseți a vederii acelor cari a purtat pre cea după chip a celui Ceresc. Se conglăsuiesc dar cu adevărul, după cum mi s-a pare, aceste trei cugete pentru slava aceștia, fiindcă la toți se dă viitorul Dar, după măsura dreptății ce dintru dânsii, după fel și cetățime.

94. Întrucât cineva după lucrătoarea filosofie vine la Dumnezeescile nevoițe cu bărbăție, unul ca acela ține prin porunci pre Cei ce au eșit de la Tatăl în lume, pre Însuși Cuvântul. Iar când va lăsa pre cele după lucrare, adevărat pre luptele cele către patimi și arătându-se ca un biruitor al patimilor și al dracilor, va ajunge într-o cunoașcătoarea filosofie prin privire și împreună va încăpea pre Cuvântul cu tainic chip, ca să lase iarășii lumea și să meargă către Părintele. Pentru aceea zice Domnul ucenicilor: „Ci voi m-ați iubit pre mine și ați crezut, că Eu de la Dumnezeu am eșit. Eșit-am de la Tatăl și am venit în lume, și iarășii las lumea și merg către Tatăl!“ (Ioan 17. 8)²⁵⁶. Lume este,

²⁵⁰ *Sfânta Evanghelie după Luca, 17, 21*: „Și nici nu vor zice: Iat-o aici sau acolo. Căci, iată, împărăția lui Dumnezeu este înăuntru vostru”.

²⁵¹ *Sfânta Evanghelie după Ioan, 14, 2*: „În casa Tatălui Meu multe locașuri sunt. Iar de nu, v-aș fi spus. Mă duc să vă găsesc loc”.

²⁵² *Sfânta Evanghelie după Matei, 3, 2*: „Spunând: Pocățiți-vă, că s-a apropiat împărăția cerurilor”.

²⁵³ *Idem, 24, 23*: „Atunci de vă va zice cineva: Iată Mesia este aici sau dincolo, să nu-l credeți”.

²⁵⁴ *Sfânta Evanghelie după Luca, 17, 21*: „Și nici nu vor zice: Iat-o aici sau acolo. Căci iată, Împărăția lui Dumnezeu este înăuntru vostru”.

²⁵⁵ *Epistola către Galateni a Sfântului Apostol Pavel, 2, 20*: „M-am răstignit împreună cu Hristos; și nu eu mai trăiesc ci Hristos trăiește în mine. Și viața mea de acum în trup, o trăiesc în credința în Fiul lui Dumnezeu, care m-a iubit și S-a dat pe sine însuși pentru mine”.

²⁵⁶ *Sfânta Evanghelie după Ioan, 17, 8*: „Pentru că cuvintele pe care mi le-ai dat le-am dat lor iar ei le-au primit și au cunoscut cu adevărat că de la Tine am ieșit, și au crezut că Tu m-ai trimis”.

poate, cea cu osteneală a bunătăților după lucrare, iară Tatăl, pre cea duple minte mai presus de lume așzare, pre izbăvirea cea cu totul a cugetării cei materialnice, duple care vine la noi Cuvântul lui Dumnezeu, Care ne odihnește despre lupta împotrivicilor patimī și a demonilor.

95. Cel ce a poftit să omoare mădulările sale cele de pre pământ prin lucrare și să biruească prin cuvântul poruncilor pre lumea patimilor, de aici înainte nu va mai avea nici o scârbă, fiindcă a lăsat mai ales lumea și a venit la Hristos Iisus cel ce a biruit lumea patimilor și dărușce pre toată pacea. Pentru că acela ce n-a lăsat pre împătımirea celor materialnice, totdeauna va avea scârbă, cu cele duple fire schimbăcioase prefăcându-se și el duple cuget; Iar acela ce a venit la Hristos Iisus acesta duple nici un cuvânt nu va simți oarecare materialnică prefacere. Pentru aceea zice Domnul: „Acestea am grăit către voi, ca întru mine pace să aveți. În lume scârbe veți avea, ci îndrăzniți că Eu am biruit lumea“ (Ioan 16. 33) ²⁵⁷; care este, întru al meu cuvânt al faptei bune, pace aveți, izbăviți fiind de amețala furtunii și a turburării materialnicelor patimī și lucruri; Iar în lume, care este, întru împătımirea celor materialnice, veți avea scârbe, pentru cea una către alta prefacere a lor. Scârbe, într-adevăr, aș amândoi, și acela carele lucrează pre fapta bună, pentru osteneala ce este împreună cu dânsa, și acela carele iubește pre lume, pentru nenemerirea celor materialnice. Însă cel dintăi are scârbă mântuitoare, iar celălalt, stricătoare și putrezitoare; Și la amândoi răsufarea le este Domnul. Și unuia adecă, fiindcă-î încetează întru dânsul pre osteneala bunătăților prin nepătımirea cea privitoare; Iară celuilalt, după ce-î va rădica pre apropierea împătımirei către cele stricăcioase, prin pocăință.

96. Titlul cel de pe Cruce, scriind pre pricina Mântuitorului, ne arată curat pre Domnul cel ce s-au răstignit, cum că este Împăratul lucrării și al firei (cei privitoare) și al Teologhiceștii Filosofii. Fiindcă „Râmlenește, Elinește și Evreește“ zice că era scris cuvântul (Ioan 19. 20) ²⁵⁸. Socotesc dar prin cea Râmlenească, pre lucrarea cea duple faptă; fiindcă Împărăția Romanilor, duple Daniile (2. 40) ²⁵⁹, s-a hotărât cum că este cea mai puternică decât toate Împărățiile pământului: Asemenea dar dintre toate faptele bune, bărbăția este. Iară prin cea Elinească, pre fireasca privire, fiindcă neamului Elinesc i s-a dat mai mult decât celorlalți oameni fireasca filosofie. Iar prin cea Evreească să înțelege Teologia cea tainică, fiindcă neamul acesta arătat din început s-a adus la Dumnezeu prin Părinții cei de demult.

97. Să cuvine nu numai ca să fim noi omorători trușștilor patimī, dar și perzătorī gândurilor celor pătimășe ale sufletului, despre Sfântul ce zice: „În dimineți am ucis pre toți păcătoșii pământului, ca să pierz din Cetatea Domnului pre toți cei ce lucrează fără de lege“ (Ps. 100. 10) ²⁶⁰, care este adecă, patimile cele trușșști și gândurile cele fără de lege ale sufletului.

98. Cel ce ține pre drumul faptei bune fără de vătămăre, cu bună credință și dreaptă cunoșștință, fără de a se pleca în dreapta sau în stânga (Pil. 4. 24) ²⁶¹, acesta va cunoaște pre arătarea lui Dumnezeu, care se va face întru dânsul prin nepătımire; Căci: „Cânt și cuget în cale fără prihană, când vei veni către mine“ (Ps. 100. 2) ²⁶²; Psalmul arată pre îmbunătășșita lucrare, iară înșșălegerea lui, pre îmbunătășșita cunoșșcătoare știință, duple care simșșăște pre Dumnezeasca venire. Iar cel ce așșteaptă pre Domnul lui prin privigherea bunătășșilor, acesta este întru adevăr credincios și îmbunătășșit.

²⁵⁷ *Sfânta Evanghelie după Ioan, 16, 33*: „Acestea vi le-am grăit, ca întru Mine pace să aveți. În lume necazuri veți avea; dar îndrăzniți. Eu am biruit lumea”.

²⁵⁸ *Idem, 19, 20*: „Deci mulți dintre iudei au citit acest titlu, căci locul unde a fost răstignit Iisus era aproape de cetate. Și era scris: evreește, latinește și grecește”.

²⁵⁹ *Daniel, 2, 40*: „Și un al patrulea regat va fi tare ca fierul și, după cum fierul sfărâmă și zdrobește totul, așa și el va sfărâma și va prefăce totul în pulbere, ca fierul care face totul bucăți”.

²⁶⁰ *Psalmii, 100, 10*: „În dimineți voi judeca pe toți păcătoșii pământului, ca să nimicesc din cetatea Domnului pe toți cei ce lucrează fărădelegea”.

²⁶¹ *Pildele lui Solomon, 4, 24*: „Leapădă din gura ta orice cuvinte cu înșșeles sucit, alungă de pe buzele tale viclenia”.

²⁶² *Psalmii, 100, 2*: „Cânta-voi și voi merge cu pricepere, în cale fără prihană. Când vei veni la mine?”.

99. Nu se cade acela care vine la buna credință, să se povățuească către lucrarea poruncilor numai prin bună lucrare, ci întru adevăr să cuvine să se nevoească mai des și prin pomenirea Dumnezeștilor îndreptări către scopul acesta. Întrucât nu numai să cuvine să aibă poftă, dorind cu dor pre cele Dumnezești, dar și cu frica să se depărteze de răutăți, fiindcă zice: „Milă și judecată voi cânta Ție Doamne“ (Ps. 100. 1) ²⁶³; ca astfel să și cânte întru Dumnezeu cu dorul rânindu-se, și să stea întemeiat la cântare, cu frica iscusindu-se.

100. Cel ce cu bună armonie aș împreunat pre cele trupești către cele sufletești prin bunătate și cunoștință, acela s-a făcut lui Dumnezeu și chitară și fluer și lăcaș. Chitară adecă, fiindcă bine aș păzit pre armonia bunătăților: Iară fluer, deoarece prin Dumnezeștile de Dumnezeu graiuri, priimește întru dânsul pre însuflarea Sfântului Duh; iar lăcaș, fiindcă s-a făcut sălășluire a Cuvântului, prin curățania minții.

²⁶³ Psalmii, 100, 1: „Mila și judecata Ta voi cânta ție, Doamne”.

*Al Acestuiași Sfânt: Macsim Mărturisorul:
Suta a treia
Feluri de capete Teologhicești și Iconomicești, pentru bunătăți și răutăți*

1. UNUL este Cel mai presus de început și mai presus de fire: Sfânta Treime în Tri-Ipostatica Unime: Tatăl, Fiul și Sfântul Duh. Nemărginit cu firească unime cele Trei nemărginite; Carea pre aceea adecă: este? și cum? și ce? și cine este? are zic cuvântul ei cu totul tot neumblat la toate cele ce sunt. Fiindcă fuge de orice gândire a celor ce să cugetă, duple nici un chip neșind cea duple fire ascunsă înlăuntru, spre a se cugeta, și Toată cu totul de a tuturor cunoștințelor, măi presus întinzându-se cu nemărginire nemărginit.

2. Cel duple ființă chear, cel ce este bun este, care nici început, nici sfârșit are nici are pricină pre: a fi, nici pre vreo oarecare mișcare are, nici vreo pricină oarecare pre este. Este dar pre nu este de asemenea, nici chear (on) se află ca început având și sfârșit. Și pricină pre: a fi, și pre mișcare către oarecare pricină spre a fi pre: are, și chear ce: nu este, de se va zice cum că este, duple împărtășire și este și se zice, cu voința Celui ce întru adevăr este.

3. De va apuca înainte Cuvântul pre facerea celor ce sunt nici au fost, nici este, nici va fi cuvânt, măi presus ca Cuvântul. Cuvânt dar, nu fără Minte și lipsit de Viață: ci înmîntit, și viu, fiindcă are Minte care ființăște îl naște, dimpreună petrecător pre Părintele, și Viață dimpreună petrecătoare ființăște dimpreună a fi pre Duhul cel Sfânt.

4. Un Dumnezeu, al Unicului Fiū Născător Părintele și al Duhului Sfânt izvor; Unime neamestecată și Treime nedespărțită. Minte fără de început: Numai al Singurului Cuvânt fără de început Născător și numai ai Singurei Vieți, adecă al Duhului Sfânt Izvor (Purcegător).

5. Un Dumnezeu, fiindcă Una este Dumnezeirea: Unimea fără de început și simplă și măi presus de ființă și neîmpărțită și nedespărțită; Aceași Unime și Treime, ș.c.l. ...

6. Dacă fiecă împărtășire decât cele împărtășite măi înainte să înțālege; Arătat este, că a tuturor celor ce sunt, fără de asemănare duple tot chipul înainte zace pricina celor ce sunt. Carea măi înainte era duple fire și măi înainte să înțālege de cele ce sunt: Înșā nu ca o ființă amestecată, că atuncia va priimi pre cea Dumnezească ca o amestecată, și ca având pre Ipostas cele ce sunt spre împlinirea aflării lor: Ci ca o ființă măi presus de ființă. Fiindcă dacă meșteșugurile au aflat pre chipurile cele dintru dānșele, iar dimpreună toată firea pre felurile cele spre dānșele, cu mult măi mult Dumnezeu din cele ce nu sunt au adus spre a fi pre ființele totului Ca Un măi presus de ființă, și măi presus și fără de asemănare și cu nemărginire măi presus de ființă: Carele și au împreunat dimpreună cu meșteșugurile pre științele lor și pre a cunoaște chipurile afārilor și la fire au dat pre lucrātoarea putere a felurimii, și chear însuși aceea: – a fi –, al ființelor, l-au adus spre a fi.

7. Dumnezeu, carele nu să împărtășește după ființă de cele ce sunt, ci vorbește duple alt chip a se împărtăși de cei vrednici: nu esă deloc din cea ascunsă a Lui după ființă, Întrucât și acest chip, după carele voitor să împărtășește, rămâne totdeauna la toți neluat. Întru acest chip adecă și de voe au adus întru a fi pre cele împărtășite, duple cuvântul carele numai El Singur îl cunoaște cu de-amăruntul, din cea mai presus de putere a bunătății Lui. Așadar că a voi să zidească, nu este niciodată cu puțință aceasta a se face de o împreună pururea vecinică cu Cel ce au voit.

8. Cuvântul lui Dumnezeu, Carele s-au Născut o dată după trup, să naște totdeauna vrând duple Duh, la cei ce voesc numai, pentru iubirea de oameni; Și Se face Prunc pre Sineși întru dânși alcătuindu-se prin bunătăți; Și se arată atât, cât cunoaște bine cum că-L încapă acela care-L priimește. Nu cum că micșorează pre arătarea Mărimii Sale din zavistie, ci cu măsură cumpănește pre puterea acelora carii au dor ca să-L vază. Întru acest chip și totdeauna arătându-se Cuvântul lui Dumnezeu, cu chipurile împărtășirelor, pururea cu cea mai presus de covârșire putere a tainei rămâne la toți nevăzut; Întrucât Dumnezeescul Apostol cu multă înțâlepiciune, după ce au cercetat pre puterea tainii, zice: „Iisus Hristos erî și astăzi, Același și în veci“ (Evr. 16. 8)²⁶⁴; Cunoscând că totdeauna Taina este nouă și niciodată nu să învechește, ca despre cuprinderea minții.

9. Hristos Dumnezeu să naște și să face Om, prin luarea trupului care are suflet înțâlegător. Deci Cel ce au dat la toate pre naștere din ce nu au fost, pre Acela mai presus de fire L-au născut Fecioara, Căria nici un semn al fecioriei nu i-a deslegat. Fiindcă duple cum Acesta s-au făcut om, fără de a preface firea cea Dumnezească; Așa și pre Ceea ce L-au Născut, și Maică o face, și Fecioară o păzește, prin minune tâlcuește minunea; și cele invers (de-a-ndărăptul) iarăși, printr-o minune ascunde pre alta. Fiindcă Dumnezeu prin Sine duple ființă totdeauna este taină și scoate atât numai din fireasca Lui ascundere, cât aceasta prin arătare să așază mult mai tainuită. Și atâta iarăși o face Maică pre Ceea ce L-au Născut Fecioară, cât prin mișcare să așaze nedeslegate pre legăturile Fecioriei.

10. Să înnoește firea, și Dumnezeu Om să face. Și nu numai Dumnezeasca și statornica și nemișcata fire, să pornește și să mișcă către firea cea mișcătoare și nestatornică, ca să întărească pre aducere; Nici numai firea cea omenească, ceea ce fără de sâmbânță mai presus de fire alcătuiește trupul care-L săvârșește prin Cuvânt, ca să stea aducerea: Ci și Stea de la răsărit să arată în zi și pre Maghi îi povățuește în locul unde s-au întrupat Cuvântul (Mat. 2. 9)²⁶⁵; Ca să arate cu tainic chip, că biruește pre simțiri – Cuvântul – cel în Lege și-n Proaroci arătat și povățuește pre neamuri către Lumina cea mare a cunoștinței. Fiindcă către cunoștința Cuvântului celui întrupat, curat și Legea și Proocesul Cuvânt, duple cum cu amăruntul Steaua așa să cuvine cu bună credință a să înțâlege, cum că povățuește pre cei chemați prin dar, duple înainte punere.

11. Fiindcă de bună voe, eul omul, am călcat Dumnezeasca poruncă și pre statornicirea firei mele răsturnând-o, cu nădejde că mă fac Dumnezeu, după ce m-au înșălat diavolul și m-au tras la dulceață, prin care (dulceață) au adus în stare spre a fi pre moarte, și să măgulea fiindcă au priimit pre stricăciunea firelor: Pentru aceea se face Dumnezeu desăvârșit om, fără de a lăsa ceva din cele ale firei omenești, afară de păcat, – fiindcă acela nu era al firei –: Ca cu acoperământul trupului, după ce va amăgi și va zădări pre nesățiosul Balaur, să deșchiză gura lui și să înghiță pre trup, Carele la dânsul adecă să se facă otravă cu puterea Dumnezeirei cea dintr-însul, și să-l strice; Iar la firea cea omenească Apărător și Ajutător Organ; prin puterea cea într-însul a Dumnezeirei, ca să întoarcă iarăși înapoi către cel dintâi Dar pre Om. Fiindcă duple cum el (diavolul) ș-au vărsat pre otrava răutății lui prin lemnul cunoștinței și au stricat pre firea carea au gustat-o; Întru acest chip el după ce au mâncat pre Trupul Stăpânului, s-au stricat prin puterea Dumnezeirei carea să afla în Trup.

²⁶⁴ *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, 13, 8: “Iisus Hristos, ieri și azi și în veci este același”.

²⁶⁵ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 2, 9: “Iar ei ascultând pe rege au plecat și iată, steaua pe care o văzuseră în Răsărit mergea înaintea lor până ce a venit și a stat deasupra unde s-a născut Pruncul”.

12. Taina cea mare a Întrupării, totdeauna rămâne Taină. Nu numai când oareșicum să zice (sau să arată) prin puterea celor de Ea mântuiți, cum că are aceea adecă, care nu să zice mai mare decât cea arătată: Ci cum că și aceasta carea s-au arătat, încă rămâne cu totul tot ascunsă taină, și cu nici un cuvânt a să cunoaște după cum este nu să poate. Și să nu să arate la cineva cu mirare cea zisă: Pentru că Dumnezeu fiindcă este mai presus de ființă, și cuprinzător a zice de fiecă mai presus înființat cu nemărginire neasemănat, când va voi să vie în ființă, mai presus de ființă înființază. Pentru aceea și mai presus de om cu iubirea de oameni, din ființa oamenilor după ce într adevăr S-a făcut Om, pre chipul cum S-a făcut Om totdeauna îl are nearătat, fiindcă mai presus de om S-au făcut Om.

13. Să cugetăm cu credință pre Taina Dumnezeștii Întrupări și numai să slăvim fără de nici o iscodire pre Acela carele bine au voit a să întrupa. Fiindcă cine este acela carele îndrăsește într puterea cuvântătoareii adevăririi, să poată a spune cum să face zămislirea Cuvântului lui Dumnezeu? Cum naștere trupească fără sămânță? Cum S-a născut fără de stricăciune? Cum Maica carea l-au Născut, după naștere au rămas iarăși Fecioară? Cum cel mai presus de săvârșire, în vârste înaintează? Cum cel curat s-au Botezat? Cum hrănea Acela ce flămânzea? Cum Cel ostenit dăruia putere? Cum cel ce pătimea dăruia vindecare? Cum Cel ce murea, dăruia viață? Și ca să zic cea mai întâi și după urmă: Cum Dumnezeu Om să face? și cea mai înaltă mai ales și mai tănuitoare; Cum Cuvântul înființază duple Ipostas în Trup, carele duple ființă Ipostatnic tot să află în tatăl? Cum însuși tot este Dumnezeu duple fire și tot S-a făcut după fire Om, fără cu totul tot a tăgădui vreuna din firii, nici pre cea Dumnezească duple cum se află Dumnezeu, nici pre cea a noastră după cum s-au făcut Om??? Aceste Taine, numai credința le încapă, care (Credința) „este Ipostas al celor mai presus de fire și mai presus de cuvânt lucruri“ (Evr. 11. 1) ²⁶⁶.

14. Adam după ce au neascultat, au învățat că nașterea cea firească vine prin dulceață; Domnul o scoate pre aceasta din fire, nepriimind pre zămislirea cea din sămânță. Murea (Eva) după ce au călcat porunca, au descoperit că nașterea cea firească să începe din durere; Domnul o scoate și pre aceasta din fire, căci când S-a născut, n-au slobozit să pătimească stricăciune Ceea ce L-au Născut pre El, ca astfel să iasă din fire dimpreună și dulceața cea de voe și cea dintr-însa fără de voe durere (scârbă): Al cărora nu era Ziditor; Ci au făcut întoarcerea lor inversă (altfel, de-a-ndărăptul); și au învățat cu tainic chip ca să începem o altă viață duple cuget, carea poate adecă începe din scârbe și ostenele, ci încă într adevăr ajunge la dulceață Dumnezească și veselie nemăsurată. Pentru aceea Se face Om și să Naște ca omul Acela Carele au făcut pre om, ca să mântuească pre om: și să vindece prin ale Lui pătimiri, patimi. Și să arate El cum că se află o patimă ca cea ce înnoiește prin iubirea Lui de oameni pre cele duple Duh obicinuite ale patimilor noastre, cu chip mai presus de fire, adecă prin ale Lui cele duple trup lipsiri (pățimiri).

15. Cel ce prin Dumnezeescul dor au biruit pre aplecarea sufletului cea către trup, s-au făcut nescris împrejur, deși să află în trup. Fiindcă Dumnezeu carele rănește cu Dorul pre pofta celui ce pofteste, este fără de asemănare mai înalt decât toate, și nu lasă pre cel ce pofteste să-și înalte pre pofta lui nicăiri. Să poftim dar pre Dumnezeu cu toată puterea firei noastre. Iară pre alegerea voinței noastre, să o păzim nestăpânită despre toate cele trupești; și mai ales să nu ne suim mai presus decât toate cele ce sunt și simțite și gândite, și deloc să nu ne păgubim de cea firească cuprindere, ci duple cunoștință totdeauna cu Dumnezeu să fim, Carele duple fire este nescris împrejur.

16. Reaua pătimire a Sfinților, este nevoință și împotriva zavistiei și pentru fapta bună; Și adecă zavistiei, ca să se facă Domn cel ce să nevoește prin dorul de a birui, iar a faptei bune, pentru a rămânea nebiruit prin răbdarea a toatei rele pătimiri. Și adecă celui nevoitor, ca să-și îndrepteze răutățile prin muncirea celor ce au săvârșit, iar ceilaltă, ca să cunoască pre cei îmbunătățiți cari se află în primejdii.

²⁶⁶ *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, 11, 1: “Iar credința este încredințarea celor nădăjduite, dovedirea lucrurilor celor nevăzute”.

17. Celenchiul * faptei bune este a se nevoi cineva întru ostenele; Iar celenchiul (decorația) biruinții, aduce la aceea carii au răbdare pre nepătimirea sufletului, prin care să unește cu Dumnezeu prin dragoste, despărțându-se de trup și de suflet prin buna punere. Fiindcă întărire a sufletului este întru cei ce rabdă reaua pătimire a trupului.

18. Fiindcă ne-am amăgit de dulceață dintru început și înainte am cinstit pre moarte, decât pre adevărata viață, cu mulțămărită dar acum să răbdăm pre ucigătoarea aceștii dulceață, carea este: osteneala cea trupească. Deci, după ce omorâciunea aceștia împreună va perde cu sineși pre moartea ceea ce o au pricinuit nouă dulceața, atunci rezidim pre viața, care întru acest chip se reîntoarce la noi; adecă vândută fiind prin dulceață, iarăși să se răscumpere prin puțină osteneală trupească.

19. Dacă prin cea moleșită bună petrecere a trupului cineva s-a obicinuit a adăoga pre puterea păcatului, arătat este cum că când acela va petrece rău trupește, puterea faptei bune începe firește a se înnoi. Ia să răbdăm dar cu vitejie pre reaua pătimire a trupului, care este curățitoare a întinăciunii sufletului și pricinuitoare a viitoarei slave: „Fiindcă nu sunt vrednice pătimirele ceste de acum, către slava ceea ce va să se descopere nouă“ (Rom. 8.18) ²⁶⁷.

20. Nici Doctorii nu dau una și aceeași doctorie când vindecă trupul; așa nici Dumnezeu când tămăduiește boalele sufletului, nu numai într-un chip pre vindecare o cunoște potrivit la toate sufletele; Ci la fiecare pe potrivit chip uneltește și lucrează tămăduirele. Ia să mulțămim dară tămăduindu-ne, deși are osteneală și muncă cea făcută, căci sfârșitul e fericit.

21. Nici una alta nu muștră (strică) atâta pre întocmirea sufletului, cât ca lepădarea relei pătimiri a trupului: întru care dacă va intra, se va arăta că iubește mai mult pre trup decât pre Dumnezeu. Iar dacă întru lepădarea aceștia va rămânea nemișcat, se va arăta atunci cum că cinstește pre fapta bună mai mult decât pre trup, prin care va primi pre Dumnezeu ca să locuească înlăuntrul lui; Carele au primit a pătimi pentru el, și strigă duple cum oarecând ucenicilor lui: „Îndrăzniți, Eū am biruit lumea“ (Ioan 16.33) ²⁶⁸.

22. Dacă toți Sfinții au primit feluri de pedepse, deci și noi pedepsindu-ne să mulțămim, ca să ne învrednicim a ne face părtași și slavei acelora, „fiindcă pre carele iubește Domnul îl ceartă și bate pre tot fiul carele primește“ (Pil. 3.12) ²⁶⁹.

23. Adam fiindcă au primit pre dulceață, carea i-au pus-o înaintea lui coasta (adecă Eva), scoate afară din Raiu pre neamul omenesc; Iară Domnul prin durere când aceea s-au deschis cu sulița, „au băgat pre tâlhar înlăuntru raiului“ (Ioan 19.34) ²⁷⁰ Să iubim dar și noi pre durerea cea trupească și să urâm pre dulceața lui, fiindcă aceea ne bagă și ne așază întru cele bune.

24. Dacă Dumnezeu pătimește făcându-se om, cine pătimind și nu foarte se va bucura având împreună părtaș la pătimire pre Dumnezeu? pentru care întrucât pătimește împreună cu Dumnezeu, se face părtași împărăției; Fiindcă este adevărat Acela carele au zis: „Adevărat dacă pătimim împreună, împreună ne vom și proslăvi cu Dânsul“ (Rom. 8.17) ²⁷¹.

25. Și dacă fără de alta se cuvine a ne osteni, fiindcă s-a amestecat în fire dulceața prin Strămoș, cu vitejie dară să răbdăm pre nevoințele cele vremelnice și durerile, care și pre holdul dulceații îl slăbește și pre noi printr-acesta ne slobozește din munci.

* celenchiul, înseamnă decorația, cum explică în continuare traducătorul, dar și răsplătirea, premiarea, împlinirea, rezultatul.

²⁶⁷ Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel, 8, 18: „Iar cei ce sunt în carne nu pot să placă lui Dumnezeu”.

²⁶⁸ Sfânta Evanghelie după Ioan, 16, 33: „Acestea vi le-am grăit ca întru Mine pace să aveți. În lume necazuri veți avea; dar îndrăzniți. Eu am biruit lumea”.

²⁶⁹ Pildele lui Solomon, 3, 12: „Căci Domnul ceartă pe cel pe care-l iubește și ca un părinte pedepsește pe feciorul care îi este drag”.

²⁷⁰ Sfânta Evanghelie după Ioan, 19, 34: „Ci unul dintre ostași cu sulița a împuns coasta Lui în îndată a ieșit sânge și apă”.

²⁷¹ Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel, 8, 17: „Și dacă suntem fii suntem și moștenitori – moștenitori ai lui Dumnezeu și împreună moștenitori cu Hristos dacă pătimim împreună cu El să ne și preamărim”.

26. Sfârșitul tuturor bunătaților este dragostea, fiindcă povățuește către Dumnezeu. Carele este nemărginitul bun și a tot bunului pricină. Decă câți călătoresc întru această dragoste, îi apropie și-i unește cu Dumnezeu, fiindcă rămân credincioși și statornici, deoarece credința este temeiul celor după dânsa, adecă zic al nădejdi și al dragoste; Iară nădejdea, este putere a mărginașelor ei, adecă ai dragoste și ai credinței, carea arată rodul prin sineși pre: a crede și a iubi, și învață prin sineși să alergăm către El (Dumnezeu); Iară dragostea este împlinirea acestora și cea duple urmă poftită, carea toată cu totulul tot îi acoperă și le dă prin ea încetare a mișcării ce despre ele și pre luare împreună le duce de față prin sineși, adecă în loc de a crede: este, iar în loc de a nădăjdui: cum că – de față este –.

27. Lucrul dragostei este împlinirea și sfârșit mărginașelor ei ce către această lucrare, prin schimbarea legăturii acei către această împreună unire, întrucât între ele felurimile să se arate mai bine și să pregătească pre chemări; adecă: și pre om să-l facă Dumnezeu, iar Dumnezeu să se facă și să se arate Om, prin una și neschimbată și a celor duple alegere, adecă și voința sfatului și mișcarea.

28. Dacă întru adevăr noi suntem duple chipul lui Dumnezeu, să ne facem dar pre înșine și ai lui Dumnezeu, iar mai ales numai ai lui Dumnezeu: și cu totul și cu toții, fără de a aduce ceva pământesc împreună cu noi, ca apropiindu-ne de Dumnezeu, să ne facem Dumnezei, duple cum am priimit de la Dumnezeu, adecă pre a fi Dumnezei; Fiindcă așa să cinstește Dumnezeasca dăruire și arătarea Dumnezești păci, adecă cu iubirea înțelegerii.

29. A marilor fapte bune este dragostea, precum și a tuturor bunătaților întâiul și alesul bine, fiindcă unește pre Dumnezeu cu ea, adecă pre cel ce o are pre dânsa; și pregătește pre Ziditorul a să arată ca omul, prin asemănarea și neschimbarea cea către Dumnezeu a acelora, cari întrucât este cu puțință lor se fac Dumnezei; Prin care neschimbare înfățoșază, cum că lucrează prin aceea, adecă: „Să iubești pre Domnul Dumnezeuul tău din toată inima ta și din tot sufletul tău și din toată vârtutea ta, și pre aproapele ca însuși pre tine“ (Luc. 10.27) ²⁷².

30. Să cuvine să cunoaștem, cum că diavolul ne-a despărțit și ne-a depărtat pre noi de la Dumnezeu și pre unii de alții, duple voință înșălându-ne pre noi cu vicleșug și cu chip înrăutățit și mai înainte cugetat, adecă prin iubirea de sine și prin asuprea dulceții. Căci duple ce au întors pre adevăr, cu un chip oarecare au împărțit pre fire în multe rele slăvirii și năluciri.

31. Trei (3) sunt cele mai mari și începuturi ale răutății, și prost a zice, născători a toată răutatea: Necunoștința, iubirea de sine și tirănia (cumpliția), hrănindu-se una cu alta și împreună stând una prin alta. Fiindcă din necunoștința cea despre Dumnezeu este iubirea de sine, iar dintr-aceasta, tirănia. Și nimeni nu grăește împotrivă cuvântului, nu. Căci prin chipul relei uneltiri al puterilor noastre, zic al cuvântării, al poftei și al mâniei, pre acelea vicleanul le vără întru noi.

32. Să cuvine să ne mișcăm către singur Dumnezeu (cu) cunoștința cea duple căutare în locul necunoștinței, prin mijlocirea cuvântului; Iar prin pofta cea curată de iubirea de sine, numai în dorul cel către Dumnezeu prin mânie despărțită de tirănie. Și să zidim pre Dumnezeasca și fericita dragoste, care vine dintr-acestea și carea unește cu Dumnezeu și face Dumnezeu pre iubitorul de Dumnezeu.

33. Iubirea de sine, fiindcă este început, duple cum am zis, și maică a răutăților, să ne obicinuim ca pre toate cele dintr-însa și pre cele după dânsa să le smulgem ca pre nișce pene și să le aruncăm. Fiindcă, când aceasta se va afla cu totul nimica având, duple nici un chip nu poate a fi nici semn nici fel al răutății.

34. Să cuvine să ne ținem bine și să ajutăm și pre înșine și unii pre alții, atât, întrucât și însuși Hristos întâiul pre aceasta o au arătat, după ce adecă au pătimit pentru noi.

²⁷² *Sfânta Evanghelie după Luca, 10, 27:* “Iar el răspunzând a zis: Să iubești pe Domnul Dumnezeuul tău din toată inima ta și din tot sufletul tău și din toată puterea ta și din tot cugetul tău, iar pe aproapele tău ca pe tine însuși”.

35. Prin dragoste Sfinții toți s-au împotrivit păcatului, fără de a socoti pre viața cea de față, răbdând feluri de morți ca să iasă din lume și să se unească și cu sineși și cu Dumnezeu și atât, cât firea aș încăput unind pre acestea cu sineși. Fiindcă aceasta este cea adevărată și fără de prihană Dumnezească înțelepciune a credincioșilor: al căreia sfârșit este bunătatea și adevărul. Negreșit întru adevăr bunătatea este iubirea de oameni, iar adevărul, iubirea de Dumnezeu după credință, care sunt cunoștințele dragosteii, ca ceea ce unește cu Dumnezeu și unii cu alții pre oameni, și pentru aceea și are pururea statornică pre rămânerea bunătaților.

36. Lucrarea și adevărarea desăvârșitei dragoste ceii către Dumnezeu este, cea adevărată și curată așazare din dragoste către aproapele, prin cea de bună voe alegere: Fiindcă „cel ce nu iubește pre fratele său pre carele îl vede, pre Dumnezeu pre Care nu L-a văzut nu poate să-L iubească”, zice Dumnezeescu Apostol Ioan (1 Ioan 4.20)²⁷³.

37. Calea adevărului este dragostea, fiindcă cu ea s-a numit Dumnezeu Cuvântul pre Sineși (Ioan 14.6)²⁷⁴, arătând pre aceea câți călătoresc pre dânsa, cum că s-a făcut întru Dumnezeu și Părintele curații de toate cele protivnice.

38. Aceasta este ușa, prin care cel ce să pocăște întră la Sfintele Sfinților și să face privitor ai ceii neapropiate frumuseții ai Sfintei și Împărătesei Treimi.

39. Înfricoșat lucru este cu adevărat și mai covârșitor decât toată osânda, ca adevărat prin dragostea cea către cele stricacioase, să facem moartă pre viața care ni s-a dat nouă de la Dumnezeu prin Darul Sfântului Duh. Și cunosc întru adevăr pre această frică, câți aș ales înainte a cinsti pre cea adevărată iubire de sine, (decât pre iubirea de sine cea rea)(egoismul).

40. Ia să uneltem, întrucât să cuvine, pre pace; ca astfel pre iubirea cea către lume și către Țiitorul lumii, care rău se află întru noi, după ce vom lepăda-o, să desființăm pre lupta cea către Dumnezeu, ce prin patimile noastre se face, deși târziu. Căci după ce vom face întru și cu Dumnezeu așezământ de pace nedeslegat, spre stricarea păcatului celui trupesc, atunci pre vrajba cea către Dumnezeu vom înceta-o.

41. Este cu neputință a ne împrieteni cu Dumnezeu, noi ceii ce suntem împotriva lui Dumnezeu cu patimile, și suferim de a da bir viceanului tiran și ucigătorului sufletelor noastre Diavol, prin răutatea noastră: de nu mai întâi ne vom face vrăjmași ai Diavolului; Fiindcă întrucât de bună voe slujim patimilor necinstirei, până atuncea suntem vrăjmași lui Dumnezeu și luptători singuri aducând asupra noastră pre plăsmuirea patimilor. Și nici un folos nu se face întru noi de aici înainte din pacea lumii, întrucât sufletele noastre nu sunt întru bună așazare sculându-ne asupra și a Înșuși Făcătorului și nepriimind a ne pune sub Împărăția lui Dumnezeu, ci încă ne robim la mii de stăpâni, cari ne silesc la răutate și ne face a protimisi calea ce duce spre perzare cu înșălăciune, decât ceia ce mântuește.

42. Pentru aceasta, zice, ne-aș făcut pre noi Dumnezeu, ca să ne facem părtași Dzumnezeestii Lui Firi și părtași vecinimei Lui și să ne arătăm asemenea ca Dânsul după cea prin Dar înDumnezeire, prin care întru adevăr este toată starea și petrecerea celor ce sunt, și trecerea și nașterea acelor ce nu sunt.

43. Dacă poftim ca să fim și să ne numim ai lui Dumnezeu, să ne nevoim ca să nu vindem pre Cuvânt la patimi, după cum Iuda, ori să ne lepădăm ca Petru; Fiindcă lepădarea de cuvânt, este cea din frică părăsire de a face cineva pre bunătate, iară vânzarea, este păcatul cel după lucrare, care mai înainte s-aș cugetat; precum și pornirea cea spre păcate.

²⁷³ *Întâia Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Pavel*, 4, 20: “Dacă zice cineva: iubesc pe Dumnezeu, iar pre fratele său îl urăște, mincinos este! Pentru că cel ce nu iubește pe fratele său, pe care l-a văzut, pe Dumnezeu, pe Care nu L-a văzut, nu poate să-L iubească”.

²⁷⁴ *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 14, 6: “Iisus i-a zis: Eu sunt Calea, Adevărul și Viața. Nimeni nu vine la Tătăl Meu decât prin Mine”.

44. Sfârșitul a orișicâreia scârbe este bucuria; și a toată osteneala, odihna; și a tuturor necinstirelor, slava; Și simplu al tuturor celor dureroase pentru hatârul faptei bune, sfârșitul le este (țanta) de a ajunge la Dumnezeu și de a fi cu Dânsul totdeauna, și a dobândi vecinica odihnă, ce nu are sfârșit.

45. Dumnezeu fiindcă voește din fire ca să ne unească firește și cu cunoștința unii cu alții și la aceasta a aduce pre tot neamul omenesc, ca Un Bun, pentru aceasta cu iubire de oameni a însemnat întru noi pre Mântuitoarele porunci, și pentru Harul acestora au legiuit cuprinzător: a milui și a ne milui.

46. Iubirea de sine a oamenilor, pre înțelegerea acelor dintre noi și a legilor (firești), după ce acest egoism le-a întors după istețimea lui, cu acest chip pre o fire a împărțit-o în multe părți: și așa a adus-o pre ea întru deslegare, carea suține până astăzi pretutindena; și așa a întrarmat prin alegerea aceasta pre fire contra eiși. Pentru aceasta cu adevărire orșicine cu cuget întreg-înțelept și cu alese cugetări, de a reușit a deslega pre această neașzare a firelor, pre sineși mai întâi s-a milut, fiindcă a zidit pre cunoștința după fire și întru Dumnezeu a înaintat prin aceea și a arătat asuprăși întru sineși, care este chipul Cuvântului celui după Icoană, și cum din început Dumnezeu pre a noastră fire cu bună cuviință a zidit-o asemenea Luiși, și arătat a închipuit pre a Luiși bunătațe într-însa, și așa a așzat-o tare, nebiruită, pacinică, nemișcată, și către Dumnezeu și către sineși strânsă prin dragoste, după care ținem nedespărțit pre Dumnezeu adecă cu chip doritor, iar cu chip compătitor unii către alții.

47. Iubitorul de oameni Dumnezeu, pentru aceea s-a făcut Om, ca să aducă către Sineși pre firea oamenilor și să o împreune cu Sineși și pre a o înceta de a să aduce rău către sineși, și mai ales de a se scula firea asupra eiși, făcându-se împărțită, fără a avea vreo așzare după cunoștința pentru orișice, din pricina nesocotitei ei mișcări.

48. Nici un lucru din câte sunt după Dumnezeu, nu să socotește mai cinstit la cei ce a minte și mai ales și mai iubită lui Dumnezeu, ca desăvârșita dragoste; Fiindcă pre cei despărțiți îi unește întru una și poate a zidi o aceeașime întru mulți și chiar în toți după cunoștință. Pentru că aceea este al dragostei, adecă ca să-î alcătuească întru o cunoștință pre toți câți caută să viețuească după dânsa.

49. Dacă firește Bunul este împreunător al celor despărțite și întru una le adună, arătat este cum că răul este despărțitor al celor unite și stricător; Fiindcă firește cel rău este răsipitor și nestătător și în multe feluri despărțitor.

50. Cea adevărată și după cunoștința dragoste a lui Dumnezeu, este izbăvire de toate relele și scurt drum către mântuire, încă și al tuturor cu totul lepădare, adecă a dragostei cei despre suflet către trup și către lumea aceasta. Pentru care după ce vom lepăda de asupra noastră pre pofa dulceții și pre frica osteneții, izbăvind-ne de reaua iubire de sine, atunci ne vom sui către cunoștința Ziditorului; Și în locul viclenii iubirii de sine, după ce vom lua pre cea bună și înțelegătoare iubire de sine, care este despărțită de dragostea cea trupească, nu vom înceta încă de a sluji lui Dumnezeu pre întemeerea sufletului. Fiindcă aceasta este întru adevăr slujirea cea cu totul plăcută lui Dumnezeu, adecă cea cu de-amăruntul grijire a sufletului pentru bunătați.

51. Acela care nu poștește pre dulceața cea trupească și nu să teme cu totul de durerea osteneții, s-a făcut nepătimaș. Fiindcă prin aceasta dimpreună cu a acelora născătoare – iubire de sine –, a omorât cu totul pre toate patimile, împreună și cu neștiința, carea este începătura răutăților. Și cu desăvârșire a ajuns pre fireștile bunătați, și drept și sârguitor întru toate cele asemenea pururea rămânând cu aceasta nemișcat (adecă cu nepătımirea); și vede slava lui Dumnezeu cu descoperită față și din strălucitoarea frumuseță carea este întru Dânsa privește pre Dumnezeasca și neapropiata Mărire.

52. Pre dulceața aceștii vieți și pre frica durerii, cu toată puterea noastră să le lepădăm, căci atunci cu totul ne vom slobozi de orice fel de răutate și meșteșugire a patimilor și a dracilor; Fiindcă pentru dulceața iubim patimile, iar pentru frica durerii (osteneții) ne depărtăm de bunătați.

53. De vreme ce toată răutatea firește este stricăcioasă dimpreună cu chipurile care împreună o ține pre ea, află omul prin cercarea aceștia, cum că fiecă dulceță fără de alt, moștenitoare are pre durere. Pentru aceea adecă către dulceță cu totul tot pornire aū luat; Iar de către durerea ostenelei, cu desăvârșire să depărtează. Deci pentru hatărul celei dintăi, își pune toată puterea lui; iar celeilalte cu toată osârdia să nevoește a i se împotrivi: Fiindcă socotește cum că prin această meșteșugire, va depărta pre una de la ceilaltă, (care este cu totul cu neputință) și numai una cugetă, cum că va avea pre iubirea de sine împreună cu dulceța vecinic, fără de durere cu totul tot. Și să vede că n-aū socotit din pricina patimii, cum că nu este cu puțință niciodată ca dulceța să fie despărțită de durere; De vreme ce durerea ostenelei este amestecată cu dulceța: deși cugetă întru alt fel ceī ce o aū fără de a înțelege cum că o aū întru acest chip, fiindcă ține dulceța după patimă, căci firește să vede pururea aceea că ține și strânge și acopere pre simțirea celuī ce o are. Și când dar căutăm pre dulceță prin iubirea de sine, și iarăși prin aceeași pricină ne silim a fugi de durerea ostenelei, meșteșugim pe cele negrăite nașteri ale stricăcioaselor patimī.

54. Desăvârșit nu cunoaște cineva cu cercarea simțitor, atât pre dulceță cât și pre durere, mai ales când se va lipi cu mintea cu totul de cel iubit și dorit și poftit Dumnezeu; Fiindcă s-a slobozit de dragostea cea trupească.

55. Dupre cum cu de-amăruntul nu poate cineva a sluji curat lui Dumnezeu, fără de a-și curăți mai înainte bine pre suflet; Întru acest chip nici zidirei poate să-ī slujască, fără de a-și netezi trupul și a-l îngriji. Dupre care adecă trupul, când omul va săvârși pre cea stricăcioasă slujire, și prin acesta se va face iubitor de sine, are de aicea pre dulceță și pre durere de neincetat lucrându-se într-însul, și mânâncă cu acest chip totdeauna din lemnul neascultării binelui și al răului, amestecând și pre simțire întru aceasta; și așa are pre cunoștință din ispitire. Iar dacă cineva, poate, va zice pre cea arătată zidire cum că aceasta este lemnul cunoștinței binelui și al răului, nu va greși de la adevăr; Fiindcă firește are pre împărțășire, care este făcătoare a dulceții și a durerii.

56. Unde nu stăpânește cuvântul, acolo firește stăpânește cea dupre simțire, întru care oarecum frământată are și pre puterea păcatului, mișcând dupre ipostas pre suflet prin dulceță către milostivire a împreună ruditului trup; Dupre care ca un lucru al ei firesc (al simțirei), zălogește întru dânsa prea pătimașă dulceță de a îngriji pre trup prin dragostea fireștii vieți și-l așază a se face ziditor al neipostatnicei răutăți.

57. Răutate a sufletului celuī înțelegător, este uitarea bunătăților celor dupre fire, ceea ce decurge din pătimașă rudenie cea către trup și către lume; Pre care o prăpădește când va stăpâni Cuvântul dupre meșteșugul cel Duhovnicesc: și care cercetează și dispută (ceartă) pre firea lumii și a trupului și alungă pre suflet întru încăperea rudeniei lui cei înțelegătoare, către care nu poate să treacă legea păcatului, căci nu are încă presimțire ca pre un pod, prin care să poată pași în minte, doarece o aū deslegat de rudenia cea către suflet, aruncându-o pre aceasta (pe simțire) de a căsca gura la cele simțite. Deci mintea covârșind pre rudenia cea dupre fire, desăvârșit nu mai simte nimic.

58. Dupre cum cu adevărat când Cuvântul va fi Domn al patimilor, face pre simțire organ al faptei bune; Așa și patimile când va domni peste cuvânt, închipuesc pre simțiri către păcat. Și trebuie mare luare aminte a cerceta și a cugeta, cum va putea face sufletul, care dupre cum să cuvine prin cea bună prefacere a unelti către nașterea bunătăților pre ipostasul acelora, prin care mai înainte aū păcătit.

59. Sfânta Evanghelie ne învață lepădare adecă a vieții cei trupești și mărturisire a cei Duhovnicești. Ci pentru aceștia zic, adecă pentru cei ce totdeauna dupre simțire omoară pre viețuirea cea omenească în trup dupre veacul acesta, însă viețuesc după Dumnezeu numai a Duhului viață: dupre Dumnezeescul Apostol și dupre cei ca el, cari desăvârșit nu viețuesc asemenea

viață, „ci viețuește întru dânsii Hristos“ (Gal. 2.20)²⁷⁵, având numai pre cea duple suflet petrecere. Decî întru acest chip fiindcă ca cei ce duple Dumnezeu viețuesc, morți duple trup în viața aceasta să judecă; și au scârbe adecă și multe munci și strămătorări și goniri și nenumărate feluri de ispitate, însă cu bucurie le rabdă.

60. Când cea duple fire se va rătăci, fiece patimă să împreună fără de alt cu împlecticirea oareșicărui simțit, și duple simțire și duple fireștile puteri, adecă – poate a mâniei sau a poștei. Decî dacă mintea va privi spre sfârșitul cel către dânsese, adecă duple strângerea celui simțit și a simțirelor și a fireștilor ei puteri, și va reîntoarce pre fiecare către cuvântul lor cel duple fire, și va privi curat pe cel simțit fără de împreunarea simțirelor cea către el, iar pre simțiri fără de apropierea celui simțit către dânsese, și pre pofta oareșicărui altei puteri duple fire, fără de pățimașă plecare a simțirelor, ori a celor simțite: (adecă așa duple cum odrăslirea patimii pregătește a se face privirea mișcării în suflet): Atunci ca pre vițelul vechiului Istrail risipind și supțiind pre adunarea orișicărui patimă, samănă lângă apa cunoștinței, perzând desăvârșit și pre acea încă subțire nălucire a patimilor, cu reașăzarea cea către dânsese a acelor lucruri, care duple fire săvârșăște aceasta.

61. Cea întinată viață cu multe greșale ale truștilor patimă, este ca un veșmânt mânjit. Fiindcă ca un veșmânt oarecare țesut din împreună petrecerea cea duple viață, fiece om se arată firește, ori drept, ori nedrept. Și unul adecă are veșmântul curat din viața cea cu fapte bune; iar altul având petrecere întinată cu viclene fapte, mai ales îi este mânjit veșmântul de la trup, ori de la cel duple știință obicei și plecare, care schimbă sufletul prin pomenirea acelor din trup viclene mișcări și lucrări, pe care o privește totdeauna către sineși, ca pe un veșmânt oarecare, umplându-se de putoarea patimilor. Fiindcă duple cum de la Duhul, prin bunătațile cele duple cuvânt s-au țesut una cu alta ca o pânză, făcându-se sufletului haină nestricăcioasă, carele duple ce-l va îmbrăca (Duhul) cu ea se face frumos și slăvit; Întru acest chip și de la trup se țesă patimile una cu alta măsurate și se face o haină necurată și urâtă și întinată, care arată dintru sine pre cunoștința sufletului (după ce o va îmbrăca), alt chip și icoană, afară de cea Dumnezească.

62. Cu adevărat credința a nădejdei cei către înDumnezeire la firea oamenilor Întruparea lui Dumnezeu, care atâta face pre om Dumnezeu, pre cât s-a făcut și El om. Pentru că Acela care fără de păcat S-a făcut om, arătat este că fără de prefacerea Dumnezeirei va înDumnezei pre fire, și atâta o va înălța spre Sineși, pre cât Acesta pre sineși s-au pogorât pentru om. Carele cu tainic chip învață Marele Apostol și zice: „Cum că se va arăta întru noi în veacurile cele viitoare, nemăsurata bogăție a bunătații lui Dumnezeu“ (Efes. 2.7)²⁷⁶.

63. Când adecă va stăpâni cuvântul pre mânie și pre poftă, lucrează pre faptele cele bune; Iară când mintea prin cuvânt va privi spre cele făcute, adună pre negreșita cunoștință; Iară când cuvântul după lepădarea aceloră contra pusă va afla pre cea duple fire dorită, și mintea duple trecerea celor cunoscute va înțelege pre pricina celor ce sunt și pre cea mai presus de ființă și de cunoștință: atuncea urmează cea după; Dar patimă și a înDumnezeirei, Carea depărtează pre cuvânt de la fireasca înțelegere, întru care nu este cea socotitoare; Iară pre minte o încetează de la cea duple fire cunoștință, întru care nu este cea cunoscătoare; Și lucrează prin cea duple așăzare asemenea Dumnezeu pre acela carele s-a învrednicit Dumnezești împărtășiri.

64. Când se va prea rugini sufletul cu întinăciunea dulceșilor, atuncea osteneala îl curătaște și deslipește de la el pre legătura celor materialnice, dacă adecă își va cunoaște paguba care-î

²⁷⁵ *Epistola către Galateni a Sfântului Apostol Pavel*, 2, 20: “M-am răstignit împreună cu Hristos, și nu eu mai trăiesc, ci Hristos trăiește în mine. Și viața mea de acum în trup, o trăiesc în credința în fiul lui Dumnezeu. Care m-a iubit și S-a dat pe Sine însuși pentru mine”.

²⁷⁶ *Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel*, 2, 7: “Ca să arate în veacurile viitoare covârșitoarea bogăție a harului Său prin bunătața ce a avut către noi întru Hristos Iisus”.

pricinuește iubirea cea către acelea: Pentru care pricină a slobozit Dumnezeu pre Diavolul, dupre dreaptă judecată, ca să împileze pre oameni prin munci (spre cercare).

65. Dulceața și întristarea, poftă și frica, și cele următoare acestora, în firea oamenilor nu s-au zidit dintru început; Iar fiindcă și împreună s-au înjugat în hotarul firelor, aceasta o zic care o am învățat de la Marele Grigorie Nisis: Cum că prin căderea noastră de la săvârșire, s-au adăogat și acestea, lipindu-se la necuvântătoarea parte a firei. Prin care în loc de fericita și Dumnezeasca Icoană, îndată cu călcarea s-au făcut în om arătată și cunoscută asemănarea necuvântătoarelor vietăți. Fiindcă să cuvenea după ce s-au acoperit vrednicia cuvântului, de la acelea prin care au câștigat pre cele cunoscute celor necuvântătoare, drept și după lege să se muncească firea oamenilor. Înțelepțește dar și cu drept cuvânt, Marea Minte a lui Dumnezeu a iconomisit prin acestea a aduce întru simțirea de sine pre om.

66. Și patimile adecă întru bine să reface de către cei osârduitori, când cu înțelepciune și cu cunoștință după ce le vom despărți de cele trupești, le vom uneli spre dobândirea celor cerești bunătați. Adecă, când pre poftă o vom face doritoare mișcare către înțelegătoarea poftire a celor Dumnezești; Iar pre dulceață, atunci când vom lucra veselitor fără de vătămare cu cea volnică lucrare a minții întru Dumnezeștile Daruri; Iar pre frică, când vom lucra cu păzitoare îngrijire despre viitoarele munci pentru cele greșite; Iar pre întristare, făcându-o îndreptătoare a păcăinții pentru răutățile cele de față. Și în scurt să zicem, după cunoștința Doftorilor, cari cu otrăvitoarea heară a năpârcii scoate pre vătămarea cea dintru care este, ori care să se întâmple. Așa și noi prin patimile acestea, să uneltem a lepăda și pre răutatea cea de față, ori pre cea așteptată, asemenea și spre dobândirea și păzirea bunătaților și a cunoștințelor.

67. Și adecă Legea Așăzământului celui dintâi, prin practica filosofie curățește desăvârșit pre fire de orice întinăciune; Iar Legea Noului Așăzământ, prin privitoare tainica lucrare înalță pre minte cu chip cunoscător de la cele trupești către împreună rudenia privirelor celor înțelegătoare.

68. Dumnezeasca Scriptură, pre cei ce intră prin cele dinainte uși și oareșicum încă se alfă în Dumnezeasca ogradă a faptelor bune, îi numește temători; Iar pre cei ce au dobândit măsuratecă deprindere a cuvintelor și a chipurilor faptei bune, îi numește sporiți; Iar pre aceea care au ajuns în vârful bunătaților și mai ales al arătătoarei adevăriri cu cunoscător chip, pre unii ca aceștia îi numește desăvârșiți. Decă acela carele a reîntors spre întâia obișnuință și legătură a patimilor și pre toată plecarea lor prin frică o au înalțat către Dumnezeștile lucruri, cu nici un chip nu este mai de jos ca cei ce au intrat, deși încă nu au dobândit nici o deprindere către faptele bune, însă s-au făcut părtași ai Înțelepciunei cei numite celor desăvârșiți. Dar nici cei de al doilea cari au sporit adecă, nu sunt mai de jos ca cei desăvârșiți, deși încă nu au dobândit pre aceeași aleasă cunoștință a celor Dumnezești, care este întru cei desăvârșiți; Fiindcă și ca cei desăvârșiți, cei cu tainic chip s-au învrednicit privitoare Teologhii, iară pre minte o au așăzat curată de fiecă materialnică nălucire și închipuire și cari aduc nelipsit pre toată asemănarea Dumnezeștii frumuseți, se văd că au învisterit înru ei și pre Dumnezeasca dragoste.

69. Îndoită este frica: Una adecă curată, iară alta nu curată; Fiindcă adecă frica care să lucrează prin vinuirea muncilor, având pricină a însuși nașterii ei pre păcat, nu este curată, nici are să fie totdeauna, deoarece să pierde dimpreună cu păcatul prin pocăință. Iară frica care să află pururea fără de întristarea păcatelor, aceasta este cea curată, carea niciodată nu se depărtează nici să pierde; Fiindcă oareșicum ființește este înrădăcinată firește către zidire (frica lui Dumnezeu), carea face arătată pe toți pre fireasca Lui respectare, prin cea mai presus de toată Împărăția și Puterea Covârșire.

70. Acela carele nu să teme de Dumnezeu ca de Un Judecător, ci-L cinstește pre El, prin covârșitoarea întrecere a nemărginitei Lui Puteri, cu dreptate nici o lipsă nu are, fiindcă se află desăvârșit întru dragoste, cu felul și cuviincioasa cinstire iubind pre Dumnezeu. Și unul ca acesta

este acela carele aū dobândit pre: „frica lui Dumnezeu, carea rămâne în veacul veacului“ (Ps. 18.10)²⁷⁷, și niciodată întru dānsul cu desāvârșire nu să aflā vreo scādere (lipsā).

71. Din toate cāte sunt, ne învățām pre pricina celor ce sunt; Și din deosebirea celor ce sunt, ne învățām ipostatnica lor înțālepciune; Iar din fireasca mișcare a celor ce sunt, învățām prin Ipostatnica viață a celor ce sunt, adecā pre Puterea cea făcătoare de viață a celor ce sunt, carea este Duhul Sfânt.

72. Duhul cel Sfânt, de la nici una din cele ce sunt nu este departe și mai ales de la aceea care aū împārtășire cu Cuvântul în orice chip. Pentru cā se aflā cuprinzător de cunoștința fieștecāruia, adecā cum cā Dumnezeu și Dumnezeu Duhul, și încape după putere cu mai înainte purtarea Sa de grijā cea pentru toate, și înnoește duple fire pre Cuvântul cel din fieștecare (sădit) și prin El aduce pre simțitorul cātre împreună simțirea a celor ce mai înainte lucrate păcate, în afarā de fireasca lege; Iar pre alegere o înlesnește prin cele din fire drepte cugetări; Pentru aceia și mulți aflām și dintru cei de afarā varvari și nomazī oameni, cum cā din alegerea buneī voințe lor ș-aū prefăcut și aū lepădat pre nāravul cel de hearā, carele stāpānea totdeauna întru dānșii.

73. Sā aflā dar simplu întru toate Duhul cel Sfânt: precum este al tuturor celor ce sunt cuprinzător și mișcător al fireștelor semințe, mai înainte rānduind la toate pre cele ce sunt înlāuntru cuprinse în Lege, precum și este Arătător al cālcării poruncilor; Iar Luminător al făgāduințelor celor numite întru Hristos. Iar la toate cele duple Hristos afarā de cele zise, este și Făcător de Fiī, după Dar; Iar ca Un pricinuitor al înțālepciunei, la nici una din cele zise nu este prost și cum s-ar întâmpla, ci numai la cei înțālepți, cariī prin petrecerea cea întru Dumnezeu, s-aū așāzat pre sineși vrednici ai Dumnezeestii Lui sālășlurii. Fiindcā orișicine care nu face voea cea Dumnezească, fie și credincios, are neînțāleaptā pre inima lui, ca o prāvālie a viclenilor gāndurii și pre trup predat la păcate, ca cel ce totdeauna și-l întinā prin patimī.

74. Dumnezeu „Carele dorește mântuirea tuturor oamenilor“ (1 Timof. 2.4)²⁷⁸ și flāmânzește de înDumnezeirea lor, pre trufia acestora o usucā ca pre un smochin neroditor (Mat. 21. 19)²⁷⁹, întrucāt cugetā cā sunt drepti mai mult decāt ceea ce li să cuvine. Iar după ce se va desbrāca de fățarnica hainā a obicinuitei arātării de sine și se va întoarce la curata viață cea cu fapte bune duple cum voește Dumnezeescul Cuvânt, și întru acest chip pe urmā își va petrece viața cu bună credință, atuncī lui Dumnezeu să arate pre chipurile așāzării lui cei sufletești, mai vārtos decāt oamenilor prin fățarnica închipuire.

75. Altul este cuvântul cel de a face și altul cel de a pātimi. Și adecā cuvântul cel de a face, este fireasca putere cea cātre lucrarea faptelor bune; Iar cuvântul de a pātimi, este harul a celor mai presus de fire, saū din învoirea acelor afarā de fire. Fiindcā precum la cele ce mai presus sunt, nu avem pre fireasca putere, întru acest chip și la toate ce nu sunt, firește pre putere nu avem. Decī pātīmim pre înDumnezeire, duple Dar, fiindcā este mai presus de fire aceasta, însă nu o lucrām pre înDumnezeire, deoarece nu avem firească priimitoare putere a înDumnezeirei. Și pātīmim iarāși pre rāutate, ca pre o afarā de fire, prin cunoscătoare învoire a rāutății. Întrucāt dar lucrām pre bunătați, suntem firește (împuterniciți) adecā avem firească putere spre a face acestea; Iar pātīmim în cea viitoare pre înDumnezeire, fiindcā priimim pre cel duple dāruire har spre a pātimi aceasta.

76. Facem noi, întrucāt avem firește împreună lucrătoare pre Cuvântătoarea făcătoare putere a faptelor bune și pre a tuturor cunoștințelor nemāsuratā priimitoare înțālegătoare putere, care întrece

²⁷⁷ Psalmii, 18, 10: „Frica de Domnul este curatā, rămāne în veacul veacului. Judecāțile Domnului sunt adevārate, toate îndreptāite“.

²⁷⁸ Epistola Întaia cātre Timotei a Sfântului Apostol Pavel, 2, 4: „Care voiește ca toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevārului să vinā“.

²⁷⁹ Sfânta Evanghelie după Matei, 21, 19: „Și vāzānd un smochin lāngā cale, S-a dus la el, dar n-a gāsīt nimic în el decāt numai frunze și a zis lui: De acum înainte să nu mai fie rod în tine în veac! Și smochinul s-a uscat îndatā“.

pre toată firea celor ce sunt și a celor ce să cunosc și ajunge pre urmă toate veacurile prin minte. Pățimim iarăși, când vom trece cu desăvârșire pre cuvintele celor ce sunt, venind necunoscut la Pricina celor ce sunt și când vom odihni pre puterile noastre dimpreună cu cele firești trecute și vom ajunge la uneltirea aceea, carea întru adevăr duple nici un chip nu se află slobod fireștii puteri. De vreme ce firea nu are pre cea cuprinzătoare putere acei mai presus de fire: Fiindcă nici una din cele zidite, nu are duple fire făcătoare putere pre a înDumnezeirei, căci nu este cuprinzătoare a lui Dumnezeu. Fiindcă aceasta firește este Singurului Dumnezeescului Dar, cu a dării la cele ce sunt pre înDumnezeire măsuratec (după vrednicia lor); Care Dumnezeesc Dar înfrumusețază prin Dumnezeasca Lumină mai presus de fire pre fire și o înalță mai presus de cele văzute, duple covârșitoarea slavă.

77. Încetăm de a face pre bunătați, după cea de față încetare a vieții; Iară pre cea după Dar patimă mai presus de acestea, niciodată nu încetăm pătimind pre înDumnezeire. Pentru că cea mai presus de fire patimă, este nehotărâtă, fiindcă este și puternică; Iar cea afară de fire, este neînființată și neputernică.

78. Chipurile Dumnezeștilor bunătați, sunt felurile și cuvintele cele duple bunătate ale celor ce sunt, prin care Dumnezeu totdeauna se face om. Și are ca un trup adecă, pre chipurile bunătaților, iară ca un suflet, pre cuvintele celor duple Duh ale cunoștinței: prin care înDumnezeeste pre cei vrednici, dându-le ca haractir pre ipostasul bunătaților și hărăzându-le înființat spre dobândire pre nerătăcita cunoștință.

79. Credincioasa și lucrătoarea minte, duple cum pre Sfântul Petru, prinzându-se de Irod (Fap. 12.5)²⁸⁰ adecă de pielea legei, – fiindcă Irod să tâlcuește pielea a cuiva –, care este cugetarea cea trupească, care o închide și o ține înlăuntru ca în două temnițe și o poartă de fier, și să luptă și de lucrarea patimilor și de asuprea cugetului înspre patimi. Pre care ca pre niște închisori (precum pre Sfântul Apostol Petru prin Înger l-au scos din temniță), prin cuvântul lucrătoarei filosofii după ce le va trece, vine la poarta cea de fier, care aduce în cetate, adecă la statornicia și neîntreruptă și cu greă luptată aşzare a simțirelor către cele simțite: Pre care o deschide cuvântul fireștii și Duhovniceștii priviri, și fără de frică o trimite, adecă pre minte, la înțalegerile cele rudite, slobodă fiind de nebunia lui Irod (de patimi).

80. Diavolul, este lui Dumnezeu și vrăjmaș și izbânditor. Vrăjmaș adecă este, când ca urând pre Dumnezeu, să vede cum că are către noi oamenii pre pierzătoarea dragoste, și să sângește ca să ne plece duple a noastră voință, prin chipul celor fără de voe patimi, a cinsti înainte pre cele vremelnice în locul bunătaților celor vecinice, prin care fură pre toată pofta sufletului și o depărtează cu totul tot de la Dumnezeasca dragoste: și așa ne face de voe vrăjmași al Celui ce ne-a făcut pre noi. Iară izbânditor al lui Dumnezeu este, după ce adecă va desgoli pre urâciunea lui cea către noă, ca cei ce ne-am făcut prinși în mâinile lui prin păcat, caută pre urmă pre a noastră muncire; Fiindcă nici un lucru nu este așa de iubit deavolului, ca omul când să muncește. Iar când la aceasta va lua pre cea de la Dumnezeu voe, născoceste ispitele cele unele preste altele ale celor fără de voe patimi, și ca pre o negură vârtoasă le pune înaintea acelora, asupra căroră, după slobozirea lui Dumnezeu, au luat stăpânire; Nu că voește să facă porunca lui Dumnezeu, ci căci poștește să-și sature patima lui cea neîmpăcată a mâniei; Întrucât cu (din) multa greutate a primejdiilor celor dureroase, după ce va osteni pre suflet și se va desnădăjdui omul din slăbire, să piarză pre puerea Dumnezeștii nădejdi; și în loc de sfătuire să privească pre aducerea relelor întâmplări, ca preo pricină a neDumnezeirei.

81. Acei ce au priimit de la Dumnezeu pre practica obicinuiță și pre cea privitoare cunoștință, când pre acestea le vor întoarce spre slava oamenilor, numai obiceiul adecă închipuind ca niște

²⁸⁰ *Faptele Sfinților Apostoli*, 12, 5: “Deci Petru era păzit în temniță și se făcea neconținut rugăciune către Dumnezeu pentru el, de către Biserică”.

zugravă cu arătătorul chip; și grăesc numai cuvinte ale înțelepciunii și ale cunoștinței, fără de lucrurile dreptății, și să fălesc numai și să mândresc către ceilalți ca niște înfășători din fapta bună și cunoștință: Unii ca acești, cu drept cuvânt se predau la dureri și osteneți, după cum să cuvine, ca așa prin a pătimi să se învețe smerita înțelepciune, care la ei era necunoscută, din deșarta lor părere.

82. Fiecare din demoni, după îndemânarea cea dinlăuntru lui ce o are adecă către aceasta ori către acea patimă, o aduce pre aceea rău prin ispite și o lucrează; Fiindcă alt drac este lucrător al altei răutăți, și altul arătat este mai spurcat decât altul, și în oareșicare fel al răutății este mai îndemnat.

83. Fără de Dumnezeasca slobozire, nici însuși dracii după nici un chip nu poate să slujească Demonului. Fiindcă cunoaște Dumnezeu cu cuviincioasa Lui iubire de oameni și buna purtare de grijă, a slobozi pre demoni prin slujitorii lui, să facă feluri de munci; Și aceasta o arată cu de-amăruntul scrierea cea pentru Iov (1.12)²⁸¹, carea povestește cum că diavolul n-a putut de fel a se apropia de Iov fără de Dumnezeasca voce.

84. Credință înpostăsuată este, lucrarea cea cu lucrul, după care Cuvântul lui Dumnezeu să descopere la cei lucrători și se face trup prin Porunci: prin care ca un Cuvânt înalță către Părintele pe cei ce lucrează poruncele, întru care Părinte după fire se află și Cuvântul.

85. Taina Noului Așzământ, propoveduește a vieții strămutare și slujire Îngerească și de voce înstrăinare a sufletului de către trup și naștere a Duhovniceștii Dumnezeștii prefaceri. Iar Duhovniceasca tăere împrejur, Cuvântul obicinuește a o numi, pre scoaterea pătimăsei rudenii a sufletului spre trup.

86. Fiindcă Dumnezeu să află Bun, și voește a desrădăcina cu totul tot pre sămânța răutății, adecă pre dulceață, carea ca un tâlhar a scos prin minte de la Dumnezeasca dragoste, pentru aceea sloboade pre diavolul să aducă contra noastră dureri, osteneți și munciri, ca împreună cu vremea prin durerile sufletului, să radă și să scoată pre otrava dulceții cei mai dinainte; Iară către cele de față, întru care numai îndulcitoare avem pre simțiri, nevoește ca de voce să ne punem în urăciune și desăvârșită neplăcere, cu cele ce încă nu a după întrebuițare nici un folos la cele muncitoare; Iar pre puterea muncilor aceluia și urăciunea de oameni (a diavolului) să o facă pricinuitoare de bunătațe și cale către fapta bună, a acelora care s-au alunecat și a căzut de voce din bunătațe.

87. Cu cuviință și cu dreptate este a se munci de diavolul, câți cu mulțămire a priimit pre viclenile lui sfături, prin cea de voce sfătuire și păcătuire; Fiindcă diavolul este și sămănător al dulceții, prin cele de voce patimi, și aducător al durerii, prin cele fără de voce ispite.

88. Mintea cea privitoare și cunoscătoare, de multe ori să predă la muncirea diavolului, carele pentru aceea cu dreptate aduce spre dânsa dureri, osteneți și primejdii, ca să se învețe din ceea ce pătimește, să filosofască mai ales cele către stăruință și răbdare întru dureri, decât să se poarte cu mândrie ca o neînțeleaptă întru lucrurile cele vremelnice.

89. Cel ce pătimește pentru călcarea poruncii, de va înțelege pre cuvântul Dumnezeștii purtări de grijă, care-l vindecă pre el, priimește cu mare bucurie pre orice primejdie și-și îndreptează și greșala lui pentru care să pedepsăște. Iară acela carele este nesimțitor despre vindecarea aceștia, și pre cel de față Dar îl pierde și să predă și turburării patimilor, fiindcă fuge de a veni către lucrarea acelora, care are pre dorire înlăuntru așzată.

90. Tot cel ce suferă de bună voce, având împreună cu simțirea pre cele făcute de dânsul, va priimi cu cuviincioasă mulțămire pre dureroasele ispite cele fără de voce aduse asupra lui, nedesgolindu-se de buna obicinuință și de Dumnezeescul Dar al faptelor bune, fiindcă de voce a intrat sub jugul Împăratului Vavilonului (Daniil 1.1)²⁸² și ca pre o datorie plătește prin muncile cele

²⁸¹ *Cartea lui Iov*, 1, 12: "Atunci Domnul a zis către Satan: «Iată, tot ce are el este în puterea ta; numai asupra lui să nu întinzi mâna ta». Și Satan a pierit din fața lui Dumnezeu".

²⁸² *Daniel*, 1, 1: "În anul al treilea al Domniei lui Ioachim, regele lui Iuda, a pornit Nabucodonosor, regele Babilonului, împotriva Ierusalimului și l-a impresurat".

aduse asupra-î, pre care cu mulțămire le priimește: Rămâind dar întru acestea, plătește ca pre un bir, adecă: Împăratului Vavilonului, pre silnicile durei cele din pătimitoarea fire și pre asuprea cea spre minte, ca un datornic acelora pentru cea dintâi păcătuire; Iară lui Dumnezeu aduce pre îndreptarea acelora rămase din lenevire, prin adevărata slujire a smeritei așzări.

91. Acela carele nu priimește cu mulțămire pre primejdia (nevoea) ispitelor, ce i-a venit asupra-î spre îndreptarea lui, dupre slobozirea lui Dumnezeu, și prin pocăință nu va lepăda pre nălucirea lui cum că este drept, unul ca acesta se predă în robie, ca cel ce stă contra Dumnezeștilor ordine cele cu dreaptă judecată și nu priimește de voe să se puie sub jugul Împăratului Vavilonului, dupre Dumnezeasca poruncire, și rabdă și lanțuri și legături, și foame, și cuțit și moarte, și cu desăvârșire să isgonește din patria lui. Decî unele ca acestea și mai multe decât acestea suferă cel ce să izgonește ca dintr-a lui patrie, adecă din obicinuița bănătăților și a cunoștinței, fiindcă nu voește din mândrie și din deșarta lui înălțare a plăti datoria pentru greșalele ce au făcut, adecă să viețuească cu scârbe, nevoi și strâmtorări cu mulțămire, dupre Dumnezeescul Apostol (2Cor. Cap. 4)²⁸³. Pentru că au cunoscut Marele Apostol cum că smerenia care să face prin durerile trupului, este păzitoare a Dumnezeștilor comori celor sufletești. Și pentru aceea cu bucurie au răbdat și pre cea prin sine, și pre cea pentru că îi le sta înainte a se face chip și pildă a faptei bune și a credinții, ca (privindu-le acestea) ei cel puțin să pătimească ca un vinovat, dupre Corinteanul carele s-a certat (1Cor. 5.5)²⁸⁴, având spre mângâere și urmare pre Acela Carele a pățimit întrucât era nevinovat.

92. Cel ce nu rămâne întru închipuirele cele văzute prin simțiri, ci cearcă dupre minte pre cuvintele lor, ca pre niște închipuiri înțelegătoare, ori și cuvintele ale simțirilor vede pre zidiri: unul ca acesta se învață, cum că nimic din cele văzute este necurat, fiindcă „Toate s-au înființat bune foarte“.

93. Cel ce cu mișcarea celor simțite nu se preface, precum ca și acestea: acesta produce pre lucrarea celor negrăite fără de viclenie. Iar acela carele n-a închipuit în mintea lui pre chipurile acelora, unul ca acela au dobândit pre adevărata slavă a celor ce sunt. Iară cel ce și pre însuși această ființă a celor ce sunt, prin minte o au trecut, acesta ca un ales Teolog, au ajuns necunoscut la Unime (Monadă).

94. Orice minte privitoare ce are pre: Sabia Duhului – carea este cuvântul lui Dumnezeu – (Efes. 6.17)²⁸⁵, cunoscând întru sineși pre mișcarea arătatelor zidiri, aceea au săvârșit pre fapta bună. Iar după ce va tăea desăvârșit de la sineși pre nălucirea simțitoarelor închipuiri, va afla pre adevărul carele este în cuvintele celor ce sunt, dupre care a privi pre așzarea fireștii priviri. Și după ce se va înălța mai presus de ființa celor ce sunt, va priimi pre luminarea Dumnezeștii și cei fără de început Unimi, dupre cum a avut pre așzare, adecă a Tainelor adevăratei Cuvântări de Dumnezeu (Teologii).

95. Fiecărui, Dumnezeu se arată măsuratec, dupre punerea (așzarea) ce are în sineși pentru slava lui Dumnezeu. Decî la aceea adecă carii au trecut pre vârsta cea amestecată dupre aplecare și au pre puterile sufletului întocmai puternice unele către altele și pre aceeași pururea mișcare către Dumnezeu, la unii ca aceștia se arată ca O Unime și Treime, întrucât pre a lui stare oarecum să i-o arate și pre chipul ei cu taină să-l învețe. Iar la aceia iarăși carii au pre aplecare către ceva și să mișcă numai spre materialnica amestecare și pre puterile sufletului le au nelegate unele cu altele, la unii ca aceștia nu să arată precum este El, ci precum sunt ei; Arătând cum că și cu amândouă mâinile au apucat și s-au apucat de cele materialnice, adecă îndoit (și cu trupul și cu sufletul), despre care au așzat lume trupească (alcătuită) ca din niște materii și felurimi.

²⁸³ *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, cap. 4 are ca titlu “Sfinții cunosc slava lui Dumnezeu și nădejdea în ea îi întărește a birui toate suferințele”.

²⁸⁴ *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 5, 5: “Să dați pe unul ca acesta Satanei, spre pieirea trupului, ca duhul să se mântuiască în ziua Domnului Iisus”.

²⁸⁵ *Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel*, 6, 17: “Luați și coiful mântuirii și sabia Duhului care este cuvântul lui Dumnezeu”.

96. Dumnezeucul Apostol, osebite daruri, numește pre felurile lucrări ale Unuiași Sfântul Duh, de Unul adecă și Același Sfântul Duh lucrându-Se (1Cor. 12.11)²⁸⁶. Deci dacă după măsura credinții, fieștecăruia i să dă arătarea Duhului, întru împărtașirea Darului celui de acest fel, arătat este cum că fieștecare din credincioși, după măsura credinței și a sufleteștii așazări cei dintru dânsul, măsuratec priimește și pre a Duhului lucrare, Carele dăruiește într-însul pre cuviincioasa deprindere către lucrarea cutării, ori a cutării porunci.

97. Dupre cum adecă, unul priimește Cuvântul înțelepciunei iar altul al cunoștinței; Altul iarăși al credinței, și altul al alteia oarecare dăruii de ale Duhului, din acelea carele Marele Apostol le aduce spre urmare (1Cor. 12.11)²⁸⁷; Întru acest chip unul priimește prin Duhul pre Darul desăvârșitei dragoste, fără de mijlocire spre Dumnezeu, carea nici o materie nu are, dupre măsura credinții; Iară altul prin Același Duh priimește dăruirea desăvârșitei dragoste către aproapele; Iară altul, altă dăruire, dupre Același Duh, dupre cum am zis. Și fiecare are lucrătoare pre felul dăruiei, fiindcă zice: Toată obicinuirea lucrându-se, este dăruirea Duhului.

98. Botezul al Duhului este (Mat. 20.22)²⁸⁸, desăvârșita omorâre a voinții noastre către lumea cea simțită; Iar Păharul este, lepădarea și a însuși vremelnicii noastre vieți, în Harul Adevărului.

99. Botezul Domnului, se află închipuirea durerilor noastre celor de voe dupre punere, pentru cinstea bunătaților, prin care (dureri) spălăm și curățim pre întinăciunile științii, și așa primim cu mulțămărită pre moartea voinții cea volnică * către cele ce să văd. Iar Păharul, este închipuire a ascultărilor asupra-ne a ispitelor celor fără de voe, din primejdiile cele fără de voința noastră alcătuindu-se; Prin care, fiindcă înainte cinstim pre Dumnezeucul Dor mai mult decât pre fire, de voe venim în cea primejdioasă omorâre (moarte) a firei.

100. Botezul, are deosebirea aceasta de către Păhar, adecă, căci Botezul face moartă pre voință către cele dulci ale vieții, în cinstea faptelor bune; Iar Păharul, face pre cei credincioși să cinstească înainte pre Adevăr și mai mult decât pre alor fire.

²⁸⁶ *Întâia Epistolă către Corinteni*, 12, 11: "Și toate acestea le lucrează unul și același Duh, împărțind fiecăruia deosebit, după cum voiește".

²⁸⁷ *Idem. Ibidem.*

²⁸⁸ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 20, 22: "Dar Iisus răspunzând a zis: Nu știți ce cereți. Puteți oare să beți paharul pe care-l voi bea Eu și cu botezul cu care Eu Mă botez să vă botezați? Ei I-au zis: Putem".

* *volnic*, ă, adj., puternic, investit cu autoritate. În *Biblia de la 1688*, în *Cartea a treia a Regilor / A împărăției III* "Și au făcut oamenii cetății lui cei bătrâni și volnici". Alt sens al cuvântului cu care îl întâlnim în *Biblia de la 1688* este de "investit cu autoritate: *Ieremia*, 29, 2: "Mai apoi ieșind Iehonia împăratul, și împărăteasa, și scopiții, și tot volnicul, și meșterul, și legatul, den Ierusalim". Vezi *Glosar în Biblia de la 1688*, ed. 1988. *Volnic*, ă, 1. liber, autonom, independent. 2. care se impune cu sila, care se face cu forța, arbitrar, DEX, ed. cit., p. 1169.

Ale Acelueaș:
Suta a patra

1 . MAI ÎNAINTE de Botez aș pus pre Păhar (Mat. 20.22) ²⁸⁹; Fiindcă pentru adevăr este fapta bună, iar nu pentru fapta bună, Adevărul. Căci când, cel ce face pre fapta bună pentru Adevăr nu se rănește cu săgețile iubirei de slavă; Iară acela care înadins unelțește pre adevăr ca cum pentru fapta bună, acela are împreună șazătoare cu el pre părerea slavei deșarte.

2 . Să zice, cum că Adevărul este Dumnezeasca cunoștință; Iară fapta bună, nevoițele cele spre hatărul Adevărului (adecă acelor ce poftesc pre Adevăr). Acela dar carele pentru hatărul cunoștinței suferă pre osteneala faptei bune, nu se slăvește în deșert, fiindcă cunoaște cum că Adevărul firește nu să cuprinde prin osteneală. Iară cel ce unelțește într-adins pre cunoștință pentru nevoițele faptei bune, fără de alt este slăvit în deșert, fiindcă socotește cum că a priimit pre cunună mai înainte de sudori; Ci nu cunoaște cum că pentru cunună sunt ostenelele, iar nu pentru ostenele cununele (ca cele ce sunt neprețuite); Fiindcă orice firesc meșteșug, este necugetat mai înainte de a se aplica (săvârși cu lucru) pentru care firește s-a făcut arătat, ori se săcotește că se va face.

3 . Acela carele să fățarnicește într-adins numai cu chipul cunoștinței, adecă cu subțirele cuvânt, și carele a iarăși face într-adins numai pre închipuirea faptei bune, – carele este subțirele obicei –, unul ca acesta este ludeu, carele prin închipuirea Adevărului să mândrește.

4 . Tot cel ce nu vede pre cea arătată slujire a legii duple simțire, ci cercetează pre fiecare din văzutele semne prin calea minții: acesta fiindcă într-acest chip se învață cuvintele cele de Dumnezeu săvârșitoare, care sunt ascunse în fiecare din cele văzute, află în Lege pre Dumnezeu. Și întrucât pipăe bine pre înțelegătoarea putere, ca într-un ghem, prin materia legiuitelor rânduieli, va afla poate ascuns acolo în trupul legii pe mărgăritarul cuvântului, carele depărtează pre simțire de la aceea (de la Lege).

5 . Și acela carele nu cuprinde numai cu simțirea pre firea celor văzute, ci cearcă pre cuvântul cel din fiecare zidire duple înțelegerea minții: și acesta va afla pre Dumnezeu, carele de la cea pusă înainte-Marea lucrare acelor ce sunt –, să învață pricina lor, adecă acelor ce sunt.

6 . Deci fiindcă asemănarea celor ce pipăesc este Dreapta socoteală, acela dar carele trece pre închipuirele cele din Lege cu chip cunoscător, și pre cea arătată fire a celor ce sunt o vede cu iscusită știință, și drept socotește și pre Scriptură în slovă și Duh; Iară pre zidire, în cuvânt și în vedere; Iară pre sineși, în minte și simțire; Și adecă din ale Scripturei pre Duhul, iar din ale zidirei,

²⁸⁹ Vezi nota 288.

pre cuvânt; Iar din ale luiși, pre minte, după ce le va priimi și le va uni, cu adevărat află pre Dumnezeu, ca cel ce a înțales cu de-amăruntul după cum se cuvine și dupre cât este cu puțință, numai pre Dumnezeu, carele să află în minte, în Cuvânt și Duhul: izbăvindu-se de toate înșălările care-l trage la miș de slăvirii, zic adecă: de slovă și de vedere și de simțire, întru care se află deosebirea cătațimeii contra pusă de Unime. Iară dacă pre slova Legei și pre arătarea celor văzute și pre însuși simțirea le va împleti cineva și le va face o amestecare, unul ca acesta este orb și nu vede bine și bolește cu necunoașterea Pricinei a celor ce sunt.

7. Dumnezeescul și Marele Apostol, hotărând ce este credința, zice: „Credința este Ipostas acelor nădăjduite și dovedire a lucrurilor celor ce nu se văd“ (Evr. 11. 1) ²⁹⁰. Iar de ar hotărî-o zice, pre ea cineva cum că este o dinlăuntru bunătațe înființată, sau cunoștință adevărată și încredințare a celor negraite bunătați, unul ca acela nu iese din adevăr.

8. Credința este o putere atârnoare, sau atârnoare lucrătoare a desăvârșitei Uniri a ceii mai presus de fire, fără de mijlocire a celui ce crede, către Dumnezeu pre carele îl crede.

9. Decî de vreme ce omul fiind din suflet și din trup, se clatină de două legi: de a trupului zic și de a Duhului. Și adecă legea trupului, prin cea după simțire, iar legea duhului, prin cea după minte își are lucrarea. Și adecă a trupului se face firește când se va împreuna și se va lega cu materia, după simțire lucrându-se; Iar a duhului dacă se va lucra după minte, se împreună nemijlocit cu Dumnezeu. Așadar cu bun cuvânt, acela carele nu va socoti în inima lui, care se zice în mintea lui, nu va socoti adecă de a tăia pre nemijlocita împreunare, carea s-a făcut cu Dumnezeu prin credință, acesta ca un nepătimăș și mai ales ca un Dumnezeu, după ce s-a făcut prin împreunarea cea prin credință, „va zice Muntelui acestuia mută-te, și se va muta“ (Mat. 17. 20) ²⁹¹, arătând prin cuvântul acesta pre înțelegerea și a legii și a trupului; pre cel greu cu totul și nelesne de mișcat, și ca cum către fireasca putere desăvârșit nemișcat și neclintit.

10. Atât de tare s-a înrădăcinat în firea oamenilor prin simțiri puterea necuvântării, întrucât ceii mai mulți din oameni să socotească, cum că nimic alt este omul, fără numai trup care are putere pre simțiri spre dobândirea vieții ceii de față.

11. „Toate îți sunt cu puțință, zice, celui ce crede“ (Mat. 21. 22) ²⁹² și nimic nejudicat, care este: adecă la acela carele nu să desparte de la Dumnezeasca unire cea cu Dumnezeu, carea s-a făcut dupre minte întru el prin credință, prin unirea sufletului cu simțirea cea către trup, întrucât pre minte o înstreinează de lume și de trup și o apropie cu Dumnezeu desăvârșit prin cele săvârșite. Fiindcă aceasta se înțalege întru aceea: „Toate sunt cu puțință celui ce crede“.

12. Credința este cunoștință neîncredințată. Și dacă cunoștința este nedovedită, așadar este și unire mai presus de fire credința, prin care, necunoscut și nu doveditoarește ne unim cu Dumnezeu, dupre cea mai presus de înțelegere unire.

13. După ce mintea va priimi pre cea mai presus de fire nemijlocită unire către Dumnezeu, pre puterea de a înțalege și a se înțalege o are nelucrătoare cu totul tot. Iară însă când se va deslega aceasta, va cugeta ce este ceea ce-l deosebește (pre suflet) din cele după Dumnezeu, carele au tăeat pre cea mai presus de înțelegere unire cu Dumnezeu; Dupre care întrucât este dimpreună înțales cu Dumnezeu, ca un mai presus de fire și după împărtașire Dumnezeu făcându-se, ca pre un Munte nemișcat mută pre legea firei lui.

²⁹⁰ *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, 11, 1: “Iar credința este încredințarea celor nădăjduite, dovedirea lucrurilor celor nevăzute”.

²⁹¹ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 17, 20: “Iar Iisus le-a răspuns: Pentru puțină voastră credință. Căci adevărul grăiesc vouă: Dacă veți avea credință cât un grăunte de muștar, veți zice muntelui acestuia: Mută-te de aici dincolo, și se va muta; și nimic nu va fi vouă cu neputință”.

²⁹² *Idem*, 21, 22: “Și toate câte veți cere rugându-vă cu credință, veți primi”.

14. Acela carele vine la buna credință și să învață cele despre lucrurile dreptății, acesta numai pre faptă o lucrează cu toată ascultarea și credința și mănâncă ca pre niște trupuri pre arătatele bunătați, adecă pre năravnică învățatură. Iară de cuvintele poruncilor, întru care se află cunoștința celor desăvârșiți, este depărtat întru Dumnezeu prin credință numai, fiindcă nu poate a se întinde împreună cu lungimea credinții.

15. Cel desăvârșit, nu numai pre rânduiala noilor începători, ci și pre a celor sporiți după ce o va trece, nu că nu cunoaște pre cuvintele cele către dânsule făcute duple poruncă, ci pre aceea mai întâi după ce o va petrece prin Duhul, mănâncă prin lucruri pre tot trupul faptelor bune și înalță pre mișcarea celor lucrute duple simțire întru cunoștința cea duple minte.

16. Domnul când auzis: „Căutați mai întâi Împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui” (Mat. 6. 33)²⁹³, – carea este: mai întâi de toate a cere pre cunoștința adevărului, și așa pe urmă pre cele din pustnicie cuviincioase chipuri –: Auzis arătat curat (Domnul) cum că să cuvine cei ce cred, a cere numai pre cele despre Dumnezeasca cunoștință și pre acele bunătați, care prin lucruri o împodobesc pre dânsa (pre cunoștință).

17. Fiindcă de cei ce au crezut sunt multe căutate către Dumnezeasca cunoștință și către bunătațe, duple cum: slobozirea de patimi, răbdarea ispitelor, cuvintele bunătaților, chipurile lucrărilor, deslipirea aplecării cei sufletești către trup, înstrăinarea unirii simțirelor către cele simțite, despărțirea desăvârșit a minții de la toate cele făcute, și în scurt, nenumărate alte sunt, adecă către depărtarea răutății și a necunoștinței, și a săvârșirei cunoștinței și a faptei bune; Cu bun cuvânt Dumnezeu auzis: „Toate câte veți cere, crezând, veți lua” (Mar. 11. 24)²⁹⁴; Adecă auzis, că se cuvine cei bine credincioși să ceară cu prostime câte împreună apropie către cunoștința lui Dumnezeu și fapta bună, și pre acestea să le ceară adecă cu cunoștință și cu credință, fiindcă pre toate acestea împreună le aduc, și fără de alta le dă Domnul pre acestea la toți acei căți le cer.

18. Acela dar carele numai prin credință, adecă spre cea fără de mijlocire împreunare cu Dumnezeu, totdeauna cere pre cele către unire, negreșit are să le ia. Iară cel ce afară de pricina aceasta cere altele, măcar pre cele din mai înainte de le va cere, nu are să le ia; Fiindcă nu crede, ci ca un necredincios, prin cele Dumnezești neguțătoarește pre a lui slavă.

19. Acela carele curățește prin cunoștință pre stricăciunea păcatului, unul ca acesta strică pre stricăciunea acelora care firește să strică. Fiindcă nestricăciunea buneii voințe, s-au făcut firește de a ținea nestricăcioasă pre stricăciunea firelor, după Pronie, prin cea într-însa Dăruire a Duhului, neslobozind să se strice aceasta prin împotrivnicele felurimi.

20. Fiindcă nu este unul și același, adecă, și al fireii cuvânt și al Darului; nu este dar cuviincios a nu ne pricepe noi, cum unii adecă din Sfinți altă dată era mai presus de patimi, iar altă dată mai ales cădea în patimi; Cunoaștem dar, cum că minunea (a sta) era a Darului, iară patima era a fireii.

21. Cel ce are pre pomenirea petrecerii Sfinților spre a le urma lor, acela adecă pre omorâciunea patimilor o leapădă, și priimește pre viața faptelor bune.

22. În ce chip voind Dumnezeu, carele a rânduit pre viața fieștecăruia mai înainte de veci, așa și oricarele din noi se aduce la sfârșitul vieții lui, ori drept, ori nedrept.

23. Cuget, cum că iarna cea întunecoasă, care i s-a întâmplat Fericitului Pavel (Fap. cap. 27)²⁹⁵, este greutatea ispitelor celor fără de voce; Iară insulă, cum este întemeiata deprindere a Dumnezești nădejdi,

²⁹³ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 6, 33: “Căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și toate acestea se vor adăuga vouă”.

²⁹⁴ *Sfânta Evanghelie după Marcu*, 11, 24: “De aceea vă zic vouă: Toate câte cereți rugându-vă, să credeți că le-ați primit și le veți avea”.

²⁹⁵ *Faptele Sfinților Apostoli, Capitolul 27*. Acest capitol care are 44 de paragrafe sau stihuri se intitulează *Pavel în lanțuri, e pornit cu corabia spre Italia. Greutățile călătoriei. Corabia se sfărâmă, lângă Malta dar oamenii scapă*.

care rămâne nemișcată; Iar focul, este obicinuirea cunoștinței; Iară găteajă, firea celor văzute, pre carea aș scuturat-o adecă prin mână, care este: prin pipăitoarea putere a minții după privire, reîntorcând înțelegerile cele dintru aceasta prin deprinderea cunoștinței; care obișnuința a cunoștinței vindecă pre posomorârea cea din iarna ispitelor, care s-aș frecat prin cugetare; Iară năpârca, este vicleana și pierzătoarea putere, carea pe nesimțite s-aș ascuns înlăuntru în firea celor simțite. Aș mușcat adecă pre mână, care este: – pre cea după minte pipăitoare lucrare a privirei –, însă nu a vătămât pre prevăzătoarea minte, carea îndată ca în foc o aș scuturat pre aceasta prin lumina cunoștinței; Adecă, pre pierzătoarea putere; Carea (mintea) este deslipită cu a ei lucrătoare mișcare, de privirea celor simțite.

24. Apostolul „era bună mireazmă de viață spre viață” (2 Cor. 2. 15)²⁹⁶, ca cel ce prin pilda lui a pregătit pre cei credincioși a se mișca prin lucrare întru buna mireazmă a faptelor bune; Orî pre aceia cariî se supuneau la cuvântul Darului, ca un propoveduitor, îi muta din cea după simțire viață, în cea Duhovnicească petrecere. Iară „miros de moarte spre moarte”, era pentru aceia cariî din moartea necunoștinței aș ajuns în moartea credinții, dându-le lor să simțească pre muncile cele ce vor să fie. Și iarăși: „Miros de Viață spre Viață”, era pentru aceia cariî se suia de la lucrare în privire; Iară „miros de moarte spre moarte”, la cei ce de la omorâciunea mădulărilor celor de pre pământ prin încetarea păcatelor, se mută întru lăudata omorâre a împătimitoarelor cugete și a nălucirilor.

25. Trei sunt puterile sufletului: Cuvântul, Mânia și pofta. Și prin Cuvânt cerem; Iar prin poftă, poftim pre bunătafiile cele cerute; Iară prin mânie, foarte ne nevoim pentru cinstea acelora. Prin acestea dar puteri, cei ce iubesc pre Dumnezeu, îngăduesc la Dumnezeescul cuvânt al faptei bune și al cunoștinței; și adecă prin una cer, și prin ceialtă doresc, iar prin alta foarte se nevoesc; și așa priimesc hrană nestricăcioasă, care îngrașă pre minte prin cunoștința celor făcute.

26. Pre omorâta fire căreia i s-aș dat cunoștința, iarăși o aș săvârșit în cunoștință, făcându-Se om Cuvântul lui Dumnezeu; Și după ce aș iscusit-o de a fi statornică și neprefăcută, o înDumnezeeste, nu cu firea, ci după felimea aceștia, închipuindu-o pre ea nelipsită cu însuși Duhul Lui, precum cu de-amăruntul apa, pre care o aș prefăcut în calitatea vinului prin putere, (Ioan 2. 3-9)²⁹⁷. Pentru aceea dar și să facem om dupre adevăr, ca să ne alcătuească pre noi Dumnezei dupre Dar.

27. Dumnezeu, carele a zidit pre firea oamenilor împreună cu vremea, i-aș dat ei și pre aceea de a fi după sfat, împreunând cu dânsa și pre puterea cea făcătoare a datoriilor. Iar putere zic, care este în fire ființăște mișcătoare spre lucrarea bunătafiilor; Iar pre cea dupre cunoștință, este la voința celui ce o are, care putere atunci se arată, adecă după întrebuițare.

28. Firească Judecată avem pre cea firească Lege, carea ne învață: cum că să cuvine mai înainte de toată altă înțelepciune, pre pofta noastră a o mișca întru tainica povățuire a înțroducerii către Făcătorul tuturor.

29. Puțul lui Iacov, este Scriptura (Ioan 4. 6)²⁹⁸, iară apa, este cunoștința cea în Scriptură; Iar adânc, este cea nelesnicioasă tâlcuire a stării închipuirilor din Scriptură; Iară vadra, este învățatura Cuvântului lui Dumnezeu prin scrieri, pre care Domnul n-a avut-o, fiindcă să afla însuși Cuvântul; și Carele dă la cei ce cred pre purerea curgătoare înțelepciune a Duhovniceștii dăruiri, iar nu pre cea din cugetare și învățată cunoștință; Care Duhovnicească înțelepciune niciodată nu să împuținează: și pre aceasta o dăruște Domnul la câfi sunt vrednici. Deoarece vadra, care este învățatura, fiindcă puțină oareșicare

²⁹⁶ *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 2, 15: “Pentru că suntem lui Dumnezeu bună mireasmă a lui Hristos între cei ce se mântuiesc și între cei ce pier”.

²⁹⁷ *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 2, 3-9:

“3. Și sfârșindu-se vinul, a zis mama lui Iisus către El: Nu mai au vin...”

9. Și când numai a gustat apa care se făcuse vin și nu știa de unde este, ci numai slujitorii care scoseseșă apa știau, a chemat nunul pre mire”. Am corectat trimiterea eronată din mss.

²⁹⁸ *Idem*, 4, 6: “Și era acolo fântâna lui Iacov, iar Iisus, fiind ostenit de călătorie, S-a așezat lângă fântână și era ca la al șaselea ceas”.

parte a cunoștinței primește, pre cea mai multă o lasă, căci prin nici un cuvânt nu să poate a o ținea (adecă toată în vadră). Iară cea după Dar cunoștință, toată are pre înțelepciune, pre cât este cu puțință oamenilor, și fără de cugetare, care să revarsă cu chip pestrițat (combinată) la trebuință.

30. Iară lemnul vieții, și cel nu așa (Fac. 2. 9)²⁹⁹, și numai din numiri aū mare deosebire. Și adecă lemnul vieții, iar cel nu al vieții, ci numai: al cunoștinței binelui și al răului, dintru aceea zic și numai o aū prea multă și neasemănată pre deosebire, fiindcă adecă lemnul vieții, fără de alt este și făcător al vieții; Iar lemnul cel, nu al vieții, se arată cum că al morții făcător este. Fiindcă cel ce nu este făcător al vieții, și din numire nu să numește lemn al vieții, curat întru adevăr se arată cum că este făcător morții; deoarece nici un alt oarecare nume după împotivire se pune contra vieții.

31. Lemnul vieții, și ca o înțelepciune, are o mare deosebire de către lemnul de a cunoaște binele și răul: care nici înțelepciune este și nici să numește. Fiindcă a înțelepciunii asemănare îi este: mintea și Cuvântul; Iar acei către înțelepciune contra pusă obicinuire, asemănare îi este necuvântarea și simțirea (cea dobitocească).

32. Și fiindcă omul aū venit spre naștere, săvârșindu-se din suflet înțelegător și din trup simțitor, lemn al vieții să zicem cum că este mintea sufletului, întru care se află vistieria înțelepciunii; Iară lemnul cunoștinței binelui și al răului, cum că este simțirea trupului, întru care arătat se află mișcarea cea necuvântătoare: de care omul luând Dumnezeuasca poruncă a nu să atinge cu lucrarea, n-aū păzit-o, ci aū cercat de s-aū atins și aū gustat.

33. Și amândouă lemnele oarecum închipuirii sunt din parte, după Scriptură, adecă a minții și a simțirei; Și mintea are putere socotitoare, a înțelegătoarelor și a simțitoarelor, adecă a celor vecinice și a celor vremelnice: Orî mai ales se află a sufletului putere socotitoare și îl pleacă adecă pre unele să le urmeze, iar pre altele să le lase și să se înalțe în sus; Iară simțirea are putere socotitoare, a dulceații trupurilor și a durerii; Orî mai ales se află putere ale însuflețitelor și ale simțitoarelor trupuri, și care le pleacă așa ca pre dulceață să o urmeze, iar pre durere să o depărteze.

34. Decî omul, dacă va avea numai duple dulceață și durere pre cea simțitoare socoteală (deslușire) a trupurilor, atuncea pre Dumnezeuasca poruncă cu chipul acesta au călcat-o, și mânâncă lemnul cunoștinței binelui și al răului, care este: cea duple simțire necuvântare, având numai pre cea socotitoare alcătuitoare a trupurilor: duple care, ca unui bun, urmează dulceații, iar ca de un rău, de durere să depărtează. Iară când va dobândi pre cea înțelegătoare socoteală, carea singură deslușăște pre cea vremelnică de cea vecinică, atunci acesta păzește pre Dumnezeuasca poruncă, și mânâncă pre lemnul vieții, adecă pre cea duple minte înțelepciune: având numai pre cea statornică socotire a sufletului, duple care, ca pre un bun, primește pre cereasca slavă a celor vecinice; Iar ca pre un rău, depărtează pre stricăciunea celor vremelnice.

35. Bunul minții adecă este, cea nepătimașă aplecare către Duhul; Iară răul al minții adecă este, cea pătimașă unire către simțire. Bun adecă al simțirelor adecă este, cea duple dulceață pătimașă mișcare către trup; Iară răul acestora, aplecarea cea duple lipsire a însuși dulceații (adecă durerea).

36. Acela carele a plecat pre știința lui a avea ca pre o bunătate pre cea lucrată răutate, unul ca acela ș-a întins pre cea lucrătoare, ca cum am zice, ca o mână, și aū primit cu chip vrednic de prihănire pre lemnul vieții, privind nemuritor pre cel înrăutățit. Pentru care Dumnezeu după ce aū pus în om firește pre mustarea răutății despre știință, l-aū despărțit pre el de la viață, fiindcă s-aū făcut rău: pentru a nu mai putea izbuti cel rău să plece pre știința lui, cum că firește ca un bun se află cel înrăutățit.

37. Via face vin, și vinul, beția; Iară beția, face uimire (prefacere). Așadar Cuvântul cel bine înflorit, carele este ca o vie, când se va lucra bine prin faptele bune, naște cunoștința. Iară cunoștința, naște pre cea bună uimire, carea scoate pre minte din rudenia cea duple simțire (din necuvântare).

²⁹⁹ *Facerea*, 2, 9: "Și a făcut Domnul Dumnezeu să răsară din pământ tot soiul de pomi plăcuți la vedere și cu roade bune de mâncat; iar în mijlocul raiului era pomul vieții și pomul cunoștinței binelui și răului".

38. Vicleanul diavol, obicinuiește cu chip făcător de rău, (ucigaș) să grămădească împreună cu înțelegerile celor simțite și pre felurile și schimele celor simțitoare, prin care firește să zidește patimile din arătarea celor văzute: căci priimește starea pre cea după înțelegere suire întru noi a cuvântătoarei lucrări prin mijlocirea simțurilor; Pentru aceea și prea poate a săvârși spre a stăpâni pre suflet și a-l trage jos către unirea patimilor.

39. Cuvântul lui Dumnezeu, totodată este și Lihnar și Lumină, adecă, și ca luminând pre fireștile gânduri ale credincioșilor deslegând pre întunerecul vieții cel dupre simțiri la acei ce să sârguesc să ajungă prin porunci la viața ceea ce să nădăjdueste, și ca muncind cu arderea Judecării pre cei ce dupre cunoștință, prin iubirea trupului, urmează aceștii întunecoase noapte a vieții de față.

40. Zice, că cel ce prin lepădarea patimilor celor afară de fire, de nu se va sui mai întâi către sineși, nu are a să sui către însuși Pricina (totului) adecă, către Dumnezeu, spre dobândirea cea în Dar a bunătaților celor mai presus de fire. Fiindcă cel ce să apropie dupre adevăr și are a se uni cu Dumnezeu, să cuvine să se despartă dupre cuget de toate cele făcute.

41. Și adecă lucru al Legei cei scrise este, izbăvirea de patimi; Iar al legei cei firești îi este, cea dupre întocmai legiuire către toți oamenii întocmai cinstire. Iară săvârșiri al cei Duhovnicești Legi îi sunt, asemănarea cea către Dumnezeu, dupre cât este cu puțință oamenilor.

42. Putere adecă a minții este, cunoștința cea dupre fire priimitoare: a trupurilor și acelor fără de trup; Iar ai Sfintei Treimi, numai dupre Dar priimește închipuirele crezând numai cum că este, iar niciodată și obrăznicind ca cei îndrăciți cu mintea a cerceta, ce oare este după ființă? Fiindcă cel lipsit de cunoștință, dupre nici un chip nu cunoaște pre chipul cel dupre bunătațe curățitor al răutății.

43. Cel ce iubește minciuna, se predă pre sineși spre pierzare (pedepsitoare), de a se învăța pătimind, ce au făcut cu a lui voe: adecă, a se învăța din iscusire, că fără de a cunoaște, îmbrătoșează pre moarte în loc de viață.

44. Numai al Binelui are pre cunoștință Dumnezeu, care se află dupre ființa firei și a cunoștinței Binelui; Iar al răului are pre necunoștință, precum are și pre neputința lui (de a-l face). Deoarece ființa are pre cunoștința acelora care firește are putere (adecă de a se săvârși).

45. Pieptul cel Leviticesc (Levi. 7. 21, 22)³⁰⁰, însămnează pre cea mai bună și mai înaltă privire; Iară braț, însămnează pre faptă, adecă pre obicinuirea și lucrarea celui cugetător, sau pre cunoștință și pre fapta bună; Fiindcă adecă cunoștința apropie pre minte fără de mijlocire la însuși Dumnezeu, iară bunătațe cea dupre lucrare, scoate de la dânsul pre toată cunoștința acelor ce sunt; Precum pre Preoți i-au despărțit Cuvântul (de ceilalți), care numai ei din toți au dobândit moștenire pre Dumnezeu și nimic din cele pământești cu totul nu au agonsit (Numeri 3.9)³⁰¹.

46. Fiindcă inimele celorlalți (adecă a norodului), prin cuvântul învățătorei se fac priimitoare a buneii cinstiri și a credinței, aceia dar cari bine au sporit Duhovnicește prin cunoștință și bunătațe, și pre practica lor deprindere și putere o scoate (extrage) din învățăturile stricacioaselor firii și o introduce către lucrarea celor mai presus de fire a nesticacioaselor bunătați: Cu bun cuvânt dar a poruncit Cuvântul să dăruiească la Preoți, – aceea care aduc lui Dumnezeu spre jertfă pre pieptul cel deasupra, care este inima, și pre brațul acelora, adecă pre lucrare.

47. Toată dreptatea dintru acestea, asemănându-se către cele viitoare, cuprinde cuvântul oglinzii și are pre icoana lucrurilor celor întâi închipuite, iar nu și pre lucrurile acelea dupre fel influențate. Și toată cunoștința întru acestea măcar și cea mai înaltă, asemănându-se către cele viitoare, este sămuire și înfătoșare a formii (figurei) adevărului, iar nu însăși cea adevărată, dupre cum are să se arate.

³⁰⁰ *Leviticul*, 7, 21-22: "Dacă vreun om, care s-a atins de ceva necurat, de necurătenie omenească, sau de dobitoc necurat, sau de vreo târătoare necurată, va mânca din carnea jertfei de izbăvire adusă Domnului, omul acela se va stârpi din poporul său".

³⁰¹ *Numerii*, 3, 9: "Dă pe leviți la îndemâna lui Aaron, fratele tău, și fiilor lui, preoților; să-Mi fie dăruiri Mie dintre fiii lui Israel".

48. Așadar de vreme ce cele Dumnezezești, împreună cuprind fapta bună și pre cunoștință, adecă pre cele dupre bunătate întâi închipuite, dovadă este oglinda, și pre cele dupre cunoștință întâi închipuite, arătătoare sunt sămuirile.

49. Deci cel ce prin lucrare bine a plăcut lui Dumnezeu, acela prin privire către încăperea celor înțelegătoare, mută pre minte, ca să nu vază prin nălucirea oarecăruia pre moartea cea dupre simțire (Fac. 5. 24)³⁰², ca cel ce de la nimenea carele voește să-l prindă, cu totul să nu se afle.

50. Acela carele a văzut prin curatul ochiului al credinței, pre buna podoabă a bunătăților celor viitoare, acesta ascultă să iasă cu osârdie din pământul și din rudenia și din casa părintească (Fac. 12. 1)³⁰³, părăsind adecă pre trup și pre simțiri și pre cele simțite și pre legături și pre împătimitiri; Și care și decât însuși firea în vremea ispitei și a nevoinei se face mai înalt, fiindcă a cinstit înainte pre Pricină decât pre fire, dupre cum Marele Avraam, mai înainte a cinstit pre Dumnezeu decât pre Isaac (Fac. 22. 3)³⁰⁴.

51. Cel ce lucrează pre fapta bună, nu pentru slavă, nici cu pricinuire de lăcomie, nici spre hatărul măgulirei, ori al plăcerii oamenilor, ori și spre arătare, cu asemenea chip dar, sau și spre cugetarea Dumnezezeștilor cuvinte cu meșteșugire fățarnică o aduce: Ci pentru Dumnezeu adecă toate le face și zice și cugetă: unul ca acesta pre calea adevărului cu cunoștință călătorește. Fiindcă Dumnezeescul Cuvânt firește nu să odihnește în căi nedrepte, ci numai de va afla ceva merinde gătite spre călătorie.

52. Acela carele postește și să depărtează de la aprinzătoarea patimilor – diată –, și toate celelalte chipuri face câte folosesc spre izbăvirea cea dupre răutate, aceasta dupre cea zisă: „ș-a gătit calea“ (Mat. 3. 3)³⁰⁵. Iar acela carele face pre unele ca acestea pentru slava deșartă, sau lăcomie, ori măgulire, ori spre hatărul altei pricinii, iar nu ca să placă lui Dumnezeu, unul ca acesta „n-a făcut drepte pre căile lui Dumnezeu“, și adecă pre osteneala pregătiții drumului a suferit-o, iar pre Dumnezeu nu l-a avut împreună umblând pre cale (căi).

53. „Toată valea se va umplea“ (Isa. 40. 4)³⁰⁶; însă nu simplu toată, nici a tuturor: Fiindcă să alege acei cari n-au gătit pre calea Domnului și n-au făcut drepte pre cărările Lui. Așadar când valea, adecă trupul, ori și sufletul al acelora, dupre cum am zis, care „a gătit calea Domnului și drepte a făcut cărările Lui“ și au umblat pre dânsese prin porunci, prin arătarea lui Dumnezeu Cuvântul, se va umplea de cunoștință și de faptă bună, atuncea toate duhurile mincinoasei cunoștințe și ai răutății se smeresc; fiindcă le calcă pre acestea Cuvântul și le supune, și pre vicleana putere care se mândrește împotriva firei omenești o sfărâmă și ca pre un alt Munte înalt și mare Deal îl sapă și-l aduce spre umplerea văilor. Fiindcă lepădarea patimilor celor afară de fire și punerea bunătăților celor dupre fire, umple pre văile sufletului, iară pre sâlnicia viclenilor care s-au făcut ca un oarecare munte și deal înalt cu totul o smerește.

54. Iar „cele colțuroase“, care este, aducerile ispitelor celor fără de voe, „va fi spre cărări netede“ (Is. 40. 5)³⁰⁷ atuncî, când mai ales mintea adecă cu bucurie și veselie bine va voi ca să fie în slăbiciune și scârbe și nevoi (omul), prin cele fără de voe ostenele, carea pre toată stăpânirea patimilor celor de voe o sfărâmă; Fiindcă aspre (sau vârtoase) numește pre primejdiile ispitelor celor fără de voe, care se prefac în căi netede, prin răbdare și mulțămire.

³⁰² *Facerea*, 5, 24: „Și a plăcut Enoch lui Dumnezeu și apoi nu s-a mai aflat, pentru că l-a mutat Dumnezeu”.

³⁰³ *Idem*, 12, 1: „După aceea a zis Domnul către Avram: «Ieși din pământul tău, din neamul tău și din casa tatălui tău și vino în pământul pe care ți-l voi arăta Eu”.

³⁰⁴ *Idem*, 22, 3: „Sculându-se deci Avraam dis-de-dimineață, a pus samarul pe asinul său și a luat cu sine două slugi și pe Isaac, fiul său; și tăind lemne pentru jertfă s-a ridicat și a plecat la locul despre care-i grăise Dumnezeu”.

³⁰⁵ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 3, 3: „El este acela despre care a zis proorocul Isaia: «Glasul celui ce strigă în pustie: Pregăteți calea Domnului, drepte faceți cărările Lui»”.

³⁰⁶ *Isaia*, 40, 4: „Toată valea să se umple și tot muntele și dealul să se plece; și să fie cele strâmbe, drepte și cele colțuroase, căi netede”.

³⁰⁷ *Idem*, 40, 5: „Și se va arăta slava Domnului și tot trupul o va vedea căci gura Domnului a grăit”.

55. Acela carele dorește pre adevărata viață, dupre ce se va învăța cum să fie-ce osteneală, ori de voe ori fără de voe, se face moarte a maicii morții, adecă a dulceții, unul ca acesta pre toate cele aspre ale celor fără de voe ispite aduse asupra-î le priimește cu veselie și bucurie, și prin răbdare pre scârbe prefăcându-le și făcându-le căi bine norocite și drepte; care și fără de înșălăciune să îndreptează către (drumul) Darul chemării cel de sus, de vreme ce întru ele (căi) cu buna cinstire călătorește Dumnezeescul drum. Și fiindcă maică a morții este dulceața, atuncea a dulceții moarte îi este osteneala și durerea, ori cea din alegere, ori și cea din nealegere.

56. Așadar orișicine carele pre cea mult întoarsă și mult împleticită dulceață, ce în multe chipuri este încurcată întru toate cele simțite, adecă va reuși a o deslega (nimici) prin înfrânare, unul ca acesta pre cele strâmbe căile preface în drepte. Și acela carele aș călcat prin răbdare pre cea cu greu umblată și vârtoasă aducere a durerilor, acesta pre cele aspre căi le preface în netede; Carele ca pre un Dar al faptelor bune și al ostenelilor celor pentru hatărul bunătaților – fiindcă întru adevăr bine și după lege s-aș revoit și pre dulceață prin Dorul faptei bune o aș biruit și pre scârbă o aș călcat prin dorul cunoștinței, și cu amândouă vitejește trecând pre Dumnezeestile nevoițe –: pentru aceea „va vedea Mântuirea lui Dumnezeu“, după cea scrisă (Luca 3. 6) ³⁰⁸.

57. Cel ce iubește pre fapta bună, acela de voe depărtează de la sineși pre cuptorul dulceților. Iară cel ce prin cunoștința adevărului este alcătuit (organisit) după minte, acesta nu să împedecă de durerile cele fără de voe din mișcarea cea neîncetată, care cu deplină alegere îl aduce către Dumnezeu.

58. Cel ce pre cele nelesne și îndărătnice patimi de voe, adecă pre mișcările dulceții, prin înfrânare le-aș făcut drepte, iară pre cele aspre aduse asupra-î, ale celor fără de voe ispite, adecă pre chipurile scârbei, prin răbdare le-aș netezit și în căi netede le-aș prefăcut: acesta cu bun cuvânt „va vedea Mântuirea lui Dumnezeu“, fiindcă „s-aș făcut cu inima“; dupre carea prin bunătați și priviri bine cinstitoare, vede pre Dumnezeu prin săvârșirile Lui, dupre aceea: „Fericți cei curați cu inima, că aceea vor vedea pre Dumnezeu“ (Mat. 5. 8) ³⁰⁹; Și în locul durerilor faptelor bune, aș luat pre Darul nepățimirei, decât care nimic nu se află mai înalt, ca adecă să privească pre Dumnezeu mai ales acei ce o aș pre aceasta (nepățimirea).

59. „Lacuri“ (Fac. 26. 19) ³¹⁰ Sfânta Scriptură le numește, pre ale acelei inimi ce sunt priimitoare de cereștile Dăruiri ale Sfintei cunoștințe, săpate fiind prin statornicul Cuvânt al poruncilor, și caii au lepădat de la dânșii, ca pre niște șanțuri: și pre iubirea de dulceți cea către patimi și pre unirea cea către fire a celor simțitoare, și se umple numai din cea de sus adusă curățitoare cunoștință a pătimirelor și de viață făcătoare și cu chip oarecare hrânitoare a cunoscătoarelor bunătați întru Duhul.

60. „Lacuri sapă și deșchide Domnul în pustie“ (2 Paral. 26. 10) ³¹¹. adecă zic, în lume și în firea oamenilor, și pre inimele celor vrednici le curățăște de greutatea materiilor și de încărcătura lor, și le face cu bună încăpere spre priimirea Dumnezeestilor ploii, ale înțălepciunei și ale cunoștinței, ca să adape pre dobitoacele lui Hristos, adecă pre aceea zic, cari aș nevoe de năravnică învățătură, pentru pruncia sufletelor lor.

61. „Munte“ zice Sfânta Scriptură (Ps. 67. 16) ³¹² pre acea înaltă privire a firei întru Duhul; Pre care bine o lucrează, câți aș lepădat pre simțitele năluciri și aș trecut prin mijlocirea bunătaților întru înțălegerile cuvintelor ale celor simțite.

³⁰⁸ *Sfânta Evanghelie după Luca, 3, 6:* „Și toată făptura va vedea mântuirea lui Dumnezeu“.

³⁰⁹ *Sfânta Evanghelie după Matei, 5, 8:* „Fericți cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu“.

³¹⁰ *Facerea, 26, 19:* „După aceea au mai scăpat slugile lui Isaac și în valea Gherara și au aflat acolo izvor de apă bună de băut“.

³¹¹ *Cartea a doua Paralipomena (a doua a Corintenilor), 26, 10:* „A zidit de asemenea turnuri și în pustiu și a săpat multe fântâni pentru că avea multe vite și pe șes și pe vale, avea lucrători de pământ și vieri în munte și pe Carmel, căci el iubea lucrarea pământului“.

³¹² *Psalmi, 67, 16:* „Munte al lui Dumnezeu este muntele Vasan, munte de piscuri este muntele Vasan“.

62. Mîntea întrucît are pre pomenirea lui Dumnezeu întru sineși vie, caută pre Domnul prin priviri, nu prost, ci cu frica Domnului, care va să zică: întru lucrarea poruncilor. Căci acela care caută pre Domnul prin privire fără de lucrare, nu-L află pre El, fiindcă nu a căutat pre Domnul cu frica Domnului (Ps. 1. 6)³¹³. Decî bine aî îndreptat pre acela Domnul, fiindcă Domnul le îndreptează pre toate, – lucrând cu cunoștință –, și învățându-î pre ei chipurile poruncilor și descoperindu-le lor, pre adevăratele cuvinte ale celor ce sunt.

63. Cuvântul cel înalt pentru Dumnezeire, este turn sufletului îngrădit prin lucrarea poruncilor; Și aceasta este aceea care se zice: „Că Ozia a zidit turn în Ierusalim“ (2 Paral. 26. 9)³¹⁴. Fiindcă acela carele bine călătorește întru a căuta pre Domnul prin privire, cu cea încuvințată frică, care este lucrarea poruncilor, acesta zidește turnuri în Ierusalim, adecă după cea proastă și liniștită așzare a sufletului, înalță pre cuvintele cele despre Dumnezeire.

64. Cuvintele cele din părți înaintînd într-un tot cuprinzător, lucrează pre unirele celor despărțite. Fiindcă cele din parte împreunînd pre cuvinte, le priimesc cele mai cuprinzătoare, către care firește cele din parte să aduc. Căci precum și mîntea către simțire, și Ceriî către pămînt, și cele simțitoare către cele înțelegătoare, și fire către cuvînt, aî oarecum și acestea unit cuvîntul lor întru Duhul, care dă pre unire între dînsule.

65. Acela dar carele a reușit ca să despartă pre simțiri din patimi și pre suflet să-l deslipească de unirea simțirelor, acesta aî reușit a închide ca prin niște ziduri, pre intrarea Diavolului în mîntea, care să făcea pînă atuncî prin mijlocirea simțirelor. Pentru aceea – ca spre pustie –, zic adecă spre fireasca privire, ca pre niște pîrguri întretăiate zidește pre bine cinstitoarele slave despre cele ce sunt: Întru care orișicare scîpînd, nu se mai teme de cele ce sunt în pustia aceasta, adecă de firea celor văzute, care de Demonî să omoară și amăgește pre mîntea prin simțiri și o trag întru întunecatul loc al neștiinței: Decî nu să mai teme de dînsiî, cariî prin cele arătate ale zidirei, amăgesc pre oameni.

66. Fiece mîntea care are putere către privire, este adevărată lucrătoare, și prin osîrdia ei și purtarea de grijă, păzește curate pre Dumnezeștile semînte de zizaniî: – întrucît va avea pre Dumnezeasca pomenire, carea o întărește. Fiindcă zice: „Și era căutînd pre Domnul în zilele Zahariei în frica Domnului“ (2 Paral. 26. 5)³¹⁵. Iar „Zaharia“ în limba Elinească să tâlcuește „Pomenirea lui Dumnezeu“. Pentru aceea să ne rugăm Domnului totdeauna, ca să păzască întru noi pre Mîntuitoarea Lui pomenire, de a nu strica și prin aceasta pre cea săvârșită (adecă în suflet), fiindcă s-aî suit la mare înălțime și aî îndrăznit ca un alt Ozia cele mai presus de fire (2 Paral. 26. 16)³¹⁶.

67. Cea neamăgită privire a celor ce sunt, să săvârșește numai de sufletul cel ce este izbăvit de patimi, carele să zice: „Ierusalim“, pentru negrăita lui bunătate și nematerialnica cunoștință, carea vine nu numai spre stîrpirea patimilor, ci și spre nimicirea simțitoarelor năluciri.

68. Fără de credință, nădejde și dragoste, nicî una din răutăți nu să strică desăvârșit, nicî din cele bune nicî una cu totul nu să săvârșește. Fiindcă adecă credința, pleacă pre mîntea a se nevoi spre a înainta către Dumnezeu, și să face la acel ce o are mîngăere a toatei înaintei gătiri și arvună Duhovnicească întru a priimi îndrăsneală; Iară nădejdea îi pune într-însul garant nemincinos al Dumnezeescului ajutor, și-î făgăduște pre încetarea împotrivicilor puteri; Iară dragostea îl pregătește să fie nelesne mișcat și mai ales și cu totulî tot nemișcat de la Dumnezeasca îndrăgire, încă și cînd să luptă să-și înalțe la Dumnezeescul dor pre toată puterea lui cea firească.

³¹³ Psalmii, 1, 6: „Că știe Domnul calea dreptilor, iar calea necredincioșilor va pieri“.

³¹⁴ Cartea a doua Paralipomena, 26, 9: „Apoi a zidit Ozia turnuri în Ierusalim, deasupra porților din colț și deasupra porților din vale, cum și la colțul zidului și l-a întărit“.

³¹⁵ Idem, 26, 5: „Căci el a alergat la Dumnezeu în zilele lui Zaharia, care îl învăța frica lui Dumnezeu. Și în timpul cînt a alergat el la Domnul și Dumnezeu l-a ajutat de i-a mers bine“.

³¹⁶ Idem, 26, 16: „Și cînd a ajuns puternic, el s-a mîndrit în inima lui spre pieirea lui; și a săvârșit o nelegiuire înaintea Domnului Dumnezeului său, căci a intrat în templul Domnului, ca să tîmăieze pe jertfelnicul tîmăierii“.

69. Credința mângâie pre minte când să luptă, fiindcă să împuternicește cu nădejdea ajutorirei; Iară nădejdea alungă prin rădicarea asupra-î acelor împotivnice, fiindcă-î înfătoșează pre crezuta ajutorire, pre care nevoitorul o are înspre vederea Lui; Iară dragostea, pre asupreală ceea ce-l luptă, o așază moartă înaintea minții cei iubitoare de Dumnezeu, fiindcă prin dorul cel către Dumnezeu, desăvârșit să pierde (asupreală).

70. Dumnezeasca parte a celor ce sunt, adecă: cunoștința adevăratei înfiiri, este întâi și numai acel cuvânt, carele face întru noi duple credință pre Dumnezeasca Înviere, cu cea cuviincioasă iconomie, adecă dreapta socoteală, carea răsipește pre sculările asupra-ne ale ispitelor celor de voe. Fiindcă cea întâi întru noi înviere a omorâtului în noi Dumnezeu, prin neștiința noastră, este credința, când bine să economisăște prin lucrurile poruncilor.

71. Întoarcerea cea către Dumnezeu, vestește curat printr-înșă pre împlinitorul cuvânt al Dumnezești nădejdi; Fără de care, niciodată și duple nici un chip și la nici unul nu să face vreo cugetare de împreună învoire către Dumnezeu. Fiindcă cu de-amăruntul al însuși Nădejdi este de a înfătoșă ca de față pre cele viitoare, și carea pleacă a crede că duple nici un chip Dumnezeu nu să depărtează de a-î apăra pre cei ce să luptă de puterile cele împotivnice; Prin Carele și pentru Carele lupta să întâmplă la cei Sfinți. Fiindcă fără de așteptarea oarecărui, sau lesnicios, ori nelesnicios, întoarcerea cea către cel Bun, la nici unul niciodată firește nu să face.

72. Despre adevăr, nici una alta întru acest chip, nu adună pre cei răsiți și zidește întru dânșii o cugetare prin împreună voirea, ca dragostea: Al căruia haractir să află frumuseța întocmai cinstiri. Adecă adunării celor către acesta și a unirii sufletestilor puteri spre cele Dumnezești (care sunt: Cuvântarea, mânia și pofta), al cărora unire, dragostea li să află naștere, Duple care întru pomenirea noastră să zugrăvește podoaba Dumnezești frumuseți, căți prin dar au priimit pre cea întocmai cinstire către Dumnezeu și o păzesc neuitată; Fiindcă cea stăpânitoare a sufletului are zugrăvită spre aducere aminte și bine închipuită pre neîntinată frumusețe și pre aplecarea cea către Dumnezeasca dragoste.

73. Orice minte înconjurându-se de Dumnezeasca putere, are ca pre niște oarecare Prezviteri și Boeri, adecă: pre puterea cea cuvântătoare, dintru carea cu cunoștință firește să naște credința, duple care să învață cum că Dumnezeu totdeauna este de față negrăit și să înfătoșează dimpreună cu cele viitoare, și acestea ca de față prin nădejde; Și pre cea poftitoare putere, duple care se află asigurată Dumnezeasca dragoste și prin care după ce dă voe se va pironi cu dorul curatei Dumnezeiri, atuncea pre aplecarea nedeslipită o are de către Cel dorit. Încă și pre puterea cea mânioasă, duple carea nedespărțită și încheștată să află cu Dumnezeasca pace, apropiind pre mișcarea poftirei către Dumnezeescul Dor. Pre acestea dar puteri, fiece minte le are împreună lucrând: și către despărțirea răului, și spre așzarea faptei bune și spre păzirea aceștia.

74. Fără de cuvântătoare putere, nu să află cunoștință din învățătură; și fără de cunoștință, credința nu să statornicește, din care decurge nașterea cea bună a nădejdi și duple carea credinciosul apropie pre cele viitoare ca de față. Și fără de puterea cea poftitoare, dor nu să alcătuește, a căruia săvârșire este dragostea, fiindcă a iubi ceva, este a însuși pofti. Și fără de puterea cea mânioasă, care împuternicește pre poftă și o mișcă către împreunare cu cel plăcut, duple nici un chip nu să face pace, fiindcă pace adevărată este nesupărarea și cea desăvârșită cuprindere a celui dorit.

75. Nu să cuvine acela carele nu s-a curățit mai întâi de patimii, să se atingă de fireasca privire, prin închipuirea celor simțite, care poate să întipărească către patimii pre mintea aceluia care desăvârșit nu s-a izbăvit de patimii. Fiindcă mintea care rămâne (petrece) la cunoștința celor simțite, duple nălcuire, prin simțiri se face ziditoare necuratelor patimii, căci nu poate să treacă prin privire către înțelegătoarele rudenii.

76. Cea ce în vremea sculării asupra-î a patimilor, cu vitejie își strânge simțirele, și atât pre nălucirea cât și pre pomenirea celor simțite le împinge cu totul tot de la sineși și împreună adună desăvârșit pre toate fireștile mișcări ale minții din cercarea celor de afară: Acesta a biruit și a rușinat, prin Dumnezeasca mână, pre cea rădicată asupra lui vicleană și tirănească sâlnicie.

77. Când cuvântul se face fără de minte, și pofta necuvântătoare și mânia înfuriată, iar pre suflet îl va stăpâni necunoștința și tirănia și neînfrânarea: atuncea obiceiul răutății se face firește lucrător, fiindcă s-a împletit cu felurile dulceți ale simțirelor.

78. Să cuvine mintea cea bine cunoscătoare, carea voește cu chip înțelept a se furișa de nevăzutele lupte, nici firească privire să uneltească, nici altceva să facă în vremea asuprelui viclenilor draci: ci, ori numai să se roage și pre trup să-l smerească cu ostenele și cu toată puterea să-l zdrobească pre cugetarea lui cea trupească, și să păzască zidurile cetății, adecă pre bunătățile ce păzesc pre suflet; ori pre chipurile care păzesc pre bunătăți, adecă: înfrânarea zic și răbdarea, ca nu cumva să se amăgească prin cele de-a dreapta și se va depărta de la Dumnezeu, după ce vrăjmașul va fura pre aplecare, Care vrăjmaș adapă pre suflet cu băutură turbure și prin cele cugetate ca cum bune, voește a trage pre minte la cele mai rele, întrucât caută pre cele bune.

79. Acela carele ș-a îngrădit simțirele prin chibzuită gândire și cuprinzătoare înfrânare și răbdare, și prin puterile cele sufletești a închis cu întărire pre intrările cele în minte ale simțitelor închipuirii: acesta cu lesnire desleagă și strică pre viclenile meșteșugiri ale diavolului și-l face a se întoarce cu rușine înapoi pe căile de unde a venit. Iară căile prin care vine diavolul, sunt cele materialnice care se văd, adecă acelea ce alcătuiesc pre trup.

80. Mintea ceea ce prin mijlocirea Cuvântului a adunat dimpreună cu sineși pre simțiri, aceasta culege pre cea adevărată cunoștință din fireasca privire.

81. Să află izvoară afară de cetate, – care sunt ale sufletului –, „pre care le astupă Ezechia“ (2 Paral. 32. 4)³¹⁷ adecă: toate cele simțite. Iar ape ale acestora izvoare întâmplare, sunt înțelegerile celor simțite; Iară rău carele curge prin mijlocul cetății, este cunoștința cea după fireasca privire, adunată din simțitele înțelegeri, care vine prin mijlocul sufletului, fiind ca un hotar minții și simțirelor. Fiindcă cunoștința celor simțite, nici cu totul de tot s-a înstrăinat de înțeleasa putere și nici cu totul s-a lăsat în cea duple simțire lucrare: ci duple oareșicare chip să află mijloc al împreunării minții către simțiri și al simțirelor către minte; Și prin aceasta se face împreunarea acestora una către alta și închipește adecă pre simțiri în shimele celor simțite duple fel; Iar duple minte, în cuvintele shimelor strămută pre chipuri. Pentru aceea râul trecând prin mijlocul cetății, cu bun cuvânt s-a numit „cunoștința celor văzute“, ca ceea ce al margenilor, zic, este hotar, adecă între minte și simțiri.

82. Acela carele în vremea sculării asupra-î a ispitelor, lasă pre fireasca privire și ține pre rugăciune, carea adună din toate pre minte către sineși și către Dumnezeu: acesta omoară pre obiceiul cel făcător de rele și face pre diavolul acela, carele supune pre cel zis obicei, să fugă cu rușine, întrucât avea încredere întru acest obicei al răutății; și pentru aceea a venit cu toată îngâmfarea lui în suflet, prin gândurile cele mândre înălțându-se asupra adevărului. Pre care și Marele David a cunoscut pătimind și făcând, din care a și luat covârșitoare iscusire a taberii înțelegătoarelor lupte, pentru aceea și zice: „Când a statut păcătosul împotriva mea, am asurzit și m-am smerit și am tăcut din bunătăți“ (Ps. 38. 2-3)³¹⁸. Și împreună cu acestea Dumnezeescul Ieremia, când porunca norodului „să nu iasă afară din cetate, pentru sabia vrăjmașului ce o avea înconjurată pre ea“ (Ier. 42. 10)³¹⁹.

³¹⁷ *Cartea a doua Paralipomena*, 32, 4: “Atunci s-a adunat o mulțime de popor și a astupat toate izvoarele și pârâul care curgea prin mijlocul țării, zicând: Să nu vină regele Asiriei și găsind apă multă, să se întărească.

³¹⁸ *Psalmii*, 38, 2-3: “Pus-am gurii mele pază, când a stat păcătosul împotriva mea. Anușit-am și m-am smerit și nici de bine n-am grăit și durerea mea s-a înnoit”.

³¹⁹ *Ieremia*, 42, 10: “De veți rămâne în țara aceasta, Eu vă voi zidi și nu vă voi mai dărâma, vă voi sădi și nu vă voi mai smulge, căci îmi pare rău de răul pe care vi l-am făcut”.

83. Ci și Fericitul Avel, dacă întru adevăr să păzea și nu eșa în câmp la Cain (Fac. 4. 8)³²⁰, care este: – la lățimea fireștii priviri înainte de nepătimire –, nu era să se scoale acela și să-l omoare cu vicleșug, înșălându-l pre el, – prin cele de-a dreapta cu privirea celor ce sunt, mai înainte de desăvârșita obicinuință –, legea trupului, carea și este și să zice: „Cain“.

84. Asemenea și Dina, fata cea mare a lui Iacob, dacă nu eșa dimpreună cu fetele cele din sat, care este: cu simțitoarele năluciri, nu era să se „scoale Sichem fiul lui Emmor ca să o smerească pre dânsa“ (Facere, cap. 34)³²¹.

85. Bine este dar, ca mai înainte de desăvârșirea obicinuinței, să nu uneltim pre fireasca privire: ca nu întrucât căutăm cuvinte Duhovnicești ale văzutelor zidirii, să ne amăgim și să adunăm patimii. Fiindcă mai mult sâlnicește arătatele shime ale celor văzute către simțiri întru cei nesăvârșiți, decât către suflet închipuirele cele tainice (ascunse), ale cuvintelor celor ce sunt.

Deci câți Iudaicește ș-au legat (pironit) cugetul numai la slovă, aceștia dupre veacul acesta așteaptă făgăduințele acelor viitoare curate bunătați, necunoscând pre cele dupre fire bunătați ale sufletului.

86. „Cel ce a purtat pre chipul celui Ceresc“ (1 Cor. 15. 49)³²², să cuvine să urmeze întru toate pre Duhul Sfintei Scripturii, întru carele să află împreună ținerea sufletului prin bunătați și cunoștințe. Iar acela carele poartă pre chipul celui pământesc, ia aminte numai la slova, întru carea se află cea dupre simțire slujire către trup, carea zidește pre patimii.

87. Prin puterea lui Dumnezeu se desființează patimile, reîntorcându-se spre bunătați și se face păzitoare (acea putere) a bine cinstitoarelor gânduri, pre care lucrarea poruncilor o naște și prin care pre vicleana putere, acelor ce să împrotivesc bunătaților, o stricăm, cu împreună lucrarea lui Dumnezeu, și mai ales numai cu puterea lui Dumnezeu. Iar înălțime a lui Dumnezeu, este cunoștința adevărului, pre care o naște durerea și osteneala privirii celor făcute: Și carea prin sudorile cele vărsate pentru lucrarea bunătaților, se fac Părinți (surorile) ai ostenelei; Prin care (cunoștință) prăpădim desăvârșit pre puterea minciunei, cea protivnică adevărului, fiindcă „smerim pre toată înălțimea ceea ce să rădică asupra cunoștinței lui Dumnezeu“ (2 Cor. 10. 5)³²³ – a viclenilor Duhuri – și desăvârșit o călcăm. Căci precum cu de-amăruntul lucrarea naște pre bunătațe, tot așa și privirea naște pre cunoștință.

88. Iar cea neuitată cunoștință, fiindcă are nehotărâtă pre cea mai presus de cuget mișcare a minții către Dumnezeasca nemărginire, prin nehotărârea aceasta, închipuește pre cea nemărginită slavă a adevărului. Iar prin urmare (imitare) cu de sineși stăpânirea (urmând) celei Prea înțelepte bunătați ai Proniei, cinste aduce mintea către Dumnezeu, pre slăvita arătare a întregii (exactei) asemănări, dupre punere, pre cât e cu puțință.

89. Limba este închipuire a cunoștinței cei dupre suflet, iar gâttelejul este semn doveditor al fireștii iubiri de sine cei către trup. Acela dar carele cu chip vrednic de prihănire pre acestea le lipeșce una cu alta, nu poate a-și aduce aminte de obiceiul cel pacinic către fapta bună și cunoștință, pentru marea turburare a îndulcitoarelor patimii trușești.

90. Poftile și dulțețurile cele firești, fiindcă nu aduc prihănire la cele dobândite, ca pre unele de nevoe următoare fireștii poftiri s-au așăzat. Căci dulceața cea dupre fire, face și hrană, fără de a voi noi, care hrană mângâie pre cea mai dinainte istovire. Asemenea și băutura, depărtează strămtorarea setei. Și somnul, înnoește pre puterea cea cheltuită în ostenele: Și câte altele firești să întâmplă

³²⁰ *Facerea*, 4, 8: „După aceea Cain a zis către Abel, fratele său: «Să ieșim la câmp!» Iar când erau ei în câmpie, Cain s-a aruncat asupra lui Abel, fratele său, și l-a omorât”.

³²¹ *Idem*, cap. 34, *Dina și Sichem*.

³²² *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 15, 49: “Și după cum am purtat chipul celui pământesc, să purtăm și chipul celui ceresc”.

³²³ *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 10, 5: “Și toată trufia care se ridică împotriva cunoașterii lui Dumnezeu și tot gândul îl robim, spre ascultarea lui Hristos”.

nouă de nevoie, adecă către ținerea firei noastre; Încă și spre a dobândi faptele bune, se află cu folos la cei silitori, precum și la orice minte să întâmplă care fuge de turburarea păcatelor, ca nu cumva să se oprească de acestea în turburarea și robia patimilor celor dintru noi și să ne vatăme: care nu are întru altă mișcare, fără numai cea a patimilor celor firești, care firește nicidecum nu ne urmează întru nemuritoarea și fericita viață.

91. Cuvintele lui Dumnezeu, când se vor înfățișa subțire și numai după zicere, nu să aud, fiindcă nu aș glas pre lucrarea celor ce să grăesc printr-însele. Iar dacă prin lucrarea poruncilor să grăesc, atuncea această strigare și pre draci îi face să se topească cu totul tot, și pre oameni, prin sporirea cea către lucrurile dreptății, îi așază de a zidi cu bună aplecare pre Dumnezeescul lăcaș al inimii.

92. Dupre cum cu de-amăruntul, Dumnezeu dupre ființă nu să supune cunoștinței: Așa nici Cuvântul Lui nu să cuprindă prin a noastră cunoștință. Căci deși cuvântul Sfintei Scripturi priimește cuprindere după slovă, fiindcă săvârșește în vremi pre cele istorisite lucruri, însă dupre Duh prin privirea celor ce să cugetă, totdeauna rămâne nescris împrejur.

93. Să cuvine acela carele cu chip cunoscător, după Hristos către suflet urmează pre Sfânta Scriptură, să se nevoiească cu osârdie îmbelșugată și cu iubire de osteneală la tâlcuirea numirilor, fiindcă poate din ele să înțeleagă pre noima celor scrise, – dacă întru adevăr îi pasă pentru cea cu amăruntul înțelegere a celor scrise. Însă nu să cuvine Iudaicește a scri împrejur pre Dumnezeestile și curatele făgăduințe ale bunătăților celor înțelegătoare, și prin stricăciunea celor cuprinzătoare să pogoare pre înălțimea Duhului către pământ și trup.

94. Dupre cum cu de-amăruntul Rugăciunea este făgăduință după făgăduință a celor către Dumnezeu mai dinainte aduse bine de la oameni, așa și Luarea aminte, dupre cuviinciosul cuvânt, va fi curată mângâere și cerere a celor de la Dumnezeu dăruite bunătăți oamenilor spre mântuire, ca o răsplătire a cei mai dinainte mergătoare bunei plecări. Iară glas este înaintarea și sporirea cea după lucrare a celor îmbunătățite chipuri, precum și cea după privire a celor cunoscătoare și de Dumnezeu grăitoare chipuri, în vremea sculării asupra a viclenilor demoni: pre care strigare, decât toate, firește mai mult o aude Dumnezeu, în loc de mare glas, zic adecă pre a acelora carii din bună voință să grijește de fapta bună și cunoștință.

95. Vicleana și pierzătoarea Împărăție a diavolului, să închipuiește prin împărăția Asirienilor, care adună și pornește război împotriva faptei bune și a cunoștinței, și să meșteșugeste prin cea înfiptă cu îngâmfare putere a lui ca să zdrobească pre suflet. Și mai întâi adecă zădărește pre poftă spre plăcerea celor afară de fire, și o pleacă de a cinsti înainte pre cele simțite în locul celor gândite; Iar pre minte o stârnește a se nevoi pentru hatărul celor după simțire, pre care le-au ales pofta; Iar pre cea cuvântătoare, o dăscălește a meșteșugi pre chipurile dulceților celor simțite.

96. Acei nemărginite Bunătăți de asemenea este, ca nu numai preste Dumnezeestile și netrupeștile ființi – cele ce să gândesc –, să așaze închipuirele Slavei celei negrăite și Dumnezeesti, după ce vor priimi pre toată cea legiuită mai presus de cuget frumuseță a neapropiatului Chip: Ci și la cele simțite, care sunt ființi cu mult mai de jos decât ființele cele gânditoare, să amestece pre însuși Răsunările Mărimei Ei (ai Bunătății), care poate să treacă către Dumnezeu fără de înșalare pre mintea omului, șazănd asupra lor (a răsunărilor) ca într-o căruță, și să ajungă mai presus de toate cele ce să văd, fiindcă s-a suit (mintea) pre nemărginită Mărime.

97. Fieștece minte închipuindu-se și încununându-se cu fapta bună și cu cunoștința, carea dupre Marele Ezechia s-aș întâmplat a împărăți în Ierusalim (4 Imp. cap. 18)³²⁴: care este: petrecutul obicei, zic, numai această singură vede pacea, adecă pre așazarea aceea carea este lipsită de toate patimile. Fiindcă Ierusalim să tâlcuește „vederea păcii“, și pre zidirea toată o are zalog (roabă) prin felul care o împlinește pre ea. Și adecă lui Dumnezeu din aceasta prin sine îi aduce ca pre niște

³²⁴ Cartea a patra a Regilor, cap. 18. Domnia lui Iesechia. Asirienii înconjură Ierusalimul.

daruri pre cuvintele cele Duhovnicești ale cunoștinții; Iar într-însul ca pre niște daruri, iarăși, aduce pre chipurile cele către fapta bună, care se află întru aceasta (în zidire) duple fireasca lege; Și prin amândouă chipurile priimește folos, cu alegerea aceloră duple bună voință care poate bine și după amândouă să sporească; adecă zic pre acea înțeleaptă minte, carea s-a făcut desăvârșită după cuvânt și petrecere, prin lucrare și privire.

98. Acela carele prin lucrare și privire aș săvârșit nemărginit pre bunătate și pre cunoștință, cu bun cuvânt să suie mai presus de toate patimile cele trupești care-l vătămă, înălțându-se și mai presus de cele ce să zic firești trupuri, duple lucrare: Adecă acelor ce sunt sub naștere și stricăciune. Și simplu ca în scurt să zic, pre toate felurile cele de sub simțire duple privire trecându-le cunoscător și pre toate cuvintele cele dintru acestea, unul ca acesta pre minte aș înălțat-o la cele duple rudenie și Dumnezești.

99. Cel ce în nepățimire, ca într-un alt Ierusalim, s-a întâmplat să locuească prin practica osteneală și este izbăvit de toată supărarea păcatelor, și numai pace și grăește, și face, și aude și socotește; după ce mai întâi ca priimi prin fireasca privire pre firea celor văzute, și pre cele ce sunt într-însa mai Dumnezești cuvinte ca pre niște daruri prin sine le aduce Domnului, iar pre legile cele dintr-însa le aduce Împăratului ca pre niște dogme, unul ca acesta zic să înalță în ochii tuturor neamurilor, suindu-se mai presus de toate, adecă și de cele duple trup patimi, prin lucrare, și de cele firești trupuri și de a tuturor felurilor celor duple simțiri, prin privire, trecând și pre Duhovniceștile cuvinte și pre Chipurile lor.

100. Filosofia cea practică, pre cei lucrători îi face mai presus de patimi; Iar privirea, pre cei cunoscători îi înalță mai presus de cele văzute, după ce și aceștia aș înălțat pre mintea lor la înțelegerile cele rudite.

A aceluiași
Sfânt Macsim Mărturisorul
Suta a cincea

1. ACELA care cunoaște cu lucrul și lucrează cu cunoștință este scaun și așternut picioarelor lui Dumnezeu. Scaun adecă este prin cunoștință; iar așternut picioarelor este, prin lucrare. Iar de va zice cineva și pre mintea cea omenească cum că este ceriū, carea pre toată materia nălucirii o curățește și să îndeletnicește în Dumnezeștile cuvinte, orî mai ales să împodobește prin Dumnezeștile cuvinte, unul ca acesta mi să pare că nu esă afară din adevăr.

2. Tot înțeleptul (să înțelege cel bine credincios), carele să păzește pre sine prin bunătăți și cunoștințe, orî prin lucrare și privire, când va vedea cum că vicleana putere prin patimă s-a rădicat asupra lui, dupre cum cu amăruntul la Ezechia de la împăratul Asirienilor (4 Împ. 18. 17)³²⁵, Unul numai are pre ajutor, spre apărarea celor bune, adecă pre Dumnezeu, pre carele îl milostivește, fiindcă strică neîncetat prin mai multă putere cea dupre bunătate și cunoștință, și priimește spre împreună luptare, mai ales spre mântuire, pre Înger, adecă pre mai Marele Cuvânt al Înțelepciunii și al Cunoștinței, carele sfărâmă pre toată luptarea și puterea vicleanului și pre Începătorul și Generalul lor în tabără.

3. Fieștecare patimă firește are început pre cel de asemenea ei ceva simțitor, fiindcă nici o patimă niciodată nu să poate face, fără de a avea oareșice pre de desubt pus care pre puterile sufletului, prin mijlocirea oarecării simțiri le zădărește către dânsa: Căci fără de vreun lucru simțit, patimă nu să alcătuește. Pentru că fără de a fi muere, curvie nu să află. Și fără de mâncări, lăcomia pântecelui nu este; Și aur neaflându-se, iubire de argint nu este. Așadar la toată mișcarea cea pătimașă a fireștilor noastre puteri, început îl are pre cel simțit, adecă prin el zădărește demonul pre sufletul omului spre a păcătui.

4. Fiecare (zolirea) pierde pre lucrarea răutății; Iar Prea frecarea și pre însuși pomenirea răutății. Decî frecarea se află stricare numai a lucrării ceî pătimașe; Iară prea frecarea este desăvârșită perzare și a viclenilor mișcări ale Minții.

5. Între Dumnezeu și între oameni sunt cele simțite și cele gândite; Iar mai presus de acestea înaintează mintea cea omenească: adecă când, la cele simțite, dupre lucrare, nu să robește. Iar cele înțelegătoare, după privire, dupre nici un chip de nu se va opri.

6. Zidirea însăși se face prihânitoare oamenilor celor necredincioși, căci ea propovăduiește pre Ziditorul ei prin cuvântul cel sădit întru dânsa, iar prin cea întru aceasta firească lege dupre felul fiecării, povățuește pre oameni către fapta bună. Și adecă cuvintele să cunosc întru statornică

³²⁵ *Cartea a patra a Regilor*, 18, 17: "Și a trimis regele Asiriei din Lachiș pe Tartan, pe Rabsaris și pe Rabșache cu oștire mare asupra Ierusalimului și, sosind, s-au oprit la canalul iazului de sus, care se află lângă drumul ce merge spre țarina nălbitorului".

legătură după felul fiecăruia; Iară legea să arată întru aceeașime fireștii lucrări după felul fiește căruia: la care, de nu ne vom aruna mintea noastră, după înțelegătoarea noastră putere, și nu vom cunoaște pre Pricina celor ce sunt, atunci, în cele afară de fire patimî vom cădea.

7. Cuvântul poruncește ca să aducem noi Daruri lui Dumnezeu, ca și El să-și arate pre Dumnezeasca Lui nemărginită bunătate, Carele priimește pre dările noastre ca pre niște Daruri, ca când nimenea pre acestea nimenea înaintea noastră nu le-a adus, ci toată, a noastră aducere să socotește, – carea arată pre cea multă și nemărginită spre noi bunătate a lui Dumnezeu, Carele pre ale Sale le priimește cu pre ale noastre Daruri, care să aduc Lui de la noi, și mărturisește pentru acestea pre a Lui datorie, ca cum nu ar fi fost ale Lui, ci streine oarecare.

8. Omul înțelegând pre Duhovniceștile cuvinte ale celor ce să vad, să învață cum că să află oareșcare Făcător al celor văzute. Însă pre a înțelege ce fel este Acesta, o lasă necercetată, ca pre o neatinsă; Fiindcă văzându-se zidirea, pre înțelegerea cum că este Un Ziditor arătat o dată, însă nu și pre aceea adecă, cine este Acela după fel.

9. Urgia lui Dumnezeu este, simțirea cea întru durere a celor ce să învață. Iar cea întru daruri simțire este, aducere: cea fără de voe a durerilor, pre care Dumnezeu le aduce de multe ori spre sfiala și smerenia acelora cari să mândresc pentru fapta bună și cunoștință, și-l face să fie bine cunoscător și iscusit spre sineși, și a-și simiți pre neputința lui: pre care după ce o va cunoaște bine, va lepăda pre deșarta umflarea a inimii lui.

10. Urgia Domnului este, încetare a dărilor Dumnezeștilor Daruri, ceea ce spre folos să întâmplă la toată mintea cea înaltă și în deșert cugetătoare, care să îngâmfează ca pentru ale sale isprăvi pentru bunătățile ce i s-au dat lui de la Dumnezeu.

11. Toată mintea cea cunoscătoare și înțeleaptă, (închipuitor) și pre Tribul lui Iuda îl are și pre Ierusalim. Și pre Iuda adecă, ca pre o lucrătoare filosofie, iar pre Ierusalim, ca pre o privitoare a tainiceii lucrări. Așadar, când acea înțeleaptă minte, prin Dumnezeasca dăruire, după lucrătoarea și privitoarea filosofie, după ce va împinge pre toată puterea care stă împotriva faptei bune și a cunoștinței, și desăvârșit se va vesti și va încununa pre puterea cea către duhurile cele viclene, dar însă nu va aduce lui Dumnezeu pre cea cuvenită mulțămire, ca pre cea care este pricină a biruinții: ci se va înălța cu inima și va cugeta pre sineși, cum că este pricină a toată săvârșirea: Atuncea fiindcă „nu a răsplătit lui Dumnezeu, după cea răsplătită, care au răsplătit lui“ (2Paral. 32.25)³²⁶, priimește nu numai el pre urgia lui Dumnezeu, care să face la dânsul mânie a părăsirei, ci și însuși Iuda și Ierusalimul, adecă care este: deprinderea lucrării și a privirei, și să face obiceiul al patimilor și al necinstirei îndată, după slobozirea lui Dumnezeu; Care patimî să scoală către lucrare și întină și pre știința lui carea era până atunci curată, și mincinoase cugetări împleteșce din privirea celor ce sunt, și pre dreapta slăvire a cunoștinții o reîntoarce spre rău, fiindcă pre cei ce să mândresc pentru săvârșiri, îi priimește necinstirea patimilor; Iară cei ce să înălță pentru cunoștință, îi sloboade dreapta judecată a greși despre adevărata privire.

12. Cu adevărat este și prea întemeat, cum că înlăuntru celor ce sunt să află Dumnezeesc hotar și lege, care sloboade după Dumnezeasca părăsire a Proniei, ca să se pedepsească prin cele împotriva puse către buna cunoștință, pre aceia câți s-au arătat nerecunoscători despre marele cunătăți; și prin încercarea celor împotriva puse, să facă cunoscută pre cea săvârșitoare Dumnezeasca putere a celor bune: Ca să nu ni să întâmple să ne alunecăm spre povârnierea mândriei ceî protivnice lui Dumnezeu, socotind cum că este firească moștenire fapta bună și cunoștința, și nu că o dobândim prin Dar, și ne vom afla în stare să unelțim pre cel bun spre nașterea celui rău. Pentru aceea zic nu da voe Dumnezeasca Pronie să avem pre părere nesurpată jos, după ce ne vom rătăci pentru cel

³²⁶ *Cartea a doua Paralipomena*, 32, 25: “Însă Iezechia n-a fost recunoscător pentru binefacerea care i s-a făcut, căci s-a semețit în inima lui. Și a căzut mânia lui Dumnezeu peste el și peste Iuda și peste Ierusalim”.

bun a avea pre înălțare; Ca nu cumva prin acelea care să cuvenea să rămâie la noi mai statornică și nemișcată Dumnezeasca cunoștință, prin acelea zic, ce nu folosă, care, O' de nu ar fi ajuns a se face! să cugetăm pre recunoștința aceștia (a cunoștinții).

13. Hotar și lege cunoaștem că să află la toate cele ce sunt, pre cuprinzătoarea purtare de grijă a celor ce sunt; Carea după dreapta judecată pedepsește pentru lipsirea celor bune către buna cunoștință, pre aceea carii întru îndestularea bunătăților s-au aflat necunoscători către Dătătorul acestora, și-i aduce întru simțire prin cele protivnice, adecă spre desăvârșita cunoștință a Aceluia carele dăruiește pre cele bune. Fiindcă părerea despre bunătăți când va rămânea îndreptată, firește naște pre boala mândriei, carea aduce pre așazarea ceea ce stă contra lui Dumnezeu.

14. Cel ce să socotește pre sineși că a apucat pre sfârșitul faptei bune, dupre nici un chip de aici înainte va căuta pe izvorătoarea bunătăților Pricină: ci numai singur luiși își scrie împrejur pre puterea și pre aplecarea și prin sineși pre însuși hotarul mântuirii, zic adecă pre Dumnezeu, de care s-a păgubit. Iar acela carele simte pre fireasca lui sărăcie despre bunătăți, nu încetează a alerga, fără a se uita în urma lui, către Acela Carele poate a împlini spre lipsire.

15. Acela carele va înțelege cu de-amăruntul pre nemărginirea faptei bune, niciodată nu încetează pre călătoria cea spre dânsa, pentru de a nu să păgubi de acest început și sfârșit al faptei bune, adecă zic de Dumnezeu, puind spre sineși pre mișcarea aplecării și oareșicum fără de a voi să socotească că au apucat săvârșirea. Ci rabdă pre lipsirea de adevărul celor ce sunt, la care merge suindu-se cu toată osârdnica mișcare.

16. Dupre dreptate vine mânia spre mintea cea înalt cugetătoare, care este: părăsirea cea pedepsitoare, dupre cum are să se zică. Adecă, se va slobozi omul a să ispiți de draci, după privire, ca să priimească simțire și fireștii lui neputinți și să socotească pre cunoștința Dumnezeestii puteri și a Darului care-l acopere pre el și pre toate bunătățile le săvârșaste; Și smerindu-se, departe de el să lepede cu desăvârșire pre cea fără de rânducală și afară de fire înălțare, întrucât să nu vie asupra lui și ceilaltă urgie, urgie adecă a rădicării Darurilor acelora care i s-au dat lui, și atuncea se va smeri și va simți pre (lipsa) Aceluia, ce i-au dat lui pre cele bune.

17. Cel ce nu să va înțelepți cu întâiul fel al urgiei, adecă al părăsirei cei pedepsitoare, și să vie la smerenie și să o cunoască pre ea dascăl al buneii cunoștințe: acela va priimi pre ceilaltă urgie, care arătat vine asupra lui și rădică pre lucrarea Darurilor și-l lasă pustiū de puterea care-l păza: Fiindcă zice: „Voi lua gardul lui, – pre care-l zice Dumnezeu pentru necunoscătorul Istrail – și va fi spre răpire. Și voi strica zidul lui și va fi spre călcare; și voi lăsa via mea și nu se va tăea, nici să va săpa și va intra în ea vierul cel sălbatec ca într-un pământ pustiū cu mărăcinii, și voi porunci norilor ca să nu ploaie întru dânsa“ (Isa. 8.6)³²⁷.

18. Și încă către necredință la vale este drumul, pentru nesimțirea pagubei faptelor bune. Fiindcă acela carele s-a obicinuit pre sineși prin dulcețile trupului a nu asculta pre Dumnezeu, acesta și de însuși Dumnezeu se va lepăda, când va veni vreo împrejurare: Fiindcă mai înainte-și cinstește pre viața trupului decât pre Dumnezeu, carele și pre dulcețile are mai bune decât pre Dumnezeestile voi.

19. Iară când vom socoti cum că mintea a pățimit ceva în oarecare chip, atuncea să credem cum că împreună cu aceeași minte au pățimit și puterea lucrării și a privirii ei, dupre fireștile lor cuvinte. Fiindcă nu este niciodată cu puțință a pătimi persoana, fără de a pătimi și cele dinlăuntru ei: Iar persoană zic, pre minte, ca o priimitoare a faptei bune și a cunoștinței; Iar înlăuntru persoanei zic, pre lucrare și pre privire, care către minte își alătură cuvântul întâmplărilor. Pentru aceea dupre tot chipul și împreună pățimesc și acestea pătimind aceea (mintea), fiindcă au pre oarecare mișcare însușitoare început al schimbării lor.

³²⁷ *Isaia, 8, 6:* “Fiindcă poporul acesta a nesocotit apele Siloamului, care curg lin, și a tremurat înaintea lui Rețin, feciorul Remaliei”.

20. Tot omul cel iubitor de Dumnezeu și îmbunătățit, dupre Ezechia (2 Paral. 32.20–25)³²⁸, după ce cu îndemânatec chip va slăvi și va încununa pre stăpânirea cea asupra dracilor, de se va întâmpla a se face întru dânsul vreo asupreală a viclenilor Duhuri, care nevăzut să împleticesc la război cu el, și prin rugăciune va priimi de la Dumnezeu pre îngerul cel trimis lui, zic adevă mai mare cuvânt al înțelepciunii, și pre toată tabăra drăcească după ce o va sfărâma și o va smeri: și a acești biruințe și mântuirii de nu va mărturisi pricină și dascăl pre Dumnezeu, ci toată biruința o va pune spre sineși: acesta zice: „nu aș răsplătit lui Dumnezeu după răsplătirea lui“ și după mărimea mulțimei mării Mântuirii ce i s-a făcut nu aș mulțămît, nici însăși aplecarea lui nu aș fost întocmai cu facerea de bine Acelui ce l-a mântuit pre el.

21. Să ne luminăm mintea noastră cu Dumnezeștile înțelegeri, fără trupul să ni-l împodobim cu chipurile celor mai Dumnezești cuvinte ale celor înțelegătoare, după ce-l vom săvârși pre el cuvântătoare fabrică a faptei bune, prin lepădarea patimilor. Fiindcă patimile cele firești ce sunt sădite în trup, când se vor chivernisi prin cuvânt, nu aș prihănire; Iar când se vor mișca fără de Acesta, aduce vătămare: Pre acelea dar zice, cum că să cuvine a se lepăda, care pre mișcare o are adevă sădită, iară întrebuintarea lor, ca cele ce nu să chivernisesc prin cuvânt, de multe ori să face afară de fire.

22. Tot cel ce să înalță pre sineși cu inima pentru Darurile ce a priimit, fiindcă cugetă înalt ca când nu aș priimit, pentru aceea cu dreptate priimește pre urgia care vine întru dânsul. Fiindcă sloboade Dumnezeu pre diavolul al lupta înțelegător și ai mișca pre cele dupre lucrare chipuri ale faptei bune, și ai turbura și pre cele dupre privire luminoase cuvinte ale cunoștinței; Ca după ce-și va cunoaște neputința lui, să înțeleagă cu de-amăruntul spre Singura Putere care lupta înlăuntru nostru pre patimi și să se smerească prin pocăință; Iar după ce va lepăda pre greutatea părerii și va milostivi pre Dumnezeu, să-și întoarcă urgia Lui care vine asupra celor nepocăiți, și din pricina căruia trage pre Darul care-î acoperea sufletul și părăsăște pustie pre mintea cea nemulțămitoare.

23. Urgie mântuitoare este, Dumnezeasca slobozire, întru a lupta draci prin patimi pre mintea cea înalt cugetătoare: Ca pătimind necinste, să ne învețe când mult se va lăuda pentru bunățiile ei, cine este Dătătorul acestora? și să nu rămâie goală de cele streine, pre care cugetă că le are, fără de a le priimi.

24. Fericită și întru adevăr fericită este mintea aceea, care cuprinzător despre toate cele ce sunt aș murit cu chip vrednic de laudă: De cele simțite adevă, prin lepădarea lucrării simțirelor; Iar despre cele înțelegătoare, prin încetarea înțelegătoare mișcări. Însămnează dar, cum că moartea minții lăudându-o, zice, pre despărțirea cunoștinței de la toate cele ce sunt, dupre care cu Darul cel Dumnezeesc firește a priimit pre viață; Iar în locul tuturor celor ce sunt aș primit cu chip neînțales pe Pricina celor ce sunt (Pre Dumnezeu).

25. Fericit este acela carele aș împreunat adevă pre lucrare cu cea dupre fire bunăitate, iar pre privire cu cel dupre fire adevăr. Fiindcă fiecă fapță firește să face prin bunăitate, și toată privirea numai

³²⁸ Cartea a doua Paralipomena, 32. 20-25:

“20. Atunci s-a rugat regele Iezechia și Isaia proorocul, fiul lui Amos, și au strigat cu glas mare la cer;

21. Și a trimis Domnul pe un înger care a pierdut pe tot viteazul și războinicul și căpetenia și generalul din tabăra regelui Asiriei, încât acesta s-a întors cu rușine în țara sa; și când a intrat în casa dumnezeului său, l-au ucis cu sabia acolo fiii lui;

22. Așa a scăpat Domnul pe Iezechia și pe locuitorii Ierusalimului din mâna lui Sanherib, regele Asiriei, și din mâna tuturor celorlalți și i-a apărut din toate părțile;

23. Atunci mulți au adus daruri Domnului în Ierusalim și lucruri scumpe lui Iezechia, regele Iudei, care după aceasta a câștigat în ochii tuturor popoarelor mărime mare;

24. În zilele acelea s-a îmbolnăvit Iezechia de moarte și s-a rugat Domnului și Domnul l-a auzit și i-a dat semn;

25. Însă Iezechia n-a fost recunoscător pentru binefacerea care i s-a făcut, căci s-a semețit în inima lui. Și a căzut mânia lui Dumnezeu peste el și peste Iuda și peste Ierusalim”.

prin adevăr caută pre cunoștință; Pre care, de le va săvârși, nu să va mai afla nici una care să rănească pre lucrarea cea duple suflet, nici adecă pre privitorul aceștia care cu iuțală să-î ciuntească pre privirea lui: fiindcă să face mai înalt decât toate cele ce sunt și să înțeleg, și intră la însuși Dumnezeu cel singur Bun și Adevărat și mai presus de toată ființa și înțelegerea celor ce sunt.

26. Al lucrării faptei bune să zice că-î este sfârșit Bunul, iar acesta să află împlinire a Dumnezeștii lucrări, care aduce spre a fi pre cuvântarea sufletului, carea pre mânie și pre poftă le unește duple fire: și întru care să introduce firește cea duple asemănare frumuseță. Iar ai privitoarei filosofii, zic că-î este sfârșit, adevărul, carele este unatec împreunat fără de despărțire cu cunoștința tuturor celor despre Dumnezeu, către care să aduce mintea cea curată, carea au stins cu totul tot întru sineși pre socoteala simțirelor; Întru care cunoștință, curat să arată vrednicia Dumnezeștii Icoane.

27. Nimenea nu poate să binecuvânteze întru adevăr pre Dumnezeu, fără de a-și sfinți mai întâi trupul prin fapte bune, iar pre suflet să-l lumineze prin cunoștință, căci aplecarea cea către fapta bună, este față a minții ceî privitoare, care o sue spre înălțimea adevăratei cunoștințe, ca spre ceruri.

28. Fericit este acela care întru adevăr cunoaște cum că întru noi, ca în niște organe, Dumnezeu săvârșăste toată lucrarea și privirea, bunătatea și cunoștința, biruința și înțelepciunea, îmbunătățirea și adevărul, fără ca noi să-î ajutăm ceva, fără numai pre aplecarea care voește binele. Pre care avându-le Marele Zorovavel, către cele zise zice: „Binecuvântat ești (către Dumnezeu zicând) și Ție mă mărturisesc Stăpâne al Părinților, de la Tine este biruința și de la Tine este înțelepciunea și a Ta este slava, și eu sunt robul Tău“ (Ezdra 3.11)³²⁹. Ca un cunoscător și adevărat slujitor, pre toate către Dumnezeu le aduce, carele pre toate le poate și pre toate le-au dăruit, și de la Carele au luat și are pre înțelepciune, și mărturisește Dănsului, ca (la) Părintele Părinților și Stăpânul, pre puterea dăruitelor bunătăți, care întru adevăr sunt: unirea biruinții, duple cum s-au zis, și înțelepciunea și bunătate și cunoștința a lucrării și a privirii, a bunătății și a adevărului. Căci acestea unindu-se una cu alta, strălucește slava și Lumina lui Dumnezeu.

29. Toate săvârșirile Sfinților, arătat că sunt Daruri ale lui Dumnezeu, fără de a avea cineva nimic desăvârșit, fără numai pre bunătatea cea dată, măsuratec duple potrivirea buneî cunoștințe și a buneî aplecări aceluî ce priimește de la Stăpânul și Dumnezeu: Și pre acelea numai le are, câte-î dăruiește Stăpânul.

30. Mintea care înainte stă, ca un Epistat al faptei bune și al cunoștinței, și voește a stărpî din suflet pre reaua robire a patimilor, „Prea covârșăste, zice, în putere femeile și prea biruește adevărul“(). Și femeî adecă au numit pre bănătățile cele cu cuviință Dumnezească, dintru care se face între oameni unită dragostea cea către Dumnezeu și unii către alții. Cartea răpește pre suflete și le scoate din toate cele de dincolo de acestea înțelegătoare ființe, și-î lipește cu singur Dumnezeu, duple chipul uniteî dragoste, duple cât întru adevăr este cu puțință fireî omenești, și zidește pre cea curată și Dumnezească împreună petrecere cu chip tainic. Decî întru adevăr s-au grăit și s-au zis: cum că adevărul este numai Unul Pricină a celor ce sunt, și început, și împărăție, și putere și slavă, din Care și prin Care toate s-au făcut și să fac, și împreună să țin întru a fi de Dânsa (de Pricină) și printr-înșă, și în cinstea Căreia să află întru ceî iubitori de Dumnezeu, toată știința și toată mișcarea.

31. Și adecă prin femeî au arătat spre sfârșitul faptelor bune, adecă pre dragoste, Carea cu de-amăruntul este cea deplină voință a fireștii bunătăți, și dulceață neamestecată, și unire nedespărțită a celor împărțășite. Iară prin adevăr au însemnat pre marginea tuturor cunoștințelor și a tuturor celor făcute: Întru care cu adevărat ca un început și sfârșit al tuturor celor ce sunt fiind, împreună trage pre cea duple fire mișcare prin oarecare cuvânt de obște, Care pre toate le biruește

³²⁹ Cartea întâi a lui Ezdra, 3, 11: „Și au început ei să cânte pe rând «lăudați» și «slăviți pe Domnul că este bun, că în veac este mila Lui spre Israel». Și tot poporul striga cu glas mare, slăvind pe Domnul, pentru că a ajutat să se pună temeliiile templului Domnului”.

dupre fire, ca un început adevărat, și pricină a celor ce sunt și împreună trage către sineși pre mișcarea tuturor.

32. Întru prea covârșitoarea lipsire a celor multe, ca Una și numai Adevărul firește să privește, și acopere pre toate cele ce împuternicesc pre a cugeta, sau sunt cugetate, pre cunoscutele puteri care sunt mai presus de ființă după aflare, și mai presus de cugetare ori de cele cugetate; Și cuprinde prin nemărginirea puterii pre mărginirea tuturor celor ce să află după început și sfârșit și adună către sineși pre toată mișcarea tuturor. Decî la uniî adecă le dă arătată cunoștință întru a cunoaște pre lipsirea Darului; Iar la alții le dăruște după simțire negrăită arătată cunoștință despre împărțșirea bunătății, adecă celor ce au avut pre dorință.

33. Minte este organ al înțelepciunei, zice, iar cuvântul, al cunoștinței; și al amândorora după fireasca deplin încredințare, uimitoarea credință le este organ; Iar al dăruirei tămăduirilor, este fireasca iubire de oameni. Fiindcă fieștecare Dumnezească dăruire, ori obiceiū, ori voință, oarecare organ primitor, după cum spre pildă: Acela ce au făcut pre minte curată de toată nălucirea celor simțite, priimește pre înțelepciune; Iar acela carele va așaza stăpân al patimilor mâniei și al poștei pre Cuvântul cel sădit întru noi, priimește pre cunoștință. Iar acela carele are neclătită pre încredințare după minte și cuvânt, pentru cele Dumnezești, priimește pre credința aceea ce pre toate le poate; Iar acela carele au săvârșit pre fireasca iubire de oameni, după cea desăvârșită lepădare a iubirei de sine, priimește Darurile tămăduirilor.

34. Fiecare din noi, după măsura credinței sale, are arătat pre lucrarea Duhului, și prin urmare se află fieștecare pre sineși că are întru sineși pre vistieria Duhului. Și niciodată cel înțelept va voi a zavistui pre cel ce bine înaintează la Daruri, întrucât și însuși are pre acea aplecare priimitoare a Dumnezeștilor Daruri ale bunătăților.

35. Pricină, zice, cum că este a împărțșirii Dumnezeștilor bunătăți, măsura credinții fieștecărui. Fiindcă după cum credem, după potrivire avem și pre darea osârdiei spre a lucra. Acela dar carele lucrează, după măsura lucrării arată și pre măsura credinții, priimind după cum au crezut și pre măsura Darului. Iar acela carele nu lucrează, după măsura nelucrării arătând pre măsura necredinții, priimește după cum nu au crezut pre lipsirea Darului. Așadar rău face pizmuind cel zavistnic pre cel desăvârșit, dacă și într-însul arătat zace și de la dânsul atârână și nu de la altul alegerea de a crede și a face, și a priimi pre Darul carele vine măsuratec după măsura credinții fieștecărui.

36. Decî cel doritor de bunătăți, după purtarea de grijă prin cuvântul înțelepciunei, de voe merge spre harul înDumnezeirei; Iar nedoritorul acestora, după dreapta judecată pre chipul pedepsei, fără de voe să depărtează de răutăți. Și adecă cel dintâi, ca un iubitor de Dumnezeu să înDumnezeeste prin Pronie; Iar celălalt prin judecată, ca un iubitor de materie, nu i se arată viind a se judeca; Fiindcă Dumnezeu ca un bun, cu cuvintele înțelepciunei vindecă pre acei câți voesc; Iar prin chipurile pedepsei, vindecă pre câți sunt greu mișcați către fapta bună.

37. Și adecă adevărata credință, este adevărul cel adunat și întemeat, neavând minciună; Iar buna știință are asupra ei pre dragoste împuternicită, ca ceea ce nu are nici o călcare de poruncă.

38. „Și se va odihni, zice, preste dânsul 7 Duhuri, Duhul înțelepciunei, Duhul înțelegerii, Duhul cunoștinții, Duhul științii, Duhul Sfatului, Duhul tăriei, Duhul temerii de Dumnezeu“ (Isaia 11.2,3) ³³⁰. Decî însușiri ale darurilor Duhurilor acestora sunt acestea, adecă: al fricii, lepădarea celor rele; iar al tăriei, lucrarea celor bune; iar al sfatului, dreapta socoteală despre cele protivnice;

³³⁰ *Isaia*, 11, 2- 3:

“2. Și Se va odihni peste El Duhul lui Dumnezeu, duhul înțelepciunii și al înțelegerii, duhul sfatului și al tăriei, duhul cunoștinței și al bunei-credințe;

3. Și-L va umple pe El duhul temerii de Dumnezeu. Și va judeca nu după înfățișarea cea din afară și nici nu va da hotărârea Sa după cele ce se zvonesc”.

Iar al științii, cunoaștere neviclenită a datorilor; Iar al cunoștinții, lucrarea cea cuprinzătoare a Dumnezeștilor cuvinte în fapta bună; Iar al înțelegerii, cea cu totul împreună voirea sufletului către cele cunoscute; Iară al înțelepciunii, cea spre Dumnezeu neajunsă unire, precum după deplină voință la cei vrednici să face dobândire (Dumnezeu), carea (înțelepciunea) face prin împărtășire pre Dumnezeu împărtășit, și-l așază tâlcuitor al Dumnezeștilor fericiri, după aceea pururea izvorătoare a Dumnezeștilor taine către cei ce să roagă și neprihănită înainte ținare și petrecere.

39. Deci Duhul fricei lui Dumnezeu, este încetare după lucrare a patimilor; Iar Duhul tăriei, cea osârdnică pornire și mișcare către lucrarea și săvârșirea poruncilor; Iar Duhul sfatului, este deprinderea dreptei socotele, după care cu cuvântul lucrăm pre Dumnezeștile porunci și alegem pre cele bune din cele rele; Iar Duhul științii, este cea necăzută cunoștință a chipurilor lucrării după fapta bună, după care, când lucrăm, după nici un chip nu cădem din dreapta judecată a cuvântului; Iar Duhul cunoștinții, este cuprindere a poruncilor și al cuvintelor lor, după care să alcătuesc chipurile faptei bune; Iar Duhul înțelegerii, este învoiala cea către chipurile și cuvintele faptei bune, ori mai adevărat să zicem, prefacere, după care să face amestecarea fireștilor puteri către chipurile și cuvintele poruncilor; Iar Duhul înțelepciunii, este înălțarea și unirea către cea mai Duhovnicească pricină a poruncilor, după care necunoscut învață pre cele întru Dumnezeu simple cuvinte ale celor ce sunt, pre cât este drept legiuit între oameni. Fiindcă inima odrăsleşte ca dintr-un izvor pre adevărul tuturor celor ce sunt, pre care-l aduce la oameni.

40. De la cele adecă mai de pre urmă la Dumnezeu, iar la noi mai aproape, după hotar și rândueală ne suim la cele departe de noi, iar la Dumnezeu aproape. Fiindcă din nelucrarea răutăților, prin frică, venim întru tăria lucrării faptelor bune; Iară din lucrarea faptelor bune, venim întru alegerea sfatului; Iar din alegere, venim la deprinderea bunătăților, adecă la cea prin știință; Iară din deprinderea bunătăților, ne suim către cunoștința cuvintelor celor în fapta bună; Iar de la aceasta, venim întru prefacerea deprinderii cea către cunoscutele cuvinte ale faptelor bune, adecă zic la înțelegere: și de la aceasta, la cea proastă și simplă privire a celor ce sunt. De la care făcând începutul, vom da multe și felurite feluri de cuvinte bine credincioase pentru adevăr, din înțeleapta privire a ființelor celor simțite și a celor gândite.

41. Cea întâi bunătate cât către noi după lucrare, care este frica, cuvântul Scripturei au numărat-o la urmă, ca început al înțelepciunii: de la carele pornind, ne suim la înțelegere, care este sfârșitul înțelepciunii, cu care ne facem aproape de Dumnezeu însuși, având numai pre înțelepciune a unirei cei către Dânsul, carea mijlocește aceasta. Fiindcă nu este cu puțință să ajungă la înțelepciune, acela carele nu va lepăda deasupra lui mai întâi prin frică și prin cele de prin mijloc adecă Dăruiri, și pre boala neștiinții și pre pulberea răutății cu totul tot. Pentru aceea adecă rândueala scrierii au așăzat-o aproape la Dumnezeu pre înțelepciune, iar la noi pre frică, ca să ne învățăm noi hotar și lege a bunei rândueli.

42. Când dară ne vom sui prin acești ochi ai credinții, adecă prin luminare, ne apropiem și ne unim cu Dumnezeasca Unire a înțelepciunii. Iar prin împărțirea Darurilor care s-au făcut pentru noi, o unim cu pricina Harurilor, prin suire și înainte mergere a cei după partea faptelor bune, fără a trece cu vederea pre împreună lucrarea lui Dumnezeu, adecă pre nici una din cele zise, spre a nu ne lenevi treptat și pe nesimțite; Căci atunci vom așăza oarbă pre credința noastră și fără de ochi, neavându-i luminați prin lucrarea Duhului, și ne vom osândi pre dreptate în nesfârșitii veci, întrucât după noi am orbit cu totul pre Dumnezeștii ochi ai credinții.

43. Tot cel ce pre acești ochi ai credinții întru sine ar voi să-î deșchidă prin nelucrarea poruncilor, acesta fără de alt este vrednic de osândă, întrucât nu mai are încă pre Dumnezeu ca să-l vază pre el. Fiindcă dacă zice Scriptura „că pre lucrările Duhului cuvântul le numește ochii Domnului“, iar acela carele nu-î va deșchide pre aceștia, adecă prin lucrarea poruncilor, atunci acesta nu are pre Dumnezeu

de a privi spre el. Căci Dumnezeu firește nu privește pre cei despre pământ prin alți ochi, deacă * întru adevăr rază a Dumnezeștii vederi este luminarea bunătăților noastre.

44. Înțelepciunea lui Dumnezeu este unime, care nedespărțită să privește înlăuntru celor dintr-însa felurite fapte bune, și să înțelege într-un singur fel prin lucrarea acelora; și iarăși proastă Unime să arată prin reîntoarcere la un loc al celor către dânsa și dintr-însa bunătăți, când noi prin aceea pre fiecă bunătate după naștere îi vom face înaintarea, unindu-ne cu aceasta (cu înțelepciunea) prin fiecă faptă bună cu grabnică sporire spre înălțime.

45. Oarbă își are pre credință, acela carele nu lucrează pre Dumnezeștile porunci ale credinții. Fiindcă dacă cele porunite lui de Dumnezeu sunt lumină, arătat este că fără de Dumnezeasca lumină este acela, care nu face pre Dumnezeasca poruncă, și goală aduce pre Dumnezeasca numire (de creștin) iar nu adevărată chear.

46. Nimenea întrucât păcătuște, nu poate a avea părtinitoare pre neputința cea trupezască căci a păcătuțit; Fiindcă unirea cea de către Dumnezeu Cuvântul, pre toată firea aș tămăduț-o, prin stricarea blestemului, și așa aș făcut pre împătimirea cugetului către patimi fără de pricinuire: Căci Dumnezeirea Cuvântului totdeauna împreună să află după Dar cu cei ce aș crezut într-însul, depărtând pre legea păcatului trupesc (de la ei).

47. Acela carele prin cea către Dumnezeu credință și dragoste aș biruit pre cele necuvântătoare poște ale patimilor celor afară de fire, adecă pre mișcările lor, și să face afară și de însuși cele legiuite după fire și în locul celor înțelegătoare să strămută: acesta și pre cele de un neam după fire împreună cu streina lor robie, de la sineși le leapdă.

48. Când nu să va înfrâna cunoștința cea după lucrare prin Dumnezeasca frică, pătimește de tifosul mândriei. Care (tifos) îl pleacă pre cel ce l-a împrumutat, a înfășoș ca pre o a lui moștenire pre Darul cuvântului, uneltindu-l spre a lui laudă. Iar lucrarea când se va înmulți împreună cu Dumnezeescul dor, fără de a primi pre cunoștința celor făcute lucrătorul, acesta lucrează pre cel practic cu chipul smeritei înțelepciuni, smerindu-se pentru cele mai presus de putere ale cuvântului.

49. Cerească sălășluire este, cel nepătimaș obiceiă după fapta bună, asemenea și cunoștința ceea ce nu are nici o noimă de înșălăciune care să o lupte.

50. După cum cu de-amăruntul al mișcatei unimii sfârșit îi este milionul, și început al nemișcării milionului este unime; Fiindcă începutul a tot sfârșitul arătat că se află nemișcarea lui, și sfârșit a tot început să află împlinirea aceștii mișcări; Asemenea și credința aflându-se firesc început al faptelor bune, ca pre un sfârșit are pre împlinirea bunului celui prin fapta bună. Și cel din fire Bun, ca un sfârșit al bunătății, început având pre credință, se unește cu dânsa dimpreună cu cea dinlăuntru aplecare: fiindcă credința este cel dinlăuntru tipărit bun, și bunul este lucrătoarea credință. Iar după fire credincios și Bun, este Dumnezeu: Una adecă ca cea mai principală întâi) bunătate, iar alta, ca cea după urmă poftită. Acestea dar cu tot chipul se află asemenea una către alta, și după nici un cuvânt, – afară de cuvântul cel după născocire, despărțindu-se între sineși, prin mișcarea celor supuse (către Dumnezeu) și sfârșindu-se întru El. Prin urmare milionul având chipul celui de pre urmă dorit, cuprinde pre desăvârșita bună aplecare a celor mișcate către cel dorit, iar unimea având semnul întâiului bun, desăvârșit are întemeate pre cele mișcate către dînsul (cel bun).

51. Cea dintăi nepătămire, zice, care să privește la cei de intră către fapta bună, este desăvârșită încetare de la cele lucrute răutăți; Iar a doua, este desăvârșita lepădare a gândurilor minții, cea după împreună învoire, care să face la câți uneltesc pre fapta bună după cuvânt. Iar a treia, este desăvârșita nemișcare a poștei despre patimi, întru aceea cari vād înțelegător pre cuvintele ale celor privite prin închipuiri; Iar a patra nepătămire, este cea desăvârșită curățanie și despre însuși nălucirea lor, la aceea cari prin cunoștință și prin privire aș așazat pre cea stăpânitoare curată și

* În mss. dactilografiat al *Filocaliei de la Prodromul*, cuvântul *dacă* apare ortografiat și cu această formă veche *deacă*.

luminoasă oglindă a lui Dumnezeu. Acela dar carele s-au curățit pre sineși de lucrarea patimilor și s-au slobozit din împreună învoirea minții cea spre patimi și au făcut încetare mișcării cei poftitoare despre acestea și au așăzat neîntinată pre minte și de însuși suptirea lor nălucire, unul ca acesta are pre cele patru maice căpitenie ale nepățimirei, și esă din materie și din cele materialnice și ajunge la înțelegătoarea și Dumnezeasca și pacinica încetare a tuturor.

52. Pre cea dintăi nepățimire, o zice pre cea nepipăită mișcare după lucrarea către păcatul cel trupesc; Iar a doua, pre desăvârșita lepădare a împățimitoarelor gânduri sufletești, prin care alungă mișcarea patimilor, după cea dintăi nepățimire, neavând pre pătimașele gânduri care să-î aprinză pre acestea spre lucrare; Iar a treia, este cea desăvârșit nemișcare a poftii despre patimi, prin care și cea de a doua se face firească, cu care să unește prin curățania gândurilor; Iar pre a patra nepățimire o zice, pre desăvârșita lepădare a tuturor simțitelor năluciri ale minții, întrucât a luat pre naștere de la a treia, neavând pre nălucirele celor simțite care să-î vestească aceștia pre icoanele patimilor.

53. La fiecă lucrător, ca un oarecare rob și roabă, și cuvântul și mintea să ostenesc, fiindcă cunosc pre chipurile lucrării faptei bune și le zidesc pre ele: și fiindcă duple oarecare chip au pre toată puterea lor contra pusă împotivnicilor duhuri ai lucrării cei viclene. Iar după ce va săvârși pre practica filosofie, pre care au arătat-o al șasălea număr, fiindcă s-au zis: că numărul al șasălea însămnază pre practica filosofie, le lasă pre ele slobode către cea Duhovnicească, adecă și pre cuvânt și pre minte, ajungând la privirea înruditelor cuvinte ale celor ce sunt.

54. De alt neam rob și roabă este mânia și pofta, pre care privitoarea minte totdeauna le pune sub jug întru stăpânirea cuvântului, pentru lucrarea bunătăților, prin bărbăție și întregă înțelepciune și nu le dă lor desăvârșit slobozenie, până când cu totul se va înghiți legea firei de legea Duhului, duple cum moartea ticălosului trup să înghite de nemărginita viață, și se va arăta toată curată licoană acei fără de început împărății, carea are pre toată închipuirea acelu întâiu Chip cu urmarea: Întru care când va ajunge privitorul, așază de acum slobodă și pre mânie și pre poftă. Și pre una adecă o preface spre neîntinată dulceață și prea curată poftă a Dumnezeescului Dor; Iar pre ceilaltă o aduce spre căldură Duhovnicească și nemărginită și pururea nemișcată și prea înțeleaptă manie (nebuie înfocată de dor) (amor înfocat).

55. Icoană acei fără de început împărății, este statornică a minții întru adevărata cunoștință și nesticăciunea simțirelor înspre fapta bună. Iar după prefacea cea întru Duhul a simțirelor către minte, suflet și trup, acestea sunt împreună legate între dânsule numai prin Dumnezeasca lege a Duhului, duple care au totdeauna pătrunsă pre nemișcată și via lucrare a Cuvântului: Întru care departe cu totul tot să află toată neasemănarea și contrazicere cea către cel Dumnezeesc.

56. Lucrătoare poftă o zic că este dulceața, fiindcă într-adevăr duple hotarul ei are pre bunul cel de față; Iar nelucrătoare dulceața o zic pre poftire, fiindcă are pre viitorul bun duple hotărârea ei; Iar pre mâine o zic, mișcare cugetată a pornirii; Iar pre pornire o zic mânie lucrătoare. Acela dar carele au supus pre aceste puteri cuvântului, va afla pre poftă că să face întru dânsul dulceață duple cea în Dar curată împleticire a sufletului către cel Dumnezeesc; Iară pre mânie, neîntinată căldură păzitoare a dulcetiței cei Dumnezești; asemenea și cea întregă înțeleaptă pornire, desăvârșită uimire de la cele ce sunt, duple buna aplecare a sufletului, către cea prea puternică bunăvoință. Așadar întrucât viețuește întru noi lumea și cea de voe aplecare a sufletului este către cele materialnice, nu să cuvine să dăm voe slobodă acestor două puteri, ca nu cumva după ce se va amesteca cu cele simțite, ca cele de un neam, să lupte pre suflet și-l va apuca rob desăvârșit către patimi, duple cum de demult pre Ierusalim Vaviloneni. Fiindcă pre veacul de acum, întru carele au poruncit legea celor de alt neam robi ca să lucreze, cunoscătoarea aplecare a sufletului cea spre lume, adecă spre această viață, cuvântul o au arătat; Întrucât prin istorisire preface pre cele cugetate.

57. Cel rău, îl zice cum că are începutul în vreme, căci are vremelnic început pre cea afară de fire mișcare întru noi. Iară pre cel bun, nu în vreme îl zice cum că are începutul, fiindcă este firește bun, mai înainte de toate veacurile și vremea. Iar înțelegător îl zice pre bunul, carele numai el să cuvine a să cugeta; Iar neînțales pre cel rău, fiindcă să cuvine a nu să cugeta; Iar grăit îl zice pre Bunul, fiindcă acesta numai să cuvine a să grăi, și făcându-se îl numește pre El, fiindcă duple fire este nenăscut, iar după Dar, pentru iubire de oameni suferă a se face la noi spre înDumnezeirea noastră, când îl facem și-l zicem pre El. Facem iarăși pre Bunul, care numai singur să cuvine a se face; Nu făcându-se dar zice pre cel rău, fiindcă firea celui rău este stricăciune, care nici o ființă nu are cu totul; Iară pre bun îl zice nesticăcios, fiindcă totdeauna să află și niciodată nu încetează de a fi și păzitor este al tuturor celor ce-L au pre Dânsul: Și adecă prin cel cuvântător, căutăm, iar prin cel poftitor, dorim; Iar prin mânie, păzim nejezuit (pre bunul); Iar prin cel simțitor, îl despărțim pre acesta duple știință neamestecat de cele împotrivă; Iar prin cel glăsuitoare prin grăire îl facem pre El arătat celor ce nu-L cunosc; Iar prin naștere, îl înmulțim, ori mai ales cu Harul Adevărului, noi ne înmulțim duple acesta.

58. Să cuvine să avem prea privitoare minte împărțând peste înțelegerile celor ce sunt și a privirelor și a felurilor lor mișcări, având deprindere neroditoare de răutate, care este adecă: nici să se prindă cu totul de răutate, nici să o nască pre ea. Despre care să cuvine ea (mintea) să se abată, mișcându-se spre privire; Ca nu cumva întrucât face pre cugetare a celor ce sunt Duhovnicești, fără de a voi să se amăgească și va cădea în vreuna dintru acelea, care strică firește pre cea curată și cu de-adinsul cugetare a inimii, prin oarecare din cele simțite viclene duhuri.

59. Cel ce s-a rănit cu slava cea deșartă a oricăreia fapte bune, ori cunoștințe, în deșert păstrează pre coamă, duple cum Avesalom (2Inp. 14.26)³³¹, care este săvârșire a părerii și o are amestecată, precum molarul, spre amăgirea acelor care o văd și printr-înșă arătând cum că năravnică petrecere adecă unelstește. Prin care sboară prin văzduh și socotește că au prins prin învățătura Cuvântului pre Născătorul Părinte; Și voește pre aceea, care în Tatăl să află, adecă cea în Dumnezeu slavă a faptei bune și a cunoștinții, pre toată cu tiranie să o tragă spre sineși ca un mândru. Însă acesta după ce au eșit la lățimea Duhovniceștii fireștii priviri către cel cuvântător război, în cinstea adevărului, prin viețuitoarea simțire, acesta zic, să ține în Dumbrava lumeștilor păduri a materialnicilor priviri, și are pre această deșartă înălțare care-l trage legat spre moarte și care-l are spânzurat între cer și între pământ. Fiindcă cel slăvit în deșert, nu are pre cunoștința care să-l tragă ca spre un alt cer și să-l scoată din înălțarea care-l ține jos; Nici iarăși pre pământ, adecă pre temeiul smereniei al faptelor bune, care să-l tragă jos și să-l despartă de mândria care-l trage în sus; Pre carele și-l plânge murind, pentru iubirea de oameni ca un iubitor de Dumnezeu duple urmarea lui Dumnezeu, cel ce i s-au făcut dascăl, „Carele nu voește moartea păcătosului, întrucât să se întoarcă el și să fie viu“ (Iezec. 18.23)³³².

60. Începutul și sfârșitul mântuirii fiecăruia, este înțelepciune. Și întâi adecă începe a zidi pre frică, și treptat săvârșăște pre Dorul, și mai ales frica aceasta din început să face cu iconomie pentru noi, ca să înceteze pre îndrăgitorul răutății; Și Dorul pe urmă la sfârșit să află prin aceasta, ca să sature cu înțelegător răs, pre aceea câți o schimbă pre ea în locul celor dimpreună petrecerea tuturor celor ce sunt.

61. Înțelepciunea și frica, să fac lipsire duple scăpare la aceea câți nu o doresc pre ea; Încă și Dorul fiind (adecă dorită) să află deprindere dobânditoare a lucrării acelor ce o iubesc pre ea. Fiindcă aceasta cu așteptarea muncilor, slobozește de patimi și lucrează pre frică; Iar Dorul lucrează pre dobândirea faptelor bune, obicinuind pre minte a vedea pre bunătățile cele viitoare.

³³¹ Cartea a doua a Regilor, 14, 26: “Când își tundea capul său – și și-l tundea în fiecare an, pentru că-l îngreua – părul de pe capul lui cântărea două sute de sicli, după cântarul regesc”.

³³² Iezechiel, 18, 23: “Oare voiesc Eu moartea păcătosului, zice Domnul Dumnezeu – și nu mai degrabă să se întoarcă de la căile sale și să fie viu?”.

62. Orice mărturisire smerește pre suflet și-l învață pre el adecă cum că cu Darul cel Dumnezeesc s-a îndreptat. Iar cum că este vinovat, îl învață prin greșalele cele din lenevirea cugetului lui.

63. Îndoit este cuvântul mărturisirii: și unul să face pentru mulțămirea bunătăților celor dăruite; Iar celălalt spre cercetarea și muștrarea răutăților celor lucrute să zice. Fiindcă mărturisire să zice și cea numărătoare a Dumnezeștilor faceri de bine, cu mulțămirea acelor ce li s-au făcut bine; precum și spovedania a celor făcute răutăți de cei vinovați. Decî aceste două sunt făcătoare ale smereniei, de care ce să smerește dimpreună și cel ce mulțamește pentru bunătăți, și cel ce-și mărturisește greșalele lui. Unul, fiindcă să judecă pre sineși nevrednic de binele cel dat; Iar celălalt, căci să roagă să priimească ertare de greșalele cele făcute.

64. Patima mândriei să alcătuește din două necunoștințe; Iar cele două necunoștințe de se vor aduna împreună, fac o înțelegere amestecată. Fiindcă numai acela este mândru, care și pre Dumnezeescul ajutor l-a uitat și pre neputința omenească. Așadar mândria este lipsire a Dumnezeștii și omeneștii cunoștințe: fiindcă prin tăgăduirea celor adevărate margini, una și mincinoasă cu întărire să află.

65. Slava deșartă, este abatere din scoposul cel dupre Dumnezeu și mutare la alt scopos nu după Dumnezeu. Fiindcă slăvit în deșert este acela, carele într-adins face pre bunătăți, ale lui, iar nu pentru slava cea Dumnezească adecă, și cumpără prin osteneală pre cele fără de ipostas laude ale oamenilor.

66. Iar plăcătorul oamenilor, săvârșăște numai pre cele văzute obiceiuri și mai ales și pre cele lingușitoare cuvinte, ca prin una să tragă la dânsul pre privirea, iar prin ceilaltă pre auzirea acelor cari să mulțamesc cu acestea și să spăimântează de cele văzute și auzite și numai prin simțiri prescrie (cuprinde) bunătăți. Așadar plăcere omenească, numai prin obiceiurile și cuvintele cele ce să fac spre arătare prin om, ca adecă ca cum spre bunătăți.

67. Fățarnicia, este prefacere a prieteniei; ori urăciune, acoperită cu chipul prieteșugului; Ori vrajbă, care să lucrează prin prieteșug; Ori zavistie, care fățarnicește chipul dragosteii; Ori petrecere, care are împodobire falsă; Ori bunătate, însă nu după lucrare; Ori prefacere a dreptății, care stăruiește prin sine cum că este drept; Ori amăgire, care are numai chipul adevărului: Pre care fățarnicie într-adins o lucrează, câți urmează pre șarpe prin încolăciturile obiceiurilor lor.

68. Pricina celor ce sunt și a bunătăților lor, este Dumnezeu. Acela dar carele să mândrește pentru bunătăți, ori pentru cunoștință, și cu măsura bunătăților celor bine dăruite, adecă al sporirii, nu mărește dimpreună și pre împreună simțirea neputinții lui, acesta nu a fugit de răutatea mândriei. Iar acela carele într-adins face pre cel bun pentru a lui slavă, acesta mai înainte s-a cinstit pre sineși decât pre Dumnezeu și s-a pătruns cu chironul slavei deșarte. Iar acela carele face ori grăește despre bunătăți spre a se arăta oamenilor, acesta așăzat mai sus pre cinstea oamenilor, decât pre cea Dumnezească și bolește cu patima plăcerilor oamenilor. Iar acela care numai vâpșește pre chipurile cinstitelor bunătăți cu lucrare rea spre amăgire, și prin vicleana aplecare a cugetului lui acoperă cu cea arătată shimă a evlaviei și prin vicleșug și fățarnicie răscumpărând pre bunătăți: unul ca acesta a depărtat pre scopos la altele, afară decât către pricina fiecăruia dintre unele ca acestea.

69. Nicî unul din viclenile Duhuri nu împedică vreodată osârdia celui îmbunătățit, ci mai ales și pre lipsurile faptelor bune cu viclean chip le scade, și îndeamnă pre cei nevoitori spre grabnică înaintare, și le dă osârdie spre a aduce către sineși pre toată înțelegerea nevoitorului (pustnicului); Ca astfel după ce va perde pre dreapta măsură a căii cei de mijloc, să se înșale și să călătorească într altă cale, fără de a înțelegere el.

70. De aici nicî pre întreaga înțalepciune o urăsc, nicî de post să scârbesc, nicî pre darea banilor, nicî prin iubirea de streini, nicî pre cântare, nicî pre cetire, nicî pre liniște, nicî pre priveghere, nicî pre toat celelalte care închipuesc pre cea după Dumnezeu petrecere (le împedecă diavolul), până ce va cunoaște scoposul și pricina celor ce să fac.

71. Și adecă pre alți draci mai degrab poate nevoitorul a-î înțalege și cu lesnire fuge dintr-a lor vătămare; Iar de aceia care să arată cum că împreună oarecum lucrează în drumul faptei bune și cu oareșicare chip voesc ca dimpreună să zidească Biserica Domnului (Ezdra 4.2)³³³, care minte? măcar din cele prea înalte, poate să-î înțeleagă pre ei, fără de lucrătorul și viul cuvânt, „care pătrunde pre toate și ajunge până la despărțirea sufletului și a duhului“ (Evr. 4.12, 13)³³⁴? Care este adecă, a înțalege și a pricepe cu de-amăruntul: care lucruri, ori și înțalegeri sunt sufletești, adecă, feluri firești ale bunătății, sau ale mișcării lor, și care iarăși sunt cele Duhovnicești adecă, mai presus de fire și de Dumnezeu *haracterisite*, iar după Dar dându-se la fire; Și care (adecă lucrătorul Cuvânt) cu de-amăruntul cunoaște pre unirea încheeturilor și a mădulărilor către Duhovniceștile cuvinte ale chipurilor bunătății, potrivite sau nepotrivite și judecă pre aducerile aminte și pre înțalegerile inimii; Care sunt adecă: cele nevăzute duple adâncime rudiri pre cele zise, și cele duple suflet nevăzute pricinii ale acestora, întru care nu să află zidirea nearătată întru noi, care socotesc că-l vor amăgi pre el: Ci pre toate cele făcute duple înțalegere, încă și câte au a să face, ori vor a să înțalege de către noi, le cunoaște cu de-amăruntul.

72. Despărțirea sufletului și a duhului, zice, pre osebirea înființatelor bunătăți, ale cărora cuvinte firește le avem; și pre ale celor Duhovnicești fapte bune, pre al căror Dar îl priimim duple hărăzire. Pre osebirea acestora dar, cu bună socoteală o face Cuvântul judecând.

73. Aducerile aminte și înțalegerile inimii, ale căror socotitor le este Cuvântul, zice, cum că sunt atârănările sufletului, atât către Dumnezeștile cuvinte și către cugetări, cât și însuși către pricinile atârănării acestora. Fiindcă aducerea aminte mișcă spre pomenire, ai căruia însușirea îi este atârănarea; Iar înțalegerea socotește mai departe (mărginirea), pre care o închipuește pricina.

74. Și dacă după ființă Dumnezeu este cunoștință, și cum mintea covârșăște arătat pre toată cunoștința, la care și firește să supune: Atunci să înțalege cum că Dumnezeu este mai presus de aceasta; Fiindcă și mai presus de toată mintea cu nemărginire să află, căruia (adecă minții) cunoștința după oarecare chipuri firește să supune.

75. Și cine dară fără de a avea pre Dumnezeu Cuvântul sălășluit întru adâncul inimii lui, va putea, după ce va intra și va înțalege pre perzătoarele vicleșuguri ale înrăutățiților demoni, ca să stea singuratec, fără vreo tovarășie și să zidească pre casa Domnului, duple Marele Zorovavel? și duple Iisus și duple povățuitorii Părinților? cari zic cu mare glas către cele înșălătoare ale mândriei, și ale slăvirei în deșert și ale plăcerii oamenilor și ale fățarnicieii, cum că: „nu noi cu voi vom zidi pre Casa Domnului și Dumnezeului nostru; ci numai noi vom zidi, întru Domnul lui Istrail“ (Ezdra 4.3)³³⁵. Fiindcă au cunoscut cum că tovarășia acestora strică pre toată zidirea și o răsipește, și ocărăște pre Darul podoabei Dumnezeștilor aducei.

76. Nimenea nu poate să zidească pre fapta bună întru Domnul, de va avea tovarăș la aceasta pre vreunul din cei sus ziși draci. Fiindcă acesta nu are pre Dumnezeu sfârșit al celor făcute, pre Carele văzându-L, va putea săvârși pre aceea (bunătatea); Ci pre patimă, de care să ține prin aceasta.

³³³ *Cartea întâi a lui Ezdra*, 4, 2: „Au venit la Zorobabel și au zis către el: «Să zidim și noi cu voi, căutăm pe Dumnezeul vostru și Lui Îi aducem jertfe încă din zilele lui Asarhadon, regele Asiriei, care ne-a adus aici»”.

³³⁴ *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, 4, 12-13:

„12. Căci cuvântul lui Dumnezeu e viu și lucrător și mai ascuțit decât orice sabie cu două tășuri, și pătrunde până la despărțitura sufletului și duhului, dintre încheieturi și măduvă, și destoinic este să judece simțirile și cugetările inimii; 13. Și nu este nici o făptură ascunsă înaintea Lui, ci toate sunt goale și descoperite, pentru ochii Celui în fața Căruia noi vom da socoteală”.

³³⁵ *Cartea întâi a lui Ezdra*, 4, 3: „Iar Zorobabel, Iosua, și celelalte căpetenii ale semințiilor lui Israel le-au zis: «Nu se cuvine să zidiți împreună cu noi templul Dumnezeului nostru, ci numai noi singuri vom zidi templul Domnului Dumnezeului lui Israel, precum ne-a poruncit Cyrus, regele Perșilor»”

77. Acei ce luptă duple lipsire prin fapta bună, sunt dracii aceia, cari învață curvie și beție, iubire de argint și zavistie... Iar câți luptă pentru covârșire, sunt acei cari învață pre înălțare și pre slava deșartă și pre mândrie, și prin cele de-a dreapta pe ascuns, bortelesc * pre cei de-a stânga (minează).

78. Fie ca și noi să zicem totdeauna la cele puse nevăzut de Duhurile vicleniei către chipul falșei împrieteniri, cari voesc prin cel bun, fără să înțelegem, să ne pricinuească pre moartea păcatului, și ne zic, să zidim dimpreună cu voi pre Lăcașul cel în Domnul nostru: Fie dar să zicem: „Nu noi cu voi vom zidi Lăcaș Domnului Dumnezeului nostru, fiindcă numai noi ne vom zidi în Domnul lui Istrail“. Singuri adecă, fiindcă izbăvindu-ne de Duhurile cele ce ne luptă faptele bune duple lipsire, nu voim, ca după ce prin covârșirea voastră ne vom înălța, să ne bortilim (minăm) și să cădem, cădere atât mai rea decât cea dintâi, întrucât acea dintâi, duple lipsire, ușoară fiindu-î întoarcerea, ne erta pentru neputința noastră (Domnul); Iar însă întru a doua cădere, ori cu totul nu se va afla nădejde de întoarcere, fiindcă ne-am urât (de Dumnezeu) pentru mândria noastră, și facem celor de-a dreapta, altă priimire mai dreaptă; ori nelesnicioasă vom avea pre eșire. Deci, nu, iarăși (să zicem) fiindcă avem pre Sfinții Îngerii ajutători la cele bune, ori mai ales pre însuși Dumnezeu, care să arată pre sineși nouă prin lucrurile dreptății și ne zidește pre noi în sine Lăcaș Sfânt și slobod de toată patima.

79. Al faptei bune hotarul este, unirea cea duple cunoștința a neputinței omenești către (cu) Dumnezeasca putere. Acela dar, carele prescrie luiși pre neputința firei, și în hotarul faptei bune nu vine, și pentru aceea păcătuște, niciodată nu va priimi pre puterea aceea, care împuternicește pre neputință. Iar acela carele pre a lui neputință ca pre o putere a Dumnezeștii puteri cu obrăznicie împotrivă o pune, adecă cum că au trecut acesta pre hotarul faptei bune: pentru aceea nu va înțelega că păcătuște unul ca acesta, căci mândria au venit asupra lui, întrucât socotește că este faptă bună greșala. Așadar mai ales vrednic de ertare este acela, care au prescrie luiși și pre neputința firei, pătimind mai ales din lenevire pre căderea cea din fapta bună, decât acela carele împotrivă pune pre a lui neputință ca pre o putere spre facerea celor îndatorate, în locul Dumnezeștii puteri; Carele din obrăznicie mai ales au făcut pre cădere ca o bunătate.

80. Deci de vreme ce este zis: „că mult poate rugăciunea dreptului care să lucrează“ (Iacob 5.16)³³⁶: duple două chipuri cunosc pre aceasta lucrându-se: Și adecă duple un chip, când împreună cu lucrurile poruncilor celor ce să roagă, aduce lui Dumnezeu pre această cerere, și nu numai cu gol cuvânt și glas deșert al limbii, întrucât rugăciunea să rămâie nelucrătoare și neipostăsuată, ci lucrătoare și vie, însuflețindu-se prin lucrurile poruncilor. Fiindcă ipostasul rugăciunii și al cererii este arătat împlinire: cea prin faptele bune ale poruncilor, duple care dreptul are pre cerere puternică, și pre toate le poate lucrându-se prin porunci. Iar duple alt chip, când va avea nevoie dreptul de rugăciune, pre lucrurile rugăciunii le lucrează, îndreptând și pre cele dintâi ale petrecerii lui, întrucât acestea și pre rugăciunea dreptului o face puternică, care să împuternicește prin a lui îmbunătățită petrecere.

81. Nici un folos al rugăciunii dreptului nu află acela ce are nevoie de ea, când să mulțamește mai mult a petrece în greșale decât în fapte bune. Fiindcă și Marele Samuil să mârșea pentru Saul când au greșit, însă nu a putut să milostivească pre Dumnezeu, fiindcă nu au luat întru ajutorul luiși și pre plângerea aceluia, adecă, pre cuviincioasa îndreptare a greșalelor lui Saul. Pentru aceasta Dumnezeu voind să înceteze pre robul Lui de la acest neînțelegător plâns, zice către dânsul „Până când tu plângi pentru Saul? căci Eu l-am defăimat pre el și voesc să înceteze el și de a împărăți preste Istrail“ (1 Imp. 16.1)³³⁷.

* *borteli, bortelesc*, vb. IV Tranz. (Reg.) a găuri. Contaminare între *bortă* și *sfredeli*. DEX, ed. cit., p. 108. Cu sensul de a se mina, a se submina cum precizează mss.

³³⁶ *Epistola Sobornicească a Sfântului Apostol Iacov*, 5, 16: „Mărturisiți-vă deci unul altuia păcatele și vă rugați unul pentru altul, ca să vă vindecați, că mult poate rugăciunea stăruitoare a dreptului”.

³³⁷ *Cartea întâi a Regilor*, 16, 1: „Domnul a zis către Samuel: «Până când te vei tângui tu pentru Saul, pe care l-am lepădat, ca să nu mai fie rege peste Israel? Umples cornul tău cu mir și du-te, că te trimit la Esei Betleemitul, căci dintre fiii lui Mi-am ales rege»”.

82. Și iarăși plângătorul Ieremia, rugându-se pentru norodul Iudeilor care rămăsese întru înșălarea Idolilor, nu să ascultă; fiindcă nu avea înspre puterea rugăciunii lui pre întoarcerea de la înșălăciune a neînDumnezeiților Iudei. Întrucât și Dumnezeu depărtându-l și pre dânsul de la deșarta rugăciune, zice: „Și tu nu te ruga pentru norodul acesta, și nu cere să se miluească aceștia, și să nu te apropii către Mine pentru ei, – altă dată –, fiindcă nu te voi asculta“ (Ier. 7.16) ³³⁸.

83. Multă neînțelegere este cu adevărat, ca să nu zic nebunie, de a cere mântuire prin rugăciunea dreptilor acela, carele dupre aplecare să îndulcește de cele rele, și mai ales să ceară ertăciune acelora, pentru care îngâmfându-se, dupre lucrare el să întină de bună voe. Decî să cuvine să nu lase deșartă și nepornită pre cererea dreptului, acela, carele are nevoie de dânsa, dacă întru adevăr și urăște pre cele rele: Ci să facă lucrătoare și puternică pre cerere, carea să se întraripeze prin felurile lui bunătăți, și să sboare și să ajungă la Acela, Carele poate să-î dea lui pre ertarea celor greșite.

84. „Mult poate rugăciunea dreptului“, orî de dreptul care o face pre ea, orî de acela carele o cere (caută) pre aceasta de la dreptul, îi dă lui îndrăsneală către Dumnezeu, Cel ce poate a împlini cererile dreptilor; Iar de cel ce o caută pre aceasta de la cel drept, lucrătoare să face, când să depărtează acela pre sineși de la cea dintâi mișalie și-și întoarce pre așăzarea lui către bunătăți.

85. – Întrebare – Fiindcă zice Apostolul: „Bucurați-vă acum puțin, (de să cuvine) fiindcă v-ați întristat voi prin multe feluri de ispite“ (1Petr. 1.6) ³³⁹; Cum cineva întristându-se întru ispite, poate a să bucura, întrucât să măhnește???

86. – Răspuns –: Pre întristare, cuvântul adevărului îndoită o cunoaște: Pre una adecă, întristarea cea dupre suflet nevăzută; Iar pre alta, arătând, prin simțiri alcătuindu-se. Și una adecă cuprinde pre tot adâncul sufletului, carea muncește prin bătăile științii; Iară ceilaltă, cuprinde pre toată simțirea, strămtorând prin greutatea celor dureroase pre fireștile revărsări. Și una adecă, prin dulceața cea dupre simțire află sfârșit; Iar ceilaltă, prin veselia cea dupre suflet află sfârșit; Iar mai ales una se întâmplă după cunoașterea patimilor celor dupre simțire, iar cea de a doua se dobândește fără de cunoașterea patimilor aceștia.

87. Întristare, dupre al meu cuget este, deplină așăzare lipsită de dulceți; Iar lipsire de dulceți este, aducere de dureri; Iar durere arătat este, lipsirea firescului obiceiului este, patima fireștii puteri care este supusă obiceiului. Iar patimă a fireștii puteri acei supusă la obiceiul este, chipul fireștii lucrări cel dupre rea întrebuițare; Iar reaua întrebuițare a chipului celui dupre lucrare este, mișcarea care lucrează nu către cea dupre fire și sub sprijinirea puterii ei.

88. Al cei dupre suflet întristare îi este sfârșit, dulceața cea dupre simțire: Fiindcă dintr-însa se face întristare sufletului; Dupre cum cu amăruntul și a sufletului dulceață sfârșit îi este, cea dupre trup întristare: Fiindcă veselia sufletului să face întristare trupului.

89. Îndoită pre întristare o zic, pre una adecă cea prin simțiri, care împreună să adună dupre lipsirea truștelor dulceți; Iar ceilaltă care să face în minte, după lipsirea bunătăților sufletului. Îndoite dar și pre ispite le zic: pre unele adecă de voe, iar pre altele fără de voe. Și adecă acelor de voe, le sunt părinți, cele dupre simțire truștești dulceți, iar ele (adecă cele de voe) născători sunt ai întristării cei sufletești; Fiindcă păcatul când se va lucra, naște pre întristare în suflet. Iar cele fără de voe ispite, care să arată la cele nesocotite dureri, acelor sufletești adecă dulceți le sunt părinți, iar acelor dupre simțire întristări truștești le sunt născători.

³³⁸ *Ieremia*, 7, 16: „Tu însă nu te ruga pentru acest popor și nu înălța rugăciune și cerere pentru dânsii, nici nu mijloci înaintea Mea, că nu te voi asculta“. În mss., trimitere la *Ieremia*, 7, 15: „Vă voi lepăda de la fața Mea, cum am lepădat pe toți frații voștri, toată seminția lui Efraim“.

³³⁹ *Întâia Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Petru*, 1, 6: „Întru aceasta vă bucurați, măcar că acum ar trebui să fiți triști, încercați fiind de mai multe feluri de ispite pentru puțină vreme“.

90. Dupre cum cu de-amăruntul îndoită pre întristare cuvântul o zice, așa îndoit cunoaște și pre chipul ispitelor. Pre omul dupre cunoștință, iar pre celălalt, fără de cunoștință. Și unul adecă este ziditor al dulceații ce de voe, iar acei fără de voe scârbe atrăgător. Fiindcă cea dupre socotire ispită, adună pre cele de voe dulceați ale înaintei aplecării; Iar acei fără de socotire, arătat aduce pre cele fără de voe și fără de înainte alegere dureri. Și una adecă este pricină a întristării ce sufleteste, iar ceilaltă dupre simișre, este pricină a întristării trupului.

91. Deci cea dupre socotire ispită, pre întristarea sufletului o alcătuește și zidește pre cea arătată dupre simișre dulceața a trupului; iar cea fără de socotire ispită, alcătuește pre dulceața sufletului, iar trupului pre întristare.

92. Socotesc cum că Domnul nostru și Dumnezeu, învață pre învățății Lui cum să cuvine a să ruga, adecă să se roage să-î izbăvească de cel dupre socotire fel al ispitelor, zicând: „și nu ne duce pre noi în ispită“ (Mat. 6.13) ³⁴⁰. Adecă, al dulceaților, și socotitoare și de voe ispită, să nu ne părăsească ca să luăm ispitire. Iar Sfântul Iacob, cel zis fratele Domnului, de către chipul cel fără de voe al ispitelor, învață să nu să strâmtoreze acei ce să nevoesc pentru adevăr, zicând: „Toată bucuria să aveți frații mei, când veți cădea în multe feluri de ispite (1.2): adecă, acelor fără de voe și fără de socotire, care sunt făcătoare de dureri. Și acolo adecă aduce Domnul: „Ci ne izbăvește de cel viclean“; Iar aici Marele Iacob adaogă: „Știind că ispita credinții voastre, lucrează răbdare: Iară răbdare lucru desăvârșit să aibă, ca să fiți desăvârșit, întregi, și întru nimica lipsiți (Iacob 1.3, 4) ³⁴¹.

93. Și adecă Domnul nostru învață să ne temem și să fugim de cele de voe ispite, că cele ce adecă trupului îi sunt dulceață, iar sufletului îi sunt făcătoare de dureri. Iară Marele Iacob ne îndeamnă să ne bucurăm pentru cele fără de voe ispite, fiindcă scot afară adecă pre a trupului dulceață, iar pre a sufletului durere.

94. Desăvârșit este acela carele să nevoește prin înfrânare împotriva ispitelor celor de voe; Iar la cele fără de voe, îngăduiește prin răbdare. Și întreg desăvârșit este acela, carele și prin lucrare dupre cunoștință petrece, și prin privire lucrează.

95. Iar dacă și întristarea și dulceața sunt despărțite în suflet și în simișri: Acela dar carele să îngrijaște de dulceața sufletului, iar pre durerea simișrelor o priimește cu mulțămire și răbdare, acesta se face cercat, și desăvârșit și întreg desăvârșit. Și adecă cercat, prin iscusul celor protivnice simișrilor; Iară desăvârșit, fiindcă prin înfrânare și răbdare să nevoește a nu să îndupleca de către dulceața și întristarea simișrilor. Iar întreg desăvârșit, ca cel ce păzește nevătămate, despre luptătoarele obiceiuri care staū contra între sineși dupre simișri, ca pre unele ce sunt asigurate, zic adecă: pre lucrare și pre privire: care împreună să leagă una cu alta și nici una nu să despărțăște de ceilaltă. Și adecă lucrarea înainte vestește prin feluri de chipuri pre cunoștința privirei, iară privirea numai puțin ca prin cuvânt, pre bunătatea lucrării prin lucru o are îngădită și asigurată.

96. Acela carele a priimit cercare a întristării și a dulceații trupului, poate să se zică cercat, ca un iscusit al lesnirii și al nelesnirii lucrurilor celor trupești. Iar desăvârșit acela să zice, carele aū luptat prin puterea cuvântului pre dulceața trupului și pre durere. Iar întreg desăvârșit este acela, carele aū păstrat neprefăcute pre obiceiurile lucrării și ale privirei, prin întinderea Dumnezeescului Dor.

97. Și adecă, a întristării ce dupre suflet îndoit îi este chipul: Unul adecă pentru ale sale greșale, iar celălalt, pentru cele streine alcătuindu-se; Iar pricina acestei întristări este arătată cea dupre simișre dulceața aceluși mâhnit. Fiindcă dupre cuvântul cel cu amăruntul, nu este nici un

³⁴⁰ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 6, 13: “Și nu ne duce pe noi în ispită, ci ne izbăvește de cel rău. Că a Ta este împărăția și puterea și slava și-n veci. Amin!”.

³⁴¹ *Epistola Sobornicească a Sfântului Apostol Iacov*, 1, 3-4:

“3. Știind că încercarea credinței voastre lucrează răbdarea;

4. Iar răbdarea să-și aibă lucrul ei desăvârșit, ca să fiți desăvârșiți și întregi, nelipsiți fiind de nimic”.

păcat, cuprinzător a zice, între oameni, care să nu aibă (pricină) pre dulceață, prin cea fără de cuvânt atârnare a sufletului către simțiri, care este început al nașterii ei. Iar a dulceții cei duple suflet pricina este arătată, cea duple simțire întristare a celui ce să mulțamește și să bucură, ori pentru ale sale fapte bune, ori pentru cele streine. Fiindcă duple cuvântul cel cu amăruntul, nu este mai cu samă faptă bună între oameni, care să nu aibă gânditoare sufletești împotivă pătimiri duple simțiri, care este început al nașterii ei.

98. Fără de împătimită rudenie a sufletului către simțiri, nu este cu totul desăvârșit între oameni păcat. Decă mai întâi de toată întristarea care să alcătuește duple suflet, înaintează dulceața trupului.

99. Nașterea adevăratei fapte bune este, cea de voe înstrăinare de către trup. Iar pre suflet îl veselește Duhovnicește acela, carele obosește pre trup prin cele de voe ostenele.

100. Când sufletul, pentru cinstea fapte bune, va dobândi împotivă pătimire către simțiri, de nevoe atuncea simțirea va fi în dureri, fiindcă nu are putere a sufletului, pre înțelegătoarea rudenie a dulceților, care este duple socotire împreună unită cu ea. Iar din contră, sufletul cel desăvârșit, adecă pre scularea asupra a dulceții aceștia, cu bărbăția înfrânării o încetează; Iar către aducerea acelor afară de fire și fără de voe dureri, prin răbdare rămâne neînduplecat, și din cea cu Dumnezeescă cuviință vrednicie și slavă a faptelor bune nu esă, prin neipostăsuirea dulceață, și de către cuprinderea durerilor, pentru cruțarea trupului, prin dureroasa simțire, nu să pogoară din înălțimea fapte bune. Iar acei duple simțire întristare pricina se află, cea desăvârșit neindeletnicire a sufletului către cele firești. Iar a dulceții cei trupești duple simțire este: aceea care arătat zidește pre cea afară de fire lucrare a sufletului, și nu poate a avea alt început al estimei, fără numai pre lepădarea cea despre suflet a celor duple fire.

A aceluiași *Suta a șasea*

1. CUVÂNTUL cunoaște cugetător pre înțelegătoarea putere a sufletului: care când se desparte de la ținerea cea duple simțire, lasă pre trup pustiū de purtare de grijă cea către dulceți, duple cunoscătoarea legătură (atârnare), și nici pre necazul trupului îl lasă de a se mângăea, pentru cea cu totul îndeletnicire către cele Dumnezești, în unirea cea socotitoare.

2. Mentea și simțirea aū între ele împotivnică pre cea duple fire lucrare, pentru cea nemărginită deosebire și neasemănare a celor supuse lor. Fiindcă una are supuse pre înțelegătoarele și fără de trup ființe, pre care firește le cuprinde (să împărtășăște) duple ființă; Iar ceialtă are supuse pre cele simțite și trupești firī, pre care firește le cuprinde.

3. Lepădarea celor duple fire ale sufletului, firește să face început a dulceții ceī duple simțire. Fiindcă întrucât sufletul lucrează pre bunătățile cele duple fire, nu să află puterea aceea care să afle pre chipul cel duple simțire.

4. Când cuvântul povățuește pre simțiri duple privirea celor văzute, atunci trupul este lipsit firește de toată dulceața; Fiindcă nu are pre plecare slobodă și deslegată de la cuvântătoarele legături, înspre slujirea dulceților lui. Întrucât și de nevoe, fiindcă înainte stăpânește cel întru noiī Cuvânt, să muncește trupul carele s-aū robit lui spre lucrarea faptelor bune.

5. Când mintea va așaza pre simțire ca pre o putere a ei și după fire și se va împletici la luptă cu cele simțite, începe pe neașteptate a înțalege pre dulcețile cele trupești și nu va putea să treacă pre firea celor văzute, stăpănită fiind de pătimașa unire cea către simțiri.

6. Decī dacă nu va putea mintea să treacă și să vie către cele împreună rudite gânditoare, fără de privirea acelor ce prin mijlocul celor simțite se află: iar aceasta se va face cu totulū tot nemeșteșugită fără de cel simțit care zace împreună cu dānsa, însă este rudenie duple fire cu cele simțite; Cu bună cuviință, dacă adecă supă asupreală cu cele arătate acelor văzute se va prinde de acestea, și socotește cum că lucrare firească este simțirea cea împreună alcătuită cu ea: urmează cum că adecă din cele duple fire înțălese au căzut, iar de cele afară de fire trupuri și cu amândouă mâinele duple cea zisă s-aū prins și duple urmare le va urma. Care lucrându-se fără de cuviință prin simțirea care aū biruit-o pre ea (pre minte), atunci adecă a întristării sufletului să așază născătoare, muncindu-se adesea orī prin bătăile științii; Iar aceī duple simțire dulceață, arătat i să face făcătoare, prin născocirea chipului celui purtător de grijă al îngărășării trupului. Iară dacă pre cea prin simțire neașteptată arătare dimpreună îndată cu asupreală celor văzute le vor despărți de Duhovniceștile cuvinte ale celor ce sunt și va vedea curate pre semnele cele puse asupra lor; Atuncea adecă pre dulceața sufletului o săvârșește, – fiindcă nu se mai ține de nici una din cele văzute și simțite; Iar pre întristarea simțirelor o așază lipsită de toate cele duple fire simțite.

7. Iar de vreme ce pre întristarea sufletului, adecă pre durere o alcătuește cea duple simțire dulceață; Iar pre întristarea simțirelor, adecă pre dureri, firește le face dulceața sufletului, cu cuviință dar acela carele poștește cu luare aminte să se facă moștenitor a nădăjduitei, nestricatei, neîntinatei și neveștejitei vieți din ceruri ai lui Dumnezeu și Mântuitorului nostru Iisus Hristos prin învierea cea din morți, acesta adecă, duple suflet are veselie și bucurie negrăită, veselindu-se totdeauna cu nădejdea viitoarelor bunătafi; Iar duple trup și duple simțire are pre întristarea feluritelor dureri ale ispitirei și pre însuși necazurile ispitelor. Fiindcă la toată fapta bună îi urmează dulceața și durerea. Durerea adecă a trupului, fiindcă să lipsește de lingușirea cea între sine a simțirelor, Iar dulceața, sufletului, fiindcă cu curățenie să veselește prin Duhovniceștile cuvinte ale tuturor celor simțite.

8. Cu cuviință este ca mintea duple cea de față viață, totdeauna să se bucure cu sufletul și să se veselească prin nădejdea vecinicilor bunătafi, și dacă încă are pre simțire obosită, aceasta adecă este cea duple trup mahnire prin cele multe ostenele ale ispitelor, care să întâmplă înspre hatărul faptei bune: „Fiindcă pătimirile vremii de acum, nu sunt vrednice spre descoperirea viitoarei Slave“ (Rom. 8. 18) ³⁴² zice Dumnezeu Apostol.

9. Și adecă trupul este al sufletului, iar nu sufletul al trupului; fiindcă zice: că cel mai de jos este al celui mai ales bun, iar nu cel mai ales al tovarășului. Decă de vreme ce prin călcare au sădit în trup legea păcatului (Rom. 5. 12) ³⁴³ – care este: cea duple simțire dulceață – prin care s-au făcut osândit morții trupul prin durere spre stricarea lezei păcatului: Acela dar carele va întâlege cu de-amăruntul aceasta adecă, cum că au intrat moartea prin păcat, spre stricarea acestuia, unul ca acesta are pre suflet totdeauna bucurându-se, fiindcă vede că prin feluritele dureri să strică legea păcatului celui trupesc, spre priimirea acei întru Duhul vecinică fericită viață; Ai căria cu neputință este de a ne învrednici duple alt chip, dacă mai înainte nu să va topi și nu să va vărsa, ca dintr-un oarecare vas, legea păcatului celui trupesc în viața cea de față, adecă cea duple aplecare cugetare către trup.

10. Acela carele în cinstea faptei bune să întristează cu durerile cele duple trup, să bucură duple suflet pentru această faptă bună, ca cel ce vede pre podoaba celor viitoare ca de față. Spre cinstea cărora, duple Marele David, moare în toate zilele, prin părăsirea trupului duple socotire, carele duple cea Duhovnicească naștere a sufletului să înnoește totdeauna; Fiindcă întru adevăr și pre dulceață o are mântuitoare și pre întristare folositoare. Întristarea zicem, nu pre cea necuvântătoare acelor multe de lipsă patimilor, ori a lucrurilor celor materialnice care silnesc pre suflet: fiindcă acestea nasc pre porniri afară de fire la câte nu să cuvin, și pre fugirea de la câte nu să potrivesc (a fugi); Ci pre cea întâleaptă și cunoscătoare întristare, pre cea aleasă de cei întâlepti întru cele Duhovnicești, și care sub însămnează (il ocolesc) pre cel de față rău. Iar de față rău zic că este, întristarea care se face duple suflet, când cea duple simțire dulceață va stăpâni pre cuvântătoare deslușire. Iar supusă (durerilor) duple simțire pre întristare o zic, când urcă drumul neîmpedicată, adecă drumul sufletului spre faptă bună; Care drum aduce atâtea dureri întru simțiri, câtă dulceață și bucurie să face în suflet carea apropie și unește cu Dumnezeu prin unirea Dumnezeestii străluciri duple faptă bună și cunoștință (pre cel ce o are).

11. Dulceață mântuitoare numesc pre bucuria sufletului cea pentru fapta bună; Iar întristarea folositoare, pre scârba trupului cea pentru fapta bună (osteneala). Acela dar carele s-a dedat la patimi și la lucrurile lor, unul ca acesta zidește pre porniri la câte nu să cuvin, Iar acela carele nu îmbrătoșază pre acelea care să învoesc să lucreze spre stăpîrea patimilor și a lucrurilor lor, acesta zidește pre fugirea de la acelea care nu să cuvenea adecă a fugi.

³⁴² *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, 8, 18: “Căci socotesc că pătimirile vremii de acum nu sunt vrednice de mărirea care ni se va descoperi”.

³⁴³ *Idem*, 5, 12: “De aceea, precum printr-un om a intrat păcatul în lume și prin păcat moartea, așa și moartea a trecut la toți oamenii, pentru că toți au păcătuit în el”.

12. Nici Dumnezeuescul Dar lucrează luminaarea cunoștinței fără de a avea pre cea duple fire putere care să priimească pre luminaare, Nici iarăși priimitorul cunoștinței lucrează pre luminaare, fără de Darul cel hărăzitor.

13. Darul Prea Sfântului Duh, nu lucrează înțalepciune în Sfinți fără de mintea care o priimește pre aceasta; Nici cunoștință, fără de priimitoare putere a cuvântului; Nici credință, fără de deplina încredințare acelor viitoare duple minte și cuvânt, care până atunci erau cu îndoeală; Nici Darul tămăduirilor, fără de cea firească iubire de oameni; Nici vreun alt oarecare din celelalte daruri, fără de deprinderea și puterea fieștecăruia; Nici iarăși vreunul din câte am numărat va dobândi omul după fireasca lui putere, fără de Dumnezeasca putere care le dă pre acestea. Și pre aceasta o arată curat toți Sfinții, cari împreună cu descoperirea celor Dumnezești, căutau ei și pre cuvintele descoperirilor.

14. Cel ce cere fără de patimă, priimește pre dar de a putea să lucreze pre fapta bună duple lucrare. Și cel ce caută fără de patimă, află duple fireasca privire pre adevărul celor ce sunt. Și cel ce bate în poarta cunoștinții fără de patimă, fără de împedecare va veni întru cel ascuns Dar al Teologhiei.

15. Cel ce va cere pre cele Dumnezești fără de patimă, fără de alt va priimi pre cea căutată; Iar cel ce caută cu vre-o patimă, nu va nemeri către cea căutată; Fiindcă zice: „Cereți și nu luați, fiindcă rău cereți“ (Iacob 4. 3)³⁴⁴.

16. Caută înlăuntru nostru Duhul cel Sfânt pre cunoștința celor ce sunt, și cearcă. Caută dar pre cea cerută, nu pentru Sineși, fiindcă este Dumnezeu și mai presus de toată cunoștința; Precum cu de-amăruntul și Cuvântul se face trup, nu pentru Sineși, ci pentru noi vine în Taina întrupării. Fiindcă duple cum fără de trup însuflețit-cugetător nu lucrează cu Dumnezească cuviință Cuvântul în trup pre cele duple fire: Așa nici Sfântul Duh nu lucrează în Sfinți pre cunoștințele tainelor, fără de cea putere, care duple fire caută și cearcă pre cunoștință.

17. Precum nu este cu putință fără de materialnică lumină ca ochiul să priimească simțit pre cele simțite: Așa nici mintea omului fără de Duhovnicească lumină, niciodată nu va priimi pre Duhovniceasca privire. Fiindcă adecă, lumina cea simțită după fire luminează pre simțire întru a primi pre cele trupești; Iar Duhovniceasca lumină, strălucește pre minte întru privire, spre înțalegerea celor mai presus de simțire.

18. Și adecă pre cele foarte căutătoare și foarte cercetătoare puteri acelor Dumnezești firea oamenilor le are ființăște bonțite * (smerite, duple aceia că este ea trecătoare de la Ziditorul; Iar pre Dumnezeștile descoperiri, duple Dar le lucrează însuflând puterea Sfântul Duh. Fiindcă din început, prin păcate, vicleanul le-a pironit pre acele puteri în firea celor văzute (a să nămoli) și: „Aū lipsit cel ce înțalege, sau cel ce caută pre Dumnezeu“ (Ps. 52. 3)³⁴⁵; Fiindcă cuprinzător din câte aū priimit firea, pre înțalegătoarea și cuvântătoarea putere, o are smerită și aplecată numai întru arătarea celor simțite, și nici o înțalegere nu are de cele mai presus simțire. Și cu cuviință Darul Prea Sfântului Duh, pentru a nu să mai amăgi (firea oamenilor) duple înainte alegere acei dinlăuntru aplecări, scârbindu-se de cele materialnice, a reîntors pre cea pironită putere de către ele: Pre care curată primind-o prin Dar (omul) întâi aū cerut și aū cercetat, și pe urmă aū foarte cerut și aū foarte căutat, prin acelaș Dar al Duhului.

19. Mântuirea sufletului, întru adevăr este sfârșit (săvârșire) al credinții. Iar sfârșit al credinții, este adevărata descoperire a celui ce crede; Iar adevărata descoperire a celui ce crede este, cea

³⁴⁴ *Epistola Sobornicească a Sfântului Apostol Iacob*, 4, 3: “Cereți și nu primiți, pentru că cereți rău, ca voi să risipiți în plăceri”.

* Probabil de la a *bont*, *bontesc*, a teși muchia unui obiect dându-i o formă cilindrică. DEX, *ed. cit.*, p. 107.

³⁴⁵ *Psalmi*, 52, 3: “Domnul din cer a privit peste fiii oamenilor, să vadă de este cel ce înțalege, sau cel ce caută pe Dumnezeu”.

dupre măsura credinții fiește căruia încăpere întru sineși Acelui crezut negrăit; Iar cuprinderea a celui crezut este, adunarea la un loc (recapitulație) acelu ce aū din început către sfârșit; Iar cea de la început și dupre sfârșit recapitulație acelu ce crede este împlinirea poftei celor ce să pornesc către Dumnezeu; Iar împlinirea poftei este pururea mișcătoare stare acelor ce doresc către cel dorit; Iar pururea mișcătoare stare spre cel dorit acelor ce doresc este, cea pururea îndeșire și neprecurmată dobândire acelu poftit; Iar dobândirea acelu poftit totdeauna și necurmată este, împărtașirea celor Dumnezești și mai presus de fire; Iar împărtașirea celor mai presus de fire și Dumnezești este, asemănarea celor ce să împărtașesc către cea împărtașită; Iar asemănarea celor ce să împărtașesc către cea împărtașită este cea dupre lucrare prin asemănarea aceeașime a celor împărtașiți către cea împărtașită; Iar asemănarea totală a celor ce să împărtașesc este, înDumnezeirea celor învredniciți înDumnezeirei, prin asemănarea către cea împărtașită; Iar înDumnezeirea este, dupre cuvântul subscrierii, cuprinderea și trecerea a tuturor vremilor și veacurilor și a celor în vremi și a celor în veacuri; Iar cuprindere și trecere a vremilor și a veacurilor și a tuturor celor dintru acestea este, unire a curatei și adevăratei începerii a celor ce să mântuesc către curatul și adevăratul sfârșit; Iar necurmata unire a celor ce să mântuesc cu curatul și adevăratul început și sfârșit este, cea mai aleasă trecere a celor dupre fire numărate ființăște din început și sfârșit; Iar trecere a celor dupre fire mărginite din început și sfârșit este: cea fără de mijlocire și nemărginită și prea nemărginită la cei ce să învrednicesc celei mai alese și înțălegătoare trecere a celor dupre fire – lucrare a lui Dumnezeu, ce atotputernică și mai presus de putere; Iar cea fără de mijlocire și nemărginită și prea nemărginită lucrare a lui Dumnezeu cea atotputernică și mai presus de putere este: cea negrăită și prea negrăită dulceață și bucurie a celor lucrați, dupre negrăita și cea mai presus de înțălegere unire: al căria cuvânt, sau înțălegere, sau zicere în firea celor ce sunt, cu desăvârșire cu neputință este a le afla.

20. Iar firea nu are pre cuvintele cele mai presus de fire dupre cum cu amăruntul nici pre legile celei afară de fire. Iar mai presus de fire zic, pre Dumnezeasca și necuprinsa dulceață, pre care Dumnezeu firește o zidește fire, când să unește dupre Dar cu cei vrednici. Iar afară de fire zic, pre necuprinsa întristare, carea se face dupre lipsirea aceștii dulceați, pre care obicinuește Dumnezeu să o facă fire, când aceasta fără de Har să unește cu cei nevrednici. Fiindcă dupre de bună voe aplecare a fieștecăruia, Dumnezeu măsuratec unindu-se cu toți, dupre cum cunoaște însuși o dă pre simțire la fiecare, dupre cum fieștecarele este înainte pregătit spre priimirea lui Dumnezeu: Carele fără de alta voește a se uni cu toți oamenii la sfârșitul veacului (adecă cu cei vrednici).

21. Pre cei ce caută pre Dumnezeștile cuvinte și chipuri ale însuși Mântuirii, îi povățuește spre înțălegere Duhul cel Sfânt Carele nu lasă să rămâie nemișcată și nelucrătoare întru ei pre cea putere, prin care firește caută pre cele Dumnezești.

22. Și mai întâi cineva caută să omoare cu de sineși alegerea pre păcat, și prin păcat prin cea de sineși alegere (adecă cu care a voit și a ales pre păcat de a-l face) și așa cearcă cum va fi cu cuviință și cu care chip va omori pre acestea adecă una prin alta. Și iarăși după a acestora desăvârșită omorare a uneia prin alta, caută pre viața faptei bune cea dupre de sineși alegere și pre de sine alegerea cea dupre fapta bună, și pre urmă cearcă cum va fi cu cuviință și ce chip va face spre a zidi pre viața acestora între ele. Așadar fiind, vom putea să zicem cu hotărâre în oarecare chip, cum că adecă căutarea este poftă a oarecăria dorinți, iar încercarea este chipul prin care ajunge cineva către lucrul cel dorit al poftei.

23. Să cuvine dar întru adevăr, cum că acela carele voește să se mântuească, nu numai să omoare pre păcat prin de sine alegerea, însă și pre însuși această de sine alegere a păcatului. Și nu numai prin fapta bună să învieze pre de sine alegerea, ci încă și pre această faptă bună prin de sine alegere: Ca murind morții, pre despărțirea păcatului cu totului tot să nu o simțască; și viețuind să viețuească cu totului tot faptei bune, ca să se simțască de sine alegerea dupre unire nedespărțită. Fiindcă cel ce a

omorât pre de sine alegerea cea spre păcat, s-au făcut împreună sădit cu asemănarea morții lui Hristos; Iar cel ce o au înviat pre aceasta prin dreptate, s-au făcut împreună sădit și cu învierea Lui.

24. Păcatul și de sine alegerea omorându-se una prin alta, au pre nesimțire îndoită una către alta; Și dreptatea iarăși și alegerea de sine, fiindcă au una prin alta pre viață, îndoită au și pre simțire.

25. Hristos aflându-se duple fire Dumnezeu și Om, să moștenește de noi ca Dumnezeu mai presus de fire, duple Darul negrăitei împărțării, și pentru noi în felul nostru, ca un om, ne face ai Lui; și așa moștenește dimpreună cu noi și pre Sineși, duple negrăita pogorâre. Pre care înainte văzându-o Sfinții cu taină prin Duhul, s-au învățat, cum că să cuvine să călăuzască pătimirile întru această vreme de față spre cinstea faptei bune, decât slava, care întru cea viitoare este a se arăta în Hristos prin fapta bună.

26. Minte adevădată numai cu de sine alegerea, cu chip necunoscut, să pornește a căuta numai pre pricina celor ce sunt; Iar cuvântul cu felurite chipuri ochește și cearcă pre adevăratele cuvinte ale celor ce sunt.

27. Căutarea este, cea dintâi și simplă mișcare cu de sine alegerea către însuși Pricina; Iar cercarea este, cea mai întâi și simplă dreaptă socoteală a cuvântului spre a însuși Pricinei dimpreună cu oareșcare înțales. Iar foarte căutarea este iarăși, cea cunoscută mișcare a minții, duple învățatură, spre aceiași Pricină, cu oareșicare ferbinte de sine aplecare; Iar foarte cercarea este, cea a cuvântului duple lucrarea faptelor bune pentru aceiași Pricină, cu oareșicare înțelegătoare și înțeleaptă (iscusită) dreaptă socoteală.

28. Sfinții și Dumnezeștii Proroci, fiindcă foarte au căutat și foarte au cercat pentru mântuirea sufletelor, – cu cunoștință și cu înțelegere spre Dumnezeu –, avea înfocată și ferbinte pre deplina mișcare a minții, și înțeleaptă și iscusită pre dreapta socoteală a cuvântului către lucrarea celor Dumnezești. Pre cari câți îi formează, foarte caută pre mântuirea sufletelor lor cu cunoștință și învățatură; Iar cu înțelegere și cu înțelepciune, adevădată foarte cearcă totdeauna pre dreapta socoteală a Dumnezeștilor lucruri.

29. Cuvântul îndoită cunoaște pre cunoștința celor Dumnezești; Și una adevădată după atârnare, fiindcă zace numai în cuvânt și întru înțelegere, neavând duple lucrare pre simțirea celui cunoscut prin iscus, prin care simțire ne iconomisim duple această viață; Iar ceialtă, mai de căpitenie și adevărată, numai prin iscus duple lucrare, fără de cuvânt și înțelegere (lucrându-se) înfătoșând pre toată simțirea celui cunoscut prin împărțirea cea după Dar, prin care împărțire duple viitoarea încetare, priimim pre cea mai presus de fire în Dumnezeire, lucrându-se neîncetat. Și pre cea adevădată duple atârnare, ca cea supusă cuvântului și înțelegerilor, o zic cum că este mișcătoare, pornind pre aplecare către împărțirea cea duple lucrare a cunoscutului; Iar cea duple lucrare, care are pre aplecarea cunoscutului, prin iscus cu împărțire, o zic cum că este a luării, deosebind pre cunoștința cea zăcută în cuvânt și în înțelegeri.

30. Îndoită zic cum că este cunoștința; Și una adevădată supusă cuvântului și înțelegerilor, care duple fel nu are de pre simțirea celor cugetate; Iar cea duple lucrare, singură nu mai are pre cea duple fel dobândire a celor adevărate, fără de (a avea nevoie) de cuvânt și înțelegeri. De vreme ce cuvântul firește prin cunoștință, sub însămnază pre cel cunoscut, pornind pre aplecarea celor ce să mișcă prin sine, spre dobândirea celui însămnat (de cuvântul cel prin cunoștință).

31. Zic cei înțelepți, cum că este lucru cu neputință a să afla dimpreună cu iscusul despre Dumnezeu și cuvântul cel pentru Dânsul; sau dimpreună cu simțirea despre Dumnezeu, a fi și înțelegerea cea despre Dânsul. Iar cuvânt despre Dumnezeu zic: pre cea măsurată despre Dânsul crescătoare privire din cele întru împărțire a celor mai presus de fire bunătași; Iar înțelegere despre Dumnezeu zic: pre cea din cele ce sunt simplă și cunoscută și pentru celelalte toate: Negreșit dacă iscusul acestui lucru să îndeletnicește prin cea despre Dânsul cunoștință. Iar iscus zic, pre

cea duple lucrare cunoștință, care să întâmplă după tot cuvântul; Iar simțire, pre însuși împărtașirea celui cunoscut, care să arată după toată înțelegerea. Și poate pre aceasta cu taină o învață Marele Apostol când zice: „Orî prorociile de se vor părăsi, orî limbele de vor înceta, orî cunoștințele“ (1 Cor. 10.8) ³⁴⁶, arătat este cum că zice pentru cea în cuvânt și în înțelegere zăcută cunoștință.

32. Să cuvenea într-o adevăr, cu Cel ce duple fire este Ziditor al ființii celor ce sunt, să se facă Singur și Însuși Lucrător al ceî duple Dar înDumnezeire a celor făcute; Întrucât Dătătorul lui: – *este* –, să se arate și Dăruitor al celui ce „*bine este totdeauna*“. Fiindcă nici una din cele ce sunt, nimic alt nu cunoaște într-o sineși, ce oare este duple fire, cu urmare este cum că nici din cele ce vor să se facă, nimic nici una din cele ce sunt duple fire au pre a lor înainte cunoștință; Afară numai de cel mai presus de toate Dumnezeu: Carele și pre Sineși să cunoaște ce este duple fire, și a tuturor celor zidite de El, și mai înainte încă de a să face au cunoscut pre a lor înființare. Iar cea duple Dar cu bună dăruire la toate cele ce sunt – pre a lor cunoștință, și a altora, adecă aceea ce este după fire, precum și cea într-o sineși simplă felurime, mai înainte aflându-se a cuvintelor și a cunoștințelor acelora, în viitorul veac are să se arate.

33. Dumnezeu Cuvântul, carele a zidit pre firea oamenilor, n-a alcătuit împreună într-o sineși nici pre dulceață, nici pre durerea cea după simțire, fără numai oareșicare putere pusă într-o sineși duple minte spre dulceață, duple care negrăit va putea a o dobândi aceasta: Întru acest fel au zidit pre om. Iar pre această putere, adecă pre cea duple fire a minții drăgăstoasă aplecare către Dumnezeu, – pre care au dat-o fără de mijlocire împreună cu nașterea lui și într-o simțire –, omul cel dintâi, duple cea dintâi mișcare către cele simțite, pre dulceață au aflat-o afară de fire lucrându-se prin mijlocirea simțirelor, (adecă a meșteșugit-o el); Și atuncia dar, Dumnezeu, Cel ce să grijaște pentru mântuirea noastră, a pus ca o oarecare putere muncitoare într-o sineși (în fire) pre durere, duple care ca o lege s-a înrădăcinat în firea trupului cu înțelepciune moartea, cuprinzând pre cea mâniaoasă a minții, care afară de fire cu turburare (turbare) să mișca către cele simțite.

34. Dulceața și durerea nu s-au alcătuit împreună cu firea trupului: ci pre una prin călcare într-o stricăciune născocindu-o (inventându-o) de sineși alegerea, iar pre ceialtă, spre osândirea deslegării firilor; Întrucât dulceața de voe să aducă prin păcat moarte sufletului, iar durerea prin deslegare să cerce pre desființarea (stricarea) trupului cea duple fel. Fiindcă duple purtarea de grijă Dumnezeu au dat în fire pre cea fără de voe durere, și pre moartea cea pentru aceasta, spre muncirea dulceții ceî de sine aleasă.

35. Prin cea necuvântătoare dulceață care au pășit în fire, au intrat într-o sineși și cea duple cuvânt durere, prin multe pătimiri, într-o care și din care „moartea“, făcând pre desființare acei afară de fire dulceți; Nu însă și desăvârșită desființare a ei, duple care firește să învederează cel duple minte Dar al Dumnezecești dulceți.

36. Născocirea (aflarea, invenția) ostenelelor celor de voe și intrarea acelor fără de voe, strică adecă pre dulceață și încetează pre cea duple lucrare pornire a ei; nu desființază însă pre cea putere, care ca o lege zace în fire spre naștere. Fiindcă filosofia cea duple fapta bună, firește lucrează pre nepătimirea cugetului, nu încă și pre a firei; duple care, adecă prin cugetătoarea nepătimire, vine Dumnezeescul Dar al Dumnezecești dulceți ceî duple minte.

37. Fiece durere, care are ca pre o pricină a nașterii ei duple lucrurile înainte povătuind dulceața, este datoare adecă firește duple pricină să plătească toate câte au prefăcut firea; De care ce dulceți ceî afară de fire, fără de alt la toți firește le urmează durerea, fiindcă a înaintat fără de pricină în naștere legea dulceții. Fără de pricină zic, pre cea din călcare dulceață; fiindcă nu s-au făcut ca o moștenitoare apucând înainte durere.

³⁴⁶ *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 10, 8: “Nici să ne desfrânăm cum s-au desfrânat unii dintre ei, și au căzut, într-o zi, douăzeci și trei de mii.

38. Era cu totul cu neputință, ca firea care s-a plecat la cea după sineși aleasă dulceață și la cea fără de voe durere, iarăși să se întoarcă la viața cea dintâi: fără numai după ce s-au făcut Om Ziditorul, care prin de sine alegere a priimit pre cea înainte proiectată (cugetată) durere spre muncirea acei de voe dulceți a firei, fără de a avea înainte povățuind pre dulceața cea din naștere: Ca să slobozească pre fire din cea după osândire naștere, priimind pre acea naștere, carea nu-și avea începutul ei din dulceață.

39. Fiindcă după călcare, toți oamenii aveau înainte povățuind la a lor naștere firească pre dulceață, și nimeni fără deosebire nu să afla slobod de cea firească împătimitoare naștere după dulceață: ci ca o datorie toți plăteau firește pre dureri și așteptau pre moarte; Și era cu totul tot cu neputință chipul slobozirii acelor ce să tirănia de nedreapta dulceață și de dreapta durere și prin aceasta pre dreptate moartea: Să cuvenea dar spre stricarea nedreptei dulceți și cei printr-însa drepte dureri, despre care cu nemilostivire să muncea omul: fiindcă din stricăciune-și avea începutul a nașterii cei prin dulceață, iarăși în stricăciune să vie la sfârșitul vieții prin moarte. Însă spre reîndreptarea firei cei pătimitoare, să cuvenea a să înțelege o durere și o moarte nedreaptă, dimpreună și fără de vină. Fără de vină adecă, ceea ce să nu aibă cu totul înainte povățuind pre dulceață spre naștere; Iar nedreaptă, care să nu fie moștenitoare la nici o viață împătimită; Ca astfel să se afle în mijlocul nedreptei dulceți, și ai durerii și ai morții cei după dreptate, o durere și o moarte fără de dreptate, stricând cu totul tot pre cea după dulceață nedreaptă începere, și pre cea printr-însa cu dreptate sfârșit prin moarte; și să se facă iarăși slobozit neamul omenesc de dulceață și de durere, priimind firea pre cea dintâi bună norocire, fără de a se mai întina de nici una din cele cunoscute, care s-au răsădit la cei din naștere și stricăciune. Pentru aceasta Dumnezeu desăvârșit aflându-se după fire – Cuvântul lui Dumnezeu –, să face desăvârșit Om din suflet înțelegător și trup pătimitor, alăturat nouă după fire, afară numai de păcat; Și adecă pre dulceața (trupului) cea din neascultare, cu totul tot n-a avut-o înainte povățuind spre nașterea Lui cea din Femeie în vreme; Iară pre cea din trup durere, care să afla sfârșit al firelor, au priimit-o pentru iubirea de oameni, după voință, ca să pătimească cu nedreptate și să strice pre cea din început naștere, care prin cea nedreaptă dulceață tirănisă pre fire. Fiindcă nu avea și moartea Domnului, ca cum și a celorlalți oameni, să plătească datoria pentru nedreapta dulceață; Ci mai ales înspre dânsa s-a reîntors ca o pierzare a ei moartea Domnului și acel cu dreptate sfârșit, adecă cel prin moartea firei; Fiindcă nu avea pre cea fără de lege dulceață, ca pricină spre a fi; prin care dulceață au intrat în fire moartea, și pentru care cu dreptate să muncea firea oamenilor.

40. Să cuvenea cu adevărat, să cuvenea, Ca Un înțelept și Drept și Puternic după fire fiind, Domnul, Ca un Înțelept adecă, să cunoască pre chipul vindecării; Iar ca un Drept, să nu facă cu tirănie pre mântuirea omului, carele să stăpâna de păcatul cel după socotire (alegere); Iar ca un Atotputernic, să nu slăbească spre împlinirea vindecării.

41. Și adecă înțelepciunea lui Dumnezeu, să arată după adevăr întru Nașterea Lui; Iar dreptatea Lui, prin Naștere luând pre cea pătimitoare asemenea cu a firei noastre; Iară puterea Lui, să arată: dintru a zidi prin patimi și moarte în firea noastră, viață vecinică și nepătimire neschimbată.

42. Și adecă pre cuvântul înțelepciunii l-au arătat Domnul, întru chipul vindecării făcându-Se Om, fără de schimbare sau al vreunei altei oarecare prefaceri; Iară pre întocmirea dreptății au arătat-o, întru mărirea pogorării Lui, de bună voe purtând pre osânda pătimitoare firei, pre carea au și făcut-o armă spre stricarea păcatului și a morții cei prin El (psăcat) care adecă este dulceața, și cea prin aceasta „durere“, întru care să află stăpânirea păcatului și a morții și tirănia cea după dulceață a păcatului și prin el sălnicia cea după durere a morții: Fiindcă în partea cea stăpânitoare a firei, arătat să află stăpânirea dulceții și a durerii, și mai ales amenda durerii după fire, de care ne întindem mai mult, întrucât ne silim ca prin dulceață să o mângâem pre ea (pre durere). Fiindcă

voind să fugim de simțirea durerii, alergăm spre dulceață, uneltindu-o ca să o mângâem, când firea noastră să strâmtorează și să împilează prin ranele durerii; Decî, când ne silim prin dulceață să împuținăm prin pornirile durerii, atunci întărim mai mult pre însuși Zapisul ei, fără a mai putea ca să avem slobodă pre dulceață de dureri și de scârbe.

43. Prin tăria covârșitoareî puterî, aș arătat că prin cele protivnice care le-aș pătimit aș alcătuit pre nașterea firelor nevătămată; Fiindcă prin patimî, pre nepătimire; Iar prin durere, pre răsufare și prin moarte aș dăruit fireî pre viața cea vecinică; Și aș așazat iarăși prin lipsirile lui cele dupre trup, pre reinnoirea celorlalte firî, și prin întruparea Lui, aș dăruit fireî pre Darul cel mai presus de fire, adecă pre înDumnezeire.

44. Dumnezeu făcându-se dupre adevăr Om, aș dat în fire un alt început, – pre a doua naștere – , care prin dureri ajunge întru dulceața veciniceî vieți. Fiindcă dupre cum strămoșul Adam călcând pre Dumnezeasca poruncă, aș adus în fire un alt început al nașterii, adecă pre cel din dulceață în locul celui dintăi, ajungând prin dureri la moarte; Și aș înțales prin sfatul șarpelui pre dulceață, ai căruia nu era mai întâi moștenitoare durere, ci mai ales să sfârșă în dureri, și dupre cum și el pre toți nepoții cei dupre trup, prin cel din dulceață nedrept început îl avea urmându-i cu dreptul, – din început prin durere către al morții sfârșit: Întru acest chip și Domnul făcându-se Om, aș zidit alt început în fire, pre a doua naștere cea din Duhul Sfânt. Și pre cea prin durere a lui Adam dreaptă moarte priimindu-o întru Sineși, adecă cea făcută cu nedreptate, fiindcă nu avea pre același început al nașterii cei cu nedreptate a strămoșilor prin dulceața cea din neascultare: pre al începutului și pre al sfârșitului zic al amândorora acestora omenești nașteri a lui Adam, le-aș lucrat pre stricare; Fiindcă întru adevăr nu să afla înainte povățuind de la Dumnezeu în fire. Și așadar pre amândouă stricându-le, pre toți căți să reasc dintr-însul Duhovnicește, îl așază slobozî de vinuirea cea din dulceață.

45. Pre dulceața cea din legea păcatului, cea spre desaprobarea nașterii cei dupre trup, o desființează Domnul de la cei ce s-aș făcut într-însul prin dăruirea Duhului, slobozind să priimească ei pre moarte, (care mai înainte fiind spre osândirea fireî) acum să fie spre osândirea păcatului, fără să mai aibă lucrătoare pre cea a lui Adam și pre cea din Adam dulceața a nașterii, ci numai cea prin Adam durere să se lucreze într-înșii; Nu pentru vre-o datorie a păcatului, ci dupre iconomie, pentru cea dupre fire întâmplare a morții cei dupre păcat slobode aceasta. Decî acelora ce nu mai aș maică a nașterii lor pre dulceață, care firește este muncitoare, arătat atuncea le așază pre moarte Tată a vieții vecinice. Fiindcă dupre cum cea cu dulceață viața s-aș făcut lui Adam maică morții și a stricăciunei: Asemenea și moartea Domnului pentru Adam, Carele era slobod de cea din Adam dulceață, să face Părinte veciniceî vieți.

46. Firea oamenilor după călcare, început aș luat al înșăși nașterii cei din zămislire pre sămânța cea dupre dulceață și prin cea dupre curgere naștere; Iar sfârșit, pre moartea cea prin durere pentru stricăciune. Iară Domnul fiindcă nu avea pre acel început al nașterii cei dupre trup, nici de acel sfârșit, care este moartea, se afla stăpânit.

47. Pre Adam din început l-aș amăgit păcatul și l-aș plecat să vie întru călcarea Dumnezeștiî porunci, dupre care s-aș alcătuit dulceața; și pre sineși, adecă păcatul, prin dulceață, tare întru adâncul firii s-aș înfipt, și aș osândit pre toată firea la moarte, împingând prin moartea omului la nealcăuire și pierzare prin firea celor zidite. Căci pre aceasta aș meșteșugit-o sămănătorul păcatului și tatăl răutății vicleanul diavol; Carele adecă pre sineși din mândrie s-aș scos afară din Dumnezeasca slavă; Iară prin zavistia cea către Dumnezeu și cea către noi și pre Adam l-aș scos din Raiu, întrucât (voind) să pearză pre lucrurile lui Dumnezeu și să le deslege întru nealcăuire.

48. Din zavistie diavolul și cea către Dumnezeu și cea către noi, prin vicleșug a uneltit ca să facă pre om să se urască de Dumnezeu, pregătindu-l ca să calce porunca lui Dumnezeu. Și adecă pre Dumnezeu zavistuește, pentru ca să nu să facă arătată dupre lucrare prea lăudata Lui Putere a

înDumnezeirei omului; Iar pre om îl zavistuește arătat, ca să nu să facă dupre fapta bună părtaş al Dumnezeștii slave ceî dupre chip. Fiindcă zavistuește prea spurcatul, nu numai pre noi pentru fapta bună cea spre slava lui Dumnezeu: ci și pre Dumnezeu pentru cea spre noi a Lui negrăită putere spre mântuirea și înDumnezeirea noastră.

49. Dupre cum cu amăruntul în Adam moartea firei era osândă, fiindcă aveau început al însuși nașterii pre dulceață; Așa și moartea, întru Hristos s-a făcut osânda păcatului, iară firea iarăși ș-a luat întru Hristos pre naștere curată de dulceață.

50. Dacă noi cei cari ne-am învrednicit să ne facem prin Darul Duhului locaș lui Dumnezeu, suntem datorî a arăta atâta mare răbdare întru ispite și întru pătimiri pentru Dumnezeasca dreptate, spre osânda păcatului, și ca niște făcători de rău întrucât suntem bunî, cu osârdie să încercăm pre ocărăta și necinstita moarte: Ce oare va fi sfârșitul? adecă osânda acelora ce nu să supun la Evanghelia lui Dumnezeu? Care este adecă: Carele va fi sfârșitul, sau osânda acelea care, nu numai aș, cu mare osârdie până la sfârșit, vie și lucrătoare dupre suflet și trup prin cuget și fire pre cea întru dulceață naștere a firelor, carea aș stăpânit pre Adam: Ci nici n-aș priimit să numească Tată și Dumnezeu, pentru Fiul cel întrupat (pre Părintele) și nici pre însuși Fiul și Mijlocitorul carele să roagă către Părintele pentru împăcare și milostivire spre noi, carele s-aș dat pre Sineși de voe la moarte cu bună voință și vrerea Părintelui (1Tim. 2, 5-6) ³⁴⁷ întrucât atâta prin Sine pre noi ne slăvește înfrumusețându-se ca podoaba Dumnezeirei Lui, întrucât și El pentru noi a primit a să necinsti cu ale noastre pătimiri?

51. Fiindcă a tuturor celor mântuiți, Dumnezeu va fi loc nescris împrejur și nedespărțit și nemărginit; Carele la toți să face toate, dupre măsura dreptății, iar mai ales dupre măsura pătimirii care o răbdă firește care cu cunoștință spre cinstea dreptății întru acestea, să dărucește pre sineși la fiecare, ca mădular, sau parte, dupre puterea cea sălășluită în fiecare mădular, care lucrează prin sineși și pentru sineși și spre „a fi“ adună pre mădulări, care dimpreună să țin spre viață. „Iar necredinciosul și păcătosul unde se va arăta?“ (Pilde 11.31) ³⁴⁸ lipsit de Darul aceștia? Fiindcă cel ce nu va putea să primească lucrătoare dupre aceea ce: – bine este – pre arătarea lui Dumnezeu, unde se va arăta, răbdând pre căderea din Dumnezeasca viață, cea mai presus de vreme și veci și loc??

52. Acela carele nu are pre Dumnezeu împreună având pre viața cea spre „bine este“, și carele – Dumnezeu – urmează la toți cei vrednici a să face loc: Cum va fi acela întrucât nu are loc pre însuși Dumnezeu dupre cea în Dumnezeu rămânere și sălășluire a celor ce „bine este“? (a celor vrednici). Și dacă cu mare nelesnire: „de abea dreptul să mântuește“ (Pil. 11.31) ³⁴⁹: ce se va face, sau de va pătimi acela carele nici un cuvânt al buneî credințe și al fapteî bune nu aș făcut în viața aceasta??

53. Și adecă Dumnezeu, dupre cea una și nemărginită sfătuire a bunătății Lui, va aduna pre toți: și Îngeri și oameni, bunî și răi; Deci aceștia toți, nu vor avea pre împărțășirea lui Dumnezeu de asemenea și de o potrivă cu Dumnezeu, Carele începe prin toți fără ținere, ci dupre măsura și vrednicia fieștecăruia.

54. Câți dară aș păzit pre cea de o potrivă întru toate a cugetului cu firea, și l-aș așăzat pre acesta (pre cuget) priimitor de cuvintele firei dupre lucrare, dupre cuvântul acela: „bine este“, prin buna pătimire a cugetului spre Dumnezeasca sfătuire, aceștia cu totul se vor împărțășî de bunătate, dupre Dumnezeasca viață care strălucește întru ei, ca în Îngeri mai ales, sau ca în oameni. Iară câți întru toate nu aș de o potrivă

³⁴⁷ *Epistola Întâia către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, 2, 5-6: „Căci unul este Dumnezeu, unul este și Mijlocitorul între Dumnezeu și oameni: omul Hristos Iisus. Care S-a dat pe Sine preț de răscumpărare pentru toți, mărturia adusă la timpul său”.

³⁴⁸ *Pildele lui Solomon*, 11, 31: „dacă cel drept este răsplătit pe pământ, cu cât mai mult cel nelegiuit și păcătos!”.

³⁴⁹ *Idem, Ibidem*.

asemenea pre cuget către fire și l-au arătat pre el (cuget) dupre lucrare deslegător al cuvintelor firelor (răsipindu-le pre ele), dupre tot cuvântul acela ce „bine este“, prin împotriva pătimire a cugetului spre Dumnezeasca sfățuire: Aceștia cu bună samă vor cădea din toată bunătatea, dupre împotrivirea cugetului lor către acel ce: „Bine este“. Dupre care atâta va fi despărțirea și depărtarea acestora de la Dumnezeu, cât nu au avut dupre de sine alegere a cugetului pre cuvântul acela „bine este“, carele ține viața cu lucrarea celor bune; Dupre care cuvânt (bine este) firește să arată Dumnezeasca viață.

55. Cumpăna (balanța) cugetului fiecăruia va fi la viitoarea Judecată, cuvântul firei: carele va vâdi pre mișcarea lui ori spre bine, – bine –, ori spre – Vai! –, Dupre care (mișcare), ori împărțășirea Dumnezești vieți, ori neîmpărțășirea, firește să face. Fiindcă dupre aceea că: – este –, și dupre aceea că – pururea este –, pre toți îi va aduna de față Dumnezeu; Iar dupre aceea că: „pururea bine este“, cu deosebit chip numai pre Sfinții Îngeri și spre Sfinții oameni va aduna; Iar pre: „pururea Vai! este“ îl va lăsa acelora ce nu sunt asemenea (Sfinți), ca rod viclean al cugetului lor.

56. Taina Dumnezești întrupări, nu au adus dimpreună cu cea dupre fire însușime a acelora din care împreună s-a așazăt și pre cea dupre Ipostas deosebire. (Adecă: n-a adus asupra Ei dimpreună cu cele două fir și două Ipostasuri). Una adecă, ca să nu priimească adăogire Taina Treime, Iară alta, ca să nu se afle în Dumnezeire, dupre fire de un neam și de o ființă. Fiindcă două fir într-un Ipostas s-au făcut Unirea, și nu spre o fire numai. Ca și Cel unul după Ipostasul celor două unite fir să se arate dupre unire, și deosebirea acelor adunate într-un nedespărțita unire, dupre cea firească osebire crezându-se, fără vre-o schimbare, sau amestecare.

57. Despre Hristos nu zicem deosebire Ipostasului, fiindcă Treimea a rămas iarăși Treime și după întruparea Cuvântului, fără de a se face adăogire a feții prin întrupare la Sfânta Treime. Zicem dar a firelor deosebire, ca să nu mijlocim adecă acelui cuvânt: „de o ființă“, pre trup dupre fire cu Cuvântul.

58. Acela care nu zice deosebire a firelor, nu are să încredințeze pre mărturisire, cum că Cuvântul s-au făcut trup fără de schimbare, și nu cunoaște cum că să mântuește și luarea și ceea ce s-au luat dupre fire cu unirea Ipostasului a Unuia Hristos și Dumnezeu Mântuitorul.

59. Întru adevăr dupre unire se află deosebire a firelor în Hristos – a trupului și Dumnezeirei – , fiindcă nu să poate niciodată Dumnezeire și trup despre ființă spre nașterea unei fir și nici într-un chip unirea celor adunate au făcut aceasta; Ci spre un Ipostas, dupre care nici un chip oarecare aflăm deosebire în Hristos. Fiindcă unul și acelaș dupre Ipostas este Cuvântul cu trupul. Pentru că dacă Hristos dupre aceasta are deosebire (dupre Ipostas), dupre nici un chip poate a fi unul. Și precum dupre aceasta nu priimește vre-o deosebire, dupre nici un chip cu desăvârșire, atuncea cel Unul cu bună credință într-un El (Hristos) pentru totdeauna are pre(ON) este și zicându-se.

60. Credința prin nădejde, pre cea într-un Dumnezeu dragoste o așază desăvârșită. Iară buna știință, zidește prin păzirea poruncilor pre dragostea cea către aproapele. Fiindcă buna știință, nu are mustrare la nici o poruncă călcată: ci numai pre acestea le cunoaște firești inima acelora, adecă: acei ce doresc pre adevărata Mântuire.

61. Nici un lucru nu este mai grabnic ca a crede, și nimic mai ușor ca a mărturisi prin gură pre Harul celor crezute. Fiindcă cea dintâi, arată pre însuflețita dragostea a celui ce au crezut către Făcătorul lui; Iar a doua, pre cea de Dumnezeu iubită de sine aplecare către aproapele. Iară dragostea și cea adevărată de voe aplecare, adecă credința și buna știință, arătat sunt lucruri ale pornirii inimii, care nu are nevoie desăvârșit de materie spre nașterea lor cea dinlăuntru.

62. Acela carele bolește cu desăvârșită mișcare către cel bun, fără de alt acesta este bine mișcat către cel rău: Fiindcă și la amândouă de a fi bine mișcat, este cu neputință. Întrucât Scriptura obicinuieste a numi pre lenevirea sufletului despre cele bune, „pietre“, fiindcă este nesimțitor la faptele bune. Iar lemne, numește pre osârdia cea spre cele rele; Iară cea dupre simțire mișcare când se va uni cu cea dupre minte lucrare, face pre cea cu cunoștință faptă bună.

63. „Zid“ (părete) din mijloc numește (Efes. 2. 14)³⁵⁰, după cum socotesc, pre legea cea firească a trupului; iar îngrădire, pre cea în lege atârnare a trupului spre patimi, adecă pre păcat. Fiindcă numai atârnarea cea spre patimile necinstirei, a lezei cei firești, care este partea cea pătimitoare a firei, să face gard sufletului, care desparte ca un zid pre trup de suflet și de cuvântul faptelor bune după lucrarea cea către trup, prin mijlocirea sufletului, neertând a se face trecerea. Iar după ce a venit Cuvântul, și pre legea firei, adecă pre pătimașa parte a firei, biruind-o, a stricat pre ținerea patimilor celor după fire, ce este în trup (poate afară de fire).

64. Când adecă vicleanul cu înșălăciune prin vicleșug, pre cea sădită cunoștință a firei despre Dumnezeu o scoate și pre aceasta și-o însușește pentru sineși, fur este, și să ispitește să întraducă (transporte) de la Dumnezeu pre cinste la sine. Adecă, depărtează de la cel Duhovnicesc cuvânt al celor făcute privirea cea după minte, și mărginește pre înțelegătoarea putere numai spre înfătoșarea celor simțite. Iar când el va începe aceasta, prin fireștile mișcări trage jos cu meșteșug viclean (s sofisticesc) spre cea afară de fire pre practica putere și prin cele socotite bune, uneltește să înalte pre cea de voe aplecare a aceștia la cele mai rele: jurându-se cu minciună pre Numele Domnului, și aduce fără a se ține de făgăduință pre supunerea sufletului către altele. Și fur adecă este, fiindcă scoate și întoarce spre sineși pre cunoștința firei; Iar călcător de jurământ, fiindcă pleacă pre cea lucrătoare a sufletului în deșert a să sârgui la cele afară de fire.

65. Sau iarăși, fur este acela, carele meșteșugeste pre Dumnezeștile cuvinte spre amăgirea celor ce-l ascultă, pre ale căror Dumnezești cuvinte, nu aș cunoscut pre puterea lor cea prin lucru, ci făcând subțire (delicată) pre grăire spre neșugătoria slavei, să silesc să vâneze pre lauda ascultătorilor prin cel prin limbă cuvânt, alcătuiind de a să numi drepti. Și prost a zice, (simplu) cel ce are viață nepotrivită cu cuvântul și pre cea de voe aplecare a sufletului o are împotriva cunoștinței, fur este, carele nu să socotește bun din streinele bunătați; Către care cu cuviință îi va zice cuvântul acela: „Iară păcătoșului i-aș zis Dumnezeu: pentru ce tu povestești dreptățile mele și iaș așzământul de lege al meu prin gura ta?” (Ps. 49. 17)³⁵¹.

66. Asemenea fur este și cel ce cu arătatele chipuri și năravuri acopere pre lucrarea cea rea a sufletului lui, și cu falșa facere de bine, ascunde pre cea dinlăuntru de voe aplecare; Și fură, după cum acela prin aducerea cuvintelor cunoștinței pre cugetul ascultătorilor, întru acest chip dară și acesta cu chipul fățarniciei năravurilor, fură pre simțirea celor ce-l văd. Către carele asemenea se va zice: „Rușinați-vă cei îmbrăcați cu hainele altora” (Sofonie 1, 8) *; și pre: „Descoperi-va Domnul pre chipul lor în ziua aceea (Isa. 3, 17) **”. Fiindcă după a fiecăruia ce are ascuns în dugheana inimii sale, cuget că vom auzi pre Dumnezeu zicându-ne cu mare glas pre amândouă acestea în ziua aceea, ca la niște osândiți.”

³⁵⁰ *Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel*, 2, 14: “Căci El este pacea noastră, El care a făcut din cele două – una, – surpând peretele din mijloc al despărțiturii”.

³⁵¹ *Psalmi*, 49, 17: “Iară păcătoșului i-aș zis Dumnezeu: «Pentru că tu istorisești dreptățile Mele și iei legământul Meu în gura ta?»”.

* În mss. apărea o paranteză care urma să fie completată cu trimiterea la un text din Sfânta Scriptură. Am identificat această trimitere folosindu-ne de versiunea în limba engleză a *Filocaliei*, *The Philokalia*. The complete texts, compiled by St. Nikodimos of the Holy Mountain and St. Makarios of Corinth, volume two, Translated from the Greek and edited by G.E.H. Palmer, Philip Sherrard, Kalistos Ware, with the assistance of the Holy Transfiguration Monastery (Brookline) Constantine Cavarinos, Basil Osborne, Norman Russell, Faber and Faber, London, Boston, 1981, p. 252 (ed. americană din 1986): *Sofronie*, 1, 8: “Și în ziua ospățului voi pedepsi pe căpetenii și casa regelui și pe toți cei care se îmbracă în veșminte străine”.

** În mss. dactilografiat nu este completată referința. Am identificat-o cu ajutorul ediției americane a versiunii engleze a *Filocaliei*. Vezi supra, *The Philokalia*, ed. cit., p. 252:

Isaia, 3, 17: “Domnul va pleșuvi creștetul capului fiicelor. Și omului Domnul va descoperi goliciunea lor”.

67. Iar călcător de jurământ este, cel ce să jură cu minciună pre Numele Domnului, făgăduind lui Dumnezeu să viețuească viață cu fapte bune: și afară de făgăduință și de tocmeală și de așazământul mărturisirei lucrează altele, călcând făgăduința lui prin nelucrarea poruncilor. Și în scurt a zice, acela care ș-a ales a vieții după Dumnezeu, însă nu a murit desăvârșit despre viața aceasta, este mincinos și călcător de jurământ, fiindcă s-a jurat adecă lui Dumnezeu: care este: sau făgăduit să urmeze fără prihană pe calea Dumnezeescilor nevoițe și nu ș-a împlinit făgăduința; și pentru aceea nici ca cum nu să laudă. Fiindcă aceea: „Se va lăuda tot cel ce să jură întru El” (Ps. 62. 10) ³⁵² este adecă: tot cel ce să făgăduiește lui Dumnezeu viață cu fapte bune și împlinește prin lucrurile dreptății pre jurământul buneii făgăduințe.

68. Acela carele să fățarnicește cunoștință numai prin aducerea cuvintelor, acesta fură spre slava lui pre cugetul ascultătorilor. Iar acela carele să fățarnicește faptă bună pentru amăgitoare năravuri spre a lui slavă, acesta fură pre vederea celor ce-l privesc: Și amândoi prin înșălăciune fură și amăgește, Unul adecă pre cugetul sufletului celor ce-l ascultă, iară celălalt, pre simțirea trupului celor ce-l privesc.

69. Și dacă fără de alt are laudă împlinitorul făgăduințelor lui, adecă ca cel ce să jură lui Dumnezeu și adeverează, arătat este că muștrare și necinste va avea călcătorul de făgăduință, fiindcă s-a jurat lui Dumnezeu și a mințit.

70. Nu să luminează prin cuvânt „tot omul ce vine în lumea aceasta” (Ioan 1. 9) ³⁵³, fiindcă mulți rămân neluminați și neîmpărtașiți de lumina cunoștinții: ci arătat cum să fie care om după a lui socoteală viind întru adevărata lume a faptelor bune, de la Cuvânt fără de alta să luminează și primește obiceiul întemeiat și neclătit al faptei bune și știință a adevăratei cunoștințe negreșită. Căci așa să luminează tot omul, care prin de sine voe a renașterii vine într-această lume (foarte bune).

71. Nu toată și la toate aș pre aceeași conglăsuire (zicerile Scripturei) ca să se înțaleagă și fiecare după a lor chip; ci fiecare din cele zise, să cuvine să se înțaleagă pre puterea cea zăcută sub slova Sfintei Scripturi, (adecă Duhul), de vom voi să nemerim pre scopul celor zisă acolo.

72. Nici una din cele ce să aduc în Sfânta Scriptură, adecă: sau față, sau loc, sau vreme, ori alte lucruri însuflețite, sau neînsuflețite, simțite sau gândite, după același chip totdeauna înțalegându-se nu are împreună glăsuirea cu sineși pre istorie, sau pre privire. Pentru aceea să cuvine cel ce voește să cunoască fără de greșală pre Dumnezeasca pricină a Scripturei, să primească prin deosebitele chipuri ale fiecăruia din cele numărate cu osebierele acelor făcute, ori grăite, și să dea la fiecare după cum să cuvine pre cuviincioasa privire, după loc, ori după vreme.

73. Să cuvine să învățăm pre toți cei din toată lumea, să viețuească și să petreacă numai prin cuvânt, și atâta numai să aibă pre îngrijire pentru trup, întrucât de la multa îngrijire să taie pre atârnaarea sufletului spre acestea și să nu dea nici o nălucire a materiei în suflet, stingând prin Cuvânt pre cea din început simțire, – care adecă pre cuvânt îl depărtează, iar pre necuvântătoarea dulceață o primește, ca pe un șarpe târător, după a căruia simțire s-a hotărât cu dreptul moartea –, ca să înceteze de a avea diavolul intrare în Suflet.

74. Întrucât după neam una să află simțirea, să face încincită după fel, prin cuprinzătoarea lucrare a fiecărui fel, înduplecând pre amăgitul suflet, să iubească pre simțirea cea lipită firei în locul lui Dumnezeu. Pentru aceea cel ce urmează cu de-amăruntul pre cuvântul înțelepciunei, mai înainte de moartea cea silnică și fără de socotire, de voe hotărâște pre moartea trupului, adecă făcând cu desăvârșire pre despărțirea cugetului cea spre simțiri.

75. După ce simțirea a prins supusă pre minte, învață prin fiecare simțire pre multa Dumnezeire, și slujăște celui simțit lipit firei, ca celui Dumnezeesc, prin robirea cea către patimi.

³⁵² Psalmii, 62, 10: “Iar împăratul se va veseli de Dumnezeu; lăuda-se-vor tot cel ce se jură întru El, că s-a astupat gura celor ce grăiesc nedreptăți”.

³⁵³ Sfânta Evanghelie după Ioan, 1, 9: “Cuvântul era Lumina cea adevărată care luminează pe tot omul, care vine în lume”.

76. Acela carele să ține numai de slova scripturei, acesta are domnind pre fire numai prin simțire, duple care aplecarea sufletului către trup firește să înțelege. Și adecă Scriptura care nu să înțelege Duhovnicește, are numai pre simțirea care o cuprinde din glăsuirea ei, și nu sloboade pre puterea celor scrise să treacă către minte. Decă dacă pre Scriptură, și-o însușește numai către simțire, atunci tot cel ce o priimește pre dânsa numai Iudaicește cu pre o singură istorie, viețuește duple trup, murind în toate zilele duple cuget cu moartea păcatului, pentru via simțire neputând prin Duhul să omoare pre faptele trecutului, ca să viețuească întru Duhul fericită viață. Fiindcă trupului, ca să viețuească întru Duhul fericită viață; Fiindcă zice Dumnezeescul Apostol: „Dacă viețuiți duple trup, aveți să muriți, iar dacă veți omori prin Duhul pre faptele trupului, veți fi vii” (Rom. 8. 13)³⁵⁴.

77. Nu dară aprinzând pre Dumnezeescul sfeșnic (Mat. 3. 13)³⁵⁵, carele este luminătorul cuvânt al cunoștințelor prin lucrare și privire, sub obroc să-l punem, ca să nu ne osândim, ca cei ce cuprind numai în slovă pre cea nemărginită putere a înțelepciunii, ci deasupra pre sfeșnic, care să zice: în Biserică întru înălțimea adevăratei priviri, ca la toți să strălucească lumina celor Dumnezești (Efes 3. 10)³⁵⁶.

78. Orî carele rabdă cu statornică înțelegere despre asuprelele celor fără de voe ale ispitelor, precum fericitul Iov și vitejii Mucenici, acesta este sfeșnic întărit și păzește nestinsă pre lumina mântuirii, carea să păstrează sub chipul bărbăteștii răbdării, ca cel ce are pre Domnul putere și laudă. Iar cel ce cunoaște pre meșteșugirile vicelanului diavol și pre împleticirele cele nevăzute ale luptelor fiindu-i știute, și acesta cu lumina cunoștinții strălucit fiind, altă făclie să arată, carele potrivit zice cu Marele Apostol: „Nu că nu cunoaștem înțelegerile lui” (2 Cor. 2. 11)³⁵⁷.

79. Și adecă pre curățenia faptelor bune celor curate, Duhul Sfânt o lucrează întru cei vrednici prin frică și buna credință și cunoștință; Iar pre luminarea cunoștinței acelor ce sunt, duple cum să află cuvintele lor, să dăruiește la cei vrednici prin putere și sfat și înțelegere. Iară săvârșirea în Dumnezeirei să hărăzește la cei vrednici, prin cea prea luminată și simplă și întru tot puternică înțelepciune, rădicându-i pre ei fără de mijlocire după tot chipul, precât este cu puțință la oameni, către pricina celor ce sunt și cunoscându-se numai din Dumnezeștile asemănări ale bunătății, duple care adecă de la Dumnezeu să cunosc pre sineși, iară din sineși pre Dumnezeu, fără a se afla zid în mijloc care să-i despartă. Fiindcă între înțelepciunea cea către Dumnezeu, nimic nu se află în mijloc, căci va avea pre neschimbare statornică, după ce va trece cu totul tot pre toate mijloacele, întru care să află altădată primejdie de a să amăgi pentru cunoștință. Iară mijloc numește pre ființa celor simțite și gândite, prin care omeneasca minte firește să rădică spre Dumnezeu, ca la o Pricină a celor ce sunt.

80. Și adecă pre practica filosofie, o lucrează frica și buna credință și cunoștință; Iar pre cea firească întru Duhul privire, o săvârșește țaria și sfatul și înțelegerea; Iar pre tainica Teologia, numai Dumnezeasca înțelepciune o dăruiește.

81. Duple cum este cu neputință a să ținea lihnarul * nestins fără de unt-de-lemn, întru acest chip cu neputință este a păzi pre lumina Darurilor fără de deprindere potrivită între ele a cuvintelor, și a chipurilor, și a năravurilor, și a înțelegerilor și a gândurilor celor cuviincioase, pre care bine le hărăzăște și această obiceiuire. Fiindcă orice dăruire Duhovnicească are nevoie de cuviincioasă deprindere, carea neîncetat ține într-însa ca un alt unt-de-lemn pre înțelegătoarea materie, ca să rămâie păstrându-se cea priimită dăruire, duple deprindere (adecă dăruirea cea Duhovnicească).

³⁵⁴ *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, 8, 13: “Căci dacă viețuiți după trup, veți muri, iar dacă ucideți, cu Duhul, faptele trupului, veți fi vii”.

³⁵⁵ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 3, 13: “În acest timp a venit Iisus din Galileea, la Iordan, către Ioan, ca să se boteze de către el”.

³⁵⁶ *Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel*, 3, 10: “Pentru ca înțelepciunea lui Dumnezeu cea de multe feluri să se facă cunoscută acum, prin Biserică, începătoriilor și stăpâniilor, în ceruri”.

³⁵⁷ *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 2, 11: “Ca să nu ne lăsăm covârșiți de satana, căci gândurile lui nu ne sunt necunoscute”.

* lampa, candela.

82. Precum dupre adevăr fără de maslină, este cu neputință a să afla natural unt-de-lemn, așa și fără de vas, nimeni nu poate a păstra unt-de-lemn; și lumina iarăși a lihnarului întru adevăr să stingă, când nu să va hrăni prin unt-de-lemn. Întru acest chip fără de Sfintele Scripturi, cu adevărat nu să află putere a înțelegerilor celor cu Dumnezească cuviință; Iară fără de deprinderea cea priimitoare a înțelegerilor, precum vasul, dupre nici un chip nu poate a să tocmi înțelegere Duhovnicească și dacă cu Dumnezeștile înțelegeri nu să va hrăni lumina cunoștinței darurilor, nu să ține nestinsă întru aceia ce o au.

83. Și dacă pre vechiul Așezământ, socotesc că-l însămnează cel de-a stânga măslin, ca cel mai ales să grijăște de lucrătoarea filosofie; Iară Noul așezământ pre cel de-a dreapta, ca un Învățător al noilor Taine și ca un făcător al privitoarelor obiceiuri a fiecărui credincios. Fiindcă acela (cel vechiu) chipurile faptelor bune, iară celălalt, cuvintele cunoștinței despre cele Dumnezești aduce la cei înțelepți. Și unul adecă răpește din negura celor văzute pre minte, rădicând-o către cea rudită, și curată o face de fiecă materialnică nălucire, Iar celălalt (așezământ), curățăște desăvârșit pre acesta (pre minte) de toată materialnica împătımire prin a eiși bărbăție, carele ca cu un ciocan oarecare lovește și scoate pre cuele cugetului din trup dupre atârănare.

84. Și adecă vechiul Așezământ, înalță pre trup gânditor către suflet prin mijlocirea faptei bune, și împedecă pre minte de a să pogori către trup; Iar Noul așezământ, pre minte o înalță către Dumnezeu, înferbântându-se prin focul dragostei. Și adecă cel vechiu, pre trup către minte dupre aplecare îl mișcă; Iar cel nou, pre minte către Dumnezeu dupre deprinderea Darului o înalță. Și atâta are pre asemănarea cea spre Dumnezeu, întrucât Dumnezeu să se cunoască pre el. Iar cum este dupre fire, la nimenea nu este cunoscut (Dumnezeu) desăvârșit și dupre nici un chip.

85. Și iarăși, vechiul așezământ fiindcă poartă semnul lucrării faptei bune, pregătește a întocmi dupre mișcare pre trup către minte; Iar Noul așezământ fiindcă este făcător al privirei și al cunoștinței, împodobește tainic pre minte cu Dumnezeștile înțelegeri și dăruiri. Și adecă cel vechiu, dă pre chipurile faptei bune la cel lucrător; Iar cel Nou, dăruiește pre cuvintele adevăratei cunoștințe la cel privitor (cunoscător).

86. Dumnezeu să zice și să face Părinte al acelora numai, care au pre cea cugetătoare și Duhovnicească naștere dupre fapta bună. Dupre care cu scumpătate fața sufletului având pre icoana lui Dumnezeu celui ce l-au făcut, și prin fapta bună privindu-se dupre viață, pregătește pre cei înDumnezeiți prin prefacerea chipurilor a slăvi pre Dumnezeu, și le dăruiește lor întru aceeași dată spre urmare pre pilda celei mai alese rodiri a faptelor bune. Fiindcă Dumnezeu firește nu să slăvește numai cu goale cuvinte, ci cu lucrurile dreptății, care mai mult decât orice glăsuiesc pre Dumnezeasca marea cuviință.

87. Cea de-a stânga adecă, este fireasca lege ce prin simțiri care aducând la cuvânt pre chipurile faptei bune, face lucrătoare pre cunoștință. Iară cea de-a dreapta este legea cea Duhovnicească, care prin minte amestecă cu simțirea pre Duhovniceștile cuvinte a celor ce sunt, și face pre lucrare cunosătoare.

88. Cel ce arată pre cunoștință întrupată prin lucrare și pre lucrare însuflețită prin cunoștință, acesta au aflat cu de-amăruntul pre chipul cel adevărat al Dumnezeștii lucrări; Iar acela carele are despărțită pre una de alta, adecă oareșicum pre una din aceste două, unul ca acela ori pre cunoștință au făcut-o neipostăsuită nălucire, ori pre lucrare au așezat-o Idol. Fiindcă cunoștință nelucrătoare, dupre nimic nu să deosebește de nălucire, de vreme ce nu are de temei pre această lucrare; Și lucrare fără de cunoștință, este asemenea cu Idolul, pentru că nu are pre cunoștință ca să o însuflețească pre ea.

89. Taina mântuirii noastre adecă, pre viață (petrecere) o face arătătoare cuvântului, iară pre cuvânt slavă a vieții. Și adecă pre lucrare o face privire lucrătoare, iară pre privire, lucrătoare o

săvârșaste cu taină. Și în scurt a zice, adecă, prin fapta bună face arătată pre cunoștință, iar prin cunoștință împreună ține pre puterea faptei bune, și prin amândouă acestea zic, a faptei bune și a cunoștinței, o înțâlepciune. Ca să ne învățăm cum că să întocmesc între sine întru toate aceste două așezământuri dupre Har, întru împlinirea unei taine, mai mult decât are sufletul și trupul spre nașterea unui om, dupre unire, când să împreună glăsuesc între dânsele.

90. Dupre cum cu amăruntul sufletul și trupul săvârșaste pre om dupre amestecare, așa și lucrarea și privirea, dupre adunare săvârșaste o cunoscătoare înțâlepciune; Și vechiul și noul Așezământ o taină lucrează. Decî numai a lui Dumnezeu după fire este bunul, din care după împărțire toate să luminează și să îmbunătățesc, acela zic adecă ce dupre fire sunt priimitoare de lumină și de bunătate.

91. Acela carele înțâlege pre lumea cea văzută, privește și pre cea gânditoare, fiindcă tipărește în simțiri pre închipuirele cele înțâlegătoare, și închipuește dupre minte pre multa învălmășală a adunării lumii cei simțite. Și înțâlege adecă în cea gândită pre cea simțită, după ce va introduce pre cuvintele cele simțite spre minte; Iar în cea simțită pre cea gândită, după ce aș meșteșugit chip, va introduce pre minte și o va închide, ca cu un lanț legându-o, prin chipuri.

92. Pre cel întâiu cuvânt pentru Unire, Proorocul l-a numit „Cap“, ca pre un început a orișicărei fapte bune, că zice: „Capul meu în crăpăturile munților“ (Pild. 8.2)³⁵⁸. Iar prin mintea duhurilor viclesugului le-a numit: crăpături de munți, despre care s-a înghițit mintea noastră prin călcare; Iară: pământ mai de jos, pre deprindere, care dupre nici un chip nu simte pre Dumnezeasca cunoștință, orî pre îmbunătățitei vieți; Iar adânc aș numit, pre necunoștința care zace întru obiceiul răutății, întru carele intră mările răutății, precum deasupra pământul; Orî pământ aș zis, pre țapana obicinuiță a răutății; Iar zăvoară vecinice, pre împătimitoarea stăruință către cele materialnice, care ține pre obiceiul răutăților.

93. Răbdarea Sfinților, strică pre vicleana putere care-î asuprește, fiindcă-î pleacă a să înfrumuseța cu durerile cele pentru adevăr; Și învață a să întinde încă mai mult la pătimire decât la odihnă pre aceia cari pre mult să îngrijesc pentru cea trupească viață; fiindcă acei prea covârșitoare dupre Duh putere pricină este cea firească slăbiciune a trupului, carea le dă putere spre a pătimi. Vezi dar cum? și dupre care chip acei prea covârșitoare Dumnezești Puteri pricină este cea firească slăbiciune a Sfinților? Decât care (slăbiciune) mai de jos l-a arătat Domnul pre mândrul Diavol.

94. Cuvântul Darului, prin multe ispite trece către firea oamenilor, adecă zic spre Biserica neamurilor; dupre cum Iona, prin multe scârbe a intrat în Cetatea cea mare – Ninevi –, și aș plecat spre cel ce împărăță, adecă – pre Legea firei –, ca să se scoale dupre scaun, adecă – din cea dintâi obicinuire a simțirelor către cel rău –, și să-și lepede podoaba lui, adecă – să arunce pre tifosul slavei cei lumești –, și să poarte sac, adecă, – pre plângere și pre cel nelesnicios și vartos drum al relei pătimiri, carea să potrivește la cea dupre Dumnezeu viață –, deasupra căria șade cel ce să învață a vieții cu bună credință și are pre biciul științii muncindu-l pre el pentru cele greșite (Iona cap. 2)³⁵⁹.

95. Vezi cum Împărat, zice adecă pre fireasca lege; Iar scaun, pre pătimașa obicinuiță către simțiri; Iar veșmânt, pre asupreala slavei deșarte; Iară sac, pre plângerea pocăinții; Iară prin cenușă, pre smerita înțâlepciune (aș arătat); Iară oameni, pre cei spre poftes; Iară noi, pre cei spre mânie; Iară ei, pre câți greșesc despre privirea celor văzute (i-aș însemnat).

96. Oricarele prin legiuita faptă bună, aruncă în uitare pre patimile trupului, – ca de-a stânga –, și prin negreșita cunoștință nu să stăpânește de boala părierii pentru săvârșiri – ca de-a dreapta – acela s-aș făcut bărbat, fără să cunoască dreapta lui (Pilde 4.24)³⁶⁰ ca cel ce nu poftes slavă stricăcioasă, nici stânga lui, ca cel ce nu să zădărește de patimile trupului. Dreaptă dar, cum se vede

³⁵⁸ *Pildele lui Solomon*, 8, 2: “Pe vârfulurile cele mai înalte, pe cale, la răspântiile drumurilor stă”.

³⁵⁹ *Iona*, cap. 2, subintitulat *Rugăciunea lui Iona pentru izbăvire*.

³⁶⁰ *Pildele lui Solomon*, 4, 24: “Leapădă din gura ta orice cuvinte cu înțeles sucit, alungă de pe buzele tale viclenia”.

cuvântul aŭ zis, pre slava deșartă cè pentru săvârșiri; Iar stângă, pre neînfrânarea cea către nerușinatele patimi. Fiindcă cuvântul faptei bune, nu cunoaște păcat trupesc, ca de-a stânga; Iar cel al cunoștinței, nu cunoaște răutatea sufletului, ca de-a dreapta.

97. Cea dupre cuvânt cunoștință a faptelor bune, adecă adevărata cunoștință cea dupre lucrare, care e pricină a faptelor bune, firește face desăvârșită necunoștință a drepte și a stângei, adecă să află în mijlocul faptelor bune, fugind despre amândouă părțile: și de covârșiri și de lipsuri. Fiindcă dacă firește nici o necuviință nu este desăvârșit în cuvânt, arătat dar este, carele s-aŭ suit la cuvântul faptelor bune, dupre nici un chip va cunoaște pre starea celor fără de cuviință; Fiindcă nu este cu puțință să se vază una de alta cele contra pusă, și una să se cunoască prin ceialtă, când deodată se vor arăta ele.

98. Și dacă în credință, nici un cuvânt nu să află al necredinței, nici Lumina nu să află pricină întunerecului, și nici firește este ca dimpreună cu Hristos întru aceeași vreme să se arate și diavolul: Arătat este că nici cu cuvântul niciodată împreună să află necuvântarea. Iar dacă este desăvârșit cu neputință ca dimpreună a să arăta cel fără de cuvânt cu cuvântul, atunci, oricarele s-a suit în cuvântul faptelor bune, nu va cunoaște nicidecum pre locul celor fără de cuvânt; Cunoscând numai cum că să află fapta bună, ci nu și cum să cunoaște: Și pentru aceea nu cunoaște cu de-amăruntul nici dreapta, prin covârșire, nici stânga, prin lipsire; Fiindcă despre amândouă părțile curat să arată cea fără de cuvânt.

99. Necredință zice, pre lepădarea poruncilor; Iar credință, pre învoirea acestora; Iar întunec, pre necunoștința celui bun; Iar lumină, pre cunoștința acestuia. Iar Hristos pre ființa celui bun și pre Ipostasul lui (celui bun); Iar Diavol, pre născătorul tuturor relelor și al obiceiurilor celor înrăutățite.

100. Dacă cuvântul să află hotar și măsură a celor ce sunt, urmează cum că cea dimprotivă spre necuvântare duce, și pentru aceea fără de cuvânt este cea fără de hotar și fără de măsură; Ori tot una iarăși a să porni mai pre deasupra de hotar și mai presus de măsură. Fiindcă de asemenea și către amândouă (margenele) cele ce să pornesc, întru acest chip, aduce pre căderea din cele ce cu adevărat sunt. Și adecă cădere să face cea necunoscută și nehotărâtă pornire a căii prin nemăsurarea minții, neavând scopos pre Dumnezeu, ca pre un sfârșit la acestea mai înainte întâlese: Care (cădere) să întâmplă să se facă la cei de-a dreapta mai îndemânateci la întâles. Iar cea fără de scopos (să face) către numai ai pleca pre ei să facă pre mișcarea drumului prin amețala minții, care cugetă numai dupre simțire pre cel înainte cugetat sfârșit, prescriind într-înșii pre cele ce întru adevăr nu le cunosc și nepătimind pre cel împreună adunat numai cu cuvântul faptei bune: Ci prescriind luiși pre toată mișcarea cea dupre minte a însuși puterii lui, și pentru aceea nimic nu poate a întâlege ce este adecă cea mai presus de cuvânt și ce este cea afară de cuvânt.

A aceluiași

Suta a șaptea de capete Teologhicești

1. CUVÂNTUL cel firesc, prin mijlocirea faptelor bune, firește înalță pre mintea acelor care să grijesc de lucrare. Iară mintea aduce prin privire către înțelepciune pre cel ce poștește cunoștință. Iară patima cea necuvântătoare pleacă pre acela care să lenevește de porunci, să pogoare pre minte la simțiri, a căruia sfârșit este pricina ei către dulceață.

2. Faptă bună numește cuvântul, pre cea nepătimașă și statornică deprindere către cele bune, Care, fiindcă poartă haractirul lui Dumnezeu, întru care nimic nu să află protivnic, pentru aceea nimic nu are pre împotivire la fiecare din ele. Iar pricina faptelor bune, este Dumnezeu: Iar a Acestuia cunoștință cea după lucrare, adecă este, acei cu adevărat cunoscută lui Dumnezeu prin Duhul prefacere după deprindere.

3. Iar dacă cuvântul a hotărât pre naștere fiecăruia după cum se vede firește, nici una dar din cele ce sunt, firește, ori mai presus de covârșire, ori mai prejos cu lipsă s-a făcut de firescul hotar. Așadar hotar al celor ce sunt, este: cunoștința cea după aplecare a pricinii; Iar măsură: cea după puțință întocmai urmare a pricinii celor ce sunt după lucrare. Iar a aduce pre aplecare mai presus de hotar și de măsură cele ce să mișcă, face nefolositor pe drumul acelor, fiindcă nu ajung la Dumnezeu, întru Care stă cea după aplecare mișcare, care priimește de sine lpostăsuț sfârșit, pre dobândirea lui Dumnezeu. Iar pre cea de voe aplecare a o aduce afară de hotar, (cu covârșire) și afară de măsură (cu lipsă) cele ce să mișcă, face nefolositor pre drum, fiindcă în loc de Dumnezeu ajung la simțire, întru care zace cea după dulceață neipostăsuț dobândire a patimilor.

4. Mintea care s-a suit către pricina celor ce sunt fără de vre-o ținere, nu va cunoaște altceva cu totul desăvârșit, neprivind nici un cuvânt în Dumnezeu, cel ce este după ființă și mai presus de cuvânt după toată pricina. Către care acest Dumnezeu ajungând după ce din toate cele ce sunt s-a adunat pre sineși, nu cunoaște nici un cuvânt al celor ce sunt, de la care s-a depărtat: ci numai pre ale acelor în care a ajuns după Dar, le vede netălcuit; Și mai ales încă (mintea) lasă și pre cuvintele cele netrupești, alergând către Dumnezeu prin uimire. Fiindcă nu este cu puțință firește nici un lucru din cele după Dumnezeu, a să vedea și a să cerceta dimpreună cu Dumnezeu.

5. Blestemată patimă cu adevărat este tifosul (adecă – părerea – trufia – umflarea – îngâmfarea...), care să alcătuește din două rele, adecă din mândrie zic, și din slavă deșartă. Care adecă mândrie tăgăduște pre pricina faptei bune și a firei (adecă pre Dumnezeu). Iar slava deșartă, și pre fire și pre însuși fapta bună o așază mincinoasă. Fiindcă cel mândru, nici un lucru nu face după Dumnezeu; Asemenea și de la cel slăvit în deșert, nimic după fire bun nu să aduce.

6. Al însuși mândriei este de a tăgădui (lepăda) pre Dumnezeu ca Ziditor al faptei bune și al firei; Iar al slavei deșarte asemenea este, de a împărți pre fire către împuținare (lipsă); Iar al acestora firească naștere este, tifosul (trufia): care este amestecat obiceiul al răutății, priimind de voe pre a tăgădui pre Dumnezeu și pre necunoștință acei după fire întocmai cinstire. (trufia).

7. Tifosul este amestecătură a mândriei și a slavei deșarte. Și are către Dumnezeu adecă pre defăimare, dupre care hulește și prihănește pre fireasca pronie; Iar către fire are pre neasemănare, dupre care uneltește pre toate cele ale firei afară de fire, și pierde pre buna podoabă a firelor cu întrebuintarea chipului celui rău.

8. Decî prin Duhul cel arzător, arată, nu numai pre ispite, ci și pre părăsirea lui Dumnezeu, care rădică pre hărăzirea Darurilor celor Dumnezezești de la Iudei; Iar prin a Duhului apropiere, desleagă adecă pre unirea aplecării ceî către trup și o pleacă a alerga dupre dor și a să uni cu Dumnezeu.

9. Și adecă fireasca lege, când nu va avea pre simțire împreună cu încuviințatul cuvânt, pleacă pre toți să îmbrătoșeze, fără de învățator, pre rudirea cea de un neam și să aibă pre ajutorire dascăl acelor ce să cer (trebuincioase) aceleiași firii, și pre toți cuprinzător îi pleacă ca să voească pre aceia la toți, adecă aceia ce cugetă cum că le este cu mulțămire: carea aceasta se face din partea lui însuși, decât de la ceilalți. Și pre aceasta o învață Domnul zicând: „Câte voiți să vă facă vouă oamenii, faceți și voi asemenea lor“ (Mat. 7.12)³⁶¹.

10. Lucru al fireștii legi, zice că este: cea socotitoare și conglăsuită atârnare a tuturor către toate. Fiindcă întrucât să arată învingătoare firea prin cuvânt, a acestora firește una le este și aplecarea; Iar întrucât aplecarea este aceiași, este unul și același, adecă ceva dupre cuget aplecare între sine, una și aceiași li să află legătura, care aduce către un cuget și spre un același cuvânt al firei pre toți: întru carele desăvârșit nu să află despărțire, care acuma stăpânește pre fire prin iubirea de sine. Iar legea cea scrisă, prin frica cea prin certăni, care o are pentru pornirile celor fără de rânduială ale celor neînțelepțiți, îi deprinde și-i învață pre ei să caute numai către necurmarea tocmirei (cei de un cuget): dupre care stăpânirea dreptății cu intrarea vremei adevărindu-se, să preface în fire, făcând adecă pre frică, plăcere, carea liniștit și treptat să împuternicește dimpreună cu cugetul despre cele bune; Iar ca un obicei, preface pre deprinderea carea să curățește prin uitarea celor mai dinainte, și naște dimpreună cu sineși și pre dragoste cea a unora către alții.

11. Legea cea scrisă, zice, oprește pre nedreptate prin frică și deprindere spre dreptate; Iară după trecerea vremei, pre deprindere o face poftire a iubirei de dreptate, și treptat să face obicei întemeiat spre cele bune, care mai pre urmă aduce uitare a celor mai dinainte răutăți.

12. Iar Legea Darului, învață ca îndată să urmeze pre însuși Dumnezeu, carele atâta de mult ne-a iubit pre noi, ca să zicem așa, mai mult ca pre Sine, și mai ales fiind vrăjmași ai Lui prin păcat, întrucât să vie fără de schimbare și întru a noastră ființă, însuși fiind mai presus de toată ființa: Și fire să priimească cu chip mai presus de ființă, și om să se facă și voind a să socoti ca unul dintre oameni și a nu să lepăda de a primi și pre a noastră osândă. Și atâta ne-a înDumnezeit dupre Dar, întrucât El dupre Iconomie s-a făcut om, întrucât nu numai de a ne învăța spre a ne ajuta între înșine firește și ca pre înșine să iubim Duhovnicește pre alții, ci mai presus de noi să îngrijim cu Dumnezeesc chip de alții; Și această adevărire acei între noi dragoste să facem, întrucât să hotărâm cu osârdie pre moartea cea de voe pentru alții. Fiindcă „nu să află mai mare dragoste, zice, decât aceasta, ca să-și jertfească cineva sufletul său pentru prietenul rău“ (Ioan 15.13)³⁶².

13. Și pentru ca să zicem pe scurt, legea cea firească adecă, este cuvântul cel fireesc, care-a prins pre sub mână pre simțire spre rădicarea necuvântării, dupre care necuvântare se face despărțire celor unite firește. Iară Legea cea scrisă, este cuvântul cel fireesc carele să întâmplă după rădicarea necuvântării ceî dupre simțire, după ce au luat și Duhovnicesc dor, carele este cuprinzător acei după rudire neîntreruptă ținere una de altul. Iară legea Darului este cuvânt al ceî mai presus de fire,

³⁶¹ *Sfânta Evanghelie după Matei, 7, 12:* „Ci toate câte voiți să vă facă vouă oamenii, asemenea și voi faceți lor, că aceasta este Legea și prorocii”.

³⁶² *Sfânta Evanghelie după Ioan, 15, 13:* „Mai mare dragoste decât aceasta nimeni nu are, ca sufletul lui să și-l pună pentru prietenii săi”.

care neschimbat preface pre fire spre înDumnezeire și arată nelipsit la firea oamenilor, ca în icoană, pre cea mai presus de ființă și mai presus de fire întâiul Chip, și aduce pre necurmarea aceluși ce: pururea bine este.

14. Și adevă a avea cineva pre aproapele ca pe sineși, este asemenea cu a să griji numai de viață, către aceea adevă „este“, carea se află lucru al fireștii legi; Iar a iubi pre aproapele ca pre sineși, este asemenea și ca spre: „bine este (ev) dupre fapta bună a să griji pentru aproapele, pre carea încuviințează legea cea scrisă. Iar de a iubi pre aproapele mai presus de sine, aceasta este mai ales al însuși Legii Darului.

15. Acela carele să oprește de la pornirile dulceții ceî către trup, acesta învață pre cuvintele Proniei, care ține pre cea cuprinzătoare materie a patimilor; Iar acela carele primește pre bătăile cele pentru dulceața trupului, să învață cuvintele judecării, care-l curățește pre el prin cele fără de voe dureri de înținăciunile cele mai dinainte.

16. Și adevă cuvântul cel scris, zice, pre Proarocul că s-au măhnit pentru cort și tidvā (Iona 4.10)³⁶³, adevă pre trup și pre dulceața trupului în pilde aducându-le pre acestea; Iară Dumnezeu măhnindu-Se au ajutat Ninevii: Arătat este că din cele ce sunt cinstite și înainte iubite la oameni, cea arătată către Dumnezeu prin iubire, este mult mai bună și mai cinstită decât toate cele ce sunt. Care întru adevăr cele ce nu sunt, dupre greșită judecată să arată că sunt, întrucât nimenea cu desăvârșire nu alfă cuvânt al ființii acestora, ci numai nălucirea amăgește pre minte și aduce închipuire neipostăsuită, care numai la patimă are pre ipostas.

17. Și adevă cea cu amăruntul cunoștința a cuvintelor Domnului, firește să descopere numai la cei vrednici de Duhul, cariî prin multa purtare de grijă a faptelor bune, ș-au curățit mintea de necurăția patimilor, ca pre o altă oglindă curată și luminată, și așa priimesc îndată ca pre o față pre cunoștința celor Dumnezești, care cade și să tipărește într-înșii. Iar câți au pre viață întinată cu necurățiile patimilor, aceștia abea prin sămuire sămuiesc pre cunoștința celor Dumnezești, nu însă și întru adevăr înțeleg, ci să obrăznicesc când grăesc pentru aceasta cu amăruntul.

18. Acela carele a priimit pre cea întru Duhul Duhovnicească închipuire a minții, adevă pre cea din fapte bune cunoștință, unul ca acesta să zice cum că au pățimit pre cea Dumnezească, fiindcă nu o au priimit pre aceasta firește după estime, ci în dar după împărțășire. Iar acela carele n-a priimit pre cunoștință din Dar, și de va zice ceva cunoscător, nu cunoaște dupre iscus pre puterea celor zise. Fiindcă învățătura cea goală, nu dă pre cea din deprindere cunoștință.

19. Mintea care desăvârșit să curățește prin faptele bune, aceasta cu bună cuviință învață firește pre cuvintele faptelor bune, carea cu dăruire Dumnezească au luat ca haractir semnul cel cunoscător al feții ei; Fiindcă dupre sineși toată mintea să află fără închipuire și fără haractir, însă are închipuire înlăuntru oglindită în urmă luată: orî pre cea întru Duhul cunoștință, carea s-a făcut din faptele bune, orî pre necunoștință carea să întâmplă din patimi.

20. Tot cel ce au căzut din Dumnezeasca dragoste, acesta are împărățind în trup pre legea trupului prin dulceață, carele nu poate să păzască nici o Dumnezească poruncă, sau nici voește. Fiindcă înainte a cinstit pre petrecerea cea iubitoare de dulceți, decât pre cea întru Duhul viață și împărăție cea din bunătați, și au dobândit pre necunoștință, în loc de cunoștința cea Dumnezească.

21. Cel ce cu mintea nu să suie la cea dinlăuntru prin Duhul Dumnezească bună cuviință a legii ceî scrisă, acesta firește naște pre iubitoare de dulceați atârnare a cugetului, adevă pre lumeasca împățimire și iubirea de podoabă, din cea goală numai învățătură a grăitelor cuvinte.

22. Rușine a gurei este, cea iubitoare de lume cugetare a gândurilor dupre minte și cea iubitoare de trup. Fiindcă întru aceea lume, din trupeasca plăzmuire care să arată în legea cea scrisă, firește s-a

³⁶³ Iona, 4, 10: „Și a zis Domnul: «Tu ți-ai făcut necaz pentru acest vrej pentru care nu te-ai trudit și nici nu l-ai crescut, care și-a luat ființă într-o noapte și într-alta a pierit!»”.

făcut după atârarea cea socotitoare, adecă aplecarea, care iubește lumea și pre cea după minte iubitoare de dulceaț cugetare a gândurilor. Fiindcă către aceea întru care stăruim după atârare, întru aceea avem și pre cugetarea cea după minte.

23. Sau iarăși, rușine a gurei este, mișcarea minții care să târăște la patimi felurite și plăzmuște către simțire pre cea după chip dulceată. Fiindcă fără de născocitoare putere a minții către plăzmuirea chipului, după nici un chip să aduce patima, ori anatema (streină) este și cea materialnică și fără de frumuseță și neînchipuită mișcare a patimilor. Rușine dar a gurei este, mișcarea care formăluște pre patimă către simțire și cu născocirea aduce potrivită materie patimii.

24. Iar acela carele crede cum că pentru cea trupească desfătare și odihnă s-au rânduit cele după legea lui Dumnezeu, adecă jertfele și sărbătorile și lunile nouă, acesta fără de alt se va face vinovat lucrării patimilor și sub rușinarea cea despre dănele a nerușinatelor gânduri, și va fi rob stricăcioasei lumi și iubitoarelor de trup cugetări ale gândurilor, și sub materia patimilor și a nălucirilor, fără de a putea ca să aibă altceva mai cinstit, afară de cele stricăcioase.

25. Oricarele au crezut cum că Dumnezeasca poruncă cea după lege, este spre a se desfăta trupește, acesta are ca pre un Dar Dumnezeesc pre lăcomia pântecelui, spre împreună viețuirea cea cu bucurie, din care naște prin reaua uneltire pre chipurile celor ce pre lucrarea celor simțite o întină.

26. Când privitorul suflet va îmbrătoșa către împreună viețuire pre desfătarea cea în slova legii, ca pre o Dumnezească poruncă, atunci uneltește afară de fire pre întrebuițarea simțirilor, fără a slobozi de a se vedea după fire întrebuițarea la vre-o lucrare. Fiindcă naște și pre obiceiul cel către patimi și pre lucrare, și priimește numai pre lăcomia pântecelui ca o Dumnezească, spre nașterea chipurilor, care prin reaua uneltire întină pre simțiri, și atunci să strică fireștile cuvinte ale celor ce sunt și sămințele lor.

27. Nimenea nu poate de fel a priimi firească cuvânt, sau gând dacă să întemează numai la cele trupești slujiri ale legii, deoarece acestora nici firește le sunt semnele la fel cu firea; Fiindcă cel ce să lipsește de semnele legii, nu poate după cuvânt să vază pre firea celor ce sunt, și să dobândească pre acelea, pre care ființăște Ziditorul le-au așăzat întru cele ce sunt; Căci au deosebire semnele de firea celor ce sunt.

28. Acela carele are pre pântece ca pre un Dumnezeu, și prin urmare să împodobește cu nerușinarea, pre care o are ca pre o slavă, acesta numai una știe, ca să țâie cu osârdie și cu îngrijire, ca pre niște Dumnezești, pre patimile necinstirei, și pentru aceasta să grijaște de cele vremelnice, care este: de materie și de felurime, și pre cea încincită lucrare a simțirelor rău o uneltește. Deoarece simțirea împletindu-se și amestecându-se cu materia după felurime, firește naște pre patimă și omoară și strică pre fireștile cuvinte: Căci patimă și fire, după cuvântul de a fi, niciodată și după nici un chip nu să întocmesc între ele, nici să află împreună; Fiindcă nu să arată firește dimpreună cu patimă și cu cuvântul firelor, după cum nici să naște dimpreună cu firea patimă după naștere.

29. Acela carele nu crede că Scriptura este Duhovnicească, acesta nu simte pre sărăcia lui cea după cunoștință, ci să strică prin foame. Foamete dar este întru adevăr, lipsire a cunoscătoarelor bunătați după iscus, și lipsă și desăvârșită rărime a Duhovniceștilor mâncări, care împreună țin pre suflet. Fiindcă cum să nu privească ca pre o foame cineva, ori pagubă, pre lipsa cunoscătoarelor bunătați odată și pentru totdeauna?

30. Întru adevăr flămânzește cuvântul credincioșilor acelora și prea bine au cunoscut pre acest adevăr și sufletul fieștecăruia, care au lăsat pre cea întru Duhul Duhovnicească privire, și s-au făcut supus la smerita robire a slovi; Fiindcă nu hrănește pre minte cu cele mari simțimânturi ale înțelegierilor, ci umple pre simțire de pătimașe năluciri, cu cele trupești închipuiri ale semnelor slovi.

31. Tot cel ce nu să apropie de Duhovniceasca privire a Sfintei Scripturi, acesta și pre cea firească și pre cea scrisă lege a aceștia au depărtat-o, după cum și Iudeii, și pre cea după Dar lege

nu o cunoaște, duple care să dă înDumnezeirea la aceea care viețuesc duple legea aceasta a Darului. Acela dar carele priimește trupește pre legea cea scrisă, nu-și hrănește sufletul cu faptele bune; Și cel ce nu-și apropie pre cuvintele celor ce sunt, acesta nu să hrănește duple minte prin împestriciunea înțelepciunii lui Dumnezeu cu galantomie *. Și cel ce nu cunoaște pre marea taină a noului Dar, nu să veselește cu nădejdea viitoare înDumnezeiri. Așadar lipsirea privirei duple legea cea scrisă, are următoare ei pre sărăcia cea înțelegătoare a împestritărei înțelepciunii lui Dumnezeu, duple legea cea firească, care iarăși are urmându-și ei prin necunoștința înDumnezeirei tuturor, carea se va da în Dar duple taina cea nouă.

32. Fiece minte duple Hristos prevăzătoare și tare la vedere, totdeauna poștește și caută fața Domnului (Ps. 26.13) ³⁶⁴; Iar fața Domnului este: cea duple fapta bună adevărata privire și cunoștința a celor Dumnezești, pre care când o caută, învață pre pricina sărăciei și a sirimăniei ** lui. Fiindcă duple cum fața arată pre caracterul fieștecăruia, așa și Duhovniceasca cunoștința arată pre haractirul celor Dumnezești: Iar acela carele o caută pre aceasta, să zice cum că caută fața Domnului. Iar acela carele să face trup prin jertfele cele din legea cea scrisă, are poftind pre necunoștința, priimind pre poruncă numai către dulceața trupului, și are numai și numai duple simțiri pre materia slovei cei trupești.

33. Cel ce trupește adevă slujește duple lege, naște ca pre o materie pre păcatul cel după lucrare, și ca pre un fel deslegător plăzmuește prin dulcețile cele unele către altele ale simțirilor pre împreună învoirea legii. Iar acela carele priimește Duhovnicește pre slovă, ca pre o materie adevă, pre lucrarea păcatului, iar ca pre o felurime pre împreună învoirea lui împreună cu chipurile simțirilor către dulceața duple întrebuințarea cea rea le omoară, prin fireștile gânduri întru înălțimea privirei.

34. Duhovniceasca lege, ori mintea, predă la moarte prin înaltele cuvinte ale fireștii priviri și prin gândurile ei pre materie și pre felurime, și pre cele despre materie și despre felurime duple reaua întrebuințare a celor cinci chipuri, duple cele cinci simțiri; Care este, împătimitoarea și cea afară de fire a simțirelor către cele simțite, adevă pre cea vremelnică și stricăcioasă intrare duple slovă a slujirei legei cei trupești și pre trecerea necunoștinței; Încă și pre cea sobornicească atârnare duple vreme ale închipuirelor celor către simțiri și trup o pierde și o omoară, după ce va ajunge la înălțimea Duhovniceștii priviri ai legei.

35. Fără de fireasca privire, nimenea nu cunoaște cu de-amăruntul pre deosebirea și neasemănarea acelor din lege închipuirii către cele Dumnezești. Fiindcă dacă nu mai întâi va cerceta pre neasemănarea și osebirea închipuirelor către cele Dumnezești și gândite, este cu neputință să vie și să poștească pre buna podoabă a celor gândite; fiindcă are așăzare afară de cele Dumnezești cu totul pre simțire după minte și nu poate deodată cu desăvârșire să se deslege de trupeasca împestricire a așăzării. Și întrucât să află în starea aceasta a slovi, cu bun cuvânt nici o mângăere nu priimește întru sărăcia care să naște din foamea cunoștinții. Fiindcă s-au osândit pre sineși a mânca pământului slovi, adevă pre trup, duple cel amăgitor șarpe, și nu după Hristos pre cel ceresc să-l mănânce, adevă pre Duhul slovi și pre suflet, care este cereasca și Îngereasca pâine, adevă: pre cea întru Hristos Duhovniceasca privire a celor scrisă și pre cunoștința să o mănânce, pre aceea, pre care o dă Dumnezeu cu îndestulare la cei ce-L iubesc pre El, duple cea scrisă: „Pâine din cer le-au dat lor, pâine Îngerească au mâncat omul” (Psalm 77.29) ³⁶⁵.

36. Să cuvine pre priimirea (înțelegerea) slovei cei duple simțire către trup să o omorâm (prăpădim): fiindcă arătat este născătoare a patimilor; Iar pre atârnarea acei de voe aplecare către

* *galantomie* sau *galantonie*. Familiar, rar, cu dărnicie, generozitate. DEX, ed. cit., p. 409. Din galanton + suf. *ie*; din franceză *galant homme*.

³⁶⁴ *Psalmii*, 26, 13: “Ție a zis inima mea: Pe Domnul voi căuta. Te-a căutat fața mea; fața Ta, Doamne, voi căuta”.

** *sirimănie*, cuvânt creat din adjectivul *siriman*, ă, însemnând *sărman* + suf. *ie*.

³⁶⁵ *Psalmii*, 77, 29: “Pâine îngerească a mâncat omul; bucate le-a trimis lor din destul”.

cele vremelnice și curgătoare, care este: pătimașa lucrare a simțirelor către cele simțite, ca pre fiu și nepoții lui Saul (2Imp. 4.8)³⁶⁶ prin fireasca privire la munte, care să face prin buna lucrare a Duhovniceștilor cuvinte, să-și pierdem zic, și atunci de abea poate izbăvindu-se de dânșii, vom pofti pre Dumnezeescul Dar.

37. Nedreptătaște pre adevăr și pre lege, înțelegându-le numai după slovă și norodul Iudeilor și cei ce urmează lor după cuget, și pre puterea legii cuprinzându-o numai în slovă și neprimind pre fireasca privire a cunoștințelor, care este ascunsă cu taină în Scriptură și care să află mijloc între închipuirii și adevăr: adecă de la chipuri depărtând și către adevăr introducând; Însă o leapadă pre aceasta (pre privire) cu totul și esă afară de tainica săvârșire a celor Dumnezești. Pre această dar închipuire a slovi, adecă pre trupeasca și vremelnica priimire a legii, ca pre o vremelnică și curgătoare, să cuvine să o omorâm prin fireasca privire și prin înălțarea cunoștinții în munte, câți suntem osârduitor ai celor Dumnezești priviri.

38. Pre trupeasca minte a slovei o pierde desăvârșit acela, carele lucrător prin fireasca privire omoară pre cea iubitoare de dulce și iubitoare de trup atârnare către nestatornica și curgătoare materie, care să naște în suflet din legea cea scrisă, și cu chipuri oarecare, ca cu o pavăză, să apără și să păzăște din toate părțile spre a nu să pironi la cele de jos, prin legea cugetului (ca de niște nepoți și fiu ai lui Saul) și prin mijlocirea fireștii priviri, ca în munte, la înălțimea cunoștinței o așază arătat înaintea Domnului prin mărturisire, adecă pre cea dintâi priimire a trupestii legi. Fiindcă aceasta poate a să înțelege de cei iubitori de învățătură, pre a o pune ca la soare înaintea Domnului, adecă: aducând la lumină prin cunoștință, pre cea plăzmută înainte rea apucare a slovi; Care întru adevăr este, a o arăta moartă pre slova legii, după înălțimea privirii prin Duhovniceasca cunoștință.

39. „Slova omoară, zice, iară Duhul face viu“ (2Cor. 3.6)³⁶⁷. Pentru aceea să cuvine pre aceea care este de a omori, a să omori Duhovnicește prin Duhul cel făcător de viață: Fiindcă este cu totul cu neputință și după lucrare împreună a să afla una cu alta, și totdeodată și socoteala cea trupestă a legii și cea Dumnezească, adecă slova și Duhul. Fiindcă firește nici să conglăsuesc, adecă Duhul, cel ce are fire a da pre viață după fire, cu slova (socoteala cea trupestă a legii) ceea ce poate a ridica pre viață.

40. Și adecă Duhul, este aducător de viață, iară slova rădicătoare de viață. Așadar nu poate și slova și Duhul să facă unire întru aceeași parte, precum asemenea nu este cu putință împreună a să afla și Duhul cel făcător de viață, cu cel făcător de stricăciune.

41. Tainica tăere împrejur este, despoerea cea desăvârșit a pătimașei atârării a minții către nașterea cea depre urmă dobândită. Fiindcă firește cercetând lucrurile, cunoaștem, cum că nu este săvârșire cea după fire de la Dumnezeu despoere a întregime. Deoarece nu facem săvârșiri când să ciuntează firea prin meșteșug, și prin agerimea minții lepădând pre cele ce sunt Dumnezești după cuvântul zidirei ca să nu aducem pre meșteșug mai puternic spre adevărea dreptății lui Dumnezeu; și pre agerimea minții lăsare înapoi (lipsire) a firelor, făcându-o împlinitoare a lipsurilor celor după zidire, întru dreptate: Ci din locul stării celui tăiat împrejurul trupului, ne învățăm să facem cugetător pre tăerea împrejur acei pătimașe de voe aplecări a sufletului, întrucât cugetul întocmește și regulează pre pătimașa acei mai în urmă dobândite naștere a firei: făcându-o să alerge mai ales deopotrivă cu firea.

42. Deci netăerea împrejur este firească; Iar orice este firesc, cu urmare este lucru al Dumnezești zidiri și foarte bun după glasul carele zice: „Și au văzut Dumnezeu toate câte au făcut și erau

³⁶⁶ *Cartea a doua a Regilor*, 4, 8: „Și au adus capul lui Ișboșet la David, la Hebron, și au zis către rege: «Iată capul lui Ișboșet, fiul lui Saul, dușmanul tău. Acum Domnul a răzbnat pe domnul meu regele, împotriva lui Saul, vrăjmașul tău, și împotriva urmașilor lui»”.

³⁶⁷ *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 3, 6: “Cel ce ne-a învrednicit să fim slujitori ai Noului Testament, nu ai literei, ci ai duhului; pentru că litera ucide, iar duhul face viu”.

bune foarte“ (Fac. 1, 31) ³⁶⁸. Iar legea poruncind a scoate prin netăerea împrejur prin tăerea împrejur ca o necurată, înfătoșează pre Dumnezeu ca voritor prin meșteșug a drege pre al lui lucru: care și a cugeta cineva este cea din urmă necinstire. Așadar cel ce cercetează firește pre semnele cele închipuitoare ale legii, cunoaște cum că Dumnezeu nu drege pre fire prin meșteșug, ci poruncește a să tăea împrejur prin cuvânt, acea ușoară aplecare a împătimitorului suflet, care să arată cu închipuire prin trupeasca părțică a mădularului, pre care, cunoștința cea firească o leapădă prin bărbăteasca lucrare a cugetului: Fiindcă Preotul cel ce tăea împrejur, însămnează pre cunoștință, carele ca pre un fier are pre cea către patimă pre puternica bărbăție a cuvântului, fiindcă nimicește pre darea legii când Duhul prea să întărește mai mult decât slova scrierii.

43. Sâmbăta este, odihna despre patimi și a mișcării minții către firea celor ce sunt: sau cea desăvârșită nelucrare a patimilor și cu totul încetare a mișcării minții către cele făcute, și către cel Dumnezeesc trecere desăvârșit; Unde, acela ce a ajuns prin fapta bună și cunoștința după putere, nu să cuvine ca de niște alte lemne (Eș. 35, 2-3) ³⁶⁹ desăvârșit să nu-și amintească de aprinzătoarea materie a patimilor, nici cu totul să nu cugete cuvintele firilor, pentru ca să nu să întâmple să dogmatisească pre Dumnezeu ca Elenii mulțămindu-se cu patimile întru o măsură cu hotarul firelor, pre care-L cheamă numai cea desăvârșită tăcere (adecă pre Dumnezeu) și-L înfătoșează cea desăvârșită necunoștință dupre întrecere.

44. Cunună a bunătăților este, credința cea curată, care ca niște pietre de mult preț încununează ca pre un alt cap pre mintea cea iubitoare de Dumnezeu, cu înaltele grăiri ale dogmelor încununând-o și cu cuvinte Duhovnicești și cu Dumnezecești înțelegeri. Ori mai ales cunună a bunătăților este însuși Cuvântul lui Dumnezeu, Carele prin chipurile cele de multe feluri ale Proniei și ale judecării: adecă, cu înfrânarea acelor de voe patimi, și cu răbdarea acelor fără de voe, cuprinde pre minte ca pre un chip, și prin împărțirea Darului în Dumnezeirei, face pre minte mai frumoasă decât mai înainte.

45. Dintru acestea pre înfrânare o zice, cum că este lucru al Proniei, fiindcă este curățitoare a patimilor celor dupre cuget (de voe); Iar pre răbdare o zice că este săvârșire a Judecării, ca ceea ce să încontrează cu cele fără de voe ispite și să află semn (acestea) al lucrătoarei filosofii, care-i înalță către fapta bună pre cei ce o țin pre aceasta bine, ca din alt oarecare Eghipt al păcatului.

46. Domnul poruncește a să cinsti de oameni și sâmbăta, și lunile cele nouă, și sărbătorile: nu că voește Dumnezeu a să cinsti zilele, fiindcă întru acest chip ar fi dogmatiseit dupre porunca legii a sluji oamenii zidirei mai mult decât Ziditorului, cugetând că dacă sunt cinstite zilele, pentru aceea sunt și închinat. Ci închipuitor prin zile s-au arătat pre El a-L cinsti oamenii, fiindcă El este adecă Sâmbăta, ca răsufând de osteneala trupului pre suflet și încetare a durerilor celor dupre Dumnezeasca dreptate fiind. Iar Pashă este, ca un Izbăvitor al celor ce să ținea de amara robie a păcatului. Iară Cincime este, ca pârgă și sfârșit al celor ce sunt și Cuvânt prin carele toate s-au făcut. Vezi dară cu luare aminte, cum pierde legea pre câți o înțeleg pre ea trupește și pleacă a sluji pre zidire decât pre Ziditorul, și să aibă cinstite pre cele făcute de dânșii, cari nu cunosc pre Acela prin Carele ei s-au făcut? (adecă pre Dumnezeu).

47. Și adecă lumea este loc mărginit și stare înconjurătoare cu chip mărginit. Iară vremea este mișcare cu chip înconjurătoare, întrucât și schimbăcioasă se află mișcarea vieții acelora dintr-însa. Iar când firea va trece pre loc și pre vreme, după lucrare și înțelegere, adecă pre cele ce sunt, nu însă și fără de cele ce sunt desăvârșit de nevoe –, carele este: adecă, pre locul cel mărginit al stării și al

³⁶⁸ *Facerea*, I, 31: “Și a privit Dumnezeu toate câte a făcut și iată erau bune foarte. Și a fost scară și a fost dimineață: ziua a șasea”.

³⁶⁹ *Ieșirea*, 35.

“2. Șase zile să lucrați, iar ziua a șaptea să fie sfântă pentru voi, zi de odihnă, odihna Domnului; tot cel ce va lucra în ziua aceea va fi omorât.

3. În ziua odihnei să nu faceți foc în toate locașurile voastre. Eu sunt Domnul!”.

mișcării, și când, zic fără de mijlocire se va aduna cu Pronia, îndată află pre cuvântul Proniei după fire simplu și așăzat, fără ca să aibă ceva întru toate cu chip mărginit, și pentru aceia cu desăvârșire nici mișcare.

48. În lume aflându-se după vreme firea, are prefăcută pre mișcare, prin cea mărginită stare a lumii și pre cea după schimbare aducere a vremii; Iar când va ajunge la Dumnezeu, prin fireasca Unime, a ajuns la „Cel ce este” și va avea stare nemișcată și șădere de sineși mișcatoare pre cea făcută vecinic pentru aceasta spre Acela (Dumnezeu); Și numai unul cunoaște cuvântul cum că este fără de mijlocire către întâia Pricină (unire), adecă: pre statornica așăzare a celor făcute dintr-însa.

49. Taina Cin-zecimeii este, cea fără de mijlocire unire către Pronia acelor mai dinainte cugetate: adecă unirea firei către Cuvânt după născocirea (ocărnuirea) Proniei, după care unire nici o înfășurare a vremii și a nașterilor cu totul nu este. Iar trâmbiță este iarăși cuvântul cel întru însine, fiindcă ne învață cele Dumnezești și negrăitele cunoștințe. Iar atrăgător de milă, fiindcă s-au făcut om și desleagă pre ale noastre greșale și înDumnezește pre păcătuitoarea fire prin hărăzirea Darului cea întru(Dânsul) Duhul. Iar înfigere a corturilor, ca o lucrare a neschimbării noastre spre Dumnezeasca urmare a deprinderii către cel bun și ca o cuprinzătoare legătură a prefacerii către nemurire.

50. Acela carele să bucură de cele proaste și sângerate jertfe, acesta pregătește (înlesnește) celui ce jertfește ca cu împătimire să se grijească pentru patimi; Fiindcă iubește să se bucare cinstind pre cea cu chip legiuit de câte să bucură cei ce să închină. Întrucât adecă pre jertfă, cuvântul cunoaște pre junghierea patimilor mai ales și pre aducerea fireștilor puteri, care cu adevărat sunt închipuirii ai cuvântului; Iar taur închipuește pre mânie, iar capră însămnează pre poftă.

51. Cunoaștem cum că sunt jertfe Duhovnicești, nu numai omorârea patimilor, care patimii să junghie cu „sabia Duhului, carea este Cuvântul lui Dumnezeu” (Efes. 6. 17) ³⁷⁰, precum și toată viețuirea cea spre trup, ca pre niște sânge, și pre cea după înainte punere deșertare, ori vărsare: ci și acelor filosofești năravuri omorârea și a tuturor fireștilor puteri aducerea la Dumnezeu, și prin focul Darului Duhului jertfindu-se spre Dumnezească încetare.

52. Minte cea pământească a sloviî stăpânind pre suflet, leapadă pre fireștile cuvinte, pre care le pierde prin reaua întrebuițare a fireștilor puteri. Fiindcă întrucât aceasta trăește, întru adevăr împreună săvârșește și gonește și strică și pre fireștile cuvinte și pre gânduri, hotărând pre lege numai trupește și cinstind ca Dumnezești pre patimile necinstirii, Pre care (minte) cu adevărat fireștile gânduri o pierde și o omoară pre ea, luând voe de la legea Duhului.

53. Când cineva va muta cuvântător pre filosofia faptelor bune, întru aceiași vreme au întrodus și pre închipuirea celor scrisă firește spre Duhul, și slujăște lucrător pre Dumnezeu prin înaltele priviri întru înnoirea Duhului, iar nu întru învechirea sloviî făcându-se hrănitor patimilor, după ludei și slujitor al păcatului prin cea mai smerită priimire a legii către trup după simțire.

54. Când cineva va înceta de a priimi pre slovă după simțire către trup, întru aceiași vreme aleargă după minte către Duhul, prin mijlocirea firelor, și lucrează Duhovnicește pre acelea, pre care lucrându-le trupește Iudeul, are mâniitor pre Dumnezeu.

55. Fiece minte înaltă și prea înălțată după Dumnezeu, junghie și pre lucrarea patimilor și pre schimonosita mișcare a gândurilor, pe lângă acestea și pre cele rău întrebuițate și neînfrânate chipuri ale lucrării simțirilor; Fiindcă să strică patimile de cele înalte firești gânduri, care (patimii) sfărâmându-se, să împublicează după înalta privire.

56. Pre stăpânirea păcatului, adecă pre cugetarea cea trupească, firește o pierde Darul Sfântului Botez și cea după lucrare ascultare a Dumnezeștilor porunci, omorând-o prin sabia Duhului

³⁷⁰ Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel, 6, 17: “Luați și coiful mântuirii și sabia Duhului, care este cuvântul lui Dumnezeu”.

adecă, prin graiul Dumnezeștii cunoștințe a Duhului, care strigă tainic împotriva patimii păcatului, ca Marele Samuil către Agag: „Fiindcă sabia ta a lăsat maice fără fi, fără de fi să va arăta astăzi între femeii și maică-ta“ (1 Împ. 15. 33)³⁷¹.

57. Pre multe fapte bune le-a arătat fără fi patima îmbuibării pântecelui, ca printr-o sabie prin amăgitoarele dulceți. Pentru că pre semințele întregi înțelepciunii le omoară prin neînfrânare; Iar pre cea de o potrivă cinstire a dreptății o strică prin lăcomie; Iar pre fireasca legătură a iubirei de oameni o desparte prin iubirea de sine. Și în scurt a zice, patima lăcomiei de pânțece, este răsturnătoare a tuturor celor născute din faptele bune.

58. Patima îmbuibării pântecelui, omoară pre toate Dumnezeștile nașteri ale faptelor bune; Aceasta însă se omoară și prin ascultarea Dumnezeștilor porunci și prin Darul credinții cel din cuvântul cunoștinții.

59. „Lumină este întru adevăr a neamurilor“ (Luc. 2. 32)³⁷² Domnul nostru, Carele să descopere întru aceștia prin adevărata cunoștință a ochilor minții, cari le sunt acoperiți cu întunerecul necunoștinții; Și iarăși să pregătește pre sineși aleasă pildă a faptei bune spre Dumnezească hrană a credincioșilor, făcându-Se la dânșii chip și pildă: către Carele căutând, ca la Începătorul mântuirii noastre, săvârșim faptele bune dupre urmare prin lucrare, pre cât este nouă cu putință.

60. Tot carele prin zavistie urăște și împublicează rău cu feluri de pârăciuni pre cel mai puternic decât el în nevoițe și întru bogăția cuvântului Duhovniceștii cunoștințe, acesta este ca alt Saul, carele să sugrumă de vicleanul Duh (1 Împ. 16. 15)³⁷³ și nu suferă pre slava celui mai bun decât el, pentru buna nenorocire a faptei bune și a cunoștinței aceluia. Și pentru aceea mai mult să înnebunește, fiindcă nu poate să-l facă pe sub mână pre făcătorul de bine. Și de multe ori alungă departe cu amar și pre acestuia iubit Ionatan (1 Împ. 20. 33)³⁷⁴ carele este gândul cel sădit înlăuntru al științii, și carele muștră pre nedreapta urăciune, și povestește săvârșirile celui zavistuit cu chip iubitor de adevăr.

61. Ia să rugăm și noi pe gânditul David, ca să cânte din chitara (1 Împ. 16. 23)³⁷⁵ Duhovniceștii priviri și a cunoștinții și întru a noastră minte, carea pătimește de demonul materiei, întrucât să gonească departe pre vicleana înconjurare a materiei simțirelor, ca să putem a înțelege pre legea cea Duhovnicească și să aflăm pre cuvântul cel tainic ce este ascuns întru ea, pre Carele să-l facem pentru totdeauna ca o moștenire a noastră spre trebuința vieții cei vecinice.

62. Tot carele dorește pre a lui Mântuire, ori cu totul pre lucrare urmează, ori pre privire; Fiindcă fără de faptă bună și cunoștință, nimenea dupre nici un chip poate vreodată a dobândi mântuire. Căci cu de-amăruntul adecă fapta bună înfrânează pre pornirea trupului, și ca un frâu prin dreptul gând întoarce cu meșteșugire pre a lui pornire de la cel rău; Iar privirea, adecă cunoștința, hotărăște cu înțelegere și alege pre cele bine cugetate și judecate.

63. Și fiindcă putere înțelegătoare este aceea: de a cugeta; iar înțelegătoare, cea cugetată; Iară hrană cu chip oarecare se află a celui ce cugetă cea cugetată: Cu bun cuvânt Dumnezeu, fiindcă întru adevăr fără de trup fiind mințile, El să face la dânșii – dupre cât pot să ajungă cele ce cugetă – și ceea ce să înțelege, și-I strălucește pre dinlăuntru, și așa mintea înțelege și să hrănește.

³⁷¹ *Cartea întâi a Regilor*, 15, 33: „Samuel însă i-a răspuns: «Precum sabia ta a lipsit pe mame de copiii lor, așa și mama ta să fie între femeii lipsită de fiu». Și a tăiat Samuel pe Agag înaintea Domnului în Ghilgal”.

³⁷² *Sfânta Evanghelie după Luca*, 2, 32: „Lumină spre descoperirea neamurilor și slavă poporului Tău Israel!”.

³⁷³ *Cartea întâi a Regilor*, 16, 15: „Și au zis slugile lui Saul: «Iată un duh rău trimis de Domnul te tulbură»”.

³⁷⁴ *Idem*, 15, 33: „Atunci Saul a rezeptit sulița în el ca să-l lovească. Și a înțeles Ionatan că tatăl său este hotărât să ucidă pe David”.

³⁷⁵ *Idem*, 16, 23: „Iar când duhul cel trimis de Dumnezeu era peste Saul, David, luând harpa, cânta și lui Saul îi era mai ușor și mai bine și duhul cel rău se depărta de el”.

64. Alta este cea cugetată și alta cel ce cugetă. Fiindcă cea cugetată este oarecum hrană aceluși ce cugetă, după cum s-a zis: Căci cu de-amăruntul cea cugetată, ca ceea ce este înțelegătoare, este mai mare și mai înainte înțeleasă aceluși ce cugetă, care este cea cugetată aceea. Fiindcă înțelegătoare să zic câte înțeleg ca niște minți pre cele mai presus de cuget, iar cugetate sunt cele ce să înțeleg, care ca o hrană sunt celuși înțelegător, adecă celuși ce cugetă.

65. Să cuvine a cunoaște, cum că cele pricinuite au pre pricinuitoarele icoane ale pricinilor; Iar pricinuite sunt, toate câte s-au zidit; Iar pricină, câte au zidit, și nici o asemănare nu să află între ele, adecă între pricină și pricinuite.

66. Să cuvine a cunoaște, cum că mintea noastră are adecă pre putere de a cugeta, prin care privește pre cele cugetate iar pre unire o are covârșind pre firea minții cu care să unește cu cele mai presus și mai înalte decât ea. După această dar unire să cuvine să înțelegem pre cele Dumnezești, iar nu după noi: Căci după ce vom eși afară din toate ale noastre, atunci cu totul ne vom face ai lui Dumnezeu. Fiindcă mai bine este a fi ai lui Dumnezeu, și nu ai noștri. Întru acest chip dar va fi darea celor Dumnezești la câți să unesc cu Dumnezeu.

67. Mintea voind a înțelege, să pogoară mai jos de sineși la cele înțelese: Fiindcă cele înțelese sunt mai de jos de cele ce cugetă, ca niște înțelese și desăvârșit cuprinse, prin urmare și răsipitoare și despărțitoare ale unirei minții sunt. Fiindcă adecă mintea este simplă și nedespărțită, iar înțelegerile sunt prea multe cu mulțimea și răspânditoare. Pentru aceasta cele înțelese, care sunt cele cugetate, mai de jos sunt a celor ce înțeleg, adecă a celor ce cugetă. Iar unire a minții zice, după cum mai jos grăește mai curat, pre cea spre Dumnezeu privire, prin care să rădică mai presus de sineși și esă din toate cele simțite și cugetate, încă și din însuși mișcarea ei, și așa pe urmă priimește raza Dumnezeștii cunoștințe.

68. Și dacă să mișcă măsuratec înțelegător cea cugetătoare întru sineși, fără de alt și înțelegere; Iar dacă înțelege, fără de alt și iubește pre cea înțeleasă. Iar dacă iubește fără de alt și pătimește pre uimire către cel dorit; Iară dacă pătimește, arătat este că să și silește, Iar dacă să silește, fără de alt întinde foarte iute pre mișcare, Iar dacă întinde foarte pre mișcare, nu stă nicidecum până ce să unește cu totuși tot cu cel dorit, și cuprinzându-se de voe de tot, priimește după înainte alegere pre mântuitoarea cuprindere, încât tot să se facă un trup cu Cel ce-l cuprinde; Întrucât de atuncea deloc să nu poată a voi de la sineși a să cunoaște toată această cuprindere, ci din Cel cuprins ca un văzduh carele este luminat cu lumină, sau ca un fier carele în foc să roșește, sau ca o altă asemenea.

69. Nu să află cu adevărat asemănare a pricinilor și al celor pricinuite; Ci cele pricinuite au numai pre priimitoarele icoane ale pricinilor. Iar aceste pricină sunt mai presus de cele pricinuite și dă așazare, după cuvântul al însuși începutului, fiindcă și mai cu covârșire și ființăste cele pricinuite mai înainte erau înlăuntru în pricină.

70. Pricinuite sunt toate câte vin întru zidire, ori în cer ori pre pământ. Iară pricină, cele ce aduc pre zidire, carea este: Cele Trei Ipostasuri ale Sfintei Treimi. Arătat este dar cum că nici o asemănare nu să află între dânsule, pricinile zic, și cele pricinuite.

71. Multă este unirea acelor ce cugetă către cele cugetate și a celor simțitoare către cele simțite atârnarea. Iar omul carele să află din suflet și din trup simțitor, și să cuprinde și cuprinde, fiindcă are firește pre atârnare și felurime și către amândouă părțile ale zidirei: pre una adecă cu ființa, iar pre ceialaltă cu puterea, Fiindcă firește și să cuprinde după cele simțite și cugetate, ca cel ce să află suflet și trup, și cuprinde pre acestea după putere, ca cel ce cugetă și simte. Iară Dumnezeu este mai presus de cele ce sunt, simplu și necuprins și de cele cuprinse și de cele necuprinse, ca Cel ce este Absolut desăvârșit întru toate.

72. Toată dulceața acelor ce sunt oprite, fără de alt întru adevăr să face firește din patimă spre ceva simțit prin mijlocirea simțirilor, fiindcă nimic altceva nu este dulceața, fără numai felurimea simțirilor, care priimește închipuire la cel simțitor prin oareșicare simțit, sau chipul simțitoare

lucrări, care să face după pofta cea necuvântătoare. Fiindcă pofta când va cădea asupra simțirei, îndată să prefacă în dulceață, deoarece aduce într-însa pre a aceștia închipuire, și simțirea pornindu-se spre poftă, alcătuește pre dulceață, de care ce au priimit pre cea simțită. Și fiindcă Sfinții au înțeles că sufletul să pornește către materie prin mijlocirea trupului afară de fire, îmbrăcându-se cu chipul celui pământesc, pentru aceia ei mai ales mișcându-se prin mijlocirea sufletului către Dumnezeu, au cugetat ca și pre trup să-l apropie la Dumnezeu, împodobit cu Dumnezeștile înfășoșări care le-au priimit prin nevoița faptelor bune.

73. Cu mare iscusință Sfinții pre cele de față nevoițe ale veacului, le-au trecut prin adevărul și negreșitul chip al fireștii mișcări; Și adecă pre simțire au unit-o către minte prin mijlocirea cuvântului, care minte are pre cuvintele celor ce sunt; Iară pre minte au dus-o la Dumnezeu, după ce s-au curățit desăvârșit și s-au izbăvit de cele ce sunt dupre mișcare, și s-au așăzat liniștită și de însăși această lucrare. Și așa cu totul apropiindu-se de Dumnezeu, toți s-au unit cu totDumnezeu prin Duhul și pre toată icoana celui ceresc au purtat-o, după puțința omenească; Și întru atâta au apropiat pre Dumnezeasca înfășoșare (dacă să cuvine să zică cineva așa), întrucât ei cu apropierea s-au pus înaintea lui Dumnezeu.

74. Zic că sunt pilde una alteia cele între Dumnezeu și oameni. Și atâta se face Dumnezeu om prin iubirea de oameni, întrucât și omul prin dragostea cea către Dumnezeu au reușit și s-au făcut pre sineși Dumnezeu; Și atâta omul dupre minte să răpește de Dumnezeu către cel necunoscut, pre cât și omul, pre cel firește nevăzut Dumnezeu, prin faptele bune l-au arătat.

75. Tot cela ce s-au omorât mădulările sale cele de pre pământ, și au stins pre toată cugetarea cea trupească a lui, și au scuturat de deasupra lui cu totul pre toată atârnarea cea către trup, prin care să împarte dragostea, și pre care suntem datorî numai lui Dumnezeu (a o da), și au lepădat pre toate cunoștințele cuprinzător, și cele trupești și cele lumești pentru Dumnezeescul Dor, întrucât de a putea să zică cu fericitul Pavel: „Cine ne va despărți pre noi de dragostea lui Hristos?” și celelalte (Rom. 8. 35–39)³⁷⁶; Unul ca acesta fără de tată și fără de mamă, și fără de neam (negeneologhisit) s-au făcut ca Marele Melhisedec (Evr. 7. 3)³⁷⁷, neavând încă a să ținea de trup și de fire pentru unirea ceea ce s-au făcut cu Duhul.

76. Sfârșitul vieții cei de față, cuget că nu este cu dreptul a-l numi moarte, ci izbăvire a morții, și despărțirea a stricăciuneî, și slobozire a robieî, și odihnă a turburării, și stricare a luptelor, și deosebire a întunerecului, și răsuflare a durerilor, și încetare a fierberii, și acoperire a rușinei, și depărtare a patimilor; și ca să zic pe scurt: a tuturor răutăților hotarul; despre care cu de-amăruntul prin cea de voe omorâre Sfinții au reușit și s-au pus pre sineși streinî și nemernici ai vieții, fiindcă bărbătește au luptat pre lume și pre trup, și pre înșălăciunea cea dintru amândouă, care să întâmplă din împleticirea simțirelor către cele simțite, după ce desăvârșit le-au sugrumat pre acelea, păzind eiși pre vrednicia sufletului nerobită.

77. Semn nu mic este de a avea firește întru noi pre cunoștința Pronieî; și pre aceasta firea ne-o dăruiește ori de câte ori ne pregătește, fără de a ne învăța cineva, în cele fără de veste primejdii și

³⁷⁶ *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, 8, 35-39:

“35. Cine ne va despărți pe noi de iubirea lui Hristos? Necazul, sau strâmtoarea, sau prigoana, sau foamea, sau lipsa de îmbrăcăminte, sau primejdia, sau sabia?”;

36. Precum este scris: «Pentru Tine suntem omorâți toată ziua, socotiți că am fost ca niște oi de junghiere»;

37. Dar în toate acestea suntem mai mult decât biruitori, prin Acela Care ne-a iubit;

38. Căci sunt încredințat că nici moartea, nici cele de acum, nici cele ce vor fi, nici puterile,

39. Nici înălțimea, nici adâncul și nici o altă faptură nu va putea să ne despărță pe noi de dragostea lui Dumnezeu, cea întru Hristos Iisus, Domnul nostru”.

³⁷⁷ *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, 7, 3: “Fără tată, fără mamă, fără spîță de neam, neavând nici început al zilelor, nici sfârșit al vieții, ci, asemănat fiind Fiului lui Dumnezeu, el rămâne preot pururea”.

ca cum ne-ar îndemna de a fugi spre Dumnezeu și de la El să cerem pre izbăvire prin rugăciune; Fiindcă când pe neașteptate ne aflăm noi în nevoi, fără de a cugeta mai înainte altceva strigăm către Dumnezeu, ca când Pronia ne trage spre sineși și fără de a gândi noi, ca să biruească pre zidul cel pus între noi al înțelegătoareii puteri, făcând arătat pre Dumnezeasca ajutorință mai puternică decât toate. Căci nu ne aducea pre noi firea, fără de sine-ne alegerea la aceea la care nu era firește a să face. Iară tot carele urmează ceva firește, are puternică și nebiruită pre întărirea adevărului către puterea aceea, care la toți cu nelesnire să înțelege.

78. Fiindcă toate cele ce sunt, sunt bune, iară cecelealte, (ce nu sunt) sunt rele: și acestea ori de sunt de față, ori viitoare. Și adecă, pre cele așteptate bunătăți le numește poftă, iar pre cele de față, dulceață. Și iarăși, așteptate răutăți le numește frică, iar de față răutăți întristare, duple cum sunt și să văd: adecă, pentru cele bune, care sunt întru adevăr bune ori să socotesc bune, pre dulceață și pre poftă (i-o atribuie) iar pentru cele rele, pre întristare și pre frică; Fiindcă când le va dobândi pofta, lucrează pre dulceață, iară când nu le va nemeri, naște pre scârbă.

79. Răul zic cum că este toată scârba întru a eiși fire. Pentru că dacă și cel sârguitor lucrător să scârbește pentru relele cele streine, ca un milostiv, însă aceasta o face nu încă ca pentru răul cel înainte cugetat duple înainte punere, și pentru cel următor duple împrejurare. Iar cel privitor petrece nepătimas întru acestea, fiindcă s-a unit pre sineși cu Dumnezeu și s-au înstrăinat pre sineși din toate cele ale lumii.

80. Sfinții toți au ținut pre Dumneziescul și nerătăcitorul cuvânt întru adevăr curat, au trecut pre veacul acesta, fără a rezăma, pre sufletul lor în urma a nici unia din cele veselitoare ale lumii aceștia. Ci mai ales ș-au întins pre minte, pre cât este cu puțință oamenilor – spre nemărginitele cuvinte cele despre Dumnezeu, zic, ale bunătății și ale dragostei: Întru care Dumnezeu s-au mișcat și s-au învățat de Dumnezeu, cum că pre ceea ce: „este“ au dat-o la toate, iar pre „bine este“ au dăruit-o. Și dacă întru adevăr să cuvine a zice pre mișcarea lui Dumnezeu, aceluși ce singur este nemișcat, ci să zic mai bine sfătuire, care pre toate le mișcă și spre a fi le aduce și împreună le ține și niciodată nu să mișcă și duple nici un chip.

81. Sufletul fiindcă să află înțelegătoare și cuvântătoare ființă, pentru aceea și înțelege și gândește, și putere adecă are pre minte, iară mișcare pre înțelegere, iară lucrare pre cugetare, fiindcă acesta este sfârșitul cugetărilor, și aceluși ce cugetă și aceluși cugetat, ca cel ce să află cuprinzător al unirei margenelor către sineși. Fiindcă sufletul când înțelege, încetează de a cugeta pre cea înțeleasă după înțelegerea lui. Fiindcă ceea ce s-au înțeles odată nu aduce iară pre putere spre a o înțelege; Așa și orice înțelegere priimește încetare a orișicărui înțelegeri despre înțelegerea celui ce s-au înțeles.

82. Precum cu de-amăruntul necunoștința este despărțitoare a celor rătăcite cu răspândire; Întru acest chip și arătarea înțelegătoareii lumini adunătoare și împreunătoare a celor luminate, încă și săvârșitoare și întorcătoare spre cele ce sunt întru adevăr din multele slăvirii întorcându-le și pre împeștritatele fețe, ori mai ales a zice pre năluciri, le adună întru una adevărată și curată și de un fel cunoștință, umplându-le de o unatică lumină.

83. Întru acest fel este bunătatea Bunului, fiindcă duple toată pricina poștește pre cel bun și pre bunătate și toate cele ce sunt să împărtășăsc de cel Bun și de bunătate: fiindcă la toți bunătatea și Bunul este minunat, dorit, pre dorit, plăcut, și ales și iubit. Însemnează dar cum că Dumnezeescul dor mai înainte să află (în lăuntru) întru cel bun și au născut pre bunătate dorul nostru, prin care poftim pre bunătate și pre cel bun, duple cela ce zice: „Îndrăgitor m-am făcut frumuseții ei și o am prea dorit pre ea, și o am păzit și o am îngrădit și are să mă înalțe“ (Înț. Solom. 8.3)³⁷⁸.

³⁷⁸ Cartea Înțelepciunii lui Solomon, 8, 3: “Neamul ei cel bun și-l premărește prin petrecerea laolaltă cu Dumnezeu, și Stăpânul a toate o are în mare iubire”.

84. Cuvântătorii de Dumnezeu, pre cel Dumnezeesc, câteodată îl numesc dor, altă dată, dragoste, altă dată prea plăcut și iubit, întrucât ca un dor adecă și dragoste are pre pornire, iară ca un prea plăcut și iubit mișcă spre Dânsul pre toate cele priimitoare de dor și de dragoste. Și ca să zicem mai curat (limpede) adecă, să pornește, fiindcă bagă înlăuntru pre atârnarea dorului și al dragostei la cele priimitoare acestora, iară mișcă ca o fire apropiatoare de plăcerea celor pornite spre dânsese. Și iarăși, mișcă și pornește ca însetând de a înseta, și dorind de a dori, și iubind de a iubi.

85. Deci să află Dumnezeescul dor și uimitor, și nu lasă pre îndrăgitor a și-L însuși, ci celui îndrăgit. Și o arată pre aceasta adecă, că cele mai înalte ale Proniei să fac (purtătoare de grijă) celor mai de jos, și cele de o rânduială unele cu altele să alcătuesc; Și așa cele mai smerite să întorc către cele dintâi cu Dumnezească întoarcere. Pentru aceea și Marele Pavel făcându-se sălășluire acestui Dumnezeesc dor, și împărtășându-se de uimitoarea putere, cu cea în Dumnezeită gură zice: „Viețuesc nu încă eu, ci viețuește întru mine Hristos“ (Gal. 2.20)³⁷⁹, cu lucrul întru adevăr îndrăgitor și uimitor, adecă afară de sineși, dupre cum însuși au zis, că viețuesc întru Dumnezeu, iar nu întru sinemă viețuesc, ci pre viața celui dorit adecă, ca un foarte iubit.

86. Să cuvine a îndrăzni și a zice și pre aceasta în cinstea adevărului, cum că și însuși Pricina bunurilor și a bunătăților și a tuturor dorurilor, să face ca cum afară de sineși, (pentru covârșitoarea bunătate și dragoste) prin purtarea de grijă la toate, și cu chip oarecare de atragere din bunătate și dragoste și dor; Și din cea mai înaltă decât toate și mai presus de toate să pogoară către toți, dupre puterea răpirei ce mai presus de ființă, (fără a se depărta de sineși). Pentru aceea minunații Teologhi ÎL numesc râvnitor, fiindcă are multă pre a bunătății dragoste către toate cele ce sunt și ca o râvnă zădărnitoare a iubitului Lui dor: și ca pre un râvnitor pre El arătându-L, iar al celorlalte toate și îndemnător către râvnă și ca un însuși râvnitor al tuturor celor ce sunt și mai înainte purtător de grijă.

87. Al dragostei și al dorului, înainte aducător și Născător zic pre însuși Dumnezeu, fiindcă însuși au adus pre acestea și la cele de afară de El, toate fiind mai înainte întru Sineși (dragoste, ș.c.l.) adecă le-au adus pre acestea și la zidiri, și pentru aceasta s-au zis că „Dumnezeu dragoste este“ (1 Ioan 4.8)³⁸⁰. Și iarăși cel drăgăstos și cu totul dorit însuși El este, dulceață și poftă, adecă dorul: Unul adecă prin a scoate din Sineși pre dorul dragostei, să zice că să mișcă Născătorul aceștia; Iar altul, întrucât El este cu adevărat dorit și iubit și prea dorit și ales plăcut, să zice că El mișcă pre cele ce văd pre acestea, și întru acestea puterea ațintirei (atârnării) este măsuratecă.

88. Să cuvine a înțalege, rogu-te, că Dumnezeu este și cel ce aduce și scoate (propoveduitor) și pornitor către îndrăgitoarea lipire cea întru Duhul, adecă mijlocitor al aceștia și de o întocmire către acestea, a să dori El și a să iubi de zidirele Sale. Iar pornitor îl numește, fiindcă pornește pre fiecare dupre al său cuvânt a să întoarcă către Dânsul. Iar înțelegerea a scoaterii și a eșirei, deși cei din afară filosofi nu o însămnează lucru bun, însă întru acestea însămnează pre Pricinitorul mijlocirei împreunării cu Dumnezeu.

89. Mișcarea dragostei a celui bun, mai înainte să află în cel Prea bun, simplă și de sineși mișcată, și din cel Prea Bun eșind, și iarăși întorcându-se către Sineși: fiindcă fără de început și fără de sfârșit, Care arată pre a noastră cea pururea și mișcată dorire și unire către cel Dumnezeesc. Fiindcă drăgăstoasa unire cea către Dumnezeu, este cu mult mai înaltă și mai presus de orice altă unire.

90. Pre Amor (iubire înfocată), orișicum de-L vom numi: ori Dumnezeesc, ori îngeresc, ori înțelegător, ori sufletesc, ori firesc, să cuvine a-l înțalege pre el, cum că este o putere unitoare și

³⁷⁹ *Epistola către Galateni a Sfântului Apostol Pavel*, 2, 20: „M-am răstignit împreună cu Hristos; și nu eu mai trăiesc, ci Hristos trăiește în mine. Și viața mea de acum, în trup, o trăiesc în credința în Fiul lui Dumnezeu, Care m-a iubit și S-a dat pe Sine însuși pentru mine”.

³⁸⁰ *Întâia Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Ioan*, 4, 8: „Cel ce nu iubește, n-a cunoscut pe Dumnezeu pentru că Dumnezeu este iubire”.

taitoare, mișcând adecă pre pronia celor mai covârșitoare către purtarea de grijă celor mai de jos; Iară pre cele de o rânduială iarăși întru împărtașirea legăturii cei de o potrivă; și în sfârșit prin cele mai de jos cu întoarcere sfiicioasă către cele mai alese și mai presus de ele.

91. Și dacă cunoștința este unitoare a celor cunoscute, iar necunoștința pururea este pricină a prefacerii și a despărțirii necunoștințelor celor din ea; Acela dar carele au crezut întru adevăr, duple sfințitul cuvânt, nici un lucru nu-l va mai mișca din starea cea întru adevărata credință, deasupra căreia va avea numai pre statornica nemișcare și neprefacere a înDumnezeirei lui. Fiindcă bine cunoaște acela carele s-au unit cu adevărul, cum că adecă petrece bine, deși cei mai mulți voesc a-l înțelepti pre el ca pre un eșit din minte și nebun. Să înșală dar unii ca aceștia, neștiind cine este el, căci acesta mai ales au eșit din înșălăciune și au venit întru adevărata credință. El însă să cunoaște pre sine cu adevărat, nu însă aceia care-î zic lui că este nebun, ci izbăvit este de cea fără de stare și prefăcută stricăciune a împetrișatei și de multe feluri înșălăciune.

92. Sfinții s-au făcut buni și iubitori de oameni, milostivi și îndurați, fiindcă s-au înduplecat să aibă o așazare a dragostei către tot neamul; Dintru care au dobândit întru toată viața lor pre cel mai ales fel al tuturor bunătafiilor, zic pre adevărata smerenie, carea este păzitoare adecă a tuturor bunătafiilor, iar stricătoare a celor ce-î staū contra; Fără de a-î putea să-î stăpânească pre ei, sau să-î strămtoreze ispitele, atât cele de voe, cât și cele fără de voe; Și pre cele adecă ridicate asupra, le smerea prin înfrânare; Iar pre cele fără de voe asupra ale ispitelor, prin răbdare le nimicea.

93. Și adecă desăvârșita lucrare a faptelor bune, naște pre credința cea dreaptă și frică de Dumnezeu curată. Iară negreșita firească privire cea duple suire, face nădejde adevărată și curată înțelegere. Iară cea după înălțare înDumnezeire, dragoste desăvârșită întărește și așazare a minții ca către cele ce sunt, duple prea întrecere, – de voe a pătimi –.

94. Lucru al practicei filosofii, zic că este, a așaza pre minte curată de fiecă pătimașă nălucire; Iar a privirii cei firești lucru este, de a arăta iscusită pre minte întru adevărata cunoștință a pricinei, prin Care să află toate cele ce sunt; Iar a Teologhiei taincei lucrării este, a face, duple putință, asemenea și întocmai cu Dumnezeu, duple deprindere prin Dar, fără de a cugeta vreuna din cele după Dumnezeu, cu preaîntrecere.

95. Acea este Etir, adecă stihia cea înfocată a lumii cei simțite, aceasta în lumea minții este înțelegerea, ca o deprindere luminătoare a tuturor celor ce sunt, și mai cu samă arătătoare a Duhovniceștilor cuvinte, care arată pre pricina tuturor nemărginit (prin aceste Duhovnicești cuvinte), și atrăgătoare a dragostei sufletului spre cel Dumnezeesc. Și aceea care este a erta lumea cea simțită, aceasta la lumea cea gândită este bărbăția, ca o deprindere mișcătoare; Iar a sufletului pururea mișcătoare către cel Dumnezeesc. Și precum în lumea cea simțită apa, aceasta la cea gândită este întreaga înțelepciune, care este deprindere făcătoare a rodirei cei întru Duhul de viață țitoare și născătoare pururea izvorătoare, duple atârnare, a atragerii dorului către cel Dumnezeesc. Și duple cum în simțite lume este pământul, aceasta în lume este gândită este dreptatea, carea este deprindere născătoare a tuturor cuvintelor celor ce sunt duple fel, și împărțitoare la fiecare întocmai dăruire a Duhovniceștii țineri de viață și neprefăcută întemeere a temeliei casei întru cel bun după așazare.

96. Duple cum cu de-amăruntul când grijii și îngrășăm pre trup, sufletul să muncește cu patimile și să întunecă, iar obicinuirea faptelor bune și luminarea cunoștinței să pierde; Așa și sufletul când să va păzi bine și se va împodobi cu podoaba faptelor bune Dumnezești și cu luminarea cunoștinței, atunci omul cel din afară să strică, duple ce va lepăda pre cea firească puternică sănătate, fiindcă au venit cuvântul de față (adecă, să orcârmuește de el).

97. Omului nu-î era cu putință duple alt chip a să arăta Fiul lui Dumnezeu și Dumnezeu după cea din Dar înDumnezeire, de nu mai întâi după cea de voe alegere să năștef din Duhul, prin cea firească de sine mișcată putere și de sine stăpânitoare putere care să află într-însul. Pre care, adecă pre cea

făcătoare de Dumnezeu și Dumnezească și nematerialnică naștere părăsindu-o omul cel dintâi, fiindcă înainte au cinstit pre cea după simțire frumuseță, în loc de cea gândită și nevăzută, pentru aceea și cu dreptate s-au osândit să aibă pre materialnica și cea fără de voe și vremelnică naștere.

98. Să mișcă acum omul, ori prin cea iubitoare de dulceață nălucire a patimilor celor necuvântătoare din amăgire, ori de împrejurări pentru nevoea meșteșugitelor cuvinte, ori prin învățatură de fireștile cuvinte ale virei: care nici una dintru acestea din început de silă n-au atras pre om, fiindcă era firește mai înalt decât toate acestea, căci așa să cuvenea din început să fie omul, să nu să grijască de nimic nicădecum, fără numai pentru sineși și pentru desăvârșirea sa. Fiindcă de nimenea nu avea nevoie, fără numai de unul singurătec, (absolut) al mișcării ceî către Cel mai presus de el, adevă zic de Dumnezeu, după toată drăgăstoasa putere.

99. Omul cel dintâi, nu avea nimic care să se puie între el și între Dumnezeu; căci neîmpedecat era de nimic prin dragostea cea de sine aleasă către viitoarea rudenie a mișcării ceî către Dumnezeu. Și fiindcă după Dar se afla nepătimaș, era neîncercat prin înșălăciunea patimilor de nălucirea cea din dulceață. Și fiindcă de nimenea nu avea nevoie, era slobod de cea înconjurătoare nevoie a meșteșugurilor pentru trebuință. Și fiindcă să afla înțelept întru privirea firei, era mai presus de toate prin cunoștință.

100. Dumnezeu carele au zidit pre toată firea cu înțelepciune potrivit după puterea ființelor celor cuvântătoare, în fiecare pre cunoștința Lui ascuns au pus-o; și așa și nouă oamenilor ne-au dat ca un Stăpân mare dăruitor pre fireasca poftă și dorul către Dânsul și au împletit firește întru noi și pre puterea cuvântului; întrucât să putem cu lesnire ca să învățăm pre chipurile împlinirei poștei ceî către Dânsul, și să nu să întâmple să nu nemerim din neluarea aminte pre aceea, pentru care ne nevoim să o dobândim. Însă după acest dor mișcădu-ne, să ne pornim ca să căutăm pre cele pentru adevărul Lui și ale înțelepciunei și ale îndreptării, ca astfel să dobândim pre aceea, în cinstea căreia am primit pre poftire.

*Al aceluiași Sfânt:
Macsim Mărturisorul,
Tâlcuire pe scurt la rugăciunea „Tatăl nostru”
către un iubitor de Hristos*

PRE ÎNSUȘI priimesc, pre Dumnezeu păzitul meu Stăpân, ce prin cele prea laudate scrisori ale sale viind, totdeauna adecă este de față și niciodată putând a să depărta cu Duhul. Însă pentru cea îndestulată bunătate a sa, nu să leapadă de a se apropia de robii lui, urmând pre Dumnezeu, și pentru pricina pe carea aș dat-o Dumnezeu în fire. Pentru aceea minunându-mă de mărirea pogorământului lui, doar amestecat împreună cu frică am născut, și una singură din amândouă, adică – din dor și din frică –, dragoste am împrumutat, împreună alcătuiind-o prin sfială și prin împreună pătimirea, ca să nu să facă nici frica urăciune, când va fi goală de dor, nici dorul să se schimbe în defăimare, neavând pre întreg-înțeleapta frică împreună: Ci ca să arate pre al legii dragoste, mai vârtos al ceî dinlăuntru dragoste a inimei, carea însușește cu ale eiși pre toate cele duple fire și de un neam. Prin împreună pătimirea adecă, așzând biruită pre urăciune; Iar prin sfială, alungând departe pre defăimare. Pre care frică mai ales înțelegându-o bine Dumnezeescul David, cum că după covârșire decât toate celelalte aceasta este alcătuitoare a Dumnezești dragoste, zice: „Frica Domnului curată, carea rămâne în veacul veacului” (Ps. 18.10)³⁸¹. Adecă, altă frică o înțelege pre aceasta, deosebită de ceilaltă frică care se face din greșale pentru frica muncilor, carea numaidacă se pierde cu înfășoșarea dragoste: duple cum oare unde în cuvintele sale, Marele Evanghelist Ioan, arătând zice: „Iar dragostea afară scoate pre frică” (1 Ioan 4.18)³⁸². Iară Dumnezeasca frică, închipuește firește pre legea adevăratei dragoste ceî din inimă, carea pentru sfială păstrează în veci Sfinților pre legea dragoste și chipul nestruciat cu totul și către Dumnezeu și unul către altul.

Așadar și eu mestecând pre dor cu frică, precum am zis puțin mai sus, către al meu Stăpân, am păstrat pre legea dragoste până în ziua de astăzi. Și adecă prin sfială mă opresc de a scri, ca să nu priimească loc defăimarea; Iar prin împreună-pățimirea mă îndemn de a scri, ca să nu mi să socotească urăciune cea desăvârșită părăsire de a scrie. Însă scriu, fiindcă mi să poruncește ca să fac aceasta, cu câte eu cuget, ci câte Dumnezeu voește și prin Dar dă câte sunt potrivite către facerea celor folositoare; Fiindcă zice David: „Sfatul Domnului rămâne în veac și gândurile inimei Lui în neam și în neam” (Ps. 32.11)³⁸³. Și adecă sfat, poate a numit, a lui Dumnezeu și Părintelui, pre negrăita pogorare a Fiului celui Unuia Născut către înDumnezeirea firei noastre, despre care are cuprinsă pre sfârșitul tuturor veacurilor; Iar gândurile inimei Lui, pre cuvintele Proniei și ale judecării: Duple care, și pre această

³⁸¹ *Psalmi*, 18, 10: “Frica de Domnul este curată, rămâne în veacul veacului. Judecățile Domnului sunt adevărate, toate îndreptățite”.

³⁸² *Întâia Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Ioan*, 4, 18: “În iubire nu este frică, ci iubirea desăvârșită alungă frica, pentru că frica are cu sine pedeapsa, iar cel ce se teme nu este desăvârșit, în iubire”.

³⁸³ *Psalmi*, 32, 11: “Iar sfatul Domnului rămâne în veac, gândurile inimii Lui, din neam în neam”.

viață de față și pre cea viitoare, le scoate la iveală ca pre niște alte neamuri, și împărățește cu potrivit chip la fiecare pre cuviinciosul fel al lucrării. Iar dacă al Dumnezeului Sfat lucru este, în Dumnezeirea firei noastre, iar scoposul Dumnezeștilor gânduri este, aducerile către sfârșit a celor trebuincioase vieții noastre: Decî ni să cuvine mai întâi ca pre cele învățate să le și lucrăm, și așa să scrim cu bună cuviință pentru rugăciunea Domnului, adecă pentru puterea graiurilor ei.

Iar de vreme că și Stăpânul meu, scriind către mine robul Său, de la Dumnezeu mișcat fiind, aș pomenit de rugăciunea aceasta mai ales, pre carea și eu de nevoie făcându-o pricină cuvintelor mele, rog pre Dascălul acești Rugăciuni, pre Domnul, ca să-mi deșchidă mintea către înțelăgerile tainelor ce sunt într-înșea, și să-mi dea măsurat cuvânt către alcătuirea și tâlcuirea celor înțelese. Fiindcă are duple cuprindere tot scoposul ascuns cu taină în lăuntru cuvintelor aceștia; Orî ca să zic așa, care este și mai adevărat, care are în cuvinte pre scoposul, carele arătat să propoveduește la cei puternici duple minte. Fiindcă cuvântul acesta al rugăciunii are cererea a tuturor acelor, câte cuvântul lui Dumnezeu smerindu-Se s-a făcut însuși lucrător și ne învață ca pre acele bunătăți să le cerem, câte Singur Dumnezeu și Părintele prin Fiul carele firește mijlocește, întru Duhul Sfânt adevărat le dă. De vreme ce întru adevăr, „Domnul nostru Iisus Hristos este mijocitor lui Dumnezeu pentru oameni” duple Dumnezeescul Apostol (Efe. 2. 18)³⁸⁴. Și adecă oamenilor, prin trup le arată pre Părintele cel necunoscut de ei; Iară că Părintele îi împacă pre oameni întru Sine, și-i apropie și-i unește prin Sfântul Duh, pentru hatărul cărora și pentru care s-a făcut om neschimbat. Și să face însuși Lucrător și Dascăl al atâtor de multe și nouă taine, întrucât este cu neputință cuvântul a le număra și duple mulțime și duple mărime. Dintre care adecă șapte cu numărul sunt mai de căpăetenie decât celelalte care aș a să arata; fiindcă le dăruiește oamenilor mai ales după Dar, pre al cărora scop al rugăciunii cu taină o are pre puterea lor, duple cum am zis; adecă: 1) pre puterea Cuvântării de Dumnezeu; 2) Punerea de fii întru Dar. 3) întocmai cinstea cu Îngerii. 4) Împărțășirea vecinicei vieți. 5) Reașăzarea firei, ca fără de patimă să se plece către sineși. 6) Stricarea legii păcatului; și 7) surparea tirăniei vicleanului carele prin înșălăciune ne stăpâna pre noi.

Să cercăm acum dar pre adevărul cuvintelor noastre.

Prin urmare a cuvânta de Dumnezeu, adecă ne învață Cuvântul lui Dumnezeu prin întruparea Lui, ca Cel ce întru adevăr ne arată întru Sineși pre Părintele și pre Sfântul Duh. Fiindcă tot Tatăl, și tot Sfântul Duh, ființește este întru totul Fiul celui întrupat desăvârșit, însă nu întrupându-se și aceștia; Ci adecă Părintele binevoind, iară Sfântul Duh împreună lucrând cu Fiul, Cel ce S-a făcut singur lucrător al întrupării. De vreme ce cu mintea înțelegându-se a petrecut Cuvântul și a viețuit, fără cu totul a încăpea întru altceva duple ființă, fără numai în Tatăl și în Duhul, și cu Trupul prin iubirea de oameni făcând pre unire după Ipostas. 2). Iar pre punerea de fii o dă, hărăzându-ne pre cea mai presus de fire de sus prin Duhul în Dar naștere și în Dumnezeire; A căreia păzire în Dumnezeu și ținare, este înainte alegerea celor ce să nasc; Către naștere, prin cea adevărată dragoste priimește mulțămitor pre Darul cel dat, și prin lucrarea poruncilor, cu sârguință împodobește pre bunătatea care i s-a hărăzit după Dar; și duple atât prin omorârea patimilor să face omul Dumnezeu, duple cât Cuvântul lui Dumnezeu cu economie smerindu-se pre sineși dintr-a lui slavă, de bună voe, s-au făcut om cu adevărat deplin. 3). Iar de o cinste aș făcut pre oameni cu Îngerii, nu numai cum că prin Sângele Cruce Lui aș împăcat pre cele cerești cu cele pământești, călcând pre protivnicele puteri care umplea locul cel din mijloc al cerului și al pământului, și o serbare arătând că este a celor cerești și a celor pământești puteri către împărțirea Dumnezeștilor Daruri, când firea omenească cu mare bucurie după una și aceeași voce împreună cântă cu puterile cele de sus pre Slavoslavia lui Dumnezeu: nu numai zic după acestea: Ci și după împlinirea cea pentru noi a Iconomie, când S-a

³⁸⁴ Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel, 2, 18: “Că prin El avem și unii și alții apropierea către tatăl, într-un duh”.

înălțat cu Trupul cel luat, a unit Cerul și pământul cu Sine, și cu cele gânditoare a unit pre cele simțitoare și pre zidita fire a arătat-o una cu marginea părților sale; Iar după faptele bune și după întâile pricinii ale cunoștinței, către El însuși legându-o. Arătând, gândesc, prin acelea câte lucra cu tainic chip, cum că adecă Cuvântul este unirea părților celor despărțite, iar necuvântarea este despărțitoare a celor unite. Decî ia să ne învățăm să ne însușim nouă pre Cuvânt prin faptele bune, întrucât nu numai să ne unim cu Îngerii după fapta bună, ci și cu însuși Dumnezeu cu cunoștință, după ridicarea celor ce sunt. 4). Să predă dar Dumnezeasca viață pre Sineși celui ce o mănâncă, precum numai Însuși știe, și priimesc de la El așa înțelegătoare simțire, întrucât prin gustarea aceștii mâncări pot a cunoaște cu adevărat „că bun este Domnul” (Ps. 33.8)³⁸⁵; Carele prin Dumnezeasca bunătate către înDumnezeire preface pre cei ce o mănâncă; Fiindcă întru adevăr, arătat și este și să zice pâinea, și viață și putere. 5). Și nu numai după cât S-a făcut om, nepătimaș și nestrămutată a păzit pre voe către fire, reașăzând pre fire către sineși, ci nici de cei ce L-au răstignit nicidecum nu să clătea cea după fire temelie; Ci dimpotrivă mai ales alege pre moarte pentru ei în loc de viață. După care să arată cea de voe pătimire a Lui, carea o adeverează buna aplecare cea iubitoare de oameni a celui ce pătimesc. Ci încă „și pre vrajbă o a stricat, înălțând pre Cruce zăpăditul păcatelor noastre” (Col. 2.14)³⁸⁶, din care firea avea neîmpăcat războiul către sineși. „Și a chemat și pre cei de departe și pre cei de aproape” (Efes. 2.13)³⁸⁷, adecă și pre cei de sub lege și pre cei afară de lege, „și a stricat pre zidul cel din mijloc al îngrădirii” (Col. 2.14)³⁸⁸, adecă pre Legea poruncilor a canonisit-o-n dogme, și pre amândouă le-a zidit într-un om nou; Și așa face pace și ne împacă cu Părintele Lui și pre noi unii cu alții” (Evr. 2.16-18)³⁸⁹, și de aici să nu mai avem pre voe protivnică firei, ci asemenea și voirea și firea la noi să fie neprefăcute. 6). Iar curată pre fire de legea păcatului o așază; fiindcă nu a slobozit de a urma înainte dulceața în trupul Lui; A căruia Zămislire s-a făcut fără de sămânță și prea slăvită, și fără de stricare și mai presus de fire Nașterea, adecă Cel Născut Dumnezeu prin nașterea Lui mai mult a strâns pre cheile fecioriei Maicei Lui, și pre toată firea o slobozește din sila legii ce stăpânea, adecă pre aceea câți întru adevăr voesc ca prin „omorârea mădulărilor celor după simțire” (Col. 3.5)³⁹⁰ să urmeze pre cea de voe moarte a Lui; Pentru că Taina mântuirii este pentru cei ce o voesc numai, iar nu tiranizește (pre cei ce nu voesc). 7). Și strică adecă pre tirania vicleanului „care ne ținea pre noi cu înșălăciune” (Evr. 2.14)³⁹¹, pre trupul cel biruit în Adam puindu-l înainte ca pre o armă contra lui și-l biruește desăvârșit; Ca să arate că acela care mai înainte să stăpânea de moarte, acum acela stăpânește pre acela care-l stăpânea, și prin fireasca moarte strică pre viața aceluia; Și i se face adecă lui otravă, fiindcă a

³⁸⁵ Psalmii, 33, 8: „Gustați și vedeți că bun este Domnul; fericit bărbatul care nădăjduiește în El”.

³⁸⁶ Epistola către Coloseni a Sfântului Apostol Pavel, 2, 14: „Ștergând zăpăditul ce era asupra noastră, care ne era protivnic cu rânduielile lui, și l-a luat din mijloc, pironindu-l pe cruce”.

³⁸⁷ Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel, 2, 13: „Acum însă, fiind în Hristos Iisus, voi care altădată erați departe, v-ați apropiat prin sângele lui Hristos”.

³⁸⁸ Epistola către Coloseni a Sfântului Apostol Pavel, 2, 14: „Ștergând zăpăditul ce era asupra noastră, care ne era protivnic cu rânduielile lui, și l-a luat din mijloc, pironindu-l pe cruce”.

³⁸⁹ Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel, 2, 16-18:

„16. Căci, într-adevăr, nu a luat firea îngerilor, ci sămânța lui Avraam a luat;

17. Pentru aceea dator era întru toate să Se asemene fraților, ca să fie milostiv și credincios arhieru în cele către Dumnezeu, pentru curățirea păcatelor poporului;

18. Căci prin ceea ce a pățimit, fiind El însuși ispitit, poate și celor ce se ispitesc să le ajute”.

³⁹⁰ Epistola către Coloseni a Sfântului Apostol Pavel, 3, 5: „Drept aceea, omorâți mădularele voastre, cele pământești; desfrânarea, necurația, patima, pofta rea și lăcomia, care este închinare la idoli”.

³⁹¹ Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel, 2, 14: „Deci, de vreme ce pruncii s-au făcut părtași sângelui și trupului, în același fel și El S-a împărțit de acestea, ca să surpe prin moartea Sa pe cel ce are stăpânirea morții, adică pe diavolul”.

izbutit de a înghițit pre toți câți erau ținuți de moarte, iar acum prin acela îi borește; Iar la neamul omenesc i să face viață, care pre toată firea ca pre o frământătură o pornește spre învierea vieții, în cinstea căruia pentru aceia după covârșire Cuvântul să face om, Dumnezeu fiind, (cu adevărat prea slăvit lucru și auzire) și de voe priimește pre moartea trupului.

Întru toate acestea, precum am zis, cuvântul rugăciunii se va afla că are cerere: fiindcă zice Tată, și pre numele de Tată, și Împărăție, și iarăși la acest Părinte înfășoază pre cel ce să roagă, ca pre un Fiū dupre Dar, și cere ca să se facă cei de pre pământ uniți la a Lui voe cu cei din cer: și poruncește să cerem pre pâinea cea de o ființă, și legiuește împăcarea între oameni, și împreună leagă pre fire către sineși prin punerea legii de a ierta și a se ierta, prin care nu se sloboade a despărți pre voe. Și învață să ne rugăm de a nu intra în ispită (în legea păcatului), și înainte ne îndeamnă a ne izbăvi de cel viclean. Să cuvenea dar ca însuși Lucrătorul și Dătătorul bunătăților ca să fie și Învățător, pre care ucenicilor celor ce vor crede într-însul și-î vor urma petrecerii Lui cei în trup, să le dăruiească pre graiurile rugăciunii ca pre un așazământ și pildă a vieții, prin care descoperirea pre ascunsele Lui comorți ale înțelepciunii și ale cunoștinței. Și arătat este că spre dobândirea acestora pornea pre pofta acelora carii prin rugăciune cerea. Pentru aceea socotesc că rugăciune numește cuvântul pre învățătura aceasta, care după Dar să dă de la Dumnezeu oamenilor. Fiindcă întru acest chip de Dumnezeu insuflați Părinții noștri au hotărât pre rugăciunea aceasta, și au zis, că este cerere a acelora, pre care Dumnezeu cu bună cuviință s-a obicinuit a le dăruî oamenilor; precum cu amăruntul și rugăciunea cum că este făgăduință a acelora pre care le priimesc oamenii cei ce cu cunoștință slujesc lui Dumnezeu: Despre care cu potrivit cuvânt cu feluri de chipuri mărturisește, arătând cu aceasta și Scriptura dupre cum spre pildă: „Rugați-vă și răsplățiți lui Domnului Dumnezeului nostru (Ps. 75.11) ³⁹² Și: „Câte am făgăduit voiū da ție Domnului pentru mântuirea mea“ (Iona 2.10) ³⁹³, care pentru cerere s-au zis. Și iarăși pentru rugăciune, precum aceea: „Și s-au rugat Ana către Domnul zicând: Doamne Adonai Eloi Savaot, dacă auzind vei auzi pre roaba ta și-mi vei dar rod pântecelui (1 Imp. 1.10) ³⁹⁴; Și: „S-au rugat Ezechea Împăratul lui Iuda și Isai fiul lui Amos Prorocul către Domnul“ (2 Paral. 32.20) ³⁹⁵; Și aceea „Când voi vă rugați ziceți: Tatăl nostru carele ești în ceruri“ (Luc. 11.2) ³⁹⁶ pre care au zis-o Domnul către ucenici. Dintru acestea dar să vede, cum că cererea adecă este păzire a poruncilor după voea celui ce să roagă întărit, iar rugăciunea, cereau celui ce a păzit poruncile cu luare aminte, schimbându-se către cele mai bune. Orî mai ales să zice: Cererea este, nevoița păzirei, crucilor, carea aducându-se, foarte cu dragoste o, priimește Dumnezeu; Iar rugăciunea este, celenchiul (decorația) faptei bune, pre care o răsplătește Dumnezeu foarte bucurându-se.

Așadar fiindcă acum s-a făcut arătat cum că rugăciunea aceasta este cerere a bunătăților, care se dau de la întrupatul Cuvânt, pre El însuși dară înfășoșându-l Învățător cuvântului rugăciunii acestia, să ne apropiem la Dânsul cu curaj ca să ne deprindem la înțelegerea cea după putere al fiecăruia graiū, prin privire, cu cuviincioasă osârdie, precum Acest Cuvânt să obicinuește să dea și pre cele de folos, și a încăpea dăruiește pre puterea și mintea celui ce zice:

„Tatăl nostru carele ești în ceruri, Sfînțască-se Numele Tău, „Vie Împărăția Ta“. Îndată Domnul învață întru acestea dupre cuviință, ca să facă începutul cei ce să roagă de la Teologie, și în

³⁹² Psalmii, 75, 11: „Faceți făgăduințe și le împliniți Domnului Dumnezeului vostru. Toți cei dimprejurul Lui vor aduce daruri”.

³⁹³ Iona, 2, 10: „Dar eu îți voi aduce Ție jertfe cu glas de laudă și toate făgăduințele mele le voi împlini, căci mântuirea vine de la Domnul!”.

³⁹⁴ Cartea întâi a Regilor, 1, 10: „Ea însă s-a rugat Domnului cu sufletul întristat și a plâns amaric”.

³⁹⁵ Cartea a doua Paralipomena, 32, 20: „Atunci s-a rugat regele Iesechia și Isaia prorocul, fiul lui Amos și au strigat cu glas mare la cer”.

³⁹⁶ Sfânta Evanghelie după Luca, 11, 2: „Și le-a zis: Când vă rugați, ziceți: Tatăl nostru, Care ești în ceruri, sfînțească-se numele Tău. Vie împărăția Ta. Facă-se voia Ta, precum în cer așa și pe pământ”.

oarecare chip și ființa despre făcătoarea pricină a tuturor celor ce sunt mai înainte făcute cu taină îi povățuește, a căroră Singur după ființă este pricinuitor. Fiindcă graiurile rugăciunii aceștia au arătare a Tatălui și Numele Tatălui și Împărăția Tatălui, ca să ne învățăm din începutul aceștia să cinstim pre Unimea Treimeii, pre Careea să o și rugăm și să I ne închinăm. Fiindcă Numele lui Dumnezeu și Tatălui, ființăște și Ipostatnicește petrecător, este Fiul cel Unul născut. Iar Împărăția lui Dumnezeu și Tatălui, ființăște și Ipostatnicește petrecătoare, este Duhul cel Sfânt. Fiindcă pre aceasta ce o zice aicea Împărăție Evanghelistul Matei, un alt Evanghelist în alt loc o numește Duhul Sfânt, precum: să vie Duhul cel Sfânt și să ne curățască pre noi³⁹⁷. Pentru că Părintele nu are pre Nume dobândit pe urmă, nici iarăși înțelegem pre Împărăție ca o vrednicie privită în Dumnezeu: Că nu are început de a fi, întrucât să aibă început ca Tată, ori de a fi și Împărat; Ci pururea fiind, pentru aceea și de-a pururea și Tată este și Împărat. Prin urmare și Fiul și Duhul Sfânt ființăște dimpreună să află cu Tatăl, din însuși Tatăl fiind și la Dânsul mai presus de pricină și de cuvânt fiind, Nu însă și după Dânsul pentru pricină în urmă au fost. Fiindcă atârnarea are putere de o împreună vreme, și nu dă voe să se privească ca cele ce sunt și să zic atârnări, ca cum ar fi una după ceialaltă, ci de o împreună vreme. Și așa prin începutul rugăciunii aceștia și prin aceasta venim într-o slavoslovi pre Treimea cea de o ființă și mai presus de ființă, ca pre o ființă trecătoare a facerii noastre. Către acestea dar ne învățăm să mărturisim și pre punerea de fii a noastră cea după Dar, învrednicindu-ne a chema Tată după Dar pre cel firesc Ziditor al nostru, întrucât cucernicindu-ne de numirea cea după Dar a Născătorului, să ne silim prin fapte bune în viața noastră, ca să ne însemnăm pre haractirurile celui ce ne-a născut, și cu acest chip să sfințim Numele Lui pre pământ, și cu vrednicie să-L numim Tată. Și prin lucruri arătându-ne fii, și pre cel de o ființă Fiul al Tatălui, pre însuși Făcătorul și al punerii de fii să-L mărim, prin acelea câte înțelegem și lucrăm.

Sfințăm dară pre Numele cerescului Părinte, dacă vom omori pre toată pofta noastră cea materialnică și ne vom curăți pre înșine de stricăcioasele patimi. Pentru că sfințanie cu amaruntul este, cea desăvârșită nemișcare și omorâre a patimilor și a poftii cei după simțire. Iar după ce vom ajunge la aceasta, smerim pre cele necuviincioase porniri ale mâniei, ne mai având încă pre poftă care o zădărește pre ea. Iară pre poftă o supunem a nu să mai griji și a se nevoi pentru hatărul dulceților, fiindcă le-am omorât prin cea după Dar sfințanie. Pentru că firește mânia este răzbunătoare și părtinitoare ai poftii, și încetează firește de furie când o va vedea pre aceasta omorâtă. Acum într-o adevăr cu lepădarea mâniei și a poftii, (după rugăciunea Domnului) vine către noi stăpânirea Împărăției lui Dumnezeu și Tatăl, la aceia careii voesc, după lepădarea acestora învrednicindu-se a zice: „Vie Împărăția Ta”: care este, Duhul cel Sfânt după cum ne-am făcut lăcașuri lui Dumnezeu cu cuvântul și cu chipul blândeții, prin Darul Sfântului Duh (Efes. 2.22)³⁹⁷; Fiindcă zice: „Spre Cine voiți căuta, fără numai spre cel blând și smerit cu inima și carele să cutremură de cuvintele mele” (Is. 66.2)³⁹⁸. Deci să arată din aceasta că a celor blânzi și smeriți este Împărăția lui Dumnezeu și Tatălui; Fiindcă zice: „fericiți cei blânzi, că aceia vor moșteni pământul” (Mat. 5.5)³⁹⁹. Însă nu pre pământul acesta carele a primit fire cu așazare în mijlocul totului l-au făgăduit Dumnezeu celor ce-L iubesc pre El: De vreme ce adeverează zicând: „Că când vor învia oamenii din morți, nici să vor însura, nici să vor mărita, ci vor fi ca Îngerii în ceruri” (Matei 22.30)⁴⁰⁰; Și: „Veniți binecuvântați Părintelui Meu de moșteniți Împărăția cea gătită vouă de la întemeerea lumii”

³⁹⁷ *Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel*, 2, 22: “În Care voi împreună sunteți zidiți, spre a fi locaș al lui Dumnezeu în Duh”.

³⁹⁸ *Isaia*, 66, 2: “Toate acestea mâna Mea le-a făcut și sunt ale Mele, zice Domnul. Spre unii ca aceștia Îmi îndrept privirea Mea; spre cei smeriți, cu duhul umilit și care tremură la cuvântul Meu!”.

³⁹⁹ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 5, 5: “Fericiți cei blânzi, că aceia vor moșteni pământul”.

⁴⁰⁰ *Idem*, 22, 30: “Căci la înviere, nici nu se însoară, nici nu se mărită, ci sunt ca îngerii lui Dumnezeu în cer”.

(Mat. 25.34)⁴⁰¹. Și iarăși în alt loc altuia ce a lucrat cu mulțămire zice: „Intră întru bucuria Domnului Tău” (Mat. 25.21)⁴⁰²; Și după aceasta Dumnezeescul Apostol zice: „Va trâmbița și cei morți întru Hristos. Întâi să vor scula nesticăcioși” (1Cor. 16.22)⁴⁰³, „după aceea noi cei vii cari vom fi rămași dimpreună cu dânșii ne vom răpi în nori întru întâmpinarea Domnului în văzduh, și așa pururea cu Domnul vom fi (1Tes 4.17)⁴⁰⁴.

Deci dacă acestea întru acest chip sunt făgăduite celor ce iubesc pre Domnul, cine pironindu-și mintea numai către un singur grai al scripturei va zice vreodată cum că asemenea cu pământul este și cerul, și Împărăția cea mai înainte gătită de întemeierea lumii, și cea tainică bucurie a Domnului, și cea de-a pururea desăvârșit nedespărțită rămânere și petrecere a celor vrednici împreună cu Domnul și prietenia? Cine zic, va zice pre acest cuvânt, pornindu-să și voind a fi rob al osteneții și al ticăloșiei? Ci socotesc că aici întru adevăr – pământ – numește pre statornicul și cu totul neprefăcut obiceiul al blânzilor și putere de la cel bun; Dupre care împreună cu Domnul aflându-se totdeauna, și Împărăției învrednicindu-se a cei mai înainte gătite și bucuria care niciodată nu pierde având, și învrednicindu-se stării și rânduelii cei din ceruri: cu chip oarecare ca într-un pământ, primesc stare ca în mijlocul tuturor faptelor bune; dupre care blândul se află în mijlocul laudei și al defăimării, și rămâne nepătimaș, fără de a se mândri din laude, sau a să măhni și a să strămtora din defăimare. Fiindcă după ce a depărtat pre poftă dintru acelea, al cărora cuvântul dupre fire este slobod, nu mai simte pre acestea când se strămtorează prin asuprele, fiindcă au încetat pre sine de la învăliurele și amezălele acestora, și au întors pre toată pornirea și puterea sufletului către Dumnezeasca și cea fără de învăliure și neamețită libertate. Pre aceasta dorindu-o Domnul să o dea ucenicilor Săi, zice: „Luați jugul meu preste voi, și învățați-vă de la Mine că sunt blând și smerit cu inima și veți afla odihnă sufletelor voastre” (Mat. 11.29)⁴⁰⁵. Deci odihnă zice pre stăpânirea Dumnezeștii Împărății, carea înfătoșază la cei vrednici pre stăpânire slobodă de fiecă robie.

Iar dacă celor smeriți și blânzi li să dă stăpânirea slobodei și nesticăcioasei Împărății, atunci cine este atât de rece și nesimțitor și fără de poftă cu totul către bunătățile cele Dumnezești, întrucât să nu poftescă pre smerenie și pre blândeță de a să face haractir al Dumnezeștii Împărății pre cât este cu puțință oamenilor, și să poarte întru sineși pre Acelui dupre fire și dupre ființă Marele Împărat Hristos cea întru Duhul închipuire neprefăcută după Dar? la care zice Dumnezeescul Apostol „nu este parte bărbătească și femească” (Gal. 3.28)⁴⁰⁶ ceea ce este: mânia și pofta; Care una cu sâlnic chip poartă pre socoteală și dă afară pre minte din legea celor firești; Iar ceilaltă făcând mai mult vrednică de dragoste pre cele ce sunt după dânsa, decât al Uneia și numai nepătimașe poftiri și pricină și fire: pentru aceea pune pre trup mai osârduitor decât pre Duh, și pre dobândirea celor văzute o face mai dragăstoasă și mai gustoasă decât pre slava și pre frumuseța celor gândite, și împedecă pre minte de la Dumnezeasca și cea de un neam cu cele gândite apucare, prin cea dupre simțire deslegare a dulceții. Iar cuvântul singuratec și numai ai cei fără de patimă

⁴⁰¹ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 25, 34: “Atunci va zice Împăratul celor de-a dreapta Lui: Veniți, binecuvântații Tatălui Meu, moșteniți împărăția cea pregătită vouă de la întemeierea lumii”.

⁴⁰² *Sfânta Evanghelie după Matei*, 25, 21: “Zis-a lui stăpânul: Bine, slugă bună și credincioasă, peste puține ai fost credincioasă, peste multe te voi pune; intră întru bucuria Domnului tău”.

⁴⁰³ *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 16, 22: “Cel ce nu iubește pe Domnul să fie anatema! Maran atha! (Domnul vine)”.

⁴⁰⁴ *Epistola Întâia către Tesaloniceni a Sfântului Apostol Pavel*, 4, 17: “După aceea, noi cei vii, care vom fi rămas, vom fi răpiți, împreună cu ei, în nori, ca să întâmpinăm pe Domnul în văzduh și așa pururea vom fi cu Domnul”.

⁴⁰⁵ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 11, 29: “Luați jugul Meu asupra voastră și învățați-vă de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima și veți găsi odihnă sufletelor voastre”.

⁴⁰⁶ *Epistola către Galateni a Sfântului Apostol Pavel*, 3, 28: “Nu mai este iudeu, nici elin; nu mai este nici rob, nici liber; nu mai este parte bărbătească și parte femească, pentru că voi toți una sunteți în Hristos Iisus”.

fiind, și de fireasca dragoste și aplecarea cea către trup desăvârșit desgolindu-se, pentru cea prea îmbelșugată bogăție a bunătăților, supune cu desăvârșire pre fire Duhului și pleacă pre minte să înceteze de la năravnică filosofie când i să cuvine eî a să apropia de Cel mai presus de ființă Cuvânt cu simplă și nedespărțită privire: Dacă și după fire împreună va lucra către tăerea și mutarea acelor vremelnice și stricăcioase, pre care le va trece, nu mai este cu cuviință de a să îngreioia, ca de un oarecare ce joc, prin cel după nărav chip, acela carele s-a arătat neținut de cea după simțire.

Și o arată curat Marele Ilie (4Imp. 2.13, 14)⁴⁰⁷ prin cele ce a lucrat, cu taină închipuind pre aceasta. Și adevărat pre cojoc, care este omorârea trupului, întru care s-a înfipt marea cuviință a năravniciei buneî împodobiri, il dă lui Elisei spre ajutorirea Duhului asupra orișicării împotrivnice puteri, și spre lovire (rană) nestatorniciei și trecătoareî firî, al căria chip să află Iordanul, spre a nu să împedeca ucenicul de a trece către pământul cel sfânt, înconjurându-se de turburea și perzătoarea împătimită a celor vremelnice. Iară el (Ilie) înainta către Dumnezeu cu toată răsuflarea, fără a să împedeca desăvârșit cu cea după atârnare unire de nici una din cele ce sunt; Simplu adevărat după poftă și neîndoit după voie, și către Cel simplu cu firea Dumnezeu, – prin cele legate una cu alta sobornicești fapte bune, care cu chip îndămânatec și cunoscut sunt împreună legate una cu alta ca niște cai de foc face suirea. Fiindcă a cunoscut cum să cuvine ucenicul lui Hristos să lepede de pre sineși pre cele nepotrivite de voe aplecări, a căroră neasemănare muștră pre înstrăinare. De vreme ce pricinuește patimă cea după poftă răsipire a sângelui celui dimprejurul inimei iar cea mâniașă pornindu-se, lucrează înferbântarea sângelui. Și mai înainte ajungând așa, întrucât „în Hristos să viețuească și să se mișce și să se afle” (Fap. 17.28)⁴⁰⁸ a aruncat de la sineși pre nașterea celor neobicinuite și fără de rânduială, fără să mai aducă împreună cu el, ca ceva bărbătesc, ori femeesc, – adevărat pre împotrivnicele plecări ale patimilor acestora, precum am zis mai înainte; ca să nu să facă cuvântul rob la acestea, prefăcându-se cu cele neașăzate schimbări ale acestora: Cu care cuvânt firește este amestecată cinstirea Dumnezeestii închipuirî, carele pleacă spre cuget a să muta după cuget către Dumnezeasca asemănare și să se facă Prea luminată sălășluire a Mării Împărății a tuturor, ori a Sfântului Duh, care ființăște împreună să află cu Părintele și Dumnezeul tuturor, și prin care cinstite priimește pre toată (dacă să cuvine să zică cineva întru acest chip) stăpânirea cunoștinței și a Dumnezeestii firî, după putere: Prin care pre nașterea celor rele firește o leapădă, iar pre a celor bune s-a obicinuit a o alcătui, când sufletul asemenea cu Dumnezeu după Darul atârnării păzește ca o neșefuită într-însul pre Ipostasul bunătăților celor dăruite. Despre care și Hristos voind, pururea să naște cu taină și să întrupează prin cei ce să mântuesc, și Maică Fecioară lucrează pre născătorul suflet, care nu are, ca să zică pre scurt, după atârnare precum parte bărbătească, ori femească, adevărat pre cele cunoscute firelor către stricăciune și naștere.

Și să nu să mire cineva când va auzi că mai înainte să pune stricăciunea de naștere; Fiindcă când cineva fără de patimă și cu drept cuvânt va cerceta pre firea celor născuți și perduți, va afla curat pre naștere cum că să începe din stricăciune și să sfârșăste tot în stricăciune. Aî căria nașteri osebitoare patimî nu le-a avut Hristos după cum a zis; Adevărat cel al lui Hristos cuvânt și cea după Hristos petrecere. De vreme ce adevărat este cel ce a zis: „Că în Hristos Iisus nu este parte bărbătească și femească” (Gal. 3.28)⁴⁰⁹, adevărat semnele și patimele fireî ceî de sub stricăciune și sub naștere; ci

⁴⁰⁷ *Cartea a patra a Regilor*, 2, 13-14:

13. Apoi apucând mantia lui Ilie, care căzuse de la acesta, s-a întors înapoi și s-a oprit pe malul Iordanului;

14. Și a luat mantia lui Ilie care căzuse de la acesta și a lovit apa cu ea, zicând: «Unde este Domnul Dumnezeu al lui Ilie»? Și lovind apa s-a tras la dreapta și la stânga și a trecut Elisei”.

⁴⁰⁸ *Faptele Sfinților Apostoli*, 17, 28: “Căci în El trăim și ne mișcăm și suntem, precum au zis și unii dintre poeții voștri: căci al Lui neam și suntem”.

⁴⁰⁹ *Epistola către Galateni a Sfântului Apostol Pavel*, 3, 28: “Nu mai este iudeu, nici elin; nu mai este nici rob, nici liber; nu mai este parte bărbătească și parte femească, pentru că voi toți una sunteți în Hristos Iisus”.

este numai cuvânt închipuitor de Dumnezeu, încheșat cu cunoștință Dumnezească și cu mișcare unatecă de cunoștință și socotință, care iubește numai pre fapta bună. Nicî Elin sau Iudeu, prin care să însămnează feluritele părerî ai slăvirei de Dumnezeu; Orî ca să zicem mai drept cea dimprotivă: Că acela (Elenul) fără dă înțelegere înfătoșază multe începătoriî; Iară pre o Începătorie despărțindu-o în protivnice puteri și lucrări, făurește cinstirea a multor Dumnezei, care cinste aduce celor ce să închină multă despărțire și turburare, și cu feluritul chip al închinării se fac de răs; Iară acesta (Iudeul) una, adecă o singură Începătorie învățând, însă strâmtă și nesăvârșită, și mai ales și neipostăsuată, ca o pustie și deșartă de cuvânt și de viață, cade către o întocmai răutate, după cuvântul cel mai sus zis, prin cele împotivnice, adecă în neDumnezeire. Fiindcă împrejur scriind numai într-o singură față pre cea una Începătorie și pre aceasta Ipostăsuindu-o fără de Cuvânt și Duh, orî întrupată prin Cuvânt și Duh, adecă cu multă desăvârșire dăruită cu bunătățile; Neînțelegând că, ce Dumnezeu este acela care este lipsit de acestea (de Cuvânt și Duh)? Orî cum va petrece Dumnezeu acela, carele prin împărțășire de asemenea cu cei de sub naștere și cuvântători din întâmplare ș-au apropiat pre acestea (ca niște bunătăți)?

Decî în Hristos însă nicî una dintru acestea, precum am zis mai sus, ci numai Cuvânt adevărat al buneî cinstiri și așzământ întărit al tainiceî Teologhiî; Carele și pre rășchirarea Dumnezeireî a celui de mai înainte cuvânt o leapădă, (pre multa Dumnezeire) și pre strângerea cea de pre urmă a celui de al doilea nu o priimește; Prin urmă și pre cel răsculător pentru firească mulțime (a Dumnezeilor) o alungă, ca pre o Elinească, Asemenea și pre cea pătimitoare prin unimea cea după Ipostas, ca pre o Iudaicească, întrucât lipsit de Cuvânt și de Duh, s-au întrupat îmbunătățit prin Cuvânt și Duh cel Dumnezeesc să cinstește de ei, ca când nu ar fi Minte și Cuvânt și Duh. Decî ne învăță (cuvântul și porunca lui Hristos) pre cei credincioși, cariî cu chemarea Darului am venit la cuvântul adevărului prin credință, o fire și o putere a Dumnezeireî să cunoaștem, adecă Un Dumnezeu în Tatăl și Fiul și Sfântului Duh privindu-să. Adecă a cunoaște pre cea una și nepricepută Minte ființăște și Ipostatnicește petrecătoare, Singură Născătoare după ființă numai al Singurului Ipostatnicește petrecător fără de început Cuvânt, și numai ai cei de-a pururea viitoare vieți ființăște și Ipostatnicește petrecătoare (familiară) al Duhului Sfânt Izvor. În Treime Unirea, și în Unime Treimea, nu alta în alta; Fiindcă Treimea nu este întâmplată în Unime, ca calitatea în ființă; orî și altfel în Treime Unimea, căci este fără de calitate (ceime). Nicî iarăși ca alta și alta Unimea și Treimea, orî Treimea de Unime: simplă și de o fire fiind. Nicî iarăși ca alta osebită de alta, fiindcă n-are osebite duple putere Unimea de Treime nicî Treimea de Unime; și nicî vre-o schimbare are Unimea de Treime și privită îndeobște a celor spre dânsa din parte, orî precum deobște oarece și de un neam cu o singură cugetare privindu-se, să deosebește în parte de cele ce sunt sub dânsa, așa ca cum s-ar deosebi și Unimea de Treime, (nicîdecum); Ci este ființă de Sineși ființăște, și Putere de Sineși putere. Nicî iarăși ca alta prin alta; Fiindcă Treimea nu este după strămutare din Unime (derivându-se), nenăscută aflându-se și de Sineși arătată: Ci Aceiași, precum cu adevărat și înțelegându-se și Unime și Treime: Și aceasta după cuvântul ființii, iar ceialaltă după chipul ființii: Toată Unimea aceiași nedespărțându-Se în părți prin Ipostasuri; și toată Treimea aceiași, afară de a se amesteca prin Unime, ca să nu aducă prea multă Dumnezeire prin împărțire, și pre neDumnezeire prin amestecare, de carea să depărtează cuvântul cel după Hristos și să face strălucind cu lumina (lămurireî).

Decî zic cuvânt al lui Hristos pre cea nouă propoveduire a adevărului, întru care nu este parte bărbătească, orî femească, care sunt: semnele și patimele fireî ceî de sub stricăciune și naștere. „Nu Elin și Iudeu“ (Col. 3.11)⁴¹⁰, care sunt: cele contra puse cuvinte despre Dumnezeire. „Nu tăere împrejur și netăere împrejur“, care sunt: cele prin acestea potrivite lor slujiri; și adecă ale tăerii

⁴¹⁰ *Epistola către Coloseni a Sfântului Apostol Pavel*, 3, 11: „Unde nu mai este elin și iudeu, tăiere împrejur și netăiere împrejur, barbar, scit, rob ori liber, ci toate și întru toți Hristos”.

împrejur înrăutățază pre cea arătată zidire, prihănindu-o prin semnele legii, iar pre Ziditoru-L bănuiesc ca pre un rău ziditor; Iar al netăerii împrejur, prin patimă a o face Dumnezeu și zidirea să se răscoale asupra Ziditorului: și amândouă merg spre deopotrivă răutate și cheamă la sineși pre Dumnezeasca mânie. „Nu Varvar și Schit“, adecă învrăjbitoare turburare (revoluție) ale unei firii cu sine însăși duple alegere (socoteală); prin care a intrat legea cea afară de fire între oameni a să ucide uni pre alții. Și: „Nicī rob și slobod“, care este: cea fără de socoteală despărțire a aceleiași firii; precum pre cel împreună cinstit după fire îl face necinstit, în lege ajutătoare a iubirei de stăpânire prefăcând pre reaua aplecare a celor stăpâniți, care tiranisăște pre vrednicia chipului: „Ci toate și întru toate Hristos “ (Col. 3.11) ⁴¹¹, Carele zidește pre cea întru Duhul asemănare a Împărăției ceī fără de început, prin cele mai presus de fire și mai presus de lege; Pre carea, duple cum este arătat, o închipuește firește smerenia și blândețea inimei, și pre a căroră împreună adunare, alcătuește desăvârșit pre omul cel zidit după Hristos.

Pentru că fiecă smerit cugetător, fără de alta este și blând; și fiecă blând este și smerit cugetător. Smerit cugetător adecă, fiindcă a înțales că a priimit – pre a fi – cu împrumut; Iară blând, fiindcă a cunoscut cu amăruntul pre întrebuițarea puterilor ce i s-au dat lui după fire. Și adecă prin cuvânt dă pre întrebuițarea acestora (a puterilor) către nașterea faptelor bune, iar de la simțiri desăvârșit pre lucrarea acestora o strânge. Și pentru aceasta adecă duple minte către Dumnezeu este pururea mișcător, iar duple simțire nicidecum pornindu-se, măcar de ar priimi cu desăvârșire pre cercarea tuturor celor dimpreună întristătoare ale trupului, nicī o schimbare de întristare nu închipuește în suflet cea dintr-însul făcătoare de bucurie aplecare. Pentru că pre durerea simțirelor nu o socotește lipsire a dulceților, fiindcă o singură dulceață cunoaște; pre împreună viețuirea sufletului cu cuvântul; de a căruia lipsire este muncă nesfârșită, pre care o însămnează împrejur toate veacurile. Și pentru aceasta lasă pre trup și pre cele ale trupului și urmează alergând către Dumnezeasca viețuire; Și o singură pagubă socotește luiși a fi, deși încă ar fi domn al tuturor celor de pre pământ, adecă pre nedobândirea înDumnezeirei ceī nădăjduite după Dar.

Așadar, „să ne curățim pre înșine de toată întinăciunea trupului și a Duhului“ (2Cor. 7.1) ⁴¹² ca să sfințim pre Dumnezeescul Nume. Și stingând pre necinstita pornire cea spre patimă a poftii, și prin cuvânt legând bine pre nebuna mânie, carea către dulceți să pornește fără de rânduială ca o îndrăcită, să primim pre Împărăția lui Dumnezeu și Părintelui, carea vine la noi prin blândețea. Și pre cele rămase cuvinte ale rugăciunei legându-le cu cele dintăi, să zicem:

„Facă-să voea Ta, precum în Cer așa pre pământ“.

Deci cela ce cu taină aduce pre slujirea lui Dumnezeu numai după puterea cea cuvântătoare, despărțită de poftă și de mânie, acesta îplinește pre voea lui Dumnezeu pre pământ, duple cum rânduielele Îngerilor fac în Cer, și să face întru toate împreună slujitor cu Îngerii, având Îngerească petrecere, duple cum zice într-un loc Marele Apostol: „Petrecerea noastră este în ceruri“ (Filip. 3.20) ⁴¹³, întru care nu să află poftă, ca prin dulceți să slăbănogescă pre puterea minții; Nicī mânie cu turbare, ca pre ceī de un neam fără de rușine să hămăescă: Ci este cuvânt singuratec, carele firește povățuește pre cele cuvântătoare ființi către întâiul Cuvânt; și întru aceasta numai să bucură Dumnezeu și pre aceasta o cere și de la noi robii Lui; și pre aceasta o descopere zicând către Marele David: „Ce-mi este mie în cer și de la tine ce am voit pre pământ?“ (Ps. 72.24) ⁴¹⁴. Nimic alt

⁴¹¹ *Epistola către Coloseni a Sfântului Apostol Pavel*, 3, 11. Vezi nota 409.

⁴¹² *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 7, 1: “Având deci aceste făgăduințe, iubiților, să ne curățim pe noi de toată întinarea trupului și a duhului, desăvârșind sfințenia în frica lui Dumnezeu”.

⁴¹³ *Epistola către Filipeni a Sfântului Apostol Pavel*, 3, 20: “Cât pentru noi, cetatea noastră este în ceruri, de unde și așteptăm Mântuitor, pe Domnul Iisus Hristos”.

⁴¹⁴ *Psalmi*, 72, 24: “Că pe cine am eu în cer afară de Tine? Și afară de Tine, ce am dorit pe pământ?”.

nu să află în Ceruri carea să aduce lui Dumnezeu de la Îngerii, fără numai cuvântătoarea slujire, pre care și de la noi o cere, și pentru aceasta ne-a învățat să zicem când ne rugăm „facă-să voea Ta, precum în cer și pre pământ“. Așadar ia să se mișce și al nostru cuvânt spre căutarea lui Dumnezeu: și adecă puterea cea poftitoare spre dorul Lui, iar cea mânioasă să se nevoească spre păzirea dorului celui către El. Orî mai ales și mai adevărat să zicem: Toată mintea adecă să fie întinsă spre Dumnezeu, împuțernicindu-să care cum prin mâniosul chip, ca c-un glas oarecare tare; și înferbântându-se prin dorul aplecării ceî de voe al ceî poftitoare. Iară când întru acest chip vom urma pre cereștii Îngerii, ne vom afla slujind lui Dumnezeu totdeauna, și arătând pre pământ pre o asemenea petrecere cu Îngerii, având pre mintea noastră mișcându-se spre Dumnezeu asemenea cu aceia, și către nimic alt din cele ce nu sunt după Dumnezeu.

Și dacă vom petrece întru acest chip, vom priimi Dar după rugăciunea noastră, pre Pâinea cea înființată și făcătoare de viață, spre hrănirea sufletelor noastre și spre împreună păstrarea bunelor averi a bunătaților celor privite întru noi, duple cuvântul Celui ce a zis: „Eu sunt Pâinea care din cer să pogoară și dă viață lumii“ (Ioan 6.51, 33)⁴¹⁵; Care (Pâine) toate se face, duple măsura celor ce ne hrănim cu fapta bună și cu înțâlepciunea, și să întrupează prin fiecare din ceî ce să mântuesc în multe chipuri, precum El cunoaște, întrucât încă suntem întru acest veac de față, duple puterea graiului rugăciunei, carele zice:

„Pâinea noastră cea spre ființă, dă-ne-o nouă astăzi“.

Socotesc dar întru adevăr că prin zicerea: „astăzi“, arată pre veacul cest de față, precum altul tâlcuind locul acesta al rugăciunei măi lămurit, zice: Pâinea noastră, carea o ai gătit din început pentru nemurirea firelor, dă-ne-o nouă astăzi celor ce suntem întru această viață de față muritoare, ca să biruim pre moartea păcatului: hrana pâinei vieții și a cunoștinței; A căria împărtășire de s-ar fi făcut părtaș întâiul om, nu i-ar fi urmat călcarea Dumnezeestii porunci. Fiindcă întru adevăr dacă s-ar fi săturat de aceasta Dumnezească hrană, nu era să se stăpânească de moartea păcatului. (Însă dar cel ce să roagă ca să priimească pre pâinea aceasta spre ființă, întru adevăr nu o priimește întreagă, duple cum este această Pâine, ci duple cum poate acela carele o priimește. Căci întru adevăr la toți ceî ce cer să dă pre Sine adecă Pâinea vieții, nu însă și cu același chip la toți, ci la câți adecă aș săvârșit mari lucruri, cu măi bogat chip; iar la ceî ce aș săvârșit lucruri măi mici, măi puțin se dă: la fiecare dar pre cât poate să priimească după vrednicia cea duple minte.)

Către această dar înțâlegere a graiului celui de față povățuindu-ne Mântuitorul, prin porunca care o aș dat prin graiul, cu mare glas ucenicilor Lui a poruncit să nu facă nici o grijire pentru hrana cea simțită, zicând: „Nu vă grijiți cu sufletul vostru ce veți mânca, sau ce veți bea, nici cu trupul vostru cu ce vă veți îmbrăca (Mat. 6.25)⁴¹⁶; că acestea toate păgânii lumii aceștia le caută“ (Luc. 12. 30)⁴¹⁷; Ci „căutați măi întâi Împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și acestea toate se vor adaoge vouă“ (Mat. 6.33)⁴¹⁸. Cum dară este cu puțință să învețe ca rugându-ne să cerem lucruri, pre care măi întâi ne-a poruncit să nu le cerem? Arătat dar este întru adevăr că prin rugăciune n-a poruncit să cerem pre acelea, care prin poruncă nu a sfătuit să le căutăm. Fiindcă prin rugăciune

⁴¹⁵ *Sfânta Evanghelie după Ioan, 6, 51, 33:*

“51. Eu sunt pâinea cea vie, care s-a pogorât din cer. Cine mănâncă din pâinea aceasta viu va fi în veci. Iar pâinea pe care Eu o voi da pentru viața lumii este trupul Meu;

33. Căci pâinea lui Dumnezeu este cea care se coboară din cer și care dă viață lumii”.

⁴¹⁶ *Sfânta Evanghelie după Matei, 6 25:* “De aceea zic vouă: Nu vă îngrijiți pentru sufletul vostru ce veți mânca, nici pentru trupul vostru cu ce vă veți îmbrăca; nu este sufletul mai mult decât hrana și trupul decât îmbrăcămintea?”.

⁴¹⁷ *Sfânta Evanghelie după Luca, 12, 30:* “Căci toate acestea păgânii lumii le caută; dar Tatăl vostru știe că aveți nevoie de acestea”.

⁴¹⁸ *Sfânta Evanghelie după Matei, 6, 33:* “Căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și toate acestea se vor adăuga vouă”.

suntem datorî a o cere numai pre aceia, care după poruncă a o căuta să cuvine. Aceea dar care n-am priimit prin poruncă slobozire să o căutăm, dacă prin rugăciune voim a o dobândi, poate este fără de lege de a o cere. Decî dacă Mântuitorul a dat poruncă să căutăm numai pre Împărăția lui Dumnezeu și pre dreptatea Lui, pre aceasta prin urmare și cu cuviință prin rugăciune poruncește să ceară cei ce poftesc pre Dumnezezeștile Daruri, ca să încredințeze prin rugăciune pre darul celor cerute și să unească pre voea celor ce cer, cu vocea Aceluia care dă pre Dar. Iar dacă și pre pâinea cea de toate zilele, prin care firește să împuternicește această viață de față, numai că nu trecem pre hotarul rugăciunei, cu a ne lăcomi învârtindu-ne pentru petrecerea de mulți ani, (adecă de a aduna multe) și înșălându-ne cu nesimțirea, să uităm cum că suntem muritorî și ca o umbră trecătoare avem pre viață; Ci să cerem pre pâinea zilei prin rugăciune fără de grijă, și să arătăm că înțelepțește după Hristos, cugetând pre viața noastră, gândim de moarte, cu voea mai înainte apucând de fire, și mai înainte de a ne ajunge moartea, noi ne ostenim a despărți pre suflet de la îngrijirea celor trupești, ca să nu să pironască către cele stricacioase, și pre întrebuițarea poștei cei firești să o cheltuească la cele materialnice, învățându-ne lăcomia, carea lesne ne va lipsi de cuviincioasa bogăție a Dumnezezeștilor bunătăți.

Să fugim dar cu toată puterea noastră de împrietenirea cea materialnică și de însușirea ei, și să le lepădăm de asupra minții ca pre niște praf când ne spălăm; și să ne îndestulăm numai cu cele desăvârșit de nevoe pentru starea acești vieți, iar nu cu cele ce o îndulcesc pre ea: Și pentru acelea, precum ne-am învățat, să rugăm pre Dumnezeu, ca să putem să păzim pre suflet nerobit, fără de a să stăpâni de nici una din cele văzute prin trup; și să se arate că priimim hrană pentru acea numai ca să trăim, iar să nu ne rușinăm că trăim pentru aceea ca să mâncăm. Fiindcă adecă cei dintâi este a cuvântătoareî firî, iar ceilaltă a cei necuvântătoare. Ci să ne facem cu de-a mărunțul păzitorî ai rugăciunei, și prin lucrurile aceștia arătându-ne cum că ținem nedespărțit numai o singură viață, adecă prin cea întru Duhul viață, și spre dobândirea aceștia, uneltim pre cele ale acești vieți: În cinstea căria, atâta să iubim pre întrebuițarea aceștia, încât să nu ne lepădăm de a o întări numai cu pâine, și pre fireasca ei bună sănătate să o păzim pre cât putem nesticată: iar nu ca să trăim nouă, ci ca să viețuim lui Dumnezeu, având vestitor sufletului pre trup înțelepțit prin fapte bune; Iar pre suflet propoveditor de Dumnezeu, întrupat cu statornicia la cel bun. Și pentru aceia numai pentru o zi încheind pre pâine, fără de a îndrăzni pentru ea să întindem pre cerere și pentru a doua zi. Și aceasta, în cinstea Celui ce ne-a dăruit rugăciunea. Căci întru acest chip numai prin înșine întocmindu-ne cu lucru, după puterea rugăciunei aceștia, vom putea să înaintăm curat și la celălalt grai, zicând: „Și ne lasă nouă greșalele noastre, precum și noi iertăm greșiților noștri”.

Acela carele după întâia sfătuire a graiului celui ce mai înainte a povățuit, va privi cu luare aminte pre veacul acesta, al căruia închipuire este cuvântul cel zis: „astăzi”, și care prin rugăciune pre nesticata Pâine a înțelepciunei, de la care din început cu îngrădire ne-au depărtat pre noi călcarea poruncii: acesta fiindcă întru adevăr numai o singură dulceață cunoaște bine, pre dobândirea celor Dumnezezești, al căror Dătător adecă după fire este Dumnezeu; iară păzitor după voință este buna alegere a celui ce o priimește. Și numai o durere cunoaște, pre nedobândirea celor Dumnezezești, ai căruia învățator este Diavolul; Iar însuși lucrător este, tot carele prin neputința cugetului pierde pre cele Dumnezezești, nepăzind cinstea lor prin cea de bună voe aplecare a cugetului; Și fiindcă la nici una din cele văzute nu să pleacă voința lui, și pentru aceia întru întristările celor trupești care i să întâmplă lui nu să arată cărtind cu sufletul: întru acest chip acesta cu adevărat fără de patimă iartă pre aceia cari i-au greșit lui; Fiindcă pre cel după atârnare (alegere) bun al lui, care să silește să-l dobândească, nimenea nu poate să i-l ia, neluat după fire fiind crezut. Și puindu-se pre sineși chip și pildă cu fapta bună către Dumnezeu, (dacă și aceasta să cuvine să

o zică cineva), îndemnând să vie spre urmarea lui pre Cel neurmător zice către Dumnezeu: „Iartă-ne nouă greșalele noastre, precum și noi lăsăm celor ce ne greșesc nouă“. Și după cum el asemenea a făcut aproape lui, roagă pre Dumnezeu ca așa să se facă și la el. Fiindcă întru adevăr voește a i să erta lui de la Dumnezeu, după cum el a ertat greșalele acelora ce i-au greșit lui. Adecă: după cum Dumnezeu fără de patimă iartă la cei care iartă, așa și acesta rămâne nepătimaș la câte i să întâmplă, și iartă pre cei ce i-au greșit lui, fără de a lăsa nici o mică aducere aminte din cele ce au apucat mai înainte întristăcioase; Ca să nu să mustre că desprețuește pre fire cu vocea, când are deosebire spre vre-un om, om fiind și el; Și întru acest chip numai după ce se va uni voința cu cuvântul cel firesc, se face firește împăcarea lui Dumnezeu către fire. Și nici nu este cu puțință după alt chip, întrucât firea să scoală asupra eiși după voe, să priimească pre Dumnezeasca și negrăita pogorâre.

Și pentru aceasta poate Dumnezeu voește ca noi mai întâi să începem între noi împăcare, nu ca să se învețe de la noi a să împăca cu cei ce-i păcătuesc și să erte multele și înfricoșatele lor greșale ca o datorie, ci ca să ne curățască pre noi de patimi, și să arate că împreună urmează deplina aplecare a celor ertați cu așăzarea Dorului. Și lămurește foarte seninul și statornic, că după ce se va uni voea cu cuvântul cel firesc, va fi cu totul nestrămutată de sine alegerea cea spre Dumnezeu a celor ce au săvârșit aceasta. Fiindcă cu amăruntul, nici o necuviință nu să arată în cuvântul firelor, a cărora legea este firească și Dumnezească, când va priimi pre mișcarea cea socotitoare lucrătoare unită cu dânsa. Și dacă nici o necuviință nu să află în cuvântul firelor, urmează că voința mișcându-se după cuvântul cel firesc, va avea întru toate pre lucrare întocmită cu vocea lui Dumnezeu, care este cea de voe aplecare lucrătoare cu multă desăvârșire către nașterea faptelor bune, prin Darul firescului Bun. Întru acest chip dar să roagă acela, carele cere pre înțelegătoarea pâine; și pe urma acestuia merge și acela care cere pre pâinea cea din toate zilele, pentru sila firei; și întru acest chip se va așăza, după ce va lăsa celor greșiți greșalele; adecă, după ce va înțelege cum că după fire se află muritor, și de aici în colo în toate zilele pentru necunoscuta moarte pre care o așteaptă, înainte apucă de fire cu voința, și să face de voe și cu de sineși alegerea mort în lume, după cuvântul ce zice: „Că pentru Tine ne omorâm în toată ziua, socotitu-ne-am ca niște oi de junghiere“ (Ps. 43.24)⁴¹⁹; și pentru aceasta întemeează cuvântul cu toți în obște (să împacă), de a nu aduce împreună vre-o cunoștință ticăloasă a veacului acestuia, când se va muta în vecinica viață cea neîmbătrânită, și va priimi de la Domnul și Mântuitorul ca răsplată întocmai pentru toate câte el aicea a răsplătit mai înainte. Fiindcă de nevoie este curată și buna așăzare către câți ne-au mahnit aicea, și mai ales la amândouă părțile prin săvârșirea lucrurilor lor; Fiindcă pentru toate adecă, și nu mai puțin însă și pentru puterea graiurilor celor ce urmează, care sunt întru acest chip: „Și nu ne duce pre noi în ispită, ci ne izbăvește de cel viclean“.

Prin acestea dar, cuvântul arată, că cel ce nu va erta desăvârșit pre cei ce i-au greșit, întrucât să-și arate lui Dumnezeu pre inima lui curată de toată întristarea și împodobită cu lumina împăcării cei cu aproapele, acesta fără de alt nu va dobândi pre Darurile cele bune, pentru care mai înainte s-a rugat: și cu dreaptă judecată se va da în ispită și la cel viclean, ca să se învețe de a înceta de la păcat, după ce va scoate pre cele mânioase întorsătură ale feții care le hrănește împotriva celorlalți. Ispită dar zice aici acum, pre legea păcatului, pre care întâiul om nu o avea când a venit întru ființă; Iar viclean zice pre Diavolul, carele a amestecat pre această lege în firea oamenilor, și prin înșălăciune a așăzat pre om să reîntorcă pre buna aplecare a sufletului lui de la cel ertat la cel oprit, și să-l plece pre călcarea poruncii cei Dumnezeesci; Pentru a căria săvârșire, s-au făcut lepădarea nesticăciunei cei date lui după Dar. Orî iarăși adecă ispită zice, pre cea de voe de sine aplecare a sufletului către

⁴¹⁹ *Psalmi*, 43, 24: „Că pentru Tine suntem uciși toată ziua, socotiți am fost ca niște oi de junghiere“.

patimile trupului; Iar viclean zice, pre chipul lucrării, carele este împlinitor a ceî de voe împătimită aşzare a sufletului. Dintru care pre nicî unul dintru aceia nu va scoate Dreptul Judecător, carî n-aû lăsat celor greşiţi datoriile, şi dacă încă şi acesta gol – fără de fapte –, precum am zis, cere prin rugăciune. Şi pentru aceasta să slobode şi în legea păcatului să se întine unul ca acesta, şi-l părăsăşte ca pre un vârtos şi aspru cu voinţa a stăpâni de cel viclean: Pentru că pre patimile necinstirei, – al căror sămănător este Diavolul –, le-aû înainte cinstit decât pre fire (Rom. 1.26)⁴²⁰, – al căria Ziditor este Dumnezeu. Încă şi pentru căci de voe nu alungă pre atârnarea lui de la patimile trupului, nu să izbăveşte de împlinitorul chip cel după lucrare, după cum am zis, ai împătimatei de sine alegere către aceasta; Fiindcă socoteşte mai de jos pre fire, decât pre neipostăsuitele patimi, prin cea către acestea osârdie a lui, uitând pre al aceştia cuvânt, adecă (al firei), dupre care cuvânt după ce s-aû biruit, să cuvenea să cunoască bine care este legea cea firească şi care legea patimilor cea după de sine alegerea, iar nu după fire aducând şi sâlnică şi muncitoare stăpânire. Şi adecă pre cea dintăi să o grijască, care împreună să ţine prin fireştile lucrări; Iar pre cea a patimilor dupre de sine alegerea, să o alunge departe: Şi prin cuvânt să păzască pre fire, care stă singură de sine curată, neprihănită şi nepătată, fără urăciune şi despărţire; şi iarăşi pre voe să o aşaze tovarăşă alătura cu firea, fără de a aduce ceva cu totul dimpreună cu ea din câte nu slobode cuvântul cel firesc. Şi pentru aceasta orice urăciune cuprinzător, şi fiece despărţire a firei ceî de un neam să se alunge, pentru ca să se asculte, zic, când rosteşte pre rugăciunea aceasta, şi să priimească îndoit pre Dar de la Dumnezeu în locul celor proaste; Care este: şi al ertării al celor măi dinainte păcate, şi pre acoperirea şi izbăvirea despre cele viitoare; şi fără a se slobodi să intre în ispite şi fără a se lăsa să fie stăpânit de cel viclean. Şi acestea pentru una numai adecă, că cu osârdie lasă greşalele aproapelui.

Drept aceea şi noi, ca peste puţin să încetăm cuvântul, așa pe scurt să spunem puterea celor zise. Dacă întru adevăr nu poftim să intrăm în ispită, iar de cel viclean voim să ne izbăvim, lasă credem în Dumnezeu şi să lăsăm greşalele greşiţilor noştri: „Că dacă, zice, nu veţi erta oamenilor greşalele lor, nici Părintele vostru cel ceresc nu va erta vouă” (Mat. 6.15)⁴²¹: Ca nu numai să priimim pre ertarea celor păcătuite, ci şi să biruim pre legea păcatului, fără de a ne slobodi să intrăm în cercarea acestuia, şi ca să călcăm pre vicleanul şarpe, pre al aceştii legi născătorul, întrucât şi ne rugăm ca să ne izbăvim de el, ajutorindu-ne ca de un Voevod şi de Hristos carele a biruit lumca, şi ne intrarmază cu legea poruncilor şi prin lege ne depărtează de la patimi, şi ne leagă prin dragoste către firea acestora (a poruncilor); şi ne mişcă către Sineşi, fiind Pâinea vieţii şi a cunoştinţei, şi a înţelepciunei, şi a dreptăţii, şi cu nesăturare mişcă pre pofta noastră către Dânsul. Şi prin săvârşirea voilor Părinteşti, ne aşază împreună slujitori cu Îngerii, şi prin Îngereasca noastră petrecere cea după vieţuire, arătăm pre cea cerească bună plăcere după buna urmare. Iar de acolo iarăşi ne înalţă la nemărginita suire, la cele Dumnezeşti firî, prin cea după Dar împărtaşire a Duhului (2Petru I. 4)⁴²² întrucât ne facem fiii lui Dumnezeu, având împreună cu noi pre însuşi Lucrătorul acestui Dar, iar după fire Fiû al Părintelui tot fără de prescriere, curat. De la carele, şi prin carele, şi întru Carele, şi avem şi vom avea a vieţii, şi a fi şi a ne mişca.

Deci tot scoposul rugăciunei aceştia, către această Taină a înDumnezeirei lasă să fie îndreptat; ca să ne învăţăm în locul căroră şi în ce fel şi în ce chip ne-am făcut, prin Trupeasca pogorâre a

⁴²⁰ *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, 1, 26: “De aceea Dumnezeu i-a dat unor patimi de ocară, căci şi femeile lor au schimbat fireasca rânduială cu cea împotriva firii”.

⁴²¹ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 6, 15: “Iar de nu veţi ierta oamenilor greşelele lor, nici Tatăl vostru nu vă va ierta greşelele voastre”.

⁴²² *A doua Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Petru*, 1, 4: “Prin care El ne-a hărăzit mari şi preţioase făgăduinţe, ca prin ele să vă faceţi părtaşi dumnezeieştii firî, scăpând de stricăciunea poftei celei din lume”.

Fiului celui Unuia Născut: și de unde și unde ne-a înălțat pre noi, prin puternica Mână a iubirei de oameni; Pre noi, zic, cari eram cuprinși de cel mai de desupt loc al tuturor, întru care ne-a surpat greutatea păcatului.

Și așa să iubim încă mai mult pre Acela, carele ne-a gătit această mântuire așa de cu înțelepciune. Și să arătăm împlinită pre rugăciune prin lucrurile noastre, și să ne înfătoșăm întru acest fel cum că propoveduim pre adevăratul Dumnezeu, Părinte și Dumnezeu al nostru după Dar: Nu încă și Părinte al vieții pre cel viclean prin patimile necinstirei să-l avem, carele totdeauna uneltește să stăpânească pre fire cu tirănie. Și să nu ne arătăm zic, că avem pre acesta (pre cel viclean) ca pre Acela, și cu nesimțirea în loc de viață să cumpărăm pre moarte. Fiindcă cu amăruntul fiecare din acești doi, firește dăruiește la cei ce le urmează lor din cele ce să află la dânșii. Și adecă cel dintâi (Dumnezeu), dăruiește viață vecinică la cei ce-L iubesc pre El, iar cel de-al doilea (cel viclean), insuflă moarte la cei ce să apropie de dânșul, prin punerea ispitelor celor de voe.

Și iarăși îndoit este chipul ispitelor, după Scriptură: Unul adecă îndulcitor, iară celălalt dureros; Și adecă unul de voe, iar celălalt fără de voe. Și acela adecă născător al păcatului, întru carele și ni s-au poruncit, dupre învățătura Domnului, a ne ruga să nu intrăm, când zicem: „și nu ne duce pre noi în ispită”; Și: „Privegheați și vă rugați, ca să nu cădeți în ispită” (Mat. 26.1) ⁴²³. Iar celălalt (chip) pedepsitor al păcatului, muncind pre iubitoarea de păcate așzare a sufletului prin cele fără de voe aduse dureri: Pre al căror chip de dureri, oricine de-l va răbda, mai ales de nu va fi pătruns cu chiroanele răutății, acesta va auzi pre Marele Iacob strigându-î curat: „Toată bucuria să socotiți fraților, când veți cădea în feluri de ispitate, Fiindcă cel curat al credinței voastre răbdare lucrează, – iar răbdarea iscusință – (Rom.5.4) ⁴²⁴, iar iscusința las să aibă lucru desăvârșit” (Iac. 1.2-4) ⁴²⁵. Și pre amândouă felurile ale acestor ispitate, și pre ale celor de voe și pre ale celor fără de voe, le uneltește cu osârdie și cu răutate vicleanul. Și prin unul adecă, pre carele îl samână și-l zădărește prin dulcele trupului, să meșteșugește să depărteze pre voința cea către Dumnezeasca dragoste; Iar prin celălalt cu măgulitor chip, caută să strice pre fire prin boale, după care să silească pre sufletul cel ostenit și trudit de dureri, prin chipul lui cel amăgitor, a porni pre gânduri spre prihănirea Ziditorului. Însă noi cunoscând cu de-amăruntul înțelegerile vicleanului, pre cea de voe ispită prin rugăciune să o depărtăm, ca să nu alungăm pre aplecarea noastră de la Dumnezeasca dragoste; Iar pre cea fără de voe ispită, care ne vine cu slobozirea lui Dumnezeu, să o răbdăm cu vitejie, ca să ne arătăm, cum că înainte cinștim pre Ziditorul firei, decât pre însăși firea. Fie dar nouă tuturor celor ce chemăm Numele Domnului nostru Iisus Christos, și de dulcele vicleanului ceste de acum a ne izbăvi, și de cele viitoare dureri a ne slobozi: prin împărțare Ipostatică a bunătăților celor viitoare;

Cu Darul Domnului nostru Iisus Christos, Carele Singur dimpreună cu Părintele și cu Prea Sfântul Duh, să slăvește de toată zidirea, în vecii vecilor AMIN. AMIN. AMIN.

(Sfârșitul scrierilor din această carte ale Sfântului Macsim Mărturisitorului).

⁴²³ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 26, 1: “Iar după ce a sfârșit toate aceste cuvinte, a zis Iisus către ucenicii săi”.

⁴²⁴ *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, 5, 4: “Și răbdarea încercare, și încercarea nădejde”.

⁴²⁵ *Epistola Sobornicească a Sfântului Apostol Iacov*, 1, 2-4:

“2. Mare bucurie să socotiți, frații mei, când cădeți în felurite ispitate;

3. Știind că încercarea credinței voastre lucrează răbdarea;

4. Iar răbdarea să-și aibă lucrul ei desăvârșit, ca să fiți desăvârșiți și întregi, nelipsiți fiind de nimic”.

*Scurtă cuvântare
despre Sfântul Talasie*

PREA Cuviosul și de Dumnezeu Purtătorul Părintele nostru Talasie, a fost pe la anii 660, întru Împărăția lui Constantin Pogonatul; fiind Prezviter și Egumen a unei Monastiri în Pustiele Liviei pe timpul Sfântului Macsim Mărturisorul, cu care a fost întru strânsă legătură Duhovnicească, și care mai mult a cinstit pre acest Avă Talasie, numindu-l întru o scrisoare ehear al său povățuitor. Cele puse înainte 400 de capete, sunt pline de ziceri pentru dragoste, înfrânare și Duhovnicească viețuire. Toate acestea sunt năravnice, și cuprins Ascheticesc, dar sunt și unele care cuprind înțălegeri dogmatece.

*Ale Prea Cuviosului
și de Dumnezeu Purtătorul
Părintelui nostru Ava Talasie – Livianul și Africanul
Pentru dragoste, înfrânare și cea după minte petrecere
Capete patru sute, către Pavel Prezviterul
Suta întâi*

A căruia stihuri pre margene sunt acestea:

Duhovniceșcului frate și iubit, Domnului Pavel, Talasie,
cel ce adeca cu arătarea este pustnic,
iară cu adevărul neguțator al slavei ceî deșarte.

1 . DORIREA cea către Dumnezeu cu totul întinsă, leagă dimpreună cu Dumnezeu, și cu unii pre alții, pre cei ce dolesc.

2 . Minte ce a dobândit Duhovniceasca dragoste, nu cugetă pentru aproapele cele necuviincioase dragosteî.

3 . Întru amăgire de dragoste ascunde fățarnicia, cel ce cu gura adecă, binecuvintează, iară cu inima defaimă.

4 . Cea ce a dobândit dragoste, rabdă neturburat întristările și durerile cele ce i să aduc asupra de la vrăjmași.

5 . Singură dragostea împreunează zidirea cu Dumnezeu, și pre unii cu alții întru un cuget.

6 . Dragoste adevărată acela are, cea ce nu suferă păreri, nici cuvânt împotriva aproapelui.

7 . Cinstit este lângă Dumnezeu și lângă oameni, cea ce nimic nu meșteșugește spre deslegarea dragosteî.

8 . Osebit este al dragosteî cei nefățarnice, „cuvânt adevărat din știință bună“ (1 Tim. 1.5) ¹.

9 . Ascunde zavistia întru chip de bună gândire, cea ce aduce fratelui defăimări de la altul.

10 . Precum trupeștile fapte bune, pre a oamenilor slavă, așa și celeî Duhovnicești pre a lui Dumnezeu, o trag după sineși.

11 . Dragostea și înfrânarea, curățesc sufletul; iară mintea o luminează, rugăciunea cea curată.

12 . Puternic bărbat e acela, care cu lucrare și cu cunoștință, gonește răutatea.

13 . Acela aflat dar lângă Dumnezeu, care a dobândit nepătimire și cunoștință Duhovnicească.

14 . De voești să biruești cugetele cele pătimase, dobândește înfrânare și dragoste către cei de aproape.

15 . Străruiește-te pre tine de neînfrânare, și de urăciune, și nu vei afla împedecare în vremea rugăciuneî tale.

16 . Precum nu e cu putință a afla în noroiu mirezme, așa nici în sufletul țitorului minte de rău, bună mireazma dragosteî.

¹ *Epistola întâia către Timotei a Sfântului Apostol Pavel, 1, 5:* “Iar ținta poruncii este dragostea din inimă curată, din cuget bun și din credință nefățarnică”.

17. Ține-ți vităjaște mânia și pofta, și degrab te vei schimba din cugetele cele viclene.
18. Strică pre mărirea deșartă, lucrarea cea ascunsă și gonește pre mândrie, aceea, adecă de a nu defăima pre nimenea.
19. Osebit al mării deșarte este, fățarnicia și minciuna; iară a mândriei, părerea și zavistia.
20. Stăpânitor acela este, care s-a stăpânit pre sine, și sufletul și trupul le-a supus cuvântului.
21. AdevERICIUNEA prietenului întru ispită să arată, când nevoii dimpreună părtaș să face.
22. Închide simțirele prin chipul tăcerei, și judecă cugetele ce sosesc la inimă.
23. Către cugetele cele de întristare, întâmpenă fără ținare minte de rău, iar către cele iubitoare de dulceți, stai vrăjmășește.
24. Tăcerea, rugăciunea, dragostea și înfrânarea, sunt căruță împătrit împletită ce aduce mintea la cer.
25. Topește-ți trupul tău cu nemâncarea și cu privegherea, și gonește pre muncitorul cuget al ducleții.
26. „Precum să topește ceara de fața focului“ (Ps. 67.2) ², așa de frica lui Dumnezeu, cugetul cel necurat.
27. Rea pagubă a sufletului priceput este, a întârzia mintea întru patimă defăimată.
28. Rabdă aducerile asupra ale celor de întristare și de durere, că prin aceasta te curățește pre tine pronia lui Dumnezeu.
29. Lepădând materia, și lepădându-te de lume, leapădă-te de aicea și de cugetele cele viclene.
30. Osebit lucru minții este acela, a să îndeletnici de-a pururea întru cuvintele lui Dumnezeu.
31. Precum lucru a lui Dumnezeu este, a chivernisi lumea; așa și a sufletului, a chivernisi trupul.
32. Cu ce nădejde să întâmpinăm noi pre Hristos dulceților trupești până acum slujind?
33. Strică pre dulceța, reaua pătimire și întristare, sau cea de voe, sau cea ce să aduce din pronie.
34. Materia patimilor este iubirea de argint, ca ceea ce este crescătoare a dulceții ce cuprinzătoare.
35. Nedobândirea dulceții, naște întristare; Iară dulceța, împreună cu toată patima s-a înjugat.
36. „Cu ce măsură măsori – trupului tău, întocmai împotrivă de la Dumnezeu-i se va măsura“ (Matei 7.2) ³.
37. Ale Dumnezeeștilor judecăți lucruri, sunt răsplătiri drepte, pentru cele ce s-au lucrat prin trup.
38. Fapta bună și cunoștința, naște nemurirea: a căror lipsire, morții s-au făcut maică.
39. Întristarea cea după Dumnezeu, strică dulceța; Iară stricându-se dulceța, înviere să face sufletului.
40. Nepătimire este, nemișcare a sufletului spre răutate; care a o dobândi, nelesne este, fără de mila lui Hristos.
41. Mântuitor este sufleului și trupului Hristos întru ale căruia urme cel ce urmează, să slobozește de răutate.
42. De voești să dobândești mântuire, lepădă-te de dulceți; și înfrânare și dragoste primește, împreună cu rugăciune întinsă.
43. Osebit este a nepătimirei, socoteala cea adevărată; după care toate lucrează-le cu măsură și cu canon.
44. Domnul nostru și Dumnezeu, unul este Iisus Hristos și mintea ceea ce urmează Lui, nu va petrece în întunec.
45. Adună-ți mintea ta, și pândește-ți cugetele tale, și pre cele ce le vei afla pătimașe, luptă-te cu dânsese.
46. Trei lucruri sunt din care vin cugetele: simțirea, pomenirea și alcătuirea trupului; Dar mai cumplite sunt cele din pomenire.

² Psalmii, 67, 2: „Precum se stinge fumul, să se stingă; cum se topește ceara de fața focului, așa să piară păcătoșii de la fața lui Dumnezeu”.

³ Sfânta Evanghelie după Matei, 7, 2: „Căci judecata cu care judecați, veți fi judecați, și cu măsura cu care măsurați, vi se va măsura”.

47. Căruia s-a dat înțelepciune, cuvintelor celor fără de trup s-au făcut părtaș, și a cunoscut care e începutul și sfârșitul lumii.

48. Nu te lenevi de lucrare, și se va lumina mintea ta. Că zice „Comori ascunse vecinice îți voi deschide ție“ (Is. 45.3) ⁴.

49. A aflat darul lui Dumnezeu, acela ce s-a slobozit de patimi; și mila cea mare, cea ce s-a învrednicit cunoștinței.

50. Mintea ce să lepădat de patimi, cu chip de lumină să face, de vederile celor ce sunt, nelipsit strălucindu-se.

51. Luminare a sufletului, Sfânta cunoștință este; de care lipsindu-se cel nebun, ca întru un întunec umbă.

52. Nebun este, cea ce petrece întru întunec; pre carele îl primește întunecul necunoștinței.

53. Cea ce iubește pre Iisus, se va slovozi de răutate; și cea ce urmează Lui, va vedea cunoștință adevărată.

54. Mintea ce s-a slobozit de patimi, subțiri vede înțelegerile, și deștept fiind trupul, și în somn.

55. Mintea ce s-a curățat desăvârșit, să strămtorează întru cele ce sunt, și afară poftest a fi de toate cele ce s-au făcut.

56. Fericit este acela ce a ajuns întru nemărginirea cea necovârșită. Și acela a ajuns, care a covârșit cele covârșite.

57. Cearcă cuvintele lui Dumnezeu, cel ce îl cinstește pre Dânsul; și le află pre dânsle, îndrăgitorul adevărului.

58. Mintea ce să pornește din îndreptare, află adevărul; Iară ceea ce din vre-o patimă oarecare, nu-l va dobândi pre Dânsul.

59. Precum cu ființa necunoscut este Dumnezeu, așa și cu mărimea este necovârșit (nehotărât).

60. A căruia ființă început și sfârșit nu îi este, a aceștia nici firei nu-i este aflare.

61. Mântuire este a toatei zidiri, pronia cea prea bună. Decî să mulțămim pentru dânsa, Celui ce o au lucrat.

62. Întărește Domnul pre toți cei ce cad, și întru îndurări îndreptează pre toți cei surpați.

63. Hristos este judecător al viilor și al morților, și al faptei fieștecăruia răsplătitor drept (Fap. 10.42 ⁵; Ps. 61.11) ⁶.

64. De voești a stăpâni sufletul și trupul, apucând mai înainte taie pricinele patimilor.

65. Înjugă dimpreună cu faptele bune, puterile sufletului, și te vei desjuga cu adevărat de tirănia patimilor.

66. Pornirele poftei, înfrânează-le cu înfrânarea; Iar pre ale mâniei, cu dragoste Duhovnicească.

67. Liniștea și rugăciunea sunt arme prea mari ale faptei bune. Că acestea curățind mintea, prea văzătoare o face.

68. Vorba dimpreună folosește numai cea Duhovnicească; Iară decât celelalte toate, mai de folos este tăcerea.

69. Din cele cincî chipuri ale vorbeii, pre cele trei alege-le, iară întru al patrulea nu îndesi; iară de al cincelea, depărtează-te.

70. Iubește liniștea, cea ce nu pătimizește către ale lumii; și pre toți oamenii, cea ce nimic nu iubește omenesc.

⁴ *Isaia*, 45, 3: „Și îți voi da ție vistierii ascunse, bogății îngropate în pământ, ca să știi că Eu sunt Domnul Cel Care te-a chemat pe nume. Eu sunt Dumnezeul lui Israel!”.

⁵ *Faptele Sfinților Apostoli*, 10,42: „Și ne-a poruncit să propovăduim poporului și să mărturisim că El este Cel rânduit de Dumnezeu să fie judecător al celor vii și al celor morți”.

⁶ *Psalmi*, 61, 11: „Odată a grăit Dumnezeu, aceste două lucruri am auzit: că puterea este a lui Dumnezeu și a Ta, Doamne, este mila; că Tu vei răsplăti fiecăruia după faptele lui”.

- 71.** Învățător adevărat, știința este; pre care cela ce o ascultă, nepoticnit petrece.
- 72.** Pre aceea singuri nu-i judecă știința, care au ajuns întru săvârșirea faptei bune, sau a răutății.
- 73.** Nepătimirea cea desăvârșit, curate face înțelegerile; Iar cunoștința cea desăvârșit, ne pune înaintea Feții Celui Prea necunoscut.
- 74.** Să măhnește cu întristare, cel ce n-a dobândit dulcele, pre care cel ce nu le-au băgat în samă, nescârbit rămâne.
- 75.** Întristare preste tot, lipsire este a dulceții, măcar cei după Dumnezeu vei înțelege, măcar cei după (Duhul) lumii.
- 76.** Împărăția lui Dumnezeu este bunătatea și înțelepciunea; pre care cel ce le-au dobândit, în Ceruri viețuește.
- 77.** Acela e om ticălos, care a cinstit mai întâi lucrurile, decât sufletul, adevă – trupul –, și decât pre Dumnezeu, lumea.
- 78.** Întocmai dragoste către toți a dobândit, cel ce adevă pre cei îmbunătăți-ți nu-î pizmuește, și pre cei răi îi miluește.
- 79.** Acela să cădea cu adevărat a stăpâni, care a pus lege sufletului și trupului, pre faptele bune.
- 80.** Acela e neguțător Duhovnesc, care pentru cele ce vor să fie întocmai să sânguește, și de dulcele vieții și de cele de întristare cu totul să depărtează.
- 81.** Împuțernicează adevă pre suflet, dragostea și înfrânarea; Iar pre minte, rugăciunea cea curată, și vederea cea Duhovnicească.
- 82.** Auzind cuvinte de folos, nu judeca pre cel ce grăește, ca nu de sfătuirea cea folositoare, pre sineși să te lipsești.
- 83.** Inima vicleană, rele își aduce aminte, și pre isprăvile aproapelui în loc de grășali, rău le cunoaște.
- 84.** Nu crede cugetului când judecă pre aproapele, căci având comoară a reilor, rele și cugetă.
- 85.** Inima cea bună, bune gânduri aduce, și întocmai cu comoara ei sunt și aducerile aminte ale ei.
- 86.** Pândește cugetele și fugi de răutate; ca nu întunecându-se mintea, altele în loc de altele să vadă.
- 87.** Adu-ți aminte de Jidovi și te îngrădește pre sineși (de pre lucrurile lor), carii din zavistie orbindu-se, pre Domnul Dumnezeu rău l-au făcut cunoscut întru velzevul.
- 88.** Părerea cea rea întunecă cugetul, și face a vedea cele afară din cale, în loc de cele cu cale.
- 89.** Aproape de toate faptele bune, sunt înfipite relele; și pentru aceasta cei pățimași rău cunosc faptele bune, în loc de răutate.
- 90.** Întârziind mintea întru dulceață, sau întru scârbă, degrab cade în patima trândăviei.
- 91.** Știința cea curată, rădică sufletul; iară cugetul cel întinat, jos îl surpă pre dânsul.
- 92.** Pornindu-se patimile, gonesc mărirea deșartă; iară răsipindu-se (acelea) iarăși o întorc înapoi pre dânsa.
- 93.** De voești a te schimba de toate patimile, împreună priimește înfrânare, și dragoste și rugăciune.
- 94.** Mintea prin rugăciune zăbovindu-se întru Dumnezeu, pre partea cea pățimașă a sufletului o schimbă din patimi.
- 95.** Dumnezeu (dacă) au dat celor ce sunt ființa, și cu pronia Lui dimpreună pre toate le-au legat.
- 96.** Stăpân fiind și rob făcându-se, săvârșirea proniei, zidirei o au arătat.
- 97.** Dumnezeu Cuvântul neschimbat intrupându-se, cu toată zidirea prin trup s-au împreunat.
- 98.** Streină minune în Cer și pre pământ! Căci Dumnezeu pre pământ și omul în Cer, ca împreunând pre oameni cu Îngerii, dimpreună la toată zidirea să dăruiască înDumnezeirea.
- 99.** Sfințania și înDumnezeirea a Îngerilor și a oamenilor este, cunoștința Sfintei și cei de o ființă Treimi.
- 100.** Ertarea păcatelor, slobozire de patimi este; de care cel ce încă nu s-a izbăvit cu darul, nu a dobândit încă ertarea.

*Ale acestuiași, către același:
Suta a doua*

Ale cărora stihuri pre margene sunt acestea:

„Roagă-te pentru mine frate prea cinstite,
că mari rele aștept, vrednice voiî mele,
scârbe sufletului și dureri trupului”.

1. **DE VOEȘTI** deodată a te schimba de rele, de maica relelor, – de iubirea de sineși – leapădă-te.
2. Sănătatea sufletului este, nepățimirea și cunoștința; care cu neputință este a o dobândi, cel ce slujește dulceților.
3. Usucă pre dulceți și pre cele sufletești și pre cele trupești, întrânarea, dimpreună cu răbdarea, dragostea și cu îndelungă răbdarea.
4. Începătură relelor s-a făcut sufletului, iubirea de sine. Și iubirea de sine, este prietenia trupului.
5. Osebit este al celui cuvântător, a să supune cuvântului; și a-și răni și a-și robi trupul.
6. Batjocură este celui cuvântător, a să supune celui necuvântător și a purta grijă de dânsul spre pofte urâte.
7. Rău lucru al celui cuvântător suflet este a lăsa pre Ziditorul, și a jertfi trupului.
8. Poruncitu-ți-s-au a avea pre trup slugă, iară nu a robi dulceților lui afară de fire.
9. Rupe legăturile prieteniei cei către trup, și nimic nu îi vei da robului, fără numai ceea ce este spre toată nevoia.
10. Încue-ți simțirele întru paza tăcerei, ca să nu smulgă pre minte spre ale sale pofte.
11. Prea mari arme sunt ale celui ce tace cu răbdare, înfrânarea, dragostea, rugăciunea și cetirea.
12. Nu încetează mintea înconjurând împrejurul dulceților, până când robind pre trup, să va îndeletnici în vedere.
13. Pentru porunci ne nevoim, ca să ne slobozim de patimi; Iar pentru Dumnezeștile dogme, ca să ne învrednicim cunoștinței.
14. Nemurire a sufletului este, nepățimirea și cunoștința; Carea nu este lesne a dobândi, cela ce este rob dulceților.
15. Robește-ți trupul curățindu-l de dulceți, și îl schimbă pre dânsul de robia cea grea.
16. Slobod fiind zidit și spre slobozire fiind chemat, nu suferi a robi patimilor celor necurate.
17. Dracii prin cele simțitoare leagă pre minte cu scârbe, și cu dulceți, și cu (patimi) pofte și frică.
18. Frica Domnului ține (înfrânează) poftele, și întristarea cea după Dumnezeu, gonește dulcețile.
19. Pofa înțălepciunei nu bagă samă de frică; și dulceața cunoștinței, gonește întristarea.
20. Patru acestea coprind scripturele: porunci, dogme, înfricoșările și făgăduințele.
21. Oprește pre pofță, înfrânarea și osteneala; și o micșorează pre dânsa, tăcerea și dragostea cea Dumnezească.

22. Nu îmboldi pre fratele cu cuvintele prin vorbe întunecate, că nu vei suferi, împotriva priimind cele asemenea.

23. Oprește pre mânie, îndelungă răbdarea, și neținerea minte de rău, și o micșorează pre ea, dragostea și dimpreună pătimirea.

24. Căruia i s-a dat cunoștință, i s-a dat lumină de gând. Și cel ce după ce o au luat o necinstește, va vedea întunec.

25. Păzirea poruncilor lui Dumnezeu, naște nepătimirea; Iar nepătimirea sufletului, păzește dimpreună cunoștința.

26. Adă în sus pre cele simțitoare spre vedere gânditoare, și trage înapoi pre simțire deasupra simțirelor.

27. Femea cea simțitoare însemnează pre sufletul cel lucrător, cu care împreunându-se mintea, naște pre faptele bune.

28. Cercarea cuvintelor lui Dumnezeu, învață cunoștința lui Dumnezeu pre cea ce o caută întru adevăr cu bună cucernicie și dorire.

29. Ceea ce este lumina celor văzute și celor ce se văd, aceea este și Dumnezeu, celor ce gândesc și celor ce se gândesc.

30. Întristarea cea simțitoare, însemnează pre tăria credinței, întru care toți Sfinții ca luminători strălucesc.

31. Ierusalim Ceresc este, cunoștința celor fără de trup; că întru aceasta să vede vederea păcii.

32. Nu te lenevi de lucrare, de vreme ce să împuținează cunoștința, și făcându-se foamete, te pogori la Egipt (Fac. 26.1-2)⁷.

33. Slobozenie gânditoare este, schimbarea de patimi; care nimenea nu o dobândește, fără de mila lui Hristos.

34. Pământ al făgăduinței este, Împărăția Cerurilor, căria pricinuitoare se fac, nepătimirea și cunoștința.

35. Egipt gânditor este, întunecarea patimilor; întru carele nimeni nu să pogoară, de nu va cădea în foamete.

36. Întru Duhovnicești cuvinte să se umple urechea ta, și de cugetele cele necurate să depărtează mintea ta.

37. Bun, și Înțelept, singur din fire este Dumnezeu. Și se face după împărțășire și mintea, dacă se va sărgui.

38. Înfrânează pântecul, somnul, mânia și limba; și „nu se va poticni de piatră piciorul tău” (Psalm 90.12)⁸.

39. Nevoește-te a iubi pre tot omul întocmai, și gonești dimpreună toate patimile tale.

40. De obște a minții și a simțirei este, vederea celor simțitoare; și deosebit a minții, vederea celor gânditoare.

41. Cu neputință este a să îndeletnici mintea întru cele gânditoare, dacă nu va tăia ținerea ce o are către simțire și către cele simțitoare.

42. Patimă firească are simțirea către cele simțitoare, și trage dimpreună pre minte, trădându-se pre dânsle.

43. Pleacă-ți simțirea spre slujba minții, și nu îi da ei vreme împotriva a o trage pre dânsa.

44. Când se va întâmpla a să îndeletnici mintea întru cele simțitoare, trage înapoi pre simțire, aducând spre minte, pre cele ce îți sta înaintea (adecă lucruri).

⁷ *Facerea*, 26, 1-2:

“1. Și a fost o foamete în țară, afară de foametea cea dintâi, care se întâmplase în zilele lui Avraam. Atunci s-a dus Isaac la Gherara, la Abimelec, regele Filistenilor;

2. Atunci Domnul i s-a arătat și i-a zis: «Să nu te duci în Egipt, ci să locuiești în țară, unde-ți voi zice Eu»”.

⁸ *Psalmii*, 90, 12: “Pe mâini te vor înălța ca nu cumva să împiedici de piatră piciorul tău”.

45. Semn e cum că să îndeletnicește mintea întru cele gânditoare, aceea, de toate a nu băga samă cele ce vatămă simțirea.

46. Deschizându-se mintea întru vederea cea gânditoare, cu anevoe despărțită are dulceața cea pentru dănele.

47. Când mintea va fi bogată de cunoștința unimei, atunci și pre simțire cu totul o are robită.

48. Oprește-ți mintea ta a umbla împrejurul celor simțitoare, ca să nu rodească într-însele, dulceti și scârbe.

49. A cărora mintea întru cele Dumnezești să îndeletnicește dea pururea, a acestora și partea cea pătimasă Dumnezească armă s-a făcut.

50. Cu neputință este a să preface mintea de cunoștință, dacă nu mai întâi va înfrumuseța (înlocui) pre partea cea pătimasă prin ale sale fapte bune.

51. Streină de ale lumii atunci se face mintea, când pre ținerea cea spre simțire de tot o va tăia.

52. Osebit este a cei gânditoare părți a sufletului, a să îndeletnici întru cunoștința lui Dumnezeu; Iară a cei pătimește a lui, întru dragoste și înfrânare.

53. Cu neputință este a să îndeletnici mintea întru lucru simțit, dacă nu cu adevărat are patimă spre acesta.

54. Mintea ceea ce s-a prefăcut de cunoștință, desăvârșită este. Iar suflet desăvârșit e, cel ce s-a amestecat cu faptele bune.

55. Plecarea minții cea spre simțire, roabă pre dânsa o așază dulcetiilor celor trupești.

56. Să clătește mintea din locul cunoștinței, când partea cea pătimasă a sufletului se va mișca întru ale sale fapte bune.

57. „Am luat stăpânire a ne face Fiți ai lui Dumnezeu“ (Ioan 1.12)⁹. Dar nu ne facem, dacă nu ne vom desbrăca de patimă.

58. Nimei să nu socotească, cum că s-a făcut Fiū lui Dumnezeu după lucrare, dacă nu a dobândit întru sineși Dumnezeștile închipuirii.

59. Asemănarea cea după obicei, a bunătații, sau a răutății; sau Fiți Lui Dumnezeu, sau ai Satani ne face.

60. Priceput bărbat este, cel ce ia aminte întru sine, și să sârguește a să despărți de toată întinăciunea.

61. Sufletul cel orbit, bătându-se nu simte; și întru simțirea cea de bine a Făcătorului, a veni nu suferă.

62. Haina cea întinată, scoate afară din Dumnezeștile nunți, și părtași lucrează ai întunerecului celui mai din afară (Mat. 22.12-13)¹⁰.

63. Cel ce se teme de Dumnezeu, să nevoeste pentru sufletul lui; și de împărtașirea cea rea să schimbă pre sine.

64. Nu este lesne a dobândi mila lui Dumnezeu, cel ce l-ai lăsat pre Dânsul și robește dulcetiilor.

65. Iisus Hristos este cela ce zice, – deși a crede nu voim – „Că nimenea nu poate sluji la doi Domni“ (Mat. 6.24)¹¹.

66. Sufletul ce s-a întinat de patimii, s-a orbit; Și fără de tăieri și arzături, a crede nu suferă.

67. Cercări înfricoșate primesc cei aspri, că fără de mari ostenele a să muia nu suferă.

⁹ *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 1, 12: “Și celor câți L-au primit, care cred în numele Lui, le-a dat putere ca să se facă fii ai lui Dumnezeu”.

¹⁰ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 22, 12-13:

“12. Și i-a zis: Prietene, cum ai intrat aici fără haină de nuntă? El însă a tăcut;

13. Atunci împăratul a zis slugilor: Legați-l de picioare și de mâini și aruncați-l în întunericul cel mai din afară. Acolo va fi plângerea și scrâșnirea dinților”.

¹¹ *Idem*, 6, 24: “Nimeni nu poate să slujească la doi domni, căci sau pe unul îl va urî și pe celălalt îl va iubi, sau de unul se va lipi și pe celălalt îl va disprețui; nu puteți să-i slujiți lui Dumnezeu și lui mamona”.

- 68.** Bărbatul cel priceput să nevoește pentru sine, și prin ostenele de voe scapă de cele fără de voe.
- 69.** Nevoința a sufletului este, reaua pătimire și smerenia; Prin care Dumnezeu iartă toate păcatele.
- 70.** Precum poftetele și mâniele înmulțesc pre păcate, așa înfrânarea și smerenia, le șterg pre dânsule.
- 71.** Frânge pre inimă, întristarea cea după Dumnezeu; Iară pre aceasta o naște, frica muncilor (iadului).
- 72.** Întristarea cea după Dumnezeu, curățește inima; și întinările dulceților, le gonește de la dânsa.
- 73.** Răbdarea este iubirea de osteneală a sufletului; și unde este iubirea de osteneală, iubirea de dulceață s-a izgonit.
- 74.** Tot păcatul pentru dulceață să face; Și toată iertarea, prin reaua pătimire și prin scârbă.
- 75.** Cea ce nu suferă a să pocăi prin ostenelele cele de voe, cade după purtarea de grijă în cele fără de voe.
- 76.** Hristos este mântuitor a toată lumea, și „pocăință a dăruit oamenilor spre mântuire“ (Mat. 4.17) ¹².
- 77.** Păzirea poruncilor naște pocăința; Iară păzirea pocăinții, face curățirea sufletului.
- 78.** Curățirea sufletului, schimbare este de patimi; Iar schimbarea de patimi, naște dragoste.
- 79.** Suflet curat este, cel ce iubește pre Dumnezeu; Și minte curată este, ceea ce s-a despărțit de neștiință.
- 80.** Pentru poruncile lui Hristos nevoește-te până la moarte; că prin acestea curățindu-te, vei intra într-o viață.
- 81.** Meșteșugeste-ți trupul ca pre o slugă a poruncilor, păzindu-l pre cât îți este puterea, ne iubitor de dulceață, și fără boală.
- 82.** Scularea asupra a trupului să face din lenevirea rugăciunii, și a mâncării, și a bunei tăceri.
- 83.** Bunii fiilor naște buna tăcere: înfrânarea, dragostea, și rugăciunea cea curată.
- 84.** Cetirea și rugăciunea, curățesc pre minte; Iar dragostea și înfrânarea pre partea cea pătimașă a sufletului.
- 85.** Păzește de-a pururea pre înfrânare deopotrivă, ca nu pentru neîntocmirea, să cazii într-o cele protivnice.
- 86.** Cea ce pomenește de-a pururea faptele sale prin lacrimi, acela nu va cădea într-o alte rele.
- 87.** Apusuri sunt gânditoare, sufletele cele pătimașe; că unora ca acestora a apus Soarele dreptății.
- 88.** Fiul al lui Dumnezeu este, cel ce s-a asemănat cu Dumnezeu prin bunătate, și înțelepciune, și putere și dreptate.
- 89.** Boala a sufletului este deprinderea răului; Iară moarte, păcatul cel după lucrare (Rom. 5.12) ¹³.
- 90.** Necăștigare gânditoare este nepătimirea cea desăvârșită; într-o care făcându-se mintea, să depărtează de cele de aici.
- 91.** Păzește faptele bune ale sufletului într-o tocmire, că dintr-o aceasta să naște roada dreptății.
- 92.** Vederea celor gânditoare zic, cum că este netrupească, ca ceea ce cu totul este schimbată de materie și de chip.
- 93.** Cel ce legiuiește pre sine, să nu calce pre sine. Că cel ce nu bagă în samă pre sine, să înșală pre el însuși.
- 94.** Precum cele 4 stihii din materie și din chip, așa și trupurile cele dintr-o însele, dintr-o aceleași s-au alcătuit.
- 95.** Trup făcându-se Cuvântul pentru iubirea de oameni (Ioan 1.14), nici ceea ce o au făcut o a schimbat, nici ceea ce a fost, o a prefăcut.

¹² *Sfânta Evanghelie după Matei*, 4, 17: “De atunci a început Iisus să propovăduiască și să spună: Pocăiți-vă căci s-a apropiat împărăția cerurilor”.

¹³ *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, 5, 12: “De aceea, precum printr-un om a intrat păcatul în lume și prin păcat moartea, așa și moartea a trecut la toți oamenii, pentru că toți au păcătuit în el”.

96. Precum din Dumnezeire și din omenire, și întru Dumnezeire și întru omenire; așa din două firii, și în două firii, zicem pre Hristos.

97. Un ipostas la Hristos mărturisim, în două firii împreunate (și) nedespărțite.

98. Nedespărțit pre un ipostas a lui Hristos slăvim și neamestecată pre împreunarea a amândouă firelor o mărturisim.

99. Unei ființe în Trei Ipostasuri a Dumnezeirei ne închinăm, și de o ființă pre Sfânta Treime o mărturisim.

100. Osebirii ale celor trei Ipostasuri: Părințimea, Fiimea, Purcederea. Iar de obște a celor trei Ipostasuri: Ființa, Firea, Dumnezeirea, Bunătatea.

Ale acestuiași, către același
Suta a treia

A cărora stihuri pre margene sunt acestea:

Iară rele cu adevărat, nu cele pre trup îl strică,
și pre suflet îl curățesc; ci cele
ce întristează pre știință, iară pre trup îl veselesc.

- 1 . **PENTRU** cel din fire Bun, bune gândește, și pentru tot omul, bune cugetă.
- 2 . Pentru cuvinte, și pentru lucruri, și pentru gânduri, răspuns ni se va cere de la Dumnezeu în ziua judecării.
- 3 . Deprinderea faptei bune saū a răutății, ne pornește pre noi a gândi bune saū rele, saū a grăi, saū a lucra.
- 4 . Minte ce s-a biruit de patimi, gândește cele necuviincioase; Dar arată pre gând, cuvintele și lucrurile.
- 5 . Decât gândul cel rău, merge mai înainte patima; Iară pricină a patimii, este simțirea; Iară a relei obișnuiri a aceștia, arătat este cum că este mintea.
- 6 . Încue-ți afară simțirea, și te luptă cu asupreală, și cu armele poruncilor ucide patimile.
- 7 . Răutatea zăvobind, are trebuință de nevoiță zăbavnică; Pentru că obiceiul după ce s-a înfipt, îndată nu se mută din loc.
- 8 . Nevoița este întinsă a dragostei și a înfrânării, prin răbdare și prin tăcere, ucide pre cele ce îi staū asupră.
- 9 . Pornește-ți mintea spre rugăciune adesea, și strică pre cugetele cele ce sosesc la inimă.
- 10 . Are trebuință nevoița de răbdare și de îndelungă răbdare; Pentru că iubirea de osteneală cea zăbavnică, (adecă prin ea), să izgonește iubirea de dulceți.
- 11 . Lesne te iscusești întru ostenelele nevoițelor, dacă le vei lucra toate cu măsură și cu canon.
- 12 . Păzește măsura nevoiței deopotrivă, și să nu deslegi canonul, afară de vreo nevoie.
- 13 . Precum pre cugete le curățește dragostea și înfrânarea, așa și „pre toată înălțarea ce să rădică asupră“ (2Cor. 10.5) ¹⁴, vederea și rugăciunea.
- 14 . Știința curată fac ostenelele nevoiții, adecă: Postul, privegherea, răbdarea și îndelungă răbdarea.
- 15 . Cel ce rabdă aducerile asupră ale ispitelor celor fără de voe, smerit cugetător, bine nădăjduit și cercat să face.
- 16 . Răbdare este, iubire de osteneală a sufletului; Și să alcătuește aceasta, din ostenelele cele de voe, și din ispitele cele fără de voe.

¹⁴ *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 10, 5: “Și toată trufia care se ridică împotriva cunoașterii lui Dumnezeu și tot gândul îl robim, spre ascultarea lui Hristos”.

17. Topește pre răutate, îngăduirea celor cumplite, și o pierde desăvârșit, răbdarea cea până la sfârșit.
18. Durere pricinuește simțirei, aducere asupra a ostenelelor; și pre dulceață o strică, pornirea aspră a scârbei.
19. Patru sunt prea de obște patimi, pre care înțelepțește le meșteșugește Pronia una împotriva alteia.
20. Pre dulceață o rușinează aducerea asupra a scârbei, și pre poftă o veștejește frica muncii (iadului).
21. Minte ce înțeleaptă, iscusește sufletul său și întru toată nevoița obișnuște trupul său.
22. Sârguește-te a arăta Călugăr, nu pre omul cel din afară, ci pre cel dinlăuntru schimbându-l de patimi.
23. Lepădarea cea dintâi este, schimbare de lucruri; Iar a doua, și a treia, este cea de patimi și de neînțelegere.
24. Lesne cineva să schimbă de lucruri; Iară de cugetele cele spre dânsle nu cu puțină osteneală.
25. Țiindu-ți pofta, și pre mânie o vei birui; Că aceasta este pricină a turburării mâniei.
26. Oare ne-am schimbat de cugetele pătimașe? și rugăciunea cea curată și nematerialnică o am câștigat, sau încă nu?
27. Mare este mintea ceea ce s-a schimbat de patimi, și care despărțindu-se de cele ce sunt, întru Dumnezeu petrece.
28. Întru trei acestea filosofește cea ce sporește înainte: întru porunci, întru dogme și întru credința Sfintei Treimi.
29. Minte ce s-a slobozit de patimi, întru acestea să află: adecă, întru priceperile cele subțiri, întru vederea celor ce sunt, și întru a lor lumină. (adecă, cea vecinică).
30. Prea rele patimi în sufletele noastre s-au ascuns, și atunci să arată, când să vădesc lucrurile.
31. Minte petrece uneori nesupărată, căci a dobândit nepătimire din parte, dar e necercată, pentru depărtarea lucrurilor.
32. Să pornesc patimile prin aceste trei: prin pomenire, prin amestecare din stihii a trupului, și prin simțire, precum s-a zis.
33. Minte după ce a încuiat simțirea, și după ce a domolit amestecarea, către singură pomenirea are războiul.
34. De simțiri atuncea să pornesc patimile, când înfrânarea nu va fi de față și dragostea cea Duhovnicească.
35. Postul cel cu măsură, și privigherea, și cântarea Psalmilor, au fire a domoli amestecarea trupului.
36. Trei acestea cu adevărat prefac pre amestecarea întru cea mai rea stare, adecă: neorânduiala mâncării, prefacerea aerului, și atingerea dracilor.
37. Pomenirele cele pătimașe, prin acestea să subțiază: prin rugăciune, prin cetire, prin înfrânare și prin dragoste.
38. Simțirea mai întâi încuie cu tăcerea, și atunci cu armele faptelor bune, dă război cu pomenirele.
39. Păcatul cel după gândire este, reaua obișnuire a cugetelor; Iar cel după lucrare este, reaua obișnuire a lucrurilor.
40. Reaua obișnuire a cugetelor și a lucrurilor este aceea, a nu le obișnui pre amândouă cu bună credință și cu dreptate.
41. Legături sunt minții patimile cele de ocară, ce o țin pre dânsa între lucrurile cele simțitoare.
42. Acela are nepătimire desăvârșit, carele nici spre lucruri pătimește, nici spre pomenirele lor.
43. Sufletul cel bun, bine face aproapelu, și necunoscându-se, îndelung rabdă spre el, și pătimind rabdă cele de la dânsul.
44. Averi rele sunt cugetele cele viclene; de care cel ce nu se leapădă, nu va fi ucenic cunoștinței.
45. Cea ce ascultă pre Hristos spre sineși la lumină să aduce, și cea ce-L urmează pre El, spre sineși să îndreptează.

46. Ținerea minte de rău, lepră este sufletului; și să întâmplă aceaste, din necinste, din pagubă, sau din cugetele părerei.

47. Pre mintea cea zavistnică o orbește Domnul, căci să întristează cu nedreptate pentru bunătățile aproapelui.

48. Sufletul cel clevetitor, are limbă cu trei bolduri, că pre sine, și pre cel ce-l ascultă, uneori și pre cel ce se clevește îl vatămă.

49. Nețitor minte de rău este cela ce se roagă pentru cela ce l-a scârbit; și să schimbă de ținerea minte de rău, cela ce nu cruță darurile.

50. Urăciunea către aproapele este moarte sufletului; Și aceasta o are și o lucrează sufletul clevetitorului.

51. Trândăvirea este defăimare a sufletului, și sufletul ce defaimă este acela, care bolește cu iubirea de dulceți.

52. Cela ce iubește pre Iisus, să iscusește întru ostenele; Iar suferirea ostenelelor, gonește trândăvirea.

53. Să împuternicează sufletul prin ostenelele nevoiței, și când face toate cu măsură, gonește trândăvirea.

54. Cela ce se-și înfrânează pântecelul, veștejaște pofta, și cugetelor curviei nu își robește pre mintea sa.

55. Mintea celui înfrânat, este locaș Sfântului Duh; Iar a celui îndrăcit cu pântecelul, este sălășluire a corbilor (Isa. 34.11)¹⁵.

56. Sațiul feluritelor înfrumusețări ale mâncărilor, face pofta, iară foamea îndulcește și însuși singură pâinea.

57. Să schimbă de zavistie, cela ce dimpreună să bucură întru ascuns cu cela ce să zavistuește; Și să schimbă de zavistie, cela ce ascunde pre cel ce să zavistuește.

58. De cela ce vietuește cu lenevire, depărtează-te pre sineți, măcar de a dobândit nume mare lângă mulți.

59. Bărbat iubitor de osteneală câștigă-ți ție prieten, și afli acoperământ ochior tăi.

60. Cel leneș la mulți stăpâni s-au vândut pre sine, și cum îl poartă pre dânsul, așa să și preface (trăește).

61. Bine îți cugetă ție ca un prieten în vremea păcii, și în vremea ispitei, ca un vrăjmaș te luptă.

62. Sufletul își pune pentru tine mai înainte de pornirea patimilor; Iar când se vor porni, sufletul tău apucă.

63. Pământul ce s-a înțâlenit, s-a umplut de măcăcini; și sufletul cel lenevos, de patimi necurate.

64. Mintea cea înțeleaptă, își înfrânează sufletul său, și își căznește trupul, și robește patimile.

65. Semne a celor dinlăuntru, sunt mișcările cele arătate înainte. Precum roadele ce să aduc înainte, arată ce copac le-a făcut.

66. Pre fățarnic îl vădesc cuvintele și lucrurile, și pre mincinosul proroc cel ascuns, îl aduc la arătare.

67. Mintea cea fără de socoteală, nu pedepsește sufletul său; și de dragoste și de înfrânare îl depărtează pre el.

68. Pricină a gândurilor celor rele este, deprinderea cea rea, care să alcătuește din mândrie și din îngâmfare.

69. Osebite ale celor mai sus zise sunt: fățarnicia și viclesugul, lucrarea relelor, luarea în răs și netrebnicia minciună.

¹⁵ *Isaia*, 34, 11: "Pelicanul și ariciul vor fi stăpâni lui, bufnița și corbul locuitorii lui. Și pe deasupra, Domnul va întinde peste el frânghia nimicității și cumpăna pustiirii. Și oameni cu chip de țap într-însul vor locui și de viță bună socotiți vor fi".

- 70.** Slujesc celor mai sus zise: zavistia și pricina, iuțimea și mânia, scârba și ținerea minte de rău.
- 71.** Aceasta este calea celor ce viețuiesc în lenevire, și acesta este comoara celor ascunse întru mine.
- 72.** Mântuesc sufletul, reaua pătimire și smerenia, și din patimile cele mai sus zise îl schimbă pre dânsul.
- 73.** Osebit este al gândului celui priceput, cuvântul cel de folos; și a sufletului celui bun, fapta cea îmbunătățită.
- 74.** Minte cea luminată, grăește cuvinte înțelepte; și sufletul cel curat, lucrează cugete Dumnezești.
- 75.** Gândurile celui îmbunătățit, înțelepciune cugetă; și cuvintele lui, luminează pre cei ce le aud.
- 76.** Când zac în suflet fapte bune, bune cugete lucrează; Iar când sunt cele rele, rele cugete naște.
- 77.** Sufletul celui pătimăș, este prăvălie a gândurilor celor nebune, și din comoara lui scoate cele viclene (Mat. 12.35) ¹⁶.
- 78.** Comoara cea bună, deprinderea faptei cei bune este; și mintea cea bună, dintru aceasta scoate cele bune.
- 79.** Minte lucrându-se de Dumnezeasca dragoste, bune gânduri pentru Dumnezeu lucrează; Iar de iubirea de sine, împotrivă (naște).
- 80.** Minte pornindu-se de dragostea către aproapele, bune nelipsit pentru dânsul cugetă (1 Cor. 13.5) ¹⁷; Și iarăși, din cea împotrivă, cele viclene pune întru sineși.
- 81.** Ale gândurilor celor bune, izvoare sunt faptele bune; Iară a faptelor bune, poruncile; Iar a lucrării acestora, este voia.
- 82.** Faptele bune și răutățile, făcându-se și desfăcându-se (în suflet) pornesc pre gândurile ce sunt unele asupra altora.
- 83.** Pricini ale gândurilor celor viclene, sunt răutățile; Iară ale răutăților, neascultarea; Iar a neascultării, înșălăciunea simțirei; Iară a aceștia, lenevirea minții pentru încuerea aceștia.
- 84.** Întru cei ce adecă sporesc înainte, așezările celor protivnice să fac nemutate; Iară întru cei desăvârșiți, după amândouă să face obiceiul cu anevioe mișcat.
- 85.** Putere a sufletului este, obiceiul faptei bune cel cu anevioe mișcat, întru carele cel ce a ajuns, ca un nerobit grăia: „Cine ne va despărți pre noi de dragostea lui Hristos?” (Rom. 8.36) ¹⁸.
- 86.** Povățuește adecă înaintea tuturor patimilor, iubirea de sine; Iar mai pe urma tuturor, urmează mândria.
- 87.** Cele trei prea de obște cugete ale poftei, din patima iubirei de sineși au nașterea.
- 88.** Înțelege cu adevărat cugete: pre al îndrăcirii pântecelui, ale mării deșarte, și al iubirei de argint. Căroră urmează toate întru o împărțășire.
- 89.** Cugetului îndrăcirii pântecelui, îi urmează al curviei; Iar celui al mării deșarte, al mândriei; Iară toate celelalte întru o împărțășire urmează celor trei.
- 90.** Urmează întru o împărțășire celor trei (zise), cugetele, adecă: al mâhnirei, al mâniei, al ținerei minte de rău, al zavistiei, al trândăviei, și celelalte Rugăciune.
- 91.** Stăpâne al tuturor Iisuse Hristoase, dintru toate acestea izbăvește-ne pre noi, adecă, și de patimile cele pierzătoare, și de cugetele cele ce să nasc dintr-însele.

¹⁶ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 12, 35: “Omul cel bun din comoara lui cea bună scoate afară cele bune, pe când omul cel rău, din comoara lui cea rea scoate afară cele rele”.

¹⁷ *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 13, 5: “Dragostea nu se poartă cu necuviință, nu caută ale sale, nu se aprinde de mânie, nu gândește răul”.

¹⁸ *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, 8, 36: “Precum este scris: «Pentru Tine suntem omorâți toată ziua, socotiți am fost ca niște oi de junghiere”.

92. Pentru Tine suntem făcuți, pentru ca puindu-ne în Raiul cel făcut de Tine, să ne desfătăm.

93. Și pre necinstea cea de acum, am luat-o asupra noastră, cinstirea mai întâi decât desfătarea cea fericită, pre cea perzătoare.

94. A căroră răsplătire împotrivă întru înșine o am câștigat, am schimbat viața cea vecinică cu moartea.

95. Decî acum Stăpâne precum ai căutat spre noi și te-ai făcut om, și la sfârșit caută, și ne mântuește pre noi pre toți.

96. Că ai venit să ne mântuești pre noi cei perduți, nu ne despărți pre noi din partea celor mântuiți.

97. Învie sufletele, și mântuește trupurile, curățindu-ne pre noi pre toți de toată spurcăciunea.

98. Rupe legăturile patimilor celor ce ne țin pre noi, cea ce ai rupt taberile dracilor celor necurați.

99. Și ne izbăvește pre noi de tirănia cea de la dâșii, că Ție singur să-ți slujim luminei cei vecinice.

100. Învind din morți și dimpreună dânduind, fericita și veșnica și nesticata dânduire.

AMIN.

*Ale acestuiași,
pentru aceleași:
Suta a patra*

Ale cărora stihuri pre margene sunt acestea:

Dar însă și de cele cu adevărat,
și de cele nu cu adevărat, însă,
Părinte, roagă-te întins către
Domnul Dumnezeuul nostru, ca să ne izbăvească pre noi.

1. CELA ce a despărțit mintea de prietenia cea către trup și de momială, acela a „omorât fratele trupului, cu Duhul cel viețuitor“ (Romanî 8.13) ¹⁹.

2. Nu ți să pară că te-ai despărțit de ținerea cea către trup, încă având mintea umblând întru cele ale trupului.

3. Precum ale trupului osebite sunt, simțirea și cele simțite, întru acest chip și ale sufletului osebite sunt, mintea și cele gândite.

4. Strânge-ți sufletul despre simțire și despre cele simțite, și să află mintea întru Dumnezeu, și întru cele gândite.

5. Ale însuși Dumnezeirei sunt firele cele de gând, și de singură mintea numai ajunse. Iară simțirea și cele simțite, spre slujirea minții s-au zidit.

6. Slujască-ți ție simțirea și cele simțite către vederea cea Duhovnicească; și nu către mulțămirea poftelor trupesti.

7. A omorî și s-au poruncit faptele trupului, ca pre suflet după ce a murit dulceleilor, să-l înviezi cu ostenelele.

8. Stăpânește-te de Dumnezeu, și-ți stăpânește simțirea, și nu da stăpânirea, tu cel mai bun, celui mai rău.

9. Pururea fiitor este Dumnezeu, și netrecut, și nevăzut, și bunătăți pururea fiitoare, și netrecute, și negrăite, au făgăduit celor ce îl ascultă pre Dânsul.

10. Osebit e al minții a petrece întru Dumnezeu, și pentru Dânsul a gândi, și pentru pronia Lui, și pentru judecățile Lui cele înfricoșate.

11. Ai stăpânirea atârănării spre amândouă, fă-te al celui mai bun, și supui pre cele mai rău.

12. Bună este simțirea, și bune cele simțite, ca cele ce sunt lucruri ale bunului Dumnezeu, dar însă cu totul nu se aseamănă cu mintea și cu cele de gând.

13. Ființa cea cuvântătoare și de gând, priimitoare a tot și a cunoștinței sale o au zidit Stăpânul; Iară simțirea și cele simțite, spre trebuința aceștia le-au adus.

¹⁹ *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, 8, 13: “Căci dacă viețuiești după trup, veți muri, iar dacă ucideți, cu Duhul, faptele trupului, veți fi vii”.

14. În ce chip necuviincios este robului celui rău, a supune pre Stăpânul cel bun; Întru acest chip necuviincios este minții ceî cuvântătoare, a robi trupului celui stricăcios.

15. Mîntea ce nu stăpânește simțirea, prin ea cade în răutăți; că de dulceața celor simțite înșălându-se, naște eiși răutate.

16. Țiindu-ți simțirea, oprește-ți și pomenirea; Că pentru asuprele simțirei, să ridică patimile.

17. Supune trupul și te roagă adesea, și de cugetele cele din asuprele, degrab te vei schimba.

18. Îndeletnicești-te nelipsit întru cuvintele cele Dumnezești, că osteneala cea întru acestea, cheltuește patimile.

19. Izbăvește pre minte de înșălăciunea cea întru patimi, citirea, privegherea, rugăciunea și cântarea Psalmilor.

20. Precum primăvara pornește sadurile spre a odrăsli, așa și nepătimirea pornește pre minte către cunoștința celor ce sunt.

21. Păzește de-a pururea poruncile, și vei avea pace, și pre Dumnezeu vei iubi, și cunoștința vei dobândi.

22. Cu osteneală, și cu durere, și cu sudoarea feței, pâinea cunoștinței te-ai osândit a o mânca.

23. Lenevirea, pre strămoșul l-au osândit întru călcarea porunci, și în locul desfătării Raiului, l-au osândit la moarte.

24. Poruncește și tu Evei tale, a să păzi de șarpe, ca nu înșălându-te, să-ți dea ție din pomul cel oprit.

25. Precum dupre fire, sufletul face viū pre trup, așa și pre suflet, fapta bună și cunoștința.

26. Nor fără de apă este, mîntea cea cu părere înțăleaptă, care să aduce afară de duhurile mării deșarte și ale mândriei.

27. Înfrânându-te de mărirea deșartă, ia-te aminte despre curvie, nu cumva fugând de cinste, să cazî în necinste.

28. Scăpând de mărirea deșartă, privește spre Dumnezeu; Iară de nu, cu adevărat sau în părere vei cădea, sau în curvie.

29. Osebit al mării deșarte este, izvodirea cea arătătoare; Iar a mândriei, a defăima, și a să mânca.

30. Fugind de îndrăcirea pântecelui, păzește-te de plăcerea oamenilor, care nălucește mai înainte a arăta gălbigiune feții.

31. Frumoasă postire este, mîncarea cea puțină, care să bucură și mîncare proastă având, și de plăcerea oamenilor scăpând.

32. Postind până sara, să nu te saturi întru sațiu; Ca nu cele ce le surpi, acestea iarăși să le zidești.

33. Nebând vin, să nu te saturi de apă; Iară de nu, pre aceiași materie dai curviei.

34. Mândria face a să depărta de Dumnezeescul ajutor, și a să nădăjdui luiși, și a să rădica împotriva oamenilor.

35. Împotriva mândriei două lucruri staū înainte, care cel ce nu le priimește, pre al treilea îl va avea foarte cumplit.

36. Pre mândrie o surpă rugăciunea cea cu lacrămî, și a nu defăima pre nimeni, și aducerile asupra fără de voe.

37. Toiag de gând este certarea cea prin ispîte, care învață a cugeta smerit, pre cel ce se înalță întru nebunie.

38. Osebit lucru al minții este, a nu suferi cugetul ce grăește întru ascuns împotriva aproapelui.

39. Precum grădinarul nesmulgând erburile, înecă verdețurile; așa și mîntea necurățind cugetele, pierde ostenelele.

40. Priceput bărbat este cela ce ascultă sfătuirea, și mai vartos a Duhovnicescului Părinte ce îl sfătuește după Dumnezeu.

41. Cel ce s-a omorât de patimi, nu simte sfătuirea, și certarea cea Duhovnicească nicădecum nu o suferă.
42. Căla ce nu priimește sfătuirea, nu-și îndreptează căile lui, ci pre prăpăstii de-a pururea și pre văi să aduce.
43. Călugăr este, mintea ceea ce s-a lepădat de simțire, și cuget al dulceții nici a vedea suferă.
44. Doftor este, mintea ceea ce s-a tămăduit pre sine, și din ceea ce s-a tămăduit, pre altul tămăduiește.
45. Caută fapta bună și să nu te păgubești de dânsa, ca să nu trăești rău și să mori cu ticăloșie.
46. Domnul nostru Iisus tuturor a dăruit lumină, dar cei ce nu să pleacă Lui, pre sineși să întunecă.
47. Nu socoti că este mică paguba faptei bune, că prin aceasta a intrat moartea în lume.
48. Ascultarea poruncii, morților este înviere; că faptei bune după fire îi urmează viața.
49. De vreme ce am murit cu mintea prin călcarea poruncii, de nevoe a urmat pre urmă și moartea trupului.
50. Precum Adam călcând porunca a căzut sub moarte, așa Mântuitorul ascultând, pre moarte a omorât-o.
51. Omoară răutatea, pentru ca să nu înviezi mort; și din moarte mică, să te pogori în cea mare.
52. Pentru călcarea poruncii lui Adam, Mântuitorul s-a făcut om; ca deslegând blestemul, pre toți să-i învieze.
53. Din viață la viață acela să mută, carele a omorât patimile și s-a despărțit de necunoștință.
54. Ispitește scripturile și vei afla poruncile, și cele grăite fă-le, și te vei schimba de patimi.
55. Ascultarea poruncii, face curățirea sufletului; Iară curățirea sufletului, face împărtășire de lumină.
56. Lemnul vieții, cunoștința a lui Dumnezeu este; căruia împărtășindu-se cel curat, fără de moarte rămâne.
57. Începerea lucrării, credința lui Hristos este; Iară sfârșitul ei, dragostea lui Hristos.
58. Iisus este Hristos și Domnul nostru și Dumnezeu, carele ne-au dăruit nouă credința cea întru El, spre primirea vieții cei vecinice.
59. Din suflet și din trup și din Dumnezeire s-au arătat nouă, ca și sufletul și trupul, ca un Dumnezeu, din moarte să le izbăvească.
60. Să câștigăm credință, ca să venim întru dragoste, dintru care se naște lumina cunoștinței.
61. Agonisele credinței, acestea pe rând îi urmează: frica lui Dumnezeu, înfrânarea dulceaților, răbdarea ostenelelor, nădejdea întru Dumnezeu, nepătimirea și dragostea.
62. Din dragostea cea curată, se naște cunoștința cea firească; Iară pre aceasta o priimește cel prea desăvârșit poftit, și acesta este, darul cuvântării de Dumnezeu.
63. Mintea ce stăpânește patimile, din frică cu adevărat le stăpânește pre ele, crezând lui Dumnezeu pentru care le-au nădăjduit, și pentru cele ce s-a făgăduit.
64. Căruia s-a dat credință, i să cere înfrânare, care zăbovind, naște răbdare, ceea ce este deprindere iubitoare de osteneală.
65. Semn al răbdării, nădăjduiește a dobândi pre cele făgăduite, și a scăpa de cele înfricoșate.
66. Așteptarea bunătăților ce vor să fie, împreunează pre minte cu cele ce să așteaptă; Întru care zăbovind, uită pre cele de acum.
67. Leapădă pre cele de acum, căla ce a gustat din cele nădăjduite; Căci toată dorirea a deșertat-o întru acelea.
68. Dumnezeu este căla ce a făgăduit bunătățile cele viitoare; Căruia crezând cel înfrânat, pofteste pre cele ce vor să fie, ca cum ar fi de față.
69. Semn cum că petrece mintea întru cele nădăjduite este, a face uitare desăvârșit celor de aici, și a să lăși ea întru cunoștința celor ce vor să fie.

70. Bună este nepătimirea care o învață Dumnezeu adevărului, de aici adevărind pre sufletul cel iubitor de Dumnezeu.

71. Prea vecinice, și mai înainte de tot veacul, și mai presus de minte și de cuvânt, sunt bănătățile cele gătite celor ce moștenesc făgăduințele.

72. Să ne îndreptăm pre înșine, cu îndreptările bune credințe; ca nu abătând-ne spre patimi, să cădem din nădejde.

73. Iisus este Hristos unul din Treime, căruia și moștean vei să fii.

74. Cel ce s-a învățat cunoștința celor ce sunt de la Dumnezeu, nu crede cu anevoe scripturei pentru cele mai înainte zise.

75. Minte golită de patimi aflând Sfântul Duh cu taină o învață pre dânsa, după măsură, pentru toate cele nădăjduite.

76. După măsura curățirei minții, și cunoștința celor Dumnezești să dă sufletului.

77. Cela ce și-a îndreptat trupul, și petrece într-o cunoștință, de însuși cunoștința prea mult să curățește.

78. Mintea ce începe a filosofa pentru cele Dumnezești, din credință începe, și prin aceasta în mijloc petrecând, ajunge iarăși la credința cea prea înaltă.

79. Să vede adecă începutului filosofiei urmându-i frică, iară sfârșitului, povățuind înainte dragoste.

80. Din credința cea de aproape mintea începând filosofia, săvârșăște întru Teologia cea mai presus de toată mintea, pre care o hotărăsc credință neuitată, și vedere de lucru nearătat.

81. Cuvintele cele pentru Dumnezeu, nu din cele asemenea cu Dânsul, ci din cele pentru El, de Sfinții și Fericirii Părinții noștri să vadă.

82. Și să înțeleg toate cuvintele cele pentru Dânsul, adecă, pentru Dumnezeu, unele după punere, iar altele după lipsire.

83. După punere, precum este: Ființa, Dumnezeirea, Bunătatea și câte altele cu hotărâre să zic. Iar neînceperea, nemărginirea, nehotărârea și câte cu nehotărâre sunt, după lipsire să grăesc.

84. Una fiind cea mai presus de minte și de cuvânt, și ascunsa Dumnezeire a Sfintei Treimi, cele ce să vadă pentru Dânsa, zic a fi cele mai sus zise și cele asemenea.

85. Și precum o Dumnezeire a Sfintei Treimi zic, într-o acest chip și trei Ipostasuri ale unei Dumnezeiri slăvesc.

86. Și înțeleg pre cele ce mai sus s-au zis, după lipsire și după punere, de obște la Sfânta Treime, afară de osebiră. De vreme ce și într-o acestea, cele mai multe adecă, să grăesc după punere, iară unele după lipsire.

87. Și zic iarăși osebirile Dumnezeștilor Ipostasuri acestea, adecă: Părințimea, Fiimea, Purcederea, și câte altele deosebi să grăesc.

88. Iar prin Ipostas îl hotărăsc, ființă împreună cu osebiră. Pentru aceasta firește carele Ipostas are și obștirea ființii și osebiră Ipostasurilor.

89. Și iarăși, cele ce mai sus s-au zis de obște după lipsire la Sfânta Treime, decât cele ce s-au zis după punere, mai Domnitoare le judecă. Dar nu într-o acest chip și la osebiră; De vreme ce și dintru acestea, unele adecă după punere, iară altele după lipsire, precum mai sus s-au zis, le grăesc. Precum aceea adecă: Născut, și aceea adecă, nenăscut, și cele asemenea. Pentru că nenașterea, după singură însemnarea deosebește de naștere. Pentru că aceea adecă, însemnează cum că nu s-au născut Tatăl, iară aceasta, cum că s-au născut Fiul.

90. Și iarăși graiuri și cuvinte obicinuiesc, spre deosebire cuvintelor ce să vadă pentru ființa Sfintei Treimi, precum s-a zis, dar nu celor asemenea cu ființa. Pentru că acestea, sunt necunoscute, și negrăite de minte, și de tot cuvântul, și sunt cunoscute numai de singură Sfânta Treime.

91. Și precum în trei Ipostasuri grăesc pre o ființă a Dumnezeirei, așa și de o ființă spre Sfânta Treime o mărturisesc.

92. Și să vede iarăși de Dâșii, Tatăl și fără de început, și începere. Și adecă, fără de început, ca un nenăscut; Iară începere, ca un născător al Fiului, și Purcagător al Sfântului Duh, care vecinic esă dintr-însul, și sunt după ființă într-însul.

93. Unimea până la Treime, dintr-înșă pornindu-se, rămâne unime. Și Treimea până la Unime iarăși împreună adunându-se, rămâne Treime; ceea ce este și prea slăvită.

94. Și înțeleg iarăși pre Fiul și pre Duhul, nu adecă fără de început, ci pururea fiitoare. Și fără de început adecă, ca cele ce se aduc către începătură și izvor, către Tatăl; Iar pururea fiitoare, ca cele ce sunt din cel pururea fiitor; unul adecă, după naștere fiind dimpreună cu Tatăl, iar altul după Purcedere.

95. Nedespărțită pre o Dumnezeire a Treimei, o păzesc; Și neamestecate pre cele trei Ipostasuri ale unei Dumnezeiri, le mărturisesc.

96. Și osebirii zic a Tatălui, aceea adecă, fără de început, și nenăscut. Iară a Fiului aceea, întru început, și născut. Iară a Sfântului Duh aceea, dimpreună cu începutul, și purces. Și începătură a Fiului, și a Sfântului Duh, nu vremnică zic; Că cum? Ci pre pricină o arată dintru care, precum din Soare lumina, așa din cel pururea fiitor aș starea întru siine. Că dintr-însul sunt după ființă, măcar de și nu una aceștia.

97. Osebirea iarăși a Ipostasurilor, nemișcată și nemutată se păzește totdeauna lângă Dâșele, încă și obștirea ființei adecă, a Dumnezeirei, nedespărțită.

98. Unime în Treime, și Treime întru Unime, mărturisesc; despărțită nedespărțit, și împreună fără de amestecare.

99. Și începătură una a tuturor (adecă a Dumnezeirei) pre Tatăl știu; Al Fiului adecă, și al Duhului; Ca pre un născător, și, ca pre un izvor pururea fiitor, și dimpreună vecuitor, și împreună nemărginit și nehotărât (celor nehotărâți. Și aceștia Trei sunt) de o ființă, și nedespărțiți. Iară al zidirelor, ca pre un Ziditor, și mai înainte știutor prin Fiul, cu adevărat întru Sfântul Duh. „Că din Trânsul, zice, și prin Trânsul, și întru Dânsul, toate, acestuia slavă în veci amin“ (Rom. 11.36)²⁰.

100. Și iarăși dimpreună vecuitoare cu Tatăl, zic pre Fiul și pre Sfântul Duh, dar nu fără de început. Și dimpreună vecuitoare adecă, ca cele ce sunt dimpreună cu Tatăl, ca dintr-un nemărginit, iar nu fără de început, ca cele ce nu sunt fără de pricină; Căci sunt din Trânsul, măcar deși nu pre urmă de Dânsul, precum din Soare lumina, precum mai sus s-au zis. Și le zic iarăși și fără de început, când cineva ia cuvântul cel din vreme. Pentru ca să nu să socotească sub vreme, Acela dintru care este vreme. Decî după pricină, nu sunt fără de început, iar cât după vreme, fără de început, și mai presus de veacuri, și mai presus de vreme, prin care tot, și veacul, și vremea s-au făcut. Încă și cele în veac, și cele în vreme, și cât, cu Tatăl precum s-au zis mai sus, sunt împreună vecuitoare: Cu care împreună Lui să cuvine Ținerea și Slava, în vecii vecilor,

AMIN.

²⁰ *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, 11, 36: “Pentru că de la El și prin El și întru El sunt toate. A Lui să fie mărirea în veci. Amin!”.

*Scurtă cuvântare
despre Sfântul Ioan Damaschin*

CEL DINTRU SFINȚI Părintele nostru Ioan Damaschin carele prin strălucirea cea în chipul aurului, al său Dar de învățătură, s-a numit „izvorător de Aur“, a fost în timpul lui Leon Isavrul, la anii 730, și ca o Muză s-a arătat Sfintei Dumnezești Biserici ai lui Hristos. Prea multe scrieri a lăsat aceștia, de negrăită dulceață ce pică Dumnezeesc Har; în care și pre cel de față cuvânt îl numără, și aici l-am pus, prea mult luând parte la materia aceștii cărți, celor ce doresc a ști, care pre mulți îi înșală, cunoștința faptei bune și a răutății, ca unul ce învață lămurit, câte, și în câte să împarte dupre fel și dupre neam, și cum le are cineva pre unele în aflare, iar pre altele și în lucrare. Și cu totul piatră de Liza este, încercătorul Aurului al faptei bune, și pre neadevăratul metal al răutăților cu meșteșugire deosebindu-l; Încât și cunoștința lui învistierându-l în inimă, meșter cunoscător va fi tuturor în scurt faptelor bune și patimilor.

*Al celui dintru Sfinți
Părintelui nostru Ioan Damaschin,
Cuvânt de suflet folositor și minunat*

DECI A ȘTI ni să cuvine, că îndoit este omul, adecă din suflet și din trup; și îndoite are și simțirele, îndoite și pre faptele bune ale acestora. Cinci sunt adecă ale sufletului, și cinci ale trupului. Și simțirele adecă cele sufletești, pre care și puteri cei Înțelepți le numesc, sunt acestea: Minte, Gândul, Părerea, Nălucirea și Simțirea. Iară cele trupești sunt acestea: vederea, mirosirea, auzirea, gustarea și pipăirea. Pentru aceea îndoite sunt faptele bune ale acestora, îndoite și răutățile. Drept aceea, de nevoie este a ști arătat tot omul, câte adecă, sunt faptele bune cele sufletești, și câte cele trupești. Și iarăși care sunt patimile cele trupești, și care cele sufletești.

Sufletești fapte bune, zicem cu urmare că sunt cele patru prea cuprinzătoare, care sunt acestea: Bărbăția, Înțelepciunea, Întreaga-înțelepciune și Dreptatea; Și întru acestea să nasc faptele bune cele sufletești! Credința, nădejdea, dragostea, rugăciunea, smerenia, blândeța, îndelunga răbdare, suferirea răului, bunătatea, nemânieră, cunoștința cea Dumnezească, neiuțimea, prostimea, neturburarea, nefățarnicia, neîngâmfare, nemândria, nepizmuirea, neviclenia, neiuțirea de argint, împreună pătimirea, milostivirea, împărțirea milosteniei, netemerea, neîntristarea, umilița, sfiala, evlavia, poftirea bunătăților celor de voe să fie, dorirea de Împărăția lui Dumnezeu și pofta punerii de fii. Iară fapte bune trupești sunt acestea; iar mai vârtos unelte ale faptelor bune, care întru cunoștință și dupre Dumnezeu se fac, și afară de toată fățarnicia, și de plăcerea oamenilor, și care spre sporirea smereniei și a nepătimirii aduc pre om: înfrânarea, postirea, foamea, setea, privigherea, starea de toată noaptea, deasa plecare a genunchilor, nespălarea, purtarea numai de o haină, pre jos culcarea, sărăcia, necăștigarea, murdarepsirea, neîmpodobirea, neiuțirea, îndestularea cu ce se întâmplă, tăcerea, a lucra rocodelie cu mâinele sale, și toată reaua pătimire, și nevoița trupească, și altele ca acestea. Care toate, când trupul este sănătos, și de patimile cele trupești să supără, sunt prea de nevoie și prea folositoare; Iară când este bolnav, și cu ajutorul lui Dumnezeu le biruște pre acestea, atuncea nu atâta de nevoie sunt acestea; fiindcă Sfânta smerenie și mulțămirea, pre toate le împlinește.

Deci datorî suntem a zice și pentru răutățile cele sufletești și pentru cele trupești; adecă pentru patimi. Și patimi sufletești sunt acestea: uitarea, trândăvirea, și necunoștința, de care, adecă de acestea trei, ochiul sufletului, mintea întunecându-se, să domnește de toate patimile, care sunt acestea: păgânătatea, reaua credință, adecă tot eresul, hula, mânia, urgia, amărăciunea, iuțimea, urârea de oameni, pomenirea de rău, clevetirea, osândirea, scârba cea dobitocească, frica, temerea, râvna, pizmuirea, slava deșartă, mândria, fățarnicia, minciuna, necredința, lăcomia, iubirea de măterii, împătimirea, lipirea de lucrurile cele pământești, cu scârbă trândăvire, părerea, fudulia, trufia, iubirea de stăpânire, plăcerea oamenilor, viclenia, obrăznicia, nesimțirea, lingușirea, viclesugul, luarea în batjocură, îndoirea de suflet, învoirea cu patimile cele din partea cea poftitoare, și deasa cugetare

a acestora, rădăcirea gândurilor, iubirea de sineși, născătoarea tuturor relelor; și rădăcina tuturor relelor, iubirea de argint; reaua obicinuire și răutatea. Iară patimi trupești, sunt acestea: lăcomia pânteceului, îndrăcirea gâtlejului, desfătarea, beția, mâncarea pre ascuns, iubirea de dulceți, cea în multe feluri, curvia, prea curvia, înverșunarea, necurăția, amestecarea de sânge, stricarea de copii, umblarea cu dobitoacele, poftele cele rele, și toate urâtele patimi, cele afară de fire: furtișagul, furarea de cele Sfinte, tâlhărie,uciderea, toată odihna trupească, și îndulcirea de voile trupului, mai ales când trupul este sănătos; vrăjile, fermecătoriele, vrăjirele cu paseri, vrăjirele din pântece, iubirele de împodobiri, flecăriile, moliciunile, împodobirele, sulimenturile fețelor, nălcirea cea cu totul osândită, răspândirele, jucările în arșicuri, reaua uneltire cea pătimeșă a celor dulci ale lumii, viața cea iubitoare de trup, care îngroșând pre minte, pământească și dobitocească pre acestea o lucrează, și niciodată nu o lasă să caute către Dumnezeu, și către lucrarea faptelor bune. Și rădăcinele tuturor patimilor acestora, și ca cum ar zice cineva întâile pricinii, sunt: iubirea de dulceți, iubirea de slavă și iubirea de argint, dintru care se naște tot răul. Și nu păcătuiește omul nici un păcat, de nu mai întâi Uriașii aceștia mari, dupre cum zice Marcul cel între pustnici prea înțelept, îl va birui, și îl va stăpâni, adecă: uitarea, trândăvirea și necunoștința. Iară pre aceștia le naște, dulceața, și odihna, și a iubi slava oamenilor, și răspândirea. Iară întâia pricinuitoare a tuturor acestora, și ca o maică prea rea, dupre cum măi înainte s-au zis, este iubirea de sineși, adecă dobitoceasca iubire a trupului, și pătimeșă împătimire către ceva. Iară răvârsarea, și slăbănogirea minții, împreună cu glumirea, și cu urâta cuvântare, cum și îndrăsneala, și răsul, a multor rele și căderi sunt pricinuitoare. Și lângă acestea toate, să cuvine a cunoaște, că împestrită o are și în multe feluri pătimeșă, iubirea de dulceți. Și multe sunt dulcețile care amăgesc pre suflet; când nu să trezvește către Dumnezeu, să se întărească cu Dumnezeesca frică, și cu dragostea lui Hristos și de lucrarea faptelor bune să se grijașcă. Că nenumărate dulceți și desmerdări să arată, și trag către sine pre ochii sufletului: cele ale trupurilor, cele ale banilor, cele ale desfătării, cele ale slavei, cele ale trândăviei, cele ale mâniei, cele ale stăpânirii, cele ale iubirei de argint, cele ale lăcomiei. Și să arată întru amăgire, căci își au fețele strălucite de dragoaste, cât sunt vrednice a trage pre cei ce sunt uimiți către acestea, și nu foarte iubesc fapta cea bună și pre asprimea aceștia nu o rabdă. Încă și toată unirea cea pământească, și împătimirea către ceva din cele materialnice, dulceața și veselie fac întru cel împătimit. Și nefolositoare și vătămătoare pre partea cea poftitoare a sufletului, cu împătimirea întru acesta o arată. Cât pentru aceasta întru mânie, și sub iușime, și sub întristare, și sub pomenire de rău, pentru lipsirea lucrului celui dorit lui, cel biruit să supune. Iară dacă împreună cu împătimirea, și o mică oarecare obicinuință îl va stăpâni, cu nesimțirea, Vaiū!, și cu nevindecarea până la sfârșit, face pre cela ce l-au prins, de dânsa să se ție, de dobitoceasca împătimire, pentru dulceața cea de aicea, care este ascunsă.

Deci în multe feluri este împărțită dulceața poștei, precum măi înainte s-au zis. Și nu numai întru curvie, și întru ceialaltă îndulcire trupească să împlinește, ci și întru celelalte patimi. Fiindcă întreaga înțelepciune, nu numai aceasta este, ca adecă numai de curvie să se depărteze cineva, și de dulcețile cele de sub pântece, ci și de celelalte dulceți și desmerdări, afară să fie. Pentru aceea, cela ce pre iubirea de bani, și pre iubirea de argint, și cela ce pre lăcomie o iubește, înverșunat este. Că precum acela îndrăgește trupuri, așa și acesta banii; iar măi vărtos, aceasta este măi înfricoșată; cu cât nici atâta silă are din fire care să-l împingă pre dânsul către patima aceasta. Pentru că și Hățuitorul adecă Vizitiul, neînvațat, acela ar fi putut cu adevărat, și măi ales să se zică, nu cela ce pre calul cel vărtos, și cu greū de hățuit nu i-l ține, ci cela ce pre cel domesticit, și măi blând, și învățat, nu-l poate supune. Și arătat este despre toate părțile, că de prisosit și nu dupre fire este pofta banilor, ca ceea ce nu dupre fire pre silă o are, ci din reaua voire. Pentru aceea, și fără de iertare păcătuiește, cela ce de aceasta voind, să biruește.

Drept aceea să cuvine arătat a cunoaște noi, cum că nu întru desfătarea numai și întru îndulcirea trupurilor, iubirea de dulceți să hotărăște, ci întru tot chipul și lucrul, care cu voirea sufletului este iubit și spre pătimire. Și ca mai lămurit și mai descoperit, încă să se cunoască patimile celor trei părți ale sufletului, și aceasta în scurt am judecat a să adăuga.

Sufletul să desparte în trei părți, în partea cea cuvântătoare, în cea mânioasă și în cea pofitoare. Și patimile părții cei cuvântătoare sunt acestea: necredința, eresul, nebunia, hula, nemulțumirea, și învoirea spre păcate, care să pricinuesc din partea cea pătimașă. Iară vindecarea și tămăduirea relexor acestora este, credința cea neîndoită către Dumnezeu, și adevăratele, și nerătăcitele, și pravoslavnicel dogme ale blagocestiei; De așa cugetare a cuvintelor Duhului, rugăciunea curată și necontenită, și mulțumirea cea către Dumnezeu. Iar ale părții cei mânioase, patimile sunt acestea: nemilostivirea, urăciunea, neîmpreună pătimirea, pomenirea de rău, pizma, uciderea, și deasa cugetare cea întru unele ca acestea; Iară vindecarea acestora, și tămăduirea este: iubirea de oameni, dragostea, blândeța, iubirea de frați, împreună pătimirea, suferirea răului, și bunătatea. Iar ale părții cei pofitoare, patimile sunt acestea: lăcomia pântecelui, îndrăgirea gâtului, beția, curvia, preacurvia, necurăția, înverșunarea, iubirea banilor, pofta slavei deșarte și a aurului, și a bogăției, și ale dulceților celor trupești; Iară vindecarea și tămăduirea acestora este: postul, înfrânarea, reaua pătimire, necăstigarea, răsipirea banilor la săraci, dorirea de bunătățile cele ce vor să fie, a celor nemuritoare, pofta Împărăției Cerurilor, și pofta punerii de fii.

Deci trebuință este a pune întru voi și cunoștința gândurilor celor pătimașe, prin care tot păcatul să săvârșăște. Opt sunt toate cele mai cuprinzătoare gânduri ale răutății: Cel al lăcomiei de pânțece, cel al curviei, cel al iubirii de argint, cel al mâniei, cel al întristărei, cel al slavei deșarte și cel al mândriei. Și gândurile acestea opt, a ne supăra adecă, sau a nu ne supăra, este din cele ce nu sunt întru puterea noastră; Iar a rămânea întru noi, și a nu rămânea, sau a porni pre patimi, sau a nu le porni, din cele ce sunt întru puterea noastră este. Și alta este asupreală, și alta învoirea, și alta lupta, și alta patima, și alta întocmirea, care se apropie și să asemănă cu fapta; Și alta lucrarea, și alta robirea. Și asupreală adecă, este aducere aminte, care așa prost să face de la vrăjmașul, precum: fă aceasta, sau aceea; Precum la Domnul și Dumnezeu nostru „zi ca pietrele acestea să se facă pâini” (Mat. 4.3) ¹, și aceasta dupre cum s-a zis, nu este întru puterea noastră. Iară învierea este: primirea gândului celui supus de la vrăjmașul, și ca cum cugetarea cea cu dânsul, și dulcea vorbire cea din voirea noastră. Iară patima este: deprinderea care se face din învoirea patimei cei supuse de la vrăjmașul, și ca cum deasa cugetare și nălcire. Iară lupta este: starea împotriva gândului celui pătimaș, către surparea patimii cei din gând, sau către întocmirea cu gândul, după cum zice Apostolul „Că trupul pofteste împotriva Duhului, iar Duhul împotriva trupului” (Gal. 5.17) ². Și acestea, unele altora să împotrivesc. Iară robirea este: silnică și fără de voe ducere depărtare a inimei, care din mai nainte prinderea în minte, și din lunga obicinuință, să tiranisăște. Iară întocmirea este: plecarea către patimă a gândului. Iară lucrarea este: însuși fapta a gândului celui pătimaș, dintru împreună întocmirea (pătimașă).

Deci cela ce pre cea dintăi, fără de patimă o gândește, sau prin împotrivă grăire, sau prin certare cu îngrozire, dintru întâia ivire o alungă de la sine, adecă pre asupreală, pre toate cele de pre urmă le-a curmat și le-a tăiat. Iară a celor opt patimi surparea, așa facă-se: lăcomia de pânțece, să ucide de înfrânare; iar de Dumnezeescul dor și de dorirea bunătăților celor ce vor să fie, curvia; Iară de împreună pătimirea cea către cei săraci, iubirea de argint; Iară de dragostea cea către toți și de bunătate, mânia; Iară de Duhovniceasca bucurie, întristarea cea lumească; Iară de răbdare, și de îngăduire, și de mulțumirea cea către Dumnezeu, trândăvirea; Iară de lucrarea cea ascunsă a faptelor

¹ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 4, 3: “Și apropiindu-se, inșpitorul a zis către El: De ești tu Fiul lui Dumnezeu zi ca pietrele acestea să se facă pâini”.

² *Epistola către Galateni a Sfântului Apostol Pavel*, 5, 17: “ Căci trupul pofteste împotriva duhului, iar duhul împotriva trupului; căci acestea se împotrivesc unul altuia, ca să nu faceți cele ce ați voi”.

bune, și de deasa rugăciune ceea ce se face cu zdrobirea inimii, slava cea deșartă; Iară dintru a nu judeca pre cineva și a nu-l defăima ca Fariseul cel mult lăudător, ci a să socoti pre sine cel mai pre urmă decât toți, mândria. Decî așa de patimile cele zise mintea slobozindu-se, și către Dumnezeu înălțându-se, de aicea viețuește viața cea fericită, priimind arvuna Sfântului Duh; Și din cele de aicea ducându-se, cu nepătimire, și cu cunoștință adevărată, va sta înaintea luminei Sfintei Treimi, cu Dumnezeștii Îngerii, în vecii cei nemărginiți, și netrecuți, cu totul acoperindu-se.

Decî în trei împărțit fiind sufletul, după cum mai înainte s-a arătat, că trei sunt părțile acestuia: gândul, mânia și pofta; Dacă este în partea cea mânioasă, dragoste și iubire de oameni; și în partea cea poftitoare, curățania și întreaga înțălepciune, atuncea gândul este luminat. Iară dacă întru cea mânioasă este urăciunea de oameni, și întru cea poftitoare, neastâmpărarea, atuncea gândul este întunecat. Decî gândul adecă, atuncea este sănătos, și întreg înțălept, și să luminează, când pre patimile are supuse, și pre cuvintele lui Dumnezeu, Dumnezeștii le privește, și către Fericita și Sfânta Treime să suie. Iar mânia iarăși atuncea să pornește dupre fire, când pre toți oamenii îi iubește, și către nici unul dintre ei, nici scârbă, nici pomenire de rău nu are; Iară pofta, când prin smerita cugetare, și prin înfrânare, și prin necăștigare va omori patimile, adecă: dulceața trupului, și pofta banilor, și a slavei ceea ce este trecătoare, și se va întoarce către dorul cel Dumnezeesc, și fără de moarte. Pentru că pofta către trei pre pomire o are ori către dulceață și desmerdarea trupului, ori către slava deșartă, ori către amăgirea banilor. Și pentru necuvântătoarea această poftă și dobitocească, defaimă pre Dumnezeu, și pre Dumnezeștile Lui porunci, și pre bun neamul său și-l uită, și către aproapele să sălbătăcește, și pre gând îl întunecă, și nu îl lasă să caute în sus către adevăr. Decât oarecela ce a căștigat, pre cuget mai înalt, de aicea, dupre cum s-a zis, priimește Împărăția Cerurilor; Și viețuește viața fericită, cu așteptarea fericirii cei gătite celor ce iubesc pre Dumnezeu, Căria și noi să ne învrednicim, prin Darul Domnului nostru Iisus Hristos Amin.

A ști ni să cuvine încă și aceasta, că nu este cu puțință a veni cineva în vre-o măsură a orice fel de faptă bună, dacă nu cu iubire ostenicioasă, spre căștigarea aceștia, cu toată puterea, să va sârgui în toată viața, prin sârguință lucrătoare. Precum vino ca să zicem așa, pentru milostenie, sau pentru înfrânare, sau pentru rugăciune, sau pentru dragoste, sau pentru oarecare din faptele bune cele cuprinzătoare; că fieștecarele om lucrează vre-o faptă bună dintru acestea din parte; Precum pre milostenie o lucrează cineva până la o vreme, dar dintru căci o lucrează pre aceasta în puțină vreme (o au lucrat), pre acesta chiar milostiv nu îl vom zice, și mai ales când nu bine și cu plăcere de Dumnezeu, să săvârșăște lucrul cel ce să face. Că nici bun este bunul, când nu bine să face. Ci bun cu adevărat este, dacă nu își pierde plata sa, pentru aceasta, sau pentru aceea; poate pentru plăcerea oamenilor, zic, sau pentru vânarea slavei, sau pentru lăcomie, sau pentru nedreptate. Fiindcă și Dumnezeu, nu pre cele ce să fac și să par că sunt bune le caută, ci scoposul, pentru care să fac. Că zic și de Dumnezeu Purtătorii Părinții noștri, cum că când mintea va uita scoposul blagocestiei, atuncea lucrul cel arătat al faptei bune, să face nefolositor. Pentru că cele fără de socoteală, și fără de scopos să fac, nu numai că nimic nu folosesc, măcar de și bune ar fi, ci și vatămă. Precum almintrelea, și la cele ce să par rele, dacă cu scopos blagocestiv și dupre Dumnezeu să fac; precum când cineva în casa cea de curvăsărie ar fi intrat, și pre curvă din pierzare o ar fi tras. De unde arătat este că nu este milostiv, cela ce de puține ori au făcut milostenie; Nici înfrânat, cela ce pre înfrânare așisderea o au lucrat. Ci cela ce la mai multă vreme și prin toată viața lui, pre fapta bună cu totul o a uneltit, cu socoteală negreșită. Că mai mare decât toate faptele bune, este socoteala, ca una ce este Împărăteasă, și faptă bună a faptelor bune.

Decî precum iarăși la cele împotrivnice: nu zicem curvar, sau bețiv, sau mincinos, pre cela ce odată, întru fieștecare dintru acestea s-au alunecat; Ci pre cela ce mai de multe ori, întru unele ca acestea cade, și neîndreptat (rămâne) petrece. Încă și ceasta, mai vartos lângă cele zise, să cuvine a o ști, și tuturor prea de nevoie, celor ce pre fapta bună adecă, să sârguesc a o isprăvi, iară de la răutate să nevoesc a să abate.

Că cu cât sufletul decât trupul, cu neasemănare este mai bun, și întru multe și prea mari cu totul este mai deosebit, și mai cinstit, pre atâta sunt faptele bune cele sufletești, și mai ales cele următoare de Dumnezeu, și cu nume Dumnezeesc numite sunt, decât faptele bune cele trupești. Și împotrivă să cade a înțelegi și pre răutățile cele sufletești, cum că sunt mai rele și mai mari, decât patimile cele trupești; și cum că și întru lucrările cele dintru dânsule, și întru câștigarea muncilor să deosebesc, măcar deși cei mulți nu știu cum, aceasta tănuindu-se fuge. Fiindcă de beție adecă, și de curvie, și de prea curvie, și de furțișag, și de cele asemenea acestora, să sfiesc, și să tem și fug, sau le pedepsește, căci multora, dintru ceea ce se vede, sunt grețose și urâte; iară către cele care decât acestea, sunt cu mult mai rele, și mai grele, adecă patimile cele sufletești; care și întru așezarea dracilor aduc, și către vecinica muncă cea gătită acestora, celor ce fără de îndreptare să țin de acestea, și cu nedurere și cu nesimțire să află. Către pizmă zic, și către Pomenire de rău, și către răutate și viclenie, și către nesimțire, și către „rădăcina tuturor relelor, adecă, către iubirea de argint“ dupre Apostolul (1 Timot. 6.10)³, și către cele asemenea acestora.

Ci acestea adecă așa, dupre cum cu prostime ne-am aflat întru învățătură, le-am alcătuit, lesne cuprins și înțales, și descoperit desemnând cuvântul cel pentru faptele bune și pentru patimi. Ca cu lesnire să poată cineva a desluși, și a cunoaște, despărțirea acestora și deosebirea, prin luminarea cea cu de-amăruntul făcută cea pentru acestea. Că pentru însuși aceasta împistrit și în multe feluri pre fieștecările le-am alcătuit, ca nici un chip de-ar fi cu puțință, de faptă bună, sau de răutate, să nu rămâie necunoscut. Și în ce chip pre acelea, adecă cu osârdie către înșine să le tragem, pre faptele bune adecă, și mai ales pre cele sufletești, prin care și la Dumnezeu ne apropiem; iar despre răutate și foarte abătându-ne să fugim. Că fericit este cu adevărat, cela ce caută fapta cea bună, și pre aceasta o lucrează, și carele ce este faptă bună cu osârdie cearcă, ca printr-înșea să se apropie la Dumnezeu, și cu Acesta prin minte să se împreuneze. Că acestuia i să dă chear pricepere, și bărbăție, înțelepciune, cunoștință nemincinoasă, și băgăție nejăfuită, ca adecă prin fapta bună cea lucrătoare, către privirea Făcătorului să se suie. Iar fapta bună, și voitoare să numește. Căci cu alegerea și cu sineși voirea, voește să facem noi pre cel bun, nu fără de voe și cu de-a sila. Iară pricepere să zice, căci aduce în minte pre cele folositoare.

Și de voești să adăogăm puțin la prostul acesta cuvânt al meți, ca o pecete de aur, și pentru cel dupre chipul și dupre asemănare făcut, adecă pentru cel prea cinstit decât toate zidirele lui Dumnezeu, omul jivina cea gânditoare, și dupre asemănarea lui Dumnezeu. Dupre chipul (adecă lui Dumnezeu) să zice tot omul, adecă dupre vrednicia minții, și dupre a sufletului; adecă, dupre necuprinderea, dupre nevederea, dupre nemurirea, și dupre de sineși stăpânirea. Așa cu adevărat și dupre stăpânire, și dupre nașterea de fii și dupre facerea de zidiri. Iară dupre asemănare este, dupre cuvântul faptei bune, și dupre faptele acestea care sunt cu nume Dumnezeesc numite, și de Dumnezeu următoare. Adecă, dupre a fi cu iubire de oameni către cei de un neam, a fi îndurat, și a milui, și a iubi pre cel împreună rob; a arăta toată milostivirea în împreună pătimirea. „Că faceți-vă zice, Hristos Dumnezeuul nostru, desăvârșiți, precum și Tatăl vostru cel Ceresc desăvârșit este“ (Mat. 5.48)⁴. Și pre adecă, cea dupre chip, tot omul o are; că necăite sunt darurile lui Dumnezeu. Iară pre cea dupre asemănare, rari, și singuri, cei îmbunătățiți și Sfinți și carii pre bunătatea lui Dumnezeu dupre cât este cu puțință oamenilor, o urmează.

De a căruia prea bună iubire de oameni (dea Dumnezeu) să ne învrednicim și noi, după ce bine îi vom plăcea Lui prin faceri de bine, și după ce următori ne vom face, ai celor ce din veac, bine au plăcut lui Hristos Dumnezeu. Că a Lui este mila, și Lui i să cuvine toată slava, cinstea și închinăciunea,

împreună cu cel fără de început a Lui Părinte, și cu prea Sfântul și Bunul,
și de viață Făcătorul lui Duh, acum și de-a pururea, și în vecii vecilor

AMIN.

³ *Epistola întâia către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, 6, 10: „Că iubirea de argint este rădăcina tuturor relelor și cei ce au poftit-o cu înfocare au rătăcit de la credință, și s-au străpuns cu multe dureri”.

⁴ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 5, 48: „Fiți, dar, voi desăvârșiți, precum Tatăl vostru Cel ceresc desăvârșit este”.

*Scurtă cuvântare
despre Sfântul Filimon*

PREA CUVIOSUL Părintele nostru Filimon, din Purtătorii de Dumnezeu Părinți, trezvit și plângător a fost, iar întru care anii a înflorit, istoria pentru aceasta nouă nu ne arată. Dar ca un bun cucernic și mult iscusit, liniștea foarte a iubit-o mai mult decât alți bătrâni, și următor cu de-adinsul a fost a Marelui Arsenie, care în cuvântul acesta ce-i voesc vor putea a vedea. Întru rugăciune și întru cereri ziua și noaptea, întru a sa pustnicească peșteră a petrecut, ca întru oarecare desfătăcă cămară și cu izvoarele lacrimilor cele pururea curgătoare, și cu suspinurile adesea ori udându-se pre sine, nu că avea oarecare prihană întru sine, ci și partea cea mai bună având, și toată împreună și cea simțitoare și cea gânditoare trecând cu iubire de Dumnezeu, ca un surd și mut a stat înaintea lui Dumnezeu; și învrednicindu-se de minunatul și de Dumnezeescul dar, părtaș a fost luminei. La care ca la o strălucire de Soare, cu ispitirea, cu socoteala, cu osârdia și cu mai înainte vederea, și nemărginit lipindu-se liniștei și tăcerei, cu belșug s-a îmbogățit pre sine, pururea Slăvitul Filimon prea Cuviosul.

Martor a acestor zise vrednic de credință, este cuvântul acesta ce ne zace înainte, întru care Sfințita trezvie a socotitoareii învățături, dacă și întru alt oarecare cuvânt să unește ca întru o Porfiră de Dumnezeu țesută, întru prea luminata bunătate. Cât și către lucrare să întinde, și cât către privirea minții sporește, adevărul a întărit lucrurile, cu vremea îndelungată și cu ispitirea. Dacă deci cuiva îi este dorința, ca de spurcatele și cele fără de chip hainele patimilor – ori cum s-ar zice – a să desbrăca de omul cel vechi, și a să îmbrăca cu haina darului și a luminatei nepătimită, care este omul cel nou întru Hristos Iisus acestea din acest cuvânt des învățându-se, și după putere cu singur lucru sârguindu-se a le împlini, cu lesnire va primi cea dorită.

*Pentru Sfântul Filimon,
Cuvânt foarte folositor*

SPUNEA Părinții de Ava Filimon sihastrul, că s-a înmuiat pre sine într-o oarecare peșteră puțin depărtată de Lavra ce să numea „Romieva“. Și s-a dat pustinceștilor nevoie gânditor, precum zicea Marele Arsenie, grăind întru sine: Filimoane pentru ce ai ieșit tu aicea? Decă ai petrecut în peștera aceea multă vreme; lucrând la împletituri, și cosând coșnițe, și le da Economului, și lua puțină pâine pentru hrana lui. Și nimic de trup nu să grija. Mânca numai pâine cu sare; și aceasta o dată în două zile. Era înlăuntru luminat de Dumnezeu, și acolo, de nespuse taine să învrednicea petrecând întru Duhovnicească veselie. Mergea la biserică în toate Sâmbetele și Duminicele. Și singur umbla, nelăsând pre nimenea ca să se apropie de dânsul; Pentru ca să nu-și taie mintea de către lucrarea ce avea. Iară în Biserică ședea într-un unghișor, cu fața către pământ plecată, slobozind izvoare de lacrimi, neîncetat fiind întristat, împreună cu pomenirea morții, după chipul Sfinților Părinți, și mai ales a Marelui Arsenie, căruia a-și urma să silea *.

Iară când în Alecsandria a început eresurile și în laturile de prin prejur, el s-a despărțit, și s-a dus în Lavra ce să numește a lui „Nicanor“, și l-a primit pre el Pavlin ** iubitorul de Dumnezeu, puindu-l pre el într-un loc al lui, singur, și așezându-l întru toate fără de grijă. Și nu lăsa nici pre unul ca să-și turbure liniștea lui, încă și el numai la vreme de trebuință mergea de-și aducea pâine. Iar în ziua Sfintei Învieri a Domnului nostru Iisus Hristos era amândoi întru vorbele pustnicești nevoie cei Duhovnicești. Și când cuvântul s-a atins de viața pustnicească, atunci a înțales Sfântul Filimon, că și cucernicul său frate Pavlin, hrănește dorul de a viețui în pustie; și arătându-și tot chipul de scriptură prin cuvinte pustnicești adecă: că cu neputință este omului a îngădui lângă Dumnezeu, fără de liniște desăvârșit; Precum oarecând Moisi, minunatul Părinte, cu dragoste să înțeleagă. Că liniștea naște nevoița; iar nevoița, plânsul; iară plânsul, frica; iar frica, smerenia, iar smerenia, vederea; iar vederea, dragostea; Iară dragostea face pre suflet fără de durere și nepătimăș; și atuncea cunoaște omul că nu este departe de Dumnezeu.

Pentru acestea pentru toate grăia lui: să cade ție cu liniște desăvârșită a-ți curăți mintea, și a-și da ei necontenită lucrare Duhovnicească. Că precum ochiul întorcându-se spre cele simțite, vede cele văzute; așa și mintea cea curată vede cele gândite, și să spăimântează de vederea cea Duhovnicească, și cu anevoie este trasă de acolo. Și cu cât să trezește pre sine prin liniște și curățirea poftelor, pre atâta să învrednicește și cunoștinței. Și atuncea este mintea desăvârșită, când fireasca sa înțelegere o va călca, și se va uni cu Dumnezeu. Și având dregătorie Împărătească, mai mult sărăcia *** nu o voește a să apuca de pofte multe, măcar de i-ar aduce lui și toate Împărățiile. Decă de îți este voia să ajungi întru acestea bunătăți, fără de grăjă fii și de către tot omul

* Sintagma *să silea* este adăugată cu creionul.

** Paulinos.

*** În mss. dactilogramă, apare *bogăția*, cuvântul fiind tăiat cu creion negru și înlocuit cu *sărăcia*.

depărtat; Și fugind fugi de lume, și umblă cu osârdie pre calea Sfinților, și leapadă grija despre chipul cel din afară. Aibî chip smerit, și haine proaste, și obicei prost, și grai neviclean, și pășirea fără mărirea deșartă, și glas fără de chip; și să viețuești în sărăcie, și nebăgat în samă să fii de toți; și mai ales decât aceasta păzește-ți mintea, și trezvie, și răbdare întru toate cele mai grele. Și cu tot dinadinsul, păzește neschimbate și nevătămate bunătățile cele agonisite. Și te păzește pre tine cu de-adinsul, a nu primi nici una din poftele cele ce intră cu lenevire. Că deși liniștea taie poftele cele sufletești, însă când ele de noi să scarpină, atuncea mai cu tărie să învăpăcează și să sălbătăcesc, și pre cei ce au acestea, mai mult îi nevoesc a greși. Precum și ranele cele trupești, frecate și scărpinate fiind, nevindecate să fac. Că poate și cuvântul cel deșert a ne despărți de pomenirea lui Dumnezeu, ajutând dracii spre aceasta, și cu simțirea plecându-se lor. Că mare nevoie și frică, este a păzi pre suflet.

Deci să cade a te despărți de tot de lume, și a-ți întoarce sufletul de către pătimirea trupului; și a fi fără cetate, fără masă, strein dulceților, neiuitor de argint, neagonisitor, neiușos, nenumit, neschimbat, nedepinzător lucrurilor omenești, smerit cugetător, milostiv, bun, blând, tăcut, gătit cu inima a priimi * toate cele ce vor fi închipuite de Dumnezeuasca cunoștință. Că nu este cu puțință a scri pre tablă, de nu mai întâi vei șterge scrisorile cele ce sunt pre dânsa. Că așa ne învață pre noi Marele Vasile. Că așa ceata Sfinților Părinți fiind despărțită de viața cea lumească, neturburată au păzit întru ei înțelepciunea cea Cerească, și cu Dumnezeștile legi pre sine s-au întărit și cu lucruri și cu cuvinte de bună credință au strălucit. Și ș-au „omorât mădulările cele de pre pământ“ (Col. 3.5) ¹ cu înfrânarea și cu învățătura Dumnezeștilor scripturi, deschizându-li-să ochii cei de gând ai sufletului, au văzut pre Împăratul Puterilor, făcându-li-să dor mare și călduros. Că aprinzându-se în suflet foarte neșinută Dumnezeuasca dorință, să cuprindă trupul de Duhul, și să face omul cu totul Duhovnicesc. Iată de ce să învrednicesc lucrătorii fericitei liniște! Care depărtându-se pre sine de toată mângâierea cea omenească, sânguri către sângur Stăpânul carele este în Ceruri, vorbesc curat neîncetat.

Acestea auzind acel iubitor de Dumnezeu frate, și cu Dumnezeuasca dorire aprinzându-i-să sufletul, merseră cu dânsul în schit; unde Părinții cei mari au arătat alergarea buneii credințe. Și sălășluindu-se în Lavra Sfântului Ioan Colov, purtarea de grijă o au dat Economului Lavrei; de vreme ce vrea să petreacă cu totul în liniște și în tăcere. Și au viețuit cu darul lui Dumnezeu întru toată liniștea; Iar eșire necurmat făcea în toate Sâmbetele și Duminecele la Biserica; dar întru celelalte zile, petrecea întru rugăciune și întru slujbe, fieștecarele deosebii.

Și era slujba Sfântul Bătrân întru acest chip: Noaptea cânta Psaltirea împreună și cu cântările lui Moisi, negrăbindu-se, și cetea un Evanghelist; Deci cădea zicând întru sine, Doamne miluește, întinzându-și ochii minții către Dumnezeu, cât nici a răspunde nu putea. Și așa puțin somn primind: iarăși la zori cânta întâiul ceas. Și ședea pe scaunul său privind la răsărit; și iarăși cetea de la Apostol și de la Evanghelist; Și așa cetea toată ziua necurmat cântând și rugându-se; cât de multe ori răpindu-se cu mintea întru vedere, nu știa ce este pre pământ. Deci văzându-l fratele așa necurmat întru slujbele lui Dumnezeu, și câteodată schimbat de Dumnezeștile cugete, zise către Bătrânul; Greu îți este ție Părinte a te osteni întru atâta bătrâneță cu bărbăția? Iară el a zis către dânsul: Să crezi fiule, că atâta osârdie și dorire către Sfânta Rugăciune a băgat în sufletul meu Dumnezeu, cât nu pociu a sfârși orânduiala ei. Iară dorirea care este către Dumnezeu, și nădejde către binele cel ce va să fie, biruește slăbiciunea cea trupească; și nu numai în celelalte vremi a avea mintea zburată la cer, ci încă și în vremea mesei. Odinioară l-au întrebat fratele cel ce viețuia cu el: oare ce este vederea tainelor? și

* Verbul *a rădica* șters cu creionul a fost înlocuit de verbul *a priimi*, scris cu creionul, ca majoritatea corecturilor operate în dactilogramă.

¹ *Epistola către Coloseni a Sfântului Apostol Pavel*, 3, 5: “Drept aceea, omorâți mădularele voastre pământești: desfrânarea, necurăția, patima, pofta rea și lăcomia, care este închinare la idoli”.

văzându-l că foarte dorește a-l înștiința, vrând să răspundă lui. Grăesc ție fiule: când se va curăți mintea cuiva până la sfârșit, Dumnezeu descoperă puterile slujirei, și vederea chipurilor Îngereștii.

Și iarăși l-a întrebat: Pentru ce Părinte, te îndeletnicești mai mult decât cu altă Dumnezească scriptură * cu Psaltirea? Și pentru ce cântând încet, te închipuești ca către oarecare vorbind de față? Iară el a răspuns: Zic ție fiule, așa s-a închipuit puterea Psalmilor în smeritul meu suflet, ca și Prorocului David, nu pociu; pentru că Psalmii copriind toată Dumnezeasca scriptură. Aceasta a mărturisit-o el celui ce l-a întrebat, cu mare smerenie, pentru folos, și pentru nedepărtata întrebare. Deci a venit un frate oarecare anume Ioan, din locul ce se cheamă „laturile de pre lângă mare“ către acest Sfânt și mare Părinte Filimon, și coprinzând picioarele lui, zise către dânsul: Ce voiți să fac Părinte ca să mă mântuesc? Că văz că minea mea zboară încoace și încolo întru cele ce nu să cade? Iară el puțin socotind, a zis: Această patimă (sufletească) din cele din afară este, și petrece; Pentru că n-ai dobândit dorirea cea desăvârșită către Dumnezeu. Și încă nu a venit căldura dragostei Lui, și a cunoștinței Lui întru tine. Și a zis fratele: Dară ce voiți face Părinte? Și i-a zis: Mergi îndată și aibi învățătură ascunsă în inima ta, care poate să-ți curățască mintea dintru acestea. Iară fratele neștiind de cele ce să grăește, zise către Bătrânul: Ce este învățătura cea ascunsă ** Părinte? și zise către el: Mergi de te trezește în inima ta și în cugetul tău, cu frică și cu cutremur, și zi: „Doamne – Isuse Hristoase Fiul lui Dumnezeu miluște-mă“; Că și Fericitul Diadoh celor noi începători, așa le da.

Deci mergând fratele, și cu ajutorul lui Dumnezeu, și cu rugăciunile Părintelui liniștindu-se, puțin s-a îndulcit cu această învățătură. Iară dacă s-a depărtat de năprasna această dulceață de la el, și neputând a să ruga și a lucra, a venit iarăși către Bătrânul, și spunea ce i s-a întâmplat; Și a zis Bătrânul: Acum ai cunoscut tu urma liniștei și a lucrării minții, și dintru această dulceață ai gustat; să aibi dar în inima ta pururea această zicere, sau de mânânci, sau de beți, sau de te afli în vorbă cu cineva, sau de ești afară de chilie, sau pre cale de te vei întâmpla, să nu să ducă de la tine cugetul trezvirii, și cu minte neînșălată te roagă cu această rugăciune; ci și la însuși trebuința cea de nevoie, să nu aștepte mintea ta învățându-te în taină și rugându-te. Că așa vei putea a înțelege adâncul Dumnezeescii scripturi, și puterea cea ascunsă care este întru dânsa. Și să-ți fie ție necontenită lucrarea minții, ca să săvârșești cuvântul cel Apostolesc care zice grăind „neîncetat vă rugați“ (1 Tes. 5.17) ². Deci ia aminte cu de-adinsul, și-ți păzește inima ta, ca să nu priimească gânduri viclene, și deșarte, și fără de folos; Ci în toată vremea, dormind, sculându-te, mâncând, bând, și vorbind, inima ta cu cugetul cel ascuns să ia aminte; uneori adecă, să se învețe în Psalmi; Iar alteori, să se roage tot întru aceeași, adecă: Doamne Isuse Hristoase Fiul lui Dumnezeu miluște-mă. Și iarăși când cântă cu limba, ia aminte, nu unele să grăesc gura, și întru altele să cugeți.

Și iarăși l-a întrebat fratele: în somn multe năluciri văz. Iară Bătrânul a zis: Nu te lenevi, nici te împușina; ci mai înainte de a adormi tu, fă rugăciune cu mintea întru inima ta; și să stai împotriva gândurilor, a nu să purta ele împrejurul voii diavolului; ci ca să te priimească Dumnezeu. Și pre cât îți este puterea te nevoește. Ca după învățătura cea curată, și în Psalmi să adormi; și să nu te lenevești, și să nu lași cugetul tău a primi gânduri streine; ci întru care te rogi, întru acelea și învățându-te te culcă. Ca dormind, să te păzască pre tine; și sculându-te, să grăească cu tine în inima ta. Și să zici și Sfântul Simbol al credinței în inima ta; și din buze adecă a grăi într-unul Dumnezeu; că cel ce slăvește pre Dumnezeu într-adevăr cu credință, izvor este și pază a tuturor bunătăților.

Și iarăși l-a întrebat fratele grăind: Fă dragoste Părinte și să-mi spuși mie, care lucrare are mintea ta? Învăță-mă pre mine ca și eu să mă mântuesc. Iară el a zis: Ce voești acestea multe ale ispitei? Iară

* S-a adăugat cu creionul pe margine mai mult decât cu altă Dumnezească scriptură.

** Cuvântul *ascunsă* a fost adăugat cu cerneală pe magine.

² Epistola Întâia către Tesaloniceni a Sfântului Apostol Pavel, 5, 17: “Rugați-vă neîncetat”.

fratele sculându-se, și apucându-se de picioarele lui, le săruta și-l ruga ca să-i spuie lui. Iar după mult ceas a zis lui: Nu poți dară a le purta; Că a bărbatului este, care până la sfârșit s-a curățit pre sine de cugetele cele rele, și a trecut toate faptele cele bune. Care întru înțelegere să fac, și poate să împartă fieștecăruia simțiri lucrul cel cuviincios. Drept aceea, dacă ești poftitor unora ca acestora, ține învățătura aceea a Sfinților, cea ascunsă în inimă curată.. Că de vei petrece în rugăciune, și întru învățătura Sfințelor scripturi, ți se vor deschide ție ochii sufletului ce de gând, și-ți va fi ție veselie și bucurie mare, și dorire oarecare nespasă și călduroasă. Că aprinzându-se trupul de Duh, face pre om cu totul Duhovnicec. Decă de te va învrednici Domnul a te ruga cu inimă curată, sau în noapte, sau în zi fără de turburare întru liniște, nu lua aminte pravelei tale; Ci cât îți este puterea ta, întinde-te ca să te lipești de Dumnezeu cu această trezvie, și acela va lumina inima ta, la lucrarea cea Duhovnicească de care te-ai apucat. Către acestea a mai adăogat Bătrânul: Oare când a venit la mine, un Bătrân, și când el m-a întrebat pentru așăzarea minții mele, lui i-am spus: Doi ani am petrecut eu la rugăciune înaintea lui Dumnezeu, din toată inima rugându-l întins ca să-mi dăruiească mie, ca neîncetat și cu răspândire să se pecetluiească în inima mea rugăciune care El a dat Ucenicilor Lui. Și Domnul cel mare întru daruri, văzând osteneala mea și răbdarea, mi-a dat cererea. Și iată ce a mai zis el: Cugetele cele despre lucrurile deșarte acre sunt în suflet, sunt o boală deșertului și negrijilivului suflet; Pentru aceea ni să cuvine nouă, după scriptură, cu toată luarea aminte a păzi inima noastră, cu înțelegere a cânta fără de răspândire și a ne ruga cu minte curată. Și așa frate, Dumnezeu voește ca noi să arătăm către dânsul osârdie mai întâi cu ostenelele (faptelor bune), după aceea cu dragoste și cu neîncetată rugăciune, și El ne va da nouă calea mântuirii. Arătat este că nu este altă cale care să ne suie la cer – care este desăvârșita liniște –, fără de desăvârșita depărtare de tot răul, agonisirea a tot binele, dragostea cea desăvârșită către Dumnezeu, și petrecerea cu Dânsul în cuvioșie și dreptate. Așa că cine le va avea pre acestea, degrab va călători către cetele cele Cerești.

Către acestea fieștecăruia ce voește a să urca la Cereasca înălțime, fără de alta să cuvine a omori mădulările cele de pre pământ. Fiindcă când sufletul nostru se va îndulci de vederea celor adevărate bunătăți, nu să mai întoarce către nici una din patimi, pornite de pofta păcatului; ci întorcându-se despre toată trupeasca dulce pătimire, cu curat și neîntinat cuget primește arătarea lui Dumnezeu. Și așa ne trebuie nouă mare pază, multe ostenele trupesti, și curățire a sufletului, ca să sălășluim pre Dumnezeu în inimile noastre, ca ceialtă vreme fără de greșală să împlinim Dumnezeștile Lui porunci, și ca singur El să ne învețe pre noi a păzi tare legile Lui, slobozind asupra noastră ca razele Soarelui lucrările Sale, cu darul Sfântului Duh puse întru noi. Cu ostenelele și cu ispitele suntem dator a curăți chipul după care suntem zidiți noi cuvântători, și a ne învrednici a priimi toată înțelegerea și asemănarea lui Dumnezeu, purtând simțirele curate de toată spurcăciunea, prin a lor spălare în cuptorul ispitelor; și a veni întru împărăteasca vrednicie. Dumnezeu a zidit firea omenească a fi părtaşă tuturor bunătăților, care poată să se privească gânditor, adecă: dănțuirele Îngerilor, a Domniilor, a Puterilor, a Începătoriilor, a Stăpâniilor, lumina cea neapropiată și slava cea prea luminoasă. Iar tu când vei isprăvi vreo faptă bună, vezi ca să nu să înalțe cugetul tău asupra fratelui, că tu ai putut isprăvi aceea, iară el s-a lenevit; Că aceasta este începutul mândriei. Și cu toată puterea silește-te, ca nimic a face după plăcerea omenească. Când te lupți cu vreo patimă, vezi să nu te mahnesti nici te împuțina cu sufletul, de aceea că lupta stă asupra ta, ci sculându-te aruncă-te pre sineți înaintea feții Domnului, din toată inima zicând „Judecă Doamne pre cei ce mă necăjesc“ (Ps. 34. 1) ³ fiindcă nu sunt puternic împotriva lor. Și El văzând smerenia ta, degrab va trimite ajutorul Său. Când mergi cu cineva în cale, nu primi vorbe deșarte, ci dă minții tale Duhovnicească lucrare care a avut-o, ca să fie întru dânsa buna deprindere, și uitarea dulceților lumii, și ca să nu iasă din limanul nepățimirei. Așa și cu mai multe cuvinte învățând Bătrânul pre fratele, l-a slobozit.

³ Psalmii, 34, 1: “Judecă, Doamne, pe cei ce-mi fac mie strâmbătate; luptă împotriva celor ce se luptă cu mine”.

Însă nu trecând mult timp, el iarăși a venit, și începând vorba a întrebat: Ce să fac, Părinte, în rugăciunea de noapte somnul mă îngreuiază, și nu-mă dă mie trezvie a mă ruga și a priveghea măi mult? Și voesc a lua lucrul în mâini când cânt? La acestea Bătrânul a zis: Când poți a te ruga cu trezvie, nu te atinge de rocodelie. Iar când te va cuprinde dormitarea, atuncea nevoindu-te puțin împotrivă cugetul împedecându-l, atinge-te de rocodelie. Acela iarăși l-a întrebat: Tu singur Părinte, nu te îngreuezi cu somnul în vremea slujirei tale? Starețul, a zis: nu așa ușor, dar totuși când năpădește câteodată dormitarea, puțin mă mișc, și încep a ceti de la început Evanghelia de la Ioan, înălțând către Dumnezeu ochiul minții, și dormitarea îndată piere. Asemenea fac eu și cu gândurile, când anume vine vreunul, eu în întâmpen ca focul cu lacrămile, și el piere. Iar tu încă nu te vei întrarma așa asupra lor. Ci măi vartos ține învățătura ascunsă, și cu osârdie săvârșește cele așezate de Sfinții Părinți rugăciuni de zi, precum ceasul al treilea, al șaselea, al nouălea și vecernia, precum și cele de noapte rugăciuni, și cu toată puterea silește-te nimic a face după plăcerea oamenilor; și ferește-te a nu avea vrajbă cu oarecare din frați, ca să nu te depărteze pre tine de la Dumnezeuul tău. De asemenea cu stăruință păzește cugetul tău nerășchirat cu toată osârdia luând aminte gândurilor celor dinlăuntru. Când stând în Biserică vei avea gând a te împărtași cu Sfintele ale lui Hristos taine, nu ești dintr-însa până nu vei primi pacea cea desăvârșită; Stând la un loc, nu te mișca de acolo până la otpust; întru sinești cugetând că te afli în Cer, și cu Sfinții Îngeri ai lui Dumnezeu dorești; Având a-l priimi pre Dânsul întru inima ta, gătește-te către aceasta cu frică și cu cutremur, ca nu cu nevrednicie să te faci părtaș Sfintelor Puteri. Bine în așa chip întrarmând Starețul pre fratele, și dându-l Domnului și Duhul darului, l-a slobozit.

Către aceasta povestea fratele cel ce trăia cu dânsul următoarele: Șezând odinioară lângă dânsul, eu l-am întrebat: au fost ispitit de înfricoșările dracilor, trăind el în pustie? El mi-a răspuns: Iartă frate, dacă Dumnezeu va slobozi a veni asupra ta ispitele de la diavolul care a venit asupra mea, nu cred că tu vei putea a răbda amărăciunea lor. Mie în 70 de ani și măi mult, multe ispite am răbdat trăind în multe pustii, și în desăvârșită tăcere. De ce m-am ispitit, și ce am răbdat eu de la acești draci, spre amărăciunea lor, nefolositor este acelora care încă nu a gustat liniștea. În așa ispite, totdeauna așa am urmat: am aruncat totdeauna nădejdea la Dumnezeu, Căruia i-am și dat făgăduința lepădării, și El m-a izbăvit din toată nevoia. Pentru aceasta frate, eu nici o purtare de grijă pentru sinemii nu fac; Căci știu că El să grijăște pentru mine, și foarte ușor răbd ispitele ce vin asupra mea. Și eu numai una îi aduc Lui, ca neîncetat să mă rog. Nu măi puțin ajută și aceea, nădăjduind că pre cât scârbele și nevoile năpădesc măi mari, pre atâta de mari să gătesc și cununile celor ce le răbdă; fiindcă la Dreptul Judecător, și unele și altele deopotrivă cumpănesc. Iară de ai intrat în mijlocul luptei să te lupți, luptă-te, însufleșindu-te cu aceea că foarte mulți sunt cei ce să luptă cu noi împotriva vrăjmașilor lui Dumnezeu, măi mulți decât pâlcurile vrăjmașilor. Și cum am putea a sta noi cu îndrăzneală împotriva înfricoșatului vrăjmașului nostru, dacă nu puternica Dreaptă a lui Dumnezeu Cuvântul, nu ne va ajuta, nu ne va îngădi și nu ne va acoperi? Cum ar răbda firea omenească năpădirele lui?

Auzi ce zice Dreptul Iov: „Cine va descoperi fața îmbrăcăminței lui? și la încheerea zilei lui cine va intra? Porțile feței lui cine le va deșchide? Împrejurul dinților lui este frică. Ficații lui paveze de aramă, iară legăturile lui ca piatra Smirinului. Unul de altul să lipesc, și Duh trece printr-Însul, bărbat cu fratele său să va lipsi. Împreuna-se-vor și nu se vor despărți. Întru strănutarea lui va străluci lumina, și ochii lui chip de luceafăr. Din gura lui esă ca niște flăcări de foc, și scapără ca niște gratii aprinse. Și din nările lui esă ca niște fum de cuptor aprins cu cărbuni de foc. Sufletul lui ca cărbunele, și ca para focului din gura lui esă. Și în cerbicea lui stă putere, și înaintea lui curge pierzare. Și cărnurile trupului sunt lipite, toarnă preste el și nu se va clăti. Inima lui este înfiptă ca o

piatră, și stă ca un ilău * neclătit. Și când să întoarcă el, să înfricoșază fiarele cele cu 4 picioare, care sar pre pământ. De îl vor întâmpina pre el lănci, nimica nu îl vor înfricoșa, sulia rădicată și zaua. Că socotește ferul ca paele, și arama ca lemnul putred. Nu îl va vătămă pre el arc de aramă, și lovitura de piatră o socotește ca iarba. Ca trestia a socotit ciocanele, și râde de frica purtătorului de foc. Așternutul lui țăpuși ascuțite, și tot aurul mării supt el, ca niște tină nespasă. Fierbe adâncul ca o căldare, și Marea o socotește ca un vas de unsoare. Și pre portarul adâncului ca pre un rob: socotit-aș adâncul ca un loc de plimbare. Nimic nu este pre pământ asemenea lui făcut să se batjocorească de Îngerii Mei. Pre tot cel înalt vede: și pre el Împăratul tuturor celor din ape.“ (Iov 41. 9–24) ⁴.

Iată împotriva căruia avem noi a lupta frate! Iată cum și prin ce cuvinte a închipuit pre acest tiran. Cu toate acestea biruința se face asupra lui lesnicioasă, de aceia care dupre cum trebuie trec viața pustnicească: din pricina sărăciei lor, din pricina lepădării lor de lume, din pricina faptelor celor bune și mari, și din pricina aceea că noi avem pre Cel ce să luptă cu noi. Că cine spune-mi apropiindu-se către Domnul, și frica lui priimind în minte, nu s-aș schimbat cu firea, luminând pre sine cu Dumnezeuștile legi și fapte? Nu s-aș făcut sufletul său luminos, și bun și vrednic a străluci cu Dumnezeuștile cugete? Iar deșartă a fi (mintea) niciodată, nici dă ei voie având pre Dumnezeu întru sine, căci îndeamnă pre minte cu nesațiu a să abate către lumină. Duhul nu lasă pre suflet a să momi cu patimile, care în așa fel lucrează neîncetat; Ci ca un oarecare Împărat suflând cu înfricoșată mânie, fără cruțare le taie. Unul ca acesta niciodată nu să întoarcă îndărăt, ci cu practica faptelor bune, cu înălțarea mâinilor la Cer, și cu rugăciunea minții, ține biruința în luptă.

Spunea același frate, că pe lângă alte fapte bune, avea Ava Filimon și aceasta: nu putea a răbda nici un cuvânt în deșert, și dacă cineva uitând spunea ceva ce nu era de folos sufletului, el cu totul nu lua aminte la aceasta. Așșderea când eș mă duceam undeva pentru oarecare lucru, el nu întreba pentru ce aș umblat? Și când mă întorceam nu mă întreba, unde aș fost, și ce aș lucrat? Așa odinioară am intrat eș în Alecsandria pentru oarecare trebuință de nevoie; și de acolo cu un lucru Bisericesc m-am pornit la Țarigrad, nespuind aceasta robului lui Dumnezeu. Pe urmă petrecând acolo vreme destulă, cercetând pre frații cei cucernici de acolo, m-am întors către dânsul la Schit. Văzându-mă pre mine, Bătrânul s-a bucurat, și după obicinuita rugăciune de întâmpinare a șezut; dar desăvârșit de nimic nu m-a întrebat pre mine, ci aș petrecut după obicei, cu obicinuita sa lucrare a minții. Oare când vrând a-l ispiti, vreo câteva zile nu i-am dat pâine să mănânce. El nici pâine nu a cerut, nici nimic la aceasta nu a zis. Atunci eș făcând metanie i-am întrebat: Fă dragoste Părinte spune-mi mie,

* *Ilău, ilaie*. s.m. (Reg.). Nicovală. Variantă *ilău*. Din maghiară *ülö*. DEX, ed. cit., p. 548.

⁴ *Cartea lui Iov*, 41, 9-24:

- “9. Iată, este o deșertăciune să mai nădăjduiești în izbândă; numai înfățișarea lui și te dă la pământ;
10. Cine este atât de nechibzuit încât să-l întărate? Cine va îndrăzni să dea piept cu Mine?;
11. Cine M-a îndatorat cu ceva, ca să fiu acum dator să-i dau înapoi? Tot ce se află sub ceruri este al Meu;
12. Cât despre leviatan, voi vorbi despre mădulele lui și despre tăria lui și despre frumoasa lui întocmire;
13. Cine a ridicat pulpana din față a veșmântului lui și cine poate pătrunde în căptușeala armurei lui?;
14. Cine a deschis vreodată porțile gurii lui? Zimții lui sunt îngrozitori!;
15. Spinarea lui este ca un șirag de scuturi, pe care le-ai fi întărit și pecetluit puternic;
16. Ele sunt strânse unul într-altul atât de tare, că nici vântul nu pătrunde printre ele;
17. Fiecare e lipit de cel de lângă el și se țin așa și nu se mai despart;
18. Din strănutul lui scapără lumină și ochii lui sunt roșii ca pleoapele zorilor;
19. Din gura lui ies parcă niște torțe aprinse și izbucnesc valuri de scânteii;
20. Din nările lui iese fum, ca dintr-o căldare pusă la foc și care fierbe;
21. Răsuflarea lui este de cărbuni aprinși și din gura lui țâșnesc flăcări;
22. Puterea lui e adunată în grumazul lui și înaintea lui țâșnește groaza;
23. Carnea lui e îndesată; oricât ai apăsa în ea nu se lasă;
24. Inima lui este tare ca piatra, tare ca piatra rășniței, cea de dedesubt”.

nu te-ai scârbit că nu ți-am adus ție după obicei să mănânci? El a răspuns: Iartă-mă frate, dacă 20 de zile nu-mi vei da mie pâine să mănânc, eu la tine nu o voi cere; fiindcă cât rabd cu sufletul, atâta rabd și cu trupul. Așa au fost el îndeletnicindu-se cu vederea adevăratelor bunătăți.

Zicea el: de când am venit în Schit, nu am lăsat gândul meu a eși afară de păreții chilieii; și nici în cugetul meu nu am primit nici un fel de gând, afară de frica lui Dumnezeu, și judecata veacului viitor, fiind în pomenire groaznică judecată a păcătoșilor, și focul cel vecinic, și întunerecul cel mai din afară. Și aceea cum că trăesc sufletele păcătoșilor și a dreptilor, și care bunătăți sunt găsite dreptilor. Și cum fiecare primește plata după ostenele; unul pentru ostenele nevoiței, altul pentru milostenie și dragoste nefățarnică, altul pentru neagoniseală și întreagă lepădare de lume; altul pentru smerita înțelepciune și desăvârșita liniște; altul pentru ascultarea cea desăvârșită; altul pentru iubirea de streini. Toate acestea fiindu-le în minte, nu am dat voie nici unui cuget a lucra întru mine, și nici nu pot a fi cu oamenii, și nici nu pot a-mi îndeletnici mintea cu dânșii, ca să nu mă despărțesc de la Dumnezezeștile cugetări.

Către acestea a adăogat și spunea despre oarecare liniștitor, zicând: cum că ajunsese la nepătimire, și din mâinele Îngerului primea pâine pentru hrană. Iar din pricina lenevirei lui, s-au lipsit de această cinste; Fiindcă când sufletul slăbănogeste pe cea privitoare și întinsa luare aminte, pre acel suflet îl cuprinde noaptea. Că unde nu luminează Dumnezeu, acolo toate să rășchiră ca întru întunerec; Și nu poate atuncea sufletul a căuta către Dumnezeu cel unul, și a să cutremura de Cuvântul lui. „Dumnezeu de aproape sunt Eu, zice Domnul, și nu Dumnezeu departe. Au ascunde-se-va cineva întru cele ascunse, și Eu nu-l voi vedea pre el? Au nu umplu Eu Cerul și pământul? zice Domnul“ (Ierem. 23–24) ⁵. Și pentru mulți asemenea care au pățimit ne aducea aminte el. Au adus și căderea lui Solomon, care zice, așa de Înțelept fiind și de slăvit, *că era ca un luceafăr ce răsare dimineața, cu strălucirea înțelepciunii pre toți luminându-l**, pentru o mică dulceață a pierdut toată slava. Și așa de înfricoșat este a ne momi cu lenevirea; Ci ni să cuvina ca neîncetat să ne rugăm, ca nici un gând aflându-ne, să nu ne despartă pre noi de la Dumnezeu; și în loc de Dânsul a-și închipui mintea alt oarece. Numai curata inimă făcându-se Încăpere Sfântului Duh, curat vede întru sine pre singur Dumnezeu, ca întru o oglindă.

Ascultând acestea, zice (fratele cel ce trăia cu Ava Filimon) și la lucrul lui privind, am înțeles că întru dânșul desăvârșit a încetat patimile trupesti, și că el a fost osârdic îndrăgitor a toată săvârșirea. Așa că totdeauna să vedea schimbat Dumnezeescul Duh (din slavă în slavă), și suspina cu suspinuri negrăite, care într-însul să învârte și pre el îl măsură; și cu toate să nevoia ca nimic viind să nu-i turbure curățenia minții lui, și spurcăciune oarecare în taină să nu să lipească de dânșul. Văzând, zice eu aceasta, și îndemnat de râvnă pentru chipul vieții lui, cu osârdie m-am apropiat de el, întrebându-l: cum pot să fac și eu, ca să-mi agonisesc curățenia minții, precum și Sfinția Ta? El a răspuns: Mergi și ostenește-te, că pentru aceasta trebuie osteneală și durerea inimei; Că bunătățile Dumnezezești care sunt vrednice de osârdnică căutare și osteneală, nu se vor da nouă dacă vom șede pre patură și vom dormi. Că și pământestile bunătăți, nimănu nu se dau fără de osteneală. Cel ce voește a veni în sporire, i să cuvina mai întâi a-și tăia toate voile sale și poftele, și a agonisi neîncetat plâns și neagonisală, neluând aminte la greșalele altora, ci numai la ale sale, și pentru dânșele să plângă ziua și noaptea. Și să nu aibă deșartă prietenie nici cu unul din oameni. Fiindcă sufletul cel ce să scârbește pentru sărăceasca sa așezare, și este rănit cu pomenirea despre păcatele sale cele mai dinainte, să face mort lumii, precum și lumea a murit despre dânșul. Adecă, atuncea nelucrătoare, să fac patimile trupului, și omul nelucrător este pentru dânșele. Către aceasta Cel ce

⁵ Ieremia, 23, 24: “Poate oare omul să se ascundă în loc tainic, unde să nu-l văd Eu, zice Domnul? Au nu umplu Eu cerul și pământul, zice Domnul?”.

* Text adăugat cu creionul pe marea pagini. Vezi mss. p. 551.

să leapădă de lume, și cu Hristos s-a împreunat, și liniștea o îmbrățișează iubind pre Dumnezeu, păzește chipul Lui, și cu asemănarea Lui să îmbogățește; fiindcă de sus priimește dăruirea Duhului, și să face lăcaș a lui Dumnezeu, iar nu al dracilor; și faptele cele bune le închină lui Dumnezeu. Așa suflet oare s-a făcut curat în viață și slobod de spurcăciunile trupului, și neavând înținăciune nici prihană, să îmbrace în sfârșit cu cununa dreptății, și luminează cu frumuseța bunătăților.

Deci, întru cine de la începutul lepădării de lume nu s-a sălășluit în inima lui plânsul, nici lacrimi Duhovnicești, nici pomenire despre muncile cele fără de sfârșit, nici liniște adevărată, nici rugăciune neîncetată, nici cântare de Psalmi și învățătură întru Dumnezeștile scripturii; întru cine nu s-au făcut acestea întru deprindere, ca și nevrând el să fie îndemnat a lucra acestea de la minte, nici frica lui Dumnezeu nu domnește în sufletul acela; unul ca acela să odihnește întru legătura prieteniei cu lumea, și nu poate a avea mintea curată întru rugăciune; Fiindcă numai blagocestia și frica lui Dumnezeu curățesc sufletul de patimi, și lucrează pre minte slobodă, și o duc pre ea în fireasca ei așezare a vederei, și îi înlesnește ei a să atinge de Cuvântarea de Dumnezeu, pre care o priimește ea în chipul fericirelor. Că pentru cei ce s-au învrednicit de aceasta, slujăște ca o arvună (a viitorului) și păzește Duhovniceasca așezare neclătită. Și așa cu toate puterile să ne silim pentru lucrare, care ne suie pre noi la blagocestie; adevă, către gânditoarea curăție; rodul căria este, fireasca, Teologhiceasca privire. Fiindcă lucrarea este, suire către privire, dupre cum zice pătrunzătoarea și Teologhiceasca minte (Sfântul Grigorie Teolog) *.

Deci ne vom lenevi de lucrarea aceea, vom fi streini de toată iubirea de înțelepciune. Că deși cineva ar ajunge la vârful bunătăților, totuși îi trebuie ostenelele nevoinței, care împilează pornirele trupului cele fără de rânduială, și strânsă păzire a cugetului. Și cu așa chip, abea putem noi a ne pregăti pentru sălășluirea lui Hristos. Că precât să înmulțește dreptatea noastră, pre atâta să înmulțește și Duhovniceasca bărbăție. Și mintea viind întru săvârșire, cu totul să lipește de Dumnezeu, și să luminează de Dumnezeasca lumină, și i să descopere taine negrăite. Atuncea cu adevărat cunoaște el unde este înțelepciunea, unde este puterea, unde este cunoștința pentru înțelegerea tuturor, unde este lungimea anilor și viața, unde este lumina ochilor și pacea. Că precât mintea este îndeletnicindu-se cu patimile până atuncea cu neputință îi este ei a să îndulci ce cele zise. Așa că faptele bune, și prihănirele, oarbă o fac pre minte. Acelea, ca să nu cunoască faptele bune (cele făcute); iar acestea, ca să nu vază prihanele. Iar când va primi ea odihnă de la luptă, să învrednicește Duhovniceștii dăruiri; și atuncea neîncetat fiind lucrată de dar, cu totul să face văzătoare de lumină, și neruptă de la vederea lucrării ce Duhovnicești. Unul ca acesta cu nimic este legat de cele de aicea, ci a trecut din moarte în viață. Cel ce începe a urma cu neprihănită viață, și voește cu râvnă a să apropia către Dumnezeu, i să cuvine a avea neprihănită inimă, și buze curate; ca cuvântul ce va eși din curatele lui buze, curat să poată cu vrednicie a căuta pre Dumnezeu. Fiindcă sufletul ce s-a lipit de Dumnezeu, neîncetat cu El vorbește.

Să dorim frate a ajunge la așa înălțime de fapte bune, să încetăm de a ne lipi de pământ cu patimile. Că cel ce s-a nevoit și a ajuns apropiere către Dumnezeu, și s-a împărțit luminei Lui, și s-a rănit cu dorire către Dânsul, acesta să îndulcește cu Dumnezeasca și neajunsa veselie Duhovnicească, precum zice Dumnezeescu Proroc „Desfătează-te în Domnul, și îți se va da ție cererile inimii tale; Și va scoate ca lumina dreptatea ta, și judecata ta ca amiază-zi” (Ps. 36. 4 și 6) ⁶. Și care dorire este așa de tare și neținută, ca aceea ce Dumnezeu a vărsat-o în sufletul cel curățit de tot păcatul? Asemenea suflet, din adevărata așezare a inimii zice „Rănită sunt de dragoste astăzi”

* Sfântul Grigorie Teologul (din Nazianzos), *Oration*, 4, 133.

⁶ *Psalmii*, 36, 4 și 6:

“4. Desfătează-te în Domnul și îți va împlini ție cererile inimii tale;

6. Și va scoate ca lumina dreptatea ta și judecata ca lumina de amiază”.

(Cân. C. 2. 5) ⁷. Negrăite și neînțelese sunt strălucirile Dumnezeeștii frumuseții! Nu poate a le închipui cuvântul, nici auzul a le încăpea. La strălucirea zilei de vei arăta, la luminarea lumii, la lumina Soarelui toate acestea nu sunt îndestulătoare spre alăturare cu slava aceea, și cu multă scădere înaintea feții adevăratei lumini; ca o noapte adâncă, și întunerec nepipăit, înaintea curatei lumini cei de amiază-zi. Așa ne-au predat nouă și Vasilie cel minunat între Dascăli, din iscus cunoscând acestea și învățându-se.

Acestea, și mai multe decât acestea, spunea fratele cel ce a trăit cu Ava. Cine nu se va minuna de dânsul, și pentru următoarea, ca o adevărată dovadă a marelui smereniei Lui? Fiind învrednicit de darul Preoției de demult, și cu adevărat atingându-se de cele Cerești, cu viața și cu cunoștința, el totdeauna fugea de Dumnezeeștile Sfinte lucrări, ca de o sarcină prea grea. Așa că în curgere de mulți ani ai nevoinei lui, nu să învoia a să apropia către Sfânta Masă (pentru Sfânta lucrare). Dar și Dumnezeeștilor taine a să împărtășa când să întâmpla a intra în vorbă cu oamenii; deși la acestea nu să vorbea nimic pământesc, ci numai cele pentru folosul sufletului, de cei ce căuta voroavă de la dânsul. Iar când voia a să împărtăși cu Dumnezeeștile taine, atunci mai înainte de aceasta, mult supăra pre Dumnezeu milostivindu-l, cu rugăciuni, cu cântări de Psalmi și mărturisiri. Să spăimânta el de glasul Preotului când zicea vozglasul „Sfintele Sfinților“. Că în vremea aceea, zicea el, toată Biserica este plină de Sfinții Îngeri, și singur Împăratul Puterilor, cu taină sfințit lucrând, și pâinea și vinul prefăcându-le întru al Său Trup și Sânge, prin Sfânta Împărtășire sălășluindu-se în inimele noastre. Pentru aceea adăoga el: Să cuvina nouă a fi neprihăniți și curați, și ca cum afară de trup a fi, fără de toată îndoială și clătire, a îndrăzni la împărtășirea Prea curatelor a lui Hristos taine, ca să ne facem părtași luminării ceea ce să face dintr-însele. Mulți din Sfinții Părinți vedea pre Sfinții Îngeri, care îi apăra de tot ce este necuvios. Pentru aceea și singur să țină pre sine întru adâncă tăcere, nevorbind cu nimenea.

Și iată ce a mai spus acel frate: Când era nevoie Starețului ca singur să-și vânză rocodelia sa, ca să nu să facă oare care minciună, ori jurământ, sau cuvânt de prisos, sau alt chip de păcat, adecă din vorbire și din târguială, el sta prefăcut la chip ca nebun, și fiecare voind a cumpăra rocodelie de la dânsul, lua și-î da lui ce voia. Lucra el coșuri mici, și plata pentru dânsule o priimeea cu mulțămire, nimic mai mult vorbind, acest iubitor de înțelepciune Bărbat.

AMIN.

⁷ *Cântarea Cântărilor*, 2, 5: „Întăriți-mă cu vin, cu mere răcoriți-mă, că sunt bolnavă de iubire”.

*Scurtă cuvântare
despre Sfântul Teognost*

PREA CUVIOSUL Teognost, Părintele capetelor celor de față, a fost Alecsandrian tâlcuitor, despre care pomenește Fotie în cetirea 106, ori alt cineva, și în vreme a trăit cu încredințare a zice nu putem. Dar după cum din rod să arată pomul, și acesta a fost din numărul celor ce a viețuit bine cu lucrarea și cu cunoștința, și pentru curățenia vieții, s-a învrednicit a avea întru sine pre Prea Sfântul Duh. Cu a căruia strălucire luminându-se în minte, și cu viețuitoarele suflări însuflețit fiind, ca o cântare oarecare Sfântă, a cânta zicând aceste capete. Așa că întru dânsule și credincios chip să așterne a vieții cei lucrătoare, și să arată nerătăcita suire către viața cea privitoare. Mai mult decât aceasta, cel ce dorește poate a să învâța, și cum trebuie să fie, și cum trebuie să lucreze cel cinstit cu treapta Preoției. Și mai ales aceea care cu iubire de osteneală le va ceti, acestea le vor aduce bogată năraivnică învățătură, și credincioasă ducere de mână către mântuitoarea trezvirii.

*Ale prea Cuviosului
Părintelui nostru Teognost,
Capete 75
Pentru lucrare, pentru vedere și pentru Preoție*

Prea Cuvioșilor Părinți: Lazăr și Varlaam,
Teognost cel prea prost și nevrednic de toată lumea.

1 . Atuncea socotește că ai adevărata faptă bună, când pre toate cele depre pământ desăvârșit le vei defăima, și vei avea gata pre inimă prin curată știință, totdeauna a te duce către Domnul. Și dacă voești a fi cunoscut de la Dumnezeu, fă-te necunoscut de la oameni, precât îți este cu putință.

2 . Vezî pre mângăerile cele de prisosit ale trupului, și te ferește despre dânsule, ca nu cumva să scază știința, sau ceva să ia din ostenelele tale. Adecă, pre cât preste ostenelele cele ce a apucat mai înainte de nepătimire, odihna cea de aicea dintru acestea intră. Pagubă socotește-o, nu lipsire de cele dulci, ci pre a cădea prin desfătarea acestora, din cele mai bune.

3 . Fii, furnică avându-te pre sineți, verme întru toată simțirea, ca să te faci om de Dumnezeu zidit. Că de nu va fi aceea întâi, nu va urma pe urmă aceasta. Și pre cât te vei pogori, pre atâta te vei înălța. Iar când și pre sineți ca pre un nimic înaintea Domnului te vei socoti, dupre Cântătorul de Psalmi (38. 6-7)¹ atuncea te vei face mare din mic pre taină. Și când te socotești că nu ai și nu știî nimic, atuncea ești bogat și cu fapta, și cu cunoștința lăudată întru Domnul.

4 . „Zdrobește brațul celui păcătos și rău“ (Ps. 9. 35)², al dulceților zic, și al viclenieî, dintru care toată răutatea să naște. Zdrobește-l încă prin înfrânare și prin nerăutatea cea din smerenie; că dacă deși se va căuta păcatul tău, cu puternic cuvânt, tot în vremea cercării celor lucrate, să nu să afle ceva. Că să șterg greșalele, când pricinele acestora, prin care s-au lucrat (păcatele) urându-le noi, și asupra lor ne vom ostăși; pre biruirea cea mai dinainte, cu biruința cea mai de pre urmă, înapoi chemând-o (sau încununându-ne).

5 . Nimic este mai bun, decât rugăciunea cea curată; dintru care ca dintr-un izvor, faptele bune izvorăsc: priceperea, blândeța, dragostea, înfrânarea și sprijineala cea din lacrimi să face întru noi (de la Dumnezeu) împreună și mângăerea. Iară frumuseța aceștia este, să fie cugetul întru singure cele zise, și înțălese, și pofta nesățioasă totdeauna de dobândirea lui Dumnezeu. Când pre Stăpânul Său prin privirea celor ce sunt îl urmează mintea, și îl caută cu dorire arzătoare, și cu sete să află să vază pre cel nevăzut. Apoi văzând întunerec ascunderea Lui, să întoarce iarăși întru sine, prea cu evlavie strângându-se; îndestulându-se adecă, deocamdată, cu vederea ceea ce spre folos i să

¹ Psalmii, 9, 35: “Zdrobește brațul celui păcătos și rău, păcatul lui va fi căutat și nu se va afla”.

² Psalmii, 38, 6-7: “Și numărul zilelor mele care este, ca să știî ce-mi lipsește”. Iată cu palma ai măsurat zilele mele și statul meu ca nimic înaintea Ta”.

descoperire lui, și cu aceasta mângâindu-se. Dar bine nădăjduit fiind, că negreșit atuncea va ajunge pre cel dorit, când arătările dezlegându-se, și nălucirea cea din umbră, ca întru o oglindă și gâcitură, și înaintea feței curată vedere va fi de-a pururea (1 Corint. 13. 12)³.

6. Strânge-te și te sfiește despre vederile cele prea înalte, dacă încă nu te-ai suit la nepătimirea cea prea desăvârșit. Și nu alerga fără de oprire, poftind cele mai presus de tine. Că de voești, zice, să te faci Cuvântător de Dumnezeu, împreună și văzător, prin petrecere sue-te; și prin curățenie câștigă-ți pre curățitorul. Dar de vreme ce că de Cuvântarea de Dumnezeu, mi-am adus aminte, vezi pre înălțimea aceștia, și nu te întinde întru nemărginire. Și caută de vezi, cum că nu să cuvine nouă celor ce încă cu laptele faptelor bune ne adăpăm, a ne ispiti să zburăm către aceasta, ca nu cumva să cază tuleile, ca ale puilor celor nedesăvârșiți; deși mierea cunoștinței silește pre dorire. Și când cu întreaga înțelepciune și cu lacrimi curățindu-ne, de la pământ ca Ilie, sau ca Avacum ne-am înălța, pre răpirea cea în nori de-acum atuncea mai înainte începând-o: Și cu curată rugăciune, și văzătoare și nerăspândită, afară de simțiri aflându-ne, căutând pre Dumnezeu, atuncea poate și de Cuvântarea de Dumnezeu din parte ne vom atinge.

7. Poate poștești a te învrednici Dumnezești vederi și arătări în cuget? Mai întâi îmbrățișează viața cea pacinică și liniștită, și îndeletnicindu-te, cunoaște-te pre sineși și pre Dumnezeu. Iar dacă aceasta va fi, nimic nu oprește ca într-un vânt subțire, întru așezarea cea curată și neturburată de toată patima, pre Cel ce este tuturor nevăzut, a-l vedea cu mintea, mântuire ți-e prin cunoștința Lui cea mai adevărată, bine vestindu-ți.

8. Precum când înainte aleargă fulgerul, îndată să așteaptă tunetul, așa unde Dumnezeasca milostivire a strălucit, acolo și furtuna patimilor să alinează. Și unde este aceasta, acolo împreună călătorește cu cea ce o au câștigat și arvuna fericirei cei de acolo. Iar în sufletul cel ce iubește lumea mai mult decât pre Ziditorul, și cu împătimire să află către cele văzute, și cu totul să ține de dulcele și desfătărilor trupesti, acolo nu este Dumnezeasca milă, și nădejde de nepătimire.

9. Pre Dumnezeu, ce oare este? și unde? nu îl căuta cu mintea. Că mai presus de ființă este, și cu locul neținut, ca Cel ce este mai presus de toate. Ci numai pre Dumnezeu Cuvântul împrejur scris ca întru o oglindă privește-l, pre cât este cu puțință, slobozind raze luminoase cu Dumnezeasca fire, și în loc socotit fiind Cela ce este pretutindenea. Însă precât te vei curăți, dupre atâta și strălucirei te vei învrednici.

10. Cunoștința adevărată poftind, și deplinei adevăriri de mântuire neîndoită, mai înainte filosofeste a rupe pre legăturile cele pătimase ale sufletului către trup, și ocolind împătimirea celor materialnice, pogorâte întru adâncul smereniei, și vei afla Mărgăritarul cel de mult preț al mântuirii tale, ca întru un vas de lut, întru Dumnezeasca cunoștință ascuns, și pre strălucirea Împărăției lui Dumnezeu, mai înainte logodind-o ție.

11. Celui ce pre supunerea, adecă cea gânditoare o au isprăvit și o a îndreptat, și au supus pre trup Duhului, nu-i este trebuință de supunere omenească. Că acesta să supune Cuvântului lui Dumnezeu și Legei, ca un supus bine cunoscător. Iară întru acela întru care este luptă, și război al trupului împotriva sufletului, nevoie este a ne supune, și a avea Voevod și ocârmuitor, carele să ne ocârmuiască cu știință, și bine să ne întrarneze, ca nu cumva de dușmanii cei gândiți să ne robim, împreună de patimi pentru neiscusință să ne cufundăm.

12. Când de nici o patimă nu te vei supăra, și Dumnezeescul dor crește înlăuntru întru inima ta; și când ca pre un somn socotind pre moarte nu te înfricoșezi, ci mai vârtos dorești pre dezlegare: atuncea și pre arvona mântuirii precum să cade o ai câștigat, și pre Împărăția Cerurilor înlăuntru împrejur o porți, cu bucurie negrăită bucurându-te.

³ *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 13, 12: "Căci vedem acum ca prin oglindă, în ghicitură, iar atunci, față către față; acum cunosc în parte, dar atunci voi cunoaște pe deplin, precum am fost cunoscut și eu".

Pentru PREOȚIE

13. Preoției cei Dumnezeeshi și cinstite te-ai învrednicit; Să știi că pre sineți mai înainte te-ai îndatorit a te avea jertfit prin omorârea patimilor și a dulceților, și așa să îndrăznești a te atinge de jertfa cea de viață făcătoare și înfricoșată, dacă nu voești ca niște materie lesne de ars, de Dumnezeescul foc de tot să te arzi. Că dacă Serafimul fără de clește, n-au îndrăznit de Dumnezeescul cărbune să se atingă (Isa. 6. 6.) ⁴, cu cât mai vartos (tu) fără de nepătimire te vei atinge? Prin care și pre limbă o vei avea sfințită, și buzele curățite, și pre suflet curat împreună cu trupul, încă și pre însuși mâinele, decât tot aurul mai strălucite, ca pre niște slujitoare ale focului celui mai presus de ființă, și ale jertfei (cei Dumnezeeshi).

14. Pricepe cu tărie puterea celor ce să zic; că pre mântuirea aceea a lui Dumnezeu totdeauna o primești, pre care odată văzându-o Simeon Bătrânul, s-au spăimântat, și pentru slobozire să ruga. Și de nu te-ai înștiințat de la Duhul Sfânt cum că ești priimit mijlocitor al lui Dumnezeu și al oamenilor, ca un întocmai Înger, să nu îndrăznești cu aruncare în primejdie, asupra înfricoșatei și prea curatei Sfințitei săvârșiri ai celor Dumnezeeshi, pre care și Îngerii o cinstesc, și mulți din Sfinți ca de o nesticăcioasă prea cu evlavie s-au sfiit; ca nu cumva ca Zan acela cu părerea bunului să te prăpădești.

15. Ia aminte de sineți, dupre cela ce a zis (1 Tim. 4. 16) ⁵. Că dacă și vreun lucru întinat poate s-au făcut mai înainte întru tine din neputință, cu Dumnezeescul foc să se mistuiască, și pentru ale tale păcate, mai înainte totdeauna să aduci prinos. Că așa, ca un vas de alegere bine trebuincios, și curat, și de o jertfă ca aceasta vrednic, să poți întru firea argintului, sau și întru a aurului să te prefaci, dacă și ceva de lemn, ori de lut ar fi fost, numai dacă vei avea din îndrăzneala cea cu nădejde, pre Dumnezeu plecându-se ție. Că unde este Dumnezeu gata spre ascultare, nu este nici o împedecare, schimbării dintru aceasta întru aceasta.

16. Decî caută a câtă cinste întocmai cu a Îngerului te-ai învrednicit, și sârguește-te a rămânea neprihănit întru treapta în care te-ai chemat, prin toată fapta bună și curățenia. Că pre Luceafărul cel ce a căzut, îl ști din ce fel, în ce fel s-au prefăcut pentru trufie. Care lucru ca nu și tu să-l pătimești, mare pentru tine nălucindu-te, aibi-te pre tine pământ și cenușă, și lături, și câine oarecare. Și plângi totdeauna, că cu totul te învrednicești întru Dumnezeasca Împărtașire, și rudenie a te chema, prin lucrarea, și înfricoșata, și Sfințita săvârșire a celor Sfinte, pentru iubirea de oameni cea negrăită și nespusa bunătate a lui Dumnezeu.

17. Cel Sfințit, de toate patimile adevă să cuvine să fie curat, dar mai ales de curvie, și de pomenirea de rău, nici subțire nălucire să aibă; dacă nu voește ca un vătămat, sau cu funingină mai înainte uns pe obraz, atingându-se de trup Împărătesc, să fie urâcios și greșos.

18. Cu curgeri de lacrimi mai întâi, mai mult decât zăpada albindu-te, așa încă cu știința albită prin curățenie, atinge-te de cele Sfinte, ca un Sfânt. Prin cea dinafară albiciune în chipul Îngerului, pre cea dinlăuntru frumusețea a sufletului pre taină arătându-o. Și vezi să nu te adeverezî întru săvârșitoarea începătorie acelor Dumnezeeshi, cu predaniile cele numai de la oameni, ci fie-ți ție și darul pre ascuns, împreună și tainic, cele mai înalte înțeleptindu-te.

19. Nesticăciune și nemurire pofind, cu cinste și cu evlavie, și cu credință unelțește făcătoarele de viață și pre cele ce nu să strică. Pofind și pre ducerea cea de aicea, ca unul ce te-ai făcut desăvârșit prin credință. Iară dacă te temi de moarte, încă nu te-ai amestecat prin dragoste cu

⁴ *Isaia, 6, 6:* "Atunci dintre serafimi a zburat spre mine, având în mâna sa un cărbune, pe care îl luase cu clestele de pe jertfelnic".

⁵ *Epistola întâia către Timotei a Sfântului Apostol Pavel, 4, 16:* "Ia aminte la tine însuși și la învățătură; stăruie în acestea, căci, făcând aceasta, și pe tine te vei mântui și pe cei care te ascultă".

Hristos, pre carele te-ai învrednicit cu însuși mâinele tale a-l jertfi, și de ale cărui cărnuri te saturi. Că dacă te-ai fi amestecat, te-ai fi sârguit a te duce, unde este și cel iubit; de trup și de viață de aicea, nici o purtare de grijă făcând.

20. Al trupului lui Dumnezeu și jertfitor făcându-te, și părtaș prin comunicătură, împreună sădit a te face și prin asemănarea morții Lui dator ești, „nemaiviețuind țieți, dupre Apostolul, ci Celui ce pentru tine s-a răstignit și a murit“ (2 Cor. 5. 15)⁶. Iar dacă viețuești trupului și lumii cu împătımire, gătește-te prin moarte, către munca cea fără de moarte, de nu te vei opri de voie mai înainte de sfârșit, despre jertfa cea fără de Sânge. Fiindcă mulți și aicea din cei ce au nevrednicie lucrează cele Sfinte, cu moarte grabnică și fără de veste răpindu-se, la muncile cele de acolo s-au trimis.

21. Pentru că un Preot oarecarele, întru aceeași vreme împreună și Monah, slavă de evlavie având, și multora pentru arătare și vestea cea dinafară cinstit socotindu-se, iară dinlăuntru pre ascuns înverșunat fiind, și întinându-se; Dumnezeasca și sfințita jertfă săvârșindu-o când s-au apropiat la cântarea de laudă a Heruvicului, grumezii plecându-și după obicei, înaintea Sfintei Mese, și cetind „nimenea este vrednic“, de năprasnă s-au aflat mort, întru o formă ca aceasta, lăsându-l pre el Sufletul.

22. Decât cuvântul drept, și decât cunoștința curată, nimic nu este mai de nevoie și mai de folos. Că de aicea să face întru noi frica, și dorul către Dumnezeu. Acea adecă, curățindu-ne prin evlavie și sfială; Iar acela (dorul), desăvârșit făcându-ne prin deprindere luminătoare, și prin socoteală și deslușire, și pre minte înalt călătoare lucrându-o, prin vedere și suire înaltă. Însă fără de frică, cu neputință este către Dumnezeescul dor a trece, și prin el a zbura și a să odihni întru cele nădăjduite.

23. Decî vino, plecându-te mie, tu ceta ce ești aprins cu dorul mântuirii, și cu ferbințeală aleargă, până ce vei ajunge, căutând cu durere, cerând necontentit, și bătând cu răbdare, până ce vei dobândi; temelie înfigând, credință tare și smerenie. Și atuncea vei ajunge pre cel dorit, nu când numai lăsarea păcatelor vei dobândi, ci când nu te vei mai speria, nici te vei mai teme de vreo sculare asupra-ți a vreunei patimi, fără de frică, și cu îndrăzneală de trup despărțindu-te.

24. Caută cu multe lacrimi a lua deplin adeverire; Însă nu mai înainte de sfârșit, dacă ești smerit cugetător, ca nu cumva întru cea de aceea înainte, ca un fără de grijă făcându-te, să o defaimi; Ci atuncea aproape de eșire să afli, însă cu întemeere, ca nu bizuindu-te să te afli batjocorit din trufie, și să greșești despre cel poftit, vremea cea nădăjduită atuncea apucându-te. Și unde te vei duce ticăloase fără de arvună, și fără de adeverirea ceea ce fără de îndoială mântuește, care să dă prin Duhul Sfânt?

25. Nepătımirea cea făcătoare de Dumnezeu iubindu-o, prin ascultare mai întâi, și prin smerenie află pre cea dorită; Ca nu prin altă cale călătorind, osteneală ție să-ți pricinuiesti. Iară nepătımire are, nu ceta ce uneori adecă să supără de patimi, iară alteori să liniștește și să odihnește; Ci ceta ce totdeauna să desfătează întru nepătımire, și pricinele patimilor de față fiind, el rămâne nemișcat; mai ales încă și ceta ce nu pătimește către noimele acestora.

26. Luptându-se și ocărând, cu semetie vine vrăjmașul asupra sufletului, când esă din trup, făcându-se pârâș amar și înfricoșat pentru cele greșite. Dar să poate a vedea atuncea pre sufletul cel iubitor de Dumnezeu, măcar deși cu multe păcate de multe ori mai înainte s-au pătruns, nespăimântându-se de pornirele și îngrozirele aceluia; Ci mai vărtos întărindu-se întru Domnul și întraripându-se cu bucurie, și bizuindu-se Sfintelor Puteri celor ce îl povățuesc, și îngrădindu-se cu lumina credinței și strigând cu multă îndrăzneală asupra vicleanului: Ce este ție și nouă izgonitule din Ceruri, și robule rău? nu ai tu stăpânire asupra noastră. Hristos Fiul lui Dumnezeu, și asupra noastră și asupra tuturor are stăpânire, Lui i-am greșit, Lui și răspunsu vom da; Amanet având noi al milostivirei ceî către noi, și al mântuirii, pre cinstita Cruce a Acestuia. Iar tu fugi departe de la

⁶ *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 5, 15: “Și a murit pentru toți, ca cei ce viază să nu mai vieze loruși, ci Aceluia care, pentru ei, a murit și a înviat!”.

noi pierzătorule, nimica ție și robilor lui Hristos. Acestea zicându-le sufletul cu îndrăzneală, dosul de aceea dă diavolul, cu strigări tânguindu-se, căci nu a putut să stea împotriva Numelui lui Hristos. Și mai sus fiind sufletul, sboară asupra vrăjmașului pălmuindu-l pre dânsul, precum cea ce să numește „iute sburător“ adecă șoimul, pre corb. Și după acestea de Dumnezești Îngerii să duce bucurându-se, în locurile cele hotărâte lui, după așezarea lui.

27. Dragostea către lucrurile cele curgătoare, nu te va trage pre tine jos la pământ, cea ce pre cele Cerești le oglindește. Iar dacă vreo împătımire acelor pământești, pre tine către acelea te leagă, te asemeni Vulturului celui ținut în laț de unghie și oprit despre a zbura înainte. Decî aibi-le și socotești-le pre toate gunoaie, prin nădejdea celor mai bune (Filip 3. 8) ⁷, și însuși trupul, vremea chemând scuturându-l, urmează Îngerului lui Dumnezeu, celui ce te povățuește pre tine.

28. Precum nu este cu puțință banul, cel ce nu are chipul Împăratului, în vistieriele Împărătești împreună cu cei obicinuiți a să rându, așa cu neputință este fără de cunoștință dreaptă și fără de nepătımire, a primi arvuna fericirei cei de acolo, și cu îndrăzneală, și cu deplin adevărire aceștia, din cele de aicea către cele nădăjduite, și împreună cu cei aleși a ne rându. Iară cunoștință zic, nu înțelepciune, ci pre știința cea nerătăcită a lui Dumnezeu, și acelor Dumnezești. Prin care iubitorul de Dumnezeu să înalță către înDumnezeire, prin darul Duhului, netrăgându-se în jos de patimă.

29. Măcar pre toată fapta cea bună lucrătoare de o ai fi isprăvit, nici așa să nu te nădăjduiești țieți, cum că ai ajuns la nepătımire, și fără de grijă petreci cu bucurie în lume; Ca nu închipuiri de patimă de aicea tipărind în minte, nelesnire să afli ducându-te (de aicea). Ci de-a pururea cu frică ca un copil povățuindu-te, grijăște-te de firea ta cea schimbătoare și prefăcută. Depărtează-te cu înțelepciune de pricinele patimilor. Că nepătımirea cea desăvârșit, neschimbăcioasă este, întru cei ce au ajuns întru dragostea cea desăvârșit; și întru cei ce prin vedere neconținută, s-au rădicat mai presus de simțiri, și cu trupul s-au suit mai presus de smerenie. De care nu să atinge încă văpaia patimilor, fiindcă s-au tăiat, și s-au curmat prin glasul Domnului, pentru căci s-au schimbat și s-au deprins acestea acum întru nesticăciune.

30. Nepătımirea iubește-o și dorește-o, nu mai înainte de vreme, ca să nu pătimești ceea ce o ai pățimit cel întâi zidit; împărțându-se fără de vreme din lemnul cunoștinței. Ci lucrând întru răbdare prin cuprinzătoarea înfrânare, și întinsă rugăciune, și păzindu-te prin prihănirea de sine, și prin smerita cugetare cea desăvârșit pre cele lucrute, așteaptă după acestea în vreme bine cuviincioasă darul nepătımirei; După multă furtună și turburare, pre limanul odihnei. Că nu este nedrept Dumnezeu, celor ce drept călătoresc, pre ușa nepătımirei să le o închidă, când să cade (a intra).

31. Mergî către furnică, O, leneșule! (Pil. 6. 6) ⁸, și învață-te lucrarea cea cu iubire de osteneală de la dânsa. Către aceasta nu uita cum că de bunătățile noastre nu are trebuință Dumnezeu, cea ce este nelipsit și prea deplin, ci cu bogată dăruire face bună și mântuește în dar pre voitorii și pre cei bine cunoscători, deși pre lucrarea cea după putere, cu iubire de asemeni o primește. Decî dacă adecă ca un datornic te ostenești, pentru bunătățile cele ce mai înainte s-au făcut de la Dânsul, bine faci și aproape este Dumnezeasca milă. Iar dacă îndatorit socotești că ai pre Dumnezeu, prin bunătățile acelea care ți să pare că le lucrezi, de la adevăr te-ai rătăcit. Că cum este datornic Făcătorul de bine? Însă și așa aleargă ca un năimit, și câte puțin sporind, vei ajunge cu mila lui Dumnezeu, pre lucrul cel ce să caută de tine.

32. Voești și altă cale de mântuire, iar mai vârtos de nepătımire să-ți arăt ție? Silește pre Ziditorul întru rugăciune cu toată puterea, ca să nu te greșești de lucrul cel pus înainte, mijlocitorî către Dânsul totdeauna puind înainte, pre toate Puterile Cerești, și pre toți Sfinții, împreună cu cea

⁷ *Epistola către Filipeni a Sfântului Apostol Pavel*, 3, 8: “Ba mai mult; eu pe toate le socotesc că sunt în pagubă, față de înălțimea cunoașterii lui Hristos, Domnul meu, pentru Care m-am lipsit de toate și le privesc drept gunoaie, ca pe Hristos să dobândesc”.

⁸ *Pildele lui Solomon*, 6, 6: “Du-te, leneșule, la furnică și vezi munca ei și prinde minte!”.

Prea Curată Maică a lui Dumnezeu. Și nepățimire adevărată nu cere, ca un nevrednic de acest dar; ci cere mântuire cu durere, și vei lua împreună cu acesta, și pre (aceea) nepățimire. Că acesta adevărat, argintului; iar aceea, aurului celui curat să asemănă. Și să aibi mai ales și ascunsă lucrare, care este slujitoare a lui Dumnezeu, și cuvinte ale oarecărora taine ascunse către El; care cuvinte te fac pre tine Dumnezeu, de care să veselește împreună și să pleacă Dumnezeu. .

33. Nevoește-te ca să iai arvuna mântuirii pre ascuns înlăuntru întru inima ta, cu adevărită neîndoită, ca să nu afli turburare și înfricoșare nenădăjduită în vremea eșirei. Și atunci o ai luat, dacă nu mai ai pre inimă prihăindu-te întru oarecare neajungeri, și pre știință bătându-te întru întărâtări; dacă sălbăticia hearilor patimilor s-au domesticit de tine, cu Dumnezeescul dar; dacă lacrimile mângâerei izvorăsc, și mintea curat și nerăspândit să roagă; Și când cu blândețe întru gătirea inimii aștepti pre moartea cea nepermisă, împreună și înfricoșată.

34. „Graiuri ale vieții cei vecinice“ pre care s-au mărturisit de Verhovnicul Apostolilor multora (Ioan 6. 68) ⁹ cum că le are Dumnezeu Cuvântul, sunt cuvintele celor ce s-au făcut de Dânsul, pre care cela ce cu taină le învață de la Dânsul ca un nespurcat, încă de aicea le-au câștigat, și viața cea vecinică și arvuna Duhului, și nădejdea cea nerușinată a mântuirii. Iară cela ce cinstește mai mult pre trup, decât sufletul, și are împățimire și țineră către cele pământești, nu să învrednicește de acestea.

35. Cuvântător, nu este cela ce are numai cuvânt vorbitor, că pre acesta tot omul îl are; ci cela ce pre cuvântare caută, și urmează a căuta pre Dumnezeu. Și nicidecum nu va afla ce oare este cu ființa, Cel mai presus de ființă, că acest lucru este cu neputință la toată firea; „Ci prin înțelepciunea cea ziditoare a celor ce sunt, și prin pronie, și prin ocârmuirea, împreună și chivernisirea și păzirea. Întru care să află, și ca cum să vede Prea Bunul Meșter, în ce chip și un ziditor de casă, prin lucrul mâinilor sale să cunoaște“ (Inț. Sol. 13. 1, 4. 5) ¹⁰.

36. Neagonisală precum să cade, fără de nepățimire nu vei isprăvi. Nici nepățimire, fără de dragoste. Nici pre aceasta, fără de frică și curata rugăciune. Nici pre acestea, fără de credință și negrijire; Prin care intraripându-se mintea, pre cugetul adevărat cel de cele de jos râvnitor îl leapădă. și zboară la cele înalte, și la cele de sus, pre al său Stăpân căutându-l.

37. Păzește curățenia de pre lumina ochilor, ca să te faci Biserică a lui Dumnezeu, și casă prea iubită. Că cu neputință este fără de întreaga înțelepciune, a te face a lui Dumnezeu. Și le naște pre acestea, dorul cel Dumnezeesc, și neîmpățimirea, și fugirea de lume; Și împreună le păzește smerita cugetare, împreună și înfrânarea, și rugăciunea cea neconținută și vederea cea Duhovnicească, și împreună cu nemânierea și lacrimile cele întinse. Iar pre frumuseța socotelei, fără de nepățimire, nu o vei dobândi.

38. Nimenea să nu te amăgească pre tine frate, cum că „fără de Sfințenie, dupre Apostolul, să vede Dumnezeu“ (Evr. 12. 14) ¹¹. Că nu primește Dumnezeu, cel prea bun, și carele este mai presus decât toată curăția, a să arăta celui necurat. Că precum „nevrednic de Dânsul este, cela ce pre tatăl, sau pre muma sa, mai mult decât Acesta iubește, sau iarăși pre fiică sau pre fiu“ (Mat. 10.37) ¹²; așa

⁹ *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 6, 68: “Simon Petru I-a răspuns: Doamne, la cine ne vom duce? Tu ai cuvintele vieții celei veșnice”.

¹⁰ *Cartea Înțelepciunii lui Solomon*, 13, 1, 4-5:

“1. Deșerți sunt din fire toți oamenii care nu cunosc pe Dumnezeu și care n-au știut, plecând de la bunătățile văzute, să vadă pe Cel care este, nici din cercetarea lucrurilor Sale să înțeleagă pe meșter;

4. Iar dacă se minunează de putere și de lucrare, să înțeleagă din acestea cu cât este mai puternic Cel care le-a făcut; 5. Căci din mărimea și frumusețea fapturilor poți să cunoști bine, socotindu-te, pe Cel care le-a zidit”.

¹¹ *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, 12, 14: “Căutați pacea cu toți și sfințenia, fără de care nimeni nu va vedea pe Domnul”.

¹² *Sfânta Evanghelie după Matei*, 10, 37: “Cel ce iubește pe tată ori pe mamă mai mult decât pe Mine, nu este vrednic de Mine; cel ce iubește pe fiu ori pe fiică mai mult decât pe Mine nu este vrednic de Mine”.

și cel ce orice din cele vremelnice și materialnice iubește. Și cu mult mai mult, cea ce pre păcatul cel urât și puturos cinstește mai mult, decât pre dragostea Domnului. Că leapadă Dumnezeu pre cea ce nu să întoarce despre înținăciune. „Că nici stricăciunea pre stricăciune o va moșteni“ (1Cor. 15.50) ¹³.

39. Dumnezeestii dragoste, fără de cunoștință, nu te vei învrednici; nici aceștia, fără de credință. Iară credință zic, nu așa prost pre cea goală, ci pre ceea ce să face întru noi din lucrarea faptelor bune. Iară pre adevărata umilință, atuncea o vei dobândi, când prin înfrânare, și priveghere, și rugăciune, și smerenie, pre dulceața cea firească a trupului veștejându-o, te vei răstigni împreună cu Iisus; nemaiviețuind cu împătımire, ci Dumnezeescului Duh viețuind, și umblând cu nădejdea mântuirii ce de sus (2 Petru 1.10) ¹⁴.

40. „Întru acestea am cunoscut că m-ai voit pre mine, – strigă și tu către Dumnezeu –, că nu se va bucura vrăjmașul meu de mine“ (Ps. 40.12) ¹⁵, până în sfârșit tiranisindu-mă prin patimi și trudindu-mă. Ci ca mai înainte de sfârșit, din mâna lui să mă răpești pre mine, și a vieții Duhovnicește după plăcerea Ta, învrednicindu-mă prin sfârșit bun, mântuit înaintea Divanului Tău să mă pu; unde pre arvuna mântuirii, pentru mila Ta, și spre adevărarea cea fără de îndoială să o primesc. Ca nu turburat în vremea eșirei și negătit aflându-mă, nesuferit să socotesc pre necazul, și decât moartea, și decât munca mai amar și mai rău.

41. Nu este așa prost lucru gol și cum s-ar întâmpla, credința și nădejdea. Ci credința adecă, de suflet tare are trebuință; Iară nădejdea, de socoteală și inimă dreaptă. Că cum va crede cineva cu lesnire celor ce nu să văd, fără de darul? Și cum va nădăjdui pentru cele nearătate ce vor să fie, dacă nu va avea oarecare – din îndreptare – cercare a darurilor Domnului? Prin care și pentru acelea ar fi luat deplin adevărare, precum pentru cele de față. Drept aceea întru amândouă, și de faptă bună, și de plecarea și ajutorul lui Dumnezeu avem trebuință. Care nefiindu-ne nouă de față, în zădar ne ostenim.

42. Nașterea a faptei bune cu adevărat este, ori cunoștința, ori nepățimirea, ori și amândouă acestea. Iară de nu, apoi deșartă s-au făcut, și nu este adevărată, ceea ce să părea nouă faptă bună. Că dacă ar fi fost, s-ar fi fost împodobit și cu roadele, nu numai cu frunzele. Iar acum, ori pre plăcerea oamenilor, ori pre plăcerea de sine, ne adevărată, și nu iubitoare de Dumnezeu este; ori altceva din cele ce nu plac lui Dumnezeu târând după sine. Dar noi pricina îndreptându-o, vom dobândi spre folos, fără de îndoială, și pre darul Bunului Dumnezeului nostru, ce ne aduce când să cade, și câtă, pre cunoștință și pre nepățimire.

43. „Înțelege noimele vrăjmașului“ (2Cor. 2.11) ¹⁶, prin luminarea darului, și aruncându-te pre sineți înaintea lui Dumnezeu cu plângere, mărturisește-ți neputința ta. Nimic să te ai pre sineți, deși a te părea că ești ceva te pleacă amăgitorul. Nici iarăși rugându-te pentru dăruirea darurilor, fără numai să fie pricinuitoare de mântuire, și de smerita cugetare păzitoare. Și caută pre cunoștința ceea ce nu te umflă, ca pre una ce este pricină de cunoștința lui Dumnezeu. Și ca să nu te stăpânești până la sfârșit de patimi ca de niște tirani. Ci ca să te slobozi din trup întru nepățimire, ori întru milă pentru greșale, lucru cel mai smerit.

44. Precum nu este cu puțință a sbura la cele înalte și la cele de sus fără de aripă, așa nici a dobândi cele nădăjduite, fără de adevărarea, și vestirea, cea fără de îndoială cea de aicea. Iară deplin

¹³ *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 15, 50: “Aceasta încă zic, fraților: Carnea și sângele nu pot să moștenească împărăția lui Dumnezeu, nici stricăciunea nu moștenește nestricăciunea”.

¹⁴ *A doua Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Petru*, 1, 10: “Pentru aceasta, fraților, siliți-vă cu atât mai vârtos să faceți temeinică chemarea și alegerea voastră, căci, făcând acestea, nu veți greși niciodată”.

¹⁵ *Psalmi*, 40, 12: “Iar pe mine pentru nerăutatea mea m-ai sprijinit și m-ai întărit înaintea Ta, în veac”.

¹⁶ *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 2, 11: “Căci dintre oameni știe ale omului, decât duhul omului, care este în el? Așa și cele ale lui Dumnezeu, nimeni nu le-a cunoscut, decât Duhul lui Dumnezeu”.

adeverirea să face, din smerita cugetare cea desăvârșită, sau din darul Sfântului Duh, întru cei desăvârșiți împăcați cu Dumnezeu; Întru care este și nepățimirea cu adevărat, sau din parte, sau mai desăvârșită, după împăcare și după curățire. Iară cei ce întru alt fel de trup să despărțesc, ca într-o iarnă a patimilor, sau Sâmbătă, adică, despărțiți de fapte bune (Mat. 24.20)¹⁷, supt judecată și supt cercare sunt, ca niște vinovați în vremea despărțirii.

45. Mântuindu-te în dar, mulțamește Mântuitorului Dumnezeu. Iar de voești și daruri a-i aduce, adu-i din sufletul tău cel văduvit pre cei doi bani, cu bună cunoștință smerenie zic, și dragoste. Și le va primi pre acestea, bine știu, mai mult decât mulțimea faptelor bune, cele ce să aruncă de la cei mulți în Gazofilachia mântuirii. Iară dacă și ca Lazăr (Ioan 11.)¹⁸ ai trebuință de înviere, după ce te-ai omorât de patimi pre însuși acestea (adecă două fapte bune) ca pre niște surori adevărate, pune-le înainte mijlocitoare către Dânsul, și negreșit vei dobândi lucrul cel căutat.

46. Pre fapta bună cea lucrătoare isprăvindu-o, nu vei putea printr-însa singură, a te apropia către nepățimire, ca și curat împreună, și nerăspândit să te rogi, dacă nu și Duhovnicești vederi ar diadohisi pre minte, ale cunoștinței cei lucrătoare, și ale înțelegerilor celor ce sunt. De care întrari-pindu-se, și strălucindu-se, să înalță cu totul prin darul adevăratei rugăciuni, cu întindere în sus, către luminele cele de un neam, ale nematerialnicelor rândueli a celor de sus, și de acolo pre cât îi este cu putință către lumina cea mare și cu trei luminători, a Treimeii cei Dumnezești începătoare, să poartă.

47. Nu ne vom munci în veacul viitor pentru aceea că am păcătuit, nici ne vom osândi pentru aceasta, luând cu soartă fire schimbăcioasă și nestatornică; Ci căci după ce am păcătuit, nu ne-am pocăit; nici ne-am întors de la calea cea rea, către Domnul; Stăpânire după ce am luat, și vreme de pocăință, și mai mult pre cel bun, carele este Dumnezeu, dar nu pre cel protivnic, ca pre un pățimas să-l arătăm pre taină, ca cum muncindu-l și mâniindu-să. Însă pre răutate, dar nu pre noi; Că El este afară de toată patima și de toată munca. Deși să zice că El să închipuește după lucrurile și așăzările noastre, ca o oglindă fieștecăruia cu vrednică dare pentru cele lucrate în viață răsplătind.

48. Clătindu-te din starea cea mai bună, nu te spăria, ci îndreptează-te, degrab înapoi alergând la starea cea mai dinainte: cu scârbă și cu mâhnicie, și cu aspră prihănire de sine; dar încă și cu destulă vărsare de lacrimi întru zdrobirea Duhului; prin care eșind din căderea cea întâmplată, vei veni în sânul mântuitoarei bucurii: De aceea înainte întemeindu-te și păzându-te cu toată puterea, ca nu iarăși pre Judecătorul mândiindu-l, să ai trebuință de lacrimi și de necaz, spre împăcare și milostivire. Iară dacă nu aicea va fi aceasta, apoi negreșit de muncă în veacul cel ce va să fie.

Pentru Preoție

49. Iarăși pentru cinstita Preoție ne este nouă cuvântul, ca ceea ce de rânduială și de curăție Îngerească are trebuință, și de mai multă întemeere, ci după aceasta și de întreagă înțelepciune, decât cea mai dinainte. Fiindcă acel pângărit, poate ceva puțin curat să se facă; iară cel curat, cum cu adevărat și se va pângări, de nu am voi cu lumina pre întunec amestecându-l, și cu mirul pre reaua putoare, vaiul și pierzarea să o moștenim: Ca niște furători de cele Sfinte, ca Anania și ca Sappira.

50. Din vas pierdut împreună și netrebnic, deși și să pare că cu vrednicie poate te-ai suit la treapta Preoției cea întocmai cu Îngerii și Cerească, pentru o mică curăție, vas de alegere și Domnului bine trebuincios, ca Pavel făcându-te, ferește cinstea neîntinată căreia te-ai învrednicit; Păzind Dumnezeescul dar, ca lumina ochiului, ca nu spurcându-te, fără de luarea aminte, să te lepezi dintru înălțime cu adevărat în groapă, și cu anevoe să afli întoarcere înapoi.

¹⁷ *Sfânta Evanghelie după Matei, 24, 20:* "Rugăți-vă ca să nu fie fuga voastră iarna, nici sâmbăta".

¹⁸ *Sfânta Evanghelie după Ioan, Cap. 11:* Învierea lui Lazăr. Arhieriei și fariseii uneltesc împotriva lui Iisus.

51. Înțalege ca un mintos, cum că Dumnezeu făcând drept pre cineva „nimenea nu este cine să osândească“ (Rom. 8.33) ¹⁹. Și dacă chemat fiind, ai intrat în darul cel mai presus de lume al Dumnezeștii Preoției, nimic nu-ți pasă ție pentru viața cea mai dinainte, dacă undeva ceva poate și s-au întâmplat, dar prin Dumnezeu iarăși și prin a ta îndreptare s-au curățit; ci fie-ți ție sârguința și trezvia după aceea, să nu înnegești Darul. Că deși cineva fără de minte, de Sfințita vrednicie a ta să va îndoi, pentru cele trecute, să ia în urechi Dumnezeescul glas cel ce întru noi răsună „cele ce Dumnezeu le-au curățit, tu nu le spurca“ (Fap. 10.15) ²⁰.

52. Ușoară este vrednicia Preoției, și jugul bun; dar însă până când să alege împreună precum să cuvine, și să îndreptează, și dacă nu este cumpărare Darul Dumnezeescului Duh. Iar dacă cu sârguire omenească și cu dar stricăcios s-ar cumpăra cel necumpărat, și chemarea nu este de sus, grea adecă este sarcina foarte, ca ceea ce să poartă afară de vrednicie și mai presus de putere. Iară jugul aspru și vârtos foarte, carele roade și grumazul și vârtutea celui ce îl trage, de nu s-ar lăsa, mai înainte până ce nu îl va cheltui pre acesta, și îl va roade desăvârșit.

53. După ce te-ai vârat sub jugul Preoției cu îndrăsneală, îndreptează-ți căile tale, și taie drept cuvântul adevărului, cu frică și cu cutremur, prin însuși adevărul, pre mântuirea ta lucrându-o. Că Dumnezeul nostru este foc care mistuește. Și dacă adecă te vei atinge de acesta, ca niște aur, sau și ca niște argint, nu te teme de aprindere, precum nici Coconi în Vavilon de foc. Iar dacă fânos și trestios ești al materiei cei mai lesne aprinzătoare, ca un cugetător de cele pământești, cutremură-te, să nu te arzî de tot focul cel Ceresc, dacă nu vei fugi ca Lot de urgie, prin depărtarea de cele mai înfricoșate taine. Nu știu, de nu ar fi fost oarecare din păcate pre mici greșale de Dumnezeescul acest foc cheltuindu-se întru prea Sfânta slujbă, și de aicea să rămâi tu nears în foc, și nevătămat, ca neputinciosul acela sad al rugului.

54. De pătimește aprinderea, ca un curgător de sămânță, neputând a te smulge și a te rupe, pentru obiceiul cel de multă vreme, cum îndrăsnești asupra celor ce și Îngerilor sunt neapropiate ticăloase?! Decî ori înfricoșază-te, și depărtează-te de aceia de Dumnezeasca Sfințita săvârșire și așa vei milostivi dreptatea lui Dumnezeu, ori așteaptă ca un nesimțitor împreună și neîndreptat, în mâinele Dumnezeului celui viu cu urgie să cazî. Carele nu te cruță cu iubire de oameni, ci cu nemilostivire te muncește pre tine: Pentru căci îndrăsnești cu obraznicie asupra nunții cei Împărătești, și cu sufletul și cu haina întinată, ca un nevrednic și de însuși intrarea, necum de ședere.

55. Am cunoscut eu pre oarecarele din cei Sfințiți, carele asupra celor Dumnezești îndrăsnea cu nevrednicie, pentru căci căzuse în patima curviei. Că au căzut adecă mai întâi în boală nevindecată și cumplită, și acum de moarte s-au apropiat. Și de vreme că pre toate făcându-le spre deslegarea răului, n-au săvârșit nimic mai mult, ci mai vârtos i să și întindea, și i să creștea lui răul, întru simțirea oarecând venindu-și, și cum că să omoară, căci fără de vrednicie sluja cele Sfinte, s-au lepădat adecă îndată de Sfințita leturghie cu jurământ. Și îndată după aceea și tămăduirea au urmat, cât nici urmă de boală n-a rămas.

56. Luminată este vrednicia Preoției și îmbrăcăminte, dar până are înlăuntru și pre suflet împreună strălucind prin curățenie. Iară după ce s-ar întina de neluarea aminte, și știința mărturisindu-i, el pentru rușine ar defăima-o, lumina să face întunec, și a vecinicului foc și întunec pricinuitoare. Dacă nu cumva pre calea aceasta lăsându-o, ca pre o de amândouă părțile prăpăstioasă, pre alta să ne abatem, care prin fapta bună și smerenie fără primejdie întru Împărăția lui Dumnezeu ne duce.

¹⁹ *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, 8, 33: “Cine va ridica pâră împotriva aleșilor lui Dumnezeu? Dumnezeu este cel ce îndreptează”.

²⁰ *Faptele Sfinților Apostoli*, 10, 15: “Și iarăși, a doua oară, a fost glas către el: cele ce Dumnezeu a curățit, tu să nu le numești spurcate”.

57. Câștigarea mântuirii, prin prostime și prin fapta bună să face, nu prin slăvita Preoție, și care cere petrecere întocmai cu a Îngerilor. Decî ori fă-te ca Îngerii nepătimaș, ca un afară de lume și de trup cu cugetul, și așa pre Cereasca această scară pășăște; ori cunoscător al neputinței tale făcându-te, teme-te de înălțimea ei, ca de o a unei mari căderi pricinuitoare celor ce nu a isprăvit fapta bună; și pre petrecerea cea multora iubită alege-o, care nu mai puțin decăt acea (adecă decăt Preoția) te împrietenește cu Dumnezeu. Întru care măcar deși ți se va întâmpla să cazî, lesnicioasă este iarăși scularea prin căință, cu mila, împreună și cu darul lui Dumnezeu.

58. „Trupul și sângele, Împărăția lui Dumnezeu nu o vor moșteni“ (1 Cor. 15.50)²¹; Și cum tu cu Trupul și cu Sângele lui Dumnezeu împărțându-te nu te faci de un trup, și nu te amesteci împreună cu Sângele Acestuia? Acum având înlăuntru Împărăția Cerurilor, ci de patimile trupului și ale sângelui te încunjuri? Temu-mă nu cumva să nu rămâie întru tine ca întru un trupesc Duhul lui Dumnezeu (Fac. 6.5)²², și vei fi tăiat în două, atuncia în vremea Judecării, luându-se de la tine Cinstita Preoție, ca de la un nevrednic de un Dar ca acesta, și trimițându-te în munca cea veșnică.

59. Înaintea ochilor tăi frica lui Dumnezeu nefiind, ți să pare că gol oarecare lucru este cu nevrednicie a lucra cele Sfinte, de iubirea de sineți amăgindu-te, și de aceea bun pre Dumnezeu socotindu-l. Aceasta și Daftan și Aviron de demult au pățimit până ce pre aceștia pământul i-au înghițit (Numer. 16.32)²³. De care lucru și tu temându-te și înfricoșându-te cu adevărat, unde este și frică (Ps. 13.5)²⁴, înțelege mărimea lucrului. Și cu curăție, și cu vrednicie, ca să nu zic întocmai ca un Înger, lucrează lucrul Dumnezeștii Preoții, ori oprește-te de înfricoșata jertfă ca un priceput; ca nu cumva întru acest lucru defăimând tu, și pre știința ta care te muștră pre tine amăgindu-o, să zici atuncia cu durere judecându-te și osândindu-te, când toate să vor judeca și se vor îndrepta „Frica de care mă înfricoșam au venit preste mine, și aceea de care mă temiam, m-au întâmpinat pre mine“ (Iov 3.25)²⁵.

60. Cu trezvie și cu durere pentru sineți mai întâi, adă cu zdrobire și cu lacrămă, pre jertfa cea mântuitoare de lume și Sfințită, spre împăcare și milostivire. Că pre cine vei avea durundu-l pentru tine asemenea ca tine, și aduncându-o după moarte? Pentru aceea ca un isteț și ascuțit la minte apucând mai înainte, pre sineți îngroapă-te de acum, și mai înainte pomenește-te; spre mijlocirea mântuirii, pre Sfintele acestea pre Sfânta Masă puindu-le înaintea lui Dumnezeu. Și pre junghierea cea de bună voie și iubitoare de oameni, Acestuia de aicea pomenuindu-o.

61. Negrăită și netălcuită dulceață este sufletului, când întru deplină adevărire să desparte de trup, și să desbrace de acesta ca de o haină. Că au dobândirea acelor nădăjduite acum, îl leapadă pre acesta fără de scârbă și să duce cu pace, către Îngerul cela de la înălțime luminat cu dânsul prin văzduh, nevătămându-se nicidecum de duhurile răutății, ci suindu-se întru bucurie, cu îndrăsneală și cu glasuri de mulțămă, până ce va ajunge spre închinarea Făcătorului. Și de acolo va primi hotărârea, ca împreună cu cei asemenea și întocmai la măsură întru fapta bună, să se rânduească, până la învierea cea deobște.

62. Strein cuvânt, pentru mai înainte prinderile în minte, poate cele ce te tirănisăsc; dar aflându-te în vremea eșirei, întru adâncul smereniei, nimic nu mai puțin decăt cel nepătimaș, mai din toate faptele bune s-au arătat, dar și piatra cea scumpă a smereniei, decăt toate este mai vrednică. Nu numai de împăcare și de curățire, celui ce o are este pricinuitoare înaintea lui Dumnezeu, ci și de împreună intrarea cu cei aleși în camera de nuntă a Împărăției Sale.

²¹ *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 15, 50: „Aceasta însă zic, fraților, Carnea și sângele nu pot să moștenească împărăția lui Dumnezeu, nici stricăciunea nu moștenește nestrăicăciunea”.

²² *Facerea*, 6, 5: „Văzând însă Domnul Dumnezeu răutatea că oamenilor s-a mărit pe pământ și că toate cugetele și dorințele inimii lor sunt îndreptate la rău în toate zilele”.

²³ *Numerii*, 16, 32: „Și și-a deschis pământul gura sa și i-a înghițit pe ei și casele lor, pe toți oamenii lui Core și toată averea”.

²⁴ *Psalmi*, 13, 5: „Acolo s-au temut de frică, unde nu era frică, că Dumnezeu este cu neamul dreptilor”.

²⁵ *Cartea lui Iov*, 3, 25: „De ceea ce mă tem, aceea mi se întâmplă și de ceea ce mi-e frică tocmai de aceea am parte”.

63. Curățire a greșalelor luând de la Dumnezeu, slăvește pre Cel nepomenitor de rău, împreună și suferitor de rău; întemeindu-te pentru greșalele cele de voe, cu toată puterea. Că deși pocăința cea în fieștecare zi este milostivire a lor până la eșire, dar ți să pare că pentru căci cu lesnire a greși, și întru cunoștință, este necunoscător și nemulțămitor (lucru). Însă gonind tu cu piatra buneii nădăjduiri, pre câinele desnădăjduirei, și cu nerușinare totdeauna, și cu statornicie cerând (darul lui Dumnezeu), să vor lăsa ție păcatele cele multe; Ca cu datorie să iubești și tu mai mult pre Cel milostiv și prea bun în veacul cel ce va să fie.

64. Când de Dumnezeescul dar lucrându-te, te vei afla înaintea lui Dumnezeu cu lacrimi întru rugăciune, tăvălește-te pre pământ întins fiind în chipul Crucei, și bătându-te preste cap, și cere pre deslegarea cea de aicea, ca pre o slobozire din stricăciune și înstrăinare în ispite. Însă nu după voia ta, ci precum lui Dumnezeu i să pare, și când, și unde. Poftind adecă atuncea ducerea și iubindu-o, dacă împreună cu lacrimile, te-ai fi dus către Domnul, întru adâncul smereniei, ca să stingi văpaia dorului și a rugăciunei. Dar însă răbdând întârzierea acum de această dată, ca cum ceva mai bun înainte văzând Dumnezeu; Iar pre negreșire, cu silire și cu jurământ ceri-o; ce adecă nu făcând și ce nu zicând, și ce nu privind și meșteșugind, ca să nu cazî de la Dumnezeu.

65. Purtător de trup fiind, nu te ispiti pre cele gândite precum sunt a le iscodi, deși partea cea gânditoare a sufletului aduce către acestea prin curăție. Că de nu partea cea netrupească, cu suflarea și cu sânge ținută fiind în legături, s-ar deslega de grosime și cu cele gândite s-a face, nu va putea pre acestea, precum să cade, a le socoti și a le ajunge. Decî mai înainte gândindu-te a eși din materie, ca dintru alt oarecare al doilea și întunecat pantece de maică, către nematerialnicile acelea și luminoasele, veselește-te slăvind pre Făcătorul de bine, care ne trece pre noi prin moarte, către cele nădăjduite nouă. Și trezvește-te totdeauna pentru necurații draci cei ce împrejur umblă și sporirei noastre de-a pururea vrăjmașuesc, și pre călcăiul nostru cu viclenie, adecă pre sfârșitul vieții va să fie, fiindcă schimbăcios te-ai zidit și prefăcut, pentru de sineși stăpânirea.

66. Atuncea vrăjmașul cu slăbatece și înfricoșate ispite ne întâmpină pre noi, când simte pre suflet că mari măsurî ale faptei bune a agonisit. Și sâmuește el acest lucru și din graiurile rugăciunei, și din suirea cea mai presus de doimea cea materialnică a trupului și a simțirelor. Și atâta de cu pizmă urătorul de oameni ne ispitește, cât să ne lipsască pre noi și de vieață. Și poate nu cunoaște deșertul, de câte bunătați pricinuitoare să face nouă, lămuriri de aicea pre noi prin răbdare lucrându-ne, și mai strălucite cununi nouă împletindu-ne.

67. Nu este altă luptă mai mare, decât a întregei înțelepciunii și a fecioriei. Că și de însuși Îngerii să laudă, cea ce cinstește neînsurarea, și decât pătimitorii nu mai puțin să încununează. Că cu trup și cu sânge legat fiind cineva, a să sârgui să urmeze pre nematerialnicia celor fără de trupuri, prin curăție de-a pururea, de câte trude și sudori are trebuință? Și atâta cu adevărat mare și înaltă este isprava aceasta, cât puțin lipsește de a i să părea că și cu neputință este, ca o mai presus de fire întărindu-o cu Dumnezeesc dar, și cu nădejdea darurilor celor gătite și învistierite nevoitorilor.

68. Trupul umezindu-se cu multa băătură și cu multa dormitare, mare împedecare este către întreaga înțelepciune. Iar întreaga înțelepciune cea adevărată, și întru nălucirele cele din somn rămâne nemișcată. Că a alerga mintea către acestea, semn este că încă poartă întru adânc ea pre boala patimiî. Iar dacă prin darul te-ai fi învrednicit și fără de trup, în somn a vorbi cu Dumnezeu, atuncea ea rămâne nepipăită, și deșteaptă păzitoare și a sufletului și a trupului, liniștindu-se ele ca un câinișor oarecare pentru lupii cei bânuitoari trezvindu-se și nejertfîndu-se.

69. Prea slăvit cuvânt îți zic ție, și nu te minuna. Este oarecare taină pre ascuns între Dumnezeu și între suflet săvârșindu-să. Însă aceasta este a măsurilor celor prea înalte, și al curățirii cei desăvârșit, și a dragostei și a credinței; Când omul prin împăcarea cea desăvârșit, se va uni cu Dumnezeu prin împrietenie, și prin rugăciune și privire necontenită. Întru aceasta Ilie adecă a încuiat Cerul cu neploarea;

Iară Moisi, Marea, și prin întinderea mâinilor aū biruit pre Amalic; Și Iona din chit și din adânc s-aū mântuit; Că sila aduce pre Dumnezeū cel pre iubitor de oameni unde și voește. Cela ce s-a învrednicit măsorei aceștia, deși în trup petrece, dar a covârșit măsura stricăciunei și a muriciunei, ca un somn de obște pre moarte așteptându-o, ca cu dulceață să-l trimită către cele ce să nădăjduiesc.

Iarăși * Pentru Preoție

70. Cucernicindu-te de patimile cele Stăpânești, și de deșertarea lui Dumnezeū Cuvântului cea pentru noi, dar încă și de jertfirea și de amestecarea întru noi a Trupului și a Sângelui celui de vieață făcător și Dumnezeesc; A căroră nu numai împărtășirei, ci și Sfințitei lucrări ne-am învrednicit, smerește-te pre sineți, ca și o oaie de junghiere, socotindu-ți întru adevăr pre toți că te covârșesc pre tine. Și sârguește-te ca să nu rânești știința cuiva fără de socoteală mai ales. Și fără de Sfințenie să nu îndrăznești asupra stingerei de cele Sfinte, ca nu ca niște iarbă arzându-te de Dumnezeescul foc, și ca ceara topindu-te, să te sfârșești.

71. Așa cu adevărat, dacă precum să cade, vei lucra pre înfricoșata săvârșire de cele Sfințite a Dumnezeestii și Cinstitei lucrări, și să nu te bată pre tine știința ta întru nimic din toate, cât dintru aceasta să nădăjduiești mântuire. Că mai presus de toată lucrarea și vederea, folosul cel de aicea să face întru tine. Iară dacă nu așa, tu însuși vei vedea. Și mai bine este cu totul a te îndepărta prin buna cunoștința a neputinței tale de înălțimea Preoției, decât cu nesăvârșire și cu necunoștința de aceasta țiindu-te. Și celor mulți pârându-te că ești înalt, să zaci în cădere vrednică de plâns din nevrednicie.

72. Atâta de înaltă este slujba Cinstitei Preoții, și împăcarea către Dumnezeū și înduplecarea decât toată cântarea de Psalmi și rugăciunea, precât Soarele covârșăște decât Stelele. Că pre însuși Acela unul născut, îl jertfim, și îl punem înainte, și îl aducem întru rugăciune, pre Cela ce pentru păcătoși în Dar s-a junghiat pentru iubirea de oameni. Și nu numai pentru lăsarea păcatelor, ci și pentru acelea de care ne-am ruga spre folos este cu adevărat, și pentru moștenirea Împărăției Cerurilor, de nu știința este spurcată. Și trupul adecă unit fiind cu Dumnezeirea, ca un oarecare cărbune, arde toată materia fărădelegilor, și pre inimile celor ce vin cu credință le luminează. Așisderea încă și Dumnezeescul și Cinstitul sânge șterge și curățește mai presus decât tot Isopul, toată spurcăciunea și întinăciunea, celor ce cu toată puterea, cu curăție și nu cu necurăție asupra celor Sfinte îndrăznesc, dacă ceva ar fi răspuns după întâmplare.

73. Nu trupul lui Dumnezeū Cuvântul cel înălțat, oarecarele din Sfinți aū zis, din Cer pogorându-se să jertfește, ci însuși pâinea și vinul să preface în Trupul și Sângele lui Hristos cu credință, și cu frică, și cu dorire, și cu evlavie, de cei ce s-aū învrednicit Dumnezeestii Preoții cei Sfințite săvârșindu-se; Și pre schimbarea cea dintru aceasta, întru aceasta primindu-o cu lucrarea și cu venirea asupra a Sfântului Duh. Nu făcându-se alt trup afară de acela Stăpânesc, ci întru acesta prefăcându-se, făcând nesticăcioși, iar nu stricăcios. Decî de câtă curățenie și Sfințenie are trebuință Preotul, atingându-se de Dumnezeescul Trup, și de ce fel de îndrăzneală, mijlocitor, între Dumnezeū și între oameni făcându-se. Și împreună rugători luând împrejurul său, împreună cu cea prea Curată și Maica lui Dumnezeū, pre toate Puterile Cerești ale Îngerilor, și pre Sfinții cei din veac. Mie mi să pare cum de Îngerească sau de Arhanghelicească, precum cu adevărat, de vrednicie, așa are trebuință el și de împrietenie.

74. Asemenea să cuvine ție O! Pisinie (frate) a ști, cum că pentru aceasta acoperite să pun înainte Sfintele, după simbolul credinței, pre Sfânta Masă vrând să se sfințească, ca cum s-ar ruga în oarecare chip pentru cei ce le aduc, și ar striga cu glasuri negrăite, către Cel ce lăcuește în Ceruri.

* Cuvânt adăugat cu creionul înaintea titlului *Pentru preoție* dactilografiat.

Că privind Acela, nu trece alături cu privirea; și văzând, nu trece cu vederea; Aducându-și aminte de cea pentru păcătoși de voie deșertare, și de negrăita pogorâre, și de iubitoarea de oameni junghiere. Că nu în dreptate fiind noi, preț de răscumpărare ne-aû dăruit prin pătimire; și pre mântuire, Bunul și suferitorul de rău, ci pre noi cei greșiți ne-aû miluit, și înapoi ne-aû chemat.

75. Măcar deși grijindu-te de curata rugăciune, care unește cu Dumnezeu nematerialnic, pre mintea cea nematerialnică, ai ajuns ca întru o oglindă a vedea odihna ceea ce va să te primească pre tine, ca pre cea ce ai primit arvuna Duhului, și pre Împărăția Cerurilor înlăuntru o ai întru toată simțirea și deplin adevierea, cu toate acestea, să nu suferi a te slobozi din trup, fără de mai înainte cunoștința morții; Ci încă și te roagă cu de-adinsul pentru aceasta, și fii bine nădăjduit, că vei dobândi aceasta, aproape de eșire, de va fi de folos: Către care gătește-te totdeauna, toată temerea lepădându-o. Că trecând prin aer, și de duhurile răutății scăpând, cu îndrăzneală și fără de temere, înlăuntru bolților celor Cerești să te faci. Cu cetele cele Îngerești împreunându-te, și adăogire celor aleși din veac și dreptilor făcându-te; și pre Dumnezeu, precât este cu putință văzându-l; Apoi pre bunătățile cele de la Dânsul, și pre Cuvântul lui Dumnezeu văzându-l, cu raze luminoase cele mai presus de Ceruri, cu o închinăciune slujindu-se și cinstindu-să, cu prea Curatul lui Trup, dimpreună cu tatăl și cu Duhul, de toată Oastea cea Cerească, și de toți Sfinții,

AMIN.

*Scurtă cuvântare
despre Sfântul Filofteu Sinaitul*

Filofteu, Prea Cuviosul Părintele nostru, fostul Egumen al Cuvântătoarei turmă ceî din Sinai, care pentru aceasta „Sinait” s-au numit, în ce vreme a înflorit și s-au sfârșit, nu să știe.

Această carte de față împărțită în 40 de capete, ce pre o aleasă de dânsul fiind alcătuită, și multe pentru care nu să poate a zice, de Duhovniceasca înțelepciune și de sufletescul folos plină, către ceata celorlalte capete de trezvie s-au adăogat aici. Iar că multe sunt de trebuință spre îndreptarea știutei trezvirii, și păzirea minții și curăția inimei, să poate zice întru adevăr.

(Spre știință). La aceste capete a Sfântului Filofteu Sinaitul, Starețul Vasilie de la Poiana Mărului din Romania, a făcut o înainte cuvântare vrednică de toată luarea aminte, pe care și Grecii au tipărit-o în filadă aparte. Iar noi pentru a urma întocmai originalul *Filocaliei* Eline, am adăogat la urmă aici. (Nota traducătorului).

Ale Fericitului Filofteiŭ* Sinaitul,
Pentru Trezvine,
Capete 40

1. ESTE ÎNTRU noi înșine războiŭ de gând, măi cumplit decât cel simțitor. Și să cuvine lucrătorului buneî credințe, a alerga și după scopos a goni în minte **, ca desăvârșit pre cea de Dumnezeŭ aducere aminte, în inimă ca pre un mărgăritar, sau altă piatră scumpă, a o învistieri. Și să cade toate a le vinde, și trupul și pre viața cea de acum a o defăima, pentru ca pre Dumnezeŭ singur în inimă să-l câștigăm. Căci că aŭ zis Dumnezeescul Gură de Aur: ajunge cea după minte vedere de Dumnezeŭ, a pierde pre războinicîi cei viclenî.

2. Decî cu toată puterea sunt datorî cei ce gânditorî să nevoesc, lucrări Duhovnicești din Dumnezeștile scripturî a alege, și a le pune pre minte ca pre niște însănătoșitoare plasture. Și de dimineață adecă, cu prea sârguitoare aducere aminte de Dumnezeŭ, și cu rugăciunea cea nelipsită a lui Iisus Hristos în suflet, cu bărbăție și cu asprime a sta în porțile inimei, și a omorî prin strejuirea cea gânditoare pre toți păcătoșii pământului. Și întru starea și Aducere aminte de Dumnezeŭ cei credincioase, împreună a tăia capetele celor puternici prin Domnul, și începătoriele gândurilor celor luptători. De vreme ce în chip oareșicare știm, și întru sudorile cele gânditoare oarecare Dumnezească lucrare și rânduială. Și așa să cuvine a face, silindu-ne până ce vremea ospătării sta de față. Iar după aceasta mulțămind Domnului, Celui ce pentru singură iubirea de oameni, îndoit ne umple pre noi de hrană, și Duhovnicește, și trupește; (pre ceilaltă vreme întru aducerea aminte și cugetare de moarte să cade să o cheltuim; Și în ziua cea viitoare, iarăși că de abea așa în fieștecare zi făcând, vom putea a scăpa întru Domnul de mreșile vrăjmașului celui Gândit. Așa lucrarea întărindu-se întru noi, naște pre aceste trei fapte bune: credința, nădejdea și dragostea. Din care adecă, credința, ne așază pre noi către adevărata frica lui Dumnezeŭ. Iar nădejdea pre frica cea robească gonindu-o, naște dragostea lui Dumnezeŭ și a oamenilor. Dacă nădejdea nu rușinează, dupre obiceiŭ născând îndoita dragoste de care să spânzură legea și Prorocii, atunci și dragostea din partea sa niciodată nu cade, nici în veacul acesta, pentru că aici să face întru împărțășirea sa pricina împrinirei Dumnezeștilor puneri de lege, și nici în cel viitor veac.

3. Însă foarte rar este a afla, pre cei ce cu partea cea cuvântătoare să liniștesc. Și singur acelora este, carei pre cea Dumnezească bucurie dupre mângâiere, prin lucrul acesta meșteșugind a să apropiea de dâșii. Decî dacă voim a umbla întru cea dupre Hristos iubire de înțălepciune, prin păzirea minții și prin trezvine întru lucrarea cea gânditoare, prin înfrânarea mâncărilor celor multe, dupre ceea ce este de față calea aceasta să o începem, cu cumpănire mâncările și băuturile primindu-le. Pentru că să grăește trezvine cu cuviință, calea adecă ceea ce duce întru Împărăție: și întru cea

* Numele apare dactilografiat *Filofteiŭ* și *Filofteiŭ*.

** În versiunea engleză a *Filocaliei* apar mult mai multe trimțieri. De pildă în acest cap. 1 se fac două trimțieri inexistente în mss. *Filocaliei de la Prodromul*: Fil. 3, 14 și Mat. 13, 44-46.

dinlăuntru nostru, și întru cea ce va să fie. Iar de gând lucrare, ca ceea ce lucrează și albește năravurile minții, și dintru cea pățimășă, întru nepățimire ne mută. Pentru că se aseamănă unei ferestruice luminoase prin care Dumnezeu plecându-se se arată minții.

4. Unde este smerenia și aducerea aminte de Dumnezeu care, întru trezvie împreună alcătuindu-se, și desimea rugăciunii împotriva vrăjmașilor fiind înstălpită acolo, este de aceea locul lui Dumnezeu; Adecă, Cer inima, întru care pâlcul cel drăcesc să teme a petrece, pentru Dumnezeu Cel ce în locul acela lăcuesște.

5. Nimica nu este mai turburătoare, decât multa vorbire; și decât limba cea neînfrănată mai rău, ceea ce poate a pierde trezvia și statornicia sufletului. Pentru că cele ce în fieștecare zi le zidim, le răsipește multa cuvântare. Și pre cele ce cu osteneală le adunăm, prin bârfire sufletul le răsipește. Ce este decât aceasta mai rea? Căci că ea e o neînfrănată răutate. Deci să cuvine aceștia a-i hotărî, sau și silă a-i pune, și a o sugruma pre aceasta, ca așa să zic, cele ce sunt spre trebuință, numai prin cuvinte a le sluji. Că cine poate să spuie toată paguba ceea ce să pricinuesște din limbă?

6. Întăia ușă ce duce înlăuntru întru gânditorul Ierusalim al luării aminte, este tăcerea gurei cea întru înțelegere, măcar dacă și nu încă mîntea liniștează până acum. Iar a doua: cea despre mîncări și băuturi înfrânare cu măsură. Iar a treia ceea cu mîntea și cu trupul curățește: a morții nelipsită cugetare și aducere aminte. Frumuseța aceștia e o adecă odată văzându-o, și cu Duhul, iar nu cu ochiul, rîndindu-mă, și veselindu-mă, soție miie întru toată viața am voit a o câștiga, iubitor prin râvnire a buneîi și a frumuseței aceștia făcându-mă. O! cum este de smerită! cu bucurie mîhnindu-să; Socotitoare înspăimîntată a dreptei cercări ceî fiitoare, temându-să de sorocul vieții; Și din ochii ceî simțitori adecă, apă vie dătătoare de vieată vindecătoare, obicînuesște din fire a pica. Iar din ochii ceî înțelegători, izvor slobozind de cugetări prea înțelepte, care curgînd și săltînd, veselește pre mîntea. Pre aceasta, precum am zis, pre fiica lui Adam, adecă pomenirea morții, însetam de-a pururea împreună viețuitoare a o câștiga, și împreună cu aceasta a dormi, și cu aceasta a vorbi, și ce va să fie după stricăciunea trupului acestuia împreună a ispiti; Ci de multe ori nu m-au lăsat pîngărite de uitare, fiica diavolului cea întunecată.

7. Este război întru ascuns de la duhurile vicleniei, prin gânduri cu sufletul lovindu-să. Pentru că nevăzut acesta fiind, și acelea de rău voitoare puteri, după asemănarea ființii acestuia, prin războiul cel nevăzut să apropie de dînsul. Și este a vedea între dînșii, și între dînsul, și arme, și întrarmări, și înșălăciuni viclene, război înfricoșat, și luptare războinicească, și biruință, și biruirii despre amîndouă părțile. Însă numai una îi lipsește gânditorului acestuia, de care ne învățăm un război cel văzut, adecă: vremea sorocului războiului. Pentru că războiul cel simțit adecă, știe a hotărî luiși vreme și rînduială; Iar aceasta, fără de veste să întrarmează, și de năprasnă împrejurul părților celor mai din mijloc mici ale inimii stînd, pre suflet îl omoară prin păcate. Pentru ce dar nevoița aceasta și lupta să alcătuesște împreună asupra noastră? Pentru aceea, ca voia lui Dumnezeu care ne rugăm grăind „Să fie voia Ta întru noi“ (Luc. 11.2) ¹ prin noi să se facă. Iar aceasta poruncile lui Dumnezeu. Și dacă cineva gânditor întru Domnul pre mîntea sa cu trezvie prin încetare, oprindu-o despre înșălăciunea dracilor, intrările acestora și împletiturile cele ce din năluciri să alcătuesc, împreună cu Dînsul le-ar pîndi, va afla prin iscus. Pentru aceasta și Domnul împotriva necuvioșilor draci, scoposul întinzîndu-l, ca un Dumnezeu înțelegerile acestora înainte văzându-le, din împotriva minții acestora, au pus poruncile Sale, înfricoșînd pre ceî ce le calcă.

8. Când întru oarecare deprindere ne-am face, a înfrînării grăesc, și a depărtării de relele cele ce să văd, care prin cele cinci simțiri să lucrează, mai pre urma acestora, vom putea și inima a o păzi, și cu oarecare dorire ferbinte, bunătatea lui prin mîntea a o gusta. De vreme ce nu pentru altceva am

¹ *Sfânta Evanghelie după Luca, 11, 2:* “Și le-a zis: Când vă rugați, ziceți: Tatăl nostru, Care ești în ceruri, sfințească-se numele Tău, Vie împărăția Ta. Facă-se voia Ta, precum în cer așa și pe pământ”.

luat lege a curăți inima, ci pentru ca norii viclesugului, eșind din văzduhul inimei, și răsipindu-să prin desimea rugăciunei, ca întru un sânin curat, să putem a vedea pre Iisus Soarele dreptății; Și despre o parte prin luminare a ne străluci în minte, cu înțelegerea cuvintelor Măririi Lui. De vreme ce nu obicinuesc din fire a să arăta tuturor, fără numai celor ce-și curătesc cugetul.

9. Așa să cuvine a nu săvârși pre înșine în fieștecare zi, în ce fel ni să cuvine a ne arăta înaintea lui Dumnezeu. Pentru că zice Prorocul Osie (12.6)² „Mila și judecata păzind, apropie-te la Dumnezeuul tău totdeauna“. Și iarăși Malahie (1.6)³ ca despre fața lui Dumnezeu zice „Fiul slăvește pre Tatăl, și sluga de Domnul său să teme. Și dacă Părinte sunt Eu, unde este Slava mea? Și dacă Domn sunt, unde este frica mea? grăește Domnul a tot Țiitorul“ Și Apostolul zice: „Să ne curățim pre înșine de toată supărăciunea trupului și a Duhului“ (2Cor. 7.1)⁴. Și înțelegerea „Cu toată păzirea păzește pre inima ta; Că dintru aceasta sunt eșirele vieții“ (Pil. 4.23)⁵. Și Domnul Iisus Hristos zice „Curățește pre cea dinlăuntru a paharului, pentru ca să fie și cea din afară curată (Mat. 23.26)⁶.

10. Vorbirele cele fără de vreme uneori adevă, urăciune, de la cei ce ascultă ne pricinuesc nouă; Iar alteori, dosădire și batjocură, pre cea a graiurilor nebunie, defăimându-o. Iar alteori, întinăciune a științii; Altele, pre cea de la Dumnezeu osăndire și întristare a Sfântului Duh: Care și mai înfricoșată este decât celelalte toate.

11. Cel ce curățește pre inima sa, și din rădăcină smulge păcatul, prin Domnul, și să ostenește pentru cunoștință mai Dumnezească, și vede în minte pre cele nevăzute de mulți, nu i să cuvine pentru aceasta asupra cuiva a să înălța. Căci că nimica este mai curat întru cele zidite, decât cel fără de trup, și nimic este decât Îngerul mai cunosător; Ci înălțându-se, din Cer, ca un fulger a fost aruncat jos pre pământ. Așa că înțelegerea cea înaltă a însuși acestuia, necurăție la Dumnezeu s-au socotit. Decă arătați sunt cei ce sapă Aurul.

12. Zice Apostolul „Cel ce să nevoește, de toate să înfrânează“ (1Cor. 9.25)⁷. Pentru că nu este cu putință împreună cu pânțelele plin de bucate, spre Începătorii și Stăpânitorii, spre cele nevăzute și voitoare de răutate Puteri a să înarma, cei ce s-au legat împreună cu chinuitorul și de-a pururea împotriva Duhului pofitorul trupul acesta. „Căci că nu este Împărăția lui Dumnezeu mâncare și băutură“ (Rom. 14.17)⁸. „Înțelegerea trupului că nici poate“ (Rom. 8.7)⁹. Și arătat este cum că pentru aceasta nu poate a să supune, de vreme ce pământesc fiind, și cu vărsătură, și cu sânge, și cu arsură împreună fiind amestecat, și de-a pururea cu îngreiere jos atârând, de-a pururea pătimește spre ceste pământesți; și să îndulcește întru dulcele ceste peritoare ale veacului acestuia. „Fiindcă înțelegerea trupului este moarte. Iar cei ce sunt în trup, lui Dumnezeu a plăcea nu pot“ (Rom. 8.8)¹⁰.

13. De multă smerenie este trebuință nouă, celor ce prin purtarea de grijă ne grijim prin Domnul de străjuirea minții; Întăi către Dumnezeu și către oameni. Prin tot chipul totdeauna a zdrobi pre

² Osea, 12, 6: „Dar Dumnezeu este Domnul Savaot, Domnul este numele Lui“.

³ Maleahi, 1, 6: „Feciorul cinstește pe tatăl său și sluga se teme de stăpânul său; și dacă Eu sunt părinte, unde este cinstea ce trebuie să-Mi dați? Și dacă sunt Stăpân, unde este teama de Mine?, zice Domnul Savaot către voi, preoților, care defăimați numele Meu. Dar voi răspundeți: «Cu ce am disprețuit numele tău?»“.

⁴ A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel, 7, 1: „Având deci aceste făgăduințe, iubitorilor, să ne curățim pe noi de toată întinarea trupului și a duhului, desăvârșind sfințenia în frica lui Dumnezeu“.

⁵ Pildele lui Solomon, 4, 23: „Păzește-ți inima mai mult decât orice, căci din ea țășnește viața“.

⁶ Sfânta Evanghelie după Matei, 23, 26: „Fariseule orb! Curăță întâi partea dinăuntru a paharului și a blidului, ca să fie curată și cea din afară“.

⁷ Întăia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel, 9, 25: „Și oricine se luptă se înfrânează de la toate. Și aceia ca să ia o cunună stricăcioasă, iar noi, nestrăicăcioasă“.

⁸ Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel, 14, 17: „Căci împărăția lui Dumnezeu nu este mâncare și băutură, ci dreptate și pace și bucurie în Duhul Sfânt“.

⁹ Idem, 8, 7: „Fiindcă dorința cămii este vrăjrnășie împotriva lui Dumnezeu, căci nu se supune legii lui Dumnezeu, că nici nu poate“.

¹⁰ Idem, 8, 8: „Iar cei ce sunt în carne nu pot să placă lui Dumnezeu“.

inimă, tot ceea ce smerește meșteșugind. Iar a zdrobi și a smeri pre inimă, știe aducere aminte a viețuirii noastre ce-i dintăi în lume, dacă cu amăruntul să pomenește de la noi. Și aducere aminte a tuturor păcatelor celor din pruncie, după chip de la minte de iznoavă văzându-să, afară de cele trupești, că aducerea aminte a acestora, pregătitoare este. Și a smeri știe, și lacrimi a naște, și pre buna mulțămire lui Dumnezeu din toată inima pre noi a ne porni, precum și cea de-a pururea curgătoare și arătată aducere aminte de moarte. Căci că aceasta și plângere naște, cu dulceață oarecare, dimpreună și cu bucurie, și cu trezvie a minții. Și prea tare smerește pre înălțarea cea prea înaltă; Și aducera aminte a patimilor Domnului nostru Iisus Hristos după chip și acestea prin aducerea aminte adunându-se și pomenindu-se, lacrimi dau adecă și acestea. Și spre acestea smeresc întru adevăr pre suflet și facerile de bine ale lui Dumnezeu cele multe, cele spre noi după chip numărându-să și de iznoavă văzându-să. De vreme ce spre dracii mândriei luptarea o avem.

14. Nu lepădă din pricina iubirei de sine pre unele ca acestea mântuitoare și de suflet lecuitoare ierburii, o omule! De vreme ce nu ești de aceia ucenic al lui Hristos încă nici lui Pavel următor. „Nu sunt îndestulat, zice, a mă chema Apostol“ (1 Cor. 15.9)¹¹. Și iarăși „pre cea ce eram mai întâi hulitor, și gonitor, și dosăditor“ (1 Tim. 1.13)¹². Vezi Mândrule, pre Sfântul, cum nu era uitător viețuirii ce-i mai dinainte? Încă și toți Sfinții dintru începutul zidirei până și acum, cu acestea desăvârșit prea mai de pre urmă a lui Dumnezeu Sfânta îmbrăcăminte să îmbracă. Fiindcă și însuși Domnul nostru Iisus Hristos Dumnezeu fiind necuprins, și necunoscut, și negrăit, vrând a arăta calea vieții ce-i vecinice, și a Sfințeniei, cu smerenie s-a îmbrăcat întru toată viața Lui cea în trup. Decă așa și Dumnezeasca bunătate, cu dreptate este datoare a să chema, și Stăpânesc veșmânt Sfânta Smerenie. Încă și Îngerii, și toate cele de sus, Puterile cele luminoase, spre bunătatea aceasta să nevoesc și o păzesc. Știind în ce fel de greșală a căzut Satană cel ce s-a mândrit. Și întru pilda fricei căderei și a Îngerilor și a oamenilor, zace întru adâncime vicleanul, decât toată ceilaltă zidire, mai fără de cinstre spre Dumnezeu, pentru a sa mândrie arătat făcându-să. Și știm și în care cădere a căzut Adam din mândrie. Decă atâtea pilde având ale bunătății ce-i făcătoare de suflet, prin tot chipul de-a pururea să ne smerim, pre acestea uneltindu-le pre cât ne este puterea. Să ne smerim cu sufletul și cu trupul, și cu cunoștința și cu voirea, și cu graiurile, și cu înțelegerile și cu chipurile, și pre dinafară și pre dinlăuntru, care mai ales a o căuta să cuvine, pentru ca nu pre Iisus Hristos pre Fiul lui Dumnezeu, și Dumnezeu, pre Cel ce este pentru noi, împotriva noastră să-l avem. „Căci că Domnul mândrilor li să împrotivește, iar smeriților le dă darul“ (Pil. 3.34)¹³. Și „necurat este la Dumnezeu tot cel înalt cu inima“ (Pil. 16.6)¹⁴. Și „cel ce să smerește, pre sine, înălța-se-va“ (Luc. 18.14)¹⁵. Și „învățați-vă de la mine că blând sunt și smerit cu inima“ (Mat. 11.29)¹⁶. Pentru aceasta ni să cuvine a lua aminte!

15. „Vedeți, zice Mântuitorul nostru, să nu să îngreueze inimile voastre, ș.c.l.“ (Luc. 21.34)¹⁷. Și Apostolul „Cel ce să nevoiește de toate să înfrânează“ (1 Cor. 9.25)¹⁸. Decă toate cele ce sunt către

¹¹ *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 15, 9: “Căci eu sunt cel mai mic dintre apostoli, care nu sunt vrednic să mă numesc apostol, pentru că am prigonit Biserica lui Dumnezeu”.

¹² *Epistola Întâia către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, 1, 13: “Pe mine, care mai înainte huleam, prigoneam și batjocoream. Totuși am fost miluit, căci în necredința mea, am lucrat din neștiință”.

¹³ *Pildele lui Solomon*, 3, 34: “de cei batjocoritori El râde, iar celor smeriți le dă har”.

¹⁴ *Idem*, 16, 6: “Prin iubire și credință se ispășește păcatul și prin frica de Dumnezeu te ferești de ele”.

¹⁵ *Sfânta Evanghelie după Luca*, 18, 14: “Zic vouă că acesta s-a coborât mai îndreptat la casa sa, decât acela. Fiindcă oricine se înalță pe sine se va smeri, iar cel ce se smerește pe sine, se va înălța”.

¹⁶ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 11, 29: “Luați jugul Meu asupra voastră și învățați-vă de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima și veți găsi odihnă sufletelor voastre”.

¹⁷ *Sfânta Evanghelie după Luca*, 21, 34: “Luați seama la voi înșivă, să nu se îngreueze inimile voastre de mâncare și de băutură și de grijile vieții, și ziua aceea să vină peste voi fără de veste”.

¹⁸ *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 9, 25: “Și oricine se luptă se înfrânează de la toate. Și aceia, ca să ia o cunună stricăcioasă, iar noi, nestricăcioasă”.

noi grăite întru Dumnezeasca scriptură știindu-le, cu înfrânare vieața să o sugrumăm. Mai înainte de toate despre mâncările cele multe, prin orânduială îmbunătățită, și prin obicinuință trupul să-l obicnuim, cu măsură hrana acestuia dându-i-o. Pentru că așa și săltările a singure părții cei poftitoare, mai cu lesnire să alinează, și să supun, Stăpânului, adevăc părții cei cuvântătoare, dacă să cuvine adevăc credincios și adevărat a zice, și cele ale părții cei iuțoase. Căci și de la celelalte greșale cu lesnire ne depărtăm. De vreme ce și bunătate adevărată aceasta să socotește, celor ce ispitire au luat a bunătații, adevăc, (cea cu deprindere) a să depărta despre tot chipul răului. Căci că pricină a curățeniei cu urmare înainte adevăc este Dumnezeu, pricinuitorul și dătorul tuturor bunătaților; Iar apoi și cea despre mâncările cele multe, în fieștecare zi potrivită și măsurată înfrânare.

16. Precum Satana împotivindu-să lui Dumnezeu, pentru ca să nu facă voia Lui, ceea ce sunt poruncile, prin care însuși să ispitește prin noi cu Dumnezeu a să lupta. Așa iarăși prin noi voește Dumnezeu a să săvârși Prea Sfânta Sa voie, ceea ce este precum am zis Dumnezeștile și de vieață făcătoarele Lui porunci, prin cea a noastră și a acestuia plecarea pre pierzătorul gând al vicleanului surpându-l. Căci că pre cea a vrăjmașului neînțăleasă sfățuire care să pare, lui Dumnezeu împotivă a să pune, prin care face poruncile acestuia prin nebăgare de samă a să călca, însuși Dumnezeu iarăși prin neputință omenească le surpă. Și vezi, dacă nu este așa. Toate poruncile Dumnezeștii Evanghelii, adevăc, pre cele trei părți ale sufletului, să par prin punere de lege a le îndrepta, și sănătoase a le face prin cele ce poruncește. Și mai vârtos nu numai că văd, ci și întru adevărință pre acestea le însănătoșază. Decă pre acestea trei părți ale sufletului și diavolul să vede ziua și noaptea luptându-le. Și cu cele trei părți luptându-să Satana, arătat este cum că cu poruncile lui Hristos să luptă, fiindcă Hristos pre cele trei părți ale sufletului învață prin porunci. Iar acestea sunt: cea iuțoasă, cea poftitoare, și cea cuvântătoare. Și socotește, cel ce să mânia pre fratele său în deșert, este vinovat judecării (Mat. 5.22)¹⁹ și celelalte porunci ale Acestuia. Iată lecuire a cei iuțoase. Iar vrăjmașul pre porunca aceasta, și pre cele ce sunt împrejurul aceștia, prin gândurile pricinelor, și ale ținerii minte de rău, și ale pizmei, înlăuntru a le surpa să ispitește. Pentru că știe însuși împotivă luptătorul, cum că a părții cei iuțoase, stăpânitor este partea cea cuvântătoare. Și pre aceasta prin gânduri, precum am zis, sășetându-o, ale părerilor, ale pizmei, ale iubirei de biruire, ale pricirei, ale vicleșugului, ale mării deșarte, o face a să pleca și a-și părăsi casnica sa începătorie, și a da iuțimei frâiele și neocârmuită o lasă. Iar mânia ca pre un ocârmuitor (pre cuvântare) pierzându-o, scoate prin gură întru cuvinte, pre cele ce mai întâi zăcea în inima acestuia, cele ce prin gândurile vrăjmașului, și prin trândăviea minții, în inimă au fost învistierite. Și prin inimă în loc de Dumnezeesc Duh, și de cugetări Dumnezești, de răutate fiind plină, atuncea este a o vedea precum a zis Domnul „din prisosința inimei grăește gura (Luca 6.45)²⁰. Căci că dacă spre cuvinte pre cele ce înlăuntru să cugetă, afară a le scoate va putea vrăjmașul, nu numai „raca“ va zice fratelui, fiind rob și nebun, ci din graiuri dosăditoare, și întru ucideri va cădea de multe ori. Și acestea adevăc, le unelțește vicleanul, pentru Dumnezeu cela ce a dat poruncă a nu să mânia în zădar. Cele ce cu puțință era a nu eși afară spre graiuri dosăditoare, și cele ce după acestea urmează, dacă din asupreală îndată s-ar fi izgonit prin rugăciune, și prin luarea aminte de cele dintru inimă. Așa necuratul gândul său îl dobândește, dacă adevăc pre cele ce prin gânduri le-au băgat în inimă, le ar afla răsipind Dumnezeasca poruncă.

17. Iar care sunt cele ce dupre partea cea poftitoare de la Stăpâneasca poruncă au fost poruncite? „Cel ce a căutat spre muere, spre a o pofi pre ea, iată au prea curvit cu dânsa întru inima

¹⁹ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 5, 22: „Eu însă vă spun vouă: Că oricine se mânia pe fratele său vrednic va fi de osândă; și cine va zice fratelui său: netrebnice, vrednic va fi de judecata sinedrului; iar cine va zice: nebunule, vrednic va fi de gheena focului”.

²⁰ *Sfânta Evanghelie după Luca*, 6, 45: „Omul bun, din vistieria cea bună a inimii sale, scoate cele bune, pe când omul rău, din vistieria rea a inimii lui, scoate cele rele. Căci din prisosul inimii grăește gura lui”.

sa“ (Mat. 5.28) ²¹. Și pre această cale văzându-să lucrătorul răutății, fețuri de mreji împotriva poruncii împletește în minte. Căci că departe de la materia cea zădăraoare depărtându-să, războiul aceștia îl suferă înlăuntru pătimind (omul) Și este a vedea în minte zugrăvindu-să de la dânsul, și chipuri, și fețe curvești, și cuvinte a auzi zădăraoare spre patimă. Și altele, cele ce cei ce au iscusința minții le știu.

18. Dar oare, care este porunca cea ce sfătuește pre partea cea cuvântătoare? „Iară Eū zic vouă, nicidecum să nu vă jurați“ (Mat. 5.34) ²². „Și va fi cuvântul vostru, așa, așa; și nu, nu (37) ²³ Și cel ce nu s-aū lepădat de toate, și nu urmează mie, nu este Mie vrednic“ (Luc. 14.33) ²⁴. „Și intrați prin ușa cea strâmtă“ (Mat. 7.13) ²⁵. Acestea sunt poruncile părții ceī cuvântătoare. Decī iarășī luptătorul, ca pre un oareșcarele Voevod prea ales, vrând a-l robi, carele este partea cea cuvântătoare, prin gândurile îndrăcirei pântecelui, și a nebăgării de samă și a nedeosebirei pre aceasta din minte despărțindu-o și batjocorindu-o, mânia și pofta, ca pre niște slujitori bălaurul le unelțește. Iar puterile acestuia, partea cea poftitoare grăesc, și cea iuțoasă, de cea cuvântătoare slobozite fiind, pre cele cinci simțiri ale noastre spre a păcătui, întru arătare slujitoare le unelțește; și acestea sunt greșalele. Decī atuncea și ochi iscoditori împrejur, neavând pre minte înlăuntru legându-ī pre dânsi, și urechi deșarte, iubind a auzi; și mirosire, de slăbănogire mijlocitoare; și gură neînfrânată; și mâini slobode spre cele ce nu să cuvine, este a vedea. Cărora le urmează: nedreptate, în loc de dreptate; Nebunie, în loc de înțelegere; Pângăriciune, în loc de curățenie; Frică în loc de bărbăție. Pentru că acestea patru bunătăți cuprinzătoare, adecă: Dreptatea, înțelegerea, întreaga înțelegere, și bărbăția, sănătoase fiind, prin cele trei părți ale sufletului le chivernisește. Și cele trei părți bine ocârmuindu-să, opresc pre simțiri de la cele necuviincioase. Și atuncea adecă pre liniște mintea aducând, puterile sale Dumnezeeste ocârmuindu-se și ascultătoare fiind, lesne va izbândi întru luptarea cea de gând. Iar dacă să turbură puterile sale, de neluarea aminte și de asuprele biruindu-să, Dumnezeestile porunci cu nebăgare de samă le calcă. Decī călcătorii poruncilor prin tot chipul urmează, saū pocăință de asemenea, saū muncă întru cea viitoare. Decī bine este de-a pururea a să trezvi mintea prin care lucru întru cea dupre fire stând, să face păzitoare de Dumnezeestile porunci, cu adevărat.

19. Sufletul, ca un părete fiind îngrădit și înconjurat de duhurile răutății, să leagă cu legăturile întunerecului. Și din pricina aceasta nu poate a să ruga cum să cuvine. Decī să leagă cu dânsule în taină, și orbesc pre ochii ceī dinlăuntru. Iar când el va pune început cu rugăciunea a alerga către Dumnezeu, și va începe după putere a să trezvi întru rugăciune, atuncea încet, încet, va începe a să deslega cu puterea rugăciunei și de întunerec. Iar altfel a să deslega cu neputință este. În vremea aceasta cunoaște el că înlăuntru inimii este altă luptă, altă împotriva luptare ascunsă, altă luptă în cugete, de la duhurile răutății pornindu-să, precum mărturisește și Sfinta scriptură când zice „Dacă Duhul celui ce stăpânește se va sui asupra ta, nu-ī lăsa locul lui“ (Eclis. 10.4) ²⁶. Locul minții, este cea întărită stare în faptele bune, și în cea păcătoasă, unde scriptura zice „Fericit bărbatul carele n-a

²¹ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 5, 28: “Eu însă vă spun vouă: Că oricine se uită la femeie, pofind-o, a și săvârșit adulter cu ea în inima lui”.

²² *Idem*, 5, 34: “Eu însă vă spun vouă: Să nu vă jurați nicidecum, nici pe cer, fiindcă este tronul lui Dumnezeu”.

²³ *Idem*, 5, 37: “Că cuvântul vostru să fie: Ceea ce este da, da; și ceea ce este nu, nu; iar ce e mai mult decât acestea, de la cel rău este”.

²⁴ *Sfânta Evanghelie după Luca*, 14, 33: “Așadar, oricine dintre voi care nu se leapădă de tot ce are nu poate să fie ucenicul Meu”.

²⁵ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 7, 13: “intrați prin poarta cea strâmtă, că largă este poarta și lată este calea care duce la pieire și mulți sunt care o află”.

²⁶ *Ecclesiastul*, 10, 4: “Dacă mânia stăpânitorului se ridică împotriva ta, nu te clinti din locul tău, căci firea domoală înlătură mari neajunsuri”.

umblat în sfatul necredincioșilor, și în calea păcătoșilor n-a șezut“ (Ps. 1.1) ²⁷ Și Apostolul învață „Fie mijloacele voastre încinse cu Adevărul (Ef. 6.14) ²⁸.

20. Să ținem pre Hristos foarte cu tărie, despre cei ce să nevoesc neîncetat a-l lua pre Acesta din suflet. Pentru ca să nu iasă Iisus, mulțime de gânduri fiind în locul sufletului (Ioan 5.13) ²⁹. Pre carele nu este cu puțință fără de durerea sufletului cu tărie a-l ținea. Și să pipăim pre cea în trup a Acestuia viețuire, pentru ca pre cea a noastră cu smerenie să o ocârmuim. Și să ținem pre patimile Acestuia întru simțire, pentru ca pre cele necăjitoare să le suferim, râvnind Acestuia. Și să gustăm pre cea negrăită și împreună pogorătoare pentru noi a Acestuia rânduială, pentru ca din gustarea cea bună a sufletului, să cunoaștem cum că bun este Domnul. Și preste toate, sau și mai înainte de toate, fără de îndoială să credem Acestuia, care vine la noi în fieștecare zi să o așteptăm, și oricum s-ar întâmpla viind cu bună mulțămire, și cu sărutare, și cu osârdie să o primim. Pentru ca să ne deprindem numai către Dumnezeu a privi carele toate le chivernisește prin Cuvântul Dumnezeescii Înțelepciuni. Și când toate acestea le-am face, atuncea nu departe undeva de la Dumnezeu suntem. De vreme ce blagocestia, nesăvârșitoare săvârșire este, precum aș zis unul din Bărbații cei purtători de Dumnezeu și desăvârșit cu Duhul.

21. Pentru că cel ce bine răscumpără pre a sa vieață, și prin toate întru cugetare și aducere aminte de moarte să îndeletnicește, cu înțelepciune în patimi furând pre minte, prin lucrul acesta, unul ca acesta și pre ființele cele de față ale asuprelor dracilor, în fieștecare ceas, mai cu istețime a le vedea arătat obicnuește din fire. Iar cel ce a voit a petrece fără de aducere aminte de moarte, pentru singură cunoștința curățind inima, și nepăzind cugetarea cea plângătoare cu totul; uneori acestuia părându-i-să, că prin alergare osârduitoare toate patimile cele pierzătoare le-au stăpânit, legat fu de una precum nu știe, de cea mai rea decât toate, și cade, când este fără de Dumnezeu, întru înalta înțelegere. Acestuia i să cade foarte a să trezvi, pentru ca nu îngâmfându-se, să-și prăpădească mințile. Pentru că obicnuesc din fire, precum grăește Pavel Apostolul (1 Cor. 8.1) ³⁰ sufletele cele ce de aici și de acolo adună cunoștința, a să înălța asupra celor ce sunt mai mici, căroră înlăuntru nu este scânteie a dragostei ceea ce zidește, precum mi se pare. Iar cel ce de aducere aminte de moarte, adecă aducându-și aminte despre seară, năpădirele dracilor mai iute izgonind le lovește mai vârtos decât cel ce în altfel să află văzându-le.

22. Obicnuește din fire aducerea aminte cea frumoasă a lui Dumnezeu, adecă Iisus, împreună cu mâniea inimii, și amărăciune mântuitoare, a răsiți toate amărăciunile cele meșteșugitoare ale gândurilor, înțelegerile, cuvintele, nălucirele, chipurile cele întunecate: Și deodată prost a zice, prin cele ce să turbură și să trufește a tot perzătorul, sufletele pipăindu-le, a le înghiți căutându-le. Iar chemându-să Iisus, pre toate le arde cu lesnire, pentru că întru nimenea altul este mântuirea noastră, fără numai întru Iisus Hristos. care adecă și însuși Mântuitorul a zis „Fără de mine nu puteți face nimica“ (Ioan 15.5) ³¹.

23. Deci cu toată păzirea, pre inima noastră în tot ceasul, și întru cea mai mică parte a ceasului, să ne păzim de gândurile cele ce ca o negură întunecă oglinda sufletului (inima): Întru care a să scrie adecă și luminos a să închipui Iisus Hristos obicnuește din fire înțelepciunea lui Dumnezeu și a

²⁷ Psalmii, 1, 1: “Fericit bărbatul, care n-a umblat în sfatul necredincioșilor și în calea păcătoșilor nu a stat și pe scaunul hulitorilor n-a șezut”.

²⁸ Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel, 6, 14: “Stați deci tari, având mijlocul vostru încins cu adevărul și îmbrăcându-vă cu platoșa dreptății”.

²⁹ Sfânta Evanghelie după Ioan, 5, 13: “Iar cel vindecat nu știa cine este, căci Iisus se dăduse la o parte din mulțimea care era în acel loc”.

³⁰ Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel, 8, 1: “Cât despre cele jertfite idolilor, știm că toți avem cunoștință. Cunoștința însă semețește, iar iubirea zidește”.

³¹ Sfânta Evanghelie după Ioan, 15, 5: “Eu sunt vița, voi sunteți mlădițele. Cel ce rămâne în Mine și Eu în el, acela aduce roadă multă, căci fără Mine nu puteți face nimic”.

Părintelui și Puterea; și înlăuntru inimei neîncetat Împărăția Cerurilor să o căutăm. Și grăuntele, și mărgăritarul, și aluatul, și toate celelalte taine le vom afla înlăuntru nostru, dacă vom curăți ochiul minții. Căci pentru aceasta și Domnul nostru Iisus Hristos a zis „Împărăția Cerurilor înlăuntru vostru este” (Luc. 17.21) ³². Arătând înlăuntru inimei toată Dumnezeirea petrecând.

24. Și trezviea adecă luminos curățește pre știință. Iară aceasta urățindu-să, ca o lumină acoperită îndată strălucind, mare întunec goneste. Iar acesta izgonit fiind, cu deasă curățenia trezviei, cele ascunse iarăși știința le arată. Și prin minte învață cu trezvie pre lupta cea nevăzută, și pre Războiul cel cuvântător, și cum să cuvine a arunca săgețile întru luptarea cea siguratecă, și a lovi adecă gândurile cu săgețile cele bine nemeritoare, și a nu să lovi mintea, ascunzându-să către Hristos, în locul vătămătorului întunec, lumina pofindu-o; pre care cel ce aș găsit, a înțales ceea ce grăesc. A căruia lumină gustarea, cu foamea sugrumă mai vartos pre suflet, cu Duhul hrânindu-să, și nicidecum săturându-să. Ci pre cât mănâncă, iarăși flămânzește. Lumină care trage pre minte, precum Soarele pre ochi. Care netălmăcită fiind, tălmăcindu-să nu cu cuvântul, ci prin iscusul celui ce o aș primit, saș mai cu adevărință a zice, a celui ce s-aș rănit, a tăcea mie imi poruncește. Cu adevărat că mintea voește a să desfăta întru a grăi pentru cele ce să zice „Pacea să țineți cu toți și Sfințenia, fără de care nimenea nu va vedea pre Dumnezeu” (Evr. 12.14) ³³. Că pentru câștigarea dragostei și a curățeniei sunt acestea, adecă, Pacea și Sfințenia.

25. Să cuvine a întrarma mânia spre singuri dracii cei ce prin gânduri nouă ne vrăjmășuesc, și asupra noastră să mânia. Iară pre chipul războiului celui dintru noi din fieștecare ceas, ascultă și-l fă. Cu trezviea împreunează rugăciunea, căci că trezviea pre rugăciune o curățește; iar aceasta, pre ceea ce o curățește. Fiindcă trezviea adecă cu nelipsire pândind pre toate cele dinlăuntru, pricepe pre cei ce intră, și oprindu-i pre dâșii puțin de la intrare, chemă întru ajutorință pre Domnul nostru Iisus Hristos să izgonească pre cei vicleni; Iar luarea aminte îi oprește pre dâșii grăind împrotivă. Și glăsuindu-să Iisus, izgonește pre draci dimpreună cu nălucirele lor.

26. Foarte cu de-amăruntul, să fii păzindu-ți pre mintea ta. Deci când ai cunoaște gândul, să grăești lui împrotivă; și îndată de grab cheamă pre Hristos spre izbândire. Iar dulcele Iisus, încă tu grăind va zice: iată de față sunt, a da ție apărare. Iar tu, toți vrăjmașii aceștiea prin rugăciune arătat imblânzindu-să, iarăși ia minte minții. Iată iarăși valuri, mai multe decât cele dintăi, unele preste altele pornindu-să asupra ta, de care sufletul să pară că să cufundă întru adânc. Ci iată iarăși Iisus de la Ucenicii deșteptându-să, și pre viclenile duhurile acestea, ca un Dumnezeu certându-le (Mat. 8, 23-26) ³⁴. Iar prin îndeletnicire bine vremelnicind dintru acestea un ceas toate, saș un sfert slăvește pre Cel ce te-a mântuit, și cugetă de moarte.

27. Deci, cu a inimei luare aminte, să călătorim întru simțirea sufletului; Căci că luarea aminte și rugăciunea în fieștecare zi înjugându-să, de asemenea sunt carului celui purtător de foc a lui Ilie, la înălțimea Cerului pre părtașul saș înălțându-l. Și ce grăesc? Căci că inima cea curată a celui ce trezviea o îndreptează, saș o îndreaptă sa sârguește, cu Soarele, și cu Luna și cu Stelele cele înțălegătoare, înțălegător Cer s-aș făcut, și lui Dumnezeu celui neîncăput, încăpere să face, după tainuitoarea încăpere și suire. Căruia dar laudă pentru Dumnezeasca bunătate, să se ispitească a

³² *Sfânta Evanghelie după Luca*, 17, 21: “Și nici nu vor zice: Iat-o aici sau acolo. Căci, iată, împărăția lui Dumnezeu este înăuntru vostru”.

³³ *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, 12, 14: “Căutați pacea cu toți și sfințenia, fără de care nimeni nu va vedea pe Domnul”.

³⁴ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 8, 23-26:

“23. Intrând El în corabie, ucenicii Lui L-au urmat.

24. Și iată, furtună mare s-a ridicat pe mare, încât corabia se acoperea de valuri; iar El dormea.

25. Și venind ucenicii la El, L-au deșteptat zicând: Doamne, mântuiește-ne că pierim.

26. Iisus le-a zis: De ce vă este frică, puțin credincioșilor? S-a sculat atunci, a certat valurile și marea și s-a făcut liniște deplină”.

aduce, împreună cu ajutorința Domnului, și cu osârdie cuvintele spre lucruri. Și cel ce cu oarecare silă oprește pre cele 5 simțiri, dintru care știe sufletul a să vătăma, mai ușoară face minții sale pre lupta inimei și războiul. Decî oprește pre toți cei din afară cu oarecare meșteșugită chibzuire, și te luptă cu gândurile cele ce să nasc înlăuntru dintru dânsii, prin meșteșugirele cele Dumnezești, povățuindu-te de Duhovnicescul iscus. Prin osteneala privegherei, dulțețurile le izgonește; și despre mâncări și băuturi, cu înfrânare te ține; și trupul de ajuns îl subțiează, ca ușor pre războiul inimei cu lesnire să ți-l faci, ție bine făcând, nu altuia. Și cu cugetarea morții muncește pre suflet. Cu pomenirea lui Iisus Hristos adună prea răspândita ta minte. Pentru că în nopți mai vărtos obicinuește mintea în a însemna prin vedenii luminos cele ale lui Dumnezeu și ale celor Dumnezești.

28. Și să nu ne lepădăm de ostenelele nevoițelor celor trupești. Că din pământ adecă grâu, iar dintru unele ca acestea, Duhovnicească bucurie și iscus a celor bune odrăsește. Nicî pre știință să o amăgim, vorbind nouă cele mântuitoare și lucrătoare; și cele ce să cad cele ce sunt cu datorie, cu neîncetare grăindu-le; și mai ales, dacă s-ar întâmpla prin lucrătoare și făcătoare și supțire trezvirie a minții curățindu-să. Fiindcă atuncea cu cuviincioase graiuri, și cu neîndoite judecățile cele grabnice pentru curățirea ei, obicinuește a aduce afară. Pentru aceasta nu să cuvine a o amăgi pre dânsa pentru acestea. Căci că vieață plăcută lui Dumnezeu vestește înlăuntru a fi; Și pre suflet cu asprime muștrându-l, care cu păcate ca când văpsită fiind mintea, pre îndreptarea greșalei iarăși o arată; sfătuind pre inima ceea ce a greșit a să pocăi, cu frumoasă împreună sfățuire vindecarea arătându-o.

29. Fumul sus săltând din lemne, greș să face ochilor; Ci însă arată lumină acestora, și veselește mai pre urmă, pre care mai întâi îi mănnea. Și luarea aminte adecă cu nelipsire fiind ochii minții, aduce greutate, iar ajungând întru rugăciune, pre Iisus chemându-l luminează inima. Și a Acestuia pomenire, dă împreună și strălucirea, ceea ce e mai bună decât toate bunătățile.

30. Obicinuește din fire vrăjmașul nostru în chip oarecare a turbura pre minte, și țărână a mânca și noi împreună cu el dorește. Și poștește cu cei duple chipul lui Dumnezeu, pre pantece a umbla. Pentru aceasta zice Dumnezeu „Vrăjmășie voiți pune între tine și între el” (Fac. 3.15)³⁵. Pentru aceasta să cuvine nouă de-a pururea pre Dumnezeu a-l răsufli, ca dintru aceasta nerăniți de săgețile dieavolului cele înfocate în toate zilele să petrecem. „Acoperi-l voiți pre dânsul, zice, pentru că a cunoscut Numele meu” (Ps. 90.14)³⁶. Și „însă aproape este mântuirea Lui, de cei ce să tem de Dânsul” (Ps. 84.10)³⁷.

31. Fericitul Apostol Pavel, vasul alegerii, grăitorul cel întru Hristos cel ce avea multă iscusință a războiului celui dinlăuntru, și întru noi înșine nevăzut și gânditor: Efesenilor scrie grăind „Nu este nouă lupta spre sânge, sau spre trup, ci spre începătoriele, spre stăpânirele, spre lumeștii stăpânitorii întunerecului, spre duhurile vicșugului cele ce sunt sub cele Cerești” (Ef. 6.12)³⁸. Iar Apostolul Petru zice „Trezviți-vă, privigheați, fiindcă dieavolul pârâșul vostru, umblă ca un Leu răcnind, căutând pre cine ar înghiți. Căruia împotrivă-i stați, întăriți fiind cu credința” (1 Petr. 5.8-9)³⁹. Iar Domnul nostru Iisus Hristos vorbind pentru feluri de înainte alegeri, a voințelor celor slobode ale celor ce ascult cuvintele Evangheliei, a zis: „Apoi vine dieavolul, și ia cuvântul din inimă, – adecă,

³⁵ *Facerea*, 3, 15: “Dușmănie voi pune între tine și între femeie, între sămânța ta și sămânța ei; aceasta îți va zdrobi capul, iar tu îi vei înțepa călcăiul”.

³⁶ *Psalmii*, 90, 14: “Că spre Mine a nădăjduit și-l voi izbăvi pe el, zice Domnul; îl voi auzi pe el; îl voi acoperi pe el că a cunoscut numele Meu”.

³⁷ *Idem*, 84, 10: “Dar mântuirea Lui aproape este de cei ce se tem de Dânsul, ca să se sălășluiească slava în pământul nostru”.

³⁸ *Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel*, 6, 12: “Căci lupta noastră nu este împotriva trupului și a sângelui, ci împotriva a începătorilor, împotriva stăpânilor, împotriva stăpânitorilor, întunericului acestui veac, împotriva duhurilor răutății, care sunt în văzduhuri”.

³⁹ *Întăia Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Petru*, 5, 8-9:

“8. Fiți treji, priveghiați. Potrivnicul vostru, diavolul, umblă, răcnind ca un leu, căutând pe cine să înghită.

9. Căruia stați împotrivă, tari în credință, știind că aceleași suferințe îndură și frații voștri în lume”.

prin uitare vicleană, furarea lucrându-o –, pentru ca nu crezând să se mântuiască“ (Luc. 8.12)⁴⁰. Și iarăși Apostolul „Căci că împreună mă bucur cu Legea lui Dumnezeu întru omul cel dinlăuntru. Însă văd altă lege oștindu-să împotriva legii minții mele, și robindu-mă pre mine“ (Rom. 7.22-23)⁴¹. Iar acestea le-au grăit învățându-ne pre noi, și pre cea ascunsă de noi, cunoscută făcându-o.

32. Obicînuște din fire, cunoștința, în chip oareșicum a să înălța, părându-i-să că decât mulți ar fi mai presus, dacă adecă, s-ar lipsi de ocărărea de sine și de smerenie. Decî cariî avem cunoștința a neputinței noastre, aceasta o să înțelegem, ascultând pre cel ce grăește „Fraților, eu spre nimeni nu încă socotesc cum că am ajuns, ci numai una, pre cele din urmă uitându-le, iar spre cele dinainte întinzându-mă. După scopos gonesc spre darul chemării ceî de sus a lui Hristos.“ (Filip. 3.13-14)⁴². Și iarăși: „Eu așa alerg, nu ca nearătat, așa mă lupt, ca nu bătând văzduhul; Ci supțiez pre trupul meu, și-l robesc, ca nu cumva altora propoveduind, însumi neiscusit să fiu“ (1Cor. 9.26)⁴³. Văzut-ai smerenie, cât este dimpreună și alergare spre bunătate? Vezi pre una ca acesta atâta smerenie a Sfântului Pavel în ce fel este? „Hristos zice, a venit în lume, să mântuiască pre cei păcătoși, dintru care cel dintâi sunt eu“ (1Tim. 1.15)⁴⁴. Decî nevoie este a ne smeri noi, de vreme ce pre cea proastă a firei avem. Căci ce este mai prost decât tina? Și a ne aduce aminte noi de Dumnezeu, de vreme ce pentru aceasta ne-am făcut. Ci și spre înfrânare ni să cuvine a ne nevoi, pentru ca ușori să alergăm întru Hristos Iisus.

33. Cu neputință este celui ce au dat pre sine viclenelor gânduri, curat a fi de păcate întru omul cel dinafară. Și nu este cu puțință nedesrădăcinându-să gândurile cele viclene, a nu le aduce înainte pre acestea spre lucruri viclene. Și a căutăturei ceî prea curvești, pricina este aceasta, adecă, înainte precursor și întunecat a fi ochiul cel dinlăuntru. Și a voi a auzi scârnave, pricina este aceasta, adecă, a asculta cu urechile cele sufletești pre scârnavii draci ceî dinlăuntru, în ce fel șoptesc împotriva noastră. Decî datorî suntem prin Domnul, a ne curăți pre înșine, și pre dinlăuntru și pre dinafară, și a păzi fieștecările din noi pre simțirele sale, și a le curăți în fieștecare zi de patimi, și de lucruri și de păcate. Și precum mai întâi întru necunoștința noastră, în lume învărtindu-ne, întru deșertăciunea minții noastre, cu toată mintea și cu simțirele am slujit înșălăciunei păcatului; Așa iarăși ni să cuvine nouă întru cea după Dumnezeu vieată mutându-ne cu toată mintea a sluji Dumnezeului celui viu și adevărat, și Dreptății și voii lui Dumnezeu.

34. Este întâi asupreală, apoi împreunare, după aceea împreună învoire, pe urmă robire, apoi patimă înființată prin desime și prin obicînuință. Decî iață biruința înșălăciunei cea împotriva noastră. Pentru că așa și de la Sfinții Părinți a fi să hotăraște.

35. Și asupreală zic a fi gând supțire, sau închipuire a lucrului, precum s-ar întâmpla prin arătare tânără născută din inimă, și minții arătându-să. Iar împreunare este aceasta: adecă, împreună a vorbi după patimă, sau fără de patimă cu cel ce s-au arătat. Iar împreună învoire este aceasta: adecă, plecare poftitoare a sufletului spre cela ce s-au arătat făcându-să. Iar robire este aceasta: adecă aducere a inimii fără de voie, sau petrecătoare, și de cea prea bună a noastră stare prăpăditoare,

⁴⁰ *Sfânta Evanghelie după Luca*, 8, 12: „Iar cea de lângă drum sunt cei care aud, apoi vine diavolul și ia cuvântul din inima lor, ca nu cumva, crezând, să se mântuiască”.

⁴¹ *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, 7, 22-23:

„22. Că, după omul cel lăuntric, mă bucur de legea lui Dumnezeu.

23. Dar văd în mădularele mele o altă lege, luptându-se împotriva legii minții mele și făcându-mă rob legii păcatului, care este în mădularele mele”.

⁴² *Epistola către Filipeni a Sfântului Apostol Pavel*, 3, 13-14:

„13. Fraților, eu încă nu socotesc să o fi cucerit.

14. Dar una fac: uitând cele ce sunt în urma mea, și tinzând către cele de dinainte, alerg la țintă, la răsplata chemării de sus, a lui Dumnezeu, întru Hristos Iisus”.

⁴³ *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 9, 26: „Eu, deci, așa alerg, nu ca la întâmplare. Așa mă lupt, nu ca lovind în aer”.

⁴⁴ *Epistola întâia către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, 1, 15: „Vrednic de credință și de toată primirea e cuvântul că Iisus Hristos a venit în lume ca să mântuiască pe cei păcătoși, dintre care cel dintâi sunt eu”.

cu ceea ce s-ar întâmpla împreună. Iar patimă întru adevăr aceasta grăesc a fi: adecă, ceea ce întru îndelungată vreme în suflet cu împătımire să încuibeză. Dintru acestea toate, cea dintâi adecă, este fără de păcat; Iar a doua, nu cu totul; Iar a treia este întru statornicia celui ce să nevoește. Iar luptarea, saū a cununilor, saū a muncilor este pricinuitoare.

36. Robir. Întru alt fel este în vremea rugăciunii, și întru alt fel este nu în vreme. Iar patima fără de îndoială zace, saū sub cea deopotrivă cu cumpănire pocăință, saū sub pedepsirea cea viitoare. Decī cēla ce cei dintâi îi stă împotrivă, saū fără de pătimire o socotește adecă asupraea, toate cele scârnave sub una le-aū tăiat împrejur. Această luptare, și către Călugări, și către cei ce nu sunt călugări este a viclenilor draci, și biruire este, și biruință precum am zis. Și saū cununi pentru biruință, saū munci acelora ce aū greșit și nu s-aū pocăit urmează. Decī să ne nevoim gânditor împotriva acestora, pentru ca nu pre sfātuire cele viclene ale acestora, spre lucruri de păcate văzute, să le aducem; Ci din inimă păcatul tăinuindu-l, Împărăția Cerurilor înlăuntru nostru să o aflăm. Și curățenia inimei noastre, și umilință de ajuns către Dumnezeu să păzim, prin una ca această bună lucrare.

37. Mulți din Călugări nu știū pre cea a minții înșălăciune, care o rabdă de la draci. Și să află indeletnicindu-să în faptă, negrijindu-să de minte; proști și neprefăcuți petrec vieța, dupre cum mi să pare, sunt neavând iscusința curățeniei inimei, cu totul necunoscând întunerecul patimilor celor dinlăuntru. Decī câți nu știū luptarea, pre care o grăește Sfântul Pavel „numește nouă lupta spre sânge saū spre trup“ poate nici spre iscusință întru cel bun înființându-să, pre cele dupre lucrare numai păcate le judecă, iar pre cele cu cugetarea biruirii și biruințe sunt necunoscându-le. De vreme ce nici vederea obicinuește din fire a le vedea pre acestea, nepovestite fiind; și de singur Puitorul de nevoiță Dumnezeu, și de știința celui ce să nevoește cunoscându-să. Cārora mi să pare a fi grăit scriptura aceea „Și am zis pace, zice, și nu a fost pace“ (Eze. 13. 10)⁴⁵. Decī aflându-să frații din prostime așa, să cuvine a ne ruga pentru dânșii, și mai ales ni să cuvine a-i învăța, pentru ca nu numai de faptele cele rele după lucrare să se depărteze, ci și de răutatea care să lucrează în inimă. Iar cārora este pofire Dumnezească văzătorului sufletul a să curăți să știe că alta este fapta lui Hristos și alta taina.

38. Cuprinzător cu adevărat a multor bunătăți, este aducerea aminte de moarte cea arătată: Născătoare este a plânsului; Îndemnătoare este a fi cu înfrânare despre toate; aducere aminte este a ghenii; maică este a rugăciunii și a lacrimilor; strajă este a inimei; nepătımire este a lutului și a celui de lut; izvor este a cunoștinței împreună cu socoteala. Ale cārora fii sunt, frica lui Dumnezeu cea îndoită. Și curățire este a inimei de gândurile cele pătimașe, saū și cuprinzătoare este a multor porunci Stăpânești este. Întru acestea să vede luptarea cea foarte cu anevoie de biruit în fieștecare ceas; și aceasta este grija la mulți din nevoitorii lui Hristos.

39. De năprasnă lovire de războiū, s-aū năpaste năpădind, vatămă nu puțin luarea aminte a cugetului. Și pre minte din privirea sa afară scoțându-o, o abate de la cel mai bun. Iar pricina pierderii noastre aceștia, este aceasta: adecă, fără de grijă cu totul a ne afla întru aducerile asupra.

40. Nimic nu ne vatămă pre noi întru cele mahnitoare cu întristare, dacă în toate zilele vom fi gata a întâmpina cele de scârbă, odată știind și cugetare făcând, însuși aceasta, pentru care zice Apostolul „Bine voesc întru neputințe, întru dosădir, întru nevoi“ (2 Cor. 12. 10)⁴⁶. Și „Toți cei ce voesc cu bună credință, a viețuī întru Hristos. Iisus, goniți vor fi“ (2 Timof. 3. 12)⁴⁷.

Cārui a să cuvine slava în vecii vecilor

AMIN

⁴⁵ *Iezechiel*, 13, 10: “Pentru că duc poporul Meu în rătăcire, spunând «pace», atunci când nu e pace ; și pentru că atunci când el face zid, el îl tencuiesc cu ipsos”.

⁴⁶ *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 12, 10: “De aceea mă bucur în slăbiciuni, în defăimări, în nevoi, în prigoniri, în strămtorări pentru Hristos căci, când sunt slab, atunci sunt tare”.

⁴⁷ *Epistola a doua către Timotei*, 3, 12: “Și toți cei care voiesc să trăiască cucernic în Hristos Iisus vor fi prigoniti”.

*Scurtă cuvântare
despre Sfântul Ilie Ecdicul*

DUMNEZEESCU acesta Părinte Ilie, care și Ecdict (apărător) numit a fost, dacă este Ilie Criteanul, care a fost Ucenic învățăturilor Sfântului Grigorie Teologul, acesta este, său altul, nouă neștiut este. Întrucât El de la aceste capete, îl putem a-l cunoaște că a fost lucrător bărbat, care s-a suit la vârful înțelepciunii ceî din afară, și mai mult a ceî Duhovnicești și mai bune. Puterea lui în cuvinte, și îmbelșugata lui slavă de fapte bune, cu lesnire poate fiecare cunoscător întru acelea a cunoaște. Precum și noi am cunoscut, și de mult îmbelșugatul rod al năravnicilor și înțelegătoarelor învățăturî ni-am minunat, și cu acelea duple adevăr îndestulându-se, ca oarecare frunze de acoperământ, rodul și frumuseța podoabei celor ce să dau zic, și cu zisele bunătăți cu care la masa aceea Părintele pregătind cetire iubitorilor de învățătură punem înainte. Și cu dragoste în frumoasa aceea și bine mirositoare livadă, cu multe și înalte saduri a cuvintelor Duhovnicești sădită, și cu pâraele înțelepciunii adăpată fiind, și sub umbra ei a intra și a ședeă vă poftim; Ca și aceea nu numai din pâraele lucrătoareî înțelepciunii a să îndulci, ci și de poamele teoriei până la săturare a gusta.

Capetele Sfântului Ilie Ecdicul
Adunări de florii
Partea întâi *

Florii ** de cuvinte sfătuitoare, a iubitorilor de înțelepciune celor sărguitoari. Cu sărguință făcute de prea micul Ilie, Prezviter și Ecdict. Izvor ce curge rouă de cuvinte de năravnice învățături, aicea vei afla, dacă vei trece curat.

1. Să cuvine tot creștinului celui ce drept crede întru Dumnezeu, să nu fie fără de grijă, ci totdeauna să îngăduiască, și să aștepte ispită. Ca când îi va veni, să nu să spăimânteze, nici să se turbure; ci cu mulțămită să rabde osteneala scârbei, și să înțeleagă ce cântând împreună cu Prorocul grăește „Ispitește-mă Doamne și mă cearcă“ (Ps. 25. 2) ¹. Și n-au zis, că: învățătura Ta m-a îndărătnicit, ci „m-au îndreptat până în sfârșit“ (Ps. 17. 39) ².

2. Început adecă acelor bune, este frica lui Dumnezeu; Iar sfârșit, dorirea Acestuia.

3. Începătură a tot binele, este cuvântul cel lucrător, și lucrarea cea cuvântătoare. Pentru aceasta nici lucrarea fără cuvânt este bună, nici cuvântul cel ce înainte esă, fără lucrare.

4. Lucrare a trupului adecă este, postul și privegherea. Iar a gurei, cântarea și rugăciunea, și tăcerea cea mai cinstită decât cuvântarea. Și a mâinilor lucrare este, ceea ce de dânsule fără de cârtire să face. Iar a picioarelor, ceea ce prin ele din cea dintru întâi îndemnare să săvârșăște.

5. Înaintea tuturor acestora povătuște mila și adevărul; a căroră zămislire este smerenia. Și ceea ce dintru aceasta să face, după Părinți este socoteală, fără de care nici una nici alta, pre al său sfârșit va putea a-l vedea. Pentru că lucrarea necinstită, pre cumpăna cuvântului aicea și acolo împrejurul celor nefolositoare purtându-o, ca oarecare juni ce se află rătăcindu-se. Iar cuvântul lepădând pre hainile cele cinstite, ale cei lucrătoare fapte bune, nu este cu bun chip, măcar deși unul ca acesta a fi oarecum cu părere să închipuește.

6. Sufletul cel bărbătesc, precum este o muere, în toată viața sa fiind ca sfeșnice arzătoare, pre cea lucrătoare și pre cea văzătoare, lucrând pre cele cu datorie; Iar pre cele împotrivnice, le lucrează cel slăbănogit cu dulcețile.

7. Nu-î ajunge sufletului spre izbăvirea cea desăvârșit a răutăților cea de voie rea pătimire, dacă nu și prin cea fără voie arzătoare nu s-ar strica. Pentru că sufletul este ca oarecare sabie, dacă nu va trece prin foc și prin apă, adecă prin durerile cele de voie, și prin cele fără de voie, nesticat, de împotivirile celor ce să întâmplă, nu să păzește.

* Această împărțire a textului nu apare în mss. *Filocaliei de la Prodromul*. O aflăm în ediția engleză și americană.

** florilegiu. În ediția engleză și americană s-a tradus prin *A Gnostic Anthology*.

¹ *Psalmii*, 25, 2: “Cercetează-mă, Doamne, și mă cearcă; aprinde rărunchii și inima mea”.

² *Idem*, 17, 39: “Și certarea Ta m-a îndreptat până în sfârșit, și certarea Ta însăși mă va învăța”.

8. Precum ale ispitelor celor de voie, trei sunt pricinele cele mai sobornicești *: sănătatea, bogăția și slava. Așa și ale celor fără de voie trei sunt: pagubele, dosădirele și neputințele. Și să fac acestea, unora adecă spre zidire, iar altora spre surprare.

9. De față înainte stă sufletului adecă, dorirea și necazul; Iar trupului, dulceața și durerea. Și pricină a durerii este dulceața. Pentru că voind a scăpa de cea întru durere întristăcioasă simțire, către dulceață aleargă. Iar necazului e dorire (pofte).

10. În lăuntru așezată adecă îmbunătățitul, are pre bunătate; Iar mărșul în deșert, pre cea din aflare izvodită o are. Iar pre răutate sârguitorul adecă o are pre dinafară, iar înadâncată o are pre răutate, iubitorul de dulceți.

11. Lucrare a sufletului este, înfrânare întru prostime, și prostimea cu înfrânarea lucrându-să.

12. A minții lucrare este, cea întru înțelegere (a afla) rugăciune, și întru rugăciune înțelegere.

13. De puține ori adecă, și nu cu osârdie întru răutate să află, cel ce urăște pre acesta; Iar mai de multe ori, și mai cu dinadinsul, cel ce să apropie către pricinele răutății.

14. Căroră nu după înainte punere le este pocăința, acestora adesea ori le este și greșalele. Iar celor ce fără înainte punere le este greșala, (acelora) vestită le este pocăința; și pricina aceștiea nu adeseaori.

15. Simțirea și știința cu cuvântul la împotiva vorbire se adună. Ca pacinică și Dumnezeuescul Cuvânt în mijlocul acestora face a să afla, ca să nu să rușineze pentru îndrăzneală, sau pentru nemăsurarea celor ce să grăesc.

16. Nu cela ce cu lucrurile, nu nedreptățește pre sufletul său, acela și cu cuvântul nespurcat l-a păzit pre acesta. Nicî cela ce cu lucrurile nu nedreptățește pre sufletul său, acela și cu cuvântul nespurcat l-a păzit pre acesta. Nicî cela ce cu acesta îl păzește nespurcat, iată și cu spurcăciune nu l-a spurcat. Pentru că de 3 feluri sunt greșalele.

17. Nu vei putea vedea fața faptei bune cu dulceața, încă fața răutății privindu-o. Și urâtă ție atuncea se arată cea de-a doua când din dulceața ce dorite gustând, și pre vederea unui chip ca acestuia îl vei înstreina.

18. Prin gânduri, iar nu prin lucruri cu mai înainte povățuire luptă draci pre suflet. Pentru că lucrurile singure pentru sineși să luptă. Și a lucrurilor adecă, auzul este pricina și vederea; iar a gândurilor, obiceiul și draci.

19. De trei feluri adecă aflăm pre cea păcătuitoare parte a sufletului: în lucruri, în cuvinte și în cugete, și nedreptățind pre frumuseța nepăcătuirii. Pentru că să cuvina a păzi fără de păcat pre cele cinci simțiri, și pre cuvântul cel vorbitor; „prin care cel ce nu păcătuește, bărbat desăvârșit este, puternic a își înfrumuseța și pre celelalte părți ale sufletului“ (Iac. 3. 2) ³.

20. În șase părți să împarte partea cea necuvântătoare a sufletului; în cinci simțiri cuvântul vorbitor. Care (cuvânt) când este nepătimaș, trezvește toate celelalte părți, nedespărțit împărțindu-să în ele. Iar când este pătimaș, le spurcă pre toate.

21. Nicî trupul poate a să curăți fără de post și privighere; nicî sufletul, fără de milă și adevăr; Și nicî mintea, fără de a lui Dumnezeu vorbire și vedere. Pentru că aceste însoțiri, întru acestea sunt prea arătate.

22. Îngrădit fiind sufletul cu aceste fapte bune, nebiruită de ispite își păzește cetatea sa, care este răbdarea. Căci zice Cuvântul „Întru răbdarea voastră, veți agonisi sufletele voastre“ (Luc. 21. 19) ⁴. Iar dacă altele va avea (și nu acestea), este ca o cetate neîngrădită, care încă de depărtatul vuet, cu legăturile frice se va cutremura.

* *sobornicesc, ească, sobornicești*, adj. Formă învechită. Întemeiat pe hotărârile sinoadelor ecumenice, ecumenic, sinodal de la *sobornic* + sufix *-esc*. Din sl. *sūbor* în ū. DEX, ed. cit., p. 998.

³ *Epistola Sobornicească a Sfântului Apostol Iacov*, 3, 2: “Dar, dacă noi punem în gura cailor frâul, ca să ni-i supunem, ducem după noi și trupul lor întreg”.

⁴ *Sfânta Evanghelie după Luca*, 21, 19: “Prin răbdarea voastră veți dobândi sufletele voastre”.

23. Nu câți întru cele dupre cuvânt sunt înțelepți, aceștia și întru cele după înțelegere. Ci câți întru cele după înțelegerea, aceștia și întru simțirea cea din afară se va afla. Pentru că măcar deși pre toți supușii îi are simțirea, ci nu de asemenea îi dau ei dajdiile. Pentru că din prostime cei mai mulți, întru cele după dânsa a o cinsti precum aceea cere, nu știu.

24. După fire netăiată este înțelegerea; Însă să taie și să împarte în multe părți. Unuia să dă mai multă, iar altuia mai puțină parte. Până când crescând fapta cea bun lucrătoare, va uni cu sine pre faptele cele începătoare, și potrivit pentru fiecare va împlini bunătatea. Mulți din lipsa vieții cei lucrătoare și a înțelgerii, au primit parte mai mică.

25. Întru cele protivnice firei, puțin înțelegători se vor afla; Iar întru cele firești mulți. Pentru că către acelea, cea dupre fire înțelegere lăsând, acolo puțin înțelegere are; fiindcă întru cele ce nu să cuvin, și nu sunt dupre fire, ci și nelăudătoare, pun pre înțelegere.

26. Întru cei cu bună cunoștință, vremea și măsura sunt mesenii. Iar masa aceea, este adevărul. Pentru care nimic de cele ce caută, află intrând tatăl păcatului, la sufletul cel ce să duce acolo.

27. Milostiv adevărat este, nu cel ce dă cele prisositoare, ci acela ce iartă cele de nevoie celor ce răpesc.

28. Unii adecă, prin bogăția cea materialnică, câștigă pre cea nematerialnică cu legile milosteniei. Iar alții prin cea nematerialnică leapădă pre cea materialnică, întru simțirea cei neîmpușinate făcându-să.

29. Drăgăstos este fieștecărui a să îmbogăți întru bunătăți. Iară scârbicios este, celui ce s-a îmbogățit Dumnezeuște, și nu este lăsat mai mult a să veseli de dânsa.

30. Din afară adecă sănătatea sufletului să pare, iar dinlăuntru dacă se cuvine cu adevărat, din afară adecă a să face boala aceea, prin secerarea muștrărilor, și dinlăuntru adecă sănătatea acestuia, prin înnoirea minții; fără de minte dar este, cel ce leapădă muștrarea și nerușinarea, căci zace totdeauna în bonița nesimțirii (ne durerei) (adecă în spital).

31. Nu te scârbi asupra celui ce fără de voie cu mâinele îți lucrează ție (mântuirea). Ci căutând spre urăciunea ta ceea ce să deșartează, ticăloșaste-te adecă însuși pre sine, și ferește pre cel ce să face ție pricinuiitor al folosului acestuia prin iconomia lui Dumnezeu.

32. Nu pentru ceva cumplit, să te desnădăjduști de boala ta. Ci prin doftoriele cele mai lucrătoare ale iubirii de osteneală, departe fii de aceasta, cel ce te nevoești pentru sănătatea sufletului.

33. Să nu te sfiești de Cea ce la bună vreme te rănește pre tine. Ci apropie-te către Acesta, și-ți va arăta ție, cât este de bună ceea ce încet și lin taie pre simțirea ta, și vei mânca miezuri dulci pre cele din sănătate, după ce se va cheltui lepădătura cea din amărăciune.

34. Pre cât simțești durerile, pre atâta primești pre Cea ce prin muștrări ți le arată ție pre acestea. Pentru că al curățeniei cei desăvârșit pricinuiitor ție să face, fără de care în locul cel curat al rugăciunii nu poate a să face mintea.

35. Când te vei muștra, sau a tăcea să cuvine, sau cu blândeță a răspunde celui ce asupra-ți grăește. Nu pentru a alcătui pre ale sale, celui ce te muștră, ci pentru ca să rădic pre cel ce s-a poticnit, poate, pre cel ce întru neștiință muștră.

36. Cel ce să pocăește mai înainte de a să chema, de cel ce l-au scârbit pre el pre dreptate, nimic nu să păgubește de cele cuviincioase. Iar cel ce după mângiere să pocăește, de îmbelșugare pre jumătate să păgubește. Însă câștigă pre cea mai înainte lepădată, cel ce nici odinioară pentru scârbă nu să află despărțit de adunare; însă adaoge și plată luiși, cel ce pre greșală o pune deasupra sa întru toate.

37. Nici cel înalt cu mintea cunoaște în cel fel îi sunt greșalele sale; nici smeritul cugetător pre ale sale bunătăți. Pentru că îl acopere adecă pre acela; răutatea cea fără de minte; iar pre aceasta, smerenia cea plăcută lui Dumnezeu.

38. Mândrul nu voește a să aduna cu cei de asemenea cu cinstea întru cei buni; Iar între cei împrotivnici răi alăturându-să, către cei ce-i covârșaste, cu suferire își socotește greșala sa.

39. Ocărărea, adecă tare; iar lauda, slăbănogit pre suflet îl lucrează, și mai zăbavnic către cele bune.

40. Alcătuirea bogăției, este aurul; iar a faptei bune, smerenia. Decî precum cel ce să lipsește de aur, sărac este, măcar deși este întru cele dinafară și mai luminat. Întru acest chip, fără de smerenie îmbunătățit nu va fi cel ce să nevoește.

41. Precum neguțătorul fără de aur nu este neguțător, măcar deși foarte spre neguțătorie este sârguitor; Așa și fără de smerita cugetare nu se va afla întru stăpânirea îndulcitoarelor fapte bune, cel ce să deprinde, măcar deși foarte ar nădăjdui spre înțelepciunea sa.

42. Cel ce să scârbește pentru smerita cugetare, măi jos de a sa înălțime să face; Iar măi înalt, cel ce fără de aceea, nici suferă de voie, a să număra nici lângă cei măi mici; și pentru aceasta, pentru șederile cele măi de sus, scârbă arată.

43. Bine este adecă nevoitorul, să cugete pre cele măi mici decât lucrarea sa, și să lucreze pre cele măi bune, decât a sa plecare. Pentru că întru acest chip, și oamenilor adevărat cinstit se va afla, și lui Dumnezeu nerușinat lucrător.

44. Cel ce să teme ca să nu se arate strein de cei ce șed în cămara cea de mire, i să cuvine, sau să se îndrepteze întru toate poruncile lui Dumnezeu, sau pre una smerita cugetare, să o facă a sa.

45. Amestecă pre înfrânare cu prostime, și împărechează adevărul cu smerita cugetare, și te vei arăta împreună ospătător cu dreptatea; La a căruia masă iubește a să aduna toate celelalte fapte bune.

46. Orb este adevărul, fără de smerita cugetare. Pentru aceasta și pre împotriva cuvântare o uneltește povățuitor, a să răzâma el pre ceva ostenindu-să, însă nu află, fără numai pre întărirea pomenirii de rău.

47. Obiceiul cel bun, mărturisește pre frumuseța faptei bune; Iar buna stare a mădulărilor, pre așezarea sufletului.

48. Întăia bunătate adecă este aceea, ca nici întru una parte a greși; Iar a doua, este aceea: a nu ascunde prin rușine greșala sa, nici adecă a să înălța pentru dânsa, ci măi vârtos a să smeri. Și defăimându-te mult pre sineți să te defăimezi, și să primești cu bucurie certarea. Iar aceasta nefăcându-se, netare este tot ceea ce să aduce lui Dumnezeu.

49. Către cea de voie rea pătimire, să cuvine și pre cea fără de voie a o primi; pre cea de la draci zic, de la pagubă și de la neputință. Pentru că cel ce nu primește pre aceea, ci cărtește, asemenea este cu cel ce nu cu sare, ci numai cu miere voește să mănânce pâinea sa; care are prieten totdeauna pre dulceață, iar pre nesațiu, de-a pururea îl are megiaș.

50. Stăpân fiind, în chip de rob îmbrăcat să vede, cel ce cu Dumnezeștile cuvinte, spală haina cea învechită a aproapelui, sau o coasă cu facerile de bine. Însă să socotească cel ce face pre acestea, ca nu cumva pentru a nu săvârși pre aceea ca un rob, să-și piarză și plata și vrednicirea stăpânului, în care să află el, pentru slava deșartă.

51. Precum „credința celor ce să nădăjduesc, adevărire este“ (Efes. 11. 1) ⁵, așa sufletului adevărata înțelepciune, iar faptei bune, smerenia. Și minune! cum însuși cele desăvârșite, fără de cele întâmplătoare, nesăvârșite sunt!

52. „Domnul va păzi intrarea ta și eșirea ta“ (Ps. 120. 8) ⁶, a bucatelor adecă, și a graiurilor cu înfrânare. Pentru că cel ce să înfrânează spre intrarea și eșirea bucatelor și a graiurilor, scapă de pofta cea din ochi, și pre mânia cea din mândrie, o împlânzește. Pentru care și să cuvine măi înainte de toate, cel ce să nevoește, să facă nevoința, și în tot chipul să se sârguiască. Pentru că prin acestea, partea cea lucrătoare adecă, să însănătoșează, iar cea văzătoare să întărește.

⁵ *Epistola către Efeseni*, (trimitere eronată în mss). De fapt este un citat din *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, 11, 1: “Iar credința este încredințarea celor nădăjduite, dovedirea lucrurilor celor nevăzute”.

⁶ *Psalmi*, 120, 8: “Domnul va păzi intrarea ta și ieșirea ta de acum și până în veac”.

53. Uniî adecă, pentru intrarea bucatelor multă nevoieî fac; iar pentru eșirea graiurilor, cu lenevire să află; Uniî ca aceștia nu știu să lepede mânia de la inimă, și pofta de la trup după Eclisiastul (11. 9) ⁷, prin care inima cea curată, să obicinuieste a să zidi de la înnoitorul Duh.

54. Neprisosirea bucatelor, adecă la felurime, cea mai mică a hranei; iar nevinovăția graiurilor, la cea mai bună felurime a tăcerei, se va afla.

55. Aprinde rărunchiî tăi cu nemâncarea bucatelor, și cearcă pre inima ta, cu înfrânarea graiurilor; și vei avea spre slujirea bunătăților, pre cea poftitoare parte, și pre cea mânioasă.

56. Dulceața celor de sub pântece, adecă jos cade la cei ce postnicesc, trupul îmbătrânind. Iar încă petrece lângă gâtul celui ce n-a ajuns a o munci cu dreptate pre dulceață. Decî să cuvine a să sârgui prin pricina celui pricinuit a șterge ocară, ca nu strein aflându-te acolo de cea întreagă înfrânare a faptei bune, cu rușine să te îmbracî.

57. De nevoie este pustnicului a ști, când, și cu ce fel de bucate a hrăni pre trup, ca pre un vrăjmaș, iar când a-l mângâia, ca pre un prieten, și când ca pre un neputincios a-l întări. Ca să nu să tănuiască adecă, cele ale vrăjmașului, prietenului, și cele ale prietenului, vrăjmașului, și cele ale acestuia iarăși înaintea celui neputincios puindu-le, și pre amândoi ca cum amintindu-î, în vremea ispitirei îi va afla luptându-l pre el.

58. Când ceta ce să hrănește, mai cinstită face pre hrană decât pre desfătare atuncea darul lacrimilor viind către dânsul, a-l mângâia începe, și pre altfel de dulceață face a o uita; ca ceea ce fără de asemănare cu dulceața acestora s-a înghițit ca ceea ce fără de asemănare cu dulceața acestora s-a înghițit.

59. De la cel ce să lățește, s-au ascuns lacrimile; Însă iarăși izvorăsc acelea, celui ce iubește calea cea strâmtă.

60. Nu este fără de scârbă, nici păcătosul nici dreptul. Adecă acela, că nu cu totul a lăsat răutatea, iar acesta, că încă nu s-a atins de săvârșire.

61. Din cele întru noi, cele dupre putere fapte bune, sunt: rugăciunea și tăcerea. Iar din cele nu întru noi, ci ca mai de multe ori ale așezării trupului, sunt postul și privigherea. Decî care este mai cu îndămânare nevoitorului, pre aceasta a o unelti să cuvine.

62. Casă adevărată a sufletului este răbdarea, pentru că să ține împrejur întru dânsa. Iar avere îi este smerenia, pentru că să hrănește printr-însa.

63. De nu vei răbda întru ostenele, cu laude nu te vei cinsti. Iar mai înainte de dulceață privind spre durere, vei scăpa de cea de întristare a aceștia.

64. Să nu te legi cu cel mic (rău), și nu vei sluji celui mai mare. Pentru că nu s-au obicinuit răul cel mai mare, înaintea celui mai mic a să zămisli.

65. Privind către cele mai mari, înfricoșat vei fi celor mai mici, și lesne defăimător te vei arăta acestora, către acelea lepădându-te a privi.

66. Nu vei putea a ajunge la cele mai mari din fapte bune, atingându-te de vârful celor după putere.

67. Întru carii stăpânește mila și adevărul, întru aceea și tot orice ar fi lui Dumnezeu bine plăcut este. Pentru că aceea, adecă, pre nimenea nu judecă fără de milă; iar acesta spre nimenea să milostivește, fără de adevăr.

68. Cu prostimea amestecând pre înfrânare, întru luare în scurt vei fi a fericirei cei de acolo.

69. Nu vei vedea nicidecum pre patimile cele ce te luptă pre tine, dacă nu mai întâi pre pământul dintru care să hrănesc îl vei lăsa nearat.

⁷ *Eclisiastul*, 11, 9: Trimiterea din mss. la 11, 10 nu află un asemenea stih 10 în ediția Sfintei Scripturi pe care am utilizat-o. Aceeași trimitere apare în ediția engleză și americană. În ediția română a *Bibliei* citatul apare la: "Bucură-te, omule, cât ești tânăr și inima ta să fie veselă în zilele tinereții tale și mergi pe căile inimii tale și după ce-ți arată ochii tăi, dar să știi că, pentru toate acestea, Dumnezeu te va aduce la judecata Sa. Alungă necazul din inima ta și depărtează suferințele de trupul tău, căci copilăria și tinerețea sunt deșertăciune".

70. Unii adecă numai pre spurcăciunea trupului să sârguesc a o curăți, iar alții și pre a sufletului. Pentru că aceia adecă, numai împotriva celui după putere păcat, au luat putere; iar aceștia împotriva patimilor. Iar împotriva poftelor, prea puțin.

71. Materie vicleană a trupului este, înlăuntru pătimirea; Iar a sufletului, dulcea pătimire; Iar a minții, spre pătimirea. La aceea adecă, pipăirea; Iar la acesta, celelalte simțiri; Iar la cel de la sfârșit, protivnica așezare.

72. Dulce pătimașul, aproape este de înlăuntru pătimașul; Iar spre pătimașul, de dulce pătimașul; Iară departe de amândoi este, ne-pătimașul.

73. Înlăuntru pătimașul este, cea ce are pre partea cea păcătuitoare a cuvântării, măi silnică, măcar deși nu greșaste afară încă. Iar dulce pătimaș este, cea ce are pre lucrarea păcatului, măi slabă decât a cuvântării, măcar deși pătimește înlăuntru. Iar spre pătimașul este, cea ce cu slobozenie măi vârtos decât cu robia celor dinlăuntru petrece. Iar nepătimaș este, cel ce pre deosebirea tuturor acestora nu o cunoaște.

74. Pierde din suflet înlăuntru pătimirea, adecă prin post și prin rugăciune; Iar dulcea pătimire, prin privighere și prin tăcere; Iar spre pătimirea, prin liniște și prin luarea aminte. Iar nepătimirea să alcătuește, din „Pomenirea lui Dumnezeu“.

75. Din buzele nepătimașului, ca niște „faguși de miere“ pică cuvintele vieții cei vecinice. Decă cine s-ar fi învrednicit de buzele acelea să le atingă pre ale sale, și prin mijlocul țâțelor aceleia a să sălășlui; și de mirosul cel dulce al hainei aceea a să împărtăși, adecă de legile faptelor bune a să îndulci, „acelora ce sunt, zice măi presus decât toate aromatele simțitoare cunostiții“ (Cânt. C. 4. 11)⁸.

76. Golii de haina iubirei de sine, poate sunt mulți; Iar de haina iubirei de împodobire, puținii sunt; Iar de haina slavei deșarte, care și pre urmă să grăește, goli veți afla pre cei nepătimași.

77. De trupul cel văzut, adecă, tot sufletul se va goli; Iar de al păcatului, acela ce s-a împărtășit în viața cea de aicea, din cele dulci, puțin.

78. Morți adecă din vii, toți se vor vedea; Însă se vor omori păcatului, singuri cei ce l-au urât pre acesta din așezământ.

79. Cine s-a văzut pre sineși gol de păcat, măi înainte de moartea cea de obște a trupului? Și cine este cel ce s-a cunoscut pre sine, și pre a sa fire, în ce felii va fi, măi înainte de goliciunea ceea ce va să fie?

Partea a doua *

Pentru rugăciune

80. Când în mijlocul cei simțitoare și cei a minții lumină, stă cuvântătorul suflet, atunci i să dă după simțitoarea lumină, a lucra cele ale trupului; Iar după cea a minții, cele ale Duhului. Iar dacă s-a întunecat întru dânsul lumina minții, i s-a lămurit pentru vechiul obicei lumina simțirei. Decă dacă fiecare cu rugăciunea în minte nu va fi așa, atuncea acela spre cele Dumnezeesti a privi nu poate. Nevoie este dar acestuia, între întunec și lumină a fi; Între întunec, după nălucire; iar întru lumină, după deprinderea întoarcerii.

81. Mintecea cea pătimașă, nu poate a intra înlăuntru prin porțile cele strâmte ale rugăciunei, de nu măi întâi va lepăda grija cea după deprindere. Că totdeauna, se va osteni neîncetat, fără de roadă în umbrele grijei acelia.

⁸ *Cântarea Cântărilor*, 4, 11: „Ale tale buze miere izvorăsc, iubito, miere curge, lapte curge, de sub limba ta; mirosul îmbrăcăminte tale e mireasmă de Liban“.

* La ediția engleză și americană a Filocaliei, Partea a II-a este însoțită de următorul distih: *Prayer unites with the Bridegroom / A soul wounded by nuptial love.*

82. Să petreacă împreună în minte rugăciunea, precum raza în Soare, fără de care grijele cele simțitoare, ca oarecare nori fără de apă împrejur zburând, opresc pre minte de la a sa Lumină.

83. Puterea rugăciunii adecă este, flămânzirea bucatelor cea de voie. Iar flămânzirea adecă este aceea, nici a auzi, nici a vedea; nici nimic ceva din cele lumești, ceea ce nu este de toată nevoia. Pentru acestea cel ce nu face grijă, pre zidirea postului nu o a întărit; Iar pre zidirea rugăciunii, întru dânsa a să răsipi o a făcut.

84. De nu se va înstrăina mintea din toate cele simțitoare, să face sus purtată nu poate, și pre a sa vrednicie nu o cunoaște.

85. Al zilei adecă semn este, postul; pentru cea arătată faptă; Iar al nopții, pentru cea nearătată, este rugăciunea. Decî cel ce trece pre amândouă (faptele) acestea, întru celelalte amândouă cu dreptate va ajunge la cetatea ce a țintit, dintru care a fugit durerea, și scârba și suspinarea.

86. Lucrarea cea Duhovnicească, și fără de cea trupească cu mare osteneală a să alcătui s-a obicinuit. Decî fericit este, cel ce socotește mai bună pre lucrarea cea nematerialnică, decât pre cea materialnică. Pentru că prin aceasta a împlinit lipsa lucrului viețuind viața cea ascunsă a rugăciunii, și arătată lui Dumnezeu.

87. A răbda noi adecă întru credință ne roagă Dumnezeescul Apostol „și a ne bucura întru nădejde, și întru rugăciune a petrece“ (Rom. 12. 12) ⁹, ca binele bucuriei întru noi să petreacă. Iar dacă cel ce nu rabdă, nu este credincios, și cel ce nu să bucură nu este cu bună nădejde; pentru aceasta este așa, că a lepădat pre rugăciune, pre pricina bucuriei, a nu petrece întru dânsa.

88. Întru cele lumești gânduri dintru început petrecând mintea, a câștigat atâta prieteșug cu dânsa; câtă apropiere nu ar fi câștigat cu rugăciunea cea desăvârșită? Pentru că întru cele ce zăbovește zice, întru acelea și a să lăți s-a obicinuit.

89. Precum de al său lăcaș despărțindu-să de demult mintea, ș-a uitat strălucirea cea de acolo; așa să cuvine iarăși întru uitarea acestora de aici făcându-să, către acelea a mai alerga prin rugăciune.

90. Precum un oarecare prunc, către țâțele cele moarte ale maică-sii, dacă se va afla așa mintea către rugăciune, nu va putea să o mângâie pre dânsa. Iar către ceea ce să află întru altfel, ca un prunc ce adoarme de dulceață în brațele ei.

91. Acolo zice la sânul plângerei, adecă al vieții cei îmbunătățite, dupre cea întru cântare, ar fi zis și Mireasa – rugăciunea către al său îndrăgitor „Da-voiă ție țâțele mele, dacă cu totul mie te vei da“ (Cânt. Cânt. 6. 10) ¹⁰.

92. Nu poate a avea iubire către rugăciune, cela ce nu s-a lepădat de toată materia.

93. Osebit de viață și de suflare, afară de altele, fii întru rugăciune, dacă voești cu singură mintea a fi.

94. A minții cei iubitoare de Dumnezeu, mărturie îi este, rugăciunea cea singură gânditoare, și cuvântul cel al bună vreme al cugetului celui înțelept, și de un chip să fie gustul simțirei cei slobode. Decî întru acestea trei, a să însănătoșa cele ale sufletului să grăesc.

95. A să netezi bine și a să muia ca a pruncilor să cuvine firea celui ce să roagă. Ca după firea acelora, și a acestuia fire, să priimească cu bună supunere, pre cea dintru rugăciune înlăuntru rânduită luminare. Drept aceea nu să lenevește, cel ce voește a să împreuna cu dânsa.

96. Nu toți pre același scopos îl a întru rugăciune. Ci unul adecă pre acesta, iar altul, pre celălalt. Unul adecă să roagă, că dacă este cu puțință, totdeauna inima lui să fie cu rugăciunea. Iar altul, și spre a o săvârși pre aceasta. Iar altul, ca nu de gânduri să se taie întru rugăciune. Însă toți să roagă, sau a să păzi întru bunătate, sau a nu fi duși împreună cu răutatea.

⁹ *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel, 12, 12:* “Bucurați-vă în nădejde; în suferință fiți răbdători; la rugăciune stăruți”.

¹⁰ *Cântarea Cântărilor, 6, 10:* “Cine-i aceasta, ziceau ele, care ca zarea strălucește și ca luna-i de frumoasă, ca soarele-i de luminoasă și ca oastea de război temută”.

97. Dacă din rugăciune nimenea nu este nesmerit (pentru că cel ce să roagă, să sfărâmă cu smerenie), nu adevă cu smerenie să roagă, cel din afară îndrăzneț (lăudăros).

98. Către văduva ceea ce pornea spre izbândă pre Judecătorul cel crud, privind cel ce să roagă, nu se va necăji nici odinioară pentru zăbovirea făgăduinței celor bune (I uc. 18. 3) ¹¹.

99. Nu va petrece cu tine rugăciunea, dacă zăbovesc înlăuntru gândurile cele deșarte, și din afară vorbirile cele goale. Ci ea (rugăciunea) degrabă să va întoarce către acela, care pentru dânsa mai mult va tăia acelea în sine.

100. Dacă nu vor intra graiurile rugăciunii întru sâmurile sufletului, nu să vor lăsa lacrimile împrejur a să vărsa preste fălcile obrazului.

101. Vor răsări mănunchile adevă lucrătorului de pământ, dacă nu pre fața pământului va arunca semințele; Iar Monahului vor izvorii lacrimile, dacă cu osteneală va unelti rugăciunea.

102. Cheie a Împărăției Cerurilor, este rugăciunea. Pre aceasta cel ce o ține cum să cuvine, vede pre bunătățile cele păzite întru dânsa prietenilor ei. Iar pre singure cele de față împrejur le privește, cel ce nu are îndrăzneală întru aceea.

103. Nu poate mintea în vremea rugăciunii a grăi cu îndrăzneală către Dumnezeu; „Rupt-ai legăturile mele, Ție voi fi jertfă de laudă“ (Ps. 115. 7) ¹², dacă nu se vor rupe prin dorirea celor mai bune, frica (sau voința) trândăvirea, multa dormitare și dulceața mâncărilor, dintru care să naște păcatul.

104. Afară de Catapiteazma cea dintăi stă întru rugăciune cel ce să răspândește; Iar dinlăuntru să face, cel ce o săvârșește pre dânsa cu singură gândirea; Iar întru Sfintele Sfinților s-a ivit, singur cel cu pacea gândurilor celor firești și pre cele ce covârșesc pre toată mintea le socotește, și să învrednicește oarecărora de acolo Dumnezești arătări.

105. Când de la cele din afară îndeletniciri (se va depărta) sufletul, îngreindu-să cu rugăciunea, atuncea ca oarecare văpaie înconjurându-o pre dânsa aceea (rugăciunea), precum pre fer focul, înfocat pre tot îl lucrează. Și este sufletul adevă același, însă nu încă și pipăit. Pentru că nici ferul cel înfocat de atingerile cele din afară este pipăit.

106. Fericit este cel ce în viața aceasta așa a să vedea s-a învrednicit, și pre chipul său cel cu firea de tină, prin darul, de foc văzându-l.

107. Intrătorilor înlăuntru (adevă noilor începători) greu le zace asupra-le legea rugăciunii, ca un stăpân oarecare; Iar celor sporiți, precum o dorință care silește pre cel flămând la o masă de mult preț.

108. Pre cei ce bine uneltesc pre cea lucrătoare faptă bună, uneori adevă rugăciunea ca un nor umbrindu-și, oprește de la dânsii pre gândurile cele arzătoare; Iar alteori, ca cu niște picături ale lacrimilor pre aceștia răurându-și, le arată videniele cele Duhovnicești.

109. Dulce adevă se va afla dulceața alăutei, lovindu-se de cineva din afară. Iar sufletul neîmpreunându-să întru rugăciune, tainicei glăsuirii întru Duhul, bine uneltit nu s-a obicinuit a să face.

„Pentru că de ce ne vom ruga, precum să cuvine, nu știm și celelalte“ (Rom. 8. 26) ¹³ tot spre aceasta, aduce pre cel ce să ROAGĂ*.

AMIN

¹¹ *Sfânta Evanghelie după Luca, 18, 3:* „Și era în cetatea aceea, o văduvă, care venea la el, zicând: Fă-mi dreptate față de potrivnicul meu“.

¹² *Psalmi, 115, 7:* „O, Doamne, eu sunt robul Tău, au sunt robul Tău și fiul roabei Tale; rupt-ai legăturile mele“.

¹³ *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel, 8, 26:* „De asemenea și Duhul vine în ajutor slăbiciunii noastre, căci noi nu știm să ne rugăm cum trebuie, ci însuși Duhul Se roagă pentru noi cu suspine negrăite“.

* majuscule în dactilogramă.

Ale acestuia,

Partea a III-a *

139 de capete

Să luminează mintea, de cunoscătoare priviri, către înălțime rădicându-să, cetind cuvintele acestea; Însă iarăși să întunece, înglodindu-să în patimi **.

1 . De nevoie este să știe cel cunoscător, când adecă mintea lui este în laturea înțelegerei, și când este în laturea gândurilor, și când întru cea după simțire. Și întru aceasta iarăși întru cele ce sunt, oare în vreme, s-au întru cele afară de vreme, mai vârtos să află.

2 . Întru înțelegere nefiind mintea, întru gânduri cu adevărat este. Iar întru gânduri fiind, întru înțelegere nu este. Însă întru simțire făcându-se, cu toate este.

3 . Prin înțelegere mintea adecă trece către cele înțelegătoare; Iar prin gând, către cele cuvântătoare cu cuvântul. Și către cele lucrătoare, prin nălucirea simțirei.

4 . Întru sineși aducându-să mintea, nimic nici din cele după simțire, nici din cele ce sunt după gândire nu vede; Ci goale minții și Dumnezeuști străluciri care izvorăsc pace și bucurie.

5 . Alta este mintea lucrului, și alta cuvântul lui, și alta ceea ce sub simțire să aduce. Și aceea adecă, este ființa; iar aceluia, întâmplarea; iar acestuia este, osebirea lucrului celui ce zace dedesubt.

6 . Multe căi trecând mintea, nesățioasă să arată. Iar aducându-să către una a rugăciunei, mai înainte de săvârșire, strâmtorată să vede, rugând pre părtașul a să întoarce către acelea dintru care a eșit.

7 . Dintru înălțime aducându-să jos mintea, nu aleargă iarăși acolo, dacă nu va face pre cea desăvârșită defăimare a celor de jos, prin îndeletnicirea pentru cele Dumnezeuști.

8 . Dacă nu poți a face pre sufletul tău, a fi cu singure gândurile cele pentru dânsul, măcar silește pre trupul tău a singurătăți, socotind de-a pururea pre ticăloșia cea pentru dânsul. Pentru că așa cu vreme, cu mila lui Dumnezeu, și către cea dintâi vrednicie a bunului neam vei putea a alerga.

9 . Lucrătorul adecă poate cu lesnire a supune pre minte, rugăciunei; Iar privitorul, pre rugăciune minții. Acela adecă, de la chipurile cele văzute adunându-și simțirea; Iar acesta, aducând sufletul către cuvintele cele ascunse în chipuri. Și acela adecă, supune pre minte a nu cunoaște cuvintele celor fără de trupuri. Și fără de trup sunt cuvintele trupurilor și osebite ființele lor.

10 . Când pre mintea ta o vei slobozi de pătimirea cea dulce a trupului, și a mâncărilor, și a averilor, atuncea măcar ce ai face, aducere (dar) curată lui Dumnezeu se va socoti. Și ți se va răsplăti ție cu deschiderea ochilor inimii tale, și luminându-te a te învăța întru cuvintele lui Dumnezeu

* Nu apare în mss. *Filocaliei de la Prodromul*. Împărțirea revine în mai multe versiuni străine ale *Filocaliei*.

** La ediția engleză și americană apare următorul stih: *Exalted as it reads these texts / The intellect is radiant with spiritual contemplation.*

cele înlăuntru scrise întru dânsa, Care mai mult decât mierea și fagurul se vor socoti gâtlejului tău celui de gând, cu dulceață cea dată afară din ele.

11. Nu vei putea a face pre minte mai presus decât poftirea trupului, și a averii, și a mâncării celor nu de nevoie, dacă nu o vei duce pre dânsa în latura cea curată a Dreptăților; Întru care cea a morții și a lui Dumnezeu pomenire iarăși izvorând, va șterge de pre cea pământească inimă, toată scularea poftei.

12. Nimic nici decât cugetul morții mai înfricoșat, nici decât POMENIREA lui Dumnezeu mai minunat. Iar aceasta este dăruiroare de veselie; Pentru că „adusu-me-am aminte de Dumnezeu, zice Prorocul, și m-am veselit“ (Ps. 76.3) ¹⁴. Și Înțeleptul „Adu-ți aminte de cele de pre urmă ale tale, și nu vei greși“ (Sirah 7.38) ¹⁵. Însă cu neputință este a să face cineva întru ținerea ce de a doua, neluând iscusul a crimei ce din tăi.

13. Până ce nu va vedea mintea cu descoperită față pre slava lui Dumnezeu, nu va putea sufletul a grăi întru simțirea sa: „Iar eu mă voi veseli întru Domnul“ (Ps. 103.35) ¹⁶ „bucură-mă-voiu de mântuirea Lui“ (Ps. 19.5) ¹⁷; Pentru că acoperământul iubirei de sine zace pre inima lui, spre a nu i să descoperi lui temeliele lumii, care sunt cuvintele celor ce s-au făcut, netrecând pre cele de voie ostenele și pre cele fără de voie.

14. Nu „după fugirea din Egipt“ (Eș. 12.41) ¹⁸, care este păcatul cel după lucrare; Nici „după trecerea Mării“ (Eș. 14.29) ¹⁹ zic a robiei ce după ținere; Ci după petrecerea în pustie, ceea ce zace în mijlocul răutăților celor lucrătoare și mișcătoare, Povățuitorul de norod a lui Israil, va putea privi „pământul făgăduinței“ care este nepătimirea, „trimițând pre puterea sa cea văzătoare și luminătoare“ (2Lege 32.49) ²⁰.

15. Decă cei ce șed în pustie, adecă întru nelucrarea patimilor cu singur auzul au pre bunătățile pământului fericirei aceea. Iar cei ce socotesc pre cele dintru dânsul, s-au făcut adecă, întru înțelegere supțire a privirelor celor ce să vad. Iară cei ce s-au învrednicit a intra întru dânsul, cu toată simțirea, a cei dintăi zic, și a cei de-a doua priviri s-au săturat.

16. Nu „s-au răstignit împreună cu Hristos“ (Gal. 5.24) ²¹, cel ce are încă firești mișcărilor trupului. Nici „împreună s-au îngropat“ (Col. 2.12) ²², cel ce este tras de sufleteștile cugetări; Decă cum „va înviea împreună cu Dânsul“ (Col. 2.13) ²³ unul ca acesta, a vieții întru învoirea vieții?

17. Trei fiind în suflet cele mai cuprinzătoare din bunătăți: postul, rugăciunea și tăcerea, de nevoie este adecă celui din rugăciune, vrând a să odihni, întru oarecare firească privire a cugeta; Iar celui din tăcere, întru cea de nărav învățătoare vorbă; Iar întru ceilaltă, cu bun dar hrana celui ce să postește.

¹⁴ Psalmii, 76, 3: „Adusu-mi-am aminte de Dumnezeu și m-am cutremurat; gândit-am și a slăbit duhul meu”.

¹⁵ Cartea Înțelepciunii lui Iisus, fiul lui Sirah (Ecclesiasticul), 7, 38: „În tot ce faci adu-ți aminte de sfârșitul tău și nu vei păcătuți niciodată”.

¹⁶ Psalmii, 103, 35: „Plăcute să-I fie Lui cuvintele mele, iar eu mă voi veseli de Domnul”.

¹⁷ Idem, 19, 5: „Iar dacă voi vă faceți tari și mari împotriva mea și-mi scoateți ochii cu ticăloșia mea”.

¹⁸ Ieșirea, 12, 41: „Iar după trecerea celor patru sute treizeci de ani a ieșit toată oștirea Domnului din pământul Egiptului, noaptea”.

¹⁹ Idem, 14, 29: „Fiii lui Israel însă au trecut prin mare ca pe uscat și apa le-a fost perete la dreapta și stânga lor”.

²⁰ Deuteronomul, 32, 49: „Suie-te în muntele acesta al Abarimului, în muntele Nebo, care este în pământul Moabitului, în fața Ierihonului, și privește asupra Canaanului, pe care-l dau în stăpânirea fiilor lui Israel”.

²¹ Epistola către Galateni a Sfântului Apostol Pavel, 5, 24: „iar cei ce sunt ai lui Hristos Iisus și-au răstignit trupul împreună cu patimile și cu poftetele”. În ediția engleză și americană se face trimitere la Gal. 2, 20: „M-am răstignit împreună cu Hristos, și nu eu mai trăiesc, ci Hristos trăiește în mine. Și viața mea de acum, în trup, o trăiesc în credința în Fiul lui Dumnezeu, Care m-a iubit și S-a dat pe sine însuși pentru mine”.

²² Epistola către Coloseni a Sfântului Apostol Pavel, 2, 12: „Îngropați fiind împreună cu El prin botez, cu El ați și înviați prin credința în lucrarea lui Dumnezeu. Cel ce L-a înviați pe El din morți”.

²³ Idem, 2, 13: „Iar pe voi care erați morți, în fărădelegile și în netăierea împrejur a trupului vostru, v-a făcut vii, împreună cu Sine, iertându-ne toate greșalele”.

18. Până când este mintea întru cele Dumnezezești, păzește pre cel după asemănare, și bună și milosârdică aflându-să; Iar întru cele după simțire fiind, dacă adecă la bună vreme și cu cuviință să pogoară, iscusință dând și luând, întru acelea bine însănătoșând, iarăși întru sine să întoarcă mulțămînd. Iar afară de vreme, și de trebuință (pogorându-să), ca un oarecare Voevod mai iscusit se va afla, pre puterea sa cea multă tăindu-o când se va lupta cu împotivnicii.

19. Raiul cel ascuns întru noi al nepățimirei, chip este al celui ce va să primească pre cei Drepți. Însă nu toți afară de acela se va afla, câți n-au putut a să face întru cel înlăuntru cuprins (adecă al nepățimirei).

20. Soarele cel simțit adecă, streine pre razele sale le face de casele cele încuiate. Iar cel înțelegător, nu ar fi slobozit pre cele dulci întru sufletul cel ce așteaptă, neavând închise simțirele despre cele văzute.

21. Cunoscător este, cel ce pre pogorările sale adecă cu mare cuviință, iară pre ale sufletului suișurii, cu smerită cuviință le rânduiește.

22. Albina adecă sburând împrejurul florilor, de acolo pre pricina mierii o câștigă; Iar sufletul felurii de veacurii împrejur umblând, de acolo dulceață în minte sloboade.

23. Cerbul adecă mîncînd șerpî, aleargă la izvoarele apelor să stingă veninul (Ps. 41.1) ²⁴. Iar sufletul rînindu-să cu săgețile cele Dumnezezești, trage către Cel ce l-au rînit, pre dragostea cea neîncetată.

24. Spurcate gândurii adecă, în vieța cea Călugărească odrăslesc; Iar scorniri, întru cea despărțită. Iar întru sufletul cel mult liniștit, gândurii adecă s-au gonit, iar numai minții goale ale trupurilor către dînsul, apropie cuvintele cele pentru pronie și pentru judecată, ca oarecare temelii ale pămîntului. descoperit lui îi arată.

25. Întru vieța cea despărțită, bărbătească și femeiască, cu prostime a să vedea nu s-a obicinuit; pentru că aceasta întru cea Călugărească se va afla, întru care a bărbatului și a femeii deosebire pentru cea dupre asemănare întru Hristos nu se va cunoaște.

26. Gîndurii, nici ale părții cei necuvîntătoare sunt sufletului (pentru că nu este gînd întru cele necuvîntătoare) nici ai cei înțelegătoare (de vreme ce nici întru Înger nu sunt), însă nașteri sunt ale însăși cei cuvîntătoare; Pre nălucire uneltindu-o ca pre o scară, să suie adecă către minte de la simțire, pre cele ce sunt ale ei, vestindu-le (minții) aceea, și să pogoară către aceea (către simțire de la minte), pre cele ce sunt ale aceea sfātuindu-le (adecă prin gîndurii).

27. Precum uniî dintru adînc în sus suindu-să, și să ispitesc a se apuca de ceva întru ajutor; Așa gîndurii răutății se vor afla, ca o corabie a răutății primejduindu-să de potopul lacrimilor.

28. După ceea ce zace înainte felurime a sufletului, sau ca tâlharii cei după mare a îneca, sau ca niște vâslaşi împreună a ajuta, să adună gîndurii împrejurul celui ce să primejduește; uniî adecă trag către lucrul necuvioaselor gîndurii, iar alții alegînd apropiere, către limanul cel lin pre corabie (o trag) o abat.

29. Al șaptelea fiind gîndul slavei deșarte, dorind sufletul a-l lepăda ca pre cel mai de pre urmă, dacă nu va desbrăca pre cele dinaintea lui, nu va putea a să îmbrăca întru cel ce este al 8-a după dînsule, pre carele și „lăcaș Ceresc“ a-l numi, știe Dumnezeescul Apostol, și „prin suspinurii a putea a să îmbrăca“ (2Cor. 5.2) ²⁵. cei ce să golesc de cele materialnice printr-însul.

30. Către rugăciunea cea desăvârșită adecă, Îngerești gîndurii s-au obicinuit a veni; Iar către cea de mijloc, Duhovnicești; Iar către cea de nou începător, firești cuvîntării.

31. Precum bunul neam prin al gîndului prin spic, așa și curățiea privirei prin rugăciune, a să arăta s-au obicinuit. Însă au câștigat acela adecă, spre apărare de paserile cele ce adună semințele, ca pre oarecare sulițe, pre ațăpocii care îl învăluiesc împrejur. Iar aceea, pre cei ce să nevoesc întru ispititoare gîndurii, spre acelora (gîndurii) surpare.

²⁴ Psalmii, 41, 1: „În ce chip dorește cerbul izvoarele apelor, așa Te dorește sufletul meu pe Tine, Dumnezeule”.

²⁵ A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel, 5, 2: “Căci de aceea și suspinăm, în acest trup, dorind să ne îmbrăcăm cu locuința noastră cea din cer”.

32. Cele văzute prin lucrare adecă a sufletului, sunt ca niște aripă argintuite ale porumbiței. Iar cele gândite, zic adecă cele dintre umere, pentru privire, „ca întru strălucire de aur“ sunt (Ps. 67.14)²⁶. Pentru că sufletul cel ce nu s-a împodobit, a sbura și a să odihni nu poate, unde e lăcașul celor ce să veselesc.

Partea a IV-a *

Lucrătoare și Privitoare. (Capete)

Stih: Câmp plin de roade Duhovnicești
ale lucrării și ale privirei.

33. Pârgele ** din arie și din curătoare ***, de demult adecă celor vechi li s-au poruncit să le ducă în Biserică (Eși. 23.16)²⁷. Iară acum noi adecă, pre pârgele ce-î lucrătoare să cuvine să le aducem lui Dumnezeu: pre înfrânare și pre adevăr. Iar fapte bune cei privitoare: pre dragoste și pre rugăciune. Prin acelea adecă, pre poftă cea necuvioasă și pre întărâtările mâniei sa le tăiem. Iar prin acestea. pre cugetele cele deșarte, și pre năvălirile cele de la aproapele (tăindu-le)

34. Începătură adecă acei lucrătoare este, înfrânarea și adevărul; Iar mijlocul, întreaga înțelepciune și smerita cugetare; Iar sfârșitul ei, pacea gândurilor și Sfințania trupului.

35. Lucrare este, nu ceea ce a putea adecă a lucra cu prostime pre cele bune, ci și ceea ce precum să cuvine a le lucra pre acestea; vremea și măsura celui ce lucrează, împreună aducându-să către cele ce să lucrează.

36. Privire este, nu ceea ce a vedea numai, precum sunt trupurile cu firea, ci ceea ce și pre cuvintele lor către ce să văd.

37. Nu este nici lucrarea întărită fără de privire, nici privirea adecă, fără de lucrare. Pentru că să cuvine și lucrarea cu vrednică cuvântare a fi; și privirea lucrătoare. Că prin aceea adecă, netare să se afle răutatea; Iar prin aceasta, puternică să se afle fapta bună, cu bunăvoirea bunătății.

38. Margene adecă a celor lucrătoare este, omorârea patimilor; Iar sfârșit a celor cunoscute, privirea faptei bune.

39. Precum materia, vederei; așa lucrarea, privirei. Și precum ochiul, feței; așa privirea, lucrării să arată.

40. În stadia faptei bune cei lucrătoare, mulți adecă aleargă, „însă unul ia darul“ (1Cor. 9.24)²⁸, cel ce mai înainte de sfârșit, prin privire dorește să vie aicea.

41. Băutura umilinței adecă bea lucrătorul întru rugăciune; și cu păhar prea puternic, să adapă privitorul (să îmbată). Unul adecă, întru cele dupre fire filosofind; Iar altul, și pre sineși necunosându-să când să roagă.

²⁶ Psalmii, 67, 14: “Dacă veți dormi în mijlocul moștenirilor voastre, aripile voastre argintate vor fi ca ale porumbiței și spatele vostru va străluci ca aurul”.

* Conform cu împărțirea din edițiile engleză și americană.

** *pârgă*, s.f. Ca formă veche și regională, cum apare în text ca s. colectiv, la plural, cele dintâi fructe sau roade dintr-un an, roadele timpurii. Din sl. *prŕga*. DEX, ed. cit., p. 769.

*** *curătoare și curătură, curături*, s.f. Loc într-o pădure curățat de arbori, de mărăcini etc. pentru a putea fi cultivat. Runc. Deal sau povârniș acoperit cu vii. *Cura* + sufix *-atoare sau -arătură*. DEX, ed. cit., p. 251.

²⁷ *Ieșirea*, 23, 16: “Să îți apoi sărbătoarea secerișului și a strănerii celor dintâi roade ale tale, pe care le-ai semănat în țarina ta, și sărbătoarea strănerii roadelor toamna, când aduni de pe câmp munca ta”. În ediția engleză se face trimiterea la *Numerii*, 18, 12.

²⁸ *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 9, 24: “nu știți voi că acei care aleargă în stadion, toți aleargă, dar numai unul ia premiul? Alergați așa ca să-l luați”.

42. Nu să lasă cel lucrător întru Duhovniceasca privire la multă vreme să îngăduiască; Pentru că să află ca ospătat de cineva, și din casa aceluia degrab pre taină eșind.

43. Ca întru niște porți intră lucrătorii poruncilor lui Dumnezeu când să roagă. Și ca întru niște curți ale faptelor bune, cu cântări privitorii mulțămînd. Unii adecă că s-au dezlegat de legături; Iar alții că și robiți au prins pre cei ce îi luptă pre ei.

44. Să cuvine după stăpânirea cei lucrătoare, și stăpânirea a cei privitoare să se afle. Ca nu după asemănarea corăbiei cei ce nu potrivite i să poartă împrejur vetrelele, sau primejdie rabdă a vânturilor, cu cumplitie pentru nemăsurarea lor, sau pagubă a duhurilor pentru împutinarea cea din corabie.

45. Vâslaşi adecă înțelege ai corăbiei cei de gând, pre gândurile cele blagocestive; Iar vâsle, pre puterile cele viețuitoare ale sufletului: pre mânie și pre poftă, pre voire și pre înainte voire. Al acestora adecă cel lucrător, întru trebuință le este totdeauna; iar nu totdeauna și celui privitor. Pentru că în vremea rugăciunei, pre toate acestea lăsându-le, însuși pre sine, pre cărnele înțelegerii puindu-să, preste toată noaptea priveghind întru privire, laude aducând Atot Țiitorului. Măcar undeva și ceva cântare drăgăstoasă luând, adapă sufletul său. De departe socotind pre cele ale altei Mări înălțări și sunătoare porniri, înspăimântându-să de Dumnezeștile judecăți și îndreptări.

46. Cea ce să află între lucrare și între privire, nici cu totul face înotare ca corăbierii cu vâslele, nici cu totul cu cele gânditoare vetrele; ci prin amândouă, pre trebuința buneî înotări o lucrează. Cu dulceață purtând și pre ostenele cei lucrătoare pentru măsura privirei; și pre cuvintele privirei cei nesăvârșite, pentru ajutorul cel de la lucrare.

47. Cel privitor adecă având pre fire, împreună alergând cu înainte voire, precum oarecare curgere adecă, fără de osteneală face înotarea. Iar lucrătorul, aflând pre zălog împotriva înainteî voinii, mult vifor rabdă al gândurilor, și mai să primejduește întru deznădejduire a veni pentru greutate.

48. Nici țarina nu s-a obișnuit a da îndărăt sămănătorului sămânța curată și mult îmbelșugată, nelucrându-să bine; Nici cel ce trece pre cea lucrătoare, dacă nu cu nevoință pre aceasta o va trece și fără de arătare, nu va vedea pre cel din rugăciune rod, și mult și curat.

49. Cu pământul cel călcat adesea ori să asemănă cugetul cel frecat cu urmele cele neîncetate ale rugăciunei. Pentru că acela adecă, neted va fi, iar acesta, drept către primire. Acela pentru picioarele cele moi; Iar acesta rugăciunea cea curată.

50. Întru cele materialnice adecă, are mintea ajutor pre gând. Iar întru cele nematerialnice, dacă pre acela nu îl va lăsa, ca pre un bolditor îl va avea, pre cel ce îmboldește.

51. Acoperământ are adecă lucrătorul întru rugăciune preste inima sa, pre cunoștința celor simțitoare, a să descoperi pentru ținere neputând. Iar numai privitorul pentru neținere cu față descoperită poate a vedea din parte, pre slava lui Dumnezeu.

52. Rugăciunea cea cu Duhovnicească privire, pământ al făgăduinței este, întru care curge ca laptele și ca mierea cunoștința cea pentru pronie, și pentru judecata cuvintelor lui Dumnezeu. Iară ceea ce este cu ceva lucruri firești, Egipt este, întru carele ce să roagă, să face pomenire a poftelor celor mai groase. Iar cea proastă, Mană este din pustie, care pentru a fi de un chip, celor nerăbdători adecă încuind pre cele mai bune prin dorirea celor făgăduite. Iară celor răbdători, întru una ca această strâmtorată hrană, pricinuind pre gustarea cea mai bună și petrecătoare.

53. Lucrarea adecă împreună cu privirea, este ca un trup cu Duh stăpânitor. Iară fără de privire, ca un trup cu Duh înainte voit se va socoti.

54. A sufletului celui cuvântător, curte adecă este simțirele; Iar Biserică, cugetele; Iar Arhieru, mintea. Decî în curte stă mintea ceea ce să taie de gândurile cele fără de vreme; Iar în Biserică, ceea ce de cele în bună vreme (să taie). Iar de nici unul dintru acestea, cea ce s-a învrednicit a intra în Dumnezeasca Sfințitorie.

55. Plângere, adecă și cântare, și Vai! în casa sufletului celui lucrător, pentru osteneală se va afla. Iar „glasul bucuriei și al mărturisirei” (Psalm. 41. 5)²⁹ pentru cunoștință în casa celui privitor se va auzi.

56. Lucrătorul adecă, dorește să se dezlege, pentru ostenele și cu Hristos a fi; Iar privitorul, binevoește mai vârtos în trup a petrece” (Filip. 1. 23)³⁰. Și pentru bucuria pre care o primește din rugăciune, și pentru folosul cel ce să face aproapelui.

57. Întru cei mai cuvântători adecă, privirea decât lucrarea mai înainte povățuește. Iar întru cei mai proști, lucrarea decât privirea. Întru un sfârșit adecă amândouă sfârșindu-să. Iar mai în scurt acesta se va arăta întru cei ce privirea decât lucrarea mai înainte povățuește.

58. Raiu adecă este privirea celor gânditoare. Întru acesta cunoscătorul, ca întru a sa casă înlăuntru cu rugăciunea intră; Iar lucrătorul, ca un drumeț se va arăta, dorind adecă, înlăuntru a să ivi, însă nelăsându-să pentru a covârși gardul, mai mult decât cea Duhovnicească vrastă a lui.

59. Patimile cele trupești adecă, cu fearele sunt asemenea, Iar cele sufletești, cu paserile. Ci pre acelea adecă le gonește lucrătorul de la viea cea cuvântătoare, dar nu încă și pre paseri, dacă nu va veni întru privire Duhovnicească; măcar că și mai vârtos face multă sânguință pentru păzirea celor dinlăuntru.

60. Cel ce întru a năravului bună cuviință este, lucrător a fi nu poate, dacă nu și el după Patriarhul Avraam afară va fi; precum din pământul său, adecă, din fireasca Lege; iar precum din rudeniea sa, din cea după vrastă, iubirei a vieții. Pentru că așa și acesta ca o pecete va lua pre rădicarea dulceții cei sobornicești, preste care împrejur zăcând acoperemântul cel din naștere, nu lasă a să da nouă slobozenia cea desăvârșit.

61. Precum mânzul nu rabdă primăvara la esle a fi și a mânca cele ce sunt într-însa, așa nici noi începători, nu rabdă strămtorarea cea din rugăciune a fi multă. Cu dulceața mai vârtos, precum mânzul, dorind a eși în largul fireștii priviri, decât a să afla întru cântarea Psalmilor și cetire.

62. Precum fapta bună cea lucrătoare, cu postirea și cu privegherea „încinse are mijloacele” (Efes. 6.14)³¹, adecă pre cele viețuitoare puteri ale sale; așa cea văzătoare faptă bună, pune ca pre niște sfeșnice arzând, pre cele (două) cunoscătoare puteri, adecă, tăcerea și rugăciunea. Aceea adecă, acelora, pre cuvântare ca pre un învățător; Iar aceasta, acestora, pre cuvântul cel înlăuntru așezat, ca pre un împodobitor de mireasă.

63. În viea cea rodită a rugăciunei, pre mintea cea nesăvârșită nu o lasă să intre. Iar numai și abia ca pre niște săraci struguri din vârf, întru glăsuirea Psalmilor ce goală (2Leg. 24.21)³².

64. Precum nu toți cei ce intră către vorbirea Împăratului, a prânzi împreună cu dânsul pot; așa nici cei ce merg către vorbirea rugăciunei, întru privirea cea întru dânsa se va vedea.

65. Al Măniei frâu adecă se va face, tăcerea cea la bună vreme. Iar al poftei cei necuvioase, cea măsurată mâncare. Iar al gândului celui cu anevoie ținut, rugăciunea cea singură gândită.

66. Și cel ce întru adâncul cel de jos se afundă, pentru cel simțit, și cel ce întru al cunoștinței pentru cel gândit Mărgăritar ca pre acela să-l scoată: dacă nu se va goli, acela adecă, de haine, iar aceasta de simțire, amândoi vor greși de cea căutată.

²⁹ Psalmii, 41, 5: “În glas de bucurie și de laudă și în sunet de sărbătoare”.

³⁰ Epistola către Filipeni a Sfântului Apostol Pavel, 1, 23: “Sunt strâns din două părți: doresc să mă despart de trup și să fiu împreună cu Hristos, și aceasta e cu mult mai bine”.

³¹ Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel, 6, 14: “Stați tari, având mijlocul vostru încins cu adevărul și îmbrăcându-vă cu platoșa dreptății”.

³² Deuteronomul, 24, 21: “Când vei strânge roadele viei tale, să nu aduni rămășițele, ci lasă-le străinului, orfanului și văduvei”.

³³ **67.** Mîntea ceea ce să face înlăuntru cugetului când să roagă, ca mirele cu mireasa în cămară vorbind se va afla. Iar cel ce nu să sloboade a intra, stînd din afară strigă suspinînd „Cînd mă voiți duce la Cetatea îngrăditei? sau: cine mă va povățui” (Ps. 107.11 ³³ și 39.6 ³⁴) pînă a nu privi la deșertăciuni și la nebunii mincinoase.

³⁴ **68.** În ce fel este gâtului hrana cea fără de sare; întru acest fel se va socoti și Mîntii rugăciunea, ceea ce fără de umilînță să face.

69. Sufletul căutînd încă rugăciune, adecă ceii ce să chinuește în vremea nașterii este asemenea. Iar cel ce a ajuns, ceii ce au născut, și plină făcându-se de bucurie pentru naștere.

70. Vechiul Amoreu trăind în Muntele Sionului (Num. 14.41 ³⁵ 2Lege. 1.44 ³⁶) eșea pierzînd pre ceii ce vrea să treacă (Jud. 11.19) ³⁷. Și cum vicleana uitare, oprește pre ceii ce să ispitesc a să sui mai înainte de curăția inimei, la înalta și curata rugăciune.

71. Rugăciunei ceii curate, întru vrăjmașie multă s-au obicinuit a-î fi dracii. Îi înfricoșază pre aceștia, nu mulțimea Psalmilor precum pre vrăjmașii ceii din afară oastea, ci a acestor trei împreună unirea: a mîntii către cuvînt, și cuvîntului către simțire.

72. Rugăciunea cea goală adecă, precum pâinea se va arăta celor ce să roagă întărind. Iar ceea ce este cu oarecare privire, precum untul de lemn îngrășînd. Iar cea fără de chip, precum vinul cel cu bun miros, dintru care cel ce cu nesațiu să satură, să uimește (Psalm 103. 16–17) ³⁸.

73. Măgarul cel sălbatec să grăește că râde de mulțimea norodului cetății, și cel cu un corn de nimenea putînd a să lega. Iar mîntea împărțind preste cuvintele cele firești și preste cele împotriva firei, își râde adecă de gândurile deșertăciunei rugîndu-să, însă nici de la unul din cele de sub simțire, poate a o stăpîni.

74. Cel ce scutură toiagul adecă asupra căinilor, îi sălbătăcește asupra sa. Iară cel ce să nevoește asupra dracilor cu curăție să roagă.

75. Să cuvine celui ce să nevoește să strîngă pre simțirea sa întru cea de un chip hrană; Iar pre mîntie întru rugăciunea cea de sine pornitoare. Pentru că așa neștinută făcându-să de patimi, și întru răpire către Domnul va veni cînd se roagă.

76. Ceii dulce pătimași rugîndu-se, fiind ca niște bălți, au gândurile ca niște broaște ce să desfătează. Iar ceii puțin pătimași, sunt ca niște păsări care să îndulcesc a sbura dintru o creangă pre alta, aceștia au în deosebite priviri schimbările. Tăcerea însă este firească celor nepătimași, și multă liniște a gîndurilor și a înțălegerilor au ei cînd să roagă.

77. De demult adecă cea a lui Moisi Mariam vîzînd căderea vrăjmașilor, luînd tîmpina * înainte celor ce cânta, cele de biruință a început (Eș. 15.20) ³⁹. Iar acum spre bună lauda sufletului celui ce a biruit pre patimi, cea mai bună întru bunătați, dragostea sculîndu-să, pre alăuta cea cu cântare, ca pre oarecare privire uneltindu-o, ceea ce demult au făcut întru acest

³³ Psalmii, 107, 11: “Cine mă va duce la cetatea întărită? Cine mă va povățui pînă în Idumea?”.

³⁴ Idem, 39, 6: “Fericit bărbatul, a cărui nădejde este numele Domnului și n-a privit la deșertăciuni și la nebunii mincinoase”.

³⁵ Numerii, 14, 41: “Moise însă le-a zis: «Pentru ce călcați porunca Domnului? Nu veți izbuti!»”.

³⁶ Deuteronomul, 1, 44: “Dar v-a ieșit înainte poporul amoreu care locuia pe muntele acela și a tăbărât asupra voastră ca albinele și v-a zdrobit de la Scir pînă la Horma”.

³⁷ Cartea Judecătorilor, 11, 19: “De acolo a trimis Israel soli la Sihon, regele Amoreilor, regele Heșbonului, și a zis Israel către el: «Dă-ne voie să trecem prin țara ta la locul nostru»”.

³⁸ Psalmii, 103, 16-17:

“16. Ca să scoată pâine din pămînt și vinul veselește inima omului.

17. Că să veselească fața cu untdelemn și pâinea inima omului o întărește”.

* tîmpina, tîmpine. Formă învechită, dairea, tobă, darabană. Din sl. *tompana*. DEX, ed. cit., p. 1076.

³⁹ Ieșirea, 15, 20: “Atunci a luat Mariam proorocița, sora lui Aaron, timpanul în mîna sa, și au ieșit după dînsa toate femeile cu timpane și dîntîind”.

chip spre covârșirea frumuseții, nu încetează cu cele dimprejurul ei bucurându-să, a lăuda pre Dumnezeu.

78. Când se vor ținea în inima celui ce să roagă cuvintele Psalmului cu desimea cea întru rugăciune; atuncea și inima ca niște pământ bun, începe însăși de sine a aduce: ca niște trandafiri, adecă pre vederea celor fără de trup, și ca niște crini, pre cele luminoase din trupuri, și ca niște flori mirositoare, pre felul și nelesne vederea Dumnezezeștilor judecăți.

79. Întru materie legându-să văpaia, de lumină purtătoare să face. Iar sufletul de materie deslegându-să, de Dumnezeu purtător să află. Și aceea, a să înălța s-a obicuinuit până la cea dedesupt ardere; Iar aceasta, până la săvârșirea cea întru Dumnezeasca îndrăgire.

80. Sufletul carele desăvârșit s-au tăiat de la sine, și cu totul s-au întins la rugăciune, nu când voește să pogoară jos, mai sus de făpturi aflându-să; Ci când cu dreptate a fi i să pare, toate ale noastre cu măsură și cu cumpănă Celui ce îndreptează.

81. Când din suflet adecă trândăvia se va goni, și din cugetare vicleșugul se va scutura, atuncea mintea goală făcându-să cu prostime, și cu viața cea nemeșeșugită, și fără de tot acoperământul cel după rușine, cântare nouă adecă cântă și ea lui Dumnezeu. Și mulțămind lovind cântare cu veselie, cu aceasta prăznuește înnoirele vieții ce va să fie.

82. Când și cele Dumnezezești lucrări va începe a lucra sufletul cel ce să roagă, atuncea este asemenea miresei cei ce zice acestea în cântare, către cei cu năravurile asemenea „Frățiorul meu, băgat-aū mâna sa pre bortă, și pântecelul s-a turburat spre El (Cânt. C. 5. 5) ⁴⁰.

83. Și ostașul de la război întorcându-să, pre greutatea armelor o leapădă; și lucrătorul întru privire viind, pre gânduri. Pentru că nici acela are trebuință de arme, fără numai în război, nici acesta de gânduri, dacă nu pre taină petrece întru cele de supt simțire.

84. Lucrătorii în care stare să află, văd trupurile; Iar privitori, în ce fire sunt. Singuri cei mai înainte văzători, văd cuvintele amândorora acestora.

85. În cuvintele celor trupești, să cunosc cei fără de trupuri. Iar întru cei fără de trupuri, Cuvântul cel mai presus de ființă: către care să silește a să deslega tot sufletul cel bun.

86. Cuvintele celor fără de trupuri descoperindu-să celor simțitori, sunt ca oasele pre care nimenea nu le știe, din cei ce nu s-au făcut afară despre împătimirea celor simțite.

87. Aruncă și Ostașul armele, isprăvindu-să lupta; și privitorul gândurile, înălțându-să către Dumnezeu.

88. Voevodul lipsindu-să de dobândă în luptă, să scârbește. Așa și Lucrătorul, când nu să învrednicește Duhovniceștii priviri în rugăciune.

89. Cerbul aleargă spre izvoarele cele trupești priviri ale apelor, de cea prea dulce a rugăciunei, spre razele celor fără de trupuri.

90. Nici ochiul trupului nu poate vedea pre bobul grâului, nici mintea lucrătorului pre așa fire: dacă nu se va goli; acela de învăluire, iar aceasta de ținere ceea ce împrejur o acopere pre ea.

91. Să ascund Stelele, după răsăritul Soarelui; Și gândurile, după ce mintea să întoarce întru împărăția sa.

92. După sfârșitul cei lucrătoare, Duhovniceștile priviri vărsându-să împrejurul minții, ca oarecare raze ale Soarelui, de la Cel hotărât ivindu-să, să pare de afară de Dânsul a veni, ale Lui fiind; și pentru curăția cuprinzându-l pre dânsul.

93. Unele ca acestea poate a grăi și mintea cea privitoare, când de sus din cer se va pogori, plecându-se de nevoile firei în ce fel și cel ce a grăit: decât Dumnezeasca frumuseță, ce este mai

⁴⁰ *Cântarea Cântărilor*, 5, 5: “Iute să-i deschid m-am ridicat, din mână mir mi-a picurat, mir din degete mi-a curs prin închizitoarea ușii”.

minunat? Care dorire e măi puternică, și măi nesuferită, precum ceea ce să face de la Dumnezeu în sufletul cel ce s-a curățit de toată răutatea? și din așezământ grăind: „Că rănită sunt eu cu dragostea“ (Cânt. C. 2.5⁴¹, C. 5.9⁴²).

94. A aceluia e graiul „înferbântatu-sa inima mea înlăuntrul meu, și în cugetul meu se va aprinde foc“ (Ps. 38.4)⁴³, carele nici s-a ostenit în urma lui Dumnezeu a urma prin rugăciune, nici ziua omului poftit să o vază.

95. Să grăiască și lucrătorul suflet după lepădarea relelor, precum aceea în cântări, către răii draci și gânduri viclene, care îl îndeamnă iarăși „a căuta la deșertăciuni și la nebunii mincinoase“ (Ps. 39.6)⁴⁴ „Desbrăcatu-m-am de haina mea, cum mă voi îmbrăca cu ea? Spălat-am picioarele mele, cum le voi întina? (Cânt. C. 5.3)⁴⁵.

96. A sufletului celui iubitor de Dumnezeu este a grăi „Spune-mi mie păstorule bune, unde paști pre oile tale? Și unde odihnești întru amiază-zi pre mieluseii tăi? Că acestora urmând, să nu fiu ca un lepădat întru turmele prietenilor tăi“ (Cânt. C. 1.6.)⁴⁶.

97. Căutând sufletul cel lucrător pre cuvintele rugăciunii, și neputând, unele ca acestea după cea întru cântări și acesta strigă „Pre așternutul meu în nopți, am căutat pre carele am iubit, căutatu-l-am și nu l-am aflat pre el; Chematu-l-am pre el, și nu m-a auzit“ Dar scula-mă-voi cu măi ostenicioasă rugăciune, „și împrejurând prin cetate, pre ulițe și pre la târguri, voi căuta pre carele am iubit“ (Cân. C. 3.1, 2)⁴⁷, poate se va afla de mine Cel ce întru aceasta fiind, și de toată aceasta afară: „Sătura-mă-voi, când mi se va arăta slava Ta“ (Ps. 16. 15)⁴⁸.

98. Când tot sufletul va începe a să face lăcrămos, dintru bucuria cea întru rugăciune, atuncea și el îndrăznește ca Mireasa către Mire strigând „Pogoară-se frățiorul meu în grădina sa, și mânânce pre cea făcută-mângâiere a lacrimilor mele, ca pre o roadă a pomilor“ (Cânt. C. 5.1)⁴⁹.

99. Când sufletul lucrătorului, din mulțimea și bunătatea făpturei, va începe a să minuna de Făcătorul, și cu dulceața cea de la dânsule va începe a să mângâia, și acestea și acesta strigă: „Ce te-ai înfrumusețat Mire, Rodul Părintelui tău? Floarea câmpului, și chedrul lui precum chedrul Livanului. Sub umbra lui am dorit și am șazut, și dulce e rodul lui în gâtlejul meu (Cânt. C. 2.1-3)⁵⁰.

⁴¹ *Cântarea Cântărilor*, 2, 5: „Întăriți-mă cu vin, cu mere răcoriți-mă, că sunt bolnavă de iubire”.

⁴² *Idem*, 5, 9: “Ce are iubitul tău mai mult ca alții, o tu, cea mai frumoasă-ntre femei? Cu cât iubitul tău e mai ales ca alți iubiti, ca să ne rogi așa cu jurământ?”.

⁴³ *Psalmii*, 38, 4: “Înferbântatu-s-a inima mea înăuntrul meu și în cugetul meu se va aprinde foc”.

⁴⁴ *Idem*, 39, 6: “Fericit bărbatul a cărui nădejde este numele Domnului și n-a privit la deșertăciuni și la nebunii mincinoase”.

⁴⁵ *Cântarea Cântărilor*, 5, 3: “Haina eu mi-am dezbrăcat, cum s-o-mbrac eu iar? Picioarele mi le-am spălat, cum să le murdăresc eu iar?” Am corectat trimiterea din ms. care indica paragraful (stihul 4 din cap. 5). Sunt destul de frecvente aceste decalări cu o cifră, chiar două, ale stihurilor la care se fac referințe sau sunt folosite în parafraze.

⁴⁶ *Cântarea Cântărilor*, 1, 6: “Spune-mi dar, iubitul meu, unde-ți paști tu oile? Unde poposești tu la amiază? De ce oare să rătăcesc zadarnic pe la turmele tovarășilor tăi?”.

⁴⁷ *Idem*, 3, 1-2:

“1. Noaptea-n pat l-am căutat pe dragul sufletului meu, l-am căutat, dar, iată, nu l-am mai aflat.

2. Scula-mă-voi, mi-am zis, și-n târg voi alerga, pe ulițe. prin piețe, amănunțit voi căuta pe dragul sufletului meu. L-am căutat, nu l-am mai aflat”.

⁴⁸ *Psalmii*, 16, 15: “Iar eu întru dreptate mă voi arăta feței Tale, sătura-mă-voi când se va arăta, slava Ta”.

⁴⁹ *Cântarea Cântărilor*, 5, 1: “Venit-ant în grădina mea, sora mea, mireasa mea! Strâns-am miruri aromate, miere am mâncat din faguri, vin și lapte am băut. Mâncați și beți, prieteni, fiți beți de dragoste, iubiti mei!”.

⁵⁰ *Idem*, 2, 1-2:

“1. Eu sunt narcisul din câmpie, sunt crinul de prin vâlcele.

2. Cum este crinul între spini, așa este draga mea între fete”.

3. Cum este mărul între copaci, așa este dragul meu printre flăcăi. Să stau la umbra mărilor îmi place, dulce este rodul lui în gura mea!”

100. Dacă cel ce primește pre Împăratul în căsuța sa, așa luminat să află, și împrejur privind, și de toată bucuria plin; cu cât mai vărtos sufletul când să curățește, primind după nemincinoasa făgăduință a Aceluia, pre Împăratul Împăraților? Însă cu cucernicie foarte unul ca acesta a să întări pre sine dator este. Afară aruncând tot ceea ce să pare nu spre odihna Aceluia; Iar înlăuntru aducând, tot ce este spre plăcerea Aceluia.

101. Cel ce așteaptă a să chema de Împăratul ca mâine, pentru ce altă va avea grijă, fără decât numai pentru cugetarea cuvintelor celor ce sunt spre plăcerea aceluia? Pre aceasta păzindu-o sufletul, nu se va arăta negătî la judecata cea de acolo.

102. Fericit este sufletul, cel ce pentru a aștepta pre Domnul său a veni astăzi, nu socotește nimic pre osteneala zilei nici pre a nopții. Pentru aceea așteaptă arătarea Aceluia îndată dimineața.

103. Pre toți adevăți vede Dumnezeu, și văd pre Dumnezeu cei ce nu văd nimic când să roagă. Și câți adevăți văd pre Dumnezeu, să și aud de la Dânsul. Iar câți nu să aud, nici îl văd pre El. Deci fericit este cel ce crede că se vede de Dumnezeu, pentru că nu se va clăti picioarele lui, afară de plăcerea Aceluia.

104. Bunătățile Împărăției cei ce este înlăuntru nostru (Luca 17.21) ⁵¹ pre carele ochiul cel iubitor de podoabă nu le-a văzut, și auzul cel iubitor de cinste nu le-a auzit, și pre inima cea deșartă de Sfântul Duh nu s-a suit: logodiri sunt ale bunătăților celor ce vor să se dea dreptăților întru Împărăția ceea ce va să fie de la Dumnezeu. Și cel ce nu să desfătează întru acestea, care sunt rodirile Duhului, întru desfătarea acelor nu poate fi.

105. Gândurile celor lucrători, să asămănă cerbilor. Precum aceștia locuesc pre vârfurile munților, pentru frica vânătorilor, iar pentru dorința de a să hrăni să pogoară în văi; Așa și aceștia, cei ce nici totdeauna în privire Duhovnicească pot a fi, pentru neputința lor; nici totdeauna în cea firească, pentru că nu totdeauna caută liniște. Că văzătorii privirelor pământești, mai înainte văzătorii să fac.

106. Picăturile cele de rouă adevăți, adapă pre brazdele pământului; Iar pre așezările sufletului întru rugăciune, umejoase de suspinuri de la inimă izbucnind.

107. Cea înțaleasă în Treime Dumnezeire, nimeni nu au văzut-o în videnii, materialnică doime, și de cea aproape unime, mai presus nu s-au arătat; Nici decât aceasta va fi mai sus, nelucrând al său unul, întru cele ce cunoaște mintea.

108. Nu este așa cu greutate a tăia calea râului, ca să nu curgă în jos, precum a ținea pornirea minții, ca întru cele văzute să nu se răspândească, când va voi să se înalțe către cele înalte și de un neam cu dânsa când să roagă; Măcar că aceasta este după fire, iar ceilaltă nu după fire.

109. Mîntea ceea ce s-au curățit înlăuntru despre cele văzute, de atâta înspăimântare și bucurie să umple, cât nimic alt din cele pământești nu poate a încăpea, măcar deși s-ar strecura către dânsa, toate cele pofitoare.

110. Ajunge celor zise legile firei, ca să ne minunăm de dânsule; Iar unele cele socotitoare ce să află bine înflorite, izvorăsc dulceață a Duhovniceștii mese, ca o dulce băutură din curate flori.

111. Întru răuroasele flori ale grădinei, albinele roiului împrejurul matcei zboară. Iar întru umilința ceea ce neîncetat să face în suflet, împrejurând ca niște prietene puterile cele înțelegătoare, împreună lucrează pre cele dorite.

112. În lumea ce văzută, adevăți, ca altă oarecare lume să vede omul; Iar întru cea înțelegătoare, gândul. Pentru că al Cerului, și al pământului, și al celor din mijloc, acesta, acelor le este vestitor. Iar al minții și al simțirei, și al cei de pre lângă dânsa, mărturisitor este gândul, fără de care amândouă lumele ar fi fost surde.

⁵¹ Sfânta Evanghelie după Luca, 17, 21: "Și nici nu voi zice: Iat-o aici sau acolo. Căci, iată, împărăția lui Dumnezeu este înăuntru vostru".

113. Nu așa cu bucurie călătorește cel ce s-a slobozit, robit fiind într-o vreme, precum mintea slobozindu-să de ținere, călătorește către cele Cerești ca către ale sale cu vesel picior.

114. Celui ce nu cu luare aminte să roagă, ci cu răspândire, Varvara adecă Psalmul i să va socoti lui, și el Psalmilor, și ca un Varvar și ca niște sălbateci amândoi dracilor (se va socoti).

115. Nu una și aceeași este, cui „lumea s-a răstignit“, și cine „lumi“ . Pentru că celor dintăi, le slujesc postul și privigherea; iar acelora (2), neagonisala și defăimarea. Afară de al doilea, ostenelele celor dintăi sunt nefolositoare.

116. Nimenea nu poate a să ruga cu curăție, de patima iubirei de frumuseță și a iubirei de cinstă ținindu-să. Pentru că către acesta având lipire gândurile ținerei și ale deșertăciunei, ca niște funii să fac, împleticindu-să pe lângă dânsul, trăgând jos pre mintea ceea ce să ispitește a sbura în vremea rugăciunei, ca pre o pasăre legată.

117. Cu neputință este în vremea rugăciunei pacinică a să face mintea, ceea ce nu a câștigat pre iubita înfrânare și dragoste. Pentru că una adecă să nevoește să strice pre vrăjmășia cea din trup, care este asupra sufletului; Iar alta, pre cea deasupra aproapelu a o strica pentru Dumnezeu. Și de aceea pacea ceea ce covârșaste toată mintea viind, să făgăduiește a face lăcaș, întru cela ce întru acest fel s-a împăcat.

118. De nevoie este celui ce să nevoește a intra întru Împărăția lui Dumnezeu (Mat. 11.12)⁵², să prisosască întru bunătăți, lucrul dreptății lui; Întru milostenie adecă, prin darea cea din lipsă, iar întru ostenelele cele de pace, prin judecata răbdării, pentru Dumnezeu.

119. Nici cel ce este întru fapta bună lipsit pentru lenevire, nici cel ce prisosește pentru părere, înlăuntru adăpostirei ce după nepătimire se va afla. Pentru că nici unul, nici altul, nu s-a făcut întru desfătarea bunătăților din dreptate, în mijloc aflându-să între dânsii, lipsa și covârșirea.

120. Nici pământul de nu va dăruie plugarului sămânță mult înmulțită, nu poate să-l facă pre el bogat, numai sămânța dându-i, sau și puțin oarecare adaos; Nici lucrătorului, cea săvârșită, dacă nu se va afla sărguința cea către Dumnezeu mai bună decât înainte voirea lui, drept a să face nu poate.

121. Nu toți cei ce nu iubesc pre aproapele, a-l urf pot. Nici cei ce nu îl urăsc pre el, a-l iubi. Și alta este adecă a zavistui înainte sporirea aceluia, iar alta a nu te face împedecător aceluia către înainte sporire. Iar treapta răutății ce mai de pre urmă se va afla, că nu numai a să mușca pentru întâiuciuțele a aceluia, ci și a cleveti pre unele ca acestea ale aceluia, ca cum nu sunt bune.

122. Altele sunt patimile cele trupesti, și altele cele sufletești. Altele cele după fire, și altele afară de fire. Și cele ce pre unele adecă le lucrează, iar pentru celelalte nu face purtare de grijă ca să le lepede; asemenea este omului celui ce pune gard înalt acoperit împotriva hearelor, și să îndulcește împreună cu paserile cele ce mănâncă strugurii viei ce cuvântătoare, care sunt cu adevărat luminați.

123. Mai întâi să face sufletul întru nălucirea răului, apoi întru poftire, după aceea întru dulceață, sau scârbă, apoi întru acest fel întru simțire, și după aceasta întru pipăire la arătare și la nearătare. Întru toate împreună urmează gândurile, afară de cei mai întâi mișcare, care nepriimindu-să, tot răul cel după (lucrare) aceasta, nelucrător se va afla.

124. Cei ce să apropie către nepătimire, de singure nălucirele să clătesc; Iar de poftire, cei puțin pătimași; Iar întru simțirea răului să fac, cei ce rău uneltesc pre cele de trebuință, însă scârbindu-să; Iar întru pipăire, cei ce să împreună cu ea fără de scârbă.

125. Dulceața întru toate mădularele trupului are scaun, iar nu să vede supărând pre toți tot într-un fel. Ci la unele adecă mai vârtos întru partea cea poftitoare a sufletului; iar la altele, întru cea mâniașă, iar la altele, întru cea cuvântătoare: prin îndrăcirea pântecelui, prin neținerea mâniei, și prin vicleșug, pricinele tuturor necuvioaselor patimi.

⁵² *Sfânta Evanghelie după Matei*, 11, 12: “Din zilele lui Ioan Botezătorul până acum împărăția cerurilor se ia prin străduință și cei ce se silesc pun mâna pe ea”.

126. De nevoie este adecă, pre simțiri ca pre porțile Cetății a le deschide; Dar de nevoie este întru deschiderea celor de nevoie, a nu lăsa să intre împreună și neamurile cele ce voesc război, și luptării pricinuitoari făcându-ne.

127. Dulceața adecă, maică a poftirei este; Iar a mâniei, iuțimea ferei; Iar a zavistiei, vicleșugul să face (maică) Și nu are pace cu cei de pre urmă, cel ce nu să nevoește împotriva începătorilor; Nici poate a intra întru adăpostirea măsuratei pătimiri, cel ce nu cu sila lucrează poruncile.

128. Cei ce alungă năvălirile, nu lasă să intre înlăuntru gândurile ca niște vermi; în viea cea cuvântătoare, și celor ale acestora spre vătămare a să face. Iar cei ce să alcătuesc adecă, ci nu împreună să îndulcesc, cu prostime a intra pre ele (gândurile) le lasă, iar nu să apropie de ceva dintru ale lor. Iar cei ce cu dulceață adecă împreună vorbesc cu patimile prin gânduri, iar întru alcătuire neviind, sunt asemenea cu cei ce lasă pre vierul cel sălbatec înlăuntru țarinei și al gardului a intra, însă nu îl lasă pre el să se sature din strugurii viei; apoi îl aflară pre el mai tare decât puterea lor, întru alcătuirea patimilor de multe ori aflându-să.

129. N-au ajuns încă întru prostime, cel ce are încă trebuință de gardul nevoinței cel din înfrânare. Pentru că cel desăvârșit zice, nu să înfrânează, ci cel ce să nevoește. Și asemenea este cu cel ce are vie saū holdă, nu prin mijlocul altora, ci într-un unghi oareunde; și pentru aceasta trebuiește multă pază și trezvie. Pentru că aceluși ce a ajuns întru multă prostime, despre toate părțile viea neatinsă să face; Ca a Împăratului s-au a altuia oarecărui stăpân înfricoșat, și din singur auzul făcând pre tâlhar și pre trecători a să teme de apucare.

130. Mulți să suie pre crucea pătimirei cei rele, însă puținii primesc și pre pironirea ei. Pentru că ai ostenelelor și ai necazurilor celor după înainte voire, sunt mulți ascultători; Iar ai celor ce vin nu cu înainte voire, numai cei ce au murit desăvârșit lumii aceștia și odihnei ei.

131. Mulți adecă de toate hainele cele de piele să desbracă, iar de cea de pre urmă care este a slavei deșarte, numai cei ce s-au îngreșat de maica aceea, de iubirea de sine.

132. Lauda oamenilor și odihna trupului, cel ce primește adecă însă nesuferind acesta, de haina cea de pre urmă a slavei deșarte gol făcându-să, s-a învrednicit a să îmbrăca de aicea întru strălucirea cea din Cer, a lăcașului celui căutat întru multe suspinuri.

133. Alta este fapta, și alta lucrarea. Și aceasta adecă, e arătătoare a păcatului celui săvârșit; Iar aceea numai a dulcei pătimiri cei ce înlăuntru să lucrează, iar nu din afară; precum cei ce din pământul lor nu sunt mișcați, însă dau dajdie * stăpânitorului pentru cele dorite lui.

134. Gustul fiindu-să de dulceți, cu neputință este a nu împreună urma și toate celelalte simțiri; Măcar deși a celor mai reci, li se pare a păciui cele de sub pânțece, precum a celor îmbătrâniți care din veștejire nu pătinesc înfocare. Ci nu pentru a nu naște cea stearpă precurvind, înțeleaptă se va chema. Iar întreg înțelept, pre cel ce nu pătinește înlăuntru l-am fi zis, și care nici cu vederea nu să îndulcește.

135. Întru hrană, în chip și în glas, cea poftitoare parte a sufletului să vădește în ce fel este. Și cu cele îndulcitoare, și cu cele ce întru alt fel să află, în gust, în vedere și în auz, saū ca unelindu-le pre dânsule, saū ca rău unelindu-le, saū de mijloc către amândouă aflându-să.

136. Întru cei ce nu povățuesc înainte frica, ca cele ce nu au păstor, gândurile întru turburare se vor afla. Iar întru bună rânduială și înlăuntru staulului celui cu bună legiuire, urmându-și, saū înaintea lui mergând.

137. Al credinței, fiu este frica; Iar al poruncilor, aceasta este păcător. Și cel ce nu au câștigat pre maica, oaie a să arăta a pășunei cei după Domnul, nu să va învrednici.

138. Unii adecă numai pre începuturile bunătăților le au; Iară alții, și pre mijloacele acestora; iar alții, și pre săvârșirele lor fără de care ca un ostaș gol fieștecare se va afla, saū ca un dregător fără

* *dajdie*, formă învechită, impozit, dare, bir. Plural *dajdi* din sl. *dažda*.

leafă. Și pentru aceasta acela, numai pre a sa casă o păzește de cei ce să apucă să o surpe pre ea; Iar acesta, nu întru cinste necuvioasă să află cu care s-ar aduna.

139. Cei ce ne îndeamnă pre noi cei ce suntem nesăvârșiți să petrecem împreună cu dulcelele gâtului, asemenea oarece fac, cu cei ce poruncesc a tăia ranele cele ce acum vin întru vindecare; sau a scărpină râile pentru dulceață; sau a mânca pre cele ce aprind pre friguri, sau a desgrădi pre viea sa, și a lăsa să între ca un porc sălbatec pre înțelegerea trupului, și pre cugetele cele bune, ca pre niște struguri a le paște. Cărora a să supune nu să cuvine, nici celor fără de vreme momele a să pleca, și ale oamenilor și ale patimilor. Ci mai vârtos a întări gardul prin înfrânare, până ce vor înceta a răcni fearele, adecă patimile cele trupești, și gândurile cele deșarte a nu să pogorî ca niște paseri să strice pre via sufletului celui îmbelșugat cu videniele cele întru Hristos Iisus Domnul nostru, Căruia i să cuvine slava și stăpânirea, în vecii vecilor

AMIN.

*Ticătosul Monah,
cu numele Teofan,
Scară alcătuită a Dumnezeștilor daruri,
care prin cercare s-a cunoscut de Purtătorii de Dumnezeu.*

Dumnezeasca suire

10.	Săvârșirea	
9.	Luminarea inimei	
8.	Streina strălucire	
7.	Vederea Tainelor	
6.	Curățiea minții	
5.	Pacea gândurilor	
4.	Lacrăma inimei	
3.	Sfânta Lucrare	
2.	Căldura inimei	
1.	Curata Rugăciune	

Întăi rugăciunea cea prea curată este,
Dintru care oarecare ferbințală a inimei este.
După care lucrare streină și Sfântă,
Apoi lacrămă Dumnezeești din inimă,
Pentru care a gândurilor celor de multe feluri pace,
Dintru care curăția minții izvorăște,
Și a tainelor celor de sus vederea.
După care cu chip negrăit e streina strălucire,
Dintru care este a inimei negrăita luminare.
Și de aicea iarăși săvârșire nesăvârșită,
Lățime adecă nemărginită treaptă are,
Măcar deși dintru stihuri să alcătuește.
Îndată scări, treapta cea de jos,
Numai pre Rugăciunea cea curată i-o iscălește
Iar felurile ei sunt prea multe foarte,
Și de am voi acum a le număra pre ele,
Se va întinde nouă cuvântul întru lungime.
Oarece întru acest fel, înțalege întru toate iubite,
Că cercarea e dascălul lor, iar nu cuvântul.
Scară este care să tinde strein către Cer,
Zecimea treptelor, e streină Înviere a sufletului,
Zecimea treptelor, vieța sufletului o vestește.
Și zice oare unde, din Purtătorii de Dumnezeu acestea:
Cel ce nu să sârguește a câștiga viața sufletului,
De aici cu nădejdi deșarte să nu să amăgească,
Pre sineși că o va lua pre dânsa acolo.
Zecimea treptelor este Dumnezeasca filosofie.
Zecimea treptelor este rod al tuturor cărților.
Zecimea treptelor arată săvârșirea.
Zecimea treptelor, suie la Ceruri,
Zecimea treptelor face a cunoaște pre Dumnezeu.
Scară să vede cu lungimea prea scurtă,
Dar dacă prin cercare ar fi intrat cineva înlăuntru inimei,
Bogăție va afla neîncăpută lumii,
Și izvor Dumnezeesc izvorând vieță streină.
Dascăl prea bun este scara aceasta,
De a cunoaște arătat fieștecarele măsurile sale.
Văzând Dumnezeasca scară a celor zece Daruri.
Dacă socotești că stai întărit întru aceasta,

Spune-mi întru care treaptă a aceștia ești,
Spre folosul și al nostru al celor trândavi?
Dacă voești iubite ceva a te învăța pentru aceasta,
Fă-te fără de grijă despre toate felurile de lucruri,
Și despre cele nebinecuvântate, și despre cele cu părere Binecuvântate.
Că nu vei învăța nimic fără de negrijire,
Ci cu cercarea să cunosc acestea, iar nu cu cuvântul.
Însă aceasta ce spre pomenire îți zic ție,
Și este cuvântul Sfinților celor de Dumnezeu purtători,
Deși greu întru auz intră:
Cela ce nu se va afla întru una din trepte,
Orî în cuget totdeauna întru acestea,
Întru săvârșire și în vremea morții,
Frică cu adevărat și cutremur mare va avea,
Și temere nemăsurată să nu să depărteze.
Întru înfricoșare au încetat stihurile.
Cu folos însă foarte s-au întâmplat așa,
Că nu mai mulți prin cele bune să povățuesc,
spre pocăință și spre facere de bine,
Ceî mai vârtoși dintre care eu sunt cel dintâi,
Cât cu cele înfricoșate, și care frică pricinuesc.
„Cela ce are urechi de auzit să auză”.
Auzi și înțalege tu cela ce ai scris acestea,
Cum ai îndrăsnit a zice unele ca acestea?
Om care n-ai nimic nicădecum dintru acestea
Și cum nu te-ai înfiorat a învăța pentru acestea?
N-ai auzit ce a pătimit Zan * acela?
Vrând să îndrepteze Chivotul cel Dumnezeesc?
Să nu socotești că-nvățând zice acestea,
Ci pre sinemî să mă mustru întru acestea,
Văzând celenchiurile celor ce să nevoesc,
Și pre a mea nerodire din toate.

AMIN.

* Zan, apare și în scrierile Sfântului Teognost, în cap. 14 (*Pentru preoție*). Zan s-a prăpădit din cauza părerilor lui legate de cele sfinte.

Scurtă cuvântare despre Sfântul Petru Damaschin

ĂCELA CUVIOSUL Părintele nostru Petru Damaschin, fostul Episcop al Damascului, a trăit întru împărăția lui Constantin Copronim, pe la anii 775. Trecând mai întâi viața pustnicească, a fost așa de neagonisitor că nici cărți avea ale lui, după cum singur mărturisește, dar primind de la alții cărțile Sfintei Scripturi, ale vechiului și noului așezământ, și scrierile tuturor Sfinților Părinți, a fost așa iubitor de osteneală, că învățându-să în legea Domnului ziua și noaptea, și adăpându-să de acolo cu râurile cele făcătoare de viață, s-a arătat cu adevărat după Psalmistul: Pom înalt și Ceresc, răsădit lângă singure izvoarele Duhului. Că acela, odată în vremea sa își dă rodul său, iar acesta, în toată vremea, neîncetat petrecea nelipsit, și totdeauna înflorind făcea roduri Duhovnicești, frumoase vederi, dulci gustului, și mirositoare mirosului, care hrănesc toate simțurile trupești și sufletești, și din care curge nemuritoare și bine mirositoare dulceață. Că multe și mari roduri a adus în viața sa cu ostenele pustniciei, dar încă mai mari la moarte cu primirea cununii Muceniciei; (pentru înființarea rău slăvitorului Eres al Maniheilor și al Aravilor, Vlad: fiul stăpânitorului Arăbesc – Irim –, i-au tăiat lui limba, și l-au trimis în surgunie în norocita Aravie, unde Sfântul Petru curat vorbind, și lucrând cele Sfințite, s-a săvârșit). Iar după moarte ne aduce El roduri și mai mari cu covârșirea, lăsându-ne ca o părintească și nefurată moștenire, această cu adevărat frumoasă și prea plină de tot binele Carte, care este alcătuită cu mare sârguință, cu iubire de osteneală și nu negrăit Dar. Ea este de obște de suflet mântuitoare lauda tuturor faptelor bune, vistieria vederii, adunarea Duhovniceștilor dăruiri, înălțimea Dumnezeștilor fericiri, jertfelnicul trupeștilor fapte, suptire alegere a patimilor, cornul cel îmbelșugat al Pustniceștii viețuirii, încăperea Dumnezeștii cunoștințe și a înțelepciunii, și ca să zic în scurt: cuprinzătoarea zicere a Sfintei Trezvirii.

Știind această înrudire a cărții „Filocalia“, care mult ne-a ajutat către împlinirea scopului nostru cel început, am socotit de trebuință a lipi și această carte, dimpreună cu celelalte, ca cum ar zice cineva: Filocalie, cu Filocalie; Mărime cu mărime, cea cuprinzătoare împreună cu cea pe larg. Că cu neputință ni s-a arătat nouă a o depărta pre aceasta, cum am zis lanțul Duhovniceștilor roduri, adunarea Dumnezeștii cete de Sfințite năravuri ale nevoitorilor (singură această carte ne-ar fi înființat pre noi întru necunoștința binelui, nesuferind a sa despărțire de ceilalți Sfinți Părinți, care o știu și o iubesc pe dânsa, care să nu fie). Ca nu nouă din partea aceasta să împușinăm cumpărăturile, care trebuința cere și această adăugare. Și totodată nelipsind și pre frații noștri de mare folos, fiindcă totdeauna înmulțirea binelui face după obicei și mare bunătate. Dacă cineva voește a afla două aripă a Porumbului Duhovnicesc, pre care David le-a căutat, dar nu le-a aflat, acela las cu iubire de osteneală să citească această Carte: Că minunat va afla el întru dânsa, o aripă a faptelor toată de argint, și alta a privirelor toată de aur; cu ajutorul cărora înălțându-să de la ceste pământești, va sbura către înălțimea Cerească. Și ca o Porumbiță bună mutându-să în locuri înalte, se va odihni întru Cerească fericire.

*Început împreună cu Dumnezeu,
a pricinii Cărții aceștiea:
A Prea Cuviosului și de Dumnezeu Purtătorului,
Părintelui nostru, Sfințitului Mucenic: Petru Damaschin*

DE MULTE și mari Daruri învrednicindu-mă după Dar eș ticălosul de la Dumnezeu, și nici odinioară vre un bine făcând, m-am temut nu cumva prin deșertăciune și trândăvie să viu întru uitarea unora ca acestora (Daruri) și atâtea faceri de bine ale lui Dumnezeu, și ale greșalelor mele, și nici măcar bine cunoscător și mulțamitor către făcătorul de bine să fiu. Decă pentru aceasta am scris pe această aducere aminte, spre mustrea ticălosului meu suflet. Și pre câte scripturi ale Sfinților Părinți, și vieți, și cuvinte am cetit, după nume le pusei, ca să le am pre acestea spre aducere aminte de cuvintele lor, măcar din parte; De vreme ce nicădecum cu totul carte osăbită n-am agonisit nici odinioară, ci de la iubitorii de Hristos le luam, precum și toate trebuințele cele trupești, pentru dragostea lui Dumnezeu. Și pre acestea cu toată îndeletnicirea cetindu-le, le dam iarăși acelora; Care sunt acestea: Și cel nou, și cel vechiu așăzământ, adecă din cel vechiu: Psaltirea, cei 4 Împărați, Înțelepciunile, Profețiile, Paralipomenii... Iar din cel nou: Faptele Apostolilor, (scrierile lor) Sfințitele Evanghelii, și ale tuturor celor grăite tâlcuirele, cele Părintești, și cele învățătoare toate ale celor mari, adecă ale lui Dionisie, Atanasie, Vasilie, (Grigorie) Cuvântătorului de Dumnezeu, Gură de Aur, Grigorie Nisis, Antonie, Arsenie, Macarie, Nil, Efreim, Isac, Marco, Damaschin, Scărarul, Macsim, Dorofteiu, Filimon, și ale tuturor Sfinților viețile și cuvintele lor.

Și învrednicindu-mă nevrednicul cercării tuturor acestor cărți, cu toată slobozenia și sârguința, căutam începătura mântuirii, și a pierzării omului. Și dacă oare toată întreprinderea (apucătura) saū orice meșteșugire, mântuește saū nu? Și ce este ceea ce să caută de la toți? Și cum vechi, și noi, aū bine plăcut lui Dumnezeu; Întru bogăție, și întru sărăcie; În mijlocul multor păcătoși, și în pustie; Întru însurare, și întru feciorie; Și prost întru tot locul și începătura, aflăm vieță și moarte, mântuire și pierzare. Însă nu numai, ci și întru noi Călugării, feluri de așăzări aflăm. Grăesc adecă: supunere sub Părinte a trupului și a sufletului; Liniște care curățăște pre suflet; Sfătuire Duhovnicească în loc de supunere; Egumenie și Arhierie: și din toate mântuiți și periti aflăm. Și nu numai de aceasta mă minunez, ci și de Îngerul cel de demult din Cer, din nematerialnică fire fiind, întru înțelepciune și întru toată bunătatea, de năprasnă Dieavol făcându-să (Luca 10, 13) ¹ întunerec și necunoștință, și început și sfârșit a toată răutatea și vicleșugul. Apoī de Adam, carele întru atăta cinste, și desfătare a bunătăților, și apropiere de Dumnezeu, și cu înțelepciune și bunătate fiind împodobit, înlăuntru Raiului singur cu Eva, de năprasnă izgonit s-aū făcut, și pătimaș, și muritor, cu osteneală și nevoiță lucrând întru sudoare, și necaz mult (Fac. 3). Dintru carele Cain împreună cu Avel singuri frați în tot

¹ *Sfânta Evanghelie după Luca, 10, 13:* "Vai ție, Horazine! vai ție, Betsaido! Căci dacă în Tir și în Sidon s-ar fi făcut minunile care s-au făcut la voi, de mult s-ar fi pocăit, stând în sac și în cenușă".

pământul, cum a biruit pizma, vicleșugul, și au născut uciderea, blestemul, cutremurul (Fac. cap.4)². Apoi de cei dintru aceștia, pentru a cărora mulțimă întru greșale s-au făcut potopul. Și iarăși pentru iubirea de oameni, pre cei din corabie Dumnezeu mântuindu-î, unul dintr-înșii fu blestemat Hanaan, fiul lui Ham celui ce a păcătuit. Pentru ca să nu strămute dreptul Noe blagoslovenia lui Dumnezeu, pe fiul în locul Părintelui l-au blestemat (Fac. 9.25)³. Iară după aceștia de cei de la Turn, de Sodomiteni, de Israilteni, de Solomon, de Nineviteni, de Ghezi, de Iuda, și de toți cei ce să facu întru bunătăți, și să abātu spre răutate!

Și cum bun fiind prea bunul Dumnezeu, și mult îndurat, au slobozit să se facă ispitele și necazurile lumii cele multe și de multe feluri? Unele dintr-însele adecă vrând după slobozenie, adecă: ostenelele pocăinții, grăesc, ale foamei, ale ansetării, ale plângerii, ale lipsirei celor ce nevoe, ale înfrânării despre cele dulci, topirile trupului întru postnicie, privigherile, ostenelele, durerile, lacrimile cele multe și amară, suspinurile, frica morții, a dării de samă, a lăcuinții în Iad cu dracii, înfricoșata aceea zi a judecării, rușinea ceea ce va să fie înaintea a toată zidirea, cutremurul, muștrarea cea amară, pentru fapte, cuvinte și cugete, îngrozirea, mâniea, muncile cele vecinice și de multe chipuri, plânsul cel nefolositor, și lacrimile cele neîncetate, întunerecul cel neluminos, frica, durerea, căderea, necazul, strămtorarea și sugrumarea sufletului în veacul de acum și în cel ce va să fie; Împreună cu primejdiile cele din lume, înecările corăbiilor, boalele cele de multe feluri, fulgerile, tunetele, grindenile, cutremurile, foamețile, înecările, morțile cele de năprasă și fără de vreme, și prost toate cele ce să fac nouă fără de voe dureroase, după slobozire. Iară pre altele nevrând Dumnezeu, ci noi, și dracii, adecă: Sfezile, patimile, păcatele cele întru multe feluri și chipuri, ale cărora trecând mai înainte cuvântul va arăta numirele, dintru neînțelegere, până la desnădăjduire și desăvârșită pierzare, năpădirea dracilor, războaiele, tirănia patimilor, părăsirele, turburările și prefacerile vieții, mâniele, clevetirele, și tot necazul, noi vrând, spre înșine, și uni spre alții aducem nevoind Dumnezeu. Și cum iarăși în mijlocul atâtor răutăți, mulți s-au mântuit, nimenea putând a-î împedecă, și alții a perit nevoind Dumnezeu.

Și aceste toate și altele mai multe, din Dumnezeștile scripturi înțelegându-le, cu durere și osteneală m-am zdrobit cu sufletul ca apa vărsându-mă (Ps. 21. 14)⁴ de multe ori întru nepricepere soseam. Măcar că nu aveam prea mult întru simțire cele grăite; Pentru că de le-ași fi simțit, nu ași fi putut rămânea întru această vieată, care este plină de răutate și de neascultare de Dumnezeu; prin carele s-au făcut cumplitele acestea care sunt în veacul de acum și în cel ce va să fie. Ci însă poftirea căutărilor mele din Dar dobândindu-o, din socotelele Sfinților Părinți, am aflat așa: – Cum că începătura adecă a tot binele, este cunoștința cea firească, care este dată de la Dumnezeu, sau din scripturi prin om, sau prin Înger, sau prin cela ce să dă de la Dumnezeescul Botez spre păzirea sufletului fieștecăruia credincios, carele și știință să grăește, și aducere aminte a Dumnezeștilor porunci ale lui Hristos prin care să păzește Darul Sfântului Duh întru cel ce să botează, dacă ar fi voit a le păzi pre ele. Și după cunoștință, (adecă vine) voirea omului. Căci ea este începătura mântuirii, adecă a lăsa omul voile și înțalegerile sale, și a face voile și înțalegerile lui Dumnezeu. Și dacă pre acestea le-ar putea să le facă, nu să află întru toată zidirea lucru, sau apucare, sau loc, care să poată a-l împedecă pre el, să nu să facă precum Dumnezeu dintru început a voit să fie, după chipul și după asemănarea Lui, și cu punerea lui Dumnezeu după Dar, nepătimaș, drept, bun și înțelept, ori întru bogăție, ori întru sărăcie, ori întru feciorie, ori întru însurare, ori întru începătorie și slobozenie, ori întru supunere și slujire, și prost: întru toată vremea și locul și lucrul. Pentru aceasta și cei mai înainte de lege, și în lege, și întru Dar, mulți Drepti să află, cum că înainte au cinstit

² *Facerea*, cap. 4. *Cain și Abel. Urmașii lor*.

³ *Idem*, 9, 25: "A zis: «Blestemat să fie Canaan! Robul robilor să fie la frații săi!».

⁴ *Psalmi*, 21, 14: "Ca apa m-am vărsat și s-au risipit toate oasele mele".

cunoștința lui Dumnezeu, și voi lui (Dumnezeu) a supus voile și înțelegerile lor. Și iarăși pre mulți întru aceleași vremi și apucări îi aflăm pierduți, pentru că pre ale sale voi și înțelegeri au cinstit înainte decât pre ale lui Dumnezeu.

Și acestea adevărat așa. Însă au osăbire locurile și izvodirile. Pentru că dator este (cineva) fiecare socoteală a avea, ori prin smerita cugetare care de la Dumnezeu este dată, ori prin întrebarea celor ce au Darul socotelii. De vreme ce fără de acestea, nu sunt bune cele ce să fac, măcar deși necunoscând ni să pare că sunt bune. Iară din socoteală pentru puterea sa deprinzându-să spre ce fel de apucare voește să vie, așa începe în lucrare a bine plăcea lui Dumnezeu. Însă, precum s-au grăit, dator este întru toate a să lepăda de voile sale, ca să nemerească scoposul cel Dumnezeesc, adevărat întru care izvodire îl voește Dumnezeu a petrece el; Iar dacă nu așa, apoi nu poate a să mântui nici întru una. Pentru că din călcarea lui Adam pățimași toți ne hrănim, și din deprinderea patimilor nu voim binele cu Bucurie, nici cunoștința lui Dumnezeu o poftim, nici din dragoste îl facem pre acesta (binele), precum cei nepățimași, ci mai vârtos patimile și vicleșugurile le iubim, iară bunătățile nicidecum nu le voim, fără numai de nevoe pentru frica muncilor, și mai vârtos cei ce priimesc Cuvântul Domnului cu adevărată credință și înainte punere, iară ceilalți nici așa voim. Ci și necazurile vieții și muncile celor ce vor să fie în loc de nimic socotindu-le, cu tot sufletul patimilor slujesc; iară unii nici simțind amărăciunea acestora, de nevoe și nevrând întru durerile faptelor bune petrec. Și s-au făcut nouă cele vrednice de urăciune, poftite dintru neînțelegere. Pentru că precum cei ce bolesc au trebuință de tăieri și de arsuri pentru sănătatea care o au perdat, așa și noi trebuință avem de ispite, și de ostenelele pocăinții, și de frica morții și a muncilor, ca iarăși să chemăm sănătatea sufletului cea dintru început, și boala pre care nepriceperea noastră ne au pricinuit-o, să o lepădăm.

Și deci pre câtă durere mai vârtos Doftorul sufletelor noastre ne dăruiește de voe sau fără de voe, pre atâta suntem datorți a mulțami iubirei lui de oameni, și a priimi pre aceasta cu bucurie. Pentru că bine făcându-ne nouă, au înmulțit pre cele dureroase, de voe prin pocăință, și fără de voe prin ispite, și prin munci; că cei ce nu voesc adevărată necăjiți a fi de muncile cele ce vor să fie, însă poate și de cele de acum, de voe să se izbăvească de boală; Iară necunosocătorii măcar pentru frica muncilor, și a ispitelor celor de multe feluri să se vindece, după Darul Doftorului. Însă cei ce iubesc boala și petrec într-înșea, muncile cele vecinice cu vrednicie loruși își mijlocesc, asemănându-să dracilor, și cu dreptate împreună cu dânșii vor priimi muncile cele vecinice, și care sunt gătite lor, fiindcă au voit împreună cu dânșii a fi necunosocători către făcătorul de bine. De vreme ce nu toți priimesc facerile de bine asemenea, ci unii adevărat focul Domnului, adevărat cuvântul Lui primindu-l prin lucrare, ca ceara moie să fac cu inima; Iară alții prin nelucrare, ca tina mai vârtoși, aspri și împetriți ne arătăm. Și când nu priimim de asemenea, nu silește pre cineva din noi Domnul. Ci precum Soarele razele sale le trimite și luminează toată lumea, și cel ce voește adevărat a-l vedea pre el, să vede de dânșul, Iar cel ce nu voește a-l vedea pre el, nu este silit despre dânșul; Și nimenea nu este pricinuit de lipsirea luminii, fără numai însuși cela ce nu voește a o vedea pre dânșul. Pentru că Dumnezeu a făcut și pre ochi și pre Soare, iară omul are stăpânire (a vedea sau a nu vedea), așa și aicea, Dumnezeu adevărat strălucește tuturor cunoștințele, ca pre niște raze, însă au dat după cunoștință, și pre credință ca pre un ochi.

Deci cela ce voește prin credință să priimească cunoștința cea adevărată și întărită, prin lucruri păzește pomenirea, căruia Dumnezeu îi dă și mai mare osărdie, și cunoștință, și putere. Fiindcă din cunoștința cea firească să naște osărdie celui ce o alege pre dânșul, și din osărdie putere spre a lucra, și prin lucrare să păzește pomenirea, și din pomenire să face mai mare lucrare, și prin aceasta să dă mai mare cunoștință, și dintru această grăită pricepere să naște înfrânarea patimilor, și răbdarea celor cu durere. Dintru care esă îndeletnicirea cea după Dumnezeu, și cunoștința Darurilor lui

Dumnezeu, și a greșalelor sale, întru care buna cunoștință, prin care frica lui Dumnezeu, de unde este păzirea poruncilor, grăesc adecă: plângerea, blândeța, smerita cugetare, dintru care să naște socoteala, și dintru aceasta vederea înainte, adecă a vedea greșalele cele viitoare și a le tăia mai înainte de vreme, din iscus și din aducerea aminte de cele ce s-au făcut mai înainte, prin curățenia minții, și dintru aceste de față și care după furare să fac. Și dintru acestea nădejdea, dintru care nepătimirea și prin care dragostea cea desăvârșită. Decă atunci unul ca acela nu voește nicădecum ceva afară de voea cea Dumnezească, ci și prin însuși vieța această vremelnică, cu bucurie o părăsește pentru dragostea lui Dumnezeu și a aproapei, prin înțelepciunea și sălășluirea Sfântului Duh, și prin punerea de fi, pentru că „împreună s-au răstignit, și împreună s-au îngropat, și împreună s-au sculat“ (Rom. 6.3–5)⁵, și împreună s-au înălțat cu Hristos gânditor prin urmarea lui, adecă prin petrecerea cea în lume. Și în scurt, cu înfierea Dumnezeu după Dar să face, luând arvuna fericirii cei de acolo, precum zice Teologul în cele pentru cele opt gânduri. Nepătimaș, drept, bun, și înțelept făcându-să, pre Dumnezeu avându-l întru sineși, precum însuși Hristos a zis (Ioan 14.20)⁶ prin păzirea poruncilor Lui, după rânduiala cea dintâi și pre celelalte (4) pentru care voiți grai după acestea, când voiți arăta pentru acestea, cum este datoare a să face împlinirea poruncilor.

Ci de vreme ce acuma pentru cunoștința faptelor bune s-au grăit, vom zice și pentru patimă: – Vine cunoștința, precum Soarele, și de voe nebunul își închide ochii, adecă voirea, prin necredință, sau prin lenevire, și îndată întru uitare cade, prin nelucrarea ceea ce să face din trândăvie. Pentru că dintru neînțelepție să face trândăviea, dintru care nelucrarea, prin care uitarea, și dintru aceasta iubirea de sineși, adecă a iubi voile și înțelegerile sale, care sunt: iubirea dulceleilor, și iubirea de slavă, prin care iubirea de argint rădăcina tuturor răutăților (1 Tim. 6.10)⁷, prin care grija pentru cele lumești, dintru care necunoștința cea desăvârșită a Darurilor lui Dumnezeu, și a greșalelor sale, dintru care sălășluirea celorlalte patimi, adecă a celor opt înainte stătătoare, grăesc adecă: a îndrăcirii pântecelui, dintru care curviea, prin care iubirea de argint, dintru care mâniea când nu ar fi dobândit cineva voia sa, dintru care necazul, prin care trândăviea, apoi mărirea deșartă, dintru care mândriea; Și dintru acestea opt, toată răutatea, și patimile și păcatul; prin care să naște desnădăjduirea și cea desăvârșită pierzare. Și cea ce este înghițit de acestea, și întru cădere de la Dumnezeu vine, și întru asemănarea dracilor, precum s-au grăit. Pentru că în mijlocul amândorora căilor acestora stă omul, grăesc adecă a dreptății și a păcatului, și întru care voește își face alergarea și întru aceasta petrece. Iară calea luându-l pre dânsul, și cei ce îl povățuesc pre dânsul întru dânsa, orî Înger și oameni după Dumnezeu, orî draci și oameni răi, până la sfârșitul ei îl duc pre dânsul, și nevrând; Cei buni adecă la Dumnezeu și întru Împărăția Cerurilor, iară cei ai păcatului către Dieavolul și întru munca cea vecinică. Și nimenea nu este pricinuitor al perzării, fără numai voia sa, iară a mântuirii, este Dumnezeu, care a dăruit după a fi, și bine a fi, și cunoștința, și puterea, pre care nu poate omul a le avea afară de Darul lui Dumnezeu. Dar nici Diavolul poate a da ceva către perzare, adecă voie protivnică, sau slăbănogire, sau necunoștință, fără de voe, sau altceva nicădecum, ca să silească pe om, ci numai aducerea aminte a răului aruncă pe ascuns.

Decă cea ce lucrează binele, lui Dumnezeu este dator a scri Darul, ca celuia ce toate după a fi ne-au dăruit nouă; Iară cea ce voește pre cea protivnică și o face, numai pe sine prihănească-se și

⁵ *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, 6, 3-5:

“3. Au nu știți că toți câți în Hristos Iisus ne-am botezat, întru moartea Lui ne-am botezat?”

4. Decă ne-am îngropat cu El, în moarte, prin botez, pentru ca, precum Hristos a înviat din morți, prin slava tatălui, așa să umblăm și noi întru înnoirea vieții.

5. Căci dacă am fost altoiți pe El prin asemănarea morții Lui, atunci vom fi părtași și ai învierii lui”.

⁶ *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 14, 20: În ziua aceea veți cunoaște că Eu sunt întru Tatăl Meu și voi în Mine și Eu în voi”.

⁷ *Epistola întâia către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, 6, 10: “Că iubirea de argint este rădăcina tuturor relelor și cei ce au pofțit-o cu înfocare au răstăcit de la credință, și s-au străpuns cu multe dureri”.

pricinuiască-se, pentru că nimenea nu poate cu sila să-l tragă pre el. De vreme ce însuși de sine stăpânitor l-au făcut pre el Dumnezeu, întrucât vrednic de laude se va face de la Dânsul, văzându-l pre el void înaintea a cinsti pre cel bun, și nu de nevoea firii, precum cele necuvântătoare și neinsuflețite a fi părtaș bunului, ci cum să cuvine cuvântătorului, precum Dumnezeu l-au cinstit pre el. Iară noi de bună voe, și mai ales cu alegere răul îl facem, deprinzându-l pre acesta de la aflătorul răutății. Și nu ne silește pre noi cel dupre prea covârșire bunul Dumnezeu, ca nu siliți fiind și neascultând, să avem mai mare osândă, nici rădică de la noi însuși de sine stăpânirea de sine, pre care bine ne-au dăruit-o nouă. Ci cela ce voește a face binele, ceară-l prin rugăciune de la Dumnezeu, și îndată i să dă lui cunoștință și putere, ca să se arate Darul cu dreptate trimițându-să de la Dumnezeu. De vreme ce și fără de rugăciune ne-ar fi dăruit, precum și după rugăciune; ci precum nu are laudă cela ce primește văzduhul spre a fi viu, știind că fără de acesta nu poate a fi viu, ci mai vârtos dator este mult a mulțămî celui ce l-au făcut pre el, și i-au dăruit pre cea priimitoare mirosire și sănătate, spre a primi (văzduhul) și a fi viu; Așa și noi datorî suntem mai vârtos a mulțămî lui Dumnezeu, că și rugăciunea, și cunoștința, și puterea, și faptele cele bune, și pre noi, și pre toate cele ce sunt pentru noi le-au făcut dupre Dar. Și nu numai, ci și toată meșteșugirea făcându-o nu încetează, pre a birui răutatea noastră și a vrăjmașilor noștri draci.

Și de vreme ce și însuși Dieavolul pierzând cunoștința lui Dumnezeu, prin neînțelegere și prin mândrie, de nevoie s-au făcut necunosător, și pentru aceasta nu poate de la sineși a cunoaște ceva a face; Ci pre Dumnezeu îl vede ce face, ca să ne mântuiască pre noi, și dintru aceasta să învață viclenindu-să, și să meșteșugește asemenea a face spre pierzarea noastră, pentru că urăște pre Dumnezeu, și neputând a face ceva împotriva lui, ne luptă pre noi cei după chipul lui Dumnezeu, părându-i-să întru aceasta a-și izbândi împotriva lui Dumnezeu, și ne află pre noi ascultători voiî lui, precum zice cel cu Gura de Aur. Că văzând pre Dumnezeu carele au făcut pre Eva spre ajutorul lui Adam, Dieavolul o au făcut pre dânsa ajutorare spre călcarea poruncii. Dumnezeu au dat poruncă, ca păzându-o pre aceasta Adam, să păzască pomenirea unora ca acestora Daruri, și bine cunosător să fie către făcătorul de bine; Iară Dieavolul au făcut și însuși porunca să fie pricină a neascultării și a morții. Și în locul Prorocilor, Proroci mincinoși. În locul Apostolilor, Apostoli mincinoși. În locul legii, călcare de lege. În locul faptelor celor bune, răutățile. În locul poruncilor, călcările. În locul a toată dreptatea, tot păcatul. Și în locul dogmelor celor drepte, eresuri urâte. Și iarășî, văzând pre Hristos pogorându-să, pentru nemărginita bunătate către Sfinții Mucenici, și spre Cuvioșii Părinți, ori prin Sineși, ori prin Înger, sau prin altă oarecare negrăită rânduială arătându-să, precum au zis (Ioan 14. 20) ⁸; Au început și Diavolul a arăta oarecărora înșălări multe spre pierzare. Și pentru aceasta au scris Părinții cei socotitori, cum că pre unele ca acestea nu să cade a le priimi. Ori prin oarecare chipuri, ori prin lumină, ori prin foc, ori prin altă oarecare înșălare. Pentru că meșteșugește a înșala măcar întru aceasta în somn, sau deștept. Iar dacă aceasta o primim, face pre minte din părere, și din cea mai depre urmă necunoștință, a-și închipui oarecare forme sau închipuiri, cum că arătare este a lui Dumnezeu sau a Îngerului. Și de multe ori și draci în somn, sau deștept arată ca când biruindu-să, și prost toată meșteșugirea izvodește spre pierzarea noastră, întru cei ce să pleacă lui.

Deci când acestea făcându-le Dieavolul ar greși de așa nădejde: pentru că grăesc Sfinții Părinți, cum că în vremea rugăciunii, datorî suntem a avea mintea neînchipuită, fără de formă, nevăpsită, nicidecum priimind ceva, ori lumină, ori foc, ori altceva cu totul; Ci întru singure graiurile ce să grăesc, datorî suntem cu toată puterea să ne închidem cugetul. Pentru că cela ce să roagă cu gura singură, văzduhului să roagă, și nu lui Dumnezeu. Căci Dumnezeu minții îi ia aminte, și nu cuvintelor,

⁸ *Sfânta Evanghelie după Ioan, 14, 20*: "În ziua aceea veți cunoaște că Eu sunt întru Tatăl Meu și voi în Mine, și Eu în voi".

precum oamenilor. „Întru Duhul, zice, și întru adevăr, să cuvine a să închina lui Dumnezeu“ (Ioan 4. 24)⁹. Și „Voiu cinci cuvinte a grăi cu mintea mea, decât întunerece cu limba“ (1 Cor. 14. 19)¹⁰: Atuncea dară Diavolul atuncea, nepricepându-să dintru toate acestea, gând de deznădăjduire ne aduce nouă, cum că alte vremi era acelea, și alți oameni întru care au arătat Dumnezeu minunile, ca să crează. Iară acumă nu este vremea a trebuinții aceștia a osteni. Iată creștinii suntem toți, și botez purtăm „Cela ce au crezut, zice, și s-au botezat, mântui-se-va“ (Mar. 16. 16)¹¹. Ce de aceea am trebuință? Însă noi dacă ne vom pleca Lui, și așa vom rămâne, pustii cu adevărat vom fi, numai nume având de creștin, neștiind, cum că cela ce au crezut și s-au Botezat, dator este ca toate poruncile lui Hristos a le păzi, și când pre toate le-ar îndrepta, să grăească: „Rob netrebnic sunt“ (Luc. 17. 10)¹². Precum au zis Domnul către Apostoli, învățându-i pre dânșii „a păzi toate câte v-am poruncit vouă“ (Mat. 28. 20)¹³. Pentru că tot cela ce să botează, să leapădă grăind: Mă lepăd de Satana și de toate lucrurile lui; Și mă împreună cu Hristos și cu toate poruncile lui. Și unde este lepădarea noastră, dacă nu vom părăsi tot păcatul, și patimile pre care le voește Diavolul? Și nu mai vârtos din suflet le vom urî? Și nu vom iubi pre Hristos prin păzirea poruncilor Lui? Și cum poruncile Lui le vom păzi, de nu vom lepăda toată voia și toată înțelegerea noastră? Iară voriri, și înțelegeri, acelea s-ar grăi care să împrotivesc poruncilor lui Dumnezeu.

De multe ori sunt oarecare, ori din amestecare, ori din obiceiuniță, binele întru oareșicare lucruri iubindu-l, iară răul urându-l. Căci sunt și înțelegeri bune, ca și cele ce au mărturii din Dumnezeștile scripturi, însă au trebuință și de socoteală de la cei iscusiți. De vreme ce fără de socoteală, nici acestea care să grăesc bune sunt bune. Ori pentru că sunt afară devreme, ori afară de ceea ce să cuvine, adecă afară de vrednicie, sau cu necunoștință înțelegând pre cele ce să grăesc. Pentru că nu numai scriptura, ci și pre ceea ce s-ar întâmpla întrebare, dacă nu vor lua aminte amândoi: și cel ce să întreabă, și cel ce întreabă, departe de înțelegerea celor ce să grăesc să fac, și nu pre ceea ce s-ar întâmpla mică pagubă le aduce. Fiindcă și eu de multe ori am pătimit, și întrebând, și întrebându-mă. Iară când am înțales pre ceea ce să grăește precum să cuvine, mai pe urmă acestea deprinzându-mă, m-am spăimântat! Cum de asemenea sunt cuvintele, iară înțelegerile departe au stătat una de alta. Așa și întru celelalte toate, de socoteală avem trebuință, cum suntem datori a face ca să lucrăm voile lui Dumnezeu. Că însuși știe firea noastră cu de-adinsul ca un făcător al tuturor, și ceea ce folosește nouă au rânduit; și au legiuit nu cele streine de fire, ci pre cele ale însuși aceștia, fără numai spre săvârșire poate, celor ce voesc de bună voe către Dânsul a să sui mai presus de fire. Adecă: Fecioria, neagonisala, smerita cugetare, însă nu și bine-recunoștința, pentru că aceasta este firească, iară smerita cugetare mai presus de fire. De vreme ce cel smerit cugetător pre toată fapta o petrece, și nimic fiind dator, are pre sineși dator, și de desubtul tuturor. Iară cel bine-recunoscător, dator fiind, își mărturisește datoria. Precum și cel ce miluește, dintru cele ce are miluește, și nu este mai presus de fire, precum neagonisitorul. Nici cela ce petrece întru însurare, ca cele ce păzește fecioria, pentru că mai presus de fire este darul acesta. Pentru acesta unul adecă să mântuește, dacă pre ale sale voi le părăsește, și ar împlini pe ale lui Dumnezeu. Iară altul cununa răbdării și slavă de la Dumnezeu va lua: ca cela ce au lăsat nu numai pre cele neoprite de lege, ci împreună cu acestea și pre însuși firea sa, Dumnezeu

⁹ *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 4, 24: „Duh este Dumnezeu și cei ce i se închină trebuie să I se închine în duh și în adevăr”.

¹⁰ *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 14, 19: „Dar în Biserică vreau să grăiesc cinci cuvinte cu mintea mea, ca să învăț și pe alții, deci zeci de mii de cuvinte într-o limbă străină”.

¹¹ *Sfânta Evanghelie după Marcu*, 16, 16: „Iar ostașii L-au dus înăuntru curții, adică în pretoriu, și au adunat toată cohorta”.

¹² *Sfânta Evanghelie după Luca*, 17, 10: „Așa și voi, când veți face toate cele poruncite vouă, să ziceți: Suntem slugi netrebnice, pentru că am făcut ceea ce eram datori să facem”.

¹³ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 28, 20: „Învățându-le să păzească toate câte v-am poruncit vouă, și iată Eu cu voi sunt în toate zilele, până la sfârșitul veacului. Amin”.

ajutând, biruind-o, iubind pre Dumnezeu cel mai presus de fire din tot sufletul, și după putere urmându-î nepătimirei Lui. Dar de vreme ce nu cunoaștem nu numai pre înșine, și pre cele ce să fac de noi, ci și scoposul acestora, și pre ceea ce de la toți să caută; pentru aceasta ni să arată nouă Dumnezeștile scripturii, și cuvintele Sfinților neunite și neîmpreună glăsuite; Și ale bărbaților celor vechi, ale Prorocilor, grăesc, și ale Dreptilor, și ale Sfinților celor noi. Și cei ce acuma voesc a să mântui, cu neîmpreună glăsuire să află unii lucrurilor vedem, cum că tot omul dacă va voi să se mântuiască, nimenea nu poate să-l împedecă pre el, nici vremea, nici locul, nici apucarea. Numai dacă nu ar petrece afară de trebuința lucrului celui ce voește a-l face, ci precum să cade cu socoteală către scoposul cel Dumnezeesc, toată înțelegerea plecându-o. Pentru că nu cele ce să fac sunt de nevoie, ci pentru care să fac. Nici fără de voe păcătuim, dacă nu de bună voe cu gândul întâi împreună ne alcătuim, și întru robie cădem. Și atuncea și însuși gândul fără de voe și nevrând, aduce pre cel robit spre a păcătui. Asemenea și greșalele cele ce să fac întru necunoștință, izvorăsc dintru cele ce să fac întru cunoștință. Pentru că de nu se va îmbăta cineva de vin, ori de poftă, nu perde cunoștința. Iară dintru a să îmbăta, începe mintea a să întuneca; și dintru aceasta a cădea, iar de aceea a muri. Întrucât nu moartea a venit prin necunoștință, ci beția cea întru cunoștință, a adus pre moartea cea întru necunoștință. Și multe va afla cineva întru înțelegere, cum că dintru cele cu voe, întru cele fără de voe, și dintru cele întru cunoștință, întru cele întru necunoștință cădem. Ci pentru că ni să arată nouă cele dintăi ușoare și dulci, pentru aceasta venim întru cele de a doua fără de voe prin necunoștință.

Deci de am fi voit din început a păzi poruncile, așa precum ne-am Botezat, nu am fi venit întru atâtea rele, și am fi avut trebuință de ostenele și de durerile pocăinții. Cu toate acestea, iarăși dacă vom voi, Darul al doilea a lui Dumnezeu, adecă pocăința, poate să ne aducă pre noi la frumuseța cea dintru început. Iară de nu ne grijim nici de aceasta, de nevoie precum dracii cei ce nu să pocăesc, în vecinica muncă mergem împreună cu dânșii, vrând mai vârtos, decât nevrând. Pentru că nu spre urgie ne-au zidit pre noi Dumnezeu, ci spre mântuire, ca bunătățile Lui priimindu-le cu mulțămire, și cu bună cunoștință să ne aflăm către făcătorul de bine. Însă lenea noastră despre cunoștința Darurilor Lui, întru trândăvie ne-au adus pre noi, și aceasta întru uitare ne-au trimis, dintru care necunoștința a împărțit întru noi. Iară când voim a pune început spre a ne întoarce de unde am căzut, de multă osteneală avem trebuință, pentru că nu voim a părăsi voile noastre, ci ni să pare împreună cu ale lui Dumnezeu, că vom putea face și pe ale noastre: care este cu neputință. Pentru că însuși Domnul au zis „nu fac voia mea, ci voia Tatălui meu celui ce m-au trimis pe mine“ (Ioan 6. 38)¹⁴. Măcar că o voe este a Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh, precum și o fire nedespărțită; Însă pentru noi acestea le-au grăit, și după voea trupului. Pentru că de nu să va înghiți trupul, și se va face omul tot purtându-să de Duhul lui Dumnezeu, nu face voea cea Dumnezească fără de silă. Iară când ar împărți Darul Duhului întru noi, atuncea nu de aceea a sa voe, ci orice s-ar face, voea lui Dumnezeu este. Atuncea pace avem, și Fii ai lui Dumnezeu se vor chema unii ca aceștia, fiindcă vocea Părintelui voesc, precum și Fiul lui Dumnezeu și Dumnezeu. Iară pre acestea cu neputință este a le afla cineva, afară de păzirea poruncilor, prin care tăere a toată dulceața, adecă a osăbitei voi, și a toată durerea care să face, pentru această răbdare să face. Pentru că din neînțelegere dulceața și durerea să nasc, precum mai înainte s-au grăit, și dintru acestea toată răutatea. De vreme că nebunul, iubitor de sineși este, și nu poate a fi iubitor de frate, nici iubitor de Dumnezeu, și nici are înfrânare, adecă a voilor celor ce-î plac lui; Nici răbdare a celor cu durere. Ci uneori adecă dobândind voea sa, crește într-însul dulceața și înălțarea; Iar alteori nedobândindu-o și pentru durerea aceștia tiranisindu-să, vine întru împuținare de suflet, și întru sugrumarea sufletului, care este logodire a ghenii.

¹⁴ *Sfânta Evanghelie după Ioan, 6, 38*: “Pentru că M-am coborât din cer, nu ca să fac voia Mea, ci voia Celui ce M-a trimis pe Mine”.

Iară din cunoștință, adecă din înțelegere, să naște înfrânarea și răbdarea. Pentru că cel înțelept, voea să își înfrânează, și suferă durerea cea pentru aceasta; Și de dulceți adecă ca pre un nevrednic pre sineși socotindu-să, să face bine cunoscător și mulțămitor către făcătorul de bine, temându-să nu cumva pentru bunătățile cele multe, pre care i le-au dăruit Dumnezeu în veacul de acum, să se păgubească în cel ce va să fie. Și așa prin înfrânare și pre celelalte fapte bune le lucrează, socotindu-să pre sineși dator întru toate. Și cât de puțin a răsplăti făcătorului de bine neafiând ceva, ci și pre faptele cele bune ca mai mare datorie le socotește: pentru că priimește și nu dă. Și aceasta numai că s-au învrednicit a mulțami lui Dumnezeu, și priimește mulțămirea lui, mai mare datorie o socotește, și petrece pururea mulțămind, toată bunătatea făcându-o, și pururea spre mai mult datornic pre sineși, și de desubtul tuturor să are smerit cugetând. Veselindu-să întru Dumnezeu cela ce îi face bine lui, și cu cutremur bucurându-să, și către Dumnezeasca și necăzuta dragoste viind, prin smerita cugetare; pre cele dureroase ca un vrednic le priimește, și mai vârtos și de mai multe decât cele ce îi vine asupra lui, vrednic pre sine să socotește, și să bucură pentru că puțin ceva s-au învrednicit a să necăji în veacul acesta, și măcar ușurare va priimi de muncile cele multe, pre care și le-au gătit luiși înainte în veacul cel viitor. Și pentru că întru aceasta cunoaște neputința sa, și nu să înalță, și că s-au învrednicit pre acestea a le cunoaște și a le suferi, din Darul lui Dumnezeu, vine întru dorire Dumnezească. Pentru că smerita cugetare naștere este a cunoștinții, iară cunoștința, naștere este a ispitelor. Cela ce a cunoscut pre sine, i să dă cunoștința tuturor. Și cela ce să supune lui Dumnezeu, supune lui și toată meșteșugirea cea trupească; Și după acestea i să vor supune lui toate, când ar împărți smerenia întru mădulările lui. Pentru că cela ce s-au cunoscut pre sine precum zic Sfinții Vasile și Grigorie, cum că în mijloc este a mărimei și a smereniei: ca cela ce are suflet gânditor, și ca cela ce are trup muritor și pământesc, nici odinioară nu să înalță, nici să desnădăjduește. Ci rușinându-să de înțelegătorul sufletul lui, despre toată cele prea urâte să întoarce, și neputința sa cunoscându-o, de toată înălțarea fuge.

Deci cela ce a cunoscut așa neputință, dintru ispitele cele multe ale patimilor, și ale celor sufletești, și ale celor trupești, acesta știe puterea lui Dumnezeu cea nemărginită, cum îi izbăvește pre cei smeriți care strigă către Dânsul din inimă, prin rugăciunea cea dureroasă. Și să face de aicea unuia ca acestuia rugăciunea ca o desfătare. Știind cum că fără de Dumnezeu nu poate să facă ceva, și de frică ca să nu cadă, să nevoește a să lipi de Dumnezeu; Și să minunează socotind, cum l-au izbăvit pre el Dumnezeu întru atâtea ispite și patimi, și mulțamește celui ce poate izbăvi, și împreună cu mulțămirea, smerenia și dragostea o priimește. Și nu cutează nicidecum a judeca pe cineva, cunoscând cum că cum i-au ajutat lui Dumnezeu, așa poate și tuturor a le ajuta când voește, precum zice Sfântul Macsim. Și poate că și puternic este cineva a să lupta cu multe patimi și a le birui, însă să are pre sineși cum că este neputincios, și pentru aceasta îndegrab i-au ajutat lui Dumnezeu, ca să nu piară desăvârșit sufletul lui. Și alte mai multe socotind cela ce își cunoaște neputința sa, petrece necăzut. Dar cu neputință este a veni cineva întru aceasta, de nu va pătimi ispite multe, și sufletești, și trupești; Și cu puterea lui Dumnezeu prin răbdare împuternicindu-să, ar deprinde iscusul. Iară unul ca acesta nu cutează nicidecum a-și face voea sa, fără de întrebarea celor iscușiți, nici înțelegere a alcătui. De vreme ce care este trebuința celui ce voește, nu spre a fi viu trupește, fără numai decât a să mântui sufletește, să facă ceva osăbit sau să gândească? Iară dacă cineva nu cunoaște care voe dator este a părăsi, și care înțelegere, ispitească tot lucrul și toată înțelegerea, prin depărtarea și ținerea aceștia, și ce fel de supărare aduce: și făcându-să adecă, dulceață; iar oprindu-să, durere rea este. Și dator este a o defăima pre aceasta mai înainte până a nu zăbovi, căci are a osteni (mult) spre a o birui pre aceasta, când ar simți vătămarea aceștiea.

Iară aceasta grăesc pentru tot lucrul și înțelegerea, fără de care adecă putem viețui trupește, și lui Dumnezeu bine a plăcea. De vreme ce obiceiul zăbovindu-să priimește puterea firii, și dacă nu-i

daî acestuia, adecă obiceiului, slăbește, și câte puțin pier. Pentru că orî pre obiceiul cel bun, orî pre cel rău, vremea știe a-l hrăni, precum se fac materiile. Pentru aceasta datorî suntem pre cel bun cu toată puterea a-l cugeta și a-l face, ca să vie deprinderea, și obiceiul singur de sine lucrează pre cea întâmplată, fără de osteneală; precum Părinții întru cele mici pre cele mari aș biruit. Pentru că cea ce nu să pleacă a avea pre cea de nevoie trebuință a trupului, ci pre aceasta o împinge, ca să călătorească calea cea strâmtă și necăjită, când întru iubirea de agonisală va veni? Pentru că nu numai agonisala cea multă este iubire de agonisală, ci orice ar avea cu împătımire, sau afară de trebuință, sau mai presus de trebuință. Pentru că mulți din Sfinții cei vechi, multă agonisală aveau adecă, și Avraam și Iov, și David, și alți mulți, dar nu era într-înșii împătımire; ci avea lucrurile ca pre ale lui Dumnezeu, și mai vârtos prin acelea li să părea a-î bine plăcea Lui. Iară Domnul prea desăvârșit fiind, și însuși înțelepciunea, aș tăiat și rădăcina. Pentru că nu numai bani, și averi a nu avea, pre cei ce îl urmează lui prin asemănare, prin cea desăvârșită bunătate i-aș învățat, ci nici suflet, adecă voe, sau înțelegerea sa. Și aceasta știind Părinții fugea de lume, ca de o împedecare către săvârșire. Și nu numai de lume, ci și de voile ei, pentru că nimenea dintr-înșii voea sa nu o aș făcut vre-odinioară. Ci unii adecă într-o supunere, ca în locul lui Hristos pre Părintele cel Duhovnicesc îl avea întru toată înțelegerea. Iară alții în pustie, și întru fugirea cea desăvârșită despre oameni, pre însuși Dumnezeu îl avea învățator, pentru carele și pre moartea cea după voire aș voit a o suferi. Iară alții calea cea Împărătească o aș ținut, adecă împreună cu unul sau doi liniștind bine, având unul pre altul sfetică bună, spre bună plăcerea lui Dumnezeu. Și câți din supunere după îndemnarea Părintească, aș fost rânduiți începători preste alți frați, ca întru supunere, așa petrecea, aș zămănturile Părinților lor păzându-le, și așa s-aș făcut toată apucare (întreprinderea) bună.

Însă acum de vreme ce nu voim, nici cei întru supunere, nici cei întru începătorie a părăsi voile sale, pentru aceasta nu vine nimenea întru sporire. Și de aceea aș rămas poate, dacă și este, fugirea de (lume) oameni, și de lucrurile cele lumești, ca să călătorească în calea cea bărbătească, și să linișteze cu unul sau cu doi, și poruncile lui Hristos să le cugete ziua și noaptea, și toată scriptura. Ca măcar din toate muștrându-să și de știință, și de luarea aminte a cetirii și a rugăciunii, să sosască cineva întru porunca cea dintâi, adecă întru frica lui Dumnezeu, care să face din credință, și din cugetarea Dumnezeștilor scripturi. Și prin aceasta întru plângere să vie, prin care întru celelalte porunci, precum aș zis Apostolul „Credința, nădejdea și dragostea“ (1 Cor. 13.13)¹⁵. Pentru că cea ce crede Domnului, să teme de muncă; Și cea ce să teme de muncă, păzește poruncile; Și cea ce păzește poruncile, suferă necazurile; Și cea ce rabdă necazurile, va avea nădejdea cea întru Dumnezeu; Și nădejdea despărțește pre minte de toată împătımirea, și de aceasta despărțită fiind, va avea dragostea cea spre Dumnezeu. Acestea oriunde ar voi cineva a le face, să mântuește. Iară liniștea ca o începătură a curățeniei sufletului fiind, și fără de osteneală toate poruncile le izvodește, celui ce înainte le voește. Fugî, zice, tacî, liniștește-te (s-aș zis Sfântul Arsenie), pentru că acestea sunt rădăcinile nepăcătuirii. Și iarăși: Fugî de oameni, și te vei mântui. Pentru că nu lasă vorbirele a vedea mintea, nici pre greșalele sale, nici vicleșugurile dracilor, ca să se păzască omul pre sineși; Nici iarăși facerile de bine ale lui Dumnezeu, și purtările de grijă, ca dintru acestea să câștige cunoștința lui Dumnezeu și smerenia.

Și pentru aceasta dator este cea ce voește a călători cale scurtă către Hristos, adecă nepătımirea, și cunoștința, și cu bucurie săvârșirea a o ajunge, nu pre aiurea adecă de-a dreapta sau de-a stânga, ci întru toată petrecerea sa, calea cea împărătească călătorească cu sânguire; fugind cu tărie și de prea întreceri și de lipsuri, ca de cele ce amândouă fac dulceață; Și nici cu mulțimea mâncărilor și a vorbirelor să-și întunece mintea, și cu răspândirile oarbă să o pregătească. Nici iarăși prin cea prea

¹⁵ *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 13, 13: “Și acum rămân acestea trei: credința, nădejdea, dragostea. Iar mai mare dintre acestea este dragostea”.

întinsă postire și privighere, să-și turbure mintea și cugetul. Ci pre cele șapte chipuri, pre cele trupești fapte grăesc, bine cu răbdare lucrându-le, ca în scară să se sue neconținut, pre cele șapte deodată fiindu-le, și călătorească către cea a năravului faptă, prin care Duhovniceștile vederi să daū de la Darul lui Dumnezeu celui ce crede, precum zice Domnul (Mar. 9.23¹⁶; Ioan 7.38¹⁷) Și cum că „toată scriptura de Dumnezeu însuflată și folositoare este“ (2Tim. 3.16)¹⁸: Și cum că nu poate cineva să împedece pre cea ce voește să se mântuiască, nici are altul spre noi stăpânire, fără numai singur Dumnezeu carele ne-a zidit, Carele și gata este spre ajutor și acoperământ despre toată ispita celor ce strigă către Dânsul, și voesc a face Sfânta Lui voe. Pentru că fără de Dânsul, nu poate cineva nicidecum bine a face, nici rău a pătimi fără de voe, dacă nu El însuși sloboade spre a pedepsi pre cel ce greșăște, și să mântuiască sufletul lui. Și cum că lucrurile cele rele adecă ale noastre sunt, din trândăviea noastră făcându-să, și din lucrarea dracilor. Iar toată cunoștința, și bunătatea, și puterea, Darul ale lui Dumnezeu sunt, precum și celelalte toate. Și cum că după Dar „aū dat stăpânire tuturor, Fii ai lui Dumnezeu a să face“ (Ioan 1.12)¹⁹, prin păzirea Dumnezeștilor porunci. Și cum că singure poruncile mai vârtos ne păzesc pre noi, și Dar al lui Dumnezeu sunt. Pentru că fără de Darul Lui, nici acestea nu putem a le păzi, și nu avem ce-i aduce Lui, fără numai credință și voire. Și cuprinzător, toate dogmele cele drepte, din credință adevărată, și din auzire fiindu-le, începe lucrarea nerășchirată, ca întru o școală învățăturile, așa cu sânguință pre cele înainte grăite șapte fapte trupești, cu lucrul a le deprinde, care sunt acestea:

*Arătare trebuincioasă și înfrumusețată
pentru cele șapte fapte trupești*

ÎNTĂI, LINIȘTEA, adecă petrecerea cea fără de grijă, care depărtează de toată grija cea lumească, ca să poate prin depărtarea oamenilor și a grijilor, a fugi de turburare; și de cea ce umblă ca un Leu împrejur răcnind, și caută pre cine să înghiță“ (1Pet. 5.8)²⁰, pre vorbirele și grijele vieții. Și ca numai o grijă să aibă, cum să placă lui Dumnezeu, și sufletul neosândit în ceasul morții să-l facă, și cu toată indeletnicirea să deprinză furările dracilor, și greșalele sale cele ce să fac mai presus de năsipul mării, și ca praful cu suptirăteaa, de cei mulți necunoscându-să. Și plângând de-a pururea adecă pre firea omenească, să mânăște, însă să mângâie de la Dumnezeu, ca un bine cunoscător făcându-să. Și să mângâie, pentru că aū ajuns să vadă cele ce nu nădăjduia să le vadă vreodinioară afară de chilie petrecând. Și cunoscând neputința sa și puterea lui Dumnezeu, să teme și nădăjduiește, și nici îndrăznind să cadă din cunoștință, nici uitând iubirea de oameni a lui Dumnezeu să se desnădăjduiească, măcar orice i s-ar întâmpla lui.

A doua, postire cu măsură, adecă odată a mânca în fiecare zi, și a nu să satura: Dintru proaste hrană un chip, din cele ce să află fără de grijă, pre care nu le poștește sufletul, fără numai de nu undeva nu este alta, ca îndrăcirea pântecelui, și îndrăcirea gâtului, și pofta să o biruească și fără de grijă să petreacă. Și împreună, ca nu și de chip a oarecărora să se depărteze cu totul, lepădate făcând rău, pre

¹⁶ Sfânta Evanghelie după Marcu, 9, 23: “Iar Iisus i-a zis: De poți crede, toate sunt cu puțință celui ce crede”.

¹⁷ Sfânta Evanghelie după Ioan, 7, 38: “Cel ce crede în Mine, precum a zis Scriptura: râuri de apă vie vor curge din pântecul lui”.

¹⁸ Epistola a doua către Timotei a Sfântului Apostol Pavel, 3, 16: “Toată Scriptura este însuflată de Dumnezeu și de folos este spre învățură, spre mustrare, spre îndreptare, spre înțeleptirea cea întru dreptate”.

¹⁹ Sfânta Evanghelie după Ioan, 1, 12: “Și celor câți L-au primit, care cred în numele Lui, le-a dat putere ca să se facă fii ai lui Dumnezeu”.

²⁰ Întâia Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Petru, 5, 8: “Fiți treji, privegheați. Potrivnicul vostru, diavolul, umblă, răcnind ca un leu, căutând pe cine să înghiță”.

cele ce foarte bune s-au făcut de la Dumnezeu; Nicî iarăși sub una pre toate să le înghiță, fără de ținare și cu iubire de dulceață. Ci un chip în fieștecare zi, câte una mâncând cu înfrânare, pre toate întru slava lui Dumnezeu să le uneltească, de nici una depărtându-să, precum fac prea blestemații Eretici, ca un rău. Iară vinul în vreme, Pentru că întru bătrâneță, și întru neputință (boale), și la frig trebuitor este foarte, însă și atuncea puțin; Iară întru tinereță și ferbințală, și sănătate, apa este mai bună; însă și aceasta puțină cu toată puterea, pentru că însătoșarea, mai bună este decât toate faptele cele trupești.

179 A treia, privighere cu măsură, adecă jumătate de noapte spre somn a o avea, și jumătate întru cântarea Psalmilor, și întru rugăciune, și întru suspinuri, și întru lacrimi. Că prin postirea și privigherea cea cu măsură, trupul adecă bine plecat sufletului să se facă, și sănătos, și spre tot lucrul bun gata, iară sufletul bărbăție și luminare să priimească, spre a vedea și a face cele bune, și cele ce să cuvin.

A patra, cântarea de Psalmi, adecă rugăciunea trupească, prin Psalmi și prin plecările genunchilor. Ca să se chinuească trupul, și să se smerească sufletul, și să fugă dracii vrăjmașii noștri, și să vie împreună ajutători Îngerii, și va cunoaște omul de unde priimește ajutor, nu cumva necunoscând să se înalțe, pârându-i-să că ale sale sunt lucrurile, și lăsat să se facă de al Dumnezeu spre a-și cunoaște neputința sa.

A cincea, Rugăciunea Duhovnicească, prin minte făcându-să, care depărtează de toată gândirea, și întru cele ce să grăesc stând mintea, și căzând către Dumnezeu cu înfrângerii negrăite, caută singur Dumnezeasca voe a să face, întru toate apucările și înțălegerile sale; Nicîdecum priimind gând, sau închipuire, sau formă, sau lumină, sau foc, sau altceva cu totul. Ci ca ceea ce lângă Dumnezeu să vede, și cu El singur vorbește. Pentru că aceasta este rugăciunea cea curată, care să cuvine încă celui lucrător; Iar văzătorului, altele mai mari decât acestea.

A șasea, cetirea întru cuvintele și întru viețile Părinților; Nicîdecum pentru dogme streine, sau pentru altele oarecare auzind, și mai ales Ereticești; Ca să se deprinză din Dumnezeștile scripturi, și din socoteala Părinților, cum să biruească patimile, și să câștige bunătățile; și ca să se umple mintea lui de cuvintele Sfântului Duh, și să uite pre cele mai dinainte necuvioase graiuri și înțălegeri, care le-au auzit afară de chilie fiind. Și ca prin vorbirea cea multă a rugăciunii și a cetirii, să vie spre a cugeta cugetări bune. Pentru că rugăciunea să ajutorează despre cetirea întru liniște, și cetirea despre rugăciunea cea curată, când cineva va lua aminte celor ce să grăesc, și nu cu nebăgare de samă ar ceti sau ar cânta; Ci cu multă socoteală a celor ce să grăesc, deși nicîdecum nu poate să înțăleagă precum să cuvine puterea lor, dintru întunecarea patimilor. Măcar din părere sau mândrie ne înșălăm de multe ori, și mai ales celor ce li să pare cum că au pre înțălepiciunea lumii aceștia, neștiind cum că avem trebuință de cunoștința cea lucrătoare, spre a înțălege pre acestea. Și nu din auzire numai să folosește cela ce voește a deprinde cunoștința lui Dumnezeu; Pentru că alta este auzirea, și alta fapta. Căci ca precum dintru singură auzirea nu poate cineva a să face meșter, ci dintru a face și a vedea, și multe a greși, și a să îndrepta de la cei iscușiți, și prin răbdare și prin tăcerea voilor sale, și prin îndelungare de vreme, vine întru deprinderea meșteșugului. Așa și cunoștința cea Duhovnicească, nu vine numai din singură cugetarea, ci de la Dumnezeu după Dar să dă celor ce smerit cugetă. Pentru că cela ce cetește scripturile, și poate despre o parte i să pare a cunoaște, nimic nu este minunat, mai ales dacă ar fi lucrător; Dar nicî iarăși cunoștința lui Dumnezeu are unul ca acesta, ci auzind numai cuvintele celor ce au cunoștința, Întrucât cei ce au scris adecă aveau de multe ori cunoștința lui Dumnezeu, precum Prorocii, iară acesta nu încă. Dar și eș așiderea din Dumnezeștile scripturi adunând, și nu de la Duhul învrednicindu-mă a auzi, ci de la cei ce auzea, de la aceea am auzit, precum oarecare pentru oareșicare cetate, sau om auzind de la cei ce știu pre acestea.

A șaptea, întrebarea celor iscușiți, pentru tot cuvântul și apucarea. Pentru ca nu din neiscușință și plăcerea de sineși, alta în locul alteia înțălegând și făcând careva, să rătăcească de multe ori, și

întru părerea sa să cadă, părându-i-să a ști precum să cuvine, nimic știind nicădecum, după Apostolul (1Corin.8.2) ²¹. Apoi după aceste șapte fapte trupești, răbdare să cuvine a avea, a tuturor celor ce îi vin asupra, pre care va Dumnezeu a slobozi spre deprinderea, iscusința și cunoștința neputinții sale. Și nici a îndrăsni, nici a să desnădăjdui, orișice i s-ar întâmpla lui bine sau rău. Și despre tot visul, și despre tot lucrul deșert și cuvântul, dator este a să întoarce de-a pururea. Și a cugeta Numele lui Dumnezeu mai mult decât a răsufli, în toată vremea, și locul, și lucrul, și a cădea către Dânsul din suflet, adunând pre minte din toate înțelegerile lumii, și numai singură voea lui Dumnezeu căutând a să face. Și atuncea începe mintea a vedea greșalele sale ca năsipul Mării, și aceasta este începătura luminării sufletului, și semn al săvârșirii lui. Și prost să face sufletul, zdrobit, și inima smerită, și să socotește pre sine dedesubtul tuturor întru adevăr; și începe a înțelege adecă facerile de bine ale lui Dumnezeu, și pre cele osăbite și cuprinzătoare care să află în Dumnezeieștile scripturi, și pre greșalele noastre. Și păzește poruncile întru cunoștință, întru cea dintâi și pre celelalte; De vreme ce Domnul ca o scară le-a pus pre acestea, și nu poate cineva a pași peste una, și întru ceilaltă a vei vre-odinioară, și ca pre o treptișoară, așa dintru cea dintâi, în cea de a doua, și dintru aceasta în cea de a treia, până ce ar face Dumnezeu pe om, după Darul celui ce le-a dăruit pre acestea, celor ce le voesc.

*Cum cei ce voesc a păzi poruncile,
trebuie a începe cu frica lui Dumnezeu,
ca să nu cază în prăpastie*

IARĂ DACĂ cineva voește înainte a apuca, spre acestea arate mai mult sărguința (spre împlinirea poruncilor), și nu de pre aiurea, de vreme ce întru adâncime, iar mai vartos întru prăpastie va a cădea. Pentru că precum cele șapte Daruri ale Duhului, dacă nu va începe cineva din frică, nu poate a să sui spre celelalte vre odinioară, așa și întru fericirile Domnului. Fiindcă: „Începătura Înțelepciunii, zice David, este frica Domnului“ (Ps. 110.9) ²². Iară alt Proroc mai de sus grăind pentru acestea, a zis „Duhul înțelepciunii, și al priceperii, Duhului sfatului și al tăriei, Duhul cunoștinții, și al dragostii, Duhul fricii lui Dumnezeu (Is. 11.2) ²³ Și Domnul de la frică a început a învăța, zicând:

„Feriți cei săraci cu Duhul“ (Mat. 5.3) ²⁴ adecă, a să face cineva cutremurat de frica lui Dumnezeu, având negrăită zdrobire a sufletului. Pentru că ca o temelie a pus Domnul porunca aceasta, cunoscând cum că afară de aceasta, măcar în Cer cineva de ar petrece, nu să folosește având mândria, prin care Dieavolul, Adam, și alți mulți a căzut. Și pentru aceasta dator este cela ce voește a păzi pre cea dintâi poruncă, adecă frica precum s-a grăit, întru îndeletnicire multă cu luare aminte, a cugeta pre întâmplările vieții cele mai înainte scrise, și care covârșesc toată măsura, și facerile de bine ale lui Dumnezeu cele nemăsurate și neurmate, și câte a făcut și face cu noi, prin văzute și nevăzute, și porunci și dogme, și înfricoșări și făgăduințe, păzându-ne, hrânindu-ne, ocărnuindu-ne, vii făcându-ne, izbăvindu-ne de vrăjmași văzuți și nevăzuți; Boalele pre care le aduce nerânduiala noastră, vindecările prin rugăciunile și solirile Sfinților Lui, asupra păcatelor noastre, și a păgânătăților, și a fărădelegilor, îndelung răbdând pururea, câte am făcut și facem, și

²¹ *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 8, 2: “Iar dacă i se pare cuiva că cunoaște ceva, încă n-a cunoscut cum trebuie să cunoască”.

²² *Psalmii*, 110, 9: “Nu va locui în casa mea cel mândru; cel ce grăiește nedreptăți nu va sta înaintea ochilor mei”.

²³ *Isaia*, 11, 2: “Și se va odihni peste El Duhul lui Dumnezeu, duhul înțelepciunii și al înțelegerii, duhul sfatului și al tăriei, duhul cunoștinței și al buneii credințe”.

²⁴ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 5, 3: “Feriți cei săraci cu duhul, căci a lor e împărăția cerurilor”.

vom face, dintru care ne-aū izbăvit pre noi Darul Lui. Și cât îl mâniem pre Dânsul cu lucrul, cu cuvântul și cu gândul. Și nu numai ne suferă pre noi, ci și mai cu mărime lucrează binele, prin Sineși, prin Îngeri, prin Scripturi, prin Drepti, și Proroci, și Apostoli, și Mucenici, și Învățători, și prin Cuvioșii Părinți. Și socotind adecă ale unora chinurile, iară ale altora nevoițele. Apoi minunându-să de împreună pogorârea Domnului nostru Iisus Hristos, de petrecerea Lui cea în lume, de prea Curatele Lui patimi, de Cruce, de moarte, de îngropare, de Înviere, de Înălțare, de Pogorârea Sfântului Duh, de minunile cele negrăite, care pururea și în fieștecă zi să fac: De Raiu, de cununii, de punerea de Fii, căriia ne-aū învrednicit pre noi, și de toate câte cuprinde Dumnezeasca scriptură; Și de mai multe gândind, să uimește adecă, înțelegând iubirea de oameni a lui Dumnezeu dar să cutremură și să minunează de îndelunga răbdare, și de suferirea Lui spre noi, și să măhnește de paguba care o aū pățimit firea noastră: Grăesc adecă, de nepățimirea cea cu chip Îngeresc, Raiul, și toate bunătățile dintru care am căzut, și întru care răutăți ne-am pogorât, grăesc adecă: în draci, în patimi, și în păcate, și să zdrobește cu sufletul pentru răutatea noastră, și pentru vicleană lucrarea dracilor.

*Pentru a doua poruncă,
și cum că din Frică să naște plânsul*

ȘI AȘA îi dăruște lui Dumnezeu pre fericitul plâns, adecă pre a doua poruncă, pentru că zice „Feriți cei ce plâng“ (Mat. 5. 4), adecă pre sineși și pre aproapele, din dragoste și cu împățimire a plângerii. Și să face precum cei ce plâng peste mort, dintru înțălegerile cele înfricoșate care să fac mai înainte de moarte, și după moarte; Văitându-să cu suspinuri dintru adâncul inimii și cu multe și amară și dureroase lacrimi, și negrăite plângeri. Și nici pentru o cinste și necinste are grijă, ci și pre singură viața o defaimă, și hrana o uită de multe ori din durerea inimii, și din plângerile cele de-a pururea.

Și așa Darul lui Dumnezeu și Maica cea de obște a tuturor, îi dăruște lui cu blândeța, și începătura urmării lui Hristos adecă pre a treia poruncă, precum zice Domnul „Feriți cei blânzi“ (Mat. 5. 5)²⁵. Și să face ca o peatră întărită și nicidecum clătită de vânt sau de valurile vieții; Ci de-a pururea întocmai să are, întru îndestulare și întru lipsire, întru lesnire și întru nelesnire, întru cinste și întru necinste, și prost: întru toată vremea și lucrul, cunoaște întru socoteală cum că toate trec, și cele dulci, și cele cu durere, și cum că cale este vieța aceasta, către veacul ce va să fie; Și cum că toate, măcar deși nu vom voi pre cele ce să fac, să fac cu noi, și în deșert ne turburăm și de cununa răbdării ne păgubim, și împotrivnicie arătăm voi lui Dumnezeu. De vreme ce toate câte Dumnezeu face sunt foarte bune (Fac. 1. 3)²⁶, măcar că noi nu cunoaștem. Pentru că „va povățui, zice, pre cei blânzi întru judecată“ (Ps. 24. 10)²⁷, și mai ales întru socoteala lucrurilor. Dar și în vremea mâniei unul ca acesta nu să turbură nicidecum, ci mai ales să bucură, ca cela ce a aflat vremea de câștig, și de filosofie. Socotind cum că fără de pricină, nu s-aū făcut ispita: ci, sau pre Dumnezeu, sau pre fratele, sau pre altul cineva aū măhnit mai înainte, întru cunoștință, sau întru necunoștință. Și cum că mai ales s-aū aflat pricină ertării sale, ca și prin răbdare să priimească ertăciune despre o parte a relexor sale celor multe. Și cum că „dacă nu va lăsa datoriile celuia ce îi este lui dator, nici Tatăl nu-î va lăsa Lui datoriile“ (Mat. 6. 15)²⁸; Și cum că nu este decât această poruncă mai grabnică spre lăsare, pentru că zice „Lăsați, și se va lăsa vouă“ (Luc. 6. 37)²⁹. Și să bucură că s-aū învrednicit pre acestea

²⁵ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 5, 5: „Feriți cei blânzi, că aceia vor moșteni pământul“.

²⁶ *Facerea*, 1, 3: „Și a zis Dumnezeu: «Să fie lumină!» Și a fost lumină“.

²⁷ *Psalmii*, 24, 10: „Îndrepta-va pe cei blânzi la judecată, învăța-va pe cei blânzi căile Sale“.

²⁸ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 6, 15: „Iar de nu veți ierta oamenilor greșelele lor, nici Tatăl vostru nu vă va ierta greșelele voastre“.

²⁹ *Sfânta Evanghelie după Luca*, 6, 37: „Nu judecați și nu veți fi judecați“.

a le cunoaște și a le face, după urmarea lui Hristos blând prin darul poruncii făcându-să. Însă să mâhnește mai mult pentru fratele, că pentru ale sale păcate s-a uitat (fratele) de la vrăjmașul cel de obște, făcându-să doftorie spre vindecarea neputinții lui, de vreme ce toată ispita ca o vindecare să sloboadă de la Dumnezeu, spre vindecarea sufletului celui bolnav. Pentru că lăsare (ertare) dăruiește de cele ce mai înainte s-au făcut, și de cele de față, și împedecare a relelor celor ce vor să fie.

Deci nu are laudă nici Diavolul, nici cel ce ispitește, nici cel ce să ispitește. Fiindcă Diavolul adecă, vrednic este de urăciune, ca un făcător de rele, pentru că nu purtare de grijă având face aceasta. Iară cel ce ispitește, vrednic este de milă de la cel ce să ispitește, nu că din dragoste făcând (ispitire), ci pentru că este batjocorindu-să și chinuindu-să. Iară cel ce să ispitește, de la greșalele sale suferă necazurile, și nu pentru altul cineva, ca să aibă laudă; Pentru că nimenea este fără de păcat, Iară dacă și este, ceea ce este cu neputință, dar însă cu nădejdea plăților și cu frica muncilor suferă. Și aceștia adecă așa; Iară Dumnezeu ca unul ce nu are trebuință, și tuturor ocârmuitor de ceea ce folosește, vrednic este de mulțămire, pentru că și pre Diavolul, și răutățile oamenilor, îndelung răbdând, suferă răsplătind tot binele, și mai înainte de păcat, și după păcat celor ce să pocăesc. Deci toată socoteala deprinzând de la ce s-au învrednicit a să face păzitor al poruncii a treia, mai mult nu se va mai batjocori întru cunoștință sau întru necunoștință; Ci luând Darul smereniei, să socotește pre sine cum că este nimic. Pentru că blândețe este naștere a smereniei, iar aceasta este ușă a nepătimirii, și prin aceasta intră întru cea necăzută și desăvârșită dragoste, cea ce își cunoaște firea sa ce au fost mai înainte de a să face, și ce după moarte va fi. Pentru că omul nu este nimica, fără decât numai mică și degrab peritoare rea împuțiciune, și mai rău decât toată zidirea. Pentru că nici o zidire alta însuflețită sau neînsuflețită, au strămutat sfatul lui Dumnezeu vre-odinioară, Ci firea omenească, adecă ceea ce primește multă facere de bine, și mult întârâtă pre Dumnezeu de-a pururea.

Și așa să învrednicește de a patra poruncă, adecă de dorire către câștigarea faptelor bune. „fericiți, zice, cei ce flămânzesc și însetează de dreptate“ (Mat. 5. 6) ³⁰. Și să face ca acela ce flămânzește și însetează spre toată dreptatea, adecă spre fapta bună și trupească și a năravului, adecă sufletească. Pentru că dacă nu va gusta cineva din lucru, nu știe de ce să lipsește, zice Marele Vasile, iară cel ce a gustat mult dorește. Așa și cel ce a gustat din dulceața poruncilor, și știe cum că după puțin către urmarea lui Hristos îl duc pre el poruncile, mult dorește câștigarea celorlalte, întrucât pentru acestea, și moartea de multe ori o defaimă. Pentru că simțind puțin ceva din tainele lui Dumnezeu, cele ce sunt, ascunse întru Dumnezeștile scripturi, însetează mult spre a înțelege, și pre cât lua cunoștință, mai mult însetează, și arde, ca cel ce bea vâpae; Iară pentru că este tuturor necuprinsă Dumnezeirea, petrece însetoșând de-a pururea. decă precum sănătatea și boala la trup, așa și fapta bună și răutatea spre suflet, și cunoștința și necunoștința spre minte. Și pre cât cineva să grijește de blagocestie, adecă de faptă, pre atât mintea să luminează în cunoștință.

Și așa să învrednicește milii prin porunca a cincea, precum zice Domnul „Fericiți cei milostivi“ (Mat. 5. 7) ³¹. Iar milostiv este, cel ce miluește pre aproapele din cele ce însuși au luat de la Dumnezeu: Ori bani, ori bucate, ori vârtute, ori cuvânt spre folos, ori rugăciune, ori întru a suferi pre cei ce îl pecăjesc pre el, și prost: în ce fel îi este cu putință a-l milui pre cel ce are trebuință de dânsul, socotindu-să dator a fi. Pentru că mai mult au luat decât ceea ce i să cere, și pentru că s-au învrednicit precum Dumnezeu, milostiv a să chema (Luc. 6. 36) ³², și aceasta de la Hristos întru veacul cel de acum, și întru cel viitor înaintea a toată zidirea; Și pentru că prin fratele, Dumnezeu îl roagă pre dânsul, și dator Lui să face. Și fiindcă afară adecă de ceea ce să caută de la dânsul, poate

³⁰ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 5, 6: “Fericiți cei ce flămânzesc și însetează de dreptate, că aceia se vor sătura”.

³¹ *Idem*, 5, 7: “fericiți cei milostivi căci aceia se vor mântui”.

³² *Sfânta Evanghelie după Luca*, 6, 36: “Fiți milostivi, precum și Tatăl vostru este milostiv”.

săracul a trăi după Marele Vasile, însă afară de a milui după ceea ce îi este Lui cu puțință, nu poate a să mântui. Și de vreme ce pre firea sa nu voește a o milui, cum roagă pe Dumnezeu să-l miluească pre el? Și așa altele multe socotind, cel ce s-a învrednicit poruncilor, dă nu numai pre ale sale, ci și pre singur sufletul pentru aproapele. Pentru că aceasta este cea desăvârșită milostenie, precum adevă și Hristos pentru noi moarte a răbdat, tuturor puind pildă și chip, ca unul pentru altul să murim. Și nu numai pentru prietenii, ci și pentru vrăjmași, vremea chemând. Însă nu este de nevoie a avea lucru ca când spre a milui: aceasta mai ales este mare neputință; Ci, ca nicidecum având ceva a milui, îndurare să aibă spre toți, și din cele ce poate să ajute celor ce au trebuință, fără de patimă adevă spre lucrurile vieții făcându-să; Însă către oameni împreună pătimire a avea. Dar nici a învăța nu să cuvine pentru mărirea deșartă, celui ce nu cu lucrul mai întâi a arătat, ca când folosind adevă sufletele celor ce sunt neputincioși, și el mai ales mai presus decât aceea pre care i să părea a-i folosi, mai neputincios fiind. Pentru că tot lucrul, de vreme și de socoteală are trebuință, pentru ca nu afară de vreme, sau afară de uneltire, ceva să facă. Pentru că celui neputincios, mai bună este fugirea întru toate; Și necăștigarea după prea întrecere, mai bună este decât milostenia.

Deci prin neîmpătimire să învrednicește poruncii a șasea, precum zice Domnul „fericiți cei curați cu inima“ (Mat. 5. 8)³³, adevă, cei ce a îndreptat toată fapta cea bună după gândurile Sfinte, și a ajuns ca să vază lucrurile după fire. Și așa întru pacea gândurilor vine cineva, adevă cel ce să nevoește.

„Fericiți, zice, făcătorii de pace“ (Mat. 5. 9)³⁴, adevă cei ce fac pace sufletului și trupului, întru a supune pe trup Duhului, pentru ca să nu poftască mai mult trupul împotriva Duhului; Ci darul Duhului să împărătească în suflet, ducându-l, precum voește, și dăruindu-i Dumnezeasca cunoștință; Prin care poate unul ca acela a „suferi goniri, și dosădirea, și ocărârea pentru dreptate, și să bucură pentru că plata lui multă este în ceruri“ (Mat. 5. 10–12)³⁵. Pentru că toate fericirile, Dumnezeu după Dar, fac pre om: blând făcându-să, toată dreptatea dorindu-o, milostiv, fără de patimă, făcător de pace, suferind toată durerea cu bucurie, pentru dragostea lui Dumnezeu și a aproapelei. Întrucât Daruri sunt ale lui Dumnezeu, și datorii suntem mult a-i mulțami lui, pentru acestea și pentru dăruirile cele ce sunt puse, adevă pentru Împărția Cerurilor în veacul ce va să fie, și pentru mângâerea aceea, și umplerea de tot binele, și milă de la Dumnezeu: și pentru arătarea lui Dumnezeu, prin vederea tainelor celor ascunse întru Dumnezeștile scripturi și întru toate zidirele Lui, și pentru plata cea multă în Ceruri, urmare lui Hristos făcându-să pre pământ, și pentru fericirea fieștecării porunci, pentru cea prea desăvârșită bunătate, adevă pentru sfârșitul celor dorite. De vreme ce după Apostolul, însuși Dumnezeu este fericit, „lăcuind în lumină neapropieată“ (1 Tim. 6. 16)³⁶. Însă deși avem datorie a păzi, și mai ales păziți a fi de porunci, ci iubitorul de oameni Dumnezeu Dăruirile, și aici și acolo, le va dăru celui ce crede Lui.

Deci toate acestea dintru fericita plângere făcându-să, priimește mintea ușurare de patimi, împăcându-să cu Dumnezeu pentru păcatele sale, prin lacămile cele amară și multe, și împreună să răstignește cu Hristos gânditor, prin fapta cea bună cea spre îndreptarea vieții, adevă prin păzirea poruncilor precum s-au grăit, și prin păzirea celor cinci simțiri, ca nu afară de trebuință ceva să facă

³³ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 5, 8: „Fericiți cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu”.

³⁴ *Idem*, 5, 9: „Fericiți făcătorii de pace, căci aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema”.

³⁵ *Idem*, 5, 10-12:

“10. Fericiți cei prigoniti pentru dreptate, că a lor este împărăția cerurilor.

11. Fericiți veți fi voi când vă vor ocări și vă vor prigoni și vor zice tot cuvântul rău împotriva voastră, mințind din pricina Mea:

12. Bucurați-vă și vă veseliți, că plata voastră multă este în ceruri, căci așa au prigoni pe proocii cei dinainte de voi”.

³⁶ *Epistola Întâia către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, 6, 16: “Cel ce singur are nemurire și locuiește întru lumină neapropiată; pe Care nu L-a văzut nimeni dintre oameni, nici nu poate să-L vadă; a Căruia este cinstea și puterea veșnică. Amin!”.

cu totul. Iar pornirile cele necuvântătoare mintea fiindu-le, începe a înfrâna patimile cele împrejurul ei, zic mâniea și pofta. Și acum adecă mâniea sălbăticiindu-să, o încetează cu moliciunea poftii, iară acum cu asprimea mâniei, domolește pre poftă. Și viindu-și întru sineși mintea, cunoaște vrednicia sa, cum că singură de sine stăpânitoare este; și primește a vedea lucrurile după fire. Pentru că să deșchide ochiul cel stins, pre care l-au orbit Diavolul prin stăpânirea patimilor. Și să învrednicește omul împreună a să îngropa cu Hristos gânditor despre lucrurile lumii, și nu să fură mai mult de cea din afară bună închipuire; Ci vede aurul, argintul, pietrele cele scumpe, și cunoaște cum că din pământ sunt, precum celelalte neînsuflețite și lemne și pietri. Și pre om asemenea ca o putrejună și mică țărână în groapă după moarte fiind. Și pre toate cele frumoase ale vieții ca pre o nimica socotindu-le, schimbările acestora le vede de-a pururea cu multă sfătuire ceea ce să face din cunoștință, și să face mort lumii, și lumea moartă lui, lepădându-să de dânsa cu bucurie, și de aceea nu mai are silă, ci mai ales odihnă și nepățimire. Și așa prin curățenia sufletului, să învrednicește împreună cu Hristos a înviea gânditor, și primește vârtute spre a vedea fără de patimă și pre cele din afară frumuseți ale lucrurilor, și slăvește printr-însele pre cele ce au făcut toate. Și văzând puterea și Proniea lui Dumnezeu ce este întru toate celelalte zidiri, și bunătatea și înțelepciunea, după Apostolul (Rom. 1. 20) ³⁷, și tainile cele ascunse întru Dumnezeștile scripturi văzând, să învrednicește mintea înălțării împreună cu Hristos prin vederea zidirelor celor gânditoare, care este cunoștința tuturor puterilor celor gânditoare.

Deci înțelege din lacrimile cele multe ale priceperii și ale bucuriei, din cele văzute, pre cele nevăzute, din cele vremelnice, pre cele vecinice. Socotind cum că dacă vremelnica lume aceasta, care să grăește întru surgunecia și osândirea celor ce au călcat poruncile lui Dumnezeu, atâta este de bună, cu cât mai vărtos cele vecinice și nepricepute bunătați „cele ce au gătit Dumnezeu celor ce-L iubesc pre Dânsul“ (1 Cor. 2. 9) ³⁸, și dacă bunătațile acelea sunt nepricepute cu prea întrecere, cu cât Dumnezeu mai ales cel ce a făcut toate din nimic? Pentru că dacă s-ar îndeletnici cineva despre toate, și ar purta grijă de cele trupești și sufletești fapte, de cele ce să grăesc de la Părinți blagoceție; Și nu ar crede la tot visul și înțelegerea sa, care nu are mărturie din scripturi, și ar fugi de toată împreunarea deșartă, pentru ca nicidecum să auză, sau să cetească ceva deșert, și mai ales pentru eres: atunci să înmulțasc întru el lacrimile priceperii, și ale bucuriei, întrucât a le bea pre acelea pentru mulțimea lor. Și vine la cealaltă rugăciune, adecă întru cea curată, ceea ce să cuvîne văzătorului. Pentru că precum alte cetiri dator este a avea atunci, și alte lacrimi și rugăciune, așa și acum. De vreme ce întru vederi Duhovnicești au venit mintea, pentru aceasta dator este de acum a ceti întru toate Dumnezeștile scripturi, ca netemându-se de graiurile cele cu anevoe socotite ale scripturii, precum lucrătorii încă și neputincioși pentru necunoștința. Iară pentru că s-au zăbovit el și să nevoeste pentru faptele cele trupești și ale năravului, împreună s-au răstignit cu Hristos și împreună s-au îngropat prin cunoștința lucrurilor, și cu firea și cu schimbarea, și s-au sculat prin nepățimire și prin cunoștința tainilor lui Dumnezeu, acelor întru zidirele Lui ceste simțite, dintre care împreună cu Dânsul la cele mai presus de lume s-au suit, prin cunoștința celor gânditoare, și a tainilor celor ascunse întru Dumnezeștile scripturi. Din frică, întru blagoceție, dintru care este cunoștința, prin care esă sfatul, adecă socoteala, dintru care este puterea, prin care esă priceperea și vine întru înțelepciune. Pentru că prin toate faptele cele înainte grăite și vederi, să învrednicește de rugăciunea cea curată și desăvârșit, din ceea ce să face din pace, și din dragostea lui Dumnezeu, și întră întru sălășluirea Sfântului Duh. Și aceasta este ceea ce să grăește: Câștigă pre Dumnezeu întru sine, și

³⁷ *Epistola către Romani a Sfântului Apotol Pavel*, 1, 20: “Cele nevăzute ale Lui se văd de la facerea lumii, înțelegându-se din fapuri, adică veșnica lui putere și dumnezeire, așa ca ei să fie fără cuvânt de apărare”.

³⁸ *Întăia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apotol Pavel*, 2, 9: “Ci precum este scris: «Cele ce ochiul n-a văzut și urechea n-a auzit, și la inima omului nu s-au suit, pe acestea le-a gătit Dumnezeu celor ce-L iubesc pe El”.

înăluntru arătarea și înăluntru sălășluirea lui Dumnezeu, precum au zis Sfântul Ioan Gură de Aur, întru a să face trup și suflet, după cea prin puțință, precum a lui Hristos fără de păcat. Și minte a lui Hristos are, pentru a înțelege cu Darul și cu înțelepciunea Duhului, ceea ce este cunoștința lucrurilor celor Dumnezești și omenești.

Despre cele patru fapte bune ale sufletului

ÎARĂ CHIPURI ale înțelepciunii sunt patru: Înțelegerea, adecă cunoștința acelor ce să cuvin a le face, și a celor ce a nu le face, și deșteptarea minții. Întreaga înțelepciune, adecă întreaga a să face înțelegerea, întru cât să poată a ține pre sineși, afară de lucru, și de cuvânt, și de gând care nu place lui Dumnezeu. Bărbăție, adecă vârtute și așteptare întru durerile și ispitele cele după Dumnezeu. Dreptate, adecă împărțirea, care dă tuturor acestora cea deopotrivă. Iară aceste patru sobornicești fapte bune, să nasc adecă din cele trei puteri ale sufletului, așa: Din cea gânditoare adecă din minte, două: înțelegerea și Dreptatea, adecă socoteala. Iară din cea poftitoare, întreaga înțelepciune, și din cea iușoasă, Bărbăția. Și în mijloc primește fieștecare, de la două patimi, afară de fire. Înțelegerea, sus adecă, dintru a înțelege mai presus; iară jos, dintru neînțelegerea. Întreaga înțelepciune, sus adecă, dintru împetrire; iară jos, dintru neînfrânare. Bărbăția, sus adecă, dintru obrăznicie; iară jos, dintru temere. Dreptatea, sus adecă, dintru mai puțină avere; iară jos, dintru mai multă avere. Și aceste patru adecă, sunt chip ale celui Ceresc; iară cele opt, chip al celui pământesc. Iară aceste toate cu de-adinsul le cunoaște adecă Dumnezeu, precum și pre cele întâi făcute, și pre cele ce sunt de față, și pre cele ce vor să fie. Iară din parte, cele ce după Darul lui Dumnezeu cu lucru le-au învățat de la Dânsul, și s-au învrednicit a să face după chipul și asemănarea Lui. Pentru că cela ce grăește a ști precum să cuvine din singură auzirea, au mințit; Pentru că mintea omului, nu poate fără de ducător de mână, în cer a să sui vreodinioară; Nicî iarăși nesuindu-să și nevăzând, a zice ceva celui ce n-au văzut. Ci dacă ceva de la scriptură aude, pre aceste singure este dator a le grăi dintru auzire cu bună cunoștință, și a mărturisi pre Părintele cuvântului, precum au zis Marele Vasilie. Și nu pârându-i-să a avea cunoștință, petrece mai rău decât necunosătorul, pentru că a i să părea, nu lasă să se facă ceea ce să pare, zice Sfântul Macsim. Pentru că este necunoștință lăudată, precum zice cel cu Gura de Aur, adecă când cineva întru cunoștință ar cunoaște, cum că nu cunoaște. Și este necunoștință, departe de toată necunoștință: când ar cunoaște cineva cum că nu cunoaște. Însă este și cunoștință mincinoasă cu numirea, când i s-ar părea cuivași a ști, „nimica știind“ dupre cum zice Apostolul (1 Cor. 8. 2)³⁹.

Pentru cunoștința cea lucrătoare

ESTE CUNOȘTINȚĂ adevărată, și este necunoștință cu totul; însă mai bună este decât toate, cunoștința cea prin lucrare. De vreme ce, ce să folosește omul, dacă toată cunoștința ar avea, și mai cu seamă al lua-o de la Dumnezeu, dupre Dar, precum Solomon, – care este cu neputință unul ca acesta altul a să face vreodinioară –, și a merge întru munca vecinică? iar nu din lucruri și din credință adevărată, adeverire luând prin mărturisirea științii, cum că să slobozește de munca ceea ce va să fie, întru a nu-l defăima pre el, cum că s-au lenevit ceva din cele ce sunt cu datorie lui după puțință, precum zice Teologul? „Dacă nu ne-ar defăima pre noi inima noastră, îndrăzneală avem

³⁹ *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel, 8, 2:* “Iar dacă i se pare cuiva că cunoaște ceva, încă n-a cunoscut cum trebuie să cunoască”.

către Dumnezeu ș.c.l.“ (1 Ioan. 3. 21)⁴⁰. Ci însă precum zice Sfântul Nil, cum că și știința aceasta n-au mințit, prin întunecarea patimilor dosădită fiind, precum zice cel al Scării. Pentru că dacă singur viclesugul obicinuieste a întuneca pe minte, zice Marele Vasilie, și părerea oarbă o face, și nu lasă a să face ceea ce ni să pare, ce dar vom zice pentru cei ce slujesc patimilor, dacă li s-ar părea a avea știință curată? Și mai ales văzând pre Apostolul Pavel carele avea pre Hristos întru sine, cu lucrul și cu cuvântul, grăind „cum că nimic întru însumi știu, greșind adecă, ci nu întru aceasta m-am îndreptat?“ (1 Cor. 4. 4)⁴¹. Pentru că dintru multa nesimțire ni să pare celor mulți, cum că suntem ceva nimica fiind. Ci „când, zice Apostolul, ar grăi a avea pace, atuncea le vine peirea“ (1 Tes. 5. 3)⁴². de vreme ce nu avea pace, ci grăia, socotind pace a avea, zice cel cu Gura de Aur, dintru multa nesimțire. Și precum scrie Sfântul Iacov, fratele lui Dumnezeu pentru unii ca aceștia „cum că uitătorii făcându-să de păcatele sale“ (Iac. 1. 25)⁴³. Neștiindu-să pre sineși dintru cei mândri, mulți zice cel al Scării, nepătimire părăndu-li-să a avea, și celelalte.

Deci și eu de cei trei urieași ai Diavolului, pentru care au scris Sfântul Marco Pustnicul, ca unul ce de la dânsule sunt ținut pururea, și temându-mă nu cumva neștiind a mea măsură, mă voi află afară din calea cea dreaptă, precum zice Sfântul Isac, această de față împreună adunare o am scris. Pentru că cela ce urăște muștrarea, patimă a însemnat, adecă pre cea a mândriei zice cel al Scării. Iară cela ce aleargă, de legătură să slobozește. Și Solomon a zis „neînțălegătorului celu ce a întrebat pentru înțălepciune, înțălepciune i să va socoti lui“ (Pil. 17. 28)⁴⁴. Pentru aceasta și numirele cărților și ale Sfinților le pusei la început, pentru ca nu după fieștecare graiū grăindu-l al cui este, să se îndelungească cuvântul. Pentru că Sfinții Părinți graiurile Dumnezeștilor scripturii, precum zic de multe ori le-au scris, precum Grigorie Teologul pre ale lui Solomon, și ceilalți, și precum puitorul de cuvânt Simeon Matafrast au zis pentru cel cu Gura de Aur, cum că nebulie este, graiurile aceluia a le lăsa, și pre ale mele a le grăi, măcar că putea, pentru că dintru același Duh Sfânt, toți au luat. Însă unele le numesc adecă a cui este zicerea, ca înfrumusețându-să, pentru smerenie înainte cinstind graiurile scripturilor; Iar altele nenumite lăsându-le, pentru mulțimea, ca nu spre lungime multă să vie ceea ce să zice.

*Cum că faptele trupești
sunt unelte celor sufletești*

DAR DE VREME CE mai bună este cea mai deasă aducere aminte, iată cele mai multe dintru cele grăite, voiți începe a le spune. Și cum că nu sunt ale mele acestea, ci graiuri și socotiri, și ale Sfinților Bărbați, și ale Dumnezeștilor scripturii. Pentru că grăește Damaschin, cum că faptele bune cele trupești, și mai ales uneltele faptelor bune, de nevoie adecă sunt, când cineva întru smerenie și cunoștință Dumnezească le-ar trece pre dânsule; De vreme ce fără de acestea, nu să fac nici faptele

⁴⁰ *Întâia Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Ioan*, 3, 21: “Iubiților, dacă inima noastră nu se osândește, avem îndrăznire către Dumnezeu”.

⁴¹ *Epistola întâia către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 4, 4: “Căci nu mă știu vinovat cu nimic, dar nu întru aceasta m-am îndreptat. Cel care mă judecă pe mine este Domnul”.

⁴² *Epistola întâia către Tesaloniceni a Sfântului Apostol Pavel*, 5, 3: “Atunci când vor zice: pace și liniște, atunci, fără de veste, va veni peste ei pieirea, ca și durerile peste cea însărcinată, și scăpare nu vor avea”.

⁴³ *Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Iacov*, 1, 25: “Cine s-a uitat, însă, de aproape în legea cea desăvârșită a libertății și a stăruit în ea, făcându-se nu ascultător care uită, ci împlinitor al lucrului, acela fericit va fi în lucrarea sa”.

⁴⁴ *Pildele lui Solomon*, 17, 28 (trimitere eronată 17, 29 în mss.): “Chiar și nebunul când tace trece drept înțelept; când închide gura este asemenea unui om cuminte”.

cele bune sufletești. Iară de nu așa, ci singure de sine, nimic nu folosesc; Căci precum nici pomii fără de roadă așa, nici fără de îndeletnicire și de voință, poate cineva cu meșteșugire și cu întărire a învăța meșteșug vreodinioară. Deci pentru aceasta cu lucrarea, trebuință avem și de cunoștință, și prin toate, de îndeletnicirea cea fără de care nu poate cineva vre-odinioară să câștige faptă bună. Și cela ce s-a învrednicit adecă cu totul și de-a pururea a să îndeletnici, pre cea desăvârșit bunătate aū dobândit. Iar carele nu așa, măcar despre o parte să nu să lenevească. Însă fericiți sunt cei ce să îndeletnicesc cu totul, orî întru a să supune cuiva și lucrător și liniștit după cuvânt, orî întru liniște și fără de grijă despre toate, împreună a să supune voii cei Dumnezești, cu de-adinsul și cu sfătuirea celor iscușiți, întru toată apucătura, și cuvântul, și înțelegerea: Care voesc mai ales să ajungă fără de osteneală la nepătimire și cunoștină Dumnezească, prin îndeletnicirea cea întregă după Dumnezeu, precum însuși Domnul aū zis prin Prorocul ce zice: „Îndeletniciți-vă și cunoașteți că Eu sunt Dumnezeu“ (Psalm 45. 10) ⁴⁵.

Iară oamenii cei viețuitoari cei ce sunt în lume grăesc, și cei ca când Călugări, măcar despre o parte să ne îndeletnicim, precum Dreptii cei de demult, spre a cerca pre ticălosul suflet, mai înainte de moarte, și îndreptare sau smerenie lui a-i pricinui, și nu desăvârșită pierzare, prin cea cu totul necunoștință, și prin greșalele cele întru necunoștință și cunoștință. Pentru că David era Împărat, însă în fieștecare zi și noapte își uda așternutul lui cu lacrămile (Ps. 6. 6) ⁴⁶ dintru simțirea Dumnezești frici, precum zice întru Iov „Cutremuratu-s-aū periî mei, și celalalte“ (Iov. 4. 14) ⁴⁷. decă și noi, măcar o parte a zilei și a nopții, precum cei viețuitoari să ne îndeletnicim, și să vedem ce vom răspunde Dreptului Judecător, întru înfricoșata ziua judecării? Și să ne grijim pentru aceasta mai ales, adecă pentru nevoia fricii muncilor celor vecinice, iar nu pentru aceea cum aū a vieții săracii, și cum a să îmbogăți iubitorii de argint; și nu toată grija noastră întru lucrurile ceste lumești să o facem cu neînțelegere, precum zice cel cu Gura de Aur. Cum că a lucra adecă să cuvine, ci însă nu a ne griji și a ne jertfi pentru multe, precum aū zis Domnul către Marta (Luc. 10. 41) ⁴⁸. de vreme ce grijile vieții, nu lasă pre cineva să se grijască pentru sufletul său, și să cunoască cum este, precum cela ce să îndeletnicește și ia aminte de sine, precum zice în Lege „Ia aminte de sine ș.c.l.“ (2 Lege 15. 9) ⁴⁹ Și pentru această zicere. aū scris Marele Vasileie cuvânt vrednic de minune, și plin de toată înțelepciunea.

*Cum că cu neputință este a ne mântui
fără de păzirea minții cea cu de-adinsul*

IARĂ FĂRĂ DE luarea aminte și deșteptarea minții, este cu neputință a ne mântui, și a ne izbăvi de Diavolul, de cela ce „ca un Leu răcnind umblă împrejur și caută pre cine să înghită“ (1 Pet. 5. 8) ⁵⁰ precum zice Damaschin. Pentru aceasta mai ales grăia Domnul către Ucenicii săi „privigheați

⁴⁵ Psalmii, 45, 10: “Opriti-vă și cunoașteți că Eu sunt Dumnezeu, înălța-mă-voi pe pământ”.

⁴⁶ Idem, 6, 6: “Ostenit-am întru suspinul meu, spăla-voi în fiecare noapte patul meu, cu lacrimile mele așternutul meu voi uda”.

⁴⁷ Cartea lui Iov, 4, 14: “Cutremur m-a apucat și fiori mi-au scuturat toate oasele”.

⁴⁸ Sfânta Evanghelie după Luca, 10, 41: “Și răspunzând, Domnul i-a zis: Mario, Mario, te îngrijești și pentru multe te silești”.

⁴⁹ Deuteronomul, 15, 9: “Păzește-te să nu intre în inima ta gândul nelegiuit și să zici: Se apropie anul al șaptelea, anul iertării; și să nu se facă din pricina aceasta ochiul tău nemilostiv către fratele tău cel sărac și să-l treci cu vederea; că acela va striga împotriva ta către Domnul și va fi asupra ta păcat mare”.

⁵⁰ Întâia Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Petru, 5, 8: “Fiți treji, privegheați. Potrivnicul vostru, diavolul, umblă, răcnind ca un leu, căutând pe cine să înghită”.

⁵¹ Sfânta Evanghelie după Marcu, 13, 33: “Luați aminte, privegheați și vă rugați, că nu știți când va fi acea vreme”.

înainte vestindu-ne, pentru ca gătiți să fim spre răspuns priimit, care să face din lucrări și din luarea aminte. De vreme ce dracii adevă, precum zice Sfântul Ilarion, nematerialnici fiind și fără de somn, toată grija avându-o pentru ca să ne lupte pre noi, și să pearză sufletele noastre, prin cuvânt, și prin lucru, și prin gând. Iară noi nu așa: Ci uneori adevă ne grijim pentru desfătare și pentru slavă trecătoare, iară alteori pentru lucruri lumești, și pentru alte multe de-a pururea, și nici măcar ceva parte voim a avea spre a cerca vieța noastră, ca dintru aceasta să poată priimi mintea obicinuința, și fără de îndeletnicire de multe ori a lua aminte de sineși, și să ne păzească pre noi de cursele vrăjmașului.

„Ia aminte de sine, că prin mijlocul a multe curse treci, zice Solomon“ (Sir. 9. 18)⁵²; pentru care au scris cel cu Gura de Aur, luminând ce sunt aceste curse, cu multă adevărire și înțelepciune prea deplin. Iară Domnul vrând a tăia toată grija, și pre singura hrană și îmbrăcăminte ne-au poruncit a o defăima (Mat. 6. 34)⁵³, pentru ca o grijă să avem, adevă cum să ne mântuim ca o căprioară din laț, și ca o pasăre din cursă; Și pentru ca să ajungem întru vederea cea iute a dobitocului acestuia, și întru zburarea cea înaltă a păsării prin negrijă. Și cea minunată adevă, ca Împărat fiind Solomon grăia acestea, și Părintele acestuia asemenea grăind și făcând. Și cu atâta luare aminte și multe nevoițe, și întru toată înțelepciunea și fapta bună fiind, duple atâtea dăruiri și înlăuntru arătare a lui Dumnezeu, de păcat, Vai! s-au biruit. Întrucât unul deodată adevă pentru atâtea cumplete fapte a căzut (3 Împ. 11. 3)⁵⁴. Oare nu este plin de cutremur și de îngrozire aceasta celora ce iaș aminte, precum zic Părinții Scărarul și Pustnicul Filimon? Oare cum nu ne cutremurăm, și nu fugim de grijile vieții, pentru neputința noastră cei ce nu suntem nimica, ci ca cele necuvântătoare nu simțim? Și O! de ași fi păzit firea precum cele necuvântătoare ticălosul, precum au zis oarecarele din Părinți, că câinele este mai bun decât mine, și celelalte.

*Pentru că cei ce voesc să se vază pre sine întru care năravuri sunt,
nu întru alt fel, fără numaI prin fugirea voilor sale,
și prin supunere și liniște,
și mai ales cei pătimași*

DECI DACĂ voim să ne vedem pre înșine, întru care nărav purtător de moarte suntem, să fugim de voile noastre și de lucrurile vieții. Și prin fugirea tuturor, să ne îndeletnicim cu durere, întru Sfânta și fericita îndeletnicire cea duple Dumnezeu (Ps. 45. 10)⁵⁵, căutând fieștecărele sufletul său prin cugetarea Dumnezeștilor scripturi, ori întru supunere desăvârșită sufletului și a trupului, ori întru liniște întru petrecerea cea întru tot lăudată a Îngerilor, mai ales încă cei pătimași, și cei care sunt neînfrânași împrejurul poftelor sale mici și mari. Șezi, zice, în chiliea ta, și acestea toate te va învăța pre tine. Și iarăși: Liniștea este început al curățeniei sufletului, precum zice Marele Vasilie. Și Solomon „Migăială vicleană a dat Dumnezeu fiilor omenești, zice, a migăi întru cele deșarte“ (Ecl. 1. 13)⁵⁶. Pentru ca nu din cea necuvântătoare și pătimașă nelucrare, să se abată adevă la cele mai rele. Iară cel ce s-au izbăvit cu Darul lui Dumnezeu din amândouă prăpăștiile, și s-a învrednicit a să face Călugăr și a purta Schima, cea în chip Îngereș și Călugăreș, cât dintru aceasta asemănării a singur lui Dumnezeu

⁵² Cartea Înțelepciunii lui Iisus, fiul lui Sirah (Ecclesiasticul), 9, 18: „Cel care vorbește bine, bine este temut în cetate, și flecarul este urât”.

⁵³ Sfânta Evanghelie după Matei, 6, 34: „Nu vă îngrijiiți de ziua de mâine, căci ziua de mâine se va îngriji de ale sale. Ajunge zilei răutatea ei”.

⁵⁴ Cartea a treia a Regilor, 11, 3: „Și a avut el șapte sute de femei și trei sute de concubine; și femeile i-au smintit inima lui”.

⁵⁵ Psalmii, 45, 10: „Opriți-vă și cunoașteți că Eu sunt Dumnezeu, înălța-mă-voi pe pământ”.

⁵⁶ Ecclesiasticul, 1, 13: „Și m-am sârguit în inima mea să cercetez și să iau aminte cu înțelepciune în tot ceea ce se petrece sub cer. Acesta este un chin cumplit pe care Dumnezeu l-a dat fiilor oamenilor, ca să chinuiască întru el”.

precât este cu puțință, cu lucrul și cu cuvântul a să arăta, precum zice Marele Dionisie: cum nu este dator a să îndeletnici de-a pururea, și minții a lua aminte, întru toată izvodirea, și a avea cugetare oarecare petrecătoare după Dumnezeu către starea pre care o au ajuns? Precum zic Sfinții Părinți Efram și ceilalți către noi începători. Unul adecă Psalmi avea în buze, iar altul stih, și alții zicând, cu mintea întru Psalmi și întru tropare a lua aminte, celor ce încă nu s-au învrednicit a veni întru oarecare vedenie, adecă cunoștință (Duhovnicească). Pentru ca nicidecum să se afle cineva afară de oarecare cugetare lăuntrică, ori lucrând, ori călătorind, ori iarăși plecându-să mai înainte de a dormi: Ci împreună întru a împlini canonul cel hotărât lui, îndată să cade a încuia mintea întru oareșicare cugetare, ca nu în deșert despre Dumnezeasca pomenire aflându-o vrăjmașul, să-î arunce asupra aceleși cumpliri.

Și acestea adecă către toți s-au grăit, Iară când cineva prin multă nevoie, zic prin faptele cele bune sufletești și trupești, întru lucrare Duhovnicească, adecă gânditoare ar putea să vie, gânditor cu Darul lui Hristos spre a-și plânge sufletul său, dator este a păzi ca lumina ochiului gândirea ceea ce aduce lacrămile cele dureroase, precum zice cel al Scării, până ce focul și apa s-ar depărta prin rânduială, adecă pentru înălțare. Focul adecă este durerea inimii, și credința cea ferbinte; Iară apa sunt lacrămile. Însă nu tuturor să dau acestea, zice Marele Atanasie, ci celor ce s-au învrednicit a vedea pre cele mai înainte de moarte și după moarte cumplite, prin pomenirea cea de-a pururea întru liniște pentru unele ca acestea, precum zice Isaia Pustnicul: Urechea liniștitorului minunat aude. Și iarăși „îndeletniciți-vă și cunoașteți” (Ps. 45. 10)⁵⁷. Pentru că singură aceasta are fire a naște pre cunoștința lui Dumnezeu, ca ceea ce poate a ajuta mai ales și celor foarte pătimiși și mai neputincioși, prin petrecerea cea fără de grijă, și prin fugirea de (lume) oameni, și a vorbelor și grijilor celor ce întunecă pre minte, nu numai acelor lumești, ci și acelor de nimica, și acelor ce să par fără de păcat, precum zice cel al Scării: mic păr au turburat ochiul, ș.c.l. Și Sfântul Isac zice: Să nu socotești cum că a avea aur sau argint numai, este iubire de argint, ci ori întru ce ar atârna gândul. Și Domnul zice „Unde este comoara voastră, acolo va fi și inima voastră” (Mat. 6. 2)⁵⁸, ori întru cele Dumnezești, ori întru lucrurile și înțelegerile cele pământeste. Deci pentru aceasta tuturor adecă li să cuvine a să grijii, și aceea adecă a să îndeletnici după Dumnezeu. Ori despre o parte cei lumești, precum înainte s-au zis, pentru ca după puțin să vie întru înțelegere și cunoștință Dumnezească; Orice pot cu totul a să îndeletnici, și toată grija a avea întru a bine plăcea lui Dumnezeu. Ca să vadă Dumnezeu voirea lor, și să le dăruască lor odihna prin cunoștința cea Duhovnicească, și să-î facă pre dânșii să ajungă întru a cugeta pre întâia vedenie, spre a câștiga nespuse zdrobire a sufletului, și a să face sărac cu Duhul. Și așa după puțin la celelalte vedenii aducându-î pre dânșii, îi va învrednici pre ei păzirii fericirelor, până ce ar ajunge întru pacea gândurilor, carele este loc al lui Dumnezeu, zice Sfântul Nil, luând uneltirea din Ps. (75. 2)⁵⁹ „și s-au făcut în pace locul Lui”.

Pentru cele opt priviri gânditoare (Duhovnicești)

IAR PRIVIRI Duhovnicești, precum mi să pare, opt sunt. Și cele șapte adecă, sunt ale veacului acestuia, iară a opta, lucrare este acelu ce va să fie; precum zice Sfântul Isac. Deci întâi este cunoștința necazurilor și a ispitelor vieții aceștea, precum zice Sfântul Dosofteiu, și mânăște de toată paguba pre care o au pățimit firea omenească de la păcat. A doua, cunoștință este a greșalelor noastre și a facerilor de bine ale lui Dumnezeu, precum zice cel al Scării, Sfântul Isac și alți mulți din

⁵⁷ Psalmii, 45, 10: “Opriti-vă și cunoașteți că Eu sunt Dumnezeu, înălța-mă-voi pe pământ”.

⁵⁸ Sfânta Evanghelie după Matei, 6, 2: “Deci, când faci milostenie, nu trâmbița înaintea ta, cum fac fățarnicii în sinagogi și pe ulițe, ca să fie slăviți de oameni; adevărat grăiesc vouă: și-au luat plata lor”.

⁵⁹ Psalmii, 75, 2: “Că s-a făcut în Ierusalim locul Lui și locașul Lui în Sion”.

Părinți. A treia, este cunoștința celor cumplite mai înainte de moarte și după moarte, precum să află întru toate Dumnezezeștile scripturi. A patra, este înțelegerea petrecerii Domnului nostru Iisus Hristos în lumea aceasta, și a Ucenicilor Lui și Apostoli, și a celorlalți Sfinți, și Mucenici, și Cuvioși, lucrurile și cuvintele lor. A cincea, este cunoștința firii, și a schimbării lucrurilor, precum zic Sfinții Părinți, Grigorie și Damaschin. A șasea, este privirea celor ce sunt, adică cunoștința și înțelegerea celor simțitoare zidiri ale lui Dumnezeu. A șaptea, este înțelegerea zidirilor lui Dumnezeu cele gânditoare. A opta, este cunoștința cea pentru Dumnezeu care să grăește Cuvântare de Dumnezeu.

Deci aceste opt priviri, cele trei, adică să cuvine celui ce încă este lucrător, pentru ca să poată prin multe și amară lacămi să-și curățe sufletul său din toate patimile, și după Dar priimește de la Dumnezeu pre celelalte. Iară cele cinci, văzătorului, adică cunoscătorului, pentru ca să păzască bine și pre faptele cele trupești, și pre cele învățatoare de nărav, adică cele sufletești, și să le facă pururea, dintru care să învrednicește simțirii unora ca acestora, arătat și gânditor. Pentru că dintru cea dintâi priimește lucrătorul începătura cunoștinții, și de atunci să grijește pentru lucrare, și cugetă întru înțelegerile cele ce i să dau lui, și înainte sporește întru dănele, până când ar veni întru deprinderea unora ca acestora, și așa de sineși vine întru cealaltă cunoștință, asemenea și întru celelalte. Dar pentru ca arătat să se facă ceea ce să grăește, voi zice despre o parte, deși nu pot a grăi și pentru fieștecă vedere, ce sunt cele ce să înțeleg și să grăesc; ci pentru ca pricină să aflăm, pre a ne cunoaște pre noi, aceea adică cum suntem dator a face, când Darul ar începe a deschide ochii sufletului spre a înțelege și a să uimi dintru înțelegerile și graiurile cele ce pot a sălășlui întru noi frica precum s-au zis mai înainte, adică zdrobirea sufletului.

*Arătare trebuincioasă pentru întâia cunoștință,
și cum să cuvine a să începe aceasta*

PENTRU ÎNTĂIA cunoștință, pentru care să dau și celelalte mai întâi să vorbim. Deci cela ce s-au învrednicit a veni întru întâia această cunoștință, așa este dator a face: Să șază către răsărituri precum odinioară Adam, și să cugete așa: Șăzut-au Adam atunci și au plâns înaintea desfătării Raiului, cu mâinile față bătându-și, și grăia, Milostive miluește-mă pre mine cel căzut. Asemenea și celălalt icos: Văzând Adam pre Îngerul carele îl împingea, și au închis ușa Dumnezezeștii grădini, au suspinat tare și zicea: Milostive miluește-mă pre mine cel căzut. Apoi sămuind pre cele ce să făcu atunci, începe plângerea așa suspinând din tot sufletul, și clătînând cu capul său, grăește cu durerea inimii: Vai mie păcătosului, ce am pățimit! Vai mie ce am fost și ce m-am făcut! Vai mie ce am pierdut și ce am aflat! În locul Raiului, stricăcioasă lumea aceasta! În locul lui Dumnezeu și a petrecerii cu Îngerii, pre Diavolul și pe dracii cei necurați! În locul odihnirii, osteneală! În locul bucuriei și a desfătării, necazul și întristarea lumii! În locul păcii și a neîncetatei veselii, frica și lacrimile cele dureroase! În locul faptelor bune și a dreptății, nedreptățile și păcatele! În locul bunătații și nepățimirii, răutatea și patimile! În locul înțelepciunii și a lăcuinții cu Dumnezeu, necunoștința și izgonirea! În locul negrijii și a slobozeniei, vieța cea cu multă grijă, și robia cea prea rea! Vai mie! Cum Împărat m-am zidit, și rob patimilor dintru neînțelegere mă făcui! Amar mie ticălosului! Cum în locul vieții, moartea am tras prin neascultare! Amar! Amar! Vai mie! Vai mie! Ce am pățimit prin nesfătuire! Ce voi face? Aicea război, și aicea turbură. Aicea boliri, și aicea ispite. Aicea primejdii, și aicea înecări ale corăbiilor. Aicea frici, și aicea necazuri. Aicea patimi, și aicea păcate. Aicea amărăciune, și aicea strămtorări. Amar mie ticălosului! Ce voi face? Unde voi fugi? „Strămte mie toate“ precum zice Sosana (Stih 21). Ce a cere nu știu. Că dacă vieța așa cere, mă tem de ispitele vieții, și de schimbările, și de întâmplările aceștiea.

Văzută pre Îngerul Satana, ca cel ce răsare ca un Luceafăr de dimineață, Dieavol făcându-să și grăindu-să. Pre cel întâi zidit, izgonit. Pre Cain, ucigător de frate. Pre Hanaan, blestemat. Pre Sodomintenii, de foc arși. Pre Isav, căzut. Pre Israilteni, urgisiți. Pre Ghezi și pre Iuda Apostolul, căzuți, bolind de iubirea de argint. Pre Marele Împărat și Proroc, pentru două păcate plângând. Pre Solomon cu atâta înțelepciune, căzut. Pre cei dintru cei șapte Diaconi și dintru cei patruzeci de Mucenici, căzuți. Precum zice Marele Vasile: Veselindu-să începătorul relelor, au răpit din cei doisprezece pe Iuda, din Edem pre om, și din cei patruzeci, pre cel căzut. Pre carele plângându-l același, iarăși zice: Deșertul cu mintea și vecinicul de tânguire, carele despre amândouă viețile au greșit, pentru că prin foc s-au topit și către focul cel nestins s-a dus. Și pre alți mulți căzuți, a căroră nu este număr, nu numai necredincioși, ci și în vremea Părinților mulți după multe sudori. Ce sunt eu, cel și decât toți mai rău și maaî neputincios? Oare ce voiți zice pentru sinemii? De vreme ce Avram grăește pre sineși „pământ și cenușă a fi” (Fac. 18. 27)⁶⁰ David „câine mort și purice întru Israil” (1 Împăr. 24. 15)⁶¹. Solomon, „copilaș mic necunoscând dreapta și stânga”. Cei trei Cuconii „rușine și ocară ne-am făcut Ție” (Stih 9). Isaia Prorocul „ticălos sunt eu” zice (6. 5)⁶². Irimiea, „și „eu mai tânăr sunt zicea” (1. 6)⁶³. Apostolul, întâi păcătos grăind pre sine a fi. Și ceilalți toți nimica fiind grăesc. Decî ce voiți face eu? Unde mă voiți ascunde de relele cele multe?? Ce mă voiți face cele ce nu sunt nimica? Și mai rău decât cela ce nicăirea nu este nimica? Pentru că cela ce nu este nimica, nu a păcătuit, ci nici faceri de bine nu a priimit, precum eu. Vaiu mie! Oare cum am a săvârși ceilaltă vreme a vieții mele? Sau oare cum am a scăpa de cursele Dieavolului? Pentru că dracii sunt fără de somn și nematerialnici. Și moartea aproape, și eu neputincios. Doamne ajută-mi mie, nu lăsa zidirea Ta a peri, că Ție îți pasă pentru mine ticălosul. „Arată-mi mie Doamne calea în care voiți merge, că către Tine am rădicat sufletul meu” (Ps. 142. 10)⁶⁴. „Nu mă părăsi pre mine Doamne Dumnezeul meu, nu te depărta de la mine, ia aminte spre sufletul meu, Doamne al mântuirii mele” (Ps. 37. 22)⁶⁵. Și așa se va zdrobi sufletul dintru unele ca acestea graiuri, de adecă simțire ar avea câtuși decât. Și zdrobindu-să el întru unele ca acestea, și făcându-să întru deprinderea Dumnezeestii frici, începe mintea a înțelege și a cugeta graiurile privirii cei de a doua, care sunt acestea.

Pentru a doua privire

VAI MIE ticălosului, ce voiți face? și ce mă voiți face? Mult am greșit, multe faceri de bine am priimit, mult sunt neputincios. Ispitele sunt multe, trândăviea mă ține pre mine. Uitarea mă întunecă, și nu mă lasă a mă vedea pre sinemii, și mulțimea relelor mele. Necunoștința este rea, călcarea cea întru cunoștința este maaî rea. Fapta bună anevoe îndreptată; Patimile sunt multe. Dracii sunt vicleni. Păcatul lesnicios. Moartea aproape. Darea de samă amară. Amar mie ce voiți face? Unde voiți scăpa despre mine? De vreme ce eu sunt pricina perzării mele. Pentru că m-am cinstit cu stăpânirea de sinemii, și nimenea nu mă poate a mă sili pe mine. Eu adecă am păcătuit și păcătuiesc pururea, și lenevos petrec întru tot lucrul bun, iară cela ce silește, nu să află, pre carele am a-l pricinui. Dumnezeu este bun și iubitor de oameni, pururea dorind de pocăința (mea), și de întoarcerea

⁶⁰ *Facerea*, 18, 27: „Și răspunzând Avraam, a zis: «Iată citez să vorbesc Stăpânului meu, eu care sunt pulbere și cenușă!»”.

⁶¹ *Cartea întâia a Regilor*, 24, 15: “Asupra cui a ieșit regele lui Israel? După cine alergi tu? După un câine mort, după un purice?”.

⁶² *Isaia*, 6, 5: “Și am zis: «Vai mie, că sunt pierdut! Sunt om cu buze spurcate și locuiesc în mijlocul unui popor cu buze necurate. Și pe Domnul Savaot L-am văzut cu ochii mei!»

⁶³ *Ieremia*, 1, 6: “Iar eu am răspuns: «O, Doamne, Dumnezeule, eu nu știu să vorbesc, pentru că sunt încă tânăr»”.

⁶⁴ *Psalmi*, 142, 10: “Învăță-mă să fac voia Ta, că Tu ești Dumnezeul meu. Duhul Tău cel bun să mă povățuiască la pământul dreptății”.

⁶⁵ *Idem*, 37, 22: “Ia aminte spre ajutorul meu, Doamne al mântuirii mele”.

cea către Dânsul. Îngerii mă iubesc și mă păzesc pre mine. Oamenii asemenea voesc sporirea mea. Dracii nu pot pe cineva a-l sili, nevrând el a peri, ori din lenevire, ori din desnădăjduire. Dar cine este pricina? Fără numai eu ticălosul.

Iată puțin am cunoscut cum pier sufletul meu, și nu voesc a pune începătură a buneii cinstiri. Pentru ce suflete al meu te lenevești de sineți? Pentru ce nu te rușinezi înaintea lui Dumnezeu, și a îngerilor Lui păcătuiind? Precum te rușinezi de oameni? Vai mie ticălosului! Vai mie! Vai mie! că nici ca de un om nu mă rușinez de Dumnezeu și Făcătorul meu și Stăpânul. Pentru că înaintea unui om nu pot a păcătui, ci toată meșteșugirea o fac pentru ca să mă arăt pre sinemi drept făcând, și înaintea lui Dumnezeu stând, cele viclene gândesc, și grăind de multe ori nu mă rușinez. O de nebunia mea! răul făcând, de Dumnezeu cela ce vede nu mă tem, și unui om a grăi cele ale mele spre îndreptare nu pot. Amar mie! Amar mie! Că munca o cunosc, și a mă pocăi nu voesc. Împărăția cerească o iubesc, și fapta bună nu o am. Întru Dumnezeu cred, și poruncile Lui pururea nu le ascult. Pre Dieavolul îl urăsc, și cele ce îi plac lui nu încetez a le face. dacă m-ași ruga, mă lenevesc, și ca un nesimțitor mă aflu. Dacă postesc, mă înalț și mai cu mărime mă osândesc. Dacă ași privighea, mi să pare a face ceva, pentru ca nici aceasta să se facă trebuincioasă. Dacă cetesc, una dintru amândouă relele fac nesimțitorul, ori pentru multa învățătură și mărirea deșartă fac aceasta, și spre mai mult mă întunec; ori cunoscând și nefăcând mai cu mărime mă osândesc. Dacă poate de a păcătui după lucrare, cu Darul lui Dumnezeu încetez, dar prin cuvânt a păcătui pururea nu preget; Însă dacă și despre aceasta m-ar acoperi Darul lui Dumnezeu, prin gânduri întărât pre Dumnezeu de-a pururea ticălosul. Oh! Oh! ce am a face? Oriunde m-ași duce păcate aflu. Pretutindenea draci. Desnădăjduirea este mai rea decât toate. Pre Dumnezeu l-am întărâtat, Pre îngerii asemenea i-am necăjit, Pre oameni i-am vătămat de multe ori și i-am smintit. „Ași fi vrut cu lacrimi a șterge zapisul greșalelor mele Doamne, și în cealaltă vreme a vieții mele, prin pocăință a bine plăcea Ție; Ci vrăjmașul mă amăgește pre mine, și luptă sufletul meu. Doamne mă înainte de sfârșit până ce nu peiū mântuește-mă. Păcătuit-am la Tine Mântuitorule, ca fiul cel curvar, priimește-mă Părinte pe mine cela ce mă căesc, și mă miluește Dumnezeule! Strig Ție Hristoase Mântuitorule, glasul Vameșului, curățește-mă ca pre acela, și mă miluește.

Oare ce va fi întru cele de apoi? Sau ce este ceea ce va să fie? Vai mie ticălosului, vai mie! Cine va da apă capului meu, și ochilor mei izvor de lacrimi? (Irim. 9. 1) ⁶⁶. Cine va putea să mă plângă pre mine după vrednicie?? De vreme ce eu nu pot a face aceasta, veniți Munți acoperiți-mă pre mine păcătosul! Oh! Oh! ce am a zice? O! câte bune me-aș făcut mie Dumnezeu, carele El singur știe, și câte rele au arătat necunoștința mea, cu lucrul, și cu cuvântul, și cu cugetul, pururea mândjind pre Făcătorul de bine. Și pre cât Acela îndelung rabdă, pre atâta defăimez eu ticălosul, făcându-mă mai nesimțitor decât petrele cele neînsuflețite. Însă nu mă desnădăjduesc, ci cunosc iubirea Ta de oameni. Pocăință nu am, ci iarăși nici lacrimi, pentru aceasta rogu-te pre Tine Mântuitorule, mă înainte de sfârșit întoarce-mă, și îmi dă mie pocăință pentru ca să mă izbăvesc de muncă. Doamne Dumnezeul meu nu mă părăsi pre mine, că nu sunt nimica înaintea Ta, ci păcătos tot. Și oare unde ași afla simțire a relor mele celor multe? Pentru că aceasta singură a nu face eu, este de mare osândă. Ce să cădea Ție a face spre mine după dar și nu ai făcut? Pentru mine Cerul și pământul. Pentru mine cele patru stihii, și cele ce să fac dintru acestea, precum zice Teologul. Iară celelalte le voi tăcea, că nu este vreme a grăi de mulțimea relor mele. Pentru că cine poate a înțelega facerile de bine cele nemăsurate care să fac spre mine, măcar de s-ar fi învrednicit a avea și Îngerească minte? Ci iată pentru nepocăitul meu obicei, din toate voi a cădea eu ticălosul. Și așa unele ca acestea cugetându-le, vine după oarecare vreme întru a treia cunoștință și plângând de-a pururea grăește:

⁶⁶ *Ieremia*, 9, 1: "O, cine va da capului meu apă și ochilor mei izvoare de lacrimi, ca să plâng ziua și noaptea pe cei loviți ai fiicei poporului meu?"

Pentru privirea a treia

VAI MIE! ce fel de luptă are sufletul despărțându-să de Trup; Vai mie! cât lăcrămează atunci! și nu este nimenea cel ce îl miluește pre dânsul! Către Îngerii pironind ochii în deșert să roagă, către oameni mâinile întinzându-și, nu are pre cel ce să-î ajute lui. Plâng și mă tânguesc, când gândesc la moarte, și văz în mormânturi zăcând frumuseța noastră cea zidită după Chipul lui Dumnezeu, grozavă, neslăvită, neavând chip. O minune! Ce taină este aceasta care s-a făcut pentru noi? Cum ne-am dat stricăciunii? Cum ne-am înjugat cu moartea? Cu adevărat cu a lui Dumnezeu poruncă, precum este scris (Fac. 3. 19)⁶⁷. Vai! Vai! Oare ce voiți face întru tot ticălosul în vremea morții, când vor înconjura dracii pre ticălosul meu suflet? Pre cele lucrate de mine în scris cumplit avându-le, cele întru cunoștință, și întru necunoștință, cele cu cuvântul, și cu lucrul, și cu cugetul, și cerând de la mine răspuns pentru toate acestea? Ci vai mie! Că și fără de alt păcat, foarte sunt osândit pentru poruncile care nu le-am păzit, și cu cuviință. O ticăloase suflete! spune-mi mie acum: Unde sunt făgăduințele Botezului? Unde este împreunarea lui Hristos? și lepădarea de Satana? Unde păzire poruncilor lui Dumnezeu? Unde este urmarea lui Hristos prin faptele bune cele trupești și sufletești? prin carele creștin m-am chemat? Unde este făgăduința chipului celui Călugăresc?

Iară poate de neputința trupească pricinuești, unde este credința ceea ce aruncă toată grija spre Dumnezeu, prin care ai fi putut a muta și munții? Dacă adevărat „ca un grăunț de muștar ai fi câștigat-o pe aceasta“ (Mat. 17. 20)⁶⁸. Unde este desăvârșita pocăință, ceea ce depărtează de tot lucrul și cuvântul viclean? Unde este zdrobirea sufletului, și plânsul cel desăvârșit? Blandețea? Milostenia? Curățenia inimii de gândurile cele viclene? Înfrânarea cea cuprinzătoare, care ține tot mădularul trupului, și toată înțelegerea și voirea, nemișcându-să afară de trebuința cea de nevoie, spre mântuirea sufletului, sau trupezca viețuire? Unde este răbdarea, ceea ce suferă necazurile cele în multe chipuri pentru Împărăția Cerurilor? Mulțămirea cea întru toate? Rugăciunea cea nelipsită? Grijă morții? Lacrămile minciunii, dacă adevărat la ale dragostei nu ai ajuns? Pricipea cea după Dumnezeu, care păzește pe suflet despre cursele vrăjmașilor și ale luptătorilor? Întreaga înțelepciune, ceea ce depărtează tot orice este nu după Dumnezeu făcându-să, sau de bună voie socotindu-să? Bărbăția ceea ce suferă cele cumplite, și îndrăznește asupra vrăjmașilor prin nădejde? Dreptatea care dă fieștecăruia deopotrivă? Smerita cugetare, care cunoaște a sa neputință, și necunoștință, și pre a lui Dumnezeu iubire de oameni, prin carele vrei a te izbăvi de toată meșteșugirea vrăjmașului? Unde este nepățimirea și dragostea cea desăvârșită? „Pacea care covârșește toată mintea“ (Filip. 4. 7)⁶⁹ prin care vream a mă chema Fiul lui Dumnezeu? Pentru că aceste toate a le avea dator este, acela ce voește și fără de virtutea cea trupezcă, dintru singură înainte voire.

Oare ce am a zice spre acestea? Ce am a face ticălosul? Când pre puțin mă îndreptez dintru neadeverire, că cu totul m-am lenevit ceva dintru cele ce era cu datorie a le face după puterea mea, sub lad voiți a fi, precum zice Marele Atanasie. Vai de mine ticălosul! Ce mi-am adus mie, nu numai prin care am păcătuit, ci mai ales prin care n-am voit a mă pocăi. Că dacă m-ași fi căit precum curvarul, ar fi priimit întoarcerea mea iubitorul de oameni Părinte; Și dacă m-ași fi făcut bine cunoșcător precum Vameșul, pre sinemî singur, iar nu pre altul cineva judecând, ași fi luat și eu lăsare păcatelor de la

⁶⁷ *Facerea*, 3, 19: “În sudoarea feței tale îți vei mânca pâinea ta, până te vei întoarce în pământul din care ești luat; căci pământ ești și în pământ te vei întoarce”.

⁶⁸ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 17, 20: “Iar Iisus le-a răspuns: Pentru puțină voastră credință. Căci adevărat grăiesc vouă: Dacă veți avea credință cât un grăunte de muștar, veți zice muntelui acestuia: Mută-te de aici dincolo, și se va muta; și nimic nu va fi vouă cu neputință”.

⁶⁹ *Epistola către Filipeni a Sfântului Apostol Pavel*, 4, 7: “Și pacea lui Dumnezeu, care covârșește orice minte, să păzească inimile voastre și cugetele voastre, întru Hristos Iisus”.

Dumnezeu; Dar mai ales dacă adevărat din tot sufletul m-ași fi rugat precum acela. Iară acum nu încă mă văz pre sinemi unul ca acela, pentru aceasta mă tem de cea în Iad lăcuință cu dracii, și de judecata ce va să fie. Că acolo râu de foc este, și Scaunele și cărțile deschise, Îngerii, toată firea oamenilor de față stă, toate goale și arătate înaintea dreptului Judecător. Vai mie! cum voi a suferi mustrea, mânia înfricoșatului și nemitarnicului Judecător, alergarea ce împreună a Îngerilor celor nenumărați, cererea cu înfricoșată îngrozire a socoteli, hotărâre care nu are întoarcere, tânguirea cea neîncetată, și lacrima cea nefolositoare, întunecatul cel neluminos și vermile cel neadormit, focul cel nestins și muncile cele în multe chipuri. Căderea dintru Împărăție, și depărtarea de Sfinți, depărtarea de Îngeri, și înstreinarea de Dumnezeu. Împuținarea sufletului și vecinica moarte. Vai mie păcătosului ce am pățit! și pentru ce să pei rău? Am încă vreme de pocăință. Stăpânul mă cheamă, și eu să nu mă duc? Până când suflete al meu petreci întru greșale? Până când mutare a pocăinții? Ia aminte judecata ceea ce va să fie, strigă lui Hristos Dumnezeu, știutorule de inimi greșit-am, mai înainte până a nu mă osândi pre mine, miluește-mă. Întru înfricoșată venirea Ta Hristoase: să nu auzim „nu vă știu pe voi“ (Luc. 13.25)⁷⁰, pentru că nădejdea spre Tine Mântuitorule o am pus, deși poruncile Tale nu le lucrăm, pentru lenevirea noastră, însă ne rugăm Ție crută sufletele noastre.

Vai mie Doamne! că te-am mânieat pre Tine și n-am simțit, ci aceasta nu mă dumeresc ticălosul, că s-au cutremurat ticăitul meu suflet! Însă oare am a vieții puțin spre a plânge amar, a spăla întinatul meu trup și suflet? Sau iarăși un ceas plângând, iarăși încetez, nesimțind ca întotdeauna. Oare ce făcând voi a afla durere nesocotită a sufletului? Posti-voi și priveghea-voi? Însă fără de smerenie nu mă folosesc. Cânt cu gura singură numai și cetesc; dar patimile a întunecat mintea mea, și nu pot a pricepe puterea celor ce să grăesc. Caz cu osârdie Ție dătorului bunătăților, ci nu am îndrăzneală. Desnădăjduitu-sau vieța mea, perdutu-sau sufletul meu. Doamne ajută-mi mie și ca pre Vameșul priimește-mă (Luc. 18.14)⁷¹. Că ca curvarul „greșit-am la Cer și înaintea Ta“ (Luc. 15.18)⁷² și ca curva ceea ce a lăcrămat (Luc. 7.37)⁷³, pentru care s-au zis: Cea desnădăjduită pentru vieță, și cunoscută pentru nărav, Miruri fiind s-au apropiat la Tine strigând, nu mă lepăda pre mine curva, cea ce te-ai născut din Fecioară; Nu trece cu vederea lacrimile mele, bucuria Îngerilor; Ci priimește-mă pre mine ceea ce mă pocăesc, pe care nu m-ai lepădat păcătuind. De vreme ce și eu ticălosul desnădăjduit adevărat sunt pentru păcatele mele cele multe, întru noianul cel nemărginit al îndurărilor Tale, spre carele aruncând desnădăjduirea sufletului meu, cutez a-mi aduna mintea mea întru Sfântă pomenirea Ta; și sculându-mă, măcar o cerere voi face întru frică și cutremur mult, pentru ca să mă învrednicesc și eu nevrednicul a fi robul Tău, și după Dar a avea minte fără de patimă și neînchipuită, și fără de formă și nematerialnică. Ție unuia Dumnezeului și făcătorului tuturor a cădea precum odinioară Daniil înaintea Îngerului Tău, pre genunche și pre cotile * umerilor (Dan. 8.17)⁷⁴. Și întâi mulțămire, apoi mărturisire a aduce înaintea Ta. Și așa pre Sfântă voia Ta încep a o căuta eu ticălosul, Darul Ție mărturisindu-l pentru toate bunătățile cărora m-ai învrednicit pre mine țărâna, praful și cenușa. Și pentru că cu singură mintea m-am învrednicit a sta înaintea Ta pământeanul tot, și precum pârându-mi-să a mă vedea la Tine, din tot sufletul strig și grăesc: / bni

⁷⁰ *Sfânta Evanghelie după Luca*, 13, 25: “După ce se va scula stăpânul casei și va încuia ușa și veți începe să stați afară și să bateți la ușa, zicând: Doamne, deschide-ne! - și el răspunzând, vă va zice: Nu vă știu de unde sunteți”.

⁷¹ *Idem*, 18, 14: “Zic vouă că acesta s-a coborât mai îndreptat la casa sa, decât acela. Fiindcă oricine se înalță pe sine se va smeri, iar cel ce se smerește pe sine se va înalța”.

⁷² *Idem*, 15, 18: “Sculându-mă mă voi duce la tatăl meu și-i voi spune: Tată, am greșit la cer în înaintea ta”.

⁷³ *Idem*, 7, 37: “Și iată era în cetate o femeie păcătoasă și, aflând că șade la masă, în casa fariseului, a adus un alabastru cu mir”.

* *cotil, cotili*, s.m. Cavitate osoasă în care se articulează un alt os. Din franceză *cotyle*.

⁷⁴ *Daniel*, 8, 17: “Și el a venit unde eram eu și, când se apropia, m-am înspăimântat și am căzut cu fața la pământ. Și el mi-a grăit: «Ia aminte, fiul omului, căci vedenia este pentru a arăta sfârșitul veacurilor!»”.

Stăpâne mult milostive, mulțămescu-ți Ție, slăvescu-te, și te laud pre Tine, și mă închin Ție, că m-ai învrednicit pre mine nevrednicul a mulțămi Ție în ceasul acesta, și a tot aurire a avea pentru oarecare minunate faceri de bine ale Tale, care ai făcut și faci cu noi după Dar, și sufletești și trupești, și nemăsurate, și neurmăte, și arătate, și nearătate, și care știm și care nu știm. Mărturisesc darurile Tale. Nu ascund facerile Tale de bine. Propoveduesc milele Tale. „Mărturisi-mă-voi Ție Doamne Dumnezeu meu cu toată inima mea, și voi slăvi Numele Tău în veac, că mila Ta mare este spre mine“ (Ps. 35.11.12)⁷⁵, și nespuse este suferirea și îndelungă răbdarea Ta, spre mulțimea păcatelor și a fără de legilor mele, care am făcut și fac pururea, și care vreă a face, dintru care m-au izbăvit pre mine Darul Tău, și dintru cele întru cunoștință și întru necunoștință, și dintru cele în cuvânt, în lucru, și în cuget, carele știți știutorule de inimă Doamne, de la nașterea mea până la sfârșitul vieții mele; Pentru care îndrăsnesc prea ticălosul a face mărturisire înaintea Ta. Păcătuit-am, nelegiuit-am, făcut-am strâmbătate, și rău înaintea Ta am făcut, și nu sunt vrednic a privi și a vedea înălțimea Cerului; Ci îndrăsnind la iubirea Ta de oameni cea nespuse, și mai presus de minte bunătate și milostivirea Ta, „miluește-mă Doamne că neputincios sunt“ (Psalm 6.2)⁷⁶ și-mi iartă mie mulțimea relelor mele, și nu mă lăsa pre mine încă a păcătui, sau a mă rătăci din calea cea dreaptă, nici a vătăma sau a necăji pre cineva; Ci înfrânează toată răutatea mea și obiceiul viclean, și pornirea cea necuvântătoare, a sufletului și a trupului, a mâniei și a poftii, și mă învață pre mine să fac Sfântă voia Ta.

Și miluește Doamne pe frații și Părinții mei, și pe toți de pretutindena: Pre Monahă și pre Preoți, pre născătorii mei, pre frați și pre rudeni, pre cei ce ne slujesc nouă și ne-au slujit, pre cei ce să roagă și ne-au poruncit nouă să ne rugăm pentru dânșii, pre cei ce ne urăsc și ne iubesc pre noi, pre care i-am vătămat, sau i-am scârbit, pre cei ce me-au făcut mie acestea vreodinioară sau vor a-mi face, și pre toți cari cred întru Tine. Și iartă nouă toată păcătuirea și cea de voe și cea fără de voe, și păzește vieța noastră, și eșirea din lumea aceasta despre duhurile cele necurate, și despre toată ispita, și toată păcătuirea și vicleșugul, și de părere, și de desnădăjduire, și de necredință, și de mândrie, și de înălțare, și de temere, și înșălare, și tirănie, și de furarea și cursa Diavolului. Și ne dăruiește nouă cele ce folosesc sufletelor noastre întru acest veac de acum, și întru cel ce va să fie, precum binevoește iubirea Ta de oameni. Și odihnește pre cei mai înainte duși Părinții și frații noștri. Și prin rugăciunile tuturor miluește ticăloșia mea, milostivește-te spre peirea mea. Vezi durerea mea întru toate, îndreptează vieța mea, ocărmuește petrecerea mea și sfârșitul în pace, și fă-mă pre mine în ce fel voești, și precum voești, măcar de voesc, măcar de nu voesc, numai să nu greșesc de starea cea de-a dreapta Ta în ziua judecării, Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeu meu, măcar de ași fi cel mai de pre urmă din cei mântuiți robii ai Tăi. Și împacă lumea, și miluește pre toți precum știți. Și mă învrednicește pre mine împărțării prea Curatului Tău Trup și Cinstului Tău Sânge, întru lăsarea păcatelor, spre împărțări Sfântului Tău Duh, spre logodirea vieții vecinice cei întru Tine, împreună cu aleșii Tăi. Prin solirea Prea Curatei Maicii Tale, ale Sfințelor și Cereștilor Puteri, și ale tuturor Sfinților Tăi. Că bine ești cuvântat în vecii vecilor, Amin.

Întru tot Sfântă Stăpână de Dumnezeu Născătoare, toate Cereștile Puteri ale Sfinților Îngeri, și ale Arhanghelilor și toți Sfinții, soliți pentru mine păcătosul. Stăpâne Dumnezeule, Părinte Atot Știutorule, Doamne Fiule unule născut Iisuse Hristoase, și Duhule Sfinte, O Dumnezeire! O Putere! miluește-mă pre mine nevrednicul robul Tău, că bine ești cuvântat în veci Amin.

Și îndată grăește către gândurile sale: Veniți să ne închinăm și să cădem la Împăratul nostru Dumnezeu, de trei ori; și începe a ceti Psalmii, făcând după Antifon întreit Sfinte, și închizând

⁷⁵ Psalmii, 35, 11-12:

“11. Să nu vină peste mine picior de mândrie și mâna păcătoșilor să nu mă clatine.

12. Acolo au căzut toți cei ce lucrează fărădelegea; izgoniți au fost și nu vor putea să stea”.

⁷⁶ *Idem*, 6, 2: “‘O, dacă durerea mea s-ar cântări și nenorocirea mea ar fi pusă la cântar!’”.

mintea întru cele ce să grăesc. Iar după sfârșitul a celor patruzeci de Doamne miluește, și după a fieștecărui Antifon, rugăciune făcând, grăește întru sineși închinându-să adecă, aceasta: greșit-am Doamne, iartă-mi mie, odată. Iară sculându-să, și mâinile în sus ridicându-le, aceasta: Dumnezeuule curățește-mă pre mine păcătosul, odată. Și după a să ruga el, dator este a grăi a doua rugăciune, adecă: Veniți să ne închinăm, de trei ori, și celălalt Antifon asemenea. Însă de câte ori Darul umilește inima lui întru înțelegerea umilinții, dator este a avea mai ales minte nelucrătoare, măcar poate ar înceta gura dintru a cânta, și s-ar robi cugetul de robirea cea bună, precum zice Sfântul Isac, că vremea este a culesului, și nu este vreme a răsădi atunci; Și pentru aceasta dator este a rămânea între unele ca aceste înțelegeri, ca mai cu mărime să se umilească inima, și roada adecă să o dea lacrimile cele după Dumnezeu. Umilindu-te, zice cel al Scării întru un grai, rămâi într-însul. De vreme ce toată lucrarea cea trupească, postire zic, privighere, cîntarea psalmilor, cetire, liniștea, și celelalte, pentru ca să curățească pre minte să face; Iară mintea fără de plângere, nu poate a să curăți ca să se unească cu Dumnezeu prin curata rugăciune, ceea ce odihnește pre ea dintru toate înțelegerea, și o face pre dânsa fără de chip și fără de formă. Pentru că toate adecă dintru acestea, bune fiind, bine să fac, precum și cea protivnică. Pentru că tot lucrul trebuință are de socoteală, ca bine să se facă, și fără de aceasta nu cunoaștem firea lucrurilor.

Și poate cei mulți ne smintim, când am vedea nepotrivindu-să cele ce să grăesc de Sfinții Părinți și să fac adecă, precum Biserica a luat a cânta troparele cu vers, și cântări multe; Iară cel al Scării pre cei ce plâng după Dumnezeu, zice, laudându-i, că unii ca aceștia nu vor striga către sineși întru cântări. Și Sfântul Isac zice pentru cei ce să roagă curat, cum că de multe ori să află cineva adunând mintea sa întru rugăciune, și îndată cade fără de silă la pământ pe genunchi, precum odinioară Daniil Prorocul, și are mâinele sale întinse, și ochii lui privesc la Crucea lui Hristos. Iară gândurile lui să schimbă, și slăbesc mădularele lui dintru înțelegerea cele nouă, care de sineși vin în minte. Și iarăși asemenea mulți din Sfinții Părinți, pentru oareșicare unele ca acestea scriu, că nu numai cântări și Psalmi au covârșit prin trezvia minții, ci și pre singură mintea o au uitat, precum zice Sfântul Nil. Și Biserica adecă bine și cu plăcerile de Dumnezeu cântările, și celelalte tropare au priimit, pentru neputința minții noastre, ca prin dulceața cântării cei dulci să laudăm pre Dumnezeu, necunoscătorii, ca fără de voce. Iară cei ce au cunoștință, vin spre înțelegere și umilință din cuvintele cele grăite, și ca în scară ne suim spre a înțelegere înțelegeri bune, precum zice Damaschin. Și pre cât sporim înainte prin obiceiul gândurilor celor după Dumnezeu, pre atâta dorirea lui Dumnezeu ne trage pre noi, ca să ajungem a înțelegere „și a ne închina întru Duhul și întru adevăr Părintelui” precum zice Domnul (Ioan 4.24)⁷⁷. Și după Apostolul „Cinci cuvinte voi zice cu mintea mea, decât zece mii în limbă” (1 Cor 14.19)⁷⁸. Și iarăși: „Voesc ca bărbații în tot locul a rădica cuvinoase mâini fără de mânie, și fără de gânduri” (1 Tim. 2.8)⁷⁹. Întrucât adecă, unele sunt lecuiri ale neputinții, iară altele săvârșiri ale minții.

Și aceasta este deslegarea unora ca acestora căutări. Pentru că toate adecă sunt bune în vremea lor, însă nu în vreme toate nepotrivite să vadă necunoscătorilor, vremea a fieștecărui, precum zice Solomon „vremea este la tot lucru” (Ecl. 3.1)⁸⁰. Însă când ar ajunge cineva la gânduri bune, dator este a lua aminte cu de-adinsul ca să rămâie într-însul unele ca acestea priviri, ca nu cumva din

⁷⁷ *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 4, 24: “Duh este Dumnezeu și cei ce i se închină trebuie să i se închine în duh și în adevăr”.

⁷⁸ *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 14, 19: “Dar în Biserică vreau să grăiesc cinci cuvinte cu mintea mea, ca să învăț și pe alții, decât zeci de mii de cuvinte într-o limbă străină”.

⁷⁹ *Epistola întâia către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, 2, 8: “Vreau deci ca bărbații să se roage în tot locul, ridicând mâini sfinte, fără de mânie și fără șovăire”.

⁸⁰ *Ecclesiastul*, 3, 1: “Pentru orice lucru este o clipă prielnică și vreme pentru orice îndeletnicire de sub cer”.

lenevire sau înălțare, părăsit va fi de Dar, precum zice Sfântul Isac: Cum că dacă adecă cresc în sufletul omului gândurile cele după Dumnezeu, și spre umilință și smerenie mai mare îl aduc, dator este a mulțami pururea, și a mărturisi lui Dumnezeu, că atât s-a învrednicit unele ca acestea a cunoaște, nevrednic pre sine socotindu-să că este; Iară de vor înceta, și să întunecă iarăși cugetul, și frica o perde și plângerea, dator este a să mâhni, și a să smeri pre sine cu lucrul și cu cuvântul, de vreme ce acuma l-au părăsit pre el cu Darul; pentru ca să-și cunoască neputința sa și să câștige smerenie, și de îndreptare să se grijască, precum zice Marele Vasilie: Cum că dacă nu s-ar fi lenevit *cineva despre plânsul cel după Dumnezeu, când ar fi voit, nu s-ar fi lipsit de lacrimi*. Pentru aceasta dator suntem pururea a cunoaște neputința noastră, și Darul lui Dumnezeu; Și nici a ne desnădăjdi pre înșine, orice ni s-ar întâmpla nouă, nici iarăși a îndrăzni cum că suntem ceva cu totul. Ci mai ales a nădăjdi pururea spre Dumnezeu cu smerenie.

Și acestea adecă celuia ce caută lacrimi multe, cu lucrul și cu cuvântul i să cuvin, pentru că de atâta Dar s-a învrednicit, și n-a păzit cunoștința lui Dumnezeu, pentru lenevirea ceea ce apucă înainte, sau care este de față, sau care va să fie, sau pentru înălțare, precum s-au grăit. Iară celui ce de bună voe au părăsit unele ca aceste dăruiri, grăesc adecă, plânsul, lacrimile, înțălegerile cele luminos strălucitoare, ce alt i să cade? Fără numai Vaiul! Pentru că nu are lumea mai nebun, decât, pre unul ca acesta, ca cela ce să învrednicisă de la cele afară de fire, prin care vrea după Dar, întru cele mai presus de fire a ajunge, grăesc adecă, lacrimile înțălegerii și ale dragostii, și prin oarecare lucruri de nimica, sau gânduri streine, și voiri osăbite, să întoarcă întru necunoștința dobitoacelor, „precum câinele la borătura sa“ (2Pet. 2.22) ⁸¹ Însă de ar voi, și s-ar îndeletnici iarăși după Dumnezeu, întru cetirea Dumnezeștilor scripturi, cu luare aminte și cu grija morții, și pe minte o ar păzi pre cât ar putea despre gândurile cele deșarte întru rugăciune, are a afla cele ce a pierdut. Și mai ales dacă nici odinioară nu să scârbește asupra cuiva, măcar deși cele prea mari rele de la dânsul ar pătimi de multe ori, și pre nici unul va lăsa să se necăjască asupra lui, ci cu toată puterea îl vindecă pre acesta, cu lucrul și cu cuvântul: Atuncea mai ales mai cu mărime să veselește mintea, izbăvindu-să de turburarea mâniei. Și să face iscusit spre a nu să lenevi nici odinioară de sufletul său, temându-să nu cumva iarăși va fi părăsit. Și din frică petrece necăzut, având pururea lacrimile pocăinții și ale plânsului, până ce s-ar sui întru ale dragostei și ale bucuriei, dintru care ar veni întru pacea gândurilor cu Darul lui Hristos.

Și acestea adecă așa. Iară noi cei încă pătimiși, și grei la inimă, dator suntem pururea a cugeta graiurile plânsului, și a cerca pre înșine în fieștecă zi, și mai întâi decât cel hotărât canon, și prijn mijlocul acestuia, și la sfârșit. Măcar lucrând, cei încă mai neputincioși spre cea după Dumnezeu deșteptare și îndeletnicire a tuturor, precum zice Sfântul Isac; Orî deșerți împreună șezând, cei ce au ochi nedormitați, și cuget treaz, precum zice cel al Scării, pentru ca să se stoarcă sufletul nostru, și să înceapă a lăcrăma, precum zice Sfântul Dorofteiu. Ci acestea s-au grăit adecă pentru cele înainte grăite întru cele trei videnii, ca să ne învrednicim a veni întru celelalte videnii dintru care cea a patra (este acum).

Pentru privirea a patra

ACEASTA ESTE gândirea cea prea dulce a pogorârei Mântuitorului nostru Iisus Hristos, și a petrecerii Lui în lume. Și după puțin spre a uita noi și singură hrana, precum zice Marele Vasilie; Și precum pe prea Fericitul David l-am auzit cum că uita a mânca pâinea sa (Ps. 101.5) ⁸² precum zice

⁸¹ *A doua Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Petru, 2, 22*: “Cu el s-a întâmplat adevărul din zicală: Câinele se întoarce la vărsătura lui și porcul scâldat la noroiul mocirlei lui”.

⁸² *Psalmii, 101, 5*: “Rănită este inima mea și s-a uscat ca iarba; că am uitat să-mi mănânc pâinea mea”.

cel al Scării. Întru a să hrăni cugetul lui întru cele minunate ale lui Dumnezeu, întru îngrozire multă, și a să nedumeri spre răsplătire, precum zice Vasilie arătătorul de cele Cerești. Ce vom răsplăti Domnului pentru toate câte ne-au răsplătit nouă? Pentru noi Dumnezeu întru oameni; Pentru firea cea stricată „Cuvântul trup s-a făcut și s-a sălășluit întru noi” (Ioan 1.14)⁸³. Către cei nemulțămitori, făcătorul de bine. Către cei robiți, slobozitorul; Spre cei ce șad întru întunerec, Soarele Dreptății; Pre Cruce, cel fără de patimă, În Iad, lumina: În moarte, vieța; Învierea pentru cei căzuți, către carele să strigăm: Dumnezeu nostru slavă Ție.

⁸³ Și iarăși Ioan cel din Damasc: Umplutu-s-a de aceasta Cerul, și marginile pământului s-a îngrozit, că Dumnezeu s-a arătat oamenilor trupește, și Păntecele Tău s-a făcut mai desfătat decât Cerurile. Pentru aceasta pre Tine de Dumnezeu Născătoare, începătoriile cetelor Îngerilor și ale oamenilor te măresc.

Și iarăși: Înfricoșatu-s-a tot auzul de negrăita pogorâre a lui Dumnezeu, Cum cel prea Înalt de bună voe s-a pogorât până și la trup, din Păntece Fecioresc făcându-să om, pentru cea prea curată... ș.c.l. Veniți noroadelor, ascultați-mă pre mine, să ne suim la Muntele cel Sfânt, cel Ceresc, nematerialnic, ca să stăm în cetatea Dumnezeului celui viu, și să privim gânditor Dumnezeirea cea nematerialnică, a Părintelui și a Duhului, care au strălucit întru Fiul cel unul născut. Îndulcitu-m-ai cu dorire pre mine Hristoase, și m-ai schimbat cu Dumnezeasca Ta dragoste. Ci arde cu focul cel nematerialnic păcatele mele, și mă învrednicește a mă desfăta de desfătarea cea întru Tine, ca de cele două veselindu-mă, să măresc bună venirea Ta Bunule! „Tot ești dulceață Mântuitorule, tot ești poftire și dorire cu adevărat nesățioasă, tot ești frumuseță neurmată” (Cânt. C. 5.17)⁸⁴.

Și cel ce au luat adecă prin faptele cele bune trupești și sufletești, cunoștința unora ca acestora, și a tainelor celor ascunse întru cuvintele Sfinților Bărbați, și ale Dumnezeștilor scripturi, și mai ales ale Sfințitelor Evanghelii, acesta nu încetează din dorire (a iubi pre Dumnezeu), și din lacrimile cele multe, care i să fac lui fără de silă de-a pururea. Iară noi cei ce auzim din singure scripturile, datori suntem pururea a ne îndeletnici și a cugeta, pentru ca din multa vreme să se tipărească dorul lui Dumnezeu întru inima noastră, precum zice Sfântul Măcșim, și precum Părintii făcea, mai înainte de a lua cunoștința cea din sineși, și pre dorul cel arzător. (Precum zice oarecare pentru Sfinții Mucenici): Tot dorul Mucenicilor să întindea către singur Stăpânul, prin dragostea Lui unindu-să, și cântând. Și precum Damaschin au zis pentru cei trei Cuconi: pentru legile Părintești, Fericiții în Vavilon înainte primejduindu-să, au scuipat asupra poruncii cei nesocotite a Împăratului, și împreunați fiind cu focul, de carele nu s-au mistuit, Atot Țiitorului vrednică cântare au cântat, și cu cuviință.

Deci când ar simți cineva minunele lui Dumnezeu, tot să uimește, și uită și pre singură vieța dintru înțelegerea Dumnezeștilor scripturi, zice Sfântul Isac. Și poate nu precum noi ne uimim puțin din scripturi, și din trândăvie și uitare, și necunoștință iarăși ne întunecăm, și ne facem simțitori de patimi. Pentru că cel ce s-a curățit de patimi prin plâns, acela simte tainele cele ascunse întru toate scripturile, și din toate să îngrozește, iară mai ales din Sfințita Evanghelie, și din lucrări, și din cuvinte. Și cum cele nelesnicioase, înțelepciunea lui Dumnezeu lesnicioase le-au făcut, întrucât dupre puțin, Dumnezeu îl face pre om: Bun, ca să poată a iubi și pe vrăjmași (Mat. 5.44)⁸⁵; Îndurător, precum și Tatăl îndurător este (Luc. 6.36)⁸⁶; Fără de patimă, precum și Dumnezeu nepătimaș

⁸³ *Evanghelia după Ioan*, 1, 14: “Și Cuvântul S-a făcut trup și S-a sălășluit între noi și am văzut slava Lui, slavă ca Unuia-Născut din Tatăl, plin de har și de adevăr”.

⁸⁴ *Cântarea Cântărilor*, 5, 17. Trimiterea eronată în mss. Capitolul 5 are doar 16 stihuri. textul este însă o parafrază la celebra parte din *Cântarea Cântărilor*, intitulată *Frumusețea mirelui*.

⁸⁵ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 5, 44: “Iar Eu vă zic vouă: Iubiți pe vrăjmașii voștri, binecuvântați pe cei ce vă blestemă, faceți bine celor ce vă urăsc, și rugați-vă pentru cei ce vă vatămă și vă prigonesc”.

⁸⁶ *Sfânta Evanghelie după Luca*, 6, 36: “Fiți milostivi, precum și Tatăl vostru este milostiv”.

este; Toată fapta bună și săvârșire având, precum și Părintele desăvârșit este (Mat. 5.48)⁸⁷. Și simplu câte lui Dumnezeu i să cuvine, învață Sfințita această carte pre om, pentru ca după punere Dumnezeu să se facă. Și cine nu să minunează de neguțătoria Sfintei Evanghelii? Că dintru singură înainte alegerea dăruiește toată odihna, întru cel de acum veac și întru cel ce va să fie, cu multă cinste, precum zice Domnul „Cel ce să smerește pre sineși înălța-se-va“ (Luc. 18.14)⁸⁸. Și aicea mărturisește Petru, lăsând mrejiile și luând cheile Cerurilor. Și ceilalți Apostoli, fieștecarele cele ce avea părăsindu-le mici oarecare, lumea toată sub mână o au luat, întru veacul cel de acum, și întru cel ce va să fie, „cele ce ochiul nu au văzut, și urechile nu au auzit, și la inima omului nu s-au suit, precum zice Apostolul“ (1Cor. 3.9)⁸⁹. Și nu numai la Apostoli s-au făcut acestea, ci și la toți cei ce înainte le aleg pre acestea să face până astăzi, precum zic oarecare din Părinți, cum că deși să ostenea în pustie, ci însă multă odihnă avea. Iar aceasta zicea, pentru viața cea neturburată și fără de grijă.

Și oare, cine ni să pare nouă odihnă și cinste a avea mai mare?: Cea ce să îndeletnicește după Dumnezeu, și îplinește pre ale Sale (porunci), sau carele petrece în turburări, și în divanuri și grijă lumești? Cea ce vorbește pururea cu Dumnezeu prin cugetarea Dumnezeieștilor scripturi, și prin rugăciunea cea nematerialnică, și prin lacrimi? Sau cel ce să ostenește și privighează întru furări, și în fapte fără de lege, care nedobândindu-le, singură moartea cea îndoită și osteneala poate să dobândească? Iată dar moarte suferim cu multă osteneală și necinste, fără de dobândă! Ci mai ales și pre mare pagubă de multe ori oarecare au pățimit pentru perzarea sufletului: tâlharii grăesc, înecătorii, curvarii, și luptătorii, cari nu au voit cu odihnă și cinste și dobândă a să mântui. Ci o orbire! moartea pentru ca să perim o suferim, și pentru ca să ne mântuim, nici vicața nu o iubim. Iară deși moartea zace înainte pentru Împărăția Cerurilor, ce facem cea de prisosit decât tâlharul și de spărgătorul de mormânturi? Sau de ostașul care pentru singură pâinea, pre cea viitoare moarte cu cea de față o au suferit de multe ori? De nu cândva pentru Hristos s-ar face întâiul scopos, prin care să dă Împărăția Cerurilor celor ce aleg înainte: întru cea de față adecă, lumea, gânditor, când le va defăima toate, și roabe luiși a le avea, și va împărăși nu numai peste lucruri, ci și peste trup prin defăimarea acestuia, și peste moarte prin buna cutezare a credinții; Iar întru ceea ce va să fie împreună cu Hristos vecinic va împărăși cu trupul, prin Darul învierii cei de obște. Și moartea adecă deopotrivă a păcătoșului și a dreptului să face, însă osăbirea este multă. Și ca niște muritori adecă mor amândoi, și nu este de mirare, ci unul adecă fără de plată, poate și osăndit; Iară celălalt, fericit, și întru cel de acum, și întru cel viitor veac.

Și ce este mare a câștiga bani? pre care nevrând vrea a-i lăsa, cea ce i să pare a-i avea pre aceștia, nu numai în vremea morții, ci și mai înainte de aceasta de multe ori cu multă rușine, și osteneală, și durere? Și poate și moarte unii au răbdat pentru aceștia, după ispitele bogăției cele nenumărate, frica zic, grija, și necazul, și turburarea cea de-a pururea, și de voe și fără de voe. Iară Sfânta poruncă izbăvește pre om dintru toate acestea, și toată negrija și netemerea îi dăruiește lui. Și de multe ori și veselie negrăită, mai ales acelora ce de bună voe mai înainte cinstesc neaverea. Ce dar este mai poftit, decât a să face cineva nepătimas, nicidecum fiindu-să de mânie, sau de oarecare poftă a lucrurilor celor ce sunt în lume? Ci pre cele poftite multora, întru nimica socotindu-le, și deasupra tuturor făcându-să, ca în Raiu, și mai ales în Cer a petrece, și mai înalt decât toată nevoia prin negrija, și prin îndeletnicirea cea după Dumnezeu? Pentru că când va răbda cu bucurie cele ce-i vin asupra, tot orice s-ar face îl odihnește pre el. Și întru a iubi pre toți, de toți să iubește; Și când defaimă toate, deasupra tuturor să face; Și când nu va voi a avea ceva, mai ales, pentru care să

⁸⁷ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 5, 48: “Fiți, dar, voi desăvârșiți, precum Tatăl vostru Cel cerese desăvârșit este”.

⁸⁸ *Sfânta Evanghelie după Luca*, 18, 14: “Zic vouă că acesta s-a coborât mai îndreptat la casa sa, decât acela. Fiindcă oricine se înalță pe sine se va smeri, iar cel ce se smerește pe sine se va înalța”.

⁸⁹ *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 3, 9: “Căci noi împreună-lucrători cu Dumnezeu suntem; voi sunteți ogorul lui Dumnezeu, zidirea lui Dumnezeu”.

luptă altul și să necăjește nedobândindu-o, și poate s-a osândit ceea ce dorește dobândindu-o. Iară ceea ce nu pofteste ceva, să izbăvește el prin poruncă de toate relele cele ce sunt în veacul de acum și în cel viitor. De vreme ce a nu voi a avea ceva și din cele ce nu are, de toate odihnit este, și de bogăție departe este. Precum și celui ce pofteste cele ce nu are, muncă prea mare îi este înainte de munca cea vecinică. Și unul ca acesta rob este, măcar deși Împărat i s-ar părea a fi, și bogat. Și ce greutate găesc poruncile Domnului, care nu le facem ticăloși fără de plată cu multă osârdie?

Deci ceea ce aș putea a înțelege Darul Sfintei Evanghelii din parte, și cele ce zac întru aceasta, găesc adecă faptele și învățăturile Domnului, și poruncile Lui, și dogmele, și înfricoșările, și făgăduințele, acesta știe ce fel de comori nelipsite aș aflat, deși nu poate pentru unele ca acestea a povesti după cum să cade, pentru că nespuse sunt cele Cerești. Pentru că Hristos în Evanghelie s-a ascuns, și cel ce voește a-l afla pre El, dator este a vinde toate averile sale, și a cumpăra Evanghelia. Pentru ca nu numai să-l afle pre El, dintru cetire poate, ci și să-l ia întru sineși prin urmarea petrecerii Lui cei din lume. Pentru că ceea ce caută pre Hristos zice Sfântul Macsim, nu este dator a-l căuta pre El pre dinafară, ci întru sineși, adecă a să face cu trupul și cu sufletul precum Hristos fără de păcat, după ceea ce este cu puțință omului; și mărturisirea științii cu toată puterea păzându-o, pentru ca să împărătească peste toată voia sa, și să biruiască prin defăimarea aceștia, măcar în lume mișal ar fi și nu de bun neam. Pentru că care folos are cel ce i să pare a fi Împărat, și de mânie și de poftă să stăpânește, adecă în veacul acesta, iar întru cel viitor găsește munca cea vecinică, de nu, adecă a păzi poruncile cele Dumnezești? Ci O! nebunie! Cum bunătățile adecă le lepădăm, iar cele protivnice le poftim, și nu voim prin mici oarecare și vremelnice, a lua cele mari și vecinice bunătăți! Și ce este mai prost decât păcarul de apă rece, sau decât o bucată de pâine? Sau decât depărtarea voii și înțelegerii sale cei mici? Prin care ne zace nouă Împărăția Cerurilor, cu Darul celui ce aș zis „Iată Împărăția Cerurilor înlăuntru vostru este“ (Luc. 17.21)⁹⁰. Pentru că nu este departe zice Damaschin, nici dinafară, ci înlăuntru. Numai voește a birui patimile, și iată o aș pre dânsa întru sineși, pentru a vieții cu Dumnezească plăcere. Iar dacă nu voești, nimica ai; De vreme ce Împărăția lui Dumnezeu, zic Părinții, să grăește viețuire cu plăcere Dumnezească, și întâia venire a Domnului, și a doua.

Și pentru aceea a doua (venire) s-a scris mai înainte, adecă întru graiurile plângerii, iară pre cea dintâi, ceea ce o aș înțales din Dar întru simțirea sufletului, dator este a grăi cu multă îngrozire așa: Mare ești Doamne, și minunate sunt lucrurile Tale, și nici un cuvânt este de ajuns spre lauda minunilor Tale. Iată prea dulcele meu Stăpâne, robul Tău înaintea Ta fără de glas, și deșert stând către Tine, așteptând luminarea cunoștinții ce de la Tine, pentru că Tu ai zis Doamne „cum că fără de mine nu puteți face nimica? (Ioan 15.5)⁹¹. Tu dar învață-mă cele pentru Tine. Pentru aceasta am cutezat către prea Curatele Tale picioare, a șădea ca sora lui Lazăr prietenului Tău ca să auz și eu cevași gânditor; Deși nu pentru Dumnezeirea Ta cea necuprinsă, ci însă pentru petrecerea Ta cea trupească în lume, pentru ca să iaș oareșicare mică simțire a celor grăite întru Sfânta Evanghelie a Darului Tău. Și cum ai petrecut cu noi, „blând și smerit cu inima“ (Mat. 11.29)⁹², precum aș zis prea Sfântă Gura Ta, spre a le învăța noi de la Tine acestea. Și întru atâta sărăcie, cel bogat întru milă; Întru osteneală și însetoșare de bună voe, cel ce dai Samarinencii apa cea vie, precum ai zis Doamne „Cel însetat să vie la Mine și să bea“ (Ioan 7.37)⁹³ Că tu ești izvorul vindecărilor. Și cine poate a lăuda petrecerea Ta cea din lume?

⁹⁰ *Sfânta Evanghelie după Luca*, 17, 21: “Și nici nu vor zice: Iat-o aici sau acolo. Căci, iată, împărăția lui Dumnezeu este înăuntru vostru”.

⁹¹ *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 15, 5: “Eu sunt vița, voi sunteți mlădițele. Cel ce rămâne în Mine și Eu în el, acela aduce roadă multă, căci fără Mine nu puteți face nimic”.

⁹² *Sfânta Evanghelie după Matei*, 11, 29: “Luați jugul Meu asupra voastră și învățați-vă de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima și veți găsi odihnă sufletelor voastre”.

⁹³ *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 7, 37: “Iar în ziua cea din urmă – ziua cea mare a sărbătorii – Iisus a stat între ei și a strigat, zicând: Dacă însetează cineva, să vină la Mine și să bea”.

Deci de vreme ce m-ai învrednicit pre mine țărâna, cenușa, praful, călcătorul, de sine omorătorul, carele multe Ți-am greșit Ție, și pururea păcătuesc, a înțalege cu totul ceva din faptele și din graiurile Tale, și a cuteza să te întreb pre Tine pentru acestea, că din credință, mi să pare a te vedea pre Tine cel nevăzut de toată făptura: Iartă cutezării mele! Că Tu știi Doamne cunoscătorule de inimă, cum că nu ispitind întreb, ci caut a mă deprinde, crezând, cum că dacă mă voi învrednici cunoștinții ce de la Tine, ca un iubitor de oameni, ai a-mă dărui mie și lucrarea cea după putere, precum și celor ce te iubesc pre Tine, spre a urma petrecerii Tale ce în trup, prin care după Dar m-ai chemat creștin. Deși nici unul nu poate precum Ucenicii Tăi a suferi moartea cea pentru vrăjmași, dar nici pre a Ta sărăcie și a lor, și faptă bună a câștiga, ci din parte fieștecările din noi, către înainte alegerea lui. Pentru că deși cineva în toate zilele ar muri pentru Tine, nici așa poate a fi lăsat de datorie. Pentru că Tu adecă Doamne Dumnezeule desăvârșit fiind, și om desăvârșit fără de păcat ai petrecut în lumea aceasta, și pentru toți toate ai suferit. Iar noi măcar ceva poate de am suferit, pentru sineși, sau pentru păcatele noastre pătimim. Și câte nu să uimește socotind nespusa pogorâre? Că Dumnezeu fiind necuprins, Atot puternic, Atot ținitor, șezând preste Heruvimii ce de să grăesc înțalepciunea care să înmulțăște, pentru noi carii mult te mâniem pre Tine dintru început, de sus te-ai smerit pre sineși, întrucât ai priimit naștere și hrănire, goniri, improșcări cu pietri, palmuiri, batjocuri și scupiri *. Apoi Cruce și piroane, burete și trestie, oțat și fiere, și câte nu sunt vrednic a le auzi. Apoi cu sulița s-au împuns nesticăcioasa Ta Coastă, dintru care ne-ai izvorât nouă vieață vecinică, cinstitul Tău sânge, și apă.

Deci cânt nașterea Ta, și pre Ceea ce te-au Născut pre Tine, pre care o ai păzit Fecioară, și după Naștere, precum și mai înainte de Naștere. Închinu-mă Ție, cel ce în peșteră și în esle te-ai înfășat. Slăvescu-te pre Tine, cea ce te-ai depărtat de la Egipt cu prea Curata Maica Ta și Fecioara, și ai lăcuit în Nazaret, și te-ai supus Părinților celor după trup: Părintelui celui ce să legiuia, și Maicii ce întru adevărință. Te cânt pre Tine, în Iordan Botezându-te de la Mergătorul Tău înainte Doamne; și pre Părintele carele te-au mărturisit pre Tine, și pre Sfântul Duh carele arătat te-au făcut pre Tine și Botezul Tău, și pre Ioan Botezătorul Tău, Prorocul și sluga Ta. Slăvescu-te pre Tine, cea ce te-ai postit pentru noi, și te-ai ispitit de bună voe, și ai biruit pre vrăjmașul, prin trupul carele l-ai luat din noi, și carele dăruiește nouă biruința asupra lui, prin nespuse înțalepciunea Ta. Și împreună ai petrecut cu Ucenicii Tăi, și leproșii i-ai curățit, și schiopii i-ai îndreptat, și orbilor lumină le-ai dărui, surzilor și mușilor a auzi și a grăi le-ai dat; Pre cea ce binecuvântăi pâinele, și pre Mare ca pre uscat umblăi, și gloatele învățai pentru lucrări și pentru priviri, și pentru Tatăl și pentru Sfântul Duh le vesteai. Și pentru cele ce vor să fie, și pentru înfricoșări și făgăduințe mai înainte le grăiași, și pentru toate cele ce folosesc spre mântuirea noastră. Și pre vrăjmașul înainte apucându-l, și patimile desrădăcinându-le, le-ai smuls prin învățatura cea întru tot înțeleaptă. Și pre cei nebuni, adecă i-ai înțelepțit, iară pre cei vicleni neînțelepți i-ai surpat prin nemărginită înțalepciunea Ta, și pre cei morți i-ai sculat prin negrăită puterea Ta, și dracii îi scoteai cu stăpânire ca un Dumnezeu a toate. Și nu numai aceasta făcând prin sineși, ci și slugilor Tale stăpânire dăruindu-le ca să facă mai mari, cu mai cu mărime să ne minunăm precum ai zis Doamne (Ioan 14.12) ⁹⁴.

Mare este Numele Tău, că prin Tine toate să fac cele minunate de Sfinții Tăi. – Stăpâne Doamne Iisuse Hristoase, Fiule și Cuvinte a lui Dumnezeu, Numele cel prea dulce al mântuirii noastre: Mare este slava Ta, mari sunt lucrurile Tale, minunate sunt cuvintele Tale, și „mai dulci sunt decât mierea și fagurul“ (Ps. 18.11) ⁹⁵. Slavă Ție Doamne, slavă Ție. Și cine poate a lăuda și a slăvi pogorârea Ta,

* scupiri. Scupări.

⁹⁴ *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 14, 12: “Adevărat, adevărat zic vouă: cel ce crede în Mine va face și el lucrările pe care le fac Eu și mai mari decât acestea va face, pentru că Eu mă duc la Tatăl”.

⁹⁵ *Psalmii*, 18, 11: “Dorite sunt mai mult decât aurul, și decât piatra cea de mare preț; și mai dulci decât mierea și fagurele”.

bunătatea, puterea, înțelepciunea, petrecerea în lume, și învățătura? Și cum firește Sfintele Tale porunci cu lesnire învață vieață îmbunătățită? precum ai zis Doamne „lăsați, și să vă las nouă“ (Luc. 6.37) ⁹⁶. Și iarăși „Căutați și veți afla, bateți și se va deschide vouă, și, câte ați voi să vă facă vouă oamenii, așa și voi faceți lor“ (Mat. 7.7-12) ⁹⁷. Și cine dar luând simțire a poruncilor Tale și a cuvintelor celorlalte, nu se va îngrozi, socotind înțelepciunea Ta cea nemărginită? Înțelepciunea lui Dumnezeu, vieața tuturor, bucuria Îngerilor, lumina cea negrăită, învierea morților, Păstorul cel bun carele își pune sufletul pentru oi (Ioan 10.14) ⁹⁸. Laud Schimbarea Ta la față și Răstignirea, Îngroparea și Învierea, Înălțarea și șederea de-a dreapta lui Dumnezeu și a Părintelui. Venirea Sfântului Duh, și venirea Ta cea de a doua, cu putere și cu slavă multă și nepricepută. Slăbit-am Doamne înaintea minunilor Tale, și a către tăcere din nedumerire voesc a fugi. Dar ce a face nu știu? Că dacă adecă voi tăcea, mă îngrozesc; iară dacă voi cuteza a zice ceva, nu mă dumeresc și mă uimesc. Nevrednic pe mine mă socotesc Cerului și pământului, și vrednic de toată munca: Nu numai pentru care am păcătuit, ci cu mult mai vârtos pentru facerile de bine care am priimit, nemulțămitor fiind eu ticălosul. Pentru că mi-am umplut sufletul de tot binele, Doamne prea Bunule! Înțales-am lucrurile Tale din parte, și mi-am umplut cugetul. Întru nimic tot mă făcu, singure ale Tale văzându-le Stăpâne, însă nu este a mea cunoștința, nici lucrarea, ci a Darului Tău. Pentru aceasta pun mâna la gură, precum odinioară Iov (40, 4) ⁹⁹ și fug către Sfinți din nedumerire ticălosul.

Stăpână a lumii Bună, Tu știi că nu avem îndrăsneală noi păcătoșii către Dumnezeu pre care l-ai născut, ci la Tine îndrăsnind noi robii Tăi, cădem prin Tine la Stăpânul, ca prin ceea ce ai îndrăsneală către Dânsul, ca către un Fiul al Tău, și Dumnezeu al nostru. Decă acestuia și eu nevrednicul crezându-i, rogu-te pre Tine Stăpână ca să-mi dăruiască mie simțire a Darurilor Tale și ale celorlați Sfinți. Și cum atâtea bunătăți ai arătat, și pre Tine singură adecă aceasta numai a să naște Fiul lui Dumnezeu din Tine, te-au mărturisit cum că ești mai înaltă decât toate cele ce sunt; Pentru că pre Tine te-au aflat Vas vrednic de a Sa sălășluire, Cea ce cunoaște toate mai înainte de a să face, ca un făcător al tuturor. Și nimenea nu poate a întreba pentru cele ale Tale, pentru că sunt mai presus de fire, și mai presus de minte și de cuget. Cu adevărat de Dumnezeu Născătoare te mărturisim pre Tine, cei mântuiți prin Tine Fecioară Curată, împreună cu Cetele cele fără de trupuri mărindu-te pre Tine. Pentru că pre Dumnezeu a-l vedea nu este cu puțință oamenilor, spre carele nu cutează a privi Cetele Îngerești, însă prin Tine prea Curată s-au văzut oamenilor Cuvântul întrupat, pre Carele mărindu-l cu oștile Cerești, pre Tine te ferim. Ce să te chemăm pre Tine O! cea ce ești plină de Dar! Ceru? Că ai răsărit pre Soarele dreptății, ș.c.l. (la ceas întâi). Născătoare de Dumnezeu Tu ești Vița cea adevărată, carele ai odrăslit rodul vieții, pre Tine te rugăm, solește slăvită cu Apostolii și cu toți Sfinții, să se miluească sufletele noastre, ale celor ce cu dreaptă credință, Născătoare de Dumnezeu te mărturisim și te ferim, ceea ce ești pururea fericită, precum ai zis mai înainte (Luc.

⁹⁶ *Sfânta Evanghelie după Luca*, 6, 37: “Nu judecați și nu veți fi judecați; nu osândiți și nu veți fi osândiți, iertați și veți fi iertați”.

⁹⁷ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 7, 7-12:

“7. Cereți și vi se va da; căutați și veți afla; bateți și vi se va deschide.

8. Că oricine cere ia, cel care caută află, și celui care bate i se va deschide.

9. Sau cine este omul acela între voi care, de va cere fiul său pâine, oare el îi va da piatră?

10. Sau de-i va cere pește, oare el îi va da șarpe?

11. Deci, dacă voi, răi fiind, știți să dați daruri bune fiilor voștri, cu cât mai mult Tatăl vostru Cel din ceruri va da cele bune celor care cer de la El?

12. Ci toate câte voiți să vă facă vouă oamenii, asemenea și voi faceți lor, că aceasta este Legea și proorocii”.

⁹⁸ *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 10, 14: “Eu sunt păstorul cel bun și cunosc pe ale Mele și ale Mele Mă cunosc pe Mine”.

⁹⁹ *Cartea lui Iov*, 40, 4: «Dacă am fost ușuratic, ce răspuns să-ți mai dau? Voi pune mâna mea pe gura mea”. În mss. se face trimitere la Iov, 39, 34. Probabil la cele două capitole, 39, *Minunile făpturii*, și 34, *subintitulat Elishu înfruntă pe Iov*.

1.48)¹⁰⁰, pentru că pre tine neamurile toate te vor fericii singură Născătoare de Dumnezeu, pre cea mai cinstită decât Heruvimii, și mai slăvită fără de asemănare, ș.c.l. Însă neputând pre cele ale Tale a le înțelege, voiți grai ale celorlalți Sfinți minunându-mă.

Cum petreceai în pustie, O Botezătorule și înainte mergătorule al Domnului? Și ce să te chem pre tine Prorocule? Înger? Apostol? Sau Mucenic? Înger, că ai petrecut ca un fără de trup; Iar Apostol, că ai vânat neamurile; Și Mucenic, că capul tău pentru Hristos s-a tăiat; Pre El îl roagă pentru sufletele noastre. Zice adecă Solomon „Pomenirea Dreptului cu laude“ (Pild. 10.8)¹⁰¹ iară ție destul îți este mărturia Domnului mergătorule înainte, pentru că te-ai arătat cu adevărat și decât Prorocii mai cinstiți, că și a Boteza în regejuni pre Cel propoveduit, te-î învrednicit, ș.c.l.

Sfinților Apostoli și Ucenici ai Mântuitorului, singuri văzători ai tainelor făcându-vă, pre cela ce nu să vedea și început nu are, l-ați propoveduit grăind „Întru început era Cuvântul“ (Ioan 1.1)¹⁰². Nu v-ați zidit mai înainte de Îngeri, nu ați învățat de la oameni, ci din înțelepciunea cea de sus; Pentru aceasta îndrăzneală având, rugați-vă pentru sufletele noastre, că mă minunez de a voastră iubire de Dumnezeu. Doamne, pre Tine curat pre pământ Apostolii iubindu-te, gunoii ai socotit toate, pentru ca singur pre Tine să te dobândească, și pentru Tine trupurile ș-au dat bătailor, pentru aceasta mărindu-să solesc pentru sufletele noastre. Și cum oameni fiind voi, și trup de lut purtând, ați arătat atâtea bunătăți, întrucât ați suferit moarte pentru cei ce vă omora pre voi? Și cum cei puținii, toată lumea ați biruit? și proști și necărturari, pre Împărați și pre puternici ați biruit? Și aceștia neîntrarmați, și golii, și prin aceea pre dracii cei nevăzuți îi gonea, cei săraci, și îmbrăcați cu neputința trupului. Și ce adecă au fost una ca această putere, iară mai ales credință, prin care ați luat puterea Sfântului Duh? Și voi, și Sfinții Mucenici, cari bine v-ați nevoit și v-ați încununat? Rugați-vă către Domnul să se miluească sufletele noastre. Apostolilor, Mucenicilor, Prorocilor, Ierarhilor, Cuvioșilor, ... ș.c.l.

Cine nu să uimește Sfinților Mucenici, văzând lupta cea bună cu care v-ați nevoit? Cum în trup fiind, pe vrăjmașul cel fără de trup l-ați biruit? Mărturisind prin Hristos și cu Crucea întrarmându-vă? Pentru aceasta după vrednicie v-ați arătat izgonitori ai dracilor, și luptători ai vrăjmașilor; neîncetat rugați-vă să se mântuiască sufletele noastre. Pentru că precum cei mai înainte de voi, cei trei Cuconi, nu cu nădejdea plășilor nevoițele ați grăit „Deși nu ne-ar izbăvi adecă, nici așa nu ne vom lepăda de Dânsul, ca de cel ce nu izbăvește“ (Dan. 3.18)¹⁰³. Mă minunez de smerenia voastră Sfinților trei Cuconi*, că a nu vă dumeri spre mulțămire în mijlocul văpăii fiind, ați grăit „Și nu este în vremea aceasta Boer, și Proroc, și Povățuitor, ș.c.l. (3Cuco. & 14)¹⁰⁴, ci întru suflet smerit și zdrobit, și duh de smerenie“. Și mă minunez și de puterea lui Dumnezeu care s-au făcut întru voi, și întru Prorocul Ilie, precum zice Damaschin: Din văpae Cuvioșilor, rouă ai izvorât, și jertfa Dreptului, cu apă o ai ars, pentru că toate le faci Hristoase cu singură voirea.

Deci care voiți socoti întâi? Neguțătoria Sfintei Evanghelii, sau faptele Sfinților Apostoli? Nevoițele Sfinților Mucenici, sau luptele Sfinților Părinți, a celor vechi sau a celor noi Sfinți, și a

¹⁰⁰ *Sfânta Evanghelie după Luca*, 1, 48: „Că a căutat spre smerenia roabei Sale. Că, iată, de acum mă vor fericii toate neamurile“.

¹⁰¹ *Pildele lui Solomon*, 10, 8: „Cel cu inimă înțeleaptă primește sfaturile, iar cel nebul grăiește vorbe spre pieirea lui“.

¹⁰² *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 1, 1: „La început a fost Cuvântul și Cuvântul era la Dumnezeu și Dumnezeu era Cuvântul“.

¹⁰³ *Daniel*, 3, 18: „Și chiar dacă nu ne va scăpa, știut să fie de tine, o, rege, că noi nu vom sluji dumnezeilor tăși înaintea chipului de aur pe care tu l-au așezat nu vom cădea la pământ!“.

* Sfinții cei trei Cuconi, sunt cei trei tineri și *Cântarea celor trei tineri* care pare să-și fi aflat un puternic ecou în felul în care s-a scris mai ales *Pentru privirea a patra* din *Cartea întâi* a Sfântului Petru Damaschin.

¹⁰⁴ *Cântarea celor trei tineri*, 14: „Și nu mai este în vremea aceasta căpetenie, prooroc, nici conducători, nici ardere de tot, nici jertfa, nici prinos, nici tămâie, nici loc unde să aducem înaintea Ta pârga noastră și să aflăm har la Tine“.

bărbaților și a femeilor? Viețile tuturor și cuvintele, sau tâlcurile și socotelile lor? Nu mă pricep și mă spăimântez.

Ci rogu-mă Ție Doamne iubitorule de oameni, ca să nu lași să se facă acestea spre osânda mea pentru nevrednicia mea, și pentru năravul meu cel nemulțămător, când voiți socoti eu atâtea taine, care ai descoperit Sfinților Tăi, și prin aceea mie păcătosului și nevrednicului robului Tău. Că iată Stăpâne, robul Tău stă înaintea Ta deșert despre toate și fără de glas, ca mortul petrecând, și nu cutez altceva a zice, sau fără de rușine a socoti, ci după obiceiul caz dintru adâncul sufletului strigând și grăind: Stăpâne mult milostive... ș.c.l.

Deci să cade a să sârgui de ceilaltă rugăciune, și de Psalmi, întru păzirea năravurilor ale sufletului și ale trupului, ca să vie spre deprinderea Dumnezeștilor înțelegeri. Întrucât, să poată a înțelege toate tainile cele ce zac întru Dumnezeștile scripturii, și lucrurile cele minunate întru multă simțire, și îngrozindu-să de Darurile lui Dumnezeu, să ajungă întru a-l iubi pre El singur, și cu bucurie să pătimească pentru Dânsul, precum toți Sfinții. Pentru că pline sunt Dumnezeștile scripturii de toată îngrozirea (adecă înspăimântare) precum zice Solomon.

Împreună cu celelalte minuni, și pentru Mană mă minunez, de puterea Lui Dumnezeu. Că același chip până a doua zi adecă nu să păzea, ci să topea, și să afla plină de vermi (Eș. 16.20)¹⁰⁵, pentru ca nu cei necredincioși să se grijască pentru mânie; Iară întru Năstrapa ceea ce era în cort, nevătămată era pururea. Și iarăși de foc adecă arzându-să rămânea nearsă, iar de neguroasa rază a Soarelui să topea, ca nu nesățioșii mai presus de trebuința cea de nevoe să adune. O minune! cum lucrează Dumnezeu pretutindenea mântuirea oamenilor, precum zice Domnul pentru Dumnezeasca Pronie „Tatăl meu până acum lucrează, și Eu lucrez (Ioan 5.17)¹⁰⁶. Deci cel ce să îndeletnicește întru singură aceasta după Dumnezeu, să învață adecă din Dumnezeștile scripturii simțitor, iară de la Proniea lui Dumnezeu gânditor. Și începe a vedea lucrurile după fire, precum grăesc Sfinții Părinți: Grigorie Nisis și Damaschin. Și mai mult nu să fură de frumusețile cele dinafară ale lucrurilor lumii aceștia, zic adecă, de frumuseți, de bogăție, de slava deșertă și trecătoare, și de unele ca acestea nici să amăgește de umbra ceea ce stă asupra lor, ca cei pătimiși.

Pentru a cincea privire

PENTRU că dintru această cunoștință a cincea, care să grăește „Sfat“ după Proorocul (Isa. 11. 2)¹⁰⁷ cunoaște cineva, precum s-au zis înainte la sfârșitul fericirilor, firea și schimbarea zidirilor cestor simțitoare, cum că din pământ sunt, și iarăși în pământ să întorc, după cea zisă de Eclisiastul (1. 2)¹⁰⁸ „Deșertăciunea deșertăciunilor, toate sunt deșertăciune“. Și Damaschin aceiași: Toate sunt deșertăciune cele omenești, câte nu sunt după moarte, nu rămâne bogăție, nu călătorește împreună slava pentru că viind moartea, pre toate acestea le-au prăpădit. Și cu adevărat deșertăciune sunt toate, și vieța aceasta este umbră și vis, că în deșert să turbură tot cel născut din pământ precum au zis scriptura, când dobândim lumea, atuncea în groapă ne sălășluim, unde sunt Împărații și săracii.

¹⁰⁵ *Ieșirea*, 16, 20: „Dar ei n-au ascultat pe Moise, ci unii au lăsat din aceasta pe a doua zi; dar a făcut viermi și s-a stricat. Și s-a mâniat pe ei Moise”.

¹⁰⁶ *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 5, 17: „Dar Iisus le-a răspuns: tatăl meu până acum lucrează; și Eu lucrez”.

¹⁰⁷ *Isaia*, 11, 2: „Și se va odihni peste el Duhul lui Dumnezeu, duhul înțelepciunii și al înțelegerii, duhul sfatului și al tăriei, duhul cunoștinței și al bunici-cuviințe”.

¹⁰⁸ *Eclisiastul*, 1, 2: „Deșertăciunea deșertăciunilor, zice Eclisiastul, deșertăciunea deșertăciunilor, toate sunt deșertăciuni”.

Pentru a șasea (cunoștință) privire

ȘI ÎNTRU deprinderea neîmpătimirii, i să dă lui cunoștința a șasea, ceea ce să zice „vârtute“ (Ps. 28. 11) ¹⁰⁹ și (Isa. 11. 2) ¹¹⁰. Și începe fără de patimă a vedea frumusețile zidirelor cestor simțitoare. Pentru că trei așazări sunt toate gândurile: cel omenesc, cel drăcesc, și cel Îngeresc. Și cel omenesc adecă este: precum când s-ar sui pre inimă gândire suptire a oarecărora din zidiri, adecă, bărbat, aur, și orice alt din zidirele ceste simțite. Iară cel drăcesc să face alcătuit, din înțelegere și din patimă, adecă pre om îl așază în mintea lui, sau spre prieteșug dobitocesc, adecă spre ținerea care nu după Dumnezeu să face spre prieten, ci numai spre curvie; sau iarăși spre urăciune fără de socoteală, adecă spre pomenire de rău, sau spre prihănirea oarecărui. Iară pre ar asemenea, sau spre iubire de argint, sau spre furare sau spre răpire, și orice este dintru unele ca acestea: sau spre urăciune și hulă împotriva lucrurilor lui Dumnezeu, ca dintru amândouă să-și lucreze perzarea. De vreme ce dacă nu după cuviință iubim lucrurile, ci pre acestea le cinstim mai mult decât dragostea lui Dumnezeu, nimic nu ne deosebim de cei ce să închină Idolilor, zice Sfântul Macsim. Și iarăși, dacă le urâm pre acestea ca pre cele nu foarte făcute bune, pre Dumnezeu îl mâniem. Iară cel Îngeresc este, vederea lucrurilor cea nepătimașă, care este în mijlocul amândorora perzărilor, ceea ce păzește pre minte, și desparte scoposul cel drept de cele șase curse ale Diavolului care-l înconjură pre el, zic adecă: de cea de sus, și de cea de jos, de cea de dreapta, și de cea de stânga, de cea dinlăuntru, și de cea din afară a scoposului celui drept, adecă cunoștința cea adevărată care stă ca un bold în mijlocul celor șase curse grăite; Ceea ce să învață de la Îngeri, acei ce s-au omorât pre sineși lumii, ca să se facă mintea fără de patimă spre a vedea lucrurile precum să cade.

Deci nici din sus de scoposul cel drept să treacă, prin înălțare, părăndu-i-să ceva a înțelege dintru așa înțelegere; Nici iarăși jos, prin necunoștință, ca cela ce nu poate să ajungă săvârșirea. Nici de-a dreapta, prin întoarcerea și urăciunea lucrurilor; Nici de-a stânga, prin prietenia cea dobitocească, adecă prin împătimire; Nici iarăși dinlăuntru de scoposul cel drept, prin cea sobornicească necunoștință și lenevire; Nici din afară, prin multa lucrare, și prin sânguință necuvântătoare, din împușinare sau vicleșug. Ci cunoștință cu răbdare și smerită cugetare, și cu nădejde bună din credință adevărată a priimi. Pentru că a cunoaște adecă ceva din parte, spre dragoste Dumnezească să se înalțe, iar pentru a nu cunoaște, întru cunoștință din nedumerire, să câștige smerita cugetare. Și prin cea petrecătoare nădejde și credință, să dobândească scoposul lucrului celui ce să caută. Și nici ceva cu toul urând ca pre un rău, nici iarăși dobitocește iubind; Ci pre Om îl socotește spre a să minuna, cum icoană este mintea nehotărâtă a lui Dumnezeu celui nevăzut? Deși în trup acum să hotărăște, zice Marele Vasilie. Și cum ajunge până la marginile formii precum Dumnezeu purtând grijă pentru lume? Și pentru că mintea să închipuește spre tot lucrul, și să vâpșește spre închipuirea lucrului celui ce să priimește de la dânsa. Iar când s-ar învrednici a să face întru Dumnezeu cel nevăzut și neînchipuit, atuncea nevăpsită să face și neînchipuită. Apoi să minunează cum poate aceea a păzi toată gândirea, și nici cele de pre urmă ale înțelegelilor pre cele dintăi pot a le schimba, nici iarăși înțelegelile cele dintăi pre cele de pre urmă a le vătăma cu totul; Ci ca pre o vistierie cugetul țiindu-le pre toate fără de uitare. Și voidnd mintea prin limbă arată pre cele ce să gândesc, nu numai pre cele proaspete ci și pre cele mult mai înainte învistierite? Și cum iarăși eșind pururea cuvintele, aceiași minte nelipsită să află?

Și iarăși socotind trupul, cum ochii, și urechile, și limba, priimesc din afară trebuința spre voile sufletului: Ei adecă prin lumină, iară ele prin văzduh, și nici una din simțiri nu împiedecă pre

¹⁰⁹ Psalmii, 28, 11: “Domnul tărie poporului Său va da, , Domnul va binecuvânta pe poporul Său cu pace”.

¹¹⁰ Isaia, 11, 2: “Și se va odihni peste El Duhul lui Dumnezeu, duhul înțelepciunii și al înțelegerii, duhul sfatului și al tăriei, duhul cunoștinței și al bunei-credințe”.

ceilaltă, sau afară de scoposul sufletului poate a face ceva? Și cum trupul cel neînsuflețit cu porunca lui Dumnezeu amestecat s-a făcut, cu sufletul cel înțelegător și cuvântător, carele s-a zidit de la Sfântul Duh, precum zice Damaschin prin însuflare? Deși oarecare pre acestea nu le cunosc, părându-li-să cum că este din Dumnezeirea cea mai presus de ființă, care lucru este cu neputință. Pentru că zice cel cu Gura de Aur, ca să nu să socotească mintea omenească însuși Dumnezeu, uitare și necunoștiință au pus Dumnezeu într-însa, ca dintru aceasta să câștige smerenie. Și iarăși voind Ziditorul, întru această firească amestecare, despărțire face: Și sufletul cel cuvântător adecă, precum zice Cel al Scări, sau sus în Cer, sau jos în Iad, Vai! să duce; Iară trupul cel pământesc, în pământ să întoarcă dintru care s-a luat. Și iarăși prin Darul Mântuitorului nostru Iisus Hristos cele despărțite întru a doua venire să împreunează, pentru ca fieștecarele din noi să ia după lucrurile lui. O minune! Cine puțin ar simți taina aceasta și nu să minunează și să îngrozește? Că pre om îl scoală iarăși din pământ după atâtea rele, care au lucrat, defăimând poruncile Lui, și nemurirea pe care o avea mai înainte îi dăruiește, și nu au păzit poruncile celui ce îl păzește pre el de moarte și de stricăciune, ci neascultând, moartea o au tras.

Deci minunându-să de acestea de toate pentru om, de mișcarea Îngerească gânditor învățându-să omul, și de altele multe, să îngrozește. Și iarăși privește frumuseța aurului, și trebuința, și să minunează cum din pământ s-a făcut unul ca acesta pentru noi? Pentru ca cei neputincioși adecă, prin milostenie să cheltuească banii, și cei ce n-au voit a-l împărți pre acesta, nevrând prin oarecare ispite se vor ajutarea spre a să mântui dacă adecă cu mulțumită suferă pre cele ce îi vin asupra: și să mântuiesc amândoi. Iară cei ce mai înainte cinstesc necâștigarea se vor încununa, ca cei ce fac mai presus de fire; precum și cei ce să nevoesc spre feciorie. Și ca pre un lucru stricăcios adecă (aurul) și pământesc, nu-l cinstesc pre acesta mai înainte de porunca lui Dumnezeu, ci ca pre o făptură a lui Dumnezeu, și trebuincios spre a vieții truște și a să mântui; și nu de urăciune vrednic, ci de înfrânare și de dragoste. Și prost frumuseța și trebuința a tot lucru fără de patimă văzându-o, cela ce să luminează, dorește pre Făcătorul. Și socotește pre toate ceste simțitoare, și pre cele de sus, și pre cele de jos zidiri, zic adecă: cerul, soarele, luna, stelele, norii, suflările, ploile, zăpada, grindina, și cum întru atâta arșiță să îngheață apa? Apoi tunetele, fulgerele, vânturile, văzduhurile, și schimbarea acestora: vremea, anii, zilele, nopțile, ceasurile, sferturile, pământul, marea, dobitoacele cele fără de număr, jivinele cele cu patru picioare, fearele, și cele ce să târască, cele mici cu cele mari, neamurile cele multe ale păsărilor, izvoarele și râurile, neamurile cele fără de număr ale sadurilor și ale erburilor, și cele domestice, și cele sălbatece, pentru că vede întru toate rânduiala, așăzarea, mărimile, frumusețile, tocmirea, împreunarea, alcătuirea, închipuirele, formele, întoarcerea cea iarăși spre aceiași, rămânerea cea întru cele stricăcioase. Și cuprinzător toate zidirele ceste simțitoare în minte adunându-le, să îngrozește adecă minunându-să de Ziditorul: Cum dintru neffință cu singură porunca au adus pre aceste patru stihii, adecă pământul, apa, focul, și văzduhul? Și cum cele ce sunt protivnice, cu înțelepciunea lui Dumnezeu, unele despre altele nu să strică? Și cum întru acestea pre toate le-au făcut pentru noi? Și acestea, mici fiind, spre pogorârea lui Hristos precum zice Cuvântătorul de Dumnezeu, și spre bunățile cele ce vor să fie. Și înțelegând bunătatea lui Dumnezeu, și înțelepciunea care este ascunsă în zidiri, Puterea și Pronia, precum însuși a zis lui Iov (38) ¹¹¹ pentru meșteșuguri.

Apoi pre cea întru cuvinte și în cărți, cum prin pușina aceasta și neînsuflețita cerneală, atâtea și unele ca aceste taine ne-au descoperit nouă prin Sfintele scripturi. Și ce este minunat adecă, că Sfinții Proroci, și Apostoli, cu multă osteneală și cu dragostea cea către Dumnezeu atâtea bunăți au

¹¹¹ Capitolul 38, unul dintre cele mai frumoase texte din Sfânta Scriptură, unde, așa cum arată și titlul, *Dumnezeu Se destăinuiește din norii cerului și însuși dă învățătură*: Desfășurarea amplă interogativă, cosmică, lirică e urmată și în capitolele 39 (*Minunile făpturii*) și 40 (*Arătarea atotputerniciei lui Dumnezeu la hipopotam*).

dobândit, iar noi din singură cetirea ne deprindem, pentru că ca niște scripturi cuvântătoare ne grăesc nouă prin slove. Și acestea cunoscându-le, crede cum că nu este întru zidire ceva deșert, nici rău, cât pre cele ce să fac afară de Dumnezeasca voe, întru bunătați le preface Dumnezeu cu minune. Adecă: Căderea Diavolului nu a fost voea lui Dumnezeu, ci iată s-au făcut spre folosul celor ce să mântuesc. Pentru că slobozit fiind spre a ispiți pre cei ce înainte aleg, spre a fieștecăruia putere, precum zice Sfântul Isac, pentru ca să se batjocorească de oamenii cei îmbunătățiți și întocmai cu Îngerii; Și să biruește cu ajutorul lui Dumnezeu, nu numai despre bărbați, ci și despre femei, prin răbdare și prin credință către puitorul de nevoiță, de la Carele cununile nesticăciunii priimesc, cu Darul și cu iubirea Lui de oameni: De vreme ce El este cel ce a biruit și biruește pre șarpele cel fără de rușine și omorător de oameni. Și cela ce au luat adecă Darul cunoștinții cei Duhovnicești, cunoaște „cum că toate sunt bune foarte“ (Fac. 1.31)¹¹² precum însuși Făcătorul au zis; Iară cela ce începătură are a cunoștinții de Dumnezeu, dator este a cunoaște întru smerenie, cum că nu știe, întru tot lucrul grăind: nu știu, precum zice cel cu Gura de Aur. Pentru că au zis: Dacă cineva ar zice pentru înălțimea Cerului, că atâta este, și eu ași fi zis, nu știu, cu adevărat, adevărul am zis, măcar deși acela să rătăcește părăndu-i-să a ști, cel ce nu știe precum să cuvine, după Apostolul (1Corintenii 8.2)¹¹³.

Pentru aceasta datori suntem din credință adevărată, și din întrebarea celor iscusiți a priimi dogmele Bisericeii, și socotelile învățăturilor, pentru Dumnezeștile scripturi, și pentru zidirile cele simțitoare și cele gânditoare, ca nu întărindu-ne întru a noastră înțelegere, să cădem în degrab, precum zice Sfântul Dorofteiū. Ci întru toate a afla necunoștința sa datori suntem. Pentru ca căutând cineva, și necrezând înțelegerilor sale, să dorească a să învăța; și nedumerindu-să, întru cunoștință multă să cunoască necunoștința sa, dintru înțelepciunea lui Dumnezeu cea nemărginită. Pentru că mintea cea înțelegătoare, zice, cu adevărat înțelegătoare simțire priimește, când s-ar curăți pre sine lui Dumnezeu, precum zice Teologul. Însă spre mai mare frică datori suntem a avea cunoștința, ca nu cumva să se afle vreo dogmă vicleană în suflet ascunsă, care să poată a-l perde pre el, afară de alt păcat, zice Marele Vasilie. Pentru aceasta nu să cade dintru defăimare, sau din osârdiea cea în deșert mărită, a alerga spre cunoștința aceasta mai înainte de vreme, ci după rânduiala poruncilor lui Hristos și cunoștințele cele înainte grăite lucrându-le fără de înălțare. Și prin răbdare și prin lacrimi multe, cele ale fricii și ale plângerii, spălând sufletul său, și viind întru a vedea după fire; Și întru deprinderea acelora făcându-să, atuncea de sineși singură vine mintea spre cunoștința aceasta, de Îngeri fiind povățuită gânditor.

Iară dacă cutezător s-ar afla cineva, și ar voi a intra mai înainte de cele dintăi întru cele de a doua, cunoască, cum că nu numai nu poate nemeri scoposul plăcerii lui Dumnezeu, ci și multe războaie are a rădica asupra sa, și mai ales din vederea cea împrejurul omului, precum am auzit pentru Adam. Pentru că nimic nu folosește pătimășilor încă a face lucrurile celor nepătimași, sau a lua în minte înțelegeri, precum nici pruncilor hrana cea tare, măcar deși foarte este folositoare celor desăvârșiți. Ci cu socoteală este dator a dori, și a să depărta ca un nevrednic. Și nici din desnădăjduire și din lenevire a să întoarce când ar veni Darul, nici iarăși din obrăznicie a căuta ceva mai înainte de vreme; pentru ca nu pre cele ale vremii mai înainte de vreme căutându-le, precum zice cel al Scării, nici în vreme să le dobândească pre acestea. Ci rătăcindu-ne, poate nici îndreptare vom afla despre oarecare om sau scriptură, pentru că dacă ar avea cineva scopos după Dumnezeu întru smerenie și întru răbdarea ispitelor celor ce îi vin asupra, ar căuta lucru dintru nedumerire și poate s-ar rătăci întru aceasta, are a afla deslegare de la Dumnezeu; și așa cu multă rușine și bucurie să întoarce

¹¹² *Facerea*, 1, 31: “Și a privit Dumnezeu toate câte a făcut și iată erau bune foarte. Și a fost seară și a fost dimineață; ziua a șasea”.

¹¹³ *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 8, 2: “Iară dacă i se pare cuiva că cunoaște ceva, încă n-a cunoscut cum trebuie să cunoască”.

înapoi, căutând calea Părinților. Pentru că ceea ce după Dumnezeu să face, și nu după altceva, zice cel al Scării, spre bine să socotește nouă de la Dar, măcar deși ar fi foarte nu bună ceea ce să face. Iară de nu este așa, nici răbdare are multă, și nici smerenie: a pătimi cele ce mulți au pățimit din nebunia lor, crezând înțelegerilor sale, și li s-au părut bine a călători fără de povățuitor, sau fără de iscusință, ceea ce să face din răbdare și din smerenie. Pentru că iscusința nu are necaz, nici ispită, poate nici război. Iară dacă slobozir ar fi puțin luptat a fi, să face ispita aceasta celui iscusit, pricinuitoare de multă bucurie și folosință, de vreme ce slobozit este de la Dumnezeu, spre a deprinde iscusința, și bărbăție a priimi împotriva vrăjmașilor.

Deci semn al aceștia (al iscusinții) sunt lacrimile, și zdrobirea sufletului înaintea lui Dumnezeu, și fugirea spre liniște și la Dumnezeu cu răbdare, și a cerca cu durere scripturile, și cu credință a dori scopul lui Dumnezeu. Iară al cei dintâi semnul este acesta: a să îndoi despre ajutorul lui Dumnezeu, și întru a să rușina a întreba cu smerenie, și a fugi de liniște și de cetire, și a iubi grija și împerecherile, părându-i-să dintru acestea odihnă a dobândi, care nu este; Ci mai ales întru una ca această vreme rădăcină prinde patimile, și mai mari să fac ispitele, și să înmulțește împușinarea sufletului, și nemulțămirea și trândăviea dintru multa necunoștință. Pentru că altele sunt ispitele fiilor spre pedepsirea și învățătura deprinderii cei ce s-ar întâmpla, și altele cele ale vrăjmașilor spre perzare: Iară mai ales când din mândrie cineva să batjocorește, „Că Dumnezeu mândrilor le stă împotriva, zice Domnul, iară celor smeriți le dă Dar“ (Pil. 3.34)¹¹⁴. Tot necazul adecă care are răbdare, bun este și folositor, iar cea ce nu o are pre aceasta, întoarcere este a lui Dumnezeu și nefolositoare, dacă cineva nu o va vindeca pre aceasta prin smerita cugetare, pentru că altă doftorie nu este. Fiindcă cel cel smerit cugetă, prin sineși să prihănește și să pricinuește când s-ar necăji, și nu pre altcineva, și dintru aceasta rabdă, căutând de la Dumnezeu deslegare, și aflându-o să bucură, și cu mulțămită rabdă, și făcându-să întru iscusința unora ca acestora, priimește cunoștință. Și pre așa necunoștință și neputință cunoscându-o, caută cu osteneală pe Doftorul, și căutându-l, află (Mat. 7.8)¹¹⁵ vindecarea, precum însuși Hristos a zis, și dobândindu-o pre aceasta, dorește, și dorind mai mult dorește, și curățind pre sineși după putere, să nevoește a face loc celui ce să dorește: Și Acela loc aflând, lăcuește, precum zice cartea bătrânilor, și lăcuind păzește casa sa, și începe a o străluci, și strălucindu-să, cunoaște, și cunoscând să cunoaște, precum zice Sfântul Ioan Damaschin.

Deci acestea și cele mai întâi grăite, după rânduală dator este cineva a le păzi, și câte adecă ar putea a înțelegere, să cade să lucreze, iar câte nu ar putea înțelegere, cu tăcere să cuvine a mulțami, precum zice Sfântul Isac, și să nu cuteze a întreba fără de rușine. Pentru că zice același de la Pilde (25. 16)¹¹⁶ luând uneltirea „Când veți afla miere mânăncă cu măsură, ca nu umplându-te să borăști“. Și precum zice Teologul: Cum că privirea cea neînfrănată, poate și în prăpăstii va împinge, adecă a căuta cineva mai presus de măsură, și a nu voi a zice, cum că Dumnezeu știe aceasta, iară eu cine sunt? Și a crede că cel ce a făcut Munții, și chiții cei mari, însuși este găurind și acul Albini, precum zice Marele Vasilie. Deci cele ce din vârtute a sosit întru înțelegere, cunoaște dintru cele simțitoare pre cele gânditoare, și din ceste văzute și vremelnice, pre cele nevăzute și vecinice. Și înțelegând din Dar pentru Puterile cele de sus, cum că nu este vrednică toată lumea unui Drept. Și socotește mie, zice cel cu Gura de Aur, atâtea neamuri și limbă, decât Dreptul este mai mare, Îngerul cu adevărat mai mare este decât omul, și ajunge vederea unuia spre toată îngrozirea. Și iarăși: Ce a pățimit Daniil cel întocmai cu Îngerii, văzând pre Înger? (Daniil 8. 17)¹¹⁷.

¹¹⁴ *Pildele lui Solomon*, 3, 34: „De cei batjocoriți El râde, iar celor smeriți le dă har“.

¹¹⁵ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 7, 8: „Că oricine cere ia, cel care caută află, și celui care bate i se va deschide“.

¹¹⁶ *Pildele lui Solomon*, 25, 16: „Dacă ai găsit miere, mânăncă atât cât îți trebuie, ca nu cumva să te sature și să verși“.

¹¹⁷ *Daniel*, 8, 17: „Și el a venit unde eram eu și, când se apropia, m-am înspăimântat și am căzut cu fața la pământ. Și el mi-a grăit: «Ia aminte, fiul omului, căci vedenia este pentru a arăta sfârșitul veacurilor!»“.

Pentru a șaptea privire

PENTRU CĂ învrednicindu-să cunoștinții a șaptea, să minunează de mulțimea puterilor celor fără de trupuri, a Stăpânilor, a Scaunilor, a Domniilor, a Serafimilor, a Heruvimilor, adecă a celor nouă cete, a celor ce să află întru toate Dumnezeștile scripturii; A căroră firea, și Puterea, și celelalte bunătați care împrejurul lor să văd, cunoscute (sunt) de Dumnezeu și făcătorul lor. Și cum după rânduială stau. Dar și alte vrednicii au cetele cele de sus, pentru care zice cel cu Gura de Aur, cum că Domnul Savaot, Domnul Oștilor Puterilor să tâlcuește. Și cum unii la alții dau luminarea: Îngerii adecă zice, pre noi oamenii ne luminează, iară ei de la Arhangheli primesc luminarea, și aceea de la începătorii, și așa fiecare ceată de la ceilaltă primește luminarea și cunoștința. Și iarăși, cum neamul omenesc o oae grăesc a fi, pre care o au perdut, nu Dumnezeu, ci ea singură, iară a Îngerilor nouăzeci și nouă. Și socotind înțălepciunea și puterea Ziditorului, cum atâtea mulțimi a făcut cu singură porunca. Întăi adecă zice Teologul, gândește pre puterile cele Îngerești, ș.c.l.

Și intrând gânditor dinlăuntru Bisericeii, adecă a Catapitezmi, să face nematerialnic, precum zice Sfântul Isac. Că închipuirele are Biserica cea dinafară a lumii aceștiea, iară Catapiteazma, adecă ușile Altarului, a țărării Cerului, iară Sfintele Sfintelor, acelor mai pre sus de lume, unde cei netrupești și nematerialnici neîncetat laudă pre Dumnezeu, și pentru noi îl roagă pre Dânsul, precum zice Marele Atanasie. Și așa vine întru pacea gândurilor, și Fiul a lui Dumnezeu după dar să face, cunoscând tainile cele ascunse întru Dumnezeștile scripturii, precum zice Damaschin: Desfăcutu-s-au Catapiteazma Bisericeii cea Dumnezească întru răstignirea Ziditorului, arătând credincioșilor adevărul cel ascuns întru scripturii; Bine cuvântat ești Dumnezeul Părinților noștri. Și precum zice Sfântul Cozma scriitorul de cântări: Din lemn gustând cel întâi întru oameni, întru stricăciune s-au sălășluit, pentru că cu lepădare prea necinstită a vieții osândit fiind, pre tot neamul l-au împărțit boalei, ca oarecare stricătoare de trupuri vătămăre (Fac. 3. 19) ¹¹⁸ Ci aflând pământeni a doua chemare (Rom. 5. 12) ¹¹⁹ prin lemnul Crucii strigăm: și celelalte ...

Pentru a opta privire

IARĂ DINTRU aceasta a șaptea cunoștință, să înalță întru cunoștința cea către Dumnezeu, prin rugăciunea cea a doua și curată care să cuvine privitorului, întru cât întru singură pornirea rugăciunii să răpește mintea de Dumnezeasca dorire, și mai mult cu totul nu știe ceva din lumea aceasta, precum zic Sfinții Părinți: Macsim și Damaschin. Și nu numai pre toate le uită mintea, ci și însuși pe sine, pentru că zice Sfântul Nil, cum că dacă încă știe mintea pre sineși, nu este întru singur Dumnezeu, ci și întru sineși: Pentru că atuncea primește, zice Sfântul Macsim, arătări pentru Dumnezeu, și să face Cuvântător de Dumnezeu, învrednicindu-să venirii Sfântului Duh. Iară pentru Dumnezeu auzind, să nu să pare cuiva dintru necunoștință cum că însuși Dumnezeu este cele ce să văd împrejurul Lui, adecă: bunătața, îmbunătățirea, dreptatea, sfințirea, lumina, focul, ființa, firea, puterea, înțălepciunea, și unele ca acestea, zice Marele Dionisie. Dar nici câte poate mintea a le hotări împrejur, pentru că nehotărâtă este Dumnezeirea, și nescrisă împrejur, și nu să Teologhisește dintru cele dupre sineși, ci dintru cele dimprejurul Lui, precum zice Marele Dionisie

¹¹⁸ *Facerea*, 3, 19: "În sudoarea feței tale îți vei mânca pâinea ta, până te vei întoarce în pământul din care ești luat; căci pământ ești și în pământ te vei întoarce".

¹¹⁹ *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, 5, 12: "De aceea, precum printr-un om a intrat păcatul în lume și prin păcat moartea, așa și moartea a trecut în toți oamenii, pentru că toți au păcătuit în el".

către Sfântul Timofteiu, mărturie aducând de la Sfântul Iroteiu. Mai cu dreptate este și mai ales a zice: necuprinderea, neurmarea, neispitirea, și câte nu este cu puțință a le hotărî. Pentru că mai presus de cuget și de minte este, și luiși singur cunoscut, un Dumnezeu în trei Ipostasuri, fără de început, fără de sfârșit, prea bun, și prea lăudat. Și cele ce să grăesc adecă pentru Dânsul din Dumnezeasca scriptură, dintru nedumerire să grăesc, spre a cunoaște noi, cum că este Dumnezeu, și nu ce este, pentru că e necunoscut de toată firea cea cuvântătoare și înțelegătoare.

Deci asemenea de întruparea Fiului lui Dumnezeu, și de unirea cea după Ipostas, precum zice Sfântul Chiril, să cuvine a ne minuna. Și cum întru Dumnezeirea Lui înființându-să Trupul, pe carele l-a luat dintru noi, precum zice Marele Vasilie, Că precum fierul și focul, așa este și unirea, pentru ca să cunoaștem pre unul Hristos în două firii, precum au zis Damaschin către Născătoarea de Dumnezeu, un Ipostas adecă, însă în două firii ai născut cea întru tot fără de prihană, pre Dumnezeu cel ce s-au întrupat, căruia toți îi cântăm: Dumnezeule bine ești cuvântat. Și iarăși: Cel nehotărât rămând neschimbat, cu trupul după Ipostas s-au unit întru tine ca un milostiv, cea întrutot Sfântă, Cel singur binecuvântat.

Cum că întru Dumnezeștile scripturi nu este neglăsuire

ȘI SIMPLU toată cetirea, sau cântarea Psalmilor, socotind, cel ce s-au luminat puțin, cunoștință află, și Cuvântare de Dumnezeu și pre fieștecă scriptură mărturisită de ceialtă scriptură. Iară cel ce are mintea încă neluminată, i să pare cum că are Dumnezeștile scripturi împotiviri, ci nu este întru Dumnezeștile scripturi aceasta, să nu fie. Pentru că Dumnezeștile scripturi unele adecă și mărturie de la alte scripturi, iară altele au vremea pricină, sau față, și pentru această toată zicerea cea din scriptură neprihănită este. Iară cea din afară de chipurile acestea, este lucrul necunoștinții noastre, și nu este dator cineva a prihăni scripturile, ci cu toată puterea a le păzi pre acestea precum să află, și nu după voia lor, precum făceau Elinii și Jidovii, nepriimind a grăi nu știu ce este aceasta; ci din părere și din plăcerea de sineși scripturile și firea lucrurilor prihănea, și după părerea lor au înțales, iar nu după voia lui Dumnezeu; pentru aceasta s-au rătăcit, și spre toată răutatea s-au abătut. Pentru că tot cela ce caută scoposul scripturii, nu va alcătui vre odinioară înțelegerea sa, sau bună, sau rea; Ci precum au zis Marele Vasilie, și cel cu Gura de Aur, Dumnezeasca scriptură are învățator, și nu învățăturile lumii. Că orice ar pune Dumnezeu în inima cea curată fără de socotire, pe aceea o priimește, dacă împreună cu dânsa s-ar afla și mărturia din Dumnezeștile scripturi, precum zice Marele Antonie. Pentru că înțalegerile cele ce vin de sineși în minte, celor ce liniștesc după Dumnezeu fără socotire, priimite sunt, zice Sfântul Isac.

Deci a cerca, și a să socoti cineva, voia sa este și știință trupească; Și mai ales dacă silește scriptura, ca un fur spre tâlcuire, zice cel cu Gura de Aur, și nu intră prin ușa smeritei cugetări, ci suindu-să pre aiurea (Ioan 10. 1) ¹²⁰. Pentru că scoposul silindu-l, sau prihănindu-l spre a alcătui cunoștința sa iară mai ales necunoștința, nu este pre pământ mai neînțelegător decât unul ca acesta! Deci ce înțelegere este aceasta, ca precum ar voi cineva scoposul scripturii a-l face, și împotivă a cuteza a schimba zicerile? Însă acela este știutor, carele zicerile, neclătite văzându-le, și prin înțelepciunea Duhului aflând tainile cele ascunse, din Dumnezeștile scripturi le întărește, și mai ales de la aceștia trei mari luminători: Vasilie zic, Grigorie Teologul, și Ioan Gură de Aur. Sau din singură zicerea mărturia aflându-o, sau dintru altă zicere a scripturii. Și nu are ceva a zice cel ce voește împotivă a grăi, cum că nu din afară aduc mărturia, pentru ca să zică cineva a sa înțelegere este, ci

¹²⁰ *Sfânta Evanghelie după Ioan, 10, 1*: "Adevărat, adevărat zic vouă: Cel ce nu intră pe ușă, în staulul oilor, ci sare pe aiurea, acela este fur și tâlhar".

dintru aceeași pricină care zace înainte, sau din altă scriptură care arată pentru aceasta. Și cu cuviință: pentru că de la Duhul Sfânt au și înțelegerea, și grăirea ca niște vrednici. Deci tot lucrul care nu are mărturie cum că este bun, ci îndoire, nu este dator cineva pre aceasta a-l face, sau împreună a să pogori gândul. Pentru că ce trebuință este a părăsi lucrul cel arătat, și mărturisit bun a fi și lui Dumnezeu plăcut. Și a face altul ori bun ori nu? Fără decât numai după patimă este. Și acesta adecă așa.

Despărțire a cunoștinții tuturor și a rugăciunii

IARĂ PENTRU cele opt cunoștințe să cuvine nouă a ști, cum că întru cele patru, adecă pre zicerile cele înainte scrise întru fieștecă a le grăi datorî suntem; Iară întru celelalte, Doamne miluește pentru tot, precum s-au grăit pentru Sfântul Filimon; Și a avea mintea prin tot uimită spre înțelegeri. Pentru că așa să cuvine a fi petrecerea sârguitorului, uneori adecă a avea mintea întru vederea cestor simțitoare, iară alteori întru cunoștința celor gânditoare, și întru neînchipuire. Și iarăși întru oarecare gândire a scripturilor, și întru rugăciunea cea curată. Iară trupul, uneori întru cetire, iar alte ori întru rugăciune, alteori întru lacrimi pentru sineși, sau și pentru aproapele, dintru împreună pătimire după Dumnezeu; Uneori întru lucrare, spre ajutorul oarecărui bolnav cu sufletul, sau cu trupul. Pentru că tot cu totul să se facă lucrurile Sfinților Îngerî, și nicidecum pentru oarecare din cele ale lumii aceștia grijindu-să. Și Dumnezeu cela ce l-au ales pre dânsul și l-au osăbit spre a fi vorbitor împreună cu Dânsul, și i-au dăruit lui petrecerea aceasta și negrija, El grija lui va face și-l va hrăni și sufletește și trupește. Pentru că „Aruncă, zice, spre Domnul grija ta, și El te va hrăni“ (Ps. 54.23)¹²¹. Și precum el spre Dânsul își pune nădejdea, întru toate cele după sineși cu sufletul și cu trupul, pre atâta îl află pre El grijindu-să de dânsul, întrucât a socoti pre sine sub toată zidirea, din multe darurile lui Dumnezeu, din cele arătate și în cele nearătate, din cele sufletești și din cele trupești; Ca unul ce mult dator fiind, nu poate nicidecum a să înălța întru vreun lucru de rușine, înaintea facerilor de bine ale lui Dumnezeu.

Și pre cât îi mulțamește Lui, și să nevoește a sili pre sineși pentru dragostea Lui, pre atâta Dumnezeu să apropie de el prin Darurile Sale, și poștește a-l odihni pre el, și a-l face să cânte Împărățiile pământului, și afară de (acestea) și răsplătire întru cel viitor. Pentru că Sfinții Mucenici boala, adecă munciți fiind de vrăjmași, dar dorul Împărăției și dragostea lui Dumnezeu, biruea durerile, și aceasta singură a primi putere spre a birui pre vrăjmași, o socotea mare mângâere și datorie, că s-au învrednicit moarte a răbda pentru Hristos întrucât dintru aceasta de multe ori nesimțitori să făcea. Asemenea și Sfinții Părinți, mult silind pre sineși la începuturi prin nevoință de multe chipuri, și prin războaiele cele ce să făcea de la duhurile răutății; Ci biruea dorul și nădejdea nepătimirii. Pentru că după osteneală, fără de grijă să făcea, cel fără de patimă, ca cela ce au biruit patimile. Însă să pare bine a să afla și cel pătimaș, ci din orbire. Căci singur cel ce să grăește luptător, are osteneala și războiul, pentru a voi a birui patimile și a nu putea. Pentru ca să sloboade unul ca acesta, uneori a să birui de la cei ce îl luptă pre el, ca smerenie să câștige. Și pentru aceasta dator este a-și cunoaște neputința sa, și a fugi cu tărie de cele ce îl vatâmă pre dânsul, pentru ca să uite obiceiul său cel măi dintăi. Că dacă nu fuge cineva măi întâi de împătımire, și nu ar câștiga tăcere desăvârșit, nu poate a veni întru a avea ceva fără de patimă, sau întru a grăi pururea bine. Și prost întru tot lucrul să cuvine cea desăvârșit fugire de grijă, ca să nu să tragă cineva de obiceiul cel dintăi.

Însă nimenea din cunoștință auzind pentru smerita cugetare, și pentru nepătımire, sau pentru unele ca acestea, să i să pară a le avea pre acestea; Ci al fieștecărui lucru, semnul dator este a-l căuta și a-l afla întru sineși.

¹²¹ *Psalmtii*, 54, 23: „Întinat-au legământul Lui, risipiți au fost de mânia feței Lui și s-au apropiat inimile lor”.

Pentru smerita cugetare

IARĂ SEMNE sunt ale smeritei cugetări adecă, ca toată fapta cea bună, și trupească și sufletească având, a socoti pre sine mai mult dator a fi lui Dumnezeu, ca unul ce a luat multe prin Darul, nevrednic fiind. Și orice ispită i-ar veni lui de la draci, sau de la oameni, vrednic să socotește de unele ca acestea, și de altele și mai multe, pentru ca măcar puțin din datorie să fie lăsat, și ușurare să afle la judecată de muncile cele ce să nădăjduesc de dânsul. Și când una ca aceasta adecă nu ar pătimi, mult să necăjește și să nevoește, căutând a afla ceva să silească pre sineși. Iar dacă ar dobândi aceasta, iarăși ca un Dar de la Dumnezeu luându-l mai mult să smerește, și neputând a afla ce să răsplătească Făcătorului de bine pentru aceasta, petrece pururea lucrând, și mai mult dator pre sineși să socotește.

Pentru nepățimire

IARĂ SEMNUL nepățimirii poate acesta este: întru toate a fi fără de turburare și fără de frică, ca cela ce a luat prin Darul lui Dumnezeu a putea toate după Apostolul (Filip. 4.13)¹²² întru a nu avea nicidecum grijă pentru trup. Ci cu câtă silă s-ar nevoi, și ar ajunge întru odihnă din deprindere, și mulțămind iarăși altă silă izvodește, pentru ca să se afle pururea luptat, și biruind cu smerenia. Și aceasta este sporirea omului. Pentru că cele ce să fac fără de silă, nu sunt lucruri, precum zice Sfântul Isac, ci mai vărtos Daruri. Iară dacă despre fața osteneții s-au făcut odihna, este dăruire a biruinții, și nu este vrednică de laudă. Pentru că nu cei ce priimesc plata să laudă, ci cei ce să silesc întru lucrare, și nu iaă nimica. Și ce avem a zice? Oare câte am face, și câte am mulțami făcătorului de bine, cu atâtea datorii suntem numai? Ci cu mult mai multe. De vreme ce El adecă nelipsit este, și de nimic nu are trebuință, iară noi „fără de Dânsul nu putem ceva bine a face“ (Ioan 15.5)¹²³. Pentru că cela ce s-au învrednicit a lauda pre Dumnezeu, el mai ales dobândește, ca o mare și vrednică de laudă Dăruire; și pre cât laudă, mai mult dator să face. Și sfârșit, sau tăere, a cunoștinții lui Dumnezeu, sau a mulțămirii, sau a smereniei, sau a dragostii nu află; pentru că nu sunt acestea ale veacului acestuia, ca să aibă sfârșit, ci din veacul cel fără de sfârșit carele sfârșit nu are, ci mai ales creștere a cunoștințelor și a Darurilor. Și cela ce adecă s-au învrednicit acestora, cu lucrul și cu cuvântul, să slobozește de toate patimile.

Deci cela ce voește a le câștiga pre acestea, dator este a petrece lângă Dumnezeu, și nicidecum grijă a avea pentru veacul acesta, și nici a să spăimânta de nici o ispită, pentru că dintru aceasta va a să sui la mai mare sporire, și la mai înaltă treaptă. Și nici din visuri rele, și ca când bune, nici din gândire oareșcare vicleană, sau bună, nici din necaz, sau ca când din bucurie, nici din părere, sau din cunoștință, sau din adânc, sau din înălțime, sau din părăsire, sau din oarecare ajutorință, ca când și din vărtute, nici din nebăgare de samă, sau din sporire, sau ca cum din osârdie, sau din arătată nepățimire, sau din multă împățimire: Ci vieață liniștită și negrijilnică a păzi cu smerenie, crezând că nimenea nu ne poate face nouă rău nevoind noi; Iară pentru a ne înălța numai, și a nu scăpa pururea la Dumnezeu, poate. Și a să arunca pre sineși înaintea lui Dumnezeu, căutând întru toate voia Lui a să face, grăind către tot gândul care vine către dânsul: nu știu cine ești, Dumnezeu știe, aș bun ești, aș ba? Pentru că Eu în mâinile Lui m-am aruncat, și mă arunc pre sinemă. Și Lui îi

¹²² *Epistola către Filipeni a Sfântului Apostol Pavel*, 4, 13: “Toate le pot întru Hristos, Cel care mă întărește”.

¹²³ *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 15, 5: “Eu sunt vița, voi sunteți mlădițele. Cel ce rămâne în Mine și Eu în el, acela aduce roadă multă, căci fără Mine nu puteți face nimic”.

pasă pentru mine. Pentru că precum dintru neființă m-aș făcut, așa și după Dar are a mă mântui, dacă plăcut Lui ar fi. Singură voea Lui cea Sfântă să se facă în veacul de acum, și în cel că va să fie, precum voește, și când ar voi, pentru că eu voe nu am. Una știu, că multe am greșit, multe și faceri de bine priimesc, (și nimic nu am ce să aduc Lui, fără numai credință și voire); Și nici măcar după putere cu lucrul său cuvântul mulțănesc bunătății Lui. Ci întru aceste toate, poate, și voește pre toți ai mântui, și cu toți și pe mine precum voește. Pentru că de unde știu om fiind, sau așa mă voește pre mine a fi, sau așa? Decî eu pentru frica păcătuirii am fugit și am venit aicea, și pentru păcatele mele și neputințele cele multe, șed deșert (adecă nelucrător) în chilie, precum cei ce să țin în legături, așteptând hotărârea Stăpânului.

Și măcar deșert de s-ar vedea pre sineși și perdut, să nu să spăimânteze, pentru că spre zdrobirea sufletului, și spre lacrimi cu durere va a veni, de nu ar eși din chilie. Măcar iarăși multă osârdie spre toată lucrarea cea Duhovnicească și lacrămă ar avea, să nu socotească aceasta bucurie, ci furare și gătire a războiului. Și cuprinzător, tot lucrul bun sau protivnic, dator este a-l defăima, pentru ca să petreacă fără de turburare întru toate, liniștind, și după putere nevoindu-să, făcând câte au luat, de adecă au avut pe cineva sfetnic, iară de nu, pre Hristos dator este a-l avea, ca întru toată apucarea și gândul pre El să-l întrebe, prin rugăciunea curată din inimă și cu smerenie. Nicîdecum cutezând cum că s-au făcut iscusit Monah, până ce ar întâmpina pre Hristos în veacul cel ce va să fie, precum zice Scărarul și Ava Agaton. Și dacă are gândul tot spre a mulțami lui Dumnezeu, însuși îl învață pre el voea Sa, orî gânditor adevărindu-l pre el, orî prin oarecare om sau scriptură; Și de are tăria voile sale pentru Dânsul, însuși cu bucurie nepovestită îl va face pre dânsul să ajungă întru săvârșire, precum nu știe el. Și aceasta văzându-o foarte se minunează, cum de pretutindenea începe a izvorî bucuria și cunoștința, și din tot lucrul află folos. Și împărtășește Dumnezeu întru dânsul, ca întru cel ce nu are voea sa, pentru a să supune el Sfintei voii Lui, și să face ca un Împărat: Orî de și-ar aduce aminte, fără de osteneală și gata i să face lui de la Dumnezeu, cela ce face grijă pentru dânsul. Și aceasta este credința pre care o au zis „Dacă ați avea credință, ș.c.l. (Mat. 17.20) ¹²⁴ și pre credința aceasta să zidesc celelalte fapte bune, după Apostolul (1Cor. 15.2) ¹²⁵.

Pentru aceasta toată meșteșugirea face vrăjmașul, ca să de despărtească omul de liniște, și să cază în grijă, și în chip oarecare necredincios să se afle, nădăjduind spre a sa petrecere și putere, sau cu totul sau din parte. Și dintru aceasta, pricină priimește vrăjmașul ca să-l biruească pre el, și ca pre un ticălos să-l ia rob. Iară cel ce au cunoscut pre acestea, toată desfătarea și odihna lumii părăsind, ca cele ce nimic nu sunt, să sârguește spre negrijire, orî întru supunere având pe povățuitorul în locul lui Hristos și arată acestuia toată înțelegerea, cu cuvântul și cu lucrul, ca nicîdecum să aibă ceva; orî pentru liniște din credință întărită de toate fugind, și are în locul tuturor pe Hristos, și El să face lui toate, precum zice cel cu Gura de Aur și Damaschin, în veacul de acum și în cel viitor: hrănindu-l, îmbrăcându-l, bucurându-l, mângâindu-l, veselindu-l, odihnindu-l, învățându-l, luminându-l și simplu, precum ucenicii Lui, așa și acesta face grijă; deși nu are a osteni precum aceea, ci însă credință are întărită, pentru care nu face grijă de sineși precum ceilalți oameni. Ci pentru frica Duhurilor, precum Apostolii frica Jidovilor (Ioan 20.19) ¹²⁶, șade în chilie, așteptând pe învățătorul, ca prin cunoștința celor ce sunt, adecă prin cunoștința zidirilor Lui, să-l rădice gânditor din patimi, și pace să-i dăruască, precum Apostolilor ușile fiind încuiate, zice Sfântul Maccim.

¹²⁴ *Sfânta Evanghelie după Matei, 17, 20*: “Iar Iisus le-a răspuns: Pentru puțina voastră credință. Căci adevărat grăiesc vouă: Dacă veți avea credință cât un grăunte de muștar, veți zice muntelui acela: Mută-te de aici dincolo, și se va muta; și nimic nu va fi vouă cu neputință”.

¹²⁵ *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel, 15, 2*: “Prin care și sunteți mântuiți; cu ce cuvânt v-am binevestit-o – dacă o țineți cu tărie, afară numaidacă n-ați crezut în zadar –”.

¹²⁶ *Sfânta Evanghelie după Ioan, 20, 19*: “Și fiind seară, în ziua aceea, întâia a săptămânii (*duminică*), și ușile fiind încuiate, unde erau adunați ucenicii de frica iudeilor, a venit Iisus și a stat în mijloc și le-a zis: Pace vouă!”.

Pentru cele șapte fapte trupești, cunoștință prea aleasă

IARĂ PENTRU cele mai înainte scrise întru începutul cuvântului, adică cele șapte fapte trupești, și cele de nărav învățătoare, de-a pururea să cuvine a le păzi. Și nici a le micșora cu lipsirea, nici a le crește cu covârșirea; de nu undeva este vreme a războiului celui trupesc, pentru tinereța, sau pentru virtutea care întrece, pentru care trebuință are de nevoie prea întrecătoare; Sau iarăși pentru neputință, pentru care are trebuință de mică odihnă. Însă nu după deslegare desăvârșit, pentru că aceasta poate a vătăma și pe cei neputincioși, precum a zis Sfântul Isac, ci după nevoie fă-ți odihna, ca o doftorie a neputinții, și să nu voească sufletul pricină aflând, întinderea a o slăbi. Pentru că aceasta este deslegarea, când cu tot sufletul ar voi cineva odihna; Iară odihna, zice, pre cei tineri și sănătoși obicinuește a-i vătăma. De vreme ce zice Sfinții Părinți Vasilie și Măcsim, adică cum că pre tămăduirea foamei și a setii pâine numai cu apă sunt trebuincioase. Iar spre sănătate și putere a trupului, celelalte cu iubire de oameni s-au dăruit nouă de la Dumnezeu; Și pentru ca nu un chip pururea mâncându-să, întru nedulceață să aducă pre cel neputincios, ci una câte una precum s-au zis înainte sunt folositoare. Pentru că depărtarea de bucate și neîngrânarea sunt cele ce aduc neputințele, iară înfrânarea și schimbarea mâncărilor în fieștecare zi, să fac pricinuitoare de sănătate, pentru ca trupul să se păzască fără de dulceață și nebolnăvicios, și ca să se facă ajutor spre dobândirea faptelor celor bune.

Și aceasta adică către cei ce să nevoesc s-au grăit, iară cei pătimiși prin pruncimea cea întru Hristos de multe ori pentru multe zile nu mânâncă, uitând trupul, precum Sfântul Sisoe, carele după ce a mâncat căuta să se împărtășască cu Prea Curatele taine, dintru uimirea cea către Dumnezeu. Și precum zice Apostolul spre folosul multora „Ori de ne-am uimit cu mintea, lui Dumnezeu: ori de suntem așăzați cu mintea, vouă suntem“ (2Cor. 5.13)¹²⁷. Și precum zice și Marele Vasilie pentru oarecare, și alții oareșicarii. Nici iarăși împreună cu alții mâncând unii ca aceștia din multe bucate, avea simțire unora ca acestora, ci ca nimica mâncând să afla; Pentru că mintea unora ca acestora nu este în trup, ca să simță odihna sau durerea lui. Și arătat adică este de la mulți Părinți, și de la Sfinții Mucenici, și arătat este și de la Sfântul acela pentru carele a scris Sfântul Nil, cum că era oarecare bătrân, zice, în pustie rugându-să cu mintea, pre carele, din slobozirea lui Dumnezeu, spre folosul său și al altora multora, de mâini și de picioare îl lua dracii, și întru înălțime îl scutura, și iarăși pentru ca să nu să vatăme trupul când va cădea dintru atâta înălțime, în rogojină, îl priimea. Și aceasta spre mult făcându-o, ispitea de să pogoră mintea lui din Ceruri, și nu aș putut aceasta a o săvârși. Decă unul ca acesta când ar simți mâncarea și băutura, sau oarecare din cele trupești? Și iarăși Sfântul Efirem după ce aș biruit toate patimile cele sufletești și trupești, cu Darul lui Hristos ca să nu să afle deșert despre războaiele vrăjmașului, și pentru aceasta să se odihnească, precum i să părea, din negrăita smerenie cerea să i să ea de la dânsul Darul nepătimitii. Pentru carele Ioan cel al Scării îngrozindu-să aș scris: cum că sunt oarecare decât nepătimașii mai nepătimași, precum singur acela zice, ș.c.l.

Pentru dreapta socoteală

PENTRU ACEASTĂ trebuință avem de dreapta socoteală la tot lucrul, ca în vreme să judecăm toată izvodirea; Pentru că dreapta socoteală, lumină este, arătând celuia ce o are pre dânsa, vremea, izvodirea, așăzarea omului, vârtutea, vrâsta, puterea, neputința, voirea, osârdiea, petrecerea,

¹²⁷ *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 5, 13: “Căci, dacă ne-am ieșit din fire, este pentru Dumnezeu, iar dacă suntem cu mintea întreagă, este pentru voi”.

deprinderea, necunoștința, puterea trupului, și amestecarea, sănătatea, boala, năravul, locul, împreunarea, hrănirea, credința, așăzământul, scoposul, viețuirea, volniciea, știința, priceperea cea firească, sânguința, privigherea, zăbăvniciea, și cele de acestea. Apoi firea lucrurilor, uneltirea, suma, chipurile, scoposul lui Dumnezeu care zace întru Dumnezeștile scripturi, mintea fieștecăruia zicerii, precum este zicerea ceea ce să grăește întru Evanghelia cea de la Ioan, când au venit Elinii căutând a vedea pre Domnul, și îndată au zis „venit-au ceasul ș.c.l.“ (Ioan 12.22) ¹²⁸. Arătat este cum că au ajuns chemarea neamurilor, pentru că s-au început vremea patimii, și aceasta ca un semn punea. Fiindcă dreapta socoteală pre toate acestea le luminează. Și nu numai, ci și scoposul tâlcuirii, și aceasta ca un semn punea. Fiindcă dreapta socoteală pre toate acestea le luminează. Și nu numai, ci și scoposul tâlcuirii Părinților; pentru că nu lucrul cel ce să face este ceea ce să caută, ci pentru care să face, zice Sfântul Nil. Și cela ce face ceva fără de cunoștința celor înainte zise, să ostenește poate mult, însă nimic nu poate a săvârși, precum zice Sfântul Antonie și Sfântul Isac, pentru cei ce să nevoesc spre bunătățile cei trupești, iar de lucrarea minții lenevesc, măcar că aceasta este ceea ce să caută, precum zice Sfântul Macsim: dă trupului lucrarea cea după putere, și toată nevoința sa spre minte o abate.

Pentru că cela ce lucrează cele trupești, zice, uneori să biruește adecă de îndrăcirea pântecelui, și de dormirea cea multă, și de grijă, și de multa cuvântare, și dintru acestea să întunecă mintea; Iară alte ori cu prea întinsă postire, și cu privegherea, și cu prea întrecerea ostenelelor, turbură cugetul. Iară cela ce poartă grijă de minte, privește, să roagă, Cuvintează de Dumnezeu, și toată fapta bună poate a o îndrepta. De vreme ce omul cel priceput, cu meșteșugire să nevoește a face pre cât poate mici pe trebuințele cele trupești, ca dintru aceasta să se facă puțin cu grija, sau și fără de grijă, spre a păzi poruncile, precum zice Domnul „nu vă grijiți, ș.c.l.“ (Mat. 6.25–34) ¹²⁹. Iară întru multa grijă nici pre sine nu poate cineva a să vedea, și cum poate a vedea cursile vrăjmașului cele gătite mai înainte de vreme? Deoarece vrăjmașul nu obicinuește totdeauna a face arătat război, precum zice cel cu Gura de Aur. Că dacă aceasta ar fi fost, nu am fi căzut cu lesnire în cursele lui, ca puțin să se afle cei ce să mântuiesc, precum zice Domnul (Luca 13.23) ¹³⁰. Ci când ar voi întru cele mari pre cineva (a-l arunca), izvodește a să lenevi de cele mici și nearătate; și înainte de prea curvie, de cea deasă și curvească vedere; și mai înainte de ucidere, de cea mică mânie; și mai înainte de întunecarea cugetului, de cea mică grijă, și mai înainte de aceasta, iarăși de cea ca cum de nevoe trebuință a trupului. Pentru aceasta Domnul ca cele ce toate înainte le cunoaște, ca cela ce este întâlepciunea Tatălui, înainte întâmpinând viclesugurile dracilor poruncește mai înainte de vreme a tăia pricinile, ca nu părându-i să a fi lesne ertate cele

¹²⁸ *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 12, 22: “Filip a venit și i-a spus lui Andrei, și Andrei și Filip au venit și i-au spus lui Iisus”.

¹²⁹ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 6, 25-34:

“25. De aceea zic vouă: Nu vă îngrijiți pentru sufletul vostru ce veți mânca, nici pentru trupul vostru cu ce vă veți îmbrăca; au nu este sufletul mai mult decât hrana și trupul decât îmbrăcămintea.

26. Priviți la păsările cerului, că nu seamănă, nici nu seceră, nici nu adună în jitițe, și Tatăl vostru cel cereșc le hrănește. Oare nu sunteți voi cu mult mai presus decât ele?”

27. Și cine dintre voi, îngrijindu-se poate să adauge staturii sale un cot?”

28. Iar de îmbrăcămintea de ce vă îngrijiți? Luați seama la crinii câmpului cum cresc: nu se ostenesc, nici nu torc.

29. Și vă spun vouă că nici Solomon, în toată mărirea lui, nu s-a îmbrăcat ca unul dintre aceștia.

30. Iar dacă iarbă câmpului, care astăzi este și mâine se aruncă în cuptor, Dumnezeu astfel o îmbracă, oare nu cu mult mai mult pe voi, puțin credincioșilor?”

31. Deci, nu duceți grijă, spunând: Ce vom mânca, ori ce vom bea, ori cu ne vom îmbrăca?”

32. Că după toate acestea se străduiesc neamurile; știe doar Tatăl vostru Cel cereșc că aveți nevoie de ele.

33. Căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și toate acestea se vor adăuga vouă.

34. Nu vă îngrijiți de ziua de mâine, căci ziua de mâine se va îngriji de ale sale. Ajunge zilei răutatea ei”.

¹³⁰ *Sfânta Evanghelie după Luca*, 13, 23: “Și I-a zis cineva: Doamne, puținii sunt, oare, cei ce se mântuiesc? Iar El le-a zis:”.

mică, să cădem cu ticăloșie întru cele mari și cumplite păcate. Și zice „Zisu-sau celor de demult, adecă celor în Lege, acestea și acestea, iar Eu zic nouă“ (Mat. 5.21) ¹³¹.

Deci ceta ce s-au învățat de Sfântul Evanghelie, dator este a face și a lua aminte cele ce să învață într-înșea de Mântuitorul, ca să se izbăvească de cursile vrăjmașului, și a avea poruncile ca o iubire de cinstă mai ales, și mari faceri de bine, pentru că cu mare înțelepciune pot a mântui pre suflet. Fiindcă poruncile, Daruri sunt ale lui Dumnezeu, și cu cuviință, „toată darea cea bună, și tot Darul desăvârșit, de sus este“, zice fratele lui Dumnezeu (Iac. 1.17) ¹³² ș.c.l. precum zice și Damaschin: Pus-ai nouă nerușinată solitoare *, pre ceea ce te-au Născut pre Tine Hristoase, cu rugăciunile aceștia să ne dai nouă Duh milostiv, dătător de bunătate, carele din Tatăl esă prin Tine. Pentru că ceta ce au lăudat Darul luării aminte a Dumnezeescilor scripturi, precum zic Părinții, tot binele îl află ascuns întru toate Dumnezeescile scripturi, precum zice Domnul „Ceta ce s-au învățat întru Împărăția Cerurilor, ș.c.l.“ (Mat. 13.52) ¹³³ adecă întru îndeletnicirea cea după Dumnezeu, și întru cetirea Dumnezeescilor scripturi. Că altă față arată scriptura celorlalți oameni, măcar deși li să pare a cunoaște, și alta arată celuia ce au deosebit pre sine spre a să ruga nelipsit, adecă a avea gândirea lui Dumnezeu în loc de răsufare, întru toate. Măcar în lume prost ar fi, și neînvațat întru învățăturile oamenilor, precum zice Marele Vasilie. Iară mai ales prostimii și smereniei să arată Dumnezeu, zice Scărarul, și nu ostenelelor, sau înțelegerii ceea ce să strică; Ci mai ales să întoarcă despre aceasta Dumnezeu, dacă adecă nu ar avea smerenie. Pentru că mai bun este cineva prost cu cuvântul, iar nu cu cunoștința, precum zice Apostolul (2Cor. 11.6) ¹³⁴. De vreme ce cunoștința cea Duhovnicească, Dar este, iar meșteșugirea cuvântului, învățătură omenească este, și precum și celelalte învățături ale lumii aceștia, și nu folosește oarecărora spre mântuirea sufletului, și arătat este aceasta la Elini.

Deci cetirea spre aducerea aminte, celor ce știu pre cele grăite din iscusință, și celor neiscusiți spre învățătură să face. Când, zice Marele Vasilie, ar afla Dumnezeu inimă curată de toate lucrurile și învățăturile cele lumești, atuncea ca întru o carte nescrisă, scrie dogmele Sale. Și aceasta o zic pentru ca să nu cetească cineva pre cele ce nu ajutorează spre plăcerea de Dumnezeu; Însă măcar neștiind cineva o au cetit pre aceasta, nevoească-se degrab a șterge pomenirea aceștia prin Duhovnicească cetire, acelor ce ajutorează spre mântuirea sufletului, după așazarea întru care au ajuns. De adecă este lucrător, întru viețile și cuvintele Părinților; Iar dacă Darul l-a înălțat pre dânsul întru cunoștință Duhovnicească, să cetească întru toate Dumnezeescile scripturi, ca ceta ce poate după Apostolul, „asupra a toată înălțarea ceea ce să rădică împotriva cunoștinții lui Dumnezeu“ (2Cor. 10.5) ¹³⁵ și a izbândi spre toată neascultarea și călcarea, prin lucrarea și prin cea adevărată cunoștință a poruncilor și a dogmelor lui Hristos, celor Dumnezeesci. Iar afară de aceasta, nicidecum să nu cetească ceva. Căci care trebuință este a lua duh necurat, în locul Duhului Sfânt? Pentru că întru care cuvânt să îndeletnicește cineva, Duhul cuvântului voește a avea, deși nu să vede lui cu anevoie lucrul, precum celor iscusiti.

¹³¹ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 5, 21: „Ați auzit că s-a zis celor de demult: «Să nu ucizi»; iar cine va ucide, vrednic va fi de osândă”.

¹³² *Epistola Sobornicească a Sfântului Apostol Iacov*, 1, 17: „Toată darea cea bună și tot darul desăvârșit de sus este, pogorându-se de la Părintele luminilor, la Care nu este schimbare sau umbră de mutare”.

* *solitoare*, femininul de la *sol*, vestitoare, aducătoare de solie.

¹³³ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 13, 52: „Iar El le-a zis: De aceea, orice cărturar cu învățătură despre împărăția cerurilor este asemenea unui om gospodar, care scoate din vistieria sa noi și vechi”.

¹³⁴ *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 11, 6: „Și chiar dacă sunt neiscusit în cuvânt, nu însă în cunoștință, ci v-am dovedit-o în totul față de voi toți”.

¹³⁵ *Idem*, 10, 5: „Și toată trufia care se ridică împotriva cunoașterii lui Dumnezeu și tot gândul îl robim, spre ascultarea lui Hristos”.

Pentru cea după Dumnezeu cetire

DECI să fie cetirea după Dumnezeu spre a nu să rătăci mintea, că aceasta este începătura mântuirii. „Uraște, zice Solomon, glasul întăririi“ (Pild. 11.15)¹³⁶ vrăjmașul adecă; precum și rătăcirea cugetului începătură este a păcătuirii, precum zice Sfântul Isac. Iară cela ce voește a scăpa de aceasta desăvârșit, în chilie i să cade a să îndeletnici mai de multe ori. Dacă adecă sub prieteșugul trândăviei este, să lucreze puțin, ca și cel fără de patimă și cunoscător spre folosul altora, și spre ajutorul oarecăroră neputincioși, precum făcea cei mai mari din Părinți împreună pogorându-să, și să asemăna pătimășilor pentru smerita cugetare; Ca cei ce pot pretutindenea a avea pre Dumnezeu întru sineși, și întru cunoștința cea întru Dumnezeu a să îndeletnici, și întru lucrarea mâinilor, și în târg, precum zice Marele Vasilie către cei foarte desăvârșiți, întrucât și întru mulțimea norodului, zice, ca cei ce sunt singuri întru sineși, și întru Dumnezeu totdeauna sunt. Iară cela ce nu are încă pre acestea, ci voește a da carte de slobozenie trândăviei, toată vorbirea oamenilor, și somnul cel fără de cuviință, dator este a-l lepăda de la sineși, și a lăsa pre aceasta a topi trupul și sufletul lui, până ce ea (trândăviea) s-ar depărta văzând răbdarea lui întru îndeletnicirea cea de-a pururea după Dumnezeu, și întru rugăciune curată, și întru cetire. Pentru că tot războiul dacă ar vedea pre sine ceva a putea săvârși, petrece luptând; Iar dacă nu, să depărtează, sau desăvârșit, sau până la o vreme. Pentru aceasta dator este cela ce voește a birui pe vrăjmașul, a avea toată răbdarea, „Cela ce va răbda până la sfârșit, acela se va mântui“ (Mat. 10.22)¹³⁷. Cu dreptul este, zice Apostolul, „a da necaz celor ce ne mahnesc pre noi, iară nouă celor ce ne necăjim răsufolare“ (2Tesal. 1.6–7)¹³⁸.

Deci nu este rău nici un lucru care după Dumnezeu să face cu smerenie, însă osăbirii au lucrurile și izvodirile. Prin urmare tot orice este afară de trebuința cea de nevoie, împedecare să face celui ce voește a să mântui. Adecă, tot orice nu ajutorează spre mântuirea sufletului, sau spre vieța cea trupească. De vreme ce nu bucatele, ci lăcomia pântecelui este rea; Nici bani (sau avuția), ci împătımirea; Nici grăirea, ci deșarta cuvântare; nici cele dulci ale lumii, ci neînfrânarea; Nici dragostea către ai săi, ci cea dintru aceasta lipsire spre plăcerea lui Dumnezeu; Nici îmbrăcămintele cele spre a să acoperi numai, și a scăpa de frig și de arsură, ci cele de prisosit și scumpe; Nici oasele spre a scăpa numai împreună cu cele grăite și de băntuitorii, și de feară și de oameni, ci cele cu două rânduri, și cu trei rânduri, și mari și cu multă cheltuială; Nici a avea cineva lucru este rău, ci a nu-l avea pre acesta spre trebuința cea de nevoie; Nici cărți a avea cei foarte câștigători, ci a nu le avea pe acestea pentru cetirea cea după Dumnezeu; Nici a avea prieteni, ci pre cei ce să află nu cu trebuință spre folosul sufletului; Nici femeea este rea, ci curviea; Nici băgăția, ci iubirea de argint; Nici vinul, ci beția; Nici mânia cea firească care este dată spre a pedepsi pre păcat, ci a o unelti pre aceasta împotriva oamenilor de un neam; Nici a începători, ci iubirea de începătorie; Nici slava, ci iubirea de slavă, și mărirea deșartă care este mai rea decât acestea; Nici bunătate a câștiga, ci a să părea a o avea; Nici cunoștința, ci a i să părea a fi cunoscător; și ceea ce este mai rea decât aceasta, a nu cunoaște necunoștința sa. Nici cunoștința cea adevărată, ci cea cu nume mincinoasă; Nici lumea este rea, ci patimile; Nici firea, ci cele afară de fire; Nici unirea, ci ceea ce spre a face rău, și care nu să face spre mântuirea sufletului; Nici mădulările trupului, ci cea rea uneltire a acestora:

¹³⁶ *Pildele lui Solomon*, 11, 15: „Celui ce se pune chezaș pentru un străin îi merge rău; cel ce nu se pune chezaș stă la adăpost”.

¹³⁷ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 10, 22: „Și veți fi urâți de toți pentru numele Meu; iar cel ce va răbda până la sfârșit, acela se va mântui”.

¹³⁸ *Epistola a doua către Tesaloniceni a Sfântului Apostol Pavel*, 1, 6-7:

“6. De vreme ce drept este înaintea lui Dumnezeu să răsplătească cu necaz celor ce vă necăjesc pe voi.

7. Iar vouă celor necăjiți, să vă dea odihnă, împreună cu noi, la arătarea Domnului Iisus din cer, cu îngerii puterii Sale”.

Pentru că nu ca să poftim cele ce nu să cade s-au făcut vederea, ci pentru ca văzând zidirele, să slăvim dintr-însele pre Ziditorul, și spre a călători noi întru cele ce folosesc sufletul și trupul; Nicî auzurile, spre a asculta clevetirile și nebuna cuvântare, ci spre a auzi cuvântul lui Dumnezeu, și toată grăirea care o auzim de la oameni, și de la păsări, și de la celelalte, și întru acestea a slăvi pe Făcătorul; Nicî mirosirea este spre a mueri pe suflet, și a deslega întinderea lui cu mireazma cea bine mirositoare, precum zice Teologul, ci spre a răsufla și a primi văzduhul cel dăruit nouă de la Dumnezeu, și a slăvi pre El pentru aceasta, fără de carele nimenea adecă nu poate a fi viu trupește, nicî om, nicî dobitoac.

Decî mă minunez de înțelepciunea Făcătorului, cum lucrurile cele mai de nevoie, la toți cu lesnire să află, zic adecă văzduhul, focul, apa, și pământul. Și nu numai acestea, ci și cele ce pot să mântuească pe suflet, mai lesnicioase le-au făcut decât pre celelalte lucruri; iară cele ce îi aduc perzare lui, mai cu anevoe. Precum sărăciea obicinuește mai mult a mântui pre suflet, iară bogăția împedecare să face celor mulți; Și sărăciea adecă oricine o află, iară ceialtă nu este întru noi. Apoi: necînstea, smerenia, răbdarea, ascultarea, supunerea, înfrânarea, postirea, privigherea, tăerea vocii sale, boalele trupești, mulțumirea întru toate acestea, ispitele, pagubele, lipsirea celor de nevoie, depărtarea de dulceți, golătatea, îndelunga răbdare, și prost toate izvodirile cele ce să fac pentru Dumnezeu, neîmpedecate sunt, și nimenea nu să luptă pentru unele ca acestea, ci mai ales dă voce celor ce voesc a le avea pre acestea, ori cu voce ori fără de voce viind asupra. Iară cele ce spre perzare ajutorează, sunt cu anevoe aflate: adecă, bogăția, slava, mândria, neprimirea, stăpânirea, a începători, neînfrânarea, multa mâncare, multa băutură, multa dormitare, a face cele ce voește, sănătatea și vârtutea trupului, voința cea fără de ispită, dobânzile, a avea câte pofteste, împărțirea dulceților, a avea îmbrăcămînți și acoperământuri multe și de mult preț, și unele ca acestea. Pentru care multă este nevoița, iară puțină aflarea; Și vremelnică este folosința și mult este necazul adecă, iară puțină este desfătarea. Pentru că celor ce le au pe acestea, și celor ce nu le au, dar poftesc a le avea, tot necazul le pricinuesc, măcar că nu este rău nimica, și pre uneltirea acestora, precum s-au zis. — Pentru că nu ca să furăm și să răpim, și mâinele unii asupra altora să întindem rău, s-au făcut nouă mâini și picioare, ci ca pre acestea să le câștigăm spre toată lucrarea după Dumnezeu spre milostenie săracilor, cei mai neputincioși cu sufletul spre săvârșire, și spre ajutorul celor ce au trebuință. Iară cei mai puternici cu sufletul și cu trupul, prin necâștigare și prin urmarea lui Hristos și a Sfinților Lui Ucenici, și spre a slăvi pre Dumnezeu, și a ne minuna de înțelepciunea Lui cea ascunsă întru toate mădulările noastre. Și cum mâinele acestea și degetele cele mici, spre toată meșteșugirea și lucrarea, și scrierea, și izvodirea, gata să află cu Pronia lui Dumnezeu. Dintru carele este cunoștința meșteșugurilor celor nenumărate, și a scripturilor, a înțelepciunii, și a doftoriilor celor tămăduitoare, a limbilor și a slovelor celor de multe feluri. Și cuprinzător, toate cele ce mai înainte s-au făcut, și să fac, și să vor face, pentru cea desăvârșit bunătate nouă s-au dăruit, și pururea să dau spre a vieții trupește și a ne mântui sufletește, dacă după scoposul lui Dumnezeu vom unelti toate cele ce sunt, și prin aceasta l-am slăvi pre Dânsul cu toată cunoștința cea bună. Iară dacă nu, cădem și perim, și toate cele ce sunt să fac nouă spre necaz în veacul de acum, și nu numai, ci și în cel ce va să fie spre muncă veșnică, precum s-au zis înainte.

Pentru dreapta socoteală cea adevărată

· CELA CE cu Darul lui Dumnezeu a luat Darul dreptei socotelii, din multa smerita cugetare, dator este a-l păzi pre acesta cu toată puterea, ca nicidecum să facă ceva fără de dreapta socoteală, pentru ca nu întru cunoștința din nebagare de seamă greșind, mai mare osândă să-și pricinuească luiși. Iară cela ce încă nu a luat Darul acesta, dator este nicidecum a alcătui înțelegere, sau cuvânt,

saŭ lucru, afară de întrebare, și de credință adevărată, și de rugăciune curată: fără de care întru dreapta socoteală cea fără de minciună a să înălța nu poate. Aceasta adecă să naște din smerita cugetare, precum s-aŭ zis, și naște celui ce o are pre dânsa, cunoștința, precum grăesc Sfinții Părinți: Moisi și Scărarul, pentru ca cel ce o are, să vadă înainte măestriele vrăjmașului cele ascunse, și să taie pricinile lor mai înainte de vreme, după cuvântul lui David „Și aŭ privit ochiul meu întru vrăjmașii mei“ (Ps. 91.11).¹³⁹ Iară semnele dreptei socotelii sunt: cunoaște fără de minciună pre cele bune, și pre cele protivnice, apoi a ști și Dumnezeasca voe întru toate izvodirile. Iară ale vederii (adecă cunoștinții) a cunoaște greșalele sale mai înainte de a sosi în lucru, și cele ce să fac de la draci după furare; apoi și tainile cele ascunse întru Dumnezeștile scripturi, și întru zidirile ceste simțitoare.

Deci are adecă și maica acestora, smerenia, semn precum înainte s-aŭ grăit pentru dânsa, însă să cunoaște și dintru aceasta: Că dacă este adecă cineva și smerit cugetând, dator este toată bunătatea a o avea, și ca cela ce mai mult este dator, a crede întru adevăr, a fi dedesuptul a toată zidirea. Iară dacă nu așa să află, singură aceasta vestire este, cum că mai rău este decât toată zidirea, măcar de i s-ar părea a avea petrecerea întocmai cu Îngerii; De vreme ce și cel întru adevăr Înger, n-a putut după atâtea bunătăți și înțelepciune a plăcea Făcătorului, fără de smerenie. Ce dar are a zice cela ce i să pare a fi Înger, afară de smerenie, pricina tuturor bunătăților, celor ce sunt, și celor ce vor să fie? Dintru care să naște dreapta socoteală, precum s-aŭ zis, care luminează marginile, fără de care, toate sunt întunecoase. Pentru că lumină este și să grăește, și pentru aceasta mai înainte de tot cuvântul și izvodirea, trebuință avem de lumina aceasta, ca pre celelalte văzându-le să ne minunăm. Încă ne minunăm și de Dumnezeu, cum întru întâia și Doamna zilelor, întâi lumina o aŭ făcut (Fac. 1.3)¹⁴⁰, pentru ca nu cele ce să fac după aceasta nevăzute să rămâe, ca cele ce nu ar fi, zice cel din Damasc: Lumină adecă precum înainte s-aŭ zis, este dreapta socoteală. Însă mai de nevoie este decât toate Darurile, cunoștința ceea ce să naște dintr-însa, pentru că ce este mai de nevoie decât a vedea cineva furările dracilor, și a păzi sufletul său, Darul împreună ajutând? Și mai de nevoie adecă decât toate lucrurile, este curățenia științii, zice Sfântul Isac, și sfințania trupului, fără de care nimenea nu va vedea pre Domnul, precum zice Apostolul (Evrei 12.14)¹⁴¹.

Pentru a nu să desnădăjdui, deși mult greșește cineva

ÎNSĂ NU să cuvine nouă a ne desnădăjdui, nefiind cum să cade a fi. Rău este, o, omule, că ai greșit, însă ce năpăstuești pre Dumnezeu, și îl ai pre Dânsul neputincios din necunoștință? Pentru că aŭ nu poate să mântuească sufletul tău, cela ce aŭ făcut pentru tine atâta lume pre care o vezi? Iară de grăești, cum că și aceasta osânda mea este, precum și împreună pogorârea Lui, pocăște-te, și primește pocăința ta precum a curvarului și a curvii. Iară dacă nici aceasta nu poți, ci din obicei greșești întru care nu voești, ai smerenie ca Vameșul, și ajunge ție spre mântuire (Luc. 18.13)¹⁴². Pentru că cela ce păcătuiește fără de pocăință, și nu să desnădăjduește, de nevoie sub toată zidirea să are pre sine, și nu cutează a osândi saŭ a prihăni pe vreun om, ci să minunează mai ales de a lui Dumnezeu iubire de oameni, și bine cunoscător să află către făcătorul de bine, și alte bunătăți poate avea. Deși a ascultat pe Dieavolul spre a păcătui, ci însă iarăși pentru frica lui Dumnezeu nu ascultă pe vrăjmașul cela ce îl împinge pre el spre desnădăjduire; Și dintru această parte este a lui

¹³⁹ *Psalmi*, 91, 11: „Și a privit ochiul meu către vrăjmașii mei și pe cei vicleni, ce se ridică împotriva mea”.

¹⁴⁰ *Facerea*, 1, 3: „Și a zis Dumnezeu: «Să fie lumină!» Și a fost lumină”.

¹⁴¹ *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, 12, 14: „Căutați pacea cu toți și sfințenia, fără de care nimeni nu va vedea pe Domnul”.

¹⁴² *Sfânta Evanghelie după Luca*, 18, 13: „Iar vameșul, departe stând, nu voia nici ochii să-și ridice către cer, ci-și bătea pieptul, zicând: Dumnezeule, fii milostiv mie, păcătosului”.

Dumnezeu, având bună cunoștință, mulțumire, răbdare, frica lui Dumnezeu a nu judeca, ca să nu să judece, care sunt foarte de nevoe. Precum zice cel cu Gura de Aur, pentru ghenă, că în scurt ne face nouă bine, și mai mult decât Împărăția Cerurilor, că prin ea (ghena) mulți intră întru Împărăție, iară prin Împărăție puțini; însă prin a lui Dumnezeu iubire de oameni, Una adevărată gonește cu frica, iară ceilaltă îmbrățișază, și prin amândouă ne mântuim, cu Darul lui Hristos. Pentru că precum cei ce să luptă de multe patimi sufletești și trupești, dacă rabdă, și nici dau stăpânirea de sine din lenevire, nici să desnădăduesc, să încununează; Așa și cel ce a aflat nepătimirea cu ușurință și cu odihnă, cade degrab, de nu ar mărturisi Darurile pururea, și întru nicidecum a osândi pe cineva. Iar dacă aceasta ar cuteza, arate, cum cu așa putere bogăție luiși a câștigat? zice Sfântul Măxim. Și precum mare primejdie are cel pățimaș încă și neîmpărțășit de lumina cunoștinții, de ar începători pre oarecarii, zice Damaschin; Așa și cel ce a luat nepătimire de la Dumnezeu, și Duhovnicească cunoștință, dacă nu ar folosi și pe alte suflete. Așadar nimic alt nu folosește neputinciosului, precum fugirea la liniște. Nici pățimașului și necunosătorului, precum supunerea cea întru aceasta. Nici este ceva mai bun, decât a cunoaște neputința sa și necunoștința; Nici mai rău, decât a nu le cunoaște pre acestea. Nici așa este urâtă altă patimă, precum mândria. Nici vrednică de batjocură, ca iubirea de argint, aceasta „care este rădăcina tuturor relelor“ (1 Tim. 6.10) ¹⁴³. Pentru că banii pre care săvârșindu-î oamenii din materia pământului cu multă osteneală, iarăși în pământ deșertii îi pune. Pentru aceasta zice Domnul „Nu strângeți comori pre pământ, ș.c.l.“ Și iarăși: Unde este comoara voastră, acolo și inima voastră“ (Mat. 6.19-21) ¹⁴⁴. Că mintea cea omenească întru care să zăbovește cu dorul, să trage de obicei, ori întru lucrurile cele pământești ori întru bunătățile cele cerești și vecinice. Iară obiceiul zăbovindu-să, obicinuește a primi puterea firei, zice Marele Vasilie. Decă când ar fi bolnav cineva, atuncea mai ales dator este a lua aminte de mărturia științii, pentru ca din toată osânda să slobozască pe sufletul său, nu cumva va sosi sfârșitul vieții, și va a să căi fără de folos, și a plânge în veci. Așadar cela ce nu poate a suferi pentru Hristos moarte simțitoare precum acela, măcar pre cea după voină, să cade gânditor a o suferi, și va fi Mucenic cu știința, când nu se va supune dracilor sau voilor celor ce bat război cu dânsul, ci îi va birui pre dânsii, precum Sfinții Mucenici și Cuvioșii Părinți, că unii adevărat simțitor, iar alții gânditor au mărturisit. Decă puțin silindu-să cineva, au biruit pe vrăjmașul; sau puțin lenevându-să și întunecându-să, au perit.

*Scurtă cuvântare: spre câștigarea bunătăților,
și spre depărtarea răutăților*

NIMIC AȘA, zice Marele Vasilie, obicinuește a întuneca pre cuget, precum vicleșugul; Nici luminează pre minte, precum cetirea întru liniște. Nici spre grabnică durere a sufletului, precum gândirea morții obicinuește, Nici nearătată sporire înainte este, ca ocărârea de sine și tăerea voilor sale; Nici nevăzută perzare, ca părerea și plăcerea de sine; Nici pricinuitoare de întoarcerea lui Dumnezeu și de nepedepsirea omului, precum cârtirea; Nici cu lesnire este spre a păcătui, precum turburarea și multa cuvântare. Nici scurt lucru spre câștigarea faptei bune, ca singurătatea și împreună cugetarea, Nici spre buna cunoștință și mulțumire, precum cugetarea de Darurile lui

¹⁴³ Epistola întâia către Timotei a Sfântului Apostol Pavel, 6, 10: “Că iubirea de argint este rădăcina tuturor relelor și cei ce au pofțit-o cu înfocare au rătăcit de la credință, și s-au străpuns cu multe dureri”.

¹⁴⁴ Sfânta Evanghelie după Matei, 6, 19-21:

19. Nu vă adunați comori pe pământ, unde molia și rugina le strică și unde furii le sapă și le fură.

20. Ci adunați-vă comori în cer, unde nici molia, nici rugina nu le strică, unde furii nu le sapă și nu le fură.

21. Căci unde este comoara ta, acolo va fi și inima ta”.

Dumnezeu și a răutăților noastre, Nicî pre creșterea faptelor bune, precum laudele acestora; Nicî mîntuire fără de voe obicinuește a aduce, precum ispitele; Nicî scurtă cale către Hristos adecă către nepătimire și înțălepciunea Duhului, precum calea cea Împărătească, ceea ce să depărtează de prea întrecere și de lipsire întru toate; Nicî altă faptă bună poate a înțălege voea cea Dumnezească, precum smerita cugetare, și a părăsi toată înțălegerea și voea sa; Nicî ajutor întru tot lucrul bun, precum rugăciunea cea curată; Nicî împedecare spre câștigarea faptei bune, precum grija și înălțarea cugetului, măcar și foarte mică ar fi. Că pre câtă curățenie are cineva, pre atâta să vede a greși multe dintru a vedea, și pre cât multe greșaste, să întunecă, măcar să vede având curățenie. Și iarăși, câtă cunoștință are, pre atâta să vede necunoscător; Și pre cât nu cunoaște necunoștința sa, și pre cea din parte cunoștință Duhovnicească, pre atâta să pare a fi cunoscător. Și pre cât suferă necazuri nevoitorul, pre atâta va birui pre vrăjmașul. Și pre cât să nevoește cineva să facă bine întru o zi, pre atâta dator este întru toate zilele vieții sale, zice Sfântul Marco, de ar fi puterea lui și osârdeia, iar dacă este Dar a lui Dumnezeu, și pentru aceasta când Darul a venit a putut, ce laudă are unul ca acela, pentru că i să pare poate ceva a face bine de la sineși, și pre cei ce nu pot cu nedreptate osândindu-i? Fiindcă cel ce cere ceva de la aproapele, de la sineși mai ales este dator mai cu dreptate a cere.

Deci precum cei ce păcătuesc, datorî sunt, ca cei ce au întărâtat pre Dumnezeu, așa și cei acoperiți de Darul lui Dumnezeu, pentru a lor neputință și gătirea spre desnădăjduire, datorî sunt mai ales a să cutremura ca cei ce multe sunt datorî. Și precum mare prăpastie este necunoștința scripturilor, zice Sfântul Epifanie, așa și mai mare răutate este călcarea cea întru cunoștință. Și precum mai mare este sufletul decât trupul, așa mai mare este facerea de bine a sufletului prin cuvânt, decât a rugăciunii. Și când ar suferi cineva pe aproapele, pentru ca să nu să năcăjască cela ce îl năpăstuește pre dânsul, ci ca să odihnească voea lui în vremea turburării lui, zice Sfântul Dorofteiu, făcând milă cu sufletul lui, purtând greutatea lui, și să roagă pentru dânsul, poftind mîntuirea lui, și orice altă bunătate este trupească și sufletească. Și aceasta este cea curată nepomenire de rău, care curățește pre suflet, și-l înalță pre dânsul către Dumnezeu. Pentru că mîngâerea omului, mai bună este decât toată lucrarea și bunătatea. Fiindcă nimic nu este mai mare și mai desăvârșit decât dragostea aproapelui întru bunătăți. Iar semn al aceștiea este, nu numai a nu avea vreun lucru de carele altul are trebuință, ci și moarte a suferi pentru dânsul cu bucurie, după porunca Domnului (Ioan 15.13)¹⁴⁵, și acestea ca o datorie a le socoti, și cu cuviință. Pentru că dator este a iubi pe aproapele până la moarte, nu numai pentru îndreptarea firii, ci și pentru sângele cel prea cinstit carele s-a vărsat pentru noi a lui Hristos celui ce au poruncit. Nu fii iubitor de sine, zice Sfântul Macsim, și vei fi iubitor de Dumnezeu; și nu fii cu plăcere de sine, și vei fi iubitor de frate. Aceasta adecă din nădejde să face, iară nădejdea este ca să crează fără de îndoire din tot cugetul, cum că cu adevărat va dobândi ceea ce să nădăjduiește. Și aceasta iarăși din credința cea adevărată să naște, adecă nicidecum grijă a face pentru vieța sa, sau pentru moarte, ci toată grija a o lăsa la Dumnezeu; precum s-au zis mai înainte pentru cela ce voește a dobândi semnele nepătimirii, a cărora temelie este credința. Pre care cela ce o are, dator este a socoti, că precum Dumnezeu toate au făcut, și pre noi împreună cu toate dintru neființă, pentru cea desăvârșit bunătate, așa cu adevărat are a rânduî și sufletul și trupul precum știe însuși.

Pentru cum câștigă cineva credința cea adevărată

ÎNSĂ CEL ce dorește câștigarea aceștiea, (care este temelie tuturor bunătăților, și ușa tainilor lui Dumnezeu, și biruință fără de osteneală asupra vrăjmașilor, și mai de nevoie decât toată fapta

¹⁴⁵ *Sfânta Evanghelie după Ioan, 15, 13*: "Mai mare dragoste decât aceasta nimeni nu are, ca sufletul lui să și-l pună pentru prietenii săi".

bună, și aripă ale rugăciunii și sălășuire a lui Dumnezeu în suflet) dator este a răbda toate ispitele, cu care va a să ispiți de la vrăjmași, și de la gândurile cele multe și de multe feluri, pre care nu poate nimeni a le socoti, nici a zice ceva pentru acestea, sau a afla, fără numai aflătorul răutății Dieavolul. Ci să îndrăznească unul ca acesta, că de ar birui ispitele cele ce îi vin lui asupra-i cu silă multă, și a ținea mintea sa a nu să plece gândurilor celor ce răsar în inima lui, are a birui deodată toate patimile. Că nu este el cel ce a făcut biruința, ci Hristos carele prin credință a venit într-însul. Pentru unii ca aceștia zice Domnul „Că cela ce are credință cât un bob de muștar, va zice Muntelui acestuia, ș.c.l., “ (Mat. 17.20) ¹⁴⁶. Ci măcar gândul slăbindu-să s-ar pleca, să nu să teamă, nici să se desnădăjduască, nici să scrie ale sufletului său cele ce să zic de la începătorul răutății. Ci cu răbdare pre cea după putere lucrare a faptelor bune, și păzire a poruncilor, cu sânguință făcând, întru liniște, și îndeletnicire după Dumnezeu despre toate cele ce să gândesc de voe. Pentru că toată meșteșugirea și nălucirea, noaptea și ziua vrăjmașul pornind, și neafându-l pre dânsul grijă făcând cu jucăriile și inchipuirele cele ce să fac de la dânsul, împreună cu toate înțelegerele, cu care ca cum înfricoșând cu adevărat arătând jucăriile cele pline de minciună, urându-i-să, să se depărteze.

Deci priimind iscusința lucrătorul poruncilor lui Hristos pentru neputința vrăjmașului, măi mult nu să înfiorează de meșteșugirea lui; Ci cu bucurie tot orice voește după Dumnezeu fără de opreală face, cu credință întărindu-să și ajutorindu-să de la Dumnezeu, întru carele a crezut; Precum însuși Domnul zice „toate îi sunt cu puțință celui credincios“ (Mar. 9.23) ¹⁴⁷. Pentru că nu el este cela ce bate războiul cu vrăjmașul, ci Dumnezeu cela ce să grijaște pentru dânsul prin credință. Zice Prorocul „Pre cel prea înalt ai pus scăpare ție, ș.c.l.“ (Ps. 90.2) ¹⁴⁸. Pentru că nicidecum măi mult unul ca acela nu face grijă pentru ceva, cunoscând că „Calul să gătește la război, și la Domnul este mântuirea lui“ zice Solomon (Pil. 21.31) ¹⁴⁹. Și prin aceasta cuteză asupra tuturor, precum zice Sfântul Isac: Câștigă credință întru sineți, ca să calci pre vrăjmașii tăi. Pentru că nici petrece ca un stăpânitor de sine, ci ca un dobitoc dându-să de voe lui Dumnezeu precum zice Prorocul „Dobitoc m-am făcut la Tine și e pururea cu Tine“ (Ps. 72.22) ¹⁵⁰. – „Voești, zice (omul), a mă odihni pre mine, prin cunoștința Ta (Dumnezeule), nu grăesc împotrivă. Voești iarăși pentru smerenie, ispite a slobozi asupra mea, asemenea sunt împreună cu Tine, nu am ceva cu totul de la sinemă; Pentru că afară de Tine nu m-am făcut din neființă, ci nici viu a fi, sau a mă mântui pot. Fă orice voești cu zidirea Ta. Și crez, cum că bun fiind, bine ai a rândui asupra mea spre folos, măcar că nu le cunosc pre acestea; Ci nici sunt vrednic a le cunoaște, nici ceiu a le deprinde, ca răsuflare să am, poate nu-mi este mie de folos. Nici ușurarea oarecărui război cutez a ruga, deși neputincios sunt întru toate, fiindcă nu cunosc care folosește. Tu știi toate, și precum știi fă, numai să nu greșesc orice s-ar face; Ci măcar voesc, măcar nu voesc, mântuește-mă. Și aceasta dacă este Ție plăcută. Însă e lucrul nu am, înaintea Ta sunt ca un fără de suflet: Sufletul meu în prea Curatele Tale Măini îl pun, în veacul de acum, și în cel ce va să fie. Tu adecă toate le poți, și toate le cunoști, și tot binele tuturor îl voești, și poștești pururea mântuirea mea. Și arătat este din toate facerile Tale de bine, care ai făcut, și faci pururea cu noi, arătat și nearătat, care știm și care nu știm, și din sigură pogorârea Ta la noi cea măi presus de minte, Fiule și cuvinte a lui Dumnezeu. Deci e cine sunt să cutez a vesti Ție cunoscătorule de inimă? Pentru ca cunoscut să mă fac mie și vrăjmașilor, că către Tine limanul

¹⁴⁶ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 17, 20: “Iar Iisus le-a răspuns: Pentru puțină voastră credință. Căci adevărat grăiesc vouă: Dacă veți avea credință cât un grăunte de muștar, veți zice muntelui acestuia: Mută-te de aici dincolo, și se va muta; și nimic nu va fi vouă cu neputință”.

¹⁴⁷ *Sfânta Evanghelie după Marcu*, 9, 23: “Iar Iisus i-a zis: De poți crede, toate sunt cu puțință celui ce crede”.

¹⁴⁸ *Psalmi*, 90, 2: “Va zice Domnului: «Sprinjitorul meu ești și scăparea mea; Dumnezeul meu, voi nădăjdui spre dânsul»”.

¹⁴⁹ *Pildele lui Solomon*, 21, 31: “Calul este gata pentru ziua de război, însă biruința vine de la Domnul”.

¹⁵⁰ *Psalmi*, 72, 22: “Că eram fără de minte și nu știam; ca un dobitoc eram înaintea Ta. Dar eu sunt pururea cu Tine”.

mântuirii mele scăpând, grăesc acestea. Că iată am cunoscut din Darul Tău, că Dumnezeuul meu ești Tu, și nu încă citez a zice multe, ci mintea numai nelucrătoare, surdă și mută voesc a o pune lângă Tine. Însă nu e, ci Darul Tău toate lucrează. Pentru că nu știu pre sinemi vreo odinioară bine făcând, ci mulțimii de răutăți pururea. Pentru care căzând Ție chip de rob arăt, că mai învrednicit pre mine a mă pocăi, și că rob al Tău sunt, și Fiul slujnicii Tale (Ps. 115.7) ¹⁵¹.

Ci să nu mă lași pre mine, Doamne al meu, Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeuul meu, a face, sau a grăi, sau a gândi, cele ce nu voești. Pentru că îmi ajunge mie mulțimea atâtor păcate ale mele care am făcut mai înainte, ci precum voești, miluește-mă! Păcătuit-am, miluește-mă pre mine precum ții. Crez Doamne, că ascultați pre ticălosul glasul meu acesta, ajută necredinții mele, cele ce mi-ai dăruit mie a fi, și creștin a fi e. Mare este mie, zice Carpație, că m-am chemat Călugăr și creștin. Precum ai zis Doamne către oarecarele din slugile Tale „Că mare este ție că s-au chemat de tine Numele Meu” (Isa. 49.6) ¹⁵²; Mai bună îmi este mie aceasta mai mult decât toate Împărățiile pământului, și decât Cerul; Numai să nu greșesc de chemarea prea dulcelui Tău Nume. Stăpâne mult milostive, mulțămesc Ție, și celelalte, precum s-au scris mai înainte (poate în privirea a patra).

Deci precum alte cetiri sunt cuviincioase lucrătorului, și alte graiuri, și lacrimi, și rugăciuni, așa și altă credință, afară de cea dintâi care naște pre liniște; Aceea adecă este credința auzului, iară aceasta a privirii, precum zice Sfântul Isac; Iară privirea (vederea) mai întărită este decât auzul. Pentru că din cunoștința cea firească zice, să naște întâi și cea de obște credință a pravoslavnicilor, dintru care să naște îndeletnicirea cea după Dumnezeu, precum s-au zis: postul, privigherea, cetirea, cântarea Psalmilor, rugăciunea și întrebarea celor iscusii; Și dintru toate acestea să nasc bunătățile sufletului, adecă păzirea poruncilor, și așazarea obiceiurilor, prin care credința cea mare, nădejdea, și dragostea cea desăvârșită, ceea ce răpește pre minte către Dumnezeu într-o rugăciune, precum s-au zis, când cineva să unește cu Dumnezeu gânditor, precum zice Sfântul Nil. Iară graiurile rugăciunii odată s-au scris, pentru ca să se roage pururea cu aceleași, cel ce voește a pune de față mintea sa nemișcată înaintea Sfintei și cei de vieață începătoare Treimi, întrucât părăndu-i-să a să vedea, deși a vedea ceva cu totul este cu neputință; Ci fără de închipuire, neformăluită, fără de văpsală, neturburată, fără de grijă, nemișcată, nematerialnică, de nimic cu totul dintru cele ce sunt într-o toată zidirea, înțelegându-să și pricepându-să. Ci într-o pace adâncă și liniște desăvârșită a vorbi cu Dumnezeu, și Sfântă pomenirea lui a o avea pururea singură, până ce ar sosi într-o răpirea minții; după ce să va învrednici el a grăi precum să cade rugăciunea Domnului, adecă, Tatăl nostru carele ești în Ceruri... precum Sfântul Filimon, Sfântul Irina, Sfânții Apostoli cu Mucenicii și Cuvioșii au zis.

Însă ceea ce este afară de acestea, înșălare este care să face din părere. Pentru că nehotărâtă este Dumnezeirea, și nescrisă împrejur, și mintea ceea ce s-au făcut într-o sineși, așa i să cade a fi, ca după Dar să se învrednicească venirii Sfântului Duh. „Nu din închipuire, ci prin credință umblă, zice Apostolul” (2Cor. 5.7) ¹⁵³. Pentru aceasta datorii suntem a zăbovi într-o nevoință, pentru ca să se tragă mintea spre cele Dumnezești prin multă vreme, cu Darul, dintru obicinuință. Pentru că dacă nu ar afla mintea altceva mai mare decât lucrurile cele simțitoare, nu-și trage poftirea către aceasta, și nu părăsește pre cele ce de multă vreme le-au obicinuit. Deci precum iubitorii de oameni și nepătimășii nu să vatămă prea mult din lucrurile vieții, de vreme ce bine pre acestea le rânduiesc, așa și cei ce au Darurile cele mari; pentru că lui Dumnezeu scriu îndreptările.

¹⁵¹ Psalmii, 115, 7: “O, Doamne, eu sunt robul Tău, eu sunt robul Tău și fiul roabei Tale; rupt-ai legăturile mele”. Trimiterea în mss. se făcea la Psalmul 115, stihul 6.

¹⁵² Isaia, 49, 6: “Mi-a zis: «Puțin lucru este să fii sluga Mea ca să aduci la loc semințiile lui Iacov și să întorci pe cei ce-au scăpat dintre ai lui Israel. Te voi face Lumina popoarelor ca să duci mântuirea Mea până la marginile pământului»”.

¹⁵³ A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel, 5, 7: “Căci umblăm prin credință, nu prin vedere”.

Pentru că mai mult folosește pătimășilor liniștea

TUTUROR adecă folosește liniștea, și fugirea de lucruri, și de oameni, însă mai mult celor pătimăși și neputincioși. Pentru că nu poate mintea a să face nepătimașă din singură lucrarea cea din afară, dacă nu o va primi pre dânsa multe și Duhovnicești priviri. Nicî grija și a începători, fără de vătămare trece pe cineva, de nu mai întâi din fugire, nepătımirea o va agonisi. Iară grija vieții, și turburarea, și pre cei desăvârșiți și nepătımăși obicinuește a-î vătămă; Pentru că nicî un folos să face, zice cel cu Gura de Aur, din lucrarea omului, fără de plecarea cea de sus; Nicî iarăși plecarea cea de sus vine peste cel ce nu o voește: Ci de amândouă avem trebuință, și de cea Dumnezească și de cea omenească, și de lucrare și de cunoștință, și de frică și de nădejde, și de plângere și de mângăere, și de temere și de smerenie, și de socoteală și de dragoste. Pentru că zice: toate sunt îndoite ceste ale vieții: ziua și noapte, lumină și întunec, sănătate și boală, faptă bună și răutate, lesnire și nelesnire, vieață și moarte. Pentru că prin unele adecă cei neputincioși să iubim pre Dumnezeu, iară prin altele să fugim de a păcătui cu frica ispitelor. Iară cei tari, prin toate iubesc ca pre un Părinte pe Dumnezeu, cunoscând „Că toate sunt bune foarte“ (Fac. 1.31) ¹⁵⁴ și cu folosință le rânduește Dumnezeu pre acestea. Și despre cele dulci adecă să înfrânează, iară pre cele aspre le pofteste, știind că prin unele adecă, trupurile să fac vii spre slava Făcătorului, iară prin altele să vor ajutama sufletele spre a să mântui, pentru nespusa milă a lui Dumnezeu.

Deci trei sunt așzările cele omenești: Robi, năimiți *, și fiî. Și robii adecă nu iubesc binele, însă și de rău să depărtează pentru frica muncilor; Și este aceasta adecă zice Sfântul Dorofteiu, bunătate, dar nu și bine plăcută (Filip. 4.18) ¹⁵⁵. Iară năimiții iubesc binele, și urăsc răul, însă cu nădejdea plății. Iară fii ca cei ce sunt desăvârșiți, nicî de frica muncilor să depărtează de la rău, ci cu tărie îl urăsc pre acesta; Nicî iarăși binele cu nădejdea plăți îl face, ci ca pre o datorie pre acesta îl socotesc. Și nepătımirea o iubesc ca pre o urmare a lui Dumnezeu, și pricinuitoare de înlăuntru sălășluirea Lui, prin care de toată răutatea să depărtează, măcar deși nu zace înainte înfricoșare. De vreme ce de nu s-ar face cineva nepătımăș, nu trimite prea bunul Dumnezeu pre Sfântul Duh peste dânsul, pentru ca nu de obicînuință încă trăgându-să, către patimi să se afle; și să se facă vinovat venirî Sfântului Duh, și mai mare osândă să aibă. Ci când din deprinderea faptelor bune, mai mult nu ar avea prieteșug cu vrăjmașii, nicî s-ar trage de obicînuința patimilor, atuncea priimește Darul, și așa neosândit rămâne când îl va priimi pre El. Pentru aceasta, zice cel al Scării, nu descoperi Dumnezeu voea sa, ca nu pre aceasta deprinzându-o, să facem neascultare (în urmă), și mai cu mărime să ne osândim; deși ca niște prunci nu cunoaștem milostivirea Lui cea nemărginită către noi nemulțămitoriî. Pentru că cel ce voește a deprinde voea cea Dumnezească, dator este a muri despre toată lumea și despre toate vocile sale. Pentru aceasta tot lucrul care are îndoială, nu este dator cineva a-l face pre acesta, sau a-l alcătui ca pre un bun, de nu undeva nu poate a viețui, sau a să mântui fără de acesta. Și de aceea trebuință are de întrebarea celor iscusii, atuncea dintru adevărată credință și rugăciune, una ca aceasta adevărire luând, mai înainte de nepătımirea cea desăvârșit, ceea ce face pre minte nebiruită întru tot lucrul bun.

¹⁵⁴ *Facerea*, 1, 31: „Și a privit Dumnezeu toate câte a făcut și iată erau bune foarte. Și a fost seară și a fost dimineață: ziua a șasea”.

* *năimiți*, formă învechită și populară, adj. Persoană angajată cu plată pentru a efectua o muncă temporară. Închiriat, arendat, angajat temporar. DEX, ed. cit., p. 671.

¹⁵⁵ *Epistolă către Filipeni a Sfântului Apostol Pavel*, 4, 18: „Am de toate și am și de prisos; m-am îndestulat primind de la Epafrodit cele ce mi-ați trimis, miros cu bună mireasmă, jertfă primită, bine-plăcută lui Dumnezeu”.

Așadar mult este războiul, însă omul nevătămat, rămâne „Pentru că puterea Mea întru neputință să săvârșaste“ zice Domnul către Apostol (2Cor. 12.9) ¹⁵⁶. Și însuși Apostolul zice „Când sunt neputincios, atunci sunt tare și puternic“ (2Cor. 12.10) ¹⁵⁷. Fiindcă neluptat a fi cineva nu este bine: De vreme ce să depărtează dracii de multe ori, zice cel al Scării, prin multe chipuri, sau pentru pândire, sau pentru părere, lăsând sau înălțare, sau altă răutate ceva, îndestulându-să întru aceasta ca ceea ce poate a împlini locul tuturor celorlalte patimi. Pentru că Părinții adevărați, zice cartea bătrânilor, au păzit poruncile, iară cei după aceea, le-au scris pre acestea; Însă noi cele scrise, le-am pus pe ferestre. Iar și dacă voim a ceti, nu ne îndeletnicim măcar întru singură aceasta, a înțelegere pre cele ce să grăesc, și a le face pre acestea cu lucrul. Ci să în treacăt le cetim, sau ni să pre mare ceva că facem și ne înălțăm, necunoscând că mai ales osândă avem, dacă nu vom lucra, precum zice cel cu Gura de Aur „Cunoscând, zice Domnul, voea Domnului său, ș.c.l.“ (Luc. 12.47) ¹⁵⁸. Întrucât bună este cetirea și cunoștința, ci când ar aduce spre mai mare smerenie; Asemenea și sfatul, când nu ar iscodi cineva vieța învățătorului, precum zice Teologul: Nu căuta vrednică încredințare aceluia ce te învață pre tine, sau predică. Și precum zice Domnul „Câte ar zice vouă Preoții... ș.c.l.“ (Mat. 23.3) ¹⁵⁹. Pentru că nu să face nici o pagubă cuiva și celuia ce întreabă, din lucrurile celuia ce îl învață pre dânsul, dar nici iarăși folos, dacă nu lucrează însuși; De vreme ce fieștecarele pentru sineși va da cuvânt, după Apostolul“ (Rom. 14.12) ¹⁶⁰. Învățătorul adevărat pentru al său cuvânt, iară cel ce să învață pentru ascultarea lui cea din lucruri; Iară cea afară de acestea făcută, afară de fire este și vrednică de osândă. Pentru că precum zice Sfântul Evstratie, bun fiind Dumnezeu și Drept, și prin bunătate adevărată tot binele ni-l dăruiește nouă, când îl vom avea cu bună cunoștință, ca de la sfârșit drept ca cum prin mulțămire, Dar dacă nemulțămitori ne-am arăta, cădem din bine, după dreapta judecată a lui Dumnezeu. Întrucât de tot binele, adevărată bunătatea și dreptatea lui Dumnezeu pricinuitoare sunt nouă după fire, iară după reaua uneltire, de vecinica muncă.

Pentru că mare bine este pocăința cea adevărată

ÎNSĂ DACĂ ar voi cineva iarăși a pune început prin pocăință, căci zice: Căzut-ai? scoală-te, și iarăși ai căzut? iarăși te scoală, nedesnădăjduindu-te nicidecum de mântuirea ta, măcar orice s-ar întâmpla; Nici să dai pre sineți de bună voe vrăjmașului, și îți ajunge ție răbdarea aceasta împreună cu ocărârea de sine spre mântuire. „Eram, zice Apostolul, odinioară și noi neînțelegători, umblând după poftele noastre“ (Tit. 3.3) ¹⁶¹ ș.c.l. Deci și tu să nu te desnădăjduiești nicidecum, necunoscând ajutorul lui Dumnezeu. Pentru că poate câte voește a face. Ci nădăjduiește spre Dânsul, și una dintru acestea va face: sau că prin oarecare ispite, sau prin alte chipuri va izvodii a să face îndreptarea ta. Sau priimește răbdarea și smerenia ta în loc de lucrare; sau alt chip, pre carele tu nu îl știi, prin

¹⁵⁶ *A doua Epistolă către Corinteni*, 12, 9: „Și mi-a zis: Îți este de ajuns harul Meu, căci puterea Mea se desăvârșește în slăbiciune. Deci, foarte bucuros, mă voi lăuda mai ales întru slăbiciunile mele, ca să locuiesc în mine puterea lui Hristos”.

¹⁵⁷ *Idem*, 12, 10: „De aceea mă bucur în slăbiciuni, în defăimări, în nevoi, în prigoniri, în strâmtorări pentru Hristos, căci, când sunt slab, atunci sunt tare”.

¹⁵⁸ *Sfânta Evanghelie după Luca*, 12, 47: „Iar sluga aceea care a știut voia stăpânului și nu s-a pregătit, nici n-a făcut după voia lui, va fi bătută mult”.

¹⁵⁹ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 23, 3: „Deci toate câte vă vor zice vouă, faceți-le și păziți-le; dar după faptele lor nu faceți, că ei zic, dar nu fac”.

¹⁶⁰ *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, 14, 12: „Deci, dar, fiecare din noi va da seama despre sine lui Dumnezeu”.

¹⁶¹ *Epistola către Tit a Sfântului Apostol Pavel*, 3, 3: „Căci și noi eram altădată fără de minte, neascultători, amăgiți, slujind poftelor și multor feluri de desfătări, petrecând viața în răutate și pizmuire, urâți fiind și urându-ne unul pe altul”.

nădejde va face cu iubirea de oameni, spre a să mântui sufletul tău cel fără de îndrăsneală. Numai să nu părăsești pre Doftorul, de vreme ce rău vei a suferi moartea cea îndoită, pentru a nu cunoaște scoposul lui Dumnezeu cel ascuns. Precum s-au zis pentru cunoștință, și acum se va zice pentru lucrare; pentru că în mijloc între șase curse este toată lucrarea cea trupească și sufletească. De-a dreapta grăesc, și de-a stânga, adecă cu prea întrecerea ostenelelor, și cu lipsirea, Sus și Jos, cu înălțarea și cu desnădăjduirea; Dinlăuntru și din afară, adecă cu frică și cu obrăsnicie, de care zice Teologul, cum că departe este de la îndrăsneală prea cu covârșire, deși numele de asemenea este. Iară în mijlocul a acestor șase curse este lucrarea cea cu măsură întru smerenie și cu răbdare.

Deci să cade a să minuna de mintea omenească, cum schimbă toate cele ce sunt întru sine precum voește, deși neschimbate sunt, și întru altele așa petrec. Pentru aceasta nu acest scopos toți îl avem pentru cele ce sunt, ci fieștecarele uneltește lucrurile precum voește, ori bine, ori rău: Pre acestea simțitoare adecă cu lucrul, iară pre cele gânditoare, cu cuvântul și cu gândul. Patru vederi sunt precum mie mi să pare, iară după Cuvântătorul de Dumnezeu, așazări la toți oamenii: Unii adecă, bine aicea, și întru cel ce va să fie, precum toți Sfinții, și cei ce s-au făcut fără de patimă; Iară alții, numai aicea bine, ca cei ce primesc facere de bine cu nevrednicie sufletești sau trupești, pentru a nu avea bună cunoștință împrejurul făcătorului de bine, precum bogatul acela (Luca 16.19)¹⁶² și unii ca acestea. Alții iarăși aicea numai să muncesc, precum cei ce sunt ținuiți cu boală îndelungată, ca slăbănogul acela (Ioan 5.5)¹⁶³ și cei ce să ispitesc cu mulțămită dintru a lor voe. Și alții iarăși aicea și acolo să muncesc, precum cei ce să ispitesc din voile lor, precum Iuda, și unii ca aceștia. Și iarăși, patru scopuri au oamenii pentru lucrurile ceste simțitoare: Unii adecă urăsc lucrurile lui Dumnezeu, precum draci, și din rea voire le prihănesc; Iară alții, ca pre cele bune le iubesc, însă cu patimă, ca dobitoacele, nimic pentru privirea cea firească, sau pentru mulțămită grijindu-să; Și alții ca niște oameni firește cu cunoștință Duhovnicească, și cu mulțămită, pre toate le uneltesc cu înfrânare. Iară alții iarăși mai presus de fire, precum Îngerii le văd pre toate, spre slava Ziditorului, nimic uneltind dintru acestea, fără numai cele de nevoie spre a vieții, după Apostol (1Tim. 6.8)¹⁶⁴.

*Pentru facerile de bine ale lui Dumnezeu,
cele cuprinzătoare și cele din parte*

PENTRU aceasta datorî suntem a mulțami pururea lui Dumnezeu toți oamenii, pentru cele cuprinzătoare și pentru cele de o parte faceri de bine, pentru cele sufletești și pentru cele trupești. Și cele cuprinzătoare adecă, sunt cele patru stihii, și toate cele ce să fac dintr-însele, și toate minunile și prea slăvitele lucruri ale lui Dumnezeu, care zac întru Dumnezeestile scripturî. Iară cele de o parte, cât au dat Dumnezeu fieștecăruia om; ori bogăție, spre milostenie; ori sărăcie, spre răbdare bine mulțamitoare; ori stăpânire, spre dreaptă judecată, și spre alcătuirea bunătații; ori supunere și slujire, spre gata mântuire sufletească; ori sănătate, spre ajutorul celora ce au trebuință, și spre lucrarea după Dumnezeu; Ori boală, spre cununa răbdării; Ori cunoștință și putere, spre câștigarea faptelor bune; ori neputință și necunoștință, spre supunere întru liniște, cu smerenie, și cu fugirea de lucruri; Ori lipsire a lucrurilor fără de voe, spre mântuire de voe, și spre ajutorul celor

¹⁶² *Sfânta Evanghelie după Luca, 16, 19*: "Era un om bogat care se îmbrăca în porfiră și în vison, veselindu-se în toate zilele în chip strălucit".

¹⁶³ *Sfânta Evanghelie după Ioan, 5, 5*: "Și era acolo un om, care era bolnav de treizeci și opt de ani".

¹⁶⁴ *Epistola întâia către Timotei a Sfântului Apostol Pavel, 6, 8*: "Ci având hrană și îmbrăcăminte cu acestea vom fi îndestulați".

ce nu pot a veni la săvârșirea necăstigiării, sau măcar spre milostenie; Ori răsuflare și bună zilire, spre a să nevoi de bună voe, și a să osteni întru faptele bune, întrucât a să face nepătimaș, și pre alte suflete a mântui; Ori ispită și nelesnire, spre a să mântui fără de voe, cei ce nu pot a-și tăia voile sale, sau iarăși spre săvârșirea celor ce pot a răbda cu bucurie.

Deci toate cele zise, măcar de sunt protivnice unele altora, ci însă după uneltire adecă toate sunt bune foarte (Fac. 1.31) ¹⁶⁵; Iară afară de uneltire, nu sunt bune, ci mai ales vătămătoare sufletului și trupului. Însă mai bună decât toate cele grăite, este răbdarea celor necăjicioase. Și cea ce s-au învrednicit de acest mare Dar, dator este a mulțami lui Dumnezeu, ca cea ce mai mari faceri de bine a priimit: Pentru că următor lui Hristos și a Sfinților lui Apostoli, și a Mucenicilor, și a Cuvioșilor Părinți, s-au făcut. De vreme ce multă putere și cunoștință a luat de la Dumnezeu, spre a să depărta de bună voe de dulcețuri, și pre cele cu nelesnire mai ales a le pofți, prin tăerea voilor sale, și prin lepădarea înțelegerilor celor ce nu sunt după Dumnezeu, ca de-a pururea să facă și să înțeleagă cele plăcute lui Dumnezeu. Și cei ce s-au învrednicit a unelti lucrurile după trebuință adecă, datori sunt cu mărime a mulțami întru smerenie multă, că cu Darul lui Dumnezeu, s-au slobozit din cele afară de fire, și din călcarea poruncilor. Iară noi cei încă pătimași și cari rău uneltime lucrurile, ca cei ce facem afară de fire, datori suntem a ne cutremura, și cu mărime a mulțami Făcătorului de bine, cu toată buna mulțămire, minunându-ne de nespusa îndelunga răbdarea Lui: Că și neascultând poruncile Lui, și lucrurile fără de trebuință uneltindu-le, și despre Darurile Lui întorcându-ne, suferem nemulțămirea noastră, și făcând bine nouă nu părăsește, ci așteaptă pururea și pocăința noastră până la suflarea cea mai de pre urmă. Întrucât datori suntem toți oamenii a-i mulțami Lui, precum s-au zis duple Apostolul „întru toate mulțămii” (1 Tes. 5.18) ¹⁶⁶, și dintru aceasta să face alt grai al lui, precum zice „neîncetat vă rugați: (stih 17) adecă a avea pomenirea lui Dumnezeu întru tot lucrul, locul și vremea. Că orice ar face cineva, dator este a avea pomenirea Făcătorului lucrului celui ce s-au întâmplat. Adecă, vezi zice, lumina, să nu uiți pre cel ce ți-a dăruit-o ție pre aceasta. Vezi Cerul, și pământul, Marea și toate cele ce sunt, minunează-te și slăvește pre cel ce le-au făcut. Haină ai îmbrăcat, cunoaște a cui este dăruirea, și laudă pre cel ce poartă grijă de vieața ta. Și prost, toată mișcarea și pricina, spre slava lui Dumnezeu facă-să ție, și iată nelipsit te rogi. Și dintru acestea totdeauna să bucură sufletul tău, duple Apostolul (1 Tes. 5.16) ¹⁶⁷; Pentru că pomenirea lui Dumnezeu îl veselește pre dânsul, zice Sfântul Dorofteiu, mărturie aducând pre David care zice: „Adusu-me-am aminte de Dumnezeu și m-am veselit” (Psalm 76.3) ¹⁶⁸.

Pentru că toate spre folosul nostru le-au făcut Dumnezeu

CUM CĂ toate cele ce sunt, spre folosul nostru le-au făcut nouă Dumnezeu, adecă: de la Îngeri ne păzim, și ne învățăm. Iară de la draci ne ispitim, spre a ne smeri și a scăpa către Dumnezeu; Prin care ne mântuim, și de înălțare și de lenevire ne izbăvim cu frica ispitelor. Și dintru aceste dulci adecă ale lumii, din sănătate zic, din buna zilire, din vârtute, din odihnă, din bucurie, din lumină, din cunoștință, din bogăție, din sporire întru toate, din așazare pacinică, din desfătare, din cinste, din

¹⁶⁵ *Facerea*, 1, 31: “Și a privit Dumnezeu toate câte a făcut și iată erau bune foarte. Și a fost seară și a fost dimineață: ziua a șasea”.

¹⁶⁶ *Epistola întâia către Tesaloniceni a Sfântului Apostol Pavel*, 5, 17-18:

“17. Rugați-vă neîncetat.

18. Dați mulțumire întru toate, căci aceasta este voia lui Dumnezeu, întru Hristos Iisus, pentru voi”.

¹⁶⁷ *Idem*, 5, 16: “Bucurați-vă pururea”.

¹⁶⁸ *Psalmii*, 76, 3: “Adusu-mi-am aminte de Dumnezeu și m-am cutremurat; gândit-am și a slăbit duhul meu”.

stăpânire, din îndestulare, și dintru toate cele ce să socotesc bune în viața aceasta, ne înălțăm spre buna cunoștință și mulțămire împrejurul Făcătorului de bine, și spre a-l iubi pre El, și a face binele cel după putere, ca cei ce avem datorie firească, pentru Daruri prin lucrarea binelui a-i răsplăti, ca cum socotind, măcar că nu este cu puțință aceasta, ci mai mare datorie. Iară din cele ce să socotesc nelesnicoase, zic adecă din boală, din nelesnire, din osteneală, din necaz fără de voe, din întunecare, din necunoștință, din sărăcie, din rea nenorocire întru toate, din frică, din lipsire, din necinste, din ispitire, din trebuință, și din toate cele ce să împrotivesc celor mai înainte zise, venim spre răbdare, și spre smerenie, și bună nădejde întru veacul ce va să fie. Și nu numai, ci și în veacul de acum de mari mângâeri să fac nouă pricinuitoare. Întrucât toate bune le-au dăruit nouă Dumnezeu cu minune, pentru negrăita bunătate. Și cel ce voește a le cunoaște pre acestea și precum să cuvine a le avea, nevoiască-să spre câștigarea faptelor bune, întrucât toate cele grăite, cu mulțămirea a le priimi, și pre cele bune și pre cele împrotivnice ce să văd, și întru toate fără de turburare să află.

Deci nu numai întru acestea, ci și când gându mândru i-ar pune înainte dracii spre a-l înălța pre dânsul, atuncea își aduce aminte de cele mai dinainte prea urâte, de cele ce să grăia de la dânșii, și îl surpă pre acesta, și vine către smerenie. Iar când prea urât ceva iarăși ar pune înainte, de mândrul acelaș (gând) aducându-și aminte, îl surpă pre acesta. Întrucât cu ajutorul Darului, face a surpa unii pre alții prin pomenire, pentru ca nici spre desnădăjduire pentru cele prea urâte, nici spre trufie pentru părere să vie vreodinioară. Ci când ar înălța spre mintea lui vrăjmașul, scapă către smerenie, și când l-ar smeri pre dânsul, să înălță către Dumnezeu prin nădejde, pentru ca nici odinioară îndrăsnind să cază, nici iarăși temându-să să se desnădăjduească până la suflarea cea mai de pre urmă. Și aceasta este lucrarea cea mare a Călugărului, precum zice cartea bătrânilor. Ci când războinicii o ar pune pre aceasta înainte, el pre ceilaltă o aduce de față, și când acela pre ceilaltă, el pre aceasta o aduce în mijloc, cunoscând cum că nu este nimic nicidecum ceva în viața aceasta neschimbat. Ci „Cela ce a răbdat adecă până la sfârșit, acela se va mântui, zice Domnul“ (Mat. 10.22)¹⁶⁹. Iară cel ce voește a să face lucrurile precum voește, nu știe unde merge; Ci ca un orb bătându-să de tot vântul, orișice ar veni spre dânsul, tot prin tot aceluiăș să face, și ca un rob să teme de cele necăjicioase, și ca un robit este dus împreună cu părerea, din bucuria cea dobitocească părându-i-să a le avea, pre cele ce niciodinioară le știe, și de unde sunt. Iară dacă grăește a le ști, atuncea mai ales mai cu mărime să orbește. Pentru că aceasta să face dintru a nu să prihăni pre sine, care să grăește plăcere de sine, și nevăzută perzare, precum zice Sfântul Macarie întru capetele cele pentru Călugărul cel perit, după ce a vuzut el Ierusalimul cel de sus, rugându-să el cu oarecare frați, când s-a răpit mintea lui, pentru a i să părea lui că a ajuns ceva, și nu mai ales mai mare datorie a avea. Deci precum cei foarte pătimași, nici pre cele arătate celor mulți le știe dintru negura patimilor, Așa și cei nepătimași, pre cele ce de mulți nu să cunosc, le cunoaște prin curățenia minții lor.

Cum că cuvântul lui Dumnezeu, nu este multă cuvântare

PENTRU că cuvântul lui Dumnezeu, zice Sfântul Macsim, nu este multă cuvântare: Ci când am grăi toți oamenii multe, atuncea un cuvânt al lui Dumnezeu n-am împlinit, adecă, zis-a Dumnezeu „Veți iubi pre Domnul Dumnezeul tău din tot sufletul tău, ș.c.l.“ (Mat. 22.37)¹⁷⁰; Deci, câte au zis

¹⁶⁹ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 10, 22: „și veți fi urâți de toți pentru numele Meu; iar cel ce va răbda până la sfârșit, acela se va mântui”.

¹⁷⁰ *Idem*, 22, 37: „El i-a răspuns: Să iubești pe Domnul Dumnezeul tău, cu toată inima ta, cu tot sufletul tău și cu tot cugetul tău”.

Părinții, și câte au scris, și încă grăesc și scriu, și nu au împlinit pe graiul acesta! Pentru aceea din tot sufletul, zice Marele Vasile, este, ca nicădecum cevași a iubi împreună cu Dumnezeu. De vreme ce dacă ar iubi cineva pre sufletul său, nu iubește din tot sufletul pre Dumnezeu, ci din jumătățime. Iară dacă pre înșine și altele nenumărate am iubi, cum putem a iubi pre Dumnezeu, sau am cuteza a zice aceasta? Asemenea încă și la dragostea aproapei. Dacă cea vremelnică viață, încă poate și pre ceea ce va să fie nu vom lepăda pentru aproapele, precum Moisi și Apostolul, cum ziceam pre el a-l iubi?; pentru că acela adecă au zis pentru norod către Dumnezeu „De vei lăsa lor greșalele, lasă-le, iară de nu, șterge-mă și pre mine din cartea vieții întru care m-ai scris“ (Eșir. 32.32)¹⁷¹. Iară Apostolul zice „Anaftema a fi de la Hristos ș.c.l.“ (Rom. 9.3)¹⁷² Pentru că s-a ruga a să face perzarea lui, ca alții să se mântuească, și mai ales, cel ce căuta pre el să-l omoare, „Care sunt Israilteni (2:4)¹⁷³.

Unele ca acestea sunt sufletele Sfinților, pre vrăjmași îi iubea mai mult decât pre sineși. Întrucât în veacul de acum, și în cel ce va să fie, mai întâi pre aproapele îl cinstesc întru toate, măcar vrăjmaș al lor ar fi dintru rea voie; necăutând răsplătire de la cei ce să iubesc de la dânșii, ci ca luând să bucură, când dau altora pre toate cele ale sale: ca să placă Făcătorului de bine, și după putere să urmeze iubirii lui de oameni; Că bun este către cei nemulțămitori și păcătoși. Și mai ales pre cât se va învrednici cineva unele ca acestea Daruri a avea, pre atâta dator este pre sineși a socoti lui Dumnezeu celua ce l-au înălțat pre dânsul de pre pământ, și a învrednicit țărâna a urma lui Dumnezeu și Făcătorului despre o parte. Pentru că a suferi nedreptățile cu bucurie și cu nerăpștire *, a face bine vrăjmașilor, și a pune sufletul său pentru aproapele, și unele ca acestea, Daruri sunt ale lui Dumnezeu, însă să dau celor ce voesc a le lua pre acestea de la dânsul prin sânge, spre „a lucra și a păzi“ precum s-au zis către Adam (Fac. 2.15)¹⁷⁴, pentru ca să rămâe prin buna cunoștință împrejurul Făcătorului de bine. De vreme ce nici un bine avem al nostru vreodată, ci toate bunătățile noastre de la Dumnezeu după Dar, că întru neștiință spre a fi să fac. Pentru că „ce ai ceea ce nu ai luat?“ zice Apostolul, – de la Dumnezeu în Dar adecă – „Iară dacă și ai luat, ce te lauzi ca cel ce nu ai luat? ce însuși pre sine faci?“ (1 Cor. 4.7)¹⁷⁵ care este cu neputință, precum zice Domnul „fără de mine nu puteți face nimic“.

Fără de smerita cugetare, cu neputință este a ne mântui

NU ȘTIU, nu cumva dintru întunecarea cea multă a patimilor întru atâta nebulie cineva ar veni, poate, i să pare deopotrivă a fi cu Îngerii, iară mai ales și mai mare, întrucât a i să părea afară de smerita cugetare a să mântui; pre care perzându-o întâiul Luceafăr, afară de alt păcat întunec s-au făcut. Dar ce are a pătimi cel ce nu are smerenie, muritorul și țărâna, ca să nu zic păcătosul? Poate orb fiind, nu crede cum că păcătos este. Că toată nevoea, zice cel cu Gura de Aur, omul cel

¹⁷¹ *Ieșirea*, 32, 32: “Rogu-mă acum, de vrei să le ierți păcatul acesta, iartă-i; iar de nu, șterge-mă și pe mine din cartea Ta, în care m-ai scris”.

¹⁷² *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, 9, 3: “Căci aș fi dorit să fiu eu însumi anatema de la Hristos pentru frații mei, cei de un neam cu mine, după trup”.

¹⁷³ *Idem*, 9, 2 și 4:

“2. Că mare îmi este întristarea și necurmată durerea inimii.

4. Care sunt israeliți, ale căroră sunt înfierea și slava și legămintele și Legea și închinarea și făgăduințele”.

* *nerăpștire*, substantiv construit din verbul a răpști, IV, a murmura, a cârți, a striga, reflex. a se răsti. Regionalism. Din sl. *rŭpŭtati-šton*. DEX, ed. cit., p. 689.

¹⁷⁴ *Facerea*, 2, 15: “Și a luat Domnul Dumnezeu pe omul pe care-l făcuse și l-a pus în grădina cea din Eden, ca s-o lucreze și s-o păzească”.

¹⁷⁵ *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 4, 7: “Căci cine te deosebește pe tine? Și ce ai, pe care să nu-l fi primit? Iară dacă l-ai primit, de ce te fâleşti, ca și cum nu l-ai fi primit?”.

desăvârșit a să face întocmai cu Îngerii, precum zice Domnul (Matejü 22.30) ¹⁷⁶ întru învierea morților adecă, iar nu în veacul de acum; Ci nici atuncea Îngeri, ci întocmai cu Îngerii sunt oamenii, au zis. Pentru că nu pot oamenii ași părăsi firea lor, zice, ci precum aceea neschimbați sunt după Dar, și de toată nevoea slobozi, au stăpânire de sineși aleasă, și neîncetată bucuria și dragostea cea către Dumnezeu, și câte omul nu le-au văzut, și celelalte, după Apostolul (1 Cor. 2.9) ¹⁷⁷. Iar aicea desăvârșit a să face cineva este cu neputință, ci ca o logodire a bunătăților celor făgăduite primește. Pentru că precum cei neîmpărtașiți cu Daruri, datori sunt a să smeri ca niște săraci, așa și cei ce le au pre acestea, ca cei ce le-au de la Dumnezeu, ca nu prin necunoștință să se osândească. Și precum bogații datori sunt a mărturisi Darul lui Dumnezeu prin dăruiri, așa și cei ce sunt bogați cu bunătățile, cu mult mai cu mult. Și precum datori sunt săracii a mulțami lui Dumnezeu, și a iubi pre bogații cei ce le fac bine, pentru că primesc faceri de bine de la dânșii, așa și bogații cu mult mai cu mult, pentru că și în veacul de acum, și în cel ce va să fie să mântuesc pentru milostenie, cu pronia lui Dumnezeu; Pentru că afară de săraci nu au mântuire sufletească, ci nici de ispitele bogății pot scăpa. Și precum ucenicii pre învățători, așa și învățătorii pre ucenici datori sunt a-i iubi, și unii pentru alții a-i mulțami lui Dumnezeu pentru Darul celui ce dă tuturor cunoștința, și tot ori ce alt bine, pentru care datori suntem toți pururea a-i mulțami lui, și mai ales cei ce au luat putere spre a chema a doua oară prin pocăință (Darul) Dumnezeescului Botez, fără de care nimenea nu poate a să mântui. Fiindcă au zis Domnul „Ce mă chemați Doamne, Doamne, și nu faceți cele ce vă zic“ (Luc. 6. 46) ¹⁷⁸, ceste auzind cum că de nu ar fi chemat pre Domnul fără de prihană să făcea? Ci mai ales mai mult s-au osândit, precum zice Domnul „Dacă în lemnul cel umed să fac acestea, dar în cel uscat ce să face?“ (Luc. 23. 31) ¹⁷⁹. Și „dacă Dreptul de-abea să mântuește, zice Solomon (Pil. 11. 31) ¹⁸⁰ nedreptul și păcătosul unde să va arăta? Decî nu cumva iarăși văzându-să pre sineși strâmtorat de pretutindenea de la Dumnezeestile porunci, să se desnădăjduească, și mai rău să se osândească decât ucigașul de sine. Ci mai ales este dator a să minuna de Dumnezeestile scripturi și de porunci, cum aicea și acolo împing pre om spre săvârșire, pentru ca să nu afle undeva a fugi dintru cel bun, ca să afle răsufare întru cele rele; Ci împreună când ar vrea a face una ca aceasta, cele cumplete poate înaintea sa aflându-să, să întoarcă către cel bun, Dumnezeu cu iubirea de oameni rânduind vrednice de minuni; Pentru ca tot omul desăvârșit să se facă în chip oarecare și nevrând, deși stăpânire are întru sineși. Iară cei bine cunoscători, mai ales din facerile de bine rușinându-să, să nevoesc precum cei ce au trecut râul dormind, precum au zis Sfântul Efrem. Pentru aceasta, zice Sfântul Isac, au înmulțit Dumnezeu ispitele, ca cu frica unora ca acestora să scăpăm către Dânsul. Iar cel ce nu înțelege aceasta, și prihănește Darul lui Dumnezeu din iubirea de dulceață, însuși pre sine s-au omorât, și au pierit; Căci luând arme asupra vrăjmașilor, le-au uneltit pre acestea spre a sa junghiere. Pentru că precum zice Marele Vasilie, bun fiind Dumnezeu, tuturor voește a face bine. Așa și Diavolul viclean fiind, poștește a trage pre toți întru a sa răutate, deși nu poate. Și precum cei iubitori de copii, din Părinți cu înfricoșare făcând afară de cuvânt, întorc pre fii, cu dragoste purtându-să. Așa și Dumnezeu sloboade ispitele ca un toiag, carele întoarcă pre cei vrednici dintru rea sfătuirea Dieavolului. „Cela ce cruță, zice Solomon, toiagul său, urăște pre fiul său; Iară cele ce îl iubește, cu sârguință pedepsește“ (Pil. 13. 25) ¹⁸¹.

¹⁷⁶ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 22, 30: “Căci la înviere, nici nu se însoară, nici nu se mărită, ci sunt ca îngerii lui Dumnezeu în cer”.

¹⁷⁷ *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 2, 9: “Ci precum este scris: «Cele ce ochiul n-a văzut și urechea n-a auzit, și la inima omului nu s-au suit, pe acestea le-a gătit Dumnezeu celor ce-L iubesc pe El”.

¹⁷⁸ *Sfânta Evanghelie după Luca*, 6, 46: “Și pentru ce Mă chemați Doamne, Doamne, și nu faceți ce vă spun?”.

¹⁷⁹ *Idem*, 23, 31: “Căci dacă fac acestea cu lemnul verde, cu cel uscat ce va fi?”

¹⁸⁰ *Pildele lui Solomon*, 11, 31: “Dacă cel drept este răsplătit pe pământ, cu cât mai mult cel nelegiuit și păcătos!”

¹⁸¹ *Idem*, 13, 25: “Dreptul mănâncă și își îndestulează sufletul său, iar pântecul celor fără de lege duce lipsă”.

Însă de vreme ce nouă iubitorilor de dulceți, și iubitorilor de sine, dintru amândouă părțile, înainte zace primejdia: (deși iubitorilor de Dumnezeu mai ales mântuire este, ispitele zic, slobozind Dumnezeu); și căderea spre pierzare care este din mândrie, și din a nu petrece lângă Dumnezeu, precum și fiii pedepsindu-să, iar nu omorându-să, Decî cea mai ușoară ni să cade nouă a alege. Pentru că mai bine este prin răbdarea celor ce ne vin asupra a scăpa la Dumnezeu, decât cu frica primejdiilor a suferi căderea, și a cădea în mâinile Dieavolului vecinică cădere, și mai ales muncă împreună cu dânsul a trage. De vreme ce una din două ne zace nouă înainte: sau a suferi ce este dintâi și vremelnice, sau pre cele de a doua și vecinice. Iară de Dreptî nu să atinge nicidecum nimic dintru amândouă primejdiile, pentru că cu bucurie iubesc cele ce să arată nouă nelesnicioase și ca o vreme de dobândă aflând sărută ispitele, și rămân nerăniți dintr-însele. Fiindcă nu cea ce au priimit săgeata și nu s-au rănit obicinuește a muri, ci cea ce a priimit rana aceștia, acela pierde. Și ce? oare au vătămat pre Iov rana, și nu mai ales l-au încununat? Sau pre Apostoli, și pre Mucenici înfioratu-i-au vreodinioară? „Să bucurați, zice, că s-au învrednicit a să necinsti pentru numele lui Iisus“ (Fap. 5. 41) ¹⁸². Iară precât biruitorul luptat este, pre atâta să încununează, și dintru aceasta mai multă bucurie are, Căci când ar auzi glas de trâmbiță, nu că junghiere propovăduiește, să teme unul ca acesta, ci căci dări ale cununilor înainte zice, să veselește mai ales.

Prin urmare nimic așa fără de osteneală obicinuește a lucra biruința, precum buna cutezare cu credință adevărată. Nicî biruirea, precum iubirea de sine și temerea cea din necredință, obicinuește a o face. Nicî spre bărbăție este de mână ducător, precum sărguința și iscusința lucrului. Nicî spre supțirătețea gândurilor, precum cetirea întru liniște. Nicî pricinuitoare de uitare, precum deșertăciunea; Nicî spre lăsarea păcatelor, precum nerăutatea. Nicî pricinuitoare de împăcarea greșalelor, precum pocăința și tăierea răului. Nicî sporirea în scurt a sufletului, precum este tăierea voilor și a înțălegerilor sale. Nicî mai mare lucru este, precum a să arunca cineva pre sine înaintea lui Dumnezeu ziua și noaptea, și a-l ruga pre Dânsul a să face voea lui Întru toate. Nicî altceva mai rău, precum a iubi slobozenia, și răschirarea sufletului, sau a trupului. Pentru că nouă celor ce de frica muncilor și a ispitelor iubim pre cel bun, nu ne folosește nicidecum slobozenia, ci păzirea și fugirea de lucruri; Ca măcar din depărtarea celor ce vatămă neputința noastră, să punem a ne lupta cu gândurile. Fiindcă pre Duhurile cele începătoare, adecă pre Boeri, le supun cei fără de patimă, ca cei ce au biruit patimile cele prea urâte. Iar cei ce sunt întru supunerea Părintelui, pre cele ce să începătorească. De vreme ce, zice Sfântul Macarie, Ava Cronie, și ceilalți Părinți, începător și începătorindu-să, sunt dracii. Și începătoare adecă sunt: mărirea deșartă, părerea, și cele de asemenea. Iar începătorindu-să sunt: îndrăcirea pântecelui, curviea, și unele ca acestea. Pentru că cei ce au ajuns întru dragostea cea desăvârșită, stăpânire au, fiindcă fără de silă fac pre cel bun, și să bucură când îl fac pre acesta, nicî odinioară voind a-l părăsi pre el (binele). Dar cât poate s-ar face lor împedecare fără de voe, ca cei ce să muncesc așa să află. Și trăgându-să de dorul cel Dumnezeesc, îndată fug la liniște, și la lucrare, ca la o desfătare și a lor obicinuință. Pentru că către unii ca aceștia zică Părinții: puțin roagă-te, puțin cetește, puțin cugetă, puțin lucrează, puțin păzește pre minte, și așa cheltuește vremea.

Și acestea le grăesc, pentru ca cei ce sunt fără de patimă, stăpânesc pre sineși, și nu să robesc de oarecare voe afară de cuviință, ci unde voesc au mintea, și trupul ca pre un rob îl supun. Iară noi datori suntem a fi supt lege și canon, pentru ca fără de voe și nevrând, ca de o datorie siliți fiind, să facem pre cel bun. De vreme ce încă patimile și dulcelele mai ales iubim, adecă odihna trupului, și voile noastre, și unde voește vrăjmașul duce mintea noastră. Asemenea și trupul, pornirile fără de rânduială avându-le, orice voește ca un dobitoac face. Și cu cuviință: Unde nu este statornicia minții, toate dobitocești și afară de fire să fac. Și nu precum Israiltenii cei adevărați, precum zice

¹⁸² *Faptele Sfinților Apostoli*, 5, 41: “Iar ei au plecat din fața sinedrului, bucurându-se că s-au învrednicit, pentru numele Lui, să sufere ocară”.

Domnul către râvnitorul Simon Cananitul: „Iată într-o adevăr Israiltean, într-o carele vicleșug nu este“ (Ioan 1. 47)¹⁸³, bunătatea bărbatului propoveduindu-o. Pentru că – Natanail – „Râvnă a lui Dumnezeu“ să tâlcuește, și numele lui cel din naștere „Simon“ au fost, Iară – Canait – pentru că era din Cana-Galileii. Și – Natanail – iarăși, pentru bunătatea lui, precum – Israiltean – adecă „minte văzătoare de Dumnezeu“, afară de tot vicleșugul. Pentru că zice Marele Vasile, obiceiul este Dumnezeescii scripturii, din bunătatea bărbatului, mai ales a-l numi, decât din naștere. Pentru că Verhovnicii Apostolilor, Petru și Pavel, unul adecă – Simeon – s-au chemat, și pentru tărimea bărbatului, l-au numit Domnul „Petru“. Iară celălalt adecă – Saul – adecă „Turburare“, și în – Pavel – l-au mutat, carele este „Încetare“ adecă „odihnă“; Și cu cuviință. Că precât a turburat mai înainte pe credincioșii, pre atâta mai pre urmă au odihnit sufletele tuturor, cu lucru și cu cuvântul, precum zice pentru dânsul cel cu Gura de Aur.

Vezi cucernicia Apostolului, pentru că aducându-și aminte de Dumnezeu, nu învăță până ce mai înainte nu ar fi dat lui Dumnezeu pre cea datornică mulțămire și rugăciune; Arătând că de acolo are cunoștința și vârtutea. Și cu cuviință, zice împreună cu rugăciunea pre învățatură. Și Dumnezeescul Luca adecă neîmplinite lăsând Faptele Apostolilor, nu din lenevire, sau din altă oarecare nevoie, ci s-au dus la Dumnezeu. Iară noi când am părăsit neisprăvit lucrul sau apucarea, din lenevire și din neîndestulare o pătimim. De vreme ce nu facem lucrul lui Dumnezeu cu sârguință, și nu îl iubim ca pre un adevărat lucru, ci îl defăimăm, ca pre un lucru de prisos și însărcinător; Și pentru aceasta rămânem nesporiți, sau și ne întorcem înapoi unii de multe ori, precum cei ce s-au întors odinioară înapoi, și de aceea nu au urmat lui Iisus (Ioan 6. 66)¹⁸⁴, măcar că, zice cel cu Gura de Aur, nu era cuvântul sacru precum socotea, ci pentru dogme era ceea ce să ziceau lor atuncea. Dar unde nu este voire nici osârdie, și cele lesnicioase nelesnicioase să află, precum și cea dimpotrivă.

Pentru zidirea rugăciunii prin fapte bune

PENTRU că trebuință are tot omul de răbdare mai înainte de toate, zice Marele Vasile, precum pământul de ploaie, pentru ca temelia, precum zice Apostolul (Evr. 6. 7)¹⁸⁵ adecă credința, pre dânsa să o puie, și după puțin zidește dreapta socoteală, precum ziditorul cel iscusit pre casa sufletului: Pururea adecă pune tină din pământul smereniei, pentru ca să strângă peatră către peatră, adecă bunătate către bunătate, până ce s-ar pune acoperământul, adecă dragostea cea desăvârșită. Și așa Stăpânul casii intră și lăcuște în suflet dacă are portari buni, pururea arme purtând, adecă înțelegeri luminoase, și lucruri lui Dumnezeu cuviințioase, care pot a face pre Împăratul nesupărat, iar nu femee portăriță, și aceasta fiind lucrul mâinilor, precum zice Sfântul Nil, tâlcuind istoria cea veche (Fac. 18. 2)¹⁸⁶ și (2 Împ. 4. 1)¹⁸⁷. Pentru aceasta, zice, n-au pus Avraam Patriarhul femee portăriță, ci mai ales viteaz oare acrele și cumplit gând, și aceste arme purtând, precum zice Apostolul, împreună cu celelalte și „sabiă Duhului, care este graiul lui Dumnezeu“ (Efes. 6. 17)¹⁸⁸, ca pre cei ce intră către dânsul, sau să-l omoare, sau să-l lepede, de vreme ce neadormitor este și stând. Și omorând adecă pre

¹⁸³ *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 1, 47: „Iisus a văzut pe Natanael venind către El și a zis despre el: Iată, cu adevărat, israelit în care nu este vicleșug“. Am corectat din mss., care indica, cu creionul: 1, 48.

¹⁸⁴ *Idem*, 6, 66: „Și de atunci mulți dintre ucenicii Săi s-au dus înapoi și nu mai umblau cu El“.

¹⁸⁵ *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, 6, 7: „Țarina, când absoarbe ploaia ce se coboară adeseori asupra ei și rodește iarba folositoare celor pentru care a fost muncită, primește binecuvântarea de la Dumnezeu“.

¹⁸⁶ *Facerea*, 18, 2: „Atunci ridicându-și ochii săi, a privit și iată trei Oameni stăteau înaintea lui; și cum l-a văzut, a alergat din pragul cortului său în întâmpinarea Lor și s-a închinat până la pământ“.

¹⁸⁷ *Cartea a doua a Regilor*, 4, 1: „Auzind Ișboșet, fiul lui Saul, că a murit Abner în Hebron, i-au slăbit mâinile și tot Israelul s-a tulburat“.

¹⁸⁸ *Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel*, 6, 17: „Luați și coiful mântuirii și sabiă Duhului, care este cuvântul lui Dumnezeu“.

gândurile cele streine, cu lucrarea ceea ce să împotrivesc, și cu cuvântul cel grăitor împotriva, și leapădă tot orice vine în inimă afară de scoposul lui Dumnezeu, cu defăimarea acestuia, și cu lepădarea, spre a nu avea nicidecum slobozenie mintea cea luminată din privirea cea pentru Dumnezeu, și din întâlegerile cele Dumnezești, adevă, a să răspândi.

Lucrul liniștii zice, este ceea ce să grăește. Precum aiurea să află aducând Sfântului Nil Dumnezeasca scriptură, și arătând că grija nu este pricină de întunecarea minții. Și cu cuviință. Pentru că nu este ținută mintea de pretutindenea, precum apa în jgheab, nu ar fi putut cugetul a să aduna către sineși, ca și către Dumnezeu să se înalțe. Iară neînălțându-să cineva gânditor, și negustând ceva din cele de sus, cum poate ce lesnire a defăima cele de jos?? Întru cât din credință datorii suntem a alerga după Apostolul (Evr. 12. 1)¹⁸⁹, cu răbdare, lucru având singur acesta, a bine plăcea lui Dumnezeu. Și vremea chemând, pot cei ce bine aleargă din parte a cunoaște și a întâlege. Și după acestea toate cel viitor, oglinzile deslegându-să (1 Cor. 13. 12)¹⁹⁰, adevă stricăcioasa această vieață, unde sufletul mai mult nu pofteste împotriva trupului, nici trupul împotriva Duhului (Gal. 5. 17)¹⁹¹. Nici trândăviea pe uitare, și uitarea pe necunoștință pot aduce, precum acum pătimim cei mulți, întru cât trebuință avem a scrie spre aducere aminte. Pentru că de multe ori gândire oarecare ce singură de sine au venit, și silința adevă o au dat pre aceasta spre aducerea aminte, și o avem pre dânsa în vremea războiului pricinuitoare de ajutor, sau de ușurare, sau de mulțămire, când ar avea mărturia din Dumnezeasca scriptură. Iară dacă cu lenevire pentru unele ca acestea ne aflăm, de aceea nu să află când trebuință avem de dânsa, și m-am păgubit de folosul aceștia, din pricina uitării cea cu totul rea.

Pentru aceasta datorii suntem cu lucru a deprinde faptele bune, ca cu deprinderea acestora să se păzească pomenirea celui bun, iar nu cu singur cuvântul. „Nu este, zice Apostolul, Împărăția lui Dumnezeu întru cuvânt, ci întru putere“ (1 Cor. 4. 20)¹⁹². Pentru că cela ce caută cu lucru, acela știe paguba și dobânda întru care lucru petrece, zice Sfântul Isac, și așa poate sfat a da celorlalți, ca cela ce de multe ori a pățimit, și deplin au aflat iscus. De vreme ce sunt lucruri, zice, bune văzându-să adevă, însă nu au puțină pagubă ascunsă; Și sunt altele văzându-să rele, însă au dinlăuntru prea mare dobândă. Pentru aceasta zice, nu este tot omul credincios spre a da sfătuire celor ce caută; Ci carele au luat de la Dumnezeu Darul dreptei socoteli, și din zăbovirea întru nevoiță au câștigat minte văzătoare, precum zice Sfântul Macsim. Și aceasta cu multă smerenie, a sfătui nu pre toți, ci pre cei ce caută de bună voe, și fără de silă îl întreabă pre dânsul, și ca întru rânduiala celui ce întreabă, să se închipuească cuvântul în sufletul celui ce ascultă cuvântul, și să se înferbinte din credință, văzând pre sfătuitoarea cel bun, precum prea minunatul acela Sfetic, pre carele l-au numit Prorocul Isaia „Dumnezeu tare biruitor, Domn al păcii, ș.c.l.“ (Is. 9. 6)¹⁹³: Zic pre Domnul nostru Iisus Hristos, pre cela ce au zis către cela ce clevea „Cine m-a pus pre mine Judecător și împărțitor peste voi?“ (Luc. 12. 14)¹⁹⁴, măcar că zice: „Toată judecata au dat-o Fiului“ Părintele adevă (Ioan

¹⁸⁹ *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, 12, 1: „De aceea și noi, având împrejurul nostru atâta nor de mărturii, să lepădăm orice povară și păcatul ce grabnic ne împresoară și să alergăm cu stăruință în lupta care ne stă înainte“.

¹⁹⁰ *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 13, 12: „Căci vedem acum ca prin oglindă, în ghicitură, iar atunci, față către față; acum cunosc în parte, dar atunci voi cunoaște pe deplin, precum am fost cunoscut și eu“.

¹⁹¹ *Epistola către Galateni a Sfântului Apostol Pavel*, 5, 17: „Căci trupul pofteste împotriva duhului, iat duhul împotriva trupului; caci acestea se împotrivesc unul altuia, ca să nu faceți cele ce ați voi“.

¹⁹² *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 4, 20: „Căci împărăția lui Dumnezeu nu stă în cuvânt, ci în putere“.

¹⁹³ *Isaia*, 9, 6: „Și mare va fi stăpânirea Lui și pacea Lui nu va avea hotar. Vă împărăți peste tronul și peste împărăția lui David, ca s-o întărească și s-o întemeieze prin judecată și prin dreptate, de acum și până-n veac. Răvna Domnului Savaot va face aceasta“.

¹⁹⁴ *Sfânta Evanghelie după Luca*, 12, 14: „Iar El i-a zis: Omule, cine M-a pus pe Mine judecător sau împărțitor peste voi?“.

5. 12 și 5.15)¹⁹⁵. Ci arătând nouă, precum întru toate și întru aceasta, cale de mântuire, prin Sfânta Lui smerenie, Că nu silește, ci „Oricine voește, zice, în urma mea a veni, lepede-să de sine, și urmeze mie“ (Mat. 16. 24)¹⁹⁶, adecă nicidecum grijă pentru viața sa să nu facă, ci precum Eu fac și rabd pentru toți moartea cea de voe simțitoare, așa și el cu lucrul și cu cuvântul urmeze-mi, precum Apostolii și Mucenicii; Iară de nu, măcar moartea cea după voire să o sufere. Și iarăși către bogatul acela zice „Dacă vei a fi desăvârșit, mergi, vinde-ți averile tale, ș.c.l.“ (Mat. 19. 21)¹⁹⁷. Pentru carele zice Marele Vasilie, că aș mințit zicând: că am păzit poruncile adecă, pentru că de le-ar fi păzit, nu ar fi avut averi multe, Legea zicând „întăi iubii-vei pre Domnul Dumnezeuul tău din tot sufletul tău“ (2 Lege 6. 5)¹⁹⁸. Pentru că a zice „din tot sufletul“ nu aș lăsat pre cela ce iubește pre Dumnezeu, și alteceva a iubi, iară cel ce nu face așa, leapădă această zicere. Și iarăși „iubi-vei pre aproapele ca pre sineți“ (Mat. 22. 39)¹⁹⁹, adecă pre tot omul. Și cum este păzitor al acestora, mulți alți trebuință având de hrană, el având averi multe, și pre acestea cu patimă! Pentru că de le-ar fi avut pre acestea precum Avraam, Iov, și ceilalți Drepti, ca niște averi ale lui Dumnezeu, nu s-ar fi dus mahnindu-să. Asemenea și cel cu Gura de Aur zice: aș crezut adecă că cele zise de la Domnul către dânsul adevărate sunt, pentru aceasta mahnindu-să s-aș dus, și aș slăbit spre lucrare; Pentru că sunt mulți care cred adecă cuvintele scripturilor, însă neputincioși sunt spre împlinirea celor scrise.

*Pentru că mare bunătate este dragostea,
și sfătuirea cea cu smerenie*

DECI acestea, și altele mai multe decât acestea, să află Domnul sfātuind, asemenea și Apostolii scriind, vă rugăm pre voi iubiților, acestea și acestea să faceți. Iară noi nu primim a ruga pre cei ce caută de la noi sfătuirea, pentru ca să ne vadă pre noi smeriți, și cinstindu-i pre dânșii, cu bucurie să asculte, și vestire să priimească, cum că cu dragoste multă și cu smerenie grăim cuvântul Sfintei Scripturi, și pentru cinstea și dragostea care o aș de la noi, să vor sărgui, și împreună cu acestea, și pre cele nelesnicioase vor priimi, și ca niște lesnicioase din dragoste să vor arăta lor. Precum Apostolul Petru, Crucea și moartea auzind de multe ori, să bucura, și ca nimic una ca aceasta auzind să afla, din dragostea care avea către Învățătorul; Și pentru minunii adecă nu avea nici o grijă, precum cei necredincioși, ci „cuvinte zice, ale vieții vecinice, și celelalte“ (Ioan 6. 68)²⁰⁰.

Însă nu așa Iuda, cela ce de două ori a murit: s-aș spânzurat și n-aș murit, ci trăind fără de pocăință și cumplit bolnăvindu-să, s-aș despicat prin mijloc, precum zice Apostolul Petru în *Faptele Apostolilor* (1. 18)²⁰¹. Și iarăși Apostolul Pavel către frați scriind, uneori adecă zice „poftind bună voință a vă da vouă, nu numai Evanghelia lui Hristos ci și sufletele noastre“ (1 Tes. 2. 8)²⁰². Iară alte ori: „Noi robii

¹⁹⁵ *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 5, 12: „Ei l-au întrebat: Cine este omul care ți-a zis: Ia-ți patul tău și umblă”. și 5.15: „Atunci omul a plecat și a spus iudeilor că Iisus este Cel ce l-a făcut sănătos”.

¹⁹⁶ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 16, 24: „Atunci Iisus a zis ucenicilor Săi: Dacă vrea cineva să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-Mi urmeze Mie”.

¹⁹⁷ *Idem*, 19, 21: „Iisus i-a zis: Dacă voiești să fii desăvârșit, du-te, vinde averea ta, dă-o săracilor și vei avea comoară în cer; după aceea, vino și urmează-Mi”.

¹⁹⁸ *Deuteronomul*, 6, 5: „Să iubești pe Domnul Dumnezeuul tău, din toată inima ta, din tot sufletul tău și din toată puterea ta”.

¹⁹⁹ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 22, 39: „Iar a doua, la fel ca aceasta: să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși”.

²⁰⁰ *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 6, 68: „Simon Petru l-a răspuns: Doamne, la cine ne vom duce? Tu ai cuvintele vieții celei veșnice”.

²⁰¹ *Faptele Sfinților Apostoli*, 1, 18: „Deci acesta a dobândit o țarină din plata nedreptății și, căzând cu capul înainte, a crăpat pe la mijloc și i s-au vărsat toate măruntaiele”.

²⁰² *Epistola întâia către Tesaloniceni a Sfântului Apostol Pavel*, 2, 8: „Astfel, iubindu-vă, eram bucușori să vă dăm nu numai Evanghelia lui Dumnezeu, ci chiar și sufletele noastre pentru că ne-ați devenit iubiți”.

voștri pentru Hristos“ (2 Cor. 4. 5)²⁰³. Și iarăși către Timofteiū scriind zice „a avea pre cei mai bătrâni, ca pre niște părinți, pre cei mai tineri ca pre niște frați“ (1 Tim. 5. 1)²⁰⁴. Și cine este îndestulat a înțeleghe smerenia Sfinților, și dragostea lor cea înfocată ce aveau către Dumnezeu și către aproapele?

Deci nu numai acestora datorî suntem a lua aminte, ci și către carele grăim, și scrim. Pentru că cela ce voește a învăța, sau sfat a da cuiva, iară mai ales aducere aminte, precum zice cel al Scării, dator este a să curăți mai întâi de patimi, ca să cunoască fără de minciună scoposul lui Dumnezeu, și așazarea celui ce cere de la dânsul cuvântul. De vreme ce nu tuturor aceiași doftorie să cuvine, măcar poate nepuțința una ar fi. Apoi încredințat a fi de la cela ce cere sfătuirea, ori dintru că s-aș supus el de odată cu sufletul și cu trupul, ori dintru că s-aș rugat însuși de sine cu ferbinte credință, și cuvânt au căutat fără de întrebarea învățătorului, sau fără altă nevoie care îl silește pre dânsul spre a să fățarnici, când ca cum dorește a auzi cuvânt, ca nu amândoi să cază în minciună, și întru multa cuvântare, și vicleșug, și întru alte multe. Și unu adecă silindu-să spre cel ce ca cum îl învăță pre el a zice afară de a voi, și cu minciună rușinându-să, și să fățarnicește cum că cel bun voește a face, iară celălalt, să vicleșughe, și-l momeste pre cel ce să învăță, pentru ca pre cele ascunse în cugetul aceluea ca cum să le nemerească, și prost toată măestria pornind, precum zice Solomon „din multa cuvântare nu va scăpa de păcat“ (Pil. 10. 20)²⁰⁵. Încă au scris și Marele Vasile care sunt greșalele aceștiea. Însă nu s-aș zis acestea, nu ca pre cei de supt mână, și care să apropie cu credință adevărată a nu-i învăța, și mai ales cei ce se află fără de patimă, ci pentru ca nu cu obrăznicie, pre cei ce nici din lucruri nici din credință ferbinte voesc a asculta, să-i învățăm din mărirea deșartă, cei ce încă sunt pătimași, nici cu stăpânire aceasta să o facem. Ci precum Părinții ziceau, cum că fără de întrebarea fraților, nu să cuvine a grăi cuiva ca cum pentru folos, ca dintru voire să se facă binele, precum Apostolul zice „Nu ca cum stăpânind turma, ci chip făcându-vă, ș.c.l.“ (1 Petru 5. 3)²⁰⁶. Și către Timofteiū Apostolul au zis „Să cuvine plugarului întâi el din roade a să împărtăși“ (2 Tim. 2. 6)²⁰⁷ pentru ca să lucreze el cele ce voește a învăța, grăind adecă. Și iarăși „Nimeni să nu defaime tinerețile tale“ (1 Tim. 4. 12)²⁰⁸, adecă nicidecum să faci ceva copilăresc, ci fii ca un desăvârșit întru Hristos. Asemenea și în cartea bătrânilor zice“ Că fără de întrebarea fraților, nu grăia Părinții pentru mântuirea sufletului, ci o socotea pre aceasta deșartă cuvântare. Și cu cuviință.

Pentru că dintru a ni să părea a avea cunoștință noi mai mult decât altul, pornim cuvântul singuri de sine; pentru că pre cât suntem vinovați, pre atâta slobozenia ni să pare a avea. Precum Sfinții, precât să apropie de Dumnezeu, pre atâta să au pre sineși mai păcătoși, zice Sfântul Dorofteiū, Pentru că îngrozându-să pentru cunoștința cea pentru Dumnezeu, ca cei ce o au dobândit pre aceasta, întru nedumerire vin. Asemenea și Sfinții Îngerî dintru nemărginita veselie și îngrozirea slavoslovilor săturare nu priimesc. Și că s-aș învrednicit a lăuda pre unu ca acesta Stăpân, neîncetat îl laudă, minunându-să de cele ce să fac de Dânsul, precum zice cel cu Gura de Aur. Și înainte sporind întru mai mare cunoștință, precum zice Teologul, asemenea și toți Sfinții în veacul de acum și în cel ce va să fie. Și precum Puterile cele gânditoare dau unele la altele lumina, așa și cei

²⁰³ *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 4, 5: “Căci nu ne propovăduim pe noi înșine, ci pe Hristos Iisus, Domnul, iar noi înșine suntem slugile voastre, pentru Iisus”.

²⁰⁴ *Epistola întâia către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, 5, 1: “Iar ținta poruncii este dragostea din inimă curată, din cuget bun și din credință nefățarnică”.

²⁰⁵ *Pildele lui Solomon*, 10, 20: “Limba omului drept este argint curat, dar inima celor fără de lege este lucru de puțin preț”.

²⁰⁶ *Întâia Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Petru*, 5, 3: “Nu ca cum ați fi stăpâni peste Biserici, ci pilde făcându-vă turmei”.

²⁰⁷ *Epistola a doua către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, 2, 6: Cuvine-se ca plugarul ce se ostenește să mănânce el mai întâi din roade”.

²⁰⁸ *Epistola întâia către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, 4, 12: “Nimeni să nu disprețuiască tinerețile tale, ci fă-te pildă credincioșilor cu cuvântul, cu purtarea, cu dragostea, cu duhul, cu credința, cu curăția”.

cuvântătorii, unul de la altul să învață; Unii adecă luând iscusința din Dumnezeștile scripturii, pre cei mai mici îi învață. Iară alții, gânditor de Sfântul Duh învățându-să, și altora tainile cele descoperite lor arătate le fac prin scrisoare. Pentru aceasta toți avem trebuință a ne smeri lui Dumnezeu, și unul altuia, ca cei ce am luat pre a fi, și celelalte toate de la Dumnezeu, și printr-însul Unul luăm de la Dânsul cunoștința. Și cela ce are smerenie adecă, mai mult să luminează, iară cela ce nu voește a să smeri, petrece întru întunec, precum cel mai întâiu luceafăr, și mai pre urmă Dieavol. De vreme ce mai întâi era a cei mai de jos cete a puterilor celor gânditoare, adecă a cei de a zecea, de la ceata cea prea înaltă, adecă de la ceea ce stă lângă nesuferitul scaun, și a cei întâi de la pământ. dar pentru înălțare nu numai de la cele noă cete, ci și decât noi pământeni mai de jos s-a făcut împreună cu cei ce l-au ascultat pre el, și sub cele de jos ale pământului fiind aruncat, pentru necunoștință.

Pentru aceasta de multe ori s-a zis, că fără de alt păcat, ajunge mândria spre perzarea sufletului. Pentru că cela ce are greșalele sale mici, să slobozește a cădea în mai mari, zice Sfântul Isac. Și cela ce a luat de la Dumnezeu Dar, și cu nemulțămire să află, izvodește a să face lipsirea acestuia, pentru că nevrednic s-a făcut pre sineși de Darul lui Dumnezeu, precum zice Marele Vasilie. Pentru că mulțămirea solește pentru noi. Însă să nu fie mulțămirea noastră ca a Fariseului acelua (Luc. 18. 11)²⁰⁹ pre alții adecă osândindu-i, iară pre sine îndreptându-să, ci mai ales ca cum mai multe decât toți fiind dator, și dintru nedumerire mulțămind și îngrozându-să, socotind nespusa îndelunga răbdare și suferire a lui Dumnezeu. Și nu numai, ci și a ne minuna să cuvine, cum fără lipsire fiind prea lăudatul Dumnezeu, priimește de la noi mulțămirea, și mai ales întărâtându-l și amărându-l pururea noi, cu atâtea și cu unele ca acestea faceri de bine, cu cele cuprinzătoare și cu cele din parte; Pentru care a scris și Sfântul Grigorie Teologul, și ceilalți Părinți, nu numai pentru cele trupești, ci și pentru cele sufletești, prin multe chipuri ale cărora nu este număr. Dintru care și aceasta este, a fi unele arătate adecă și bine înțelese cele ce să zic întru Dumnezeștile scripturii, iar altele nearătate și cu anevoe înțelese; Pentru ac prin unele adecă, să tragă pre cei trândavi la credință, și spre căutarea celor ce le lipsesc, și ca nu din prea nepricepere întru necredință să cădem. Iară prin altele, ca nu osândă mai mare să avem, defăimând zicerea ceea ce să înțelege; Ci ca de bună voe ostenindu-să cei ce voesc, cu lucrul a căuta pre cele nearătate, și vor avea laudă dintru aceasta, precum zice Sfântul Ioan Gură de Aur.

*Pentru că nu este multă cuvântare,
cea mai deasă pomenire a Dumnezeștii scripturii*

ȘI IARĂȘI pre aceea zicere o cuprinde Dumnezeasca scriptură, și nu este multă cuvântare, zice, ci pentru ca prin cea mai deasă pomenire, și pre cei foarte trândavi către ascultare, către pomenire și către înțelegerea celor ce să grăesc, să-î aducă cu prea slăvire și cu iubire de oameni, și ca să nu scape de auzire cuvântul, pentru grăbnicia și micșorarea zicerii ceea ce s-ar întâmpla. Și mai ales când ne îndeletnicim întru lucrurile cele lumești, cei ce nu cunoaștem nici din parte. Măcar că zice cel cu Gura de Aur, că despre o parte nu este parte întreagă, ci parte a părții. Și să va strica, nu ca să se prăpădească și întru nimic să meargă, de vreme ce nu am fi avut cunoștință zice, nici oameni am fi fost, ci să va strica adecă cea din parte față către față, precum vieța pruncului dintru a să face bărbat, precum însuși Apostolul a zis, tâlcuind zicerea lui prin pilda pruncului (1 Cor. 13. 10)²¹⁰, precum zice iarăși cel cu Gura de Aur: Cum că acum cunoaștem cerul cum că este,

²⁰⁹ *Sfânta Evanghelie după Luca, 18, 11*: "Fariseul, stând, așa se ruga în sine: Dumnezeu, îți mulțumesc că nu sunt ca ceilalți oameni, răpitori, nedrepti, adulteri, sau ca și acest vameș".

²¹⁰ *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel, 13, 10*: "Dar când va veni ceea ce e desăvârșit, atunci ceea ce este în parte se va desființa".

iar nu știm ce este, Iară atunci se va strica cea măi cu puțință despre cea măi mare, adecă despre a cunoaște noi și ce este, întru cât măi ales crește cunoștința. Pentru că sunt multe taine ascunse întru Dumnezeescile scripturi, și nu cunoaștem scopul lui Dumnezeu întru cele ce să grăesc. Ci să nu te înalți, zice Teologul, asupra noastră, celor ce mărturisim bună cunoștință necunoștința, zicerile prihânindu-le; Pentru că necuvântător și cu nebunie este, a nu lua aminte puterii scoposului, ci zicerilor, zice Marele Dionisie. Iară când ar căuta cineva prin fericitul plâns, atunci află: Pentru că aceasta este lucrarea fricii, prin care să face descoperirea (tainelor) celor ascunse.

Deci iată Prorocul Isaia grăește: „Iară cei morți, vieață nu vor avea“ (Cap. 26. 14)²¹¹ și iarăși „învia-vor morți“ (Stih 19)²¹². Ci nu este aceasta împotrivă glăsuire, precum li să pare celor ce nu cunosc scopul, precum s-au zis, din privirea scripturii. Că pentru Idoli neamurilor adecă, au zis vieață nu vor avea, fiindcă sunt neînsuflețiți; Iară pentru învierea cea de obște, și pentru veselie dreptilor, aceea: vor învia morți. Și nu numai, ci și pentru scularea celor adormiți împreună cu Mântuitorul nostru Iisus Hristos prorocind. Asemenea încă și Sfânta Evanghelie, pentru schimbarea la față a însuși Domnului zic Evangheliști, Unul adecă „și după șase zile“ (Mar. 9. 2)²¹³, iară celălalt „și după opt zile“ (Luca 9. 28)²¹⁴ împreună cu facerea de minuni ce apucaseră măi înainte, și cu învățătura Domnului adecă. Însă unul adecă zice, pre cea dintăi și cea măi depre urmă trecându-o, pre cele șase le-au zis în mijlocul acestora; Iară celălalt și pre aceasta, și pre aceea împreună laudându-le, au zis opt. Și iarăși Sfântul Ioan Teologul, zice întru a sa Sfânta Evanghelie în două locuri. Întru unul adecă „Sunt încă și altele multe, care au făcut Iisus înaintea Ucenicilor săi, care nu sunt scrise în cartea aceasta“ (Ioan 20. 30)²¹⁵; Iar întru altul „sunt încă și altele multe, care au făcut Iisus“ (21.25)²¹⁶ și nu zice înaintea Ucenicilor săi. Pentru care au scris Sfântul Prohor cela ce au scris pre amândouă, că aceea adecă pentru minuni, și pentru celelalte care au făcut Domnul, zice Evanghelistul, pre care nu le-au măi scris însuși Teologul, pentru că era scris măi înainte de ceilalți Evangheliști, pentru aceasta am adăugat și înaintea Ucenicilor lui; Iară ceilalți zicere este pentru facerea lumii, când era fără de trup Cuvântul lui Dumnezeu, cu carele împreună pre toate, Părintele le-au făcut dintru neființă, zicând „Facă-să aceasta, și s-au făcut“, Care de s-ar fi scris câte una ș.c.l.

Și cuprinzător, toată scriptura, și tot cuvântul lui Dumnezeu, sau al oarecărui Sfânt, are întru sine scopos ascuns, sau al simțitoarelor, sau al gânditoarelor zidiri. Și nu numai, ci și tot cuvântul omenesc. Dar nu cunoaște nimenea mintea zicerii cei întâmplare, de nu prin descoperire. Precum zice Domnul pentru vânt „Că Duhul unde voește suflă ș.c.l.“ (Ioan 3.8)²¹⁷. Pentru care au zis cel cu Gura de Aur, că nu ca cum stăpânire are văzduhul, au zis Iisus Hristos unde voește, ci împreună pogorându-să, neputinții lui Nicodim, au pus Domnul vântul, pentru ca să cunoască ceea ce să zice lui. Și vântul întru pilda Duhului Sfânt au zis adecă a Cuvântului carele îl grăia către dânsul, și

²¹¹ *Isaia*, 26, 14: “Morții nu vor mai trăi și umbrele nu vor învia, fiindcă Tu le-ai pedepsit și le-ai nimic și le-ai șters până și numele lor”.

²¹² *Idem*, 26, 19: “Morții Tăi vor trăi și trupurile lor vor învia! Deșteptați-vă, cântați de bucurie, voi cei ce sălășluiți în pulbere! Căci roua Ta este rouă de lumină și din sânul pământului umbrele vor învia”.

²¹³ *Sfânta Evanghelie după Marcu*, 9, 2: “Și după șase zile a luat Iisus cu Sine pe Petru și pe Iacov și pe Ioan și i-a dus într-un munte înalt, de o parte, pe ei singuri, și S-a schimbat la față înaintea lor”.

²¹⁴ *Sfânta Evanghelie după Luca*, 9, 28: “Iar după cuvintele acestea, ca la opt zile, luând cu Sine pe Petru și pe Ioan și pe Iacov, S-a suit pe munte, ca să Se roage”.

²¹⁵ *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 20, 30: “Deci și alte multe minuni a făcut Iisus înaintea ucenicilor Săi, care nu sunt scrise în cartea aceasta”.

²¹⁶ *Idem*, 21, 25: “Dar sunt și alte multe lucruri pe care le-a făcut Iisus și care, dacă s-ar fi scris cu de-amănuntul, cred că lumea aceasta n-ar cuprinde cărțile ce s-ar fi scris. Amin”.

²¹⁷ *Idem*, 3, 8: “Vântul suflă unde voiește și tu auzi glasul lui, dar nu știi de unde vine, nici încotro se duce. Astfel este cu oricine este născut din Duhul”.

către alții oarecare „Că cele ce să grăesc vouă, Duh sunt“ (Ioan 6.63)²¹⁸, adică Duhovnicești, și nu precum voi socotiți. Că nu pentru lucruri trupești grăesc, zice, pentru că unii ce sunteți trupești să cunoașteți. Pentru aceasta zice Damaschin, că de nu ar auzi cineva de la acela a căruia este cuvântul, pentru însuși scoposul, nu poate a zice, cum că cunosc scoposul care să grăește de la dânsul. Și cum cutează cineva a zice, că cunosc scoposul lui Dumnezeu cel ascuns întru Dumnezeuștile scripturi, fără de descoperirea Fiului Lui? Precum însuși Hristos a zis „și căruia ar voi Fiul să-i descopere“ (Mat. 11.27)²¹⁹, dacă însuși ar voi adică a lua de la Dânsul gânditor prin păzirea Dumnezeuștilor Lui porunci, fără de care cela ce zice că cunoaște, aș mințit. Pentru că chibzuință grăește, iar nu cu adevărat, zice cel al Scării, de la Dumnezeu învățându-să, măcar că din părere să laudă întru cele fără de măsură. Către carele zice Teologul: uneori: O tu iubitorule de înțălepciune, ș.c.l. Alteori: o tu Gramaticule, înălțarea ocărându-o, dintru care unul ca acesta, cu cunoștință i să pare a avea ceva. Căci aceasta „Care i să pare a avea, să va lua de la dânsul“ (Mat. 13.12)²²⁰, pentru a nu voi a zice „nu știu“ precum toți Sfinții (zicea); pentru ca prin smerenie să i să dea lui, și să i să înmulțască, precum și acelora, care măcar că știea, grăia a nu ști nimica. Precum zice cel cu Gura de Aur, cum că n-a zis Apostolul „nu încă știu nimic“, ci „Nimic știu, precum să cuvine a ști“ (1Cor. 8.2)²²¹, întrucât, știe adică, însă nu precum să cuvine.

Arătare pentru cunoștința cea cu numire mincinoasă

ACEASTA este cunoștința cea cu numire mincinoasă, pentru a i să părea a ști, cele ce niciodinioară le știe. Și aceasta este mai rea decât cea cu totul necunoștință, zice cel cu Gura de Aur: Ca ceea ce nu priimește îndreptare de la oameni oarecare învățați, dintru a socoti cum că bine să află necunoștința cea cu totul rea. Pentru aceasta grăesc Părinții, că cele ce sunt în scriptură adică, datorî suntem a le căuta cu durere, cu smerenie, și cu sfătuirea celor iscușiți, cu lucrul mai ales decât cu cuvântul a le deprinde. Iară pre cele tăcute de Dumnezeuștile scripturi, a nu le ispiti nicidecum, pentru că dobitocesc lucru este acesta, precum zice Marele Antonie, pentru cei ce cer a cunoaște mai înainte cele ce vor să fie, și nu mai ales a să dezbate de aceasta ca niște nevrednici; Măcar și poate din pronia cea Dumnezească să face, precum la Navuhodonosor (Daniil 4)²²², și la Valam cel de demult (Numere 22)²²³ spre folosul cel de obște, deși nevrednic era, și nu de la draci. Și mai ales când s-ar face prin visuri și năluciri oarecare. Însă nu s-a zis aceasta, ci pentru ca prin faptele cele trupesti și îndreptătoare de năravuri să ispitim scripturile, duple porunca Domnului, și viață vecinică a afla (Ioan 5.39)²²⁴. Și pentru ca nu cu singur cuvântul să căutăm, și din părere să socotim ceva a înțălege, și mai ales pre cele ascunse de la noi spre mai mare smerenie, și pentru ca să nu ne osândim ca unii ce am trecut întru cunoștință. De vreme ce cela de s-a învărednicit a câștiga mintea cunoștinții, și întru îndeletnicirea Dumnezeuștilor scripturi, și a cunoștințelor celor ce să dau lui, nu să îndeletnicește întru multă îndeletnicire și luare aminte, cu smerenie și cu frica lui

²¹⁸ *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 6, 63: „Duhul este cel ce dă viață; trupul nu folosește la nimic. Cuvintele pe care vi le-am spus sunt duh și sunt viață”.

²¹⁹ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 11, 27: „Toate Mi-au fost date de Tatăl Meu și nimeni nu cunoaște pe Fiul, decât numai Tatăl, nici pe Tatăl nu-L cunoaște nimeni, decât numai Fiul și cel căruia va voi Fiul să-i descopere”.

²²⁰ *Idem*, 13, 12: „Căci celui ce are i se va da și-i va prisosi, iar de la cel ce nu are, și ce are i se va lua”.

²²¹ *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 8, 2: „Iar dacă i se pare cuiva că cunoaște ceva, încă n-a cunoscut cum trebuie să cunoască”.

²²² *Daniel*, 4, capitol intitulat *Al doilea vis și tâlcuirea lui*.

²²³ *Numerii*, 22, capitol intitulat *Valaam*.

²²⁴ *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 5, 39: „Cercetați Scripturile, că socotiți că în ele aveți viață veșnică. Și acelea sunt care mărturisesc despre Mine”.

Dumnezeu, ca un nevrednic celor dăruite lui de la dânsul, cu înfricoșare să scoate din cunoștință, precum Saul din împărăție, zice Sfântul Macsim. Însă cela ce să îndeletnicește și să nevoește, adecă este ca David a să ruga pururea, și a grăi: „Inimă curată zidește întru mine Dumnezeule, și Duh drept înnoește întru cele dinlăuntru ale mele“ (Ps. 50.11) ²²⁵, pentru ca vrednic să se facă venirii Lui. Precum odinioară au luat Apostolii Darul în ceasul al treilea, precum să zice în Fapte (2.15) ²²⁶; Că era ceasul al treilea din zi, și în zi de Duminică, precum zice Sfântul Luca. Pentru că cincizecimea este Duminica a șaptea, de la Duminica întru care să face ceea ce să zice în limba Evreească „Fască“ și să tâlcuește „slobozenie“ în cea Elinească. Și în Duminica cea după cincizeci de zile, să grăește al cincizecimea, ca ceea ce este plină de cele în mijlocul ei, și a Paștelor cincizeci de zile, după Lege. Precum și Ioan Teologul zice întru Sfânta sa Evanghelie „Întru praznicul cel mai de pre urmă și mare“ (8.37) ²²⁷ pentru că era atunci dare praznicului Paștelor. Întru al treilea din ceasuri bine au moștenit Darul, adecă zice Damaschin, ș.c.l. Adecă întru ceasul al treilea, dar întru una, zice, întru Doamna zilelor, pentru ca să arate trei Ipostasuri, adecă a unui Dumnezeiri. Fiindcă una este Doamna Săptămânii, și nu întâia să grăește, zice cel cu Gura de Aur, pentru că o despărțate pre aceasta Dumnezeasca scriptură. Cea veche adecă prorocind pentru dânsa, pentru aceasta și nu cu urmare pre dânsa o numește, precum pre cea a doua și celelalte. Pentru că dacă nu s-ar fi despărțit, întâi s-ar fi grăit, ci pentru aceasta să grăește „una din Sâmbete“ adecă a săptămânii. Și întru Darul cel nou, Duminică, Sfânta aceasta și chemată zi să numește, de vreme ce întru aceasta s-au făcut lucrurile cele mai domnitore și mai stăpânești: Buna vestire, Nașterea Domnului, Învierea Lui, și învierea cea de obște a morților să va face. Pentru că întru aceasta s-au făcut lumina aceasta simțită, zice Damaschin, și iarăși întru aceasta va fi venirea Domnului. Pentru ca întru netrecuții veci, să rămăie ziua aceasta și a opta, ca ceea ce este afară de acestea șapte veacuri care au zile și nopți. Dar de vreme ce ne-am învrednicit a deprinde de la Sfinți scoposul unora ca acestora lucruri, să ne deprindem de aceea și scoposul fieștecăruia izvodiri a cuvântului cestui de față, dintru început și mai din sus.

Deci este deodată a grăi numirile cărților și ale Sfinților, pentru ca totdeauna să ne aducem aminte de cuvintele acestora, și spre râvna vieții lor, precum zice Marele Vasilie, și spre cunoștința celor ce nu le cunosc pre acestea, precum zice Teologul: Cela ce cunoaște adecă, își aduce aminte, iar cela ce nu cunoaște, are a veni spre căutarea cărții ceea ce s-ar întâmpla. Iară a numi după acestea dupre loc pre Sfântul, sau scriptura cea întâmplată, pentru mai deasă aducere aminte s-au pus; Și ca prin puține graiuri, de lucrurile și de cuvintele a fieștecăruia dintr-înși să ne aducem aminte; Și spre a înțelege cele de aceea a fiecăruia ziceri, a Dumnezeestii scripturi sau a învățătorului, socoteala și sfătuirea cea bună; Și pentru că nu sunt ale mele cele ce să grăesc, ci ale Dumnezeestii scripturi, și spre a ne minuna și a socoti nespusa iubire de oameni a lui Dumnezeu, cum prin hârtie și cerneală au rânduit mântuirea sufletelor noastre, și ne-au dăruit nouă atâtea scripturi și învățături ai drept-slăvitoarei credințe. Și cum prost și trândav fiind eu, m-am învrednicit a trece atâtea scripturi, nicidecum având carte a mea, sau altceva cu totul, ci strein și sărac fiind pururea, și mai ales întru toată odihna și fără de grijă petrecând cu multă desfătare trupească. Iară a părăsi pre oarecare nenumite, dintru a mea lenevire este, și pentru ca să nu să lungească cuvântul. Iară căutările și deslegările lucrurilor celor de obște, spre cunoștință, și mulțămită s-au pus, celui ce au dăruit Sfinților săi, Părinților noștri, cunoștința și socoteala, și prin aceea nouă nevrednicilor, și spre defăimarea noastră a neputincioșilor, și a necunoscătorilor.

²²⁵ Psalmii, 50, 11: „Inimă curată zidește întru mine, Dumnezeule, și duh drept înnoește întru cele dinlăuntru ale mele”.

²²⁶ Faptele Sfinților Apostoli, 2, 15: „Că aceștia nu sunt beți, cum vi se pare vouă, căci este al treilea ceas din zi”.

²²⁷ Sfânta Evanghelie după Ioan, 8, 37: „Știu că sunteți sămânța lui Avraam, dar căutați să Mă omorâți, pentru că cuvântul Meu nu încapă în voi”.

Deci s-au zis și pentru Dreptii cei de demult cei ce s-au mântuit întru multă bogăție, și în mijlocul păcătoșilor și necredincioșilor oameni, măcar că erau oameni de aceeași fire, precum și noi, cei ce nu voim a ajunge la măsura săvârșirii. Măcar că mai multe iscusințe și cunoștinți a binelui și a răului am luat, ca cei ce am deprins pre cele ale acelora, și ca cei ce ne-am învrednicit de mai multe Daruri, și de atâtea cunoștințe a scripturilor. Și pre celelalte iarăși ale izvodirilor noastre, ale Călugărilor, spre a cunoaște noi cum că putem a ne mântui pretutindenea, dacă vom părăsi voile noastre, și cum că dacă nu vom face așa, nu vom avea odihnă. Dar nici cunoștința și lucrarea voilor celor Dumnezești putem a avea: pentru că zid în mijloc este voea noastră, despărțându-ne pre noi de la Dumnezeu. Și de nu să va surpa zidul cel din mijloc, nu putem a face și a deprinde pe cele ale lui Dumnezeu, ci din afară de Dânsul ne aflăm, și de la vrăjmași ne muncim fără de voe și nevrând. Și cum că liniștea mai mare este decât toate, și fără de aceasta nu putem să ne curățim, și a cunoaște neputința noastră, și viclesugurile dracilor; Ci nici puterea și pornirea lui Dumnezeu vom putea a înțelege din Dumnezeștile cuvinte, prin cele ce să cântă, și să cetesc. De vreme ce toți oamenii avem trebuință de una ca această înțelegere, ori din parte, ori desăvârșit. Și fără de aceasta, cu neputință este a veni cineva întru cunoștința Duhovnicească și întru smerita cugetare: prin care cela ce voește, va înțelege tainile cele ascunse întru Dumnezeștile scripturi, și întru toate zidirile. Și cum că nu să cuvine a unelti lucru, sau cuvânt, sau apucare, sau înțelegere, afară de uneltirea cea de nevoe, de cea sufletească și mântuitoare, și de cea trupească vieată. Și cum că fără de dreapta socoteală, nici cele ce să par a fi bune, primite sunt de la Dumnezeu. Însă nici afară de scoposul cel drept, lucrarea cea bună poate a folosi pre cineva. Iară troparele cele mai înainte scrise, spre înțelegerea lor, și a celorlalte scripturi, și pricină spre a să umili cei ce au mintea neputincioasă s-au pus, precum zice cel al Scării. Pentru că versul, zice Marele Vasilie, trage cugetul omului spre ceea ce voește, ori spre plângere, ori spre dorire, ori spre mahniciune, ori veselie.

Și cum că datorii suntem a cerca scripturile, după porunca Domnului, ca să aflăm vieța vecinică într-însele (Ioan 5.39)²²⁸. Și înțelegerii Psalmilor și troparelor a lua aminte; Și pentru ca să cunoaștem întru multă cunoștință cum că nu cunoaștem. Pentru că zice Marele Vasilie: Dacă nu ar gusta cineva din cunoștință, nu știe de câte să lipsește. Iară nașterile bunătăților și ale patimilor, spre iscusință și cunoștință s-au scris, ca să cunoască cineva pre acestea, și spre născătorii acestora să se nevoească, pre unii adevă ai câștiga, iară pre alții ai birui, cu lucrarea ceea ce să împrotivește. Și cum că faptele cele trupești adevă, precum sadurile, datorii suntem a le păzi deodată pururea prin lucrare; Iară de cele sufletești bunătăți, datorii suntem a lua aminte pururea, și a cugeta cum să câștigăm pre fiecare bunătate. Și dintru Dumnezeștile scripturi, și de la Sfinții Bărbați pentru aceasta a ne deprinde, și a păzi pre aceasta cu de-adinsul, cu durerea sufletului ca pre o vistierie prin lucrare, până când vom veni întru deprinderea bunătății ceea ce s-ar întâmpla. Și așa cu sârguință vom începe câștigarea a celeilalte, precum zice Marele Vasilie, că nu deodată spre toate puindu-ne, poate să slăbim. Ci să începem prin răbdarea celor ce ne vin asupra, și așa către celelalte mergem cu bună întindere, și cu toată osârdiea, având scoposul a bine plăcea lui Dumnezeu. Pentru că toți suntem datorii a păzi poruncile ca niște creștini, de vreme ce nu avem trebuință de osteneală trupească, întru câștigarea bunătăților celor sufletești, ci de singură voirea, și de osârdie spre a priimi Darul, precum zice Marele Vasilie, Teologul Grigorie, și ceilalți Părinți. Însă prin faptele cele trupești să face mai cu lesnire, și mai ales celor ce liniștesc prin viețuire fără de grijă despre toate și prin nerăspândire; Pentru că nu poate cineva a vedea și a îndrepta năravurile sale, de nu ar fi întru slobozenie și întru grija unora ca acestora. Pentru aceasta dator este cineva întâi nepățimire a câștiga, prin fugirea de locurile și agoniselele cele omenești, și de atuncea vremea chemând, a

²²⁸ *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 5, 39: "Ei au răspuns și I-au zis: tatăl nostru este Avraam. Iisus le-a zis: Dacă ați fi fiii lui Avraam, ați face faptele lui Avraam".

povății și pre alții, și a rândui lucrurile fără de osândă și fără de vătămare: Dintru deprinderea nepătimirii, întru cea desăvârșită nepătimire ajungând. Și mai ales dacă de la Dumnezeu au luat chemarea, zice Damaschin, precum Moisi, Samuil, și ceilalți Proroci, și Sfinții Apostoli spre mântuirea a multora. Și nu numai aceasta zice, ci și să cuvine a pune suișuri precum Sfinții Părinți Mosi zic, Avacum, Grigorie Teologul, și alții. Și precum au zis Sfântul Prohor, pentru Sfântul Ioan Cuvântătorul de Dumnezeu, cum că nu au voit a părăsi pre cea iubită lui liniște, măcar că datorie avea ca un Apostol a nu liniști, ci a propovedui. Și nici ca un pătimăș a fugit la liniște, cel prea fără de patimă, să nu fie! Ci ca cela ce nu voea a să despărți de privirea cea pentru Dumnezeu, și a să lipsi de dulceața liniștii vre odinioară. Iară alții iarăși din smerita cugetare nepătimași fiind, au fugit întru cele mai dinlăuntru pustiități, de turbare temându-să, precum Marele Sisoe, chemându-să spre odihnă de ucenicii săi, nu s-a plecat, ci au zis: unde nu sunt oameni acolo să mergem; Măcar că întru una ca această nepătimire a ajuns, întrucât robit s-au făcut de dragostea cea către Dumnezeu, și dintru aceasta nesimțitor, necunoscând sau a mâncat, sau nu.

Deci cuprinzător, toți își tăea voile sale întru toată liniștea, și așa ca niște ucenici de la învățătorul s-au așezat spre a învăța pre alții și a priimi gândurile, și a stăpâni peste alții, ori prin Arhierie, ori prin Egumenie, de la Duhul Sfânt cu simțire gânditoare luând pecetea prin venirea Lui, precum Sfinții Apostoli, și cei mai înainte de aceștia, Aron zic, Melhisedec, și ceilalți. Iară Damaschin zice, cela ce să ispitește cu îndrăsneală a păși pre una ca această treaptă, s-au osândit; Pentru că dacă cei ce trec vrednicie fără de poruncă Împărătească, suferă prea mare osândă, cu cât mai mult să osândesc cei ce cutează împotriva celor ce sunt ale lui Dumnezeu, afară de porunca Lui, zice, și mai ales dacă dintru necunoștință, și din părere, lipsă pare fără de osândă a fi înfricoșată această apucare, sau spre cinste și spre odihnă a o trece pre aceasta socotindu-o, și nu mai ales ca întru adâncul smereniei, și spre moarte pentru ascultători, și pentru vrăjmași, vremea chemând a intra înlăuntru; Precum Apostolii au făcut întru a învăța pre alții, și mai ales nepătimași și înțelepți fiind după prea întrecere.

Iară dacă nici singură aceasta, adecă cum că neputincioși și neîndestulați suntem, nu cunoaștem, ce să cade și a zice? Pentru că părerea și necunoștința, orbă face pre cei ce nu vor întru îndeletnicire a vedea neputința și necunoștința sa. Că zice cartea bătrânilor: Cum că chiliea Călugărului este cuptorul cel Vavilonesc, întru carele cei trei Cuconți, au aflat pre Fiul lui Dumnezeu. Și iarăși zice: Șezi în chiliea ta, și toate te va învăța pre tine. Și Domnul „Unde sunt doi sau trei adunați întru Numele Meu, te abatăi, zice Solomon, adecă între cele de-a dreapta, sau întru cele de-a stânga, ci calea Împărătească călătorește (Pil. 4.27) ²²⁹ adecă cu unul sau cu doi liniștind. Și nici singur în pustie, nici întru tovărășie multă. Pentru că mijlocul amândorora, zice, celor mulți este cuviincios. Și iarăși, postul smerește pre trup, privigherea luminează pre minte, liniștea aduce plângere, plângerea botează pre om, și aceasta spală pre suflet, și îl face fără de păcat pre dânsul. Pentru aceasta s-au scris la sfârșit în scurt numele tuturor bunătăților și ale patimilor, pentru ca să cunoaștem câte fapte bune suntem datorți a câștiga, și pentru câte rele a plânge. De vreme ce fără de plângere curățire nu să face, iară plânsul cu gâlceavă pururelnică nu este. Și afară de curățirea sufletului, vestire nu să face; Iară fără de vestire, despărțirea sufletului din trup este primejdioasă; Pentru că cel nearătat, zice Scărarul, poate adecă este și necrezut. Iară cele înainte grăite opt priviri, nu sunt lucruri ale noastre, ci plată a lucrării bunătăților; Și nu suntem datorți dintru singură cetirea a le câștiga pre acestea, măcar de ne-am și sârgui din osârdie cea cu mândrie precum zice cel al Scării, pentru cele mai desăvârșite, adecă pentru cele patru mai de pre urmă, de vreme ce Cereștii sunt, și necurată minte nu încapă pre unele ca acestea. Ci toată sânguința noastră datorți suntem a o avea spre bunătățile cele trupești și sufletești, și așa să naște întru noi întâia poruncă, adecă frica lui Dumnezeu.

²²⁹ *Pildele lui Solomon*, 4, 27: “Nu te abate nici la dreapta, nici la stânga, ține piciorul tău departe de rău”.

Și zăbovindu-ne întru aceasta, să naște plânsul. Și de câte ori întru deprinderea a unii priviri ne facem, atuncea Darul lui Dumnezeu și Maica cea de obște a tuturor, precum zice Sfântul Isac, va dăruia nouă pre cele mai departe decât acestea, până ce vom câștiga întru înșine cele șapte cunoștințe, și de-a opta, care este lucrarea celui ce va să fie, va învrednici pe cei ce lucrează bunătățile cu sârguință, și cu drept scopos al plăcerii de Dumnezeu.

Deci noi datorii suntem, de câte ori însuși de sine gândirea cea după Dumnezeu ar veni, ori cea dintâi, ori care este de năprasnă, noi neștiind, precum zice Bătrânii, îndată cea lumească și pre însuși canonul a-l lăsa de multe ori, și pre cea întâmplată cunoștință Duhovnicească și umilință, ca lumina ochiului a o păzi, până ce cu rândueală să va depărta. Și de atuncea zicerile cele scrise ale fricii și ale plângerii, a le cugeta pururea și mai înainte de canon și după acesta; Și de câte ori slobozenie avem ziua și noaptea, ori la rocodele fiind, cei încă neputincioși, și spre somn și spre trândăvie lesnicioși; Ori fără de lucru, cei ce pot tot prin tot plângere a să face, și a să robi întru graiurile cele ce să grăesc de la dânșii, și întru lacrămile cele ce să fac. Că pentru aceasta s-au scris, ca și cei neiscușiți de unele ca acestea, și eu, prin graiuri să rădicăm trândăviea minții, cu cugetarea acestora și cu luarea aminte; Fiindcă cei ce au osârdie și iscusință, din deprinderea întru lucrarea bunătăților, cu mult mai mult decât cele grăite, știu și grăesc, și mai ales în vremea umilinții cei de sineși. De vreme ce multă putere are ceasul, mai mult decât cea din izvodirea noastră. Însă să nu iasă pre cuiva, a fi lucrător al unora ca acestora Daruri, ci mai ales ca unul ce mai presus de vrednicia lui a luat, are trebuință a mulțami mult și a să teme, nu cumva va avea osândă mai mare pentru aceasta, că nimic ostendindu-să, să va învrednici lucrării Îngerilor. Pentru că spre îndemnarea și vârtutea minții să dă cunoștința, spre a păzi noi poruncile și bunătățile; Și ca să cunoaștem cum, și pentru ce le facem pre acestea, și ce să cade adecă a face, și de care a ne depărta, pentru ca să nu ne osândim; Și pentru ca din cunoștință înaripindu-ne cu bucurie să lucrăm, și mai mare cunoștință să luăm, și vârtute întru a lucra, și bucurie. Și aceasta făcându-să, să ne învrednicim a mulțami celuia ce ne-au dăruit pre acestea, cunoscând de unde am luat atâtea bunătăți. Și mulțămirea priimind, mai mari bunătăți ne dăruiește nouă, și luând Darurile, mai mult pre Dânsul să-l iubim, și prin dragoste la înțelepciunea lui Dumnezeu să ajungem, a căruia începătură este frica lui Dumnezeu (Pil. 1.7)²³⁰ Iar lucrarea fricii este pocăința, zice Sfântul Isac, prin care să face descoperirea celor ascunse.

Deci înțelegerea fricii, așa să cuvina a le cugeta: După urmarea pavicerniciții, dator este a zice „Crezul“, Tatăl nostru și Doamne miluește de multe ori. Și apoi șade spre răsărit, ca cei ce plâng pentru cel mort, clătind cu capul său întru durerea sufletului, și cu suspinarea inimii, zicând graiurile cunoștinții cei întâmplate, începând de la cea dintâi, până ar ajunge la rugăciune, și așa cade pre față înaintea lui Dumnezeu cu înfricoșare nepovestită, și să roagă întâi cu mulțămită, apoi mărturisire, și cu celelalte graiuri ale rugăciunii, precum s-au zis înainte. Pentru că zice Marele Atanasie, datorii suntem a ne mărturisi, pentru greșalele cele întru neștiință, și pentru cele ce voeam a greși, dintru care Darul lui Dumnezeu ne-au izbăvit pre noi, pentru ca nu în ceasul morții să fim întrebați pentru acestea. Și iarăși unul pentru altul după porunca Domnului, și a Apostolilor. Iară scoposul celor ce să grăesc întru rugăciune acesta este: Mulțămită, adecă pentru mulțămita cea din ceasul acesta, mărturisind neîndestularea cea către mulțămită, și lenevirea în vremile celelalte, și cum că Darul lui Dumnezeu este ceasul acesta. Iară mărturisirea, propoveduește pre cele dăruite, cum că nemăsurate sunt, și cum că nu toate au putut a le înțelege, dar nici a le cunoaște, fără numai auzire singură a avea, și aceasta cu totul pentru oarecare, iar nu pentru toate. Și cum că arătat și nearătat pururea faceri de bine priimim, și cum că nespusă este suferirea Lui, spre mulțimea păcatelor mele. Și cum că nevrednic sunt, și de singură aceea a privi în sus, precum au făcut Vameșul, și cum că nu la altceva

²³⁰ *Pildele lui Solomon*, 1, 7: „Frica de Dumnezeu este începutul înțelepciunii; cei fără minte disprețuiesc înțelepciunea și stăpânirea de sine”.

îndrăznind, fără numai caz la a Ta iubire de oameni, precum Daniil înaintea Îngerului, și aceasta cu îndrăsneală, pentru că sunt nevrednic pre aceasta a o face. Și a mărturisi chipurile greșalelor, într-o scurtime, spre a-mi aduce aminte de acestea, și a plânge pentru acestea. Și a mărturisi neputința mea „ca să vie peste mine puterea lui Hristos” după Apostolul (2Cor. 12.9)²³¹, și ca să mi să erte mulțimea răutăților mele, fiindcă nu cutez pentru toate a cere, ci pentru mulțimea relelor mele. Și ca să mi să înfrâneze toată răutatea mea, și obiceiul meu cel viclean.

Deci ca cela ce nu pot a sta împotriva, rog pre Atotputernicul, ca să oprească năvălirea patimilor, și să nu mă lase pe mine să greșesc înaintea Lui, sau înaintea altor oameni, ca măcar dintru aceasta să dobândesc mântuire după Dar. Și pentru ca din pomenire să câștig durere sufletului, și ca pentru alții a cere, ca o poruncă împlinind după Apostolu (Iac. 5.16)²³², și dragoste către toți. Și a număra chipurile patimilor, ca cele ce mă tiranesc de dânsese, a scăpa către Stăpânul, și către umilinta. Și a cere eu pentru cei ce i-am necăjit, ca și pentru cei ce m-au necăjit pe mine, sau vor ca să mă necăjască, ca cela ce voesc a nu avea nicidecum urmă de pomenire de rău; și temându-mă de neputința mea, după vremea cea de atunci, nu cumva nu voi a putea suferi cu nepomenire de rău, sau a mă ruga pentru dânsii, după porunca Domnului (Mat. 5.44²³³; Luc. 6.28²³⁴). Și pentru aceasta apuc vreme înainte, precum zice Sfântul Isac, că mai înainte de boală caută pre Doftorul, și mai înainte de ispită roagă-te. Și pentru cei ce mai înainte s-au dus, ca să dobândească mântuire, și pentru ca să-mi aduc aminte de moarte, și arătare a dragoste este a mă ruga pentru toți, și trebuință având de rugăciunea tuturor. Și a mă chivernisi de la Dumnezeu, și a mă face în ce chip voește, și a mă amesteca împreună cu ceilalți, ca prin rugăciunile acelor miluit să fiu, și ca unul ce îi am pre dânsii mai înalți. Și nu cutez acum a cere ertăciune a tot păcatul, ca nu pre însumi micșorându-mă, pre alții nevrednic de ertare să-i socotesc. Și ca cela ce nu cunosc, și nu pot ceva a face, alerg și caut, precum binevoește iubirea Lui de oameni a să face, temându-mă eu de dreptate și a grăi ca un păcătos, numai să nu greșesc de starea cea de-a dreapta Ta, măcar mai de pe urmă decât toți care să mântuiesc să mă aflu, ca unul ce nici de aceasta nu sunt vrednic. Și a mă ruga eu pentru toată lumea precum am luat de la Biserică.

Și pentru ca să mă învrednesc eu împărtășirii cei Dumnezești ca o datorie; și ca mai înainte de aceasta rugându-mă să aflu gata ajutorul, când aș voi a mă împărtăși; Și ca să-mi aduc aminte de prea Curatele patimi ale Mântuitorului nostru, și să viu spre dragostea pomenirii, și ca spre împreunarea Sfântului Duh să se facă împărtășirea. Că însuși Mântuitorul mângâie pre cei ce plâng după Dumnezeu, în veacul de acum, și în cel ce va să fie, și pre cei ce îl roagă pre Dânsul și grăesc cu multe lacrimi: Împărate Ceresc, Mângâitorule, Duhul adevărului, ș.c.l. Și ca să se facă spre logodirea vieții cei vecinice întru Hristos împărtășireaa prea Curatelor și de vieață făcătoarelor taine, prin solirea prea Curatei Maicii Sale, și ale tuturor Sfinților. Apoi la toți Sfinții, rugându-i pre dânsii, ca rugăciune a face pentru mine, ca cei ce pot a aduce rugăciune Stăpânului. Și așa dupre obicei pre rugăciunea Marelui Vasilie, ca pre ceea ce are minunată Cuvântare de Dumnezeu, și a căuta numai voia cea Dumnezească, și a binecuvânta pre Dumnezeu. Și după acestea îndată către ale sale gânduri cu întindere multă și cu luare aminte: Veniți să ne închinăm, de trei ori, și celelalte precum s-au scris mai înainte. Pentru ca prin rugăciunea inimii, și prin cugetarea Dumnezeștilor scripturi, să se curățască mintea, și să înceapă a vedea tainile cele ascunse întru Dumnezeștile scripturi.

²³¹ *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 12, 9: “Și mi-a zis: Îți este de ajuns harul Meu, căci puterea Mea se desăvârșește în slăbiciune. Deci, foarte bucuros, mă voi lăuda mai ales întru slăbiciunile mele, ca să locuiesc în mine puterea lui Hristos”.

²³² *Epistola Sobornicească a Sfântului Apostol Iacov*, 5, 16: “Mărturisiți-vă deci unul altuia păcatele și vă rugați unul pentru altul ca să vă vindecați, că mult poate rugăciunea stăruitoare a dreptului”.

²³³ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 5, 44: “Iar Eu vă zic vouă: Iubiți pe vrăjmașii voștri, binecuvântați pe cei ce vă blestemă, faceți bine celor ce vă urăsc și rugați-vă pentru cei ce vă vatămă și vă prigonesc”.

²³⁴ *Sfânta Evanghelie după Luca*, 6, 28: “Binecuvântați pe cei ce vă blestemă, rugați-vă pentru cei ce vă fac necazurii”.

Însă să fie sufletul afară de toată răutatea, și mai ales de pomenirea de rău în vremea rugăciunii, precum zice Domnul (Marcu 11.25)²³⁵. Pentru că și Marele Vasile cuvântarea împotriva pedepsindu-o, ca pre ceea ce este născătoare a aceștia, zice către Egumenul, să dea metanii multe celui ce grăește împotriva până la o mie; și însemnându-î numărul a zis: ori o mie către Dumnezeu, ori una către Egumenul, adică iartă Părinte. Și primește deslegarea legăturilor, prin una singură, prin ceea ce este cu adevărat pocăință, și tăere a patimii cuvântării împotriva. Nu este, zice Sfântul Isac, cuvântarea împotriva a viețuirii creștinilor, luând uneltirea de la Apostolul, pentru că zice „Iară dacă cineva să ispitește a grăi împotriva, noi un obicei ca acesta nu avem“ – și pentru ca să nu i să pare cuiva a împinge de la sine singur pre cela ce grăește împotriva, au adaos – „nici Bisericele lui Dumnezeu“ (1 Cor. 11.16)²³⁶. Pentru ca să cunoască cineva cum că afară de toate Bisericele, și de Dumnezeu este, gând ar grăi împotriva. Și trebuință are de minunata una aceea metanie, pre care perzându-o, nici mii nu-î pot a folosi, având năravul cel nepocăit. Pentru că pocăința este tăerea răului, zice cel cu Gură De Aur; Iară cele ce să grăesc metanii, plecări ale genunchilor sunt mai ales, și chip de rob arată a avea, cela ce cade fără de înălțare la Dumnezeu și la oameni, când ar greși cineva întru ceva, pentru ca să afli loc a răspunderii, dacă nicidecum nu ar grăi împotriva, nici a îndrepta spre sineși s-ar ispiti precum Fariseul acela; Ci mai ales ar urma Vameșului, ca să se socotească pre sineși mai rău decât toți, și nevrednic a privi în sus. De vreme ce de i s-ar părea a avea pocăință, și s-ar ispiti a grăi împotriva celuia ce-l judecă pre dânsul, binecuvântat sau nu binecuvântat, nu este vrednic ertării ce după Dar, ca cela ce caută divan, și îndreptare, și ca cela ce socotește din drept ceva sfârșit a săvârși; Care streină este apucarea aceasta de poruncile Domnului. Și cu cuviință.

Unde sunt îndreptări în cuvinte, acolo dreptul să caută, iar nu iubirea de oameni, și au încetat de aceea Darul, carele îndreptează afară de lucrurile dreptății, prin singură buna cunoștință, și prin suferirea muștrărilor, întru mulțămirea celor ce îl muștră, și întru suferirea celor ce îl clevesc, cu toată nepomenirea de rău, pentru ca curată rugăciunea lui să se facă, și pocăința lui lucrătoare. Pentru că pre cât să roagă cineva pentru cei ce îl năpăstuesc pre dânsul și îl clevesc, pre atâta Dumnezeu vestește celor ce vrăjmășuesc asupra lui, și odihnă îi dăruiește lui, prin rugăciunea cea curată și cu răbdare. Și nu că învățând pre cunoscătorul din inimă Dumnezeu, grăim pe cele ce să cer după supțirătate, ci ca noi dintru unele ca acestea să ne umilim. Și ca cei ce poftesc mai mult lângă purtarea lui de grijă a petrece, înmulțim cuvintele, mulțămindu-î și mărturisindu-ne Lui pentru unele ca acestea ale Lui faceri de bine, după cât se poate, precum zice însuși cel cu Gura de Aur pentru Fericitul David, cum că nu este multă cuvântare, sau necuvântare, a grăi de multe ori aceeași zicere, sau pre cea de asemenea aceștia, ci cu Dorul purtându-să Prorocul, și pentru ca să pecetluească cuvântul Dumnezești scripturii în mintea celui ce să roagă, sau a celui ce cetește. Pentru că Dumnezeu toate le știe mai înainte de a să face, și nu are trebuință a auzi prin cuvânt, ci noi de aceasta avem trebuință, spre a cunoaște noi ce cerem, și ce ne vom ruga, pentru ca să avem bună cunoștință, și prin cerere să ne lipim de Dânsul. Și pentru ca nu despre gânduri învăluindu-ne, să ne biruim de vrăjmași, ca cei ce suntem afară de pomenirea lui Dumnezeu. Ci ca ajutorindu-ne de la rugăciune, și de la cugetarea Dumnezeștilor scripturii, să dobândim câștigarea bunătăților. Pentru care Sfinții Părinți altul aiurea au scris cu Darul Sfântului Duh. Dintru care și eu deprinzându-mă, voiți spune numirile acestora, după puțință, deși nu ale tuturor pentru lipsirea cunoștinții.

²³⁵ *Sfânta Evanghelie după Marcu, 11, 25*: „Iar când stați de vă rugați, iertați orice aveți împotriva cuiva, ca și Tatăl vostru Cel din ceruri să vă ierte vouă greșelele voastre”.

²³⁶ *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel, 11, 16*: „Iar dacă se pare cuiva că aici poate să ne găsească pricină, un astfel de obicei (ca femeile să se roage cu capul descoperit) noi nu avem, nici bisericile lui Dumnezeu”.

Arătare a faptelor bune

CELE CE sunt: Înțelegerea, întreaga înțelegere, Bărbăția, Dreptatea, Credința, Nădejdea, Dragostea, Frica, Buna cinstire, Cunoștința, Sfatul, Tăria, Priceperea, Înțelepciunea, Zdrobirea, Plângerea, Blândeța, Cercarea Dumnezezeștilor scripturi, Milostenia, Curățenia inimii, Pacea, Răbdarea, Înfrânarea, Așpteptarea, Voirea cea bună, Înainte punerea, Simțirea, Sârguința, Răzimiră cea Dumnezească, Ferbințala, Deșteptarea, Căldura Duhului, Cugetarea, Osârdia, Trezvirea, Pomenirea, Cugetarea de sineși, Buna cucernicie, Sfieala, Rușinea, Căința, Depărtarea de rele, Pocăința, Întoarcerea către Dumnezeu, Împreunarea lui Hristos, Lepădarea de Dieavolul, Păzirea poruncilor, Păzirea sufletului, Curățenia științii, Pomenirea morții, Durerea sufletului, Lucrarea bunătăților, Osteneala, Chinuirea, Petrecerea cea aspră, Postul, Privigherea, Foamea, Însetoșarea, Puțina trebuință, Îndestularea, Buna rânduială, Buna închipuire, Seriozitatea, Netrufiea, Defăimarea banilor, Neiubirea de argint, Lepădarea de cele lumești, Supunerea, Ascultarea, Înduplecarea, Sărăciea, Scăpătarea, Fugirea de lume, Tăerea voilor, Lepădarea de sine, Sfătuirea, Mărimea sufletului, Îndeletnicirea după Dumnezeu, Liniștea, Pedepsirea, Culcarea pe jos, Nespălarea, Starea, Nevoința, Luarea aminte, Mâncarea cea uscată, Goliciunea, Topirea trupului, Singurătatea, Vieța în pustie, Alinarea, Veselia, Îndrăzneala, Cutezarea cea bună, Râvna cea Dumnezească, Înfocarea, Sporirea, Nebunia pentru Hristos, Păzirea minții, Așzarea năravurilor, Cuvioșia, Fecioria, Sfințania, Curăția trupului, Nespurcăciunea sufletului, Cetirea pentru Hristos, Grija cea Dumnezească, Cunoștința, Vrednicia, Adevărul, Neiscodirea, Neosândirea, Lăsarea datoriilor, Orânduieala, Priimirea dreaptă, Istețimea minții, Potrivirea, Uneltirea cea dreaptă a lucrurilor, Știința, Buna creștere, Iscusirea, Cântarea Psalmilor, Rugăciunea, Mulțămirea, Mărturisirea (credinții), Rugămintea, Plecarea genunchilor, Mângâerea, Ruga, Cererea, Întâmpinarea, Cântarea de laudă, Cuvântarea de mărire, Mărturisirea (păcatelor), Grijea, Plângerea, Necazul, Tânguirea, Durerea, Tânjirea, Suspînul, Plânsul, Lacrămile cele cu durere, Umiliința, Tăcerea, Dumnezeasca căutătură, Vaetul, Negrija despre toate, Nepomenirea de rău, Nemărire deșartă, Neiubirea de mărire, Prostimea sufletului, Împreună pătimirea, Neiubirea de arătare, Năravul cel bun, Lucrurile cele după fire, Cele mai presus de fire, Iubirea de frățime, Unirea cea după Dumnezeu, Împărtășirea, Dulceața, Așzarea cea Duhovnicească, Potolirea, Sinceritatea, nerăutatea, Îmblânzirea, Întregimea, Prostimea, Lauda, Buna cuvântare, Buna lucrare, Înainte cinstirea aproapelui, Dragostea cea după Dumnezeu, deprinderea cea îmbunătățită, Desimea, Felimea, Buna cunoștință, Smerenia, Neîmpătimirea, Marea cuviință, Suferirea, Îndelunga răbdare, Îmbunătățirea, Bunătatea, Socoteala, Lesne primirea, Lesne grăirea, Neturburarea, Privirea (Duhovnicească), Povățuirea, Întemeerea, Departate vederea, Nepătimirea, Bucuria cea Duhovnicească, Întărirea, Lacrămile înțelegerii, Lacrăma cea sufletească, Dumnezeescul Dor, Îndurarea, Milostivirea, Iubirea de oameni, Curățania sufletului, Curățania minții, Vederea înainte, Curata rugăciune, Nerobitul gând, Tărima, Buna întindere a sufletului și a trupului, Luminarea, Câștigarea a doua oară a sufletului, Urăciunea vieții, Învățătura precum să cuvine, Dorirea morții cea bună, Pruncimea cea întru Hristos, Neclătirea, Călăuzirea, Îndemnarea, Asemănarea, Vitejia, Schimbarea cea laudată, Uimirea cea către Dumnezeu, Sălășluirea cea întru Hristos, Nemincinoasa Luminare, Dorirea cea Dumnezească, Răpirea minții, Sălășluirea lui Dumnezeu, Iubirea de Dumnezeu, Iubirea de înțelepciunea cea dinlăuntru, Cuvântarea de Dumnezeu, Făgăduința, Defăimarea morții, Sfințirea, Îndreptarea, Sănătatea cea desăvârșită a sufletului, Fapta bună, Lauda de la Dumnezeu, Darul, Împărăția, Punerea de Fii, și prin toate împreună 228. Iară cu punerea a să face omul (Dumnezeu) este cu Darul celui ce ne dă nouă biruință asupra patimilor, ale căroră numirile acestea precum mi să pare sunt:

Arătare a patimilor

Cumpliția, Amăgirea, Viclesugul, Înțelegerea cea rea, Nerândueala, Înfrânarea, Momeala, Neistețimea, Nemeșteșugirea, Nelucrarea, Răceala, Împetrirea, Lingușirea, Nebunia, Strigarea cea fără rânduială, Eșirea din sineși, Înțelegerea într-o parte, Mojicia, Semeția, Temerea, Slăbirea, Nelucrarea bunătăților, Greșala, Avere de mai mult, Năpăstuirea, Necunoștința, Lipsirea de minte, Cunoștința cea cu numire mincinoasă, Uitarea, Nesocotința, Nesimțirea, Nedreptatea, Voirea cea rea, Sufletul cel fără de știință, Zăbăvnicia, Bârfirea, Călcarea, Păcatul, Nelegiuirea, Fără de legea, Călcarea de lege, Patima, Robirea, Alcătuirea cea vicleană, Împreunarea cea dobitocească, Asuprea cea drăcească, Zăbovirea, Odihna cea trupească afară de trebuință, Răutatea, Poticnirea, Boala sufletului, Slăbirea, Neputința minții, Lenevirea, trândăviea, Măhniciunea cea prihănită, Defăimarea lui Dumnezeu, Abateră, Întoarcerea, Necredința, Crederea cu anevoe, Credința cea rea, Împușinarea credinții, Eresul, Unirea cu eresul, Multa Dumnezeire, Închinarea Idolilor, Necunoștința de Dumnezeu, Păgânătatea, Fernecătoria, Pândirea, Vrăjirea, Descântarea, Lepădarea, Nebunia de Idoli, Desfrânarea, Răsfățarea, Iubire de multă cuvântare, Sfiala trândavă, Iubirea de sine, Ne luarea aminte, Nesporirea, Înșelarea, Rătăcirea, Obrăznicia, Otrăvirea, Plângăriciunea, Mâncarea otrăvită, Desmerdarea, Nestămpărarea, Îndrăcirea pântecelui, Curviea, Iubirea de argint, Mânia, Necazul, Nepăsarea, Mărirea deșartă, Mândria, Părerea, Înălțarea, Trufia, Orbirea minții, Urăciunea, Săturarea, Gingășimea, Întunecarea capului, Dulceața, Nesăturarea, Îndrăcirea gâtului, Neumplerea, Mâncarea în taină, Mâncarea cea fără de sațiu, Mâncarea cea singuratecă, Nedeosebirea, Lesnirea, Sfătuirea de sineși, Nesfătuirea, Plăcerea de sineși, Plăcerea de oameni, Neiscușința bunului, Nepedepsirea, Nedestoinicia, Ușurarea minții, Tâmpirea, Țărănia, Grăirea împotrivă, Iubirea de pricire, Cuvântarea de rău, Strigarea, Turburarea, Luptarea, Iuțimea, Pofa cea dobitocească, Fierea, Întărătarea, Sminteala, Vrăjmășia, Multa iscodire, Păra cea mincinoasă, Amărăciunea, Grăirea cea aspră, Clevetirea, Osândirea, Prihănirea, Urăciunea, Ocărarea, Dăsădirea, Necinstirea, Sălbăticia, Turbarea, Asprimea, Împietirea răului, Atingerea, Jurământul cel strâmb, Jurământul, Nemilostenia, Urăciunea de frați, Nepotrivnicia, Uciderea de Tată, Uciderea de Maică, Stricarea, Slăbănogirea, Luarea de dar, Furarea, Răpirea, Zavistia, Pricirea, Pizma, Măscăriciunea, Gluma, Mustrea, Batjocurile, Luarea în răs, Neuguțatoria, Puternicia, Trecerea cu vederea aproape lui, Bătaia, Desprețuirea, Spânzurarea, Sugrumarea, Nedreptatea, Neîmpăcarea, Nealcătuirea, Nepriceperea, Pizmuirea, Neîmblânzirea, Nerușinarea, Nesfințeala, Robia gândurilor, Întunecarea, Nevederea, Tâmpirea minții, Pățimirea către cele vremelnice, Împățimirea, Deșertăciunea, Neplecăciunea, Greutatea capului, Dormitarea sufletului, Multa dormitare, Nălucirea, Multa băutură, Beția, Netrebnicia, Moliciunea, Veselia cea dobitocească, Iubirea de dulceți, Lăcomia, Cuvântarea cea urâtă, Femeiciunea, Aprinderea, Malahia, Înșălarea spre curvie, Prea curviea, Sodomia, Împreunarea cu dobitocul, Spurcăciunea, Nesațiu spre curvie, Întinarea sufletului, Amestecarea de sânge, Necurăția, Pângăriciunea, Prieteșugul ce de o parte, Râsul, Jocurile, Jucarea, Plesnirea în palme, Cântecel ce necuvioase, Danțurile, Zicăturile, Îndrăzneala, Multa rânduială, Nesupunerea, Nestatornicia, Unirea cea prihănită, Bântuiala, Războiul, Uciderea, Începătoria de tâlhari, Furarea de cele Sfinte, Dobânda cea urâtă, Camăta, Întinderea vicleană (cursa), Spargerea de mormânturi, Învârtoșarea inimii, Reaua vestire, Cărtirea, Hula, Prihănirea, Nemulțămirea, Sfătuirea cea rea, Împușinarea, Micșorarea sufletului, Amestecarea, Minciuna, Bolirea limbii, Deșarta cuvântare, Bucuria cea dobitocească, Împrăștierea, Prieteșugul cel dobitocesc, Năravul cel scump, Bârfirea, Vorbirele cele rele, Multa cuvântare, Nepriimirea, Îngreuarea, Multa câștigare, Pomenirea de rău, Rea uneltirea, Deprinderea cea rea, Iubirea de vieață, Fudulia, Îngâmfarea, Iubirea de începătoria,

Fățarnicia, Vorbirea în batjocoră, Răzbunarea, Glumirea, Biruirile, Dorul cel Satanicesc, Iscodirile, Poticnirile, Netemerea de Dumnezeu, Neascultarea, Necunoștința, Înalta înțelegere, Lauda, Îngâmfarea, Ocărarea aproapelui, Nemilostivirea, Nesimțirea, Nenădejdea, Lăsarea, Urârea de Dumnezeu, Desnădăjduirea, Omorârea de sineși, și prin toate căderea de la Dumnezeu, și cea desăvârșit perzare, împreună toate acestea fac 298.

Deci patimile acestea le-am aflat numindu-să întru Dumnezeștile scripturii, și deodată le-am pus, precum și cărțile la începutul cuvântului. Iară după rândueală nici nu am putut, nici m-am ispitit spre așazare, ca spre ceea ce este mai presus de mine, pentru cuvântul care l-a zis cel al Scării: Căuta-vei la cei răi, zice, înțelegere, și nu vei afla. De vreme ce fără de rândueală toate sunt cele ale dracilor. Și un scopos numai aș, întru carele și să potrivesc nepotriviții și necuvioșii, a perde sufletele celor ce priimesc sfătuirea lor cea prea rea. Deși altora oareșicărora oameni să fac pricinuitoare de cunună, când s-ar birui de credința și de răbdarea celor ce nădăjduesc spre Domnul, și prin lucrarea bunătăților, și prin starea împotivă a gândurilor, lucrând împotivă, și rugându-să împotriva acestora.

Pentru osăbirele gândurilor și ale asuprelor

De vreme ce gândurile aș multă osăbire întru toate, și unele adecă sunt fără de păcat, iar alte nu încă, Precum este ceea ce să zice asupreală, adecă aducere aminte a bunului, sau a răului, care nici răsplătire nici prihană are. După aceasta ceea ce să zice împreunarea, adecă vorbirea gândului, sau spre alcătuire, sau spre lepădare. Și are adecă laudă când ar fi plăcută lui Dumnezeu, însă puțină, precum și prihănire, când ar fi vicleană. Apoi ceea ce să zice luptare, sau biruind, sau biruindu-să despre minte, și cunună, sau muncă pricinuind când ar ajunge la lucrare. Asemenea încă și împreună alcătuirea, care este îndulcirea sufletului, făcându-să, spre ceea ce s-a arătat, dintru care să face robiea, ceea ce duce pre inimă cu sila și fără de voe spre lucrare, iară când va zăbovi în suflet gândul cel pătimăș, să face ceea ce să zice patimă, ca întru deprindere aducând pre suflet, prin obicinuița cea către sine, cu singură voirea, și singur de sineși alegător, spre lucrare îl lucrează pre dânsul. Care patimă fără îndoeală întru toate sau sub pocăință întocmai cumpănită, sau sub munca ceea ce va să fie zace, zice cel al Scării, pentru nepocăința adecă, și nu pentru război. Pentru că de ar fi fost aceasta, nu am fi putut cei mulți ar priimi lăsare afară de cea desăvârșit nepățimire, precum însuși cel al Scării aș zis, cum că toți adecă nepățimăși a să face nu este cu puțință, iară toți a să mântui, și cu Dumnezeu a să împăca, nu este din cele cu neputință.

Deci ceta ce are minte, pre aceea cu răutate de maică, adecă și vicleană asupreală o leapădă, ca pre toate relele cele dintr-înșă deodată să le taie; Iară pre asupreală cea bună, lucrare gata o are pururea, ca sufletul și trupul să se facă întru deprinderea faptei bune, și de patimi să se slobozească cu darul lui Hristos. Pentru că nu avem cu totul ceva care nu am luat de la Dânsul, nici ceva a-î aduce lui fără numai voirea, pre care perzându-o, nici cunoștință nici putere aflăm întru a lucra binele. Și acesta lucrul iubirei de oameni a lui Dumnezeu este, pentru ca să nu ne osândim ca niște deșerți; Pentru că nelucrarea este începătură a toată răutatea. Și nu numai, ci și singură lucrarea cea bună, zice cartea bătrânilor, are trebuință de dreapta socoteală. Pentru că Fecioara cea ce postea săptămânile șase șase, și de-a pururea cugeta pre cea veche scriptură, și pre cea noă, nu avea de asemenea lucrurile cele nelesnicioase și cele lesnicioase, măcar că i să cădea ei dintru atâtea ostenele a câștiga nepățimirea, ci nu s-a făcut; Pentru că bunul, nu este bun, dacă nu ar avea scoposul (spre Dumnezeasca voe). De vreme ce să află, zice, întru Dumnezeasca scriptură de multe ori, întru oarecare lucru mahnindu-să Dumnezeu împotriva oarecăruia, ce face lucrul cel bun arătat

la toți. Și iarăși primind pre altul carele să vede făcător de rele. Și martor este Prorocul acela: carele căutând de la oareșicarele, rănit a fi, și cum zice cel ce nu a ascultat, ca un bine ca cum făcând, de feară mâncat a fost (3 Împ. 20. 35)²³⁷. Și Petru pârându-i-să ceva bine a face, lepădându-să de a să spăla, certat a fost (Ioan 13. 8)²³⁸.

Pentru aceasta datorî suntem cu toată puterea, Dumnezeasca voe a o afla, și a o face, măcar deși nu s-ar părea nouă nu bun a fi. Drept aceea nici fără de osteneală să face lucrarea bunului, ca să nu ne păgubim împreună cu stăpânirea de sine, și de lauda cea din silă. Și cuprinzător, toate câte rânduște Dumnezeu, minunate sunt, și mai presus de minte, și de gândire. Că nu numai să cuvine a ne minuna, adecă de mintea celor ce să săvârșesc în Biserica pravoslavnicilor, ci și de semnele acestora. Cum prin Dumnezeescul Botez Fii ne facem, după Dar (Ioan 1. 12²³⁹; Gal. 3. 26²⁴⁰) nimic mai înainte de acesta lucrând, nici iarăși după acesta, fără numai păzirea poruncilor. Și cum aceste înfricoșate lucruri, zic adecă Sfântul Botez, Sfânta Împărtășire a prea Curatului Trup și Sânge al Domnului, fără de Preoție nu să face, zice cel cu Gura de Aur. Pentru că întru aceasta să vede stăpânirea cea dată lui Petru Verhovnicului Apostolilor. Pentru că de nu se vor deschide ușile Împărăției Cerurilor prin Preoțiasca lucrare, nimenea nu poate a intra, precum zice Domnul „de nu se va naște cineva din apă și din Duh, ș.c.l.“ (Ioan 3. 5)²⁴¹. Și iarăși „de nu veți mânca Trupul Fiului omenesc, și nu veți bea Sângele Lui, nu veți avea viață întru voi“ (Ioan 6. 53)²⁴². Și cum era adecă Biserica cea veche din afară chip al lumii, întru care Preoții și vârzeau jertfele, iară dinlăuntru Sfintele Sfintelor, unde să aducea tămăea cea din patru chipuri din Livan zic, din zmirnă, din stacti și din Casiea, dintru care să arată cele patru bunătați cuprinzătoare. Pentru că cele ce să făceau din afară împreună pogorârea lui Dumnezeu era atuncea, ca nu prin cântece și prin desfătări, să se abată la Idoli Jidovii cei cu mintea pruncească. Iară Biserica cea nouă închipuire este a celor ce vor să fie, pentru aceasta și cele ce să săvârșesc într-înșă Cerești sunt și Duhovnicești. Că precum nouă cete sunt în Cer, așa și în Biserică, adecă: Patriarhi, Mitropoliți, Episcopi, Preoți, Diaconi, Ipodiaconi, ceteții, Cântăreții și Călugării.

¹⁴¹ Și cum iarăși prin închipuirea cinstitei și de viață făcătoare Crucii, să izgonesc dracii, și boalele cele de multe feluri, lucru la toți și necheltuicios și neostenicios. Și laudele aceștiea adecă cine poate a le număra? Iară semnele Sfintei Eii închipuirii, Sfinții Părinți le-au dat nouă spre a grăi împotriva necredincioșilor și a ereticilor. Pentru că cele două degete adecă, și mâna una, arată pre Domnul nostru Iisus Hristos, carele s-au răstignit, în două firii și întru un Ipostas cunoscându-să. Iară dreapta, nemărginită puterea Lui, și pomenește șederea cea de-a dreapta Părintelui. Și de sus începându-să prin pogorârea Lui cea către noi din Ceruri. Și iarăși de-a dreapta parte, spre cea de-a stânga, gonește adecă pe vrăjmași, și arată, cum că cu nebiruita Lui putere Domnul a biruit pre Dieavolul pre cela ce este stângaci, neputernic și întunecat. Și cum iarăși prin mică vâpșe, precum zice Grigorie Nisis, istoriea a atâtor minuni, care de atâtea ani s-au făcut de Domnul, și de la toți Sfinții, ca acum săvârșindu-să le arată nouă prin Proniea lui Dumnezeu; ca cu ochi luminos

²³⁷ *Cartea a treia a Regilor*, 20, 35: “Acum un om din fiii prorocilor a zis către un prieten al său. După cuvântul Domnului: «Bate-mă!» Dar acesta nu s-a învoit să-l bată”.

²³⁸ *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 13, 8: “Petru I-a zis: Nu-mi vei spăla picioarele în veac. Iisus i-a răspuns: Dacă nu te voi spăla, nu ai parte de Mine”.

²³⁹ *Idem*, 1, 12: “Și celor câți L-au primit, care cred în numele Lui, le-a dat putere ca să se facă fii ai lui Dumnezeu”.

²⁴⁰ *Epistola către Galateni a Sfântului Apostol Pavel*, 3, 26: “Căci toți sunt fii ai lui Dumnezeu prin credința în Hristos Iisus”.

²⁴¹ *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 3, 5: “Iisus a răspuns: Adevărat, adevărat zic ție” de nu se va naște cineva din apă și din Duh, nu va putea să intre în împărăția lui Dumnezeu”.

²⁴² *Idem*, 6, 53: “Și le-a zis Iisus: Adevărat, adevărat zic vouă, dacă nu veți mânca trupul Fiului Omului și nu veți bea sângele Lui, nu veți avea viață în voi”.

văzându-le pre acestea, mai mult să dorim, precum zice Petru Verhovnicul Apostolilor, întru Mucenia Sfântului Pangratie și al său Ucenic.

Deci toate cele zise din începutul cuvântului, fără de dreaptă credință nimic nu folosesc, ci nici să fac. Precum nici credința fără de lucruri. Și pentru credință adecă, și pentru lucruri aș scris mulți din Sfinți, însă spre aducere aminte voi zice în scurt, cum că lucruri adecă datorii suntem a avea pre cele scrise, fiește care în ceata sa: Iară credință, pre cea pravoslavnică care o am luat de la acești Sfinți scris mai înainte. Ca împreună cu dânșii să dobândim vecinicile bunătăți. Cu Darul și cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos. Căruia să cuvine toată slava, cinstea și închinăciunea, împreună cu cel fără de început al lui Părinte, și cu Prea Sfântul, și Bunul, și de viață făcătorul Său Duh, Acum și pururea și în vecii vecilor

AMIN

(Sfârșitul cărții întâi).

*A Prea Cuviosului Părintelui nostru
Petru Damaschin
Cartea a doua*

*Cuvinte scurte douăzeci și patru după Alfa-Vita,
pline fiind de Duhovnicească cunoștință*

(Stihuri). Înainte cuvântarea iată și **Alfa** stihiea, pre cea Duhovnicească înțelepciune o cuprinde. Că precum aceasta a tuturor slovelor, începătură este întru toată limba, așa a tuturor faptelor bune, și aceasta începătură este, măcar iarăși sfârșit al tuturor. Ci precum Alfa-Vita este pruncească învățătură, fără de care nu este cu puțință de a deprinde ceva din învățătură, așa adevărat și începătura cunoștinții, măcar este foarte mică, ci fără de aceasta nu este a afla faptă bună cu totul.

Iar acum începutul îl binecuvântează, O Părinte.

Cuvântul 1

ÎNCEPUT al tuturor slovelor și fieștecă limbă **A (alfa)** este, măcar că oarecare nu cunosc. Și început al tuturor faptelor celor bune este înțelepciunea cea Duhovnicească, măcar că sfârșit iarăși al tuturor este. Pentru că de nu se va apropia aceasta la minte, nu poate omul să lucreze ceva bun, pentru a nu avea niciodinioară auzire pentru aceasta; Iar dacă cătuși decât s-au învrednicit a auzi, singură aceasta înțelepciune este. Ci precum Alfa-Vita pruncească învățătură este, și fără de aceasta nu este a afla înțelepciune, și a le deprinde dintru învățăturile cele de jos; Așa și începutul cunoștinții, deși mic este foarte, ci afară de acesta nu este cu puțință a afla faptă bună cu totul. Pentru aceasta mă tem a scrie ceva pentru înțelepciune, cu totul neînțelept fiind; Fiindcă precum mi s-a pare, patru osăbiri sunt, cele ce fac pre minte ca să poată grăi: Sau Darul de sus măi presus de fire, și de fericire; sau curățenia cea de după Dumnezeu să face prin nevoință, și poate aduce pre suflet la frumuseța cea din început; Sau iscusul învățăturilor celor de jos, prin omenească învățătură și pedepsire, și prin nevoința înțelepciunii cei din afară făcându-să; Sau iarăși cea blestemată și Satanicească înșălare, din mândrie și din vicleșugul dracilor făcându-să, și cu strămtorarea firii. Iară eu nepărtaș fiind al tuturor celor măi înainte zise, cum pot a scrie? Nu mă pricep; Nu știu nu cumva credința voastră, a celor ce mă siliți spre aceasta după Dumnezeu, va trage Darul către treiste (condei), de vreme ce mintea și mâna mea nevrednice sunt și necurate.

Însă știu luminos din iscus, precum și s-au făcut mie de multe ori aceasta, și să face pureea. Pentru că de câte ori, Credeți mie Părinților, am voit a scrie ceva, nu am putut a o aduce pre aceasta în minte, măi înainte până a ținea eu treistea; Ci numai înțelegere mică de multe ori din scripturi, sau din auzire, și din privirea oareșicărora lucruri, cestor simțite ale lumii, dintru care de multe ori mintea a luat pricina. Și împreună întru a ținea eu treistea, și scrisoarea a începe, îndată am aflat

lucrul carele voiam a-l scri; pentru carele aveam pre cel ce mă silea a-l scri pre acesta. Și așa fără de opreală și fără de grijă scriu de atuncea, pre cât poate mâna, nicidecum având așteptare; Ci orice pune Dumnezeu întru întunecata mea inimă, aceasta o scriu fără de socotire. Și socotesc pentru ca să nu mi să pară a avea ceea ce am luat, din rugăciunile altuia oarecărui, după cuvântul celui al Scării, „ce ai ceea ce nu ai luat? – luând uneltirea de la Apostol –; Iară și dacă ai luat, ce te lauzi ca cela ce nu ai luat“ (1 Cor. 4.7)²⁴³, ci însuși o faci? Pentru că înțelegerea cele ce vin de la sineși fără de socotire, în mintea celor ce lucrează după Dumnezeu, trebuie a fi priimate fără de îndoială, zice Sfântul Isac; Iar aceea a socoti cineva, a sa înțelegere este. Și Sfântul Antonie zice, tot lucru său cuvântul, dator este a avea mărturie din Dumnezeștile scripturii. Pentru aceasta precum odinioară asinul lui Valaam a grăit (Num. 22.28)²⁴⁴, așa și eu acum voi începe a scri. Nu învățând, să nu fie! Ci spre muștrarea ticălosului meu suflet, pentru ca măcar de cuvinte rușinându-se, precum zice cel al Scării, să începă lucrarea, cela ce nu are lucru, ci cuvânt adecă. Și cine știe de am trăi, ca să pot a scri? sau iarăși voi lucru veți putea a săvârși? Ci însă să începem amândoi, amândouă, și unde ar putea a ajunge fieștecarele. Pentru că moartea noastră este nearătată, și nu știm când va veni sfârșitul; Iară lui Dumnezeu celui ce cunoaște toate, înainte cunoscute sunt ale noastre. Aceluia slava în vecii vecilor,

AMIN.

Cuvântul 2

(Stih) Întăiul cuvânt acum s-a scris afară de nădejde. Și iarăși iată a doua stihie **V. (Vita)** zice și cuvântul al doilea, în scurt să va grăi împreună cu acesta, pentru că credința naște pe ceilaltă, și pre cea mare credință, precum zic Sfinții Părinți, pre cea a faptelor bune temelie, precum au zis cela ce o au pus pre aceasta, Apostolul Domnului. Pentru că ceilaltă adecă afară de lucrurile legii să face, iară aceasta din lucruri să săvârșește. Să află adecă întru liniște aceasta, însă prin multe războaie să săvârșește.

Iar acum începutul îl binecuvântează, O Părinte.

VRÂND Cuviosul Părintele nostru Isac a arăta credința, pre care o au zis Apostolul „temelie a fi a lucrurilor celor după Dumnezeu“ (1 Cor. 3.10)²⁴⁵, pre cea adecă a Dumnezeescului Botez luată prin Darul lui Hristos și nu din lucruri. Și pentru că aceasta naște frica care esă din credință, și păzitoare a poruncilor să face, și răbdare a ispitelor, precum zice Sfântul Măcsim; Și pentru că după a lucra noi, atuncea să face întru noi cea mare credință a privirii, pentru care au zis Domnul, „Că de veți avea credință cât un bob de muștar, ș.c.l.“ (Luca 17.6)²⁴⁶. Aceasta o au zis, cum că alta este credința cea de obște a pravoslavnicilor, adecă dogmele cele drepte și pentru Dumnezeu, și pentru zidirile Lui cele înțelegătoare și simțitoare, precum prin Darul lui Dumnezeu a luat Sfânta și Soborniceasca Biserică; Și alta este cea a privirii, adecă a cunoștinții, care nu să împrotivește nicidecum celuea ce o naște pre dânsa, ci măi ales obicinuește a o face. Pentru că prea una adecă din auzire o am învățat, moștenindu-o de la născătorii Părinți cei bine credincioși, și de la dascălii pravoslavniciei credințe. Iară ceilaltă, dintru a crede drept și a ne teme de Dumnezeu întru carele am crezut, să face, pentru că din frică înainte am ales a păzi poruncile. Și pentru aceasta am voit a lucra bunătățile cele trupești, liniștea zic, postul, privigherea cea cu măsură, cântarea Psalmilor, rugăciunea,

²⁴³ *Întăia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 4, 7: “Căci cine te deosebește pe tine? Și ce ai, pe care să nu-l fi primit? Iar dacă l-ai primit de ce te făleşti, ca și cum nu l-ai fi primit?”

²⁴⁴ *Numerii*, 22, 28: “Dar Domnul a deschis gura asinei și aceasta a zis către Varlaam: «Ce ți-am făcut eu că mă bați acum pentru a treia oară?»”

²⁴⁵ *Întăia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 3, 10: “După harul lui Dumnezeu, cel dat mie, eu, ca un înțelept meșter, am pus temelie; iar altul zidește. Dar fiecare să ia seama cum zidește”.

²⁴⁶ *Sfânta Evanghelie după Luca*, 17, 6: “Iată Domnul a zis: De ați avea credință cât un grăunte de muștar, ați zice acestui sicomor: Dezrădăcinează-te și te sădește în mare, și vă va asculta”.

cetirea, și întrebarea pentru tot gândul, și cuvântul, și apucarea de cei ce sunt întru iscusință, pentru ca prin unele ca acestea fapte, să se curățască adecă trupul de patimile cele prea urâte, zic adecă de îndrăcirea pântecelui, și de curvie, și de baniți cei ce prisosesc, îndestulându-să cu cele ce sunt de față după Apostolul (1Tim. 6.8)²⁴⁷, Și de aceea primește omul virtute spre a rămânea lângă Dumnezeu prin negrijă. Să deprinde din scripturi, și de la oameni iscusiți, și pentru Dumnezeestile dogme și pentru porunci, și de aicea începe a defăima pre ceilalți opt înainte stătătorii ai răutății. Și socotind înfricoșările să teme de Dumnezeu, nu prost, ci ca de un Dumnezeu, după Sfântul Nil.

Deci din această frică începe păzirea poruncilor întru cunoștință. Și pre cât rabdă pentru fiecare poruncă moartea cea după înainte voire, pre atâta vine întru mai mare cunoștință, și vede pre cele ce să fac întru Dânsul de la Darul lui Hristos. Și dintru aceasta crede, cum că cu adevărat mare este credința pravoslavnicilor. Și începe a dori cum să placă lui Dumnezeu, și nu să îndoiește mai mult precum mai întâi, pentru ajutorul lui Dumnezeu, ci toată grija lui o pune spre Dânsul, după Prorocul, (Psalm 54.25)²⁴⁸. Și precum zice Marele Vasilie: Că cela ce voește a avea întru sineși credința cea mare, nu este dator nicidecum a face grijă pentru vieța sa, sau pentru moarte; Ci măcar de ar vedea heară, măcar sculări asupra al dracilor, sau ale oamenilor celor răi, nicidecum nu să înfricoșază, ca cela ce cunoaște cum că ale unui Făcător zidiri sunt, și cum că împreună roabe sunt cu dânsul, și nu au stăpânire asupra lui, de nu Dumnezeu ar slobozi. Pentru că de el singur să teme, ca de cela ce are stăpânire, precum au zis Domnul: „Voiu arăta vouă de cine să vă temeți – și au adaos –, Temeți-vă de cela ce are stăpânire, a pune în gheena și sufletul și trupul“ (Luca 12.5)²⁴⁹ și pentru ca să adevereze cuvântul zice „așa grăesc vouă de acesta să vă temeți“. Pentru că de ar fi fost altul adecă având stăpânire afară de Dumnezeu, ni să cădea nouă de acela a ne teme. Dar de vreme că El singur este Făcător și Stăpân, al celor de sus și al celor de jos, cine este cel ce poate a face ceva fără de Dânsul? Iară de zice cineva, cum că sunt zidiri având însuși de sine stăpânirea, voi zice și eu: Cum că au puterile cele gânditoare și oamenii, asemenea și dracii. Ci rânduețele adecă cele Cerești fără de trupuri, și oamenii cei buni, nu sufăr nicidecum a vătâma pre cineva din cele împreună slugi, măcar de este foarte rău, ci mai ales îl miluesc, și pre Dumnezeu îl roagă pentru dânsul, precum zice Marele Atanasie. Iară oamenii cei răi, și învățătorii acestora dracii viclesugului, voesc adecă, însă nu pot nicidecum a vătâma pre cineva, de nu undeva însuși omul ar da pricină părăsit a fi de la Dumnezeu, prin lucruri viclene. Și aceasta să face lui de la prea bunul Dumnezeu spre pedepsire și mântuire, dacă adecă voește și însuși prin mulțămitoare răbdare a să îndrepta de răutatea sa; Iară de nu, spre folosul altora, fiindcă voește prea bunul Dumnezeu, ca toți să se mântuească. Iară ispitele dreptilor, și ale oamenilor celor Sfinți, după buna voire a lui Dumnezeu să fac, și spre săvârșirea sufletelor lor, și spre rușinarea vrăjmașilor lor Draci.

Deci acestea luându-le întru cunoștință lucrătorul poruncilor lui Hristos crede nu prost, cum că Dumnezeu este Hristos și cum că poate. (Pentru că pre Acesta dracii l-au văzut și s-au cutremurat), ci cum că toate sunt Lui cu putință, și toată voirea Lui este bună, și fără de Dânsul nu să poate face vreo bunătate. Și pentru aceasta nu voește unul ca acesta a face ceva fără de Dumnezeasca voe, măcar vieță este. Deși este a afla aceasta. Ci mai ales voea lui Dumnezeu, vieță vecinică este, și bună foarte; Măcar că să vede unora dureroasă lucrarea uneia ca aceștia vieți. Și pentru aceasta, mai rău sunt decât cel necredincios ticălosul, că nu voesc a lucra pentru ca să aflu credința cea mare, și printr-înșă să fiu întru frica lui Dumnezeu, și întru înțelepciunea cea începătoare a Duhului. Ci uneori adecă de voe închizând ochii sufletului, calcă legea; Iară alteori din uitare întunecându-mă,

²⁴⁷ *Epistola întâia către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, 6, 8: “Ci având hrană și îmbrăcăminte cu acestea vom fi îndestulați”.

²⁴⁸ *Psalmii*, 54, 25: “Aruncă spre Domnul grija ta și El te va hrăni; nu va da în veac clătinare dreptului”.

²⁴⁹ *Sfânta Evanghelie după Luca*, 12, 5: “Vă voi arăta însă de cine să vă temeți: Temeți-vă de acela care, după ce a ucis, are putere să arunce în gheena; da, vă zic vouă, de acela să vă temeți”.

viu întru cea desăvârșită necunoștință. Și de aceea nu cunosc ceea ce folosește sufletului meu, și viind întru obicinuință, mă fac întru deprinderea răutății. Întrucât măcar și voiți voi a mă întoarce de unde am căzut, nu pociu; De vreme ce voea mea să face zid (de aramă) în mijloc, despărțându-mă pre mine în mijloc de la Dumnezeu, precum zic Părinții, și nu voesc a mă osteni ca să răsipesc din mijloc zidul acesta. Pentru că de ași fi avut credința, ceea ce să face din lucrurile pocăinții, ași fi putut a zice „Întru Dumnezeuul meu voiți trece zidul „după Prorocul“ (Ps. 17.32) ²⁵⁰, și nu m-ași fi temut dintru învoire, grăind întru sinemi: oare ce mă va întâmpina pre mine, când voiți năvăli eă ca să trec înălțimea zidului? Nu cumva prăpastie este acolo? Nu cumva nu voiți putea trece pre sus, și prăpăstuindu-mă iarăși mă voiți întoarce jos după ce mă voiți osteni? Și altele multe ca acestea. Care cel ce are credință cum că aproape este Dumnezeu, și nu departe, niciodinioară nu le socotește pre acestea, ci aleargă îndată către Dumnezeu cela ce are toată puterea și stăpânirea, și toată bunătatea și iubirea de oameni, pentru ca să ajungă după Apostolul „ca nu văzduhul bătând“ (1 Cor. 9, 26) ²⁵¹ ci înotând, cele de sus le caută, și toată voea jos lepădănu-o, către Dumnezeasca voe călătoria, până când ar auzi și el limba cea nouă, sau poate ar grăi, și tainele ar cunoaște. Și din putere lucrătoare întru puterea privirii făcând suirile, și mai ales priimindu-le, cu Darul și cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos căruia să cade toată slava cinstea și stăpânirea în veci AMIN.

Cuvântul 3

(Stih) A treia adecă întru stihii este **G. (Gama)**, Iară cuvântul al treilea este pentru frică, fiindcă două sunt fricele Domnului, (una) înlăuntru aducătoare depărtând de la răutate, și alta cea desăvârșit care lucrează cu sârguință (toate).

Iar acum începutul îl binecuvintează, O Părinte.

ÎNDRĂCIREA pântecelui adecă este, cea întâi pentru cei opt înainte stătători ai răutății; Iară frica cea Dumnezească și întâia poruncă, pre toate le surpă. Și cel ce nu are pre aceasta, nici altă bunătate poate avea. Pentru că cum ar fi putut a păzi porunca cela ce nu să teme? De nu undeva întru dragoste a ajuns unul ca acesta. Ci însuși acesta din frică a început, măcar poate nu cunoaște cum au trecut dintr-însul frica cea înlăuntru aducătoare. Iar dacă zice cineva cum că prin altă cale au călătorit către dragoste, robit au fost: orî de Dumnezeasca bucurie, orî de nesimțire, precum cei ce au trecut Râul dormind, după cuvântul Sfântului Efrem. De vreme ce unul ca acesta din facerile de bine cele multe ale lui Dumnezeu, cărora s-au învrednicit prin Dar înspăimântându-să, iubește pe Făcătorul de bine. Iară când cineva cu nesimțire petrecând întru deșertăciune și slavă, precum bogatul acela, și părându-li-să cum că cei ce să topesc de frică și petrec în ispite, din păcate pătimesc, să înalță asupra acestora din mândrie, socotindu-să pre sine vrednici de una ca această odihnă, pe care o au dobândit nevrednic fiind, dintru a face pre sine nevrednic vieții ceea ce va să fie; și prin această vremelnică dobitocească prietenie să întunecă. Și poate i să pare cum că întru dragoste a ajuns, și dintru aceasta priimește faceri de bine, mai presus decât aceea. Pentru aceasta și mai ales n-au cunoscut împreună pogorârea lui Dumnezeu cea pentru dânsul, drept aceea și fără de răspuns să va afla la judecată unul ca acesta, și va auzi cu dreptate aceea „ai luat bunătățile tale în viața ta“ (Luca 16.25) ²⁵². Și aceasta arătat este dintru a fi mulți din necredincioși unii ca

²⁵⁰ Psalmii, 17, 32: “Căci cu Tine mă voi izbăvi de ispită, și cu Dumnezeuul meu voi trece zidul”.

²⁵¹ Întăia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel, 9, 26: “Eu, deci, așa alerg, nu ca la întâmplare. Așa mă lupt, nu ca lovind în aer”.

²⁵² Sfânta Evanghelie după Luca, 16, 25: “Dar Avraam a zis: Fiule, adu-ți aminte că ai primit cele bune ale tale în viața ta, și Lazăr, asemenea, pe cele rele; iar acum aici el se mângăie, iar tu te chinuiești”.

aceștia, cu nevrednicie primind facerile de bine, și nimenea nu-î fericește pre dânșii din cei bine slăvitori, sau îi grăește cum că vrednici sunt a să iubi de Dumnezeu, sau că iubește pre Dumnezeu, și poate pentru aceasta bine norociți sunt în viață. Și aceasta adevărat așa.

Iară frica Domnului îndoită este, precum și credința: Unele adevărat înlăuntru aducătoare, iar altele săvârșitoare, și din cele înlăuntru aducătoare făcându-să. Pentru că cela ce să teme de munci, să teme ca un rob și să abate de la cele rele „Cu frica Domnului, zice, să abate fieștecine de la rău“ (Pil. 15.29)²⁵³. Și: „Frica Domnului voiți învăța pre voi“ (Ps. 33.11)²⁵⁴. Decî acestea și unele ca acestea s-au zis pentru frica cea înlăuntru aducătoare, după Sfântul Dorofteiu, ca cu frica înfricoșărilor să venim păcătoșii la pocăință, căutând cum să aflăm deslegare păcatelor noastre. Și iarăși petrecând întru noi frica, ne învață pre noi calea vieții, precum zice „Abate-te de la rău și fă binele“ (Ps. 33, 13)²⁵⁵. Și pre cât cineva să nevoește spre cel bun, pre atâta frica crește într-însul, până când și pre cele prea mici greșale ale lui, care întru nimica le socotea odinioară, fiind întru întunerecul necunoștinții, le arată lui. Și frica săvârșindu-să, să săvârșăste omul și prin plângere, și mai mult nu va voi a greși. Ci temându-să de întoarcerea patimilor, petrece întru frica cea curată nerănit. „Frica Domnului curată, care rămâne în veacul veacului“ (Ps. 18.10)²⁵⁶, de vreme ce întâia frică nu este curată, ci mai ales din păcate este; Iară acum fără de păcat să teme cela ce s-au curățit, cu ca greșind, ci ca un om schimbăcios și îndămănatăc spre cel rău. Și pre cât s-ar sui prin câștigarea faptelor bune, pre atâta să teme, ca cela ce smerit cugetă. Și cu cuviință. Pentru că tot cela ce are bogăție, mai mult să teme de pagubă, de muncă, și de necinste; și după înălțare, cădere. Iar săracul fără de grijă și fără de frică petrece mai de multe ori, numai să teme să nu fie bătut.

Decî acestea adevărat pentru cei foarte desăvârșiți s-au zis, și curați cu inima și cu trupul; Iară de este cineva încă greșind, măcar prea mic și de nimica greșale, să nu să înșale. S-au înșalat, zice cel al Scării, pentru că nu este una ca aceasta frică curată, nici smerenie, ci bună mulțămire de rob și frică a înfricoșărilor. Pentru aceasta și trebuință are unul ca acesta de îndreptarea gândului, pentru ca să se deprinză întru care frică este, și prin plânsul cel desăvârșit, întru răbdarea necazurilor, să curățască greșalele sale; și așa va putea veni întru cea desăvârșită frică, cu Darul lui Hristos. Iară semn al fricii cei dintâi este: a urî pre păcat și a să mânia asupra lui, ca cel rănit de heară. Iară al cei desăvârșit, este a iubi fapta bună, și a să teme de schimbare, pentru că nimenea nu este neschimbat. Pentru aceasta la tot lucrul în viața aceasta datorî suntem pururea a ne teme de cădere, văzând pre Marele Proroc și Împărat plângând pentru două păcate, și prin Solomon sper atâta răutate aplecat; și precum zice Apostolul „Cel ce i să pare a sta, să vază ca nu cumva să cază“ (1 Cor. 10.12)²⁵⁷. Iară dacă zice cineva că „dragostea gonește afară pre frică“ după Ioan Teologul (1 Ioan 4.18)²⁵⁸, bine zice, ci pre cea dintâi și înlăuntru aducătoare. Iară pentru cea desăvârșit frică, zice Prorocul și Împăratul David „Fericit bărbatul care să teme de Domnul, întru poruncile Lui va voi foarte“ (Ps. 111.1)²⁵⁹, adevărat, a iubi foarte fapta cea bună. Și aceasta întru rânduiala Fiului este, pentru că nu de frica muncilor face aceasta, ci din dragostea ceea ce scoate afară pe frică. Pentru aceasta va voi foarte, și nu ca robul după nevoie făcând poruncile de frica muncilor. De care să ne izbăvim, prin Darul, și prin iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia i să cuvine toată slava cinstea și închinăciunea, în veci

AMIN.

²⁵³ *Pildele lui Solomon*, 15, 29: „Domnul se ține departe de cei nelegiuți, dar ascultă rugăciunea celor drepti“.

²⁵⁴ *Psalmiu*, 33, 11: „Veniți fiilor, ascultați-mă pe mine, frica Domnului vă voi învăța pe voi“.

²⁵⁵ *Idem*, 33, 13: „Ferește-te de rău și fă bine, caută pacea și o urmează pe ea“.

²⁵⁶ *Idem*, 18, 10: „Frica de Domnul este curată, rămâne în veacul veacului. Judecățile Domnului sunt adevărate, toate îndreptățite“.

²⁵⁷ *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 10, 12: „De aceea, cel căruia i se pare că stă neclintit să ia seama să nu cadă“.

²⁵⁸ *Întâia Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Pavel*, 4, 18: „În iubire nu este frică, ci iubirea desăvârșită alungă frica, pentru că frica are cu sine pedeapsa, iar cel ce se teme nu este desăvârșit în iubire“.

²⁵⁹ *Psalmiu*, 111, 1: „Fericit bărbatul care se teme de Domnul; întru poruncile Lui va voi foarte“.

Cuvântul 4

(Stih) Al patrulea pentru blagocestie este cuvântul cel de față, și stihia **D. (Delta)**, pentru că slova așa zice. Însă are acesta înfrânare, pentru că începutul celor 8 împotrivă luptători este al celor opt patimi împreună cu întreaga înțelepciune; Pentru că acestea sunt lucruri ale blagocestiei.

Iar acum începutul îl binecuvintează, O Părinte.

ARĂTAT ESTE cum că blagocestia este numire în multe chipuri și în multe feluri, precum este filosofia cea din afară. Pentru că precum cele zece învățături, când împreună s-ar săvârși, atunci să zice Filosofie, și nu una singură, sau două învățături este numirea aceasta, ci chemarea celor zece științe. Așa și blagocestia nu este numire a unui fapt bune, ci chemare a tuturor poruncilor, dintru a blagocestivi, adică bine a sluji. Iar dacă cineva zice, cum că pentru credință este cuvântul, aceea crede bine, spue nouă, cum că omul mai întâi să teme de Domnul, și atunci crede, și nu mai ales întâi crede Domnului, și așa să teme de Dânsul? Întrucât din credință este frica, și dintru aceasta blagocestia, după Prorocul care auzi grăit de sus pentru înțelepciune, și pogorându-să auzi zis „Duhul cunoștinței, și al blagocestiei, Duhul fricii lui Dumnezeu“ (Is. 11.2, 3)²⁶⁰. Și Domnul din frică începând, întru plângere auzi povățuit pre cei ce are frica. Și de aceea după rândueală a zice pentru toată blagocestia, adică pentru lucrarea cea Duhovnicească, nu este vreme. Ci pre faptele cele trupesti care sunt mai întâi (adecă la început) de credința cea mare și de frica cea curată, lăsându-le, ca pre cele ce sunt cunoscute de toți pentru sadurile Raiului celui gânditor, adică pentru bunătățile cele sufletești, să va zice întru scurtă tăcere, Darul ajutând. Dintru care este cuprinzătoarea înfrânare, zic depărtarea de toate patimile; De vreme ce este altă înfrânare aparte întru faptele cele trupesti. Și aceea adică uneltirea mâncărilor și a băuturilor învață, iar aceasta, ține pre tot gândul și pre toată pornirea mădulărilor, care nu să face după Dumnezeu, care să zice înfrânarea patimilor. Pentru că nu suferă cela ce o are pre aceasta nicidecum gând sau mișcare a piciorului, sau a mâinii, sau a oareșicărui din celelalte mădulări ale trupului, afară de trebuința cea de nevoie a trupului, adică a trăi trupest, și a să mântui sufleteste. Și de aicea să înmulțaste ispitele dracilor, văzând pre Îngerul cel în trup întru osârdie și întru lucrarea bunătăților. Și acestea poate ar fi „a lucra și a păzi“ (Fac. 2.15)²⁶¹ de vreme ce este lucru desăvârșit, și trebuința are de păzirea cea neîncetată, nu cumvași să va tainui vreuna din patimile cele ce staū din afară, și va intra înlăuntru.

Deci nu de asemenea să află cele două înfrânări și întregi înțelepciuni, ci pentru că una adică curviea o oprește, și pre patimile cele prea urâte, iară cealaltă și pre gândul cel prea suptire și neputincios îl adună către sine, și prin sineși îl înalță către Dumnezeu. Pentru aceasta nici poate cineva cu de-adinsul prin cuvânt a grăi, sau a cunoaște din auz, ci din iscus întru lucrarea și cunoștința fiecăruia dintru acestea, ce foarte îngrozesc pre minte viind. Și cum o numire goală atâta poate, întrucât a aduce țărâna, și a face nematerialnic pre cel înmaterialnic? Alte nume adică și din pedepsirea cea din afară le cunoaște ce sunt, din adevărata cuvântare pricina luând. Iară iscus și câștigarea faptelor bune, de ajutorul lui Dumnezeu are trebuință, și pentru osteneală multă, și prin vreme să face, și mai ales ale celor sufletești, pentru a fi acestea mai tainice și cu adevărat fapte bune. Pentru că faptele bune cele trupesti, și mai ales uneltele faptelor bune, mai lesnicioase sunt, deși auzi trebuință de ostenelele trupesti; Iară ale sufletului, deși de strejuierea a singur gândului are trebuință,

²⁶⁰ *Isaia*, 11, 2-3:

“2. Și se va odihni peste El Duhul lui Dumnezeu, duhul înțelepciunii și al înțelegerii, duhul sfatului și al tăriei, duhul cunoștinței și al buneii-credințe.

3. Și-L va umple pe El duhul temerii de Dumnezeu. Și va judeca nu după înfățișarea cea din afară și nici nu va da hotărârea Sa după cele ce se zvonesc”.

²⁶¹ *Facerea*, 2, 15: “Și l-a luat Domnul Dumnezeu pe omul pe care-l făcuse și l-a pus în grădina cea din Eden, ca s-o lucreze și s-o păzească”.

însă cu anevoie îndreptată aŭ câștigarea. Pentru aceasta întâi legea zice „la aminte de sine“ (2Lege 15.9)²⁶². Deci pentru graiul acesta aŭ scris Marele Vasilie, cuvânt vrednic de laudă. Iară noi ce vom zice? Nicidecum luând aminte, ci ca Fariseii oarecare suntem? Posturi, adecă, și privigheri, și unele ca acestea poate aŭ uni, și de multe ori întru cunoștință din parte, însă dreaptă socoteală neavând, pentru a nu voi noi a lua aminte de sine, și a cunoaște ceea ce să caută de la noi. Pentru că nici voește cineva a răbda întru luarea aminte a gândurilor, că poate iscus ar lua din războaiele și ispitele cele multe, și măcar s-ar face altora iscusit corăbire, deși nu stăpân de corabie. Ci precum vedem, toți orbi fiind, grăim cum că vedem după farisei. Pentru aceasta zice „mai mare osândă vor lua“ (Mat. 23.14)²⁶³. Pentru că „de am fi fost orbi, nu am fi avut osândă“ (Ioan 9.41)²⁶⁴, ci ar fi ajuns nouă buna cunoștință, și a mărturisi biruința și necunoștința. Ci vai mie! pentru aceasta mai mare osândă avem după Elini, precum zice Solomon, că atâtea aŭ scornit, și ceea ce să caută aŭ pierdut. Dar să tăcem ca ceea ce nu avem lucrarea? ci mai mare rău să face. Și mai ales zice, și muștrați fiindcă „cele ce să fac întru ascuns rușine este și a le grăi“ (Ef. 5.12)²⁶⁵.

Drept aceea, pentru acestea voiŭ tăcea, iară pentru faptele cele bune, cele vrednice de minuni, voiŭ începe a grăi. Pentru că îndulcire are întunecata mea inimă din pomenirea și dulceața lor; Pentru aceea și dintru aceasta imi uit măsura mea și nu-mi pasă mie pentru osândă cea învistierită mie, dintru a zice și a nu face. Deci înfrânarea și întreaga înțelepciune, de asemenea aŭ puterea și îndoite sunt precum s-aŭ zis; Însă acuma pentru cele mai desăvârșit să grăim. Deci cela ce are cu Darul lui Dumnezeu credința cea mare a privirii, și frica cea curată și Dumnezească, și dintru acestea înfrânarea și întreaga înțelepciune ar voi a ținea, dator este a stăpâni pre sine dinafară și dinlăuntru cu totul, și ca un mort cu sufletul și cu trupul despre lumea aceasta, și despre oamenii a să afla; Grăind întru toate către gândul său: Cine sunt eu? și cine este Ipostasul meu! fără numai îngrețșare. Și în sus adecă pământ, iară mai pe urmă putrejune, iară mijlocul, de toată dosădirea, și mai departe. Ce este vieața mea? Și câtă este? Un ceas, și moartea. Ce-mi pasă mie de aceasta, sau de acela? Acuma mor, pentru că vieața și moartea Hristos le stăpânește, iară eu ce mă grijăsc și mă privesc în deșert? De puțină pâine este trebuință, și multul pentru ce? De adecă de am acestea, aŭ încetat toată grija; Iară de nu, pentru singură aceasta poate mă voiŭ griji, pentru nesăvârșirea cunoștinții, măcar că Dumnezeu este cel ce poartă grija. Deci toată grija omului pentru păzirea simțirilor și a gândurilor să fie, ca nicidecum să nu alcătuească sau să facă ceva, din cele ce nu după Dumnezeu să par a fi. Însă să se gătească pre sineși, și spre răbdarea celor ce-î vin asupra, și de la draci și de la oameni, din cele dulci și din cele nelesnicioase, întrucât nici dintru acestea, nici dintru acelea să se înfioreze, sau să vie întru bucurie dobitocească și părere, sau întru necaz și desnădăjduire, nicidecum priimind îndrăsneală a gândului, până când va veni Domnul. Acestuea mărirea în vecii vecilor

AMIN.

²⁶² *Deutenoromul*, 15, 9: “Păzește-te să nu intre în inima ta gândul nelegiuit și să zici: Se apropie anul al șaptelea, anul iertării; și să nu se facă din pricina aceasta ochiul tău nemilostiv către fratele tău cel sărac și să-l treci cu vederea; că acela va striga împotriva ta către Domnul și va fi asupra ta păcat mare”.

²⁶³ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 23, 14: “Vai vouă, cărturarilor și fariseilor fățarnici! Că mâncați casele văduvelor și cu fățarnicie vă rugați îndelung; pentru aceasta mai multă osândă veți lua”.

²⁶⁴ *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 9, 41: “Iisus le-a zis: Dacă ați fi orbi n-ați avea păcat. Dar acum ziceți: Noi vedem. De aceea păcatul rămâne asupra voastră”.

²⁶⁵ *Epistola către Ejeseni a Sfântului Apostol Pavel*, 5, 12: “Căci cele ce se fac întru ascuns de ei, rușine este a le și grăi”.

Cuvântul 5

(Stih) Al cincilea adecă este cuvântul și stihia E. (**Epsilon**). Însă pentru răbdare este. Pentru că aceasta este întâia și cea mare, întru faptele bune și întru toată meșteșugirea.

Iar acum începutul îl binecuvintează, O Părinte.

AU ZIS DOMNUL: „Cela ce va răbda până la sfârșit, acela să va mântui“ (Mat. 10.22)²⁶⁶. Iară răbdarea este împreună alcătuire a tuturor faptelor bune. Pentru că nu stă fără de aceasta nici una din faptele bune; Fiindcă „tot cel ce să întoarce înapoi, nu este îndreptat întru Împărăția Cerurilor“ (Luca 9.62)²⁶⁷. Ci dacă și întru împărțirea tuturor faptelor bune i să pare a fi cuivași, nu este bine îndreptat nerăbdând până în sfârșit, și nemântuindu-să din cursele Dieavolului, întru Împărăția Cerurilor va ajunge. De vreme ce și acestea logodirea luând, de răbdare au trebuință, ca cea desăvârșit dăruire să primească întru veacul cel viitor. Pentru că întru toată meșteșugirea și cunoștința, de răbdare este trebuință. Și cu cuviință. Pentru că nici singure lucrurile ceste simțitoare să fac fără de aceasta, ci măcar s-ar face ceva dintr-însele, de răbdare are trebuință, pentru ca să rămâe aceea ce s-au făcut. Și cuprinzător a zice: tot mai întâi de a să face, prin aceasta să face, și făcându-să printr-înșă rămâne, și fără de aceasta nu stă, și nici să săvârșaste. Pentru că dacă este adecă bun, aceasta este dătătoare și păzitoare; Iară de este rău, aceasta odihnă și mărime de suflet dă, și nu lasă pre cela ce să ipsește a fi strâmtorat, dintru micșorarea sufletului, care este logodirea ghenii. Aceasta obiceiuește a omorî pre desnădăjduirea ceea ce ucide pre suflet. Aceasta învață pre suflet a să mângâe și a nu să mâhni, de mulțimea războaelor și a necazurilor. Pre aceasta perzându-o Iuda au aflat moartea cea îndoită, ca un neiscusit în război. Pre aceasta Petru, vârful Apostolilor aflându-o, ca un iscusit întru război, și căzând, au biruit pre Dieavolul cela ce-l surpase pre dânsul. Pre aceasta aflându-o Călugărul acela, carele mai înainte căzuse în curvie, au biruit pre cela ce-l biruise, precum zice Patericul, și pentru a nu să supune gândului desnădăjduirii, carele îl împingea ca să se depărteze de chilie și de pustie, ci cu răbdarea zicea către gânduri: n-am păcătuit, și iarăși grăesc vouă, nu am păcătuit. O înDumnezeită înțelegere și răbdare a bărbatului celui viteaz!

Fericita aceasta au săvârșit pre Iov, și pre cele dintăi ale lui lucruri bune. Pentru că dacă puțin s-ar fi abătut dreptul de la aceasta, toate cele dintăi le-ar fi pierdut; Însă cela ce cunoștea răbdarea lui, au slobozit rana spre săvârșirea lui, și folosul multora. Decî cela ce cunoaște folosul aceștiea, mai înainte de toate să nevoește a avea pre aceasta, după Marele Vasilie, că zice: Nu cu toate patimile să bați război deodată, că poate slăbindu-te te vei întoarce înapoi, și nu te vei afla bine îndreptat întru Împărăția Cerurilor (Luca 9.26)²⁶⁸, ci spre una din fiecare patimă să bați război, începând de la răbdarea celor ce vin asupra. Și cu cuviință. Pentru că de nu are pre aceasta o are cineva, niciodinioară va putea a sta în război simțitor; și nu numai luiși, ci și altora fugirea și perzarea o aduce prin abatere, după cuvântul carele au zis Domnul către Moisi „Cum că fricos la război să nu iasă“ (2Lege 20.8)²⁶⁹ ș.c.l. Și întru războiul cest simțitor poate cineva a rămânea înlăuntru în casă, și poate a nu eși la război, și dintru aceasta cade adecă din Daruri și din cununii, și rămâne întru sărăcie și întru singura necinstire. Iar întru războiul cel gânditor, nu este a afla loc întru care să nu fie război; Măcar pre toată zidirea de o ar trece cineva, ci oriunde s-ar duce război

²⁶⁶ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 10, 22: „Și veți fi urâți de toți pentru numele Meu; iar cel ce va răbda până la sfârșit, acela se va mântui”.

²⁶⁷ *Sfânta Evanghelie după Luca*, 9, 62: „Iar Iisus a zis către el: Nimeni care pune mâna pe plug și se uită îndărăt nu este potrivit pentru împărăția lui Dumnezeu”.

²⁶⁸ *Idem*, 9, 26: „Căci de cel ce se va rușina de Mine și de cuvintele Mele, de acesta și Fiul Omului se va rușina, când va veni întru slava Sa și a Tatălui și a sfinților îngeri”.

²⁶⁹ *Deuteronomul*, 20, 8: „Ba căpeteniile oștirii să mai spună poporului și să zică: Cine este fricos și puțin la suflet, acela să iasă și să se întoarcă acasă, ca să nu facă fricoase și inimile fraților lui, cum este inima lui”.

află. În pustie, heară și draci, și celelalte rele pătimiri. În liniște, draci și ispite. În mijlocul oamenilor, draci și oameni supărători. Și nu este loc fără de vătămare nicidecum. Pentru aceasta fără de răbdare, nu este a afla odihnă.

Deci aceasta să face din frică și din credință, și să începe din înțelegere. Pentru că cela ce are înțelegere, ispitește lucrurile înainte, și aflându-le pre acestea strâmte, precum a zis Sosana *, înainte alege pre cele mai bune precum aceea. Pentru că a zis Fericita aceasta către Dumnezeu „Strâmte îmi sunt mie toate. De voi face voea Preoților celor fără de lege, pierе sufletul meu prin prea curvie; Iară de nu voi asculta pre dânșii, clevetesc asupra mea prea curvie, și ca niște Judecători ai norodului fiind, mă vor osândi fără de vină spre moarte. Însă mai bine este mie a scăpa la cel puternic a toate măcar că moarte îmi zace înainte“ (Dan. 13.22) **. O! Înțelegerea Fericirii aceea! că așa a judecat, și nu a greșit de nădejde. Ci împreună întru a să aduna norodul, și a șede Judecătorii cei fără de lege, spre a o cleveti pre dânsa, și a o osândi spre moarte ca pre o prea curvă, pre cea fără de prihană, îndată Daniil de 12 ani fiind, Proroc s-a arătat de la Dumnezeu, și o a izbăvit pre dânsa de moarte, întorcând moartea asupra Preoților, celor ce voia a o judeca pre dânsa cu nelegiuire. Și dintru aceasta a arătat Dumnezeu, cum că aproape este de cei ce voesc a răbda pentru Dânsul ispite, și a nu vinde fapta bună, din defăimare, cu pricina durerii, ci înainte a cinsti legea lui Dumnezeu, prin răbdarea celor ce vin asupra, întru nădejdea mântuirii veselindu-să. Și cu cuviință. Pentru că dacă două primejdii zac înainte, una adevărată vremelnică, iară alta vecinică, oare nu este bine pre cea dintâi a o alege? Pentru aceasta zice Sfântul Isac, mai bine este a răbda primejdiile pentru dragostea lui Dumnezeu, și a scăpa către Dânsul cu nădejdea vieții vecinice, decât cu frica ispitelor a cădea cineva de la Dumnezeu, în mâinile Dieavolului, și împreună cu el a să duce în muncă (2Cor. 8.2 ²⁷⁰; Iacov 1.2 ²⁷¹).

Drept aceea bine ar fi fost, dacă cineva să bucură întru ispite precum Părintii, ca niște iubitori de Dumnezeu; Iară de nu suntem unii ca aceștia, măcar cea mai ușoară să o alegem, pentru nevoea care zace înainte. De vreme ce nevoe stă înainte, sau aicea a ne primedjui trupește, și împreună cu Hristos a împărți Duhovnicește, în veacul de acum prin nepătimire, și întru cel viitor; sau de frica ispitelor a cădea precum s-a zis, și a ne duce în vecinica muncă. Dintru care să ne izbăvească pre noi Dumnezeu prin răbdarea celor cumplite, care este ca o peatră neclătită, înaintea vânturilor și a valurilor vieții. Și nici vărsare făcându-să slăbește, sau să întorce înapoi, cela ce o a dobândit pre aceasta; Nici iarăși odihnă și bucurie aflând, împreună să duce cu părerea, ci de asemenea să află pururea, întru norocire și întru nenorocire, pentru aceasta și nerănit petrece de cursele vrăjmașului. Căci când iarnă află, cu bucurie răbdă așteptând sfârșitul. Și când bine înseninată vreme să face, așteaptă ispită până la răsufarea cea mai de pre urmă, după Marele Antonie. Pentru că unul ca acesta, cunoște cum că nu este ceva neschimbat în viața aceasta nicidecum, ci toate trec. Pentru aceasta și nici o grijă face pentru vreuna dintru acestea, ci lui Dumnezeu le lasă toate, că Lui îi pasă pentru noi, și Lui să cuvina toată mărirea cinstea și stăpânirea în vecii vecilor.

AMIN.

* Susana. Vezi *Istoria Susanei*.

** Trimiterea din mss. se face la un capitol care nu există în *Daniel*. În volumul trei al ediției engleze și americane *The Philokalia, op. cit.*, p. 223 identificăm trimiterea exactă Susana (22-23): “22. Că de voi face aceasta, moarte îmi este; iar de nu voi face, nu voi scăpa din mâinile voastre. 23. Mai bine este pentru mine să nu fac și să cad în mâinile voastre decât să păcătoiesc înaintea Domnului”.

²⁷⁰ *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 8, 2: “Că în multa lor încercare de necaz, prisosul bucuriei lor și sărăcia lor cea adâncă au sporit bogăția dărmiciei lor”.

²⁷¹ *Epistola Sobornicească a Sfântului Apostol Iacov*, 1, 2: “Mare bucurie să socotiți, frații mei, când cădeți în felurite ispite”.

Cuvântul 6

(Stih) Evanghelicește s-a scris iarăși cuvântul, iar acum pentru nădejdea celor ce vor să fie.
Pentru că **Z. (Zita)** este a șasea întru stihii. Și caută mintea fără de grijă a să face.

Iar acum începutul îl binecuvintează, O Părinte.

VIEȚĂ este nădejdea cea fără de grijă, și bogăție nearătată după simțire, însă mărturisindu-să de înțelegere și de firea lucrurilor. Pentru că lucrătorii pământului ostenesc sămănând și sădind; și înotătorii asemenea multe primejdii sufăr, și copiii, cetirea, și celelalte meșteșuguri învățând. Și aceștia toți la nădejde privesc, pentru aceasta și cu bucurie să ostenesc, și lucrurile cele gata le trimit la perzare după ceea ce să vede, iar după ceea ce să înțelege, spre a câștiga mai mari sufăr acestea. De multe ori și lipsindu-să de cele ce vor pune. Ci acestea adecă, poate va zice cineva, din iscus deprinzându-să pentru dobândă; Iară pentru cele gânditoare, n-au înveat nimenea din morți, ca să ne deprindem Deci acestea să face dintru neiscușința Darurilor celor Duhovnicești, și a cunoștințelor, și nu este minune. De vreme ce și cei neiscușiți, dintru cei mai dintâi, să înfricoșază până când ar primi iscusința. Pentru că copiii folosul slovelor și al celorlalte învățături necunoscându-l, fug de acestea. Dar Părinții dobânda simțindu-o, ca niște iubitori de fii, îi duc și-i silesc spre unele ca acestea. Iară vremea chemând primesc și copiii iscusința, și încep nu numai pre acestea și pre cei ce-i silesc a-i iubi, ci și singuri pătimesc cu bucurie pentru învățăturile care au dobândit. Pentru aceasta și noi datorii suntem întâi din credință prin răbdare a alerga, și nu a slăbi întru necazuri, și vremea chemând, spre a cunoaște folosul celor ce să face vom veni, și așa cu bucurie și cu veselie lucrăm fără de osteneală, „Că prin credință umblăm, iar nu prin vedere“ zice Apostol; (2Cor. 5.7) ²⁷².

Ci precum nu este cu puțință printr-înșa (prin nădejde) a afla cineva dobânda celor ce neguțătorează în vremea aceasta (neostenindu-să); Așa nu este cu puțință a afla cineva cunoștință și odihnă, mai înainte de a să osteni cu lucrul și cu cuvântul întru faptele cele bune. Și precum aceea să tem de pagubă, și nădăjduesc spre dobândă, așa și aceea până la cea mai de pre urmă răsufare. Și precum cei mai dintâi, nu numai când vor câștiga aleargă, ci și după pagubă și după primejdie, iarăși aleargă; Așa și cei de al doilea datorii sunt a face, știind cum că lucrătorul nu mănâncă din ostenelele sale, pentru aceasta și sărac să face, și dator poate de mulți talanți. Pentru aceea „spre nădejde m-ai sălășluit pre mine“ (Ps. 4. 8) ²⁷³ zice Prorocul; și „întru nădejde s-au slășluit“ (Evr. 12. 18) ²⁷⁴ zice Apostolul. Și acestea adecă din firea lucrurilor, și din Dumnezeștile scripturii întru tăere s-au grăit. Iară dacă cineva voește a deprinde iscusul, lucreze după cât este cu puțință lui cele șapte fapte trupești, cu totul ca întru o școală cu neînălțare, și de cea năravnică lucrare să se grijască, adecă de cea sufletească. Și de aicea întru nădejde ajungând, și așteptând într-înșa, va afla cunoștința celor ce să grăesc întru adevărire. Și cum că dintru începutul pocăinții, când pre cele 7 le-au început, dintru cea dintâi lucrare, adecă din liniște, au fost plata nădejdi și dobânda gata, mai înainte până a osteni întru cele 6 adecă întru postire, întru privigherea, ș.c.l., ci împreună întru cea dintâi, și începătura curățeniei sufletului, întru liniște nevoindu-să el, îndată fu gătită dobânda. Însă neiscușit fiind ucenicul, nu cunoaște Darul Stăpânului. Precum nici pruncul folosul Părinților, măcar că mai înainte de a să naște el, după înainte voire, părinții, făcători de bine erau ai acestuia, rugându-să a să naște și a trăi el. Și nu numai, ci și a-i moșteni pre dânsii, și a avea și câte au gătit

²⁷² *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 5, 7: “Căci umblăm prin credință, nu prin vedere”.

²⁷³ *Psalmii*, 4, 8: “Cu pace, așa mă voi culca și voi adormi, că Tu, Doamne, îndeosebi întru nădejde m-ai așezat”.

²⁷⁴ *Epistola către Evrei a sfântului Apostol Pavel*, 12, 18: “Căci voi nu v-ați apropiat nici de muntele ce putea fi pipăit, nici de focul care ardea cu flacăra, nici de nor, nici de beznă, nici de vijelie”.

înainte, și pre cele ce după aceasta să vor osteni. Ci acesta adecă necunoscând, nicidecum nu face grijă pentru unele ca acestea, ci supărare socotește supunerea părinților, și de nu ar fi fost nevoea hraniî și a firii, nicidecum ar fi fost cunoscător.

Deci cela ce voește a moșteni Împărăția Cerurilor, și nu rabdă pre cele ce-î vin asupra-î, mai neînțelegător să vede. Pentru că în Dar s-au zidit, și toate ceste ce sunt luându-le, și cele ce vor să fie nădăjduindu-le, și vecinic a Împărăți împreună cu Hristos cu cela ce l-au învrednicit pre el, carele nu era nimica, de unele ca acestea și de atâtea Daruri, și simptoare și înțelegătoare. Întrucât și prea Cinstitul Său Sânge, pentru dânsul a-l vărsa bine au voit, nimic cerând de la el, fără numai înainte a alege ca să ea bunătățile Lui, și mai mult nimica. Pentru că aceasta și singura cererea Lui cea cu datorie, pre care cela ce au putut a o înțelegere, să îngrozește. Că ce caută Dumnezeu de la tine, zice? O! neînțelegere! cum văzând nu vedem înfricoșatele Lui taine? Pentru că singură aceasta ceea ce și căutând să vede, mai mare dăruire este. Cum nu înțelegem, că mai bun este decât toți cela ce să grijește de fapta bună, și din sus decât toți stă, mai presus zburând, măcar sărac ar fi, și nu de bun neam? Nu am văzut Proroci întru cest de acum veac, nici pre Apostoli și pre Mucenici, și pentru cele ce vor să fie ne îndoim? Să vedem viețile lor și ce au făcut, și de unde grăesc ei a lua Darul și puterea, nu numai viețuind, ci și după moarte lucrează minuni. Să vedem pre Împărați și pre bogați cum să închină Sfintelor lor Icoane și Moaște. Să vedem pre cei îmbunătățiți acum, întru toată buna mulțămire și fapta bună petrecând, și întru bucurie Duhovnicească, iară pre cei bogați tânjind și mai mult decât pustnicii și necăstigatorii, ispitindu-să.

Deci dintru aceasta nădăjduim cum că cu adevărat fapta bună mai bună este decât toate. Iară de nu așa, să socotim cum că cei necredincioși pre Dumnezeu adecă nu-l cunosc, iară pre fapta bună o laudă, măcar de altă credință să vede lor îmbunătățitul. Pentru că știe a să rușina de fapta bună și vrăjmașul. Și dacă credem cum că fapta cea bună este bună, de nevoie dar Dumnezeu carele au făcut fapta bună și o au dăruit oamenilor, bun este; Și dacă este bun, de nevoie este și drept. Pentru că dreptatea este faptă bună, pentru aceasta și frumoasă. Iar dacă bun și drept este Dumnezeu, cu adevărat și din bunătate face câte au făcut și face, măcar aceasta celor răi nu să vede. Fiindcă nimic așa obicinuește a întuneca pre minte, precum vicleșugul. Iară prostimii și smereniei să arată Dumnezeu, și nu ostenelelor. Însă să ivește nu precum li să pare unora din neputință, ci prin vederea celor ce sunt, adecă a zidirilor Sale, și prin descoperirea tainelor celor ce sunt întru Dumnezeeștile scripturii. Aceasta este plata liniștii și a celorlalte fapte bune în veacul cest de acum, și în cel ce va să fie, care „Ochiul nu le-au văzut, și urechea nu le-au auzit, și la inima omului nu s-au suit, – după Apostolul –, cele ce au gătit Dumnezeu celor ce îl iubesc pre Dânsul“ (1 Cor. 2. 9)²⁷⁵ și părăsesc voile sale, prin răbdarea și nădejdea bunătăților celor ce vor să fie; Care să ne rugăm ale dobândi, prin Darul și iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos. Cărea i să cade toată slava cinstea și închinăciunea în veci

AMIN.

²⁷⁵ *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 2, 9: “Ci precum este scris: «Cele ce ochiul n-a văzut și urechea n-a auzit, și la inima omului nu s-au suit, pe acestea le-a gătit Dumnezeu celor ce-L iubesc pe El»”.

Cuvântul 7

(Stih) A șaptea este întru stihii I. (Ita). Cuvântul cest de față este pentru neîmpătămire, și să naște aceasta din nădejde, și aceasta este fugirea de toată lumea.

Iar acum începutul îl binecuvântează, O Părinte.

NEÎMPĂTIMIREA să face din nădejde, pentru că cea ce nădăjduște a dobândi aiurea bogăție vecinică, cu lesnire defaimă pre cea de sub mână, măcar toată odihna cea vremelnică de ar avea. Iar dacă și dureroasă este vieața, și mult chinuită, cine pleacă pe cuvântătorul om a cinsti pre aceasta înainte, decât dragostea lui Dumnezeu carele dă pre aceasta și pre aceea, celor ce-l iubesc pre El? De nu undeva orb ar fi, nicidecum putând a vedea dintru necredință, sau dintru reaua înainte voire și vicleana obicinuiță. Pentru că dacă ar fi crezut, s-ar fi luminat, și dacă ar fi priimit puțină cunoștință a luminării, dintru credința cea adevărată, s-ar fi nevoit a răsipi cel prea rău al său obicei, și dacă ar fi pus aceasta în suflet, darul ar fi ajutat, și împreună s-ar fi nevoit. Ci pentru aceasta zice Domnul „puțin sunt cei ce să mântuiesc“ (Luca 13. 23)²⁷⁶, pentru că dulci să arată cele ce să vad, măcar că amare sunt. Căci că căinile lingându-și nasul cu limba sa, din dulceață nu-și simte durerea, că din sângele său bea. Și îndrăcitul cu pântecele, mâncând cele ce îl vatămă pre el sufletește și trupește, nu priimește simțire a vătămării sale; Și toți care slujesc patimilor, asemenea pățimesc din nesimțire, iară poate dacă și s-ar desmetici, ci din obicei iarăși să trag. Pentru aceasta zice Domnul „Silă este Împărăția Cerurilor“ (Mat. 11. 12)²⁷⁷, nu din fire, ci din obicinuița patimilor. Pentru că dacă din fire ar fi fost cu anevoe, nimenea nu ar fi intrat într-însa; Ci celor ce adecă înainte o aleg „Jugul este bun, și sarcina ușoară“ adecă a Domnului, precum însuși au zis (Mat. 11. 30)²⁷⁸. Iară celor ce nu înainte aleg pre cea „strămtă ușă, și necăjicioasă cale“ au zis iarăși El „cu anevoe este Împărăția“ (Luca 13. 24)²⁷⁹. Pentru că celora mai dintăi dinlăuntru și aproape este, pentru a o voi pre dânsa, și îndatăși dobândesc pre nepătămire.

Deci voirea este ceea ce împreună lucrează, și oprește, spre a ne mântui, și nimica alta. Ai voit ceva bun, pre acesta fă-l; Nu poți, înainte îl alege, și îndată îl ai pre dânsul, măcar neavându-l pre el. Și iată așa după puțin obiceiul de năprasnă * lucrează, orî bunul, orî răul. Pentru că dacă nu ar fi fost aceasta nici un tâlhar nu s-ar fi mântuit; și nu numai, ci și au strălucit mulți din tâlhari. Vezi câtă depărtată este calea între tâlhari și între Sfânt, și nu au putut obiceiul, ci au biruit înainte voirea. Iară cucernicul, cu Darul lui Hristos sau și Călugărul, ce este ceea ce-l oprește a să face ca și dânsul? Acela departe, acesta aproape, și cea măi multă din cale au luat-o după Dar, sau firește, sau de la născători, blagocestiea, și cucerniciea au moștenit. Oare nu este strein, când tâlharii și spărgătorii mormânturilor Sfinți să fac, și Călugării să vor osândi? Ci vai mie ticălosului! „că rușinea feții mele m-au acoperit pre mine“ (Psalm 43. 17)²⁸⁰. Împărații sărăcesc, precum Iosaf și unii ca aceștia, și săracul nu poate pre cea dintăi obicinuiță a o ținea, și fără de osteneală a intra întru Împărăția Cerurilor, prin neîmpătămirea lucrurilor, care nu le-au dobândit dintru moștenirea născătorilor. Ci când au zis: mă lepăd, – de cele ce nu le avea –, pentru că lumea și cele din lume, altul le stăpânește; iar acesta a pofti numai a avea stăpânirea, și de aceasta s-au lepădat, atuncea s-au făcut mult câștigător; Și zice: nu pot a fi necâștigător, nici a răbda pre cele ce îmi

²⁷⁶ *Sfânta Evanghelie după Luca*, 13, 23: „Și I-a zis cineva: Doamne, puțini sunt, oare, cei ce se mântuiesc? Iar El le-a zis”.

²⁷⁷ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 11, 12: „Din zilele lui Ioan Botezătorul până acum împărăția cerurilor se ia prin străduință și cei ce se silesc pun mâna pe ea”.

²⁷⁸ *Idem*, 11, 30: „Căci jugul Meu e bun și povara Mea este ușoară”.

²⁷⁹ *Sfânta Evanghelie după Luca*, 13, 24: „Siliți-vă să intrați prin poarta cea strămtă, că mulți, zic vouă, vor căuta să intre și nu vor putea”.

* *năprasnă, năprasne*. (Formă învechită și regională). Întâmplare nefericită, groaznică, ivită pe neașteptate. Locuțiune adverbială de *năprasnă*, dintr-o dată, fără veste. Din sl. *naprasno*. DEX, ed. cit., p. 672.

²⁸⁰ *Psalmii*, 43, 17: „Toată ziua înfruntarea mea înaintea mea este și rușinea obrazului meu m-a acoperit”.

vin asupra-mi. Pre care să le rabzi, spune-mi mie? Temnițele și legăturile, care le aveași mai înainte? Măcar poate Boer erai, pentru că cei ce au începătorii și bogății, aceștia mai ales pătimesc. Ci care? Lipsirea celor de nevoe, goliciunea, ș.c.l. care le aveași cumplite?

Ci pentru ca nu după suptirătate grăind să lungesc cuvântul, și să rușinez pre cei plini de rușine, pentru aceasta ajunge nouă aceasta singură, adecă împătımire a avea a oare căroră din cele ce să văd, de care cu poftirea ne-am lepădat, spre rușine și ocară în veacul ce va să fie, dupre cum Ghezi și Iuda. Fiindcă unul, adecă, au poftit pre cele ce nu le avea, pentru aceasta și lepră împreună cu durerea au luat de la Dumnezeu; Iară celălalt, lepădându-să de cele ce avea, iarăși a poftit a le avea, pentru aceasta a moștenit împreună cu spânzurarea și pierzarea. Și ce este mai mult al Călugărului, dacă nu viețuește în Feciorie și cu necăștigare? Pentru că pre celelalte porunci, și toți ceilalți sunt datori a le păzi, ca pre cele ce sunt firești. Fiindcă aceea: a iubi pre Dumnezeu, și pre aproapele, și a suferi cele ce-i vin asupra, și a unelti lucrurile după fire și a să depărta de lucrurile cele viclene, măcar nu voește cineva, dator este (a le păzi), că fără de păzirea acestora nicidecum va afla odihnă. Pentru că și legile muncesc pre cei ce greșesc, și stăpânitorii silesc spre alcătuirea faptelor bune, după Apostolul „că nu în zadar poartă sabia“, și iarăși: „voești a nu te teme de stăpânire, pre cea bună fă-o, și veți avea laudă dintr-însa“ (Rom. 12. 3. 4)²⁸¹. Și pre acestea toate adecă ca pre niște firești toți, și le voesc, și le fac, nu numai, ci și le izbândesc. Iară soarta Monahului sunt cele mai presus de fire, ca un ostaș a lui Hristos. Pentru aceasta și dator este a gusta din patimile Lui, ca să dobândească și slava Lui. Însă și aceasta firească lege este, mărturisindu-să din lucrurile ceste simțite. Oare Ostașii Împăratului, nu dintru a pătimi împreună să proslăvesc? Au nu pre cât pătimește fieștecarele, atâta laudă are aceea? Și pre cât s-ar părea neîndestulat să necinestește? Au nu cu cât după asemănare hainii Împăratului poartă cineva, să vede mai osăbit Lui, și pre cât este departe de aceea să vede strein?

Drept aceea, așa să cuvine a chibzui și pentru Împăratul nostru. Pentru că pre cât cineva pătimește împreună și urmează sărăciei lui Hristos gustând din patimile și din dosădirile Lui, pre mai înainte de a să răstigni pentru noi, și a să îngropa, pre atâta a să face mai osăbit al Lui, și împreună părtaș al slavii Lui, după Apostolul „Dacă adecă împreună pătimim, zice, împreună și să ne proslăvim“ (Rom. 8. 17)²⁸². Vați mie! nu cunoaștem cum că pentru singură pâinea, cât pătimesc ostenindu-să ostașii, și tâlharii? Și cât să înstreinează călătorii, și cei ce să luptă cu Mările? Și câtă durere suferă toți oamenii, fără de nădejdea Împărăției Cerurilor? Măcar că de multe ori, nici scoposul pentru carele să ostenesc îl dobândesc. Iar noi pentru Împărăția Cerurilor, și pentru bunătațile cele vecinice, nu voim a răbda puțin ceva. Și aceasta poate, nu să face cu multă osteneală, dacă înainte voirea bine ar voi, și nu să socotește însărcinătoare și nesuferită căștigarea faptelor bune, ci mai ales bucurie și odihnă prin nădejde, și prin negrijă, și prin cinstea cea fără de voe care urmează faptei bune, (pentru că știe pre aceasta a o cinsti și a o lauda și vrăjmașii), și sfârșitul aceștiea este bucuria și veseliea, și nu numai, ci și într-însa are bucuria amestecată, neîmpătımirea, precum necazul întru patimă în vieța cea materialnică. De care să ne izbăvim și să dobândim cea nematerialnică și vecinică vieță, prin neîmpătımirea ceea ce naște pre omorârea trupului: Întru Hristos Iisus, Domnul nostru, Căruia i să cuvine toată slava cinstea și închinăciunea în vecii vecilor

AMIN.

²⁸¹ *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, 12. 3-4:

“3. Căci, prin harul ce mi s-a dat, spun fiecăruia din voi să nu cugete despre sine mai mult decât trebuie să cugete, ci să cugete fiecare spre a fi înțelept, precum Dumnezeu i-a împărțit măsura credinței.

4. Ci precum într-un singur trup avem mai multe mădulare și mădularele nu au toate aceeași lucrare”.

²⁸² *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, 8. 17: “Și dacă suntem fii, suntem și moștenitori - moștenitori ai lui Dumnezeu și împreună-moștenitori cu Hristos, dacă pătimim împreună cu El, ca împreună cu El să ne și preamărim”.

Cuvântul 8

(Stih) Al optulea este cuvântul, și stihia Ft (**Ftita**). Că omorârea patimilor naște neîmpătımirea. Fiindcă de nu o va ține pre aceasta cineva cu durere, nici de patimi nu să izbăvește unul ca acesta.

Iar acum începutul îl binecuvântează, O Părinte.

DE DUMNEZEU ia aminte totdeauna prin privire neîmpătımășul, pentru că neîmpătımirea cestor simțite, privirea celor gânditoare deșteaptă. Iară privirea aceea nu are pre cea a celor ce sunt, ci pre cea a celor cumplite mai înainte de moarte și după moarte. Pentru care să învață de la Dar neîmpătımășul spre omorârea patimilor, din plângere, ca să vie întru blândeța gândurilor, vremea chemând. Fiindcă din credință, frica, și dintru aceasta, buna cinstire, adecă înfrânarea, răbdarea, plânsul, blândeța, flămânzirea și însetoșarea de dreptate, adecă de toate faptele cele bune, milostenia după fericirele Domnului, neîmpătımirea, și dintru aceasta omorârea trupului, din suspinurile cele multe, și din lacrămile cele amară ale pocăinții, și ale necazului, dintru care sufletul leapadă bucuria lumii, și pre singură hrana, din tânjire; Fiindcă începe a vedea greșalele sale ca nășipul mării. Și aceasta este începătura a luminării sufletului, și semnul sănătății lui. Pentru că lacrămile cele ce să fac mai înainte de aceasta, și ca cum înțelegeri Dumnezești și umilință, și unele ca acestea, batjocoră sunt, și furături ale dracilor, și mai ales celor ce petrec în mijlocul oamenilor, sau întru turburarea grijelor, măcar foarte mică ar fi. Pentru că nu este cu puțință încă spre ceva din ceste simțitoare fiind împilat sufletul, a birui patimile. Iară dacă cineva pune înainte pe bărbații cei vechi și drepti, cum le avea pe amândouă, cunoască că le avea adecă, însă nu după patimă au uneltit ceva cu totul. Și arătat este dintru a lua ei femeii, și după mulți ani a le cunoaște pre acestea, precum s-au scris în cea veche (Fac. 5)²⁸³ pentru cuvântarea de neam a oamenilor, cum că „și având și neavând asemenea erau“ (1 Cor. 7. 29)²⁸⁴, și de la Iov, și de la ceilalți drepti. Și nu numai, ci și David, Împărat și Proroc era, și Solomon până la oarecare vreme, și cum au zis acesta „grijire vicleană au dat Dumnezeu fiilor oamenilor, a să griji întru ceste deșarte, ca să nu să abată întru cele mai rele adecă“ (Ecl. 1. 13)²⁸⁵ și acestea firea lucrurilor învață; Pentru că deși milioane de griji fiind, unii află vreme bună ca să facă cele nelegiuite, cu cât mai ales de ar fi fost vieța noastră fără de grijă.

Pentru aceasta unul ca acesta adecă grijască-se, că mai bine este ca rău a să griji el, și despre lucrurile și înțelegerile cele Dumnezești deșert a să afla, decât a face alte multe mai rele decât acestea. Iară cela ce a ajuns cu darul lui Dumnezeu întru cea din parte cunoștință, și ar putea a înțelege cele mai înainte de moarte și după moarte cumplite, pre care neascultarea le-au adus, nu este dator a părăsi unele ca acestea înțelegeri, și lucrurile cele ce aduc pre acestea întru toată liniștea și fără de grijă, și a să griji întru cele deșarte. Pentru că „Deșertăciunea deșertăciunilor, toate sunt deșertăciune“ zice Eclisiastul (1. 2)²⁸⁶. De la carele luând pricina Damaschin, au zis: Cu adevărat deșertăciune sunt toate, și vieța aceasta este umbră și vis, pentru că în deșert să turbură tot omul, precum au zis scriptura (Ps. 38. 9)²⁸⁷. Și cu cuviință. Fiindcă unde este sfârșitul putrejune și țărână, ce este mai deșert? Pentru aceasta omorârea adecă este neîmpătımirea, însă nu a minții, ci a trupului, despre mișcările lui cele mai de nainte spre desfătare și odihnă, pentru că odihna este

²⁸³ *Facerea, 5*: Capitol intitulat *Neamurile patriarhilor de la Adam până la Noe*.

²⁸⁴ *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel, 7, 29*: “Și aceasta v-o spun, fraților: Că vremea s-a scurtat de acum, așa încât și cei ce au femeii să fie ca și cum nu ar avea”.

²⁸⁵ *Eclisiastul, 1, 13*: “Și m-am sărguit în inima mea să cercetez și să iau aminte cu înțelepciune la tot ceea ce se petrece sub cer. Acesta este un chin cumplit pe care Dumnezeu l-a dat fiilor oamenilor, ca să se chinuiască întru el”.

²⁸⁶ *Idem, 1, 2*: “Deșertăciunea deșertăciunilor, zice Eclisiastul, deșertăciunea deșertăciunilor, toate sunt deșertăciuni!”.

²⁸⁷ *Psalmii, 38, 9*: “Deși ca o umbră trece omul, dar în zadar se tulbură”.

voea cea trupească, măcar foarte mică ar fi. De vreme ce sufletul dintru aceasta măi ales să îndreptează, dacă adecă vede întru sineși vreun lucru Duhovnicesc, sau cunoștință. Iar dacă este și acesta trup, „nu rămâne Duhul lui Dumnezeu” (Fac. 6. 3)²⁸⁸. Drept aceea nici îi pasă lui pentru vreun lucru bun, ci voile trupului și ale patimilor celor ce zac într-însul, să nevoește a le împlini, și întunecare spre întunecare primind, pururea petrece în necunoștință cu totul, cu osârdie.

Iară cela ce s-a luminat spre a-și vedea greșalele sale, nu încetează plângând pre sine, și pre toți oamenii, văzând atâta suferire a lui Dumnezeu, și atâtea greșale, care adecă de sus și dintru început am făcut, și facem pururea ticăloși; Și dintru aceasta să face bine cunoscător, nicidecum cutezând a osândi pe cineva, rușinându-să de facerile de bine cele multe ale lui Dumnezeu, și de greșalele noastre. Și de aceea părăsește toată voea sa care nu după Dumnezeu să face, și să grijește de simțiri, ca nu ceva să facă cu totul afară de trebuința cea de nevoe, după Prorocul „Doamne, zice, nu s-au înălțat inima mea, nici s-au răspândit ochii mei” (Ps. 130. 1)²⁸⁹. Însă să cuvine a lua aminte, nu cumva și acesta, după ce ar ajunge întru atâta înălțime, dintru lenevire sau dintru înălțare, să pătimească ale aceluea, și poate nu se va putea pocăi precum acela. Fiindcă păcatul adecă îndemânatec este și celor foarte drepti, iară pocăința nu tuturor este îndemânatecă, pentru că moartea este aproape, și măi înainte de aceasta este desnădăjduirea. Decă bine este adecă, a nu cădea, iar dacă s-ar întâmpla a cădea, bine este a nu ne desnădăjdui, și a nu ne înstreina de a Stăpânului iubire de oameni. Că poate void, și făcând milă cu neputința noastră (va face), numai să nu ne depărtăm de la Dânsul, nici să ne strâmtorăm de porunci silindu-ne, și neputând a ajunge să obosim. Ci să ne deprindem „Că 1000 de ani înaintea Domnului, ca o zi, și o zi ca o mie de ani” (2 Pet. 3. 8)²⁹⁰. Nici să ne îngreuem, nici să ne îndoim, ci pururea să punem început, precum zic Părinții: Căzut-ai? Scoală-te. Și iarăși ai căzut? Iarăși te scoală, numai nu părăsi pre Doftorul, că decât ucigașul de sine, măi rău te vei osândi cu a te desnădăjdui. Așteaptă-l pre Dânsul, și El va face milă, ori prin întoarcere, ori prin ispitate, ori prin altă purtare de grijă, necunoscând tu. Pentru că are obicei dieavolul a pune în suflet, în ce fel află zăcând înaintea lui: ori bucurie și părere, ori necaz și dejnădăjduire, ori covârșire a ostenelelor, ori nelucrare desăvârșit, ca cum lucruri și înțelegeri afară de trebuință și afară de vreme; ori întunecare și urăciune nesocotită către toate cele ce sunt. Și cuprinzător, ce fel de materie va afla zăcând în fieștecare suflet, una ca aceasta și pune asupra-î, ca nu trebuincioasă să se facă (ceea ce să face).

Și decă de asemenea bună este și plăcută lui Dumnezeu, dacă măsurată s-ar face, de la cei ce pot a judeca lucrurile, și ar afla scoposul lui Dumnezeu cel ascuns în mijlocul celor șase patimi care îl înconjură pre el, grăesc adecă: cea din sus de dânsul, și cea măi de jos, cele de-a dreapta lui, și cele de-a stânga, și cea dinafară de el, și cea dinlăuntru. Pentru că ori faptă bună după Dumnezeu, ori cunoștință, are scopos bun stând înlăuntru celor șase patimi ce să împrotivesc lui. Pentru aceasta are trebuință a întreba cineva întru tot lucrul, după Marele Antonie; Și aceasta nu pre cei ce s-ar întâmpla, ci pre cei ce au Darul socotelii, ca nu neiscusiți fiind, să cadă amândoi în groapă, după pilda cea Evanghelică (Luca 6. 39)²⁹¹. Pentru că fără de dreapta socoteală, nimica bun nu să face, măcar foarte bun să vede celor ce nu să cunosc, ori pentru că este afară de vreme, sau afară de trebuință, ori peste măsura lucrului, sau peste puterea omului, sau peste cunoștința lui, și altele multe. Pentru că cela ce are Darul dreptei socotelii, din smerita cugetare l-a luat pre acesta, pentru aceasta toate le

²⁸⁸ *Facerea*, 6, 3: “Dar Domnul Dumnezeu a zis: «Nu va rămâne Duhul Meu pururea în oamenii aceștia, pentru că sunt numai trup. Deci zilele lor să mai fie o sută douăzeci de ani!»”

²⁸⁹ *Pslamii*, 130, 1: “Doamne, nu s-a mândrit inima mea, nici nu s-au înălțat ochii mei, nici n-am umblat după lucruri mari, nici după lucruri mai presus de mine”.

²⁹⁰ *A doua Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Petru*, 3, 8: “Și aceasta una să nu vă rămână ascunsă, iubiților, că o singură zi, înaintea Domnului, este ca o mie de ani și o mie de ani ca o zi”.

²⁹¹ *Sfânta Evanghelie după Luca*, 6, 39: “Și le-a spus și pildă: Poate orb pe orb să călăuzească? Nu vor cădea amândoi în groapă?”

cunoaște după Dar, și vremea chemând vine întru privire. De aceea din plângere și din răbdare, să face nădejdea și neîmpătımirea, prin care omorârea despre lume. Și dacă bine ar răbda cineva nedesnădăjduindu-să dintru a vedea pretutindena strâmtorări și morți, și cunoscând cum că ispită este și luminare; Nicî iarăși nădăjduind cum că a ajuns la măsură, văzând lacrămile cele multe ale necazului, vine spre a vedea luminos patimile cele Sfinte ale Domnului și dintru aceasta să mângâe foarte, și socotește pre sineși de desuptul tuturor întru adevăr, văzând atâtea bunătăți care să fac spre dânsul, de la Darul lui Dumnezeu, Acestuia mărirea și stăpânirea în vecii vecilor

AMIN.

Cuvântul 9

(Stih) **I (Iota)** este, și al noulea este cuvântul, pentru cinștilele patimi ale lui Hristos.

Fiindcă din pomenirea morții și a greșalelor, lacrămî multe să nasc lucrătorului, și dintru acestea poate cineva a avea în minte patimile lui Hristos, și ale Sfinților Lui.

Iar acum începutul îl binecuvântează, O Părinte.

PENTRU CĂ a nu i să părea cuivași mare ceva a face dintru posnicie *, și din suspinurile și lacrămile cele multe, i să dă lui cunoștința patimilor lui Hristos și ale tuturor Sfinților. Și acestea înțelegându-le, să îngrozește, minunându-să împreună și zdrobindu-să pre sine întru nevoiță. Pentru că cunoaște neputința sa, din vederea atâtor ispite a cărora nu este număr. Și cum atâtea au răbdat Sfinții cu bucurie? Și câte au pățimit pentru noi Domnul? Și împreună cu acestea să luminează spre cunoștința celor ce să fac și să grăesc de la dânsul. Și toate cele zise în Evanghelie înțelegându-le, începe uneori adevărat să plânga amar de necaz, iară alteori din mulțămire să bucură Duhovnicește. Nu că gândește a avea lucruri bune, pentru că aceasta părere este, ci pentru că păcătos fiind foarte, s-au învrednicit de privirea acestora; Și să smerește mai ales cu lucrul și cu cuvântul, prin cele zise șapte fapte, și prin fapta cea năvălnică, adevărat sufletească, și prin păzirea celor cinci simțiri, și a poruncilor Domnului. Și nu le socotește pre acestea ca pre niște lucruri bune și vrednice de plată, ci mai ales datorie, și nicîdecum nădăjduindu-să a fi slobod de datorie, dintru mărirea cunoștințelor celor dăruite lui. Și să face în oarecare chip, ca cel robit spre înțălegerile cuvintelor celor ce să cetesc și să cântă, și din dulceață de multe ori uită fără de voe păcatele sale, și începe din bucurie a lăcrăma dulce ca mierea.

Și iarăși, temându-se de înșălare nu cumva afară de vreme este aceasta să sfiește, și aducându-și aminte de petrecerea lui cea dintâi, amar lăcrămează iarăși, și așa prin mijlocul amândorora lacrărilor călătorește, de ar lua aminte și întru toate s-ar sfătui împreună cu cineva iscusit, și ar cădea la Dumnezeu prin curata rugăciune, care este cuviincioasă lucrătorului, întru a-și aduna pre mintea sa din toate cele ce a văzut, sau a auzit, spre pomenirea lui Dumnezeu; și a căuta numai voea lui Dumnezeu a să face întru toate apucările și înțălegerile sale. Iară de nu, are a să înșăla, întru a i să părea cum că vedea va a vedea, a oarecărui din Sfinți Îngerî, sau a lui Hristos neștiind cum că cela ce caută a vedea pre Hristos nu este a-l căuta din afară, ci întru sineși, prin urmarea petrecerii. Lui cei în lume, și prin a să face cu trupul și cu sufletul fără de păcat, precum Hristos și mintea a o avea pentru Hristos (și după Hristos) înțelegând pururea. Iară închipuire, sau formă, sau gând, a avea în vremea rugăciunii, nu numai nu este bine, ci și mai ales foarte vătămător. Pentru că nu în locul lui Dumnezeu a fi mintea, au arătat Sfântul Nil, luând uneltirea de la Psalmi „și s-au făcut, zice, în pace locul lui“ (75.2)²⁹². Iară pacea este, ca nicîdecum a avea gând bun, sau rău. De vreme ce, zice acestași, dacă mintea lui ar simți, nu este întru singur Dumnezeu, ci și întru sineși. Și cu

* *posnicie*, variantă rară pentru *pustnicie*, sihăstrie, viață de pustnic. *Pusnicie*, variantă mai frecventă.

²⁹² Psalmii, 75, 2: “Că s-a făcut în Ierusalim locul Lui și locașul Lui în Sion”.

cuviniță. Nescriș împrejur este Dumnezeu, și nehotărât, și neînchipuit, și fără de formă, și cela ce grăește a fi cu Dumnezeu singur, așa este dator a fi: nevăzător (de nimic), fără de formă, neînchipuit, și negrijnic. Iară cea afară de aceasta, este înșălare drăcească.

Pentru aceasta dator este cineva a lua aminte, și afară de întrebarea celor iscusii să nu alcătuească gând bun, sau rău nicidecum, pentru că pre amândouă nu le cunoaștem. Că dracii să închipuiesc, și să arată întru care voesc, precum și mintea cea omenească, spre ceea ce voește și aceasta să închipuește, și să vâpșește spre închipuirea lucrului celui ce să primește de la dânsa. Ci dracii adecă o fac aceasta spre a ne înșala pre noi; iar mintea noastră să rătăcește dobitocește, ispitindu-să a ajunge ea întru săvârșire. Însă precât poate cineva, dator este a o ține pre dânsa întru oarecare cugetare după Dumnezeu. Că precum șapte sunt lucrările cele trupești, așa și privirile minții opt sunt, adecă cunoștințe. Și trei sunt cele înainte grăite, pentru prea Curatele patimi ale Domnului, pre care și dator este cineva de la sine a le cugeta pururea, spre a plânga sufletul său, și al celor de un neam, adecă a gândi cele cumplite, care s-au făcut dintru început din călcare, și cum au căzut firea întru atâtea patimi, și greșalele sale, și ispitele cele ce să fac spre îndreptare. Apoi moartea, și pre cele cumplite după moarte, care așteaptă pre păcătoși, pentru ca storcându-să sufletul, să se îndeletnicească întru plângere, spre mângâerea și smerenia acestuia; Pentru ca poate să nu să desnădăjduască dintru multele și înfricoșatele acelea înțalegeri, nici iarăși să i să pară cum că a ajuns la lucru Duhovniceșc; ci pentru ca să rămâe întru frică, și întru nădejde, care să grăește blândeța gândurilor, care asemenea să află (adecă întru toate). Și aceasta întru cunoștință, și întru dreapta socoteală aduce pre minte, după Prorocul, pentru că „va povățui, zice, pre cei blânzi întru judecată“ (Ps. 24. 10)²⁹³, iară mai ales întru Dreapta socoteală, care să grăește de Prorocul cunoștință cu bună cinstire.

Deci precum buna cinstire una este, adecă cu numirea, însă multe lucrări are; Așa și cunoștința, una adecă să numește, însă multe cunoștințe și priviri are. Pentru că începutul faptei cei trupești, cunoștință au fost, și fără de cunoștință nimenea nu vine spre a face pre cel bun. Și până la sfârșitul punerii de Fiș zic, și a înălțării minții la Cer întru Hristos, cunoștința și privire să zice. Ci una adecă este mai întâi de osteneală, pentru ca printr-înșă să se îndrepteze lucrul, precum prin uneltă zidirea; Iară alta este după credință, ca să se păzească ca un zid din frică. Și iarăși cunoștința să face și lucrare a bunățăților sufletului, pentru ca sadurile Raiului să se gătească și să se sâdească. Apoi așa cunoștința minții, și lucrarea cea Duhovnicească, adecă statornicia acestiea, și așazarea năravurilor sufletului, ca cu știință să lucreze și să păzască, lucrătorul poruncilor. Dintru care sârguință de saduri, și Dumnezeasca cârmuire să face; precum soarele, ploaea, vântul și creșterea, fără de care toată osteneala lucrătorului deșartă este, măcar că poate după cuvânt s-ar face. Pentru că nici poate a face cineva ceva bun de plecare, ci nici plecarea cea de sus, nici Darul nu să face peste cela ce nu voește, zice Dumnezeescul Gură de Aur. Ci toate sunt îndoite cele ale vieții acestiea: fapta și cunoștința, înainte voirea și Darul, frica și nădejdea, nevoițele și incununările. Ci nici cele de a doua nu să fac, până ce nu să va săvârși cele dintâi. Iară deși poate să văd, ci înșălare este. Precum cel neiscusit de știința plugăriei, când ar vedea floare, și i s-ar părea cum că este roadă, îndată ar năvăli ca să o adune pre aceasta, și nu știe că roada o perde, când adună ceea ce să vede. Așa și aicea. Pentru că părerea nu lasă să se facă aceea ce să pare, zice Sfântul Nil.

.. Pentru aceasta dator este cineva a rămânea lângă Dumnezeu, și cu dreaptă socoteală a face toate. Și aceasta să face dintru a întreba cu smerenie, și dintru a prihani pre sineși, și pre cele ce să fac și să înțaleg de la dânsul, Pentru „că să închipuește Dieavolul întru Îngerul luminii“ (2 Cor. 11. 14)²⁹⁴, și nu este minune. De vreme ce și gândurile cele ce odrăslesc de la dânsul, ca niște înțalegeri ale dreptății să arată

²⁹³ Psalmii, 24, 10: „Îndrepta-va pe cei blânzi la judecată, învăța-va pe cei blânzi căile Sale”.

²⁹⁴ A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel, 11, 14: “Nu este de mirare, deoarece însuși satana se preface în înger al luminii”.

celor neiscușiți. Smerenia este ușa nepătimirii, zice cel al Scării, iară nașterea a aceștia, blândeța este, după Marele Vasilie. Pentru că aceasta face pre om asemenea același a să afla pururea, și întru cele nelesnicioase, și întru cele lesnicioase lucruri, și înțelegeri. Și nici de cinste, nici de necinste să grijăște, ci pre cele dulci și pre cele dureroase, cu bucurie le priimește, și nu să turbură, precum fecioara aceea, pentru carele aș zis Marele Antonie: Cum că șezând eă odinioară la Ava (cutarele), aș venit oare carele fecioară și aș zis bătrânului: Avo, petrec pre cele șase, șase (adecă odată în săptămână a mânca), și pre cele vechi și pre cele nouă le cetesc pre de-a rostul pre fiecare în parte. Către carele aș răspuns bătrânul acela: Făcutu-s-aș ție lipsirea, precum ca îndestularea? Iară aceea aș zis, nu. Nici necinstirea, ca lauda? Aș zis, nu Avo. Nici vrăjmașii, ca prietenii? Iară aș zis, nu. Zice către dânsa înțeleptul acela bătrân: mergi, lucrează, fiindcă nimica ai. Și cu cuviință. Dacă atâta au postit întrucât odată în săptămână mânca, și aceasta ceva prea puțină mâncare, nu i să cuvinea aceștia a avea lipsirea ca îndestularea? Și iarăși pre cea veche și pre cea nouă pre fieștecare le cetea pe de-a rostul, și nu s-aș învățat a să smeri pre sine? Și neavând ceva cu totul din cele vremelnice, nu i să cădea pre toți prietenii a-i avea? Nici măcar pre vrăjmași ca pe prietenii aș putut a să deprinde dintru atâtea ostenele? Bine de aceea aș zis bătrânul: nimica ai. Iară eu și adaog, cum că unul ca acesta, și foarte s-aș osândit, precum zice cel cu Gura de Aur, pentru cele fecioare nebune. Cum că spre cel mai greu a putut a să nevoi, adecă spre cea mai presus de fire feciorie, și spre cea mai ușoară n-aș putut; adecă spre milostenie, pre care mai ales și Elinii și necredincioși o fac, ca pre o firească până astăzi. Ci precum nu cunoștea ceea ce să caută, să ostenea în deșert. „Să cădea nouă, zice Domnul, acestea a le face, și pre acelea a nu le lăsa“ (Mat. 23. 23)²⁹⁵. Bună este adecă nevoința, ci împreună cu scopos drept. Și pre aceasta nu ca pre un lucru, ci datorii suntem a o avea ca pre o găsiere a lucrului. Nici ca pre o roadă, ci ca pre un pământ carele poate cu vreme, și cu osteneală, și sadurile a le hrăni împreună cu Dumnezeu, dintru care să face roada, care este curățenia minții, și unirea cu Dumnezeu, Acestuea slava în veci

AMIN.

Cuvântul 10

(Stih) A zecca este **K.** (**Капа**), iată și cuvântul. Pentru smerenia lui Hristos iarăși. Dintru a nu să grijii nicidecum pentru ceva, ci pre sineși cu totul a să judeca, pururea sufletul împreună cu toată lucrarea.

Iar acum începutul îl binecuvântează O, Părinte.

CU ADEVĂRAT cel smerit cugetător, nu încetează vre odinioară de a să smeri pre sine, măcar deși toată lumea s-ar lupta cu dânsul și l-ar necinsti. Pentru ca nu numai fără de voe să se mântuească, precum cei ce aș răbdare, ci ca de bună voe să alerge către patimile lui Hristos dintru care aș deprins unul ca acesta, pre cea mai mare întru faptele cele bune, întru carele locuește Duhul Sfânt. Pentru că aceasta este ușa Împărăției, adecă a nepătimirii. Și cela ce aș intrat prin aceasta, merge către Dumnezeu. Și fără de aceasta deșartă este osteneala și călătoria cea mai dureroasă. Iar aceasta toată odihna dăruște celui ce o are pre dânsa întru inima sa, de vreme ce pre Hristos îl are lăcuiitor înlăuntru. Fiindcă prin aceasta Darul rămâne, și dăruirile să păzesc. Aceasta adecă să naște din multe fapte bune, adecă, din ascultare, din răbdare, din necăstigare, din sărăcie, din Dumnezeasca frică, din cunoștință, și dintru altele. Însă mai cu adevărat dintru care este dreapta socoteală, ceea ce luminează marginele minții. Însă să nu i să pară cuiva, cum că prost și cum s-ar fi întâmpla să face smerit cugetător. Ci este lucru mai presus de fire, și în scurt duple câte este mare dăruirea, duple

²⁹⁵ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 23, 23: „Vai vouă, cărturarilor și fariseilor fățarnici! Că dați zeciuială din izmă, din mărar și din chimen, dar ați lăsat părțile mai grele ale Legii: judecata, mila și credința; pe acestea trebuia să le faceți și pe acelea nu le faceți”.

atâta are multă și nelesnirea, și de multă înțelegere are trebuință, și de răbdare împotriva ispitelor, și a dracilor cari să împotrivesc lui, fiindcă toate cursele lor le trece.

Smerenia naștere este a cunoștinții, iară cunoștința naștere este a ispitelor. Cela ce a cunoscut pre sine, i să dă lui cunoștința tuturor; Și cela ce s-a supus lui Dumnezeu, să vor supune lui toate, când va împărți smerenia întru mădulările lui. Și cu cuviință. Pentru că prin multe ispite, și prin răbdarea acestora, să face cineva iscusit, și dintru aceasta cunoaște neputința sa, și puterea lui Dumnezeu. Și dintru cunoștința neputinții și a necunoștinții sale, știind cum că care nu le cunoștea odinioară, acuma le-a învățat, socotește: cum că cu adevărat precum nu le cunoștea pre acestea odinioară, și nu știa cum că nu cunoaște, așa și altele multe sunt, a căroră după acestea toată cunoștința are a lua, după Marele Vasilie, pentru că zice: Că de nu ar fi gustat cineva din lucru, nu știa de ce să lipsește. Iară cela ce a gustat din cunoștință, cunoaște din parte cum că nu cunoaște, și să face lui cunoștința pricinuitoare de smerenie. Și iarăși: cela ce s-a cunoscut pre sineși, cum că zidirea este schimbăcioasă, niciodată nu să înalță întru nimica; Fiindcă măcar de ar avea ceva poate, este al celui ce l-a zidit pre el. Pentru că nimenea laudă vreun vas, cum că el pre sine s-a făcut bine trebuincios, ci pre făcătorul lui îl laudă; Iar când s-ar prăpădi, atuncea pe pricinuitorul îl prihănește. Iară dacă este vas cuvântător, de nevoe și singur de sine stăpânitor este. Și așa întru cele bune, Făcătorul este dătător, precum și al zidirii este pricinuitor; Iară pricina căderii și a abaterii, slujaște înainte voirea a însuși de sine stăpânitorului. Decă precum cel ce petrece după Dar neschimbat, primește laudă, așa și prihană celui ce primește răutatea șarpelui. Pentru că nu celui ce primește Darul, îi este laudă, ci celuia ce dă, i să cuvine împreună cu mulțămirea. Și după Dar poate are laudă, pentru a lua cu punere înainte, pre cele ce nu le avusese, și mai ales pentru a recunoaște împrejurul Făcătorului de bine. Și de nu să va face aceasta, nu numai cade din laudă, ci și s-a osândit cu a sa nemulțămire.

Însă nimenea nu cuteză a grăi așa fără de rușine, cum că nu a luat Dar. Ci cu lucrare vicleană lauda furându-o, și laudându-să în liniște, osândește pre cei ce nu să fac ca cum după dânsul, ca cum el bogăția pre care i să pare a o avea, a adus-o la sineși, și nu după Dar a luat-o. Iar dacă poate și mulțamește unul ca acesta Făcătorului, ci după Fariseul acela să fățărnicește, și zice către sineși „Mulțămim Ție, că așa și așa sunt. . .” (Luca 18. 11)²⁹⁶. Dar bine a zis Evanghelistul, și mai ales Dumnezeu cunoscătorul de inimă, „către sineși” ci nu către Dumnezeu grăia. Pentru că dacă și i să părea cu gura a grăi, însă cela ce cunoștea pre sufletul lui cel înălțat, nu către Dumnezeu a zis, ci zice „stând Fariseul, grăia către sineși acestea. . .” Iară aceea, a zice de multe ori scriptura aceleași graiuri, sau cele de asemenea acestora; nu este, zice cel cu Gura de Aur, altă cuvântare, sau multă cuvântare, precum li să pare unora, ci pentru ca să se pecetluască cuvântul în inima ascultătorului. Iară cântărețul de Psalmi din dorire nu voea a părăsi zicerea, precum cei ce n-a gustat din dulceața aceștiea, ci din trândăvie și pre singură aceeași zicere o calcă, pentru ca să se izbăvească de greutatea aceștiea. Oare unul ca acesta vreodinioară va rodi ceva trebuincios din Dumnezeștile scripturi? Și nu mai ales osândă, și întunecarea minții, pentru a deschide ușa dracilor ce să luptă cu dânsul? după zicerea Domnului „dacă întru lemnul cel verde acestea fac, întru cel uscat ce să va face?” (Luca 23. 31)²⁹⁷. Și „dacă dreptul abea să mântuește, nedreptul și necredinciosul unde să va afla?” (Pilde 11. 31)²⁹⁸. Și dacă cu cei ce a mințea cu totul nematerialnică, și neînchipuită întru pomenirea lui Dumnezeu, bat război dracii, și de nu Dumnezeu i-ar fi apărat pre dânsii prin smerita cugetare a unora ca acestora, nu s-ar fi putut sui rugăciunea lor, ci să întorcea deșartă? Ce vom face

²⁹⁶ *Sfânta Evanghelie după Luca, 18, 11*: „Fariseul, stând, așa se ruga în sine: Dumnezeule, îți mulțumesc că nu sunt ca ceilalți oameni, răpitori, nedrepti, adulteri, sau ca acest vameș”.

²⁹⁷ *Sfânta Evanghelie după Luca, 23, 31*: „Căci dacă fac acestea cu lemnul verde, cu cel uscat ce va fi?”.

²⁹⁸ *Pildele lui Solomon, 11, 31*: „Dacă cel drept este răsplătit pe pământ, cu cât mai mult cel nelegiuit și păcătos!”.

noi ticăloși, că nici măcar prin gură în văzduh nu grăim, ca târziu cândva milostivindu-să Dumnezeu, să se împreună pogoare recunoștinții și neputinții noastre prin buna mulțămirei.

Iară cum că și pre cei desăvârșiți îi luptă dracii, să auzim ce zice Sfântul Macarie: că nimenea aicea în veacul de acum nu să face desăvârșit, de vreme ce arvună a fost ceea ce să dă aicea. Și mărturie aduce pre oarecarele din frați, carele să ruga împreună cu oareșicarii, și îndată s-a răpit cu cugetul la Cer, și a văzut Ierusalimul cel de sus, și corturile Sfinților, și pogorându-să, a căzut din fapta cea bună, și a ajuns într-o perzare desăvârșit, pentru a i să părea lui ceva a ajunge, și nu mai ales mai mare datorie a avea, ca cea ce s-a învrednicit de una ca aceasta înălțime, nevrednic fiind, și țărână după fire. Și iarăși acesta zice: Pre mulți știu cu de-adinsul, cum că nimenea nu este desăvârșit aicea. Ci măcar deși nematerialnic cu totul s-ar face, și iscusit cu Dumnezeu unindu-să, păcatul iarăși urmează dinapoea lui, și niciodinioară mai înainte de moarte să perde desăvârșit. Și Sfântul Nil pentru oarecare a zis: cum că să ruga, și după slobozirea lui Dumnezeu spre folosul lui, și altora mulți, îl scutura pre dânsul dracii într-o înălțime, luându-l pre dânsul de mâini și de picioare, și pentru ca să nu să vatame trupul lui căzând la pământ, îl primea în rogojină; Și nici aceasta făcându-o spre mult, n-a putut pogori mintea lui din Ceruri. Oare unul ca acesta vreodinioară ar simți mănecarea? Sau va avea vreodată trebuință de cântarea Psalmilor și de cetire? Însă noi avem trebuință de acestea pentru neputința minții noastre, deși nici așa nu voim a lua aminte. Va unu ca acesta Sfânt să luptă, și noi să nu ne grijim pentru război? Sfinții prin smerenie să păzesc de cursele Dieavolului, și noi să ne înălțăm din necunoștință. Și cu cuviință. Necunoștință mare este, aceea a să înălța cineva într-o aceea care nu o are, pentru că „ce ai, zice, ceea ce ai luat în Dar de la Dumnezeu, – sau prin rugăciunile altora oarecărora? Iar și dacă ai luat, ce te lauzi cu cela ce nu ai luat, ca cum tu însuși ai făcut“ (1 Cor. 4.7)²⁹⁹. iară Ava Casiean, că smerenia să naște din cunoștință, și aceasta naște pe dreapta socoteală, dintru care să naște privirea cea firească, pre care o numește Prorocul „Sfat“ (Is. 11.2)³⁰⁰ care vede lucrurile după fire, și să omoară mintea despre lume prin privirea zidurilor lui Dumnezeu, Acestuea slava în veci

AMIN.

Cuvântul 11

(Stih) Al unsprezecilea sunt cuvintele, și L (**Lamda**). Iară smerenia naște a socoti, pre cea după fire a zidurilor acestor simțitoare.

Iar acum începutul îl binecuvintează, O Părinte.

FOARTE ESTE bine a întreba într-o toate, însă pe cei iscușiți, iară pe cei neiscușiți este primejdios, pentru că ei nu au dreapta socoteală. Dreapta socoteală cunoaște vremea, trebuința, așezarea omului, suma, puterea, cunoștința celui ce întreabă, și înainte voirea, scopul lui Dumnezeu, și a fieștecăruia zicerii a Dumnezeștilor scripturi, și altele multe. Pentru că cela ce nu are dreaptă socoteală, poate ostenește adecă mult, însă nimica nu poate a săvârși: Și dacă s-ar afla cineva pre aceasta adecă avându-o, povățuitor este al orbilor, și luminează celor într-o întunec. Și datorii suntem acestuia a le arăta toate, și pre cele de la unu ca acesta a le priimi, măcar poate nu vedem precum voim dintru necunoștință. Ci însă cela ce are pre aceasta, dintru aceasta mai ales să arată, dintru a putea el a izvodi, să înțelegem cele ce să grăesc, fără de voe și nevrând. De vreme ce Duhul cearcă, și arătare este a Dumnezeștilor lucruri, dintru a putea să plece pre minte, și nevrând

²⁹⁹ *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 4, 7: “Căci cine te deosebește pe tine? Și ce ai, pe care să nu-l fi primit? Iar dacă l-ai primit, de ce te fâlești, ca și cum nu l-ai fi primit?”

³⁰⁰ *Isaia*, 11, 2: “Și Se va odihni peste El Duhul lui Dumnezeu, duhul înțelepciunii și al înțelegerii, duhul sfatului și al tăriei, duhul cunoștinței și al bunei-credințe”.

să crează, precum Iona, Zaharica și David cel din tâlhari, pre carele l-au ținut Îngerul ca să nu grăească nicîdecum, afară de canonul său întru a cânta. Iară dacă poate nu este a fi cineva acum întru dreapta socoteală întru neamul acesta, pentru că nu este smerenia care o naște pre aceasta, datorî suntem cu durere, a ne ruga pentru fieștecare apucare, dupre Apostolul (Col. 4.2)³⁰¹. Fiincă măcar deși suntem lipsiți de mâini cuvioase, adecă de curățenia sufletului și a trupului, ci dar să ne sârguim a fi fără de gânduri, și fără de pomenire de rău. Pentru că aceasta este cea Apostolească „adecă, fără de mânie, și fără de gânduri, a rădica mâini cuvioase“ (1 Tim. 2.8)³⁰². Și dacă gândim ceva după Dumnezeu a fi, fără de patimă să facem, măcar poate nu foarte bun este, însă pentru nedumerire și pentru scoposul cel după Dumnezeu, spre bine cea lucrată, de la Dar să va socoti nouă; de adecă nu este patimă, ci spre voea cea Dumnezească, precum s-au grăit.

Și acestea adecă după nevoe, pentru singură bunătatea lui Dumnezeu; Iară unde este a sa voe, și nu cea Dumnezească, acolo este înălțare și nu binevoește Dumnezeu, nici descopere sfatul Său, pentru ca nu cineva cunoscând, și nefăcând, mai cu mărime să se osândească. Pentru că câte ne dă nouă Dumnezeu, și câte le ține despre noi, spre folos le face, măcar deși noi ca niște prunci nu cunoaștem. Nu trimite pre Sfântul Său Duh, celui ce nu s-au curățit pre sineși de patimi, prin faptele cele trupești și năravnice, pentru ca nu din obiceiuință să se abată unul ca acesta, și să se facă vinovat venirii Prea Sfântului Duh. Ci când ar zăbovi cineva întru pusnicie, și a curățî mai întâi trupul de păcatul cel după lucrare, și mic și mare, apoi sufletul despre toată pofta, și chipul mâniei, și năravurile prin obiceiuința cea bună le-ar alcătui, spre a nu face ele nicîdecum ceva afară de voirea minții prin ceste cincî simțiri, nici după omul cel dinlăuntru, ar face împreună pogorare spre ceva una ca aceasta, și se va supune lui (Dumnezeu) omul, atuncea și Dumnezeu le supune lui toate cu Darul Prea Sfântului Duh, prin nepățimire; Pentru că i să cade lui a să supune întâi legii lui Dumnezeu, și așa supune ca un cuvântător pre cei de sub mână, întrucât a împărți mintea, precum dintru început s-au zidit, Împărăție înțelegătoare, întreagă înțeleaptă, vitează și dreaptă. Și acum încetează mâniea, adecă prin moliciunea poftii, iar acum poftirea o alinează cu asprimea mâniei, și cunoaște cum că însuși de sine stăpănitore este, și lucrează toate mădulările trupului după porunca lui Dumnezeu, și nu de aceea de uitare și de necunoștință să fură ca mai întâi.

Deci atuncea dintru îndeletnicirea cea după Dumnezeu să face văzător, și începe a vedea înainte cursele Dieavolului cele gătite, cele ce întru nevedere să fac după furare. Dar însă nu vede, cele ce înainte vor să fie, precum Prorocii, pentru că aceasta mai presus de fire este, și să dă spre folosul cel de obște. Iară vederea firească este, și curățindu-să mintea, aceasta să ivește din stăpânirea patimilor, ca întru întunerec acoperită fiind. Iară prin smerita cugetare vine Darul, și deschide ochiul sufletului, pre care l-au orbit Dieavolul, și îndată începe a vedea omul lucrurile după fire, și nu să amăgește de aceea de cea din afară vedere a lucrurilor, precum mai întâi. Pentru că vede cu nepățimire unul ca acesta, aurul, argintu, pietrile cele scumpe, și nu să înșală, nici judecă cu împățimire, ci cunoaște cum că din pământ sunt acestea, precum și celelalte materii ale lumii, după Sfinții Părinți. Vede omul, și cunoaște cum că din pământ este, și în pământ va a să întoarce; Și aceasta nu prost o gândește. Pentru că toți oamenii din cercare le cunosc pre acestea, însă tirănișiți fiind de patimi să împățimesc întru lucruri. Iară dacă i să pare cuiva din părere, cum că fără cele mai dintăi dureri și fapte bune, au ajuns întru a vedea lucrurile după fire, nimic nu este minunat. Pentru că aceasta știe a face și pre orbi să li să pară a vedea, și pre cei nebuni, a să mări în deșert. Drept aceea dacă așa de ușor ar fi fost a vedea lucrurile după fire, dintru a gândi numai, de prisosit ar fi fost plânșu, și curățirea cea dintru aceasta; Nu numai, ci și nevoița cea în multe chipuri, și smerenia, și Darul cel de sus, și nepățimirea. Ci nu este aceasta, nu este. Pentru că să face mai de multe ori mai cu lesnire întru cei prostataci, și

³⁰¹ *Epistola către Coloseni a Sfântului Apostol Pavel*, 4, 2: “Stăruțiți în rugăciune, priveghind în ea cu mulțumire”.

³⁰² *Epistola întâia către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, 2, 8: “Vreau deci ca bărbații să se roage în tot locul, ridicând mâini sfinte, fără de mânie și fără șovăire”.

care au mintea curată despre lucrurile și vicleșugurile lumii, când s-ar întâmpla a să supune la unul ca acesta iscusit, și Duhovnicesc Părinte, sau iarăși după cei vechi, după rândueală de la Dar, măi înainte de a cunoaște el „cele de-a dreapta și cele de-a stânga“ (Pil. 4.27)³⁰³ precum zice Solomon.

Iară aceea a robi noi patimilor din tânără vârstă, și întru tot vicleșugul, și cu lesnire, rea lucrare a ne nevoi în scurt cu toată osârdiea, fără de osteneală, și fără de vreme, și fără de Dumnezeu, de unele ca acestea rele a fi izbăviți, și a și vedea, este cu neputință; Fără numai dacă pre acela (urâm), și pre câștigarea faptelor bune iubind, de acestea cu sârguință ne sârguim cu lucrul și cu cuvântul; Deși nici așa de multe ori să fac trebuincioase nouă sârguirile, ori pentru a nu suferi ispitele până la sfârșit, ori de a nu cunoaște noi calea, sau scoposul (lui Dumnezeu), sau din lenevire, sau din necredință, sau pentru alte multe chipuri, a cărora nu este număr. Iară dacă acestea așa sunt, și departe suntem după covârșire, cum să cutezăm a zice cum că am ajuns întru frumuseța cea dintâi? de nu din plăcerea de sine ne înșălăm, și din perzarea cea nevăzută. Pentru că precum ocărărea de sine, este nearătată sporire înainte, pentru a călători bine, și a nu simți; Așa și părerea, și plăcerea de sine, este nearătată perzare, pentru a ne întoarce noi înapoi, și a nu cunoaște. Și cu cuviință. În sufletul cel mărit în deșert, zic Părinții, să întorc iarăși patimile cele ce să curățise de la Dar. Și Domnul „Când ar eși, zice, necuratul Duh ș.c.l.“ (Mat. 12.43)³⁰⁴. Pentru ce? Pentru că nu are lucrare Duhovnicească locul dintru care au eșit, nici smerenie, pentru aceasta și cu adăogarea a altora și multora rele dintru înfricoșare vine, și lăcuște. Cela ce înțalege, înțaleagă. Pentru că nu voește cuvântul a le da pre toate arătate, nici iarăși împotrivă a le părăsi, ci precum folosește. Pentru că, zice cel cu Gura de Aur, că mare facere de bine este și aceasta a lui Dumnezeu, întru a fi unele din Dumnezeștile scripturii bine arătate, iară altele nearătate. Pentru ca prin acelea adecă, să venim întru credință și sârguință, iară nu dintru neînțelegere foarte să cădem întru necredință și trândăvie. Iară prin altele, spre căutare cu durere să ne rădicăm, și de mândrie să ne izbăvim, și smerenie să aflăm, dintru a nu putea noi a înțalege. Și așa dintru amândouă să rodim smerenie, și dorire către Dumnezeu, ce am priimi simțire a dăruirilor celor ce să fac spre noi.

Deci a cincea privire, pentru care este cuvântul și întărirea, aceasta este, aceea a putea cineva cu lucrul a vedea zidirile ceste simțitoare, și gândurile, din dreapta socoteală și nu dintru oarecare înșălare a le necunoaște, și afară de scoposul cel Dumnezeesc pățimașii a face ceva, sau împreună a să pogorî gândului. Ci măcar deși moartea stă înainte, a nu eși afară din Dumnezeescul scopos, cu cuvântul și cu lucrul. Iară aceasta pentru sfârșitul cunoștinții s-au zis, de vreme ce la început ca un ucenic, din nevoe nu nemerește scoposul. Iară poate și din lucru, biruindu-să de obicinuință. Și uneori adecă după rândueală să biruește puțin, și îndată să întoarce cu multă smerenie; Iar alteori din plăcere să fățarnicește spre înălțare. Însă când să află așa, dator este a cunoaște, cum că Darul pedepsindu-l, îl învață a să smeri, și a cunoaște de unde să cade a priimi vârtute, și cunoștință, pentru „ca să nu fim nădăjduindu-ne spre înșine, zice, ci spre Cela ce au rădicat... și celelalte“ (1Pet. 4.11³⁰⁵; 2Cor. 1.9³⁰⁶), care și aicea să face. Pentru că dacă suferă cineva, nici înălțându-să, nici întorcându-să din fapta cea bună, să rădică și el din omorârea trupului și a lucrurilor, spre cunoștința celor ce sunt; Pentru că, după Apostolul „împreună să răstignește“ (Gal. 5.24)³⁰⁷ omul trupește,

³⁰³ *Pildele lui Solomon*, 4, 27: „Nu te abate nici la dreapta, nici la stânga, ține piciorul tău departe de rău”.

³⁰⁴ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 12, 43: „Și când duhul necurat a ieșit din om, umblă prin locuri fără apă, căutând odihnă și nu găsește”.

³⁰⁵ *Întâia Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Petru*, 4, 11: „Dacă vorbește cineva, cuvintele lui să fie ca ale lui Dumnezeu; dacă slujește cineva, slujba lui să fie ca din puterea pe care o dă Dumnezeu, pentru ca întru toate Dumnezeu să se slăvească prin Iisus Hristos. Căruia Îi este slava și stăpânirea în vecii vecilor. Amin”.

³⁰⁶ *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 1, 9: „Ci noi, în noi înșine, ne-am socotit ca osândiți la moarte, ca să nu ne punem încrederea în noi, ci în Dumnezeu, Cel ce înviază pe cei morți”.

³⁰⁷ *Epistola către Galateni a Sfântului Apostol Pavel*, 5, 24: „Iar cei ce sunt ai lui Hristos Iisus și-au răstignit trupul împreună cu patimile și cu poftetele”.

prin faptele cele trupești, și sufletește, prin faptele cele sufletești. Apoi așa împreună să îngroapă, prin omorârea simțirilor, și prin cunoștința cea după fire, și înviează prin nepățimire gânditor; Întru Hristos Iisus Domnul nostru, căruia slava și stăpânirea în veci
AMIN.

Cuvântul 12

(Stih) Stihiea M.(Mi), și al douăsprezecilea este cuvântul cel de față, și al simțitoarelor zidiri încusintă arată a privirii acestora. Și pentru ca nimenea să nu caute afară de vreme.

Iar acum începutul îl binecuvintează, O Părinte.

MINTEA necăstigând omorâre despre patimi, nu-î folosește ei a veni întru privirea acestor simțitoare zidiri. Iar dacă și să învâluește întru grijă, și nu să îndeletnicește întru cugetarea Dumnezeștilor scripturi întru cunoștință, și în liniște, să întunecă omul mai ales din uitare, și după puțin vine întru necunoștință; Măcar poate întru cunoștința minții a ajuns unul ca acesta, și mai ales dacă nu de la Dar a venit cunoștința, el neștiind, ci din cetire și de la cei încusiți, încă deprinzându-se pentru unele ca acestea. Căci că precum plugarul, dacă nu lucrează pământul, buruenos să face, și mai ales pre cât este de bun. Așa și mintea, dacă nu să îndeletnicește întru răgăciuni și întru cetire, și nu are aceasta lucru, să îngroasă și nu cunoaște. Și precum dacă s-ar ploua pământul, și s-ar însori, nu să folosește plugarul dacă nu l-ar sămăna, și nu l-ar păzi pre acesta. Așa și mintea, nu poate a avea cunoștință afară de fapta cea năravnică, măcar poate din Dar le-a luat pre acestea. Ci împreună cu a să întoarce puțin din lenevire către patimi, îndată și să rătăcește. Iară dacă și spre părere privește cineva cătuși decât, părăsit să face de la Dar.

Deci pentru aceasta Părinții, măcar dintru bătrânețe și din neputință, a micșorat de multe ori faptele cele trupești, ci însă pre cele sufletești, niciodinioară; Pentru că în locul celor trupești, avea neputința cea trupească, care putea pre trup ticălos a-l face. Iară aceea a păzi pre suflet fără de păcat, ca să se lumineze mintea, fără de fapta cea năravnică cu neputință este. De vreme ce lucrătorul de pământ, de multe ori schimbă uneltele, ci poate încă și le strânge pre ele, iară pământul nelucrat, și nesămănat, și nerăsădit, sau iarăși roada nepăzită, niciodinioară va lăsa, dacă adevărat voește „a să împărtași din roada” (2Tim. 2.6)³⁰⁸. Iară dacă cineva „fur este și tâlhar” și nu ar voi a intra prin ușa aceasta, ci pre aiurea suindu-să precum zice Domnul” (Ioan 10.1)³⁰⁹ pre unul ca acesta nu-l ascultă oile: adevărat înțelegerile cele Dumnezești, duple Sfântul Măxim. Pentru că „furul nu intră fără numai pentru ca să fure” prin auzire, și să omoare prin altă grăire, neputând a înțelege scriptura, și să piarză pre sineși și înțelegerile sale, cu a sa cunoștință cea cu numire mincinoasă prin părere. Pentru că păstorul împreună rău pătimește adevărat cu înțelegerile „ca un bun ostaș al lui Hristos” după Apostolul (2Tim. 2.3)³¹⁰, prin păzirea Dumnezeștilor porunci, și intră în lăuntru prin „ușa cea strâmtă” (Mat. 7.13)³¹¹, adevărat prin smerita cugetare, și ușa nepățimirii. Și mai întâi până a să învrednici Darului celui de sus, să îndeletnicește, și din auzire să deprinde pentru toate. Și de câte ori vine Lupul în chipul oii, îl gonește pre el cu ocărârea de sine zicând: nu știu cine ești? Dumnezeu te știe. Iar dacă poate fără de rușine intră înțelegeria, și caută priimită a fi grăind: cum că dacă nu vei alcătui înțelegerile, nici vei socoti lucrurile, necredincios ești și necunosător;

³⁰⁸ Epistola a doua către Timotei a Sfântului Apostol Pavel, 2, 6: “Cuvine-se ca plugarul ce se ostenește să mănânce el mai întâi din roade”.

³⁰⁹ Sfânta Evanghelie după Ioan, 10, 1: “Adevărat, adevărat zic vouă: cei ce nu intră pe ușă, în staulul oilor, ci sare pe aiurea, acela este fur și tâlhar”.

³¹⁰ Epistola a doua către Timotei a Sfântului Apostol Pavel, 2, 3: “Suferă împreună cu mine, ca un bun ostaș al lui Hristos Iisus”.

³¹¹ Sfânta Evanghelie după Matei, 7, 13: “Intrați prin poarta cea strâmtă, că largă este poarta și lată este calea ce duce la pieire și mulți sunt cei care o află”.

Răspunde-î aceasta: ci și nebun dacă veți zice sunt, după Dumnezeescul Gură de Aur, cunoscând cum că cel nebun în lumea aceasta, înțelept să face, după Apostolul, (1 Cor. 3.18)³¹². Și precum zice Domnul „Cum că Fiii veacului acestuia, mai înțelepți sunt decât Fiii luminii în neamul lor“ (Luc. 16.8)³¹³.

Și cu cuviință. Fiindcă dacă adevărat, a birui, și a să îmbogăți, și a fi înțelepți, și a să slăvi, și a să stăpâni, și altele unele ca acestea doresc, măcar poate nu le dobândesc pre unele ca acestea, ci însă iarăși să sârguesc, când va rămânea lor osteneala nefolositoare, și mai presus de putere (aleargă) întru unele ca acestea. Iar aceea, pre cele împotrivnice celor mai înainte grăite vor avea, prin care și aicea de multe ori priimesc logodirea fericirii cei de acolo, și să sârguesc măcar după aceea, pentru ca slobozenie să priimească mintea după Dar, prin care poate a avea pomenirea cea nezăbavnică, și înțelegerile, sau a le cunoaște pre acestea ca pre niște mărturisite de Dumnezeștile scripturi, și de cei ce sunt întru iscusința Duhovniceștii cunoștințe; Sau măcar întru cunoștință multă a necunoaște dintru nedumerire, cunoscând cum că înțelegerile cele mai înainte de aceasta ispite erau, spre iscusința singurei de sine stăpâniri, pentru ca cel smerit cugetător să se întoarcă, și să nu crează gândului său, și scoposului, ci mai ales să se teamă, și să întrebe lăcrămând, și să fugă către smerenie, și ocărărea de sine, și ca pre o mare pagubă să socotească cunoștința și dăruirile. Iară cel mândru aleargă a-și alcătui înțelegerile sale, neauzind ce zice Scara: să nu căutăm pre cele ale vremii, mai înainte de vreme, ș.c.l. Și pe Sfântul Isac învățând: să nu intre înlăuntru fără de rușine, ci cu tăcere mulțamește. Și pre cel cu Gura de Aur zicând: nu știu, de la Apostolul deprinzându-să. Și pre Damschin pentru Adam zicând: Cum că nu era vremea a să apuca de privirea cestor simțitoare. Pentru că prunci, spre hrana cea vârtoasă sunt neputincioși, „și au trebuință de lapte“ după Apostolul (Evr. 5. 13)³¹⁴. Pentru aceasta să nu căutăm privire, nu în vremea privirii, ci mai întâi pre maicile faptelor bune să câștigăm, și cunoștința vine singură de sine, cu Darul lui Hristos Căruia i să cuvine mărirea în vecii vecilor

AMIN.

Cuvântul 13

(Stih) Stihia N. (Ni) și al treisprezecilea este cuvântul. Pentru cunoștința celor gânditoare este aicea. Adevărat a ostașilor celor gânditori fără de trupuri, dintru ceste simțitoare sămuesește cel ce vede.

Iar acum începutul îl binecuvintează, Părinte.

GÂNDITOARE adevărat să face cunoștința, după deprindere, întru privire simțitoare. Și nu Înger are a vedea cunoscătorul; Pentru că cum lucru nematerialnic, și carele să cunoaște de singur Făcătorul poate omul a-l vedea? Carele nici pre al său suflet îl vede? Dar spre folosul cel de obște, după proniea lui Dumnezeu, să închipuea de multe ori Îngerii la Părinții noștri; Iară la noi nici aceasta să face, pentru că din părere o vom aceasta, și nici pentru folosul cel de obște avem grijă, nici pătimim ceva după Dumnezeu. Pentru aceasta și cel ce pofteste oarece una ca aceasta, drac mai ales pofteste a vedea. „Pentru că să închipuește în Îngerul luminii“ zice Apostolul (2Cor. 11.14)³¹⁵. Iar mai ales când cineva nicidecum gândește unele ca acestea, nici le crede, măcar s-ar face poate; atuncea să face, dacă priimește, spre folosul cel de obște. Decă să cunoaște aceasta, dintru a nu voi noi nicidecum nici în vis a priimi una ca aceasta, sau întru socoteală a o avea dacă s-ar face, ci ca

³¹² *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 3, 18: “Iată noi toți, privind ca în oglindă, cu fața descoperită, slava Domnului, ne prefacem în același chip din slavă în slavă, ca de la Duhul Domnului”.

³¹³ *Sfânta Evanghelie după Luca*, 16, 8: “Și a lăudat stăpânul pe iconomul cel nedrept, căci a lucrat înțelepțește. Căci fiii veacului acestuia sunt mai înțelepți în neamul lor decât fiii luminii”.

³¹⁴ *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, 5, 13: “Pentru că oricine se hrănește cu lapte este nepriceput în cuvântul dreptății, de vreme ce este, prunc”.

³¹⁵ *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 11, 14: “Nu este de mirare, deoarece însuși satana se prefacă în înger al luminii”.

nicîștiind ceva, a ne afla noi. Pentru că Îngerul cel întru adevăr, are stăpânire de la Dumnezeu, și nevrînd mintea a o face a să împăca, și a-l priimi pre dînsul. Iară dracul nu poate aceasta a o face, ci dacă ar vedea pre minte a-l priimi pre dînsul, să arată după slobozire; Iară de nu, să depărtează, gonindu-să de Îngerul carele este pus păzitor de la Dumnezeescul Botez, pentru a nu vinde mintea singura de sine stăpânirea. Și acestea adecă așa.

Însă să va zice pentru o privire a rînduelelor celor de sus, și cum că nouă cete sunt, după Marele Dionisie, și precum aflăm întru toate Dumnezîeștile scripturî. Aū adecă cele nouă cete, numiri după fire, și după lucrare. Și fără de trup adecă să grăesc, ca niște nematerialnici; Iară gânditoare, ca niște minți ce sunt; Iarăși oști, ca niște Duhuri slujitoare ce sunt ale Împăratului tuturor, după Apostolul (Evr. 1. 14)³¹⁶. Și iarăși alte chemări aū împreună de obște și deosebî, adecă puteri și Îngerî să cheamă. Ci aceasta adecă a uniea cete este chemarea, iară după lucrare să grăesc cele nouă puteri, ca cele ce poate toate voile cele Dumnezeești a săvârși. Iară Îngerî iarăși de osebî chemare, a unuea este, acei adecă dintru (de la) noi întăia, iară de la nesuferitul scaun a noua este. Dar după lucrare toți să grăesc Îngerî, ca cei ce vestesc oamenilor poruncile lui Dumnezeu. Pentru că întru Iov (1. 18)³¹⁷, „alt Înger, zice Solomon, aū venit“, și n-aū fost Sfântul Înger, de vreme ce s-aū pogorât singur (adecă sluga), zice cel cu Gura de Aur, și aū venit a vesti. Ci și pre Domnul, Înger în feluri de locuri îl grăește înainte Dumnezeasca scriptură. „Pre Îngerî aū priimit, zice Avraam“ (Fac. 18)³¹⁸. Și Domnul aū fost fără de trup, precum zice Damaschin către Născătoarea de Dumnezeu: În Cort aū văzut Avraam taina cea întru Tine Născătoare de Dumnezeu, pentru că pre Fiul Tău, fără de trup l-aū priimit, ș.c.l. Și iarăși în cuptor aceștia aū fost împreună cu Cuconî (Daniil 3. 25)³¹⁹. Însă să zice după lucrare Înger, precum zice Prorocul Isaia (9. 6)³²⁰, „Înger al Marelui Sfat“. Și precum însuși Domnul, singur aū zis „Că cele ce am auzit de la Părintele meu, acestea voiū vesti vouă“ (Ioan 15. 15)³²¹. Acestuia mărirea în veci

AMIN

Cuvântul 14

(Stih) Cuvântul cel după stihia de față X. (Xi), pentru adevărata nepătimire este cu totul.
Și capete patrusprezece am cu Darul lui Hristos, care sunt întru scurtă cuprindere.

Iar acum începutul îl binecuvîntează, O Părinte.

STREIN lucru și prea slăvit este nepătimirea, pentru că poate după ce biruește omul patimile, a-l face pre dînsul spre obicînuință a urma lui Dumnezeu, după cât este cu putință omului. Pentru că pătimind nepătimașul, și răbdând năvălire de la draci și de la oameni răi, să află ca altul pătimind, precum erau Sfinții Apostolî și Mucenicii; Și nicî slăvindu-să să înalță, nicî ocărîndu-să să necăjește. Pentru că socotește cum că cele dulci, adecă dar a lui Dumnezeu, și împreună pogorîre sunt afară

³¹⁶ *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, 1, 14: „Îngerii oare nu sunt toți duhuri slujitoare, trimise ca să slujească, pentru cei ce vor fi moștenitorii mîntuirii”.

³¹⁷ *Cartea lui Iov*, 1, 18: „Nu sfârșise vorba bine și altul a sosit și a spus: «Feciorii tăi și fetele tale mâncau și beau vin în casa fratelui lor mai mare»”.

³¹⁸ *Facerea 18*: capitolul intitulat *Avraam primește pe Sfânta Treime la stejarul Mamvri*.

³¹⁹ *Daniel*, 3, 25: „Și începînd din nou a grăi, a zis: «Iată, eu văd patru bărbați dezlegați, umblînd prin mijlocul cuptorului, nevătămați, iar chipul celui de al patrulea, ca fața unuia dintre fiii zeilor”.

³²⁰ *Isaia*, 9, 6: „Și mare va fi stăpînirea Lui și pacea Lui nu va avea hotar. Va împărăți pe tronul și peste împărăția lui David, ca s-o întărească și s-o întemeieze prin judecată și prin dreptate, de acum și până-n veac. Râvna Domnului Savaot va face aceasta”.

³²¹ *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 15, 15: „De acum nu vă mai zic slugi, că sluga nu știe ce face stăpînul său, ci v-am numit pe voi prieteni, pentru că toate câte am auzit de la Tatăl Meu vi le-am făcut cunoscute”.

de vrednicie. Iară cele nelesnicioase, ispitiri. Și unele adecă aicea după Dar spre mângâere să dau, iară altele spre smerita cugetare și nădejdea bunătăților întru cel viitor; și ca un nesimțitor întru multă simțire a durerilor, să află din socoteală. Pentru că nepățimirea nu este numai o faptă bună, ci numire a tuturor faptelor bune. Fiindcă precum omul nu este numai un mădular, ci mădulările cele multe ale trupului arată pe om, și nici iarăși acestea singure, ci împreună cu sufletul. Așa și nepățimirea, este împreună punere a multora fapte bune, și în locul sufletului, are pre Sfântul Duh. Pentru că neînsuflețite sunt toate lucrurile cele Duhovnicești care să grăesc, dacă nu au pre Sfântul Duh, prin care și numirea o au luat cela ce să zice Duhovnicească. Pentru că dacă nu va lepăda sufletul patimile, nu va veni Sfântul Duh peste dânsul. Ci nici iarăși fără de Acesta nepățimire să zice, această cuprinzătoare faptă bună. Ci măcar deși poate s-ar face cineva unul ca acesta, întru nesimțire mai ales este.

Pentru aceasta și Elinii nu cunoștea, zicea acestea: să nu fii nepățimaș ca un neînsuflețit, nici pățimaș ca un necuvântător. Și aceea adecă a zice „nepățimaș ca un neînsuflețit“, după cunoștința aceluia au zis, neavând cunoștința Sfântului Duh. Iară aceea, a zice pre omul cel pățimaș necuvântător, și noi aceeași zicem, nu că de la aceea învățându-o aceasta prost o grăim. Pentru că aceasta nici este cunoștință, nici iscusință. Ci că întru iscusința tiraniei patimilor făcându-ne, ne-am învățat de unde am pățimit. Și iarăși de la Părinții cei ce s-au învrednicit nepățimirii, deprinzându-ne câștigarea faptelor bune, scriem. Pentru că zice, cum că ca un rob și nesimțitor să face, cel foarte pățimaș, din prietenia cea către patimi; Și uneori adecă dintru oarecare poftă, năvălind fără de socoteală, ca un necuvântător; și alteori din mânie izbândind poftirea, ca o heară cu dinții scrâșnind asupra celor de un neam. Așa și omul cel nepățimaș, dintru dragostea cea desăvârșită a lui Dumnezeu, nesimțitor să face. Și uneori adecă întru Dumnezeu are îndeletnicirea, iară alteori întru privire oarecare a facerilor Lui de minuni, și întru ziceri ale Dumnezeescilor scripturi, după Sfântul Nil. Și măcar în mijlocul multora, și în târg este, mintea lui ca o singură să află. Și așazarea aceasta să face din păzirea poruncilor lui Hristos, Căruia i să cuvine mărirea și stăpânirea, în vecii vecilor

AMIN.

Cuvântul 15

(Stih) Al păzirii Dumnezeescilor porunci, semn este dragostea lui Dumnezeu și a aproapelui.

Că pentru aceasta și pentru dragoste este cuvântul cel de față, și stihia **O. (Omicron)**, și după număr este al cincisprezecelea. Pentru că dragostea este început și sfârșit al Legii.

Iar acum începutul îl binecuvântează, O Părinte.

CELA CE voește a zice ceva pentru dragoste, cutează a grăi pentru Dumnezeu, după Cuvântătorul de Dumnezeu Ioan „Dragostea, zice, Dumnezeu este, și cela ce petrece întru dragoste, petrece întru Dumnezeu“ (1 Ioan 4. 8, 16)³²². O minune! aceasta mai adevărat decât toate faptele bune, este mai firească. Pentru aceasta și întru început, pre aceasta o au zis Legea „Să iubești pre Domnul Dumnezeul tău, din tot sufletul tău, ș.c.l.“ (2 Lege 6. 5)³²³. decă eu auzind aceea „din tot

³²² *Întâia Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Ioan*, 4, 8, 16:

“8. Cel ce nu iubește n-a cunoscut pe Dumnezeu, pentru că Dumnezeu este iubire”;

16. “Și noi am cunoscut și am crezut iubirea, pe care Dumnezeu o are către noi. Dumnezeu este iubire și cel ce rămâne în iubire rămâne în Dumnezeu și Dumnezeu rămâne întru el”.

³²³ *Deuteronomul*, 6, 5: “În toate zilele făgăduinței sale de Nazireu să nu treacă brici pe capul său; până la împlinirea zilelor, câte a aferosit Domnului, este sfânt și trebuie să crească părul pe capul lui”.

sufletul“ m-am uimit, și mai mult nu avuseți trebuință de celelalte graiuri. Pentru că aceea „din tot sufletul“, cea gânditoare (sau cuvântătoare) parte, cea iuțoasă, și cea poftitoare sunt: Pentru că dintru aceste trei este sufletul alcătuit. Și mintea adecă gândește pururea cele Dumnezeesti; Iar poftirea, pre acest singur (Dumnezeu) îl pofteste totdeauna, și nu pre altul oarecare, nicidecum, de vreme ce „din tot“ legea aș zis; Și iuțimea firește lucrează înlăuntru, împotriva celor ce opresc pre una ca aceasta poftire, și nu altfel. Deci bine aș zis, că „Dumnezeu dragoste este“. Iar dacă pre aceste trei puteri ale sufletului, le-ar vedea Dumnezeu către Dânsul numai având dorul, precum a poruncit, de nevoie și El ca un bun, nu numai îl iubește, ci „și va lăcui înlăuntru, și va umbla într-însul, precum aș zis, prin venirea Sfântului Duh“ (2 Cor. 6. 16)³²⁴. Iară trupul fără de voe și nevrând să va supune cuvântului ca un necuvântător, și nu „poftește mai mult trupul împotriva Duhului“ precum zice Apostolul (Gal. 5. 17)³²⁵. Ci precum soarele și luna cu porunca lui Dumnezeu călătorește spre a lumina lumea, deși neînsuflețite sunt; Așa și sufletul cu voirea, face pre trup a lucra lucrurile luminii. Și precum adecă soarele de la răsărit la apus în fiecare zi călătorește, și o zi să face, și prin lipsirea acestuia să face noapte; Așa și fiecare faptă bună pre care o face omul luminează pre suflet, și prin lipsirea acestuia patimă și întunec să face, până ce iarăși ar câștiga fapta bună, și așa lumina vine. Și precum soarele de la marginea răsăritului începând, până la cealaltă margine câte puțin mutându-și razele, să săvârșește anul; așa și omul de la începutul faptelor bune, câte puțin crescând, să face nepătimăș. Și precum luna crește și să micșorează după lună; așa și după o faptă bună, întru creștere și micșorare vine omul în fiecare zi, până ce s-ar face întru deprinderea faptei bune cei întâmplate. Și uneori adecă să năcăjește după Dumnezeu, iar alteori, să veselește mulțămind lui Dumnezeu, nevrednic fiind de câștigarea faptelor bune. Și uneori iarăși să luminează, iar alteori să întunece ce s-ar săvârși călătoria. Și unele adecă pentru înălțare, iar altele mai înainte păzitoare pentru desnădăjduirea să face, prin rânduială după lucrarea proniei lui Dumnezeu. Și precum în veacul de acum, soarele face schimbările, și luna creșterile și micșorările, iar întru cel viitor de-a pururea lumină este dreptilor, și întunec păcătoșilor, Vai! celor asemenea mie! Așa și acum mai înainte de dragostea cea desăvârșit și de înDumnezeita privire, schimbările, amestecate le are sufletul, și mintea întunecările, împreună cu faptele bune și cu cunoștințele, până ce s-ar învrednici omul, prin dragostea cea desăvârșit, lucrării veacului ce va să fie, pentru care toată osteneala să face. Fiindcă, pentru dragoste ascultă porunca cel întru supunere; și pentru aceasta neavut și rob să face, bogatul și slobodul, pentru ca să dea voe celor ce voesc, a le avea pre acelea și pre sineși. Și cela ce postește asemenea, pentru ca alții să mănânce cheltuirile, care însuși vrea să le mănânce. Și cuprinzător toată lucrarea, sau pentru dragostea lui Dumnezeu, sau pentru a aproapelui să face. Și cesta zice adecă, și cele de asemenea acestora, pentru dragostea aproapelui să fac, fără privigherea, cântarea Psalmilor, și câte unele ca acestea, pentru cea a lui Dumnezeu; Acestuia, i să cuvine mărirea cinstea și închinăciunea, în vecii vecilor

AMIN.

³²⁴ *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 6,16: “Sau ce înțelegere este între templul lui Dumnezeu și idoli? Căci noi suntem templu al Dumnezeului celui viu, precum Dumnezeu a zis că: «Voi locui în ei și voi umbla și voi fi Dumnezeu lor și ei vor fi poporul Meu»”.

³²⁵ *Epistola către Galateni a Sfântului Apostol Pavel*, 5, 17: “Căci trupul pofteste împotriva duhului, iar duhul împotriva trupului; căci acestea se împotrivesc unul altuia, ca să nu faceți cele ce ați voi”.

Cuvântul 16

(Stih) Stihia P. (Pi) și al șaisprezecilea este cuvântul. Pentru cunoștința lui Dumnezeu întru scurtime (să va zice), de vreme ce mulți pentru Cuvântarea de Dumnezeu au zis întru multe, și canoane, și cuvinte.

Iar acum începutul îl binecuvântează, O Părinte.

TOATE adevărate câte au făcut Dumnezeu au început, iară de ar voi, și sfârșit; pentru că dintru neștiință s-au făcut. Iară Dumnezeu nici început are, nici sfârșit, asemenea și bunătățile Lui; Fiindcă nici odinioară au fost fără de acestea. Ci de-a pururea prea bun este, și drept, întru tot înțelept, întru tot puternic nebiruit, fără de patimă, nescris împrejur, nehotărât, neurmat, necuprins, fără de sfârșit, pururea fiitor, nezidit, neschimbat, neprefăcut, adevărat, nealcătuit, nepipăit, nevăzut, necuprins împrejur, desăvârșit, mai presus de ființă, negrăit, neprețuit, mult milostiv, întru toate îndurat, mult milosârd *, atotțitor, atotvăzător. Nu cum că având bunătățile, zice Marele Dionisie, să silește spre a face pre fieștecare, precum cei îmbunătățiți, ci vrând, face bunătatea, și ca pre o unealtă o uneltește, cu stăpânire, prin voirea cea de sineși aleasă. Deci Îngerii și oamenii cei îmbunătățiți, după Dar de la Dânsul au luat pre a fi ei, și faptele cele bune, prin care și după urmarea Lui, s-au făcut drepti, buni, și înțelepți. Și aceștia adevărate ca niște zidiri ce sunt, au trebuință de ajutorința și plecăciunea Atotțitorului, fără de carele, nici faptă bună, nici înțelepciune poate a avea, pentru că priimitoare de schimbare sunt zidirele și ca niște împreună alcătuite din oarecare din feluri, împreună puse să grăesc. Iară Dumnezeu este fără de trup, simplu, fără de început, un Dumnezeu, în Tatăl, și în Fiul, și întru Duhul Sfânt, și închinându-să și mărindu-să de toată zidirea.

Prin urmare cea ce s-au făcut după urmarea Lui, o voe are, și nu multe împreună alcătuite, ci simplă are mintea, pururea întru cel fără de chip să îndeletnicește, precât este despre dânsul; Însă și după rândueală să pogoară fără de voe, de la cel fără de chip, către privirea oare căruia scripturii, sau a zidirilor. Și pentru ca să nu se osândească, face purtare de grijă pentru trup, nu ca iubindu-l pre acesta voește a-l hrăni ci ca un netrebnic să-l facă desăvârșit, și pentru aceasta să se osândească, precum s-au zis mai înainte. Pentru că precum mintea nu leapădă patimile cele ce sunt împrejurul ei, ci le uneltește pre acestea firește, așa nici sufletul nu leapădă pre trup, ci îl uneltește pre acesta spre tot lucrul bun. Și precum mintea pornirile cele necuvântătoare ale patimilor ținându-le, și îndreptând pre fieștecare dintr-însele, către vocea cea Dumnezească; Așa și omul ținând mădulările trupului, o voe să face, și nu multe. Pentru că nici pre cele patru stihii ale trupului, sau pre cele multe mădulări ale lui, le va lăsa a lucra cele ce voesc; Nici pre cele trei puteri ale sufletului, fără de socoteală, și fără de înfrânare, a gândi, sau a porni pre trup spre lucrare, ci prin Duhovnicească înțelepciune înainte văzând, nedreptățită face voea celor trei puteri. Iară chipuri sunt pentru ale înțelepciunii aceștia: Înțelegerea, întreaga înțelepciune, bărbăția, și dreptatea; Pentru care au scris Cuvântătorul de Dumnezeu (Grigorie), prea cu înălțime, Întru Hristos Iisus Domnul nostru, Căruia i să cuvine toată mărimea și stăpânirea, în vecii vecilor

AMIN.

* *milosârd*, din aceeași familie cu *milosârdie*. s.f. formă învechită, milă, îndurare. Din sl. *milosrŭdije*.

Cuvântul 17

(Stih) Iată acum al șaptesprezecilea este cuvântul; pentru una din faptele cele sobornicești este. De vreme ce am ajuns stihia **R. (Ro)**, înțelegerea este cea întâi din cele patru.

Iar acum începutul îl binecuvântează, O Părinte.

MAI lesne adevă este tuturor celor ce voesc, pentru cele patru sobornicești fapte bune, de la Teologul (Grigorie) a să învăța, ci însă pentru fieștecare puțin se va zice și aicea. Decî toată fapta, trebuință are de aceste patru, și toată apucarea de cea dintâi, adevă de înțelegere are trebuință, și fără de aceasta nu să face. Pentru că cum fără de înțelegere, să face lucrul cel întâmplat? Aceasta adevă să naște din partea cea gânditoare a sufletului, însă să află între vicleșug, adevă dintru înțelegerea cea mai presus de măsură, și dintru neînțelegere. Și aceea adevă, în sus trage înțelegerea, spre a vicleni și a vătăma pre sufletul celui ce o are pre dânsa, și pre câți poate. Iară aceasta, nesimțitor îl face, și deșert, și nici pentru lucrurile cele Dumnezeesti lasă pre minte a avea grijă, nici pentru ceva din cele ce folosesc pre suflet, sau pre aproapele. Și să aseamănă una adevă, cu Munte prea înalt, iară cealaltă, cu prăpastia. Și cela ce călătorește prin câmpușorul carele este în mijlocul acestora, înțelept este. Iar cela ce călătorește pre dinafară, sau jos în prăpastie cade, sau din sus spre mai mult să ispitește a să sui, și neaflând calea, să prăpăstuește fără de voe și nevrând în prăpastie; și nu poate a sta. fiindcă nu voește a să întoarce la înțelegere, prin pocăință, dintru înălțimea muntelui. Nici în prăpastie căzând, roagă cu smerenie pre cela ce poate a-l aduce pre dânsul în calea cea Împărătească a faptei bune. Iară cel înțelept, nici în sus să sue înălțându-să, și căutând a vătăma pre cineva, nici jos să pogoară cu neînțelegere, și să se vatame de la cineva. Ci pre cele bune adunându-le, le păzește întru Hristos Iisus Domnul nostru, Căruia i să cuvine mărirea și stăpânirea, în vecii vecilor

AMIN.

Cuvântul 18

(Stih). Stihia a optsprezecea **S. (Sigma)** este, și cuvântul cest de față, pentru întreaga înțelepciune este.

Iar acum începutul îl bine cuvintează, O Părinte.

ÎNTREAGA înțelepciune este, înțelegere întreagă, adevă nelipsită, și nici spre neînfrânare lasă a să abate pre cela ce o are pre dânsa, nici spre împetrire; Ci păzește pre bunătățile cele ce să adună dintru înțelegere, și leapadă pre toate cele mai rele, și împreună adună gândul către sine, și prin sineși îl înalță către Dumnezeu. Și ca un bun păstor oile, adevă înțelegerile cele Dumnezeesti, înlăuntru împrejur le strânge, și pre neînfrânare o omoară ca pre un câine turbat, prin depărtarea celor vătămatoare; Iară pre împetrire o izgonește, ca pre un lup sălbatec, și nu lasă să mânânce oile, ci pururea îl vede pre acesta, și arătat îl face părții cei gânditoare, pentru ca nu întru întunerec să se ascundă, și să petreacă împreună cu înțelegerile sale. Însă să naște aceasta din partea cea poftitoare a sufletului, iară fără de aceasta nu să păzește vreo faptă bună, măcar poate s-ar face. Pentru că nefiind întreaga înțelegere (de față), sau sus să duce întreita parte a sufletului, sau jos, adevă către împetrire, sau spre neînfrânare. Însă nu grăesc neînfrânare, pre ceea ce are grijă numai pentru îndrăcirea pântecelui, și pentru curvie, ci pentru toată patima și gândul, care să gândește de bună voe, și nu după Dumnezeu. Pentru că aceasta, pre toate acestea le muncește, și ține pornirile cele necuvântotoare ale sufletului, și ale trupului și le îndreptează pre acestea către Dumnezeu. Acestuea i să cuvine toată mărirea în veci

AMIN.

Cuvântul 19

(Stih). Stihiea **T. (To)**, și pentru bărbăție este cuvântul, deci iarăși al nouăsprezecilea este cel de față, și adevărat să naște aceasta (bărbăția), din cea mînioasă parte, însă este în mijlocul semeției și al temerii.

Iar acum începutul îl binecuvîntează, O Părinte.

OSĂBIREA bărbăției este, nu într-o birui și a supune pe aproapele: pentru că semeție este aceasta, și mai din sus de bărbăție este. Nici iarăși a fugi cu frica ispitelor, de la cele după Dumnezeu lucruri și fapte bune; pentru că aceasta iarăși temere este, și mai din jos este. Ci într-o petrece într-o lucrul bun, și a birui patimile sufletului și ale trupului. De vreme ce „nu ne este nouă lupta spre sânge și spre trup“, adevărat către oameni, precum de demult Iudeii, pentru ca cel ce biruește într-o războaiele cele de alt neam, face lucrul lui Dumnezeu, ci „către începătoriile și căpîteniile“ (Efes. 6. 12)³²⁶, adevărat către nevăzuții draci. Și acela ce biruește, gânditor biruește, sau să biruește de patimi. Pentru că războiul acela, chip era al războiului nostru. Pentru că aceste două patimi, de să și văd protivnice una alteea, ci însă dintru neputință ne turbură. Și semeția adevărat sus trage afară, și înfricoșează ca cum îngrozînd ca un Urs neputincios, iară temerea, fuge ca un câine gonit fiind. Pentru că nimenea din cei ce au una dintru acestea două patimi, nădăjduște spre Domnul. Pentru aceste două patimi, nădăjduște spre Domnul. Pentru aceasta nu poate a sta în război, și de să semețaste, și de să teme. „Iară dreptul ca un Leu îndrăznește“ (Pilde 28. 1)³²⁷. Întru Hristos Iisus Domnul nostru, căruia mărirea și stăpînirea i să cuvîne în vecii vecilor

AMIN.

Cuvântul 20

(Stih). Cuvântul al douăzecilea într-o carele **I. (Ipsilon)** este stihiea: pentru toate faptele bune ale dreptății este. Dar aceasta este ceea ce împărțaste deopotrivă, și iarăși din minte să naște aceasta.

Iar acum începutul îl binecuvîntează, O Părinte.

SĂ LAUDĂ Dumnezeu, zice Marele Dionisie, și prin dreptate. Și cu cuviință. Pentru că fără de aceasta toate sunt nedrepte, și fără de aceasta nu poate sta nimic. Și să grăește adevărat dreptă socoteală, și dă cea deopotrivă la toată apucarea, pentru ca nici lipsire, prin mai puțină avere, să se facă într-o ceva, nici prin mai multă avere, prea întrecere. Pentru că deși protivnice să văd, ca cele ce sunt mai din sus, și mai din jos de dreptate, ci însă spre o parte nedreaptă să abat amîndouă. Pentru aceasta ca și linia, dacă are cotitură, să abate de la dreapta întindere, și cumpăna asemenea, spre care parte îngreuează, prisosește decât cealaltă. Iară acela ce poate a ținea dreptatea, nici jos prin neînțelegere, și prin neînfrînare, și prin temere și prisos cade, și să târăște ca un șarpe pe pînțece, mîncînd țărână și slujind patimilor necinstirii; Nici iarăși sus prin vicleșug, și prin semeție să înalță, și mai presus înțalege, viclenindu-să afară de vrednicie: ci chibzuește ca să înțalegă cu întregime, și rabdă cu smerenie, cunoscînd cum că după Dar au luat ceea ce are, după Apostolul (Rom. 12. 3)³²⁸. Și nu tăgăduște Darul. Pentru că nedreptățește pre sineși și pre aproapele, și mai

³²⁶ *Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel*, 6, 12: „Căci lupta noastră nu este împotriva trupului și a sîngelui, ci împotriva începătorilor, împotriva stăpînitorilor, împotriva stăpînitorilor întinericului acestui veac, împotriva duhurilor răutății, care sunt în văzduhuri”.

³²⁷ *Pilde lui Solomon*, 28, 1: „Cel nelegiuit fuge fără ca nimeni să-l urmărească, iar dreptul stă ca un pui de leu fără grijă”.

³²⁸ *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, 12, 3: „Căci, prin harul ce mi s-a dat, spun fiecăruia din voi să nu cugete despre sine mai mult decît trebuie să cugete, ci să cugete fiecare spre a fi înțelept, precum Dumnezeu i-a împărțit măsura credinței”.

ales pre Dumnezeu, acela ce își scrie lui și îndreptările. Ci de i să pare a avea de la sineși cu totul vreo bunătațe, care lui i să pare a avea, „luase-va de la dânsul“ precum zice Domnul (Luca 8. 18) ³²⁹. Acestuea mărirea și stăpânirea în veci

AMIN.

Cuvântul 21

(Stih). Stihiea **F (Fi)**. Cuvântul douăzeci și unul, pentru pacea cea desăvârșit a gândurilor este, pre care o au dobândit Ucenicii de la D-1, fiindcă acesta este cea de la Dumnezeu dată.

Iar acum începutul îl binecuvântează, O Părinte.

ZICÂND Domnul către Apostoli „Pacea mea dau vouă“ au adaos: „nu precum lumea dă“ (Ioan 14. 27) ³³⁰ adecă nu prost precum oamenii laturei aceștiea, când unul altuea dau ziua bună grăind: pace vouă. Și precum au zis Somaniteancă ție. Și iarăși Eliseiū către Ghezi „și vei zice: pace ție, adecă către dânsa, pace bărbatului tău, pace pruncului tău?“ (4Imp. 23, 26) ³³¹; Ci pacea care covârșaste toată mintea, dă Dumnezeu celor ce-l iubesc pre Dânsul din tot sufletul, pentru războaiele și primejdiile cele ce să fac mai înainte de aceasta. Fiindcă pentru aceasta iarăși au zis Domnul „Întru mine pace să aveți, – și au adaos: în lume necaz veți avea, ci îndrăsniți, Eū am biruit lumea“ (Ioan 16.33) ³³², adecă, deși necazuri multe ar avea cineva, și multe primejdi de la draci și de la oameni, ci însă fiind pacea Domnului, pre toate întru nimic le socotește; Și iarăși au zis „Pace să aveți întru voi înșivă“ (Mar. 9.50) ³³³. Iar acestea toate le-au zis lor Domnul, că urma aceea în războaie a veni, și în necazuri, și asupra pentru Dânsul. Iară după Duhovniceasca înțelegere, fieștecare din noi credincioși, are patimile luptându-l și smintindu-l pre el, și dacă ar avea pace cu Dumnezeu, și cu aproapele, le biruește pre toate. Pentru că acestea sunt lumea, pre care au poruncit Ioan Teologul a o urî (1 Ioan 2. 15) ³³⁴, iar nu zidirile, ci poftele cele lumești. Însă păciuește sufletul cu Dumnezeu, când întru sine ar păciui, și s-ar face tot după Dumnezeu. Ci să face iarăși așa, când cu toți oamenii ar păciui, măcar cumplite ar pătimi de la dânsii; Pentru că prin nepomenire de rău, nicidecum nu să turbură, ci toate le suferă, tuturor voește binele, pre toți îi iubește pentru Dumnezeu și pentru fire. Și pentru cei necredincioși plânge, ca pentru cei pierduți, precum au făcut Domnul, și Apostoli; iar pentru cei credincioși, să roagă și împreună pătimește pentru ei (Luca 23.34) ³³⁵. Și așa pacea gândurilor o priimește, și petrece cu mintea întru priviri, și întru curata rugăciune către Dumnezeu. Căruia mărirea i să cade în vecii vecilor

AMIN.

³²⁹ *Sfânta Evanghelie după Luca, 8, 18*: „Luați seama deci cum auziți: Celui ce are i se va da; iar de la cel ce nu are, și ce i se pare că are se va lua de la el”.

³³⁰ *Sfânta Evanghelie după Ioan, 14, 27*: „Pace vă las vouă, pacea Mea o dau vouă, nu precum dă lumea vă dau Eu. Să nu se tulbure inima voastră, nici să se înfricoșeze”.

³³¹ *Cartea a patra a Regilor, 23, 26*: „Cu toate acestea Domnul nu a schimbat marea iuțime a mâniei Sale, cu care se aprinsese mânia Sa asupra lui Iuda, din pricina tuturor relelor pe care le făcuse Manase ca să-L mânie”.

³³² *Sfânta Evanghelie după Ioan, 16, 33*: „Acestea vi le-am grăit, ca întru Mine pace să aveți. În lume necazuri veți avea; dar îndrăsniți. Eu am biruit lumea”.

³³³ *Sfânta Evanghelie după Marcu, 9, 50*: „Bună este sarea; dacă însă sarea își pierde puterea, cu ce o veți drege? Aveți sare întru voi și trăiți în pace unii cu alții”.

³³⁴ *Întâia Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Ioan, 2, 15*: „Nu iubiți lumea, nici cele ce sunt în lume. Dacă cineva iubește lumea, iubirea Tatălui nu este întru el”.

³³⁵ *Sfânta Evanghelie după Luca, 23, 34*: „Iar Iisus zicea: Părinte, iartă-le lor că nu știu ce fac. Și împărțind hainele Lui, au aruncat sorți”.

Cuvântul 22

(Stih) Cuvântul 22, și stihia **H. (Hi)** fiindcă bucuria să naște din pace.
Pentru care puțin se va zice, pentru că și Duhovnicească bucurie este, și alta oarecare.

Iar acum începutul îl binecuvintează, O Părinte.

„**BUCURAȚI-VĂ ÎNTRU DOMNUL**“ zice Apostolul (Filip. 3.1)³³⁶; Bine a zis „întru Domnul“, pentru că dacă nu întru Domnul s-ar face bucuria, nu numai nu să bucură cineva, ci în scurt nici odinioară nu să bucură. Căci că Iov numărând vieța omenească, aș aflat având tot necazul (Iov 14.22)³³⁷, asemenea și Marele Vasilie. Iar Grigorie al Nisului, pentru nesimțirea paserilor, și ale celorlalte jivini aș zis a să bucura, iar cuvântătorul om, nicidecum a avea lesnire despre plângere. Pentru că zice, că nici cunoștința singură a bunătaților dintru care am căzut ne-am învrednicit a o avea. Pentru aceasta și firea învață a plânge mai ales, pentru că mult dureroasă este vieța, și mult ostenitoare, și ca o surgunie și mult păcătoasă. Însă dacă cineva pomenirea lui Dumnezeu o are de-a pururea, să veselește, după Cântătorul de Psalmi „Adusu-me-am aminte de Dumnezeu, și m-am veselit“ (Ps. 76.3)³³⁸. Pentru că veselindu-să mintea dintru pomenirea lui Dumnezeu, uită necazurile lumii, și dintru aceasta nădăjduște spre Dânsul, și fără de grijă să face, și negrija, bucurie face, și a mulțămii izvodește; Iară mulțămirea cu bună înțelegere făcându-să, crește Darurile și dăruirile; Și precât să înmulțesc facerile de bine, crește mulțămirea, și rugăciunea cea curată, împreună cu lacrimile bucuriei; Și după puțin din lacrimile cele întristătoare, esă omul afară și din patimi, apoi așa prin tot chipul vine întru bucuria cea Duhovnicească. Și pentru cele dulci adevă să smereste și mulțamește; Iar pentru ispite să adeverează nădejdea întru dânsul în cel viitor, și prin amândouă să bucură, și iubește pre Dumnezeu, și pre toți firește ca pre niște făcători de bine, și nu află întru toată zidirea ceva care să poată a-l vătama pre dânsul.

Deci din cunoștința lui Dumnezeu luminându-să, despre toate zidirele să bucură întru Dumnezeu, minunându-să de a lui purtare de grijă, pre care o are împrejurul zidirilor sale. Pentru că nu de singure ceste ce să văd vrednice de laudă să minunează, cela ce a ajuns întru cunoștința cea Duhovnicească, ci și de cele ce nevoe, care nu să văd de cei neiscusiți, și uimește din simțire. Și nu să minunează numai de singură ziua pentru lumină, ci și de noapte. Pentru că noaptea tuturor este folositoare; lucrătorilor adevă le dă liniște și slobozenie, iară pre cei ce plâng, îi duce către pomenirea morții și a iadului; și pre cei ce trec pre cea năravnică, adevă lucrare, spre cugetare mai cu de-adinsul, și ispitire a lucrurilor, și statornicie a năravurilor gătește, precum zice Cântătorul de Psalmi „Cele ce ziceți întru inimile voastre, întru așternuturile voastre vă umiliți“ (Psalm 4.4)³³⁹, adevă întru liniștea nopții, aducându-vă aminte de lucrurile cele ce să fac întru turburarea zilei, și „învățându-vă pre înșivă întru laude și întru cântări Duhovnicești „precum zice Apostolul (Col. 3.16)³⁴⁰. Adevă pentru rugăciuni și cântări de Psalmi învățându-vă pre înșivă a petrece, prin cugetarea de Dumnezeu și prin luarea aminte a cetirii. Pentru că așa să îndreptează fapta cea năravnică: întru a cugeta pre cele ale zilei, pentru ca cineva simțire să priimească prin liniștea nopții, și să poată a plânge pentru cele ce aș păcătuit. Și când darul l-ar aduce pre dânsul întru înainte sporire, și ar afla întru adevăr,

³³⁶ *Epistola către Filipeni a Sfântului Apostol Pavel*, 3, 1: „Mai departe, frații mei, bucurați-vă întru Domnul. Ca să vă scriu aceleași lucruri, mie nu-mi este anevoia, iar vouă vă este de folos”.

³³⁷ *Cartea lui Iov*, 14, 22: „Carnea lui e în întristare mare numai pentru el. Sufletul lui numai pentru el e cuprins de jale”.

³³⁸ *Psalmii*, 76, 3: „Adusu-mi-am aminte de Dumnezeu și m-am cutremurat; gândit-am și a slăbit duhul meu”.

³³⁹ *Idem*, 4, 4: „Mânați-vă, dar nu greșiți; de cele ce ziceți în inimile voastre, întru așternuturile voastre, vă căiți”.

³⁴⁰ *Epistola către Coloseni a Sfântului Apostol Pavel*, 3, 16: „Cuvântul lui Hristos să locuiască întru voi cu bogăție. Învățați-vă și povățuiți-vă între voi, cu toată înțelepciunea. Cântați în inimile voastre lui Dumnezeu, mulțumindu-l, în psalmi, în laude și în cântări duhovnicești”.

și nu nălcire oarecare, din cele năravnice ale sufletului, sau ale trupului, prin lucrări, sau prin cuvinte după porunca lui Hristos făcându-să, mulțamește cu frică și cu smerenie, și să nevoește prin rugăciuni, și prin lacrimi multe către Dumnezeu, a păzi acel nărav bun, învățându-se pre sine spre pomenirea acestuia, pentru ca nu din uitare, să se piarză iarăși acesta. Fiindcă prin vreme multă să îndreptează întru noi năravul cel bun, și ceea ce să îndreptează prin multă vreme și osteneală, cu puțință este întru o clipeală a vremii a o perde.

Și acestea, adecă pentru lucrători sunt. Iară pentru cei privitori, noaptea are multe priviri, precum zice Marele Vasilie. Pentru că aceasta în fiecare zi, naște aducere aminte de facerea lumii, și ne așază către privire. Iar în timpul nopții să face nearătată din pricina întunecului toată zidirea, precum măi întâi, adecă: cum Cerul era singur odinioară, și fără de stele, precum și acum de nori nevăzute să fac. Și în chilie intrând, și singur întunerecul văzând, își aduce aminte de întunerecul acela ce era pe deasupra adâncului (Fac. 1.1) ³⁴¹, și iarăși de năprasnă cerul curat făcându-să. Și afară de chilie stând, unul ca acesta să uimește văzând lumea cea de sus, și aduce laudă lui Dumnezeu, precum zice întru Iov pentru Îngeri când au văzut stelele (Iov. 38.7) ³⁴². Și vede și pământul nevăzut, și negătit, precum atuncea, și pre oameni de somn șiindu-să, ca cum nu ar fi, și să face prin simțire singur, precum Adam, și laudă întru cunoștință împreună cu Îngerii, pre Ziditorul și Făcătorul zidirii. Și din tunetele și fulgerile cele ce să fac, gândește de ziua Judecării; Iară din glasurile paserilor, ca cum simte glasul trâmbiții cei de atuncea; Și din răsărirea luceafărului și a razei, chibzuește arătarea Cinstitei și de viață făcătoarei Crucii; Și dintru scularea oamenilor din somn, sămuește învierea; Și din Soare, venirea Domnului. Și cum unii adecă înainte întâmpenă prin cântări de laudă, precum Sfinții atuncea pre nori, iară alții să lenevesc și petrec dormind, ca cei ce vor atuncea a să judeca. Și unii adecă întru cuvântare de mărire, și întru privire, și rugăciune, și întru celelalte fapte bune, prin toată ziua veselindu-să, întru lumina cunoștinții petrece, precum dreptii atuncea. Iară alții întru patimi, și întru întunerecul necunoștinții rămân, precum atuncea păcătoșii.

Și cuprinzător a zice, cela ce are cunoștință, tot lucrul îl află ajutor lui spre mântuirea sufletului, și spre slava lui Dumnezeu, pentru care și s-au făcut de la Domnul Dumnezeu cunoștințelor, precum zice Maica lui Samuil Prorocului: „Pentru aceasta să nu să laude înțeleptul întru înțelepciunea sa, și celelalte... Ci numai întru aceasta să se laude, cel ce să laudă: întru a înțelege și a cunoaște pre Domnul“ (1 Împăraț. 2.3–11) ³⁴³, adecă întru a cunoaște întru înțelegere

³⁴¹ *Facerea*, 1, 1: „La început a făcut Dumnezeu cerul și pământul”.

³⁴² *Cartea lui Iov*, 38, 7: „Atunci când stelele dimineții cântau laolaltă și toți îngerii lui Dumnezeu Mă sărbătoreau?”.

³⁴³ *Cartea întâia a Regilor*, 2, 3-11:

“3. Nu vă lăudați și cuvinte trufase să nu iasă din gura voastră, căci Domnul este Dumnezeu la toată cunoștința și lucrurile la Dânsul sunt cântărite.

4. Aurul celor puternici s-a frânt, iar cei slabi s-au încins cu putere. :f

5. Cei sături vor munci pentru pâine, iar cei flămânzi nu vor mai avea foame. Cea steapă va naște de șapte ori, iar cea cu copii mulți va fi neputincioasă.

6. Domnul omoară și învie; El coboară la locuința morților și iarăși scoate.

7. Domnul sărăcește pe om și tot El îl îmbogățește; El smerește și El înalță. El ridică pe cel sărac din pulbere și din gunoi pe cel lipsit, punându-i în rând cu cei puternici și dându-le scaunul mării, căci ale Domnului sunt temeliiile pământului și El întemeiază lumea pe ele.

8. Pașii sfinților săi El îi păzește, iar nelegiuții vor pieri întru întuneric căci omul nu prin putere este tare.

9. Domnul va zdrobi pe cei ce se împotrivesc Lui; va tuna din cer asupra lor. Sfânt este Domnul; să nu se laude cel înțelept cu înțelepciunea sa și cel puternic să nu se laude cu puterea sa, nici cel bogat să nu se fâlească cu bogăția sa; ci cel ce voiește să se laude, cu aceea să se laude că știe și cunoaște pe Domnul și face judecată și dreptate în mijlocul pământului.

10. Domnul din înălțimea cerului va tuna peste vrăjmașii Săi, El va judeca marginile pământului, drept fiind, El va da tărie regilor noștri și fruntea Unsului Său o va înălța.

11. Și au lăsat pe Samuel acolo, înaintea Domnului. Apoi Elcana s-a dus la casa sa în Rama, iar copilul a rămas să slujească Domnului sub povața preotului Eli”.

multă pre Domnul dintru zidirele Lui, și a urma Lui după putință, prin păzirea Dumnezeștilor Lui porunci, prin care pre Dânsul îl cunoaștem, și „a face judecată și dreptate în mijlocul pământului” (Ps. 73.13)³⁴⁴, după acela, cât va putea, pentru că pentru răstignirea și învierea Domnului prorocind acestea zicea. Și pentru ca împreună să pătimească unul ca acesta prin câștigarea faptelor celor bune, și împreună să se proslăvească, prin nepătimire, și prin cunoștință, și laudă să aibă întru sineși, ca cela ce s-au învrednicit a să face rob al unuia ca acesta Stăpân, și următor smereniei Lui, nevrednic fiind. Și atuncea laudă să va face de la Domnul, după Apostolul (Romani 2.29³⁴⁵; 1Cor. 4.5³⁴⁶). Atuncea: Când? când va zice celor de-a dreapta: „Veniți blagosloviții Părintelui Meu, de moșteniți Împărăția cea gătită vouă, mai înainte de întemeierea lumii” precum însuși Domnul a zis (Matei 25.34)³⁴⁷. Căruia să ne învrednicim toți, prin Darul, și prin iubirea Lui de oameni, Căruia mărirea și stăpânirea i să cuvine întru toți veci

AMIN.

Cuvântul 23

(Stih). Pentru scriptură este cuvântul al 23-lea, stihia (Psi) Ca nicidecum vreo neglăsire să aibă, cei ce voesc a le cerca pre acestea, ci a înțelege pre toate cele scrise precum să cuvine.

Iar acum începutul îl binecuvintează, O Părinte.

„Cântați cu înțelegere” zice Prorocul (Ps. 46.7)³⁴⁸; și „cercați scripturile” zice Domnul (Ioan 5.39)³⁴⁹. Și cela ce ascultă adecă, să luminează; Iară cela ce nu ascultă, să întunecă. Pentru că de nu ar lua aminte cineva celor ce să grăesc, nu atâta rodește din Dumnezeștile scripturi, măcar poate ar cânta, și ar ceti de multe ori. „Îndeletniciți-vă și cunoașteți, zice” (Ps. 45.11)³⁵⁰. Pentru că îndeletnicirea, adecă adună pre minte; Iar dacă și ar voi puțin ceva a fi luător aminte, „cunoaște din parte” după Apostolul (1Cor. 13.12)³⁵¹, și mai ales cela ce are din parte năravnică lucrare; Pentru că aceasta mult iscusită face pre minte, dintru împleticirea patimilor. Însă, nu câte taine are fieștecarele grai ascuns al scripturii la Dumnezeu, le cunoaște, ci câte poate curățenia minții a primi de la Dar. Și arătat este dintru a cunoaște noi de multe ori oarecare scripture după privire, și a nemeri din scoposul pentru care s-au scris, una sau două. Și după oarecare vreme, să face mintea poate mai curată, și să învrednicește alte cunoștințe mai înaltă, decât de întâia aceea. Întrucât dintru nedumerire, și dintru a să minuna de Darul lui Dumnezeu, și de negrăita înțelepciunea Lui, sosește întru a să îngrozi, și a să cutremura înaintea Dumnezeului cunoștințelor, precum a zis Ana Prorocița, „că Dumnezeul cunoștințelor este Domnul” (1Împ. 2.3)³⁵². Însă nu zic de ar auzi cineva din oarecare

³⁴⁴ Psalmii, 73, 13: “Dar Dumnezeu, Împăratul nostru înainte de veac, a făcut mântuire în mijlocul pământului”.

³⁴⁵ Epistola Către Romani a Sfântului Apostol Pavel, 2, 29: “Ci este iudeu cel întru ascuns, iar tăierea împrejur este aceea a inimii, în duh, nu în literă; a cărui laudă nu vine de la oameni, ci de la Dumnezeu”.

³⁴⁶ Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel, 4, 5: “De aceea nu judecați ceva înainte de vreme, până ce nu va veni Domnul, Care va lumina cele ascunse ale întunericului și va vădi sfaturile inimilor. Și atunci fiecare va avea de la Dumnezeu lauda”.

³⁴⁷ Sfânta Evanghelie după Matei, 25, 34: “Atunci va zice Împăratul celor de-a dreapta Lui: Veniți, binecuvântații tatălui Meu, moșteniți împărăția cea pregătită vouă de la întemeierea lumii”.

³⁴⁸ Psalmii, 46, 7: “Că Împărat a tot pământul este Dumnezeu; cântați cu înțelegere”.

³⁴⁹ Sfânta Evanghelie după Ioan, 5, 39: “Cercetați Scripturile, că socotiți că în ele aveți viață veșnică. Și acelea sunt care mărturisesc despre Mine”.

³⁵⁰ Psalmii, 45, 11: “Domnul puterilor cu noi, sprijinitorul nostru, Dumnezeul lui Iacob”.

³⁵¹ Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel, 13, 12: “Căci vedem acum ca prin oglindă, în ghicitură, iar atunci, față către față; acum cunosc în parte, dar atunci voi cunoaște pe deplin, precum am fost cunoscut și eu”.

³⁵² Cartea întâia a Regilor, 2, 3: “Nu vă lăudați și cuvinte trufașe să nu iasă din gura voastră, căci Domnul este Dumnezeul a toată cunoștința și lucrurile la Dânsul sunt cântărite”.

scriptură, sau de la om. Pentru că aceasta nu este curățenie a minții, nici descoperire; Ci când ar cunoaște cineva, și nu ar crede luiși, până când ar afla pre Dumnezeasca scriptură, sau pre oarecare din Sfinți, împreună mărturisind a graiului scripturii, sau a celui simțitor, sau a celui gânditor lucru. Măcar că poate în locul uniea înțelegeri multe ar afla, sau ar auzi de al Dumnezeasca scriptură, sau de la Sfinții Părinți, nu ar necrede, și neglăsuiră a fi pre ele le-ar socoti.

Pentru că sunt oarecare multe înțelegeri ale unii scripturii, precum este a îmbrăcăminții. Fiindcă dacă ar zice cineva, cum că încălzăște, și altul cum că acopere, și altul iarăși, cum că împodobeste, și câte trei adevărul grăesc, pentru că trebuincioasă este haina spre căldură, spre acoperemânt, și spre împodobire; Și câte trei au nemerit Dumnezeescul scopos pentru haine. Și mărturie au pre Dumnezeasca scriptură, și firea lucrurilor. Iară dacă cineva răpitor, sau fur fiind, asupra înțelegerilor ar zice, cum că trebuincioasă este haina spre răpire, sau spre furare, cu adevărat, minte. Pentru că nici scriptura, nici firea lucrurilor, nu întărește cum că pentru acestea s-au făcut; De vreme ce și legile muncesc pre unul ca acesta. Asemenea și pentru tot lucrul simțitor și gânditor, sau pentru cuvântul Dumnezești scripturii să face. Pentru că nici Sfinții cunoștea tot scoposul lui Dumnezeu, pentru fiecare lucru, sau cuvânt scripturelnic; nici iarăși deodată le scriu, pre cele ce să cunosc de la dânșii. Una adevă, pentru că Dumnezeu este necuprins, și înțelepciunea Lui nu are sfârșit; pentru ca Înger, sau om să încapă toate, precum zice cel cu Gura de Aur, pentru oarecare privire. Fiindcă și noi am zis aceasta, câte să cade a zice acum; iară Dumnezeu împreună cu aceste grăite, și altele necuprins cunoaște. Iară alta iarăși, pentru că nu folosește, ca singur Sfinții să grăească câte cunosc, pentru neputința oamenilor, și ca să nu să lungească cuvântul, și urăcios să se facă, sau nepriceput din turburare, ci pentru ca măsurate să se facă cele ce să grăesc, după Teologul. Căci că pentru aceasta și astăzi același, pentru același lucru, altele grăește; Și mâine altele. Și nu este aceasta neglăsuire, dacă ar avea ascultătorul cunoștința sau iscusința celor ce să grăesc. Și iarăși: unul adevă, aceste grăește, iar altul altele, pentru același cuvânt al Dumnezești scripturii, pentru că de multe ori și pre acestea, și pre acelea le-au dăruit Dumnezeescul Dar, după oameni, și după vreme.

Ci aceasta singură este ceea ce să caută: ca după Dumnezeescul scopos să se facă ceea ce să face; sau să se grăească ceea ce să grăește, și ca mărturie să aibă din Dumnezeestile scripturii, ca să nu auză de la Apostolul „Anaftema să fie“ (Gal. 1.8)³⁵³ dacă ar binevesti pre altul afară de scoposul cel Dumnezeesc, măcar Înger este, sau afară de firea lucrurilor, precum zic Sfinții Părinți: Marele Dionisie, Antonie, și Măxim Mărturisitorul. Pentru aceasta, zice cel cu Gura de Aur, nu copiii Elinilor ni le-au dat nouă pre acestea, ci Sfânta scriptură; Și nu este neglăsuire a zice scriptura pentru oarecarele „cum că n-au văzut Vavilonul întru robie“ (Ezec. 12.13)³⁵⁴. Și iarăși aiurea „Cum că l-au luat pre el împreună cu ceilalți în Vavilon“ (Irim. 40.1)³⁵⁵. Pentru că află cela ce cetește cu luare aminte, alt loc al scripturii pentru dânsul zicând „Cum că l-au orbit pre el, și așa l-au luat rob în Vavilon“ (Ier. 52. 7-9)³⁵⁶. Și de aceea au intrat în Vavilon adevă, precum au zis unul pentru

³⁵³ Epistola către Galateni a Sfântului Apostol Pavel, 1, 8: „Dar chiar dacă noi sau un înger din cer v-ar vesti altă Evanghelie decât aceea pe care v-am vestit-o – să fie anatema!“.

³⁵⁴ Iezechiel, 12, 13: „Dar voi întinde mreaja Mea în calea lui și-l voi prinde în lațul Meu, și-l voi duce la Babilon, în țara Caldeilor, dar el nu o va vedea și va muri acolo“.

³⁵⁵ Ieremia, 40, 1: „Cuvântul care a fost de la Domnul către Ieremia, după ce Nebuzaradan, căpetenia gărzii, i-a dat drumul din rama, unde fusese găsit ferecat în lanțuri în mijlocul celorlalți robi ai Ierusalimului și ai lui Iuda, care au fost strămutați la Babilon“.

³⁵⁶ Ieremia, 52, 7-9:

„7. Atunci s-a făcut o spărtură în cetate, pe unde au ieșit toți oștenii și au fugit din cetate noapte pe porțile ce se aflau între cele două ziduri de lângă grădina regelui; iar Caldeii erau împrejurul cetății.

8. Și a alergat oștirea Caldeilor după rege și a ajuns pe Sedechia în șesurile Ierihonului. Atunci toată oștirea lui a fugit de la el.

9. Deci au luat pe rege și l-au dus la regele Babilonului în Ribla, în ținutul Hamat, unde acesta l-a judecat“.

dânsul, și nu l-au văzut pre acesta, precum au zis altul. Și iarăși, oarecare zic dintru neiscușință, cum că trimiterea cea către Evrei, nu este a lui Pavel Apostolul; Nicăi iarăși un cuvânt al Sfântului Dionisie, dintru celelalte ale lui cuvinte; Ci dacă cineva ar lua aminte, întru aceleași cuvinte află adevărul. Pentru că Sfinții, dacă este ceva adecă lucru firesc, din vedere, adecă din cunoștința cea firească, din privirea celor ce sunt, adecă dintru a zidirilor, din ceea ce să face din curățenia minții, și cu toată adevărîța grăesc scoposul lui Dumnezeu, și scripturile cercând, precum zice cel cu Gura de Aur. Pentru că cei ce voesc a scoate aurul din materiile pământului, cum pre cele prea suptirele din vine le află. Pentru ca să nu cază o iotă *, sau o cirtă **, precum Domnul zice (Mat. 5.18) ³⁵⁷. Și iota adecă, a zecea stihie este, iară cirta este ceea ce să zice linie, fără de care nu putem a scri drept; și acestea adecă s-au zis pentru lucrurile cele după fire. Iară când este lucrul simțitor, sau gânditor, mai presus de fire făcându-să, și graiul scripturei, prin înainte privire și prin descoperire îl cunosc, dacă să dă lor cunoștința despre aceasta de la Sfântul Duh. Iară dacă poate nu li să dă, ci spre folos necuprins rămâne, nu să rușinează a grăi adevărul, și a mărturisi neputința omenească, pentru a zice „nu știu, Dumnezeu știe“, după Apostolul (2Cor. 12.3) ³⁵⁸. Și precum zice Solomon „trei nu cunosc, și a patra nu o știu“ (Psl. 30.18) ³⁵⁹. Și cel cu Gura de Aur iarăși zice: Eū nu știu, măcar necredincios m-ar chema pre mine eretică, las să mă cheme și nebun.

Și cuprinzător, aceștia care pre cea îndoită înțelepciune o avea, pre cea de sus înțelepciune întâi o cinstea. Însă au uneltit și pre cea dinafară pedepsire cu înțelepciune, întru măsurat scopos, supuindu-să Apostolescului Canon, pentru ca să nu se laude întru cele fără de măsură, precum Egipteni aceia, cari batjocoreau prostimea zicerii Apostolului Varnavi, necunoscând că avea cuvintele vieții vecinice propoveduirea Lui, precum zice scrisoarea lui Clement. Pentru că pătimim mulți aceasta, când am auzi pre oarecarele altă limbă grăind, și rădem; Măcar poate înțelept ar fi acela întru a sa limbă, și pentru taine înfricoșate ar grăi; Ci aceasta adecă din neiscușință să face. Iară Părinții, și voind au scris prost, după vreme și duple oameni către care scriea. Precum zice Sfântul Grigorie Nisis, lăudând pre Sfântul Efrem: cum că înțelept fiind, au scris pe prost; Și cum că mult iscusit fiind întru dogme, cum au lipit cu meșteșugire foile blestematelor cărți ale ereticului acelua cu înțelegere pruncească, și cum acela de mândrie nesuferind rușinea, ș-au lepădat sufletul. Pentru că mai presus de fire este Sfânta smerenie, și nu poate a o avea pre aceasta necredinciosul, ci afară de fire o socotește, precum zice Marele Dionisie pentru unii ca aceștia, scriind către Sfântul Timofteiu: Cum că celor vrednici, afară de fire li să arată învierea morților, iară mie, și ție, și adevărului, nu afară de fire, ci mai presus de fire este. Și aceasta cât spre noi, iară spre Dumnezeu nicăi mai presus de fire, ci firește, pentru că porunca lui Dumnezeu, lucrarea firii Lui este. Iară Părinții, pre smerenie o iubesc, mai ales cu lucrul și cu cuvântul, precum cela ce au scris cartea bătrânilor, măcar deși Episcop era, și pentru Hristos surgunit, pentru că zice, pentru o haină ruptă a oarecărui Fecioare: cum că și o am luat eū pre aceasta, ca să mă blagoslovesc. Și Sfinții Părinți: Dorotei și Casian, înțelepți fiind au scris prost.

Deci aceasta au zis, pentru ca să nu i să pară cuiva, cum că din mândrie au scris oarecare înalt grai, sau iarăși alții dintru neînvățătură, pe prost; Ci că mintea amândorora una este, și dintru unul Duhul Sfânt dându-să. Iară scoposul au fost pentru folosul tuturor. Pentru că dacă ar fi scris toți pe prost, nimenea nu s-ar fi folosit vreodinioară dintru cei înalți, pentru că întru nimica le-ar fi socotit

* *iotă*, s.f. (Pop. și fam. în expresii) (*nicăi o iotă* = deloc, câtuși de puțin, nimic. Din ngr. *ióta*).

** *cirtă*, *cirte*, s.f. (Pop.) Lucru foarte mic, neînsemnat, interval de timp foarte scurt, clipă, DEX, ed. cit., p. 180.

³⁵⁷ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 5.18: “Căci adevărat zic vouă: Înainte de a trece cerul și pământul, o iotă sau o cirtă din Lege nu va trece, până ce se vor face toate”.

³⁵⁸ *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 12, 3: “Și-l știu pe un astfel de om – fie în trup, fie în afară de trup, nu știu, Dumnezeu știe –”.

³⁵⁹ *Pildele lui Solomon*, 30, 18: “Trei lucruri mi se par minunate, ba chiar patru, pe care nu le pot pricepe”.

pre acestea, pentru prostimea zicerii. Ci nici iarăși, cineva din cei mai proști s-ar fi folosit, dacă ar fi scris toți înalt, dintru a nu înțelege ei puterea celor ce să grăesc. Și cela ce are iscusința privirii scripturilor, cunoaște cum că mintea una este a graiului celui prea prost al scripturii, și al celui prea cu întrecere înțelept, care este, și privește spre a mântui pre om. Iară cela ce este lipsit de aceasta, să smintește de multe ori, necunoscând cum că foarte ajutorează pedepsirea cea de jos, când s-ar face căruță înțelepciunii Duhului cei de sus; Pentru că una adevărat înțelegere luminoasă, iar ceilaltă dă putere a cuvântului, dacă ar vedea înțelegerea statornică, și pre întreaga înțelepciune împreună lăcuitoare, prin care și să teme de neînțelegere, și de gândirea cea mai presus de măsură, și socotește spre întreg a înțelege, după Apostolul (Rom. 12.3)³⁶⁰. Decî precum aceea: Amin, care să zice în cela de la Luca „Adevărat“ (9.27³⁶¹; 12.44³⁶², 21.3³⁶³) statornic este cuvântul, adevărind pre cele ce să grăesc mai înainte de dânsul. Așa și priceperea, statornică înțelegere este, care poate păzi adevărul. Pentru că aceea: Amin, arată petrecerea Darului celui nou, pentru aceasta și întru așzământul cel vechi, nicidecum nu să află, pentru că chip era; Iară întru Darul cel nou, pretutindena să grăește, pentru a rămânea el în veac și în veacul veacului.

AMIN.

Cuvântul 24

(Stih). **O. (Omega)** este acum și al 24-lea, cuvântul cel de față simțire inimii aduce, ca să cunoască cineva ceea ce folosește.

Iar acum începutul îl binecuvintează, O Părinte.

O! CÂTE LACRĂMI ași fi voit a avea, când din parte văz pre sinemî! Cum că de nu voi greși, din mândrie mă înalt; Iară dacă voiți greși, și aș putea a vedea, dintru neiscusință mă mahnesc și întru desnădăjduire viū; Iară dacă spre nădejde aș scăpa, iarăși mândria vine; Și dacă voiți plânge, întru părere mie mi să face; Și dacă nu voiți plânge, iarăși patimile vin. Vieța mea este moartea, și moartea este mai rea pentru frica muncii. Rugăciunea mea, ispită mie să face, și neluare aminte, perzare. „Cela ce aș pus cunoștință, aș adăugat durere“ zice Solomon (Ecl. 1.18)³⁶⁴. Nu mă dumeresc, și mă uimesc, și nu cunosc ce voi face? Iară dacă cunosc și nu fac, spre osândă îmi este mie cunoștința. Vaî mie! ce voiți alege? Toate mie din necunoștință, protivnice mi să arată, și nu pot a alege ceva dintru unele ca acestea. Și nu aflu pre fapta bună cea ascunsă, și pre cea întru ispite înțelepciune, pentru că nu am răbdare. Ci fugind din liniște pentru gânduri, aflu afară patimile întru ispită prin simțiri. Dacă voesc a priveghea și a nu mânca, aflu părerea, și pe slăbănogire împedecare. Dacă mănânc și dorm fără de măsură, viū spre a păcătui nevrând fără de cruțare. Despre toate mă sfiesc, și fug pentru frica păcatului, și trândăviea iarăși mă slăbănogeste pre mine, măcar deși văz pre mulți dintru unele ca acestea războaie și ispite, cununi luând, pentru că aș credință adevărată, prin care aș luat frica cea Dumnezească, și prin frică aș dobândit lucrarea celorlalte fapte bune. Că dacă ași fi avut și eu credință precum aceea, aș fi aflat frica, prin care și blagocestia, dupre

³⁶⁰ *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, 12, 3: “Căci, prin harul ce mi s-a dat, spun fiecăruia din voi să nu cugete despre sine mai mult decât trebuie să cugete, ci să cugete fiecare spre a fi înțelept, precum Dumnezeu i-a împărțit măsura credinței”.

³⁶¹ *Sfânta Evanghelie după Luca*, 9, 27: “Cu adevărat însă vă spun vouă: Sunt unii dintre cei ce stau aici, care nu vor gusta moartea, până ce nu vor vedea împărăția lui Dumnezeu”.

³⁶² *Idem*, 12, 44: “Puneți în urechile voastre cuvintele acestea: Căci Fiul Omului va fi dat în mâinile oamenilor”.

³⁶³ *Idem*, 21, 3: “Și a zis: Adevărat vă spun că această văduvă săracă a aruncat mai mult decât toți”.

³⁶⁴ *Ecclesiastul*, 1, 18: “Că unde este multă înțelepciune este și multă amărăciune, și cel ce își înmulțește știința își sporește suferința”.

Prorocul, și cunoștința o aș fi luat, dintru care vârtutea și sfatul, înțelegerea și înălțepciunea Duhului (Isa. 11.2) ³⁶⁵ să face celor ce petrec lângă Dumnezeu întru fără de grijă, și întru îndeletnicire întru Duhovniceștile scripturii cu răbdare, carele toate și cele de sus și cele de jos, întocmai să fac (adecă prin răbdare).

Pentru că când o patimă să închipuește întru fapta bună, vremea și cercarea, obicînuște arătată a o face; Iară când iarăși fapta bună s-ar abate spre patimă, vremea și cercarea, obicînuște a o despărți prin răbdare. Pentru că de nu s-ar naște aceasta în suflet din credință, nicîdecum poate a avea fapta cea bună. „Întru răbdarea voastră veți câștiga sufletele voastre“ zice Domnul (Luca 21.19) ³⁶⁶. „cela ce aș zidit deosebi inimile oamenilor“ precum zice Cântătorul de Psalmi“ (32.15) ³⁶⁷. Și dintru aceasta arătat este, cum că deosebi să zidește inima, adecă mintea, prin răbdarea celor ce vin asupra. Pentru că cela ce crede cum că are pre altul oarecarele, cărmuindu-î nevăzut vieța lui, când se va supune gândului său celui ce-î grăește, aceasta voesc, aceasta nu o voesc, aceasta bună este, sau aceasta rea este? Dacă adecă are oarecare ocărmuitor simțitor, dator este a întreba întru tot lucrul, și prin urechi a priimi răspuns, și cu lucrul a împlini pre cele ce să grăesc adecă de la dânsul; Iară de nu are pre cineva, are după Evhaitanul * pre Hristos, și prin rugăciune adecă din inimă a-l întreba pre El, iară din credință a nădăjdui răspunsul, cu lucrul și cu cuvântul; Pentru că nu Satana neputând cu lucrul a face, să răspundă cu cuvântul, închipuindu-să pre sine ocărmuitor a fi, și să tragă spre perzare pre cei ce nu aș răbdare. Pentru că să sârguesc dintru necunoștință, a lua pre cele ce nicîdinoară li să dă lor; „Că o zi întru ochii Domnului, ca o mie de ani, și o mie de ani, ca o zi, zice scriptura“ (2Petru 3.8) ³⁶⁸. Iară cela ce are din răbdare iscusința măestriilor vrăjmașului, după Apostolul face (Rom. 5.4) ³⁶⁹, să luptă și aleargă cu răbdare, pentru ca să ajungă, și să poată a zice „pentru că noi cunoaștem înțelegerile lui“ (2Cor. 2.11) ³⁷⁰, adecă meșteșugirile lui, cele nearătate, care de mulți sunt necunoscute. Pentru că zice: „să închipuește întru Îngerul lumini, și nu este minune“ (2Cor. 11.4) ³⁷¹. De vreme ce și gândurile cele ce răsar de la dânsul în inimă, să arată celor neiscușiți precum li să pare ca niște gânduri ale dreptății.

Deci pentru aceasta bine este să zicem: nu știu. Pentru ca nici celor ce să grăesc de la Înger, să nu creadă, nici celor ce să fac de la vrăjmașul dupre viclenie să creadă, ci să fugă prin răbdare de amândouă prăpăștiile, și să aștepte cu lucrul a să face răspunsul, prin mulți ani fără de voe, el neștiind, precum aș zis oarecarele pentru privirea celor ce sunt, adecă a zidirilor lui Dumnezeu: până ce ar ajunge întru oarecare liman, adecă întru cunoștința cea lucrătoare. Și când ar vedea-o pre aceasta rămâind mulți ani, atuncea s-ar deprinde, cum că cu adevărat s-a auzit, și răspuns aș priimit nevăzut. Adecă: să roagă cineva pentru biruința patimilor celor ce îl luptă pre el, și cuvânt adecă nu aude, sau chip al înșălării nu vede; Ci măcar poate de s-ar face aceasta în somn, sau simțitor, nicîdecum crede. Iară după ani oarecare vede pe războiul acela biruit de la Dar, și înțelegeri oarecare trăgând pre minte întru smerenie, și întru cunoștința neputinții sale, și nici așa crede, ci

³⁶⁵ *Isaia*, 11, 2: „Și se va odihni peste El Duhul lui Dumnezeu, duhul înțelepciunii și al înțelegerii, duhul sfatului și al tăriei, duhul cunoștinței și al bunicii-credințe”.

³⁶⁶ *Sfânta Evanghelie după Luca*, 21, 19: „Prin răbdarea voastră veți dobândi sufletele voastre”.

³⁶⁷ *Psalmii*, 32, 15: „Cel ce a zidit îndeosebi inimile lor, Cel ce pricepe toate lucrurile lor”.

* Este sau Ioan Mitropolitul din Evhaita (sec. XI) sau mai probabil Simeon, Mitropolitul Evhaitei (în secolul XI sau XII).

³⁶⁸ *A doua Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Petru*, 3, 8: „Și aceasta una să nu vă rămână ascunsă, iubitorilor, că o singură zi, înaintea Domnului, este ca o mie de ani și o mie de ani ca o zi”.

³⁶⁹ *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, 5, 4: „Și răbdarea încercare, și încercarea nădejde”.

³⁷⁰ *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 2, 11: „Ca să nu ne lăsăm covârșiți de satana, căci gândurile lui nu ne sunt necunoscute”.

³⁷¹ *Idem*, 11, 4: „Căci dacă cel ce vine vă propovăduiește un alt Iisus, pe care nu l-am propovăduit noi, sau luați alt duh, pe care nu l-ați luat, sau altă evanghelie, pe care nu ați primit-o – voi l-ați îngădui foarte bine”.

așteaptă mulți ani, temându-se nu cumva și aceasta furare este. Precum zice cel cu Gura de Aur, pentru Apostoli, cum că pentru aceasta au zis Domnul către dânșii necăjicioasele acelea, și au adaos: „Cela ce va răbda până în sfârșit acela se va mântui“ (Mat. 10.22)³⁷², pentru ca niciodinioară să fie fără de grijă, și să se nevoească din frică. Pentru că nu să folosește cineva din celelalte fapte bune, măcar deși în Cer ar petrece, dacă ar avea mândria, prin care Dieavolul, și Adam, și alții prea mulți au căzut.

Pentru aceasta niciodinioară este dator cineva a lepăda frica, până ce ar ajunge întru limanul dragostii ce desăvârșit, și s-ar face afară de trup și de lume. Pentru că unul ca acesta nu lasă frica de bună voe, ci din credința cea mare, care face pre minte fără de grijă pentru vieața și moartea trupului, vine întru frica cea curată a dragostii. Pentru carele zice Marele Atanasie către cei desăvârșiți, cum că nu te teme de Dumnezeu ca de un tiran, ci te teme din dragostea Lui. Pentru că nu numai pentru a păcătui să ne temem, ci și pentru a ne iubi, și a nu-l iubi, și pentru că faceri de bine cu nevrednicie am priimit. Ca prin frica unora ca acestora bunătăți, să tragă pre suflet spre a-l iubi, și să se facă vrednic de cele ce să fac și să vor face spre dânsul faceri de bine prin buna mulțumirea lui cea împrejurul Făcătorului de bine. Și din frica cea curată a dragostii, vine întru smerenia cea mai presus de fire. Fiindcă pre cât ar pătimă bine unul ca acesta, și câte rele suferă, nicidecum nu i să pare cum că are răbdare, dintru a sa putere, sau înțelegere, sau bine să află sufletește, sau trupește; Ci din smerita cugetare, dreapta socoteală au priimit, prin care și cunoaște cum că zidire a lui Dumnezeu este, și cum nici bunătatea poate a o face de la sineși, nici a o păzi pre aceasta, făcându-se de la Dar, nici ispita a o birui, nici a suferi dintru a sa bărbăție sau pricepere. Și din dreapta socoteală vine întru cunoștința cea din parte a lucrurilor, și începe a vedea cu mintea toate cele ce sunt, și cuvintele acestora necunoscându-le, pofteste pe învățătorul, și neaflându-l pre acesta, pentru a fi El nevăzut, noi iarăși priimind pre oareșicare întru închipuire, ca cela ce s-au deprins aceasta din dreapta socoteală, sau măcar înțelegere nemărturisită: rămâne nepricepându-să.

Deci dintru aceasta, toate cele ce să fac de la dânsul, și să învață, întru nimica le socotește, văzând înaintea lui atâta mulțime de oameni cari au căzut, împreună cu multe sudori și cunoștințe, de la Adam, și din ceilalți după urmă. Și cum aude și nu înțelege cineva din cele ce să grăesc întru Dumnezeestile scripturii, începe a lăcrăma din necunoștința aceasta, adecă dintru a cunoaște, cum că cu adevărat nu cunoaște precum să cuvine. Și minune este cu adevărat, cum cela ce i să pare a ști, „nu încă știe nimica“ precum zice Apostolul, (1 Cor. 8.2)³⁷³, și „ceea ce să pare a avea, luase-va de la dânsul“ zice Domnul (Mat. 13.12)³⁷⁴, pentru a i să părea, iară nu a avea adecă. Și aceasta este, cela ce să pare a fi nebun, și neînțelegător, și neputincios, și necunoscător, și pentru aceasta el plânge și să tânguește, dintru a i să părea a priimi, și pre cele ce adecă nu le are, prin buna cunoștință. Deoarece smerenia se naște adecă din multe fapte bune, iară aceasta naște pre cele mai săvârșitoare; Asemenea și cunoștința, și mulțămirea, și rugăciunea, și dragostea: pentru că de-a pururea priimesc creșterea bunătățile acestea. Spre pildă: Să smerește cineva ca un păcătos și plânge, și dintru aceasta să înfrânează, și rabdă necazurile cele ce să fac, de voe și fără de voe, și de la draci prin nevointă, și de la oameni spre ispitirea credinții, (Iacov 1.3)³⁷⁵, pentru ca să se arate, oare spre Dumnezeu are nădejdea, sau spre om, sau spre a sa putere și pricepere. Și iscusit făcându-să prin răbdare, și prin a lăsa toate la Dumnezeu, priimește credința cea mare, pre care o zice Domnul „Însă

³⁷² *Sfânta Evanghelie după Matei*, 10, 22: „Și veți fi urâți de toți pentru numele Meu; iar cel ce va răbda până la sfârșit, acela se va mântui”.

³⁷³ *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 8, 2: „Iar dacă i se pare cuiva că cunoaște ceva, încă n-a cunoscut cum trebuie să cunoască”. Trimitere greșită în mss. la 6. 3.

³⁷⁴ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 13, 12: „Căci celui ce afe i se va da și-i va prisosi, iar de la cel ce nu are, și ce are i se va lua”.

³⁷⁵ *Epistola Sobornicească a Sfântului Apostol Iacov*, 1, 3: „Știind că încercarea credinței voastre lucrează răbdarea”

Fiul omului venind, oare afla-va credință pre pământ?³⁷⁶ (Luca 18.8) ³⁷⁶. Și prin credința aceasta dobândește biruință asupra luptătorilor; și aceasta dobândindu-o, primește cunoștința neputinții și neștiinții sale, care să face spre dânsul din puterea și din înțelepciunea lui Dumnezeu. ,ϩⲓⲉⲣⲏⲩ

Așadar începe prin smerenia sufletului a mulțami, și să cutremurâ temându-să, nu cumva iarăși precum mai înainte va cădea întru neascultarea lui Dumnezeu. Și din frica cea curată, din ceea ce fără de păcat să face, și din mulțămire, și din răbdare, și din smerenie, căruia s-au învrednicit din cunoștință, începe a nădăjdui, după Dar, milă a dobândi. Iară din cercarea facerilor de bine, care să fac spre dânsul, așteaptă și să teme, nu cumva nevrednic să va afla de unele ca acestea Daruri ale lui Dumnezeu? Și de aici creștere primește a smereniei, și a rugăciunii ce din inimă. Și pre cât vroeste acestea împreună cu mulțămire, primește mai mare cunoștință. Și așa dintru cunoștință întru frică, și dintru frică vine întru mulțămirea cea pentru acestea. Și de aici iubește pre Făcătorul de bine firește, și cu bucurie poște a-î slujî Lui ca un datornic întru cunoștință. Și îndată primește creștere a cunoștinții, și vede împreună cu cele osebite faceri de bine, și pre cele cuprinzătoare; Pentru care neputând a mulțami (îndeajuns) plânge, și iarăși minunându-să de Darul lui Dumnezeu, să mângâie. Și uneori adecă dureroase lacrimi varsă, iară alteori iarăși din dragoste (scoate) mai dulci decât mierea, prin Duhovnicească bucurie, care să face din negrăita smerenie, când ar pofti întru adevăr toată voea lui Dumnezeu a să face, și ar urî toată cinstea și odihna, și ar avea pre sineși dedesubtul tuturor, întrucât nicidecum socotește cum că este cevași, ci este dator lui Dumnezeu, și tuturor oamenilor celor deopotrivă cu dânsul. Și pentru aceasta socotește ipsitele, și necazurile, mari faceri de bine, iară bucuria și odihna, multă pagubă. Și pre acelea le iubește din tot sufletul, ori de unde ar veni, însă de acestea să teme, măcar de la Dumnezeu să fac spre ispitire.

Deci fiind el întru lacrimile acestea, începe mintea a priimi curățenia, și vine întru așazarea ei cea mai dinainte, adecă întru cunoștința cea firească, și care o au perdut prin prietenia patimilor. Aceasta, de la oarecare, pricepere să grăește, pentru a vedea mintea lucrurilor precum sunt din fire. Și iarăși de la oareșicare, să grăește privire, pentru a cunoaște cea ce o au dobândit pre aceasta, oareșicare parte din tainile cele ascunse, adecă scoposul lui Dumnezeu carele să află întru Dumnezeștile scripturi, și întru fieștecare zidire. Însă să naște aceasta din dreapta socoteală, și poate a înțelege cuvintele celor simțitoare și ale celor gânditoare. Și pentru aceasta să grăește privire a celor ce sunt, adecă a zidirilor; Aceasta adecă firească este, și din curățenia minții să face. Iară dacă cineva s-ar învrednici a veni întru înainte vedere, pentru foloșul cel deobște, aceasta este mai presus de fire. Pentru că singur Dumnezeu cunoaște toate întru toate, și pentru ce au făcut fieștecare lucru, sau cuvânt al Dumnezeștii scripturi, și după Dar, dă celor vrednici a cunoaște, ca cum privirea, zic adecă, a acelorași zidiri simțitoare și gânditoare, care să grăește: pricepere, privire, care totodată și cunoștință firească este. Pentru că au fost mai înainte în fire adecă, ci patimile au întunecat pre minte, și de nu va rădica Dumnezeu patimile, prin bunătatea cea lucrătoare, nu poate a privi. Iară înainte vederea, nu așa, ci Dar este mai presus de fire. Însă și aceea afară de Dumnezeu nu să face, măcar că firească este. De vreme ce și Elinii multe adecă au scornit, însă nu au aflat scoposul lui Dumnezeu întru cele simțitoare și gânditoare zidiri, precum zice Marele Vasilie. Ci nici pre Dumnezeu nu l-au aflat, pentru că n-au avut smerenia și credința lui Avraam. Pentru că atuncia credincios să grăește cineva, când ar crede întru cele ce să văd, celor nevăzute. Iară a crede celor ce să văd ale acestuia, nu crede celuia ce îl învață pre dânsul, sau îi propoveduește.

Pentru aceasta spre ispitirea credinții, ispitele adecă sunt arătate, iară ajutorințele nearătate. Pentru ca credinciosul să afle prin răbdare, cunoștința, după sfârșitul ispitii; și dintru aceasta cunoaște cum că nu cunoaște, și cum că facere de bine primește, și rodește smerenia și dragostea cea către

³⁷⁶ *Sfânta Evanghelie după Luca, 18, 8*: "Zic vouă că le va face dreptate în curând. Dar Fiul Omului, când va veni, va găsi, oare, credință pe pământ?"

Dumnezeu, ca către un Făcător de bine, și cea către aproapele, pentru plăcerea lui Dumnezeu. Și firește o socotește aceasta, și datorie, prin carele și poruncile poștește a le păzi. Și patimile adevărate le uraște, ca pre niște vrăjmași, iară pre trup îl trece cu vederea, ca pre o împedecare a nepătimirii și a cunoștinții lui Dumnezeu socotindu-l, adevărat înțelepciunii Lui cei ascunse, și cu cuviință. Pentru că al înțelepciunii lumii aceștia, adevărat cela ce biruește, și să desfătează, și are odihna și slava lumii aceștia, să vede prieten al aceștia. Iară al înțelepciunii lui Dumnezeu, prietenul aceștia, între cele protivnice acestora să nevoește, adevărat cela ce chinuește, și să înfrânează, și are tot necazul și necinstea, pentru Împărăția Cerurilor (Mat. 5.10)³⁷⁷. Pentru că acela adevărat spre bunătățile cele ce să văd, și învățăturile cele de jos, și de Împărați poștește a să apropiea, și pentru darurile acestuia pătimește de multe ori; Iară acesta pătimește împreună cu patimile lui Hristos (2Tim. 2.3)³⁷⁸. Pentru că acela adevărat aicea să aibă nădejtile, de adevărat le-ar putea a le avea pre acestea, pentru că vremelnice sunt, și cu anevoe nemerite; Iară acesta aicea să ascunde despre ochii nebunilor, precum zice Dumnezeasca scriptură (Înțal. Sol. 3.2)³⁷⁹, și să arată întru cel ce va să fie veac, când arătate se vor face cele ascunse. Și nu numai, ci și spre mângâerea celor ce plâng adevărat privirea Dumnezezeștilor scripturi, și a zidirilor, precum s-au grăit. Pentru că din credință să naște frica, dintru care este plângerea, prin care smerenia, dintru care dreapta socoteală, și dintru aceasta privirea, și după Dar, înainte vederea.

Prin urmare cunoscătorul, nu este dator cu totul a-și alcătui înțelegerea sa, ci pururea să voească a avea mărturie pe Dumnezeasca scriptură, sau firea lucrului. Iară dacă nu le are pre acestea, nu este cunoștință adevărată, ci vicleșug, și înșalare, precum zice Marele Vasile pentru stele. Pentru că Dumnezeasca scriptură adevărat, puține oarecare numește, iară Elenii rătăcindu-să, multe nume grăesc. Fiindcă scoposul Dumnezezeștii scripturii acesta este, cele ce pot a mântui pre suflet, și a descoperi oarecărora tainile Dumnezezeștii scripturii, și cuvintele celor ce sunt, adevărat scoposul, pentru ce s-a făcut fieștecare lucru, și spre a să lumina mintea întru dragostea lui Dumnezeu, și a cunoaște mărimea Lui, și pre nespusa Lui înțelepciune, și proniea, dintru cea a Lui purtare de grijă pentru zidiri. Pentru ca din cunoștința aceasta, să se teamă de călcarea poruncilor Lui, și pre a sa neputință, și necunoștință să o prihănească; Și de aicea smerit cugetă, și iubește pre Dumnezeu, și nu defaimă poruncile Lui, precum cei ce sunt neîmpărtașiți cunoștinții Lui cei după lucrare. Și iarăși Dumnezeu ascunde despre dânsul oareșicare din taine, pentru ca să poștească, iar nu atins de săturare să se facă ca Adam, și din afară aflându-l pre el vrăjmașul, să-l tragă către a sa răutate. Și așa adevărat să face la cei îmbunătățiți; iară pre cei neînțelegători, prin ispite adevărat îi înfricoșază, spre a să depărta de a păcătui, iară prin cele trupești faceri de bine, îi ține spre a nu să desnădăjdui.

Și acestea adevărat, prin nemărginita bunătatea Sa le face pururea Dumnezeu, ca să mântuească pre toți, și din cursele Dieavolului să-î izbăvească, ori dând, ori oprind despre noi facerile de bine, și cunoștințele; și spre buna mulțămire a fiecăruia dă Darurile, și înțelegerile. Asemenea și pe Dumnezeasca scriptură o au făcut a să ascunde, și cunoscută a fi unora spre folos, după înainte voirea celui ce cetește. Iară scoposul înțelegerilor celor din afară, nu era așa; ci fieștecarele avea sârguință spre a birui pre altul, și a să arăta mă înțelept. Și pentru aceasta nu au aflat pre Domnul aceia, ci nici acei ce după dânsii fac așa. Pentru că nu ostenelelor zice cel al Scării, ci smereniei și prostimii să arată Dumnezeu, prin credință, adevărat prin privirea scripturilor și a zidirilor. Pentru care zice Domnul: „Cum veți putea a crede, mărime unul de la altul luând?, și celelalte“ (Ioan 5.44)³⁸⁰. Iară

³⁷⁷ *Sfânta Evanghelie după Matei*, 5, 10: „Fericiti cei prigoniti pentru dreptate, ca a lor este împărăția cerurilor”.

³⁷⁸ *Epistola a doua către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, 2, 3: „Suferă împreună cu mine, ca un bun ostaș al lui Hristos Iisus”.

³⁷⁹ *Calea Înțelepciunii lui Solomon*, 3, 2: „În ochii celor fără de minte, dreptii sunt morți cu desăvârșire și ieșirea lor din lume li se pare mare nenorocire”.

³⁸⁰ *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 5, 44: „Cum puteți voi să credeți, când primiți slavă unii de la alții, și slava care vine de la unicul Dumnezeu nu o căutați?”.

aceasta este credința cea mare, ceea ce poate toată grija a o pune întru Dumnezeu, pre care o numește Apostolul „temelie“ (1 Cor. 3.11)³⁸¹, iară cel al Scării: maică a liniștii. Și Sfântul Isac: credința privirii, și ușa tainilor. Pentru că cea ce o are pre aceasta, este întru toate fără de grijă, precum toți Sfinții, cari și singure numirile le au de asemenea (adecă cu faptele), precum Dreptii cei de demult: Pentru că Petru, al tăriei; Pavel, odihnă, Iacov, lovitor cu călcăiul, ca cea ce au lovit cu călcăiul pre Veliear; și Ștefan, carele adecă este numit cu numele cununii cei neveștejite; Iară Atanasie, cu cel al nemuririi; Și Vasilie, cu al Împărăției; Și Grigorie, cu al înțelepciunii cei deșteptate, adecă cu al Cuvântării de Dumnezeu; Iară cel cu Gura de Aur, al lucrului celui de mult.

Și cuprinzător a zice, precum întru cea veche scriptură, așa și întru cea nouă, de asemenea sunt numirile. Pentru că Adam, este numit cu numele celor patru margini: Alfa, adecă Apostolii, iar Delta, Disiea; iarăși Alfa, Arctos, iar Mi, Mesemvria. Și iarăși omul, adecă după cea de atunci zicere, adecă cea Sirienească, foc să numește, zice cel din Damasc, pentru asemănarea firii. Pentru că dintr-un om s-au făcut toată lumea, precum și dintr-o făclie, pre câte altele ar voi cineva a le aprinde, și întâelnica aceea nelipsită este. Iară după turburarea limbilor, una adecă din uitare pre care o are omul, adevărat îl cuvintează, iară alta, dintru celelalte ale lui izvodiri. Iară cea Elinească, iarăși pentru a privi în sus, adevărat îl cuvintează pre om. Însă cea mai adevărată fire a lui, este cuvântul. Pentru aceasta și cuvântător să numește, ca cea ce singur osăbit pre acesta îl are. Pentru că întru alte numiri ale sale, are și alte zidiri împreună cu dânsul numindu-să. Pentru aceasta datorii suntem a lăsa toate (după Cuvântătorul de Dumnezeu), și cuvântul înainte a-l cinsti, ca niște cuvântători, și cuvinte, prin cuvânt, a aduce Cuvântului lui Dumnezeu, pentru ca din Trânsul în locul cuvintelor, cuvinte ale Duhului Sfânt a lua să ne învrednicim întru cel de acum veac, după ceea ce să grăește „dând rugăciunea celui ce să roagă“ (1 Împăraț. 2.5)³⁸², adecă celui ce să roagă bine cu cea trupească rugăciune, îi dă Dumnezeu, rugăciunea cea în minte. Și iarăși, celui ce o are pre aceasta cu sârguință, pre cea neînchipuită și fără de formă, dintru frica cea curată a lui Dumnezeu (pre aceasta o au câștigat). Și iarăși, celuea ce pre aceasta bine o face, Dumnezeasca privire a zidirilor, și dintru aceasta răpirea minții, va dăruși spre cuvântarea Dumnezeirii, și spre facerea de bine aceluia ce va să fie, celuea ce să află întru depărtarea despre toate, și întru El cugetă cu lucrul, și cu cuvântul, și nu numai cu singur auzul.

Deci cunoștința, dacă adecă fără de voe și spre smerenie aduce pre cea ce o are pre aceasta, din rușinare, și pentru că o are pre aceasta afară de vrednicie, și ca despre o vătămare să întoarce, după cuvântul Scărarului, spre mai rău adecă smerindu-să; și dacă poate de Dumnezeu este dată, bine ar fi; Iară dacă este rănit, precum cel odinioară, de Eftiopeni, adecă de cei cu fețele arse, prin cea cu trei dinți, O! primejdie! Cum avea acesta nume mare? Și atâta să iubea de oameni, întrucât toți a plânge moartea lui, și ca pre o mare pagubă lipsirea acestuia o socotea, (precum zice Patericul). Însă pentru mândria pre care o avea ascunsă, au auzit dintru înălțime, cea ce vedea pre acestea: nu îl odihniți pre el, pentru că un ceas nu m-au odihnit pre mine. Vai! cea ce să numea de la toți Sfânt, și cum că prin rugăciunile lui mulți nădăjduiau a să mântui dintru toate felurile de ispite, așa și întru acest fel avu sfârșitul, pentru înălțare!! Iar cum că pentru aceasta au fost pricina, tuturor este arătată. Pentru că de ar fi fost alt păcat, nu ar fi putut a să tăinuși despre toți, ci nici întru tot ceasul a-l face pre acesta. Iară dacă eres ar fi fost, întru tot ceasul adecă ereticul întărâtă pre Dumnezeu în minte, prin hulirea sa, însă nici aceasta întru tot desăvârșit să face nearătată, ci după a lui Dumnezeu rândueală să arată, spre îndreptarea celui ce o are pre

³⁸¹ *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 3, 11: “Căci nimeni nu poate pune altă temelie, decât cea pusă, care este Iisus Hristos”.

³⁸² *Cartea întâia a Regilor*, 2, 5: “Cei sături vor munci pentru pâine, iar cei flămânzi nu vor mai avea foame. Cea steapă va naște de șapte ori, iar cea cu copii mulți va fi neputincioasă”.

dânsa, dacă ar fi voit a să întoarcă, iară dacă nu, apoi spre întărirea celorlalți oameni. Pentru aceasta, singură aceasta, precum zic Părinții, înalta înțelegere, împreună cu plăcerea de sineși, poate a să tăinuie despre toți, în scurt și despre singur cela ce o are pre dânsa, dacă nu ar fi slobozit a cădea în ispite, dintru care vine sufletul spre muștrare, și cunoaște neputința și neștiința sa. Și pentru aceasta nu avea nici un ceas Duhul Sfânt odihnă, întru ticălosul acela suflet, pentru că pururea pe același gând îl avea, și să bucura de dânsul ca de oarecare îndreptare. Drept aceea s-au și întunecat precum draci. Că nevăzându-să pre sine nicădecum greșind, poate hrănea o patimă în locul celorlalte, și ajungea aceasta dracilor, ca ceea ce putea a împlini locul celorlalte rele, precum zice cel al Scării.

Însă nu eam aflat pre această socoteală, și privirea pricinii aceștiea, ci de la Sfântul Petru o am scris, carele au zis, și pentru Sfântul Pavel cel prost, cum că pentru aceasta n-au ascultat dracul îndată ca să iasă din om, pentru că i-au zis lui Marele Antonie: Avo Pavel, scoate pe dracul din fiica aceasta, și n-au pus îndată metanie ascultând, ci cu chip oareșicare împotrivă îi grăia zicându-i: dar tu de ce? și după ce au auzit, cum că eam nu am când, atuncea au ascultat. Și pentru aceasta au zis Fericitul Bătrân, cum că n-au eșit îndată dracul, ci după ce au ostenit mult. Și cu cuviință. Pentru că nu numai să crede bătrânul ca un de Dumnezeu purtat; Ci și a spălării picioarelor lui Moisi (2Lege 32.51)³⁸³, și cea a Prorocului aceluea, ce căuta odinioară rănit a fi de cineva (3Împăraș. 20.35-43)³⁸⁴. Ci de vreme ce are privire istoria aceasta și nu s-au grăit, se va zice aicea (adecă pentru acel Proroc):

Oarecarele Împărat, să pomenește în Paralipomena, cum că cu tirănie își chivernisea Împărăția, întrucât iubitorul de oameni Dumnezeu, tirăniea nesuferindu-o, au poruncit Prorocului a merge, și a muștra pre Împăratul acela. Iară acesta cruzimea lui cunoscându-o, nu voea prost a merge, adecă cum s-ar întâmpla, cu cumva văzându-l pre dânsul de departe, și cunoscând pentru care pricină a venit, îl va izgoni pre el, și nu va putea Prorocul a-l muștra pre dânsul. Sau iarăși începând de la: Dumnezeu meu m-au trimis pentru cruzimea ta, nu va lua aminte la cele ce s-ar fi grăit: Ci au neguțătorit aceasta, ca de la oarecarele să se rănească, și încrunțat să meargă, ca cum pârând, ca dintru aceasta să amăgească pre Împăratul cu meșteșugire, și să-l facă a asculta pre cele ce s-ar fi zis. Decă călătorind, au aflat pre oarecarele lângă cale, având în mână săcure, și au zis către dânsul: „Așa grăește Domnul, rădică-ți (mâna) săcurea ta, și izbește-mi capul meu“; Iară acela cinstitor de Dumnezeu fiind au zis: nicădecum Domnule al meu, a lui Dumnezeu sunt eam, și nu voi pune mâna mea pre unsul Domnului. Și au zis Prorocul: „Așa grăește Domnul, pentru că nu ai ascultat glasul

³⁸³ *Deuteronomul*, 32, 51: „Pentru că ați greșit înaintea Mea în mijlocul fiilor lui Israel, la apele Meribei, la Cadeș, în pustiu Sin, și pentru că n-ați arătat sfințenia Mea între fiii lui Israel”.

³⁸⁴ *Cartea a treia a Regilor*, 20, 35-43:

“35. Atunci un om din fiii proorocilor a zis către un prieten al său, după cuvântul Domnului: «Bate-mă!» Dar acesta nu s-a învoit să-l bată”.

36. Atunci i-a zis: «Pentru că nu ascuți de glasul Domnului, iată, când vei pleca de lângă mine, te va ucide un leu». Și plecând omul acela de la el, l-a întâlnit un leu și l-a ucis pe dânsul.

37. Iar cel din fiii proorocilor a găsit un alt om și i-a zis: «Lovește-mă!» Și acest om l-a lovit și l-a rănit.

38. Și s-a dus proorocul în calea regelui, acoperindu-și ochii cu părul capului său.

39. Iar când a trecut regele pe lângă el, a strigat după rege și a zis: «Robul tău a fost la bătălie, și iată un om care stătuse la o parte mi-a adus un alt om și mi-a zis: Păzește pe omul acesta; de îl vei scăpa vei răspunde cu sufletul tău pentru sufletul lui sau va trebui să-l plătești cu un taiet de argint.

40. Când robul tău se îndeletnicea cu unele treburi, acela a scăpat». Și i-a zis regele lui Israel: «Osânda ta singur ai spus-o».

41. Atunci el și-a dat la o parte părul de peste ochii lui și l-a cunoscut regele că este unul dintre prooroci.

42. Și i-a zis: «Așa zice Domnul: Pentru că ai dat drumul din mâinile tale unui om blestemat de Mine, sufletul tău va fi în locul sufletului lui și poporul tău în locul poporului lui!»

43. Și s-a dus regele lui Israel acasă, trist și aprins de mânie și a venit în Samaria”.

Domnului, să vie leul din pustie, și să te mânânce pre tine“ (Stih 36). Decî aceasta nu au fost mînie, să nu fie; Ci spre folosul multora s-au făcut. Și pentru că era vrednic bunul acela om, ca să nu moară precum ceilalți din oameni, ci ca după cuvântul Domnului, mâncat să fie de heară, și cunună prin moartea cea amară să priimească. Precum zice și Patericul, pentru cei patru Părinți, care au făcut împreună glăsuire: și cum să rugău adormiți întru Hristos, ca mâncat să fie slujitorul lor de Leu, pentru curviea pe care o au făcut: și nu i-au ascultat pre dânsii Domnul, ci au judecat a asculta pre liniștitorul, carele să ruga pentru dânsul, ca să se depărteze de la dânsul Leul.

Apoi aflând Prorocul pre altul ascultător, i-au zis lui: „Așa grăește Domnul: rădicați săcurea ta și izbește-mi capul meu“. Iară acela „Așa grăește Domnul“ auzind, nesocotit au lovit capul Prorocului cu săcurea sa. Și Prorocul, precum odinioară Moisi, au zis către dânsul: „Binecuvântarea Domnului peste tine, că ai ascultat glasul Domnului“ (Eșire 32.29)³⁸⁵. Întrucât unul adevă, din multa bunătate s-au rușinat de Prorocul, și nu l-au ascultat, precum mai pre urmă Petru Verhovnicul Apostolilor la spălare (Ioan 13.8)³⁸⁶. Iară celălalt nesocotind, ascultarea au săvârșit, precum norodul lui Moisi, ascultare au săvârșit, când au jungheat unul pre altul (Eșir. 32.27)³⁸⁷. Și întru arătare, adevă cela ce ascultă Dumnezeesca voe, mai bine face, pentru că are mai înțeleaptă și mai dreaptă, decât cunoștința cea firească, porunca cea mai presus de fire a stăpânului firei; Iară cela ce nu ascultă, mai puțin face, ca cela ce are bunătățile sale cele ce să văd, mai drepte decât cele ale lui Dumnezeu. Iară întru ascuns nu este așa, ci spre scoposul ascultării, sau al neascultării. Pentru că cine are scopos a plăcea lui Dumnezeu, acela este carele face mai bine. Și întru arătare adevă, să vede Dumnezeu mâniindu-să asupra celui ce nu a ascultat, și binecuvântând pre cela ce au ascultat. Însă întru ascuns, nu este așa, ci precum s-au zis după privirea cea firească, deopotrivă erau amândoi, și buni să întâmplase, pentru că după Dumnezeu era scoposul amândorora.

Și acestea adevă așa. Iară Prorocul ducându-să către Împăratul, și stând înaintea lui, au zis: „Izbândește-mi mie O! Împărate, pentru că viind eu, s-au întâmplat cu mine oarecine în cale, și mi-au lovit capul meu“. Iar Împăratul văzând sângiuirile și rana, s-au mânieat după obiceiul său, însă nu asupra celui ce pîri (adevă a Prorocului), ci mai ales socotind, cum că pre altul oarecare are a judeca, și nu pre sine, răspuns au dat greu asupra împotriva celui ce au făcut această fărădelege. Iară Procurorul dobândind ceea ce nădăjduia, grăește: „Bine ai zis O Împărate! Pentru aceasta, așa grăește Domnul: rumpând voiū rupe Împărăția din mâna ta, și din seminția ta, pentru că tu ești cela ce ai făcut aceasta“. Și dintru aceasta au împlinit Prorocul prorocia precum voea, și cu meșteșugire au făcut pre Împăratul a lua aminte celor ce să ziceau de la dânsul, și s-au dus proslăvind pre Dumnezeu.

Decî unele ca acestea erau sufletele Prorocilor, iubind pre Dumnezeu, și pre voea Lui sărguindu-să a pătimi, dintru cunoștința de Dumnezeu. Și cu dreptate. Pentru că cela ce cunoaște cu adevărat oarecare cale sau știință, cu toată osârdia și lesnirea o trece pre aceasta, și altora le arată fără de greșală călătoria, sau tainile meșteșugului, și înțelegerile, măcar poate tânăr cu vrâsta și prost s-ar întâmpla de multe ori, și alții de mulți ani fiind și înțelepți întru alte învățături. Pentru că Prorocii, Apostolii, Mucenicii, nu au învățat cunoștința de Dumnezeu și fapta cea bună, precum ca noi din

³⁸⁵ *Ieșirea*, 32, 29: „Căci Moise le zisesse fiilor lui Levi: «Afierosiți-vă astăzi mâinile voastre Domnului, fiecare prin fiul său sau prin fratele său, ca să vă trimită El astăzi binecuvântare!»”.

³⁸⁶ *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 13, 8: „Petru I-a zis: Nu-mi vei spăla picioarele în veac. Iisus i-a răspuns: Dacă nu te voi spăla, nu ai parte de Mine”.

³⁸⁷ *Ieșirea*, 32, 27: „Iar Moise le-a zis: «Așa zice Domnul Dumnezeul lui Israel: Să-și încingă fiecare din voi sabia sa la șold și străbătând tabăra de la o intrare până la cealaltă, înainte și înapoi, să ucidă fiecare pe fratele său, pe prietenul său și pe aproapele său»”.

auz, ci sânziuri au dat, și au priimit Duh. După ceea ce să grăește de la Bătrâni: cum că dă sânge, și priimește Duh. Pentru aceasta și Părinții, în loc de mucenie simțitoare după știință au mărturisit, având în loc de moarte trupească, pre cea după înainte voire, pentru ca mintea să biruească, voile cele trupești, și să împărățască: Întru Hristos Iisus, Domnul nostru. Căruia i să cuvine toată mărirea, cinstea, și închinăciunea, acum și pururea și în vecii vecilor:

AMIN. .

Sfârșitul tuturor cuvintelor, ale Prea Cuviosului Părintelui nostru Petru Damaschin
Iar lui Dumnezeu să fie Har.

AMIN.